

به رگی دووهم

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

فرهه دڭ مردوخ

منتدی اقرا الشافعی

www.iqra.ahlamontada.com

فرهه دڭ مردوخ

توونسی:

زانی به جویامگ و هه ره بلیمه ه
جه سایی شایه توئلا شیخ

موحه شهه د مردوخ کوردستانی

کردي
فارسی
عربی

لیکۆلیمه وه و نامه کردنی:

ره تووف ره هه سوون

بۆدابهزاندنى جۆرهها كتيب:سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەراي دانلود كتایههائى مختلف مەراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

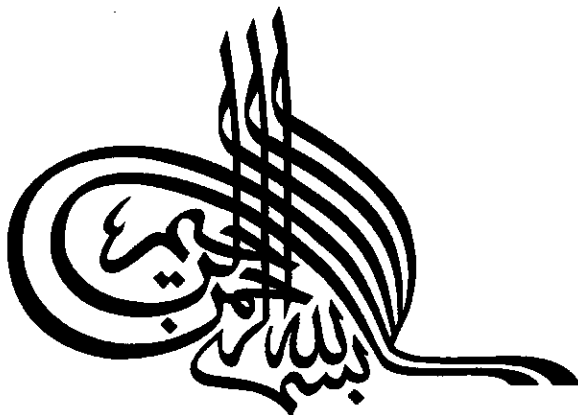
www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)

وہ ناو خود را کہ دہنندہ و دلوقانہ

به نام خدای بخشنده و مهربان

هه رهه تگی مهردوخ

«بهه رگی دووهم»

(س ... ی)

نووسینی:

زانای بهناویانگ و هه رهه بلیمهت

جهنابی ئایه توللا شیخ موحهمهد مهردوخ کوردستانی

لیکۆلینهوه و ئاماده کردنی:

ره ئورف ره هه نمورن

ف: دم، پاس، هنگام، زمان.

ع: ساعه، حین، زمان.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (بری شست خولک).]

ف: پاس، گری، پنگ، تَسُو. (مقدار شصت دقیقه)

ع: ساعه. سَعوة.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (نامرازی کات پتران).]

ف: پنگان، پنگ شمار، گاه نما، گاه شمار. (دستگاه ساعت)

ع: ساعه، میزان الزمان، فنجان.

ساتمه

ل: سهرنگری، تریوخ. [رمتدان، هلتنگروتن (به تورکی «تریوق» ی پی ددین).]

ف: اشکوخ، سکندری (تُرک «تیوق» گوید).

ع: عثر، عثار.

ساتور

ل: نامرازیکی گزشتجنینه.

ف: ساتور.

ع: معضاد، ساتور، صاطور.

وینه

ساته ری

ل: خوروش. [حیز (ژن یا پیاریک که نندامی دسکردی نیرینه به کار دهینیت).]

ف: سعتری، سعترباز، چرمینه باز، (ژن، یا مردی که آلت چرمینه به خود استعمال کند).

ع: ماوون، قحبه، صعتری.

ساتی

ل: ساعاتی. [بری شست خولک. هروها: مارویک]

ف: پاسی، پنگی. هنگامی، دمی.

ع: ساعه. حیناً، زماناً.

ساج

[ل: پلیتیکی خری ناسینه که نانی لیسردهرژتن.].

ف: ساج (صفحه ای است مدور از آهن که روی آن نان می پزند).

ع: طابق.

وینه

ساجمه

[ل: خړکه کاتزای ورد.].

ف: ساجمه.

ع: خردق.

ساهر - جادوویلز

ساحیتو

ل: خاڼ، من، وان. (خاڼمال. دوله من. باخدران) [خاڼ، خیر، خودان]

ف: خداوند. دارنده، دارا، مند، بان. (خداوند مال. دولت مند. باغبان)

ع: صاحب. ذو. (ذو مال)

ساحیتو دوله ت

ل: دوله من، دارا. [دولتمند]

ف: دارا، دارنده، دولتمند، دارای دولت.

ع: ذو مال، صاحب دوله، ثری، ثری، کثیر المال.

ساحیتو مال

ل: خاڼ مال. خانه خوی، خانه خوا. [ساحیتو خانوو. میواندار]

ف: دیور، ایتگین، خداوند خانه، خانه خدا.

ع: صاحب النیت.

ساحیتو منسب

ل: نه فسر، جیگه دار، سردمه. [خاڼ پایه، سرولک]

ف: افسر، دارای جاه، سردسته.

ع: صاحب المنصب، رئیس.

ساحیری

ل: هدنگور ساحیری. [جزره تریه‌که.]

ف: صاحبی، انگور صاحبی.

ع: دالی، غریب.

ساحیری غریب

ل: فدخی قرمز. [جزره تریه‌که.]

ف: صاحبی غریب، فخری قرمز.

ع: دالی.

ساخت

ل: دوروس کرده. [دروست‌کرلو، سازدراو]

ف: ساخت، ساخته.

ع: صنع، مصنوع.

ساخت

ل: سازبان. [پیکهاتی نهینی. (کینیرین)]

ف: ساخت، ساختگی، سازش. (ساخت و پاخت)

ع: ثوافق، تبانی.

ساختمان

ل: مال. [خانویه]

ف: ساختمان، خانه.

ع: بناء، دار.

ساختوپاخت

ل: سازباز، خلینیرلینه. [کینیرین (ریکوتی نهینی).]

ف: ساختوپاخت، پخت و پز، ساز و باز، سازش.

ع: ثوافق، مصالح، تبانی، مصالحه.

ساختگی

ل: دسی، دسژن، دسه‌له‌س. [دسکرد]

ف: ساختگی، دستی.

ع: صنایعی، مصنوعی، جعلی، مختلف.

ساجرات

ل: دبربو، فروش، بارشار. [هناره (برانبیری)

«هارده».]

ف: درزو. (ضد واردات)

ع: صادرات.

ساجه

ل: یه‌کیارچه. سایه. [ساکار. هروها: خوتندمو به بی

خوتنه‌کردن.]

ف: ساده، ساد، کامود، کاموس. افشان، پریش.

ع: بسیط، سادج. نشر.

ساجه

ل: لوسکه. [لای مولینماترو.]

ف: ساده، بچه.

ع: امرد، مروت.

ساجه ← ساده‌له‌وج

ساده‌له‌وج

ل: کمقام. [ساده‌کار، گیل]

ف: ساده، ساده‌دل، پاک‌دل، کم‌خرد، سبک‌مغز.

ع: غمر، غمر. صافی القلب، خالص القلب.

سار

ل: ... سان. (کوسار، کینسان) [پاشگریکه (مانای

«جیگای زوریونی شتیک» ده‌گینیت.)]

ف: سار، ستان. ستر. جا. (کوه‌سار، کوهستان،

مُشعر به کثرت است.)

ع: محل. راس.

سار

ل: وه. [هارچمن: پاشگریکه. (وه: خاکسار.)]

ف: سار، مانند. (خاکسار)

ع: مثل.

سار

ل: باران. [دایژان، دابارین: پاشگریکه (وه: سنگسار.)]

ف: سار، باران. (سنگسار، سنگ‌باران)

ع: رجم.

سارا

ل: بیاران. [دشمنه، چولگه]

ف: هامون، بیابان.

ع: بَنو، بادیه، صحراء.

سارمه

[ل: هوریشم و تالیزو پیکوه با دهمین دهیته سارمه.]

ف: سارمه. (ابریشم را با گلابتون می پیچند)

سارمه گویند.)

ع: صارمه.

وینه (۲)

ساروخ

ل: سرپوش، سمره ناز. [پارچی سر داپوش.]

ف: سَریوش، سرانداز، ربوشه

ع: قناع، مَقْنَعَة، غطاء.

سارهوان

ل: رشتوران. [چاره‌ری حرشت.]

ف: ساروان، ساریان، شَتُریان.

ع: جَمَال.

ساریش

ل: خَرَشه ربون. خَرَشه ربوگ. [سارِش (چالربونربون

برین).]

ف: بهبودی، خوب شدن. (خوب شدن زخم)

ع: آرک، جَلَب، اِنْدِمَال. آرک، جَلَب، مُفْدَمِل.

ساز

ل: ساخت، دوروس بون. (سازی هات). [تیار بون،

دروست بون]

ف: ساز، ساخت، درست شدن. (درست شد)

ع: صُنْع.

ساز

ل: لَه‌سپار. (ساز سفدر) [کله‌پیل، نامران]

ف: ساز، سامان.

ع: اُهَبَة، عُدَة، عَتَاد. تُهَبِیَّة.

ساز

[ل: نامرانی مَزییلا. (هر جزره نامرانیکی مَزییلا؛ وک:

چنگ، عروه، بهریت، تَمسوره، قانون، تار، قیچک و...)]

ف: ساز. (مطلق ساز، اعم از چنگ، عود، بُرِبط،

طنبُور، قانون، تار، قیچک و غیره...)

ع: مَعزَف.

ساز

ل: دوروس، کزک، چاخ. (دماخی سازه). [به‌کیف]

ف: ساز، درست، چاخ.

ع: نَشِیْط، طَیْب، صَحِیْح، سَالِم، مُنْظَم.

سازشت

ل: سازیان، ساز و باز. [سازان، رَیکوتن]

ف: سازش، ساختن.

ع: تَصَالُح، تَوَافُق، تَسَالُم، مُصَالَحَة...

سازگار

[ل: گوبار]

ف: سازگار، سازوار، سازنده.

ع: صَالِح، مَوَافِق، قَانِع، دَافِع، سَلَم.

سازنه

ل: جَنَه، سَوزمانی. [سَوزانی، قَمَبِه]

ف: سازنده، چنده، سَوزمانی.

ع: قَهْبَة، فَاحِشَة، فَاجِرَة، عَاهِرَة، هِیْفَرَة، مَوِیْسَة...

سازنه—سازگاو (به‌کار نامینرت). [استعمل نیست]

ساز و بلز

ل: بدنوسس، ساختریاخت، خَیْنَه‌ریلَیْنَه، سازیان

[کَیْنِریبِن. سازان]

ف: ساخت و پاخت، پُخت‌وپز، بیمان، سازش،

ساختن.

ع: تَبَانِی، تَوَافُق، تَصَالُح، مُدَارَة، مُقَارَة، مُعَاهَذَة،

مَوَافَقَة، مُصَالَحَة، سَلَم، اِصْطِلَاح، اِصْطِلَاح.

سازیان—سازشت

سازین—سازیان

ساسی

ك: گنه، گنه‌سور، گنه‌شینكه. [كسوكی (جزء)

گنه‌یه‌کی سور و بژگن و تیژموته.]

ف: ساس، غسك (نوعی است از گنه قرمز رنگ

و بدبو و سریع‌السير).

ع: فسفس، ساس.

ساعت ← سات

ساعیه

ك: ترشه، چه‌خاخه، برروسكه. [هیرتریشه]

ف: تَنذَر، تَنذور، كَنور، بَخنو، بَخنوه، بَختور،

بُختوه، آسمان غُرنبه، آسمان قُلنبه، درخش،

آدرخش، سَنَیجَر...

ع: صَاعِقَة، هَادَة، قَابَة، رَعْد، هَزَق، هَزیم، بَرَق،

سَلَنَق.

ساف

ك: خز، هامار، لورس، خشت، ريك، ته‌خت. [خلیمك.

هیرها: بیریزنمی.]

ف: هموار، نَسوی، نَشَن، تخت.

ع: دَكِیص، دَكِص، دِلَاص، اَمَلَس، مُسْتَوِی، مُسَطَح.

ساف

ك: پاك، زه‌لال، رُوشَن، پالته. [زولال، پتی، ررون]

ف: پاك، زلال، پالاک، پالود، پالاده، پالته،

راؤك، ناب، روشن.

ع: رَائِق، رَائِق، مُرَوِّق، مُصَنَّفِی، صَافِی، زَلال.

خالص.

ساف

ك: راس. [راست، نه‌وار]

ف: راست.

ع: مُسْتَقِیم.

ساف

ك: رُوشَن. [ررون، بیگمرد، دیودیار (واك: شورش)

رُوشَن].

ف: رُوشَن، (شیشه مثلاً).

ع: شَقَاف، لَطِیف.

سلف ← كَنو [وشیه‌کی کرماجیه.] [کرماجی است).

سلف‌کردن

ك: ريك‌کردن، ته‌خت‌کردن، هامار‌کردن، خشت‌کردن.

لورس‌کردن. [لابردنی بعرز و نرمی شَتِیك یا خز‌کردنی.]

ف: تخت‌کردن، هموار‌کردن، نَشَن‌کردن.

لیز‌ساختن.

ع: شَسْوِیَة، شَسَطِیح، شَمِلیس، شَدِلیص.

سلف‌کردن

ك: پالته‌کردن. [پالوتن]

ف: پالودن، پالفتن.

ع: تَصَلِیَة، قَرَوِیق.

سافوسول

ك: لورس، خز. [سافولورس، بی‌گرنج]

ف: نَشَن، لُخشان، نَغزان، لیز.

ع: دَكِیص، دِلَاص، دَلَّاص، اَمَلَس، اَمَلَص.

سافوسول

ك: نهرموشل. [شلومل (واك: لاشی نهرموشل).]

ف: شَل و نرم. (بدن مثلاً).

ع: لَیْن، لَدِن.

ساسی

ك: رالا، پالوانه. [پالرتنه]

ف: پالوانه.

ع: مَصْنَعَة، مِثْل...

ساق

ك: ساقَل، لورلاق، قه‌لهمه. [نَیْساقنی به‌للك.]

ف: ساق. (ساق‌پا)

ع: ساق، شَطِیَة.

ساق

ل: تنه. ساقه. [قد، کوتره. لاسک (قدی درخت یا لاسکی گیا.)]

ف: ساقه، تَنَه، سَتونه، پُوز، پوزَه، پُور، پوره، تاپال. (تنه‌ی درخت، یا نباتات)

ع: ساق، جَذل، جَذع.

وَنَه—غیرما (۲)

ساق

ل: ساز، ساغ، دوروس. [ساخ (نشکار)]

ف: درست، پدرود. (ضد شکسته)

ع: سالم، سلیم، صَحیح.

ساق

ل: ساز، خروش، دوروس. [لشساخ، تندروست (دژی

نخوش.)]

ف: خوش، درست، ساغ، چاق. (ضد ناخوش)

ع: سالم، سلیم.

ساق پیر

ل: ساقه. [بنجی پیر که به لشی باتندره لکاره.]

ف: پُرگالَه، پُرغاله، پُرغازه، پُرغَزَه.

ع: سَنَمَه، قَصَبُ الرِّیش، اصلُ الرِّیش.

ساقیت

ل: قت. [دورکراو، پیرنراو، لبراو]

ف: افتاده.

ع: ساقط، مَحذوف.

ساق درهخت

ل: تنه. [قد (کوتره‌ی درخت.)]

ف: ساق، تَنَه، سَتونه، پُوز، پُوره، (تنه‌ی درخت)

ع: ساق، جَذع.

وَنَه—غیرما (۲)

ساق گهنم

ل: ساقه، کوله‌ش. [قرش، کلز (لاسکی گهنم.)]

ف: ساقه، سباری، سپاری، سفاری، ساقه‌ی

گندم.

ع: جَل، قَشَن، قَصَب، ساق.

ساقول

ل: لورلاق. (ساق قوژ) [نیتقانی باسک.]

ف: ساق دست.

ع: زند، ساعد.

وَنَه (۲)

ساقه

[ل: لاسک (قدی گیا.)]

ف: ساق، تَنَه، پُوره، سَتونه، سپاری، سفاری.

(تنه‌ی نباتات)

ع: ساق، قَلیف، قَشَن، قَصَب، جَل.

ساقی

ل: دوروسی. خروشی. [ساخی، دروستی. لشساخی،

تندروستی]

ف: درستی، خوشی.

ع: سَلَمَه، صَحَّة.

ساقی

ل: مه‌پی، باده‌چی. [میگنپ]

ف: سَرَدَه، چَمانی، جَمانی، مَی‌گَسار، باده‌گَسار.

ع: ساقی.

ساقی‌ویلی

ل: نالشت، ناروگژ. [نالوگژ، مامه‌له]

ف: دگش.

ع: مُعاوَضَه، مُبادَلَه.

ساکت

ل: بیتدنگ، نارام. [بیتدنگ، وسکت]

ف: خَمُوش، خامُوش، آرام، لَب‌گرفته، گرفته‌لَب.

ع: ساکِت، صامت.

ساکن

ل: نه‌جُم، نه‌جوول، نارام. [ومتار]

ف: نَه‌جَنب، بی‌جَنبش، آرام، زیستور.

ع: ساکن، قاز.

ساکو

[ل: چپای رودین. (کیری بی گیا.)]

ف: کوه ساده.

ع: جرد، آجرد.

سالار

ل: سردار، سرکرده، گورده. [سرگوره، سرزل]

ف: سالار، سردار، سرور، مهتر، بزرگ، پیشرو.

سرکاروان، سرور کاروان. سردار سپه.

ع: کافه، رئیس، زعيم، سيد، كبير، رئيس النظام.

سالت

ل: خواهرمس، خواج. [بندخی خواهرست. (رپرری رنگی

خواناسین، تعلی تریقت.)]

ف: آشک، خداپرست. (سالک طریق خداجویی)

ع: سالک، عابد، زاهد، وارع، اهل الطريق.

سالم

ل: ساق، ساز، دوروس. [ساخ، تندروست]

ف: درست، بدوود.

ع: سالم، سليم، صحیح.

سالم

ل: ساله. [سارمه: بنی گیاهه کی بناریانگه، گولیکی

سوری هییه.]

ف: سعلب، (بیخ گیاهی است معروف، گل

قرمزی دارد.)

ع: سعلب.

ساله ← **سالم****سالن**

ل: خرت، ورز. [دوانز مانگ.]

ف: سال، داد.

ع: عام، حول، سنة، حجة.

سالنلوه

[ل: سالی بعیت. هورهما: سالنلوه]

ف: سال آوز. سال بز.

ع: خصب. مسانته، معاومة. (خصباء. سنهه).

سالنلینه

ل: نيسالمر، سالی تر. [سالی داهاتور]

ف: سال آینده، سال دیگر.

ع: العام الآتي، القابل، القادم، المقبل.

سالن

ل: سالگل، وهرزگل. [کوی «سال».]

ف: سالیان، سال ها. (جمع «سال»)

ع: أعوام، سنون، سنهات.

سالنلهر

ل: سالنلهر، سالته سال. [باخ یا ناوه لیک که سالیک بهری

هیه و سالیک نیستی.]

ف: سال بز. (باخ یا حیوان که سالی بار دارد

سالی ندارد.)

ع: مسانته، معاومة، تعویم.

سالنلورده

ل: پیر، سالدار. [بسالاچور، بتممن]

ف: پیر، کهن سال، بنساله، سال خورده، کمپیر.

ع: مسین، معمر، هرم.

سالنلنزه مانگ

[ل: فارسه کان پیش نیسلام له باتی «کبیسه» پاش هر

سد و بیست سال، سالیکیان ده کرد به سیانزه مانگ و

ژمارهی ساله کبیان پی راست ده کرده.]

ف: بهترک، خرّم سال، سال سیزده ماهه.

ع: کبیسنة الکباش.

سالنامه

ل: سالنما. [سالنامه، روزنمیر]

ف: سال نامه، سال نما.

ع: تقویم.

سالنلها ← **سالنامه****سالنه سال** ← **سالنلهر**

ف: سایایی، پرماس، پرواس.

ع: لَامِسَة، الْقُوَّةُ اللَامِسَة.

ساودان

ل: هساندان. [تیزکردنی تیغ به هوی بر روی تابیتوره.]

ف: سوهان دادن، فسان دادن، ساییدن.

ع: سَنَ، تَحْدِيد، شَرِشَة.

ساوَرین ← برویشین

ساوَرین ← برویشین

ساوه

[ل: کاتوره «سا» به مائی «کات» و نامرانی «ره»]

نیشانی ناسراو بونه. [ل: لوساره]

ف: «سا» به معنی هنگام، و حرف «ره» علامت

علامت عهد است. [از آن هنگام]

ساوهر

ل: ساره‌رین. [کارزله]

ف: هیرک، چپش.

ع: عَنَاق، جَدِي.

ساوهرین ← ساوهر

سایک

ل: هاریاک، کورتیاگ. [هاردار، کوترار]

ف: سوده، ساییدم.

ع: مَسْحُوق، مَحْكُوك.

سایوان

ل: هاریان، مالیان. [ساریاگسره، ساریاگه پیا.]

[هاردان، سوان، تیه‌لژنران.]

ف: سایش، ساییده شدن، مالش، مالیده شدن.

ع: اِنْسِحَاق، تَلَطُّح.

سایوین

ل: رلورین. [پیاختان، سورنره، سورنره]

ف: مالیدن.

ع: تَلْدِيد.

سایوین

ل: هارین. نارین. [سورنره: کم کردنره به‌هوی پیاختانوره.

هبره‌ها: تیه‌لزارین.]

ف: سَودن، ساییدن. مالیدن، اندودن.

ع: حَكَّ، سَحَق، سَحَاق، لَطَح، لَت، طَلِي.

سایوین پیا

ل: نارین پیا. [پیا سارین، تیه‌لژندن]

ف: مالیدن، اندودن، آلودن.

ع: لَت، لَطَح، طَلِي، تَلَطُّح، تَضْمِيخ.

سایوینوره

[ل: سورنوره (ره‌ل: سارینوره کشک).]

ف: ساییدن. (ساییدن کشک مثلاً.)

ع: مَرَس، مَيْث، مَوْث.

سایویه

[ل: بزیه، رووکش]

ف: مالیدن.

ع: طَلَاء، طَلَايَة.

سایقه

ل: سا، ساف، ناسمان پاک، ناسمان بی‌همره. [سامان]

ف: آسمان پاک، آسمان بی‌ابر.

ع: الهَوَاءُ الصَّافِي.

سایله

[ل: میرانی: چیشتی نارد و رزن. (ناردی بؤدرار ده‌کنه نار

ناری کولار و پاشان رزنی تیده‌کن.)]

ف: تتماج، آردوله، آردوله، آردوله، آردتوله،

آردهاله. (آرد بوداده را توی آب داغ می‌پاشند.

بعد روغن توی آن می‌گذارند.)

ع: حَسُو، حَسَاء، حَرَوَقه، رَغِيْقه، سَخِيْقه.

سایواز - روودا مالیک

سایه

ل: سیور. [سیبر]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سایه

[ل: خرنندنروی نورسراو (واته: به یی حوڭبه کردن.)]

ف: ساده. (یعنی بدون هجی)

ع: قِرَاءَةُ، النُّطْقُ بالمَكْتُوبِ، التَّكَلُّفُ بالمَكْتُوبِ.

سایه-زُهَنگ نَاسَن

سایه چهور

[ل: مرزئی دهنده و دلوزان.]

ف: سایه چرب، چَرَب سایه.

ع: دَسِيمُ الظِّلِّ.

سایهوان

ل: سه ریژشیده، سه یوان. [سایه بان: نامرازی سیبهرکمر.]

ف: سایه بان، سرپوشیده.

ع: مِظَلَّة.

وینه

سبج-سُوج

سبج سادق

ل: دهمدهمای به یان، رَزْزُوبُورَن. [به یانی راستنینه.]

ف: سپیده، سپیده دم، سَخَرگاه، دم سحر،

روزفراخ، بامداد روشن.

ع: صُبْحٌ صَادِقٌ، صُبْحٌ صَادِقٌ، طُلُوعُ الْفَجْرِ.

سبج کَلزِب

ل: گدره گهلا. [گدره گولی به یانی، کازیوه.]

ف: دُم گرگ.

ع: صُبْحٌ كَاذِبٌ.

سبجی

ل: سه با. سَزْزِی. [به ربه یان، سه یینی: رَزْزِی داهاتوو.

(روشیده کی کرماجیه.)]

ف: بامداد، فَرْدَا. (کرماجی است.)

ع: صُبْحٌ غَدٌ.

سبجیتی-سَبْجِی [روشیده کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

سپا

ل: لهشکر، لَوَشَن. [سویا]

ف: سپاه، لَشکر، اَرْدُو، سِپَه، قُشُون. هَنگ.

ع: جَيْشٌ، جُنْدٌ، نِظَامٌ، مَوْكِبٌ، عَسْكَرٌ، اَصْنَفَةٌ.

سپاهود

[ل: سمرلوی لشکر.]

ف: سِپَهَبُود، سپاهبُود. (خداوند لشکر)

ع: أَمِيرُ الْجُنْدِ، اَصْنَفُود.

سپاردن

[ل: نسیاردن، به ثمانیت دانان. ناشتن]

ف: سِپَرْدَن.

ع: ثَوْدِيَّةٌ، ثَوْدِيَّةٌ، اِيْدَاعٌ، اَمَانَةٌ. دَکَن.

سپاردن

[ل: راسپاردن، راسپیری]

ف: سِپَرْدَن.

ع: تَوْصِيَّةٌ.

سپاردن

ل: برین، روین. [برینی رنگا. (رنگه برین.)]

ف: سِپَرْدَن، رفتن، پایمال کردن. (رهسپار)

ع: طَيٌّ، قَطْعٌ.

سپاس-سَتَافِش

سپایی

ل: نارام. [لَسَرخَو، نسپایی]

ف: آهسته، آرام.

ع: هَيْنٌ، هَيْنٌ، هَوْنٌ.

سپهسان

[ل: دهموگانه: به ری درهختیکه. (ترتی دشتی.)]

ف: سِپَهستان، سِگ پستان. (انگور دشتی)

ع: دَنَقٌ.

سپل

[ل: نندامیتی لسه (ده کمرته لای چپی جگروده.)]

ف: اَسْپَل، سِپَرَز. (در طرف چپ جگر واقع

است.)

ع: طَحَالٌ.

وینه

سپلوت

ل: سه گد [سه، سپر: گیاندارتکی بناروانگه.]

ف: سگ.

ع: کلب.

سپلوت

[ل: پیس، گلار، جی دمی سه گد.]

ف: سگ زده.

ع: نجس.

سپلوتی

ل: گلار، حه فتار. [قوراری گلسور بژ گلاری دمر کردن.]

ف: گلاب، هفت آب.

ع: شمع، سمع غسلة.

سپله

ل: پینه زان، بده نعل. [پینه گ.]

ف: ناسپاس، بدنمک، نمک ناشناس.

ع: سفلة.

سپون

[ل: نمپون: بنه گیاه که جاران جلیان پی دهمورد. (تورک

پینه دلتین: چورغان.)]

ف: چوبک، چوبه، چووه، شنان، آشنه، بلار،

بلال، کرمک، کندش، کندس، کندسه، گنستو،

گنشتو، گنشتوک، آذربو، آذربویه، غسلج،

گلیم شوی، (ترک «چوغان» گوید.)

ع: خرض، قلام، غاسول، اشنان، شجرة ابي مالک.

«سپور» «کوچه پلکه و کمر

سپر

ل: قه تغان، قه تغان، متان.]

ف: سپر، اسپر.

ع: جنة، مجن، ثرس.

سپرده

ل: نه سپرده. [نمپاردن، پندان، ورگبار، نه سپرده کرار.]

ف: سپرده.

ع: تسلیم، مسلم، مقبض.

سپرده

ل: نه سپرده، ژس خاکه و کردن. [نم سپرده. به خالک

سپاردن، ناشتن.]

ف: سپرده، خاک کردن.

ع: دفن، اقبار.

سپرده

ل: نه سپرده. [نماعت، نمپارده.]

ف: سپرده، سفته.

ع: امانة، عاریة، ودیعة.

سپرده

ل: نه سپرده، پریاک. [پردار، تمی کرار.]

ف: سپرده، درنوردیده.

ع: مطوي، طی.

سپی

ل: چهرنگ. [چهرمور: رنگینکه]

ف: سپی، سپید، سفید.

ع: أبيض، أمره، أمهق، ألهم، القمر.

سپین

ل: موزیان. [نمپی: میزویه کی زبان پخشه.]

ف: شپش، تش.

ع: قمل، قمال، فرع، حظی، شوشب، نمة (قمل)،

فرعة)

سپیلو

[ل: دهرمانی تابیتی دهرچار سپی کردن.]

ف: سپیده، سپیداب، سفیداب، سپتاک، سپتیاک.

ع: اسفیداج.

سپیدار

ل: به لگ. [سپیدار: دارتکه له تری چنار.]

ف: سپیدار، اسفیدار، پنده.

ع: غراب.

سپتر

لک: بر. (رئیسپر) پاشگره. (تدیکر. سپنر. به تنیا به کار نابرت.)

ف: سَپار، نَورد. (طی کننده، تسلیم کننده، تنها استعمال نمی شود: ره سپار)

ع: طاوي، قاطع. مودع، مُعري.
سپن گهنم

لک: سزس. (نمپی گهنم: میزویه کی زیانده خنده.)

ف: شپشه، شپشک، سُوفکه، سوسه، سیسک، سیلک، سیسک، سوس، سیسرو، سیسرتک، پَزَدک، تَرَدک، تَزَدک، مُولنجه، شپش گندم.

ع: سوس، عُث.
وینه

سپنون

[لک: نسپن]

ف: شپشو.

ع: قَمَل، مَقَمَل.
ستا

[لک: پیامتدر، پسنکر: پاشگره. (به تنیا به کار نامیرت.)] (خز ستا)

ف: ستا، ستاینده. (تنها استعمال نمی شود، خودستا)

ع: مادح، شاکر، حامد.
ستار

لک: نارام، وهره، ورینگ. [نَزَره، هدا]

ف: آرام، آرامش. غُذودن.

ع: قَرار، سَکون، اِسْتِراحَة. اقامَة. ثنویس.
ستاره

لک: هساره. [نستیره، هساری گپزلک].
ف: ستاره، اختر.

ع: کَوکَب، نُجم.
ستایش

[لک: پسن، تاريف]

ف: سپاس، ستایش، وِستا، آفرین.

ع: ثناء، مَدح، حَمَل، شُکر، تَحسین.
ستره

لک: شهرخه، جلیقه. [سدویه: سوخمی بی قزلی پیوانه].
ف: جلیقه، جلیقه.

ع: صُدْرَة.
وینه—جلیقه
ستک

لک: سه یزکه. [سیره لوزکه (گیاه که بز خواردن دهشیت).]
ف: علفی است خوردنی.

ع: ...
ستق

لک: هراس، هراسان، مانگ. [ومیزبون، ماندوبون، ویز، ماندور]

ف: سَتوه، هراس. ماندن، افسردن. خسته، مانده، افسرده، هراسان، تنگ آمده.

ع: عَجَز، عِي، ضَجَر، مَلَاة، کَلَاة، تَعَب. کَل، تَعَب، ضَجَر، عاجز، عِي، عِي.
ستون

لک: کوله که. [نستون]

ف: ستون، پاغر، بالاگر.

ع: دُعْمَة، عَمَد، عِماد، سِطاع، اُسْطُون، اُسْطَوَانَة.
وینه—غیروانی (۷)

ستق هاتن

لک: هراسبون، هراسانبون، مانیان، مانگبون، تَدنگهاتن. [ومیزبون، ماندوبون]

ف: سَتوه آمدن، هراسان شدن، تنگ آمدن، ماندن، مانده شدن، افسرده گشتن، خسته شدن.

ع: عَجَز، عِي، عِفاء، کَلال، مَلال، اِعیاء، اِنکِلال.

اِنْضِجَار، اِنْجِصَار، تَضْيِيق، تَضَائِيق، تَعَاسُر.
ستم

لک: زرد، بیداد. [نامحلی]

ف: سَتَم، زوَر، آزار، آوار، بیداد، آبی‌داد.

ع: ظَم، جَوْر، ضَمیم، غَشَم، عَسَف، اِغْتِسَاف، عُدْوَان، تَعْدِي، قَسَط، غُفَر.
ستم

لک: سخت، سه‌خلت، نه‌ستم، دوخشار. [دژوار. دژواری]

ف: دشوار. دشواری.

ع: صَعَب، شاق، عَنَف، شِدَّة، زَحْمَة.

سته مکار

لک: زردکار. [زردار، زالم]

ف: ستمکار، ستمگر.

ع: ظَالِم، جائِر، قَاسِط، غَاشِم، غَشُوم، عَسُوف، غَدُو، مُتَعَدِّي، مُتَجَاوِز.
ستیزه

ستیزه

لک: رک، کارشت، کراش، له‌نج. [رق، قین، سرکشی، کملرپی]

ف: ستیز، ستیزه.

ع: عِنَاد، نِزَاع، لِجَاج، جَدَل، جِدَال، مُجَادَلَة، مُعَارَضَة، مُخَاصَمَة.
سجاف

سجاف

لک: پدراویز. [کنار، حاشیه (پدراویزی ناستر)]

ف: وژنگ، سجاف، سنجاف، طراز. (حاشیه‌ی آستر)

ع: كُفَة، عَطَف، حَاشِيَة، سِجَاف، سَجِيف.

سجاف‌هنگ

لک: دس‌هنگ. [دست‌کورت، نمدار (نیدی‌مده)]

ف: تنگ‌دست، تهی‌دست. (کنایه است.)

ع: مُفَسِّر، مِيزُ الْكُف.

سجاوله‌ندی

[لک: نورسینی نیشانه‌گدلی روان‌خوشتی له قورئاندا،

«سجاوله» نارچه‌یه‌که له «سیستان».]

ف: سجاوندی. (علامات تجوید بر قرآن

نوشتن، سجاوند محلی است از سیستان.)

ع: تَجْوِید.

سجده

لک: خال‌که‌فتن. [سوژده، کرنوش]

ف: خاک‌بوسی.

ع: سَجْدَة.

سجل نه‌حوال

لک: نارشان. [تومارگی پیتناسه.]

ف: نام و نشان.

ع: تَعْرِفَة، سَجَلُ الْأَحْوَال.

سجلل

لک: کارنامه. [تومارگه، ده‌تیری تومار. (پریساری

دادپرس.)]

ف: پایزه، داننامه. (حکم قاضی)

ع: سَجَل، حَکَم الْقَاضِي. کِتَاب الْأَحْکَام. کِتَاب الْفُهُود.

سجلل

لک: دادنامه. [سکالانامه (دادخوازی گشتی).]

ف: گرزش‌نامه. (عرض حال عمومی)

ع: عَرَضُ الْحَال، عَرِضَة.

سدوهر

لک: دهرمان. ختیزان. [هاتندمر]

ف: درآمدن. برآمدن.

ع: مَدُور، خُرُوج.

سر

لک: ته‌زیگ، شس، گوت. [تیزو، بی‌هست]

ف: سر، گَرَح، گَرَحَت، گَرَخیده، گَرَحْتیده،

تَرَعْدیده، خواب‌رفته.

ع: خَبِر، خَبَل، مَذَل، رَخو، اَكْسَح، مُسْتَرْخِي.

سر

ل: پاکموکر. (دسه‌سې) [نستې، پاک‌مرو: پاشگریکه.

(به تنیا به‌کار نایرت.)

ف: پاک‌کننده. (تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: مُخْطَف.

سر

ل: راز، پدنامه‌کی. [نهنی]

ف: راز، رازه، پَنام، نهفته، پُوشه، پوشیده، نهان.

نهانی، پنهانی، پوشیدنی.

ع: سِر، نَغیم، مَخْطی، مَكْثوم، خُفِیة، خَلْطی، مَغِیْب.

سرب

ل: قورقوشوم. [قورقوشم، سرب]

ف: سُرَب.

ع: اُنْک، رِصااص اَسوَد، رِصااص، اُسُرِب.

سرب سوونیاک

[ل: قورقوشی سورتاو]

ف: سُرَب سوخته.

ع: آبار.

سربوون

ل: تەزین. [بی‌مستبور]

ف: تاسیدن، تَرَعْدیدن، کَرَخیدن، سست شدن.

ع: خَدَر، خَبَل، کَسَج، قَلَج، اِسْتِرْخاء...

سوت ← فوْک [روشیکی مورا میه.] [اورامی است.]

سروش

[ل: سروشت، خَوْرَسَك، خور]

ف: رِشَت، سِرْشَت، جَهش، خمیره.

ع: طَبِیْعَة، طَبِیْعَة، تَرْکِیْب، مِزاج.

سر فاش کردن

[ناشکراکردنی نهنی، هه‌مالینی راز]

ف: زیمور، رازگفتن، راز پخش کردن

ع: کَشْفُ السِّر، نَشْرُ السِّر.

سرکاسن

ل: سِکاسن. [بوسی رمشی پیتل‌دورران که له سرکه و

ناسن دروستی ده‌کریت.]

ف: سِکاهن. (رنگ سیاه کفشگران که از سرکه و

آهن می‌سازند.)

ع: خَلُّ الحَديد.

سرکه

[ل: ترشاری کونی هندی میوه.]

ف: سِرْکَه، سِرْکَا، سِک، سَتَه.

ع: خَل.

سرکه

ل: سِرْوه، روتَه، روه، پچه. [چیه، سرتَه (لسه‌کردنی

هیناش.)]

ف: سِرْفاک، سِرْفانگ، رَمَزْمَه، پِچ پِچ. (حرف زدن

آهسته)

ع: مَمَس، مَجَس، مَسِیس، دَنْدَنَة، نَجوی، مُناجاة.

سرکه‌سِرک

ل: سِرْکَه، مَقْزَمَق، روتوروت. [چپچپ، سرتسرت]

ف: پُچْپُچَه.

ع: دَنْدَنَة، مَسِیس، مُناجاة.

سرکه‌ی ده ساله

[ل: کَزَنَقین (نیدیزمه.)]

ف: کینه‌ی دیرینه. (کنایه است.)

ع: القِیْطُ العَتِیق.

سرکه‌یی

ل: ده‌سماز سرکه‌یی. [جزیره ده‌سالیکی هوریشمین

رشته.]

ف: سِرْکَه‌ای، کَلاغی.

ع: ...

وَنَه ← پِزْپِهرِک

سرک

ل: توخس. [چمروش]

ف: رَمُوک.

ع: شَمُوس، شَرُود، صَعَب، وَحْشِي، طَوْرِي.

سرنا

[ك: زبِنا: نامِرتكى مَزيقيايه.]

ف: سَرُنا، سُرُونا، سُرُوناي، سَرُغِين، سَرُغِينه،
شَمَناي، شاه‌نای.

ع: كَرْتِيَمَ، سُرُور، سُرُنَايَ.

وینه

سروه

ك: سَرَكه، رَوتَه، رَره. [سَرته، چپه]

ف: سَرُوا، شَرَفَاك، شَرَفَانِگ.

ع: دَوِي، نَدَس، رَكز، هَس، هَلَس. دَنَدَنَ، هَمَهَمَ،
هَيَمَمَ، هَتَكَمَ، هَمَمَلَه.

سرهفتن

ك: سَرَمِين، نارام‌گرتن. [همدادان، نَوَتره‌گرتن]

ف: آرام‌گرفتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت.

سرهوانن

ك: رِسانَن. [نارام‌کردن، جِيگيرِکردن]

ف: آرام‌کردن. پايدار‌کردن.

ع: تَسْكِين، تَثْبِيْت.

سرهوين

ك: سَرَهَفْتَن، نارام‌گرتن. [سَرهَوْتَن، نَوَتره‌گرتن، همدادان]

ف: آرام‌گرفتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت. قَرار، اِسْتِقْرار.

سریش

[ك: چَرِش: گيايه‌كه پاش و شك‌کردن بَز لكاندن به‌كار

ده‌رِيت.]

ف: سَرِش، سَرِيش، اِشْراش.

ع: خُنْشِي، شَرِاس، سَرِاس، اِشْراس.

سریشم

[ك: مادده‌به‌كه له نِيسقان و پِستِي هِندي گياندار درست

ده‌كِرِيت و بَز لكاندن به‌كار ده‌رِيت. (سریشمی ماسی یا

گيانداري تر.)

ف: سَرِيشم، اسَرِيشم. (سریشم ماهی یا حيوان

ديگر)

ع: غَرِي، غَرَاء.

سرین

ك: پاك‌موكردن. [پاك‌كردن‌مو، نِستَرِين (وله: سَرِينِي

لوت.)]

ف: سَتَرْدَن، پاك‌کردن. (پاك‌کردن بينی مثلاً.)

ع: مَخَط، تَخَط، اِنتِخاط، تَنخُم، تَنخُج.

سرتنچك

[ك: دره‌خَتِيكَه و به بَرِي دره‌خَتِه‌كش ده‌تَرِيت.]

ف: سَنجِد، (درخت سَنجِد يا خود سَنجِد)

ع: غُجَرَاء.

وینه

سرتنچكه تاله

[ك: جُزَه سَرْتَنچَكِيكَه.]

ف: سَنجِد تَلخ.

ع: اَوَطِي.

سزا

ك: پا‌داشت. [تَوَلَه (پاداشی خرابه‌كاری.)]

ف: سَزَا، شِيان، كِيفَر، آفَرَه، با افراه، با‌دافراه،

پا‌دَاش. (جَزاي بَد‌كاري)

ع: جَزَاء، مُكَافَاة، تَلَاي، اِنتِقَام.

سزا

ك: جَه‌زَرَه، سَه‌رَسَوِي. [نَشَكَبَه، نازار]

ف: سَزَا، آزار، شَكَنجَه.

ع: عَذَاب، عِقَاب، اَذِيَّة.

سزاوار

ك: خُزْدَن، شَايَسَه. [شايان، شايسته]

ف: سَزَاوار، شايان، شايگان، شايسته، رَسَد، براه،

زُور، اَزْدَر، اَبْدان، فَرزَام، كَزَايش، بَراننده،

نَرخُور، نَرخُورَد، خُورَد، خُورَا، خُورِنَد،

درخوش.

ع: حَرِيٍّ، قَمِين، حَقِيق، جَدِير، لَایق، مُسْتَحَق.

سزگ

[ل: سزگ: ناری پنبه و دز. (وله: نوری ناری که ده کمرته

سر دز.)]

ف: زرداب. (آبی که روی دوع می افتد مثلاً.)

ع: شُنَانَةُ، مُصَالَةِ، مَاءُ الْجُبْن.

سسی

ل: ... سی، بن هیز، یه راش. [سست، شل، بن هست. خار]

ف: سُسْت، پستار. آهسته.

ع: رَخَو، هَيِّن، خَدِر، فَشَل، بَطِيء، مُتَأَنِّي.

سسته

ل: فُش. [فَشَل (وله: خاکی فُشَل).]

ف: سُسْتَمه. (خاک سُسْت مثلاً.)

ع: رَخَو، هَش.

سسی هوش

ل: گیل، گنج، گهرج. [گیژ، که هوش]

ف: سست هوش، سست مغز.

ع: خَدِر، خَبِل، بَلِيد.

سسی

ل: سِی، بن هیزی. نارامی [سستی، شلی. بن هستی.

خاری]

ف: سُسْتی، سَمک، آرامی.

ع: ضَعْف، وَهَن، وَهِي، وَنِي، خَوَر، رَخَاوَة، رُعُونَة،

فُتُور، فَشَل، رَكَكَة، قَرَاخِي، تَأَخَّر، قَبَاطُو.

سفارشت

ل: سه ختی، په پیغام. [راسپارده، پیغام]

ف: سپارش، سفارش، پیغام.

ع: اِنهاء، تَوْصِيَة.

سفت

ل: پتور، سخت. [پتور، نارپر]

ف: سَفَت، سَخَت، پُر.

ع: مُصِمِت، مُلْتَك، مُحْكَم، مُكْتَبَر، مُبْرَم، مُؤَجَّد،

قُرْص، هَكَب، شَدِيد، شَبِيع، مَرِير، مَتِين، هَفِيق.

سفتاج

ل: داشت. [دشت: هودل فروش.]

ف: دَشَن، دَخَش، داشت، دست فال، دست لاف.

ع: صَبَاحِيَة، اسْتِفْتَا ح.

سفتوسول

ل: سفت. [نارپر، پتور]

ف: سَفَت، سَقْبَر، مَشَت.

ع: مُصِمِت، غَلِيظ، ...

سفته

[ل: گلی پتور.]

ف: لوس، گل سفت.

ع: الطَّيْنُ الغَلِيظ.

سفته

ل: ساریاک. [ساریار]

ف: ساییده، ساییده، نرم شده.

ع: مَسْحُوق.

سفته

ل: جامه لوسی، جامه لوسکی. [چاپلوسی، کلکسروته]

ف: کَرِيس، کَرِيسَه، سَيِفُود، چاپلوسی،

چاپلوسی.

ع: تَمَلُّق، تَبَصُّيْص، مَلَس، مُدَاهَنَة، مُمَاسَحَة.

سفته و برون

ل: سه ختربرون. [پتربرون]

ف: سفت شدن.

ع: تَصَلَّب، تَثَرُّز.

سفته و کردن

[ل: توند کردن (وله: سفت کردنی گری.)]

ف: سفت کردن. (گره مثلاً.)

ع: نَشَط، شَدَّ، وَشَط، اِبْرَام، اِحْکَام.

سفت هُونانوه

[ل: توند تنین]

ف: سفت بافتن.

ع: اُرُوم، اِبْرَام.

سفتیچک

[ل: گیاهکی تال و شیرداره که گرمارد اخیره کان دهیسوتینن.]

ف: مِزُو. (علفی است تلخ و شیردار که تُون تابان می‌سوزانند.)

ع: صاب.

سفر

ل: نوخته. [خال له نورسینی ژماردا.]

ف: تیل.

ع: صِفر، نُقْطَة.

سفره

ل: خوان. [رایخی نان لیسر خواردن.]

ف: تاتلی، شیدن، سَفَرَه، خُوان، دست‌خوان.

ع: صُفْءَة، صُفْءَة، صُفْءَة، سِمْط، سَفَرَة، خُوان، خوان.

سفره‌بیره

[ل: (میترویه‌کی رمشی تیرپره له نندازهی سیرکدایه که سفره کون ده‌کات.)]

ف: سَفَرَه نَر. (جانوری است سیاه، سریع‌السير، به اندازهی یزیک که سفره را سوراخ می‌کند.)

ع: ثاقِبُ السِّمْط.

وینه

سفره‌چی

[ل: لئپرسرای سفره و متببق.]

ف: کاوَل، خوالگر، خوان‌سالار، سَفَرَه‌چی.

ع: میزبان، خوان‌سالار.

سفره‌ی چهارم

ل: که‌نورده. [کِرول]

ف: کَنْدُورَه، کَنْدُورِی.

ع: اَدیم، صَنْ.

سفره‌ی داچنیک

[ل: خوانی رازاوه]

ف: سفره‌ی چیده.

ع: مائِدَة.

سفره‌ی فقیان

[ل: هشت نستیرن که لکارن به ترازو و درویشکوه.]

ف: کاسه‌ی یتیمان، کاسه‌ی درویشان. (هشت

ستاره است متصل به میزان و عقرب.)

ع: اِکلیل شمالي.

سفره‌ی فقیان - سفره‌ی فقیان

سَفک

ل: سه‌بره‌ران، سه‌کف. [سه‌بره‌ران: داری سه‌رویی

چوارچیتی درگا.]

ف: پَلَنْد، پَلَنْدین.

ع: لُجاف، عارضَة، ساکِف.

وینه - تارگا

«سَقْلِیس»

ل: کَفَت، پورته‌ل. [نمخ‌شینیکی تشنه‌کری

مترسیداره.]

ف: کُوفَت.

ع: اَکَلَة، اَکَلَة النَّسَل.

سفته‌ات

ل: شیره، خَر، نشانه، وِسپ. [خور، تاییه‌تمندی]

ف: فروز، فروزه، فروزینه، زاب، کواس، کواسه،

کواش، گواش، نشانی.

ع: صِفَة، خَصْلَة، فَضِيلَة، مَزِيَة، نَعْت.

سفی - چهارمک

سقا

ل: پيشه. [تيسقان]

ف: استخوان.

ع: عظم.

سکاسن

ل: سرکاسن. [بزي رشى پتلا دوران که نارتمه که له

سرکه و ناسن.]

ف: سکاھن، سرکه آهن.

ع: خلُ الحَدِيد.

سکپ

ل: ناسانه، ژيرمران. [ژردو: تمختى خوارو ى چراو چتوى

درگا.]

ف: آستانه، فرود، فروردين، گُزار، کوار.

ع: عَقَبَة، قَاعِدَة، مَسَامَة، اُسْكُوفَة.

ویند-تارگا (۲)

سکف-سکپ

سکل

[ل: پُژلو]

ف: سکار، آخگر، آتشپاره، گُل.

ع: جَذْرَة، جَمْرَة، بَصُوفَة، کَلَة، ضَرْمَة. قَبَس.

سکھوت

ل: قېوقهپ، پيندنگى، دم قووجانن، دنگ نه کردن.

[وسکتورن]

ف: خاموشى.

ع: سَكُوت، مُمُوت، مُمَات، نُصَت، اِنصَات،

اِنْتِصَات، اِطْرَاق.

سکھون

ل: ستار، وسان، وقره. [روستان، تۆقره، هدا]

ف: ايست، ايستاندن، ماندن، آرامش.

ع: سَكُون، تَوَقُّف.

سکه

ل: مئخ. [ناسينكى موزناسا که نمخى سر درارى کتزاي

پي اينده دن.

ف: ماره، ميخ، سکه.

ع: ضَرْب، نَقْش، سَكَة.

سکه نه مين

[ل: نسکه نه مين: شريعتى سرکه و هنگرين.]

ف: سِرْکَنگِيْن، سَكَنگِيْن.

ع: سَكَنگِيْن.

سکين

ل: چه سين. [اجورت بورى سگى گۆل و ديل.]

ف: چسپيدن، سپوختن. (کله زدن سگ نر به

ماده)

ع: هَكَ، اِلْتِرَاق، اِلْتِصَاق.

سکگر

ل: جگه ره. [تورتنى پينچاره بز کيشان.]

ف: سگار، سىگار.

ع: نَفِيفَة، لِفَافَة، سِيْفَار.

سل

ل: سى، نازار سى. [سيل، دهر دباريکه]

ف: سَل.

ع: سَل، سُلَال.

سلاج

ل: چەلە. [نامرازى شەپ]

ف: جان، ژان، آدۇم، گدر، گدرک، سلاه.

ع: سِلَاح، اِلَاحُ الْحَرْب.

سلسله

ل: رشته، زنجير، سلسله. [زنجير، هەر شتيكى زنجيرناسا يا

ريزگرار به پناى يەكوره، هروها: ملوتك]

ف: هار، رشته، زنجه، زنجيره، گريوازه.

ع: سِلْسِلَة، عِلْد، قِلَادَة.

ویند-سلسله

سل سهرده و بیرون

ل: مردن. [گیان دهرچون انیدیومه.]

ف: مُردن. (کنایه است.)

ع: مَوْت.

سلامتی ← سلامون علیهیک [پیشدگانی گزیده رلوه.]

(عرف «سلام علیه» است.)

سلامته

ل: دهسته ریخته. [دیاری]

ف: ارمغان، راه آورد.

ع: تقدمة، هدیه.

سلامت

ل: خوش، تندرست، دروس، ساق. [سلامت، ساخ،

لشاخ]

ف: به، خوب، درست، شهنند، بدرد، بدرد،

تناسان، تن درست، بهبود.

ع: سالم، صحیح.

سلامتی

ل: ساتی، دروسی، تندرستی، خوشی. [ساخی،

لشاخ]

ف: بدرد، بدرد، آرم، بهی، خوبی، خوشی،

درستی، تندرستی، تناسانی، بهبودی، شهنندی.

ع: سَلَامَة، صِحَة.

سلام ← سلام

سَلَب

ل: پَلَب، ته پال، ته من. [سست، لشگران]

ف: چمند، سست، کم گان، تنبیل.

ع: رَخو، دَلج، ثَقیل، بَطِيء.

سلطان

ل: پاشا. گموره. [پادشا، شا، سرزک]

ف: پادشاه، بزرگ.

ع: سلطان، رئیس.

سلطان

[ل: به لگن نیست، دانیانراو، پراوه]

ف: سمناک.

ع: قَطْعِي، مُسْتَم.

سلطان سمر

ل: تموق سمر، که فاک. [تپلی سر]

ف: تارک سر، تارک.

ع: رَعَامَه، قَمَة الرَّاس.

سلسله

ل: گرده نبدن. [ملوتیک (خشلیک که ژنان دهیکنه

میلان.)]

ف: گریوازه، گردنبدن. (زبوری که زنها به گردن

آویزند.)

ع: صَلَصَة، سِلْسِلَة، حَلِي.

ونه

سلف

ل: تَلَف. [پلته، تلتته]

ف: خَرَه، کُنْجاره.

ع: كَرْب، ثَل.

سله

ل: ره لیفته. دسخره شانه. ده خره شانه. [خهلات، بدخش]

ف: چَلْبَه، پارتج. دست خوشانه. دهن خوشانه،

بادان.

ع: صِلَة، جَائِزَة، عَطِيَة، نَوَال، اِنْعَام.

سله مه

ل: چله که. [سل، رم]

ف: رَم، گریز.

ع: جُفُول، شُرُود.

سله میانهوه

ل: چله کیانهوه. [سل کردنوه، راجله کین]

ف: رَم کردن، گریختن.

ع: شُرُود، جُفُول، خُرُون، خِیوص.

سلیمانی

[ل: پردیگی بخرخی بناربانگه که ژنان دیکمن به ملوتیک.]

ف: سُلیمانی. (سنگی است معروف که زنها گردنبند کنند.)

ع: سُلیمانی.

سم

[ل: سرپری رقی پدلی نازان.] (یله سمه، دروسمه)

ف: سُم، سُمب، سُمَل.

ع: حافر، ظُلف، مَسَم، سُمَیک، سُمَیک.

سم

ل: سَمُچک، سَمُچکه، پاقولاخ. [سمی نازدلی دروسم.]

ف: ژنگله، سم شکافته (سُم حیوانهای دو سمه)

ع: ظُلف.

سمانه

[ل: پردیگی رمشی زیره.]

ف: سَنباده، سَباده، سیماده، سیمپاده، سنگ سیاه.

ع: مِسَن، سَنباج.

سماق

ل: توتوم، توتوم، [داری ترش.]

ف: سماک، تتم، تتری.

ع: عَثُوب، لَش، سَمَاق، طُطُم.

وینه-توتوم

سماقه

ل: رونج. [رهپته: رقبونی لش به هزی سمراره.]

ف: گُزار، سرماخوردگی.

ع: قَرَس، کُزار.

سمبله قتیب-سولولوتیب

سمت

ل: کدفل، تهراف، لاتهراف. [نستوریایی بر کسمر.]

ف: کُفل، کُفل، سُرین.

ع: وَرک، آلیه، کُفل.

وینه-بران

سمتاش

[ل: سمی: نامرزی سم تاشین.]

ف: سُم تراش.

ع: مِعَضَد، مِعَضاد، مِعَضاد البیطار.

وینه

سمتراش-سمتاش

سمتوین

ل: سمت، کدفل، لاتهراف. [نستوریایی بر کسمر.]

ف: کُفل، کُفل، سُرین.

ع: وَرک، آلیه، کُفل.

سمراکه

ل: چلک گونچکه. [ژنگی نار گوی.]

ف: زهو.

ع: اُف، صملاخ.

سمهر

[ل: دسماله، مشتمی]

ف: اُشْتَم.

ع: تَشْدُد، نزاع، جدال.

سمصار

ل: دس فروش، رود فروش. [دکاندارنک که کلهپهلی

نارمال مامه له دهکات.]

ف: سِپَسار، سِفسار، داسار، داسستار،

خورده فروش.

ع: سَقَطی، بِياع الذَّبش، سِمسار، خُوردجی.

سمغ

ل: کدنج، جوی، ههنگوژه. [شیری هندی روهل.]

ف: ژد، زنج، زمج، شلمر، بنانک، کتیرا، انگوژه.

ع: صمغ.

صمغ سوداب

ل: ههنگوړوږی سه دار. [کتهړی گیای پتېن.]

ف: آذر پاس.

ع: صمغ السداب.

سمغ گهون

ل: کتهړی، جهړی. [کتهړی گیای گوړنی.]

ف: کتهړا.

ع: صمغ القثاد، کثیرا.

سمغ ههلووچه

ل: ههنگوړوږی ههلووچه. [کتهړی درهختی ههلووږه.]

ف: معقار، شلم آلو. (صمغ درخت آلو)

ع: صمغ الأدرک.

سمغ ههنگوان

ل: بهر وږه. [جیوی گوټپر.]

ف: انگوړه، آنقوړه، انگژد.

ع: حلیتیت، صمغ الانجدان.

سمکو

[ل: سم به زوړیا کوتانی نسپ.]

ف: سُم کوپ.

ع: تلقیف، تخبیط.

سمکول

[ل: ههنگوړوږی جیگایک به سم.]

ف: سُم کاو، سم گند. (باسم جایی را کندن)

ع: تلقیف.

سمل

[ل: میخه کبند (ملوتکتیک که کچان له میخه و شتی

لو چشه دهیگر نهوه.)]

ف: گردن بند میخک. (گردن بندی که دخترها از

میخک یا چیز دیگر می سازند.)

ع: سیخاب.

سمل ← **سمنه**

(سمنت)

ل: سمانه، چه مه نتو، چیمه نتو. [سیمان]

ف: سممنت، سنگ گل.

ع: لاقوټه، جص، سبجیل.

سمنج

ل: چدق، گپړ، رکن. [سرسخت، پینداگر]

ف: شکلايين، آویزگن.

ع: ملج، مصر، عسوق، ثقاف، مبرم، سمج.

سموچک ← **سموچک**

سموچک

ل: سم. [سمی نازولی دروسم که له پیسوه هاتوچه

دروړه.]

ف: ژنگله. (سم حیوان سم شکافته که از پای آن

بیرون آمده باشد.)

ع: ظلف.

وینه ← پز

سموړه

[ل: گیاندارتکی مشک نلای له مشک گور وږه له نار داردا

دوړی.]

ف: سموړه، سموړک، سموړچه.

ع: رُغبه، اوشع.

وینه

سم وشتر

[ل: سرپرې پهلې حوشر.]

ف: سَنَل، سُم شتر.

ع: ظلف.

وینه ← کوږه

سمه

ل: زمه. [شیشیکی باریکی نووکتیږه بو کون کردن.]

ف: سَنَبه.

ع: مثقب.

سمه خرتنه

لک: لاته. [سک تیشه بهیزی سرماره، همروه‌ها: نارسائیک

که گوشت رمق ده کات.]

ف: درد شکم. (از سرما، یا ورمی است گوشت را

سفت می‌کند.)

ع: ربو. شوصة. قَلْعُمُونِي.

سنجاب

لک: سنجار. [سبز]ه

ف: سَنَجَاب.

ع: قَرَقَذَان، قَرَقَذُون، سَنَجَاب.

رینه

سنجاق

لک: دهرزی. [سنجاق، دهمبورس (دهرزی سرخ‌ر.)]

ف: سَنَجَق، سَنَجاق، ماهچه. (سوزن دگمه‌دار)

ع: دَبُوس.

سنجاو ← **سنجاب**

سنجات

لک: پیشه، کار. [پیشه، نیش]

ف: پیشه، ورزه، قِیار، قِیاوار، قِیاوَر، قِیدار، بَیاوَر،

شَوَال.

ع: صَنَعَة، حِرْفَة، شُغْل، عَمَل.

سنگ

لک: سه‌م‌ندولک. [ساجور (بستنی دار به گردنی سه‌گردد،

به داره‌کش دوتریت.)]

ف: بستن چوب به گردن سنگ. چوب مذکور را

نیز «سنگ» می‌گویند.

ع: سَجَر. ساجور، سَوَجَرَة.

سنگ

لک: کرم. [جانوری نار سک.]

ف: کرم، کرم شکم.

ع: دُود، دُود المِعدة.

[لک: گیاندارکی بالا کوتی دست و پی کوتاه.]

ف: جانوری است کوتاه قد و کوتاه دست و پا.

ع: ...

سمه خرتنه ← **کوله پره**

سمه شله

[لک: نم‌زشینکی سی بز و میره.]

ف: سُم‌درد. (ناخوشی بز و گوسفند است.)

ع: عَکاف.

سمیریان

لک: زَل‌بورن، زه‌لاچورن. (تیسریان) [تَک‌م‌بورن: پترو و

نستور بورن.]

ف: گنده شدن، کُفت شدن.

ع: تَضَخُّم، انْضِخَام.

سمیل

[لک: سمیل: مروی پشت لیر.]

ف: سِیَل، سِیِل، سِیَلَت، بُرُو، بُرُوت.

ع: شارب، سَوَدَل، سَبَلَة.

سمیل فاشین

[لک: تاشینی مروی سمیل.]

ف: سِیَل تراشیدن.

ع: بَشَر، اِحْفاء.

سمیل گرتن

[لک: کووت کردن مروی سمیل.]

ف: سِیِل گرفتن.

ع: قَص.

سمین

لک: کونا کردن. [کون کردن]

ف: سَفْتَن، سَنیدن، سَوَراخ کردن.

ع: ثَقَب، ثَقَر، ثَقَب.

سنان

سنگ

ل: سوزن، جوالندور. [سوزن]

ف: جوالدوز، جُونَد.

ع: مِسْلَة.

سنگه سنگ

ل: خنه‌خن، خَوخلانَن. يَواش يَواش. [خَو سَرقان کردن.

خاره‌خار]

ف: آهسته، آرام، درنگ، درنگ کردن،

یواش یواش.

ع: بَطُو، ثَبَطُو، ثَماطَل، تائي.

سنان

ل: میخ سنان. [نامرازیکه ناسنگران ناسنی لاسر

ده‌کوتن.]

ف: سندان، سَنَدَه.

ع: عِلَاة، زُبْرَة، مِصْطَب، سَنَدان.

وینه

سنوق

ل: مجری، مه‌مه‌ره. [سنروق]

ف: مجری، سَنَدُوق.

ع: سَنَدُوق.

سنوق باربو

ل: قوله‌ل، گوزله‌دی پرون. [قاسی دسگری.]

ف: غُلَک، (صندوق اعانه)

ع: سَنَدُوقِ الْإِعَانَة.

سنوور

ل: حدن. [خوروب، کوشمن]

ف: مَرز، سُوْمَه، سامان، سُو، زی.

ع: حَد، ثَغَر، ثُخَم.

سفه

[ل: شاریکه له کوردستان. (نارهندی پارتزگای

کوردستان.)]

ف: سِنَه، سِنَه‌دُو. (مرکز کردستان)

ع: سَنَدَج.

سنهویهر

[ل: درختیکی بالا‌برزی گه‌لا دمرزله‌یه.)]

ف: ناژ، ناژو، نوژ، ناز، ناجو، تاجو، له، نَشک.

ع: سَنَوِیَر، لَبان.

وینه

سنهیان

[ل: کردان، سنان]

ف: خریده شدن.

ع: اِشْتِراء.

سوق

ل: نورل. [چز، تیرایی سر نوکی شت.]

ف: نیش، نُک.

ع: شَوَکَة، اِبْرَة.

سوق

ل: نیش، نیش. (سوی دا له دلی. هاتره سو.) [ژان]

ف: درد، نیش، بُنَک.

ع: اَلَم، وَجَع، اَثَر.

سوق

ل: خَو. [خور، تایه‌مندی]

ف: گَزینه، گَزینی، خَو.

ع: خَاصِیَة.

سوق

ل: دِق. [سیل، دمرده‌باریکه]

ف: دِق.

ع: دِق.

سوق

ل: سَوِی، سِب. (سویح، سوا. [سبی. به‌یانی]

ف: فردا، سَخَر، بامداد.

ف: سوهان، سوهن، ساوو، سان.

ع: مَبْرَد، مِسْخَل، سَفَن.

سوان

[ل: حله‌رایه‌کی رقه و باشرین جزری سوانی شاری «قوم».]

ف: سَوَان. (حلوانی است سخت و بهترین آن سَوَان قم است.)

ع: سَوَان.

سوانن

[ل: لویس کردن و لی کم کردن به هوی به‌کارهیتان یا لیخشانند.]

ف: سَوَنَن.

ع: حَكْ، هَكْ، بَرَد.

سویات

ل: پایداری. [خزراگری (له برگه‌گرتنی گهرگرتندا).]

ف: کفتور، ایستادگی، پایداری، پافشاری. (در تحمل مشکلات.)

ع: ثَبَات، بَقَاء، دَرَام، هَبَر، تَحْمَل، طَاقَة.

سویع

ل: حده‌ت‌یله. [حوت‌تیلک به‌شیک له حوت بهش.]

ف: هفت‌یک، هفت‌بونه.

ع: سُبُع.

سویا

ل: پوخاری، پوخاری‌ن‌رنگی. [سویه، زویا]

ف: آلاوه، بخاری فرنگی، بخاری.

ع: دَاخُوْتَة، مَدَخَن.

وَنَه

سوتونه

ل: لیزگ. [اتیسکی خور که له کلارپ‌چنوه دیته نار ماله.]

ف: ستونه. (ستونه‌ی آفتاب که از روزنه داخل خانه می‌شود.)

ع: هَيُول.

سوچاده

[ل: فیرشی تایبیتی نوژ لاسر کردن.]

ف: سَجَادَة، تَسْلِيخ، تَشْلِيخ.

ع: سَجَادَة، تَسْلِيخ.

سوچه

[ل: سجه: رنگی سور بز مار. (ماری سور).]

ف: سَجْه، شَكْنَج. (مار قرمز)

ع: الْحَيَّةُ الْحُمْرَاء.

سوج

ل: سِج، سَوحا، به‌یان، به‌یانی، سه‌با، سز، سوا، شه‌وه‌کی، رزوربورون، تاریکورژشن. [بهره‌بیان]

ف: بام، بامداد، پگاه، پَنَک، سَخَر.

ع: صُبْح، صَبَاح، صَبِيحَة، سَحَر، فَلَاح، فَلَاح، فَتَق، غُدْوَة، فَجَر، غَدِيَّة، غَدَاة، بُكْرَة، نَاشِئَة.

سوج

ل: سه‌را، سه‌با، به‌یان، به‌یانی، سه‌هر، شه‌وه‌کی، گهرده‌گه‌لا، تاریکورژشن، مه‌لابانگدان. [بهره‌بیان]

ف: پگاه، بامداد، سحر.

ع: صُبْح، صَبَاح، سَحَر، شَفَق، فَجَر.

سوها-سوج

سوخال

ل: زوخال. [خهلوز]

ف: زغال، زغال، زُغال، شُغال، شُگار، سُجال.

رغال، آلاس، انکشت.

ع: فَحَم، فَحَم، فَحِيم.

سوخالدان

ل: زوغال‌دان. [خهلوزان]

ف: أَشْبُو، أَشْتُو، زُغال‌دان.

ع: مَفْحَمَةٌ، مَنَقَلَةٌ.

سوخت

ل: چينلنگ. [سورتسمنى، نه‌نجينه، نيزنگ]

ف: سُوخْت، هيزم.

ع: وَقِيد، وَقُود، حُرَاقَة، حَطَب.

سوخته

[ل: تازه‌فلى (دريس‌خوئى سهرتايى).]

ف: سوخته، سَفْذَه، اَسْفَذَه، آماده، نُونِيان.

(طلبه‌ى ابتدائى)

ع: مُبْتَدِي، مَهْيَا.

سوخته

ل: سوخته. [تازه‌فلى]

ف: سُوخْتَه، سَخْتَه، سَفْذَه، اَسْفَذَه، آماده،

نُونِيان.

ع: مُبْتَدِي، مَهْيَا. (طَلَبَة)

سوخه

ل: که‌میری، سه‌لته. [نیم‌تنه: جُزْه جلوی‌برگینکه.]

ف: سَخْمَه، سَتَلَخ، كَمَرَى.

ع: سَطَطَة.

وینه (۷)

سوخورمه

[ل: سیخورمه]

ف: سَقْلَمَه.

ع: قُبْحَنَة، وَكَز، وَهَز، وَخَز، لَهَز، لَكَز، لَكَج.

سوداب

ل: پیتچن. [گیاه‌که بو درمان ده‌شیت.]

ف: سُدَاب، پیگن، پیچن.

ع: سَدَاب، فِیجَن.

وینه

سوداع

ل: زوکام، په‌تا، سه‌رئیشه. [ژانسر، سراسی]

ف: کاتوره، سرورد.

ع: سُدَاع.

سودس

ل: شه‌ش‌یه‌لا. [یلاک بمل له شملش بمل.]

ف: شش‌یک، شش‌بُودَه.

ع: سُدَس.

سوز

ل: لیژ، خز، سه‌ریه‌بوخوار. [بهره‌بوخوارکه]

ف: لیز، سَرازیِر.

ع: زَلَق، زَلَج، زَلِیج.

سوز

ل: سه‌خت، تزن. [توندتیر]

ف: سَخْت، تَنَد. سخت‌گیر.

ع: زُودَ.

سوزاهی

ل: ناله‌ده. [هم‌کام لور ریزه داره چه‌قیتراوانه‌ی که به

شیره‌یه‌کی تاییه‌ت خهراتی کراون.]

ف: صَراَحَى، پَزده.

ع: دَرَبَزین.

وینه - ۱۱ حالت B

سوزاخ

ل: نونگ، بنه. ویتا. [دوزینه‌وه، شیره‌کردن]

ف: سَراخ، گُمان.

ع: وَجُود، اِدْرَاك. ظَن.

سوزاخ

ل: سه‌رده‌م، سه‌روه‌خت، ته‌لور. [هم‌زادان بو دیداری کمیتک

یا شتیک.]

ف: سَراخ.

ع: لُفْقَة، تَنَقِّي. جَسَن، اِجْتِسَاس.

سورائن

ل: خزان، خشان. [خلیسکاندن]

ف: لُغْزَا نَدَن، غُلْتَا نَدَن.

ع: اِزْلاق، زَحلاف، دِخْراج.

سُورانی

ل: لِفِکَه، قَزْچَکَه، قَزْچَکَه سُورانی. [لَفْیانه]

ف: آستین کردی.

ع: رُذَنْ، لَفْقه، دَنْبُ الْکَمْ، الْکَمْ الْکُرْدِي.

ویننه ههیه.

سُورخ ← سُورهی

سُورهی

ل: سُورخ. [سُور، سُورِی]

ف: سُرْخِی.

ع: حُمَرَه، قِرْمَز، قِرْمَزِي.

سُورسُورَه

[ل: عومبانی بی تیجکی نارچه بستمه که کان (که بمر

سمزلدا دهغلیسکیت.)]

ف: سُورتمه. (از روی یخ لیز می خورد.)

ع: مَزْج.

سُورکَه

ل: خَزْگَه. [جنگی غلیسکان.]

ف: خِزْگَه، لِیزْگَه.

ع: زَلْج، زَلْج، مَزْلَقَه.

سُورَه

ل: یَهْرَق. [چنرای زبورین.]

ف: سِیم نَقْرَه.

ع: حَبِیک.

سُورَهیی

ل: کِهْرْگَه. [کِهْر، کَلِ (رهنگی کِهْر تاریلدا.)]

ف: سِرْمَه‌ای، کَبُود. (رنگ کَبُود تاریک)

ع: کُحْلِي، أَحْوَى، اُدْکَنْ، أَغْشَر.

سُورنَج

[ل: سولفوری جیوه. (قورقوشم یا قه‌لایی سورتار.)]

ف: سُرْنج، شَنْگَرَف. (سرب سوخته، یا قلع

سوخته)

ع: زَنْجَفَر، شَنْجَرَف.

سُورنجان

[ل: گیاه که بۆ دهرمان ده‌شیت.]

ف: خَمَل، سُورنجان، شَنْبَلید.

ع: سُورنجان.

ویننه

سُورَه

ل: هه‌مه‌زاگه. [هه‌مه‌زا: مندالی شور له ژینکی تر.]

ف: پُستَنْدَر، دُخْتَنْدَر.

ع: رِبِیب، رِبِیبَه.

سُورَهوول

ل: هِرول، شَلَه. [میلله‌سُور، سُورَهال، وه‌ک: مرۆشی

سُورَهال.]

ف: سُرْخَنْ، سُرْخ‌رنگ.

ع: نَکَع، فُقِیع، أَشَقَر، أَنْکَع.

سُورَهییا

ل: کُز. [پِرْز (چند نسته‌یه‌کی هیشوئاسایه له باکووری

رۆژنلای «ترازو» دایه.)]

ف: رَقَه، پَرَنْ، پَرَنْد، پَرَوین، خوشه. (چند

ستاره‌ای است شبیه به خوشه‌ی انگور در

شمال غربی ترازو.)

ع: ثُرْیا.

سُوریان

ل: خِزْیان، خِلِسْکیان، لاسوِر کردن. [خِزْان، خِلِسْکان]

ف: غَلْتِیَنْ، لَغْزِیْدَنْ.

ع: اِزْلاق، قَدْحَرَج.

سُورته

ل: نِه‌سپه. [سُورته: نه‌خوش‌تینکه.]

ف: سِرْخْجَه، سِرْخْجَه، سِرْخْده، سِرْخْزه،

سِرْخْزه، سِرْخْیْزه، سِرْخْیْزه، سِرْخْک، سِرْک.

ع: حَصْبَه، حُمَرَه.

سورینه - سورینهكه

سۆز

ل: كۆله، كۆل. [سورتانی دهرۆن.]

ف: سوز، سوزش، سۆج، سوچش.

ع: حُرَقَة، جَوَى.

سۆز

ل: سۆزه، نواز، هۆزه. [گۆزانیی خنیمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود.

ع: نَعْمَة، غِنَاء، رُنا.

سۆزهای

ل: جَنَنه، لَهْرَن. [سۆزانی، قهجه.]

ف: جَنَدَه، گُرسدَه...

ع: قَحْبَة، شَهَادَة، هُلُوك، هَيْعَرَة، فَاحِشَة...

سۆزه

ل: سۆز، هۆزه، نواز. [گۆزانیی خنیمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود، سۆزه.

ع: نَعْمَة، غِنَاء، رُنا.

سۆزی

ل: سۆزور، سَبَن. [سَبَن.]

ف: قُردا، پُردا.

ع: بَاكِر، غَد.

سۆس

ل: سۆسك. [كپك (درشتی نارد).]

ف: سَبُوس، سَبُوسَه، فَحْفَرَه. (زبره‌ی آرد)

ع: سَوِيق، خُخَالَة.

سۆس

ل: سَبَن گَهَم. [نمپیتی گَهَم: میزویه‌کی زیانپه‌خسه.]

ف: سَوَس، سَوَسَه، شِپِشَه.

ع: عَث، سَوَس.

وینه - سَبَنگَه‌نم

سۆسك

ل: سورهباله، ته‌یهو. [سۆسكه: باتنده‌یه‌كه.]

ف: سۆسك، تییهو، سرخ‌بال.

ع: سَبُیْهَوَج.

سۆسك - سۆس

سۆسه‌ن

[ل: گۆلنکی بناربانگه، سَبَن و زهر و سوروی هیهه،

سَبَنگَه‌ی بۆغۆشه.]

ف: سۆسَن. (گلی است معروف، سفید و زرد و

سرخ، سفید آن معطر است.)

ع: هَریر، هَوَبَر، عَبَقَر، سَوَسَن.

وینه

سۆس

ل: زانا. [دانا، خواناس]

ف: دانا، دانشمند.

ع: سَوُی، عارف، فیلسوف، حَکیم.

سۆفیله

[ل: سۆفیلکی تزییح که تزییح ده‌کنه سَبَن بشیره و

نیام - ده‌نکی هیره درشت - له سوروی هیموریانهره‌یه.]

ف: هَارِسَوُف، سَوُف، (سوفی تسبیح که

تسبیح را سه قسمت کنند و در رأس همه

محراب قرار دارد.)

ع: سَوُفِیَة.

سَوُفَووت

ل: کَه‌قَن، داکَه‌قَن. [داکوتن، بیره‌وخوار هاتن. (دابیزین له

کارپیشدا یا داکوتن له شرتنی بیره‌زه).]

ف: افتادن، زهیدین. (افتادن از شغل یا از جای

بلند)

ع: سَقُوط.

سۆك

ل: کَه‌م، ناسان. کُرتا. [سورک]

سۆك مەقۇل

ك: بىنمەغز، سۆلمەغز، سەرسۆك، گىل، گەوج، بىنمەڭگ،

سادە. [سۈركىسەر، گەمژە]

ف: بى مەغز، سېك مەغز، بى خرد...

ع: غەر، ارۇش، مالىوس، خەيفُ العَقْل.

سۆك كۈرەن

ك: ئارپۇرەن. [سۈك كۈرەن، تېز كۈرەن]

ف: سېك كۈرەن، آبۇرەن.

ع: اخفاف، اهاۋە، استىقار، استىخاف، استىهاۋە.

سۈكنا

ك: نىشتەن. نىشتان، ستارگە، ستارگا. [نىشتەن بون.

نىشتىگە]

ف: نىشتەن. نىشىمن، نىشىمناگە، نىشتەنگە.

ع: سۈكۈنە، سۈكۈن. مَسْكُن.

سۈكنا-ئارام

سۈكنا-ئارامى

سۈكى

[ك: سۈكى]

ف: سۈكى.

ع: خەف.

سۈل

[ك: يىلار سۈكەلى بى پاژنە.]

ف: مۇزە.

ع: خەف، مەندل، مۇزج.

ۋىنە

سۈلەن

ك: رەسەن، تىزەم، رەتەۋە. [رەگەز، تىزەمە]

ف: ئۇل، پىرۇز، تىبار.

ع: ئىسەپ، سىلىسە.

سولس

ك: سىلەك. [سىلىك]

ف: سۈك، گەم. آسان. كوتە.

ع: خەيف، ئاقس. مەن، سەل. مۇختەسەر.

سۆك

ك: چابەك، زىنگ. [سۈك، چالەك]

ف: سۈك، چابەك، زىنگ.

ع: خەيف، مەل، سەرىع، جەل.

سۆك

ك: جەل، مەرزە. [قوت، مەرزە، سۈكسەر (بى قەدەر)]

ف: سۈك، جەل، مەرزە، ئالو. (بى قەدەر)

ع: خەيف، جەل.

سۆك

ك: كوت. [چىنچەكە (ئۇندىن لە كاتى جوت بوندا).]

ف: كە. (كە زىن در ھىگام مقاربەت)

ع: ھەكە.

سۈكبارى

ك: بارسۈكى. [كەنەركى]

ف: سېكبارى.

ع: ئۇق، تەخەيف.

سۈكدان

ك: كوت رەشان. [ئۇندىن، خۇيتەنمان]

ف: كە زىن، سېوختەن.

ع: ھەكە.

سۈك دەس

ك: دەس سۈك. [دەس سۈك]

ف: سېك دەست.

ع: آخە.

سۈك تۇچ

ك: چابەك. [چالەك، رەس سۈك]

ف: سېك، چابەك، سېك زوان.

ع: خەيف، جەل، نەشەپ، مەل، ھەف.

ف: سه يک، سه بوده.

ع: ئىك، ئىك.

سولوك

ل: رەفتار. [رەشت، ناکار]

ف: رۆش، رەفتار، سېردن، سېرد.

ع: سُلوك، مُمَاشَاة، مُعَامَلَة، حَشَر.

سولوك

ل: سۆزلىگەرى. [گرتىبەرى رنگاي پاكزۇردنى دىرون.

(بەستەتەننى تەرىقت.)]

ف: فُرت، (كسب طريقت)

ع: سُلوك، سَير.

سول

ل: رەم، چەكە، سەمە. [سَل]

ف: رَم.

ع: شُرُود، حُيُوص، حُرُون، نُفُور، جِهَان، تَبَاعُد.

ئىكف، اَنَف، مَسُو، اِمْتِنَاع.

سۆل

ل: سۆزى. [تامىكە، وەك تامى خوى].

ف: شُور.

ع: مَالِح.

سۆل

ل: سفت. (سفتوسۆل) [پتەر، پاشگرتكە. (بەيى) «سفت»

بەكار ناھىتەرت.]

ف: سفت. (بدون سفت استعمال نمىشود.)

ع: مُصَمِّت، غَلِيظ.

سۆل

ل: ھەنگوان. [گياھەكە.]

ف: گُلپەر، انگدان.

ع: اَنْجَدَان.

وینە

سۆلەنمە

ل: تورزاتنمە، كزاتنمە. [چورزاتنمە]

ف: سۆزاتنن.

ع: اِحْراق، اِمْضاض، مَضِيض.

سولب

ل: رەزلە، پىشت. [بېرپە، لە رانەو تا سوشان لە درارە.]

ف: مازن، پُشت.

ع: صُلْب، سَيْسَاء، شُرْخُوب، ظَهْر.

سولت

ل: قىرت، روتە. [بى پىزىشال]

ف: لخت، برهتە....

ع: عَرِي، عَارِي....

سولج

ل: ناشى، سازشت، سازيان. [گوبان، سازان]

ف: آشتى، سازش.

ع: صُلْج، سِلْم، هُدَّة.

سولحيان

ل: پىزىيان. سازيان، دىروسىرون. [سازان، گوبان]

ف: سازآمدن، درست آمدن.

ع: صُلُوح.

سۆلۇخوا

ل: شۆرمەزە. [سۆزى، خوى پىنداكارا.]

ف: شور، شورمەزە، نمکسود.

ع: مَالِح، مَلِيح، مُمَلِّح، طَرِيخ، سَنَمُورَة.

سۆله

ل: شەرق. [گېرى كەم.]

ف: شۆلە. (شەلەى كەم)

ع: شُعْلَة.

سۆله

ل: بۆلشە، تار. [كۆپە]

ف: تاب.

ع: لُھِيب.

سۆلە

ل: سەرما، زۆلم، (سەرمارسۆلە) [بەرائەتەری گەرما].

ف: سەرما، زۆم.

ع: بۆرد، بۆردە، صیر.

سۆلەچرا

ل: چۆلەچرا، شەرچرا. [مەشخەل]

ف: شۆلەچراغ، ھالەچراغ.

ع: قَبَار.

سۆلەسۆل

ل: كزەكز. [كزانەری زۆر].

ف: سۆزۆش.

ع: خُرُوق، إِحْتِرَاق.

سۆلەكە

[ل: كەشكى تەر].

ف: كەتخ، كەشك تەر. (← سیراج)

ع: كامەخ.

سۆلیانەو

ل: تۆزیانەرە، کزیانەرە. (لوتی سۆلیارە). [چۆزیانەرە]

ف: سۆزۆش، سوختن، سۆجیدن

ع: خُرُوق، إِحْتِرَاق، حِکْمَة، مَضَض، رَمَعَان.

سۆما

ل: ھانا. (سۆمای چار) [رۆرناکی چار، ھیزی بینج].

ف: تۆان، بینایی.

ع: حِس، قُوَّة، باصِرَة، قُوَّة الباصِرَة.

سۆما

ل: ناسۆ. [رۆرناکی لە دورەو].

ف: ئۆنک، نشان، روشنی.

ع: شەيخ، اثر، علامە، ئور.

سۆممول

[ل: سەل (گۆلێکی بۆنخۆشی بەناریانگە).]

ف: سۆنبل، آبرود. (گل معطر معروف است).

ع: سۆنبل.

سۆمەن

ل: ھەشتیکە. [یەك بەش لە ھەشت بەش].

ف: چەك، ھەشتیک، ھەشتبۆدە.

ع: ئۆمەن.

سۆنبولوتیب

[ل: گیایەكە بۆ دەرمان دەشت].

ف: آله، آلكە.

ع: ئاردین، ئردین، سۆنبل الطیب، سۆنبل العصافیر.

سۆنبل ھندی.

سۆنبولە

ل: ھۆشە. [گۆلەگەم (گەلۆری شەمشە ئاسمان).]

ف: خوشە، شەریور. (برج ششم آسمان)

ع: سۆنبۇلە، برج السۆنبۇلە.

سۆنگە

[ل: پاشماوی سابوون. (سابوونی تەنگ).]

ف: پسماندە. (صابون نازک شدە)

ع: حُكَاكَة، سَقَاطَة، خُثَارَة، بَقِيَّة.

سۆنگە

ل: پەردۆ، شینەیی. (سەر سۆنگە) [دەرفەت، وچان]

ف: دیل، رۆستی، ئۆتاس، آسایش.

ع: فُرَصَة، فَرَاغَة، مَجَال.

سۆننەت

[ل: کرداری باش کە تەبایەدانی پاداشی ھەبە بەلام پیتوست

.. واجب - نیە.]

ف: چۆنپ.

ع: سُنَّة.

سۆنە

ل: بەت. [مراڤی، تۆردەك: بالتەدەبەكە.]

ف: اُردک، بَیت، مُرغابی.

ع: حَذَقَة، بَطَّة، بَط.

وینته

سوو

ک: بهج، روج. [سورده، قازانج. همره‌ها: قازانجی پارسی

قمرز.]

ف: سُو، سُوْد، سَرَه، بَهره.

ع: صَوْرَف، صَوْرَه، رِیج، نَفَع، رِیا.

سووپ

ک: چِشْتَه‌تِرِه. [خواردنی لیتراوی نادرار.]

ف: سُوپ، آب.

ع: مائع، ماء.

سووت

ک: فِیکِیکِه. [بیکه، شارر.]

ف: سُوْت، سُوْتِک.

ع: صَفَاْرَة، صَاْفُوْرَة.

وینته

سوواتان

ک: سورزان. [ناگرتیب‌ردان. داخ کردن]

ف: سَوَزانْدن.

ع: اِخْرَاق، تَحْرِیق. لَذع، لَفج.

سوولک

ک: بَوِل. [خزل‌میش]

ف: سوخته، سُوْتَه، خاکستر.

ع: رَماد، حُرَاقَة.

سوولک چرا

[ک: سورتوری پلِته.]

ف: سوخته‌ی چراغ، سوخته‌ی قَتِیلَه.

ع: فُرَاقَة.

سوولک

ک: سورتیاگد. [سورتار]

ف: سوخته، سُوْتَه.

ع: جَاوِی، مَصْلَبِی، مُمْتَشِش، مُحْتَرِق. قَتِین، مُحْرِق.

سووتیان

ک: سورزیان. [سورتان]

ف: سوختن، پُوازی، پایازی.

ع: جَوِی، صَلِی، اِمْتِشَاش، اِحْتِرَاق.

سووتیان‌موه

[ک: سورتان‌موه، برژان‌موه (بژ نورونه) به هژی عروق

کردن‌موه.])

ف: سوختن، سوزش پیدا کردن (از عرق کردن

مثلاً.)

ع: مَذح، اِحْتِرَاق، اِلْتِهاب.

سووجگر

ک: سوروج‌رگ. (سی و جگر) [دور نندامی لمشی

گیاندارانه.]

ف: جگر.

ع: سَحَاْرَه، کَبِد، مِعْلَاق.

سووجگر سوروج‌رگ

[ک: سیوجگری سوروج‌رگ‌ار.]

ف: باقلی‌پوتی.

ع: حَسْرَة المَلُوک.

سووجگر رگ «سووجگر

سووج

ک: کونج، گوشه، کوله‌سورج. [قرژین]

ف: کُنْج، کَوِیز، گُوشه، پَیغُوْلَه، پَیغَلَه.

ع: زَاوِیَة، رُکَن.

سووجهر

[ک: سیخوری: گیاندارکه له ژیل گهره‌ره.]

ف: سیخول، سیغول، سیغُر، سَغُر، سَغُر، اُسَغُر،

سَغُرَنه، سَغُر، اُسَغُر، سَغُرَنه، سَغُرَنه، سَنَغُر،

سنگه، شکر، شکره، چکاسه، چکاشه، رکاشه،
رکاسه، رکاسه، رکاشه، سکااسه، سکااشه،
سکاسته، سکااشته، ریکاسه، ریکاشه، کاسج،
کاسجوک، تشی، آتشی، بیهن، پهمزک، چیزو،
جبروژ، زافه.

ع: قنقد، دندل، شیه، مدلیج، ابو مدلیج.
وینه

سورخوهر

[ک: سورخوهر، سورخوهر]

ف: سوردخور.

ع: اکل الریا، اکل السحت.
سور

ک: سور. [قازانج، قازانجی یاری قرز].
ف: سود، شو، بهره، سزه.

ع: ربیع، نفع، صرف، صرفه، ریا.
سور

ک: قرمز. [رنگینکه].

ف: سرخ، شور، سُر، لال، گلگون.

ع: احمر، حمراء، قانی، قانی.
سور

ک: زه‌ماره. [شایی]

ف: شور، بیوکانی، غروسی.

ع: عرس.

سور

ک: رزد، شیرگی. [یتاگر]

ف: وشگول، وشگرد، چیره، شلایین.

ع: جَسور، حریص، قیص، قِص، مَولع، راغب.
سور

ک: پەرت، توپ. [فپ: بشی یه‌کمی چارگی فپ:دان].
ف: پَرت، پُرتاب.

ع: رمی، قذف، إلقاء.
سور

ک: گه‌ریان. [گه‌ریان، خول]
ف: گردش.

ع: سین، خول، دور.
سورپاشن

ک: خولاشن، گه‌پاشن. [سورپاشن، خولاشن]
ف: گرداندن.

ع: تسبیح، تدویر، اجالة.
سورپاشنه

ک: خولاشنه، گه‌پاشن. [خولاشنه، سورپاشنه]
ف: گرداندن.

ع: تسبیح، تدویر، اجالة.
سورپاشنه

[ک: نو پارویی کوخا له زالا یا له خزمانی بودی
دستینیت.]

ف: سورانه. (پولی که دیوان از داماد یا کسان
عروس می‌گیرد).

ع: عرسيه.
سورپاو

[ک: دهرمانی سور بز خوجوان کردن.]

ف: سُرخاب، سُرخ، گنگونه، غلغونه، وکفونه،
بلفونه، آلگونه، آلفونه، گل غنچه، گونا، گوناب،
غازه، غنجر، غنجره، غنجر، غنجره، گنجار،
گنجاره، غنجار، سرک.

ع: دُمام، حُمرة.
سورپ خواردن

ک: سورپاشنه. [سورپاشنه، خولاشنه]

ف: گردیدن، گشتن.

ع: سین، جول، دور.

سورده اگریان

ل: سورده یوزون، قرمز یوزون. [سورده یوزونه، سورده

هملکپران]

ف: برافروختن، برتافتن.

ع: اخمرار.

سورده ان

ل: تورده ان، پرتده ان، پرت کرده. [پرتده ان]

ف: پرت کردن، پرتاب کردن.

ع: رمی، قذف، القاء.

سورده کویک

ل: سورده کوه. [سورده مدیلوشین]

ف: چپار، نیله، کبود، سرخن.

ع: آبزش، صنایی.

سورده کوه ← سورده کویک

سورده

ل: سورده می. [زوری روتن که مدیلوشورده.]

ف: سرخ بوم، زمین سرخ.

ع: خبار، ارض حمراء.

سورده می ← سورده

سورده

ل: زودیه، سیره، نوزده. [زیره]

ف: فغان، گریه، ناله.

ع: نوحه، بکاء.

سورده

ل: غوله. [چرخه، گران]

ف: گردش، گشت، گردیدن.

ع: جول، دور، سیر.

سورده باله

ل: سوسک، تهیر. [سوسکه: باتنده که.]

ف: سرخ بال، سوسک، تیهو.

ع: طیهوج.

سورده بنه

[ل: گیاهه کی بنارینگه.]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

سورده بی

[ل: جزیک دارمیه.]

ف: سرخ بید.

ع: صفصاف.

سورده ت

ل: شیره، دروشم، دیمه، وینه. [بیچم، نیگار، نهخش.

پدیکر]

ف: نس، دیس، نش، قتن، تندیس، تندیسسه،

تندیس، تندیسسه، دزدند، یازند، ینگ. شیوه. نگار.

مانند.

ع: صوره، شکل، هیکل، مثال، شبیه، نظیر، تمثال.

نصه. مصاحه. رسم، نقش.

سورده ت

ل: سهارت. (لهم سورده ت.) [شیره، حالت]

ف: جاور، روش. (در این صورت)

ع: صوره، حانه.

سورده ت

ل: چیره، روخسار، شیره، زور، رومته، دهرچار.

[چرچار]

ف: رخ، رخسار، چهره.

ع: صوره، عارض، خد.

سورده ت

ل: قلافت، که لافته، دیمه. [بیچم، تمر، پدیکر

(برانبیری «هیلولا»)]

۱- هیولا: ماک و گوهه و بهرته هه شتیک،

زارومه کی فلسفهیه. (ر-ر)

ف: پَیگَر، کَالْبُد. (ضد هیولا)

ع: صَوْرَة، قَالِب.

سوورهت

[ک: بَشِیئِکِ دیاری کراو له قورنان. (تغیا بۆ قورنان به کار دهریت.)]

ف: سَوْرَة، سِیْمَنَاد، بَئَسَد. (فقط برای قرآن مستعمل است.)

ع: سَوْرَة، فَصْل، بَاب.

سوورهنگه ل روهانی

ک: درۆشگه ل نادیار. (شیوه گهلی نهبینراو.)

ف: پَیگَران دروخش.

ع: الصَّوْرُ الرُّوحَانِيَّة.

سووره داله

[ک: دالاشی میله سوور.]

ف: سرخ دال.

ع: نَسْر أَحْمَر.

سووره سوور

ک: زووپ زووپ، سَیْر سَیْر، نووژ نووژ. [زیر زووپ (دو بار هه نوو، گه ل بهر زووپو نیستی.)]

ف: فَعَان، گَرِیَه، نَالَه. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نِیَاح، نَوْحَة، بُكَاء.

سووره هۆزه

ک: سووره مه گمز. [شنگ سووره]

ف: تَنَتَه، رَاژ، غُلْفُج، زَنْبُور سَرخ.

ع: سُرْمَان، دَبُور، زُئْبُور.

وئنه

سووره وپووک

ک: بۆرانی. [سووره کراو]

ف: بۆرانی، سرخ شده.

ع: سَمِیْط، حَمِیْس، حَمِیْص.

سووره وپوون

ک: ئالزبوون، توژبوون. [سووره هه لگه پان له توو پیدای.]

ف: سَرخ شدن، خَشْمَناک شدن.

ع: اِحْتِدَاد، اِحْتِدَام، شَرَق.

سووره وکردن

[ک: سوور کردنه]

ف: سَرخ کردن. بریان کردن، پختن.

ع: قُلُو، قَلِي، تَحْمِیْس. تاجیر.

سووره وکردن

ک: تاردان. [هه لگه ساندنی توند، داخستن]

ف: تافتن، سَرخ کردن.

ع: حَم، اِحْمَاء، حَدَم، تَحْمِیَة.

سووره وکریاک

[ک: سووره کراو]

ف: روده، سَرخ شده، بریان شده.

ع: سَمِیْط، حَمِیْص، حَمِیْس، مُحْمَس.

سووری

ک: قَرْمَزِي. [رهنگ سووری، سووریتی]

ف: سَرخِي، سَوْرِي، گُلگَوْنَه.

ع: حُمْرَة.

سووری ناسمان

[ک: سووربوونی رهنگی ناسمان، بۆ نمونه: پاش

خۆژناو بوون.]

ف: سَرخِي آسمان.

ع: نَدَاة.

سووپانهوه

ک: گه پان، خولپانهوه، خول خواردن. [سووپانهوه، چهره دان،

گه پان]

ف: گِردش، گِردیدن.

ع: جَوَل، دَوَر، سَیْر.

سورینچکه

ل: سورتنه، گه‌لور. [سورینچکه، لورقورچاچکه]

ف: ناسوری، گُلو.

ع: مَرین، بُلعم، بُلغوم، حَلقوم، حَلق.

سووزن

ل: سنگ، جوالدیر. [سووزن]

ف: سووزن، گُونند، جوال‌دوژ.

ع: مِسَلَّة، شَفِیرَة.

سووزنه

ل: چوژن. [سوریتینر]

ف: سووزنده، سوزا.

ع: مُحْرِق.

سووزنه‌ک

ل: نَخَرَشینیکه له نندامی زارزدا پیدایه دیت.

ف: پَرَمیو، سووزاک.

ع: حُرَقَة البُول.

سووزنه‌نی

ل: پارچیه‌که دهیدن بَسَر «جامام» (۱۰).

ف: سووزنی. (پارچه‌ای که روی جامام

اندازند.)

ع: مَنَشَقَة، مَنَشَقَة.

سووزیک

ل: سوریاگ. [سورتار]

ف: سوخته، سوخته.

ع: مُحْرِق، مُحْرِق.

سووزیان

ل: سوریتان. [سوتان، کزانوه]

ف: سووختن، سووزیدن، سووچیدن، پایازی،

پووازی، سووژش.

ع: صِلَی، جَوی، اِحْتِرَاق، اِلْتِذَاع، اِلْتِهَاب.

سووزیان

ل: سوریتان. [سورتانوه، کزانوه]

ف: سووژش، گُزاز.

ع: عَطَش، اِلْتِهَاب.

سووس

ل: بَهَلِک، مِیکورِک (درمختگی بناریانگه.)

ف: بَهَک، سووس، سووسپند. (درختی است

معروف.)

ع: سووس.

سووسه

ل: دهرکورتی سورچیک له بابیتیک.)

ف: سووسه. (گوشه‌ای از مطلب)

ع: نَغِیه، ذَره.

سوویکه

ل: میتلی گزویی‌چنین.)

ف: سووژن. (سووزن جوراب‌بافی)

ع: مِشْکَلَة، (آسلاک)

سوویکی دووچ

ل: میتلی نامرازی رستن.)

ف: سووژن دوک.

ع: فِرَناس، مِسَلْکَة، فِرَناسُ المِغْزَل.

سوون

ل: سن (میترویه که بروروم تیا دبات.)

ف: سن. (جانوری است که زراعت را فاسد

کند.)

ع: سووَنَة.

سوویک

ل: سیویاگ، ساریاگ. [سوار، سوتنار]

ف: سُوْدَه، ساييده، سُوْدَه شده، ساييده شده.
ع: مَحْكُوك، مُنْسَحِي، مُتَهَضِّم، مَسْحُوق، مُنْسَحِق.
حُكَاة.

سویان

ل: سیران، ساریان. [سوان]
ف: سایش، سوده شدن، ساييده شدن.

ع: اِحْتِكاك، اِنْسِحاَق، اِنْسِحا، تَهْضُم.
سوها

ل: مهارکیش. [نستیره‌که].

ف: مهارکش، سم‌آهو.

ع: سُهّا، سُهّی.

سوهیل

[ل: سیوهیل (نستیره‌که لیسر لنگری شیره)
کشتیدایه^۱، له کوتایی پاییزه له لای رژه‌لای
عربستانوه هل‌دیت.]

ف: پَرک، بَرک، اگست، سهیل (ستاره‌ای است بر
لنگر شکل سفینه، در اواخر پاییز در سمت
مشرق عربستان طلوع می‌کند).

ع: سُهیل، شِعْراء شَرْقی.

سویز

ل: سَزْ، [تامیکه، رمل: تامی خوی].

ف: شور.

ع: مالح.

سویز

ل: سه‌خت. [پیداگر]

ف: سخت، سفت، فَرهودی، شلایین.

ع: مَاجِن، مَاسِن، صَنْع، شَدید، مُصِر، زَوَر.

سویز - کوانی [روشیدی کرمایه. (کرماجی است).
سوتن

ل: قسم. [سوتند، سزکند]

ف: سوگند، قسم، سامه.

ع: یَمین، أَلِیَّة، قَسَم، کُنُوع، حَلَف.

سوتنه - دوله [روشیدی کرمایه. (کرماجی است).

سببا

ل: سدا. [بای خوره‌لات. (بایک که له نیوان رژه‌لای ر
باکوروره هل‌دکات.)]

ف: باد برین. (بادی که در بین مشرق و شمال می‌وزد).

ع: قَبُول، صَبّا، هِنِر.

سببا

ل: سَح، سوا، به‌یان، به‌یانی، شه‌وکی، سبج، سباج،
مه‌ل‌بانگدان. [بره‌بیمان]

ف: یگاه، بامداد، سَحَر.

ع: صُنْج، صَبّاج، سَحَر.

سبباج - سببا

سبب‌هات

[ل: هز]

ف: فَرُود، انگیزه، شَوْنَد.

ع: سَنَب، جَهَّة، عِلَّة، دَکِل.

سبب‌هات

ل: رموشت، شیره. [شیراز، ناکار]

ف: زوش، شیوه، جاور، طَرز.

ع: رَوَیَّة، حَالَة، صُورَة.

سبب‌هات

ل: ده‌فتردار. [تَومارکری درامد و خرج.]

ف: آوارنگار، آیارنگار، آواردار، آیاردار، دفتردار.

ع: ثَبَات، دَفْتَردار.

سبب‌هات

ل: رانگ‌رِز. [خومگر]

ف: رَنگَرز.

۱- شیره‌ی که‌شتی: مه‌بست کومه‌له نستیره‌یه که له
شیره‌ی که‌شتیدا. (ر - ر)

ع: صَبَاغ، لَوَان.

سبب

ل: دفتەر. [پهاری لیسته تیا نورسین.]

ف: آوار، آیار، دفتەر.

ع: ثَبِت، دَقْتَر.

سبب

ل: یادداشت. [تَؤْمَار کردن]

ف: یادداشت.

ع: ثَبِت، ذَاكِرَة.

سبب

ل: شمویار. [شیلای گیاهی کی کدلم پناسایه و زَرز تالده.]

ف: شبییار. (عصاره‌ی نباتی است شبیه به کلم

و خیلی تلخ است.)

ع: صَبَر، مَقَر، سَوَلَع.

سبب**سبب**

ل: شمویار، تالشاری. [تالیشاری: روه کتیکه و بر درمانش

دوترت که لئی دردهیترت.]

ف: شَبِییار، ألَوَا، چَذُرَوَا.

ع: صَبَر سَقَوَطَرِی.

سبب

ل: حدلت ههساره. [حوت ههساره گِرَژکه که.

(مانگ و خَوز، هورمز، بارام و زاوه

که بران و ناهید حوتی تواره.)]

ف: دَرْدَمَه، دَرْدَمَه، دَهسال، هَفْت ستاره. (مؤلف

گوید:

مه و تیر و ناهید و خورشید تابان

دگر هست بهرام و برجیس و کیوان)

ع: سَبْعَة سَيَّارَة، السَّيَّارَات السَّمْع.

سبب

ل: پیتشدسی. [دستپیشگری]

ف: پیش دستی.

ع: سَبَقَة، تَقْدَم.

سبب

ل: رهشەبا. [بای توندی رَزَتلارا. (بایه که هارینان له

رَزَتلارا، ههله کات.)]

ف: باد گرم. (بادی است در تابستان از طرف

مغرب می‌وزد.)

ع: هَبِیف، خَرُور، سَمُوم.

سبب

ل: گرمای. [برانبیری سرما، گرمای زَرز.]

ف: گرمای، گرمای سخت.

ع: حَر، حَمَر.

سبب

ل: سهاربت، گهزله، بَژن، بَژنه، نەسەل، ییالەك، مایه.

سبب

ف: رَو، رَوی، رُون، كَيُو، كَيُو، كَيُو، شَوَه.

شَوَتد، لاد، مایه، انگیزه، چیزه یَو.

ع: سَبَب، عِلَّة، مُوجِب، داعي، داعية، باعث، مَوْرَث،

واسطَة، دَكِيل.

سبب

ل: نەسەلساز. [هَزكار]

ف: انگیزه‌ساز، چیزه‌بوژگر، لادگر، كَيُوگر،

كَيُوژگر.

ع: مُسَبِّب.

سبب

ل: کولتوریا، کتکه‌نه‌فتینه. [سربه‌گیتل، ناژاره‌گیت]

ف: سَرغَوَا، شورانگیز.

ع: مُفَسِّد، سَبَبُ الْفِتْنَة.

سبب

[ل: سبیل (نغزشه‌کی چاره.)]

ف: شَرناق. (مرض چشم است.)

ع: سَبَل.

سه بیل

[ک: نامرازیکی تورتن کیشانه.]

ف: سَبیل، چُبُق.

ع: ماسُورَة، غَلِیون.

وینه

سَهپان-وهرزور [وشمیدی کرماپی.] [کرماپی است.]

سه پؤل

ک: هه پؤل، چه پهنگ، سه پهل، په خه، گنج. [گیل، گیل]

ف: دَنگ، دَبَنگ، کُندهوش.

ع: بَلید، اَبَلَه، مَعْثوه.

سه پهل

ک: سه پؤل، هه پؤل، چه پهنگ. [گیل]

ف: دَنگ، دَبَنگ.

ع: بَلید، اَبَلَه، مُخَیَر، حَیران، مَعْثوه.

سه لج

ک: تَهخت، کهف. [زهرینه، رو، بن (ره): تَهختی قالی یا

خانور.]

ف: زَمینه، (زَمینه ی قالی یا خانه مثلاً.)

ع: سَطَح.

سه لقی

ک: سدرسری. [روالتی، سرچل]

ف: سادَه.

ع: سَطَحی.

سه لور

ک: سه لور، رزن، راسه، دیر. [هیل، خت]

ف: سَطَر، راسته.

ع: سَطَر.

سه لویه ننی

[ک: هیل کیشان]

ف: راسته پندی.

ع: نَبَق.

سه تل

[ک: پهلوج: ده فریکی قوولی دستداره بز نارگوژانوره.]

ف: دَوَل، سَتَل.

ع: سَجَل، سَطَل.

وینه

سه تل

[ک: پهلوج (تاسی دستدار.)]

ف: دَوَل، سَتَل. (طاس دستدار)

ع: سَطَل، سَجَل.

وینه، هیه.

سه تونگ

ک: سدر، سدره، درگا. [سرقاپ، دهموانه]

ف: سَر تَنگ.

ع: صِبْطَة، صِیام، صِیاد، سِیاد، سِیاط، قِدام.

سه ته

[ک: (سورکه لغاری «ستار»)، (نوی پیاوانه.)]

ف: مخفف «ستار» اسم مرد است.

سه تهره

ک: خه تکهش. [راسته، ختکیش]

ف: سَتاره، آستاره، سَطَر آرا، پَکمال، خَط گَش.

ع: مِخَط، مِی سَطَر، سَطارة.

وینه

سه تی

[ک: (سورکه لغاری «ستاره»)، (نوی ژنانه.)]

ف: مخفف «ستاره» اسم زن است.

سه چر

[ک: پارچمیدی بناریانگه.]

ف: سَجَر (پارچه ای است معروف.)

ع: سَجَر.

سه جج

ک: رتک کردن، رتک هارردن. [هارشیره کردنی وشی کوتایی]

برگه کان. «(سج)» له پخشاندن به کار دهرت و «قافیه»

له هژنراوه(ا.)

ف: سامان سخن. (سجج در نثر استعمال می‌شود، قافیه در نظم.)

ع: سَجَع.

سه‌ه‌ره

ك: نه‌توره، نه‌ژدانه‌مه. [ره‌گزنانه]

ف: پَرُوژ، نَزَادنامه.

ع: شَجَرَة.

سه‌ه‌خاف

ك: شه‌از‌به‌ن. كاغه‌ز‌سار. [برگ‌تنگر. هم‌ره‌ها: كاغه‌ز‌سانک‌ر.]

ف: شیرازه‌بند. كاغذ‌سای، ساینده.

ع: صَخَاف.

سه‌ه‌را

ك: سارا، دشت، بیوان. [دشت‌دیر، چژنگه]

ف: بیابان، دشت، کویر، گویر، هامون.

ع: صَحراء، قَلَاة، قاع، بادیة. قارَة. سَهْل.

سه‌ه‌رای‌بایر

ك: بیاران، چژ. [بیابان]

ف: بیابان، کویر، دوخ.

ع: قَفَر، وَحْش، ثَبَاء، مَقَاة، بیداء.

سه‌ه‌رایبی

ك: بیارانی، دشتی. کیتی. [دشته‌کی. هردی]

ف: بیابانی، دشتی، کوهی.

ع: بَنَوِي، وَحْشِي.

سه‌ه‌ن

ك: زه‌وینه، تەخت. [رەنگی‌سره‌کی. هم‌ره‌ها: رود، بن]

ف: زمینه.

ع: صَحْن. مَتْن. سَطَح.

سه‌ه‌ن

[ك: پارچه‌یکی بڼاویانگه.]

ف: سَحْن. (پارچه‌ای است معروف.)

ع: سَحْن، سَحْل.

سه‌ه‌نچه

[ك: سەحن: تەشت‌لەکی‌سین.]

ف: سَحْنچه، تَشْتچه.

ع: صَحْن، صُحْن، صُحْنَة.

سه‌ه‌ه

[ك: سورکه‌لغاری «سویحان»، ناری پیارانه.]

ف: مخفف «سُبحان» است، اسم مرد.

سه‌ه‌ه‌ت

ك: غوه‌شی، تەندروس‌سی، ساقی. [ساخی، لەشاخی]

ف: شَهْنَد، پَدروود، بهی، بهبودی، دوروزی،

تندروستی، تناسایی، تناسانی.

ع: صِحَة، سَلَامَة. بُرء.

سه‌ه‌هر

ك: به‌یان، به‌یانی، شه‌وه‌ك، سَوح، سَوحا. [به‌رمیان]

ف: پَگاه، پَنگ، شَبگیر، سَخر، سَخرگاه، بامداد،

سپیده‌دم.

ع: سَحر، وَضَح، صُبْح.

سه‌ه‌هری

ك: پاشیو، پاشام. [پارشینو]

ف: سَخری، پاشام.

ع: سَخور.

سه‌ه‌یج

ك: دوروس، ساق. [دورست، راست، ساخ]

ف: درست.

ع: صَحیح، سالم.

سه‌ه‌ها

ك: به‌خَشْش، ده‌سَند، ده‌سَازی، شاخ‌سی. [دلارایی،

به‌خشین]

ف: ده‌ش، بَخْشش، بَخْشایش، پَرُويز، زرواس.

ع: سَخَاء، عَطَاء، بَذْل، نُول، جُود.

سه خاوت—سه خا

سه خت

ل: رَق. [پترو، رشك، برانبیری نرعم.]

ف: سَخَتْ، تَرَس، گودَرَن.

ع: صُنْب، صَنَد، جَمَاد، مَاچِن، وَكیع، قَسِي.

سه خت

ل: سَوِي، سَفَتْ. [توندوتیش، سخت، رَق]

ف: سَخَتْ، سَفَتْ، فَرهودی، تَنَد. سَخْتگیر.

ع: سَخَتْ، صَعَب، شَدید، زَوَر، مَاچِن، مَاسِن،

مُتَعَصِب.

سه خت

ل: دوخشار، سَتَم. [دژوار، نستم]

ف: سَخَتْ، دِشوار، رَنج آور.

ع: شَاق، وِیل، مُشْکِل، شَدید، مَنیر، قَمَطَریر، وَعْث.

سه خت

ل: سَرد. [بیتوژم (سرماي توند).]

ف: سَخَتْ، شَجَام، سَرَد. (سرماي سخت)

ع: بَارِد، شَدید، قَسِي.

سه خت

ل: سه خناخ. (ریگهی سه خت). [ره قن، ریگهی سه خلت.]

ف: سَخَتْ، سَنگلاخ.

ع: وَعَر، وَعْث، عَشَوَر.

سه خت

ل: سه ختان، چه قن، زَریان، (کیف سه خت). [ره قن،

برده لان، هه لالت]

ف: ساخسار، سَنگلاخ.

ع: لَوْب، لَابَة، حَرَة، عَدَر، وَعَر، وَعِر، وَعِی، حَجِی،

صَعَب، صُنْب، حَزَن، شَار، شَنَن، شَاس، شَنَس.

سه خت

ل: لَیْتی، گَریز، [رام، هزگر]

ف: تَارَاس، رَام.

ع: صُنْب، آئِس.

سه ختان—سه خت (چته ن)

سه ختمگری

ل: گَرِی توند.

ف: گره سفت.

ع: مُوَرَب.

سه ختمه و بیون

ل: رَق بون، پترو بون]

ف: سخت شدن.

ع: تَصَلْب، اِشْتِدَاد، اِعْتِقَاد، اِسْتِغْلَاف.

سه ختی

ل: رَقی، توندی (برانبیری نرعمی).]

ف: سختی، تَرَسی. (ضد نرمی)

ع: صَلَابَة، صَلَادَة، غِلْظَة، شِدَة.

سه ختی

ل: تهنگی، تنگانه، تالی، ناخوشی. [کوتروبری،

تنگوچه لسه (برانبیری خوشی).]

ف: سختی، تنگنا. (ضد خوشی)

ع: بُؤَس، بَاسَاء، ضَر، ضَرَاء، لَزَن، شِدَة، صُعُوبَة.

الْتِقَاء.

سه ختی

ل: سه خلت، سَتَم، تالی. [باری ناهموار، دژواری

(برانبیری ناسانی).]

ف: سختی، سَزْگی، دِشواری، رَنج. (ضد آسانی)

ع: مَحْنَة، مَشَقَّة، أَزْمَة، مَازِم، اِزْل، مَازِق، عُسْرَة،

ضَبَقَة، نَكَارَة، دَاهِيَة، عَرَقِيل. وَبَال، وَخَامَة.

سه ختی

ل: سَردی، تَمَوْشَك. [توندوتیشی، ساردی (وهك: سختی

زستان).]

ف: سختی، سَرَدی، شَجَام. (سختی زمستان

مثلاً.)

ع: بُرُودَة، قُرَة، شِدَة.

سه خری

[ل: پستی خوش‌کراوی کفعلی ناسپ و گویند که زیری ده‌کن] و پیلو و شتی لو چمنی لی‌دروست ده‌کن.

ف: سفری، ساغری، چسته، پرخش، پرخج.
(پوست کفل اسب یا الاغ که آنرا زیر می‌سازند.)

ع: سفن، زغب، کیمخت.

سه خلاو

[دستمیک سرباز که بز پاسوانی له جنگایه‌کدا دمینه‌ده.]

ف: ساخلاو، ساخلو. (یک دسته سرباز که برای حراست در محلی می‌مانند.)

ع: خفیر.

سه خله ت

ل: سه‌ختی، تالی. [دژاری]

ف: سختی، دشوار، سزگی، رنج، بقیار.

ع: شیده، محنة، مشقة، عسرة.

سه خنانج - سه خنان

سه خور

ل: سه‌خوری، سه‌خور، سه‌نیز. [پیسایی له ناو گدهی ناژ‌لدا.]

ف: سرگین. (سرگینی که در میان شکنجه است.)

ع: ثلث، فرث، فرائة، روث.

سه خورکا

ل: سه‌ورکا، سه‌نیرگا. [سه‌لوتک، سه‌لوتلک]

ف: سرگین‌گاه، شله، شوله.

ع: دمنة، مراث.

سه خی

ل: سه‌ری‌تی، سه‌سواز، شاخس، به‌خشنه، ده‌سباد. [دلارا، ده‌هنده، به‌خشنده]

ف: بخشا، بخشنده، بادهش، راد.

ع: سخی، کریم، مغطي، باذل، جواد، شمر.

سه د

[ل: ژماره‌ی پاش نو‌ده و نز.]

ف: سند، صد.

ع: مائة.

سه د

ل: بدن، بدنکه. [بست، بندار]

ف: بند، تری.

ع: سدا، حاجز.

سه د

ل: دنگ، بانگ. [نوی گوی‌دییست.]

ف: سدا، صدا، بانگ، آواز.

ع: صوت، صدی، نامة، دوی، نداء.

سه د

ل: دهنگ، دهنگ‌دانه‌ده. [زایه‌ده، گپ‌انوی دهنگ له

به‌ریستیکوه. (بز نمونه له شاخوه)]

ف: توف، نوف، پژواک، پژوال، پژوال، سدا،

خنیده. (آواز منعکس از کوه مثلاً.)

ع: صدی، ردة، طنین.

سه داهت

ل: راسی، دروسمی. [راستی، به‌کروسی]

ف: راستی، هرتوز، درستی.

ع: صداقة.

سه جای با

ل: هاز، شنه. [دهنگی با یا دهنگیک که به هزی باره پیدا

دمیت.]

ف: صدای باد.

ع: هزیر، حقیف.

سه جای پا

ل: چریه، خشه، زومه. [دهنگی پی.]

ف: شرفه، شلیوی، چمچمه.

ع: خشفة، خشفة.

سه‌دای پلنگ

ل: نهری پلنگ.

ف: صدای پلنگ.

ع: زَمْخَرَة..

سه‌دای دره‌خت

ل: شنه. [دمنگی درخت که با لیتی‌ده‌دات.]

ف: صدای درخت. (که از آمدن باد صدا می‌کند).

ع: حَلِیف.

سه‌دای ره‌د

ل: شریغه، شریغی هور. گرمه. [هوره‌گرمه]

ف: تَنْدَر، تَنْدور، آسمان قُلَنْبِه، آسمان غُرَنْبِه.

ع: رَعْد، هَزِیم.

سه‌دای ژئی

ل: [دمنگی ژئی کران.]

ف: وژ. (صدای کمان)

ع: رَنْج.

سه‌دای شمشیر

ل: شرنگه. [دمنگی تَقوتوژی شمشیر.]

ف: چرنگ، چکچاک، چکاچاک، چکاچک.

چخاچخ، چخاچاخ، چقاچاق، چقاچق.

ع: رَنْج.

سه‌دای قَلّومره‌شه

ل: قاپه. [دمنگی قَلّومره‌شه.]

ف: قاغ‌قاغ. (آواز کلاغ سیاه)

ع: غَاغَا.

سه‌دای قورواق

ل: قیره. [قیی بۆق.]

ف: وُغُوغ.

ع: نَغِیق.

سه‌دای کله‌شیر

ل: تورقه. [دمنگی کله‌باب.]

ف: بانگ خروس، آواز خروس.

ع: مَقَاع، زَقَاع.

سه‌دای کُیف

ل: دمنگ پینچیاگ. [زایدله، دمنگی گبراره.]

ف: توف، نوف، پژواک، پژواک، پژوال، پژوال.

خَنیده، سَدَا، آواز کوه.

ع: صَدَی، رِدْه، طَنْج.

سه‌دای کله‌وو

ل: هه‌نکه. [هانکه، هه‌ناسراری]

ف: خَنْجه، زکیل.

ع: نَهَت، زَفِر، زَنْه.

سه‌دای مه‌ل

ل: دمنگ پهل‌هور. [دمنگی بالنده.]

ف: سَپیل، سَپیر. (آواز مرغان)

ع: صَفیر.

سه‌دای مه‌لایکه

ل: سروه. [دمنگی لریشته. (له کوردینا هور دمنگیک رشی]

سادی تایبنتی خزی هه‌یه.]

ف: سَروا، سَروش. (در کردی هر صدایی لفظ

مفرد دارد.)

ع: دَوِی.

سه‌دای هه‌نان

ل: [سِد نرنده.]

ف: صَد چندان.

ع: مَأَة ضَعِیف.

سه‌در

ل: کنار. [درختی کُزنار.]

ف: کَنار. (درخت نُبق است.)

ع: سَنَر، کَنار.

سدر مه جلیس

ل: ژور، لاژورگ. [لاژورگی کۆر]

ف: تَخَش، بالا.

ع: صَدَرُ الْمَجْلِس.

سه جرهك

ل: زۆل، حیزدایك، سه جتوخه. [حورامزاده، بیژد]

ف: أَشْوَح، سندهاره، دهرگه.

ع: رَنِيم، دَعِي، وَلَدُ الزَّيْنَا، ابْنُ الْجَمَاعَةِ.

سه نهفه

ل: دهگه. ناگا، کتیري، بیتخ. [سوتفه، ناكار، ريكوت]

ف: سَوَيْس، ناگاه، پیش آمد.

ع: صَدْفَه، اِثْفَاق.

سه دهف

[ل: گرچكهماسی، لپكه]

ف: سب، صدف.

ع: صَدَف.

سه دهف

ل: دزگه. [قزبهمی قزقر (كه له گرچكهماسی

دهجیت.)]

ف: دگمه. (دگمهی صدفی)

ع: زَد.

وینه-هولف

سه دهفه

ل: دهردهگرین. [بسانه، بقریان]

ف: داشن، آرازش، آرزانش، آسیب گردان.

ع: صَدَقَة.

سه دههه

ل: ناسیر، تمروه، وهی، نازار. [کارسات، کۆست]

ف: آسیب، آزار، آگفت، کوفت، کوب، کوس، گزند.

سپوخت،

ع: صَدْمَة، ضَرْبَة، اَلَمْ.

سهر

ل: سه لک، که له. [له ناستز بهرموژوری گیانداران.]

ف: سَر، سار، ساران، دَك، کُله، فَرَق. («ساران»

هم مفرد است هم جمع.)

ع: رَأْس، نِطَاب، هَامَة.

سهر

ل: بان. [لای ژورید.]

ف: سَر، بالا، فَران، ژَبَر، ژَوَر، شَتَفَت، چکاد، سَکاد،

سَنیکاد، بَر، آبَر.

ع: فَوْق، قَلَّة، ذَرْوَة، غُلُو، عَل.

سهر

ل: جار، که شه. [کهرت، را]

ف: سَر، بار.

ع: دَفْعَة، نَوْبَة، مَرَّة، شَوَط، حَرَّة.

سهر

ل: پهر. [جهمسر، لیوار]

ف: سَر، وَر.

ع: طَرَف.

سهر

ل: سه ره، درگا. [سهرقاپ، دههوانه (وهل: سهری تۆنگ.)]

ف: سَر، سَرَه. (سَر تۆنگ مثلاً.)

ع: سَداد، سِماد، سِمَام، سِمْمَة، سِطَام، فِدَام، دِسَام.

وینه-تۆنگ

سهر

ل: سه ره. [بزاوتکی پیته. (بهرائیهری «ژیر».)]

ف: سَر، سَرَه، ژَوَر، ژَوَر. (ضد «ژیره»)

ع: فَتْحَة، نَصْبَة.

سهر

ل: جیزیه. [نور باجی که میری له تالک تاکی هاولاتیانی
دستیت.]

ف: سرانه، گزیت، گزید، سُرگزیت، سُرگزید،
سُرَبها.

ع: سُرَبیة، جزیة.
سراو

ل: چارکه. [(سرچاره) گوره].
ف: سرآب. (سرچشمه ی بزرگ)

ع: سَرَب.
سراو

ل: سرچارکه. [سرچاره]
ف: سراب، سَرچشمه.

ع: مَنع.
سراو

ل: هال. [تراولکه (هتلی نارناسا).]
ف: سرآب، گُوراب، گُوراب، گُورابه، وانه، کتیر،
گُور، گُور. (بُخار آب نما)

ع: آل، هال، قاع، آباب، هَبهاب، عَسَقَل، نَعْلَع، یَلْمَع،
یَهْمَر، سَراب.
ونه

سراوگر-گره
سراوهره

ل: لاسرگ. [لاسرو، لاثورو]
ف: بالا، بالایی.

ع: فوق، اعلیٰ.
سراهاتن

ل: به سراهاتن. [تورشپون، روداو، کارسات]
ف: سر آمدن، پیش آمد.

ل: مال، جینگه. [خانور، شرتن (وله: کاروانسرا).]
ف: سَرا، جای، خانه. (کاروانسرا: جای کاروان).
ع: دار، بیت، مَحَل، مَنزِل.

سراپا

ل: سرتاپا. (تروا نه نام) [تیکرا، له سرتاپن، گشت له
گشت]

ف: سراپا، سرتاپا.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّجْلِ، مِنَ الصَّنَدِ إِلَى الذَّيْلِ، كُلًّا،
بِالْكُلِّ.
سراپهره

ل: پهره. [پهره ی دیروازه].

ف: درسار، درساره، سراپرده.

ع: لُفْطاط، رِواق، سُرَاق، سِتار، سِدال، حِجاب.
سراسر

ل: سراسر، سرتاسر، گشت. [همرو، تیکرا]

ف: سَراسر، سَرتاسر، هَمه.

ع: مِنَ الرَّأْسِ إِلَى الرَّأْسِ، مَجْمُوع، كُلیَّة، تَمَاماً.
سراسر

ل: سریشته. [ژانسر (هارتی هلامت).]

ف: سررد. (برادر ز کام)

ع: صُداع، نَزلة.
سراسیمه

ل: واق، دهمق، هاژرواژ، دمه پاچه، سرگردان. [ریلان،
سرلشیرا]

ف: هاز، آسیون، سراسیمه، آسیمه، سیمه سار،

تیب، شیب، سَروا، اَندروا، وانه، فَلَوه، خَلَوه،

کَلَوه، کَلایوه، سَرَآل، سرهال، سَرگشته،

سرگردان، دَست پاچه.

ع: هانج، حیران، مُتَحیر، مُتَزَمَر، مَدھوس.

سراسر-سراسر

سراپه

۱- نووسری به پرتز له مانا فارسی و عروبییه که دا
«سراهاتن» ی وک «سرها» و «سرهاتن» مانا
کردوده وه. (ر - ر)

ع: حادثه، سانحه.

سهرامانن

ل: بهسرامانن، تورپه‌بون، نالوزی‌بون. [رق‌هستان]

ف: توپیدن، آلفتن ...

ع: غضب، احتداد.

سهرنمگنه

ل: شهرمه‌سار. [شهرمزار، ریزمرد، خجالت]

ف: نژند، سرافگنده، سرفگنده، شرمسار.

ع: خجل، مُقفل.

سهرایدار

ل: کاروانسراچی. [چاردیری کاروانسرا.]

ف: سرادار، سرایدار. [مواظب کاروان‌سرا]

ع: سرائی.

سهرای شلی

ل: دویار، سهرای پاشا. [بارگاه، خانیره‌ی پیاوگوران]

ف: دربار، بارگاه، بارجاه، اوغر، سپرلوس،

اسپرلوس.

ع: دار السلطنة.

سهرنیتشه

ل: سهراسی. [ژانسر]

ف: کاتوره، سردرد.

ع: غول، صداع، نرزه.

سهرنیتچی

[ل: سهرالتیز]

ف: ایلچی کلان.

ع: سفیر کبیر.

سهرنیتواره

ل: نیتواره. [رزئیر]

ف: سر شب.

ع: غسق.

سهرپار

ل: نلویار. [نوی ده‌خرفته سهر باری بارمیر.]

ف: تملیت، تَنبَلِیت، بگیاسا، سربار.

ع: نوط، علاوة. کلل.

سهرپاتی

ل: سهرسودا، سهرسود. [زساده لسردانوره له

گزی‌نوده‌ا.]

ف: دستور، سَرچکادی، سترسودا.

ع: ریح، إضافة، علاوة.

سهرپ

ل: نه‌زیک. [لُدپ (نزی‌ترین ریگه).]

ف: ستربر، نزدیک، راه بالای کوه.

ع: مَخْن، مَخْرَم، اقرب الطریق، طریق الجبل.

سهرپودن

ل: به‌سهرپودن، به نه‌جام گه‌یاثن. [بمچی‌میتان، بردنسر]

ف: ستربردن، به‌سهربردن، انجام رساندن،

به‌انجام رسانیدن.

ع: اتمام، اکمال، تکمیل.

سهرپکردن

[ل: لُدپ کردن (ریگی کتر گرتنمبر).]

ف: از کوه رفتن.

ع: اختزان، اختزام، تَجَبَل.

سهرپیک

[ل: سهرپراو]

ف: ستربریده. [بسمل].

ع: مذبوح، ذبیحة ...

سهرپیک

ل: چدر. [هلپاچراو (درختی هلپاچراو).]

ف: ستربریده، چتر شده. [درخت چتر شده]

ع: غریسة.

سهرپرین

ل: کوشتار. [سهر له لش جیا‌کردنره به تیخ.]

ف: ستربریدن، کُشتن، کُشتار.

ع: ذبح، سَحَط، وَحی، جَز، جِزار، ذکاة.

سربین قلم

[ک: دادانی قلم، تاشینی خامه]

ف: سترژدن خامه.

ع: قَط.

سربولوننی

[ک: سربیزی، شانازی]

ف: سترِ بَلَنَدی.

ع: رَفعة، اِفْتِخار، مَبَاهَة.

سربه خو

[ک: خَبر، [سربست، نازاد]

ف: خودسر.

ع: مُسْتَقِل.

سربهران

[ک: سردهرانه: داری سربوی چوارچیتوی درگا.]

(سربهران درگا)

ف: بَلَنَد، بَلَنَدین.

ع: سَاکِف، لِجاف، عَارِضَة.

وینه-تلدرگا

سربهرزی

[ک: سربولوننی، [سربهرازی، شانازی]

ف: سربلندی.

ع: اِفْتِخار، ثَبَاهِي.

سربهره خووار

[ک: بهره خووار، بهره زیز، سربهره زیز، [روریه خووار]

ف: ستراشیب، سترایز، سراپایی.

ع: مُتَحَدِر، تَلَعَة، مَهَبَط، سَقْل.

سربهره خووار

[ک: سهره خووار، ده-سهره خووار، ده-سهره خوون، [ورگرپار،

سرخوون]

ف: نگون، آگون، واژون، واژگون، باژگون،

باژگونه، سرنگون، نگونستر، نگونسار، ستراکون،

سنگندر، نروا، نرواه.

[ع: مَنکُوس، مَعکُوس، مَقْلُوب.

سربهره خووار کردن

[ک: سهره خووار کردن، ده-سهره خووار کردن، [ورگرپانسه،

سرخوون کردن]

ف: نگون کردن، نگونسار کردن، واژگون کردن،

سرایزر کردن، سراگون کردن.

ع: کَب، قَلَب، تَنکِیس، تَعکِیس.

سربهره خوواره

[ک: بهره خوواره، لیتزایی، سهره خوواره، [روریه خووار، بهره زیزه]

ف: ستراشیبی، سترایزی.

ع: حَدَر، حَدُور، مُتَحَدِر، تَلَعَة، مَهَبَط.

سربهره زوور

[ک: بهره زوور، [ریو به بالا.]

ف: سربالا، سراپالا.

ع: صَعُود، عُلُو، تَلَعَة، صَعُودًا.

سربهره زوور

[ک: ده-سهره زوور، [راوستار، قنج]

ف: سربالا، واست.

ع: قَائِم، مُسْتَقِیم، مُنْتَصِب.

سربهره زوور

[ک: بهره زوور، [بهره زوور که]

ف: سربالا، سراپالا، سترابالایی.

ع: تَلَعَة، صَعُود، عُلُو.

[سربهره زوور-سربهره خووار (سهره مانکی.)] (به

هر دو معنی.)

سربسه

[ک: سربسار، نهینی، پزراوا]

ف: سترِ بَسْتَه، پوشیده.

ع: مَسْدُود، مَخْفِي، مَكْتُوم، مَجْهُول، غَامِض.

سربس

[ک: سربوسر، [گزیتره به بی باقی دانره.]

ف: سربس.

ع: مُبَادَلَةٌ، مُعَاوَضَةٌ.

سریشک

[ک: پارچیه که دبدن بسر یشکدا.]

ف: شاونی، گهواره پُوش.

ع: مِقْوَد.

سریش مو

ک: تاس، سر تاس. [سری روتاره]

ف: دَغ، دَق، لَغ، لُق، دُوخ، تَویل، طاس، دَغسَر،

لَغسَر، دُوخ چکاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد.

وینهی مدیه.

سرپا

ک: بدریا. [هستار، نچ]

ف: سرپا.

ع: قَائِم، مُنْتَصِب.

سرپا آوردن

[ک: خستنه سر پی (واک: خستنه سر پیتی پهلپیتکی

تفنگ.)]

ف: سرپا آوردن. (چخماخ تفنگ مثلاً.)

ع: اِقَامَةٌ، نَصَب.

سرپایی

ک: زکچرون، زکەشۆره. [سکچرون، زمیری]

ف: رِیخ، بُرِینش، تَرایمان، شکم زو.

ع: اِسْهال، اِطْلَاق.

سرپاییین

ک: باشەرم، شەرمدار. [شەرم]

ف: سرپاییین، شەرمگین، باشەرم، فُرُوْتَن.

ع: مَحْجُوب، مَحْجُول، مُسْتَحْيِي، مُغْتَر، ناکِس.

سرپاییینی

ک: شەرمەساری، باشەرمی. [شەرمی، خبالتەتەرمین]

ف: سَرماییینی، شەرمگینی، باشەرمی، شەرمساری،

فُرُوْتَنی.

ع: خَجَلَةٌ، اِنْفَعَال، مَحْجُوبِيَّة، اِخْتِجَال.

سرپ

ک: کەلەریش. [کەفریش، پراپری]

ف: لَبریز.

ع: رَثُوم.

سرپشک

ک: سرپەش، بەشەروکەر. [کسیتک که دهوانیت بەشی هەرە

باش لە بەش کردندا هەلبەگرت. هەرەها: دابشکەر]

ف: سَرمَپْخَشن. بَخش کنندە، بَخش دەندە.

ع: مُحَص، مُجْزء. قاسم، مُنْهَم، مُوَزَع.

سرپورت

ک: سەرسەری. [سەرچان، رواتنی]

ف: سَرمَرسَری.

ع: سَطْحِي، اِخْتِصَار.

سرپوش

ک: روپوش. [دابوشەر، پردە]

ف: چتو، روپوش، سَرمَپُوش، سَرمَپُوشە، پُوشە،

پوشنە.

ع: سِتار، غِطاء، غِشاء، خِفاء.

سرپوش

ک: سەرمەتاز، سارزخ. [پارچی سەرداپوشەر.]

ف: شامە، واشامە، داک، دامنی، سَرمَپُوش،

رُپُوشە، وِرُپُوشە، رُپُوشە، رُپُوشە، سەرافداز،

چادر.

ع: مَغْقَب، مِقْنَعَة، قِنَاع، خِمَار، بُرْقَع، جِلْبَاب. عَمَر.

سرپوشید

[ک: سەرگهوار، سەرداپوشەر (سەردروازە یا سەردەمی

دەرگان.)]

ف: سَرمَپُوشیدە، ساییان. (جلو دروازه یا جلو

دکان)

ع: سُدْفَة، مِظَلَّة.

سدریه‌تی

ل: سدریوت. [کسیک که هیچی به سمره نبستیت].
ف: ستربرهنه.

ع: حاسر، فصمان.

سدریه‌تی

ل: دسوز، دسباد، [دلارا، دسبلار]

ف: بخشنده، بادهش.

ع: سخی، باذل، مُعْطِی.

سدریه‌تی

ل: سنور، سهرحد. [کوشن، قورب، ثور پری شت].

ف: مَرز، پایان، سرانجام.

ع: حَدّ، رَأْسُ الْحَدّ.

سدریه‌تی

ل: پرسسار. [خرمستکار، بغیرکو، سدریشت]

ف: سرپرست، پَرستار.

ع: خادم، قِیم.

سدریه‌تی

ل: پرسساری. [خدمت کردن، بغیرکردن، سدریشتی]

ف: سرپرستی، پَرستاری.

ع: خِدْمَة، قِیمُومَة.

سدریه‌تی

ل: سر لوق. [بشی سمری لقدار].

ف: ستر شاخه.

ع: رَأْسُ الْقُصْن.

سدریه‌تی

ل: گدلاگلی سمری رولد. [دژی پاپل].

ف: سیریگ، (ضد «پاپل»)

ع: عَوَالِی (الْأَوْدَاق)

سدریه‌تی

ل: سمری پنبه‌گل، هررها: پنبه‌گل.

ف: ستر پنبه، پنبه.

ع: رُؤُوسُ الْأَصَابِع، أَصَابِع.

سدریه‌تی

ل: لمر نوکی پنبه رزشتن. [

ف: ستر پنبه، (با نوک پنبه راه رفتن)

ع: قَلْد.

سدریه‌تی

ل: یاخوریون، سدریوی

ف: ستر پیچی، نافرمانی.

ع: ثَمَرْد، عُتُو، عَتِي، اِمْتِنَاع، اِسْتِنْكَاف، عِصْیَان.

سدریه‌تی

ل: نغام، بالا. [له سمره هتا پی، همور نندامه‌کاتی

لش، هررها: گشت].

ف: سراپا، سرتاپا، بالا، همه‌ی اندام، همگی.

ع: مِنَ الرَّأْسِ إِلَى الرَّجْلِ، كُلُّ الْبَدَنِ، جَمِيعُ الْقَامَةِ،

كُلِّيَّةٌ، كَامِلًا.

سدریه‌تی

ل: سینیه‌کی بچورکه بسمر تاسدا غورنی ده‌کنوره ر

[دایده‌نات].

ف: سرتاس. (مجمعه‌ی کوچک که روی طاس

نگون کنند و جفت می‌شود).

ع: صِمَّة، صِمَادُ الطَّاس.

سدریه‌تی

ل: تاس. [سدریوتاره]

ف: طاس، تویل، دُوخ، دُق، لُق، دُغ، دُغستر،

لُغستر، دُوخ چکاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد، أَصْلَح، أَجَهَى.

سدریه‌تی

ل: ده‌لال

ف: ستر تراش، تانگو، توتگو، پیراگر، آینه‌دار،

سلمان.

ع: دَلَّاک، حَلَّاق، مَوَّاس.

سدریه‌تی

ل: لابرندی موری سر.

سهره‌لن

ل: جیاراز. [هلبژردراو، هرماش (نیدیژمه).]

ف: گزیده. (مجاز است.)

ع: مُنْتَخَب.

سهره‌نگ

ل: قایشیک که بسمه تنگی زیندا دیت. (تنگی

درومی نِسپ یا گویندِرژ.)

ف: سَرَتَنگ، زَبَرَتَنگ، بَرَتَنگ. (تنگ دومی اسپ

یا الاغ.)

ع: نَسِج.

سهره‌نهور

ل: کارخانه. [جنگی چیشتلینان.]

ف: تَنُورخانه، کارخانه.

ع: مَطْبِخ.

سهرجوش

ل: سهرگف. [پوخته (ول: پوختی شراب).]

ف: سَرَجُوش، سَرَجُوهَر. (خلاصه‌ی شراب

مثلاً.)

ع: مُسْطَا، سُلَاف، خَالِص، خُلَاصَة.

سهرجه‌م

ل: یه‌کهر، روهم، گشت. [تیکرا، تیکرای.]

ف: رُوهَم، سرهم، همه‌باهم، همه، همگی.

ع: کُلّا، جَمْعاً، جَمِيعاً.

سهرجه‌جالی

ل: نهرک، سهرگرمی. [سهرقالی.]

ف: سَرَجَنجالی، سرگرمی.

ع: مَشْغَلَة.

سهرجه‌نگ

ل: پیش‌جنگ. [سهرتای لشکر.]

ف: سَرَهَنگ، سَرَأَهَنگ، پیش‌جنگ.

ع: طَلِيعَة، مُقَدِّمَة الجیش.

ف: سَر سَتُردن، سَر تراشیدن، سَر پیراستن.

ع: حَلَق، دَلک، مَوس.

سهرطاق

ل: دارم‌ای سَر دَلاه.

ف: سَرطاق.

ع: ...

ویندی‌هیه.

سهرقو

ل: تَزْگ، تَزْشک. [تریژالی سَر شلمنی. (هر جزه

سرتزیلک، ول: می‌مست یا چیشتنه‌ی یا شتی ترا.)]

ف: تَو، شَمَه، تاشک، سَرَتَو، چَرَبَه، چَرابَه،

قَیماق. (مطلق «سرتو»، خواه سَر توی ماست،

یا آش، یا غیر آن.)

ع: مَطْهَرَة، دَوایَة، طُهاوَة.

سهرقوی سرکه

ل: به‌لخ. [تریژالی سَر سرکه.]

ف: سپیچه.

ع: طُهاوَة، کَرَج.

سهرقوی شیر

ل: خامه، سهرش. [سرتزی شیر.]

ف: تَو، خامه، سَرَتَو، چَرَبَک، چَرَبَه، شَمَه،

تاشک، قَیماق.

ع: مَطْهَرَة، دَوایَة، طُهاوَة.

سهرقوی ماس

ل: تَزْگ. [سرتزی ماست.]

ف: سرتو، سرماست، چَرابَه.

ع: مَطْهَرَة، دَوایَة، مَطْهَرَة.

سهره‌رز

ل: تهرز. [لنی تهرچی میو.]

ف: خُورْدِستان.

ع: حَالِق، عَتم.

سەرچاوکە

ل: چارکە، سەراو. [سەرچاری ئار.]

ف: سەرچشمە، آبشخور، سەرآب.

ع: مَنع، مَنعَل، عَيْن، سَرَب.

سەرچاوکە

ل: سەرچارە، چارگە، بنەت (خوازییە.)

ف: سەرچشمە. (استعارە است.)

ع: مَأْخِذ، مَنشَأ، مَنع.

سەرچنگە

ل: بە دەس رینگە روین. [لەسەر دەست رۆشتن.]

ف: پُشتک.

ع: اِنْتِكَاس.

وێنە—بە دەس رینگە روین

سەرچۆپی

ل: پێشنگی هەڵپەڕکێ.

ف: سَرِپَنزەر، سَرچۆپی.

ع: رَأْسُ الدَّعْكَسَةِ.

سەرچۆک هاتن

ل: لەسەر نەژۆ دانیشتن، هاتنە سەر چۆک.

ف: سەر زانو آمدن.

ع: اِحْتِفَاز، تَحْفُز.

سەرچۆون

ل: هەڵهاتن، تەراییوون. [کۆتایی هاتن]

ف: سەر آمدن، پایان رسیدن، تمام شدن.

ع: اِنْقِضَاء، اِنْحِلَال، اِحْتِتام، کَمال، تمام.

سەرچەسپ

ل: کاغەزی نرخ لەسەر نووسین.

ف: سَرچَسپ، نِرْخ نِما.

ع: بَطَاقَة.

سەرچەم

سەرچەج

ل: سنوور، سەرحدەن، سەرپەڕ. [کەرشمەن، مخروب، نەڕ پەڕی]

شت.

ف: مَرز، سَوْمَه، سَرسَوْمَه، پایان.

ع: ثَغْر، ثَغْم، حَدّ، رَأْسُ الْحَدّ.

سەرھەجدار

ل: سنووریان، سەرھەندار، سەرپەڕدار. [سنوورپارێز]

ف: مَرزبان، مَرزوان، سَوْمه دار.

ع: مَرزبان.

سەرھەسلو

ل: سەرزکی سەرزیمەرکان.

ف: سەرآمار.

ع: رَئِيسُ الْمُحَاسِبَات.

سەرھەسلو

ل: خەمەردار! [بەناگا بە!، ناگادار بە! (فرمانە.)]

ف: آگاه، آگاه‌باش، بیدارباش، بێرھیز!

خەبەردار!، باخپەر! (امر است.)

ع: حَذَار، الْحَذَر، اِحْتَرَا، تَجَنَّبَا، تَثَبُّعَا، تَيْقُظَا

سەرھەسلو کردن

ل: خەمەردارکردن، ناگاکردن. [ناگادارکردن، پێراگەیانن]

ف: آگاه کردن، بیدار کردن، خەبەردارکردن.

ع: اِيْقَاط، اِخْبَار، اِعْلَام، اِحْذَار، اِخْطَار، تَنْبِيه.

سەرھەلقە

ل: سەرھەلە. [سەردەستی زیکرکردن.]

ف: سَرخَوَان، (سەرھەلقە، سەرھەلسە)

ع: خَلِيفَة، مُبَلِّغ، مُقَنَّ.

سەر خاس کەفتن

ل: سەر گەرە کەفتن. [بەعیمەت بوون، رەبەزێ،

جوامەزێ]

ف: سەربەزگ افتادن، بۆزگ مەندشی.

ع: عَلُوُ الْهَيْمَةِ، عَظْمَةُ الْفِطْرَةِ، اِسْتِعْدَادُ التَّرَقِي.

سەرخان

ل: بەلەخانە. [ژۆرد لە نەژمی دووێ خاڵوودا.]

ف: بَرَوَازَه، پَرَوَازَه، فَرَوَازَه، بالاخانه.

ع: غُرْفَة، عَلِيَّة.

سرد خراو كهفتن

ل: سرد بروجك كهفتن. [بی-هیممت بودن، بی-دریسی،

ناپیری]

ف: سَرَكُوچَك افتادن، پَسِتَمَنَشی، بی-شایسته.

ع: دَنَاقَةُ الطَّيْع.

سردخستن

ل: پِهَرانَن. [پِهَرانَن (سوارکردن) وِلاخی نِیر له می.]

ف: سِرانداختن، کشیدن. (الاغ نر)

ع: انزاع، اسفاد.

سردخستن

ل: بانیان. [خستنس، زیاد کردن]

ف: رُوگذاشتن، بالانهادن، سَرچکادی دادن،

نِسْتووی دادن.

ع: رِیج، اِریاع، اِضاقة.

سردخو

ل: نارام، درووسکار. [هَیمَن، ناکارچاک]

ف: سِرخود، آرام، درست‌کار، درست‌کردار،

درست‌گفتار.

ع: مَتین، وَقُور، عَمَّار، حَلیم، صَحیح العَمَل، صادقُ

الْقَوْل.

سردخواردن

ل: پِه‌نِشْتَن. [تَنکَشکان]

ف: سِرخوردن، پَس‌نشستن.

ع: اِنکسار، اِنْهَزام، تَخْیِب.

سردخواردن

ل: له‌ناربردن. [تیا بردن به هزی شروع برونه.]

ف: سِرخوردن، از میان بردن، بدشگون بودن.

ع: شام، افشاء.

سردخورانن

ل: هِدِرس کردن، نارمز کردن. [سِرلیغوران، هِزلیت کردن

(نیدیومه).]

ف: سِرخارانندن، هُوس کردن، آرزو کردن (کنایه

است.)

ع: مِیل، هَوَی، اِشْتِهَاء.

سردخوش

ل: دَلخروش. [دَلخوش، دلشاد]

ف: سِرخُوش، شادان، خُرسند، شادمان.

ع: نَشیط، فَرَح، مَسرور.

سردخوش

ل: نیمه‌مس. [سِرخُوش، نیمه‌مست]

ف: سِرخُوش، نیم‌مست.

ع: مُکِیف.

سردخووی

ل: درووس، سِرغَز. [ساخ، هَیمَن، لِسِرغَز]

ف: سِرخود، درست.

ع: سَالم، وَقُور، مَتین، حَلیم.

سرد

ل: چایگ، فِتیک، سِردِما. [سارد، چیار (سرمای

ممانوئدی).]

ف: حَنَک، سَرَد، سِیروُن. (سرمای معتدل)

ع: بَارِد، خَصِر، قَر، قَار، سَرَد.

سرد

ل: بی‌هوس. [بی‌مِیل (نیدیومه).]

ف: سرد، بی‌هوس. (کنایه است.)

ع: غَیر مائِل، فَاقدُ المِیل.

سرداخانه

[ل: زانانسی هملتن. (نور پاریسی له کاتی هملتنی

سربازی خه‌لکی ناچه‌یه‌کدا له دربه‌گی شر ناچه‌یان

دسند).]

ف: سرداخانه (پولی که هنگام گریختن سرباز

محلی از مالک می گرفتند.)

ع: جرمُ الفِزار.

سرداختن

ل: ... شرمه‌ساری. [سردانواندن به‌عزّی شرم کردنه.

خیمالعتبور]

ف: سزافگندن، سزیه‌زیرانداختن. شَرْمَساری.

ع: نكس، طَاطَا، الْبَاد، حَجَلَة، اِنْفَعَال، اِطْرَاق.

سردار

ل: سردور، سالار، گمره. [سرزك]

ف: سردار، سالار، بزرگ.

ع: كافه، رئیس، زَعیم، سَيِّد.

سردان

ل: چارینكه‌فتن، لاپورن. [دیدنی، دینی]

ف: سزوزدن، دیدن.

ع: لِقَاء، مُلَاقَاة، رُؤْيَا.

سردان

ل: سردگیشان. [سردانی نارهت. (روشتن بۆ مالی کسیتک

به بی‌ناگدار کردنه.)]

ف: سزوزدن، سردادن. (بی‌خبر به خانه‌ی کسی

درآمدن)

ع: ذهاب، عَزْمُ اللِّقَاء.

سردان

ل: تهرار کردن. (سالی دا سر.) [کوتایی پی‌هیتان.]

ف: پایان رسانیدن. (سال را به پایان رسانید.)

ع: اِتِّعَام، اِكْمَال.

سردان

ل: وِیَل کردن. [رها کردن، نازاد کردن، بودان]

ف: سزودادن، رها کردن.

ع: اِرْسَال، اِطْلَاق.

سردانوان

ل: سر خه‌فانن. [سرچماندن]

ف: سرخواباندن، سرفروداوردن.

ع: تَدْبِیح، تَعْظِیم، تَصْوِیْب، رُكُوع، اِلْبَاد، طَاطَا.

سرداو

ل: سه‌یزان، ژیرزیرینی. [ژیرخان]

ف: سرداب، سردابه، شبستان، زیرزمینی.

ع: ثَقَب، دَیْعَاس، قَبو، سَرَب، سَرْدَاب، دَوَلَج.

سرداو—سهراو

سرداهلوردن

ل: سرد شانه کردن. [شانه‌کردنی قز.]

ف: سر شانه کردن.

ع: مَشْط.

سرداهلوردن

ل: سردتای قسه دام‌سزاندن.]

ف: سر سخن گفتن، سر سخن باز کردن.

ع: اِفْتِتَاح کلام.

سردروو

ل: کزک، ریزی. [تلفلی درشت و شل.]

ف: سردوز، روزی. (دوخت دور و سست)

ع: شَصَر، شَمِج، شَل، بَشَك، حَوْص، تَشْرِیج.

سردل—سنگینی

ل: رودل. [گرفت، قه‌زیورن، زلمستان]

ف: گِرِفَت، رودل.

ع: ثِقَل، قُبُوضَة.

سردوشی

ل: ره‌سله، سرشانی، پاگون. [پارچیه‌کی زهره یا سوره

که سپایه‌کان ده‌لیورن به‌سر شانیاندا.]

ف: سَرْدُوشی، رُودُوشی، پاگون، غَسَلی، گِرَدَه.

ع: غِیَار.

سردوگرم

۱- نویسه «سرداو» ی نویسه‌ی به‌لام وا دیاره معیسه‌ستی

«سرداو» پوره. (ر-ر)

سرد در هاتن

ك: پیدایبون، روان (واك: سرد در هاتنی گيا.)

ف: سرد در آمدن. (گيا ه مثلأ.)

ع: تَقْرِح.

سرد در هاوردن

ك: پیدایبون، روان (واك: سرد در هیتانی گيا.)

ف: سرد در آوردن. (گيا ه مثلأ.)

ع: تَقْرِح.

سرد در سنان

ك: نارسائیکه به هزی سرما برونوه پیدا دهیت ر سَك

رفق دهیت.)

ف: سخت شدن شکم. (ورمی است از

سرما خوردگی پیدا می شود و شکم سفت

می گردد.)

ع: ثَوْرُ الْبَطْن.

سرد در سه نه فسر**سرد در سیر**

ك: نیلاخ. [کوتستان، زوزان (برانبهری گرمیان.)]

ف: سرد سیر. (ضد گرم سیر)

ع: مَقَاطُ مَقِيط، مَصِيف، صُرُود. (صرد)

سرد در هم

ك: سُرَاخ، سرد رخت. [همرل دان بز دیداری کسیتک یا

شتیتک.]

ف: سُرَاخ.

ع: لُقِيَّة، لِقَاء.

سرد در همی

ك: وهختی، یهك وهختی، زه مانن. [سرد سیتک، کاتیک]

ف: هنگامی، یکدمی، یک زمانی.

ع: حِينًا، وَقْتًا، زَمَانًا.

سرد در دیوون

ك: ... فیتکه دیوون. [سارد دیوونوه]

ك: نیم گرم، ملایم، شیتین. [شلتیتن (واك: ناری

نیوه گرم.)]

ف: سرد و گرم، نیم گرم، شیر گرم، یکدک، باگل،

بلکل. (آب نیم گرم مثلأ.)

ع: فَاتِر، سَخِن.

سرد و گرم کردن

ك: شرتین کردن، نیم گرم کردن. [شلتیتن کردن، نیوه گرم

کردن]

ف: سرد و گرم کردن، نیم گرم کردن، شیر گرم

کردن، باگل کردن.

ع: فَتَّ، فَتَّج، تَفْتِج، تَسَخِن.

سرد در بای

ك: بای سارد.

ف: سرد باد، باد سرد.

ع: بُلِيلَة.

سرد در

ك: سایبانی سرد درگا.

ف: سرد در، رواق.

ع: كُتَّة، كُتِيف، نَجَاف، عَلِيَّة، رَوَاق.

سرد در دیوون

ك: لیزانین]

ف: سرد در رفتن.

ع: بَصِيرَة، خَيْرَة، اِطْلَاع.

سرد در کردن

ك: را کردن. [هملاتن، زگار دیوون له بدلا.]

ف: سرد در کردن، گریختن.

ع: فِرَار، تَقْرِح، اسْتِخْلَاص، نَجَاة.

سرد در کردن

ك: فامین. [تینگه یشتن]

ف: سرد در کردن، فهمیدن.

ع: تَفَقَّه، تَفَهُم.

ف: سەرد شدن، خنک شدن، افسردن.

ع: تَبَرُد. اِنْجَماد.

سەردەویرون

ل: مردن. [گیان دەروچون (نیدیژمه).]

ف: سەرد شدن، مردن. (کنایە است).

ع: مَوْتُ، وَفَاة، بَرُود.

سەردەویرون

ل: تەراسیان، تەراسیانەر. [دەتسارد برونەر، بیژران (دوری

کردن له کارتک).]

ف: سەرد شدن، دوری گرفتن. (از کاری دوری

کردن)

ع: فُتُور، بَرُود، اِعْراض، اِجْتِنَاب، اِحْتِراز.

سەردەو کردن

ل: ... فیتکەر کردن. [سارد کردنەر]

ف: سەرد کردن، خنک کردن.

ع: تَبَرِید.

سەردی

ل: چایگی. فیتکی. [ساردی، چیلری]

ف: سەردی، شىجام، خنکی.

ع: قُر، بَرْد، بَرُودَة.

سەرواف

ل: گەوهرشناس، گەوهرفرۆش. [هەلەسنگینەری درار،

دراوگۆز]

ف: کەهێد، درم‌گزين، گوهرشناس.

ع: صَبْرَف، صَبْرَف، صَبْرَف، نَقَاد، قَسْطَر، قَسْطَار،

قَسْطَرِي، نَاقد، جِهِيذ.

سەرواشتە

ل: سەلیقە. [لەتەتووی، پەپۆزی]

ف: سەرواشتە، سەرواشتە، سەلیقە، دانش.

ع: خَبْرَة، مَهَارَة، حَذَاقَة، ثَلَاقَة، فِهم.

سەرزوان خوەش

ل: جامەلورس. دروزوان. [دەمتەر. زمانلورس]

ف: چاپلُوس. دوزبان.

ع: مُدَاهِن، مُزَوِّر.

سەرزەنش

ل: دەمکۆ. [دەمکۆت، لۆمە]

ف: سەرزەنش، نکوھش، بیفار، بیفارە، پیفارە،

کَواژ، کَواژە، سینە، ھەمجا، سەرکوبی.

ع: تَبْکِيت، تَوْبِیح، تَعْيِیر، نَوْمَة، زَرَايَة، عَذِيبَة،

عَتَاب، عَذَل.

سەرزەوین

ل: بەرەبروم. [مەلەبەند، ھەزیم]

ف: سەرزەمین، آرتا، ئۆم، دَمِیک، کشور.

ع: وَجْه الْأَرْض، سَطْحُ الْفُجْرَاء، مَمْلَكَة، اِقْلِيم، مَحَال،

نَاحِيَة، مَنطَقَة.

سەرسام

[ل: ئاوسانی مەشەك كە دەیتە ھۆی لەبەرچوونەر و

دراوہ کردن.]

ف: سەرسام، ئیدلان.

ع: صَرَع، مَرَضُ الرَّأْس، سەرسام.

سەرسەلەردن

[ل: مەلەبە، گەزەپەتی]

ف: سەرسەلەردن، گەزەپە.

ع: بَيْعَة، اطاعة، تسليم.

سەرسەتوون

ل: سەركۆل. [داری نێوان كۆلەكە و بان.]

ف: سەرسەتوون.

ع: تاج، تاجُ الْعَمَد، رَأْسُ الْعَمود.

وێنە-4-تەنچ كۆلەكە

سەرسەتوون

ل: تەپەلەك. (چادر) [بارەسە (تەختە) بازەنە سەرسەتوون

خێمە].

ف: چەناب، كەماج، جاتەاغ، شەنگۆر، شەنلۆك،

کلیجه، سپندور، بادریسه.

ع: فَلَکَة.

سهرسم

ل: سهره‌نگری. [ره‌تدان، هه‌ل‌نگوتن (سهرسم‌دانی

چوارین).]

ف: سهرسم، اشکوخ. (سکندری خوردن چارپا).

ع: عثر، کَبو.

سهرسؤک

ل: سؤلمه‌غز. [کمه‌غز، سورکسر]

ف: سبک‌مغز، بی‌دانش.

ع: مَالُوس، خَفِيفُ الْعَقْلِ.

سهرسؤنگه

ل: شینه‌یی. [له‌دم‌نتدا]

ف: رُستیی، به‌آسایش، به‌آسودگی.

ع: لَدَى الْفُرْصَةِ، بِالْإِسْتِرَاحَةِ.

سهرسهری

[ل: تفره‌خستن (به‌هیچ‌زانیی نیش‌کاره‌کان).]

ف: سهرسهری، گریز. (نیست گرفتن کارها)

ع: فُرَازِي، طَفَرِي.

سهرسهری

ل: سهریزرت. [روالتی، سرچل]

ف: سهرسهری.

ع: سَطْحِي.

سهرسهری

ل: هاگز. [کتریری، بی‌تاماده‌کردن]

ف: زَبُوْدَه، نااندیش.

ع: بَدِيْهَةٌ، مُرْتَجَلٌ، مُقْتَرَحٌ، مُقْتَضِبٌ.

سهرسوجا

ل: سهریاتی. [زیاده‌ل‌سردانه‌ره‌له‌مامه‌ل‌دا].

ف: سهرسودا، سهرچکادی، دستوری.

ع: رِيحٌ، عِلَاوَةٌ، اِضَافَةٌ.

سهرشاخ‌گرین

ل: گول‌کوشی خوهن. [گفتوگزی زۆزانبازان له‌پیشه‌کی

زۆزانبان].

ف: سهر شاخ‌گرفتن، گُل‌کُشتی خواندن.

ع: مُقَدَّمَةُ الصَّرَاعِ.

سهرشار

ل: سهرواز، که‌فه‌پژ. [پراپ، سهرپ، که‌فه‌پژ]

ف: سهرشار، سهریز، لُبریز.

ع: فَيْضَان.

سهرشان

ل: تۆشه. تۆشه‌بهره. [تۆشور. تۆشورده‌ان]

ف: تۆشه. راه‌آورد.

ع: مَزَادَةٌ، عَاتِقٌ.

سهرشانی

ل: پاگزن. [سهردۆشی]

ف: سهردۆشی، رودۆشی، پاگون.

ع: غِيَار.

سهرشکان

[ل: بریندارکردنی سهر به‌شتی رهق.]

ف: سهرشکستن، سهرشکاندن.

ع: شَدَخ، ثَدَخ.

سهرشکینه

[ل: دابه‌ش‌کردنی کم‌چوونی ب‌سهر هاریشه‌کاندا.]

ف: سهرشگن. (کسر قسمت را بر رؤوس تقسیم

کردن)

ع: عَوَل.

سهرشیر

ل: سهرتۆ، تۆژگ، تۆژک. [سهرتۆژ]

ف: تۆ، سرتۆ، سهرشیر، شمه، چَرَبْک، چَرَبْه،

چَرَابْه، تاشک، قَیماق.

ع: طَهْرَةٌ، طَهَاوَةٌ، دَوَايَةٌ.

سریشیه

ل: سره. [سرقاپ، دسوانه]

ف: سریشیه.

ف: صِبَّة، صِمَام، صِمَاد، سِطَام، دِسَام، سِدَاد.

وینه-تڼگ

سریشیو

ل: بریشیو، بریرانگ. [دژڼو کردنوره، خواردنی پیش

شپو.]

ف: شام.

ع: عِشَاء، فُطُور، اِفْطَار.

سرع

ل: ک، ڼ، سرسام. [ښځه نهموڅی سر.]

ف: نیدلان، سرسام.

ع: صَرَع، سَرَسَام. [مَرَضُ الرَّأْس]**سرف**

ل: سور، وچ. [سورد، دسکوت، قازانچ]

ف: سود، بهره.

ع: نفع، رپا، صرف، ربح.

سرفواز

ل: برغزدار، سربولون. [سربرغز]

ف: سرفراز، سرافراز، سربلند.

ع: مُفْتَخِر، مُبَاهِي.

سرفنچه

[ل: خنه گرتنه سربنچه.]

ف: سرانگشتی. (سر انگشتان را حنا گرفتن)

ع: قَمْع، تَطْرِيف.

سرفه جویی

ل: نوته. مالداری. [پاشه کبرت. دستپتو، گرتن]

ف: سودجویی، بهره جویی. پس انداز.

ع: اِلْتِصَاد، تَقْتِي.

سرفه نهمه

ل: چش، چارپوڅی. [لیبوردن، گوتندان]

ف: چشم پوڅی.

ع: اِغْمَاض، اِغْضَاء، صَرَفُ النُّظَر.

سرفیتنه

ل: کولمړیو، ښتنه باشی. [ناژاوچی]

ف: سَر غوغا، سَر آشوب، آتش افروز،

هنگامه ساز، فروزینه ی هنگامه.

ع: اُمُّ السَّاد.

سرفه دیکه

[ل: توکی پارچی مځمل - له یفه .]

ف: سَر قَدِیْقَه.

ع: خَمَلَة، شَمَلَة، قَطِیْقَة.

سرفه ل

ل: له له پږیه. [پږیه، تروږیک]

ف: کُله، چکاد، بالا، ژیر.

ع: فَوْق، أَوْج، ثَرَوَة.

سرفه لهم

ل: نوکه له لهم. [نورکی پیتنوس.]

ف: سَر قَلَم، نَک قلم، ښیښ.

ع: سَبَن.

وینه**سرفه له هانه**

ل: وه لښت، نیاز. [کری نویښ.]

ف: نیاز، دَسْت مَزْد، اَرَمَغَان، فَرِسْتَه.

ع: حَقُّ الْقَلَم، هَدِيَة.

سرکار

[ل: بریوبری کار و ښیښ.]

ف: سرکار، کارپرداز، کار وژول.

ع: رَأِيسُ الْعَمَل، مُبَاشِر.

سرکار زوین

ل: پدسا. [دېوام کردن (چورنه سر کاری بردهوام).]

ف: پست، پدیسار. (سر کار هر روزه رفتن)

ع: ورد، وظیفه.

سرکاری

ل: بپروبردی کار و نیش.

ف: سرکاری، کاروژولی، کارپردازی.

ع: ریاسة العمل، مياشرة.

سرکوان

ل: کوساران، کوسالان. [لوتکی کتوهکان.]

ف: کوهساران، سرکوهها.

ع: رؤوس الجبال، قُللُ الجبال، قِمَمُ الجبال.

سرکردن

ل: سربرین. [جیاکردنوهی سر له لاش به تیخ.]

ف: ستر بُریدن.

ع: قطع الرأس.

سرکردن

ل: شماردن، هه شماردن. [ژماردن، لیکولینوه، پشکنین]

ف: برشمردن، رسیدگی کردن، واریسی نمودن.

ع: عَدَّ، فَحَصَ، فَتَشَ.

سرکردن

ل: له نیشانه بهرزتر بوون. (وله: سرکردنی تیر.)

ف: بالازدن. (بالا زدن تیر مثلاً.)

ع: نبر، طیش، دُبور، لحد، إطلاع، شُخوص، زُهو،

عُدول، تَفُوق، تَجَاوَز.

سرکردنوه

ل: سرهاوردنوبردن. [تیرامان، لیکدانوه]

ف: اندیشه.

ع: تَفَكَّر، تَأَمَّل.

سرکل

ل: سرکله، سرکولوم. [چفتی درگا داخستن.]

ف: چفت، پسته.

ع: غَلَق، دَسَم، رَتَج، سَدَّ، سَكَّ، سَكَّر...

سرکله ← **سرکل**

سرکول

ل: سرزنشت. [دمکوت، لومه]

ف: سرکوبی، سرزنش، نکوهش.

ع: لُوم، ثوبیخ، ثَبَكِيت.

سرکوب

ل: سوار. [جینگى بهرز که بهسر جینگایه کی تردا]

دهوانیت.]

ف: سرکوب، دَمَدَمَه. (جای بلند که مشرف بر

جای دیگر باشد.)

ع: مُشرف.

سرکوبی

ل: سرزنشت، سرکز، سرکوتری. [دمکوت کردن،

لومه کردن]

ف: سرزنش، نکوهش، بیغار، بیغاره، پیغار، کواژ،

کواژه، سیننه، سرکوبی.

ع: لُوم، ثوبیخ، ثَبَكِيت، عِتَاب.

سرکوبان

ل: سرجل (پلاستیکه دهیدن بهسر کورتاندا.)

ف: سرپالان. (جلی که روی پالان اندازند.)

ع: جَلَب، قِرطَالَة، بَرْدَعَة، بَرْدَعَة.

سرکول

ل: سرسترون. [بارسه (تمختی بازنبی سر ستونی

چادر.)]

ف: سرستون.

ع: تاج، تاجُ العُود، رَأْسُ العُود.

وینه «تاج کوله»

سرکول

ل: کول، کول. [شیشیک که سره کی تیژ نبیت.]

ف: کُند، سرکُند. (میلهای که سرش تیز نباشد.)

ع: کَال.

سرکول

ل: بهرکول. [چیشی تمار نه کولوا.]

ف: سَر جُوش، سَر پُخت، پيش پُخت.

ع: عِقادَه. [عِقادَة]

سرکولژم ← سرکول

سرکونه

ل: کُورانمِه، واوژ. [گيرانموي چاکه بز منمتانه سر چاکه له گل کړو.]

ف: سپاسه، واگو، بازگفتن.

ع: مَنه.

سرکولژ

ل: سر کُور. کُور دژ. [سرکوت. دمنگ، تينه گهیشتر]

ف: دَنگ، کند هوش. سر کُوب.

ع: مُبکت. بَلید، کُودن.

سرکولژي ← سرکولژی

سرکه چ

ل: سر چه م. [هر کام لور دور قولايه تریبه سر چه مایه له

نورسیندا، واته: -]. [.]

ف: سَر کُج، سَر خَمیده.

ع: مُعَقَف.

ونه

سرکه م

ل: دهم بهس. [سره خر، ملژم (خوهه لقورتین)]

ف: سَر خَر. (نامحرم به مطلب)

ع: رَأْسُ الحِمَار.

سرکه مده

ل: سرده سه، جلد رکیش، سرگوره. [سرولک]

ف: کُچیر، کُچیرده، کُجیرده، سرده سته،

سر کرده، پیشوا، بزرگ.

ع: رَئیس، رَعیم، سَید، قَائِد.

سرکه ف

[ل: پوخته، خلتنه]

ف: سَر کَف.

ع: جُفَاة، ثُمَاة، حَئیر. حَبَث.

سرکه فتن

[ل: سرکوتن (زالژبون)]

ف: سرافتادن. (فائق شدن)

ع: غَلَبَة، رَجَحان، مَزِيَة، فَضْل، ثَقْلَب، ثَقُوق.

سرکه فتن

ل: سر برون. [بغزبونوه، بومر سرچون]

ف: بالارفتن.

ع: مَنعُود، طُلُوع، اِرتِقاء، تَرَفُّع، تَقُوق.

سرکه ل

ل: بان کینف. [سری چیا.]

ف: سَر کوه، بالای کوه.

ع: فُوقُ الجَبَل، رَأْسُ الجَبَل.

سرکیش

ل: به دسر. [سر سخت، چمروش (بد لغاو)]

ف: سَر کُش، سَر زَن، سَر شَخ، تَوَسَن، تَر غَاز،

پَلانی، چَمُوش. (سخت عنان)

ع: حَرُون، خَرُوط، جَمُوح، طَمُوح، اَبِي، عَنید،

مُسْتَعید، مَعَب، ساطي، شَمُوس، شَدیدُ الشَکیمه.

سرکیشان

ل: سردان، سرکیشی. [دین، دیدار]

ف: سَر کُشی، سَر کُشیدن، دیدن.

ع: مُلاقاة.

سرکیشان

ل: مل کیشان، سرده هارودن. [ملد ژژ کرونوه، ملهوی]

ف: سَر کُشیدن، سَر دَر آوَرتن، سرکشی کردن،

گردن درازی کردن.

ع: اِشترِ ثِباب، عُثُو.

سرکیشک

ل: سر نژگ، کیشکچی یاشی. [سرکشی نیشکگر، کان.]

ف: سَر کُشیک، سَر پَاس، سَر پَاسبان.

ع: رَکِیسُ الحُرَّاس.

سرکشی

لک: بددسری. [سرسختی، چمروشی (بددلغاری)]

ف: سَرکشی، سَرزتی، پِلانی، سستیز، سخت

عنانی

ع: خُرُون، خُرُوط، جُمُوح، طُمُوح، اِبَاء، عِنَاد، عُنُوق،

صَنَم.

سرکشی

لک: سرکشان، سردان. [دین، دینار]

ف: سَرکشی، سَرکشیدن، سَرزدن، دیدن.

ع: مُلاقاة.

سرکشف

لک: سرقل، قلله‌پزیه. [لوتکی کتو.]

ف: چکاد، بالای کوه.

ع: قُلَّة، قُرُوة، رَاسُ الجَبَل.

سرک

لک: سرگین، بانگ. [ژورور، ژورترین]

ف: بَرین، زَبَرین، بالایی، بالاترین.

ع: أَعْلَى.

سرگرتن

لک: سرپوشین، روگرتن، بان‌گرتن. [گرتنی سربانی خانو.]

ف: سَرگرفتن، سرپوشیدن، روگرفتن،

روپوشیدن.

ع: غَمُو، غَمِي، تَغْمِيَّة، تَسْقِيف.

سرگرتن

لک: دوروس برون. [پیکهاتن]

ف: سرگرفتن، انجام یافتن، درست شدن.

ع: نَجَح، حُصُول.

سرگوزه‌شت

لک: سرگوزه‌شته‌یی، سهرهات. [داستان، چیرک،

بسرهات]

ف: سَرُوا، انداز، انگارش، انگارده، سرگذشت،

داستان. افسانه.

ع: سَمَر، قِصَّة، حِکَايَة، مَاجَرِي.

سرگوزه‌شته‌یی ← سرگوزه‌شت

سرگول

لک: خاس. [هدیژارده، چاک]

ف: سرگُل، بَرگزیده، گَزیده، خوب.

ع: رُيْدَة، مُعْتَان، مُخْتَار.

سرگهرد

لک: قوروان، دردیگرین. [به‌لاگردان، قوربان]

ف: بَرخی، کُریان، سربها.

ع: فِدَاء، فِدِيَّة.

سرگهردان

لک: ویلان، سه‌فیل، سراسیمه، سرلیشتی‌یاگ.

[سرلیشتی‌او]

ف: سَرگردان، سَرگشته، ذروا، سرهال، قَلاوَه،

کَلاوَه، کَلاویوَه، اَبَرکار، وَاَنه، هاژ، سراسیمه،

سیمه‌سار، تیب، سیب، کَرخ، پَریش، سَفیل.

ع: حَبْرَان، مُتَحَبِّر، اَمَقَّة، خَدِر، خَبَل.

سرگهرده‌نه

لک: سرمله، مله، گهرده‌نه. [بستوی کتو، زینو]

ف: سَرگَرْدَنَه، گَرْدَنَه.

ع: عَقَبَة، مَخْرَم.

سرگهرمی

لک: خدی. [سرقالی]

ف: سَرگَرْمِي.

ع: شُغْل.

سرگهوره

لک: گهوره، سرکه‌رده. [سرزک، پشوا]

ف: کَچیر، کَچیردَه، کَچیردَه، کَزبُود، سَرْدِستَه،

بُزَرگی.

ع: رَکِیس، شَمِیخ، رُعییم، قانَد.

سرگینجه

لک: سره گینجه، سره گینجی. [سره گیتزه، سره سویره]

ف: سترگینجه، سترگینجش، سرگردا.

ع: نَوَار، نَوَام، هُدَام.

سرگین**سرله ق**

[لک: بهشی سره وی لقندار.]

ف: سِر شاخه، شاخه.

ع: قَنَن، غُصَن.

سرله قان

[لک: سر تکان دان]

ف: سر جَنباندَن، سرتکان دادن.

ع: انْقاض، انْقاض.

سرلینشیویک

لک: سرگره دان، پَریشان. [سرلینشیوار، پمشیو]

ف: آشفته، آلفته، سرگشته، دروا، پریشان.

سترگردان.

ع: مُتَشَوِّش، مُتَحَيِّر، حَیران، مُتَشَوِّشُ الْحَال.

سرلینشیویان

[لک: سرلینتیکیرون (له ژماردندا).]

ف: واماندن، آشفته شدن. (در حساب).

ع: اِسْتِفْغَار.

سرلینکردنهوه

لک: سرکردنهوه، سهله مینره. [تیرامان. روهینره،

داچله کین.]

ف: باریک شدن. واخوردن.

ع: نَظَر، تَأَمُّل، حُیُوص، حُیُود.

سرما

لک: سزله، زوقم. [برامبری گرما.]

ف: زم، سرما، سَجاج، شَجاج، شَچَن،

سزودی، آدرخش.

ع: مَزْد، قَر، خَصَر، بَرْد، بَرْدَة.

سرما بَرْد

لک: زوقم بَرْدی، سرما لینداگ. [سرما بَرْدو: زبانینگیو به

هزی سرماوه.]

ف: زَمَزَمَة، سرما زده، سَجانیده، شَجانیده، گَزک،

الهسزده، سرما بَرده.

ع: مَحْسُوس، مَصْرُوق، مُحَرَّق، مَقْرُور، مَسْلُوق.

مُتَمَر، مَضْرُوب.

سرما خورنکی

لک: چایمانی، باپهر. [نخزش کورتن به هزی سرماوه.]

ف: سَرما خورنکی، چاییدگی.

ع: قَرَس.

سرما ناک

[لک: سرتای حیث.]

ف: آغاز ماه.

ع: غُرَّة.

سرما ی سهفت

لک: زوقم، زمَن، جهوره. [سرما سزله]

ف: سَجاج، شَجاج، شَچَن، شَچَد، شَچَلِیز،

سرما ی سخت.

ع: حَیْر، قَارَس، زَمَهرِیز، بَرْد بَارِد، بَرْد شَدِید.

سرما ی ملایم

لک: فِینَکی. [سرما ی مامناوندی.]

ف: سِیْرُون.

ع: بَرْد مُعْتَدِل.

سرما یه

لک: دهمایه، مایه. [دهمایه]

ف: سَرما یه، نَسْت مایه، تَنخواه.

ع: قَلْوَة، بَضَاعَة، رَأْسُ الْعَال.

سرمله

ل: سمر گرده نه، گرده نه، مله. [بستوری کټو، زینرو]
 ف: ستر گړدنه، گړدنه.

ع: عَقَبَة.

سمره لکیر

ل: گرده نه گي. [چمته، رنگير]

ف: سائوک، رهن، راهزن، دزد گړدنه.

ع: قاطع الطريق.

سمره فوره شي

ل: کاره کمر. [کنيز، خومستکار]

ف: کنيز، کنيزک، پرسته.

ع: خادمة، جارية، امة.

سمره قولات

ل: ده لکيريان سره، که له ده له. [بسر سردا خو
 ده لکيريان سره.]

ف: پُشتک، اُشکوڅ، سکندري، ستر سکندري.
 (کله معلق)

ع: عثار، ثعلق، انتکاث، انقلاب.

سمره ښه

ل: سمر دسه. (سمره لای قولولو سر مسه له ن.)

[سمر گروي ياری. (وړه: سردستی چارواکي کمران.)]

ف: ستر هاسک، هاسک، استاد.

ع: رئيس، استاد.

سمره ښه

ل: پردو. [پردو (حسبي سر دارم پای سريان.)]

ف: زمو، فدره، انبیره، پوشه. آسمانه. (حصير

زوی دستک بام)

ع: غما، غماء، سقف.

سمرنا

ل: نارسار، سمر نارسار. [جوگی سر نئی ناش.]

ف: سمرناو، ناوسار.

ع: ناو قسار.

سمر ناولسار

ل: سمرنا، ناولسار. [جوگی سر نئی ناش. (سمر نایی

ناش.)]

ف: سمرناو، ناوسار. (سمر نای آسیا)

ع: ناو قسار، فوق الناق.

سمر نه

ل: سمر نه، تراشا، ورده یرون. [لیدوډوډونه، تیپینی]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دقة، نظر، نظاره، ملاحظه...

سمر نه

ل: تراشا، ورده یرون. [سمر نه، تیپینی، ورده یرونه]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دقة، رؤو، بقو، نظر، نظاره، ملاحظه، ملاحظه.

سمر نکيا

ل: پالشت، بالين. [سمرين، باليف]

ف: بالش.

ع: مخدة، مغبدة، وسادة، مرتفق.

ويته بالين

سمر نه

ل: سمر کيشک. [سمر وکی تيشکگر، کان.]

ف: ستر پاس، ستر پاسبان، ستر نوبه، ستر کيشک.

ع: رئيس العسس.

سمر نوښت

[ل: چارنوس، تاله]

ف: ستر گول، ستر هاک، ستر نوشت، آبشخور.

ع: مَقْدَر، طالع، حکم ازلي.

سمر نوښته

ل: سمر نامه. [سمر تار، سمر پاس]

ف: سمر نامه، بر نامه، ستر نوښته.

ع: عنوان.

سمر نه زده

ل: پيندنگ، بې خمر. [بې تاگادار گردنره (به بې مزلت)]

ف: سرزده، بی‌بار. (بی‌اجازه)

ع: دُمُور، دُمُوق، غیر مُستادن، مَن دُونِ اِذن، بلا خَبَر.

سر نیان

ك: مل نیان. (سری نیا و رُی). [سرعه‌لگرتن]

ف: سر نهان.

ع: اِنْدَلَاث.

سر و

[ك: درمیتیکد.]

ف: سَرَو.

ع: سَرَو، شَجَرَةُ الْحَيَةِ.

وینه

سر و

[ك: تانیه، پاشلی شیعر.]

ف: سر واده، یساوتند، پُساوتند.

ع: قَافِيَةٌ.

سر واز

[ك: سر باز، چه‌كداری در لَت.]

ف: سر باز سپاهی، نیساری، آر تَش‌دار.

ع: نِظَامِي، جُنْدِي، عَسَكِر.

سر واز

ك: له‌شكر، نرود. [سَپَا، هَزرد.]

ف: سر باز، سپاه، اردو، لَشَكِر، هنگ، قَشُون.

ع: نِظَام، جُنْد، عَسَكِر.

سر واز

ك: كه‌فَرِیژ، سرشار، لَپَان. [كه‌فَرِیژ، پَرایِر، سَرِپَر]

ف: سَرِریز، لَپَرِریز، سَرشار.

ع: فَيَضَان، طَفْحَا، طَفَان، نَسْفَان، رَذْمَان، نُهْدَان،

نَسَق، نُسُوف، رَذْم، طُفُوح. اِزْدِيَاد.

سر واز

ك: سر نم‌سپاگ، سر نم‌سپاگ [سر کراره، سر

نم‌ستار]

ف: سر واز، سر باز، سر نگرشته، سر نم‌بسته.

ع: مَكشُوف، مَقْتُوح، غیر مَسْدُود.

سر وازخانه

[ك: سپاگه: بَنَكِي سَرِیازَان.]

ف: سَرِیازخانه.

ع: ثُكْنَةٌ، مُعَسَكِر.

سر و

ك: پدَرشَكه. [نورسَه‌كه، پَن‌رَشَكه]

ف: سَر وانه، سَنَك، دوزَه، أَجْهَرَم.

ع: خُرْشُون.

وینه ← پَدَرشَكه

سر و به چَنَك

[ك: بَیْجَم، سَرِیْمَا]

ف: سَر و سَیْمَا، سَر و رو.

ع: سَیْمَا، وَجَنَات.

سر و پُورَت

ك: كَم. [بِرَانِیِرِي زَئِر.]

ف: كَم، اَنْدَك.

ع: مُخْتَصَر، مُجَمَّل، قَلِيل.

سر و پُورَت

[ك: كَلَاو و سَرِیْتِجِي ژَنَان.]

ف: كَلَاه دِستَمال. (سَر و عَمَامَه‌ی زَن‌ها)

ع: عِمَامَةٌ.

وینه ← پَن‌پ چَرَمَك (۱)

سر و چاو

[ك: دَم‌چَرَا، رُخسَار]

ف: دَك و دِیَم، سَر و زُو، رُخسَار.

ع: وَجَه، عَارِض.

سر و ده‌رو

ك: سَر دِرو. [كُوك (تَلَه‌تَی دِرِشَت و شَل.)]

ف: سَر دِرو.

ع: تَشْرِیج.

سەرۆژێر

ك: تاتی. [بزوینی پستهكان.]

ف: زیر و زۆر.

ع: اعراب.

سەرۆسۆرهت

ك: سەرۆپرو، دهرچار. [روخسار، روو]

ف: ذك و دیم، سَر و زَو.

ع: سُوْرَة، عَارِض، وَجِه.

سەرۆسهكوت ← سەرۆیهچك [بزو سوكاییتی كردن بهكار

دهبریت.] [در مقام تومین گفته می‌شود.]

سەرۆسیمما

ك: سەرۆیهچك. [بیچم]

ف: سر و سیمما.

ع: سیمما، وَجَنَات.

سەرۆك

ك: گهره. [سەركرده (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: بزرگ، ستر، سَرۆز. (کرماجی است.)

ع: رکیس.

سەرۆه‌خفت

ك: سَؤْرَاح، سهردهم. [هه‌وێدان بزو دیلاری کسێتک یا شتێک.

هه‌روه‌ها: به‌درا‌دا‌گه‌ر‌ان.]

ف: سَؤْرَاح.

ع: لُغِيَه، تَنْقِي، جُسَن، اِجْتِسَاس.

سەرۆه‌سهری

ك: سهر به سهری. [تالوگزی بی باقی دانوه. (یك سهر به

یك سهر.)]

ف: سهریه‌سهر. (یک سر به یک سر)

ع: مِبادَلَة، المِثْلُ بالمِثْل، تَسَافُح.

سهره

ك: سهر. (سهره تۆنگ مه‌سه‌له‌ن.) [سهرقاپ، ده‌مه‌وانه]

ف: سَر.

ع: سداد.

سهره

ك: سه‌لارن. [ژنی گرامه. (ژنیك كه ره‌فتاری پیاوانه‌یه).]

ف: سه‌لاره. (ژنیكه مانند مرده‌ها ره‌فتار كند.)

ع: كَهْنة.

سهره

[ك: گوزی دسه‌كلا. (گوزنك كه له باتی هه‌لمات یاری

پێده‌كهن.)]

ف: سَرَه. (گردویی كه به‌جای گلوله با آن بازی

می‌کنند.)

ع: حَرَز، خَطَر.

سهره

ك: ره‌خت، ساژ. [كات. تیپه‌رینی دوانزه‌مانگ.]

ف: هه‌نگام. سال.

ع: وَقْتُ، حَیْن، زَمَان، عَام، سَنَة.

سهره

[ك: زه‌ه. (هه‌رارکردنی كمر یا هه‌سهر.)]

ف: هه‌نگ، هه‌ره. (آواز الاغ یا استر)

ع: هَهْیَق، شَهْیَق، سَحْیَل، صَحْیَر، زَلْیَر، شَحْیَح،

هَیْرَة.

سهرهات

ك: سهرگه‌زشت. [به‌سهرهات، روودار]

ف: سهرآمد، پیه‌ش‌آمد.

ع: مَقْدَر، قَدَر، مَاجَرِي.

سهرهاتن

ك: هه‌ته‌هاتن، ته‌راوین، به‌ناخره‌گه‌ین. [کوتهایی هاتن]

ف: سهرآمدن، به‌انه‌ام رسیدن، به‌آخر رسیدن.

ع: اِنْقِضَاء، اِخْتِتام.

سهرهاتن

ك: پۆزه‌سه‌ره‌زه‌ریون، له‌خۆده‌ره‌سه‌رون. [سهرلیشتیان له

خۆشیدا.]

ف: پُغار، ديمياډ، سردماغ آمدن، از خود در رفتن،
خود را گم کردن.

ع: غُرور، اَنَفَة، نَشَاط.

سرهاتن ← **سرهات**

سره آوردن

ل: به سره آوردن. تهر او کردن، به ناخر گه یائن. [کو تایی
پنهتینان]

ف: به سر آوردن. سر آوردن، به انجام رسانیدن.

ع: قَضَاء، خَتْم، اِتْمَام.

سره آوردن و سر بردن

ل: سر کردنه، [تیرامان، لیکدانده]

ف: سگالیدن، اندیشه کردن، سگاله کردن.

ع: تَفْکُر.

سره فا

ل: برایی. [پیشه کی (برایی لشکر یا پیشه کی (سه.)]

ف: پیش آهنگ. پیش در آمد، (مقدمة الجیش یا

مقدمة الكلام)

ع: مُقَدِّمَة.

سرهاتن

ل: قرژانگ. [(که لوری جوارمی ناسمان.)]

ف: خَرچَنگ، (برج چهارم فلک)

ع: سَرطَان، بُرْجُ السَّرطَان.

سره چه

ل: نه سپه. [نمغوشینیکی و لاخه که سر و لمی دماسیت.

(سورری نیسپ.)]

ف: سَرخَجه، (سرخجه ی اسپی).

ع: حَصْبَة.

سره خوهره

[ل: تیابو بهزی شور میوه. (منالیک که دایک و بارکی

مردبن، یا دایکیت که منالی نازی.)]

ف: سرخور، بدشگون. (بچه ای که پدر و

مادرش مرده باشند، یا مادری که بچه برایش
نماند.)

ع: مَشْهُوم، مَقْلَات، مُمِيت، مُمِيتَة.

سره خمر

ل: خُوسَر. [سر برز]

ف: زَیْهر، بَرْمَخیده، خُودرای، خودسر.

ع: مُسْتَبِد، مُتَخَرِّط، مُتَمَرِّد، مُتَهَوِّر.

سره خمر

ل: مَلْزَم. [خوهره لوریتین (کسیت که له ناکار خزی ده کات

به کو پیکدا و گفتوگوییان لری تیلند ده ات.)]

ف: سَرخَر، خرسنگ. (کسی که بی موقع جایی

برود و مانع گفتگو شود.)

ع: رَقِيب، رَأْسُ الحمار.

سره خمر

ل: پُزْشَن، پَنخَه ف. [نوزن، داپوشری نوستور.]

ف: زُوپوش، زَیْپوش، سر انداز.

ع: لِحَاف.

سره خمر

ل: که لسه، داهزل، مه ترس. [(سری گویندیز که بز

تاراندنی گیاندار له بیستان دیکن بسر تخته یه کدا.)]

ف: خُوسَه، خواسه، هراسه، هراک، أَفچه،

داهل، داهول، داخل. (کله ی الاغ که برای رم

دادن جانوران از بستان سر چوب کنند.)

ع: خَيَال، نُطَار، مِحْدَار، فَرَاة، داخل.

سره دار

[ل: بشی سر بری قندی درخت.)]

ف: سر دار. (قسمت بالایی تنه ی درخت)

ع: عَالِيَة، عَالِيَة الشَّجَر، أَعْلَى الشَّجَر.

سره دیکه

ل: بره گه. [گوزو، رتياز، سر بری]

ف: سر راه.

ع: طَرِيق، مُطَرِّق، مُسْتَطَرِّق، مَذْهَب، مَمَر، مَعْبَر.
سهره سووړی ← سهره سووړی

سهره سووړی

ل: دودیسر، سزا، سهره گیتی، جهزموه، [نازار، شرکی
زدر].

ف: آزار، دردسر، ونج.

ع: تَعَب، مَشَقَّة، رَحْمَة.

سهره سهر ← سهره [دویارمرونه کسې لیسر زدریونیشی].
(تکرار برای تکیه است.)

سهره سهرنیاں

ل: ... تروتان. [سرناسر هیتانقه، وهسهیتان]

ف: سربه سر گذاشتن، بهسرخن آوردن.

ع: مُحَاجَّة، مُكَالَمَة، تَكْلِيم.

سهره شورگا

[ل: جینگس سرشتن].

ف: سترشورگاه.

ع: مَرَحاض، مُغْتَسِل.

سهره عاسا

[ل: جینگس دست له گاژکدا].

ف: خَلْمَة، سر عسا.

ع: قُبْضَة، مِقْبَض.

سهره فواز

ل: سرفراز، بهرخواه، سربولون. [سرفراز]

ف: سرفراز، سرفراز، سربلند.

ع: مُفْتَخِر، مُبَاهِي.

سهره کوتی

[ل: سرکوت کردن، له سردان]

ف: سرکوبی.

ع: لَفْخ، قَصْع.

سهره کوتی

[ل: لارلار (بارودخ ده گنیت).]

ف: سرکوبان. (حال است.)

ع: مُتَرَجَّح.

سهره گیتی

ل: سهره گیتی. [سهره سوړه]

ف: سترگیجه، سترگیجش، سرگردا.

ع: دوار، دوار، دوار، دوار، دوار، میدان.

سهره گیتی

ل: سهره گیتی. سهره سوړی. [سهره سوړه. دودیسر]

ف: سترگیجه، دزدسر، آزار.

ع: دُدام ... تَعَب ...

سهره ماسی

[ل: نهخشینیک که دیتته هی سوریونوه و نارسانی]

پیتست و دمرچار.]

ف: ورم سر، باد سرخ.

ع: الرِّبْعُ الأحمر.

سهره هر

[ل: بهردرام (وله: تای سرمی).]

ف: همواره، هرروزه، شب و روز، پشت سرهم،

ناگسیخته. (تَب مثلًا.)

ع: مُطَبِّق، لازم، دائم، رَدْمًا، رَقًا.

سهره همه

[ل: سری نامازی دار سمن. (کلای مته).]

ف: سرماهه. (کلاه مته)

ع: مِیْطَدَة.

وینه ← ستهوکوره

سهره مهرگ

ل: گیان کهشت. [گیانه، ناریلکه]

ف: مردگانی، دویک، جان گنش، هنگام

جان کندن، هنگام مرگ.

ع: نَزْع، نَفْث، اِحْتِضَار، مَمَات.

سهرن

ل: بیتن، خالیتر، خالته قین. [کمر: دایتری گوره.]

ف: سترند، خاکبیز.

ع: هَلْهال، مَنَسَف.

وینَه

سره‌نجام

ل: درایی. [کوتایی، ناکام]

ف: سرانجام، آنجام، فَرجام، فَرناد، پایان،

سرآمد.

ع: عاقِبَة، مال، مَاب، مَرَجع، اَخِر، نَهایَة.

سره‌نگری

ل: سرسم، سرمه‌قولات، ساقه. [رِهت]

ف: سَكْرَف، شَكُوخ، تُبُوق، سَكَنْدَر، سَكَنْدَری،

سر سَكَنْدَری، ساقه، اشکوخ، به‌سرد آمدن.

ع: کَبو، عَثَر، عِثار، وَعَكَة، مُعَلَّق.

سره‌نگری دان

ل: که‌فتن، سرسردان، ساقه‌دان. [رِهت‌دان، هِل‌نگرتن]

ف: سَكْرِفیدن، شَكُوخیدن، سَكَنْدَری خوردن،

به‌سرد آمدن.

ع: کَبو، عَثَر، عِثار.

سره‌نفلز

ل: سریش، سارِخ. [پارچی سردایش].

ف: سرانداز، سَرپُوش، شامَه، واشامَه، رُپُوسه،

رُپُوشه، وِرپُوشه، دامک، دامنی، چادر.

ع: خمار، جِلْباب، مِقْنَعَة.

سره‌نفلز

ل: سریش، رویش. [دایش].

ف: رُپُوش، رُپُوشه، سرسینی، رُوسینی،

سرانداز.

ع: خَفاء، غِطاء.

سره‌نفلز

ل: که‌لله‌یی. [قالی پان که له پال: سری لاکیش' و له

۱- لاکیش: که‌ناره، قالی درِیوی به‌رته‌سک که له پال

قالی تردا رایده‌خن. (ر - ر)

نیران فرشا رایده‌خن.]

ف: سرانداز. [قالی پهن که در کله‌ی لاکش و

میان فرش اندازند.]

ع: سَرانداز.

سره‌نهر ← سریره‌و‌خواره

سره‌نمیزه

[ل: سرهم]

ف: سر نیزه.

ع: سِنان.

سره‌و‌خوار

ل: دمه‌و‌خوار. سریره‌و‌خوار. [ویرگ‌وار، غرین.

سریره‌و‌زیر]

ف: نگون، نگونسار، نگوئسر، سرنگون، آگون،

واژگون، واژون، باژگون، دروا، درواه. سرازیر.

ع: مَنکُوس، مَعکُوس. حَنَر، مَنحَدَر.

سره‌و‌خواری

ل: سریره‌و‌خواره. [سر‌و‌خواره]

ف: آشیب، سراسیب، سرازیر.

ع: حَنَر، مَنحَنَر.

سره‌و‌زور

ل: دمه‌و‌زور. [سریره‌و‌زور، رارستار، قنج]

ف: سربالا، راست.

ع: قائم، مَنصَب.

سره‌و‌زوره ← سریره‌و‌زوره

سره‌و‌زیر

ل: سریره‌و‌خوار. [سر‌و‌خواره]

ف: سرازیر، سراسیب، شیب، سراپایین.

ع: مَنکُوس، مَنحَدَر. ...

سره‌ونیان

ل: هه‌نوشین. [بسر‌ونان، هلدان]

ف: نوشیدن، سرکشیدن.

ع: قَمع، تَنقُوس.

سر هله پړان

[ل: سره له پړین، سره یز کردنه]

ف: سر بلند کردن.

ع: اِقناع.

سره هم به منی

ل: تهره، دسی دسی. [دواختن، بهنگداختن،

ماتل کردن]

ف: سرهم بندی، ویدانگ.

ع: تَسْوِيف، تَقَاعُس، تَلْتَلُت، مُعَامَلَة، طَفَرَة.

سره هتک

[ل: سرزکی لشکر: پلمپه که له سر یازدا.]

ف: سرهنگ، سر آهنگ، سرچنگ.

ع: رَئِيسُ الْجَيْشِ، رَئِيسُ الْحَرْبِ.

سره یش

[ل: نمر داری گاسنی پتړه دمستن.]

ف: اَیْمَد، رِیْخِیز، سره یش، قَلْبَه (چوبی که

گاوا آهن بر آن وصل کنند).

ع: سِنَّةٌ، عَظْمٌ، مَان.

سره یخ

ل: پال، راشن، ناشکرا، روت، پزکه نه، بی پرمده. [روڼ،

بی پتچرینا]

ف: پزړیوتند، اُپړخیده، پاک، روشن، آشکارا،

پوست کنده، بی پرده.

ع: صَرِیح، واضح.

سرین

ل: سرگین، سرگ. [ژبورو، سمرت]

ف: برین، زبرین، بالایی.

ع: عالی، اَعْلَى.

سرین

ل: سره کردن. [زمره کردن]

ف: غنغیدن، غریدن، غرغر کردن.

ع: نَهَق، شَهَق، سَحَل، صَحَر، زَفَر، صَرَ.

سرینی

ل: زینگی. [ماري ژيان.]

ف: زندگی، زنده بودن.

ع: حَیَاة.

سرینی

ل: بوڼ. (به سرینی تو) [هېوڼ، برویتي]

ف: بوڼ. (با بوڼ تو)

ع: وُجُود.

سره یك

ل: روهم، بان یك. [بسره یكوه]

ف: سر هم، روی هم.

ع: جَمْعاً، مَعاً، مُتَعَايِباً.

سره یك

ل: بان یك. [لسر یك كه له كه كړاړ.]

ف: سر هم، روی هم.

ع: رَئِید، نَضِید، مُتَرَاكِم.

سره یك پا ویسان

[ل: لسر یك پاچ راوستان. هروما: پینداگرتن.]

ف: سر یك پا ایستادن.

ع: وَكَل، سَمَاجَة.

ساعات

ل: سات، کات. [روخت]

ف: پاس، پنگ، گری.

ع: لَوْقَة، سَاعَة.

ساعات

[ل: کاترمیز]

ف: پاس شمار.

ع: سَاعَة.

ساعات دیوار کز

[ل: کاترمیزی دیواری.]

ف: ساعت دیواری.

ع: ساعة جداری.

وینه - بره‌لار ساعات

سه عات زه‌نگ

ل: گهرنال، ته‌خته زه‌نگ. [پارچه‌یه کی مسفره‌لینی

هه‌لوراسراوه که به پیی تیپهرینی کات لینی دهن.]

ف: گریال.

ع: ناقوس.

وینه - ته‌خته زه‌نگ

سه عات زه‌نگی

[ل: کاتمیری زه‌نگ لیدر.]

ف: گریال، شَمَاطَه.

ع: طَنَافَة.

وینه

سه عاده‌ت

ل: خومشی، خومش به‌ختی، خومش‌نگینی، فمر. [پیروزی،

به‌ختمری (برامبری شومی).]

ف: آرمگان، فیروزی، هراتی، شگون، خوشی،

خوشبختی، بهروزی، پیروزی. (ضد نحوست)

ع: سَعَادَة، مِیْمَنَة.

سه هه

ل: خاس، خومش به‌خت، فهدار. [پیروزی، به‌ختمر (برامبری

شوم).]

ف: نیک، هرات، آرمگان، فیروز، با شگون، پیروز.

(ضد نحس)

ع: سَعَد، سَعِید، مِیْمُون، مُبَارَك.

سه هلب

ل: سالم، ساله. [سارمه: بنی گیایه کی بغاویانگه.]

ف: سَعَلَب.

ع: ثَعْلَب، سَعْلَب.

سه هوه

ل: لِسَه. [کلاه‌ته‌کینه: بالنده‌یه که.]

ف: دُم‌سیجه.

ع: سَعْوَة.

سه هه

[ل: سروکه‌لناری «سعه‌دین» «ناری پیارانده».]

ف: مخفف «سعدالدین» است، نام مرد.

سه هی

ل: کوشش، همون، ته‌لالا، کوشمه، په‌له‌کوتی، په‌لره‌شان.

[تیک‌وشان]

ف: کوشش، خودکشی.

ع: سَعِي، جَهْد، جِدْ، اِهْتِمَام.

سه هی

[ل: سروکه‌لناری «سعيد» «.»]

ف: مخفف «سعيد» است.

سه ف

ل: رزن، قه‌تار، راسه. [ریز]

ف: دُخ، رُج، رَدَه، پَرَه، راسته، قَطَار.

ع: صَف، سَطَر.

سه فا

ل: خومشی، رزشایی، پاکی. [شادی، رونایی]

ف: خوشی، خُرْمی، روشنی، پاکی.

ع: فَرَح، طَرَب، تَشَاط، اِنْبِساط، مَسْرَة. ضیاء، نَقَاء.

سه فلرای

ل: رزن رازان، راسه‌به‌ستن، سان‌دان. [بهریز کردن بز

راتواندن.]

ف: دُخ‌آراییی، راسته‌آراستن، رسته‌آراییی،

رُج‌دادن، سان‌دادن.

ع: تَصْفِیف، تَسْطِیر، تَسْوِیَة، وَزَع، عَرْض، تَرْتِیب.

سه فیکان

ل: قه‌تاریکان، رزنیسان. [ریچکه بستن، ریزبون]

ف: رُج‌بستن، رسته‌کشیدن.

ع: اِصْطِاف، تَسْطُر.

سه فحه

ل: سه‌فحه، رووه، رووپه‌ره، دیتو، په‌له، لاپه‌له، رووپه‌له.

[لاپه‌ره]

ف: روپژد.

ع: صفحه.

سه‌فحه

ل: ته‌خته. [دهپ، ته‌ته‌له، تخته‌پوش (تخته‌لی نووسین یا

دهزگای وینه‌کیشان).]

ف: تنگ، تخته. (تخته‌لی مشق، یا لوحه‌ی نقاشی)

ع: صفحه، لوحه، ستوره.

سفر

ل: زه‌رداو. [شلمیه‌کی زه‌رده له زرداو].

ف: لَو، زویر، زرداب.

ع: صفراء، مرّة.

سفر

ل: گه‌شت، روین. [روشتن له جینگایه‌کوه به‌روو جینگایه‌کی تر].

ف: سَفر، سَفرش، سفر، جَرمَزَه، وه‌سیاری.

ع: تُرُوح، ظُعن، ظُعون، سَیر، تَقَرُّب، اغْتِرَاب، سَفَر، مُسافَرة.

سفر و شک

ل: وشکه‌گه‌شت. [سفری بِن دسکوت].]

ف: سَفَر خُشک، سفر بی‌سود.

ع: سَفَر بلا نفع.

سفر

ل: شیت. [نظام (سوکه‌لی «سفر»)].

ف: دیوانه. (محفف «سفر» است).

ع: مَجْنُون.

سفر

ل: بالیوز، نیلچی. [بالوز: نویتسری ولایتیک له

ولایتیکی تردا].

ف: ایلچی، نماینده. پیک، فرستاده.

ع: سفیر.

سفر

ل: سه‌جای مه‌ل، ده‌نگ په‌له‌ور. [خویندنی بالنده].]

ف: سَفر، سَفریل. (آواز پرنده)

ع: سفیر.

سفر کبیر

ل: سه‌ر نیلچی، گهری نیلچیکه‌ل. [سربالوز]

ف: سه‌ر ایلچی.

ع: سفیر کبیر. شیخُ السُفراء.

سفر

ل: سه‌ر گه‌ردان، وه‌یلان. [سرسام، بِن دهره‌تان]

ف: کُرخ، سَید، تَیب، سَفریل، سه‌ر گه‌شته،

سه‌ر گردان.

ع: حَیران، هَایم. خَدر، خَیل، مُتَحَیر.

سَق ← ناسمانه‌ی ده‌م

سقا

ل: ناوکیش. [ناوبر]

ف: آبکش، آبکار.

ع: سَقاء.

وینه

سقاخانه

[ل: جینگای نارمه‌لگوزین].

ف: آب‌خانه.

ع: مَنهَل.

سقاوش

[ل: بالتدیه‌کی ماسگیره].

ف: سَریخه، سقاوش.

ع: بَجَعَة، سَقاء.

وینه

سقام

له: سامان. [ریکویتکی، دامیزان]

ف: نهناد، نیوار، سامان.

ع: نظم، ترتیب، انتظام، اِثساق.

سقاو

[ل: جزه پتایه کی نسه که له «سقاو» سختره.]

ف: سقاو. (صداع اسپی است که از «مقاو»

سختتر است.)

ع: خُنان.

سکف

له: ناسانه، بان، پشه. [سریان و تختپزشی خانور.]

ف: رُمو، نَزه، سَخ، ورسِیج، شتفت، پوشه،

آسمانه، آشیانه، آشیان.

ع: سَقَف، سَمک، عَرش، غَمَا، غَماء، غَماء.

سقمونیا

[ل: شیری گیاه که بز درمان دشتیت.]

ف: سَقْمُونیا. (شیره ی علفی است.)

ع: سَقْمُونیا، مَحْمُودَة.

سقموره

له: دَزْزَه، دَزْزَق، [دَزْزَخ]

ف: دُوزْخَه، دُوزْخ.

ع: سَقْرَة، سَقَر، سَعیر.

سقمه نقور

[ل: جزه مارمیلیکی که گرهی کلک ناستوریه.]

ف: سَقْمَقُور، سَقْمَقُوس.

ع: سَقْمَقُور، اِسْقَمَقُور.

وینه

سگلا

له: وتوریه. [رازونیا]

ف: گفتگو، گفت و شنید.

ع: بَحْث، صُحْبَة، مُذَاكِرَة، مُصَاحَبَة.

سگلتن

له: چه سپان، درویندان. [لکاندن، جنیودان]

ف: چسپاندن، دشنام دادن.

ع: سَبَّ.

سگف

له: سگف، سدریهران. [سرد برانه]

ف: بَلَنْد، بَلَنْدین.

ع: ساکف، لجاف، عارِضَة.

وینه - تهرگا (۲)

سگکو

[ل: دک: برزایی دروستکراو بز لاسر دانیشان.]

ف: جَوْتَرَه، جَوْتَرَه، سَکُو.

ع: سَکْفَة، سَقِیْفَه، مَسْطَبَة، مَصْطَبَة، دَکَة.

وینه (۲)

سگکوت

له: دیمن. (سر و سه کوت) [بیچم، تهر. شیوه (هرانیبری

«هیرولا»].

ف: کَالْبَد، پیکر.

ع: صُورَة، هَيْئَة، قَالِب. (ضِدَّ الْهَيْوَلَى)

سگک

له: سپلرت، سلپرت. [سه: گیانداریکی بهرهای بناریانگه.]

ف: سَگ.

ع: کَلَب.

سگکوی

[ل: سه گلار]

ف: هَزْد، شَنَک، قُوقی، خَزْمان، بیدستر،

ویدستر، سگلاب، سگلاو، سقلاب، سگابی.

ع: قُضَاعَة، کَلَبُ الْمَاء، جُنْد.

وینه

سگگدهس

[ل: چوارییی که له رۆشتندا نۆژنوی له یلک ده کورت.]

۱- ههیرولا: ماک و گهوهر و بنه‌ره‌تی هه‌ر شتیک،

زاراومه‌کی فه‌سه‌فیه. (ر - ر)

ف: قُلُج، سِگ دست.

ع: أَصْدَق.

سِگسار

[ل: ناحیز]

ف: سِگسار، سِگسَر.

ع: كَلْبُ الرَّاس.

سِگ شکاری

ل: یَز. [درنده‌ی کی پلنگ ناسای له پلنگ بهر و کتره.]

ف: یُوز، سِگ شکاری.

ع: فُهد.

وینه

سِگ ماهی

[ل: گیاندارکی دریایه.]

ف: سِگ ماهی، سِگ دریایی.

ع: فُقمه.

وینه

سِگوه

[ل: حیمعی سِگِل.]

ف: غَوَاغُو، نُوفه.

ع: عَوْه.

سِگ هار

[ل: سِگِک که نمخوژی هاری گرتیت.]

ف: سِگ هار، سِگ گزنده.

ع: عَقُور، كَلْبُ كَلْب، كَلْب حار.

سِگ جهنگلی

[ل: سِگ بشپردان.]

ف: سِگ بازی.

ع: مُهَارِشْتَه، مُحَارِشْتَه، مُخَارِشْتَه، تُخَارُش ...

سِگک

[ل: نارزونه (تولایی کوش).]

ف: سِگک. (قَلاب کفش)

ع: اِبزیم، عَقَرَب.

وینه (۲)

سِگ ناز ← سِگ ناس

سِگ ناس

[ل: سِگ مرگ]

ف: سِگ مَرگ.

ع: نُفُوق.

سِگ لاج

ل: پَزسکن، پِسه کهن. [پِست دامالتر، کولکمر]

ف: پوِست کن.

ع: سَلَاخ.

سِگ لزی

ل: سدره، قهیره، کُزَنه ژن. [ژنی خاوهن نغزموون و زانا.]

ف: سالاره. (زن باتجربه و دانا)

ع: كَهْلَه، سَيِّدَه، فَحْلَه.

سِگ لاهی غه سساله

ل: خومارشکین. [اسی پیاله شراب که بیایان یا تیاران

بژ لابردهی خومار دینوشن.]

ف: ستا، سه تا. (سه گیلان شراب که صبح یا

سر شب برای رفع خمار سر می کشند.)

ع: صَبُوح، صَبُوحِيَّة، جَاشِرِيَّة، غَبُوق، غَبُوقِيَّة،

الثَلَاثَةُ الْغَسَاة.

سِگ لایه

ل: مشت، دسه دنگ. [دمکی هارن که له بلور یا

داری رفی یا برد دروست ده کرت.]

ف: پَتَه، سَلایه. (دسته ی هونگ که از بلور یا

چوب سخت یا سنگ می سازند.)

ع: مَسْحَقَه، كَوِيَّة.

سِگ لب

ل: سَنَن، دَرِنِن، لِنِکَرِن، نِهَرِن. [زهرت کردن، لیسیدن

(دژ پیدان، نهری)]

ف: گِرَفْتَن، رَانِش. (ضد ایجاب)

ع: سَلَب، نَفِي، نَزَع، اِنْتِزَاع.

سەلخ

ك: بىن مانگ، درايى مانگ. [كۆتايى ھەيف.]

ف: انجام، پايان. (ماھ) (آخر ماھ يا برج)

ع: سىلخ، سىرار.

سەلك

ك: سەر. [لە گەردن بەرھۆرورى گياندار.]

ف: سەر، سار.

ع: راس.

سەلك

ك: پياز. [ريشە خې ھەندى روك.]

ف: پياز، بېخ.

ع: يەسل، أصل.

سەلكە — سەلك

سەلكە كۆۋ

[ك: سلى پىسايى.]

ف: سەندە.

ع: ...

سەلە سولېمۇل

ك: گمىزە چۆرتكى. [مىزە چۆرتكى.]

ف: شاشۇيى.

ع: سەلسۇ البۆل.

سەلەم

ك: پىشخى، سەرزخى. [مامەتەيكە كە پارى كالا و بەررەموم

زۆرتە دەرتت.]

ف: پىش خۇرىد، پىش خۇرد، پىشكى.

ع: سەلم، سەلف.

سەلېم سولېمۇل

ك: مېتىن. [مىز بە خواكر - بە خۇداكر - گمىز وانەگر]

ف: شاشۇ... .

ع: سەلسۇ البۆل.

سەلىقە

ك: سەرىشتە، سامان، ياسا. [لېتەتورى، پىسپۆرى.

رىكۆپىنكى

ف: سەرىشتە، نىوداد، دانش. سامان، ياسا.

ع: مەارە، خېرە، خۇداقە، سەلىقە، فەھ. نىظام.

سەلت

ك: بەرىبانگ. [سەلتا: پارانەوى بەر لە بانگ.]

ف: پىش بانگ، دۇرۇد.

ع: سەلتە.

سەلاج

ك: ئەمروم، دەررەسى. رجوا. [چاكى، شايستەيى.]

ف: سەز، سەزگارى. دەرستى، رويى، سەزاوارى.

ع: سەلاج.

سەلاھىد

ك: رەوادىن. [رەوا بىنن.]

ف: رەوادىد، سەزگاردىد.

ع: تەسۋىب، تەجۋىز.

سەلام

ك: شەگە، سەلار. [سەلام (ھەوالپەرسى).]

ف: زەندىش، دەرۇد. (خوش باش)

ع: سەلام، تەجىئە.

سەلت

ك: سەلت، روت، قسوت. پىيادە، سەوادە. [بىر پەشالە.

ھەرۇھا: بەرانىغى سوار. (بە بىر پىندارستى سەغەر).]

ف: لۇخت، بىرھەنە، تەك، تەنھا، پىيادە. (بىر لىوازم

سەفر)

ع: عەربى، عارى، كەل، كەل، كەلە، مۇسەيلىل. فەرىدا،

وھىدا، مۇجەدا، راجەلا، سەلت.

سەلتە

ك: سەلخە، كەمەرى. [نەمەتە: جۆرە پەشاكەمە.]

ف: سەلتە، نەمەتە.

ع: سەلخە.

وئە — سەلخە

سه لوات

لک: به خشن، ستایش، نامه رزبان. [درود. لیبردهی]

ف: زندش، درود، آمرزش.

ع: سَلَا، سَلَام. تَحِيَّة. ثناء. رَحْمَة.

سه لاف

لک: تار، غار، تهرات. [دو، لنگ]

ف: دَو، تاخت.

ع: عَدُو، رکض.

سه لیته

لک: درپاش، بی شرم، بی ناپرو. [نافرستی دهمش و بی حیا]

ف: چغاز، بی شرم، بی آبرو.

ع: سَلِیْطَة، بَذِیْعَة، ثَرِیْعَة، سِلْقَة، فَاحِشَة، فَحَاشَة،

مَلَقَة، مِدْاص.

سه ما

لک: هله که، چزی. [دیلان (سماکردن)]

ف: چوپ، چَم و حَم. [رقصیدن]

ع: رَقص، دَعَكْسَة.

سه ماههت

لک: جوائه ردی، به خشن. [جوامیری، چارپزی]

ف: سَمَناک، کِیْفُوس، جَوَانَمَرْدی، بخشش،

بخشایش.

ع: سَمَاحَة، قُوَّة.

سه ماهی

لک: ژنهریگ، ژنه فتهنی. [بیسراو، به پتی بیستن]

ف: شنیده‌ای، شنیدنی.

ع: سَمَاعی.

سه ماوهر

[لک: نامرازیکی چا لیتنه]

ف: سَمَاوَر.

ع: مَحْمَة.

ویندی هیه.

سه متوور

[لک: نامیریکی مزیقایه]

ف: سَمْتُور.

ع: سَمْتُور، سَمْتُور.

سه هم

لک: زهر، ژار. [زهر]

ف: زهر.

ع: سَم، دَعَف، دُعَاف، دُفَاف، قَشَب.

سه هوور

[لک: گیانداریکه له ده لک و پشیله ده جیت، پیسته کی]

بشرخه.

ف: سَمُور.

ع: سَمُور.

وینه

سه هم

لک: بار، بر، میوه. [برهم]

ف: بار، بر، میوه.

ع: ثَمَر، قِطَف.

سه هره

لک: تهمره، تاسو، نازار. [بلا، کیشه]

ف: آسیب، آزار.

ع: حَادِثَة، نَازِلَة، فَادِحَة، قَارِعَة، دَاهِیَة، فَاجِعَة، بَلِیَة،

رَبِیْعَة، مُصِیْبَة.

سه هره

لک: سرگوزشت، گوزارشت. [چیزک، بصرهات]

ف: سرگذشت، گزارش.

ع: حِکَايَة، سَمَرَة، مَاجَرِی.

سه ههن

لک: زهر، ته لایی. [زهری نالتوونی. (واک: ناسپی]

سمهن.]

ف: سَمَنَد، زرد طلایی. (اسب سمند)

ع: أَصْفَر، سَمَنَد.

سه من

[ل: یاسمن (گوتیکی بناریانگی پتج پرده)]

ف: سَمَن. (گلی است معروف پنج برگ.)

ع: وَثِر، سَمَن.

سه منندوک - سَنک

سه مندهر

[ل: گیانداریکه له نار ناگردا دژی.]

ف: سَمَنْدَر، ساماندر، سَومَنْدَر، سَمَنْدور،

سالاَمَنْدَر، سَمَنْدَل، سامندل، سَمَنْدول،

سَمَنْدُون، سَمَنْدُوك، آذرشین، آذرشب، آذرگون.

(جانوری است در آتش زیست می کند.)

ع: سُرْفُوت، عِظَايَة، سَمَنْدَر، سَمِیْدَر.

وینه

سه منقور

[ل: پارچیه کی زرد ناسکی بناریانگه.]

ف: سَمَنْقُور. (پارچه ای است خیلی نازک

معروف.)

ع: سَمَنْقُور.

سه منفی

[ل: حلوایه که له ده گی فریکه گنم دروست ده کزیت.]

ف: سَمَنْو. (حلوایی است از بیخ گندم سبز شده

می سازند.)

ع: نیده.

سه منفی

[ل: گنم یا نیسکیتک - بژ نمونه - که به بژنی

دست پیگردنی سالی نوزده دیروتن.]

ف: سَمَنی. (گندم یا عدس مثلاً برای تحویل

سال سبز می کنند.)

ع: حَقْلَة، مَحَقْلَة.

سه نا

[ل: گیایه کی روانگری بناریانگه.]

ف: سَنّا، سَنّا. (علفی است مسهل معروف.)

ع: سَنّا.

وینه

سه نندن

[ل: سَنَن. (کرین]

ف: خَریدن.

ع: اِشْتَرَاء، اِیْتِیَاع، شَرِی، شَرَاء.

سه ندهرووس

[ل: بپردیکی بناریانگه له کاربا ده پیت.]

ف: سَنْدروس، سَنْدَرَه، سَنْدَر. (سنگی است

معروف شبیه به کهربا.)

ع: سِنْدِرُوس.

سه ننگ

[ل: کوچک. (برد]

ف: سَنگ، بَرَد...

ع: حَجَر، جَلَمَد، جَلْمُود....

سه ننگ

[ل: کیش، وزنه]

ف: سَنگ، سَنگَه.

ع: وَزَنَة، سَنَجَة.

سه نگانی

[ل: نه نازه، برابره. (ب، تندازه]

ف: سَنگ، همسَنگ، اندازه، برابر.

ع: مُعَادِل، مُسَاوِی، مقدار، میزان.

سه نگان - سه سه ننگن

سه نگو - دَوَقُو

سه نگباران

[ل: سَنگه سار، گزیه جو. (بردباران]

ف: سَنگسار، سَنگباران.

ع: رَجَم.

سه ننگن - کوچنگن

سه ننگداجان

[ل: قورس بورن]

ف: سنگین شدن.

ع: ثَقُلَ، انْعَصِر.

سنگدان

[ل: گوشار خستنه سمر.]

ف: سنگ دادن، فشار دادن.

ع: اعصار، ثَقِيل، ثَوِيز، اِسْتِنَاد، اِعْتِمَاد، اِثْكَاء.

سنگزاوهره

ل: بازار، سنگگا. [دژوار]

ف: آندززا، گاوزه ره، پادزهر.

ع: حَجَر البَقَر، فادنهر.

سنگفرش

ل: کوچکچن. [بردپرژ، چپرژ]

ف: سنگ فرش.

ع: بَلَاط، رَصَف، تَبْلِيْط، تَفْرِيش. رَصِيْف، مُبْلَط

(طريق رَصِيْف او مُبْلَط)

سنگفرش کردن

ل: کوچکچن کردن. [بردپرژ کردن]

ف: سنگ فرش کردن.

ع: رَصَف، تَبْلِيْط، تَفْرِيش.

سنگگا - سنگ زاوهره

سنگ ليتيان

[ل: ريزلتيان، قدرگرتن]

ف: اَوْجَمْنَد داشتن.

ع: اِعْزَاز، اِكْرَام، تَعْظِيْم، تَقْدِيْر، اِحْتِرَام.

سنگلاخ

ل: زريان، كيفسان. [برده لان، رهن]

ف: سنگلاخ، سنگزار.

ع: حَرَّة، لُوب، ظَلْف، ظَلْفَة، حَجِيْر.

سنگ و بهرد

ل: نارچوژ. [قورساي خستنه سمر.]

ف: سنگ گذاشتن، فشار.

ع: عَصِر، اِعْصَار.

سنگ و وهزن

ل: سنگیني. [کیش، قورسی، ریز، شکز]

ف: سنگ، سنگینی، گرانی.

ع: وَزَن، وَقَر، وَقَار، رَزَاة، ثَمَكِيْن.

سنگمر

ل: پارتزگا. [متریز، حشارگه]

ف: سنگر، پرهیزگاه، کمینگاه.

ع: مَكْرَس، مِتْرَاس، مِتْرَسَة، مَحْرَس، حِصْن، مَكْمَن.

سنگه سار - سنگباران

سنگکی

[ل: نایتکه لیسر چردا دبرژنرتن.]

ف: سنگک، سنگکی.

ع: طُرْمُوس، مَلَّة، خَبَرُ المَلَّة.

سنگین

ل: قورس. [به کیش]

ف: سنگین، گران.

ع: وَاِزَن، وَزِيْن، فَاذِح، ثَقِيْل، رَزِيْن.

سنگین

ل: گران، نارام، سرخو. [بریز، شکزار]

ف: سنگین، گران، آرام، زریو، مهست، گران گوش.

ع: وَقُور، مُوقَر، مُؤَدَّب، رَزِيْن، ذُو وَقَار.

سنگین

ل: داگیریاگه. [داگیرار، داهیزرار]

ف: سنگین.

ع: كَسَل، رَذِي، ثَقِيْل، وَقِيْط.

سنگینبار

ل: بار سنگین. [باری قورس. (ناره تباری باره کیه.)]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت بار است.)

ع: اَثْقَال، ثَقِيل.

سنگین بار

ل: قورس-بار. [بارقورس (ناره-تساری ولاخه: ولاخی بارقورس).]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت الاغ است.)

ع: مُوقَر، مُوقَر، ثَقِيلُ الْحَمَل.

سنگین پا

ل: پاتورس. [کسیک که دیر دهجوریتیموه و گورجوگون نیه.]

ف: سنگین پا، گران پا.

ع: مَأْوُوق، مَشْوُوم، ثَقِيلُ الْقَدَم.

سنگین دهمی

ل: دیردهمی. [دموسان، بئ-دمورید (کسیک که کارگدلی دستی دیر تلو ده کات).]

ف: سنگین دست، گران دست. (کسی که کارهای دستی را دیر تمام کند.)

ع: مَأْوُوق، ثَقِيلُ الْيَد، بَطِيءُ الْيَد.

سنگین سر

ل: سرقورس، سرسخت. [کهللریق، قی-سجه]

ف: سرگران، سنگین سر، سخت‌نگام.

ع: شَدِيدُ الشَّكِيمَةِ، ثَقِيلُ الرَّأْس.

سنگین و گران

ل: سَهْنِگِن، سرخو، نارام. [هیمن، شکودار]

ف: زریو، مهست، آرام، سنگین، گران.

ع: مُوقَر، مُؤْتَب، وَقُور.

سنگینی

ل: قورسی. [به‌کیشیرون]

ف: سنگینی، گرانی.

ع: ثَقَل، ثِقَالَة، وَزَانَة، وَزَن.

سَهْنِگِنِی

ل: گرانی، سرخویی، نارامی. [هیمنی، شکوداری]

ف: بُرهَش، پرهش، پرهیش، فُرهیش، زریوی، مهستی، هنگ.

ع: وَقَر، مَكَانَة، أَدَب.

سَهْنِگِنِی

ل: قورسی. [بی-دموریدبون (وال: قورسی-یونی پی -

دیرجورلانهوه - که دمیته هژی وانپیراندنی نیشوکار).]

ف: سنگینی، گرانی. (سنگینی یا مثلاً که کار دیر انجام شود.)

ع: أَوُق، شَوُم، ثَقَل.

سَهْنِگِنِی کُوجِکِک

ل: کم ژنه‌فتن، دیر ژنه‌فتن. [قورسی-یونی گوی، باش

نیستن]

ف: سنگینی گوش، دیر شنیدن.

ع: وَقَر.

سَهْنِی

ل: سَهْنَدَن، خَرِن، کَرِن. [به پاره و مرگرتن.]

ف: ستانن، ستاندن، ستدن، خَریدن، گرفتن.

ع: شَرَاء، شَرَى، اِشْتِرَاء، اِیْتِیَاع.

سَهْنِی

ل: لَیْسَهْنِی، لَیْزِیْن. [و مرگرتن. زمرت کردن]

ف: گرفتن، بریدن.

ع: أَخَذَ، سَلَبَ، اِئْتَرَاعَ، اِزْدِکَاءَ.

سَهْنِی

ل: گلوردان. [و مرگرتن، گل‌دانهوه]

ف: گرفتن، پذیرفتن.

ع: أَخَذَ، قَبُول.

سَهْنَمُوه

ل: لَیْسَهْنَمُوه. [لیتورگرتنهوه]

ف: پس گرفتن، بازستاندن.

ع: استرداد.

سمنهوه

ل: واورژ. (یه کئی دای نه دا و یه کئی نه پستیته و.) [سمندهوه

(وه لادانهوهی گزوانی.)]

ف: بازگفتن، واگفتن. (جواب گفتن آواز)

ع: ترجیع، تردید.

سمنه د

ل: کاغز، نویشته. [به لگنامه. قباله]

ف: چک، بیله، ترده، نوشته.

ع: سندن، سچل. قباله.

سمنه ل

ل: سمل. [درهختیکی بزغوشه.]

ف: سندنل، چندنل، چندن.

ع: سندنل.

وینه

سمنه لی

[ل: کورسی لاسر دانیشتن. «سندنل» به مانای پیلاوه،

«سندنلی» واته: جینگلی کوش.]

ف: زیرگاه، صندلی، سندنلی. (سندنل بمعنی

کفش است، سندنلی یعنی جای کفش.)

ع: کُرسی، صندکی، مقعد.

سمنه لی سههوهی

ل: سمنه لی بان بار. [کورسیه که دوشیتیره و له باردا

هه لده گیدریت.]

ف: صندلی دولایی.

ع: مئئی، مدرج، مطوی.

سمنه لی کلیم

ل: سمنه لی پارچهیی. [جزوه کورسیه کی پارچهیه که

دهوشیتیره.]

ف: آندول.

ع: مطوی.

وینه

سمنه تر

ل: تهرس. لاس، سمور، شیاکه، پدین. [پیسایی گا و

نازه له کانی تر.]

ف: سرگین، گشته، غوش، غوشا، غوشاد،

غوشای، غوشاک. (مدفوع گا و یا سایر

حیوانها)

ع: روژ، خُره، رَجع، دِمَن، رَجیع، خُثا، جَلَه، لاژ،

سریقین

سمنه تر کیش

ل: پدین کیش، کویت کیش. [گسکدهی زیل و خورشخاژ.]

ف: هاری، براو، سرگین کش.

ع: کَناس.

سمنه ترگا

ل: سمورگا، سمیریان، لاسگا. [سملوتنک، سملوتنک،

ف: شله، شَلته، شُوله، تَبیره، سرگین گاه.

ع: دمنه، مراث، مَخَره.

سمنه زه

[ل: نامرازکی جولاییه.]

ف: سنیزه، (افزار جولاییی است.)

ع: سَنیجَه.

سهما

ل: سهبا، پای سهوا، پای خورهه لات. [ناری بابه که.

(برانبهری پای رنژنارا.)]

ف: بادبرین. (ضد باد دیور)

ع: صَبَا، ایر، هیر، ریح الصَّبَا، قبول.

سموایت

ل: بهر جا گهل، ورسا گهل. [راومستار گهل، جینگیر گهل]

ف: بزجایگان، بزجاماندگان.

ع: ثوابت، ثابتات.

سواد

ل: خوشن، خوشه‌واری. [خوشه‌واری (بهره و ترانایی

خزندنبر.)]

ف: خواندن، سواد. (مَلَکَه‌ی خواندن)

ع: قِرَاءَة، عِلْمُ الْقِرَاءَة.

سواد

ل: رونویس. [رونویس، لبرنوسرا]

ف: رونویس، رونوشت.

ع: نُسْخَة، سَوَاد، مُسَوَّدَة.

سواد

ل: رمشی. [رمشیتی، برانبری سپیتی]

ف: سیاهی.

ع: سَوَاد.

سوادار

ل: خزنه‌وار. [خزنده‌وار]

ف: سواددار، باسواد.

ع: قَارِئ، مُقَرِّئ، عالم.

سواده

ل: پیاده، سَدَلت. [برانبری سوار. (کسینک که پنداریستی

سفری پی نیه.)]

ف: پیاده. (پی اسباب سفر)

ع: راجل، مُجَرَّد، مُتَرَجِّل، (مُشَاة) فِیَادِج.

سواو

ل: دروس، راس، به‌جینگه. [درست، به‌جی]

ف: هوده، بجا.

ع: سَوَاب، حَق.

سواو

ل: پاداشت، قمربری. [دسکرت، قمربر]

ف: کرفه، پاداش، داشاد، سَوَاب.

ع: ثَوَاب.

سودا

ل: ولین، بیژ، رمشایی. [نخوشینیکی پیسته.]

ف: بُرِیُون، گُرِیُون، اَگْرِیُون، گَرارُون، گوارُون،

کوارُون، اَنَدُوب، اَنُروب، اَنَدُروب، اَنَدُوج، اَنَدُفَن،

ولین، داد.

ع: سَوَداء، سَوِیداء. قَوِیاء، حَزَان.

سودا

ل: دادریسدت. [مامه‌له]

ف: سَوَداء، دادوستد.

ع: مُعَامَلَة.

سوداگر

ل: بازرگان، دادریسدت‌گر. [تاجر، مامه‌لچی]

ف: سوداگر، دادوستدگر، بازرگان.

ع: مُعَامِل، تاجر.

سور

ل: هستم. [سبره‌یتانی پژمه. (دزی جغت.)]

ف: صَبَر، (ضد جَخذ)

ع: صَبَر، عَطَمَة.

سور

ل: سَدَنِیر، سَدُور، تَرس، لاس. [شیاکه، پدین]

ف: سَرگین، غُوش، غُوشا، غُوشاد، غُوشاک،

غُوشای، گشته.

ع: رَوْتُ، خُرء.

سور

ل: نارام، یواش. [هیراش، لاسرغز]

ف: آهسته، آرام، یواش.

ع: تَأْثِی، بَطْؤ.

سور

سوز

ل: سوز. [شینو، روار]

ف: سبز، سبز شده، رویا، زویده، رسته، دمیده.

ع: نابت، نامی، نبات.

سوز

[ل: ران، شینو]

ف: رستن، روییدن، رنگیدن، دمیدن، سبز شدن.

ع: نبت، نبات، انبات، تثبت، نشا، نشوء، نشاءة، نمو، حصول، وصول.

سوز

[ل: مامه‌ای سولم]

ف: زمون، آرمون، پیش‌خرید.

ع: ستم، سلف.

سوز

ل: تهریزش. [فرزشتی کشتوکال به سوزی. (داریشتی)

بکره بلام مانای چارگ دعات.]

ف: ترفروش. (بر وزن فاعل است. مقصود

مصدر است.)

ع: اجباء، مُحاقّة.

سوز

[ل: رواندن]

ف: رویانیدن، سبز کردن.

ع: انبات، تحصیل.

سوز

ل: گیا، سوزلائی. [گیای تپ.]

ف: سبزه، مرغ، گیاه. (سبزه‌ی تر)

ع: خضراء، عُشب، کُنا، نبت، نبات.

سوز

ل: گیا. [گیای سوزی وشلپرو.]

ف: سبزه، گیاه. (علف سبز خشکیده)

ل: سهر، روینگ، نارام، تار، لینگ، مهنر، وقره.

[دان‌سوزداگرتن، غوزاگرتن]

ف: شکیب، شکیبایی، شکیفت، ژکفر، ژکفری،

نیناد، مولش، آرام، تاب، بردباری.

ع: صبر، قرار، طاقة، تحمّل، تجلّد، كف نفس. ثانی.

سوز

ل: گا. [کله‌روی گا، کله‌روی درهم.]

ف: گاو، گاوگردون. (برج ثور، برج دوم)

ع: ثور. (برج الثور)

سوز

ل: بوسه، بوتسه، نارام بگره، مهنری بکه، وقره بگره،

جاری، جارتکان. [لسرخز به، رارسته!]

ف: بشکیب، بایست، آرام‌بگیر، بیاسای!

ع: اصبر، توقف، تان، علی رسول!

سوز

ل: وقره گیر، روینگ گیر. [غوزاگر، دان‌سوزداگر]

ف: ژکفر، شکیب.

ع: صابر، صبور، مُحَمِّل.

سوز

ل: سدنیرگا، سدیوان. [سرمزئلك، سدنیرك]

ف: شله، شوله، شلته، چمین، تبیره، سرگین‌گاه.

ع: مئه، مراث، مَزْنَلَة، مَخْرَة.

سوز

[ل: رنگینه.]

ف: سبیز.

ع: أَخْضَر، خُضْر.

سوز

[ل: شین، روار]

ف: سبز، رسته، روئیده، دمیده.

ع: نابت، نبات، نبت. حاصل.

ع: قَلِيف، قَلِيب، كَلَا. قَتَّ، خَلَّى، لَيْف.
سه‌وزه

ل: گه‌نگزن. [رشتاله]

ف: سبزه، سیه‌چرده، گندم‌گون.

ع: آسمر، آخضر، آدم، سَوْدَة.

سه‌وزه‌کوا

ل: خرم‌مرزه. [کنه‌سه]

ف: سَبَزْک، سبز‌قبا، کَرَبه ...

ع: آخیل، خُضارِی ...

وینه ← فیسری

سه‌وزه‌لان

[ل: سبزه‌زار]

ف: سَبَزْه‌زار، سَبَز، خُرم.

ع: خَصِيب، عَشِيب، مَرَج.

سه‌وزه‌لانی

ل: چیمه، میرگ. [گیاجار، چمن]

ف: مَرَج، چَمَن، سبزه‌زار.

ع: خَصْب، خِصْب، خَصِيب، خَضِر، خُضراء،

خَضِیمه، مَرَج، عَشِيب.

سه‌وزی

[ل: سه‌وزه: گیای دست‌چین بز خواردن.]

ف: سبزی، سَمُو، تَره.

ع: بَقْل، لِفَاط، خُضار، خُضَر.

سه‌وزی

ل: میوه، شینایی. [میوه، بو]

ف: میوه، سبزی.

ع: فَاکِهَة.

سه‌وزی

[ل: سه‌وزیتی (رنگی سه‌وزه).]

ف: سبزی. (رنگ سبز)

ع: خُضْرَة.

سه‌وات

ل: دیاری، دساریز. [دس‌تریقانه: پیشکشیک که پاش

گیرانوه له سلفر ده‌یدن به خوش‌ریستیک.]

ف: سَوُغَه، سَوُغات، بَلْک، اَرْمَقان، یَرْمَقان،

راه‌آورد، دست‌آویز، دست‌موزه، راه‌واره.

ع: کُحْفَة، هَدِیَة، عُرَاضَة، لُهْتَة. زَلَه.

سه‌وقانی

ل: ... چنگله. [قیرتانی بیچرله.]

ف: باوین، ساوین، ساویس، گیره، سَراچه،

جَلالی.

ع: سَنَة، مِشِیْعَة، قَرْمَل.

سه‌ول

[ل: روه‌کینکه.]

ف: زلف عروسان. سرخ‌مرز.

ع: غَصَى الرَّاعِی.

سه‌ول

ل: پارز. [سه‌ول (سه‌ولی به‌لیم لی‌خورین).]

ف: چَنَه، خَلَه، بِلِک، فُه. (پاروی کشتی‌رانی)

ع: مُرْدِی، مِقْدَاف، مِجْدَاف، مِجْدَاف.

وینه ← پاروی کشتی

سه‌ونچک

[ل: گیاه‌که مشک‌ی پی‌ قانگ ده‌دن.]

ف: گیاهی است که مشک را با آن بخور دهند.

ع: ...

سه‌وه

ل: گُوزَه. [ده‌ری نار له سواتت.]

ف: سَنَبُو، کُوزَه.

ع: کُوز.

سه‌وه‌له

[ل: سەبەتە]

ف: سَبَد، سَوَد، لَوَد، نَوَان، کَوَار، کَوَارە، کَوَارا،
کَبَارە، دَام وَز، کَلَج، کَلَج.

ع: قَرطَلَة، دَوَحَة، سَفَط، سَلَة، نَقَالَة.
وینە

سەوین

ل: دەش. [جێگای شت تێکردن.]

ف: وُند، آوُند، آوُند، باهَار، سَوین.

ع: ظَرَف، وِعاء، اِناء، اَنیة.

سەهلەنگاری

ل: ناسانگیمی. [گوی ئەدان، گرنگی ئەدان، چارپۆشی]

ف: سەهل انگاری.

ع: تَساهُل، تَسامُح، تَمَهَل.

سەهە

ل: نەزەرا، بێ گۆچەکە. [سەرسەخت، کەللەریق]

[گری تییست]

ف: سَكاچە، سەتیهندە، سەتیزكهنده، نەشنوا.

(حرف نەشنو)

ع: عَنود، عَنید، لَجوج.

سەهو

ل: جەوێسیان، سەرچوون، لەسەرچوون، لەبەرچوون،

لەهۆشچوون. نەزانست، پەشۆکیان. [سەرلێشتیان،

ل: تێكچوون]

ف: شكوخ، ریژك، رَمژك، نەدانستە، ناخواستە.

فراموشی.

ع: سَهو، فُهو، خَطَا، غَلَت. نسیان.

سەهۆل

ل: یەخ. [سۆلە، ئاری بەستوو. (وشەیهکی کرماجیه).]

ف: یخ، مسر، هەسر. (کرماجی است).

ع: یَخ، جَمَد، جَلید.

سەهەن

ل: سَیوهر. [سَیوهر (سایه درخت).]

ف: سَهَند، سایه. (سایه ی درخت)

ع: فَيء، ظَليل، ظَليلة، هَلل.

سەبیاح

ل: کینگەر، شارانگەر. [گەڕیده، گەشتیار]

ف: زمین پیمما، جهان گرد، گیتی نورد.

ع: سَبّاح.

سەبیاحت

ل: گەشت، گەریان، سەریان. [گەشتیاری، گەڕیدهی]

ف: غوش، گەشت، گردش. جهان گردی.

ع: سَبّاحَة، تَفَرُّج.

سەبیحوون

[ل: ئاری روبارنەکە. (روباری سەبیحوون).]

ف: سَبّحوون، (رود سَبّحوون)

ع: سَبّحوون.

سەبیحه

ل: ناله، شەبیحه، شریحه. [گرمه، شریقه، زریکه]

ف: شَیبه، شَلیخه، ناله، فَریاد.

ع: صَبّیحة، صَهیل.

سەبیدۆکە

ل: سَبّك. [سَبّكۆكە (گیایەكە بۆ خواردن دەشیت).]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

سەبیر

ل: گەشت، گێژ، سەریان، گەریان. [گەران لە دەشتودەر.]

ف: گەشت، غوش، گردش.

ع: سَبّی، سَبّاحَة.

سەبیر

ل: تواسا. [نوارپن، روانپن]

ف: تماشا، نگاه کردن.

ع: نَظَر، نَظَارَة، نَبْصَر.

سهیران ← سهیر

سهیرانگا

ل: گیلگه. [جینگه سیران کردن.]

ف: گردشگاه.

ع: مَسِير.

سهیزان

ل: ژتیزوینی، سردار. [ژتیزخان]

ف: شبستان، سفافه، سرداب، سردابه،

زیرزمینی.

ع: دِیَمَاس، دَوْلَج، قُغْب، قَبْو، سَرَب، سرداب.

سهیفه

[ل: سوکه لغوی «سهیفوللا» به.]

ف: مخفف «سهیفوللا» است.

سهیفه ل

ل: پرداخ. [سافلورس]

ف: پرداخ.

ع: صَیْقَل، جَلَاء.

سهیل

ل: لایار، لافار، لاسامه، لوشاره، سهیلار. [سیلار]

ف: لاختیر، لوشاره، سیلاب، قَر.

ع: سَیْل، زاعِب، اَبْهَمَان.

سهیلار ← سهیل

سهیلاوکن

ل: لافاوکن. [کنند، زوریک که لافار دایرپوه.]

ف: قَر کُند، سیلاب کند.

ع: جُرْف.

سهیلکا

ل: لافارگا. [سیلارگا]

ف: قَرگاه.

ع: مَسَل، مَسِیل.

سهییاره

ل: بَچَم، روان. [هماری گپزلک.]

ف: نَرْدَمَه، نَرْدَمَه، هَرَبَاسَت، زَوَان، گردان.

ع: سَیَّارَة. (سَیَّارات سَبْع)

سی

[ل: ژماره پاش بیست و نَز.]

ف: سی.

ع: ثَلَاثِین.

سی

[ل: نندامی هئاسدان له لشد.]

ف: شَش.

ع: رَهَه، سُحَر، سَحَر، سَحَر.

ویننه

سی

ل: نازار سی. سل. [نخوشی سی، دودوسی. هروها:

سیل]

ف: آزار شش. سل.

ع: ذَات الرِّقَّة. سَیْل، سُلَال، هُلَاس، دِق.

سی

ل: سیان. [ژماره پاش دور.]

ف: سه.

ع: ثَلَاثَة.

سیا

ل: پَش، مَشکی. [روگینکه، برانبری سپی.]

ف: سیاه، تیره.

ع: أَسْوَد، أَسْحَم، أَسْحَم، أَحْثَم، أَكْفَح، حَالِك.

سیاتاله

ل: وهشتاله، سیاهپرد. [نهمری مهیلرپوش.]

ف: سیه چرده، سیاه چرت، سیاه قام.

ع: اَسْمَر، اَدَم، اَقْتَم.

سیاتانه

ك: به دِبه خت، رَزْزَرَش، كَوَلْزَل، سیاچاره. [كَلْزَلْ،

چارمِش]

ف: بدبخت، بداختر، سیهروز، سیاهبخت.

ع: شَقِي، مَنحُوسُ الطَّالِع.

سیاچاره ← سیاتانه

سیاهمرده ← سیاتانه

سیار

ك: كَومَك، شاگرد. [ناریكار، بردهست، کوتابی]

ف: سیمیار، دستیار، مددکار، یاری دهنده.

شاگرد.

ع: مُعِين، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم، (مُتَعَلِّمَة)

سیلر

ك: سِلْدَار، سِلْاوی (سورکه له کراوی «سیدار».)

ف: دارای سل. (مخفف «سیدار» است.)

ع: مَسْلُول، مَسْحُور، مَسْحُوف، مَدْقُوق.

سیارخان

ك: رِیحَانِیْرَشَه.

ف: آس، اَسْفَرَم.

ع: حَقِیق.

سیلزاج

ك: زاجی رش.

ف: شخار، قلیا، زاج سیاه.

ع: قَلْبِی، زاجُ الْأَسَاكِفَة.

سیلسالی

ك: رَشْکَه سَالِی. [گرانی، قاتوقری (سالی نهات).]

ف: خَشْک سَالِی.

ع: جُدُوْبَة، مَحْوَل، اُفْوُک، شُصُوب، شَهَب، کَحَل،

اِکْحَال. تَجْدُب. (سَنَة جَدْبَاء)

سیاسهت

ك: پَرَسْاَرِی، خَاکْدَارِی. [رامیاری]

ف: پَرَسْاَرِی، کُشُورْدَارِی.

ع: سَیَاسَة.

سیاسهسران

ك: دِرویشْگِل، سادات]

ف: سیهسران، نرویشان.

ع: نَرَاوِیش. سادات.

سییان

ك: نَروِسینی رِشَه به خِستی کِیشْراو، بِزْ نَموْنه:

«نِلوَاصِل» ناوا دِنَروِسن: «رِتنه».]

ف: سیاق. (نوشتن کلمات با خطوط ممتده، مثلا

الواصل را اینطور [مانند شکل] می نویسند.

ع: سیاق.

سیاق

ك: مَارِیِی، رِکَلِوِین. [مارپرانه]

ف: کابین.

ع: سِیَاق، مِداق، عَقَر، شَبَر، حِیاء.

سیاقه لَهَم

ك: نِیْگاری رَنگ نَه کِراو.]

ف: گِزار، پِیرَنگ.

ع: رَسم، طَرَح.

سیاهار

ك: رَه شِمار. [ماری سیارنگ.]

ف: سیه مار، مار سیاه.

ع: سَالِخ، اَسْوَد سَالِخ.

وِیْنِی هِیْه.

سیاهمال

ك: رَه شِمال، دِمار. [تاوَل، چادر، کُزَن]

ف: سیاه چادر.

ع: فُسْطاط، خِیاء، حِواء.

سیلان

ل: گابین، پهرین. (سهگ) [جروتیرون]

ف: سپوختن، گادن.

ع: وَطَن، جِماع.

سیان^۱

ل: سی. [ژماره‌ی پاش درو.]

ف: سه‌تا، سه.

ع: ثَلَاثَه.

سیلان سیان

ل: سی سی. [سی - کس یا شت - له پاش سیی تر.]

ف: سه‌تا سه‌تا.

ع: ثَلَاث، مَثَلث.

سیانه

ل: سیان. [سی‌دانی]

ف: سه‌تایی.

ع: مَثَلث، ثَلَاثَه.

سیلو

ل: رهش، سیا. [رنگینکه.]

ف: سیاه.

ع: اَسْوَد.

سیاوله

[ل: رشکه: توریکی رشه، دیکن به ناند.]

ف: سَنَز، سَنِیز، شونِیز، شینِیز، کُرَنج، کُونج،

غَرْمَج، غَرْمَج، بوغَنج، خُنْجک، خُونْجک

سیسارون، سیاهدانه.

ع: شونِیز، شینِیز، اَلْحَبَّةُ السَّوْدَاء.

سیاوان

ل: بزَن رَش. [رَشانگ، بزَنسور]

ف: بز سیاه.

ع: اَلْمَعْرُ اَلْاَسْوَد.

سیاهه

ل: قَهْلَه‌مَدَا. [لیسته]

ف: سیاهه، آواره.

ع: قَائِمَة، اَرْقام، بَیان.

سیباز

ل: کِه‌رَشَه‌لَه. [یاره‌کی بناریانگه.]

ف: پُشتک‌بازی. (بازی معروف است.)

ع: قَفِیزِی.

سی بن‌همرد

[ل: گوتِرکه، سیرِبن‌عمرزله]

ف: لارو.

ع: قِیصوم، ثُقَاخُ اَلْاَرْض.

سیتهر

ل: سِیَوَر. [سایه]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سیپا

ل: دِزِیا، سِپایه. [سپایه‌ی ناگردان.]

ف: سه‌پایه، دیگ‌پایه، دیگ‌پا، دیزندان.

ع: مَنصَب، غُداف، اُلْفِیَّة.

وینه‌هیه.

سیپا

ل: مَه‌شَکَرَوَن. [سپایه‌ی مشکه.]

ف: سه‌پا، سه‌پایه، سه‌چوبه.

ع: شِجَاب، مِشْجَب، شُجْب، حَمَائِر، حَمراء.

وینه

سیپاره

[ل: سی جزمی بشریش‌کراری قورئان.]

۱- له دهنوسه‌که‌دا ناوا نووسراوه: «سیان». (ر - ر)

ف: سسی پاره. (سسی جزوهی قرآن که مجزا باشد.)

ع: أجزاء.

سیپان

ل: پزشن، شەنگ. [جلوبەرگ، کەلرپەل، رایخ]

ف: پوشاک، پوشنه، رخت.

ع: لباس، دثار، ثوب. ظهرة، فرش.

سیپان

ل: چنگاڭ. [بزلماجی و رۆڤ] [هەرمیشە (کولێری

تریت کراو لە رۆندا.)]

ف: چنگال، چنگالی، سکارو.

ع: حیس، دلیک.

سیپانوو

ل: سێگژە، دەر. [نارۆزە]

ف: سەپهلو.

ع: مَنشور، موشور، مُکُث.

وئە

سیپانوو

ل: سینیخە، سیتاجە. [دەریکی سێ چوکلێ خۆپسکە،

یا شتیکی دەسکردی لێ چەشنە کە لە زیر یا ناسن دروست

کراینت.)]

ف: سنیاخ، سەپهلو، سەخارە. (خاری است سە

شاخە، خودرو، یا شبیه آن از سیم یا آهن

می سازند.)

ع: حَسَك.

وئە

سیپاڤە—**سیپا**

سیپە

ل: ماشە. [زمانی تەڤە، پەلەیتکی تەنگ.]

ف: غمازک، ماشە.

ع: ضامنة.

وئە—زێتە/ماشە

سیپەرە

ل: شەمەر. [گیایەکی سەزەرگە. هەرەها: شەمەر]

ف: سەپەرە، سەبەرگە، سَمَن، آذورد، گُرکمان.

شەبەر، شەفَئَل، اندە قوقی، اندقوقو.

ع: ثَرَق، نَقَل، قُرط، حَنْدَقَوَّة.

وئە

سی پەل چەرمک

[ل: نَسِيك کە سێ پێی سپە.)]

ف: سەپاسفید. (اسپی کە سە پایش سفید

باشد.)

ع: حَجِيل.

سی پەیدا

ل: زاکان، سێ زاگ، سێ جۆرە. [سێزادە:کە مەبەست

گیاندار و رەڤا و بێ گیانە.]

ف: سەگۆهر، سەفرزەند، زادگان، سەگۆنە،

سەهستی.

ع: مَوَالِد ثلاث.

سیتل

[ل: نامیرێکی مۆسیقایە.]

ف: سەتار، ستو.

ع: مَزْهَر.

وئە

سی تۆ

ل: رووکەش. [رووکیش (پاری رووکیش. ئیدیزمیشە لە

مەژێ دیوێدا.)]

ف: سەتو، سەتویه. (پول روکش، کنایه از آدم

دورو هم هست.)

ع: سَتَوَقَّة.

سینه

ك: دزگ، فریت. [دزور]

ف: فرت، بالواسه.

ع: ستا.

سینه‌نکی

ك: فەتاح پاشایی. [جزره هەلپەركێیه‌كه.]

ف: سه‌خیز. (نوعی از چوپای است.)

ع: فرنج، فنرج، فرنجه.

سی: چۆره ← سی‌په‌یدا

سینك

[ك: برتکی دارمازوره.]

ف: پزغند. (یکی از ثمرهای درخت مازوج

است.)

ع: فزغند.

سینه‌چا

ك: سیپالو، سینه‌خه. [درکتکی سی‌چرکتیه. هه‌روه‌ها:

هه‌ر شتیکی دسکردی سی‌چوکه.]

ف: سنیالخ، سه‌پهلو، سه‌خاره.

ع: حسك.

سینه‌چیه

ك: خه‌سه‌خانه. [نەخۆشخانه]

ف: شه‌ندستان، به‌بودستان، بیمارستان،

خسته‌خانه.

ع: صیحه، مصحح، مستشفی.

سینر

ك: نه‌فسون، جادو، چاریدن. [چاریس]

ف: فره‌ست، نیرنگ، افسون، جادو، بامبول،

شعبده.

ع: سحر، طلسم، شعبده.

سینرپاز

ك: جادرباز، نه‌فسونباز. [جادورگر]

ف: نیرنگ‌باز، جادوباز، افسونگر، بامبول‌باز.

ع: ساحر، مُشعید.

سیخ

[ك: سیخ، شیش (سیخی کباب).]

ف: بُس، چلو، سیخ، گردنا، بابزن. (سیخ کباب)

ع: شیش، سقود، مشواة، مفضاج، سیخ.

وینه

سیخ

ك: راس. [راوستار، قنچ (برانبیری لار).]

ف: راست، ستیخ، ستیغ. (نقیض کج)

ع: قائم، مُستقیم.

سینجهر

ك: درکینه، زهرنه‌قروته. [بینجوری باتنده که تازه پیری

دەرکردو.]

ف: سیخ‌پر. (بچه‌ی پرنده که تازه پر درآورده

باشد.)

ع: مُسند، مُشوک.

سینچه

ك: درک. [چقن]

ف: سینچه‌ی خار.

ع: شوك.

سینچه‌ی گهنم

ك: داس، داسورله. [داسو (پرزوی گوله‌گهنم).]

ف: تزه، تره، سوک، آخگل، داس، داسه.

ع: سفا، شعاع، حسك.

وینه ← چه‌پکته‌نم

سیخوار

ك: نه‌نامه، نالشك. [زرقم]

ف: بژ، پژ، بشم، لشک، لشکه، سرماریزه.

ع: سَقِیْطَه، صَقِیْع، ضَرِیْب، جَلِید.

سی‌خفت

ل: سی‌لا، سی‌دووری. [لاکان: درِیژی و پانی و بگری.]

ف: سه‌سو، سه‌دوری، سه‌خَت.

ع: اَبْعَاد ثَلَاثَة.

سیت‌دازه

ل: دار. [تغاره]

ف: سه‌دازه، دار.

ع: صَنَابَة.

وینه-دار

سیت‌دازه

[ل: نشینگی باز یا بالنده‌کانی تر.]

ف: بَتَواز، بَتَواز، بَدَواز، بَدَواز، بَرَواز، پَرَواز، دازه،

آده. (نشین باز یا سایر مرغان.)

ع: مِیْقَة.

وینه

سیداق

ل: ماره‌یی، کارین. [مارمرانه]

ف: کابین، کاوین، مهریه.

ع: مَهر، صِدَاق، سِیاق، حِباء، شَبْر، عَقْر، حَبوَة.

سیدق

ل: راسی، دوروسی. [راستی، دوستی، یدک‌رویی]

ف: هرتوز، راستی، دوستی.

ع: صِدِیق، صَدَاقَة.

سی‌دووری-سی‌خفت

سیر

[ل: بنجی گیاه‌که، بون‌تیره و ده‌خورت.]

ف: سیر.

ع: ثوم، فوم.

وینه

سیر

[ل: کیشیکه. (له «تاران» ۱۶ مسقاله و له «خراسان»

۱۵. یلک منی «تبریز» ۴۰ سیر که له «تاران» ۶۴۰

مسقال و له «خراسان» ۶۰۰ مسقاله.]

ف: سیر، ستیر، استار. (در تهران ۱۶ مثقال

است، در خراسان ۱۵ مثقال، یک من تبریز

چهل سیر است که در تهران ششصد و چهل

مثقال و در خراسان ششصد مثقال است.)

ع: سیر.

سیر

ل: دیز. [رمی میلیویر.]

ف: سیر، تیره، تیر، دیز، پُرنِگ.

ع: مُشَرَب، مُشَع.

سیراج

[ل: سیر.]

ف: رُخْبِین، رُخْبِینَه، کَتَخ، کِمِسک، لور، کامه.

ع: کَرِیص، صَرِیْب، صَرَب، اَللَبْنُ الْمُقْلُوع، شیراز.

سیرایات

ل: واگیر، تهنه‌ره. [بلاورنوه]

ف: واگیر، درگیر، واگرفتَن، درگرفتَن، درگیر

شدن. پراکنده شدن، وُلُو شدن.

ع: سِرَايَة، تَجَاوُز، اِنْتِشَار.

سیراقی

ل: تەخشان. [بەخشینه، دسبازی، بەغیزدان]

ف: سیری، ویل‌بخشی.

ع: اِسْرَاف.

سیرم

[ل: تایشیکی سپیه که گل‌اشپنه‌کان به‌کاری ده‌میتن.]

ف: تَسْمَه. (تسمه‌ی سفید که گیوه‌کشان

استعمال کنند.)

ع: سیر.

سیرق

ل: سه‌یره. [بالنده‌کی بناویانگی ده‌گخوزه.]

ف: سیره. (پرنده‌ای است معروف خوش‌آواز).

ع: ...

سیره

ل: سوریه، زیره. [زیره]

ف: فغان، گریه، زاری.

ع: نوحه، نباح، بکاء، زقاء.

سیره سیر

ل: سوریه سور، زیره زیری. [زیره زرد. (دوبار مبرونه کسی

لبر زرد برونیتی.)]

ف: فغان، گریه، زاری. (تکرار برای تکثیر است).

ع: نباح، بکاء، زقاء.

سیره نجن

ل: ریزو، ریزو، ریزو. [نجن نجن، لعلت]

ف: سیرا نجن، ریزو.

ع: اجزاء، شرایح، قطعاً.

سی زک - سی به یدا

سیرو - سوزی

سیس

ل: چرخ، ژاکاگ. [ژاکار، چرخولج]

ف: پخس، پخس، پخسان، پخسیده، پخسیده،

پژولیده، پشولیده، پلاسیده، ژولیده، پژمرده.

ع: ذای، ذابل، کابی، ضام، ذیب.

سیس بوون

ل: چرخ، بوون، ژاکان، سیسیان. [ژاکان]

ف: پخسیدن، ژولیدن، پژمردن، پلاسیدن.

ع: ذوی، ذبول، کبو، ضومور.

سیس رک

[ل: میرویه که دهگیتی تیری میه.]

ف: زیزک، سپیرک، سپیرو، سوسک، زنجره،

زانه، جَرغه.

ع: صرصر، صرصور، جدجد، صرار الیل.

وینه

سیسه مهر

[ل: سورسبه: گیاه که دژی ژاری درویشک.]

ف: سیسنبر، سوسنبر، ذباب.

ع: نعام، نعام المک.

سیسه مهر نه عنا

[ل: گیاه که له نعمنا دهچیت.]

ف: جالبو، سیسنبر نعمنا.

ع: نعام.

سیسه له

ل: لری. [سیسه له، لری لرازان]

ف: ريقو، لاغر، پژمرده.

ع: ضعیف، نحیف، ذابل، ضام.

سیس ووج

ل: سیگوشه، سیمو. [شیره کی نماندایی سی لایه.]

ف: سه گوشه، سننوسه.

ع: مکت.

وینه

سیسه له - سیسه له

سیسیان

ل: چرخیان، ژاکان، سیسیون، چرخبون. [ژاکان،

سیس هلکبران]

ف: پخسیدن، پخسیدن، پژمردن، پژمریدن،

پژولیدن، پشولیدن، ژولیدن، پلاسیدن، افسردن.

ع: ذوی، ذبول، ضومور، ذبوب، ذب.

سیس تکه - سیس تکه

سیسه ش

[ل: برتیه له هژده رژی سهرتای بهار که شش رژی

با و شش رژی باران و شش رژی هتاوه، یا برتیه له

هژده رژی سهرتای زستان هر بهر ریزه. به هژده رژی

بهار ده‌تین: «سیتشمی بهار» و به هژده روزی زمستان ده‌تین: «سیتشمی زمستان».]

ف: سه‌شش. (عبارت است از هجده روز اول بهار که شش روز آن باد و شش روز باران و شش روز آفتاب است. یا هجده روز از اول زمستان به ترتیب مذکور. هجده روز بهار را سه‌شش بهار و هجده روز زمستان را سه‌شش زمستان گویند.)

ع: ثلاث سته.
سیتشمه به

[ل: سیشم]
ف: سه‌ششبه.

ع: ثلثاء، ثلاثاء، ثلاثاء.
سیتفه

ل: رته. [دارشته. گوته، سه]
ف: گفته.

ع: هیغه. لفظ.
سیتف

[ل: سیر]
ف: سیب، سیو، تیپ، خاسپ.

ع: ثفاح، سیب.
سیتفات ← **سیتفات** [کزی «سیت»]. [جمع «سنت» است.]
سیتفوک

[ل: گیاه‌کی بناریانکه له کرغی ده‌یتت].
ف: علفی است معروف شبیه به کنجد.

ع: ...
سیتفه‌تورش

[ل: سیری ترش].
ف: بَنَل، سیب ترش.

ع: ثفاح حامض.
سیتفت

ل: ناوله‌مه، زیان‌کریاگ. [بیتچوری لمبارچوو].
ف: آفگانه، فگانه، آپگانه، انداخته شده.

ع: سَفَط، شَدَح، جَنین.
سیتقل

ل: گرفت، رودل. [قلمزیرون، سلرستان]
ف: گرفت، زودل، سنگینی.

ع: ثقل، سُدّه.
سیتقل

ل: گرفت، سهردل سه‌نگینی. [قرورسورنی گده، قلمزیرون]
ف: گرفت، رویل.

ع: ثقل، قَبَض، یُبوسه.
سیتقل

ل: سه‌نگینی، قرسی. [کیش، سنگ]
ف: سنگینی، گرانی.

ع: ثقل، وِذن.
سیتک

ل: پیزی، تریزه. [کزم، تنگ]
ف: پیزی، کون.

ع: است، مقعد.
سی‌کف

[ل: سی کزما، سی کمرت]
ف: سه‌کود، سه‌تودم.

ع: تَتْلِیت، اَثلاث.
سیتکوشه

ل: سیتسوج. [شیریه‌کی نغنازایی سی‌لایه].
ف: سنپوسه، سه‌گوشه.

ع: مُثَلث
وِئّه ← **سیتسوج**

سی‌لا

ل: سی‌لانه، سی‌لز، سی‌لیزرگ. [سی‌لزنه: به سی‌لایی نوشتاره، یا به سی‌لایی بادرارو].

ف: سه لا، سه رسته، سه تاه.

ع: مَثْلُوث.

وینه ← سی لانه

سی لا ← سی هفت

سی لانه

ل: سی لا، سی لوز، سی تاز، سی لیزگ. [سی لونه کراو یا به

سی لونه کراوی یادولو.]

ف: سه لا، سه تاه، سه رسته.

ع: مَثْلُوث.

وینه

سی لچه

[ل: گیانداریک که لیزیکی قلیشایت. (ولک: وشر که سی

لیری همیه.)]

ف: سه لنج، سه لب. (از قبیل شتر که سه لب

دارد.)

ع: أَعْلَم، ذو ثَلَاثَةِ شِفَاهٍ.

سی لیزگ ← سی لانه

سیم

ل: تل. [تیل]

ف: سیم.

ع: سِلْك، مَقْتُول.

سیما

ل: به چک، جه تپ، سه کوت، دیمه. [ردو، بیچم]

ف: سیما، چهره، رخساره.

ع: سِیْمَا، صَوْرَة، بَشَرَة، هَيْئَة، قِیَافَة.

سیما

[ل: ناره بز ژنان.]

ف: اسم است برای زن.

سی هاسین

ل: قین جری، نالوزیون. [تودزیون (نیدیزمه).]

ف: خشمگین شدن، آماسیدن شش. (کنایه

است.)

ع: غِیْظ، غَضَب، انْتِفَاحُ السَّحَر.

سیم خاردار

[ل: تملی درکاری.]

ف: سیالغ، خَسَنک، سیم خاردار.

ع: سِلْك، مَشْوُوك.

سیمکشی

ل: سیم کیشان. [دامزرائندی تملی کاربا و تملغورین و...]

ف: سیم کشی، سیم کشیدن.

ع: تَسْلِیْك.

سیمگل

[ل: دیوار به کاکل سواخ دهن پاشان به گچ

ده پراز تنبره.)]

ف: دیم، سیم گل. (دیوار را کاهگل مانند سپس با

گچ تزئین کنند.)

ع: تَشْیِید.

سیمورغ

[ل: بالنده کی نغمانیه.]

ف: سیمورغ، سیرنگ، اشترکا.

ع: عَنَقَاء.

سیمهک

[ل: صاف کردنی هردا به تل.]

ف: سیمک. (نخ را با سیم صاف کردن)

ع: تَدْلِیص.

سین

ل: سینه، سینگ. [سنگ]

ف: سینه، بتیا، کش.

ع: صَنْدَر...

سین

ل: بسین. (هسپین) [بکری پاشگریکه. (به تنیا به کار

ناهیتریت.)

ف: گیر، خر، ستان. (اسپ خر، اسپ ستان، تنها
استعمال نمی شود.)

ع: مُشتری.

سین به «ث» کردن

[ل: زمانیکه کردن (وَلَا: شیوه ناخوارتنی
مورسایه کان.)]

ف: سین را تا گفتن. (مانند لهجه ی کلیمیاها.)

ع: لُثْفَة.

سیتزه

[ل: سیزده، سیانزه، زیاده، ژماره ی پاش دوازده.]

ف: سیزده، زیاده.

ع: ثلاثة عشر.

سیتزه مانگ

[ل: همان سیتزه مانگ (سایتک که سیانزه مانگی
همید.)]

ف: بهترک، سیزده ماه. (سالی که سیزده ماه
باشد.)

ع: کبیسه.

سیتزه همین

[ل: سیانزه همین، سیزده همین]

ف: سیزدهم.

ع: ثالث عشر.

سینگ

ل: سین، سینه. [سنگ]

ف: سینه، بتیا، کش.

ع: هندر.

سینگه سپهری

ل: سینه سپهر کردن. [سنگ کرده قه‌لغان، به پیشوازی

تیوه چرون]

ف: سینه سپر کردن.

ع: استقبَالُ السَّهَامِ بِالْأَكْبَادِ.
«سینوما»

ل: شیره‌نا، فانوس هیرا. [سینما]

ف: فانوس گردان، فانوس سحری، فانوس خیال.

ع: نَعْبُ الْفَانُوسِ، خِيَالُ الظِّلِّ، مُمْتَلِ، مَسْرَح.
وینه

سینه‌نیشه

ل: ... گه‌لو نیشه. [سنگ‌نیشه. قورگن‌نیشه]

ف: سَرَف، سینه‌درد. درد گلو.

ع: ذَاتُ الصُّدْرِ.

سینه‌باز

[ل: باز بردن پسر سنگدا له یاری «کوشک».]

ف: چخ، سینه‌باز. (از روی سینه جستن در
بازی کفشک.)

ع: قُفُوز.

سینه‌به‌ن

ل: گرده‌به‌ن. [ملوتیکی ژنان.]

ف: سَمَاحَه، سَمَاحِچَه، سَمَاحِچَه، شاماخ،

شَمَاخ، شاماخچه، شاماک، شاماکچه، شاماک،

گریوار، گریواره، گردنبند. (گردنبند زنان)

ع: عَصَبَة، قِلَادَة، عِقْد.

سینه‌به‌ن

ل: چه‌پهره‌ن. [دمرازه که سنگی مندالی له بیتشکدا پی]

شَتَلَك دودن. (سینه‌بی مندالان.)]

ف: بازرتد، بازرتگ، سینه‌بند، گردن‌بند.

(سینه‌بند اطفال)

ع: نَعَب، نَعَبَة.

سینه‌به‌ن

[ل: (ل: سینه بیری نَمَسپ.)]

ف: سینه بَند. (سینه بَند اسپ)

ع: بنیقان، تَصْدیر، غُرَضَه، لَبَب.

ویندی مَیه.

سینه پالوو

[ل: ژان و دورد به هزی سرماوه.]

ف: پهلودرد.

ع: ذَاتُ الْجَنْبِ، ذَاتُ الْكُشْح، ذَاتُ الدَّف.

سینه پوش

ل: شەرخەف، جلیسقه. [سوریه: سورخی بی تۆلی

پیارانه.]

ف: سینه پوش، جلیسقه، جلتکه.

ع: عِلْقَه، صُدره، صُدریَّة.

وینده — جلیسقه

سینه چاک

ل: جهنگرانی. [جنگاور، شرانی]

ف: سینه چاک، جنگجو، هرزه، بی شرم.

ع: غَمُوس، شَرور، بَذِي.

سینه کردن

ل: کرانه کردن. [له شت کورت و گرانروی تیر.

(کرانه کردنی تیر.)]

ف: سینه کردن. (سینه کردن تیر)

ع: حَبو، خُطف.

سینه کش

ل: سهره مرزوره. [بهره مرزوره]

ف: سینه کش، سرابالا، فراز.

ع: صَعُود، تَلَعَه، عَلُو، عَلِي، عَلَاوَه، عَلَايَه.

سینه کش

ل: تەپه، بولونی، بولونایی، تەپزکە. [بلندی، بهرزی،

گردزکە]

ف: سینه کش، پُشته، بلندی.

ع: قَل.

سینی

ل: قارمینی. [دەفرێکی پانه خواردن و خواردنوهی دهخنده

سر.]

ف: سینی، سنی، شتی، تال.

ع: طَبَق، صَیْنِيَّة.

ویندی مَیه.

سیو — سیف**سیوا**

ل: به جگه، جوز. [بیجگه، جگه، بهی.]

ف: سیوا، جز، غلاوه.

ع: عَدَا، مَا عَدَا، عَلَي، سَوَى، غَيْر، وَرَاء.

سیواک

ل: دیان پاکوکر. [ئو داری که له دهسی پادەبن. (داری

سیوالک.)]

ف: پیلو، جال، سَنَا. (چوب سواک)

ع: اِرَاک، مِجَرَد، مِسَوَاک، سَوَاک.

سیوان

[ل: سایبان: نامرازی سیرکر]

ف: سایه بان، سایبان، شاروان، شادروبان،

شادروان.

ع: رَوَق، رُكُوف، مِظَلَّة.

وینده — سایه بان

سیودوو

ل: دله بارمه که، دوردلی. [دردزنگی، دورشکی]

ف: جگاری، پروبرگرد، سهودو، دودلی.

ع: تَرْدید، شَك.

سی و ده خته

ل: سی کات. [سی زمانه که. (بهیانی، نیومز، ئیتواره)]

ف: سههنگام. (صبح، ظهر، شام)

ع: أَلَوَاتُ الثَّلَاثَه.

سینه‌در

ل: سا، سدهن. [سینه‌در]

ف: سا، سایه.

ع: ظَلَّ، فَيَّ، سَمَر.

سینه‌در

ل: نسا، نسرُم. [نزار، بر سینه‌در]

ف: نسا، نسا، نسر، نسریم، نش، سایه.

ع: ظَلِيل.

سینه‌در

ل: سینه‌در (نزیستی سینه‌در).

ف: سه روز در میان. (تب)

ع: رِبَع.

سینه‌در

ل: په‌یون. (برزی سینه‌در). [په‌یوست، لکار]

ف: پِیوند، پِیوسته. (ابروی پیوسته)

ع: مُغْصِل.

سینه‌در

ل: سینه‌در، سینه‌در (پتگی پشت و هردو پی).

ف: سه‌بندی. (مُلْتَقای پشت و دو پا)

ع: عَجَز، عَصْفَص.

سینه‌در

ل: سوریگ. [سوار]

ف: سوده، ساییده شده.

ع: مَحْكُوك.

سینه‌در

ل: سوریان. [سوان]

ف: سوده‌شدن، ساییده‌شدن.

ع: مَسَح، اِحْتِكَاك.

سینه‌در

ل: بدلاوه‌گردن، قه‌زاه‌گردن. [بسا‌قه، بغ‌وریان]

ف: بلاگردان.

ع: صَدَقَة.

سینه‌در

ل: سینه‌در، یه‌ل له‌سی. [یه‌ل به‌ل له‌سی به‌ل].

ف: سه‌یک، سه‌بوده.

ع: كُث.

سینه‌در

ل: نارزونه. [ل: نارزونه]

ف: سنگک.

ع: عَقَر، اِزیم.

سینه‌در

ل: سینه‌در.

ل: زاکان، سینه‌در، سینه‌در، سینه‌در. [سینه‌در: که]

ل: گیلان‌در و رولک و بی‌گیان.

ف: سه‌گوهر، سه‌گونه، سه‌هستی، سه‌فرزند.

ع: مَوَالِد ثلاث.

سینه‌در

ل: ونار. [سینه‌در: زوی سی‌جار کیتل‌درار].

ف: شدیار، باس‌رم.

ع: فَلَاح.

سینه‌در

ل: یه‌ل له‌سی. [یه‌ل به‌ل له‌سی به‌ل].

ف: سه‌یک، سه‌بوده، یک‌سوم.

ع: كُث، تَثْلِیث.

سینه‌در

ل: سی‌کزی. [سی‌کزی، سی‌کزی]

ف: سه‌یک، سه‌کود.

ع: تَثْلِیث، اَثْلَاث.

سینه‌در

ل: سی‌کزی. [کسیک که له‌سی به‌ل یه‌ل به‌ل]

بهره گزینت. [

ف: سه یک بر.

ع: مُخَابِر، مَن لَهُ الثُّلُث.

سینه کبری

ل: سی کزی، سینه کی. [سینک بردن له دابش کردن].

ف: سه یک بری.

ع: مُخَابِرَة، مُثَالَّة.

سینه کی

ل: سی کزی. [سینش کردن]

ف: سه یکی، سه بخش.

ع: مُثَالَّة.

وینه

ش

شا

ل: پاشا، پادشا، قِراَن. [سولتان]

ف: شَه، شاه، ریهه، خداوند، افسر.

ع: مَلِك، سُلطان، شاه.

شا

ل: شاد، دلشاد. [به‌کیف، خوشحال]

ف: شاد، شا، شادمان.

ع: مَسرور، مَشعوف.

شا

ل: خرمشا. (شا به حالی!) [خوش (و ل: خوش به حالی!)]

ف: خوشا، بها.

ع: طوی، مَرحبا.

شا

ل: تو شا، پروانه! [سیرکده، بنواژه!]

ف: بنگرا، نگاه کن!

ع: اِره، اُنظُرْ! قَبَصْرَا

شاهادیه

[ل: کلسی مینی گمره.]

ف: شاه‌بادیه، جام شهریار، بادیه‌ی بزرگ.

ع: باطیة عظمی.

شاهز

ل: شارس، شاوز. [بشترین بازی رار.]

ف: شهپاز، شاهپاز.

ع: بازی، شهپاز.

ویننیه

شاهزی

ل: حاکمه کانی، حاکم حاکمه کانی، خانگانه کی. [میرمیرین:

یاریه‌که. هرره‌ها: دیرمه‌گیتی: دمه‌لاتداریتی خان و

ناغاگان.]

ف: شاهپازی، خانخانی.

ع: لَعِبُ الشَّمْلِیک. مُلُوكُ الطَّوَانِف.

شاهانه

ل: شارانه. [(گیاه‌که.)]

ف: شاهانه، شابانک، تس‌سنگ. (علفی است.)

ع: بُرُوف، بَنَفَسُجُ الْکَلاب، شاهانج.

شاهوو

ل: بووه‌که‌ره. [کرنلی گمره.]

ف: بو، بوم، شاه‌بوم.

ع: بوف، بوم

وینه

شاه‌جره‌م

[ل: هنگرتیک که له پلوردها وشک بووییت.]

ف: شاه‌بدرم، خُشک‌نگین، آبدندان.

ع: خُشک‌نجین.

شاه‌پرو

[ک: کستانه: جزیره پُرویه‌که.]

ف: قَسطل، شاه‌بَلوت.

ع: کسْتَنّا، بَلوْطُ الْمَلِك، قَسطل، أَبُو قُرْوة، شاه بَلوْط.

شاه‌نهر

[ک: سِرْزَکی لَنگِرگا: پِریوِجِری گومرک له تسکله‌دا.]

ف: شاه بندر، شَه بندر.

ع: رَئِیسُ الثَّجَار، شاه‌بَنَر.

شاپ

ک: شَپ، شِپالَه. [زله، شَقِرْزَه (لِتان به باسک یا بیری

دست).]

ف: بازو. تپانچه، کشیده. (زدن با بازو، یا کف

دست)

ع: عَصَد، ساعد. جناح. مَرَق. صَفْعَة، ضَفْدَة،

رَطْسَة، لَطَح، كَفَخ، ذَح.

شاپان-شاپ [اکو «شاپ»]. [جمع «شاپ» است.]

شاپان‌کاری

ک: شِپان‌کاری. [دانه پر زله، زله لِتان]

ف: تَس‌کاری، کشیده زدن، سیلی زدن.

ع: صَفْع، ضَفْد، رَطَس، لَطَح، كَفَخ، ذَح، اَلضَّرْبُ

بِالْكَفوف.

شاه‌پر

[ک: شاپالی مغل. (پری گورده).]

ف: شاه‌پَر، شَه‌پَر. (پر بزرگ)

ع: قَادِمَة، أعشار. (قوادم)

شاه‌سمن

[ک: گولیکی بناربانگه، رنگی سورد و پمیدی و

وشرشی و سپی هدیه.]

ف: شاه‌پسند. (گلی است معروف دارای چند

رنگ قرمز، چهره‌ای، بنفش، سفید.)

ع: ...

شات

ک: شاته، هاشه، هورشه. [خزه‌لکیشان، فروپیشان]

ف: شات، لاف، گزاف.

ع: صَنَف، أُسْرُوجَة، تَفَاخُر.

شاقار

ک: شاتل، دواتل. [تلی گوری نامیری مزیقا.]

ف: شه‌تار، شاه‌تار، شاه‌رود، شهرود، تار بزرگ،

تار بَم.

ع: شَه‌تار.

شالان

ک: هَلَمَت، پهلَمار. [شالار]

ف: سته، نهیب.

ع: دَعْرَى، حَمَلَة، بَطْشَة، صَوْنَة، ثَوْران، نُهوض،

وُثوب.

شالر

ک: پادر، بدو، نهران، پیاده. [مرزئی خوش‌پر، مرزئی

بِی‌ی.]

ف: پیک، شاطر، راه‌نُورِد، تیزرو، بدو، نَوَتد.

ع: بَرِید، قاصِد، قَانِب، قِیناب، ساعِی، فِیج.

وَنَدَه-نَمَکَه

شالان

[ک: گیایه‌که.]

ف: شاتل، رُوشَنک. (علفی است.)

ع: شاطِل.

شاتوو

[ک: گاترو، تومسوره]

ف: شاه‌توت.

ع: ...

شاورشورت

ل: ماشهوروش، قومپوز. [فریشال، خزمه لکیشان]

ف: شات وشوت، باد پیمایی، باد پیمودن، لاف،

گزارف.

ع: سَلَف، اُسْرُوجَة، تَفَاخُر، تَكْبُر، ثَبَاهِي.

شاته

[ل: جزره ناتیکی تضریره.]

ف: شاته. (نوعی از نان تنوری است.)

ع: سَمِید، رُقاق.

شاته-شات

شاهمره

[ل: گیاهه که.]

ف: شاه تره، شیتره، قرفت، بویه، خامشه،

هلیانه.

ع: عصاب، بَقْلَةُ الْمَلِكِ، شاه تَرَج، شَه تَرَج، شَنِطَرَج.

شایمان

[ل: شایمان (سرو که لای «شایستی نیان».)]

ف: مخفف «شهادت ایمان» است.

شاهجوان

[ل: تازه لار]

ف: شه جوان، شاه جوان.

ع: فتی.

شاخ

[ل: نندامی رمق و زهی سری گیانداری وک: گا و بزین

و...]

ف: شاخ، بیراز، سَرُو، سَرُو، سَرُون.

ع: قَرْن، رَوَق، مَنَری.

وینه

شاخ

ل: شاخه، پهل، لَمَق، لَمَق، فاق. [لق]

ف: شاخ، شاخه، شَخ... .

ع: عُصْن، قَضِيب، شَعْبَة.

شاخ

ل: کُتَف. [کُتُو، چیا (کتوی بردین).]

ف: شاخ، شَخ، پُج، پُژم، کوه. (کوه سنگی)

ع: طُود، طُور، جَبَل.

شاهخانه

ل: شاخ شمار. [سمرانی نازل].]

ف: شاهخانه، شاخ شُماری، شاخ شمارانه.

(مالیات حیوان)

ع: مِیرِی، وَضِیْعَة.

شاهان

ل: شیتان، چریکان. [زریکاندن]

ف: شیهه زدن.

ع: صِیاح، نَعْرَة، نَعِیر، جُلُوع.

شاهان

ل: شریغان. [زریقاندن]

ف: شیهه کشیدن.

ع: شَهیق، تَنَشُّع.

شاخدار

[ل: حدیوانیک که شاخی همد.

ف: شاخدار، باشاخ.

ع: اقَرَن، قَرَناء.

شاخسی

ل: دَمَراز. [دَمَبَلارو، دَلارو، زَق، دیار، بَرچار]

ف: بَخَشْتَنده، بَر جَسْتَه.

ع: سَخِی، کَرِیم، بَاذِل، مُعْطِی. شاخِص.

شاخسی

ل: دَمَرازِی. [دَمَبَلاری، دَلارایی، زهقی، دیاریون،

بَرچارِیون]

ف: بخشایش، بخشندگی، برجستگی.

ع: سَخَاوَة، كَرَم، عَطَاء، بَذَل، تَشَخُّص.

شاخ کردن

ل: چراغها و تسان، سر دست هاتن. [چپزکان کردن: (دور

دست بفرزگردن روی نسپ) و لیسر پاشور و ستانی.]

ف: چراغها ایستادن، سر دست آمدن. (دو دست

برداشتن اسپ)

ع: شَبُوب، شَبَاب، شُبُوب، طُمُوح، اِتْلَبَاب.

وینده—چراغها

شاخگر

ل: چالاخ، تیتته سر دس. [چپزکانگر]

ف: چالاخ، سر دست می آید.

ع: شَبُوب، طُمُوح، شَابِي، شَبَاة.

شاخ نه‌فیر

ل: بزق. [جوزه کپرنایه‌کی بچورکه.]

ف: نفیر، شاخ نفیر، بُرغو، شَاوَعَر، دَمَامه، نای

رومی.

ع: نَفِير، بوق.

وینده

شاخوبه‌لک

ل: تینجمرنینجه، نوخته‌موخال. [نارایش، رازانور،]

ف: پایون، پیرایه، شاخ‌ویرگ.

ع: حَشَو، زَوَائِد.

شاخه

ل: لهق، پدل، چل، شاخ، حاجه، فاق. [لق]

ف: شاخه، شاخ، شَخ، رَحَاوَه، بَرزَه، ستاک، نهال.

ع: غُصْن، فَرع، قَضِيب، شُعْبَة.

شاخه

ل: قرمه، قریه. [قرچه: ده‌گیکه. (روک: ده‌گی شکانی

[دار.]

ف: گُرُنْبه.

ع: هَزِيم، قَصِيف.

شاخه

ل: شریخه، شیته، چریکه. [زریکاندن، زیقاندن]

ف: شَیْهه.

ع: صَيْحَة، نَعْرَة، جُلُوع.

شاخه‌شاخ

ل: شریخه‌شریخ، چریکه‌چریک، شیته‌شیت. [زریکه‌زریک،

زریق‌زریق (دوربارمورنوه‌کی لبیر ززرونیستی.)]

ف: شَیْهه. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: صِيَاخ، بُغَار، جُلُوع.

شاخه‌وشاخ

ل: باسکیرباسک. [لقاولق (له لقیکه‌ه پیرینه سر لقیکی

تر.)]

ف: شاخه به شاخه. (از شاخه‌ای به شاخه‌ی

دیگر پریدن.)

ع: طُفُور.

شاخه‌ی باردار

ل: شاخه‌ی پدیرن. [لقی متوریه‌کرار.]

ف: جوجم، فرهنگ، فرهنگ.

ع: عُقْلَة، مُطْعَم، فَرْمَنْج، فَرْمَانِج.

شاخه‌ی پیوه‌ن—شاخه‌ی باردار

شاخه‌ی خمفیک

ل: کمرشه. [تورلکیش‌کرار. (لقی درخت.)]

ف: خُفْتَه، خُفْدَه، خُفِیدَه، خَوَابِیدَه، خَوِیدَه،

خَبِیدَه، فَرْمَانِج. (شاخه‌ی درخت)

ع: عَكِيس، رَقِيد.

وینده—خَمْفَان

شاخه‌ی میو

ل: تهرز. [لقی دارمیو.]

ف: شوش، زغاک، آژغ، شاخه‌ی مو.

ع: سرغ، قضیب.

شاد

ل: دلخوش. [به‌کیف، خوشحالی]

ف: شاد، شادمان، خُرسند، خوشنود، خوش‌دل، خُرم.

ع: مَسرور، مشعوف، بَهِیج، مُفَرَّج، مُنَبِّط.

شادانه

ل: دان به‌نگ. [گیاهه که دهنه‌کافی گهریه و له که لاکانی

«حمیشه» در ده‌تیرت.]

ف: شَه‌دانه، شاه‌دانه، کَنودانه، تخم پَنگ.

ع: بَزْرُ الْكُتْب، بَزْرُ الْقُتْب، بَزْرُ الْبَنَج، شاهدانج.

شادبوون

ل: به‌کام‌گه‌ین. [گهیشتنه نارات.]

ف: جَم‌تود، به کام رسیدن، شاد شدن.

ع: نَیل.

شادکامی

ل: شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادکامی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَّة، اِنْبِساط...

شادکامی

ل: به‌خ. [خوشحال‌بوون به تنگ‌و‌په‌لعمی خه‌لکی.]

ف: تیوسول، شادکامی.

ع: شَمَاتة، شَمَات.

شادمان

ل: شاد، دلشاد، دلخوش. [خوشحال، به‌کیف]

ف: شادمان، شادان، شاد، خُرم، خُرسند،

خوش‌دل، دل‌خوش، دل‌شاد.

ع: فَرَح، مَسرور، مُنَبِّط.

شادهانی

ل: شادی، دلخوشی. [خوشحالی]

ف: شادمانی، شادانی، شادی، خُرسندی،

خوش‌دلی، شادکامی.

ع: فَرَح، مَسْرَّة، شَعَف، سُرور، اِنْبِساط، نِشاط.

شادی

ل: دلخوشی، شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی، شادانی، کُروز، خُرمی،

خُرسندی، خوش‌دلی.

ع: فَرَح، شَعَف، سُرور، طَرَب، نِشاط، اِنْبِساط،

مَسْرَّة.

شادیانه

ل: به‌زم. [کیف]

ف: شادیانه، بزم.

ع: عَیش.

شادیانه‌ی زابین

ل: کوپانه. [کیف و شادی به بزنی منداآیروونه.]

ف: زاگسور، زاجسور.

ع: عَیشُ الْوَلَادَة.

شار

ل: پاله. [باژر]

ف: نه، شهر، شار، پَهله، ویل، بیل، گُرد، کَندر،

نَسْکَرَة.

ع: بَلَد، مَدِیْنَة، قَصَبَة.

شار

[ل: رَیژ: پاشگریکه. (به تخیا به‌کار ناهیترتت. وک:

سرشار: سرپرژ.)]

ف: شار، افشار، ریز. (سرشار. تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ندارد. [هارواتی عربی نیه.)]

شاراشؤ

ك: شەرأشؤ، خومهشؤنه، كوله‌وه‌یوا. [ناژاره‌چی]

ف: شهر آشوب، شرانگیز.

ع: فشان، فساد، مُفسِد، مُفْتَن.

شارانگه‌ی

ك: شاران‌گه‌شت، شاره‌شار‌كمر. [گشتیار، گم‌پرده]

ف: جهان‌گرد، شهران‌گردیده.

ع: زاعب، قنقال، سَنَاح، مِسْفار.

شارانگه‌ی «جَنه‌ی شاره‌وشار

شارانگه‌شمت» شارانگه‌ی

شاره‌دار

[ك: شارمان: سرژکی شارمائی.]

ف: شهردار.

ع: رَئِیسُ الْبَلَد.

شارنه‌وه

ك: شارنه‌وه، په‌نام‌کردن، پۆشین، پۆشائښ. [داشارین،

حشاردان]

ف: آبستن، آبشتن، نهان‌کردن، پنهان‌ساختن،

پوشیدن.

ع: كُمُون، كَتَم، سَتَر، غَمَر، غَطِي، دَسَ، كُفَر، غَطَو،

اِكْمَان، اِخْفَاء، اِضْيَاء، تَغْلِيَةُ، ثَوْرِيَّة، مَوَارَاة.

شارسان

ك: شار. [بازۆر]

ف: شهرستان، شارستان، شارسان، شهر.

ع: بَلَد، مَدِيْنَة.

شارۆ

[ك: پاشمژك، پاشارۆ: میوه‌ی به‌جیمار پاش‌باخ‌نښ.]

ف: فُجَا، فاجام، پساجین، سبدچین.

ع: مَوْش. شَمَالِیل، لُقَاطَة، حُصَاصَة، حُصَاصَة.

شاره‌زا

ك: په‌له‌د، ناگا. [ناگادار له‌ریوسانی شار. هه‌روه‌ها:

ریتاس.]

ف: شارزاده، شهرزاده، بَلَد، آگاه.

ع: بَصِير، خَبِير، أَرِيب، مُطْلِع، مَاهِر، ابْنُ الْبَلَد.

شاره‌زور

[ك: هه‌ریتیکه له‌ کوردستان. (دورویی سلیمانی.)]

ف: شهروز. (نواحی سلیمانیه)

ع: شه‌زور.

شاره‌گ

[ك: ره‌گی هه‌رئستور له‌ لندا.]

ف: شاه‌رگ.

ع: وَرِید.

شاره‌هه‌رۆچه

ك: کونا‌هه‌رۆچه. [شاره‌ میتروله]

ف: لانه‌ی مور، سوراخ‌مور.

ع: قَرْيَة، قَرْيَة الثَّمَل، جَرْثُومَة الثَّمَل.

شاره‌هوا

[ك: (له‌ پارێ کاغز) که‌ وەك پارێ جاران له‌ ئالتوون و زیو

دروست نده‌کرا.]

ف: شه‌روا، چاو. (به‌ معنی اسکنا‌س است.)

ع: اِسْكَنَاس.

شاره‌هه‌وه‌رکردن

[ك: شار‌هه‌وه‌رکردن: له‌ ئاره‌دانی دهرکردن.]

ف: از شهر بیرون کردن.

ع: شَغَر، تَغْرِيب، تَبْعِيد، اِخْرَاجُ الْبَلَد.

شاره‌هه‌ن

[ك: ره‌هه‌نی گه‌وره، ئاره‌پۆی سه‌ره‌کی.]

ف: شار‌هه‌ن، شاه‌هه‌ن، زه‌هه‌ن، زه‌هه‌ن بزرگ.

ع: نَقَب، بالوَعَة.

شاری

ك: شارسانی. [خه‌لکی شار.]

ف: شه‌ری، شه‌رستانی.

ع: مَدَنِي، بَلَدِي.

شاريگهوه

ل: پوشيگ، په نام کړياگ. [شاراوه، پوشارا]

ف: اُبشته، آبشته، نهان شده، پنهان شده، پوشيده شده.

ع: مَخْفِي، مَكْتوم، مَسْتور، مَكْمون، مَقْطِي.

شاريان

ل: پوښيان. [شارانهوه، پوښران]

ف: پنهان شدن، پوشيده شدن، آبشته گشتن.

ع: اخْتِفاء، اسْتِتار، تَغْطِي، اِكْتِتام، اِكْتِمان.

شاريانهوه - شاريان

شاريشه

[ل: ره گي هره نستروري دار.]

ف: شاه ريشه.

ع: أَصْلُ الْعَرَق.

شاريگه

ل: شقام. [شاري: رنگي سره گي.]

ف: کو، شاه راه.

ع: صِرَاط، شارع، مَنَهَج، مِدْعاس، جادة.

شارزاده

ل: پاڅازاد. [مندالي پادشا.]

ف: شاهزاده، شمرزاده.

ع: وَلَدُ الْمَلِك، أَوْلَادُ الْمُلُوك، أَبْنَاءُ الْمُلُوك.

شاهه لېم بازی

ل: پالمران که چه. [بيبيجان خانم: ياريه که به بورکله

ده کرت.]

ف: شاه سلیم بازی، خیمه بازی، خیمه شب بازی.

ع: لَعِبُ الشَّمَائِيل.

وینه - پالموان که چه

شاش

ل: تَهْنُك. [قوماشي شل تنراو.]

ف: تَنُك.

ع: مُتَخَلِّخِل، مُفْلُج، مُنْفَرَج، شَتِيْت، مُتَفَرِّق.

شاش

ل: گميز، ميز. [ميز]

ف: شاش، شاشه، چمين، چامين، گميز، ميز،

پيشاب، زهراب.

ع: بُول.

شاشبين

ل: گميز گريان. [ميز گريان]

ف: شاش بند.

ع: أُسْر، حَبَسُ الْبُول.

ششمه

[ل: جوړه مزميكي باريك و دريژه.]

ف: تَنَقَّطار، شاه شمع.

ع: شَمْع، تَنَقَطَار.

شاعير

ل: بروژ، هه لېس، شير. [هزير]

ف: سرخار، سرخوار، آميز، آميزه، سرواد،

چامه سړا، چکامه سړا.

ع: شاعر، ناظم، اديب.

شاف

[ل: لوكي درماني پيدا كړاو که ده پخنه سر چار. هروها:

درمانيك که له رنگي كوسره په كارد هيتريت.]

ف: پَرز، پَرزه، شاف.

ع: شِياف. فَرزَجَة.

شاقول

ل: شارل. [شاقول]

ف: شاوول.

ع: فَاْدِن، شاقول، شاغول.

وینه

شلكو

[ل: کاری کمینه.]

ف: شاه‌کار.

ع: فَوَادِرُ الْعَمَلِ.

شاکي

ل: دادخوا، دادگیر. [سکالاکیر]

ف: دادخواه.

ع: شاکي، مُتَظَلِّم.

شاکا

ل: شه‌گد. [انم کانتت باش! له بانی سلاز کردن به‌کار

دهیترا.]

ف: شاهگاه، شهگاه، شهگه. (وقت شما خیر!)

به‌جای سلام استعمال می‌شده)

ع: سَلامَ عَلَیْکُمْ، أَسْعَدَ اللَّهُ أَوْقَاتَکُمْ. (صَبَّحَکُمُ اللَّهُ

بِالْخَيْرِ، مَسَاکُمُ اللَّهُ بِالْخَيْرِ)

شاکرد

ل: سیار. [بردمست، قرتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد.

ع: تَلْمِیذ، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم، طَالِب.

شاکردانه

[ل: به‌نششی شاگرد.]

ف: بَغِیاز، فَغِیاز، مَغِیاز، فَغِیازی، میلاوه،

نَرَسْتان، نَرَسْتاران، دَسْتاران، بَرَمغار، شاگردی،

شاگردانه، نودارانه.

ع: صِلَّة، جَائِزَة، رَاشِن، حُلُوان، اِنْعَام. أَجَر.

شاکردی

ل: سیاری. [بردمستی، قرتابیتی]

ف: وردی، میلاوی، شاگردی.

ع: تَلْمَذ، تَعَلَّمَ.

شاکردان

[ل: پاشاگردانی (روغانی دمه‌لات.)]

ف: شاه‌گردان.

ع: سَقُوطُ السُّلْطَنَة.

شالیار

ل: شاه‌نشا. [پاشای پاشاکان.]

ف: گئی، شهریار، شاه‌نشام.

ع: مَلِكُ الْمُلُوك، شَاهَنشَه، سُلْطَانُ السُّلَاطِين.

شالیار

ل: شایار. [هاردمی پادشا.]

ف: شاه‌یار.

ع: نَدِیمُ السُّلْطَان.

شال

ل: پشتین، پشتون، که‌مهره‌ن. [پشتون، پڑتین]

ف: شال، کمر‌بند.

ع: حِجَاب، مِیْنَقَة.

شال

[ل: ملیچ]

ف: شال، رودوشی، دورگردنی.

ع: شال، شالَة.

شال

[ل: نامرازی رنک‌کردنی چوارپن. (شال و قشاو نمپ)]

ف: شال.

ع: طَلْع.

شالیگا

ل: چه‌لتورک‌جار. [مهرزه]

ف: کالجا، شالیگاه، شلتوک‌زار.

ع: مَرَزَة.

شام

ل: شمر. [شینان]

ف: شام، شب.

ع: لَیْل، عِشَاء، عِشِی، عِشِیَّة.

شام

ل: شیر. [نانی شیوان.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عشی، عشاء، فطور.

شاهلر

ل: حدفی. [نژدیها، حیزیا (ماری گوره).]

ف: شاهمار، شارمار، شادمار، شه‌مار، مار بزرگ.

ع: آفی، تین.

شام خواردن

ل: شیوکردن. [خواردنی ژمی شیوان.]

ف: شام خوردن.

ع: تَقَشِّي، تَقْدِي.

شاهی

ل: همنی. [شورتی.]

ف: هندوانه، شامی.

ع: رَقِي، دُلاع، حَبَّح، دابوغة، هِنْدِي، البَطِيخُ

الشَّامِي.

وینه، میه.

شان

ل: میتلای ه‌نگ، مان ه‌نگ. [شانسی ه‌نگ.]

ف: شان، شانه، خان، خانه، پُشته، پشته‌ی

انگبین، خانه‌ی زنبور.

ع: نُخْرُوب، كُعبَر، كُواره، كُواره، مِشْواره.

وینه

شان

ل: قه‌لادشان. [بشی سرروی پشت.]

ف: دوش، سفت، هویه، هویه، گرده.

ع: کاهل، کَتَف، کَتَف، عاتِق، مَنَكَب.

شان

ل: باسک، یال، تیرشان. [ملی کیر.]

ف: تیغه. (تیغه‌ی کوه)

ع: سَواء، شُوبوب، مَنَكَب، حَدُّ الْجَبَل.

وینه-تیرشان

شان

ل: باره، حنا، نه‌نازه. [بارودنخ، پلرمایه، شکو.]

ف: وزج، داب، داراب، دارات، آروند، باره، فرباره،

أَصْرَغ، جاه، پایه، اندازه.

ع: شان، حَد، حال، أَمَر، قَدَر، رُتَبَة، شَوَكَة، طَوَر.

شانلر

ل: خوه‌لکیش. [خویزلزان، فیزکر، نم‌فرزوش]

ف: شاه‌ناز، خودستا.

ع: مُتَلَاخِر، مُتَبَاهِي، مُتَكَبِّر، مُتَمَلِّح، مُتَفَئِش....

شانلزی

ل: خوه‌لکی‌شان. [بمخوداه‌لگرتن، نم‌فرزشتن،

خویزلزانی]

ف: شاه‌نازی، خودستایی، بالیدن، بالودن،

بادپرانی.

ع: تَفَاخُر، تَفَئِش، تَهْهَوَق، تَكْبُر، تَرْجَح، تَنَاجُح،

تَبَارُج، تَمَرُّن، تَعَاظُم، تَتَلَّج، اِتِّفَاح، اِتِّفَاج، اِفْتِخَار،

اِكْتِواء، صَنَف، اَنْيَة، اَنْايَة، طَرْمَذَة، مَبَاهَة.

شان به لای شانل‌دان

ل: شان‌لیدان، تهمردان. [شان‌لشان‌دان]

ف: لَتَزْدَن، پهلوزدن، تَنَمَزْدَن، دوش‌زدن،

کوستن.

ع: صَدَم، مُصَادَمَة، مُنَاكَبَة.

شان‌داه‌شستن

ل: پال‌کدقت. درز‌کیشیان. [پال‌کرتن، شان‌دادان. راکشان]

ف: درازکشیدن، به پهلو افتادن.

ع: اضْطِجَاع، تَلْبُط، تَجَلُّب.

شانشین

[ل: میگی تاییت له ژوردا بز دانیشتنی گورمیاران.]

ف: شاه‌نشین، شکم‌دریده.

ع: خادعة.

شانشین

ل: پاتهخت. [پایتخت]

ف: پایتخت، شاهنشین.

ع: عاصمة، مقر السلطان

شانن

ل: شانن، وشانن، پژانن. [پژویلاو کردن]

ف: اوشانندن، افشانندن، پاشیدن، پاشانندن.

ع: زرع، ذر، نثر، رشن.

شانن

ل: وشانن، هه لوهشانن، هه لته کائن. [راوشانن، تدهکاندن]

ف: بادزدن، تکاندن.

ع: هر، تهزین، نفیض.

شانه

[ل: نامرازی قزدهیتان.]

ف: شانه، سفاهن، سفاهش.

ع: مشط، فاق، نحیت، فیلم، میشی، میشقا، میشقا،

مرجل، میری، میرج.

وینه

شانه

ل: لیس. [خیشک]

ف: گرا، بَنکن، خاک کش.

ع: مُشط، مسوا، منسقة، مسلفة، مکشط، جاروفه.

وینه-غاکبذ

شانه

ل: دیانه. [نامرازیکی ددهانداده (هوریشمی پی رتک

دهکن.)]

ف: شانه، دنده، دنده. (شانهی ابریشم صاف

کردن)

ع: میشفقة.

شانه

ل: داروغه. [پاسرانی شار. (سرزکی پولیسخانه.)]

ف: شحنة، داروغه، پاسبان شهر، شهربان.

(رئیس نظمیة)

ع: مُحْتَسِب، رئیسُ الْحِساب، شحنة.

شانه کردن

[ل: داهیتانی مرور.]

ف: شانندن، شانه کردن.

ع: مَشَق، مَشط، تمشیط.

شانهی جوئی

ل: دهه، شده. [(نامرازیکی جولایه.)]

ف: هف، کوف، متیت، دفته، بفتتری، کفتتری،

دفتتین، آهَنجه، پهناکش. (شانهی جولاهگان)

ع: مُشط، مکد، دَفّة.

شانین

ل: فیهان، پهرت کردن. [فریهان، توریهان]

ف: انداختن، پرت کردن.

ع: القاء، قذف، طرح، رمی، رَفَض، نَبذ.

شلاواش

ل: شاباز. [باشترین بازی راور. (ناری پیارانشه.)]

ف: شاهباز، شهباز. (اسم مرد هم هست.)

ع: شهباز.

شلاواش

ل: زمروشان، زمررشان. [زمره‌فشان: پارچه‌پژانندن له

شاییدا.]

ف: بشار، شاباش، شادباش، زرافشان.

ع: نثار.

شلاوانه

ل: شابانه. [(گیاهیکی بناربانگه.)]

ف: شابانک، غابانکد (گیاهی است معروف)

ع: بَنَفْسِجُ الْکَلاب، شابانج.

شاورن-شاورن

شاورن

ل: شاورن. [شاورن]

ف: شاورن.

ع: فادن، شاقول، شاغول.

وینه-شاورن

شاه

ل: شا، پاشا. [پادشا، سرتان]

ف: شاه، شه، پادشاه، پادشَه، ریهنه، افسر،

خداوند، بزرگ.

ع: ملک، سلطان، شاه.

شاهنشاه

ل: شای شاگل. [پادشای پادشایان.]

ف: شاهنشاه، شاهانشاه، شاهنشَه، شاهانشه،

شهنشاه، شهنشَه، شاه شاهان. کی.

ع: مَلِكُ الْمُلُوكِ، سُلْطَانُ السُّلَاطِينِ، شاهنشَه.

شاهنگ

[ل: پادشای هنگ.]

ف: رَسْمُو. (پادشاه زنبور عسل)

ع: يَعْسُوبُ، أَمِيرُ الثُّحُلِ.

وینه

شاهید

ل: گهرا، ناگا. [شایت، ناگادار]

ف: گواه، گوّه، آگاه.

ع: شَاهِدٌ، بَيِّنَةٌ، مُطْلَعٌ.

شایار

ل: شایار. [هاردمی پادشا.]

ف: شاه یار.

ع: نَدِيمُ السُّلْطَانِ.

شایان

ل: شایسه، سزوار، خورن. [شایسته]

ف: شایان، شایسته، برازنده، سزوار، درخور.

ع: لائق، حرّی، جدیر، حَقِيق.

شاهجان

[ل: گزیدلوی «شاهجان» و ناره بژژان.]

ف: محرف «شاهجان» است اسم زن است.

شلی‌چرا

ل: پیر. [رینما، شیخ، شاکیان]

ف: چراغ، شاه‌چراغ، پیر.

ع: مُرْشِد.

شایز-نه‌تلق

شینه

ل: خورن، سزارار. [شایسته]

ف: شایان، شایسته، سزوار، درخور، درخورد،

خورد، خورند، درخوش، فراخور، خورا، براه،

برازنده.

ع: حرّی، حَقِيق، خَلِيق، جدیر، لائق.

شینه

ل: رهرا، رجوا. [شایان]

ف: روا، شایسته، شایان.

ع: حَقٌّ، جَائِزٌ، سَائِغٌ، مُبَاحٌ. حلال.

شایسکی

ل: سزوار. [شایستبورن، شایان‌بورن]

ف: شایستگی...

ع: مَحَرَّةٌ، مَجْدَرَّةٌ، مَخْلَقَةٌ، لِيَاقَةٌ.

شایلوان

ل: موزیقان. [ناهنگ و موزیقای شایی.]

ف: موزیک.

ع: موسیقی.

شیه‌چ

ل: گاهس، به‌شکم، به‌شکه. [لوانیه، به‌لکو]

ف: شاید، بَشکِه، بَلکِه.

ع: لَعْلٌ، عَسَى.

شایی

ل: پاشایی. [پادشایی]

ف: شاهی، پادشاهی، شهریارِی، شهی.

ع: سَلْطَنَة، مَلْکُوت.

شایی

ل: پوولُ رود. [پارهِدِکی مِیَنی بَنالوانِگه.]

ف: شاهای، پول خورِد. (پولی است مِسی

معروف.)

ع: قُلُوس، شای.

شاییِن

ل: باله‌وان. [شاهِیَن (جُزّه «هَدَلُز» به‌که.)]

ف: شاهِیَن. (نوعی از چرخ است.)

ع: **شاهِیَن**.

وینه

شاییِن

ل: باهر. [تو به‌شی ترازو که «تا» کانی پی‌تو هد‌لو‌اسراوه.

(قُزلی ترازو.)]

ف: شاهِیَن، میله، بازو. (بازوی ترازو)

ع: عَمُود، مَنجَم، **شاهِیَن**.

۱- یک شاهی یعنی پنجاه دینار، پنج قره‌پول بود. دو

شاهی یعنی صد دینار، یازده قره‌پول بود. بیست شاهی

یعنی هزار دینار، صد قره‌پول بود که یک قران می‌گفتند.

نیم قران را هم که پانصد دینار بود «پناباد» می‌گفتند، که

پنجاه قره‌پول بود، یعنی ده شاهی. [یه‌ک شایی واته پدِها

دینار، که پینج قهره‌پول بوو. بیست شایی واته هه‌زار

دینار، که سه‌د قهره‌پول بوو و پینان ده‌گوت: یه‌ک قران. به

نیو قرانیشیان - که پینجسه‌د دینار بوو - ده‌گوت: پدِنا‌با،

که پدِها قهره‌پول بوو، واته ده شایی.]]

وینه-ترازو (۲)

شیر

ل: بَنگَس. [بست، بوست]

ف: وژّه، وَجِب، گدست، بدست، اودس، اودست.

ع: شیر.

شیرزه

ل: په‌شوک، پَژِول. [بیلار]

ف: پَریش، پَرویش.

ع: مَحُوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، دَه‌شان، دَه‌ش.

مُندَه‌ش، مُنَبَهت، مُهمل.

شیرزیگ

ل: په‌شوزکیگ، شه‌زکیگ. [په‌شوزکار]

ف: پَرویشیده، پَشولیده، شَپلیده.

ع: مَحُوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، مُندَه‌ش، مُنَبَهت.

شت

ل: چت. [تشت، چشت]

ف: چی، چین، پَرموده.

ع: شئیء.

شتن

ل: شُردن. [شوشتن]

ف: شُستن، وَزَشْتَن، پاویدن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شتوشو

[ل: شتن، شُردن]

ف: شست‌وشو.

ع: غَسَل، رَحَض.

شغاره

ل: شغارته، کروت، گُزگرد. [شقاتره]

ف: گوگرد.

ع: کَپریت، **شَخاطَه**.

شر

لک: چەلک، شرە، دریاگ. [دراو، پرتوکار]

ف: پارە، لێرە، شر. کهنە.

ع: بالی، خَلَق، واهي، سَمَل، هَدَمِل، رَت، هَرث، هَم، خَبَب، رَدِیم، مُتَقَطِع، مُتَلَشِي، مُتَفَسِّس، مُتَمَشِّق، مُتَشَفِّق، مُتَمَرِّق، مُنْخَرِق، عَنَقِق.

شرا

لک: هرا [جرت (رشی گاته بیکردنه).]

ف: جرا (کلمه‌ی استهزا است).

ع: هرا

شراب

[لک: عرعرێ کێوی: دره‌ختیکی بناربانگه.]

ف: شرب، شربین، نوش. (درختی است

معروف.)

ع: شربین، اَلْعَرَعُ الْبَرْي.

شرپوش

لک: رییال، شریل، داریاگ. [جلش، جلبرگرداوا]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَدَل، رَدِیل.

شرکەت

لک: هاریه‌شی، هارمالی، مال‌لەیه‌کی، تیکه‌لی، ناویته‌برون.

[کاربرایی، هارکاری، بشداری]

ف: آنبازی، آمبازی، همبازی، هنبازی، هماسی،

همدستی، همبخشی، هامبخشی.

ع: شِرْکَة، خُلْطَة، فَوْضَى، إِشَاعَة.

شرنگه

[لک: تەقوتۆزی لایەلەدانی شمشیر.]

ف: چرنگ، چکاچاک. (صدای شمشیر زدن)

ع: رَدَن، هَيْقَعَة.

شرقل

لک: رییال، شرپوش. [جلش، جلبرگرداوا]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَدِیل.

شرپوش

لک: داریاگ، شرپره. [داریزاو، پرتوکار]

ف: کهنه‌وپاره، تیکه‌وپاره.

ع: بالی، خَرَقاء، مُتَقَطِع، مُنْخَرِق، مُتَلَشِي.

شرپوش

لک: په‌لێت، هه‌لێت‌په‌لێت، چه‌ره‌ن، چه‌ره‌ن‌په‌ره‌ن. [قسی

په‌په‌ره‌ج.]

ف: بَسْباس، قَلماش، شَرَوَر، چَرَنَد.

ع: أَباطیل، شَماریج، سُمِیَهاء، خَرافات، مَن‌خَرَف.

شره

لک: کۆنه، داریاگ. [داریزاو، پراوا]

ف: شره، لێره، پارە، کهنه.

ع: بالی، خَرِقَه، جَرْدَة، خَلَق، کُتَة.

شرها

لک: جیمبار! [شرا (رشی گاته‌پیکردنه).]

ف: جیمبار!

ع: بَرَحی!

شره‌بار-شرقل

شره‌ق

لک: تره‌ک، درز. [قلیش، قه‌لش]

ف: تَرَك، شِکاف.

ع: صَدَع، شَق، هَرَم.

شره‌قه

لک: ته‌قه. [دەنگی ناگر.]

ف: جرقه. (صدای آتش)

ع: بَرَقَة، رَحَة، طَقَة.

شره‌قیان

لک: تره‌کیان، تره‌کین. [دورزیدن (بۆ نمونه: تره‌کینی دست و

پى:)

ف: تركيدن، شكافته شدن. (تركيدن دست و پا مثلاً.)

ع: رَزَع، سَلَع، قَلَع، سَعَف، تَشَقُّق، تَصَدُّع.
شرفه پیره

ل: شېرمېه. [(كه لويهلى كزنى ناو مال.)]
ف: لُك و پُك، تيكه و پاره. (اسباب كه نهى خانه)

ع: مُزْجَاة، بِضَاة، كُتَّة.
شرفه پیره - شرفه پیره
شريت

[ل: بنى چند لوى ليتلدارار.]
ف: رَزَه، رَزَه، رَزَه، رَزَه.

ع: شَرِيط، شَرِيطَة.
شريفان

ل: چريكان، زريكان، شيتان. [قيراندن، زيكاندن]
ف: شليخانندن، شيهه زدن، جيق كشيدن.

ع: صِيَاخ، شَهِيْق، قَصِيْف.
شريفه

ل: چريكه، شيته، زريكه. [(دنگى قيراندن يا دنگى گرماتنى همور.)]

ف: شَلِيخ، شَلِيخه، شِيَهه، شِيحه، شَنْبِه، غَو،
غَرِيو، غَرَش. (صدای فرياد زدن، يا ابر)

ع: صُنَاق، رُغَاء، صَرَخَة، صَرِيخَة، رُزَعَة، شَهَقَة،
صَنِخَة، صَاخَة، صَهِيل، هَزِيم، قَصِيْف، ضَجِيج.
شريفه شريف

ل: چريكه چريك، زريكه زريك، شيته شيت. [قيراندن،
زيك زيك، گرمه گرم (دو باره برونه كى لبره

زږوونيتى.)]

ف: شليخاشليخ، جيق واق، دادو بیداد، غوغا.
غريوا غريو. (تكرار برای تكتير است.)

ع: حَمَحَمَة، رُغَاء، ضَجِيج، شَهِيْق، هَزِيم.
شريفه

ل: شَرِيخه. [گرمه (دنگى همور.)]
ف: غَرِيو، غَرَش. (صدای ابر)

ع: هَزِيم.
شغلاره - شغلاره
شفته

[ل: قوروى خوشنه كراو.]
ف: شفته. [گل قوام نيامده]

ع: ...
شفته

[ل: تسلاى خست.]
ف: شفته. (دوغاب سفت)

ع: ماء الْكَلَس.
شفتوره

[ل: دروگيانيك كه منالى شېره خزهى هديه. (همور)

سالتك مندان هيتان.)]
ف: هر سال زاييدن.

ع: غِيْلَة.
شفره

[ل: شرن (ددانى فيل يا خوږگ.)]
ف: شُفَره. (دندان فيل يا خوى)

ع: ناب.
وینده هديه.
شفره ی فيل

ل: شيرمايى، ديان فيل. [دانی فيل، عاج]
ف: شيرماهي، شفره ی فيل، دندان فيل.

ع: عاج، ناب الْفِيل.
وینده

شك

ل: گومان، درودلى. [دروگومانی، دره زنگی]

ف: شک، گمان، دودلی.

ع: رَیْب، مَرِیة، اِمْتِراء، اِرْتِیاب. وَهْم، شَك.

شکات

ل: داد، دادخواهی، داد کردن. هانا. گله. [سکالا]

ف: زَنهار، گسَرزَش، اَنداوه، اَندایِسه، داوری،

دادخواهی.

ع: شِکایة، شِکوة، شِکوی، تَطَلُّم.

شکار

ل: نه چیر. رار. [نیچیر. نیچیرگرتن]

ف: شکار، نَهاَل، شَبالَنگ، نخچیر.

ع: قَنَص، صَید.

شکار

ل: رَفِین. [فرین (ناری بکوره، بز غورنه: دلشکار، واته:

دلهرین.)]

ف: شکار، شکر، رُبا. (اسم فاعل است: شیرشکار،

دلشکار)

ع: صَيَاد، مُخْتَلِف، قَنَاص.

شکاره

ل: کَرمه کی. [تَوَرِک که به خَیر دِیو می تَن بَز

کسینک.)]

ف: کُمکی. (تخمی که به طور کمک برای کسی

پاشیده شود.)

ع: مُسَاعَدَة.

شکارچی

ل: نه چیروان، رارچی، شکاروان. [نیچیروان، رارکر]

ف: شکارچی، نخچیروان، شکاروان.

ع: صَيَاد، قَنَاص.

شکارکا

ل: رارگه. [جینگرار]

ف: شکارگاه، نهالگاه، نخچیرگاه.

ع: مَصید، مَصیدَة، قَنَص.

شکاروان ← **شکارچی**

شکاری

ل: راری، رارکر، نه چیری. [تانیی یا بازیک که فیرمراو

کراوه.)]

ف: شکاری، نخچیری. (تازی یا باز که به

گرفتن شکار آموخته باشد.)

ع: جَارِحَة، مُقْتَنِص.

شکافت

ل: نه شکافته، تلش، چاله، تَرک. درز. [نمشکوت.

قتلش]

ف: شکاف، شکوف، شکفت، اَشکفت، رَخ، رَحنه،

جَر، تَر، آهون، چاک.

ع: شِق، صَدع، شَقَب، شُعْبَة. غار، خَرَق، فِرْزَة،

لَصَب.

شکافتن

ل: تَلِشانن، تَره کائن، چاله کردن، نه شکافتن. درین.

[تَلِشانن. درانن]

ف: شکافتن، کافتن، کَفتن، کَافیدن، کاویدن.

ترکاندن، چاک کردن.

ع: شِق، صَدع، شَقَب، خَرَق، فَتق، شَرَم.

شکافه

ل: دهنوکه. [نور شتی ژنی تاری پی لَید دهن.]

ف: رَحمه، شُکافه، سُکافه، سُکافره.

ع: مَضْرَب، مَضْراب.

شکائن

[ل: لست کردن (رله: شکائنی دار.)]

ف: شکستن، شکانن. (شکاندن چوب مثلاً.)

ع: هَشَم، هَتم، حَطَم، قَصَم، وَصَم، هَضَم، هَصَر.

فَضٌّ. فَقَصٌ. فَقَصٌ. فَقَصٌ. فَقَصٌ. فَدَخٌ. فَدَخٌ. فَدَخٌ. فَدَخٌ.
فَضٌّ. فَضَحٌ. شُدَخٌ. شَجٌّ. غَضٌ. غَضَفٌ. كَسَرٌ. قَبَحٌ.
شکائن

[ک: لت کردن (ولک: شکستن) و گریز.]

ف: شکستن، شکاندن. (شکاندن قند یا گردو مثلاً.)

ع: فَضٌّ. هَضٌّ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ. رَضِعَ.
شکائن

ک: هـ (پروشان). [هـ (پروشان) و (ولک: پدیدان شکستن).]
ف: شکستن. (شکستن عهد مثلاً.)

ع: نَقَضَ. نَكَثَ. كَسَرَ.
شکائن

ک: که کم کردن، خوار و هارودن. [داهزاندن (ولک: شکاندن) نرخی شتومک].

ف: کم کردن، پایین آوردن. (نرخ اجناس مثلاً.)
ع: مَكَسٌ. كَوَسٌ. اِحْطَاطٌ. اِهْطَاطٌ.
شکائن

ک: کردنه. [هـ (پروشان) (ولک: شکستن) و (ولک: شکستن) و (ولک: شکستن)].

ف: باز کردن، شکستن. (باز کردن روزه مثلاً.)
ع: فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ. فَطَرَ.
شکائن

ک: کردنه، لای بردن. [هـ (پروشان) (ولک: کردنه) و (ولک: کردنه) و (ولک: کردنه)].

ف: شکستن، برداشتن. (برداشتن احرام مثلاً.)
ع: تَحْلِيلٌ.
شکائن

ک: بزمان. [شکستن بزمان (ولک: بزمان) و (ولک: بزمان) و (ولک: بزمان)].

ف: شکستن دادن، گریزانیدن. (لشکر مثلاً.)
ع: هَزَمَ. كَسَرَ. هَبَّتْ. قَلَّ. حَطَّ.
شکائن

ک: شکستن. [لت کردن (ولک: دار شکاندن).]

ف: شکستن، شکاندن. (چوب مثلاً.)

ع: كَسَرَ. قَصَمَ. قَصَمَ. غَضَّ. هَشَمَ....
شکائن

ک: شله کردن. [شل کردنه (ولک: شل کردنه) و (ولک: شل کردنه) و (ولک: شل کردنه)].

ف: شل کردن. (شل کردن گل سفت مثلاً.)

ع: لَثَقَ. تَلْثَقَ. مَدَّ.
شکائن

ک: بزمان، ترازیان، کُزَل، کُزَل، ترازیان، پهن شدن،
دولوپرس، هـ (لکتن)، ژیرکفتن، هـ (لکتن). [بزمان،

شکستن

ف: شکستن، گریز، پس نشستن، پس نشینی.

ع: نَكِيَ. نَكَايَةُ. هَزِيمَةُ. اِنْهَزَامٌ. اِنْهَالٌ. اِنْقِلَاعٌ. دَبَرَةٌ.
اِنْكَسَارٌ.
شکستن

ک: شکستن، بزمان، هـ (لکتن). [بزمان (لشکر) و (لشکر) و (لشکر)].

ف: شکسته، گریخته. (لشکر شکسته)

ع: قَلَّ. دَهَبَ. مُنْهَزَمٌ. فَرَارِي.
شکستن

ک: گومان کفدن، درود آیدون. [دردزنگی، کورتنه و (ولک: کورتنه) و (ولک: کورتنه)].

ف: گمان افتادن، دودل شدن.

ع: تَشَكُّكٌ. اسْتِرَابَةٌ.
شکستن

ک: شتیه، دیمه، دروژم، چشن، جدهب، جدهم. [بیم، و (ولک: بیم) و (ولک: بیم)].

روالت

ف: فتن، ینگ، دزدت، یازتد، پیکره. نگار.

ع: شَکْل، صُورَة، هَيْئَة. سِیَما، شَمال. تِمثال.

شکو

ل: تَهْمَتراق، تَهْتَهْتَه، تَهْمَرِیز، [بیاریز، شاتوشکو،

گوریهی]

ف: شکوه، شکّه، سپاوه، آیین، آروند، تُمتراق،

تُرُنْب تراق.

ع: شَوکَة، أُبْهَة، عَظْمَة، جَلالَة، جَبْرُوت، کَبرِیاء،

حَشَمَة، طَنْطَلَة، کَر، فَر، شان.

شکوفه

ل: رُل، خونچه. [گوتی دار.]

ف: بَهار، کوپَل، کوپَله، شکفه، شکوفه، اشکوفه،

اشکفه، غنچه.

ع: نُور، فَر، زَهَر، زَهَر، وَشَع، فُفاح.

وینده—خونچه

شکوفه

ل: شکوفیانه، شادی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَة، اِنْسِباط، شَعَف، ...

شکوفه

[ل: ننگوستیلی گوهَر. (ننگوستیله یلک که نگینه کی)

له گوهری جزو جزو درست کراوه.)]

ف: شکوفه، انگشتر گوهَر، زیک. (انگشتری که

نگین آن از جواهر متعدد باشد.)

ع: زَیک.

شکوفه خه نه

ل: فَنقَجه، رَلجه. [خفته به شیوی خونچه ده گره دست ر

پین.]

ف: بَرناچه، شکفچه. (بر دست و پا به شکل

شکوفه حنا می بندند.)

ع: تَطْرِیف.

شکوفه خورما

[ل: گوتی خورما: یکسین بیری دارخورما.]

ف: تیر، حَرَب.

ع: طَلع.

شکوفه خه نه

[ل: خونچی گیای خنه.]

ف: شکوفه ی حنا.

ع: فُغو، فَاغِیَة.

شکوفیانه وه

ل: بشکیانه، کریانره، کردنره. [پشکورتن]

ف: شُکُفت، شُکُفتن، واشدن، بازشدن.

ع: فُغوم، فُغُم، اِنْفِتاح، اِنْفِلاق، اِنْفِجار، اِقعیلال،

تَضَرُج، وَشَع.

شکوفیانه وه

ل: شکوفه کردن، شادی کردن، خوشی کردن، خوشنودی.

[خوشحالی]

ف: زیغیدن، کاغکیدن، شادی کردن،

شادانی کردن، شادمانی کردن، خوشی کردن،

خُرسندی، خُرُمی، خوشنودی.

ع: اِنْسِباط، اِنشِراح، اِنْفِراج.

شکوه—شکو

شکهن

ل: چین، چِرچ، لُچ. [لُژی بَسیره کداهاتور.]

ف: چین، شَکَن، شَکَنج.

ع: خَین، غَین، غَضَن، ثَنی.

شکهنجه

ل: نه شکهنجه، نه شکته، مارش. [گیره، منگنه، فداقه،

سزا]

ف: شَکَنجه، اَشکَنک، باهک، پاهک.

ع: دَهَق، مِکَبَس.

وینده—نه شکهنجه

شکیاڭ

[ك: شكار]

ف: شكسته.

ع: مَكْسور، مُنْكَسِر.

شکیان

[ك: شكان]

ف: شَكْسْتَن، سَكْسْتَن، شَكْسْتَه شَدَن.

ع: شَكْسُر، شَكْدُهُ، شَكْم، تَقْيِض، اِنْكِسار، اِنْغِراف،

انْقِصاف، اِنْقِصام، وَثِي، وَثَا، وَصَم... (← شكان)

شکیان

ك: خواربوهاتن. [دابیزین (وله: شکانی نرخ).]

ف: شَكْسْتَن، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ مثلاً.)

ع: اِنْكِسار، اِنْحِطاط، اِخْتِفاض، اِنْتِقاَص، نُزُول، هُبُوط.

شکیان

ك: تلیشیان. تروکیان، درزبردن. له یه ك بهر یرون. [قلیشان

(وله: قلیشردنی خانوییره).]

ف: شَكْسْتَن، شکسته شدن، ترک پیدا کردن.

(شکسته شدن عمارت مثلاً.)

ع: هَذَّ، اِنْقِضاَض، اِنْصِداَع، تَصَدُّع، تَشَقُّق.

شکیان

ك: به زیان، هه لهاتن، تروکیان، دواویرین، کۆلّه دان،

هه لکنیان، ترازیان. [بیزین]

ف: شَكْسْتَن، پس نشستن، گریختن.

ع: نَكِي، دَبْرَة، هَرِيْمَة، اِنْهَزَام، اِنْكِسار، اِنْفِلال، اِنْقِلاع.

شکیانهوه

[ك: شكانبره]

ف: شَكْسْتَن، شکسته شدن.

ع: اِنْكِسار، اِنْخِضاَد، اِنْغِراف، اِنْقِصاف.

شکیانهوه

ك: شله یرون. [شل یرونهوه (وله: شل یرونهوه قووی

خست).]

ف: شَل شَدَن. (شَل شدن گل سفت مثلاً.)

ع: التِّشاق.

شکیانهوه

ك: دواوه دان، له یرون. [لازایرون]

ف: پس دادن، شکسته شدن، لاغرشدن.

ع: قَن، نُحُول.

شل

ك: نهرم، ناره کی. [دژی رفق. هیره ها: تراو]

ف: شَل، نَرَم، پستار، سُسْت، آبَكِي.

ع: لَئِن، لَدِن، رَهَل، واهِن، رَخو، رَخَف، رَخاخ، رَقِيق.

شل

ك: شَس، بی هیز، سپ. [سست، بی همت (دست و پینی

سست).]

ف: شَل، سُسْت، لَنگ، شیک، شیشله. (دست و

پای سست)

ع: خَدِر، شَل.

شل

ك: خپ. [گورهر له نغنداره.]

ف: شَل.

ع: جَرَج، مَرَج، قَلِق.

شل

ك: پرپۆل. [شَل (کاری ناقیم).]

ف: شَل، سُسْت، لَنگ. (عمل نااستوار)

ع: فَلَطَة، واهِن.

شك

[ك: جوانوریك كه هیشتا خۆی نه گرتووه و بژ سوار یرون]

ناشیت.)]

ف: شُل، سُسْت. (کُرّه اسپه که در سواری سفت و محکم نشده باشد.)

ع: رِخو، رِیْض.

شله

ل: وله، نرمه. [گزشتی بی تیغانی لش.]

ف: نَرْمه، تَبَاهِجَه.

ع: عَرَم.

شله کی ران

ل: وله ی ران. [نرمی ران]

ف: نرمه ی ران.

ع: فَخْد، عَرَمُ الْفَخْد.

شله کینه

[ل: نانیکه له نارد و هیلکه، دهیشیلن و لیسر ساجدا

دهیژن و به رزنره دهیژن.)]

ف: گُلاچ، نان گُلاچ. (نانی است از آرد و تخم مرغ

روی ساج می پزند و با روغن می خورند.)

ع: صَبْرَة.

شلو شوار

ل: شلو شزل. شلو شیارگه [شلو شوار. بی حرسه له]

ف: شَلو شَویر، سُسْت.

ع: واهن، مُشَوَش.

شلو شزل - شلو شوار

شلو شویک - شلو شوار

شَلوق

ل: جه نال. [لر مالخ]

ف: شَلوق، غوغا، هنگامه، هرج و مرج.

ع: شَواش، مُشَوَش، مُخْتَل، بَلْبَلَة.

شَلوق

ل: نارته. [تیکل و پیکل]

ف: شَلوق، درهم و برهم.

ع: مُخْتَلَط، مُشْتَبِه.

شَلوقیان

ل: شَیران، شَریان. [شَیران، پشیری، ناژاره]

ف: شَلوق شدن، به هم خوردن. شورش، شوریدن.

ع: ثَوْرَة. اِخْتِلال، هِیْجان، اِنْقِلاب.

شَلومل

ل: شَلول، نرمرشل. [لاشه نرمرنیان.]

ف: نَرَم و شُل.

ع: بَض، سَنیع.

شَلوول

ل: شَلومل، شَس، خار. [نرمرشل. شلو شزل]

ف: نَرَم، سُسْت، خام.

ع: بَض، غَمَر، غَشیم، غَبی.

شله

[ل: پارچه کی سووری بناربانگه.)]

ف: شله. (پارچه ای است قرمز معروف.)

ع: شَلَة.

شله

[ل: شله ی برنج که تا راده یلک خست بیت.)]

ف: شَلَه، دَم پُخت، (آش برنج که کمی سفت

باشد.)

ع: دَم پُخت.

شله پته

ل: چاخ، گزشتن. شله خته. [قه تیر. لشگران]

ف: چاق، فربه. سُسْت، شَل خته.

ع: سَمین، وَدک، هَرَم، تار، کَصیص.

شله جاف

[ل: گیاه کی بناربانگه.)]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

وینه

شله جاور

ل: نمرمه جاور. [ررد جاورنی تیکه].

ف: نرم جاییدن.

ع: مَضِغ، خَضَم، عَلَک، ثَمْرِیث.

شله خته

ل: شله پته. ته مَهَن. [قهَلو، گزشتن. لشگران]

ف: فربه. تَنْبَل، بیکاره.

ع: هَرِم. ثَقِيل، طَنْبِل.

شله ژاو

ل: ... لاژگ. [ژاوژاو کمر]

ف: ژاژخا، سستگو.

ع: لای، بَلید.

شله زه

ل: شله خته، شپزه. [شلژاو]

ف: پرویش، شلخته.

ع: مَحِیس، مُهَمَل، مُشَوُش.

شله شل

ل: نمرمه نمرم. [هیدی هیدی، خاره خاو]

ف: نرم نرمک.

ع: مُتْهَایِنَا، مُتْهَاونَا، مُتْمَهَلَا، مُتْمَهَلَا.

شله ویوون

ل: سده ویوون. [سست ویوون، خاویوونره]

ف: سست شدن.

ع: حُکُوف، فُکُور، وَهَط، وَهَن، تَقُتُر، تَوَهَط. توانی.

شله وکردن

[ل: شل کردنره، خاو کردنره]

ف: شل کردن، سست کردن.

ع: وَهَن، اِهَیان، قَوهین، اِهَیاط، اِهَیاء، اِفْتار، تَقْتیر.

شلیقان

ل: تلیقان، فلیقان. [فلیقاندنره، پلیشاننره]

ف: له کردن.

ع: اِفْلاق.

شلیقیگ

ل: تلیقیگ، فلیقیگ. [تلقاره، فلیقاره (وله: ترزی

فلیقاره).]

ف: له شده. (انگور مثلاً)

ع: مُنْطَلَق.

شلیقیگ

ل: گنیک. [گنیو (وله: شوونی گنیو).]

ف: پوله، آب شده. (هندوانه مثلاً)

ع: عَجِي، فاسد.

شلیقیان

ل: فلیقیان، تلیقیان. [فلیقاندنره، پلیشاننره]

ف: له شدن.

ع: اِنْفِلاق.

شل

ل: هول، سور، سور هول. [سورری کالی پهلپه له.]

ف: ژر، زال، سُرْخَن، سفید مور.

ع: أَشَقَر، أَصْهَب.

شلاتنه

ل: قه یسی. [میوه یه کی بغاربانگه.]

ف: زرد آلو.

ع: مِشْمِش.

وینه

شلاتنه بادام

ل: قه یسی بادام، جمر قمن. [قه یسیرشکه که کاکلی بادام

ده کنه ناری.]

ف: سرمش، خوبانی، جوز قند، جوز آگند،

گوز آگند، جوز آغند. (زرد آلو خشکه که مغز

بادام میانش می گذارند.)

ع: مَشْلُون.

شله‌کوت

ل: قه‌یسی. [قه‌یسی رشکوره‌کراو.]

ف: کشته، زرد آلو خشکه.

ع: يَبِيْسُ الْمِشْمِش، قَلِيْفُ الْمِشْمِش.

شله‌می پشه‌خو‌شه

ل: قه‌یسی پشه‌خو‌شه. [قه‌یسیک که ناره‌ک‌کی تاز نیه.]

ف: زرد آلوی هسته شیرین.

ع: مَشْلُون.

شله‌پ

[ل: دهن‌گیکه. (کوتان به جلویی‌رگی تیردا به هرورو دست

هتا چلکه‌کی لایچیت.)]

ف: لپ. (دو بستی به جامه‌ی تر زدن که شسته

شود.)

ع: نَزغ.

شله‌پان

[ل: شله‌پ‌یه‌تینان. قولتانن به نارد.]

ف: لپ‌زدن. به آب فروبردن.

ع: نَزغ، قَرص، غَمَس.

شله‌پلو

ل: شه‌پزل، لپار. [مَزج، پِزل]

ف: کوهه، خیزاب.

ع: لَجَب، فُوج، قِيار.

شله‌په

[ل: شلاپ (دهنگی کورته ناره).]

ف: لپ‌لپ. (صدای افتادن توی آب)

ع: خَضْخَضَة، رَقْرَقَة.

شله‌خه

ل: پورره. [رشه‌به‌کی کرماجیه، واته: پورره‌دانی هنگ.]

ف: هنگ. (کرماجی است، یعنی: توده زدن

زنبور.)

ع: ثول، خَشَرَم.

وینه ← پورره

شله‌خه

ل: ... شله‌په. چله‌په. [دهنگی جورانی شلمسنی. (وله):

دهنگی دژ له مشکدا یا ناره له سکدا.]

ف: لپ‌لپ. (صدای دوغ در مشک یا آب در شکم

مثلاً.)

ع: خَضْخَضَة، رَقْرَقَة، قَبَقَبَة، ثَلْثَم.

شله‌نگ

ل: ته‌کان، هه‌لمت. [هیرش، شالار]

ف: تکان.

ع: بَطْشَة، حَمَلَة.

شله‌شل

ل: تله‌تل، سورره‌یوزن. [سورتانره، کزانه‌ره (وله): شله‌شلی

ده‌مچار.]

ف: برافروختن. برافروختگی، سرخ‌شدن.

(رخسار مثلاً.)

ع: احمرار.

شله‌قان

[ل: تیکدانی شلمسنی و دهنگ لیته‌تانی.]

ف: شوراندن. به هم زدن. لت‌زدن.

ع: اِثمال، تَعْمیل، خَضْخَضَة، رَقْرَقَة، نَزغ.

شله‌قیان

[ل: شله‌قار]

ف: زده‌شده، به هم‌زده‌شده.

ع: مَنزُورَغ.

شله‌قیان

[ل: شله‌قان، شله‌قین]

ف: زده‌شدن، به هم‌خوردن.

ع: اِنْتِزَاع، تَخْصُّص.

شلیوه

ل: درودانگ، بزان. [کړیو، توف]

ف: برف و باران، کولاک.

ع: مَزِيج، طوفان، دَمَق.

شلیویان

ل: ژلتیوان، شتیوان. [شیتوان، پشیری]

ف: آشفتن، آشوب شدن.

ع: اَنِهَیاش، اِنْقِلَاب، شَواش، هیاج.

شماردن

ل: ژماردن، سرکردن. [حسیب کردن]

ف: شمردن.

ع: اِحْصَاء، عَدَّ، حِسَاب.

شماردن

ل: نښگار. [دانان، گری]

ف: شَمَرش، اَنگار، اَنگاشتن.

ع: قَرْض، تَقْدیر.

شماره

ل: ژماره. [ژمیره، حسیب]

ف: مَر، مار، ماره، اَمار، اَمار، اَماره، اَماره، اَیار،

اَیاره، شمار، شماره، هماره، همار.

ع: عَدَد، حِسَاب.

شمخال

ل: پلور، لَوَله. [پلور]

ف: نَی، توتک، نَی لَبک.

ع: مَزمار، مَزَمَر، یَرَاع.

وینه - پلورن (۲)

شمخال

[ل: دروغی شمشاد.]

ف: شَمَسَاد. (درخت شمشاد)

ع: بَقَس، شَمشار.

شمشه

ل: کاگل، سواخ. [سواخدانی ساف و ریکویتیک.]

ف: کاهگل، اَندود، شمشه. (گل مالی مرتب)

ع: سَج.

شمشه

[ل: داری شمشه کیشان.]

ف: شمشه. (چوب شمشه کشی)

ع: مَسْجَة.

وینه

شمشیر

[ل: شِیر: تیخی درِیژ بز شِیر.]

ف: درنه، دُرُفْشه، شَمشیر.

ع: سَیْف، حُسام، صَمصام، کَوکَب، عَضْب، صارم.

وینه، میه.

شمشیر چینی

[ل: شمشیری دارین. (شمشیری وتاردر.)]

ف: بَلونه، بَلوَنک، بَکونه، بَکونک.

ع: سَیْفُ الخَطِیب.

شمشیر کرؤژ

ل: جَدنگی، دَلیر. [نازا، بویر، جنگار]

ف: شمشیرخوار، جنگی، دلاور.

ع: قاضِ السَّیْف، شَجِیع.

شمشیره

[ل: بشیکه له نامرازی جورتی جاران.]

ف: شمشیره (از اسباب یَرَق است).

ع: ...

وینه - بویر

شمقار

[ل: مه لیکي راوکره.]

ف: شَنقار، شَنقار.

ع: سُنقَر.

وینه

شملى

[ك: گيايه‌كه.]

ف: شَمَلِيد، شَمَلِيز، شَمَلِيز، شَنَبَلِيد، شَنَبَلِيت،
شَنَبَلِيلَه، گل راهرو.

ع: حُلْبَة.

شملى

ل: براكه، دوانه، شملی براكه. [شنگزَل (میوه‌ی پینکوه
نورساری و لك: گریز، خدیار، هملوژده و ...)]

ف: تاوونك، جُفتی. (میوه‌ی به هم پیوسته از
قبیل گردو، خیار، آلو و غیر آن.)

ع: ثَوَام.

شملى براكه-شملى

شملى بهره‌كهت-شملى براكه

شموزك

[ك: پاڙی، كمرتیک، بشینکی كم. (بهرامبری گشتی.)]

ف: پازتاری. (ضد کلی)

ع: جُزْنِي.

شمه

ل: تَبَرَه. [تنگز (رشته‌ی‌کی هیرامیه.)]

ف: شما. (اورامی است.)

ع: اَنْتُمْ.

شناس

ل: ناشنا، ناشناس، ناسیگد. [ناسراو، ناسیار]

ف: آشنا، شناسا، روشناس.

ع: خدن.

شناسایی

ل: ناشناسی. [دوستایعی، ناسیاری]

ف: شناسایی، آشنایی.

ع: مُعارَفَة.

شناسین

ل: ناسین. [ناس کردن]

ف: شناختن.

ع: مَعْرِفَة، عِرْفاء.

شنگ

[ل: نسینگ: گيايه‌كه بز خواردن ده‌شیت.]

ف: شَنگ، اَسَلَنج، اَسَسَلَنج، مَكْرَنَه، زَغارچه،
ریش‌بُرْغاله.

ع: مارِكة، لِحِيَة الْخَيْس، رَجُلُ الْغُرَاب.

وینه

شنگه‌شر

ل: سیال. [شره‌ره: رایخ و پارچی کزن و دوار.]

ف: رخت کهنه.

ع: بِساط بالي.

شنو

ل: شنه. [سره]

ف: باد خوش، باد خنک.

ع: نَسِيم، رُخاء.

شنو

[ل: هل‌کردنی سره، هاتنی کزبیا.]

ف: وُزَش، وُزیدن.

ع: مُبَوِب.

شنو

[ل: شنار (جمجورلیکی و مرزشیه.)]

ف: شنو، رودستی. (یکی از حرکات ورزش
است.)

ع: ...

شنوت

[ل: ثور دارانی به باری درتزیدا له بنمیچی ده‌دن بز]

تمختبند کردن.)]

ف: شنوت. (چوب‌های درازی سقف)

ع: ...

وینه

شبه

لک: شنۆ. [سروه]

ف: باد خوش، باد خنک، خرام.

ع: نَسیم. هَزیر. هَشیم، قَصیف. نَسْمَة. اِهْتِزَان.
شَنْفَتَن

لک: ژنهفتن. [بیستن. گریزگرتن]

ف: شَنْفَتَن، شَنیدَن، نیوشیدَن.

ع: اِسْتِمَاع، اِصْغَاء.

شَنْهَوَا

لک: نهژنهرا، ژنهرا. [بیسر. گریزگر]

ف: شَنْهَوَا، نیوشندمه.

ع: سَمِيع. مُسْتَمِع، مُصْغِي.

شَنْیَان

لک: خهرامیان. [لارولنجه، شینهره]

ف: دَنیدَن، خهرامیدَن، کرازیدَن، گُرانیدَن،

خَرَشْتیدَن، خَرَشیدَن.

ع: اُبُوژ، اِهْتِزَان، تَدَلُّ، تَمَاطُل، نَبِیْة، جِلْوَة.

شَنْیَان

[لک: ههکردنی سروه.]

ف: وَزیدَن، خهرامیدَن.

ع: هُبُوب. اُبُوز.

شَنْیَن

لک: خهرامین. [لارولنجه، شینهره]

ف: خَرَام، خَرَامَش، گُرَازَش، خهرامیدَن.

ع: تَدَلُّ، جِلْوَة، دِلَال، اِهْتِزَان.

شَنْیَن

لک: شَنْز هاتَن. [ههکردنی سروه.]

ف: وَزیدَن، خهرامیدَن.

ع: هُبُوب، هَزیر. هَشیم.

شَو

لک: نم. [تیرایی، تیرِشروع]

ف: نَم، نَمِج.

ع: رُطُوْبَة، نَدَى، بَلَل.

شَو

لک: ناش، ناهاار. [دهلی پارچه.]

ف: شَوی، آش، آهار.

ع: لُعَاب، نَشَا.

شَو

لک: شَتَن، شَوَرَدَن. [شوشتن]

ف: شو، شَوی، شَسْتَن. (شستوشو)

ع: غَسَل، رَحَض.

شَوَال

[لک: شروال، پانتۆل]

ف: شَوَال، شَلَوَار، تَنْبَان، پاجامه، پایچه.

ع: حَقْو، عَاطِف، اِزَار، رِجْلَان، مِزْر، سِرْوَال،

شِرْوَال، سِرْوِل، تَنْبَان، تَنْبَان، رَانَان.

رینه - پانتۆل

شَوَال چه پهل

[لک: داوژنیس]

ف: بدشلوار.

ع: دَنَسُ السَّرْوَال.

شَوَان

لک: رههوان، شوانکاره. [ششان]

ف: شَبَان، شَوَان، شَبَان، چوپان، گویان، گلهبان،

رامیار، زَمیار.

ع: رَاعِي، سَارِح، غَنَام.

شَوَان خله تینه

[لک: بالندهیه کی تَوَزَنک له چۆله که گهره تره، ههتا مرزف]

تیراو نزیکی نه کهرتیره ههتا فریت.)]

ف: شَبَان فریب، شَبَان فریو، شَبَان فریبک،

شبان فریوک. (مرغی است کمی از گنجشک
بزرگتر که تا انسان زیاد نزدیک آن نشود پرواز
نمی‌کند.)

ع: مُکاء.

شوان‌شوان

ل: شوان‌شوانه‌کی. [یاریه‌کی بناربانگه.]

ف: رمه و چوپان. (بازی معروف است.)

ع: ...

شوان‌شوانه‌کی ← **شوان‌شوان**

شوان‌نگره ← **شوان**

شوانه

ل: شوان. [شُغان]

ف: چوپان، چوپانه، شبانه.

ع: راعی، ساریج، غُنام.

شوپایی

ل: ته‌لیسه. [لُور باره بچورکی که له بارمیری دمنین و

سوار می‌دمن.]

ف: تَمَلِیت، تَنَبَلِیت.

ع: حُمِیَنَة.

شولورکینه

ل: وِشترکینه، وِشترقین، قینه‌رن، قین‌له‌دن. [رقین]

ف: شترکینه، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: ضاغن، مُسْتَبِهر، مُنْتَقِم.

شولورکاپلنگ

ل: وِشترگاپلنگ. [زِرافه]

ف: شترگاو پلنگ، شترگاو.

ع: زَرَّافَة.

وینه

شولورکاپلنگ

ل: وِشترگاپلنگ. [ناتعبا، نالعبار (تیدیژمه له بابستی

نه‌گره‌بار.)]

ف: شترگاپلنگ، شترگره‌به. (کنایه از مطلب

غیرمتناسب است.)

ع: مُتَنَاقِض، ضِدُّ و نَقِیض، مُتَخَالِف، غَیْر مُتَنَاسِب.

شولورمورغ

ل: وِشترمر. [وِشترمرخ: باتنده‌به‌که.]

ف: شترمرغ.

ع: هَرْد، نَعَامَة، هَوْدَع، ظَلِیم.

وینه

شوجاع

ل: دلیر، دلدار، نه‌ترس. [بویر، نازا]

ف: گُرد، هُرو، هُزو، دلیر، دلدار، دلاور، پردل،

بی‌باک.

ع: شَجِیع، حَمِیس، جَریء، کَمِی، ذَمِیر، نَجِیب،

بَاسِل، بَطْل، أَحْوَس.

شوجامیت

ل: دلیری، دلداری، نه‌ترسی. [بویری، نازایی]

ف: نیواد، دلیری، دلداری، نَتَرسی.

ع: حَوْس، شَجَاعَة، شَهَامَة، بِسَالَة، حَمَاسَة.

شوخ

ل: خومشرو، خومشزان، خه‌ننه‌ران، خه‌رامان، شَخِیباز.

[رُروخُش]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، شَنگُل، شَنگوله،

شوخی‌باز، خوشرو.

ع: ظَرِیف، مَلِیح، هَزَال، فَکِه، مَرَّاح، مُتَوَقِّد، مُدَاعِب.

شُخی

ل: گالته، گه‌پ، تیتالی. [گالتروگپ]

ف: لاغ، لاج، کَپراس، کَنگُل، کَواژه، گُواژه،

تَمَآخَره، شوخی، تیتالی، خیتالی.

ع: مَزح، دَعِب، لَعِب، مَزَه، شَمَع، شَمُوع، هَزَل،

ظرافه، فُکامه، مُزاج، مُطایبَه، مُداعَبَه، مُلاعَبَه،
مُهاشاه، هُذی، هُذاء، هُزء، هُزوء، سُخره، بَذَله.

شوخباز

ل: له‌رډ، گالته‌باز، تیتال‌باز. [گاتمپی]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، لوده، شوخی‌باز،
خیتال‌باز.

ع: ظریف، ملیح، مزیر، فکه، مُلاح، مَرّاج، مَرّال،
دَعاب، مُتَوَلّد.

شودان

ل: نمدان، ناهاردان. [تیرکردن، نیشاسته‌لیدان]

ف: نمدادن، اهاردادن.

ع: قُرطیب، قُنْدیَه، ثَبْلِل، اِرطاب، اِنْداء، تَنَشِیَه.
شور

ل: سَوَل، سَوِر. [چیتزیکه، رله: تامی خوی.]

ف: شور.

ع: مالِح.

شور

ل: گز، خروَش. [هوژانی دروون.]

ف: شور، خروش.

ع: عِشْق، جِشْمان، اِشْتِیاق، عِناد.

شور

ل: شوریان. [خولور، پشتونه]

ف: شور، شورش، غوغا، هنگامه.

ع: اِنْقِلاب.

شور

ل: دَرِز. [پوانبیری کورت.]

ف: بلند، دراز، رسا.

ع: حَظَل، سابع، طویل.

شور

ل: شَه‌پ، دالْوَسکیاله. [داهیتلار]

ف: آویخته، فروهشته.

ع: دالِی، هادِل، سَدیل، مُسَدِل، مُتَدَلِی. شَفِیق.

نابع.

شوران

ل: هه‌لِحران، هه‌لِزنگان، هان‌دان. [روژاندن، هژاندن]

ف: شوراندن.

ع: تهریش، تحریک، اغراء، اغواء.

شوراو

ل: سِزاور. [سوزار]

ف: آب‌شور، شورابه.

ع: قُعام، اُجاج.

شوراوه

ل: نارچِر. [جاری شوراوه ته‌کا]. [رژانی نار له سره‌وه.]

ف: شرايه، آب‌شُر. [چشمش آب‌شُر می‌کند.]

ع: سایل، سَیل، سَیلان.

شوردن

ل: شتن. [شرشتن]

ف: شستن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شورش

ل: بشیره، ناشر، شلزیان. [نازاره]

ف: شورش، آشو، آشوب، سَروَتک، سَرموتک،

هنگامه، غوغا.

ع: اِنْقِلاب، ثُورَه، هَیْجان، لِقَتَه.

شورمه‌زه

ل: سَزَلوخوا. [سوز، خویاری]

ف: شور مَزه، نمک‌سود.

ع: مَمْلُوح.

شوروا

[ل: شزربا]

ف: شوروا، شوربا، آشبرنج.

ع: مَرَق، صَبَّة، شوربا، اسفیدباچ، بَهْطَه.

شۆرواپیز

ل: دَڤْغَار. [دَڤْغَار، قَسَلَار]

ف: دوغاب، دوغابریز.

ع: ماءُ الْكَلَس.

شۆروای برنج

ل: شۆررا. [شۆریای برنج]

ف: شوربا، آشبرنج.

ع: بَهْطَه، مَرَق، صَبَّة، اسفیدباچ.

شۆره

[ل: بارووت]

ف: شوره، ریه، دَتَقَر، فوهل، بارود، نمک چینی.

ع: يَمَسُو، أَبَقَر، بارود، مِلْحُ الْبَارود، شورج، سورج.

شۆره

ل: چۆره. [رژانی ئار له سروه.]

ف: شُره، شَرش، شریدن.

ع: اِنْصِیَاب، وِشْلان.

شۆره‌بی

ل: بی‌مه‌جنوون. [شنگبی]

ف: بید مجنون، بید موله.

ع: ...

وینە مەیه.

شۆره‌ت

ل: ئارازه، دنگ. چار، چارپار. [ناریانگ، دنگز]

ف: خَن، چاو، آوازه، خنیدن.

ع: صیت، شُهْرَة، سَمَا، سَمْعَة، دَالَة.

شۆره‌شۆر

ل: چۆره‌چۆر. [دایژانی نَد.]

ف: شَرشَر، شَریدن.

ع: تَصَبُّب، وِشْلان.

شۆره‌کات

[ل: شۆره‌زار، شاسات]

ف: شوره، شوره‌زار، کتیر.

ع: مِلْحَة، مَمْلَحَة، سَبْخَة، نَشِیْشَة، نَشاشَة.

شۆره‌بووگ

ل: دالۆچکه، ئالۆزان. [داهیلار، شۆره‌کراو]

ف: آویخته، فروه‌شته، آویخته‌شدن، آویزان.

ع: سَنَدِل، دالِی، ناع، هادِل، مُسَدَل.

شۆره‌بوون

ل: دالۆچیان، دالۆسکه‌بوون. [داهیلان، شۆره‌بوونه]

ف: آویختن، فروه‌شته‌شدن.

ع: اِنْسِدال، تَسَدَل، تَهْدَل، تَدَلِی، تَتْع.

شۆریک

ل: شتیگ. [شۆردار]

ف: شُسته، شُسته‌شده.

ع: مَغْسُول، رَحِیض.

شۆریک

ل: داش‌شۆریگ، کارلی، چینه‌دریژ، چینه‌هر، بیتشهرم.

[رووه‌تالار، ئاروسو]

ف: شوریده، چیره، ئُکام، بی‌شرم، لول.

ع: بَذِی، شَكِس، شَطَاح، وَجَح، تَرِب، عُنْطَوَان.

شۆریان

ل: شلۆقیان، شیریان. [هژان، شیان]

ف: شوریدن، آشفتن.

ع: اِنْقِلَاب، هِیْجَان، تِیرَان.

شۆریان

ل: شتیان. [شۆردان]

ف: شسته‌شدن.

ع: اِنْغَسال.

شَوْرِين

ل: شَن، شَرْدَن، [شوشَن]

ف: شُسْتَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شُوسِه

ل: پَال، پاكيزه. [شوردراو]

ف: شُسْتَه، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شُوسِه

[ل: شُوسْتَه (رنگی خوش کراو).]

ف: شُسْتَه، خُوسْت، خُواسْت، راه کوفته، راه

کوبیده. (راه شُوسِه شده)

ع: دُعُوب، لَاحِب، مِلطاط، مُذَلَّل. (طَرِيقُ مُذَلَّل)

شُوسِه‌ورفته

ل: پاكيزه. [پاکژکراو]

ف: شُسْتِه‌ورفته، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شُوسُوق

ل: شَرْدَن، [شَن، شوشَن]

ف: شُسْت‌وشو، شُسْتَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

«شُوسِه»

ل: شُوسِه. [شُوسْتَه (رنگی خوشکراو بز هاترچی

نُوتزَمزِيل).]

ف: خُوسْت، خُوسْتَه، شُسْتَه. (راه ماشین‌رو)

ع: دُعُوب، مُذَلَّل.

شُوشْتِری

[ل: جُزِه بریدیه که نه بن دیچن.]

ف: شُوشْتِری، شُوشْتِری. (نوعی است از گلیم که

از نخ می‌بافند.)

ع: شُوشْتِری.

شُوعاع

ل: تَشَك، لَیزَك. [تَشَك، تیریز]

ف: تَبِغ، فُروغ، پَرَتو، تابش.

ع: شُوعاع.

شُوعله

ل: سُولَه، شُولَه، چُولَه. [گِرِی کم.]

ف: شُیرَه، شُولَه، آلاو، اَنکَه، آفرازه، پَرَتو.

ع: شُوعَلَه.

شُوعوهر

ل: زانست، زانایی، ناگایی. [هست، ناگاداری]

ف: دانش، دانایی، آگاهی، وایافتی، دریافتن.

ع: شُعوهر، اِحساس، اِدراک.

شُوفال

ل: چَه‌قَل. [تَوَرَل: گیانلبریکه.]

ف: توره، اَهَمَر، شُفال.

ع: اِبْن آوِي.

وِنَه-چَه‌قَل

شُوفل

ل: کار، پِشَه، نِش. [سِنعات، فرمان]

ف: کار، فِیار، فِیدار، فِیاوَر، فِهاوار، فِهلَه، پِشَه،

شُوال.

ع: شُفل، عَمَل.

شُوفلر

ل: کولَه‌بَنه، کولَه‌رِیرا، چوکله‌شکین، جاسوس.

[دورزمان، ناژابهی]

ف: سَخَن‌چین، دوبرهم‌زن، جاسوس، آیشه...

ع: فِتَنَه، مُقَنَن، مُفسِد، نَمَام، نَجَاث، جَسَاس...

شُوفر

ل: ماشینچی. [لِیخوَر، شُوفِر، ساینق]

ف: راننده، شُفر، شُفور.

ع: حوذي، عَرَجِي.

شوقاق

ل: تره‌کین. [درزبردن (تره‌کینی می‌چدکی نیست).]

ف: ترکیدن. (ترکیدن میج اسب)

ع: عَزَن، کَلَع، ساف، سَعاف، شُقاق.

شوکَن

[ل: (ل: سورکه‌لناری «شوکروللا» یه.)]

ف: مخفف «شوکروللا» است.

شوکر

ل: سپاسه، سپاس، وسپ، ستایش. [سوپاس. پسن]

ف: سپاس، درود، ستایش.

ع: شُکر، حَمَد، ثناء، وَصَف، تَوْصِيف، مَدَح.

شوکرانه‌بزیری

ل: سپاسگزاری. [سوپاس کردن. پسن کردن]

ف: سپاس‌گذاری، ستاییدن، ستایش کردن.

ع: شُکر، حَمَد، ثناء، مَدَح، تَوْصِيف.

شوکرانه‌بزیری

ل: به‌خ، شادکامی. [خوشحال بودن به گیدگرفتی

خه‌لکی.]

ف: تیوسول، شادکامی. (به مصیبت دیگری

خوشحال شدن)

ع: شَمَاتَة.

شوکَه

ل: گدزو، شوم، [نارنگی شیرینی دار.]

ف: گَز، گَزَنگَبین، شَبَنَم.

ع: مَن.

شوکَی

[ل: (ل: سورکه‌لناری «شوکروللا» یه.)]

ف: مخفف «شکرالله» است.

شوله‌که

ل: جوال. [جبرالی له خوری ریسرای دوتایی که له هزِر

ده‌جیت.)]

ف: جوال. (جوال پیشین دوتایی شبیه به هور)

ع: سَفِيحَة، سَفِيحَان.

شُول

ل: شل. (شلرِشُول) [سست، تراو: پاشگریکه. (پدیرمه و به

تغیا به‌کار نابرت.)]

ف: سسست. شُل. آبکی. (از اتباع است، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: رَخو، لَدِن، وَاِمِن، رَقِيق.

شوله

ل: سوله، رِشَنای، شِرق. [تیشکی ناگر.]

ف: فروغ، وَرَاغ، شِبِر، تابش، شوله، روشنی،

روشنایی.

ع: شُعْلَة، ضَوء، ضِیاء، قِرَاط، قُرط.

شوله

ل: تیرشه‌وار. [نستیزی کشار.]

ف: شوله، شَمْلَه، نِیازِیک، تیرشه‌هاب، دُخ،

شَخانه.

ع: شِهَاب، نِیازِک.

شوله‌چرا

ل: چوله‌چرا، [مَشخَل]

ف: شوله‌چراغ، هاله‌چراغ.

ع: قُبَار.

وینده-چوله‌چرا

شوله‌ی ناگر

ل: سوله، شِرق، بَلِیسه، گر. [تیشکی ناگر.]

ف: شِبِر، افزاذه، شوله‌ی آتش.

ع: شُعْلَة. نَهِیب....

شومان

ك: ناشام. [كسيك كه نيشاسته ده‌ات له جلوي‌رگه.]

ف: شوي‌مال، آشمال، آهارمال. (كسي كه آهار بر جامه مالد.)

ع: مُنْشِي.

شون

[ك: دوا، شون] (چومه شوني.)

ف: پي.

ع: اِل. (طَلَب. دَعْوَة)

شون

ك: پي، رده، نه‌مر، شون پا. [شون‌وار. نيشانه]

ف: پي، رد، رُهو، هنجار، چَشپَر، چَشفَر، نشان پا. پيشينه.

ع: اَكْر، دَعَس، قُرْبِيَّة، سَلَّاق، عَلامَة، قَرِيْنَة. سَابِقَة.

شون

ك: دوا، پي‌سەر، پشت‌سەر. (رزي به شونيا.) [شون، پاش]

ف: پي، پيس، پشت سر، دُنبال، دُنباله.

ع: عَقَب.

شون‌پي‌هه لگرتن

ك: پي‌سەر‌پي‌ن، شون‌كه‌فتن. [بدواداچرون.

شون‌پي‌هه لگرتن]

ف: دُنبال رفتن. دُنبال کردن. راندن.

ع: تَعَاقُب، تَعْقِيب. تَقْعِيط.

شونزانی

ك: پي‌شناسي، پي‌ناسي، نشانزانی. [شون‌وارناسي،

دي‌رشناسي]

ف: پي‌شناسي، نشان‌شناسي.

ع: عِلْمُ الْأَثَار، عِلْمُ الْأَسَان.

شون‌کردن

[ك: كوتنه شون‌رك. (رك: وان‌سەر كه له گه‌رمادا

بەردوام بشوین یەك‌تەدا دە‌ژن.)]

ف: دُنبال هم رفتن. (مانند گله گوسفند كه در گرما مرتب دُنبال هم‌دگر می‌روند.)

ع: اَطْنَاب، اَطْرَاد، اِسْتِرْعَال، نَيْسَب.

شون‌كه‌فتن

ك: پي‌پي‌هه کردن. پي‌سەر‌پي‌ن. [شون‌كه‌وتن،

بدواداچرون]

ف: پي‌رفتن. پي‌روي کردن. دُنبال رفتن.

دُنبال کردن.

ع: قَفُو، تَقْوُف، اِقْتِفاء، اِقْتِياف. قَت. اِثْبَاع، تَتْبُع.

تَعْقِيب. مُحَاوَلَة، مُزَاوَلَة. طَرَد.

شون‌كه‌فتن

ك: رده كه‌فتن، پي‌كه‌فتن، شون‌پاكه‌فتن. [شون‌پي

بەمی‌هێشتن. (شون‌پي بەجێمان له بەفر یا له قوردا.)]

ف: پي‌افتادن، رد‌افتادن، رُهو‌افتادن. (رد‌افتادن

در برف یا زمین گل شده.)

ع: دَعَس، اِنْدَعاس، تَأَلَّر.

شون‌گومەکی

ك: رده‌گوم کردن، پي‌گوم‌کی. [شون‌پي له‌بەین‌بردن.]

ف: پي‌گم کردن، رد‌گم کردن.

ع: عَفُو، اِخْتِيَال، مُحَاوَلَة.

شون‌نیان

ك: تارنیان، تەر‌ه‌وانیان. [شون‌هه‌لگرتن، بدوادا‌گه‌ران]

ف: راندن.

ع: تَعَاقُب. طَرَد، دَفْع.

شون‌هه‌لکردن

ك: پي‌هه‌لگرتن، رده‌پیدا کردن. [شون‌پي‌هه‌لگرتن]

ف: رد‌بردداشتن، پي‌بردن، پي‌بردداشتن.

ع: تَأْنِین، اِسْتِدْعاس، اِنتِثَار، تَأَلَّر، تَتْبُعُ الْأَكْر، اِقْتِفاء

الْأَكْر.

شَوْن هه ناردن

لە: خواستن. [بەدواداناردن]

ف: خواستن، پی فرستاندن.

ع: دَعْوَة. مَطْلَب.

شَوْن يەك

لە: پشتسەریەك. [یەكەلدەرایەك]

ف: پشتسەرهم، پشتسەرهەمەدیگر.

ع: ولاء، تَوَالِي، تَسَاتُل، اِنْسِتَال، تَتَابُع، مُتَوَالِيَا،
مُتَعَاقِبَا، مُتَسَاتِلَا.

شوو

لە: هاوخەف، هاوسەر. [میزد]

ف: شو، شوی، شوهر، جُفَت، هەمسەر.

ع: زَوْج، بَعْل، حَلِيل، قَبِيل، قَرِین.

شووت

لە: شات، شاتە، هوشە، شووتە. [شاتوشووت]

[لەنوگەزاف، نەرفیشال]

ف: گزافە، گزاف، لاف، بادپیمایی.

ع: تَفَاخُر، اُسْرُوجَة، صَفَف، كَذِب.

شووتە - شووت

شووتی - هه نی [روشیەکی کرمانجیە.] [کرمانجی لەت.]

شوودان

[لە: بەمێردەدان]

ف: شوهردادن.

ع: نَكَح، نِكَاح، اِنْكَاح، تَزْوِیج.

شوودۆس

[لە: نافرەتی مێردخۆشەرست.]

ف: شوهردوست.

ع: عَرُوب.

شوورەیی

لە: خراو، نابار، نابار. [نەنگ، عەیب]

ف: شرم آور، شرم آگین، شوره‌گین.

ع: قَبِيح. قَبَاحَة، شَنَاعَة.

شووش

[لە: تالابی داپێژاری زیر و زیو.]

ف: شەمش، شووشە، شیوشە، شەفەشە، خەفەجە،

سوفجە.

ع: سَبِيحَة، سَلَاك، قَضِيْب، نُقْرَة.

شووش - سیخ [روشیەکی کرمانجیە.] [کرمانجی لەت.]

شووش بەستن

لە: مالتۆسکە. مالتۆسکە بەستن. [شرێتەراری شوول یا

شەلاق لە لەشدا.]

ف: شەمش بەستن، برآمدن. (شەمش بەستن بەدن از

اثر ضربت چوب مثلاً.)

ع: حَبَط، عَجَر.

شووش یەخ

لە: دالتۆسکە. [چلۆردی شۆزەرمەور.]

ف: نرگە، نرگالە، نرگالە، دنگالە، دنگالە،

گلفەشەنگ، کلفەشەنگ، کلفەخشەنگ.

ع: قَضِيْبُ الثَّلَج.

وینە

شووکا

لە: فیتلە گێجە. [شور، فیلە گێژە، جۆری کەلە کێژە.]

ف: شوکا.

ع: وَعَل.

وینە

شوهرکردن

[لە: مێردکردنی نافرەت.]

ف: شوهر کردن.

ع: نَكَاح، تَنْكَح، تَزْوِیج، تَقْنِي.

شووم

ل: قَوْشَه. [بَیْفَر، بِدِیومَن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: شُوم، مَشُوم، مَشُوم، مِشُوم، شَکِیس.
شورمردک

[ل: بَیوژنی میتردورد.]

ف: شوهر مرده.

ع: اَیم.

شوهرت ← **شورهت**
شوهفَر

ل: تەرک، تروژ. [شورل]

ف: تَرکه. خَپچه. شاخه.

ع: شَغُوب، خَرُوب، غُصن.
شویت

[ل: یه کیکه له سوزوات.]

ف: شبت، شود، شوی، شویت.

ع: شَبِت، شَبِی، شَوِی.
شوین

ل: باریکه. [کینگى باریک و برتسک. (باریکه زوی)]

ف: تیکه. (زمین باریک)

ع: قَطْعَه.

شهباهت

ل: وِئای، شیره، وکی. [لِئالچوون، هارچشنی]

ف: دَسی، تَندَسی، تَندِیس، مانندی.

ع: شَبَاهَة، قَمائل.

شهبسان

ل: سه یزان، ژیرخان. [ژیرزهینی]

ف: شَبِستان، شَب_خانه، سرداب، سردابه.

ع: قَبو، دِیماس، دَوَلج، سَرَب، سَرَداب.
شهبکه

ل: شهبکه. [کلاری لیواره دار. (کلاری ینگیزی).]

ف: شاپو، شَبَقَه. (کلاه فرنگی)

ع: بُرْئِیْعَة.

وینه

شهبکه ← **شهبکه**

شهبج

ل: تاپو، تارمایی. [رماپی، شَبِنگ]

ف: رُهو، سیاهی.

ع: شَخْص، شَبِج.

شهبه یوون

ل: چپخون، شونوغون، شورولغار. [هیرش کردن له

شودا.]

ف: شَبِیخون، شَبِخون، شَب_تاختن.

ع: شَبِیت.

شهبساز

ل: چهنساز، وینه ساز. [پدیکرساز]

ف: تَندَس_ساز، تَندِیس_چی.

ع: وَاْمَة.

شهبیه

ل: وِلک، وینه، چهشن، جَور، دَس، نَواخت، هارچهشن،

هاودهس... [هارشیره]

ف: مانند، لنگه، مان، سان، آسا، پام، دَس، تَندَس،

تَندَسه، تَندِیس، سَجاهتر.

ع: مَثَل، شَبِیه، نَظیر، ضَبی.

شهب

ل: مَشت. (شهبی کهره) [ژسولکه، پری مَشت.]

ف: مَشت.

ع: کَعَب، کَتَلَة.

شهب

ل: شَر، دَرِژ. [فَش و داهنزار.]

ف: ویسته، بلند، دراز.

ع: طویل، مَندَلی. سابع.

شہ پ ← شہ پالہ
شہ پالہ

لە: چمپالە، شەپلاخە، زیلە. [زڵلە، شەقزلە]
 ف: تەس، سەنە، سەیلی، کەشیدە، تەیانچە، تەوانچە.
 ع: دَح، نَطح، کَلَح، لَطَم، مَكَّة، مَصْفَع، مَصْفَدَة،
 رَطْسَة، طَبَانِجَة، طَبَنَجَة.
 شەپشەیان

لا: شەپلى شەپان. [(بە لەبى دەست ھەلخستەن گرتەنەى
شەتەك، ەك: يارى كۆرەن بە سەىر يا تەزى لاسەك).]
ف: شەپ شەپ، شەپاشاپ. (بە چەزى در ەوا بازى
كۆرەن بە وسەلەى دەست، از قەبىل سەب يا تەو
لاسەكەى).

ل: شَمَپَالَه، چَمپَالَه، زِيلَه. [زَلَه، شَمَقَزَلَه]
 ف: تَس، سَلَه، سِيْلِي، كَشِيْدَه، تَپَانْجَه، تَوَانْجَه.
 ع: ذَحْ، لَطَحْ، لَطَمْ، كَلَخْ، صَنَكْ، صَفْعَه، ضَفْدَه،
 رَطْسَه، طَبَانْجَه، طَبَنْجَه.
 شَهْشَوْر

له: شَوْرَ. [فَش و داهيتراو].
ف: ريسته، آويخته، دراز، بلند.
ع: طویل. دالي، مُتَدَلِي.
شهبُزکيان

ل: پەزىرگەن، شەرزىزەن. [پەزىرگەن، شەرزىزەن]
ف: شەرزىزەن، شەرزىزەن، شەرزىزەن، شەرزىزەن، شەرزىزەن،
آجىزەن.

ل: لیه، شلپار، لیپار. [پیتل، مۆنج (مۆنج دانی نار).]
ف: کوهه، خیزاب، تپانچه. (تپانچه ژدن آب)
ع: موج، لُجَب، تیار، جَرَد، مَدَ.

شەبۆڵدان

ف: کوهه زدن، خیزاب کردن، آشوب کردن.
(کوهه زدن دریا مثلاً.)

ع: تَمَوَّجٌ، تَنَائِيسٌ، تَيَّوَانٌ، هَيَّجَانٌ. تَمَدَّدٌ.
شبهه شمشاد

ف: شپ‌شپ، شپ‌شاپ، شپ‌شاپ. (صدای خوردن لباس به زمین یا صدای خوردن پیکان متعاقباً به یک جا).

ع: خَشْخَشَةً، رَفْرَفَةً.

۱: قدم، رُوخانه. [رديار]
۲: زوغ، رود، رودخانه.
۳: دَجَلَة، عَدْوَة، شَطَط، شَطَا، شاطِئ.

۱: دملوا. [شیو و دژل که ناری پیتدا بیتت.]
۲: رود، آب دره.
۳: وادی.
۴: سمنه رنج

۱: یارید کی بغاویانگه. (داشگهلی شترنج بریتین له:
هلا، نعیپ، فیل یا کوول، پاشا، وزیر، سوریاز.)
۲: شترنگ، سترنگ، شش رنگ، آوند.

(شش رنگ^۱ از این قرار: ۱. رخ، ۲. اسپ، ۳. فیل،

۴. شاه، ۵. وزیر، ۶. پیاده)

ع: كُوبَة، شَطْرَنَج.

وینە

شەتەل

[ك: شتل: گیا یا دارێك كه به دست دهقیتریت.]

ف: نشا.

ع: فَسَل، نُصْبَة، بَادِرَة، غَرِيسَة، غِرَاس، غَرَز، شَتَل،

شَتَلَة.

شەتەل ← تۆمەدانە

شەتەل

ك: شەتەلی. [پارەیلەك كه براروی قومار دەیەخشیت بە

كەسی سینیەم.]

ف: شَت، شَتَل، شَتَلی. (پولی كه برنده در قمار

به شخص ثالث می‌بخشد.)

ع: شَتَل.

شەتەلی ← شەتەل

شەتەل

ك: تەناف، گوريس. [گوريس]

ف: رَسَن، طناب.

ع: حَبَل، شَطَن، طَنَاب.

شەتەندان

ك: سفتەركردن. [شەتەلەدان (ولەك: شەتەلەدانی بار).]

ف: سفت کردن، سخت بستن. (سخت بستن بار

مثلاً.)

ع: شَد، شَطَن.

شەچەرە

ك: زاڭنامچە، نەژادنامچە. [رەگزنامە]

ف: پَرۆز، بَن‌زاد، زادنامە، نژادنامە.

ع: عَسَب، سِلْسِلَة النُّسَب، شَجَرَة.

شەهە

ك: شاه، داروغە. [پاسروانی شار. (سرۆکی پۆلیسخانە).]

ف: شحنة، داروغە، شهریان.

ع: مُحْتَسِب، رَئِيسُ الْإِحْتِسَاب، شَحْنَة.

شەهە

[ك: (ك: سرۆكه‌لناری «شامو محمد».)]

ف: مخفف «شاه محمد» است.

شەغره

ك: شەغره. [شخړه: باره‌گیا. (بۆ غمرونه: بریتیه له چەند

چەپكه گەم یا جۆ.)]

ف: شغره. (عبارات است از چند بسته گندم یا

جو مثلاً.)

ع: رُثِمَة، شُخْرَة.

وینە، مەیه.

شەخس

ك: پیر. [مەرگەد (قەبری مەرگە پەرزە).]

ف: پیر.

ع: مَطَاف، مَزار.

شەخس

ك: كەس. [تاكێك له مەرگە، نەطر]

ف: دیسه، كَس، نَقَر.

ع: شَخْص، دَمَس، نَقَر، جُكَة، هَامَة.

شەخەل

ك: خە، خەپ. [بەردەلان، رەقەن، رەقەلان]

ف: ژراغاش، ژراغن، ژراغنگ، ریگزار، ریگناک،

ریگلاخ، سنگلاخ، سنگزار.

ع: جَرَج، خَجیر.

شەخەل

ك: دەرکوداڵ، جەنگەڵ. [شێخەل. دارستان]

۱- به بۆچوونی نووسەر وشەی «شەترەنج» لە

«شەشرەنگ» هەر هاتوووە. (ر - ر)

ف: شَخْلَى، خار گیاه، جنگل.

ع: أَشْوَكَ، اَمَظاظ. غَيْضَة.

شده

ل: گید. [نیشانی گرتنی بیت] که له عمر پیدا برتیه له:

[١٠]

ف: گیره. (نشانه‌ی بستن حرف، نشانه‌ی گرفتن

حرف)

ع: شَدَّة، تشدید. ()

شده

ل: در یزید کردن. [در یزیدان، لینانوه]

ف: درازگفتن، پیرایه‌باختن.

ع: شَرَح، بَسَط، تَطْوِيل، تَفْصِيل.

شده

ل: شهلای، کلارده‌سال، شیدبا. [سرپیچ و کلاری

ژنانه.]

ف: کلاه و دستمال. (زنانه)

ع: عِمَامَة، اِکلیل.

شهر

ل: جَدَنگ. [برانبهری «ناشتی».]

ف: جَنگ، پیگار.

ع: حَرْب، وَغَى، هِجَاء، شَر.

شهر

ل: به‌د، خرا. به‌دبه‌ختی. [خرابه (برانبهری چاکه).]

ف: بد. (ضد خیر)

ع: شَر، وِيل، نَحْس، عِلَّة، تَرِب.

شهر

ل: گدوما. [اگرمای شیدار که میوه تیا دبات.]

ف: گرما، گرمای تابستان. باد گرم. (گرمای

مرطوب که میوه را فاسد می‌کند.)

ع: حَر، حَرور. سَموم، سَهام.

شعرا

[ل: زیبکه‌گه‌لنکه له‌گمن خارشدا که له لشدا پیددا

دبیت.]

ف: سَر، شَرک، دُلم. (جوششی است با خارش

که در بدن پیدا می‌شود.)

ع: شَری.

شهراب‌رنگ

ل: گهرما‌بردگ. [گهرما‌بردو: به گهرما خراب‌پرو.]

ف: تَباسیده.

ع: مَحْرُوق، مَسْموم، فاسد.

شهرابه

ل: شیب. [اگر نمی‌دریژ.]

ف: شیب. (منگله‌ی بلند)

ع: شیب، دُؤابَة، شرابَة.

وینده

شهراره

ل: مالار، تار، بلتسه. [پزیکه]

ف: تَف، آییژ، آییژک، آییژ، خدره، لُخچه،

سَبِنَجَر، ایژک.

ع: حَدم، شَر، شرارة.

شهراره‌ی ناکر—شهراره

شهراشو

ل: شاراشو، کولده‌یوا، وه‌غی. [نازاره‌چی]

ف: هنگامه‌جو، غوغا‌انگیز، شهر آشوب.

ع: مُفَتِن، مُفَسِد، مِسعار.

شعراو

ل: باد. [مسی، شراب]

ف: مَی، لَه، مَل، بگماز، باده، شراب.

ع: خَمَر، راح، مُدام، ناجود، قَرَقَف، رَحِیق، عُقار،

قَهْوَة، رَهیق، سَکَر، غَرَب، سَباء، صَهَباء، عاتِق،

کُمیت، رُقی، طِلاء، فَضْلَة، لَذَة، لَذِیذ، لیلی، مَشروب،

خَنَدَرِیس، بِادَة.شماره‌خانه

ل: شیرخانه. [مِه‌خانه]

ف: می‌خانه، می‌کده، خُم‌خانه، شیریه‌خانه، شراب‌خانه.

ع: خُصْن، کُلبَة، خَمَارَة، حان، حانوت، خان. شماره‌خوهر

[ل: مِه‌فَز، بادِ‌فُز]

ف: شراب‌خور، شراب‌خوار، می‌گسار، باده‌خوار.

ع: خَمِر، مُسْتَحْمِر، شاربُ الخمر.

شماره‌فروش

ل: شیرچی. [مِه‌فِرُش]

ف: می‌فروش، باده‌فروش، شیریه‌چی.

ع: خَمَار، سَكَار.

شهریه‌ت

ل: نوشیدنی. [ناری شیرین‌کراو بِز خوارده‌نوه.]

ف: نوشینه، نوشابه، نوشیدنی.

ع: شراب، مشروب.

شهریه‌شاران

ل: جه‌نگران، دلا‌غراز. [جنگارم]

ف: جَنگجو، جنگی، سَلَح‌شور، شورسَلَح.

ع: مُبارِز، مُحارب، سَلِیح، مُعْتَرِک.

شهرت

ل: پدیمان، پدنی‌دس، تدی، پدس، پدسه. [پدَین]

ف: پیمان، پیغان، پیغون، غُنوتند، سامه، بَر.

ع: شَرط، عَهْد، قَطْع.

شهرت

ل: مهرج، گرو، فوتو. [گِرَ، ناه]

ف: مَرَج، گِرَو، شَرَت.

ع: شَرط، قید، نَذر، نَحَب.

شهرج

ل: چم، سهره، گوزاره، مانا، وه‌لامه. [رائه، لیکدانوه]

ف: وستی، سَفَرَنگ، نَمیرا، گزاره.

ع: شَرَح، تَفْصیل، تَفْصیل.

شهرجه

ل: ناسک، تیکه. [پارچم‌کی تنک له گوشت.]

ف: پاره، پارچه. (تیکه‌ی نازک از گوشت)

ع: شَرَحَة.

شهرع

ل: دسور، ناین، یاسا. [رَباز، روشونی نایینی.]

ف: کیش، آیین، یاسا، دستور، وَخْشورپند.

ع: شَرع، شَرِیعة، طَرِیق، طَرِیقة، مَذْهَب، سَنَن.

شهرع موسیاسی

[ل: نایینی یعمود.]

ف: آیین یهود.

ع: تَلْمُود، فِقْهُ الْیَهُود.

شهرق

ل: خوره‌ه‌لات، رَزْه‌لات. [جِنگی هه‌لاتنی خَور.]

ف: بتو، خاور، خراسان.

ع: شَرَق، مَشْرِق، مَطْلَع الشَّمْس.

شهرم

ل: که‌میری، سه‌ریایی، نارپو. [تَریقی، رِوَنه‌اتن]

ف: هَنوتند، آزرم، شرم.

ع: حَیاء، حَجَل، خَفَر، اِغْضاء، حِشْمَة، حِجَاب.

شهرمدار

ل: باشهرم، سه‌ریایی، که‌میر. [شهرمن]

ف: باشهرم، با‌آزرم.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْجِی.

شهرمسار—شهرمه‌سارشهرمگا

[ل: عَمُورَت، نارگن]

ف: شرمگا، بَترجا.

ع: عَوْرَة، زهار، عانَة، رَکَب، خُشَلَة.

شهرمنه

ل: شهرمسار، تهریق. [شهرمن، کمرور]

ف: فاوا، شرمگین، شرمنده، شرمسار.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْبِي، مُنْفَعِل.

شهرمه

ل: رو گرتن، شهرم. [خوشاردنره له شرما، ههروهه؛

تهریق]

ف: روگیر، روگرفتَن، شَرم.

ع: حِجَاب، حِطَّاف، اِحْتِجَاب، اِحْتِمَان، حِیاء.

شهرمه‌سار

ل: تهریق. [خجالت]

ف: شرمسار، شرمگین، شرمنده.

ع: خَجَل، مَوْجُون، مَخْجُول، مُنْفَعِل.

شهرمه‌ساری

ل: تهریق، سرداخستن. [خجالتی]

ف: شوره، چَکَس، خُدوک، طیره، شرمساری،

شرمندگی، سرافکندگی.

ع: خَجَلَة، خَجَالَة، اِنْفَعَال.

شهرمه‌شکافی

[ل: دیاری به یۆنهی رود درختنی بووکره.]

ف: رونما، روی‌نما، رونمای.

ع: جِلْوَة.

شهروال

ل: پانتۆل. [پانتۆل، شه‌لار]

ف: شه‌وال، پانتۆل.

ع: سروال، سرویل.

وینه-پانتۆل

شهروور

ل: روش، له‌لەش، شه‌ت، یه‌شه‌رم، تون. [شه‌رائی،

بدنفر]

ف: شرانگیز، شورش‌انگیز، تندخو، آشوب‌جو،

بی‌شرم، بی‌آزرم.

ع: نَبِیث، نَبِیث، مُعْتَر، شَر، شَرِیر، بَذِی.

شهره‌پۆیان

ل: داوا. [چنگه‌پرچه (راکێشانی پرچی یه‌کتر له شه‌ردا).]

ف: گیس‌کشی، تو‌سر همدیگر زدن. (زلف

همدیگر را کشیدن)

ع: مُعَاثَة، مُوَافَرَة، مُضَارَرَة، مُنَازَعَة.

شهره‌ف

ل: نابوو. [نابوو، ریز]

ف: آبرو، آبرومندی، بزرگی، بزرگواری، والایی،

بلندی.

ع: شَرَف، شَرَافَة، نَبَاهَة، رِفْعَة.

شهریان

ل: ره‌گی زینگانی. [ره‌گی خوتنهر.]

ف: رگ جان، رگ جُنبدنه.

ع: شه‌ریان.

شهریک

ل: هاریه‌ش، به‌شهر. هارده‌س، هارمال، مال‌له‌یه‌ک.

[هارکار، به‌شار، برابش]

ف: آنبان، آمبان، هه‌بان، هه‌باز، هه‌ماس، سَنگَم،

سَنگَمَبَر، هه‌مال، هه‌مال، بَر‌خور، به‌ره‌بَر،

بَخش‌بَر، هه‌مدست.

ع: شَرِیک، سَهیم، شَقِیع.

شه‌سین

[ل: شست: ژماره‌ی پاش په‌نجار نو.]

ف: شست، شصت.

ع: سَه‌سۆن.

شہ سنس

ك: نہنگوسہ گہرہ. [پنجہی نسیپی کوزہ، قامکہ گہرہ]
ف: شسست، انگشت نر، انگشت بزرگ.

ع: ابہام.

وینہ: نہنگوس

شہ سنس

ك: زانایی. (شہ سنس باخہ وعرہ.) [ناگاداری، هست

(سو کہ لئی «شاه سنس» راتہ، شاهست.)]

ف: دانایی. (مخفف «شاه سنس» است یعنی «شاه حس»)

ع: مدركه.

شہ سنس

ك: رھیلہ. [رژنہ (بارانی توند.)]

ف: باران تُند.

ع: نُضج، دیمۃ، هاطل.

شہ سنس بیدارہ

ك: ریاس. [ریایہ، هستیارہ.]

ف: ہشیار است، بیدار است.

ع: مُتَقَيِّظ، مُنْتَبِه، مُدْرِك.

شہ ش

[ك: ژمارہی پاش پینج.]

ف: شش.

ع: سئۃ.

شہ ش نلکر

ك: شہ ش لول. [جڑہ دہمانچہ کہ.]

ف: شش لول، وروز.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ شہالوو

ك: چواربالو. [ششیرو، خشتك]

ف: شش پھلو، چہار پھلو.

ع: مُكْعَب، مُجَسَّم.

وینہ: چواربالو

شہ ش لہرہ ف

[ك: ہر شش لاکہ.]

ف: شش سو.

ع: جہات سئۃ.

شہ ش کلک

ك: شہ ش. [مرژئی ششیرہ.]

ف: شش انگشت.

ع: اَعَنَش.

شہ ش گوشہ

ك: شہ ش سوچ. [شش لا]

ف: شش گوشہ، شش سو، پا آھو.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ ش لول

شہ ش کلک

شہ شہ آن

[ك: شہ شہ کان (شش رژئی سہرتای مانگی «شہال».)]

ف: ششہ، شش یندان. (شش روز اول شوال)

ع: سئۃ، سئۃ الشّوال.

شہ شہك

[ك: يك بش لہ شش بش.]

ف: شش یک، شش بودہ.

ع: سُدَس، نَصَفُ الثَّلَث.

شہ شہ

ك: پدل، شاخہ، حاجہ، لیزگ. [لق]

ف: شاخ، شاخہ.

ع: شُعْبۃ، عُصن.

شہ شہ جہ

دەخغەنە سەر «شغره کیش» و لە وڵاخى دەنێن. [

ف: شغره. (چند بسته گندم مثلاً که روی شغره کش گذارند و به وسیله‌ی الاغ حمل کنند.)

ع: وَثِیْمَةٌ، شَخْرَةٌ.
شەغره ← **شەغره کیش**
شەغره کیش

ل: کەتەر، شەغره، شەخره. [نامرازتکی دارنه که باره‌گیا دەخغەنە سەری و لە باره‌بەری دەنێن.]

ف: شغره، شغره کش.

ع: مَرِیْعَةٌ، مَشْخَرَةٌ.
 وینه
شەفا

ل: خوەشی، خوەشووبوون. [چالەبوونەر]

ف: بهی، بهبودی، خوبی، خوب شدن.

ع: شَفَاءٌ، بُرءٌ، بُرْوٌ.
شەفا ← **شەفاعەت**
شەفاعەت

ل: تکا، خواشت، شەفاخوازی. [تکاکاری، شفات]

ف: ورفانی، دڤست‌مردی، پای‌مردی، خواهش، بخشایش خواهی.

ع: شَفَاعَةٌ، اسْتِغْفَاءٌ، اسْتِغْفَارٌ.
شەفاف

ل: رۆشن. [رۆن، دیدیار]

ف: کیارنگ.

ع: شَفَافٌ، شَفِيفٌ، لَطِيفٌ.
شەفافى

ل: رۆشنی. [رۆنی، دیدیاری]

ف: کیارنگی.

ع: شَفَافَةٌ، لَطَافَةٌ.

ل: تەردەسسی، چاوبەننی، جانقولیازی. [چارەس، جادور، سیر]

ف: فَره‌ست، جادو، آفسون، شەعبەدە، تردسی، چشم‌بندی، شاهبازی.

ع: شَعْبَذَةٌ، شَعْوَذَةٌ.
شەهرا

ل: بەرەلە. [نەستێرەدە بە عەرەبی «شەعرای شامی» یەنەلێن. (بە «شەعرای شامی» و سێوێل دەلێن: دروخوشکە، که له کۆتایی «گولەگەم»دا و لە باکووری رۆژه‌لاتەرە دەلێن.)]

ف: پَرك، خواهر سَهیل، خواهر آگست، دوخواهران. (شَعرای شامی، شَعرای شامی و سَهیل را دوخواهران گویند، در اواخر سنبله، در سمت شمال شرقی طلوع می‌کنند.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَاءٌ، شَعْرَى الشَّامِي، شَعْرَى الْعَمِيصَا، أَخْتَا.

شەهرای پەمانی

ل: گەلاوێژ. [نەستێرەدەکی گەشە که هیندە رەمێک لە خوار «ترازو» بویدە. لە ناوێراستی هاوندا دەلێت، بەسەر شێوی «سەگی گەر» بویدە.]

ف: پَرنَگ. (ستاره‌ای است روشن، پایبتر از ترازو به مقدار یک نیزه، در چهل و پنج تابستان طلوع می‌کند، بر شکل کلب اکبر واقع است.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَى الْعَبُورِ، شَعْرَى الْيَمَانِي.
شەهره

ل: شەخره. [شغره: باره‌گیا (بۆ نمونە: چەند چەپکەگەم که

ل: چاپ کردن. [لمچاپدان]

ف: باسمه کردن، چاپ کردن.

ع: رسم، طبع.

شه قواشهق — شه قواشوق

شه قوشیر

ل: دریاک. دارمشیاگ، شیردیز. [داوشار، دراو]

ف: پاره، تیکه و پاره. ناستوار.

ع: مُتَشَقَّق، مُتَصَدِّع، مُتَخَرِّق، مُتَفَلِّع، مُتَسَلِّع،

مُتَفَلِّق، مُتَهَرِّم، مُتَفَقِّع، مُتَفَقِّش، مُتَفَقِّس، مُتَفَقِّص،

مُتَرَلِّع، مُتَشَرَّتْ، بَالِي، واهي، واهن.

شهقه

ل: تیکه. [لت]

ف: تیکه، پاره، لُخت.

ع: شَقَّة، صَدِيع، شَرَحَة.

شهقه

ل: دهقه، دنگ، سه‌دا. [دهگیکه، دهک، دهگی بال له

فرپندا.]

ف: دنگ، صدا.

ع: صَوْت، طَقَّة.

شهقه

ل: شاخه. [دنگیکه. دهک، دهگی به‌رزقانی یا شکانی

دار.]

ف: چَک، صدا. (صدای فلاخن یا شکسته شدن

چوب مثلاً.)

ع: صَلَق، صِرْقَاعَة، قَضِيض.

شهقه

ل: دهقه، شانه‌ی جُولایی. [نامرازیکی جُولایانه.]

ف: هف، کوف، دَفته ...

ع: مِکد، مُشَط، دَفَة.

شهقه — چپوشهقه

شهقه‌زله

ل: چدپاله، شه‌پاله، شه‌پلاخه، چدک. [زله، شه‌زله]

ف: سیلی، سیله، تَس، تَپانچه.

ع: لَطَم، لَطَه، دَح، وَكح، سَفَقَة، صَفَقَة، صَفَقَة،

ضَفَقَة، طَبَنَجَة.

شهقه کل

ل: کل. چارَنَشَه. [نیشی له راده‌بری چار] که سری پتوه

دیشیت.]

ف: چشم‌درد. (سخت درد کردن چشم)

ع: رَمَد، وَجَع العَین.

شهقه مشار

ل: هره، مشار. [مشاری دورکسی.]

ف: آزه، آزه‌ی دو دستی.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.

وینه

شهقه‌ی بال

ل: شاخه‌ی بال. [دنگی له‌یبلدانی بالی بالنده.]

ف: صدای بال. (صدای به‌هم خوردن بال مرغ)

ع: صَلَق.

شه‌قیقه

ل: لای سر. [نیوان گوتچکه و تویرل، لاجانگ (هره‌ها

نمغوشینیک که لایه‌کی سر ده‌گرتتوه.)]

ف: نیمه‌ی سر. (مرضی هم که در نیمه‌ی سر

عارض می‌شود شقیقه گویند.)

ع: شَقِیقَة، صَدِیقَة.

شه‌قیله

[ل: چهرمیکه بز تمش سورپدان هه‌لیدواسن به لای پیتی

راستدا.]

ف: چرمی که برای تاب دادن «تمشی» یعنی دکلان

به‌طرف پای راست آویزند.

ع: ...

ع: سَلَوَى.

وَتَمَى هَبِی.

شەلان

ل: ... شەل. [لنگ، گێڕ، شەلین]

ف: لنگ، لنگان.

ع: اَعْرَجَ، اَقْرَلَ، عَرَجَ، ظَلَعَ.

شەلان شەلان

ل: لارالارلا. [لارالار، شەلەشل]

ف: لنگان لنگان.

ع: زَمَالَ، قَزَلَانَ. ظَلَعًا، مُتَعَارِجًا، مُتَعَاوِدًا.

شەلایی

ل: شەجە. [جۆرە مشکیدە کە ژنان دەپێچن بە سەریاندا.]

ف: کُلاە دەستمال. (یک قەسەم کلاغی است کە

زەن ها بەسەر می بندند.)

ع: اَكْلِيل، عَمَامَة.

شەلەکوێرم

ل: دەست نەپاراستن (وەشاندن بە بێ گۆڕدانه ئەوی بەرچ

کەستێک دەکوێرت.)

ف: شَلَمَ کوزم. (زەن، بدون قصد اینکه بە چە

کس بخورد.)

ع: عَمَت، تَعَمِيت.

شەلەبەت

ل: لەتەرەت، کوتەرەت. لاچەرپاچەر. [شەلەپاچە]

ف: تیکەموپارە، لە، لەمشە.

ع: مُتَقَطِّعٌ، مُنْهَمَكٌ، اِرْبَا، اِرْبَا.

شەلەمار

ل: [شەلەپاچە]

ف: لە لنگ.

ع: وَقِذ.

شەلەشەل

ل: گێڕ، گێڕ. [لار، لار]

ف: لنگان لنگان.

ع: قَزَلَ، ظَلَعَ، قَزَلَانَ، ظَلَعَانَ. مُتَعَارِجًا.

شەلەکا

ل: شەلگە، بەریان. [شوتنی هەلپینی نار.]

ف: شەلەگە. (جای اقتادان آب)

ع: يَثْقُ، فُرْضَهُ، قُرَّة، مَفْجَر، مَدْعَق، مَيْشَل.

وَتَه (۲)

شەلەگە—شەلەکا

شەلەم

ل: [شەلم]

ف: شَلَمَ، شَلَمَ، شَلَمَ، شَلَمَ.

ع: لَفَتَ، سَلَجَمَ.

وَتَه

شەلەماو

ل: [ناری شەلم.]

ف: شَلَمَابە، شَلَمَابە.

ع: ماءُ اللَّفَتِ.

شەلەم شەلەم

ل: [داریکی سەرزە کە شەلمی پێ دەشێرتن.]

ف: گێجە، گێجە. (چووبی است سرگنده که شلغم

را با آن به هم می زنند.)

ع: مَجَدَحَ.

شەلەهە

ل: تەرزە. [گیایەکی رەوانکەرە، سەلکەکی لە پەتە

دەجێت.]

ف: شَلَمَک، شَلَمَ. (علفی است مسهل، بیخ آن

شەبە بە سەب زەینی است.)

ع: شَلَمَقَ.

شەلەمین

ل: تەخێتە. [جێشتی شەلم.]

ف: آش شَلْفَم.

ع: مَرَقُ اللَّفْتِ، طَبِيعُ اللَّفْتِ.

شده مینکمره

[ل: پیرو لپایزه، پیرو، شده مینکمره (گرتی شنگه).]

ف: کوالف، باد آور، باد آورد، باد بَرک. (گل شنگ

است.)

ع: مَلَيَارَة، الشُّوْكَةُ الْبَيْضَاء.

وینه

شده لی

ل: گِیَرِی. [لنگی]

ف: شَلِی، لَنگَش، لَنگیدن.

ع: عَرَج، عَرَجَان.

شده لیل

[ل: میوه که. (جوره توخیکه که تووکی نید).]

ف: شَلِیل، شَلِیر، شَلِیر، شَفَتَرَنگ. (قسمی از

شفتالو که پشم ندارد.)

ع: زَلِیق، دَرَاق، دَرَاقَن.

شده لین

[ل: لَنگین]

ف: لَنگیدن.

ع: عَرَج، قَرَل، عَرَجَان، قَرَلَان.

شده لفاخ

ل: دَبه، گِیچَه، تَشخَه، چاچوله. [گِی، تَشخَه]

ف: دَبه، شَلتاق، دَغَل.

ع: ضَعُو، اِفْتَرَاء.

شده لته

ل: ژِیر شَوَال. [ژِیر دِریژی ژَنه].]

ف: شَلِیتَه، زِیر شَلَوَار. (زَنانه)

ع: خِصَار، مِشَد.

شده لته

ل: سَرمای پَایز. [شَخته]

ف: سَرمای پَایز.

ع: قَارِسَة، قَارِسَة.

شده م

[ل: مَزَم]

ف: شَم، سَپَنَدَار، اِسَپَنَدَار، مومینه، موم.

ع: شَمع، سَعُو.

شده مانه - سهات زه نکی

شده مانه ت

ل: شاد کاسی، بَخ. [خوشحال برون به گِیو گرتی خدکی].]

ف: تِیوسول، شاد کاسی.

ع: شَمات، شَماتَة.

شده مالی

ل: شَم. [مَزَم]

ف: شَماله، سَپَنَدَار ...

ع: شَمع.

شده مالی

[ل: مالتوماز گِیران به چِراوه له شودا.].]

ف: شَماله. (شَب با چراغ خانه به خانه گشتن)

ع: اَلْاِسْتِرَاءُ بِالشَّمع.

شده مال

ل: بای شَمال، بای راس. [بایده که، نه گِیر رووه رَوَده لالت

راوستین له لای راستمانره - باشور - بَرو لای چه پان -

باکور - هَلد کات.].]

ف: باد راست، باد شمال. (بادی است از طرف

راست - یعنی جنوب - به طرف چپ - یعنی

شمال - می‌وزد که رو به مشرق ایستاده

باشیم.)

ع: حَدَواء، نَعامی، سَلامی، هَیَر، هَیَر، مِسع، نِسع،

جنوب، اَزِیب.

شده مام

[ل: سور کَلَمی «شمامه» یه، ناره بَز ژَنان.].]

ع: عَوْرَ عَمَه.

شماره کوثره - شماره

شماران

ل: شوگدل. [کزی «شو»].

ف: شَبان، شَوان، شب‌ها.

ع: لِيَالِي.

شموپلز

[ل: شو کسی به بوکلته، یاری «بیبیجان‌خام»

ده‌کات.].

ف: شب‌باز. (کسی که خیمه‌شب‌بازی

درمی‌آورد).

ع: لَاعِبُ الثَّمَاثِيل.

شموپو

[ل: گرتیکه له شوذا بونی دیت و چنند جزری هدیه.].

ف: شب‌بو، شب‌بوی، شَبْآنْبوی. (گلی است که

در شب بو می‌دهد و آن چند قسم است).

ع: عَرَارٍ، مَنثور. خیری.

وینه

شموپوی زهره

[ل: جزره شریزه‌که.].

ف: هیری، خیری، شب‌بوی زرد.

ع: عُصْفِرَة، مَنثور أَصْفَر، خیری.

شمو برات

[ل: شوی رزق و رزقی بش کردن له لایمن خوداوه. (شوی

پانزدهمی شعبان.].

ف: شب برات، شب چک، شب جک. (شب

پانزدهم شعبان)

ع: لَيْلَةُ الْبَرَاءَةِ.

شموپن

[ل: زامنی خنجیر که ناهیتیت خنجیره که بیتته دمروره.].

ف: شب‌بند. (بند خنجر که بیرون نیاید).

ع: ضَامِنَة.

شموپندار

ل: شمرنه‌غوس. [کسی که له شوذا ناخوړت.].

ف: تَرغاق، شب‌بیدار، شب‌زنده‌دار.

ع: سِنَمَار، هاجد، مُتَهَجِد، قَرع، قَائِمُ اللَّيْلِ.

شموته‌مقنهق

[ل: شوی دهیمی رښندان.].

ف: شب سدم.

ع: لَيْلَةُ الصُّدَّة.

شموچرا

ل: سزله‌چرا، چوله‌چرا. [چرای شماره. (چرایک که بز

دزینوهی نیچیر له شوذا دایده‌گرتین.].

ف: هاله‌چراغ، شوله‌چراغ، شب‌چراغ، شب‌تاب.

(چراغی است برای پیدا کردن شکار در شب

روشن کنند).

ع: قُبَار، عُشْوَة.

شموچهره

[ل: خواردیک که له شونشینیدا ده‌خوړت.].

ف: شب‌چره، شب‌چرا.

ع: عُقْبَة، لَمَجَة.

شموچهره

ل: رسوا، به‌دناو. [ناوړواو (کسیک که خدلی له کزوی

شواندا به خرایه ناری دښمن، تیدیژه.].

ف: رسوا، به‌دنام. (کسی که مردم در

شب‌نشینی‌ها به او بد بگویند، کنایه است).

ع: سُبَّة، لَوْمَة.

شموچهره

[ل: روداری نوی که ده‌کرتته سو زمانی خدلی.].

ف: داستان تازه. (مطلب تازه واقع شده که مردم

از آن صحبت کنند.)

ع: اُحدوثة.

شهرخف

ل: جلسقه. [سدريه: سوخمي بر توتلی پيارانه.]

ف: جلسقه.

ع: صُدرة، صَدْرِيَّة، شَوْدَر.

وینه ← چيسقه

شهرخف

ل: شوركلار. [تغلی شو که بز نوستن دهیگنه سر.]

ف: شب کلاه، شب پوش.

ع: تَخْفِيفَة، طَاقِيَّة، طَرِيوش، سِنْدَارَة.

شهردوس

[ل: پيار يا ژنيك که له شهردا کاری خراب نهجام

دهات.]

ف: شب باره، شب دوست. (مرد، يا زنی که در

شب به عمل بد بپردازد.)

ع: لَيْلِي، لَيْلِيَّة.

شهردیز

ل: رهش، مشکی، قه نوری. [شهرنگ، سیا]

ف: سیاه، شَبَرنگ، شَبَدیز.

ع: اَسود، غَرِيب.

شهر

ل: راوِژ، پرس. [بیردا گزینمه.]

ف: کنگاش، کنگاج، گنگاش، پرسش،

اندیشه گویی.

ع: شُورِي، مَشُورَة، مُشَاوَرَة، مُذَاكِرَة، تَدْبِيح، تَدَاوُل،

تَبَادُلُ الْاَفْكَار.

شهرهوی

[ل: رُزْشَن له شهردا.]

ف: شب روی.

ع: سُرِي، سُرِيَّة، سَرِيَّة، سِرَايَة، اِسْرَاء، اِدْلَاج.

شهرزُوسان

ل: یه لدا، شور یه لدا. [شوری یه لدا: یه کمین شوری

زستان.]

ف: یلدا، شب یلدا، شب زمستان.

ع: یلدا.

شهرهزن

ل: کلّیل، شهره زن. [جزیره کلّیلکی جارانه. (کلّیلی قفلی

دروازه.)]

ف: کلید، شب بند. (کلید کلیدان دروازه)

ع: مَغْلَاق.

شهرسان

ل: سه یزان. [ژیرخان (نارماتی مزگوت یا خورگی

شوانه.)]

ف: شبستان، سَرَداب، (صحن مسجد یا خوابگاه

شب)

ع: دِیماس، سَرَداب.

شهرسوق

ل: سَرَزِي. [سبی]

ف: فردا.

ع: غَد.

شهرق

ل: تار، پرتو، پرتار، روشنایی، شَوَله. [روشناکی]

ف: فروغ، پَرَتُو، روشنایی.

ع: شُعاع، نُور، ضِیاء، شَعْلَة، عِشْوَة، عِشْوَة.

شهرق

ل: شادی، به زم [خوشحالی، کیف، تاه]

ف: درخوش، شادخواست، دل خواه، شادی.

ع: وَجْد، شَعْف، شَعْف، سُرور، عِشْق، شُوق، نَوْعَة.

هوی. اشتیاق.

شعوقدار

ل: رۆشن، درخشان. [رؤناک]

ف: روشن، درخشان.

ع: لامع، لامع... .

شعوقدانهوه

ل: درۆشیان، درۆشیانمرو. [بریددانهوه]

ف: درخشیدن.

ع: لَمَعان، لَمَحان.

شعوقکردن

ل: شادی کردن. بزم گرتن. [خوشحالی دهبرپین.]

ف: شادی کردن، بزم گرفتن.

ع: وَجَد، تَقَلَّیس.

شعوقلاو

ل: شعوخف. [کلارێک که بۆ نوستن له سهری دهکن.]

ف: شب کلاه، شب پوش.

ع: طَرَبُوش، تَخْفِيفَة، طاقِيَة.

شعوقۆك

[ل: گدای سهر درخت یا سهر مناره که به شعودا هاور

دهکات) و خەلك بیدار دهکاتمه.]

ف: شب کوک، شب کوکه، شب کوکا. (گدای بالای

درخت یا منار که شب داد کند.)

ع: مَخْبَر، صَيَّاحُ اللَّيْلِ.

شعوقۆیر

[ل: کسێک که به شعودا نایینیت. (برامبهری رۆژگۆیر.)]

ف: آدوس، شب گور. (ضد روزگور)

ع: أَعْشَى. (ه: عَشَوَاء)

شعوکته

ل: شکو، تهمتراق، تهمتهنه. [گهروهی، ییاربرۆ]

ف: شکوه، آروند، آراوند، سپاوه، فَرّ، داب، داراب،

دارات، آیین.

ع: شَوَكَة، أُبْهَة، حَشَمَة، عَظَمَة، جَلَالَة، کَرِيَاء، شان، کَرّ، فَرّ.

شهوکران

[ل: رههکینکی ژههراویه (ژاره.)]

ف: شوکران، دورس. (سَم است.)

ع: طَحْماء، شوکران، شیکران.

شهوگ

ل: شمه. [کاتزایهکی بناریانگه.]

ف: شَبَه، شَوَه، شَبَرَتَگ. (معدنی معروف است.)

ع: شَبَه، سَبِج.

شهوگا

ل: ههسارگله، کوتان. [شەلێن (زەنجێک که نازەن به شعودا

پشوری تیندا دهات.)]

ف: شَبِگ، شَبِغا، شَبِغاز، شَبِغازه، شَبِغار، خَباک.

(حصاری که شب گله در آن استراحت کند.)

ع: کَنِیف، حَظِیره، أَرِيَة.

شهوگار

ل: ... شهر. [سهرانسهری شهر. ههروهه: شەف]

ف: شبانگاه، شب.

ع: لَيَالِي، لَيْل.

شهوگهر

ل: چراخان. [چرا روشن کردن بۆ شادی.]

ف: چراغان.

ع: اسراج.

شهوگهر

ل: شهرگهرد. [کسێک که به شعودا دهگهریت.]

ف: شبگرد، شبپوی، شبپرو، شبپیمه،

سیاهپوش.

ع: ساری، سَرَاء، خَشُوف. عاس، عَسَس، طَوَاف،

جَوَال، سَيَارُ اللَّيْلِ.

شهرگرد - شهرگردی

شهرگردی

ل: شهرگردان. [گهرا به شهردا.]

ف: شبگردی، شبپویی، شبپروی، شبپیمایی.

ع: سرایه، مسری، سُرّی، سَرّیان، عوس، عوسان، طوف، جُول.

شهرلشیریک

ل: شهرلشیریک. [شهرلشیریک (کسیک که وختی شری

لشیراوه و نازانیت چ کاتیکی شهره).]

ف: شبگشته. (کسی که هنگام شب از او گم

شده باشد که نداند چه هنگام شب است.)

ع: تائه اللیل.

شهرمنه

ل: په‌زیره. [بمات]

ف: سته، پذیره، شب‌مانده، شبینه، شبانه.

ع: باثت، بیوت، غاب، مُغِب، غیب.

شهرنشینی

ل: کُزری شهرانه.

ف: شب‌نشینی.

ع: سَهرة، بَيُوثَة.

شهرنم

ل: قه‌رار. [تارنگ]

ف: بَژم، بَشم، بَشک، پَشک، آپشک، آفشک،

آفشنگ، آوشه، یشک، ژاله، شبَنم.

ع: طَل، لُث، لُثق، لُدى، لُدوة، لُدوة، سُدَى، أَمَلج.

شهرنوفون

ل: شهرنوفار، شهرنوخون، چه‌پخون. [هیرش کردن له

شهردا.]

ف: شبخون، شبیخون، شب‌تازی، شب‌تاختن.

ع: بیات، شبیبت.

شهره‌خوس

ل: شهریدار. [کسیک که له شهردا ناخورت.]

ف: شب‌بیدار، شب‌زنده‌دار، شب‌پاز، شب‌نخسپ.

ع: أَرَق، مُتَجَدِّد، قَائِمُ اللَّيْلِ، مُحْيِي اللَّيْلِ.

شهره‌خوسی

ل: شهریداری، چارنه‌چورنه‌خمر. [خو زوان له شهردا.]

ف: شب‌بیداری، شب‌نخسپی، شب‌زنده‌داری،

شب‌بازی.

ع: أَرَق، اِتِّراق، سَهَر، سُهَاد، اِكْتِلَاء، تَهَجُّد، قِيَامُ

اللَّيْلِ، اِحْيَاءُ اللَّيْلِ.

شهره‌نوروز

ل: شهر نوره‌ل سال. [شهری سوره‌ای ساتی نوی.]

ف: فرسناف، فرسنافه، شب‌نوروز.

ع: لَيْلَةُ النَّوْزِ.

شهرنیا

[ل: گه‌غینه یا جواهراتیك که به شهردا له ژیر زوریدا

ده‌یشارنوه یا نعمایتک که به شهردا ده‌ینیژن.]

ف: شب‌نه، شب‌نهاد. (گنج یا جواهری که

شب در زیر زمین پنهان کنند یا نشایی که شب

بنشانند.)

ع: بَيُوث.

شهره

ل: شهرگ. [بوردیکی بفرخه. (کارمای ره‌ش).]

ف: شَبَه، شَوَه، شَوَق، شَبَرنگ، (کهرپای سیاه)

ع: شَبَه، سَبَج، اَلْكَهْرِيَاءُ اَلْأَسْوَد.

شهره

ل: نال. [نال، هاله]

ف: بَختَگ، خَفَتَگ، خَفَتَو، خَفَجَا، خَفَخَا،

خَفَرَنج، بَرَخَفَج، فَرَنجَک، فَدَرَنجَک، فَرُونَجَک،

فَرَنجَک، بَرَفَنجَک، فَرَانَج، فَرَهَانَج، کَرَنجَو،

سَتْنَبَه، اِسْتَنْبَه، کوشاب، نیدلان، سَکَاجَه،
دیو خواب.

ع: کابوس، ضاغوط، باروک، جاثوم، جُثام، خِیال،
عَبْدُ الْجِنَّة.
شهره

ل: سِیْپَرَه، شهر برگ. [ناتیکه].
ف: شَبْدَر، کُرکمان، دیواسپست، اندقوقی،
اندقوقو.

ع: قُرط، شُرْق، حَنْدَقَوِی، حَنْدَقَوِی.

وینه-سینه
شهره رت-شهره
شهره زنگ

ل: شهر تاریک. [شهری تاریک و ننگرستچار].
ف: شب تار.

ع: دِجُور، دِجُوج، داجی، غاسِق، غَیْب، مُدْلَهْم،
مُظْلَمَة، لَیْلَة ظُلُماء.
شهره ق

ل: شهرک، سَوح، سَبا، سَوا، سَواچی. [برهه یان]
ف: پَنگ، پگاه، سَحر، شَبَک، سپیده دم.
ع: وَضَح، شَفَق، سَحر.
شهره که

ل: کونا کونا. [تَزَر، کون کون (هر جزره تَزَرِک)].
ف: شَبَکه، سوراخ سوراخ. (به طور اطلاق)
ع: شُبَاک، مُشَبَّک، قَفَارِیج.
شهره که

[ل: تَزَرِ پَنجَره یا عَرَبِ رُوسِ].

ف: شَبَکه، (شَبَکه ی پنجره یا اُرسی)

ع: قَفَارِیج، نَرِزَین.
شهره که

ل: یارز شهر. [نور شهر. «که» نشانی ناسراوه].

ف: آن شب، یاروشب. («که» علامت عهد است).

ع: تَلْکَ التَّیْلَة، التَّیْلَة.
شهره کی

ل: شهر. [شهرانه]

ف: شَب، شَبانه، شَبانگاه، شَبهنگام، شَو، شام.

ع: لَیل، لَیْلَة.

شهره کی

ل: به یان، شهرق، سَبا، سَوح، سَحر. [برهه یان،
تاریکی بند]

ف: پَنگ، پگاه، سَحر.

ع: صُبح، سَحر، شَفَق.

شهره ن

ل: بایس، نَسل، سَبارت. [هَ، هاندس]

ف: شَو، شَوند، انگیزه، کَیو، کَیود، لاد، برون،
چیزه بود.

ع: سَبَب، عِلَّة، باعِث، داعِی، موجب، جِهَة... .

شهره یار-سهر

شهره یلغار

ل: شهر نوغورن. [هَیَرش کردن له شورا].

ف: شَبِیخون، شَبخون.

ع: شَبِیت، بَیَات.

شهادت

ل: ناگای، گَواهی. [شایستی]

ف: گَواهی، آگاهی.

ع: شَهَادَة.

شهادت نامه

ل: گَواهی نامه، گَواهی نامه چه. [گَواهی نامه، بدلگ نامه،

برو نامه]

ف: گَواهی نامه، گَواهی نامه.

ع: اِسْتِشْهاد.

شهادت

ل: ... گَوریه ی. دَلاوری. [پایه برزی. پوری، نقرسی]

[پریترای]

ف: سیغور، بزرگی، دلیری، دلاوری. (بلندی عزم)

ع: شہامۃ.

شہارو

ل: تیشہ ہار، شولہ. [نستیری کشار].

ف: نُخ، شولہ، شَمْلہ، شَخانہ، نیازیک، تیرشہاب.

ع: شہاب، نیازک.**شہد**

ل: رنگ، رنگاز. [شیلہ (ریالی ہنگوین)].

ف: شَہد. (خلاصہ ی انگبین)

ع: شَہد، رُضاب، طِرم، توب، عَسَل.

شہوہت

ل: با، ہزک، ہروس. [شارت]

ف: باہ، آڑ، ہوس.

ع: شَہوۃ.

شہید

ل: کوڑیاگ. [کوڑوا لہ رنگی خواہا].

ف: کشتہ ی زندہ.

ع: شَہید، مَقْتول فی سَبیل اللہ.

شہپور

[ل: نامیترکی موسیقاہ].

ف: شیپور.

ع: بوق، ثلہ، ناقور، سور، شَبور.

وینہ

شہپورچی

[ل: شہپورژن]

ف: شیپورچی.

ع: بواق.

شہقان

ل: چہتون، درنج. [نیلیس، مہللتارس (گیانی پیس)].

ف: ہرماس، اہرن، اہرن، اہرمَن، اہرمَن، اہرمَن.

اَہرامَن، اَہرامَن، اَہریمَن، اَہریمَن، اَہریمہ،

اَہریمہ، شَیتون، شَیتان. (جان پلید)

ع: اِبلِیس، خَناس، طاغوت، فَنان، فاتِن، شَیطان.

(رُوحُ الخُبث).

شہقانی

[ل: جورتبون لہ خردا].

ف: گوشاسپ، گوشاسپ، گوشتاسپ.

ع: حُلم، اِحْتِلَام.

شہیدا

ل: ہمدہ، شَیت، شیفہ، سرگردان. [دیوانی نورین].

ف: والہ، شَیفہ، شَیدا، دیوانہ، دلباختہ،

سرگردان.

ع: اَہ، والہ، وکھان، حَیران، عاشِق، ہوی، مُحِب.

ہائم

شہیدا—شہدہ**شہدایی**

ل: ہمدہ، شَیت، سرگردانی. [شہدایون]

ف: والگی، دیوانگی، شَیفَتگی، شَیدایی،

سرگردانی.

ع: ہُیام، ہِیمان، عِشق، وَلہ، ہوی، مَحَبَّۃ، حیرۃ.

شہیاد

ل: شَیوہاز، حوقہ باز، لہ رنگہ دہرہر، ہمدہ خلہ تین.

[فیلہاز، فریودہ]

ف: اَہمند، شیوہ باز، مردم فریب، حَقہ باز.

ع: شَیاد، مَکار، حِیال، مُحیل.

شی

[ل: ہلاجی کراو، خوری و موری ہلومشار].

ف: شیت، زده، واخیده. زدن، واخیدن.

ع: مَندوف، مَنفوش. مَحْلُوج. حَلَج، نَدَف، نَفَش، تَنفِیث، تَشعِیث.
شیار

ل: شیف. [شیر، جورت]

ف: شیار، شدیار، شدکار، شتکار، شخم.

ع: حَرث، فَلَحَة.

شیاکه ← سه نیر
شیان

ل: بورن، دورس بورن. [هاتنبورن، سرگرتن، پتلهاگتن]
ف: شدن، درست شدن.

ع: کُون، نَجح.

شیان

ل: شایسبورن. [شیاربورن]

ف: شایسته بودن، سزاوار بودن

ع: لیاقة.

شیان

ل: کردن، دورس کردن. [پتلهاگتن، بدیهیتان]

ف: کردن، درست کردن.

ع: اصلاح، اِنجاح، صُنْع، فِعْل، عَمَل.

شیپ

ل: شیه، لیزگ. [سیمه قامچی].

ف: شیب، تسمه‌ی تازیانه، ریشه‌ی تازیانه.

ع: شیب، سِلَك.

وینه ← شلاغ

شیپوران

ل: داوا، بربهره‌کاتی، شیپوهژ. [مشتوم، مملاتی]

ف: جنگ، دادویداد.

ع: نِزاع، جِدال، مُعَاكَهَة، تَصَاخُب.

شیپوهژ ← شیپوران

شیهه

ل: پانا. [پانایی تیخ. (وله: پانایی «غداره»)]

ف: پَهنّا. [پهنای قداره مثلاً].

ع: صَفح، جانب، عَرْض.

شیپه ← شیب

شیت

ل: هار. هدره، دیری. لیریگ، لیتهاگ. [کله‌لی، لیر،

دین]

ف: خُل، شپیل، دیوانه. واله، شیفته، شیدا.

ع: سَفِیه، سَفِی، مَوسُوس، مَمسُوس، مَجْنُون،

مَلَموم، مَمَرور، مَعتوه، مَقْتون، مَهِوس، آیهم، خِل.

شیقال

ل: شی، ریواژ، رینگول. [بزرگوپ، پارچی شی و هدتومشار]

ف: پاره‌پاره.

ع: مَتَلّاشی.

شیقان

ل: ندرمان، ناران. [دمشت (زوی ندرمان).]

ف: سَخاخ، سَخخاخ، سُسست. (زمین نرم

بی‌سنگلاخ)

ع: خَبار، سَهَل.

شیقائن

ل: قِیژان، شریخان، حیچان. [هارا کردن. زیکاندن]

ف: شیهه زدن، داد زدن، جیق کشیدن، غوغا

کردن.

ع: جُلوع، صیاح، صَخَب، نُعار. عَجَعَة، جَیْشان.

شیهه

ل: شریخه، قِیژ، حیچه، شیهه. [شاخه، گرمه، قیچ، هارار]

ف: شیهه، غوغا، داد.

ع: قَزَع، جَیْشان، جُلوع، نُعرَة، صِیحة.

شیته شیت

ل: شریخه‌شریخ، قِیژ، قِیژ، حیچه‌حیچ، شیپوران، ده‌نگه‌شه.

ف: شیر.

ع: اَسَد، لَيْث، هُر، هَتْرَك، هَرْتَم، هَيْصَر، هَرَّاس، هَرِيَت، هَرِيَر، هَرِمَاس، هَرِنَاس، هَرَّاس، دَرِيَّاس، ضَرِيْغَام، قَالِيح، صَارِم، ضَيِّغَم، زَنْبَر، حَيْدَر، عَضَنْفَر، نَوَسَك، نَهْد، نُهْن، نَهَام، غَادِي، قَسْرَوَة، اُسَامَة، مَدِين.

وینه

شیر

[ك: دَمَكِيَكَة. (رەك: دەنگی داوەرینی پارچە).]
ف: شَرَّ. (صدای پاره کردن پارچه مثلاً).

ع: تَخَرَّق، تَضَرَّط.
شیرا

ك: شِعْدَار. [شەدەر]
ف: شَتَاغ، شِيرِدَة.

ع: لَبُون.
شیرازه

ك: تَالِهَنِي. [بەدەورین (تەخینی تالگەلی بەنوی کتێب).]
ف: شیرازه، تاربندی. (تنیدن تارهای تەبەندی
کتاب)

ع: ضَبَر، حَبَاك.
شیرازەبەن

[چەرمی باریکی ژێر شەازە].
ف: شیرازەبەند. (چرم باریک زیر شیرازە)

ع: حِزَامُ الضَّبَر.
شیرازەبەن

[ك: نەو كەسێ بێ کتێب دەدورێت].

ف: شیرازە بەند. (کسی که شیرازە ی کتاب
می‌بندد).

ع: ضَابِر. صَخَاف.
شیران

ك: بەرزێلان، شیر یام خەت. [شیر و خەت (جۆرە تۆمارنەکە

[شیتتی زۆر. (دووبارەبۆنەکی لایەرزۆریونیەتی).]

ف: غَوَا، جِيَق، وَوَاق، دَاوِيِيْدَاد. (تکرار برای
تکثیر است).

ع: صَخْب، جَلَع، صِيَّاح، نَعَار، عَجَعَة.
شیتتی

ك: لَيْر، هَارِي، لَيْهَاتَن. [شیتتەبون، هەردەبەربون]
ف: خَلِي، شَبِيلِي، دِيوِيَادِي، دِيوَانْگِي.

ع: سَفَه، يَهَم، مَس، سَعَر، جُنُون...
شیهه

ك: حِيْجَه، قِيْرَه، شَرِيْخَه. [قیرە، شاخە، هاوار]
ف: شِيْهَه، شِيْخَه.

ع: صَيْحَة، نَعْرَة، صَهِيل.
شیددەت

ك: تَوَف، تَاف، سَهْخِي. [گۆر، گۆرمە، هەپەت]
ف: تَنَدِي، سَهْخِي، تَوَف.

ع: شِدَّة، سَوْرَة، قَوْرَة، جِدَّة.
شیر

[ك: شَلْمِي نَو گِرَوان و مەسك].
ف: شیر.

ع: لَبَن، دَر.
شیر

ك: شَمَشِير. [شیر، شور، نامرازکی کۆنی شەپە].
ف: شَمَشِير، دَرَنه، نَوَقَشَه.

ع: سَيْف.
شیر

ك: چِيْر، زَال، رَوْد، شِيْرگِيَر. [دەستپەژێشتو، بەدەسلەت]
ف: چِيْر، چِيْره.

ع: غَالِب، مُسَلِّط، مُسْتَوَلِي، بَاهِر، قَاهِر، جَسُور.
شیر

[ك: پاشای دارستان].

ع: رَضَاع، اِرْتِضَاع، اِرْتِغَاث.

شیرداغ

[لک: پارچه‌یکی هوریشمینی بناروانگه.]

ف: شیرداغ. (پارچه‌ای است ابریشمی معروف.)

ع: **شیرداخ**.

شیردان

[لک: مسمکه دان به سارا.]

ف: شیر دادن.

ع: اِرْضَاع.

شیردان

لک: جینگه‌شیر. [جینگا یا ده‌فرنگ که شیری تیندا بیت.]

ف: شیردان، جای شیر.

ع: مَلْبَئَة.

شیردهم

[لک: بدلزعه (ره‌لک: بدلزعی سماور).]

ف: شیر، مَزْمَل. (شیر سماور مثلاً.)

ع: مَخْرَق، لَوْلَب، حَنْفِیَة.

وینه

شیر نه مشه‌له

لک: شیر مه‌ل. [شیری شمشه‌کریزه.]

ف: شیر رَج، شیر رَق، شیر رُغ. (شیر شب‌پره)

ع: لَبَنُ الْخَفَاش.

شیرکؤل

[لک: نازا، بدبهرگی]

ف: شیراؤژن، شیرآفکن، شیرکُش.

ع: شَجِیع، بَاسِل، قَاتِلِ الْاَسَاد.

شیرکؤل

لک: ژیرکؤل. [جۆره کۆله‌کیملک که خوار دایدسه‌زرتن.]

ف: زیرستون. (ستونی است مورب می‌زنند.)

ع: سَنَد، دِعْمَة.

شیرکؤل

که یه‌کینک پارویه‌لک هه‌لده‌دات، نوعی تر شیر یا خمت

هه‌لده‌بژرت، نه‌گه‌ر به‌و شیرویه‌کوته‌سر زوی که

رتویشی ده‌بایره و نه‌گه‌ر نا دایدنیت.]

ف: شیرباخت. (قسمی از قمار است که پول را

به هوا می‌اندازند، دیگری شیر یا خط

می‌گوید، اگر مطابق گفته‌ی او به زمین آمد

می‌برد والا می‌بازد.)

ع: قِرَاع، مُقَارَعَة، تَقَارُع.

وینه—بهرینان

شیربرنج

[لک: چیشتی شیروا.]

ف: شیربا، شیربرنج، شیرگرنج، گرنج‌شیر.

ع: ...

شیرپه‌نجه

لک: که‌رگیه. [نخوشی سهرتان.]

ف: شیرپنجه، هزارچشمه.

ع: سَرَطَان.

شیرلین

لک: شیرگرم، نیم‌گرم، ملائیم. [شلتین، نیر، گرم]

ف: بلکک، بلکل، باگل، یکدک، نیم‌گرم، شیرگرم،

سردوگرم.

ع: فَاتِر، سَخِن، مُعْتَدِل.

شیرخشت

[لک: (شیری بناروانگی گیاهه‌که) بۆ ره‌وانه‌رون باشه.]

ف: شیرخشت، شیرخُشک. (صمغی است

معروف.)

ع: اَلشیرخِشْت.

شیرخواردن

لک: شیرمژین. [مسمکه مژینی سارا.]

ف: شیرخوردن، شیرمکیدن.

ل: شیر کوزه، به چکه شیر. [بیتجره شیر]

ف: شیر بچه، بچه‌ی شیر.

ع: شیل.

شیر کوزه - شیر کول

شیر گیر

ل: سدرخوش، نیمه‌مس، شیرمس. [سرخوش،

نیومست]

ف: سرخوش، نیم‌مست.

ع: مُکِیف.

شیر گیر

ل: رُژد، زال. [چارنقرس، دست رژیشترو]

ف: شلایین، شیرگیر.

ع: جریء، جَسور، مُسئول، قاهر.

شیر مایی

ل: شفره، دیان فیل، شفره فیل. [ددانی فیل، عاج]

ف: شفره‌ی فیل، دندان فیل، شیر ماهی.

ع: عاج، ناب الفیل.

وینه - شفره فیل

شیر هُ

ل: شیر خورده. [جوانوری شیر خورده.]

ف: ستاغ، تَجَار، تَجاره، شیرمک، (کره‌ی

شیر خوار)

ع: فِلو، مَهر، رَغِیث، رَضِیع، راضع، کُرُج.

شیر مرده

[ل: مندالی سارای لازار لبر کم‌شمی.]

ف: شیر زده.

ع: عَجَبی، غَوِی.

شیر مه‌س

ل: سدرخوش، نیمه‌مس. [سرخوش، نیومست]

ف: سرخوش، نیم‌مست.

ع: مُکِیف.

شیر

[ل: ناری تابسته. (کوری خوسره‌پرویز.)]

ف: شیرویه، شیرو. (پسر خسرو پرویز)

ع: شیرونج.

شیروانی

ل: سهرت‌لار. [سربانی لیشی له تخته و تنه‌که

دروست‌کرا.]

ف: چخت، سرتالار، شیروانی، شروانی.

ع: کوخ.

وینه

شیروایی

ل: مالِ شروایی. [شربایی]

ف: شیربها، شیربهای.

ع: بَهت، بَهط.

شیروشه‌کمر

[ل: رنگی زردی میلوسپی.]

ف: شیروشکر، شیروشکری. (رنگی است زرد

مایل به سفیدی.)

ع: مَهَقَة، مَرَهَة، قَمَرَة.

شیروشه‌کمر

ل: خوشمیس، گرم. (شیروشه‌کمرن.) [دزستایمی زرد

گرم، کمرخولتمیش]

ف: باهم، دوست، گرم. (با هم‌اند.)

ع: تَحَاب، تَوَاد، حِب، وَد.

شیروشه‌کمری - شیروشه‌کمر (ره‌نگیکه)

شیره

ل: شیرچرا. [رژن‌گرچله. رُزنی چرا.]

ف: روغن گرچک، روغن چراغ.

ع: زَیت، دُهْن، زَیتُ الخِرُوع، دُهْنُ الخِرُوع.

شیره

ل: جدوهر، رینگ، رینگان. [شيله. گوشوار. ریا.]

ف: شیر، آفشره، آفشُرده، چکیده، دوشیده، جوهتر.

ع: عصیر، عصارَة، مُجاجة، حَلِيب، رَبّ، سَلاف.

شیره

ل: خورتساره، خورتساره. [تاویکی رمشه که درخت

درویده‌دات.]

ف: شیر، سرشک، آبیژ. (آب سیاهی که از درخت بیرون می‌آید.)

ع: نَکَا، لَئِي، مَغْفُور، مَغْثُور، مِغْثَار.

شیره

[ل: (ل: سورکه‌لناری «شیر موحمد».)]

ف: مخفف «شیر محمد» است.

شیره

[ل: دنگی دادپنی پارچه.]

ف: شرّه، شیرّه. (صدای پاره‌کردن پارچه)

ع: صَرِير.

شیره به‌رو

[ل: لقی تازی دارپرو.]

ف: هاله. (شاخه‌ی تر درخت بلوط)

ع: غُصْنُ الْبَلُوط.

شیره به‌فرینه

[ل: (ل: پیکری شیر که منداآن له بغر دوستی ده‌کن.)]

ف: شیربرفی. (شیری که بچه‌ها از برف می‌سازند.)

ع: أَسَدُ التَّلَج.

شیره‌پزخانه

[ل: (ل: درکاتی رزن گرجک گرتن.)]

ف: شیرپزخانه. (دکان روغن گرجک‌سازی)

ع: عَصَارِي.

شیره‌ت

ل: تون، تالوز، به‌دخو. [بدهخو، نساوار]

ف: تند، تندخو.

ع: ثَرَب، ثَبِث، مُعْتَن، شَرَس. شَرور، شَرِير.

شیره‌چرا

ل: شیره. [رژنی چرا.]

ف: روغن چراغ.

ع: زَيْت، دُهْنُ السُّرَاج.

شیره‌چی

ل: شیره‌کیش. [شیراباز. گوشه‌ر]

ف: شیرپزچی، افشره‌چی، شیرپزکشی.

ع: حَمَار، عَصَار.

شیره‌خانه

ل: مدینه، شیره‌خانه. [عبره‌خانه]

ف: لَهَر، شیرپزخانه، می‌خانه، شراب‌خانه، خرابات.

ع: حَانَة، حَانُوت، حَان، حُصْن، كَلْبَة، حَمَارَة.

شیره‌خوهر

ل: شیرمژ، مدمکه‌خوهر، کزپه. [مندالی سارا.]

ف: شیرخوار، شیرخواره، نوزاد.

ع: رَضِيع، راضع، طِفْل.

شیره‌دان

ل: دیزمشیره، جینگه‌ی شیره. [تینیه‌که رزن گرجه‌کی

تینده‌کن و دیکن به ژنر خاکوهر.]

ف: شیرپزخانه. (دیگی است جای روغن گرجک

که در زمین دفن کنند.)

ع: مُدْهَن، مَدْمَنَة.

شیره‌دان

[لک: نالره‌تی زبه‌لاحی رهش.]

ف: سیاه‌خُمَره، شیرهدان. (زن گنده‌ی سیاه رنگ)

ع: حَنْطُوب.

شیره‌کوله

[لک: جُورَنَک کرللی گمروهی سرزه.]

ف: خَرْمَلَخ.

ع: جُنْدُب، حُرْجُل، قُبُوط.

شیره‌کی

[لک: جلی نَسپ که له سرجاده دروست ده‌کرت.]

ف: شَیِرَکَی. (جل اسپه‌ی که از سجاده می‌سازند.)

ع: شِعار.

شیره‌کیش ← شیره‌چی

شیره‌ی خاشخاش

لک: تریالک. [تلیاک]

ف: تریاک، شیرابه، شیره‌ی خشخاش.

ع: لَبَنُ الْخَشْخَاش.

شیره‌ی خوشبیک

لک: مامورته. (شیره‌ی گیاهی خوشبیک که روان‌کوره.)

ف: محموده، سَقْمُونِیا.

ع: سَقْمُونِیا.

شیر یا هت

لک: شیران، شیرام‌خت، بهرزیلان. [شیرِخت]

ف: شیرِخت، شیرِیاخت.

ع: ... مُقَارَعَه، تَقَارُع، قِرَاع.

وینه ← بهرزیلان

شیرین

[لک: تامیکه، واک: تامی شه‌کر.]

ف: شیرین.

ع: حَلَو.

شیرین

لک: قه‌شه‌نگ، جوان، که‌یلان. [شُخروشنگ]

ف: شیک، قشنگ، خوب، زیبا، خوش‌رُخسار.

ع: رَیَّان، زَافَن، حَسَن، صَبِیح، وَضِی، لَامِعُ الْوَجْه.

شیرین‌بوون

لک: قه‌شه‌نگ‌بوون. [جوان‌بوون]

ف: قشنگ شدن، زیبا بودن.

ع: اِرْیَّان، اِرْیَّان، اِرْیَّان، اِرْیَّان، اِرْیَّان.

شیرین‌بوون

[لک: خُش‌بوون، خُش‌بوست‌بوون]

ف: شیرین شدن.

ع: حَلَاوَه، اِسْتِحْبَاب.

شیرین‌شتر

[لک: خُش‌بوست‌شتر، خُش‌شتر]

ف: شیرین‌تر، قشنگ‌تر.

ع: اَهْوَى، اَحَبُّ، اَحْلَى.

شیرین‌زوان

لک: خُره‌شزوان. [زمان‌شیرین، لسه‌خُش]

ف: شوخ، شَنگ، شَنگول، شیرین‌زبان،

شیرین‌سخن، خوش‌سخن.

ع: مَلِیح، ظَرِیف، حُلُو الْمُتَمَلِّق، مَعْسُولُ الْكَلَام.

شیرین‌شاه‌پره

لک: شاه‌پره. [گیاه‌که.]

ف: خامشه، بویه، شاه‌تَره.

ع: عَصَاب، بَقْلَةُ الْمَلِك.

شیرین‌شاه‌ق

[لک: شین‌شاه‌ق]

ف: ...

ع: بَلَشُون.

وینه

شیرین کردن

[ل: خوش کردن. جوان کردن]

ف: شیرین کردن. قشنگ کردن.

ع: احلاء، تحلیّة، تزین، استهواء.

شیرینکه

[بجور ککراوی «شیرین»، واته «قشنگ».]

ف: مصغر «شیرین» است، به معنی «قشنگ».

شیرینکه‌نانه—شیرینکه

شیرینی

[ل: خواره‌دمنی شیرینی له شکر و رزن و ... درست‌کراو.]

ف: شیرینی.

ع: حلّو، حلّوّة، حلوی.

شیرینی

ل: قشنگی. [جوانی، شوخ‌شنگی]

ف: شیکی، قشنگی، زیبایی.

ع: حُسن، زینة، صَبَاحَة.

شیرینی

ل: گهر زلی. [نم‌خوشینیکی پنبسته.]

ف: شیرینی، شرینگ، پریون، گری.

ع: حلّی، جَرَب، حَصَف.

شیرینی‌پز

[ل: شیرینی درست‌کتر.]

ف: شیرینی‌پز، شیرینی‌ساز.

ع: شَوَلَقی، حلوانی، قَنَاد.

شیرینی‌خواردن

ل: شیرینی‌خوران، دس‌ماچ کردن. [شکراو‌خواردن به بزنه]

سرگرتنی خوازیتیمه.

ف: شیرینی‌خوردن، نامزدی، نامزد کردن،

کنفاله، دست‌بوسی.

ع: خَطَبَة.

شیرینی‌خُوران—شیرینی‌خواردن

شیشه

[ل: شوره]

ف: شیشه، آبگینه، مینا، مینو.

ع: زُجاج، نَهِی.

شیشه

[ل: دهر و قاپی شورشیمی.]

ف: شیشه.

ع: قارُورَة، نُها.

شیشه‌پز

[ل: شیشه درست‌کتر.]

ف: شیشه‌پز.

ع: زُجاج.

شیشه‌ده‌سور

ل: نیماله، دس‌سور. [حوقنه: نامرزی درمان‌کردنه]

رِخُولَة.]

ف: مینا، اماله، شیشه‌ی اماله، مینای پزشک.

ع: مَحَقَنَة.

وینّه—دس‌سور

شیشه‌ی شِراو

ل: بتی. [بَتَل]

ف: مینا، صُراحی، بُطری.

ع: قُثْبَة، ناجود، قارُورَة.

وینّه—بتی

شیر

ل: یاسا، رمشت. [دروشم، شتواز، داب]

ف: یاسا، یاسه، زوش.

ع: شِعار، زَی، رَوِیَة.

شیر

ل: چامه، بهسه، هه‌لِسه، شور، وِژ. [هوناره]

ف: چامه، چکامه، بَسته، سَرواد، شور،

بادرنګین، سروده.

ع: شعر، نظم، غزل، قصیده.
شیعه

ل: کومه ټیک له موسولمانان (که علی به یه کمین

جیتشین دوزان.)

ف: پیروان ... (که علی را خلیفه ی بلا فصل
می دانند.)

ع: شیعه، رافضی.
شیف

ل: شیار. [شیر، جورت]

ف: شخم، خیشاوه، آبسته، شیار، شدیار،
خسته، باسرم. شیارشده، شومیزشده.

ع: حرث، فلج، اکر.
شیفته

ل: شهیدا، حسپن، فریفته. [شیتی نرین.]

ف: شیدا، شیفته، واله، فریفته.

ع: عاشق، مفتون، اله، واله، وکهان.
شیقیار

ل: جفتیار. [جورتیار]

ف: شخم‌پر، خسته‌کار.

ع: آکار، حارث، قلاج، قلاج.
شیلافه

ل: ژیلافه. [جیتگی خواردنی هوس کراو له گدای تازه‌لی

کارژوکردا که بز هورنی پنر ده‌شیت.]

ف: شیلافه. (روده‌ی حلال)

ع: حلق.

شیلان

ل: عناب. [عناب: دره‌ختیکی درکاربه میوه‌یکی خری

بچورکی هیه.]

ف: شیلان، جیلان، عناب.

ع: عناب.

یتله

شیلان

ل: شیلان، مالین. [دمت پندهیتان به گوشاره.]

ف: چلاندن، شلاندن، مُشت مال، مالیدن.

ع: دَعك، كَبس، دَلَك.

شیلان—دَلیق [رویه‌کی کرم‌جیه.] [کرم‌جی است.]

شیلان

ل: شیلان، مالین، دس پیانیان. [دمت پندهیتان به

گوشاره.]

ف: چلاندن، چلانییدن، شلاندن، مالاندن،

پساییدن، پساویدن، مالیدن، مُشتن،

مُشتمال کردن.

ع: دَعك، دَلَك، تَكْبیس.

شیلان

ل: پاشیل. [پیشیل]

ف: پای‌خوش، لگد مال.

ع: دَوَس.

شیلان

ل: کوتان، پاکوت. [لقشیل کردن بز پستارتن]

ف: انباشتن، سفت کردن.

ع: اضغاط، تَوَزَة، عَصر، احکام.

شیلانك

ل: دمرژ، گه‌لاوژ، تیراران. [گوللماران]

ف: شَلّیک، شنلیک.

ع: رَش، نَضخ، وِل، وایل. اطلاق. ضرب.

شیطه

[ل: پارچیه‌کی دم‌زورینی گولداره.]

ف: شيله، سیله. (پارچه‌ای است نخ‌ی گلداز.)

ع: شینه.

شیطه‌ویته

[ل: رها و رها، را و را]

ف: چنین و چنان.

ع: کذا و کذا.

شیمال

[ل: باکور (کاتیک رور و ژوهلات رامستین باکور

ده کورته لای چیمانور.)]

ف: چپ، آباختر. (هنگامی که رو به مشرق

باشیم شمال دست چپ واقع است.)

ع: شمال، یَسار.

شین

ل: شیون، گریان، زاری. [شمپو]

ف: سوک، شیون، زاری، گریستن.

ع: عَزَا، مَاتَم، ماق، نُحِب، نُحِیب، تاساء، بُکاء...

شین

ل: شیائ، دورس کردن. [پینکیتان، سازاندن]

ف: کردن، درست کردن.

ع: صُنِع، اِنْجَاح، فِعْل، عَمَل.

شین

ل: چوون، روین. [روشتن]

ف: رفتن، شدن.

ع: ذهاب.

شین-شینک**شینایی**

ل: سمرزی، میتره. میانه. [میرو، بر. نیوان، مامناومنی]

ف: میوه، سبزی. میانه.

ع: لاکَه، وَسَط، مُعْتَدِل.

شینک

ل: شین، کمرگ، سوز. [کرو. کسک]

ف: کبود، سبز.

ع: اَزْدَق، اَخْضَر.

شینک

ل: رمشوک، سدرپر. [جزره تفنگیکه.]

ف: سرپر، دهن پر. (تفنگ)

ع: باروَدَه.

شینته

ل: سونگه، پمردو، دسپهژو، راوشکا. [دورفت، وچان]

ف: دیل، رُستی، نَتاس.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، رَاخَة.

شینهای

ل: سدرسونگه، ناسوده گهری. [لسرخو، له دورفتدا]

ف: رُستی، دیل، آسودگی، نَتاسی.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، اِسْتِرَاحَة.

شیو

ل: دژل، دوره. [گهلی، دوارو]

ف: شیب، دژه.

ع: شِعب، وادی.

شیو

ل: داینه. [دایتنی چیا.]

ف: شیو، شیب، دامنه.

ع: هَبِطَة، وَهْدَة...

شیو

ل: شمر، شام. [شیران]

ف: شب، شام، شَف.

ع: لَیْل، عِشَاء، عِشِی.

شیو

ل: شام. [نانی شیران.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عِشَاء، عِشِی.

شیواره

ل: لاکیش. [نسام]

ف: ستاک، رستاک، لاکش.

شیوه

ل: خو، نشانه. [نیشانه، تاییه‌نمندی]

ف: زاب، فروز، کواش.

ع: صِفَة، عَلامَة.

شیوه

ل: وِتا، [لینک‌چرین]

ف: دَسی، تَدَسی، تندیسی، مانندی.

ع: شَبامَة، مُماتِلَة.

شیوه

ل: وِتا، چَمَشَن. [نیگاری رنگ‌ن‌کراو.]

ف: گُزار، بَیَرَنگ، (سیاه‌قلم)

ع: رَسم.

شیوه

ل: حوقه، کدله‌ک، دار، فَن. [فَنَل]

ف: شیوه، رَنگ، نَیَرَنگ، کَنک، حَقّه، شعبده.

ع: حَیلة، مَکَر، کَید، شَعبَة.

شیوه‌باز

ل: دلباز، فَمباز، کدله‌ک‌باز، حوقه‌باز. [فَنباز، فرودر]

ف: تَبَسَد، رَیَمَن، داغول، دول، نَوی، گُربَن

سالوس، شَنگول، شَنگُل، نَیَرَنگ‌باز، دُغاباز،

دُغَل‌باز، ریوکار، افسونگر، حقه‌باز، شِتاد.

ع: حَیال، مَکَر، کَیاد، رَواع، عَیال.

شیوه‌ن

ل: شِن، گریان، زارِن، زاری. [شَپَز]

ف: سوک، رَنج، رَنجه، غَرَن، شیون، گریه، زاری،

مویه، فغان، خَرویل.

ع: عَزاء، بُکاء، تَاساء، مَاق، نَحِب، نَحیب، نَوَحَة،

نَواع، نِیاح، مَناح، نِیاحَة، صِیاح، عَویل، صُراخ،

جَزَع، واعیه، ماش.

شیوه‌ن‌کردن

ع: صِنو، صُنُور، خَلَف، رُند، قَرخ، شَطَا، مَریش، قَسیل.

شیراژن

ل: شِلوَقانَن، شُورائِن، زَلقائِن، [رورِواندَن، هِزاندَن.

ناژارنانه‌ر]

ف: شولاندن، آشفتن. آشوب‌برپاکردن، شورانیدن.

ع: کَحَص، تَکحِیص، تَشویش، تَهریش.

شیراژن

ل: شَله‌قائِن، نارِیه‌کردن. [تیکدان، تیکل‌کردن]

ف: شیواندن، شیوانیدن، شیبانیدن. شورانیدن،

آشوردن، برهم‌زدن، درهم‌ساختن، آمیختن.

ع: مَرَج، جَدح، عَبَث، خَلط، تَخْلِیط، تَکَیِب.

شیو کردن

ل: شام‌خواردن. [خواردنی دَسی شِوان.]

ف: شام‌خوردن.

ع: تَعَشَتی.

شیوه

ل: رَنگه، یاسا، بار، خَز. [شِیراز، خور، داب، نریت]

ف: شیوه، روش، رسته، راه، یاسا، خوی.

ع: رَوِیَة، شِیمَة، خُلُق، عَادَة. رَسم، قاعِدَة...

(←رویه)

شیوه

ل: چَمَشَن، چَور، نِواخت. [هاوتا]

ف: جور، مانند، نورد.

ع: مَثَل، شِبه.

شیوه

ل: دِیَمَن، دِیدار، رِوالَة. [بیچم]

ف: دَرزد، رَحسار، چهره.

ع: شَکَل، صُورَة، تِمثال، نَصَمَة. عَکس.

ف: واخیدن، داخیدن، فلخیدن، بخیدن،
شیت کردن، زدن، ازهم باز کردن.

ع: نَفَش، مَزَع، حَرْن، نَدَش، نَسَل، نَدَف، مَشَع،
طَرَق، حَلَج، تَشَعِیث، تَرَبِید، تَسْبِیخ، تَنفِیث،
تَفْدِیک، اِجْتِرَاد.

شیه و کریاک

ل: ک: کریاگره. [شی کراره، هلاجی کرار]

ف: واخیده، داخیده، بخیده، فلخیده، خیده،
شیت شده، زده شده، ازهم باز شده.

ع: مَنفُوش، مَندُوف، مَحْلُوج، مَلُک، مُزَید، مُجْتَرَد.
عُلم....

ل: گریان، زارین، بانگه لدان. [شیه پز کردن]

ف: شیون کردن، گریستن، گریه کردن، زاریدن،
زاری کردن، موییدن، رنجیدن، آنوییدن.

ع: بُکاء، نِیاح، اِنْتِحاب، عَوِیل، جَزَع، صُرَاخ....
شیوه نکا

ل: پرسه. [جنگی شیون گیران.]

ف: کَزَن، شیونگاه، غَزَنگاه.

ع: مَنَاحَة، دَارُ الْعَزَاء.

شیوه نما

ل: فانیروس سیمری. [سینما]

ف: شیوه نما. «سینما»

ع: حَيَالُ الظِّلِّ، مَسْرَح، مُعْتَل.

وَنَه—سینما

شیه و ک

ل: ناریته، به هم خواردگ، پهریشان. [تیکل، شیراز]

ف: شولیده، ژولیده، پشولیده، آشفته، به
هم خورده، درهم شده، پریشان. آمیخته، قاتی.

ع: مُشَوِّش، مُفْلِل، غَسِر، مُتَقَسِّر، مَخْلُوط، مَمْرُوج،
مُمْتَرِج. مَشْبُوه.

شیه و یان

ل: ناریته برون، پهریشان برون، به هم خواردن. [شیراز،

تیکل برون]

ف: شولیدن، شولیده شدن، شیویدن، پشولیدن.

ژولیدن، آشفته شدن، به هم خوردن، درهم شدن،
پریشان گشتن، قاتی شدن، آمیخته گشتن.

گم شدن.

ع: تَشَوُّش، تَفْلُل، تَقَسُّر، اِخْتِلَاط، اِمْتِزَاج. اِشْتِیَاه.

شیه و کردن

ل: کردنه. [شی کردنه، هلاجی کردن]

ع

عابا

ل: عـبابـا. [(جایِ یکی ناسکه بـسـر جـلـو بـر گـدا لـبـری دـه کـن.)]

ف: عـبا. (گـلـیم نـازکـی کـه رـوی لـبـاس مـی پـوشـنـد.)

ع: عـبـاء، عـبـایـة، رِداء.

وینـه

عابد

ل: نـوژ کـمـر، خـوابـدَنـس، پـارسـا. [پـارـتـز گـار]

ف: هـیر مـنـد، کـاتـوژـی، پـارسـا، خـدا پـرسـت، پـرهـیز گـار.

ع: عـابـد، زامـد، وارـع، مُثـقـی.

عاج

ل: شـیر مـایـی. [شـفـری فـیل (دانی فیل)]

ف: شـیـر مـاهـی. (دندان فیل)

ع: عـاج، نـابُ الفـیل.

وینـه شـفـری فـیل

عاجز

ل: زـمـیـون، نـاتـهـوان، بـی دـس، بـی دـمـهـلـات، تـنـگ هـاتـگ.

دماگـه [دماـر، تـنـگ پـیـتـه چـنـرا]

ف: سـتـوه، آسـتـوه، مـانـده، دـر مـانـده، سـسـت،

ناتـوان، افسـرـده، بـی دـسـت، تـنـگ آـمـده.

ع: عـاجـز، کـال، عـی.

عاجل

ل: دادرِـس، [دادرِـر]

ف: داوـر، دادـگـر، دادـگـسـتر، دینـا.

ع: عـادل، مُقـسـط، قـسـط.

عاجهت

ل: خـز، فـتـری، فـتـریـون، [خـر]

ف: مـرـوس، پـدیسـار، خـو.

ع: عـادَـة، اُمدود، مَطـرَـة، عَـرِف.

عاجهت ژنانه

ل: بـی تـوژـی. [خـوژنـی مـانـگـانی ژن.]

ف: بـی نـمازـی.

ع: حـیض.

عاجهت کردن

ل: خـوژـدن، فـتـریـون، [خـوژـگـرتن]

ف: مـرـوسـیدن، پـدیسـار کـردن، خـو کـردن.

ع: عـود، اِعتـیاد، اِستِـعـادَـة.

عار

ل: نـنـگ، تـهـشـک. [شورـدِ یـی]

ف: عـار، نـنـگ، نـزواخ.

ع: عـار، عـیـب.

عارز

ل: دادخوا، دادکمر، هارارکمر. [سکالاکمر، دادخواز]

ف: گرز، گرزنده، دادخواه.

ع: عارض، شاکي، مُشْكِي، مُظَلَّم.

عارز

ل: تازه، تازه پدیدابوگ. روکەش، ملاحاتگ. [روکیش،

روالت، لابه‌لا (برامبری ماگ و گره‌مر).]

ف: ناوَر، ناوَریده، تاوَریده. (ضد گوهر)

ع: عارض. طاري.

عارزیهون

ل: دادخوایی کردن، ملاحاتن. [دادخوازی، سکالاکردن. تازه

پدیدابوون]

ف: گرزیدن، ناوَریدن.

ع: تشْكِي، تَظَلُّم، عُرُوض.

عارزی

ل: روکەش. تازه‌گی، ملاحاتگ. [لابه‌لایی، روالتی]

ف: ناوَری، ناگوهری.

ع: عارضی.

عارف

ل: زانا، سۆفی، خواناس. [دروون‌خارتن].

ف: بلاش، دانا، خداشناس.

ع: عارف، صوفی.

عارهق

ل: نارەق، خوی. [خۆ، خۆدان، نارەقی لاش].

ف: خۆ، خۆه، خۆی، آرق.

ع: عَرَق.

عازیه‌تی

ل: نارەق. [بادە]

ف: آرق، تاهو.

ع: الکول، آکُل.

عازیه‌تچن

ل: نارەتچن، خوی هەلچن. [تەللەکلار]

ف: آرقچین، خۆچین.

ع: عَرَقِيَّة، طاقِيَّة.

عاری

ل: رورت. [بێ‌جلوهرگ].

ف: لُخت، برهنه.

ع: عاري، عَرِي.

عاری

ل: نەزان، بێ‌تاگا، بێ‌خەمر. [بێ‌خەبر، ناناگا]

ف: بێ‌دانش، نا‌آگاه.

ع: عاري، جاهِل.

عاریه

ل: عێزەتی، خواستە‌مدنی. سپەردە، تەسپەردە. خواستن.

[نەمانەت. سپاردە]

ف: ارمان، سَفَتە، سَپَرَدە، سَپَنج.

ع: مُسْتَعَار، عَارِيَّة.

عازاو

ل: نازار، جەزەو، چەرمە‌سەری. [سزا]

ف: لگ، آزار، شکنجە.

ع: عَذَاب، أَذِيَّة، نَكَال.

عازهو

ل: قازاخ، بێ‌تن، گەرە‌کە‌نیشک. [سەلت، رەبەن، گەرە‌کەج]

ف: هیرسا، پارسا، بێ‌هەمسەر.

ع: عَزَب، مُكْسَع، يَكِر.

عازیه‌تی

ل: مەردە‌م‌زۆداری، ماتە‌مداری. [نازیەتباری (نازیەباری)]

ف: زاریانه، سوگواری، ماتم‌داری. (عزاداری)

ع: عَزاء، تَعَزِيَّة، ماتم، حِداد، حُزن.

غازیه تیار

ل: مردہ مژدار. [تازیبار]

ف: بَشَم، سوگی، سوگواری، ماتم دار، ماتم زده.

ع: مُقَرَّی، مُحَدَّ.

عاصا

ل: چتو دس، گالوک. [عسا، داردس]

ف: داسگالہ، داسگالہ، داسخالہ، بازہ،

داسخالہ، داسغالہ، داسخالہ.

ع: عَصَا، نَجَا، مِجَن، مِنسَاة، عُكَارَة.

وینہ - پیئوس

عسای دووسر

ل: دروسرہ. [عسایک کہ لبانی کمرہ. دارزکدیکہ کی

بسروریہ.]

ف: دستوار.

ع: عُكَارَة.

وینہ - پیئوس (۲)

عاست

ل: حدن، حفا. [تاست، سبارت (وشیدہ کی کرماجیہ).]

ف: بازہ، دربارہ. (کرماجی است.)

ع: شان، حَق.

عاشق

ل: ناشق، حسپن، گرفتار، دلداگ، شیدا، زامہ تدار.

[نریندار]

ف: خاش، غاش، شیدا، والہ، سَنار، شیفته،

فریفته، گرفتار، زَنَبَر، زَنبارہ، دلدادہ، شادباز.

ع: عاشق، صَبَّ، مُحِبَّ.

عاشورا

ل: شرکوزان، کوتہ لگمراٹن. [تازیباری لہ رڈی دیسی

مانگی موچرہ مہا بہ بڑی شہید کرانی حسہ بنورہ.]

ف: کُزَن، کدن.

ع: عاشوراء، قَتْل، تَعَزِيَّة، أَيَّامُ الْعَزَاء.

عافیت

ل: تندرستی. [لشاسخی]

ف: پدرو، تندرستی، تناسایی.

ع: عافِيَة، صِحَّة.

عاق

ل: بیٹوری. [بشپار، سرینچیکر]

ف: زبهر، مَخِیدہ، بَر مَخِیدہ، پَر مَخِیدہ، بی بھرہ،

بیزار شدہ. نافرمان.

ع: عَق، عاق، قُطْع، مَحْرُوم. عاصی.

عاقبت

ل: سورہ غام، پایان، دواہی. [ناکام، کوتاہی]

ف: انجام، سرانجام، فرجام، بتاوار، قُدَم، بافدَم،

پایان.

ع: عاقِبَة، مَقْبَة، آخِرُ الْأَمْرِ، مال، عُقْب، عُقْبِي، آخِرَة،

عُقبان، نِہاء، نِہایَة، غایَة.

عاققرحہ

ل: ریشہ ترخون، ترخونہ کیفیلہ. [رہگی ترخونی

کیری.]

ف: اکرکرہ، اکرکرا، اَکَلکرا، کاکرہ، اَککرا،

کُز ترخون، کُز ترخون. (ریشہ ترخون کوهی)

ع: عاققرحہ.

عاقل

ل: زبر، زانا، دانشمن، فرزان، دنیادیدہ. [قامیدہ،

بنارز]

ف: اُزیر، اُزیر، لُزیر، اُوش، بخرد، باخرد،

خرمند، هوشمند، دانشمند، فرہمند،

فروہیدہ، دانا، جہان دیدہ، عاقل.

ع: عاقل، دہی، کُیس، نَہی، زبر.

عالم

ل: به رزوخ، دوی مهرگ. [جینگای گیانگل که رستگهی

نیوان مردن و یاشمروژده.]

ف: پیکرشان، پیکرمانا. (مقام ارواح که مقام بین

مرگ و قیامت است.)

ع: بَرَنخ، عالمُ البرَنخ، عالمُ الأرواح، عالمُ المثال.

عالمُ غیب

ل: دنیای نادیار. [جهانی داپوشراو]

ف: پوشگان، پوشیدگان، جهان ناپیدا.

ع: عالمُ الغیب.

عالمُ موکاشفه

ل: بی، دنیای دموون، بینار. [جهانی کشف و کرامت:

نوعی بزرژی دموون خاوین و پارتزگار درده کویت.]

ف: بیناب.

ع: عالمُ المُکاشفة، مُکاشفة.

عالمُ میسال

ل: دنیای نومرونه. [جهانی هارچشنگل. (جهانی که له

جهانی لشگل ناسکه که هارچشنی لشگلی

تندایه.)]

ف: پیکرمانا، پیکران مانا. (عالمی است لطیف تر

از عالم اجسام که نظیر اجسام در آنجا موجود

است.)

ع: عالمُ المثال، عالمُ البرَنخ، عالمُ الأشباح.

علم

ل: گشت. [همرو، همران]

ف: همه، همگان، همگی.

ع: عام، عموم، جمیع.

عالم فام

ل: جاپ، بلارو کردن، دنیا زان. [راگیمانن، بانگواز]

ل: فرزان، فرزان، خوانا، زانا، غونه وار، پ، مهلا. [زانیار]

ف: دانا، دانشور، دانشمند، فرزانه، خوانا،

آخوند.

ع: عالم.

عالم با همه مل

ل: زانای ساکردار. [لر زانیسی به پتی زانیاریه کی

دهجرویتنه.]

ف: تنو تاس.

ع: عالمُ عامل.

عالی

ل: بلن. [بلند، برز]

ف: بلند.

ع: عالی، رفیع.

عالم

ل: دنیا. روزگار. سروزین، روی سروزین. چرخ،

گردون. [جهان، گیتی]

ف: گیتی، گنتی، نیوز، روکش، دشنگی، گهان،

گیهان، کهیان، کیهان، جهان. گردون، چرخ.

ع: عالم، دُنیا، کائنات، کون، دهر.

عالم نه جسم

ل: دنیای دیاری. [دنیای برچار. (جهانی لشگل.)]

ف: نیوز، روکش، کیهان. (عالم هیولانی)

ع: عالم، کون، موجودات، کائنات، مُکونات، عالمُ

الأجسام، عالمُ الشهود.

عالم نه مر

ل: نادیری، دنیای نادیار. [دنیای داپوشراو. (جهانی

گیانگل.)]

ف: پیکرستان، پیکرمانا. (عالم ارواح)

ع: عالمُ الامر، عالمُ الأرواح، عالمُ الملائكة.

عالم به رزخ

ف: همه‌دان، جهانگیر.

ع: اعلام، اعلان.

عامل

ل: کاریگر، نویسنده، جیگه‌نشین [نیشکر، خرمستکار.

جیگر

ف: کارگر، کارو، کارکن، گماشته، نماینده،

جانشین.

ع: عامل، خادم، وکیل، نایب، قائم مقام.

عامل - فاعیل

عامی

ل: نه‌خونه، نومی، هیچ‌نه‌زان، بی‌سواد. [نخونوار]

ف: بامی، جندال، ناخوانده، نادان، بی‌سواد.

ع: عامی، اُمّی، جاهل.

هان

ل: دم، رخت. [سات]

ف: آن، تم، هنگام.

ع: آن، حین، وقت، لحظه.

عایله‌هه‌ن

ل: توخوهر، [خزایی: بالنده‌یکد]

ف: سار، سارآبلک، ملخ‌خوار.

ع: سَمَرَمَر.

وینه

هنوان

ل: سدرکافز، سدرنامه، سدری‌کدت. [ناونیشانی

دسپتکی نامه یا نورسرای سر برگی نامه، رمل: به

سرگردت م و جناب.]

ف: سجا، سرنامه، سرنوشت، برنامه، ورنامه.

(عنوان نامه یا سر پاکت، فدایت شوم، جناب

مثلاً.)

ع: عَنوان، عُنیان، عَلوان، عَلیان.

عویور

ل: بگردن، گوزشتن. [تتپیرین، گرتنبر]

ف: گذشتن، گذرکردن، زه‌سپردن.

ع: عُبور، مُور، سُلوک.

عوجب

ل: خوخوای، خوپه‌سَنی، ناز. [لغزبایی‌بون]

ف: خودخواهی، خودپسندی، ناز.

ع: عُجب، غُور، تَكْبُر.

عُوجه

ل: ... دایق. [چار، تستز]

ف: چاره، گردن.

ع: عُده، ذَمّة.

عوزره - کیفیت

عوزر

ف: بی‌آنک، برپیرج. [بی‌نور، پاکانه]

ف: بهانه، پوزش.

ع: عُذر، عُذری، مَعذِرَة، مِذار، عِذْرَة، حُجّة، تَکِیل.

هوزر

ل: بی‌توئی، چه‌پهل بون، خورین‌کفتن. [خوینی مانگانی

ژن.]

ف: دشتانی، بی‌نمازی، خون‌افتادن.

ع: عُذر، حَیض، طَمَث، قُرء.

هوزرخوای

ل: بی‌آنکه‌باردن، برپه‌رچمردان. [بی‌نوریتن‌نور،

پاکانه‌کردن]

ف: پوزش، بهانه‌گویی، پوزش خواهی.

ع: اِعْتِذار، اِحْتِجاج، اِسْتِلال.

هوزم

ل: گه‌ره‌یی. [شانوشکۆ، مزنی]

ف: بزرگی، بزرگواری.

ع: عَظْم، عِظَم، عَظْمَة، وَقَر، كِبْرِيَاء، جَبْرُوت.

عوزو

ل: نَعام، پَدَل. [نَعام، پاژ]

ف: اندام، پارچه، پاره.

ع: عُضْو، اِرْب.

عوساره

ف: شیره، دَشار، دَشاره. [پالته، گوشراو. شيله]

ف: شیر، چکیده، دوشیده، فشرده، افشرده،

افشره.

ع: عُصَارَة، عَصِيرَة، حَلِيب.

هوشر

ل: دِه بَش لَه. [يک بَش لَه ده بَش.]

ف: ده بیک، ده بوده.

ع: عُشَر.

هوقووبه

ل: سَزَا. [تَوَلَه]

ف: کِيفَر، بادَفَر، بادَأَفَره، بادَأَفَره.

ع: عُقُوبَة، جَزَاء، مُجَازَاة، عِقَاب، مُعَاقِبَة.

هومده

ل: گِمرِه، سَتورِن. [مِزَن، بَشی هِمرزوری هِمر شَتِيک.]

ف: بزرگ، کاروگر.

ع: عُمْدَة، مَقْصُود.

هومومده

ل: گِشت، به جَارِيکَا. [تِيکِرَا، پِيکِرِه]

ف: همه، همگی، همگان.

ع: عَمُومًا، جَمِيعًا، کُلًّا.

هونسور

ل: گِمرِه مَر. [مَالک، تَرخَم]

ف: گوهر، آخشی، آخشی، آخشیگ، آخشیگ،

آخشیج، آخشیج، کَي، کِیا.

ع: عُنْصَر، جَوَهَر، هَيُولَى، مَادَة، أَصْل. جِسْم بَسِيط،
بَسِيط.

هوود

[ل: دَارَتِکِي رَمَشِي بَزَغُوشِي بِنَارِيانگَه.]

ف: عود، آنجوج، سندهان، داریوی. (چوب

سیاه رنگ معطر معروف است.)

ع: عُوْد، مَنْدَل.

هعبا

ل: عَابَا. [بَزَاکَتِيکَه بَسَر جَلوِير گِدَا لَبِیرِي دِه کَن.]

ف: عِبا.

ع: عِبا.

وینه ← عِبا

هعبد

ل: بَه بَنَدَه، بَه رَدَه. [بَنَدَه، کَزِيلَه]

ف: گَرَا، بَنَدَه.

ع: عَبْد، قُنْجَل، قِن.

هعبوللا

ل: بَه بَنَه خَوَا، خَوَا پَه رَس. [بَنَدَه خَوَا.]

ف: اِيَز دَگَشَسَب، خَدَا پَرِست.

ع: عِبْدَالله.

هعبرهش

ل: کِه شِر. [مِرَزُو يَا نَاوَه تِيک کِه شِرِي کِمِه.]

ف: کِم شير. (انسان يا حيوان)

ع: نَاکِن، نَزوَد.

هعبوس

ل: رَوَتورَش، تَوَرِشِيَاگَه. [نَاوَه پَارَتَاژ]

ف: تيموک، تَرَش رَو.

ع: عَبُوس، قَطُوب.

هعبه

[ل: سِرُوکَه تِنَارِي «عِعبوللا» يِه.]

ف: مَخْفَف «عِبْدَالله» است.

عده‌بی

ل: فِتْرَ، بِيخَر، بِيهَرده. [پروچ، بی‌مانا]

ف: بادرُم، بادِرُم، بادوبیذ، قَلِیو، قَلِیوه، قَلاد، قَلاده، بیهوده.

ع: عَبَث، نغو، قَزَل.

عده‌بکه

[ل: سوکه‌لناری «عبدولکریم».]

ف: مخفف «عبدالکریم» است.

عده‌بیر

[ل: نارتنیه‌که له هندی ماده‌ی بَزَنُوش.]

ف: عبیر.

ع: عَجِب.

عده‌فا

ل: به‌خُش، ده‌سَه. [دانی بن قمربرو.]

ف: داشاد، داشاب، داشن، ده‌ش، بخشش، بخشایش.

ع: عطاء، بَذَل، جُود، نوال، کَرَم.

عده‌لر

ل: دهرماندار، دهرمان‌لرَش. [دهرمان‌لرَش]

ف: مازار، پیلوا، داروفروش، گیاه‌فروش.

ع: عَطَّار، داری، أَجْزائی، صَیْدَن، صَیْدَل، صَیْدلانی، صَندلانی، صَیقَبانی.

عده‌لرد

ل: زاره. [مسارویه‌که له کزمدلی رَزْدا.]

ف: تیر، زاووش.

ع: عَطَّارِد.

عده‌لر

ل: بَز، بَزخوشی، بَزی خورش، عه‌تر. [حتر، بَزنی خوش.]

ف: بو، بوی خوش.

ع: عطر، طیب.

عده‌لر دان

ل: جِنَگه عه‌تر.

ف: بویه‌دان.

ع: جُوْنه، کَبِیس، مَعطَرَة.

عده‌لف

ل: به‌رگه‌شت. [گه‌رانره]

ف: برگشت، برگاشت، بازگشت.

ع: عَطَف، عود، اول.

عده‌نه

[ل: سوکه‌لناری «عتاتوللا» یه.]

ف: مخفف «عطا، الله» است.

عده‌نو

ل: ده‌ه‌ت، بی‌آڤ. [عمیب‌گرتن]

ف: آڤ، ذق، آڤ-جووی، رخنه-جووی،

سوسه‌جووی، خورده‌گیری.

ع: عَتَب، قَدَح، ایراد، اِعْتِرَاض، تَعْيِیب، تَنْقِیص،

اِتِّقَاد.**عده‌چایبات**

ل: سه‌رَسِ‌کَر، پی‌اڤ مات‌کَر. [سیروس‌سَمَره (کُزیه به‌لام

مانای تال ده‌گه‌یَنیت.)]

ف: آن‌دِید، ش‌گفتنی، بول‌ن‌ج‌ک، (به معنی مفرد

استعمال می‌شود.)

ع: عَجِیب، عَجَاب، اَعْجُوبَة، طُرْفَة، غَرِیب.

عده‌چنه

ل: جن‌کِه، جن. [جن‌کِه، نه‌جنه]

ف: جن.

ع: جَن، جَان، أَجْنَة.

عده‌چهب

ل: عه‌جه‌را. دیدنی، تراشایی. [سه‌یره، هه‌روه‌ها:

سه‌روس‌ه‌یَن‌تر]

ف: عَجَب، اُنْذِید، شَکْفَت، شَکْفَت، شَکْفِیْت، دیدنی، تماشایی.

ع: عَجَب، زَل، مُحِیر، حَیْرَة. یاهِیْء! یَاللَّعْجَب!

عەجەلە

ل: پەلە، پەلەپەل، تالۆکە، دەسواکرد، تێژ، توننی. [لەز، دەسبرد]

ف: شَتَاب، چَلْبَلە، گَزَاوَتگان، گَزَاوَرَنگان، تَنَدی، تیزی.

ع: عَجَلَة.

عەجەم

ل: فارس. [کەسێک کە تورک و عەرەب نیه، یا بە ڕەجەلێک عەرەبە بەلام لە هەرمی فارسدا لەدایکبەرە.]

ف: تَاجِک، تَاجِیک، تَازِیک، تَازِیک، فەرس. (ماسوای ترکی و عرب، یا زاییدە در فارس از نسل عرب.)

ع: عَجَم، فُرس.

عەجەو

ل: سەر سێکەر. دیدنی، توشایی، بلیمت. [سەر سێهێتەر. سەر سێمەر]

ف: اُنْذِید، شَکْفَت، شَکْفَتَنی، دیدنی، تماشایی، بُلْک، بُلْجَنک، بُلْجَنجک، کُنْجک، شَکْفَت آوَر.

ع: عَجَب، عَجِیب، عُجَاب، أُعْجُوبَة، طُرْفَة، غَرِیب، زَل.

عەجەیب

عەدالەت

ل: دادپەرسی، دادپرسی. [دادپەری، ستمەکردن]

ف: داد، دینا، رِیواز، داوَری، دادگەری، دادگەستری، آژرم.

ع: عَدَالَة، عَدَل، قِسْط، اِقْساط، اِحْقاَق، نَصْفَة.

عەدل

ل: تا. [لابار]

ف: تا، تایی، لنگە.

ع: عَدَل، شَق.

عەدل

ل: بەرانیەر، بەراییەر. [هاریتا]

ف: بَرابَر.

ع: عَدَل، مُعَادِل، مُساوِی.

عەدل

عەدلیە

ل: دیوانخانە، دیواخان. [دادگا]

ف: دادسەتەن، ریوازسەتەن، دادگەستری، دیوان خانە.

ع: عَدْلِيَة.

عەدەر

ل: ژمارە. [حساب، بژاردن، ژمێرە]

ف: مَر، مار، مارە، أمار، أمار، هَمَار، هَمَارە، أمارە، شَمَار، شَمَر، شَمَارە.

ع: عَدَد، حِساب.

عەدەسی

ل: کاس، قۆز. [زەق، دەریزەر]

ف: بَرجستە، قوز.

ع: عَدَسِيَة.

عەدە

عەدەم

ل: نیسی، نابوودی، هیچ، هیچی. [نەبوون (بەرامبەری

بوون)]

ف: نیستی، نابەسی، نابوودی، هیچ، هیش. (ضد وجود)

ع: عَدَم، فَناء.

عەرز

ل: داد، هالا، هارار، دهر دوتن. [سکالا، شکات]

ف: گرزش، داوژی، دادخواهی، دردگفتن.

ع: عَرْض، شکایه، تَظْلُم.

عمرزحال

ل: دادنامه. [سکالانامه، عمریزه]

ف: دادنامه، گرزشنامه.

ع: عَرْض، عَرْضَه، عَرِيضَه، عَرْضُ الحال.

عمرزه - عمرزحال

عمرض

ل: خیزیان، هه لسان. [راپهرینی گشتی.]

ف: رستاخیز، جُنُبِش، (جُنُبِش عمومی)

ع: نُهَضَه، قیام، إجماع.

عمرض

[ل: تمختی خودا.]

ف: کرزمان، عرش.

ع: عَرِش، فَلَک الافلاک، فَلَک الأطلَس.

عمرشه

ل: بان. [سر]

ف: بالا، رو، روی، فراز.

ع: فَوْق، عَرِشَه.

عمرعمر

[ل: داریکی بیبهره.]

ف: ارس، آورس، آردج، سرو کوهی، غرغر.

ع: أَبْهَل، عَرَعَر.

وینه

عمرهگوز

ل: سه پرتی. [سپین و تپین (نیدیزمه له ترسان و

ترساندن).]

ف: عَرَوْتِیز، عَرَوْگوز. (ترسیدن و ترسانیدن.)

ع: ...

عمرهویس پشت پهرده

ل: بزیگله. [قمیفه، شسپهر: گوتیکه.]

ف: کَجَوْمَن، کاکنج، عروس پس پرده،

عروس در پرده.

ع: قَطِیفَه، کاکنج، حَبُ الكاکنج، سَالِفُ العَروس.

عمره

ل: سهر، [زهر (دنگی بهری گوندتریز).]

ف: عَرَه، (صدای الاغ)

ع: نُهَیق، سَحَیل.

عمرهپ

ل: تات، [عارو]

ف: تات، تازی.

ع: عَرَب.

عمرهز

ل: چشن، نیزار، تازه، ملاهاتگ، رنگ، روالهت. [شینواز.

روالنت (بهرامیری مالک و گرههر).]

ف: ناوَر، تاوَر، اُفتسانی، رنگ، ناگوهر. (مقابل

جوهر)

ع: عَرْض، لَوْن، صُورَه.

عمرهز

ل: کوتال، پارچه، کالآ. [کهلهپیل، کوتال.]

ف: اُروس، کالآ، خواسته.

ع: عَرَض، مَقاع.

عمرهه

ل: رَوَز بر له جهژن. [عاره (روژی نویسی زولمجهه).]

ف: روز پیش از جشن. (روز نهم ذی الحجه)

ع: عَرَفَه.

عمرهقی

ل: تارَق، خوهی. [عارهقی لش.]

ف: خَو، خَوَه، خَوی، عرق.

ع: عَرَق.

عمرهق

ل: نَارِق. [باد، عاریق]

ف: أَرَق، تاهو.

ع: أَلْكُول.

همزا

ل: شیون، پرسه، ماتم. [نازیستی، تازیه]

ف: ماتم، سوک، سوگواری.

ع: عَزَاء، مَاتَم.

همزاجار

ل: مهرده‌مزدار، ماده‌مدار، عازیه‌تی‌یار. [خاوه‌ن‌پرسه،

تازیمبار

ف: سوگوار، سوگی، بَشَم، ماتم‌دار، ماتم‌زده.

ع: مُتَعَرِّي، مُحَدِّ.

همزدهت ← **همسرهت** [پسته‌کشی‌گزرده‌راود.] [عَرَب]

«همسرت» است.

همزلی

ل: لابریدن، هدلکه‌ئتن. [هملگرتن. لاسر کار لابریدن.

خانمشین‌کردن

ف: گَنَدَن، برداشتن. خانه‌نشین‌کردن، زیهیدن.

ع: عَزَل، نَزَع، رَفَع.

همزوم

ل: قَرَم، نیاز، هم‌رس. [مرخ، نارم‌زور، ریست]

ف: کَرْتَاخ، آهنگ، هنگ، بَسِیج.

ع: عَزَم، عَزِیمَة، تَصْمِیم، ارَادَة، هِمَّة.

همزیز

ل: نازار، خوش‌میس، گران. [نازیز]

ف: گرامی، گُونجی. ارجمند، گران‌بها.

ع: عَزِیز، مَحْبُوب، مُكْرَم، ذُو قَدَر.

همسا

ل: عاسا، چِتودس، گالژله. [داردمست]

ف: داسگاله، داستگاله، داسخاله، داستخاله،

داسغاله، داستغاله، بازه، چوب‌دست.

ع: عَصَار، نَجَا، مِحْجَن، مَنَسَا، عُكَازَه.

وینه ← چپودس

همسار

ل: شیع، کیش، شیع‌چی. [گورشر، شراب‌ساز]

ف: شیرده‌چی، شیرده‌کش.

ع: عَصَار.

همسر

ل: خورده‌رد، برنیواره. [رژشپر]

ف: ایوار، پسین، آفتاب‌زود.

ع: عَصَر، رَوَاح.

همسیر

ل: چاخ، زهمان، روزگار. [سردم]

ف: هنگام، روزگار، زمان، زمانه، دمان.

ع: عَصَر، عَهْد، دَوْر، آيَام، زَمَان.

همسبانی

ل: تورپ، کدله‌یی، نالوز. [رق‌هستار]

ف: تَنَدَخُو، بَدَخُو، آلوَس، آلیز.

ع: عَصَبَانِي، غَضَبَان، مُحَدِّد.

همسایر

ل: نِیل، نه‌حشام. [خیلات، رونند]

ف: ایل، کوچری.

ع: عَشَائِر، قَبَائِل، طَوَائِف.

عشرهت

ل: شادی، خوشی، به‌زم. [شادمانی، کدیف]

ف: شادی، خوشی، خوشنودی، خرسندی.

بزم، ماز.

ع: عِيش، نَشَاط، اِنْسَاط، مَسَرَّة، فَرَح.

عده شرت

ا: خویش، نیل، کس. [کسکار، تروهرز]

ف: خویش، دودمان، ایل، اوبس.

ع: عَشِیرَة، قَبیلَة، طائِفَة، قوم، قَرِیب.

عده شرفی

ا: ندره‌فی. [جوزتک پاری زتیه.]

ف: اشرفی. (پولی است از طلا.)

ع: طازِجَة، اَشْرَفِی.

عده ها

ا: گور، عدن. [پیسایی (به زمانی مندانان).]

ف: گه، گوه، چمین. (حکایت لفظ بچه است.)

ع: غائط، جَفَر، قَدَر.

عده نو

ا: گروشت، پاسا، به‌خشین، بگردن، نامرزین. [لیبوردن،

چارپیشی]

ف: درپه، دامود، دامون، درسه، دَرَسْتَه، دَرَسْتَه،

آرزوش، بَخْشایش.

ع: عَفُو، صَفَح، غُفُور، غُفْران، مَغْفِرَة، اَمَان.

عده قد

ا: به‌ستن، گری‌دان. [گردان]

ف: بستن، گره‌دادن.

ع: عَقَد.

عده قریب

ا: دماره‌کول، دوپشک. [میترویه‌کی چزوداره.]

ف: کَزْدَم.

ع: عَقَرَب.

وینه - دیووشک

عده قریب

ا: نابان. [خزله‌لور (که‌لوری هشتم).]

ف: آبان. (برج هشتم)

ع: عَقَرَب، بُرْجُ العَقَرَب.

عده قریبه

ا: شاخه، سیخچه. [لق (چلگه‌لی سر کاتریمیر).]

ف: تزه، آخْگُل. (عقربه‌ی ساعت)

ع: عَقَرِیَة، عَقَرَب، شَوَکَه.

وینه - سمعات زنگی

عده قریبه

ا: چه‌پوراس، چه‌فته‌پراسه، چه‌فته، تولاپ. [نازورونه

(روله: نازورونی پشتین).]

ف: خَرْک، چَنگَک، قُلاب. (عقربه‌ی کمربند

مثلاً.)

ع: عَقَرِیَة، اِیْزِیم، حَرِیاء، کَالِب، کَلَاب، کَلَاب.

وینه

عده قل

ا: زانست، زانایی، ژیری. [ناوز، فام]

ف: نَس، نَسبوت، بخرد، دانش، فَرهنگ، عقل.

ع: عَقْل، زَیِر، نُهیَة، ناهیه، هُرمَان، هَرَم.

عده قلداز

ا: عاقل، ژیر، زانا. [فامیده، به‌ناوز]

ف: آژیر، آژیر، لَزیِر، اُرش، بَخَرْد، باخَرْد،

خردمند، دانشمند، دانا، عاقل.

ع: عاقل، دَهی، نَهی، زَیِر، کَیْس.

عده قریب

ا: درآ، پشت. [بهرامبری بر.]

ف: پَس، پُشت.

ع: عَقَب، خَلَف.

عده قریب‌نشین

ا: شُکسه، شُکیاک، به‌زیاک. [بمزیر، شکار،

پاشه‌کشی‌کردور]

ف: فَریرون، فرارون، شکسته، شکست‌خورده.

ع: مُنْهَرَم.

عده‌بنشین

ل: شکیان، به‌زیان، په‌س‌نیشتن، دواږم‌ریږن.

[پاشه‌کشی‌کردن، بزین]

ف: پس‌نشینی، پس‌نشستن، شکست‌خوردن.

ع: دَبْرَة، اِنْهَازَم.

عده‌قیده

ل: بارې. [بردا، بارې]

ف: نمشته، باوړ.

ع: عَقِيْدَة، اِعْتِقَاد.

عده‌کاس

ل: شتو، گډ، شتو، گډ، شتو، گر، شتو، ساز. [رتنه‌گر]

ف: فَرْتورگر، تَنَدیسه‌گر، شیوه‌گیر.

ع: عَكَاس.

عده‌کس

ل: چه‌پوانه. [پتپوانه]

ف: رَخْش، باژگونه، واژگونه.

ع: عَكْس، مَعْکُوس.

عده‌کس

ل: شتو. [رتنه]

ف: فَرْتور، تَنَدَس، تَنَدیس، تَنَدیسه.

ع: عَكْس، نَقْش، صُورَة، تَصْوِیر، تِمثال، اَیْقُوْنَة.

عده‌لاج

ل: به‌رو، چاره، دهره، تیمار. [چارسەر]

ف: گُزْزَش، گُزْزَد، شَکُود، شوَبَسْت، شونست.

گُزْزیر، گُزْزَد، چاره، تیمار.

ع: عَلاج، مُداوَة، دَفْع، دِفَاع، مِرَاس، مُعَالَجَة، مُزَاوَلَة.

عده‌لاج‌کردن

ل: به‌رو، چاره‌کردن، دهره‌کردن، تیمار‌کردن.

[چارسەر‌کردن]

ف: گُزْزَدن، گُزْزَدن، گُزْزیدن، شَکُودن، شونستن.

شوَبَسْتن، چاره‌کردن، تیمار‌کردن.

ع: عَلاج...

عده‌لاشه‌ده

ل: جیا، جیاکار، جیاواز. [تایبستی، جودا]

ف: جدا، جداگانه.

ع: عَلَیْحَة. [علی‌حدَة]

عده‌لاف

ل: کافرْش. [کسِیک که پیشمی‌پروش و په‌لاش

فرزشته.]

ف: کاه‌فروش.

ع: عَلاف.

عده‌لافانه

ل: کافرْشی. [فرزشگای‌پروش و په‌لاش‌فرزش.]

ف: پَنیلو، دکان‌کاه‌فروشی.

ع: دَکَة اَلْعَلاف.

عده‌لافه

ل: دل‌به‌سته‌گی، به‌سته‌گی، دل‌پَیسه‌ریوون. [په‌یوه‌ندی،

حزلیت‌کردن]

ف: دل‌بستگی، بستگی.

ع: عَلاقَة، عِشْق، مَحَبَّة، هَوَی.

عده‌لاقه‌به‌ن

ل: بال‌کار، بافته‌باف. [چنر، گورسچن]

ف: بافت‌کار، ریسمان‌باف، ابریشم‌باف.

ع: شَارط، حَبَاک.

عده‌لامه‌ت

ل: نشانه، قهره، داخ. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه، داغ.

ع: عَلامَة، آيَة، كَي.

عده‌لاوه

ل: بَیجَک. زیادی. سربار. [سروا. پیروست]

ف: علاوه. زیادی. سربار.

ع: علاوه. عَلی. اِضاافَه، ضعیفَه.

عهلاهازا

ل: بینا بهمه، بینا لهمه رهمه. [کوابرو، بَم پَیته]

ف: لادبراین، بنابراین.

ع: عَلَیْهَذَا. [علی هذا]

عهلهمهقهلهمه

ل: نینجورفینجه. جورچه وقلینچکه. [نهری لابرَدنی]

د: میته هزی رازانده.

ف: پیرایه.

ع: حَشَو، زَوَائِد.

عهلیق

ل: نالک، کارجو. [نالیک]

ف: کاهوجو.

ع: عَلِیق.

عهلهمه

ل: بهشگا. [جینگه دابشکردنی نالو.]

ف: تَراز، طَراز. (محل تقسیم آب)

ع: مَقْسِم.

عهلهمه

ل: بهیاخ، بهیداخ، دروش. [نال]

ف: بَیْرِق، دَرَفَش.

ع: عَلم، لَواء، رَاية، بَیْرِق

عهلهمدار

ل: بهیاخدار. [نالاهلگر]

ف: دَرَفَشدار، بَیْرِقدار.

ع: جِلَواز.

عهلهارهت

ل: دسگا، پارک، مال. [خاتوریوه]

ف: شار، سهیت، ساختمان، خانه، لاد.

ع: اَزج، عِمارة، قَصْر، بَناء، دار.

عهمهبر

ل: عهمبر. [مادهیهکی بزغوشه. (مادهیهکی تبری خست و

بزغوشه.)]

ف: عَنبر، لام. (رطوبتی است غلیظ و معطر).

ع: عَمْبَر، عَنبر.

عهمهبر

[ل: جَوَره ماسیه که له نهنگ دهچیت، بهلام رهک

نهنگ دهانی نیه.)]

ف: عَنبَر. (نوعی است از ماهی شبیه به بال که

دارای دندان است، و بال دندان ندارد.)

ع: عَنبَر.

عههدهن

ل: دهسی، تاریهتی، تاییهتی. [بتاییت، تنقست]

ف: دانسته، ستم، دستی، دیده، کردگار، کرگاز.

ع: عَمْداء، قَصْداء.

عههر

ل: ژی، ژیان، تهمهن، زینگی، زینگانی. ساز. [مارو ژیان

(سالگهلی تمهن.)]

ف: داد، سال، زندگانی. (سالهای زندگانی)

ع: عُمَر، عُمُر، عَمَر، طَیْلَة، سِن.

عههههه

[ل: بَری درختیکه له هیندوستان.]

ف: اَنبه. (ثمر درختی است در هندوستان.)

ع: اَنبِج.

عههههه

ل: میمی، میئک. [پور (خوشکی بارک.)]

ف: خواهر پدر.

ع: عَمَّة.

عمه مر ← عمه مبر

عمه مر چه

[ل: (ل: جزوه خشلیکه که پری ده کن له عمبر.)]

ف: غنبر چه، غنبرینه. (نوعی از زیور است که

آترا از غنبر پر کنند.)

ع: گَبیس، شَمَامَة.

عمه مر

ل: کرد، کردار، کار. [کردمه]

ف: کار، کردار.

ع: عَمَل.

عمه مر هاتن

ل: دیل هاتن، دین هاتن، راس هاتن. دورس یون. [بدی هاتن.

جیبی یون.]

ف: کار آمدن. راست آمدن، رخ دادن.

ع: تَحَقُّق، قضاء، نفاذ.

عمه مر

ل: عمه، گور. [پسایی (به زمانی مندان.)]

ف: عن، گه، چمین.

ع: غائط، یران، جَعَر، قَذَر، عَذَرَة، خِراء، مَدْفوع.

عمه مر

ل: شیلان. [درختیکی در کاریه و به میوه کمیشی ده لیتن.]

ف: چیلان، چیلانه، شیلان، شیلانه، سنجد

گرگان.

ع: عُقاب.

وینده ← شیلان

عمه مر

ل: گوهه مران، گوهه مرگل. [ماکه کان، توخگل (مبست

نار و خاک و بار ناگره.)]

ف: آخشیگان، آخشیگان، خَشگان، خَشیگان،

آخشیجان، آخشیجان، خَشیجان، خَشجان،

کَیان. (آب، باد، خاک، آتش)

ع: عَناصِر، ارکان، جَواهر، اَضداد، اُصول، بَسائط.

عمه مر

[ل: مه یرونی لوتی.]

ف: بوژینه، بوژنه، سَنبالو، کُچی، عَنَتَر.

ع: قَرَد، رُباح، رُباح، خمدو تَه.

وینده

عمه مر رووت

[ل: شیلی دارتکی در کاریه بز درمان دشتیت.]

ف: اَنزَرُوت، رَنجرو، کوژد، کوژده، گوزده،

کُنجدِه، کُنجدک، آگروهک.

ع: عَنزُوت، صَمغُ الشانکَة.

عمه مر

ل: سیمورغ. [بالتدیه کی نلسانییه.]

ف: سیرنگ، سیمُرخ، اَشترکا.

ع: عَنقَاء.

عمه مر رووت

ل: کاکله مروشان، جزاییکه ره. [جالتوکه]

ف: تَندو، جولاهک، دیوپا، زجال، عَنکَبود.

ع: عَنکَبوت.

وینده ← جزاییکه ره

عمه مر قنلی

[ل: بستمالای قسزل.]

ف: خال مسوسکه. (قد کوتاه حرف بلند)

ع: اَقْلَح.

عموام

ل: نه خونه. [نمونه سوار (کویه به لام مانای تاک

ده که بنیت.)]

ف: بامی، ناخوانده، جندال. (جمع به معنی مفرد است.)

ع: عامی، عَمّی، اُمّی. (عَوَامٌ، اُمّیون، عَوَامُ الناس.)

عمودت

ل: شمرگا. [نارگل]

ف: بَنَرَجَا.

ع: عَوْرَة.

عهده

ل: پدیمان، دسپدیون. [بدلین]

ف: سامه، پیمان، پیغان، پیغون، غَنُونَد، زَنهار.

ع: عَهْد، شرط، قَرار، میثاق، مُعَاهَدَة.

عهده

ل: چاخ، زمان، رَزگار، عیام. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، زَمَان، رَجُل، اَیام، دَوْر.

عیادهت

ل: پرسا، هوالپرسی. [سردهانی نموش.]

ف: پُرسه، پُرسش. (احوال پرسى بيمار)

ع: عَوَادَة، عِيَادَة، عِيَاد، تَعَوُّد.

عیار

ل: ده‌لَباز، شیره‌باز. [فریودر، فیلَباز، گزیکار]

ف: تَبَنَد، داغول، ریوکار، دَغَلَباز.

ع: عَيَار، حَيَال، مَكَار.

عیار

ل: بار. [ازغَل و نابوختی نار سکه.]

ف: بار، شار. (بار مسکوک)

ع: عَيَار، حَمَلان.

عیار

ل: رَشک. (تراو عیار به معنی: خالیس). [پستی، پرخت

(له سدا نمره و شش نالتون، که له سدا چوار نابوختی -

مس یا زیو - تیدا بیت.)

ف: جو. (نودوشش درصد طلا که چهار از آن

مس یا نقره بار داشته باشد.)

ع: عَيَار، خَالِص، سَوَاء، تَام.

عیاره

ل: نه‌یاره، پدیمان، نه‌نازه. [نایره، پیئور]

ف: ایاره، پیمان، اندازه.

ع: عَيَار، مَعْيَار، مَقْدَار، مِيزَان، مَقْيَاس. قَطْرًا، قَطْبًا،

جُزْأًا

عیام

ل: زمان، رَزگار، دهران. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، دَوْر، اَیام، رَجُل، زَمَان، عِیَام.

عیب

ل: که‌تره. خروش، ده‌غل. روخنه، ده‌له، شاق. تنگ،

چپ‌لئی، خراى. [کمایسی، زده]

ف: آک، کُهب، رَنگ، آهو، آلايش، دَغَل.

ع: عَيْب، عَار، وَصَم، قَذَل، وَكْف، ذَاب، شَین، غَش،

أَمَة، بُجْرَة، قَلِيَة، وَصَمَة، مُجْنَة، لَصَاة، غَضَاضَة،

نَقِیصَة، غَمِیضَة، غَمِیْزَة، مَعْمَن، مَطْعَن، مَعَاب.

عیب‌جوری

ل: روخنه‌جوری، ده‌له‌جوری، ده‌له‌گرتن، خراوه‌گرتن.

[روخنه‌گرتن، کسوکوری دزینور.]

ف: آک‌جویی، ننگ‌جویی، کُهب‌گیری. بدگویى.

ع: تَعْيِيب، تَعْمِین، تَقْذِیل، تَقْذِیر، تَهْجِین، تَنْقِیص،

تَشْهِین، تَنْقِیص.

عه بیدار

ل: که‌تره‌دار، چپ‌ل، ننگین، خرا، ده‌له‌دار. [خوشدار]

ف: آهویی، آکدار، ننگین، رنگ‌آکین.

ع: مَعْيَب، مَعْيُوب، قَذَل، وَكْف، غَش، ...

عمیش

لک: بهزم، شادی، شوق، خروشی. [کیف، خوشحالی]
ف: ماژ، بزم، شادی، خوشی.

ع: عَیْش، عَشْرَة، نَشَاط، اِنِیْساط.

عمیش قال بوون

لک: بهزم شیریان، به کمر بسوزن. [کمیف و شادی]
لیتیکیچرون.]

ف: افسردن، آشفته شدن، بزم به هم خوردن.

ع: نَفْص، نَکَد، کَدَر، تَنَقُّص، تَنَکُّد، تَکَدَر. (العیش)
همینهک

لک: چاریلک، چاریلک، چار. [نامرازکی شیشداره، له چار ده کرت.]

ف: چَشمَک.

ع: ناظورة، عَوِيَّة.

عیبادت

لک: پهرسش، بهنده گی. [پرستن، بندایمتی]

ف: هیز، پرستش، بندگی.

ع: عِبَادَة، وَهْلَة، طَاعَة، عُبُودَة، عُبُودِيَّة، مَعْبَدَة، خِدْمَة، تَذَلُّل.

عیبارت

لک: راته. [رته، دستراوه]

ف: گُزَاوه، گفته، گفتار.

ع: عِبَارَة، کَلَام، قَوْل.

عینباری

لک: چه پهن، نه گبته، که فارهت، نیباری. [پیس. نه گریس، بدبخت]

ف: مَنَدَبُور، ادباری.

ع: نَجَس، مَظْلُوك، نَكَبَتِي.

عیج

لک: زه بونی، داماگی، بی دمه لاتی، دس نه پوین. [داماوی،

تنگ پنه پنه پنه

ف: زبونی، درماندگی، تنگ آمدن، ستوه آمدن.

ع: عَجَز.

عیده

لک: حه بیه، راده. (موردهی ته لاق) [نور ملو بیهی که نافرتهی

ته لاق دراو ناییت شوری تیدا بکاوه.]

ف: پَرَمو، پَرَموز.

ع: عِدَّة، ثَرِیص.

عیرقونفیس

لک: روگنیشته، بانیشته، که ژۆلک. [نمغوشیتیکی دهماره

(له گیل رومانیژمدا له یلک جیارازن.)]

ف: کُجُوک، کُهَنگو، پادرد. (ایسن مرض غیر از

روماتیس است.)

ع: عِرْقُ النِّسَاء.

عیره لی

لک: خواسته منی. دورپژوی. [به نمانت و برگیار.]

ف: سَفْتَه، ارمان، سَپَنجی.

ع: عَارِيَة، مُسْتَعَار.

عیزا

لک: نیزا، پاداشت. قهرمی. ته لاقی. [توله، پاداش، قهرمیو.]

ف: جاور، پاداش. کیف، تلافی.

ع: اِزَاء، قِبَال، جَزَاء، عَوْض، بَدَل، مُقَابِل.

عیزرایل

لک: نیزایرل، گیان که نکه. [مهلک سموت: فرشتهی

گیان کیشان.]

ف: جانستان، جان شکار.

ع: عِزْرَائِيل، مَلَكُ الْمَوْت.

عیززت

لک: نابوو. [شکر، رزت]

ف: آبرو، ارجمندی.

ع: عِرْزَه، شَرَف، اِعتِبَار.

عیسان

ل: ناده میزاد، تینسان. [مرزف]

ف: انسان، آدمیزاد، آدمی.

ع: انسان، بَشَر، بَنوادم.

عیسمهت

ل: ناموس، پاکی، پاریزگاری. [دارتپاکی، خارینی،

روشتبیزی]

ف: هیوتند، پاساد، ناموس، پارسایی،

پرهیزگاری.

ع: عصمه، عِفَّة.

عیشا

ل: تَخ! [کخ! (رشی بیتازی دورپین و پیناخزشیرونه).]

ف: ویک، شَه! کخ! (کلمه ی نفرت و کراحت

است.)

ع: ثفا

عیضا

ل: شِتو، شام. [شیتوان، خورتنان]

ف: شام.

ع: عِشاء، عَشِي، عَتَمَة.

عیشق

ل: شَهوق، شَرَر، زامهت، دَلالِیچرون، دَل پیه برون،

دل به ته گی. [تورین، حوژلیکردن]

ف: پَنشک، پَنشک، والگی، شیفتگی، دل باختگی،

دل بستگی.

ع: عِشَق، عَشَق، هَوی، تَعَلُّق، حُب، شَغَف.

عیشقبازی

ل: دل بازی. [نوریندار برون، دل داری]

ف: پَنشک بازی، گورشمه بازی.

ع: مُعاشَقَة، مُنَا... .

عیشوه

ل: یاس. [گوریکه. (یاسمینی کیتی).]

ف: عِشوه، یاسمین. (یاسمین بری است.)

ع: ظِلَّان، عُشْبَة النار، عُشْبَة.

عیشوه

ل: لهجه، لاره، ناز، خه مزه. [لار لهجه]

ف: غَنج، خَنج، شکنه، گورشمه، ناز، حَرَام.

ع: عِشْوَه، غَمَزَة، دِلال، کَمَعَرَة.

عیفریت

ل: نر نایش. [رموزن، دیو]

ف: سَتَنبَه.

ع: عِفْرِیت، عِفْرِیتَة.

عیففت

ل: پاکی، پاریزگاری. [دارتپاکی، روشتبیزی، خارینی]

ف: پاساد، هیوتند، پرهیزگاری.

ع: عِفَّة، عِصْمَة.

عیللهت

ل: سَهبارت، نِهسل، مایه، گهزهک، بۆن، بۆنه. [هز]

ف: فَرَنود، شَوْتد، شوه، کَبو، کَبود، کَبوده، لاد،

انگیزه، چیزه بۆد، رو، رون، روی.

ع: عِلَّة، سَبَب، بَاعِث، مُوَرِث، مُوَجِب، دَاعِي، دَاعِيَة،

عیله**عیلم**

ل: زانست، زانایی. [زانباری]

ف: دانش، دانایی، فرهنگ، فرزانه، بخار.

ع: عِلْم، فَضْل، فَرْهَنج.

عیلمولناسار

ل: شَوَنزانی، شَوَن شناسی. [شَوَن توارناسی، دَیرینناسی]

ف: نشان شناسی.

ع: عِلْمُ الْأَثَارِ، عِلْمُ الْأَسَانِ.
عیل

ك: ئیل، خیل. [هوز]

ف: ایل.

ع: عَشِيرَةٌ، قَبِيلَةٌ، حَيٌّ.

هیناد

ك: لهنج، ړك. [سرکیشی، ړك گرتن، پيډاگرتن]

ف: شنګ، ستیز، ستیزه.

ع: عِنَاد، نَجَاج، مُكَابَرَةٌ، إِصْرَار.

هینسان ← **هيسان**

عیوه ز

ك: تاوان، باتی، تهغوا، جیه، جیا، جینگه، جیایی. [برتی،

لباتی، جیات]

ف: رَمَش، گوهر، تاوان، پاداش، بجا.

ع: عَوْض، بَدَل، عُقْبَةٌ.

عیوه ز کردن

ك: گزین، گزپاښه، نالوگزی کردن، نالشت کردن.

[گزپنه]

ف: رَمَش، جَزیدن، جاوړیدن، جاوړ کردن،

گوهریدن.

ع: تَعْوِض، تَبْدِيل، تَغْيِير.

وڃڻه ڪانہ پڙهڻي ۽

عقربہ

عمر عمر

عقدوسی

عابلهمن

عابا

عنتمر

غ

غلر

ل: خار، هال، کۆل، ما، نەشکەفت. [نەشکەوت]

ف: غال، تَهاَل، نَهار، داهار، گابار، گاباره، گوپه، شکاف، شکفت.

ع: غار، غور، مَغارَة، کَهِف، اُخْدُود.

غلر

ل: تەرات، لنگ، لنگدان، سەلەف، لنگداران، تار، پرتار، چوارنال. [دەر، راکردن]

ف: تاخت، تاختن، دَو، دویدن، شتافتن.

ع: رَکض، حَبَب، عَدُو، اِهماج، کَرَدَحَة، هَمجَلَة.

غلر

[ل: درمختیکه گەلاکاتی بۆغۆشه و بەلای یۆنانیەکانەرە

پەنژ بوود.]

ف: غار. (درختی است برگ آن خوشبو و نزد یونانیان محترم بوود.)

ع: غار.

غلرەت

ل: تالان، چەپار، کالات. [رابیرۆت]

ف: فَریش، یَقما، تاراج، تارات، چپاول.

ع: غارَة، فُهِب.

غافل

ل: ناگا، بی‌تاگا، بی‌خەمرەر، خافل، گیتل. [بی‌خەبەر،

ناناگادار]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوک، سَویس، سَویست،

ناآگاه، هُزاک، بی‌آگاه.

ع: غافل، ذاهِل، جاهِل.

غافل

ل: ناگایی، بی‌تاگایی، بی‌خەمرەری، خافلی. [بی‌خەبەری،

لەبەرچۆنەرە]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوک، سَویس، سَویست،

ناآگاهی، بی‌آگاهی.

ع: غَفْلَة، غَرارَة.

غالبه

ل: بۆخووشی. [بۆنی خوش].

ف: بویه.

ع: غَالِیَة، عَطَر، طیب.

غالب

ل: زان، رژه، سەرکەلتگ. [سەرکەوتو، دەستڕۆشوو

(بەرامەری بزیو).]

ف: فرخاد، چیره، چیر، چَشک، فیروزمند. (ضد

مغلوب)

ع: غالب، فائق، باهر، مُسلط، مُستولی، فاتح.

غالب برون

ل: زال برون، رژه برون، سرکهفتن. [سرکهوتن، دسرزین]

ف: چیره شدن، سرافتادن، فیروزمندی.

خشیش، افزونی، چربیدن.

ع: ثَقْلَب، ثَقُوق، ثَسْلَط، اِسْتِیْلَاء، غَلَبَة، فَتَح.

غالبمن

ل: فره. [بمزوری، زرجار]

ف: بسا، چه بسا.

ع: غالباً، اغلب، اکثر.

غالب

ل: نادیار، ناپیدا. [بزر]

ف: ناپدید، ناپیدا.

ع: غائب.

غایهت

ل: دری، ناخر، پایان. [کوتایی، ناکام]

ف: فَرَجَام، اَنجام، فَرناد، پایان.

ع: غَايَة، نِهائَة، نِهَاء، اِنْتِهَاء، عاقِبَة. قُصاری، عُنَانَا،

غُنَامَا، نُعَامَا.

غلاف

ل: خلیف، تلیف، کیلان. بهرگ، پزس. [توزاخه، کالان.

توئکل، قاپز]

ف: نیام، تلو سه. برگ، پوست.

ع: غِلاف. جلد.

غویار

ل: تیز، گهره. [تپوتوز]

ف: گرد.

ع: غُبَار، عَجَاج، قَتَام، هُبَاء، نَقَع.

غویهت

ل: دورری، دوررکهفتن، درکهفتن، درکهفته گی،

دوررکهفتن. [دوررکهوتنوه له ولات، ناراری]

ف: دوری، دورافتادگی، آوارگی.

ع: غُریَة.

غورروب

ل: نیستن، نارابرون. [داچرون (ی رز، مانگ، نستیره)]

ف: نشستن، فرورفتن، پنهان شدن. (آفتاب، ماه،

ستاره)

ع: غُرُوب، اُقول، غِیْبِیَة.

غورور

ل: با، فیز، بایهه رای، کهله بایی، خزگرم کردن، له خز

دروچون. [لغزبایی برون]

ف: باد، تیوتور، دیمیار، شگفت، بَرَتَنی.

ع: کِبَر، نُخوة، غُرور، تَعْلَم، تَجَبُر.

غوره

ل: سر مانگ. [سره ای هدیف.]

ف: آغاز، آغاز ماه.

ع: غُرَة، بَرَاء، نَحْر.

غوسه

ل: خوسه، خدم، په ژاره، نه نو، نه فسوس، خفست.

دلپروون. [کسر، دلتنگی]

ف: فرم، راخ، دریغ، افسوس، اندوه، غم.

ع: غُصَة، حُزن، شَجَا، شَجْو، شَجَن، اَسَف، هَم، غَم،

مَلال، کَلال.

غوسل

ل: وسل، مهله. شتن، شزردن. [لشپسی دبرکردن.

مروها: شوشن]

ف: باخویش، شست و شو، آبتنی، توی آب رفتن.

شُستن، پاویدن.

ع: غُسل. غُسل. رَحَض.

غول

ل: حزل، [دیر، رموزن]

ف: بُغامه، غول.

ع: سَعْلَا، صیدانه، غول، عَفْرِیت.

غولام

ل: خولام، بهننه، بمرده، زمخری. منال: [بهنده، کزبله.

زارز]

ف: پَنده، بَرده، بُلون، زُرخَرید، دادو، رَهی.

کودک.

ع: غُلام، عَبد، وَلَد.

غولام به چه

ل: خولام به چه، و مریزگلد [بندزاده]

ف: لیتک، زیدک، کودک، اُشاق، خانه شاگرد.

ع: غُلام، رَفیق، عَبد.

غولام که مردش

ل: خولام که مردش، میوان، میوانچه. [همیران]

ف: سَنّاوَنَد، قارمی، آیوان، رَسَت، رَسَته، راسته.

ع: ساباط، آیوان، شُرْفَة، کَشک، صَفَة.

غولوو

ل: خولوو، زَله، که پیوره، قاروقار، هرا، قال، غمرغا.

[قری]

ف: هَنگامه، غُلغُلَه، آشوب، غوغا، قالمقال،

شورش، سَرموَتک.

ع: جَلَبَة، ضَوْضاء، غَوْغا، مَنخَب، ضَجِیع، وکولَة،

هَراء، هَمَهَمَة، وَغی، وَغی، بَوش، جَلَبَة.

غونچه

ل: ول، خونچه. [پشکرید]

ف: ول، بوژنه، غنچه.

ع: کَم، بُرغَم، قُعمولَة.

وینَه—غونچه

غَمبَغَمبه

ل: خِرخره. [غَبغَب]

ف: غَبغَب، غَبَب.

ع: غَبغَبَة، غَبَب.

غمین

ل: زیان. [زمرمر]

ف: اُنقَت، زیان.

ع: غَمِن، ضَرَر، خُسران.

غمرازی

ل: خمرازی، ورده لِرُوشی. ورده لِرُوش. [ورده مالِه لِرُوشتن.

چمرچی

ف: خورده فروشی. خورده فروش.

ع: خَرّازِی، خَرّی، خَرّاز.

غمرامهت

ل: تاران. [زیاتنه، قمرمور]

ف: جاوَر، تاوان.

ع: غَرّامَة، غَوْض، بَدَل.

غمرپ—مه غریبغمرغمره

[ل: نار له لورگ رادان.]

ف: غَر غَرَم (آب در گلو جُنْبانیدن)

ع: غَرغَرَة.

غمرق

ل: نوتم برون. [نقوچرون، کورتنه بن نار.]

ف: فرو رفتن، زیر آب رفتن.

ع: غَرَق. غَوْص. اِنقِماس.

غمره

ل: خمره، بایه مَر، له خَود مَرچوگ. [له خَویایی]

ف: دیمیار، خودسر، خودپرست.

ع: غَرَة، مَقُور، مُتَكَبِّر، مُتَجَبِّر، مُتَعَطَّم.

غمریب

ل: ناواره، دبر که فته، دوبر که فتگ، دوبر که فتگ، بیگانه.

[دوبر کوتور له رلات.]

ف: آواره، بیواره، دور افتاده، بیگانه.

ع: غریب، نزع، ثقیل، طارئ، طرانی.
غریبگز

ل: گه نه. [غریبستان (جوره گنده که).]

ف: غریبگز، گنه. (قسمتی از گنه است.)

ع: نارد، قُراد.

غزهپ

ل: خه زبر، قین، جهر، ئالوزی، ئالوزیون، غه زبر. [رق،

کینه]

ف: خشم، ریس، آرد، تفت، آرغند.

ع: غَضَب، غَیْظ، حِدَام، قَهَر، لَلِي، مَقَت، شَتَا، شَتَف، وَاَب، وَحَر...
غزه پناک

ل: ئالوز، تورپه، جهریاز، قینمن. [رق هستار]

ف: خشمگین، خشمناک، خشم آلود، ارغنده،

آلغده، آلیز، آلوس، ژیان.

ع: غَضَبان، مُتَغَیْظ، مُحْتَد، مُزَمَّج...
غزه ل

ل: بهسه، هه لبهسه. [هژنراوی عاشقانه.]

ف: چامه.

ع: غَزَل، اُنشودَة.

غزه ل

[ل: پارچه یکی هوریشمه له «شیرداخ» دهچیت.]

ف: غَزَل. (جامه ی ابریشمی شبیه به شیرداخ)

ع: غَزَل.

غزه و ← **خه زهو**

غزه و (خه ضه و) ← **خه زهو**

غهب

ل: داپ، داگیر، خه سم، رنه، نه ستم، زوریگی، داپرین.

[زوت کردن، دستبند کردن]

ف: زوریگیر، ستم گیر.

ع: غَصَب، هَمَط، غَسَلَبَة، تَغَدِي، تَهْمَط، اِهْتِمَاط، غَنَوَة.

غهب

ل: بیهوشی، بیهوش برون، لهسه خورون. [بورانه و]

ف: بی هوشی، از خود رفتن.

ع: غَشِي، صَرَع، دَهْشَة.

غهب

ل: دهغه له. بار. [ناپوخت، خورش]

ف: دَغَل، بار، شار.

ع: غَش، حَمَلان، عِيار، دَغَل.

غهمه ت

ل: ناگا، ناگابرون، هوش لپیچین، بی خه وری. [بی خبری،

لپیچون]

ف: سَوِيس، سَوِيسَت، سَوِوَبِست، بَرناس،

فَرناس، فَرغوک، فَرغول، نا آگاهی.

ع: غَفْلَة، دُھول، لَهِيعة، لَهَاعَة.

غهمه نه

ل: ناگا، کوتوپر، بی خه وری. [کتوپر، لئاکار]

ف: نا آگاه، ندانسته.

ع: غَفْلَة، دُھول، لَهِيعة.

غلیز

ل: سفت. [پتو]

ف: مَشَت، سفت.

ع: غَلِيظ.

غلغیان

ل: سرپان، خلیسکیان، تلیان، پلیان، که فتن، خزیان.

[خزان، خلیسکان]

ف: غلتیدن، لغزیدن، تلو خوردن.

ع: انزلاق، تَدَحْرُج، انزلاج، عَثَرَة، زَلَّة.

غده به

ل: زال بون، رُزْد بون، سرکه فتن، بدرجوبین. [سرکوتن،

دسر زشتن]

ف: چشک، خَشیش، چیرگی، فَرخادی،

چربیدن، فزونی، سرافتادن، پیش رفتن.

ع: غَلَّة، قُفُوق، تَسْلَط، اِسْتِیلاء، فَتَح.

غله ت

ل: خه لوت، بیتجا، پرت، نادررس، ریل. [هه له]

ف: غَلَت، پرت، بیجا، ناروا، نادرست.

ع: غَلَط، غَلَت، خَطَل، خَطَا، سَهو، غَیر صَحیح.

غله ت نه ناز

[ل: به دما فریدان.]

ف: غَلَت انداز.

ع: تَقَعُم.

فهم

ل: خدم، پهژاره، پدیشی، خوسه، خه فدت، دلته نگیبون.

[کسر]

ف: مُسْت، موژ، موژه، راخ، فَرَم، فَرَم، اندوه، غم،

بار دل، دل تنگی.

ع: حُزن، مَلال، غُصَّة، کَرْب، هَم، غَم، شَجَا، شَجَن،

کَلال.

فهمبار

ل: خه مبار، پدیشی، دلته نگ، خه له تبار، خه مین.

[خمز ل]

ف: دَرَم، نَرَنَد، نَجند، مستمند، فَرَمگین، فَرَمگین،

موژگین، راخگین، اندوهگین، دل تنگ، پَرمان.

ع: حَزین، کُتیب، اَسی، مَکروب، مَغمووم، مَهمووم،

مَکول.

فهمخوره

ل: خه مخوره. [شینشامز]

ف: غم خورک.

ع: یَمَامَة، بلشون، بوتیمار.

وینه ← غمه غوره

فهمیازه

ل: خه میازه، باریشک، بارشک. [بارشک]

ف: خَمیازه، غَمیازه، باشک، دهان دره.

ع: ثوباء، ثُغاب.

فهمین ← فهمبار

فهمنازیر

ل: خه نازیل، مله خره، لک. [لوی مل.]

ف: چَخش، لُک، غُر، دَرپه، دَرپیه، دَرپیل،

دَشپیل، دامغول، غنازیر، گرم.

ع: سَلْعَة، غُدَة، خَنَازیر.

وینه ← غمننازیر

فهم نیمه ت

ل: وه لیفدت. تالان، تالای، چه پار، کالات. [بتالان برار.

رارپوت]

ف: پروه، یفما، تاراج، فریش، چپاول.

ع: فَي، فَي، نفل، عَواف، غَنیمَة، أَخيذَة، نُهَب،

غَارَة.

غهمواره

ل: ینگانه، نه شناس، غهیره. [کسینناس]

ف: بیگانه، ناشناس.

ع: غَیْر، دَخیل، أَجَنَبِي.

غهموفا

ل: غولور، زله، قال، که پوره، ههرا، بشیوه. [غولور،

فره قو]

ف: غَوَا، غُلْغُلَه، هنگامه، آشوب، شورش،

قالمقال، سَر موتک.

ع: غَوَاء، ضَوْضَاء، بَوَش، مَخْب، لَفَط، غَوْشَة،
جَلْبَة، وَلَوَة، مَهْمَة، ضَجِيج.

غہیب

ل: نادیا ری، پدنامہ کی۔ [دایز شرار (جیہانی نادیا ری)]
ف: پوشہ، پوشیدہ۔ پوشگان، پوشیدگان۔ (عالم
غیب)

ع: غَیْب. خَفِیَّات.

غہیب

ل: راز، پدنام۔ [نہنی]
ف: نہان، پنہان، ناپدیدہ، راز، نہانی.
ع: غَیْب، خَفِی، مَخْفِی، خَفِیَّة، مَجْہُول.
غہیبگو

ل: رازوئڑ، یانوئڑ، ہمسارہ گہ پین، ہمسار گہر، راززان.
[فالچی، بدخت گروہ]

ف: پوشہ گو، نہان گو، رازگو، ستارہ شناس،
اختر شناس.

ع: رَمَال، جَفَار، عَرَا ف. مُخْجِم. عَالِمُ الْغَیْب، عَالِمُ
الْخَفِیَّات.

غہیبت

ل: خوشپ، پشتہ سر۔ نا بردن، داکو تائن، پڑس کرانسرہ.
[زہم کردن لہ پاشملدا]

ف: پرتاد، دشتیاد، زشتیاد، آندا.

ع: غَیْبَة، وَشَا یَة، سَعَا یَة، هَمَنْ، غَیْمَة، اِغْتِیَاب.
غہیبہ لکھر

ل: خوشپکھر، پڑسو گرین، بدوئڑ، نا برہر۔ [خراپوئڑ لہ
پاشملدا]

ف: پالادہ، دُشتیاد، زشتیاد، پوستکن، بدگو.

ع: غَیَاب، عِیَاب، هَمَان، غَمَان، وَشِی، هَمْرَة.

غہیر

ل: غموارہ، بیگانہ، غہیرہ۔ [کس نمناس]

ف: بیگانہ، غہیر، ناشناس.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر.

غہیر

ل: بدجگہ، بیتجگہ۔ [جگہ]

ف: جز، غہیر، دگر، دیگر، دیگر ی.

ع: سَوِی، یَبَد، غَیْر.

غہیر نیرادی

ل: زڑو کی، نہ خواستی۔ [خونہ روست]

ف: اَخْوَاسْتِی.

ع: جَبَرِی، قَسَرِی، غَیْر ارادی. جَبْرًا، قَهْرًا.

غہیر موٹہ نلھی

ل: بے تہ، بی تاخر، نہی۔ [بیکڑتایی، نہر پارہ، ہمیشمی]
ف: نَہَار، بی تہ، بی کران، بی پایان، بی انجام،
نا انجام.

ع: غَیْر مُتَنَاهِی، مُؤَبَّد، مُخَلَّد، مُسَلْسَل، لَا یَنْقَطِع.

غہیرہ

ل: غموارہ، بیگانہ، نہ شناس۔ [بیانی]

ف: بیگانہ، ناشناس، غہیر.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر، دَخِیل.

غہیوور

ل: نازا، رہ گذار، باغیتہ۔ [دہمارگی، خاوند نامورس]

ف: زشکن، رشکگین، مَرَد، باغیرت.

ع: مُتَعَصِّب، حَمِی، غَیُور.

غہیب

ل: پیتوار، پدنام، پشتہ سر۔ [پاشلہ (ہوامبری حوزو)]

ف: شَسِپ، رَنوَد. (ضد حضور)

ع: غِیَاب، غُیُوب.

غہیبتہ

ل: خوہزگہ، ناوات، نارہزور۔ [دلخواز]

ف: پڑھان، پڑھان، آرزو.

ع: غِبْطَة، تَمَنَّى.

غیرت

ل: پیاجہتی، نازایی، خورولہ، [ہویری، ناموس پاراستن،

دھارگی، تیرہی.]

ف: سَنَگاش، تیورک، رشک، خدوک، مردی،

مردانگی، خاشہ، رگداری، غیرت.

ع: غَيْرَة، عَصِيَّة، حَمِيَّة، مُرَوَّة، أَنْفَة، تَعَصُّب.

حَسَد.

ف

ف

ك: ناهو، فَن، شِيتِي. [نمخوشينيكه. همره‌ها: ليتويي]

ف: ديوانگي.

ع: جُنُون، صَرَع.

فاحيشه

ك: جَنَنه، گاندر، به‌دكار، بِي-شهرم، بِي-تاوييد، لهره،

همشهری. [سوزانی، قهقهه]

ف: غُر، خَشَنِي، روسپي، غازه، بَلابه، بَلايه،

جَنده، بَدكار، نابكار، بِي-شرم، بِي-آبرو.

ع: قَحْبَة، فَاخِشَة، سَلِيطَة، فَاجِرَة، شَلَاة، قَيْعِرَة،

هَلوك.

فاخته

[كركوختي (چوزه كزترينكي همرديه).]

ف: فاخته، كالنجه.

ع: فَاخِطَة، نُمِيَه. (نوعٌ مِنَ الحَمَامِ الْبَرِّي).

فارس

[ك: نغمه‌ي‌ه‌كن.]

ف: فارس، پارس.

ع: فُورس، عَجَم.

فاريغ

ك: نَسوَجَه. [بيختم]

ف: آسوده، آرميده، رُستيده، تَناسيده.

ع: فارغ، فَرِغ، مُسْتَرِيح.

فازلي

ك: زانا، فره‌زان، پَر. [زانيار، بزان]

ف: فَرَجاد، فَرَساد، سَرَتِير، كِياجو، دانشمند.

ع: فَاضِل، عالِم، عَلامَه، مَلاء.

فازلي

ك: زياد. زياتر. زيادي. [زَر، فَره، زَرِي، فَرِي]

ف: بيش، فزون. بيشتر، فزونتر، برتر. فزوني.

ع: فَاضِل، زانِد. أَفْضَل، أَزِيد، أَكْثَر، مازاد.

فازلو

ك: پاشارو، پاشوارو، كه‌فم‌پَرِژ. [پاشاوه، چلكار، نارم‌پَرِژ]

ف: پَسايه، لِه‌رِيز.

ع: مَدِي، مَدِي.

فاسقي

ك: به‌دكار، گوناكار. [خرابه‌كار]

ف: بَلابه، بَلايه، بَدكار، سِياه‌كار، گناه‌كار،

تَرَداسَن، آلوده‌دامن.

ع: فاسق، فاجر، عاصي.

فاسله

ك: به‌دين، مارل، مارش. دورري، نار، نارچه. باخوهر. جيايي.

[نیوان، مرودا]

ف: بین، میان، میانه، بادخور. جدایی، دوری،
خواب، قاتار، قُتال.

ع: یَن، بَوْن، فَرْجَة، فاصِلَة، بُعد، مَسافَة، مَسیرَة.

فاسید

ل: تورا. گدینگ، له کار که فتگ، به ترف. [گنیو، گندان]
ف: تباہ. گندیده، از کار افتاده.

ع: فاسِد، ضائع.

فاش

ل: بلار، ناشکرا. [بی پیره، در کیتراو]

ف: فاش، پراگنده، آشکار.

ع: فاشی، شائع، ذائع، مُنتَشِر.

فاشافاش

ل: ناشکرا، بی پیره. [له پوردا، بی شاردنره]

ف: فاشافاش، آشکار، بی پرده.

ع: عَلَنًا، عَلٰی رُؤُوسِ الْأَشْهَاد.

فاش بویون

ل: ناشکرا بویون، بلا بویون. [دور کردن، تمینره]

ف: فاش شدن، آشکار شدن، پراگنده شدن.

ع: فُشُو، شیع، ذیوع، ذَعْدَة، اِنْتِشَار.

فاش کردن

ل: ناشکرا کردن، بلا بوی کردن. [خستنره، راگیانندن]

ف: فاش کردن، آشکار کردن، پراگنده کردن.

ع: اِقْشَام، اِشَاعَة، اِذَاعَة، نَشْر، اِعلان.

فاعیل

ل: بکدر، بساز. [نغمه دمر، سازنره]

ف: گنوره، کننده، سازنده.

ع: فاعِل، عامل، صانع.

فاق

ل: شاخه، چل، لهق، پهل، حابه. [لق]

ف: فاق، شاخه.

ع: شُعْبَة.

فالق

[ل: جَوْرَة چارشینوکی هوروشمی رشه که ژنه

مالقوله کان دایدن به سراندا.]

ف: فاق. (نوعی از چادر حریر سیاه است که
زن های متشخصه می پوشند.)

ع: فاق.

فلقه

ل: تله. [تلهی چوله که گرتن.]

ف: فاقه، تله. (تلهی گنجشک گرفتن)

ع: طَرِيق، طَرَقَة، قُلَّة، غَايَة، عاطوف. فَح.

فلکوفیک

ل: رتوتی، دهنگریاس، چاریرار. [دهنگز، باسوخواس]

ف: چاو، پُژواک، سَروسَدا، آواز.

ع: سَمْعَة، شَهْرَة، اِشَاعَة، نَشْرِیَات، اَخْبَار.

فال

ل: مروا. [به خورتندنره.]

ف: فال، مُروا، مُرغوا، فال زدن، فال دیدن،

فال گرفتن.

ع: فال، فال، نُحْبَة، قُرْعَة.

فال

ل: نیغری. [نارمزوی جورته بون لای میینی به کسم.]

ف: گُشنی، ایغری.

ع: وداق.

فال

ل: خه رهمه، ماین بهراز، نیغری. [فعل (نسب یا لاخی

نیز، چاوگ بز بکر به کاره تیراره.)]

ف: گُشن، بهاز، ایغری. (اسپ یا الاغ نر،

تسمیه‌ی فاعل به اسم مصدر است.)

ع: فحل.

فال به د

ل: قره، قرائن. [نورانی خراب.]

ف: مَرغوا، فال بد.

ع: تَشْوُم، تَطِير.

فال خواهش

ل: خاسریژی، خوش‌یژی. [نوخشانی باش.]

ف: شگون، مَرُوا، فال نیک، شگون‌گویی، خوب‌گویی.

ع: تَفْوُل، سَعَادَة، یَمَن.

فال‌دان

ل: نیغری‌دان. [چاک‌کردن: متینسی یه کم له فعل‌کیشان.]

ف: گشن‌دادن، ایغری‌دادن.

ع: ایداق.

فال‌گرن

ل: نیغری‌گرتن. [جورت‌بونی فعل له گمل متینسی یه کمدا.]

ف: گشن‌گرفتن، ایغری‌گرفتن، فال‌گرفتن.

ع: وِداق، وِوُوق.

فال‌گیر

ل: نیغری‌گیر، نیغری‌خواز. [متینسی یه کم که نارغزوی جورت‌بون ده‌کات.]

ف: گشن‌گیر، ایغری‌خواه.

ع: وِدیق، وِادِق.

فال‌گیر

ل: حه‌سار‌گیر، تاله‌گیر، به‌خت‌وِیژ. [فالچی، به‌خت‌وِیژن‌مروه.]

ف: فال‌گیر، فال‌بین، فالک‌باز، حسابگر، بخت‌گو.

ع: مُقْتَل، مُتَقَل، کاهن.

فال

ل: کاریگر. [باله]

ف: کارگر.

ع: فَعْلَة، عَمَلَة.

فال‌هاتن

ل: نیغری‌هاتن، نیغری‌خوازتن. [پیدابونی نارغزوی جورت‌بون لای متینسی یه کم.]

ف: گشن‌آمدن، ایغری‌خواستن

ع: وِداق، وِداقَن.

فام

ل: بام، چرده، رنگ، گزن. [میلور، نامان (به تنیا به‌کار ناهیترت: رشام، مدیلورهش...)]

ف: فام، چرده، رنگ، گون، گونه، مانند. (تنها استعمال نمی‌شود: سیه‌فام، سیه‌چرده، سیه‌رنگ، سیه‌گون، سیه‌مانند)

ع: ضارب، مائل، لُون، شَبِیه. (ضارب الی السواد، یَشَبُه الی السواد، مَقْلُوبٌ الی السَوَاد، مائلٌ الی السَوَاد.)

فام

ل: زانست، تیگه‌بین، ژیری. [نارغز]

ف: نیوتند، دانش، دانایی، دریافت، فهم.

ع: فَهَم، شَعُور، قَطَاة، فِطَنَة.

فامیده

ل: ژیر، تیگه‌پگ، زانا. [نارزاور، تیگیشتور]

ف: دانا، دانشمند، مؤید.

ع: حَبِر، فُطِن، فُطین، فُهیم.

فانرز

ل: فانزس، فنه‌ر. [چرادستی]

ف: فانوس، چروند.

ع: فانوس.

ونڻه (۱) و (۲)

فانوس — فانوز

فانوس سيھري

ل: فانوز خيال، شير نما. [سينما]

ف: فانوس سحري، فانوس خيال، فانوس گردان.

(سينما)

ع: خيالِ الظل، لعبُ الفانوس، مسرح، مُمثل.

ونڻه — سينما

فاني

ل: نيس، نهماگ، نابور، نهمين. [نمار، تياچرو. کاتي]

ف: نيست، نابود، زيوه. ناپايدار، نيست شونده.

ع: عَدم، مَعْدوم، فاني، زائل، غير باقي.

فانيجه

ل: باره، سور، درامده. [سود، قازانچ، كهلك]

ف: بهره، خست، سود، آمرغ، بر، درآمد.

ع: نفع، ثمر، ثمره، فائده، عايدة، جدوى، منفعة.

فانيق

ل: سهرکه فتگ. [سرکرتور، زال]

ف: چشک، چير، چيره، فرجاد، فيروزمند.

ع: غالب، فانيق، مُستولي، مُسلط، قاهر.

فتوا

ل: دينا، دسور، رواديد. روادين. [به پورا زاتين له روى

شرعوه.]

ف: وچر، وچر، دينا، رواديد. رواديدن.

وچردادن.

ع: فتوى.

فتوانويسين

ل: ديندان، روادين. دينانويسين، دسورنويسين، روادان.

[فتوادان]

ف: ديندان، وچرنوشتن. زوادادن.

ع: افتاء.

فتوانويس

ل: دينانويس، روانويس، دسوردهر، روادهر. [موفتى،

فتوادهر]

ف: دينانويس، وچرگر، وچرگو، دادستان.

ع: مُفتي.

فتفت

ل: سرکه سرلا. [چپچپ]

ف: بيخ گوشى، سرگوشى، فتفت.

ع: نجوى، سرار، فتافت، فتفتة، دندنة، هسييس.

فتيله

ل: پتيله، پليته. [پليته (روك) پليتى چرا.]

ف: پليته، آفروزه، آفروزه. (افروزه چراغ

مثلاً)

ع: فتيله، فتيل، شعبيلة. ذبانه.

فوان

ل: راگردن، چسپان. [فرکه]

ف: نو، دويدن، شتاب.

ع: غنو، سعي، ركض.

فوانين

ل: پدران، هدسائن. [هدلپانن]

ف: پراندن، پرواز دادن، بلند کردن.

ع: اطارة، تطهير.

فراوان

ل: فره، خيلى، گهلى. [زدر]

ف: فره، فروت، فراوان، بسيار، هنگفت، ستاد.

سناو.

ع: وافر، وكير، كثير، متعدد.

فوتائن

ل: دافرتائن. [داخستن: بفرم زوى بردانده.]

ف: انداختن.

ع: إلقاء، إقحام، طرح.

فرته

ل: پرته. [در پیرین (وله) در پیرینی فغیری کاتژمیر یا مشك.]

ف: فرت، پرت. (در رفتن فتر ساعت یا موش مثلاً)

ع: رَاجَة، فَرّ، هَرَب، عَدُو.

فرته‌فوت

ل: پرته‌پرت، ته‌په‌ته‌پ. [لیدانی برده‌رام، پل‌دان]

ف: فرت‌فرت، پرت‌پرت، خار‌خار، تیش.

ع: رَاجَان، خَلْجَان، ضَرْبَان، نَغْدَغَة.

فرتیغه

ل: توفان. [کپوره، بادوره، گمرده‌لول]

ف: فُرتَنه، کولاک، آشوب، شورش، کولاب، توفان.

ع: ثَلَاثُم، اِنْقِلَاب، اِضْطِرَاب، هَيْجَان، جَيْشَان، اِتِّجَاع، كَوْس، غَمَر، طَوْفَان.
فوز

ل: زو، گرج، تون، تیژ، چه‌سپان، په‌له، کرژ. [خیرایی، لیز]

ف: زود، تند، تیز، فرز، شتابان، باشتاب، چابک.

ع: سُرْعَة، حِدْه، شِدْه، فُور، وَحْي، عَجَلَة، حَتْو.
فوز

ل: گورج، توندوتیژ، چابک، بزینو، کرژ، زونگ، خدیرا، توچاخ. [خیرا، بلنز]

ف: چابک، فوز، چسپان، دُژن، زونگ، تندوتیز، چالاک، تَجا.

ع: سَرِيع، حَديد، جَلْد، جَلِيد، شَدِيد، نَكِيط، قَعْل، زُعْلُول، عَجُول.

فرزه‌ن

ل: منال، زوله، به‌چکه. [اکو و کوچ]

ف: فرزند، زاده، اُژم، زه‌زاد. (پسر، دختر)

ع: وُلْد، وُلْد، عَقَب، عَقِب، نَسْل. نَجَل.

فرزه‌ن خُشَموِیس

ل: جگه‌رگوشه، دل‌بن. [مندالی نازیز]

ف: توره، نَوَزه، دَلَبَنْد، اُرْجَمَنْد، جگرگوشه.

ع: قُرَّة العَین، عَزِيزُ الوالِدین.

فرساده

ل: ناریک، همناریک، داسپتریگ. [پیامبر، نیردرار]

ف: پیگ، فرسته، فرستاده.

ع: رَسُول، مَبْعُوث، جَبْرِي، سَاعِي، وَاْفِد، بَرِيد، فَيِيج.

فرسه‌ت

ل: هدرت، پردژ، دهمپه‌ژ، وچان. روت، ورینگ، دهرفت.

دسرس، پا، نۆگه، همل، سۆنگه. [ماره، بوار]

ف: پُرسَت، پَسْتا، رُسْتی، ویل، یاره، یارا، پا،

دست‌رس.

ع: مَجَال، مُهْلَة، نُهْزَة، شُرْیَة، فَرَاغَة، فُرْصَة، فُرْزَة.
نُوبَة.

فرسه‌ت هلوِردن

ل: پاک‌فتن، همل‌که‌فتن، دهرفت پدیداکردن، روت‌حاوردن.

[قُزْتَنه‌ی همل]

ف: پُرسَت‌آوردن، رُسْتی پیداکردن، پا افتادن.

ع: اِنتِهَاز الفُرْصَة، اِغْتِنَام الفُرْصَة.

فرسحق

ل: فرسخ. [مئوده‌یه‌که. (هشت کیلومتر، واته: سی میل،

که ده‌کاته دواتره هزار گز.)]

ف: فُرسَنگ، پُرسَنگ. (هشت کیلومتر، یعنی:

سه میل، که معادل داوزده هزار ذرع است.)

ع: فُرسَخ.

فرسقی شمار

ك: فرسقی شیر، فرسقی نما، نشانه. [تابلوی مودانی شاندر]

له سرپریدا. [

ف: كركوز، كركز، فرسنگ سار، پرسنگ سار.

(علامت فرسنگ در راه)

ع: نُصْبَة، بُرت.

وینه

فرسقی نما - فرسقی شمار

فریره

ك: گلگه، گیگیه. [تخته‌یه کی باریکه دییمن به

بنره و بای دهن.]

ف: فریره، فرفر. (تخته‌ی نازکی به ریسمان

ببندند و تاب می‌دهند.)

ع: خَرَارَة، خُذُرُوف، یَرَمَع.

وینه (A)

فریره

ك: شقه‌قه. [دو تخته‌ی چوارگوشه ده‌گن به پشوه،

تخته‌ی سرپوه با دهن پاشان پته‌که ده‌گیشن دنگی لیوه

دیت.]

ف: فرفره، فرفرک. (دو تخته‌ی مربع را از

ریسمان رد کرده تخته‌ی بالایی را می‌پیچند،

سپس ریسمان را کشیده صدا می‌کند.)

ع: فَرَفَرَة، فُریرَة.

وینه (B)

فریره

ك: بافر. [فریزکه (له کاغذ دروست ده‌کرت).]

ف: فرفره، بادگردانک. (از کاغذ می‌سازند.)

ع: فَرَفَرَة.

وینه (C)

فریره

ك: چیره‌له. [نامراتکی سزادانه.]

ف: فریره، چوب‌جله. (آلت سیاست است.)

ع: ضَاغُوطَة.

وینه - چیره‌له

فرکه

ك: فره، درچون. [هدلقین. دریرین]

ف: پُرش، پرواز، دررفتن.

ع: طَیْرَة، طَیْران، فِرار.

فرکه

ك: لَرِکَه‌باز، کوچک قه‌لباز. [بهردیک که بمسر ناودا

دیهاریتن.]

ف: سنگی که روی آب پرتاب کنند.

ع: نَطَّة، قَفْرَة.

فرکه

ك: ریگی درچون. [شوتنی دربازبون.]

ف: گریزگاه، راه گریز.

ع: مَفَر.

فرهان

ك: کدل، کار، هدرمان. [نیش، نرک. خرمت]

ف: کار. زاوری.

ع: اَرَب، اَرَب، مَارَب، وَطَر، اَمَر، حَاجَة، شُغْل، مَهْمَة.

خدمه.

فرمیتسک

ك: نه‌سرن. [رژندك]

ف: آشک، اوس، سرشک.

ع: دَمَع، عَبرَة.

فرمیتسک نظر

ك: خورناره، هورناره. [نور ناوی له‌کاتی سورتانی داری

تپردا دیتته دهره.]

ف: آبیید، ژابیر، خونابه. (سرشک آتش)

ع: نَسِیس.

فرنی

[لن: عملی]

ف: بهت، فرنی.

ع: تلبیئة، مُهَلْبِيَّة، بَهَط.

فرو

[لن: هَوَیْهَل ژیله گهل دور «رهتل» شیدا ده کولتین

دمیته فر. (۱)]

ف: پله، آغوز. (یک اوقیه ژک را با دو رطل شیر

طبخ کنند «فر» شود.)

ع: لباء، فله.

فروتن

لن: فروشتن، نه ختم کردن. [دان له مامه لدا.]

ف: فروختن.

ع: بیع، مُبَايَعَة، مُبَادَة، شِراء، شِری.

فروتنی

لن: په سر نرتنی، شکسته نرتنی. [بی فیزبون،

خویه کم گرتن]

ف: سیفود، فروتنی، شکسته نفسی، چاپلوسی.

ع: تَوَاضُع، تَخَاضُع، تَخَشُّع، تَذَلُّل. تَمَلُّق، خُشُوع،

تَخَشُّع، خُضُوع، مُدَاهَنَة، ضِرَاعَة، إِسْتِکَانَة.

فروش

لن: فروتن، فروشتن. [دان له مامه لدا. (چارگی

نایترانه ییه.)]

ف: فروش، فروختن. (حاصل بالمصدر است.)

ع: بیع، شِراء.

فروشتن - فروتن

فروشنه

لن: بفرزش. [فرز شیار]

ف: فروشنده، فروختار.

ع: بائع، شاری.

فروکه

لن: بالسه، ناسمانپر. [ته یاره، بالا فی]

ف: هواپیما، هوانورد، آسمان پیما، آسمان نورد.

ع: طَيَّارَة، رَفَرَف، رَهْرَاف.

فروجه

لن: جوجه له. [جوجه که]

ف: فروگ، جوژه، جوجه.

ع: فَرَح، فَرُوح.

وینه - جوجه له

فوه

لن: فراوان، مشهمر، بیشن، بیداد. خه یلی، گهلئ، گهل.

چهر. [زذر]

ف: فره، فروت، فراوان، فزون، افزون، اَزْمَل،

بسیار، هنگفت، وُسْناد، وُسْناد، نَهمار، سَناد. بُل،

بیش، بَسا، خیلی. چندین.

ع: وافر، وَفِی، کَثِیر، عِد، مُتَعَدِّد، زیاد. رُب، رُبعا.

غالباً. کَافِی.

فوه

لن: فیکه، راکردن، دهرچون. [دهرچون و رزیشتنی

توندوتیژ.]

ف: دو، دویدن، گریختن، در رفتن.

ع: هَرَب، فِرَار، سَعِی، فَدِید، کَلَسَمَة، کَلَصَمَة.

فوه

لن: پورت، تورپ. [فرنی: بشی یکدسی چارگی «فردان»].

ف: پُرت، پُرتاب.

ع: قَذَف، حَذَف، طَرَج، رَمِی، القاء، ثَبَذ.

فوه

لن: فیکه، بالمرگرتن. [فرین، بال گرتنمه]

۱- رهتل و هَوَیْه: دوو پیوه ری کیشی شله منین. رهتل =

۸۴ مسقال، هَوَیْه = ۷ مسقال. (ر - ر)

ف: پرش، پرواز.

ع: طَیْرَة، قَدید، طَیْران، هَقْوَان.

فروه جار

ل: فره کدشه، چهن بار، چهن جار. [زَر جار]

ف: بارها، واره‌ها، چند بار، چندین بار، بسا، چه بسا.

ع: کَرَات، مَرَات، دَفَعَات، کَثِیرَا، غَالِبَا، رُبَمَا.

فروه‌خوهر

ل: حه‌فیان. [زَرخوهر، تیرنه‌خوهر]

ف: زَس، زَزَد، زَزَد، پُرخواور.

ع: اَکُول، هَلُوع، بَلُوع، لَحُوس، هَبْلَع، غَذَم، نَهَم، شَرِه، جَشَع، نَهَم، مَلْهَم، جُوعی، حَرِیص.

فروه‌هیال

ل: فره‌نیاز، پرئاره‌زور، نیازمهن. [سر پر له‌خیال.]

ف: بَلْکامه، پُرکامه، پُرآرزو، بسیار آرزو.

ع: کَثِیرُ الْأَمَل.

فروه‌دان

ل: تووردان، پهرت‌کردن. [هاریشتن]

ف: یاخستن، پَرت‌کردن، پُرتاب‌کردن، دورانداختن.

ع: قَذَف، طَرَح، رَمَى، نَبَذَ، حَذَف، إلقاء.

فروه‌فر

ل: ته‌په‌ته‌پ. [بال‌لیکدان (ره‌ل: بال‌لیکدانی مل).]

ف: فزفر، تَپ‌تَپ، تَپِش، تَپیدن. (طپیدن مرغ مثلاً.)

ع: فَرَفَرَة، رَفَرَفَة.

فروه‌کردن

ل: دهرچوین، راکردن. [فرکه‌کردن، دهرچوین]

ف: دویدن، گریختن، دررفتن.

ع: هَرَب، فِرار، سَعَى، قَدید، حَظْفان، کَلَسَمَة، کَلَسَمَة.

فروه‌گهر

ل: هه‌له‌گهر، گه‌را، ویلگهر. [گه‌رازان]

ف: هه‌رزه‌گهر، دوره‌گهر، بسیارگهر، بُلگهر،

ویل‌گهر.

ع: دَوَار، جَوَال، سَنَب.

فروه‌هک

ل: کزنه، په‌زیره. [کزن، دیرینه. همره‌ها: بهیات]

ف: بسیار مانده، کُهنه.

ع: عَتِیق، قَدیم، مُزَمِن.

فروه‌نجه‌مشک

[ل: گیاه‌کی بزغوشه له نعمنا ده‌چیت، تَزو و گوله‌کی بز درمان د‌شیت.]

ف: پلنگ‌مُشک، پَزَنگ‌مُشک، بَرَنج‌مُشک،

فرنج‌مُشک، اَفَرَنج‌مُشک، فُلَنگ‌مُشک، لَه‌لَه‌ان،

قرنفل بستاننی.

ع: بَقْلَة الضَّب، فَرَنج‌مُشک.

فروه‌یی

ل: فراوانی، مشه‌مهری، بیش‌زی، بیدادی. [نَزدی]

ف: چَمک، فزونی، بیشی، بسیاری، هنگفتی...

ع: وَفَرَة، کَثَرَة، تَعَدُد، زِیَادَة، نُمُو.

فرویا

ل: داد، هارار. [هه‌لا، هه‌را]

ف: فریاد، فغان، داد.

ع: اِسْتِغَاثَة، اِسْتِعَاثَة، جَزَع.

فرویا‌پرس

ل: داد‌پرس. [به داد‌گیشته‌و، به هاناره هاتوو.]

ف: فریاد‌رس، داد‌رس.

ع: غَوْث، عَوْن.

فرویلکه‌یشتن

ل: به‌داد‌گیشتن. [فریاد‌کورتن، به هاناره هاتن]

ف: فریاد رسیدن، به داد رسیدن.

ع: اغاثه، اعانة.

فرب

ل: فریو، گول، خلت، خله ته. [خاب، فین]

ف: فرب، گول، کرس، کرسه، کریسه، کیش،

کرش، کرشه، کنور، ریو، ریوه، پلواس، ترفند،

ترکند، ترکنده، تروند، ترونده، دم، دمدمه،

فتودن، فتودن.

ع: ختل، خدعه، خدیعه، مکر، حيلة.

فربخوهر

ل: فریوخور، خویشبار، [زربار، دلساف]

ف: فربخور، زودباور.

ع: خدعه.

فربدان

ل: فریودان، گول دان، خله تائن، رنگ کردن، بازی دان،

لرنگه دمریدن. [خابندن، دسیرین]

ف: فتودن، فتودن، فرب دادن، فریفتن،

فربانندن، ترفانندن، گول زدن، سویساندن،

کُرسانندن، ختلانندن، بازی دادن، کُرشانندن.

ع: تغلیط، توهیم، تفریر، تدلیس، اغفال، اغواء،

اغواء، اغشاش، اخداع، اضلال، اغشاش، احلاس،

غبن، ذو، ختل، مخاتلة، مداعلة، مراوغة، خدع،

مکر.

فربدهر

ل: گولدهر، رنگسر، بازیدر، لرنگه دمریدر، فریونه،

خله تین. [خابینول، خلتینر، دسیر]

ف: کنوره، فرب دهنده، ترفاننده، کُرساننده،

گول زن، فرببنده...

ع: خدعة، خادع، خداع، خیدع، خدوع، مغوي،

مغري، مضیل.

فربیاک

ل: گول خواردگ، رنگ کریاک، فربویاک، بازی دریاک،

لرنگه دمریریاک، خله تیاک، فریفته. [فربو خواردو،

خلتینراو]

ف: فربفته، فرب خورده، ترفیده، کُرسیده، فنو،

فَنوده.

ع: مخدوع، مختول، مغري، مغوي، مغبون، مغفول.

فربت

[ل: رایفل، تان، راهیل]

ف: فرت، بالواسه، تار.

ع: ستا، خیط.

فربشته

ل: پهری. [فرمانگوزاری تایستی خردا، (له وشی

«مؤکل» دا جزگولی فربشته کان روون کراوه توره.]

ف: فرشته، فربشته، پرشته، پرهشته،

فروهنده، سروش، سروشه، نوجبه، امشاسپند،

امشاسفند، امهوسپند، امهوسفند. (انواع

فرشته ها در کلمه ی «مؤکل» مذکوراند.)

ع: مَلَك، مَلَاك، مَلَاك، مَلَاك، طائر القدس.

فربشته

ل: بهخت، تاله، مارار. [چارنویس]

ف: هور، آورند، ماراب، بخت، تاخیره، اختر.

ع: طالع، اقبال.

فربشته ی نیکج

ل: چارنویس. [فربشته ی تایستی ماربرین به لای

زبردستیه کانوه.]

ف: انیران.

ع: مَلَكُ الارِدواج.

فربشک

ل: مایه. (ژاک مهده ی کارژیله) [نامیان (ژوکی گده ی

کارژده. [

ف: فُرش، فُرشه، پنیرمایه.

ع: اِنْفَحَة، مَجَبَّة، كَرِش الجَدِي، مِثْفَحَة.

فریفته

ل: فریبیگ. گرفتار، حَسِپَن. [فریوخواردو، نَریتار]

ف: فریفته، فریب‌خورده، کرسیده... واله، شیفته، شیدا، دل‌داده.

ع: مَخْدُوع، مَخْتُول، مَغْوِي... عاشِق، مُحِب، صَبَّ.

فرین

ل: باله‌گرتن. [بال‌گرتنره]

ف: پرش، پریدن، پرواز، پروازکردن.

ع: طَیر، طَیْران، طَیْمُورَة.

فرین

ل: جرین، جورلیانه‌ره، لَیدان. [پَرین، پل‌دان (وه: فرینی

رهگ.)]

ف: جَسْتَن، جَهِیدَن، تَپِش، تَپِیدَن، طَپِش،

طَپِیدَن، رَتن. (تَپِیدَن رگ مثلاً.)

ع: شَوُوص، شَوُوصَة، اِخْتِلَاج، اِرْتِکَاز، خَلْجَاز،

ضَرَبَاز، نَبْضَاز، نَبْذَاز.

فریو-فریب

فز

ل: فزه، فس، فسه، جروله. [بزروتن، فزه (هروها

فرمانه بز رۆشتن.)]

ف: جنبش. (امر بر رفتن نیز هست)

ع: حَرَكَة، قَرَّة، قَرَّا

فزان

[ل: (ک: سورکه‌لناری «فزلوللا» به.)]

ف: مخفف «فَضْلُ اللَّهِ» است.

فزوول

ل: دردۆك، همرزویژ، مفتویژ، پدرتسین. [کستیک که قسه

یا کاری بیتجا ده‌کات.]

ف: اَبْلُوك، هرزه‌گو، پرت‌گو، مفت‌گو، پرت‌کار.

ع: فُضُول.

فزوولی

ل: دردۆكسی، همرزویژ، مفتویژ، پدرتسین. [خز

هاتقورتاندن، کار یا قسه بیتجا کردن]

ف: اَبْلُوكی، مَشته، پرت‌گوی، مفت‌گوی،

پرت‌کاری، پرت‌کرداری.

ع: فُضُولی.

فزه

ل: فز، جروله. [فزه، بزروتن]

ف: جنبش.

ع: حَرَكَة، قَرَّة.

فزه

ل: نوکه، له‌جورلیانه‌ره، نق. [کمترین دنگ.]

ف: سخن، لب‌گشودن.

ع: نُطَق، رَجَمَة، نَبَسَة، نَبَاَة، تَكَلُّم.

فزوئی

[ل: (ک: سورکه‌لناری «فدیزوللا» به.)]

ف: مخفف «فَیْضُ اللَّهِ» است.

فس

ل: با. [دنگی درچرونی هیواشی هوا. (وه: دنگی

«با» دانی خیگ.)]

ف: باد. (حکایت در رفتن باد خیگ است مثلاً.)

ع: فُسْ، فُشِیش، اِنْفِشَاش.

فس!

ل: ختا، خته! [فرمانه بز دمرکردنی پشله.]]

ف: پشت! (امر به رفتن گربه است.)

ع: فُسْ!، غَسْ!

فسنجان

ك: شلهیه كه به گزشتی مریشك یا مهر و كاكلمی گوزر

روژ و روبهغار دروست ده كرتت.

ف: پسنگان، فسنگان.

ع: یخنی، فَسَنجَان.

فَس نِشْتَنهوه

ك: بادهرچون. [به هیچ دهرچون پاش خوهملكیشان.]

ف: باددررفتَن.

ع: فَش، اِنْفِشاش، خُروج الفُج، اِنكِسارُ الفُج.

فَسه - فِس

فَسه كِرْدَن

ك: فِس كِرْدَن. [خته كِرْدَن له پشله.]

ف: پشت كِرْدَن.

ع: فَسْفَسَة، غَسْفَسَة.

فَش

ك: نهرم، بدم، شس، شسه. [فَشَل، خونه گرتور. هراو

(هراو بیری پتور).]

ف: بستار، سُسْت، نَرَم. (ضد سفت)

ع: رَخو، لَیْن، مَتَخَلخل، رهیش، سَحیل، فَشفاش.

فَشَل

ك: گورشین، گورشانن، ترغائِن، سفته و كِرْدَن. [گوشار.

پستان]

ف: فشار، سفت كِرْدَن.

ع: عَصَر، ضَغْطَة، تَضْيِيق، اِحْكَام.

فَشَلْدَان

ك: گورشین، ترغائِن، سفته و كِرْدَن. [گوشار خسته سر.

پستارتَن]

ف: فشردن، سفت كِرْدَن، زوردادن.

ع: عَصَر، ضَغْط، تَضْيِيق، اِحْكَام.

فَشَوْفُول

ك: شس، نهرم، فَش. [فَشَل، هراو (وشی پمپرو - واته:

فُول - بَژ جهت كِرْدَنه.)]

ف: سست، بستار، نَرَم. (ذکر مهمل برای تاکید

است.)

ع: رَخو، لَیْن، رَكِيك، سَخِيف، فَشفاش. ...

فَشه

ك: فِشَه. [دهنگیه (وله) دهنگی فِشه كَشِیتَه.]

ف: فَش فَش. (صدای فشنگ آتش بازی مثلاً.)

ع: اِنْفِشاش.

فَكِر

ك: خه یال، نه نیشَه، بَیر، هَوَش، رَاوِش، پَه ژاره، یاد،

سَه كِرْدَنهوه، سَه هارودن، سَه رِردَن. [هَزَر، لَیكْدانهوه]

ف: سَمَراد، تَیِر نود، سِگال، یاد، اندیشَه، پُندار،

پنداره.

ع: فَكِر، تَقَر، خِیال، ظَن.

فَكِر مِه مِه

ك: پَه ژاره. [په رَوش]

ف: سَنود.

ع: فَكِر عَیْث، فَكِر لَفَو.

فَكِرِه وِچوون

ك: بیره چوون، هوش چوون، یادنه مان. [لَیِر چوونره]

ف: فراموش كِرْدَن، یاد رفتَن، فراموش شدن،

یاد نماندن.

ع: نِسیان، لَهیان، ذَهول، سَلَو، سَلِی.

فَل

ك: شس، پَدخه، شلَوَل، گَه لَوَر، گَمَزَه، شلوشوَنَل]

ف: لَش، پَپِه، چَل، سُسْت.

ع: دَنع، خَدِر، بَلِید، رَخو.

فَلز

ك: كانی. [كان، كانزا]

ف: كانی، آيَخَشْت.

ع: فِلَز، مَعْدَنِي.

فلزات

لک: کانیان، کانیکه. [کانزاکل]

ف: آيخشْت، کانیان.

ع: فِلِرَات، مَعْدِنِيَّات.

فلووت

لک: پلوور، شمشال، لورله. [بلوریر]

ف: فلووت، قره‌نی.

ع: مِزمار.

وینه- پلوورائن

فلیقان

لک: شاخه، حابه. لیزگ، لوق. [لق، چل]

ف: شاخه، ستاک، ستاخ، بَرزه.

ع: عُصْن، شُعْبَة، قَرع.

فلیقانن

لک: شلیقانن. [فلیقاننوره، پلیشاننوره]

ف: له کردن.

ع: تَفْلِیق، تَفْضِیح.

فلیتیاک

لک: شلیتیاک. [فلیقاره، پلیشار]

ف: جَکاک، له شده.

ع: ضَائِع، مُتَفَلِّق، مُتَفَضِّح.

فلیتیان

لک: شلیتیان. [پلیشانوره، فلیقانوره]

ف: له شدن.

ع: اِنْفِضَاح، اِنْفِلَاق.

فلان

لک: فیسار. کی. فلانکس. [فران، کابرا]

ف: فُلان، بهمان، بیستار، باستار.

ع: فُل، فُلان، شَخْص.

فلان و فیسار

[لک: فلانکس و فیسارکس، فران و فیسار]

ف: فلان و بهمان، باستار و بیستار.

ع: فُلان و فُلان.

فلته

لک: کپه، فلچه. [دم بیه کاهاتن (دنگی تسه کردنی

پیر).]

ف: کَبْکَب، (صدای حرف زدن پیر)

ع: ضَفْضَفَة، نَفْلَفَة.

فلتمفلت

لک: فلچه فلچ، کویژ. [ژارمژار]

ف: کَبْکَب، کَبْکَب، ژاژ خایی.

ع: ضَفْضَفَة، نَفْلَفَة، دَرْدَرَة، نَوک.

فلچه

لک: فلته. [دنگی فلچی جولا که دیدات له پارچه.]

ف: فلچه. (صدای لیف زدن جولاهه به پارچه.)

ع: کَتِیت، نَشِیش.

فلچه

لک: بهتاره، گزکچه، لیفه. [نامرزی نیشاسته سارین به

پارچیدا. (فلچی جولایی).]

ف: غُرَواش، غُرَواشه، کُرُند، کُرُنده، گُرُنده،

کُرُنگه، کُرُنده، سمه، سَمَر، بَشَنجه، پَشَنجه،

بتاره، لیف، لیفه. (لیفه‌ی جولاهی)

ع: فُرُشه، شَوَکَة، شَوَکَة الحائِک.

وینه

فلچه

لک: ... ملچه. [دنگی زمان له کاتی خوارنداد.]

ف: ملج، مَکِیدن.

ع: مَص، ضَفْضَفَة، دَرْدَرَة.

فلجه فلج - فلج [فلچی زرد (دوبارمورنوره کسی لبیر

نذربویشی).] [تکرار برای تکثیر است.]

فلته

[لک: دنگی شلمغنی. (دنگی هاتنه دیرموی هموی دفر -

فواره

لک: تولقوله، جوش. [فیچقه (وشی «فغ»ی فارسی به مانای بته، کراته «فغواره» مانای «بتناسا» ده‌گه‌ینیت.)]

ف: فُغاره، فُغواره. (فغ به معنی بت است یعنی: بت مانند.)

ع: فَوَّارَة.

وینه

فوتو

لک: گرم، مدرج، شدت. [گرز، ناه]

ف: مَرَج، شَرَت، گرو.

ع: شَرَط، فُتَر، نَحَب.

فوته

[لک: پارچیه‌که له گرماردا ده‌یستق به کسربرد.]

ف: فوته، فُتنگ، لوتنگ، بروفه.

ع: فَوَطَة، مِزْر.

فوته‌حمامی

[لک: مرژی دانه‌زوار و حوٹسولی که همیشه

شرت‌کرتی خه‌لکیه.]

ف: فوته حمامی.

ع: اِمْع.

فوجنه

لک: ناگا، کوتوپر. [ناکار، کتوپر]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج.

ع: فُجَاة، فُجَاة، مُفَاجَاة، بَغْتَة، بَغْت.

فوجور

لک: گونا، بدکاری. [خرابه‌کاری]

ف: کشود، گناه، بدکاری.

ع: فُجور، فُسق، فَحشاء.

فورهت—فورهت

بژ نمونه - له ژیر ناردا.)]

ف: قُلُقُل. (صدای بیرون آمدن باد ظرف مثلاً از زیر آب.)

ع: کَتِیت، غُرْغَرَة.

فلی

[لک: سووکه‌له و گزرداری «فرامرز»، که ناره بژ

پیاران.]

ف: مخفف و محرف «فرامرز» است که اسم مرد می‌باشد.

فنجان

لک: پیاله، نیسکان. [کوپ]

ف: پَنگان، بَنگان، فَنجان، پیاله، استکان.

ع: طاسَة، فَنجان.

وینه—نیسکان

فندق

[لک: فندق: چهره‌زکی خری رمشی مایلرسورده.]

ف: فُنْدُق، فُنْدُق، بُنْدُق.

ع: جُلُوز، بُنْدُق.

وینه

فندقچه

لک: شکوفه، خه‌نه‌شکوفه. [خونچی گیای خه‌نه.]

ف: شکوفه، برناشکوفه.

ع: فَعُو، قَاغِیَة.

فندق شکان

[لک: پل‌تاندن (به پهنی بالا‌برزه تله‌ه هستاندن له

پهنه‌کانی دستی چپ.)]

ف: فندق زدن، انگشتک زدن. (با انگشت وسطی

بین انگشتان مشت چپ زدن)

ع: تَفْرِیع.

وینه

فَوَّل

ك: پَوِّل. [بهری درختیكه له فندق دهچیت و له

هیندوستانوه دهییتن.]

ف: پوپل. (ثمری است شبیه به فندق از

هندوستان می‌آرند.)

ع: فَوِّل.

فَهَق

ك: ناوَج. [بیره (شرابیكه له ناردی گهم یا ناردی جز

دروست دهكریت.)]

ف: نوگان، بوزه، اكسیه، قومنی، آب‌جو. (شرابی

است كه از آرد گندم یا آرد جو می‌سازند.)

ع: فَقَّاع، ماء الشعير.

«فَوَكول»

ك: گهرده‌نبه‌س، ده‌سماژ گهرده‌ن. [بمخی كراس كه به جیا

ده‌ورد‌ریت و له مل دهكریت.]

ف: دستمال گردن.

ع: مِثْل، مِثْلَة.

فَوَّل - فَوَّوْل

فَوو

ك: پَف. [با له دم دهرکردن.]

ف: فَوْت، قَوْب، پَف.

ع: نَفَخ.

فوه

ك: جَلَجَهه، وهرق. [زوردی ناسك كه له وهرقی نالتون

دهچیت.]

ف: جَقَجَهه، وَزَق. (برنج نازك شبیه به ورق

طلا)

ع: وَدَق.

فَهَق پاشایی

ك: سی‌جرته‌کی، سی‌جفته‌کی. [جۆره هه‌په‌رکیه‌كه.]

ف: سه‌خیز. (نوعی از چوبی است.)

ع: فَرْتَجَة، فَنْزَجَة، فَرْتَج، فَنْزَج.

فه‌لار

ك: هه‌لار. شه‌قار. [لعت، ورد. شر]

ف: له، ریز، خورد، پاره.

ع: مُتَقَت، مُتَجَرِي، مُتَهَرِي، مُهَرَا. مُتَشَق، مُتَصَدَع.

فه‌لاره‌لار

ك: شه‌قار شه‌قار، هه‌لاره‌لار. [هه‌لاهه‌لا. شرودر

(درریار مروتوه‌کی لمبر زۆریونیستی.)]

ف: ریزرین، له. (تکرار برای تکثیر است)

ع: مُتَقَت، مُتَجَرِي، مُهَرَا، مُتَهَرِي، مُتَشَق، مُتَصَدَع، مُتَخَرَق.

فه‌نج

ك: سه‌رکه‌فتن، پیش‌بردن. [سه‌رکوتن، زال‌بون، خسته ژیر

ده‌سلات.]

ف: ویل، پیروزی، فیروزی، چیرگی، پیش‌رفت،

پیش‌بردن. گُشاد، گُشایش، گُشودن.

ع: فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح.

فه‌تق

ك: وه‌ه‌با، بای وه‌ه، بای گون. [قۆزیوون (ناوسانی

باتور.)]

ف: گُندباد، باد گُند.

ع: فَتَق، وَرَمُ الْخُصِيَة.

فه‌تق

ك: بیس زك دریان، ریمۆژ ده‌ره‌اتن. [فتق: درانی پینستی

نارووی سك.]

ف: پوست شکم پاره شدن.

ع: فَتَق، انْشِقَاق الصَّفَاق.

فەتە

[ك: سوروكەلتەناری «فەتەجوللا»یە، ناوە بۆ پیاوان.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فەتەنە

[ك: جۆرە فۆتەبە كى چاكى حمامە.]

ف: فتنى. (قسمتى از كنگ مرغوب حمام است.)

ع: فتنى

فەتە

[ك: سوروكەلتەناری «فەتەجوللا»یە، ناوە بۆ پیاوان.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فەتەیر

ك: هەلەندەھاگ، بى مایە، فەرىك، نەتورشیاگ. [هەیرى

هەلەنەتەتور.]

ف: خُشكوا، خُشكفا، بى مایە. (خمیر بى مایە،

خمیر بر نیامده)

ع: فطیر

فەتەیر

ك: فەرىك، بى مایە، نەتورشیاگ، هەلەندەھاگ. [نەتورشار

(هەیرى هەلەنەتەتور.)]

ف: خُشكوا، خُشكفا، بر نیامده، بى مایە. (خمیر

بر نیامده)

ع: فطیر، مَتَهَجَس.

فەجى

[ك: سوروكەلتەناری «فەرجوللا»یە، ناوە بۆ پیاوان.]

ف: مخفف «فرج الله» است، اسم مرد.

فەهل

ك: خەرمە، مایىنەراز، فال. [نەسپى لەهل، ولاخى

نیر)]

ف: بەھاز، گُشن، ایغر. (اسپ عمل، الاغ نر)

ع: فحل.

فەخفلار

ك: ئاجزەز، كۆرەپەز. [ئەر كەسى خشت دەخاتە

كۆرەرە.]

ف: آجریز. كۆرەپز، كۆرەچى.

ع: فُخار، آجری.

فەخەر

ك: فیز، نازین، خۆھەلکیشان. [بە خۆدا هەلگوتن، شانازی

کردن]

ف: بالیدن، نازیدن، سربلندی، خودستایی.

ع: فخر، فُخرة، فُخار، ثباھی، مَباھا.

فەپر

ك: نیت، شكۆ، سەنگ، تەمەتەراق. [شانوشكۆ، گۆرەپى]

ف: فَر، فَره، فَرهى، فَربارە، فَرهت، هەنگ، سپاوه،

شكوه، سەنگ.

ع: شَوكة، عَظمة، جَلال، وَزن، أُبهة.

فەپر

ك: پیت. [بەرەكت]

ف: ارمگان، شگون، فیروزی.

ع: بركة، مِیمَنة، سَعادة.

فەراخوهر

ك: شایسە، سزاوار، دەرخوهر. [شایان]

ف: درخور، فراخور، شایسته، سزاوار.

ع: لائق، حَرِي، جَدِير، قَمِين.

فەراسەت

ك: هۆش، زیرەكى، بیدارى، وریایى. [هۆشیاری]

ف: هوشمندی، بیداری، زیرکی.

ع: فِراسة، کِیاسَة، فِطانة، حِذافة.

فەپراش

ك: نۆكەر. جارووكەش. [خزمەتكار. گەكەدر]

ف: زوار، گُستار، گُسترنده، بوبگسستر.
جاربوبکش.

ع: خادم، مُستخدِم، فَرَاش، کَسَاح.

فراغت

ل: ناسوده‌گیری، قوتاریبون، قوتاری، رلوشکا، سزنگه،
شینه‌یی، پردژ، وچان، دمیپرژ، بیکاری. [ناسوده‌یی،
میدادان]

ف: رُستی، نَکاس، آسایش، آرامش، زیغ،
آسودگی، شکیبایی، بیکاری.

ع: فَرَاغَة، رَاحة، عَدَمُ الْإِشْتِغَالِ.

فراغوش

ل: بی‌هوشی، له‌بی‌هوشی، له‌بینه‌ماگ، له‌هوش‌چورگ.
ف: فراغوش، فراغشت، فراموش، ازیادرفته،
ازهوش‌رفته.

ع: مَنَسِي، نَسِي، مَسْلِي، مَذْهُول، مَغْفُول، عَنه.

فراغوشکار

ل: بی‌هوش، بی‌هغز، گنج. [بی‌هوش]

ف: بی‌هوش، فراموش‌کار، بی‌مغز.

ع: نَاسِي، نَسِي، مَسْلِي، لَهِي، سَاهِي، ذَهُول.

فراغوشی

ل: بی‌هوشی، له‌بی‌هوشی، له‌هوش‌چورن، له‌یادنه‌مان.
[له‌بی‌چورنره]

ف: فراموشی، بی‌هوشی، ازیادرفتن، یادنداشتن.

ع: نَسِيان، لَهِيان، ذَهُول، سَلُول، سَلِي، سَهُول.

فراهم

ل: بهره‌م، ناماده. [تیار]

ف: فراهم، آماده.

ع: مُتَهَيِّن، مُجْتَمِع، مُتَأَهَّب، حَاضِر، مُتَيَسِّر.

فراهم‌هاتن

ل: بهره‌م‌هاتن، دوروس‌یون، دسدان، ریک‌که‌فتن. [تیار

یون، بزلوان]

ف: فراهم آمدن، درست‌شدن، آماده‌گشتن.

ع: تَهَيُّو، تَيَسِّر، حُصُول، نَجح، سَوِي، اِمکان.

فراهم‌ه‌لوردن

ل: بهره‌م‌ه‌لوردن، دوروس‌کردن، ریک‌خستن، سازه‌لوردن.

[تیارکردن، ناسانکاری]

ف: فراهم آوردن، درست‌کردن، آماده‌کردن، ساز

کردن، سامان‌دادن.

ع: تَهَيَّة، تَيَسِير، تَسْوِيَّة، تَكْوِين.

فهرنووت

ل: فهرنووت، داریزاگ، پرتوکیاگ، په‌رپورت. [داریزاو،

پرتوکر]

ف: فُرسوده، پوسیده.

ع: بَالِي، مُنْدَرَس، هِم، هِدَم، مُدْرَهَم.

فهرخی

[ل: جُور، تَرَبَّه‌که. (تری فرخی).]

ف: فُخْرِي. (انگور فخری)

ع: فُخْرِي.

فهرد

ل: تَدَل، تَاك، پَرَد، تَاق. [تاقانه، بی‌رتنه]

ف: تَك، تَاك، تَاه، تَاق، طَاق.

ع: فَرْد، وَحِيد، عَدِيمُ النَّظِير.

فهرد

ل: پَره، پَرله. [دیک پرهی کاغز].]

ف: پَرَد، پَره. [یک فرد کاغذ]

ع: وَرَق، صَفْحَة.

فهرز

ل: ره‌زین، ره‌زین. [پیارماقوتی راویژکاری بودستی پاشا.

ه‌ره‌ها: ره‌زیری شترنج. (پسادی شترنج که ده‌بسته

ره‌زیر).]

فهرز

ف: فَرَز، فَرَزین، فَرَزان، وزیر. (فَرَزین شطرنج که پیاده به وزارت برسد.)

ع: وَزیر، فَرَزین، فَرَزان.

وینه - شترمنج

فهرز

ل: بریه، بریاگ، بانیس. [بریاردارو، پیتوست]

ف: سَمَناک، سَنَگول، دربا، بایا، بایست، بایسته.

ع: فَرَض، فَرِیضَة، واجب، مُقَدَّر، مُقَرَّر، حَتَمی، قَطعی.

فهرز

ل: ننگار، شماردن، حدساکردن. [گری، خملاندن]

ف: اَنگار، شُمُرش.

ع: فَرَض، تَقْدیر، تَصویر.

فهرزه

[ل: سوکه‌لناری «فهرزعلی».]

ف: مخفف «فرض‌علی» اسم است.

فهرزه‌ن

ل: گرم، گرم، وام‌ه‌ساکرد، نه‌نگارم کرد. نه‌گَر. [گرم،

وام‌دانا.]

ف: گیرم، انگارکردم، شُمُردم، انگارنه‌انگار. اگر.

ع: فَرَضاً، بالفرض.

فهرزی

ل: نه‌نگاری. [گرم‌اندی.]

ف: اَنگاری، شُمُری.

ع: فَرَضی، تصویری، تقدیری.

فهرزین - فهرز

فهرش

ل: ژیره‌خمر، سیال. [رایخ]

ف: بوب، اَنبُوب، بی‌ری، پَرُوز، شادوود،

گسترده‌نی، فرش.

ع: بَساط، مهاد، وَطَأ، نَجَد، رُیْبَة، فرش، فَرَش.

ل: شاخه، وهج، بهج. فرزند، زاگ، زاده. [لق (برامبیری

فهره

ف: شاخه، بهجه. فرزند، زاده. (ضد اصل)

ع: فَرع، غُصن، شُعْبَة، شَجَفَة، فَنَن، وَکَد، نَسَل، نَجَل.

فهره‌انی - فهره‌انی

فهره‌انی

ل: ناسایشت، ناسورده‌گری، رده‌تی، هتدیاپه‌تی،

هتیناپه‌تی، فهره‌انه‌تی. [ناسورده‌یی، هتینی]

ف: آسایش، آرامش، آسودگی، رامشت، رامشک.

ع: اسْتِرَاحَة، فَرَاغَة، اَمْنِیَة.

فهره‌ووت

ل: فهرتوت، پرتوکیاگ، په‌پوت. [پرتوکار، پروا]

ف: فَرغیش، فَرسوده، فرتوت، پوسیده.

ع: بالی، رَمیم، قُضی، نَاخِر، مَنخُور، غَنَت، فَاَسِد،

وامی

فهرقی

ل: ته‌فاوت، جیایی. [جیاوازی]

ف: فَرَق، فَرُوز، تَفَاوت، دُوری، جَدایی.

ع: فَرَق، بُون، تَفَاوت، بُعَد، فَصَل، فَاصِلَة.

فهرقلن

ل: پیران، تاس، عوناق. [ناسپران (تورگ هاتنوه‌یلک، بز

نورنه: له کاتی گریان یا خفتنی لمرادجدردا.)]

ف: بادزهر، زهرباد، خُناک، خَفَگی. (از شدت

گریه یا غصه مثلاً گلو به هم آمدن.)

ع: خُناق، خُناق، خُلاق.

فهرقه‌دان

ل: دوویراکه. [دوو ناستیرن له نار کۆمه‌له ناستیری

«ورچی به‌روک».]

ف: غلبواج، دوبرادران، هفتوزنگ کهین.

ع: فرقدان.

وینه ← هفتواشان

فرمان

ل: نامه‌ی شا، شانامه. [دسوری پاشا.]

ف: پرمان، پروان، پروانه، فرمان، فرازمان،

فرمایش، فرگفت، یرلیخ، پایزه.

ع: امر، منشور، عهد، اعلام، ایذان، فرمان، حکم

الملك، امر السلطان.

فرمانبردار

ل: رام. [گویایل.]

ف: فرمان بردار، پرمان شنو.

ع: مطلع، قانت.

فرماندهر

ل: دسوردهر. [فرمانده.]

ف: فرمانده، دستورده.

ع: امیر، آمر.

فرمووا

ل: بیژ، بوژ، [بلی.]

ف: بفرما، بپرما، بگو.

ع: مر، قل، کلم، تفضل.

فروفیت

ل: پدرویت. [برهکت.]

ف: ریزش، فرو و فیروزی.

ع: سعاده، برکه.

فره‌چی

ل: که‌رک، قاپوت، که‌پدک. [فره‌چی: پالتوی نرگ.]

ف: لباجه، لپاجه، کپنک، بقتاق، بقتاق.

ع: لباده، فرجی.

وینه

فره‌نگ

[ل: دانیش‌توانی نمریپا.]

ف: فرنگ. (سکنه‌ی اروپا)

ع: فرنج، افرنج.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، زانست. [زانیاری، روشنبیری]

ف: فره‌نگ، دانش.

ع: علوم، معارف.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، کتیر لوغته. [رشدان]

ف: فره‌نگ، کتاب لغت.

ع: کتاب اللغة.

فره‌نگ

ل: نه‌تورشیگ، هه‌لنه‌هاتگ، فه‌یر، بی‌مایه. [نقرشار]

(هیری هه‌لنه‌هاتور.)

ف: خُشکوا، خُشکفا، برنیامده، بی‌مایه. (خمیر

برنیامده)

ع: فطیر.

فرزا

ل: م‌دیان، بلاری، بلار. [بوشایی]

ف: میدان، فراختا، فراخی، فراخ.

ع: قضاء، فراخ.

فهل

ل: زیادی، فره‌یی، سرکه‌فتن. [زوری، فره‌یی، باشی،

پسمنی]

ف: فزونی، فرایسته، برتری، زیادی.

ع: فضل، مزو، مزیه، فضیله، فقیه، رجحان.

فهل

ل: زانست. [زانیاری، لیومشاه‌یی]

ف: دهار، دانش، فره‌نگ.

ع: علم، فقه، فضل.

فهرست

ك: چه‌پدلی، خراوی، رسوایی، به‌دناوی، خراوه. [پسی.

بی‌تاب‌رویی، تریزی]

ف: پلشتی، بدی، دژی، رسوایی، بدنامی.

ع: فُضیحه، قُبَاحه، سَيِّئَة، هَتِیكَة.

فهماسهات

ك: زوانداری، روان‌ویزی، تهرزوانی، دهمه‌راشی. [رهوان‌بیژی،

زمان‌یارای]

ف: شیوایی، ترزبانی، سخن‌پردازی.

ع: فُصَاحَة، بَلَاغَة، طُلُوقَة، ذَلَاقَة.

فهماسد

ك: تهرابرون، به‌ربابرون، له‌نابرون، پروجه‌برون، تیاجرون.

[گنده‌تی، زایبرون]

ف: تَبَاهی، تَوَاهی، تَبَاه‌شدن، برباد شدن، از

میان رفتن.

ع: فُساد، ضیاع، تَلَف، فَناء، هَلَاك، هُلُوك، تَهْلُوك،

تَهْلُكَة.

فهماسد

ك: ناشو، حرله‌سه، که‌پروره، خولور. [ناژاره، لره‌تی]

ف: رَس، آشوب، غوغا، شورش، غاک.

ع: فُساد، فِتْنَة، نَائِرَة، صَحْنَة، غُوشَة، غُوغاء،

ضُوضاء.

فهمسخ

ك: به‌ییه‌کادان، ده‌لرورشائنه‌ره، ده‌لشیرائنه‌ره،

په‌شیمان‌برون. [ده‌لوشاندنه‌ره]

ف: تَبَاه، تَبَاه‌کردن، واکردن، به‌هم‌زدن،

برهم‌زدن، پشیمان شدن.

ع: فُسخ، غَلَت، فُساد، رای.

فهمسخ

ك: گوزیان، که‌ریان‌مه، گیابرون. [گوزان، نالوگوزیرون،

بوونه‌گیا. (گیان له‌شیره‌ی مرزفوره‌ی به‌یته‌ی سر‌شیره‌ی ناژهل

و‌پاشان‌روه‌ك.)]

ف: ساك، تنگسار، گیاه‌شدن. (روح از‌صورت

انسانی به‌حیوان بعد‌نبات [تبدیل] شود.)

ع: فُسخ.

فهمسل

ك: چاخ، وه‌خت، سا، گا، زمان. [رهرز]

ف: هنگام، آمد، زمان.

ع: فُصل، مَوْسم.

فهمسل

ك: بدن. [بش (وه‌ك) بشی‌کتیب.]

ف: بَند، فَرِیشم. (فصل‌کتاب مثلاً)

ع: فُصل.

فهمسیج

ك: زواندار، تهرزوان، قه‌ل، دهمه‌راش. [زمان‌یاراو]

ف: شیوا، گویا، سَخَنُور، سَخَن‌پرور، سَخَن‌سَنج،

سخن‌پرداز، زَبان‌آور، تَرزبان.

ع: فُصیح، بَلِیغ، طَلِیق، ذَلِیق، ثَرِب، مِصْقَع، مِصْقَع،

مِصْطَع، مِصْطَع، مِصْلاق، تِکْلام، تِکْلام.

فهمعله

ك: کاریگر، کریکار، مزیر. [فاعله، عمه‌له]

ف: کارگر، مُزدور.

ع: عَمَلَة، فَعَلَة.

فهمقر

ك: گه‌دایی، نهداری، نه‌برونی. [هه‌ژاری]

ف: گدایی، ندار، پریشانی، نابودی.

ع: فُقر، مَسْكَنَة.

۱- به‌پیتی‌بۆ‌چرونی‌نه‌وانه‌ی‌بروایان‌به «ته‌ناسوخ»

همیه. (ر-ر)

فہقت

ل: ہس، تنیا، ہمر تہونہ، ہمر. [چیر نا]

ف: ہس، ہمان.

ع: فقت، لا غیر.

فہقرات

ل: مژہ گمل، مازیگمل، برپرہ گمل، ترہختہ گمل، مرزخہ گمل.

[برپراگمی پشت.]

ف: مہرہ، زورہ، مازہ، مازنہا، ترختہہا.

(فقرات پشت)

ع: فقرات، شراخیب، خرات.

وینہ—فہقمرہ

فہقمرہ

ل: مژہ، مرزخہ، برپرہ، ترہختہ. [برپراگہ]

ف: مہرہ، زورہ، مازہ، مازن، ترختہ.

ع: فقرۃ، شُخوب، سیسما، خَرزۃ، خَرز الظہر.

وینہ

فہقمرہ

ل: تیکہ، پارچہ. [برگہ، رستہ (برگہ گلی ناخارتن).]

ف: زورہ، قران. (فقرات گفتار)

ع: جملۃ، فقرۃ.

فہقمرہ

ل: وارہ، کدشہ. [کپریت، جار]

ف: بار، بھر.

ع: دفعۃ، فقرۃ، قسط.

فہقی

ل: خونہار، زانا. [زانبار، زانستخواز، قوتابی نایسن]

ف: خوانا، دانا.

ع: فقیہ، وعی، طالبُ العلم، طلبۃ.

فہقیہ

ل: گدا، ہڈار، نرمانہ، نمدار، دستہنگ، بی نہنوا.

[ہمزار، دسکورٹ]

ف: گدا، ندار، پریشان، بی نوا.

ع: فقیر، مسکین، محتاج، مُقِل، مُعْتَر، مُضْطَر.

فہک

ل: کاکیلہ. ہارو. [شویلہ (کاکیلہی سرورہ، کاکیلہی

خوارورہ).]

ف: ناک، آرہ، آروارہ.

ع: فَلَک. نَکَہ. (فَلَکَ اَعْلٰی، فَلَکَ اَسْفَل)

وینہ—چنک

فہلا

ل: کشتکار، جفتیار، کیکار، ورزیر. [جوئیاری]

ف: خَنور، خَنیور، شوریز، شومیز، شونیز،

شَمیز، نسودی، کدیور، مازیار، برزگر، کشاورز،

خیشکار، خویشکار، دھگان.

ع: اَکَار، فَلَاح، حَارِث، زَارِع، دِهقان.

فہلقہ

[ل: نامرازیکی سزادانہ.]

ف: فَلَک، فَلَکَہ.

ع: فَلَک، فَلَکَہ، فَلَکَہ.

وینہ

فہلای عومده

ل: ورزیردار. [جوئیاریک کہ خامنی کرزکار و

دامردزگاہ].

ف: انگسبہ، انگشبه، انگشته. (برزگری کہ دارای

کارگر و سامان باشد).

ع: دِهقان.

فہلایی

ل: جفتیاری، ورزیری. [جوئیاری]

ف: برزگری، مازیاری، کدیوری، خیشکاری،

شومیزی، خَنیوری، کشاورزی.

ع: فَلَاح، حَرَاثۃ، زَرَاۃ، اَکَارۃ، دَمَقَنۃ.

داده گریستن.]

ف: فَنَدَك، چراغ دزدان، چراغ شب‌روان. (حالا برای سیگار روشن کردن مستعمل است.)

ع: ...

فَهْنَك

[ك: وَهْنَك، كروشك، رتوی بیابان (گیانداریکه له تیره]

رتوی بدلام له رتوی بچورکه و ده‌له‌کیش نیه.)

ف: فَنَک. (جانوری است از جنس روباه اما کوچکتر و آن غیر دلک است.)

ت: قَرساق.

ع: فَنَک.

وینه

فَهْنِی

[ك: ناری تایبته بز «توله».]

ف: اسم است برای توله سگ.

فَهوت

ك: روین، له دهس دهرچوین، له کیس چوین. [له دهست دان،

رابردن، تیپ‌رین]

ف: رفتن، از دست رفتن.

ع: فَوْت، مَضُو، مَضِي.

فَهوج

ك: تابوین، گورز. [دهسته، کَومَل]

ف: اَلَم، جَوُغ، جَوُق، گروه.

ع: فَوُج، فَوْد، سَرِيَّة.

فَهورَه

ك: زور، ده‌مودس. [خیرا، یه‌کسر]

ف: روان، زود، دَرْدَم، بی‌درنگ.

ع: قَوْرَأ، فِي الحال.

فَهوق

ك: سهر، ژور، لای سهرگ، لای ژورگ. [بان، لاژورور]

ف: سر، بالا، رو.

ع: فَوُق، عُلُو، عُلْ، قَلَّة، قُرُو.

فَههد

ك: یوز. [دِرندیده‌که له پلنگ بچورکه.]

ف: یوز، سگ شکاری.

ع: فَهْد.

وینه «سگ شکاری

فَههم

ك: فام، زانست. [تیگیشتن]

ف: نلک، نیوند، دانش، دریایی، دریافتن.

ع: فَهَم، دَرَك، اِدْرَاك، شُعور.

فَهی

ك: تالائی. [بِتالانزار]

ف: پَرُو، یَقَمَا، (فی و غنیمه)

ع: فَي، غَنِيْمَة. [فیه]

فَهیز خَوایی

ك: بدرات، بدش خوا. [بەخشش له لایینی خوداوه.]

ف: خَوَزَه، فَر. (با را، سبک)

ع: فَيض الهی.

فَهی

ك: نامز، شیتی، فَا. [لیتویی. هیره‌ها: نه‌خوشینیکه.]

ف: دیوانگی، نیدلان.

ع: جُنُون، صَرَع.

فَهیت

ك: بیت، فەر. (فەر و فیت) [بهردکت]

ف: آروند، سپاوه، فَر.

ع: فَر، بَرَكَة.

فَهیثرت

ك: سرشت. [سرشت، خَوَسَك، خور]

ف: سرشت، آفرینش.

ع: فِطْرَة، خَلْقَة.

فیتنه

ل: بشیرنه، کوله‌ویوا، شوفار، چۆکله‌شکین، ناگیره‌ریاکر.

[ناژاره‌چی]

ف: آشوب‌خیز، شورش‌برپاکن. غاکجو، هنگامه‌جو.

ع: مُقْتَن، مُفسِد، نَزاع، اُمُ الفَساد.

فیتنه

ل: بشیره، ناشیره، ناشو، خولوو، که‌پوره، زله. [ناژاره]

ف: هنگامه، آشوب، غوغا، زس، شورش، غاک، چَلپ، خَرخَشو.

ع: فِتْنَة، فَساد، نائِرَة، غَوْشَة، صَخْب، جَلَبَة، ضَوْضاء، غَوْغاء.

فیتنه‌باشی

ل: ناگر ژیر کا، سهریشونه. [ناژاره برپاکر.]

ف: سر آشوب، سر غوغا.

ع: اُمُ الفَساد، مُورِي، مُوقِدُ النَّائِرَة.

فیتنه

[ل: ده‌نگیکه. (ده‌نگی تیپ‌پرینی هه‌وا له شتیکی

کلورمه.)]

ف: شَخْل، سپیر. (صدای چیز مجوف)

ع: صَفیر

فیدا

ل: قوروان، سهرگه‌رد، دهرده‌رگه‌رین. [خو‌بختکر،

نزاوه‌گیر]

ف: قربان، فدا، کریان، فدایی، برخ، برخی، آسیب‌گردان.

ع: جماء، فِداء، فِدْیَة.

فیدایی-فیدا

فیدیه

ل: سهرگه‌رد، قوروانی، وه‌ده‌رگه‌رین، دهرده‌رگه‌رین.

[قوریانی]

ف: بَرخی، کُریان، قُربان، سَرِبها، آسیب‌گردان، فدایی.

ع: فِدْیَة، اُضْحِیَة، قُربان.

فیدیه

ل: سهرانه. [توبه‌په‌پارویه‌ی که بۆ نازاد کردنی دیل

ده‌دیت.]

ف: سهرانه، سَرِبها. (مبلغی که برای آزادی اسیر می‌دهند.)

ع: فِدْیَة، جَزْیَة.

فیر

ل: نامرخته. رام. [راه‌تور. کمری، دسممز]

ف: آموخته. رام.

ع: دَرَب، دَارِب، دَارِي، ضَرِي، ضَارِي، مُقَاد، مُنْقَاد، قَبْد.

فیر

ل: یاد. [راه‌تان]

ف: یاد، آموزش.

ع: نَرِي، عَادَة، ضَرَاوَة، تَدْرِيب.

فیراق

ل: دوری، جیایی، له‌یه‌لجریان. [دابران، جودایی]

ف: فَرُور، فَنُور، دوری، جدایی.

ع: فِرَاق، فِصال، بَینوَة، انْقِطاع، انْفِصال، بُمَدَة، بُمَد.

فیرانی

ل: ریان، تورپان. [پیسایی کردن له کاتی سکچووندا.]

ف: ریخیدن، ریخ کردن.

ع: سَلَح، نَجو، اِطلاق، تَقْوُط، کَثْث، کُثوْثَة.

فیتربوون

ل: یادگرتن، هه‌لچنین، خو‌گرتن، خو کردن. [راه‌تان]

ف: یاد گرفتن، آموختن، خو گرفتن.

ع: تَعَلَّمَ، تَدَرَّبَ، تَدَرَّي، مَرَّانَةً.

فیرس

ل: په یراس. [پیوست]

ف: پیرس، فهرست.

ع: فهرس، فهرست.

فیرکردن

ل: یاددان، پته‌لچنین. [راہیتان]

ف: یاد دادن، آموختن.

ع: تعلیم، تلقین، تعوید، تمرین، تدریب، ادراء.

فیرن

ل: تویرن، گوهره، گوازی. [تویران، زهید]

ف: ریخن.

ع: سَلَّاح، مُسْتَسْهِل.

فیوټو

ل: بیتخ، مفتہ. [زایه، پوچ، خسار]

ف: فُلُیو، فُلُیوہ، بی‌هودہ، مُفت.

ع: هَذَر، عَثَب، ضائع، مَجَان.

فیوہ

[ل: توړه: (دنگی پیسایي کردن) له کاسی سکچوړندا.]

ف: صدای ریخیدن.

ع: ...

فیز

ل: خوږه‌لکیشان، له‌خوږه‌چوړن، خوږوټی، خوږسای.

[بمخوږا‌ه‌لگوټن، له‌خوږایی‌وړن]

ف: فیس، پُغار، نیوټور، نایش، پندار، شگفت،

بادبروت، بادبرون.

ع: فید، فیش، بَزج، تَکْبُر، تَغْرِغُر، تَبْخُشُر، تَفاخُر،

تَبَارُج، تَفْئِش.

فیس

ل: خورس. [نرم‌وړن له نارودا.]

ف: خیس، غنجه ...

ع: نُقُوع [نیسان]

فیسار

ل: فلان، یمان. [په‌یوړی وشمی «فلان»: فلان‌و‌یسار]

ف: فلان، بهمان، بیستار.

ع: فُلان. (م: فُلانَة)

فیسان

ل: خورسان. [خاندن: نرم‌کردن له نارودا.]

ف: خیساندن، خیسانیدن، آغاردن، آغاریدن،

ژفیدن، سرشتن، فرغاریدن، غنجانیدن، آغشتن.

ع: نَقع، مَرث، رَشَف، لَت، جَبَل، جَدَح، اِجداح،

تشریب.

فیسق

ل: گونا، به‌کاری، چه‌ل‌کاری. [خرابه‌کاری]

ف: کَشود، گناه، بدکاری.

ع: فسق، فُجور.

فیسقه

ل: قنگه‌لته‌کتنه. [برگایله، کلک‌ه‌لته‌کتنه:

بالتدیه‌که.]

ف: دُم‌تک، دُم‌سیجه، دُم‌سیچه، دُم‌سنجه،

دُم‌جُنبانک، موسیچه، تَر‌تَرک، کَر‌کَرک، کَراک،

کَپاک، کَر‌کُما، گازَرک، سَریچه، هوژه، مرغ

فاطمه، دختر صوفی.

ع: دُعْرَة، رُعْرَة، صَعْوَة، عَصْفُورُ الصَّبَاح، اُعْظُویَة.

وټنه

فیسهل

ل: پوچ، پوچ‌ل. [بی‌تاورزک]

ف: پوچ، تباہ.

ع: فاسد، ضائع.

فیسیان

ل: خورسیان. [خورسان: نرم‌وړن له نارودا.]

ف: خیسیدن، آغالش، آغارش.

ع: نَقَعَ، نَقَع، تَمَرَّدَ، تَلَكَّدَ، تَرَشَّفَ، تَشْرَبَ، تَجَبَّلَ،

تَجَدَّحَ، انْشَرَابَ، انْجَبَالَ، انْجَدَا.

فیش

ل: فره، زیاد. [زَرَز]

ف: بیش، بسیار، زیاد.

ع: کَثُرَ، زَادَ.

فیشان

ل: پِژان. فیشقان. [پژاندن (وه: پژاندنی میز).]

ف: بشاندن، پشاندن، پاشیدن، پرتاب کردن.

(شاش مثلاً).

ع: وَشَغ، اِشَاغ.

فیشقان

ل: فیشان. [پژاندن (وه: پژاندنی ناو به دم).]

ف: پشاندن، پرتاب کردن. (آب از دهن پراندن

مثلاً).

ع: بَقَّ، مَجَّ، وَشَغ.

فیشقه

[ل: دنگی دمپرینی ناو له دم یا له ترومپاوه.]

ف: صدای جستن آب از دهن یا از تلمبه مثلاً.

ع: نَهَرَ، بَقَعَ، مَجَّ، نَعِيَ، نَعَار.

فیشه

[ل: دنگی بمعمواداچوونی فیشه کمشیده یا دنگی شیر

دوشین.]

ف: فش، فشه. (صدای هوا رفتن آتش افسراز یا

صدای دوشیدن شیر مثلاً).

ع: اَشْخُوبَ، شَخَبَ، فَشَّ، اِنْفِشَاش.

فیشه ک

ل: شمنگ. [گولله]

ف: فشنگ.

ع: قَذِيفُهُ، فَشَك.

وینه

فیشه ک

[ل: فیشه کمشیده که دهچیت به همراهِ.]

ف: آتش فراز، آتشافراز، آتشافرازه، آتشین مار،

تیرتخش، تیر هوایی، فشنگ. (فشنگ

آتش بازی که به هوا می رود).

ع: فُتِيشَةُ، سِهَامُ نَارِيَّةَ. (سَهْم ناری)

فیشه کدان

[ل: فیشه کدبند. تیردان]

ف: فشنگدان. تیرکَش.

ع: جَفِير، وَفَضَّة، كِنَانَةٌ.

فیشه کلوخ

[ل: وشه به کی تورکیه به مانای فیشه کدان.]

ف: فشنگلق. (ترکی است به معنی فشنگدان).

ع: وَفَضَّة، جَفِير.

فیعِل

ل: کردار. [کار، رفتار]

ف: کردار، کار، کنش.

ع: فَعَلَ، عَمَلَ.

فیعِل وینفیعِل

ل: ساختن، ساخت، سازو باز. [کار و کار تیکران]

ف: کشش و کوشش.

ع: فَعَلَ و اِنْفَعَلَ.

فیعِلن

ل: نیشه. جاری! [نیتا. نیتا لیگری!]

ف: کنون، اکنون.

ع: فَعِلًا، حَالًا.

فیش

ل: له، رَهَقَل. (رهوفیتی) [لاراز]

ف: لاغر، ریقو.

ع: نُحیف، هُزِیل، ضَعیف، نُحیل، زَابل، ضامِر.
فیقائن

ل: جیقن. [جیقن کردن، جوړکاندن]

ف: جقیدن، جیق زدن.

ع: رُقیه، صیاح.

فیقفیه

ل: فیکه. [فیکه، شار]

ف: سوت، سافوت.

ع: صافوره، صفاره.

وینه-فیکه

فیقن

ل: لې، ره لې، وشکروبروگ. [ره لې، لاراز]

ف: لاغر، ريقو.

ع: ضامِر، زَابل، نُحیف، نُحیل، هُزِیل، ضَعیف.

فیقوهور

ل: ... جیقوهور، پریکوراک، پریکوهور، پریقوهور.

[فیکه لیدان یا هراهوریا له هسرو لایه کوره.]

ف: سوتاسوت، جیقوواق. [از هر طرف سوت

کشیدن یا جیق زدن.]

ع: تَصافِر، تَضاحک، مُضاحکة، نَشاط، تَزَقُّق.

فیقه

ل: فیکه. [فیه]

ف: سوت، سافوت، شخیل.

ع: صَفیر، رُقیة.

فیکائن

ل: فیقائن. [فیکه لیدان]

ف: سوت زدن، سوت کشیدن.

ع: صَفیر، تَصَفیر.

فیکنیکه

ل: فیقنیکه. [شار، فیکه]

ف: سوت، سافوت.

ع: صافوره، صفاره.

وینه

فیکه

ل: فیکه. [فیه]

ف: سوت، سافوت، شَخْل، شَخول، شَخیل، شپل.

شپیل، شپِلَت، شَفَل، هُشپِلک.

ع: صَفیر، مُکاء.

فیکه فیک

ل: فیکه فیک. فیکه فیکل. [فیکه لیدانی زور. هسره ها:

خوشحال. به دم فیکه لیدانوه.]

ف: سوت زدن. سوت زنان. شادی کتان.

ع: صَفیر، مُکاء. نُشیطاً، مُتَنَشِطاً.

فیکه فیکل

ل: کهن، زهین. [حیلک حیلک، تریق تریق]

ف: خنده کردن. خنده کتان.

ع: ضَحک، ضاحِکاً.

فیله سووف

ل: سَوَفی، زانا. [فیله سووف، هزان]

ف: زَد، کُندا، سَرَتیر، فِرزانه، دانا، دانشمند.

ع: حَکیم، فیلَسُوف.

فیل

[ل: گیانداریکی زور گورهی بناربانگه.]

ف: پیل، کنجر.

ع: فیل، عیثوم.

وینه

فیل

ل: فَن، کِه لِه، دار. [تِه لِه، گزی]

ف: فَنَد، زَرَق، شید.

ع: کید، شید، حیلَة، خُدَعَة، مَکَر، تَعَنَت.

فیلبار

ل: فِه بار، داویاز. [گزیکار]

ف: فندباز.

ع: مَقْنٌ، مَكَارٌ، حَيَالٌ، خَدَاعٌ، شَيَاد.

فیتبا

ك: پایه. [كوله‌كی گومز که به خشت یا بورد دوستی

ده‌کن.]

ف: پایه، پیل پایه. (ستون گنبد که با آجر یا

سنگ بنا کنند.)

ع: رُكْنٌ، سَدَّةٌ، دَعْمَةٌ، زَافَرَةٌ، قَاعِدَةٌ.

فیتکوت - قولنگی فیتلوان

فیتکینجه

[ك: شور، فیله‌گیزه: جزه که له‌کیریه‌که.]

ف: شوکا.

ع: يَحْمُورٌ، ثِيْتَلٌ، وَعَلٌ.

وینه - شوکا

فینجه

ك: ئینجه. (ئینجه‌رفینجه) [نمری لابردنی دمیتته هزی

رازانوره.]

ف: پیرایه، آرایش، زیب.

ع: زِينَةٌ، زَعْنَقَةٌ. (زوائد التحسين)

فیتنك

[ك: هورای سازگار.]

ف: خَنَك.

ع: بارِد.

فینگه

ك: پرووکه. گریان. (فینگه‌ی به‌رزو پروو.) [دنگی گریان -

به راست یا به درز - له لورتوره.]

ف: گریه.

ع: بُكَاءٌ، ثَبَاجِي.

فینگه‌فینگ

ك: پرووکه پروو. گریان. [اگرانی هتواش) به راست یا به

درز.]

ف: گریه. (گریه‌ی آهسته)

ع: ثَبَاجِي. بُكَاء.

فیه‌رست

ك: فیرس، په‌یره‌س. [پیرست]

ف: فهرست، پیرس.

ع: فهرس، فهرست.

ق

قابل

ك: شایسته، سزاوار. [شایسته، شایان]

ف: شایسته، سزاوار، درخور.

ع: قابل، لائق، خری، اهل، صالح، جدیر، قَمین.

قابله مه

ك: قارلهمه، تاسكهوار. [(تاسكیابی سردار یا کاسه‌ی

مسینی سردار).]

ف: قابلمه، تاسکیاب. (طاسکیاب سردار یا

بادیه‌ی سردار)

ع: مزاد.

وینه

قابلوخ

ك: قه‌باخ، قراخ، قارخ، قولاخ. [قابیز: تونکلی هر

شتیک].

ف: غوره، پوست، قَباخ.

ع: خَرِیطة. سِنَف. غِلَاف، قِلَاف. جِلْد. مَحْفَظَة.

وینه

قابلوخ فیشمك

ك: قابلوخ، قه‌باخ. [قابیز: جی‌باروتی فیشمك].

ف: پوكه، قَباخ فشنگ.

ع: مَحْفَظَة.

وینه

قابلوخ کتیپ

ك: خلیف. [برگی کتیپ].

ف: پیله، قباخ کتاب.

ع: قَمِطَرَة، خَرِیطة، غِلَاف، صُوان.

وینه

قاب

[ك: ده‌فری نقیول: (ده‌ریی گمزه).]

ف: قاب. (ذوری بزرگ)

ع: صَحَن.

قاب

[ك: جگ (نیشقانیکی بناربانگه یاری پنده‌گمن).]

ف: بجول، پجول، بژول، پژول، گوژک، شتالنگ،

قاب. (استخوانی است معروف که با آن بازی

می‌کنند.)

ع: شَرَن، كَعَب، وَظِیف.

وینه

قاب

ك: لاق، قاج، قول، پا. [پین. بدلك. پیچكه]

ف: ساق، پا.

ع: ساق، رِجَل، قَائِمَة.

قَاب

لک: چوارچیتره. [چوار تمخته - یا شتیکی تر - که شتینکیان

له خُز گرتوه.]

ف: قَاب، بَرَواز، چارچوبه.

ع: اِطَار، کِفَاف. بِرَواز.

وینه

قَاب

لک: قَف، بدن، گِرَی. [بندگه‌لی قامیش و حه‌یزمران. (وهک:

قَمَی قامیش.)]

ف: بَند، گِره. (بَند نی مثلاً.)

ع: کَعَب، اُنُبُوب، قَصَبَة، کَرِیب. (العُقْدَة بَین

الْأُنُبُوبَتَین)

قَاب

لک: قَولَاب. [چوکله‌ی قاجی که‌لشیر.]

ف: قَلاب. (قَلاب پای خروس)

ع: کَلَاب، صِیصَة، صِیصِیَة، صِیصِیَة.

وینه—که‌لشیر

قَابان

[لک: جَگِین: یاره‌که به نِیسَنانِکی تایبست ده‌کرت.]

ف: قَاب‌بازی، پِجول‌بازی، گوزک‌بازی.

ع: کَعَاب، لَعَبُ الكَعَاب.

قَابِلَوِیژ

[لک: (لک) وَاخِیک که دست یا پیتی له کاتی رُزشتندا له یلک

ده‌دن.]

ف: قُلُج، شُورپا. (الاغی که دست‌ها یا پاهایش

به هم بخورد.)

ع: مِصَنَک، مِصَطَک، اَصَلَک، اِصطِیکاک، رَهَس، رَهَش،

اِرته‌اش.

قَابِی

لک: دِروازمران، دِروان، قَابِیوان. [دِرگاوان (سووک‌له‌کراوی

«قَابِی» بیه نلک «قَابِی».)]

ف: دَرَبان، رُوزبان. (مُخَفَّف «قَابِی» است نه

«قَابِی».)

ع: حَاجِب، بَوَاب، دَرِبان.

قَاب سه‌عات

[لک: بَرگی کاتُرَمیر.]

ف: قَاب سَاعَت.

ع: جَفَن السَّاعَة، جِلْدُ السَّاعَة.

قَاب شمشیر

[لک: بَرگِیک که شمشیر له‌گِلن کالانه‌که‌یدا ده‌خنه نازی.]

ف: قَاب شمشیر. (قَابِی که شمشیر را با غِلَاف

درون آن می‌گذارند.)

ع: جَفَن، جُرْبان، غِمَد، قِرَاب.

قَاب عه‌ینه‌ک

[لک: بَرگی چارلیکه.]

ف: قَاب عِینَک.

ع: جَفَن العُویْنَة، غِلَافُ النَاطُورَة.

قَابِیوت

لک: که‌رک، فِره‌جی بالدار. [فِره‌جی قَولدار.]

ف: لِبَاجه، بَغْتَاق، بَغْلَتَاق.

ع: لُبَادَة.

وینه—فِره‌جی

قَابِه‌ک

[لک: (لک) نارسانیکه له قَول‌پدا.]

ف: قَایَک. (ورمی است در قَاب پیدا می‌شود.)

ع: وَرَمُ الكَعَب.

قَابِی

لک: دِرگا، دِروازه. [دِمرکه، دِمرگا]

ف: دِر، دِروازه.

ع: باب، دَرَب.

وینه—چله‌بوغان

قَابِین—قه‌پاتین

قَات

ك: نایافت. [شتتیک که دست ناکبریت.]

ف: نایاب.

ع: قحط.

قاطر

ك: هیتس. [نیست.]

ف: آستر، قاطر.

ع: بقل، ثقل.

قاطر/اشاهی

ك: هم‌مرز کوچیکه. [هم‌مرزی زل و ناؤل.]

ف: خَرْمَل، خَرَامرود. (امرود گنده و بد ترکیب)

ع: بُرقوق.

قاتل

ك: تورش. [ترش]

ف: تُرش.

ع: قاطع، حامِض.

قاتل

ك: خوینی، خوینه‌خوئی، خوتنکمر. [مرزفوکوژ، خوتنریژ]

ف: کشنده، خونی، خون‌ریز.

ع: قاتل، سَفَاك، فُتَاك.

قلمه

ك: پیارزگ. [پریاسکه، پرتسکه]

ف: قاتمه، پیِرزه.

ع: صُرّة.

قلمه‌به‌ن

ك: پیارزگیتچ. [بمنیکه پریاسکی پی دبه‌ستن.]

ف: قاتمه‌بند، پیِرزه‌بند.

ع: صِرار، رباط الصُرّة.

قانونقر

ك: قر. (تیاجوون و نمان)

ف: نابودی، نیستی. (نابودی و نابود شدن)

ع: قحط و هلاك.

قانونقر/یماخ

[ك: كمره ده‌قرچین ر ناردی تیندا سورر ده‌کنوره و ده‌یغنه

سر نیش یا برین.]

ف: لایه. (کره داغ کرده آرد در آن سرخ کنند و

روی درد یا زخم می‌گذارند.)

ع: لیلخّة، ضَمَاد.

قانی

ك: نایافتی. گرانسی. [دستنه‌کبرتن. هررها:

دستنه‌کبرتنی بژیو.]

ف: نایابی، گرانسی.

ع: قحط، قحطی، جَدَب، اَزْمَة، اَزْمَة، مُحَل، مَجَاعَة.

غَلَام.

قانی

ك: ناوتیه، تینکهن. [تینکهلار، لیکبراو]

ف: درهم، سَنَگَم، اکدش، قاتی، آمیخته، آلفده،

آلوده.

ع: مُلَاخ، مَخْلُوط، مَمَزُوج، مُرْکَب.

قاچ

ك: پا، قاپ، لاق، قول، چه‌قل، ساق، لسولاق، هه‌نگول،

هه‌نگوله. [پی. بدلیک. پیتچکه]

ف: پا، ساق.

ع: رَجَل، قائمَة، ساق.

قاچاخ

ك: دز. دزی. دزیته‌تی. [کسیتیک به شیوه‌ی نایاسایی مامه‌له

ده‌کات. هررها: قاچاخ و نره‌ی بز قاچاخ دشت.]

ف: دزد. دزدی. دزدیدنی.

ع: لَهْص، سارق، طَرِید. طَرِیدَة، هَشِینَة. سِرْقَة.

سُرَاقَة.

تاجه شرمه کی

ك: پابازی. [نارمزورسازی له ریگمی «پی»وه. (جۆره

یاره کیشه که به پی یه کتر بهرز ده کمنوه.)]

ف: پابازی. (یک قسم بازی هم که با پا همدیگر

را بلند می کنند، «تاجه شرمه کی» گویند.)

ع: مُرَاجَلَة.

قاجین

ك: قهچی کردن. [به مقصدت برین.]

ف: قیچی کردن.

ع: قَرْض.

قاخ

ك: قوخ، چه میاگه وه. [کورپ، چماره (بالا نوشتاره)]

ف: خمیده، چمیده. (قد خمیده)

ع: مُنَحْنِي، مُنَعَقِف، مُنْثَنِي.

قاخلی

ك: كاژتله. [گوژتکه له زعفران ده پیت.]

ف: قاخلی، کاخلی، کاغله، کاغاله، کفاله، کفاله،

کافیشه، کاژیره، کاجیره، کاکبان، گلرنگ. (گلی

است شبیه به زعفران.)

ع: قَلام، عَصْفَر، اِحْرِیض، مُرِیْق، قَاقِلِي، قِرْطِم^۱.

قار

ك: قین. [تورپیی]

ف: خشم، کین، ریس...

ع: قَهْر، غَیْظ، غَضَب...

قارپوز

ك: قمرپوز، قهپوز، کاسه، قارپوز. [بۆزی چرا.]

ف: قریوس، قاربوس، قَرُیُس، قَرُیوس، کاسه.

ع: قَرُیوس، قَرِیوت، حَبَاب.

وینه

قارپوز زین

ك: که لبه، بهرکز، قهرپوز. [لوتکی پتشی زین.]

ف: زین کوه، زین کوهه، کوهه ی زین، زین کوده،

قَرِیْز، قارِیْز، قَرِیوز، قارپوز.

ع: حَنو، قَرِیوس.

وینه ← زین (۲)

قارچک

[ك: قاج، کارگ]

ف: قارچ.

ع: فُطْر، كَمَاة، بَدَاة، بَنَاتُ الرُّعْد، نَبَاتُ الرُّعْد.

وینه

قارچکه گولانه

[ك: جۆرتک قارچک که بۆ خواردن ناشیت.]

ف: تُرْفاس، هُکَل، غوشنه، فوشنه، آکارس، کلاه

قاضی، چتربار.

ع: قَعْبِل، قَعْبِل، جُلَّة، فُطْر.

قارزوتک ← قَرَزَانَك

قارنج

ك: بابزله پیچ. [لغافیی مهلرتکه..] (کناری مارت^۱)

ف: نوار. (حاشیه ی ماهوت^۲)

ع: سَنَبِيَّة، طَرِيْدَة.

وینه ← بابزله

قاروقوز

ك: بارپوز. [ده نگدنگی گا و مرپ.]

ف: غاروغور. (غوغای گا و گوسفند)

۱ - [روشی «قرطم»ی عمره بی به مانای تَوَری «قاخلی»]

که به فارسی «خسکدانه»ی پی دالین.]] (قرطم نم کاخلی

است که به فارسی خسکدانه گویند.)

۳ و ۲ - مارت، ماهوت: جۆره پارچه یه کی له خوری چنرایی

کولکنه. (ر - ر)

ع: ئالب، ئۆج.

قاروونه

ك: قهرمه، كرم. [كرمى نار ميوه وشك.]

ف: كرم. (كرم ميوه خشكيده)

ع: ارضه.

قاره

[ك: دنگى مېر.]

ف: قارقار. (صدای گوسفند)

ع: ئۆج.

قاره

ك: قېره، هوار (ولك: دنگى قالار.)

ف: قارقار، قاق قاق، غاق غاق. (صدای كلاغ مثلاً.)

ع: ئعيب، ئعيق، زعيب.

قاره مان

[ك: پالتوان (ناری تایبته و مانای «جی ممانه» ییش

دهات.)]

ف: قهرمان. (اسم است، به معنی امین هم

هست.)

ع: قهرمان.

قاری

ك: بخوین، قورعان خوتین. [خوتنر، كسك كه قورئان

ده خوتیت.]

ف: خواننده، قرآن خوان.

ع: قاری، قاری القرآن.

قاری

ك: پیدژن. [ژنی بسالاچور.]

ف: پیرزن.

ع: عجوز، جَحْمَرش.

وینه «پۆپ چهرم»

قاز

ك: ... مرای. [بالدارتکی ملدیژی له مرای گهورتره.

هبروها: سزده.]

ف: قاز، غاز، مرغابی.

ع: وژ، اوز، وژة، اوزة. ثم، قَلولا.

وینه

قازاج

ك: عازو، بیژن. [سەلت، رەبەن (كەسێك كە ژنی

نەیتاوه.)]

ف: بیژن، بیژن. (کسی که زن نگرفته باشد.)

ع: عَزَب، خَلِي، صَرور، صارور، مُكْسَع.

قازان

ك: تیان، مەنەل، مەنەل. [بەروژ: دەفرێکی مسینه.]

ف: دیگ، قزغان، قزقان، قازغان، قازقان، غزغن،

غازغان، غزغند، کژغان، کاژغان، خاژغان،

پاتیل، تنگیره، تیان.

ع: قدر، وئیة، مِرَجَل، مِطْنَح، طَنْجَرَة، قُطان.

وینه «تینه»

قازانچ

ك: سود. [فانجاز (وشهیه کی کرماجیه.)]

ف: سود. (کرماجی است.)

ع: صَرَف، وِیج، نَفَع.

قازان قولفی

ك: قویه. [جزره تەلێکی چوکلەداره بۆ داخستن.]

ف: کژکی، کژه، کجک.

ع: ایزیم.

وینه

قازانه سهره

ك: سهره له كهنه. [شولەبان: جنزكمی خەباتی كە منداڵی

پێ دەریستین.]

ف: لولو، اولولو، كُخ.

ع: هُوَئَة، ضَيِّعَطَى.

قازلاق

ل: جوره. [بالتدیه که. (به تورکیش «قزلاق» ی پی ده تین،

جوزه جوریه که.)]

ف: هوزه، هوزه، قازلاق. (ترک هم «قزلاق»

می گوید، نوعی از «جُرّه» است.)

ع: قُبْرَة، قُنْبَرَة.

وینه ← جوره

قازلی

ل: وارِس، کاریپ، مه لّا. [دادپرس، داور]

ف: داور، دادور، دادگر، دادستان.

ع: قاضی، حاکم.

قازیاخه

[ل: گیاهی که بناربانگه. بز خواردن دشت.]

ف: قازی آغه، قازی آقا. (علفی است معروف.)

ع: ...

وینه

قازقولنگ

ل: قولنگ. [قازقولنگ: بالتدیه کی قازناسای کوزچیره.

(تورک «درینا» ی پینده تین.)]

ف: باتر، کُلنگ. (ترک «دُرنا» می گوید.)

ع: کُرکی.

وینه

قاز

[ل: جزره قله رشیه که پی و دشوکی سووره.]

ف: زاغ، زانج. (کلاغ سیاه که پا و منقار آن قرمز

است.)

ع: زاغ، غُرَابُ الزَّرْع.

قاز

ل: گریزک، قهره قاز. [گِرُک: کسینک که زور ده گری.]

ف: گرینوگ، زارو.

ع: هَرَع، هَرَمَع، باکی، بکّا، سَرِيعُ البُکّا.

قازه

[ل: دنگی قاز.]

ف: زیق زیق. (صدای قاز)

ع: زُقاء.

قازد

ل: گیفه. [گیفه، ریزه (ل: دنگی گولله.)]

ف: وز. (صدای گلوله مثلاً.)

ع: دَنین.

قاسپه قاسپ

[ل: دنگی خوتندنی کر.]

ف: بَقِیق. (صدای کبک)

ع: نَقِیق، قَطَقَة.

قاسم

ل: بهشکر. [داهشکر]

ف: تپاه، بخش کننده.

ع: قاسِم، مُقَسِم.

قاسی

[ل: سوکه لغاری «قاسم»، ناره بز پیوان.]

ف: مخفف قاسم است، اسم مرد.

قاسیدج

ل: پیانگ، بهله پا، شاتر. [بسی، پیان، نیردراو، پیامبر]

ف: پیک، اسک، اسکدار، فرسته، فرستاده،

راهنورد، آلاغ.

ع: فَرِید، رَسول، مَبْعوث، ساعی، فِیج.

قاش

ل: کوز، پرشت. [قوش، قاش (بریه که له میوه ی رک

۱- نم وشیه له ده سنو سه که دا ختی به سردا کیشراوه،
نازائم له لایه نی نویسه روه بوه یان نا. (ر - ر)

خیار و کالک به باری دریزدا.) [

ف: قاج، کرج، لاهوره، بُرش، بُرین، بُرینه. (یک

بُرش خیار یا خریزه مثلاً از درازی.)

ع: خُدْعُوْبَة، رُوْعَة، حَرْة، شَرْحَة، قِطْعَة، ضِلْع.

قاشاخ

[ا: گیایه که له «تنگر» دهچیت.)]

ف: علفی است شبیه کنگر.

ع: ...

قاسو

[ا: نامرازی رنگ کردنی به کسم.]

ف: قَشْو.

ع: فِرْجُون، مِحْسَه، قَشْو.

قاعیجه

ا: یاسا، رهوش، دهسور. [شیراز، رِسا]

ف: زُهو، رُوش، بَز، توره، یَنگ، یاسا، کواس،

کواش، کواسه، کواشه، هنجار، رَسته، دستور،

بِرِست، طَرز.

ع: قَاعِدَة، ضابطَة، قانون، رُوْیَة، رَسم، طُور.

قاعیجگه

ا: یاساگه، رهوشگه. [شیرازگه، رِساگه]

ف: برِستگان، روش‌ها، تورگان، رستگان،

کواسگان، کواشگان.

ع: قَوَاعِد، ضَوَابِط، رُسوم.

قاعهز

ا: قاهز، کاغز، نامه. [قاز، نوسراو]

ف: رُخنه، کاغذ، نامه.

ع: قِرطاس، رَقِیْمَة.

قاف

ا: کیت قاف، ده قافاز. [کیتی قاف. (کیتوگلی هیرتی

«قافقاز».)]

ف: قاف، قافقاز، قفقاز، کوه قاف. (جبال قفقاز)

ع: قَاف، قَفْقَاز، قَوَقَاز.

قافله

ا: کاروان. [کومه‌تیک مرز و باربر که پتیکو، دهچنه

سمنر.]

ف: کاروان، کاربان، قافله.

ع: قَافِلَة، عِیر، سَیَّارَة.

قافله‌ریگه

ا: شاریگه، کاروانه‌ریگه. [ریگی تایبیتی کاروان.]

ف: شاه‌راه، کاروان‌راه.

ع: شاریع، طَرِيق القَوَافِل.

قافلیکا

ا: بارمنناز، کاروانسرا. [جنگی تایبیتی پشوردانی

کاروان.]

ف: غوشاد، بارانداز، کاروان‌سرا.

ع: مَرَحَلَة، خان، قَنَدُق.

قافیه

ا: سه‌روا. [پاشلی شاعر.]

ف: پِساوند، پِساوند، سروده.

ع: قَافِیَة.

قاف

ا: وشک. [برابری تبر.]

ف: خُشک، ژَف.

ع: شَر، شَرِیز، یَاس، یَییس، قَاحِل، خُشِی.

قافا

ا: ترقه. [قلکی پتکین.]

ف: قاه‌قاه.

ع: قَهْقَهَة.

قافان

ا: پاشا، گمره، شا. [سرتان، پادشا]

ف: خاقان، بزرگ، شاه.

ع: خاقان، رئیس، زعيم، سلطان.
قالقم

ك: ناس. [گيانداري كه له تيره سموره].
ف: قاقم، آس.

ع: قاقم، السمور الايض.
وينه
قالقه

ك: كاكه، نابرا. [براگيره].
ف: كاكه، كاك. [برادر بزرگ]

ع: آخ، آلاخ الاكب.
قالقمز

ك: قاقز، كاگز، كاغز، نويشته. [قاز، نوسراو].
ف: كاغذ، نامه.

ع: قرطاس، رقيمه.
قالقمز - قالقهز
قالقور

ك: ساق. [ساقته گياي وشكي كلور].
ف: ساقه.

ع: ساق.
قالونجه - قالونجه [وشييه كرماييه]. [كرمايي است].
قاله

ك: باله، باقه. [بارِه (دنگي بز)].
ف: بع، بع. [صدای بز]

ع: ثيب.
قال

ك: تاريان. [توانره].
ف: قال، گداز.

ع: خلاص، ذوب.
قال

ك: قبوله، خولور، هدر، قار. [قبره]

ف: غوغا، هنگامه، غو.

ع: جلبه، ضوضاء، غوغاء.
قال

ك: تهيه ربوگ، له كارده رهانگ. [واهاتور (نسيپيك كه سوارى زدى يي كراييت)].
ف: ساغوني، از كار درآمده. (اسبى كه سوارى زياد با آن شده باشد).

ع: مُدَرَب.
قالاخي

ك: قهلاخي، رهش. [پارچه يه كي رهش. همروها: جلوييركي نازيتي].

ف: جامه ي سياه، پوشش سياه، جامه ي سوک.
ع: سلاب، لباس العزاء.
قالاخي پوش

ك: قهلاخي پوش، رهش پوش. [سياپوش، نازيتبار].
ف: سياه پوش.

ع: حاد، مُحَد.
قالاو

ك: قدل. [بالنده يه كي بناربانگه].
ف: كلاغ.

ع: غراب، غاق، أعور.
قالاوه بووليصه

ك: بزړه پنه. [قدلساپونه].
ف: كلاغ، زاغ.

ع: غراب، زاغ.
وينه

قالاوه يه شه

ك: قهله رهش. [بالنده يه كي بناربانگه].
ف: كراك، زاغ سياه.

ع: عووق، الغراب الأسود، الغراب الجيبي.
وينه

قالایی

ك: مَز. [قالایی: كانزایه‌کی نومه، مَسی پی سپی ده‌کَنبورد.]

ف: اَرزیز، قَزَدیر.

ع: قَلع، قَلعی، قَلعی، رِصاص، رِصاص اَبیض، قَصَدیر، قَسَطیر.

قالب

ك: نَمَندازه‌یه‌کی دیاریرکراو که ییش‌سازان بَر هاون‌نمَندازه‌یوونی دروس‌کراوه‌کانیان سوودی لیت‌برده‌گرن.

(روك: قالایی کپوش.)

ف: قالب، کالِب، (قالِب کفش مثلاً.)

ع: قالِب، قالِب، قالِب.

قالب

ك: دهریجِه. [ده‌فَرِتِك که زَیَرَنگِر کانزای تِواوِی تِیده‌کات.]

ف: درِیجِه، تَبَنگ، تَبَنک.

ع: قالِب، قالِب، قالِب.

وینه-دهریجِه

قالب

ك: نَمَندازه‌ی شمشالور. (روك: قالایی سابورن.)

ف: قالِب، (قالِب صابون مثلاً.)

ع: کَعَب.

قالب

ك: نَه‌نام، سَه‌کوت، کُریان، [لَش، جِسته]

ف: قالِب، کالِب، کالِبُد، کالِبود، کلوب، پِیکَر، اندام،

تَن، بَدَن.

ع: جِستَد، جِسم، جُغَه، بَدَن، قالِب.

قالب لاق

ك: داربندی تایبندی تاق‌لیدان. (قالایی تاق.)

ف: خَو، خواره، خَنبواره، خَمواره. (قالِب تاق)

ع: قالِبُ الهلال.

قالب خشت

ك: نَمَندازه‌ی تایبندی خشت دروست‌کردن.

ف: قالِب خشت، کالِب خشت.

ع: مَلَبَن، قالِبُ اللَّیْن.

قال بویون

ك: ته‌یو‌یوون، له‌کارده‌ره‌اتن. [راهاتن، کارام‌یوون]

ف: ساغونی شدن، از کار در آمدن.

ع: قَدْرُب، خَازِی، اِرْتِیاض.

قال کردن

ك: ته‌یو‌کردن، له‌کارده‌ره‌اوردن. [راهیتان]

ف: ساغونی کردن، از کار در آوردن، رام کردن.

ع: خَزُو، تَدْرِیب، تَرویض.

قالمه‌قال

ك: قاره‌قار، قولا‌قروِل، قاله‌قال، قاروقو. [چن‌قهره‌را]

ف: قال‌مقال، هَنگامه، غوغا، غَوغو، غَواغو.

ع: جَلَبَه، ضَوْضاء، غَوغاء، نَقَل.

قالمه‌قال-قال قالی زَر. (درویار‌یو‌یو‌یو‌کی لَبر

زَیو‌یو‌نیستی.) [تَکرار برای تَکثیر است.]

قاله‌تنگ

ك: گه‌لای رِیواس. [کال‌تَنگ، باس‌کلار]

ف: پِیل‌گوشک، برگ رِیواس.

ع: وَرَقُ الرِیواس.

قالی

ك: [مانوره]

ف: قالی، کیز، تَواسی، تَغَبَسِه.

ع: بِساط، دُرْموک، زُرْبِیَه، طَنقَسَه، طَرَفسان.

قالیچه

ك: [مانوره‌ی بیج‌روك.]

ف: قالیچه.

ع: قَعَدَه.

قاماك

ك: نهنگوس. [پنجه (رشته‌ی‌کی کرماجیه).]
ف: انگشت. (کرماجی است).

ع: اصبع.

وینه ← ساقون

قاماك

ك: بدن. [يملك بندی پنجه].
ف: بند. (یک بند انگشت)

ع: سلامی، قَصْبَة.

وینه ← ساقون

قاهیت

ك: بالا، قدم. [بژن]
ف: بالا، پُشن، قد.

ع: قامه، قد.

قامیش

ك: زول. [چیتك (تورك پتی ده‌لین: «قاییش»)].
ف: نی. (ترك «قاییش» می‌گوید).

ع: قَصَب، یَرَاغ.

وینه ← زول

قانتك

[ك: نسیپندمر: گیایه که برتکی خِرْزَل ده‌گرت].
ف: سَیْد، سَقْد، سَیْند، اَسَیْند، نَوْتَد.

ع: حَرْمَل، اِسْفَنْد، اَلْخَرْدَل اَلابِیْض.

قانتكه

[ك: بن ده‌یَنچن به دهری پنجه‌ی گمره و توت‌دا بهم
شیوه‌ی لی‌دیت. — گرتنه]

ف: توک، تونه. (ریسمان را دور انگشت بزرگ و
کوچک می‌پیچانند به شکل ذیل درمی‌آید).

ع: ...

وینه

قانوون

ك: دسور، یاسا، ره‌شت. [دستور، شتواز، رِسا]

ف: بَز، رُهو، توره، رُوش، رُسته، یاسا، کانون،
دستور، هَنجَار، طَرَز، بَرَبَست، قانون.

ع: رَسم، قَاعِدَة، قَانُون.

قانه

[ك: گمزی ینگیزی.]

ف: قانه. (ذرع انگلیسی)

ع: قَانَة.

قلو

ك: بانگ، ده‌نگه، چره، هارار. [ده‌نگی ببرز.]

ف: بانگ، صَدا، صَلا، داد، آواز، غَو، غیو، عیسه،
داموغ، فریاد، خروش، خَرویلَه.

ع: بَدا، صِیَاح، نَعْرَة.

قلو

[ك: تینه‌لدان (وله: شمه‌لدان له هارکایه‌کان له یاری
گورزیندا).]

ف: شَلَخْت، شَلَخْتَه. (پا زدن به حریف در
خرسک‌بازی مثلاً).

ع: طَلْط، رَکَل، رُجَل، رُفَن، رُفَن، صَحَن.

وینه‌ی مه‌یه.

قاوت

ك: کوتیاگ. [ناردی ده‌غلی برژار.]

ف: لوله، لوکه، قاوت، کُبیده، کوبیده.

ع: سَوِیق، قَمِیْحَة.

قاووخ

ك: قولاخ، قواخ. [قباخ، قاپزو.]

ف: پوست، قَبَاخ، قَبَاق.

ع: قَشَر، جِلْد.

وینه ← قَابَلَوخ، قَابَلَوخ فِشَه

قارودان

سیر و صحرا می‌برشد، تسمیه‌ی مظرورف به اسم ظرف است.)

ع: کُفَیَّةٌ، زَلَّةٌ، سَفَرَةٌ.
قاروَقو

ل: قاره‌قار، قارولا قارول، قاروله، همارا، قالعه‌قال. [قاره‌قار]
ف: چَغَبْلُغ، قالَمَقال، غَوَغُو، غَوَعا، غَواعُو،
هنگامه.

ع: ضَوْضاء، جَلَبَة، صَخَب، غَدَمَرَة، صِباح، غَوَعا.
قاروه

[ل: ببری دارنکه وهك چایی لیدنفرنت.]
ف: قَهوه.

ع: بُنْ، قَهْوَة.
وینه
قاروه‌بریز

[ل: ده‌بری قاره برژاندن.]
ف: قهوه‌بریز.

ع: مَحْمَصَة.
قاروه‌توون

ل: چاشت، نه‌مار. [قاره‌تی]
ف: چاشت، چاشتی، نَهار، نَهاره، نَهارِی.

ع: غَداء، تَضَحّی، نَهارِی.
قاروه‌جوش

[ل: ده‌فریک که قاره‌ی تیندا ده‌کرتین.]
ف: قهوه‌جوش.

ع: قُمَق، رِکوة، اِبریق القَهوة.
قاروه‌خانه

[ل: دورگانی قاره‌خواردنبره.]
ف: قهوه‌خانه.

ع: مَقَهی، قَهوه، حان، حانوت، خَمارة.
قاروه‌سینی

[ل: تینه‌لدان (وهك: شق‌مه‌لدان له هارکابه‌کان له یاری
گورزیندا).]

ف: شَلَخْتِیدن، شَلَخْت‌زدن. (پا زدن به حریف در
خرسک‌بازی مثلاً).

ع: مَنخ، رَکَل، نُجَل، زَفَن، ضَفَن، صَحَن.
قارودان

ل: همارکردن. [ده‌رکردن به همارامرا. (وهك: قارودانی دز).]
ف: هوکردن، دادزدن. (هو کردن دزد مثلاً).

ع: صِباح، صُراخ، ضَجِيج، فَرَج.
قارورمه

[ل: گزشتی سرورمه‌کراری له ده‌فردا هه‌لگیار.]
ف: قورومه، قاورمه.

ع: قَشَم، خَمِيط، حَمِيس، حَمِيسَة، وَشِيق، قَلِیَة،
مُطَهّی.

قاروکردن

ل: بانگ کردن، چرین، دمنگ کردن. [گازکردن]
ف: بانگ‌زدن، بانگ‌کردن، صداکردن، صدازدن،
غویدن، دادزدن، فریادکردن.

ع: نِداء، صِباح، دُعاء.
قاروله‌مه

ل: تاسکمار. [قابله‌مه (کاسه‌ی مسین یا تاسکه‌بابی
سردار).]

ف: قابلمه، تاس‌کیاب. (بادیه‌ی سردار یا
تاس‌کیاب سردار)

ع: مَزود، مَزاد، مَزادَة.
قاروله‌مه

[ل: خواردنیک که ده‌بین بز دشت و سه‌یران، ناری
ده‌فرکه له خوراکه‌که نراوه.]

ف: پروازه، پروازه، قابلمه. (خوراکی که برای

ل: سینی. [ده‌فریکی پاته بز نان و خوان لسمردانان.]

ف: سینی، قهوه‌سینی.

ع: صِبْنِيَّة، طَبَق.

قاورقاور

ل: هه‌را، قورله، قورلاقورل، قاورقور، ده‌نگه‌شه. [قره‌قر]

ف: چَتْبُلْنغ، غَوَغَو، غَوَاغَو، غَوَغَا، هنگامه،

وایاواوی.

ع: جَلْبَة، ضَوْضَاء، غَذْمَرَة، صَخَب.

قاوره‌یی

ل: ده‌لواپی. [رنگیکه. (رنگی ده‌قاوره).]

ف: قهوه. (رنگ قهوه‌ای)

ع: دُبْسَة، اَدْبَس، اَدْكَن، اُحوی، اُحمر قاتم.

قایخ

ل: ده‌سه‌گه‌شتی، به‌له‌م. [لوتکه]

ف: سُنْبُک، قایق، بَلَم.

ع: قَارِب، قُلُوکَة، زُورَق.

وینه-ده‌سه‌گه‌شتی

قایش

[ل: سِرْمه]

ف: تَسْمه، ذوال.

ع: سَیر، لَبِیب، اِسَار، قَد.

قایش لغه‌نگ

ل: به‌ن تفنگ. [نموی تفنگی پی له شان ده‌کن.]

ف: ذوال تفنگ.

ع: حِمَال، حِمَالُ البَارُودَة.

وینه-تفنگ

قایم

ل: ژنیاک، به‌سیاک. [داخواو، به‌سراو]

ف: بسته، چفت شده.

ع: مُغْلَق، مُسَكَّر، مُرْشَج.

قائم

ل: شاریاک، شاریاگه‌وه. [شاراوه]

ف: پنهان. پنهان‌شده.

ع: مُخْتَفِي، مُخْفِي.

قائم

ل: سفت. پاوه‌جی. [توند، پتور، چیگیر، دام‌مزراو]

ف: استوار. ایستاده، پایا.

ع: مُحْكَم، رَزِين، صَفِيق. ثابت، مُسْتَقَر.

قائم

ل: پاس. [روستار، سترونی]

ف: راست.

ع: قائم، غمود.

وینه-رازویه

قائم

ل: پایدار، رازیگ. [دام‌مزراو، راورستار (قائم بالذات):

مال، سربمخز دام‌مزراوه. قائم بالعرض: تمن، به‌هزی

شیزاوه‌رو راورستاره. (۱)]

ف: ایستاده، پایا، پایدار. (قائم بالذات، یعنی:

جوهر. قائم بالعرض یعنی: جسم.)

ع: قائم، مُسْتَقَر.

قائم کردن

ل: به‌ستن، ژانن. [داخستن، به‌ستن (ی قوفل، درگا،

سنورق...)]

ف: به‌ستن، چفت‌کردن. پیش‌کردن. (قفل یا در، یا

صندوق مثلاً.)

ع: اغلاق، ارتاج، ایهام، تغلیق، تَسْکِیر، تَسْم، صَک.

قائم کردن

ل: شاردنه‌وه. [داشارین، حشاردان]

ف: پنهان‌کردن.

ع: اِخْفَاء.

قایم کردن

ك: سفت کردن، پاره‌جی کردن، راوتساگ کردن، [پشو کردن،

توند کردن، جینگیر کردن]

ف: سفت کردن، استوار کردن، پایدار کردن.

ع: حَزَم، تَحْکیم، تَسْدید، تَشْدید، شَدَد، احْکام.
قایمه

ك: ته‌نگانه. [بی‌درومانی]

ف: تنگنا.

ع: ضَیْقَة، مَضِیْقَة.

قایمه

ك: زَرَمه، زِیاتر. [زُزربه، فوهر]

ف: بیشتر، زیادتر.

ع: اَكْثَر.

قایمه

ك: هیچ‌به‌هیچ. [ندَرزان و نبردنوه. (زاراوی یاری شترنجه

که هیچ لایک نایابتره.)]

ف: قائم، هیچ‌به‌هیچ. (اصطلاح بازی شطرنج

است که هیچ‌کدام نمی‌برند.)

ع: قائم.

فت

ك: کرفتگ، لاجورگ، لابی‌یگ، درچورگ، درکریگ.

[دورکراو، دهره‌ارنژاو، بوام‌بیری «گول» له یاری

پشکی‌لندا.]

ف: افتاده، انداخته شده.

ع: حَذَف، مَحْذَرَف، ساقط.

قتاو

ك: كتاو، کتیر. [کتیب]

ف: کتاب، نامه.

ع: کِتَاب، سِفَر.

قتاوخان

ك: كتارخان. [قوتابخانه]

ف: کتاب‌خانه، دبستان.

ع: مَكْتَب، مَدْرَسَة.

قتوفت

ك: قَلْبَل. [کله‌کله، خولیا]

ف: جنب‌وجوش، خارخار.

ع: قَلَق، خَلْجَان.

قتخ!

ك: عیش!، قَهه! [کَهه! (وشی بیزار کرده که مندالی له

خواردنی شتیک پی ده‌گیرنوه.)]

ف: ویک، کخ!، کخه!، شه! (کلمه‌ی تنفیر است

که اطفال را از خوردن چیزی نهی کنند.)

ع: ثَف!

قتقه! - قق!

قو

ك: قه‌لیب، قه‌لیبه، خنچکه، ناز. [لَه‌یولار]

ف: قو، غُریب، شَکَنه، گُرشمه، ناز، تیپاش.

ع: تَخْطُل، دَلال، تَغْطِج، تَغْمَز.

قو

ك: مەرگومیر، قاتوق. [بَسِیَر (وهك: مردنی به کزمه‌لی

گیانداران.)]

ف: مرگ‌ومیر، ازمیان‌رفتن. (مرگ عمومی

حيوانات مثلاً.)

ع: سُوَاف، نُقاز، عَاهَة، مَوْتان، جِارِف، وِباء.

بقراض.

قراش

ك: توا، قاش. [توی]

ف: تراش، تراشه، بُرش، بُرینه.

ع: شَرَحَة، خِرْجَة.

قراش‌قراش

ك: تواتوا، فاش فاش. [توی توی]

ف: تراش تراش.

ع: مُنْشَرَح، مُتَخَرِّع.

قرال

ك: شا، پاشا. [سولتان، قمرال]

ف: شاه، پادشاه...

ع: مَلِك، سُلطان.

قران

ك: نابوردی. [بنبر بون]

ف: نیستی، نابودی، نابودشدن.

ع: سَوَاف، جَارِف، اِنْقِرَاض، اِنْعِدَام، هَلَاك، فَنَاء.

قوان

ك: هانای خراب. [نورانی خراب لیدان]

ف: مُرْغَوَا، فال بد، مژده‌ی مرگ.

ع: نعی، نُعیان، تَشْوُوم، تَطْیِر.

قوانی به گوچک‌یا.

ك: قیرانی به گوچک‌یا. [به دنگی برز پتی رت]

ف: توی گوشش صدا زد.

ع: قَرَّيْ اُذْنِيَه.

قرب

ك: برین، شکان. [دسکنه (درو کردن به دست)]

ف: شکستن، بریدن، درویدن، (درو کردن با

دست)

ع: حَشْ، حَصَد.

قرب

ك: قریه. [دنگی بران یا شکان]

ف: صدای بریدن، صدای شکستن.

ع: قُرْطَة. هَزِيم.

قویه

ك: قوته، پرچه. [دهگنیکه. (رهك) دنگی پچرانی گوریس یا

شکانی دار.)]

ف: پرت، (صدای گسیختن ریسمان یا شکستن

چوب مثلاً.)

ع: قُرْطَة، هَزِيم.

قوت

ك: جلف، جرت، هدرزه. [بلع، گمزه]

ف: قوت، جرت، قَلْتُ، قَلْتَه، قَرْتَه، قَرْتی، قَرْتَبان،

قَلْتَبان، قَلْتَبُوس، هَرزَه.

ع: جلف، سَفِيَه، اَبْلَه. دِيُوْتُ.

قوتان

ك: پرچان، پچرین. دهیچی کردن. [پچرانن. به مقست

برین]

ف: گُسیختن، گُسیخته کردن، بُریدن، اَنجیدن،

گرفتَن.

ع: قُرْط، قَطْع، قُرْض، حَذَف، قَصْ، قَذ. غَمَز، اِخْلَاج.

قوت کردن

ك: قرتان، قَت کردن. [برین. دره‌وارشتن]

ف: بریدن.

ع: قَطْع، قُرْط، قُرْض، حَذَف، اِسْقَاط.

قوتکه

ك: پچرکه، ریزه، تَزْزِی. [لَت، ورده]

ف: پاره، تیکه.

ع: قُطْعَة. مُرْجَاة.

قرنماخه

ك: گه‌میره، که‌میلَه. [چلکی رقبوی دست و پی و

لووت.]

ف: کَرَه، کَمَرَه، پینه، قرسنه، کیخ، کَلْخَج، شوخ،

شَغَه، شَغَر، بَهْرَک. (چرک دست و پا و بینی)

ع: کَتَب، کَلَع، نَغَف، قَرَف.

قرتاخدی گزیچکه

ك: سراخه، چلك گویچکه. [دنگی گوی.]

ف: زهو.

ع: أَف، صملاخ.

قرتاخدی لوت

ك: كه میتله. [چلمی وشكوبور.]

ف: قرسنه، كَمَره، پینه. [پینه ی بینی]

ع: قَرَف، نَفَف.

قرنه

ك: قره. [دنگی پچرانی تناف و شتی تر.]

ف: پرت. (صدای گسیختن ریسمان یا چیز

دیگر)

ع: قُرْطه، هَریم.

قرنه قوت

[ك: قرتمی زور، دنگی مریشکی کپ. (قرتمقوت کردنی

مریشک.)]

ف: قرت قوت، قُدُقْد. (قدقد کردن مرغ)

ع: قَرِق.

قرنه قوته

ك: خِرَیج خرموچ، خرموچك، خرموته، خرچك، کرچك.

[کرکراگه، کرچینه]

ف: جَرَنده، جَرَندو، كَرَكْری، كَرَكْناك، كَرَجَن.

ع: غُضْروف، غُضْروف.

قرنی

ك: قرت، هَرزه، جلف، جرت. [بلح، گمزه]

ف: قوت، جرت، قرتی، هَرزه.

ع: جلف، سفیه.

قرنیان

ك: پَریان، پَچریان. [قرتان، پچران]

ف: گسیختن، گسیخته شدن، بُریده شدن.

ع: اِنْقِرَاط، اِنْعِثَات، اِنْعِثَار، اِنْعِثَاك، اِنْعِثَال، اِنْعِثَرَات،

اِنْفِصَام.

قرنیگه فتن

ك: مردن، قاتوق، تولاو بون، له ناوچون، قپهاتن. [بنسیر

بون]

ف: نیست شدن، نابود شدن.

ع: اِنْقِرَاض، اِنْعِدام ...

قرنیته - قه قه زدن

قرچ

ك: چرچ، کرج. [چورنه یلك بهمز سورتانوه. هروها:

گرمای زور.]

ف: پَخَس، پَخَس. سوزش.

ع: كَرَش، تَقْبُض. لَییب.

قرچائن

ك: چرچائن، کرچائن. داخ کردن. [چرچ کردن به هزی

سورتانوه. هروها: گرم داهیتان.]

ف: پَخَساندن. سوزاندن.

ع: تَكْرِیش. تَلْهیب.

قرچاننهوه

ك: برژاننهوه، کرچاننهوه. [برژاننهوه به درمان بز خوتن

وستان. هروها: چرچ کردن به سورتاندن.]

ف: سوزاندن. پخساندن.

ع: تَلْهیب. تَكْرِیش.

قرچوبریژ

ك: قرچوهز. [دنگی سورتانی هندئ شت. (وله: دنگی

برژانی گوشت یا سورتانی خوی.)]

ف: سوزش، سوزش و برشتن. (صدای کباب

شدن گوشت، یا سوختن نمک مثلاً.)

ع: حُرْقَه و اِلْتِهَاب.

قرچؤل

ك: قرخزل، وشكه و بيوگ، له پ. [دالگوشت، لازا]

ف: پخسیده، پخسان، لاغر.

ع: مُنْكَرَش، مُتَقَبِّض، ذاوي، ذابل، هِم، ضامر.

قرچوله ← **قرخوله** [بهرککراوی «قرچول»] (تصغیر «قرچول» است.)

قرچوهوړ ← **قرچوپریز**

قرچه

ك: ... چوڅه، سورتیان. [دښگی سورتانی همدی شت.

روهك: دښگی برژانی گوشت یا خړی له ناگردا.]

ف: سوزش، سوختن. (صدای برشته شدن

گوشت، یا نمک در آتش مثلاً.)

ع: حُرَقَه، لَوَعَة، التَّهَاب.

قرچهقرچ

[ك: قرچی زړ. (روهك: دښگی سورتانی خړی له ناگردا.)]

ف: سوختن. (صدای سوختن نمک در آتش مثلاً.)

ع: احتراق.

قرچهقرچ

[ك: قرچی زړ. (دښگی سورتانی پلټنې چرای گمرچه کی

تړېو یا دښگی رڼی داخ که نارۍ لۍ پڅایټ.)]

ف: چک چک. (صدای سوختن فتیله ی چراغ

گرچکی که تر شده باشد یا صدای روغن داغ

که آب بر آن بپاشند.)

ع: ...

قرچ هه لائن

ك: چرچ هه لائن، چرچیان، قرچیان. [چرچ ر لوج بوون.]

ف: پخسیدن، پخسیده شدن.

ع: تَكَرُّش، تَقْبِض، تَذَوِي، تَذَبُّل.

قرچیان ← **قرچ هه لائن**

قرچ

ك: له پ، قرخزل، قرچزل. [لازا، دالگوشت]

ف: لاغر.

ع: ضامر، ذاوي، ذابل، قَرَق.

قرخن

ك: مرخن، پرخن. [كسټك كه له كاتی هغاسداندا

سنگی خره خړی لټوه دټ.)]

ف: خرخړو. (کسی که هنگام نفس زدن

سینه اش خراخر کند.)

ع: خَار، كَار، غَاط.

قرخن ← **قرخ**

قرخول

ك: قرخ، قرچزل. [دالگوشت، لازا، سیس]

ف: لاغر. پخسیده.

ع: ضامر، ذابل، ذاوي، مُنْكَرَش، مُتَقَبِّض، قَرَق.

قرخوله

ك: قرچزله. [رهقه لۍ بچړوك.]

ف: لاغر ك.

ع: ضَوِيَم، ذَوِيَل.

قرخه

ك: مرخه، پرخه، لرخه، خره خړ. [دښگی خره خړی گورو.]

ف: خُرْخُر، خراخر.

ع: كَرِير، خَرِير، غَطِيط، حَشْرَجَة.

قرخهقرخ ← **قرخه** [قرخمی زړ. (دووبازمرونه و کسی لبیر

زړوونیستی.)] (تکرار برای تکتیه است.)

قرودان

[ك: جزره سمایه كه. (قنگ بادان)]

ف: قردادن. (چرخ دادن كفل)

ع: تَغْمُر، تَغْنُج، تَرَقُّص.

قرژانگ

ك: قارژنگ. [قرژال]

ف: چنگار، چنگار، کلنجار، کلنجک، کلنجک،

خرچنگ، کنگاج، کنگاش، پنج پا، پنج پایه،

پیچ پا.

ع: سَرَطان، مُکوکى.

وینه

قورقه

ك: خرخره. [به کره، خلیتکه]

ف: قورقه، غلثک، چرخک.

ع: بَکَره، دولاب.

وینه ← خرخره

قورم

ك: نیاز، هورس. [مرخ]

ف: کُرتاخ، نیاز، آهنگ، ملچکا، بیسج.

ع: عَزم، هَم، قَصد، ارادَة، نِیَة.

قورمز

ك: سور. [رنگینکه، وک: رنگی خوتین.]

ف: قورمز، سرخ.

ع: اَحمر، قانی.

قورم قایم بوون

ك: نیاز توزبوون. [مرخ خوش کردن]

ف: کُرتاخ تَند شدن، آهنگ اُستوار شدن.

ع: جَزم العَزم.

قورمهور

ك: گرمهور. [قرمی زور، گرمی زور.]

ف: غُرنبه، گُرنبه، گُرمب گُرمب.

ع: لَجب، هَزم، هَدید.

قورمه

ك: ... گرمه. قریه. [دنگی هندی شت، وک: دنگی هور]

یا (وک: دنگی شکانی دار.)

ف: گُرنبه، غُرنبه. (صدای شکستن درخت

مثلاً.)

ع: هَزم، هَزم.

قورمه قورم

ك: قریه قورپ. [قرمی زور.]

ف: گُرنَب گُرنَب.

ع: هَزم.

قورنجیان

[ك: شکاندنی زور کم، درز تیختنی کم.]

ف: بشکلاندن.

ع: اقْرات، ثَقْرِیت، حَرَص.

قورنجیان

[ك: قرنجان]

ف: بشکلیدن.

ع: قُرت، قُروت، قُوط، اِنْحرَاص.

قرووش

[ك: پنج شایى کمتر له يك قران، راته: پانزه شایى.]

ف: قرووش، غرووش. (یک قران پنج شاهى کم،

یعنى: پانزده شاهى)

ع: قُرش، غُرش. (أربعون بارة)

قره

ك: دهمقره، شه که رار، دنگه شه. [دهمقاله]

ف: شَنگ، آفَنَد، شَکْراب.

ع: نِقار، نِزاع، جِدال، نِفار، کُدورَة، اِغیرار، دَعوى،

نقره.

قره

ك: دواگین. [دواگین کس له یاریدا.]

ف: پسین.

ع: اَخیر، عَقیب، تالی.

قره ← قرائن

قرهاتن

لک: له ناوچوون، ترواویوون. [بشپړیوون]

ف: نیست شدن، نابود شدن.

ع: انقراض، هلكاء، هلكة، هلاك، فناء، موت، انعدام.
قرین

لک: هاوار کردن. [قیانندن]

ف: جیق زدن، داد زدن.

ع: نعیق، صیاح.

قرین - قرآن
«قرل»

لک: سورکه‌ره، سورکه‌رگه. [سوری مه‌یلوشین. (وشه‌یه‌کی توریکه.)]

ف: سُرْحَن. (ترکی است)

ع: ابرش، اَحمر.
قُر

لک: پوپ، ژلف، موری سدر. [تورکسدر]

ف: گیس، گیسو، بسوته، گلاله، کوپله، ژلف.

ع: لَمَّة، عَثْوَة، شَعَر.
قُر

لک: قُر، که‌ف. [که‌نی سر ترشی.]

ف: کَف. (کَف ترشی)

ع: رَغْوَة، رَغْوَة.

قُرَالکه

[لک: بالتندیه‌کی گرمیان‌نشینه.]

ف: پرنده‌ای است گرمسیری.

ع: ...

قُرْمه‌سره

لک: جنزکه، عه‌جنه. [جنزکه، نه‌جنه]

ف: جن، آجَنه.

ع: جِن.

قُرّه

لک: که‌ف، قُر، که‌ف. [که‌ف کردنی شلمنی ترش.]

ف: که‌ف، گاز. (که‌ف کردن مایع ترش)

ع: رُغْوَة، رُغْوَة، رُغْوَة، ثُمَاة، غَا.
قُرّه‌کریک

لک: تورشی‌گ، ترورش. [قُرّه‌کردو، ترش (وکه‌کی دزی

قُرّه‌کردو.)]

ف: تُرَش، تُرَشیده، تُرَش‌شده. (دوغ مثلاً)

ع: خَاژ، حَامِض.
قُرّه‌کردن

لک: ترورش بوون، تورشیان. [ترش‌بوون]

ف: تُرَشیدن، تُرَش شدن.

ع: خُرُور، تَحْمُض، تَغْوُز.
قُسر

لک: وهی، قُورت، ناسیر، مسیرهت. [کارسات، به‌لا]

ف: آسیب، آزار، زیان.

ع: وِيل، وِيلَه، بَلِيَّة، حَادِثَة، مُصِيبَة. مَضْرَبَة، صَدْمَة، نَائِبَة، كَارِثَة، فَاجِئَة، فَادِحَة.

قُسر

لک: نه‌زک. [نستتور (گیانداري نه‌زک.)]

ف: سَتْرُون، اَسْتْرُون، اَهْزُون، نازاینده، بارنیاور.

(حیوان بار نیار)

ع: وَدْمَاء، عَقِيْمَة، عَاقِرَة.

قُسر

لک: بی‌تدر. [بی‌میره (درختی بی‌تدر.)]

ف: بوه، بی‌بار. (درخت بی‌بار)

ع: غَیر مُثْمِر.

قُسر

لک: زُور. [نابدل، ناچار]

ف: شَمپور، زور.

ع: قُسر، قُهر، جَب، اجبار، اِکراه، کُره، کُره.

فـسـكـل

[ك: گزگل (به كيكه له بیره كانی دارمازور).]

ف: فُسْتُل. (ثمری از ثمرهای درخت مازوج است.)

ع: فُسْطُل.

فـسـن

ك: كهـكـك، كوچكچن. [بردچن، رشكه كه لك (بسی) قرر.]

ف: سنگ چین. (بدون گل)

ع: قُتْرَة، رُحْبَة، شَمَالَة، تَحْجِیر.

وینده - غزن

فـسـن - قیسـت

فـسـه

ك: فته، واته، گاله، درین، راز. [ناخارتن، پیف]

ف: سخن، گُفت، گُفته، گُفتار، گُپ، گُپته، گُبتار، رند، دَم، چَخ، چَغ، چَك، سَخُون، سَتَخُون، نوله، سروا، چامه، مرخشه.

ع: قَوْل، كَلَام، حَدِیْث، ذِكْر، صُحْبَة، مُذَاكِرَة، قِصَّة، حِكَايَة، أُسْطُورَة.

فـسـه بـاف

ك: بوختانكهر، قسه هه لَهِس. [كسیك كه درؤ به دم خه لكیره دهنیت.]

ف: سخن باف، پلمه باف، چفته باز.

ع: خُطْرُب، مُتَقَوِّل، كَذَاب، بَهَات، بَهوت، مُفْتَرِي. قسه بهر

ك: قسه هه لَچن. [شورفار، دروزمان]

ف: چُغُل، سخندبر، سخن چین.

ع: مَعَار، نَمَام، دَیْبُوب، وَاشِي، عِيَاب، مُعْتَاب.

قـسـه بـهر

ك: قسه هاربر، باسهر. [دورزمان، شورفار]

ف: سُخَنْچین، آیشه، آیشنه...

ع: نَمَام، أَسَاس، جَاسُوس، رَاشِد، دَاسُوس، فَاثُور، نَجِث، نَجَاث، فَخَاص، مُفْتَش، فَتَاس، جَسَاس.

قـسـه نـال

ك: به درؤژ، به درزوان. [تسریق]

ف: تلخ گو، تلخ زبان، بدگو.

ع: مَرُ الكَلَام.

قـسـه هـالـیـبـوـوـك

ك: قسه زان، زانا. [تینگه یشتور، زمین پیدن]

ف: سخن شنو، سخندان، سخن گیر، سخن یادگیر، گوش آوا، دانا.

ع: فَهِیم، سَرِيعُ الْإِنْتِقَال، حَدِيدُ الذَّهْن.

قـسـه دـهـر هـا وـرـدـن

ك: درؤدان. [قسه هه لَستن]

ف: سخن بافتن، دروغ گفتن.

ع: اِخْتِلَاق، اِبْتِشَاك، اِفْتِرَاء.

قـسـه سـهـرـد

ك: سهردرؤژ. [پیف ناخوژش]

ف: سخن سرد، سردگو.

ع: بَارِدُ الْكَلَام، وَقِیْحُ الْبَيَان.

قـسـه قـوـوت دـان

ك: قسه خواردن، قسه نه كردن. [قسه خواردنره له برامهر كسیكهر.]

ف: خواری خوردن، خواری کشیدن، دم نژدن.

ع: تَحْمَلُ، تَذَلُّ، تَوَاضِع، خُضُوع، تَهَاوُن، هَوْن.

قـسـه كـردن

ك: رتن. [ناخارتن]

ف: گفتن، چخیدن، چغیدن، چکیدن، دم زدن، سخن گفتن.

ع: لَطَق، تَقْرِیر، تَكَلُّم، بَيَان، رُجْمَة، نَبْسَة، تَفْوَه.

تسه وتن

ك: بدد وتن، خراو وتن. [تسه ناشیرین گرتن به كسیك.]

ف: بد گفتن، ناسزا گفتن.

ع: نطف، تنطیف، انطاف.

تسهه لچمنی

ك: تسه بردن. [دروزمانی، شورفاری]

ف: چُقُلُی، سخن چینی، سخن چیدن.

ع: هَمَاژَه، نَمِیمَه، دَبِیْبَه، مَبْیْرَه.

تسهی ناسمانی

[ك: فرماشتی خودا.]

ف: نوی، نُپِی، نُپِی، فراتین، گفتار آسمانی،

گفتار خدایی.

ع: کلام سَمَای، قُرآن، کلامُ الله.

تسهی قال

ك: رتهی تال. [تسهی روق.]

ف: لَنگاک، سخن تلخ، سخن تند.

ع: کلام مُر، قول حاد.

تسهی ناهمربووت

ك: مه لیتوپه لیت. [تسهی بی مانا.]

ف: سَنَسَن، سَنَسَن.

ع: شَنَر، أَباطیل، غَیر فصیح، غَیر مَربوط.

تشفه ره

ك: زاخی، قهله بازله. [بالتدیه کی بنارینگه.]

ف: كَسَك، كَشَك، كَشَكَرَك، كَشَكَرَه، كَرَكَرَك،

عَلَك، عَكَك، عَكَك، عَكَه، غَلَبَه، كَجَلَه، كَلَاژ،

كَلَاژاره، قَلَاژاره، قَلَاژاره، قَالَنجَه، زَاغچه، كَلَاغ

پیسه.

ع: عُقُق، قُعُق، كندس، غُرَابُ البَین.

وینه

تشلّاخ

[ك: دپی بچورك كه له دپیه کی تر داپراوه.]

ف: قشلاق. (ده كوچك كه جزو ده دیگر باشد.)

ع: قُسْطَه، قُرْیَه.

تشلّاخ

ك: گهرمه سیر. (زیددی ئینلاخ) [گهرمیان (برامبیری

کوستان).]

ف: گرمسیر، قشلاق. (ضد سردسیر)

ع: دُعْصاء، جُرُوم.

تشلّه

[ك: لژله، سربازخانه (بنکی دمهیلک سرباز).]

ف: قشله. (جای یک دسته سرباز)

ع: تُكْنَه.

تشلّغ

ك: ریخت، سرشت. [دیمین، تمحر، سرشت]

ف: آنیر، ریخت، سرشت.

ع: هَیوُولی، ترکیب.

قلوبیل

ك: قتوفت. [خولیا، که لکه له]

ف: خارخار.

ع: خَلْجَان.

قلهیت

ك: روق، کلفتی، باوسایی. ریس. [نمستورایی، قباره]

ف: کلفتی.

ع: حَجَم، ثَخَن، قَلَه، كَمِیَه.

قلیان

ك: قهته. [قنده، نیرگه له]

ف: قلیان، غلیان.

ع: قَلِیا، غَلِیُون.

قلیانلوی

ك: نیرگه له. [قهنی ناری.]

ف: قلیان آبی.

ع: نارجیلة، غلیون.
ونه

قلیان ددیمی

[ک: جۆره نامرازتکی دورکمل کیشانه له بیپ گهروتره.]

ف: چئق، چئق.

ع: ماسوره.

قلی بلی

[ک: تیکه لوریتیکل، شره پشیله (وهک) نووسینی

تیکه لوریتیکل.)]

ف: قلی ولی، درهم برهم. (نوشتن درهم و برهم
مثلاً.)

ع: مَشووش.

قلیمیا

[ک: نهوی پاش تواند نهوی کانزا له بنی ده فردا ده میتیتیره.

(خلتبی کانزا.)]

ف: قلیمیا، اقلیمیا، درد کانی. (سوخته ی فلزات)

ع: اقلیمیا.

قلینچک

ک: قلینچکه، جورچکه، قنچک، بِن جورچکه. [کک.

دسکی باریکی تری و میوژ. ههروه: بِنی کک.]

ف: دُم، دُنَب، دُمغز، دُمغزه، دُمغازه، دُنَبغزه،
دُمچه.

ع: دُنَب، قِمَع، عَجَب، عَسِيب.

قلینچکه

ک: جورچکه. [کک.]

ف: دُم، دُنَب، دُنَبال، دُنَباله، شَم.

ع: دُنَب.

قلینچکه ی په لهوه

ک: قنچک. [کلینچکه]

ف: غزه، غازه، دُنَبه ی مرغ.

ع: زِمجی، زِمکی. قَطَن، قَصْرَة، اِفْنِیک.
قَلت

ک: قَلته، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، حَقِیق، غَرغَرَة، غَلِیان.

قَلته

ک: قَلت، قول، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، کَتِیت، نَشِیش، نَصِیص، حَقِیق، اَزِیز،

هَزِیز، غَلِیان، غَرغَرَة، فَوَارَة....

قَلته

ک: زَغِیز. [بِن تاموس]

ف: گُردنک، قَلتَبان، قُرتَبان، کُرتَبان، غُرتَبان،

زَن جَلب، زَن بَمزد.

ع: دِیوَت، قَواد، قُرطَبان.

قَلته قَلت

ک: قوله قول، جوش، جوشان. [قوله قوت]

ف: جوش، قُلُق، غُلُق، جوشیدن.

ع: عُکوب، اَزِیز، هَزِیز، کَتِیت، نَشِیش، نَصِیص،

کَشِیش، بَقَبَة، غَطَفَطَة، غَرغَرَة، غَلِیان، فِیحان،

فَوَاحان، قَوَراحان، مَدَاجان، نَفَتان، تَغَلِی....

قَلتیان

ک: قولدان، جوشیان، قولتدان. [قوته کردنی ناری گهرم.]

ف: غُلُق زدن، جوشیدن.

ع: عُکوب، نَشِیش، کَشِیش، اَزِیز، هَزِیز، نَصِیص،

کَتِیت، تَغَلِی، غَلِیان، مَدَاجان، فَوَاحان، فِیحان، قَوَراحان،

نَفَتان، غَرغَرَة، غَطَفَطَة.

قَلم

ک: لَیژ، لَیژبوون، رَژیان. [قَلپ، رَژان]

ف: ریختن، سرازیر شدن.

ع: سُكُوب، اِنْسِكَاب، اِنْصِيَاب، ثَجَّحِي، صَبَّ،
 نُكُوب، ثَرُوق، ثَرُوق، رِيْق.
قلم

ك: قلمه. [قلمه (دنگی رږانی ناری كوزه).]
 ف: صدای ریختن كوزه آب.

ع: ...
قلمه

ك: قلم. [قلمه (دنگی رږاندن).]
 ف: صدای ریختن.

ع: ...
قلمه و برون

ك: لیژ برون، رږان. [قلمه برونه، رږان]
 ف: ریخته شدن، سرازیر شدن.

ع: ثَجَّحِي، سُكُوب، نُكُوب، ثَرُوق، اِنْصِيَاب،
 اِنْسِكَاب.
قلمه و دان

ك: لیژ و دان، رږان. [قلمه و دان، رږاندن]
 ف: ریختن، سرازیر کردن.

ع: صَبَّ، جَخُو، جَفَا، كَبَّ، اِسْكَاب، اِنْكَاب، اِرَاقَه.
قلمو

ك: رهه زاخ. [زاجی رهش].
 ف: قلیا، قلیاب، کلیا، ریلو، شَخار، شَخیره، زاگ
 سیاه.

ع: قَلِي، مِلح القَلِي، زَاجُ الاسَاكِفَة.
قلیش ← **قلیش**
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، كِلان. [كالان]
 ف: نیام.

ع: غَمَد، غِلَاف، قِرَاب.
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، پَزَس. [تَرِیكل]

ف: پوست.

ع: قَلَف، قُلْفَة، قُلَافَة، كُمَة، قِشْر، غِلَاف.
قلیف شکوفه

ك: كاسه، قوزاخه. [برگه گول]
 ف: گوزه، غوزه.

ع: كَم، خَرِيطَة.
قلیه

[ك: چیشتیکی بغاربانگه به گوشت و دان و پلته
 لیدنرت.].

ف: كَسَك، تَفَشِيلَه. (آشی است معروف از
 گوشت و حبوبات می پزند).

ع: قَلِيَة.
قنج

ك: راس، بدل. [هستار، ره]
 ف: ستیغ، ستیغ، راست.

ع: قائم، مُنْتَصِب، مُتَمَلِّل، مُنْتَعِظ، مُسْتَقِيمُ الْقَامَة.
قنج

ك: قوت، قِیت، [زق]
 ف: برجسته.

ع: بَرَز، مُبَرِّز، مُشَخَّص.
قنج دانیشتن ← **قنچکان**

قنچك

ك: قَلِیْنچك، قَلِیْنچكه، جروچكه. [دسکی باریکی هندئ
 میوه (ولك: قنچکی تری).]

ف: دُم، دُنْبَالَه. (دنباله ای انگور مثلاً).
 ع: دُنْب.

قنچك

ك: قَرَتك، كَم. [توزنك]

ف: تیکه، پاره، كَم.

ع: قُطْعَة، قَلِيل.
قنچکان

ل: قنچکه، جنچکه، جنچکان، چی پی، قنگدانه زهری.

دهه ززانی. قنچ دانیشن. [چیچکان، هه‌لروشکان]

ف: چُنْباتمه.

ع: قُرْفُصاء، اِقعاء، اِحْتباء.

وینه ← چنچکان

قنچکه ← قنچکان

قنچکه‌سلام

[ل: باشکیر (زیکه‌یه که له پیلوری چار یا له ده‌موچار

دبردیت.)]

ف: گل‌مژه. (جوششی است در پلک چشم یا

رخسار پیدا می‌شود)

ع: وَدَقَه، وَدَقَة.

قنگ

ل: سیک، ییزی، کومی، تریزه، بیخ، قون. [کۆم]

ف: سَرین، سَرُون، کون، شیب، بَتَرِجا، ته، بیخ.

ع: اِسْت، سَتَه، مَکوة، نَبَاغَة، مَقْعَد، مَنِجَّة، مَنِجَّة،

مَنِجَّة، سافله، اصل.

قنگانیسک

ل: نانیسک، نانیسک. [ننیشک]

ف: آرن، آرننگ، آرنج، آوج، آوت، آران، وارن،

اشکوب.

ع: مَرَفِق، مَرَفِق، رُج.

وینه ← ساقون^(۱)

قنگ‌چار

[ل: تیلی چار (بهره‌لای لووت یا بهره‌لای گوتیکه).]

ف: پِیغَله، پِیغوله، کنج چشم، گوشه‌ی چشم.

(طرف بینی یا طرف گوش)

ع: مَأَق، غَرَب، لِحَاظ، حَقِیم، مَوْخَرَة. (مَقْدَم العین،

مَوْخَر العین^(۲))

۱- طرف گوش: حَقِیم، لِحَاظ - طرف بینی: مَأَق.

قنگ‌چاروی پی‌دا

[ل: به تیلی چار روانی.]

ف: به گوشه‌ی چشم نگریست.

ع: لَحَظ.

قنگ‌خول‌دان

ل: قه‌لبیره، قردان، قنگه‌له‌کائن. [کمبربادان.

له‌بهرار]

ف: کچول، کاجول، تیباش، غریبه.

ع: تَقْنُج، تَرَقُص، تَغْمَن، تَدَل، تَبَازِی.

قنگ‌دانه زهوی

ل: جنچکان، قنچکه، قنچکان. [قنگه‌تس (روک:

هه‌لروشکانی سگ.)]

ف: چنْباتمه. (نشستن سگ مثلاً)

ع: اِقعاء.

وینه ← چنچکان

قنگر

[ل: کنگر]

ف: کَنگَر، سَرَم، هیشَر.

ع: شَوکِی، اَرْضِی شَوکِی، حَرَشَف، حَرَشَف،

حَرَشُوف، عَکُوب، هَیْشَر، هَیْشَر.

وینه

قنگر و ماس

[ل: کنگر ده‌کولتین و ماستی پندا ده‌کمن و ده‌یغزن.]

ف: کنگر و ماست. (کنگر را پخته ماست می‌زنند

و می‌خورند.)

ع: ...

قنگره‌زا

[ل: کتیره‌ی کنگر.]

ف: کَنگَرَز، کَنگَرِی. (صمغ کنگر است.)

ع: صَمَغ الحَرَشَف.

قنگلاشك

تنگ هه لته کانی

ك: قه لیه. [(تنگ بادن).]

ف: كچول، كاجول، كاجولیدن، لَشكیدن، شَنیدن.

(كون جُنبنیدن)

ع: عَظَب، تَبَازي.

تنگ هه لته كینه

ك: نِیسَته. [بهرگایله: بالتندیه کی بهرکه.]

ف: دُمَتک، دُمسیجه.

ع: دُعَرَة، اُعْطَوِيَة، صَعُوَة.

وینه-نِیسَته

قنیات

ك: نهوس كوژی، سازگاری. [به كم رازی برون، سازان]

ف: تَوسَنگ، كَرسَنگ، كَرسَنج، خَرسَنده،

جین كُشی.

ع: قَنَاعَة، قَنَاطَة.

قواقو

ك: قاره قار، قورله، خولور، هدر. [قِرَقِر]

ف: غَوَاغُو، غَوَاغ، هنگامه، غُلْغُلَه، قالمقال،

دادوبیداد.

ع: ضَوْضَاء، نَقَط، صَخْب، غُوشَة، بَوش، جَلْبَة.

قوبیمره

ك: جوره. [بالتندیه که.]

ف: چكاوک.

ع: اَبوالْمَلِیح، قُبْرَة.

قوبکه

ك: قریکه. گومز. [ساری خری شتی باریک. هرره ها:

گومبیت]

ف: قُبْه، كُنْبِد، خُنْبِه، شَنَب.

ع: قُبْه.

وینه-تَپَر، تَق A

قوبکه

ك: تنگه دِرْلا. [(بته فنگری وشکی بایره).]

ف: كنگر خار، باد بَرَك. (بته ی خشكیده ی كنگر

كه باد آن را به هر طرف می برد.)

ع: هَیْشَر، هَیْشَر، وَرَقُ الْخُرْشُوف.

تنگه خشکی

[(ك: رزشتی منداڭ لاسر تنگ).]

ف: خَز، غَز، خَزیدن، غَزیدن. (با كون راه رفتن

بچه)

ع: حَبُو، رُخُوف، رَحْفَان.

تنگه خشکی

[(ك: تنگه خلیسکی (خزان لاسر تپزلکوه بهر موخوار).]

ف: چپچله، تَرْتَرَك، لَخْشَك، خَزیدن. (لیزیدن

از بالای تپه به پایین)

ع: رُحْلُوَة، رُحْلُوَة، رُحْلُوَة.

تنگه خوروقه

ك: نالْزَش. [خوروی كزم.]

ف: خارش.

ع: حَكَة.

تنگه درك

ك: تنگلاشك، تنگدرلا. [(گه لای وشکی كنگر).]

ف: كنگر خار، هَیْشَر خار. (برگ كنگر خشكیده)

ع: وَرَقُ الْخُرْشُوف، شُوكُ الْخُرْشُوف، هَیْشَر.

تنگه زره

ك: پشته، هُوز. [بنسالمه، ره گز]

ف: نَزَاد، خاندان، خانواده.

ع: جیل، قَوْم، عَشیره.

تنگه وتولور

ك: تزلز، درژوبرون، درژكیشیان. [راکشان]

ف: دَمَر، درازكشیدن.

ع: جَنَح، ضَجع.

ك: قریكه، گره. [گزی سر بیاخ.]

ف: مَهْجِه، ماهچه، مَنجوق، مِهَر، گوی، سر بیرق. (گوی سر بیرق)

ع: قُبَّة.

وینله مییه.

قوبول

ك: قوبول مەنگەن، قلیاندار. [جینگى نامرازى تاييستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نەسپی دەیت.]

ف: قُبُل، قُبُل مَنقَل، قلیان داری. (قُبُل و مَنقَل که قلیاندار به اسپ می زند.)

ع: صُوان، مَحْفَظَة.

قوبول مەنگەن

ك: قلیاندار، قوبول. [جینگى نامرازى تاييستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نەسپی دەیت.]

ف: قُبُل مَنقَل، قلیان داری.

ع: صُوان المَنقَل، صُوان القلیان.

قوبول

ك: دەبروخت. [شلە، جوژە لێنانێكى برهه.]

ف: دَم پُخت.

ع: دَم پُخت.

قوبكه

ك: قریكه، گرهه ز. [سەری خەری شتی بارێك. هەروەها:

گرمبەت]

ف: قُبَّة، گُنبَد، گُنبَذ.

ع: قُبَّة.

وینە—تۆز، لاق A

قوبكه

ك: قریكه، گره. [گزی سەری ئالا.]

ف: مَهْجِه، ماهچه، مَنجوق، سربیرق، گوی

بیرق.

ع: قُبَّة.

وینله مییه.

قوبوز

ك: قومپوز، هروشه، لاف، فیز. [خۆهەلکیشان]

ف: قُبُز، لاف، گزاف.

ع: فیش، افجاس، تَكَبُر، تَفَاخُر.

قوبیان

ك: چال بون، چال داکەتن، بەناواچوون. [قوبان]

ف: گۆد شدن، فرو رفتن، قُپیدن.

ع: تَقَعُر، تَقَوُر.

قوت

ك: قیت، ئىچ، بەرز، بۆلۆن، قۆز. قۆل. گت. [زەق، زۆپ]

ف: ستیغ، ستیخ، بلند، برجسته.

ع: ناشن، رَفِيع، مُرتَفِع، ناتن.

قوت

ك: قەتیز. [لەسەرەست، تێبینیکەر]

ف: بَیوس.

ع: مُتَرَصِّد، مُتَرَقَّب، مُنْتَظَر.

قوت

ك: هەرز، گەرچ. [قوت. گیل]

ف: قُد، عُد، عُت، عُدنگ، عُدقەر، نادان، عُدقەر.

ع: مُتَهَوِّر، جَسور، أَبْلَه، أَحْمَق.

قوتلی—شەکه رەپۆره

قوتلر

ك: ناسوده، رسگار، نازاد. [رزگار، خەلاس]

ف: آسوده، رستگار، رسته، رها، آزاد، شگاله.

ع: فارغ، خلاص.

قوتلوی

ك: شاگرد، خۆنەوار. [قوتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد، دبستانی، دانش آموز.

ع: مَكْتَبِي، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم.

قوتایی

ل: بولوننى، قوتزاي، قولاي، گتاي. [زهتاي، زتايي]
ف: بُلندى، بَرجستگى.

ع: شَنْ، اَرْتِفاع، نُتوء، اِنْحاب.

قوتب

ل: كسوروك، سهر كوروك. [چىق، كىزك (وك) چىقى
ناسان.]

ف: شېم، شېن، نشېم، نشېن. (قطب فلک مثلاً).

ع: قُطب.

قوتب

ل: نەجمە، ھەسارەي نەجمە. [نەستېرەيەكە لە زەربە بە
نەجورل دېتە بەرجار. (نەستېرەي قوتب).]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: جُدى، قُطب.

قوتبىنما

ل: نەجمەنما. [نامرازىكە ئاراستى نەستېرە نەجولەكە -

قوتب - ى پى دەدەز نەد.]

ف: شېم نەما، شېن نەما، نشېم نەما.

ع: حُك، بُوصلَة، بَيْتُ الْاِمْرَة.

وینە - تېيە نەما

قوتىغاوتەرىق

ل: جەردە، رینگە گیر، تەرىدە، گەردەنگیر، دز. [چەتە]

ف: مَنگىل، سالوک، راهزن، زهزن، راهبند،

واهدار، گردنەگیر، دزد، دزد گردنە.

ع: قاطعُ الطريق.

قوتنە

ل: قەشەنگ، خاس، فرەخاس. [ناياب]

ف: نَغز، خوب، خېلى خوب.

ع: ثُحفة، طُرقة.

قوتىر

ل: كوروك، پانا، ريس. [تېرە (ھېلىكە بە چىقى بازىندا
تېندەپرېت).]

ف: زە. (خطى كه از مركز دایره گذرد).

ع: قُطر.

قوتىر

ل: كوتوفتى، ريس. [نەستورايى، قەبىلتى]
ف: ريس.

ع: قُطر، ثُخُن، ضَخامة.

قوتىرۇقەوارە

ل: قەلەفەت. [سەروسيما، نەستورى و قەبارە كە دېتە
بەرچار.]

ف: ريخت، كلفتى و اندازە.

ع: جُتة، قُطر و ضَخامة.

قوتكە

ل: تېزە. [تېزىك، بەرزايى (وك) قۇنگرى سەردىوار.]
ف: كىنگرە.

ع: شَرْقة.

وینە - تېزە

قوتكە

ل: تەپۇلكە. [زەتايى لە زەرىدا. (وك) خاكى سە
قارچك.]

ف: تېە. (خاك روى دنبلان مثلاً).

ع: قُلاعة، قَلْعَة.

قوتوقليم

ل: سفت، پارەجى. [پتەر، جىنگىر، واوستار]

ف: سفت، استوار، پايدار.

ع: مُحْكَم، ثابت، قائم، مُتَّصِب.

قوتوقول

ل: كلفت، درشت، زل، قوتوقەوى، گۇشتن. [نەستور،
قەلەر، زەبەلاح]

ف: زَفَت، سَطْبِر، درِشت، گُنده، فَرِبِه.

ع: قَوِي، ضَخِيم، لَحِيم، جَسِيم، قَطُور.

فوتوقه‌وی ← قونوقول

قونوقو

[ك: قالك: ده‌فری چكزلیی سردار بۆ روده‌شت.]

ف: قوتی.

ع: نُرَج، حُقَه، سَفِيطَه، قوطي.

قونه

ك: قوت، گت، گته. [زَق، زَوْب]

ف: گُته، بَرَجِسْتِه.

ع: نَاشِن، مُرْتَفَع.

قونه‌قوت

ك: قَنَجَدَنج، هه‌له‌روداپه‌ر. [قِتَنَقِيت]

ف: جِسْت و خِيز.

ع: اِزْفَنَه، طَمَران، وُثْبَان.

قوچ

ك: به‌ران، تگل. [مِعرِ نِيز.]

ف: قوچ، راک، تَنگَل.

ع: كَبِش، شَاة.

وینه ← به‌ران

قوچاج

ك: زَرَنگ، گورج، خه‌یرا، زَرَكوزَنگ، لِه‌هاتگ، کاری.

[چالاک، گورجوگول]

ف: چُسْت، چابک، چالاک، وِشکرده، واشکرده،

وسکرده‌کاری، زَرَنگ.

ع: جَلَد، هَلَف، خَلِيف، فَاَرِه، ضَارِي.

قوچکه

ك: گوتیچکه. [جۆره کلاریکسه. (ره‌ك: کلاری

گوتیکداپوشی مندالانه.)]

ف: کُلوته، گُلوته، دوگوشی. (کلاه گوشیدار

بچه‌گانه مثلاً.)

ع: قُبْعَه، قُبُوعَه.

وینه ← بویوقچکه

قوچکه ← قوچکه سؤرائی

قوچکه سؤرائی

ك: سؤرائی، لِفَكِه. [فَلَقِیانه]

ف: آسْتِین جافی.

ع: عُبْ، ذَنْبُ الْکَم، رُدُن.

وینه‌ی هه‌یه.

قوچه‌قانی ← قه‌لماشك

قووح

ك: مدغز، مدزگ، ناره‌ك. ناپشته. [کاکله، پوخته. سالک،

ره‌په‌لەك]

ف: مَغَز، نَخ، هه‌سته، دَرُون.

ع: قُح، كُح، كُنه، هَوِيَه، مَاهِيَه، خُلَاصَه، خَالِص.

قوچ

ك: هه‌شتالور. [خَوخ: میرویه‌كه.]

ف: شَكِیر، شَفْتَرَنگ، شَفْتَالو. هُلو.

ع: خَوخ، دُرَاقِن.

قوچ

ك: قاخ، چه‌میگ. [چیماره کورپ (پشت چیماره)]

ف: چمیده، خمیده. (قد خمیده)

ع: مَنَحْنِي.

قوچ‌دان

ك: قاخ‌دان، چه‌میان. [کورپ برون، چیمانه‌ره]

ف: چمیدن، خمیدن، چمیده‌شدن، خمیده‌شدن.

ع: اِنْجِنَاء.

قوچه

ك: كُزْخه، قُزْزِه. [كُزْكه]

ف: کوخه، سُرْفه، کوک ...

ع: سَعَال ...

قَوْضَه قَوْضَخ

لک: کَوْضَه قَوْضَخ. [کَوْضَه زَر. (دروبار مبرور و کسی لیسر زَر و یونیتی.) هر وها: به دم کَوْضَه کردند.]

ف: کَخ-کَخ. کَوْضَه-کنان. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: تَنْحُج. مُتَنْحِجًا، سَاعِلًا.

قَوْضَه قَوْضَخ

لک: قَاخَه قَاخ. [کوبیده کوب.]

ف: چَمَان-چَمَان، خَمَان-خَمَان.

ع: مُنَحْنِيًا، مُنَحْنِيًا.

قوجرهت

لک: قُورَت، نَاشک، توانایی، دهسَلات. [هیتز]

ف: بَوش، بَاس، نِیرو، تَوان، توانایی.

ع: قُدْرَة، سُلْطَة، طَاقَة، طَول، بَاس.

قوجوومه

[لک: گیاهی کی بیابانیه تَزَه کی بَز در مان دهسیت.]

ف: تودری، قُدومه، قُدومه.

ع: بَزْرُ الخَمِج، بَزْرُ القَصِيصَة، ثُودَرِيَج.

قویر

لک: هِدِرْگ. [حیری، خَزَلی تیر.]

ف: گَل، لَای، زَمو، تَفُور...

ع: حَمَاة، طَین، سِیَاع. کُثْمَة، ثُرْمُطَة، مِلاک، مَدَر، مَسِیط، وَحَل.

قویر

[لک: زنگی گوری گردنی و لاخ.]

ف: زَنگ. (زنگ بزرگ گردن الاغ)

ع: جَرَس.

قَویر-بَی مانا، خَراو

قورنلن

لک: قورعان. [کتیبی ناسانی موسولمانان.]

ف: نَوی، نُبی، نَبی، کُراسه، فَرَاتین، آسمانی زبان.

ع: قُرآن، مُصَحَف، کَلَامُ الله.

قوراب

لک: خُزْخَوا، خُزْپَه سَن، گَمر دَهَن کَلَفَت. [خُزْپَه سَت،

سَرکِش]

ف: قُراب، غُراب، خُود پَسَنَد، خُود خَواه،

گَر دَن کَلَفَت.

ع: مُسْتَبِد، مُتَمَرِّد، مُتَقَلِّب.

قورایی

[لک: جَوَره شیرینیک که رَک مَرای دَهه [باز پَهله].]

ف: قَرابی، گَل شَکَر. (نوعی از شیرینی است که مانند اشخاص متقلب درونش باد است.)

ع: فُرَنی، قَرابی.

قورایچه

لک: قُورِ قُورایچه، گَلو. [سُورنچک. گُرو.]

ف: کُرَانک، نَای، گُلو.

ع: حَلَق، حُلُوم، اُنْبُوب الرِّثَة.

وینَه-سی (۲)

قوراده

لک: پیف. [نارسای فشن. (روک: پیازی قوراده).]

ف: قَراده، سَسَت. (پیاز قَراده)

ع: قَلَب، خُشَل.

قوراده

لک: شَکیاگ. [شَکار، سَقَت (مسی شَکار)]

ف: شَکسَته. (مسی شَکسَته)

ع: قُراضَة.

قوراو

لک: هَمِر گار، چَلکار، چَلپار. [لِیتَه]

ف: نَجَن، خَلِیش، خَلاب، غَرِیْفَج، گَل، گَلابَه،

مَنْجَلَاب.

ع: رَدَغَة، رَیْبَکَة، وَحَل.

قوربان

ل: قوروران، سهرگهره. [سهریرینی همیوان له جهزنی

قورباندا.]

ف: کُریان، کیریان، گیریان، گوسفندکُشان.

ع: قُربان، أَضْحِی، أَضْحِیَّة، نَحَر.

قوربانی

ل: قوروانی، سهرگهره. [ناژله‌لی قوربانی کراو.]

ف: کُریان، کُریان، کیریان، گیریان، بَرخی،

کُربانی، قُربانی.

ع: ضَحِیَّة، أَضْحِیَّة، فِدِیَّة، نَسِیْکَة، قُربان، ذَبِیْحَة.

قورپ

ل: هورنج. (قدی و قورپ) [هینج]

ف: هراش.

ع: هُواع، تَهْوَع، قَی.

قورت

ل: ناسیو، ته‌گهره، ته‌ره. [کُوست، کارسات]

ف: آسیب.

ع: حَادِثَة، نَازِلَة، نَائِبَة، کَارِثَة، فَادِیْحَة، فَاِجِعَة، بَلِیَّة.

صَدْمَة، لَطْمَة، مُصِیْبَة.

قورت

ل: کُوس، قوتایی، بولونی، پاگیر، ده‌گیر. [کُوسپ،

لهمپر]

ف: بلندی، بَرَجَسْتگی، مُس، خَشْکَاب، پاگیر،

دست‌گیر.

ع: نَشْر، مُرْتَفَع، مانع، عائق.

قورت

ل: قوم، چۆز. [فې (پر به یلک دم نار).]

ف: هفت، قُرت، قورت.

ع: حَسَوَة، غَبْجَة، جُرْعَة، شَرِیَة.

قورت

ل: گۆ. [بند و گره له شتی درێژدا. (وله: گرتی شاخ).]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً).

ع: حَیْد، عَقْدَة.

قورنان

ل: هه‌لهرگهران، هه‌لقورتان، قوتان. (لج هه‌لقورتاندن)

[هه‌لگیرانه، گرژکردن (ی لیر).]

ف: برگرداندن، برگردانیدن. (برگرداندن لب)

ع: قَلْب، قَلْبَة، لَمْع، ظَبْطَاب، تَکْنِیص.

قورتم

[ل: لوتی فیل.]

ف: شَنگ، سَنَسور.

ع: خُرطُوم، مَلْمَعَة.

وینه—چیل

قورنه‌قورت

ل: لُوقه‌لُوق. [به گورگه‌لُوقه رۆشتن.]

ف: سَک‌سَک، لُک‌لُک.

ع: وکری، نَنیل.

قورخ

ل: قه‌ده‌خه. [پاوان (هه‌ر شتیکی گشتی که بکرته

تایمیت).]

ف: قوروغ. (هرچیز عمومی که خصوصی

شود.)

ع: حَیْر، حَیْم، أُلْف.

قورخانه

ل: جبه‌خانه. [هماری ته‌قسمتی، تفاتی شر.]

ف: قورخانه، جَبَه‌خانه.

ع: مَسْلَحَة، مَوَادُّ الْحَرْب.

قوربانی سه‌بده

ل: هه‌فت‌خوان، هه‌فت‌خوانگه‌ل. [هه‌وت قورنان‌خوینه‌که.

ع: ثَقْل، ثَقَاة، زِنَة، وَزَانَة، رَزَاة.

قورسی

[ك: تورسین: میترکی تایسته زستانان ناگریان دهخته

ژیری و له دوری دهنستن.]

ف: کُرسی.

ع: کُرسی. مُنْضَدَة.

وینه

قورسی

ك: پته ری. پې. بارسایی، بولوننی. [پتیبورن، نارپربورن.

بهری]

ف: کرسی، سفتی. بار، بلندی.

ع: کُرسی، ضَخَامَة. مُصَمَّت. رَفْعَة، رَفَاعَة، اِرْتِفَاع.

قورسی قورغان

[ك: میترکی تایسته بز قورغان لیسر خویندن.]

ف: گیرخ، کرسی قرآن.

ع: رَحْل، مِقْرَة.

وینه

قورغان - قورغان

قورعه

ك: پشك، نارویس. بهش. [ههلبژاردن له رنگی شانسه.

هروه: پاژ]

ف: پشك، فال. بخش.

ع: كُحْبَة، قُرْعَة. سَهْم، نَصِيب.

قورعه

ك: زخم. [برینی گده.]

ف: زخم.

ع: قُرْحَة.

قورقورچکه

ك: تورگ، گهلو، قورچکه. [گمرو. سورتنچك]

(واته: نافعی مدینه یی، ئیبنو کسیری مدککسی،

نوعمری بصره یی، ئیبنو عامیری شامی، عاصی

کورفی، حمزه ی کورفی، کسای کورفی.)]

ف: هفت خوانان، خوانندگان هفتگانه. (خافع

مدنی ابن کثیر مکی، ابو عمرو بصری، ابن عامر

شامی، عاصم کوفی، حمزه ی کوفی، کسای

کوفی)

ع: قُرَاء سَبْعَة.

قورس

ك: سەنگین. قورسوقۆل. [به کیش. دامزار.]

ف: سنگین، گران. استوار.

ع: وَزین، رَزین. ثَقِيل، مُحْكَم.

قورس

ك: کولوچه، خرت. [کولیره یا همرشتیکی خر.]

ف: کلیچه، گرده.

ع: قُرْص.

قورس که مهر

ك: گون شیتان. [بهردیکی رهش و سووکه هینده ی بهریدیک

دهیت، ده لَین نه گمژنی سکپر هه لَیگریت به ناسانی

سکه کی دهیت.]

ف: گند شیطان، خایه ی شیطان.

ع: حَجَرُ الْوَلَادَة.

قورسوقول

ك: قایم. سەنگین. [دامزار. شکودار]

ف: اُسْتَوَار. سنگین.

ع: مُحْكَم، صَفِيق، حَصِيف، وَطِید، مَتِین، رَصِین،

وَثِیق، رَزِیق، وَكِیع، مَرْصُوص. رَزِین، وَزِین، مُؤَجَّد.

قورسی

ك: سەنگینی، گرانی. [قورسبورن]

ف: سنگینی، گرانی.

ف: كر كرانك، ناي، گلو.

ع: حَلَق، حُلُقُوم، قَصَب، قَصَبُ الرِّثَّة.
 وئە ← س (۲)

قورقۇرە

ك: كەرسەر. [مزراح]

ف: گۇردنا.

ع: مزريخ.

وئە ← كەرسەر

قورقۇشۇم

ك: سرب. [كانزايە كە. (توركىش «قورقۇشۇم» ىي پىندەلتن.)]

ف: سرب. (ترك هم «قرقشوم» گوید.)

ع: أُسْرِب، رِصَاص أُسُود.

قورقۇتىنە

[ك: قورقۇتىنە]

ف: آروغ، آرغ، رُغ، رَجَك، رَجَفَك، فوز، آجَل.

ع: جُشَاء، جُشَاءة، فَش.

قورپك

ك: گەلور. قورپاچكە. [گەرر. سورپىنچك]

ف: گلو، ناي، خر. كرانك، كركرانك.

ع: حَلَق، حُلُقُوم، مَرِيء. قَصَب، قَصَبَةُ الرِّثَّة. (مَجْرَى
 الطَّعَام، مَجْرَى النَّفْس)

وئە ← س

قورپك دىرپك

ك: گەلوردىرپاك. [چىنماز، تورگىدراو]

ف: گلودرىدە.

ع: عَيْبَاب.

قورپك دىرپك

ك: تەماكار، تىرنەخۇر. [بىرجاوتىنگ (ئىدىزەمە)]

ف: آزمونند. (مجاز است.)

ع: طَمَاع، حَرِيص، هُلُوع.

۱- ناي، مريء، مجرى الطعام - كرانك: قَصَب، مجرى النَّفْس.

قۇرۇن

ك: تاوان، تەخسەر، گونا. [خراپە، گونا. هەلە]

ف: گنا، بۇزە.

ع: وزر، اثم، جناية. خطيئة. خطا.

قۇرۇ

ك: زوقم، خوتىز. [سىخوار، ئالتىت]

ف: پۇز، زىن، سىرمارىزە.

ع: صَقِيع، سَقِيطة، ضَرِيب.

قۇرۇاق

ف: وَزَع، بَزَغ، وَزَق، غوك، وَك، يَك، چُغَر، چُغَر،

چُغَر، كَلاو، كَلاو، كَلاوَر، كَلاَر، قاس، قُرباغە.

(ترك هم «قرباغە» گوید.)

ع: ضَبْدِع، نَقَاق، هَجَاة، عَيْلَم، قِرَّة، قِرَّة، قِرَّة.

قۇرۇان ← قۇرۇان

قۇرۇانى ← قۇرۇانى

قۇرۇقە

ك: تار. بلارە. [قۇزە (بلارە كەرنى سوار بە غار.)]

ف: تاخت. پراگندە. (پراگندە شدن سوار با

تاخت)

ع: عُدو، تَفَرُّق.

قۇرۇقەپ

ك: يىتەنگ، مامش. [رسكتا (فرمانە). هەروەھا:

رسكتىرىن]

ف: خَمُوش، خاموش! خاموش! (امر است.) خَمُوشى،

خاموشى، دهن بستن. (بى صدا، بى حرف)

ع: أُسْكُتًا، أُصْمُتًا! سَكُون، صُمُوت، وَجُوم، اِبِلات.

قۇرۇل

ك: پورت، پورچ، پورچەن. [كلۇز (دان يا درەختى كلۇز.)]

ف: پوك، پوچ، كرو، كروە، كاواك، تەهى. (دندان

يا درخت پوك)

ع: مُجَوِّف، مَارُوض، مُتَأَكِّل، نَقِيف، مَنقُوف،

خالی الوَسَط.

قورومساخ

ل: ژیمیز. [بی تاموس، ژیمیز]

ف: قَرُمساق، کُسکش، جاکش، زن بمزد، زن چَلَب.

ع: دیوٹ.

قوره

ل: هاله. [برسیله]

ف: غوره، کُنشتو.

ع: حصیرم.

قوره

[ل: دنگی سک.]

ف: قَرَقَر، شکم قَلَنبِه. (صدای شکم)

ع: قَرَقَرَة، رُعاق، وُعاق، وُعیق، جَخیف، بِزِیْزِی،

نَقِیقُ البِطْن.

قوره

[ل: بزِه (دنگی گا.)]

ف: جَنج. (صدای گاو)

ع: اَطِیط، خُوار.

«قوره تینه»

ل: بوخور. [کِه تینه، تورمتینه]

ف: قَرَنَتینه، قَرَنَتین، بخور.

ع: مَحجر، قَرَنَطین، قَرَنَطینه.

قوره خانه ← قورخانه

قوری

[ل: قزری]

ف: قوری.

ع: رِکوة، اَبِریق الشای.

وینه هیه.

قورپانه

[ل: قزری: جزه مارمیلکینکه (له نارهدانیدا دمی.)]

ف: چَلپاسه، سوسمار، وَزْغِه. (وزغهی بلدی)

ع: ضَب، عَظَاة، عَضاَبَة، وَزْغَة.

وینه

قورپانه زرده

[ل: زرده قزری: جزه مارمیلکینکه (که له چولمانیدا

دمی.)]

ف: گلموژ، کلموژ. (وزغهی بری)

ع: سام اَبِرص، وَزْغَة.

وینه

قورپان

[ل: قزلنجان: رهگی درختیکه بو درمان دشیته.]

ف: خولنجان، خُسرو دارو.

ع: خولنجان.

قوز

ل: کوم. [دیرپرو]

ف: قوز، کوز، کوژ، کُنج، زونگ، برآمده،

برجسته.

ع: حید، مُنَحَدِب، أَحَدَب، أَحَنی، اَدفا، اَمثا، اَقطن،

أَجَنَف.

قوزاهه

ل: قزلاخه، کاسه، خلیف. [برگه گول]

ف: غوزه، غوزه، گوزه، گوژه، گوزغه، کُلوژ، کُتو،

کوه.

ع: کِم، کِمَامَة، عُلْبَة، خَرِیطَة، عَصِیفَة، قُنْبُع، خِباء،

غِلَاف، جَوْرَقَة.

وینه ← لاف

قوزاهه

ل: دورکله. [گلزلی پمور یا بونی نریتسراو که وه کور

هیلکه پیچاره به دهری نامرازی رستندا.]

ف: زغوتسه، شفته، پناغ. (گروهی پنبه یا

ریسمان خام مانند تخم مرغ بر دوک)

ع: نَصِیلَة، ضَرِیبَة، سِنَف، بَتْکَة، مِرْزَة، عَطِیَة، کُبَة، نَفِیْقَة.

وینه ← بورغ

قوزایی

ل: قوزلی، بولونایی. [بیرزایی، دیریریوی]

ف: بُلندلی، برجستگی.

ع: نتوء، نُشُر.

قوزلاخ ← قوزلاخه

قوزلاخه ← قوزاخه

قوزلاخه‌ی گنیم

ل: قوزاخه. [بیرگی گوله‌گنم.]

ف: کفه، غوزه. [غلاف خوشه‌ی گندم]

ع: قُنُوع، غِلاف، خِباء.

قوزلاخه‌ی لَوَکَه

ل: قوزاخه، دورکله. [شکریمی گیشتری پسرور.]

ف: کوه، گوژه، گوژه، گوژغه، غوزه، غوزه، کلوز،

کلوزه، کلک، کوکَلک، گال.

ع: کِمامَة، عُلیَة، غِلاف، خِباء، کُیَة، جَوْرَقَة.

قوزلاخه‌ی هَموریشم

ل: پیتله. [نر پرده‌یی که کرمی همریشم به دوری خزیلا

دیتنیت.]

ف: پیله، فیله، فیلق، فلیق، دویل، کوه، کژانه،

بادامه.

ع: فِیجَلَة، صُلْجَة، شَرِیْقَة، خَرِیْطَة.

وینه ← پیله

قوزولقورت

ل: رُقْنَه‌موت، رُقْنَه. [تاعورن، واک جرتن به‌کار

دهیترت.]

ف: قُزُل قُرت، رُقْنَه‌موت.

ع: رُقْمَة، طاعون.

قوزه

ل: کُزَه، کُزکه، قُزَه. [قُب]

ف: سُرُف، سُرُفه، سُلُفَه، خُو، خُف، کوک، گیرا،

سکَنج.

ع: سُعَال، مُکام، مُکاع، قُصَاب، نُجَاخ، قُحَاب، نُحِب،

فُکَع، نُحْمَة، نُحیم، نُحْمَة.

قوزده‌بورد

ل: گله‌ورز، گله‌ورز. [قریزه‌بورد، قوزوی بورد]

ف: جُلْبَیْگ، گُلَسَنگ.

ع: أَشْنَة، بَهَقُ الحَجَر، حَزَارُ الصخر، زَهْرُ الحَجَر،

حِثَاءُ القُریش.

قوزده‌شه

[ل: کُزکِرِشه: نم‌خوشینیکه.]

ف: سیام‌سُرفه.

ع: قُحَاب، مُکام، سُعَال.

قوزده‌قورواق

ل: قُزُد. [قوزد.]

ف: خَزَه، چِم، هَمَند، سَرند، سَرید، سابود،

بِرَغَسْت، بَرِغَسْمه، گَاوَاب، جُلْبَیْگ، چَنزواره،

چَنزپاره، جُل وُزْغ، جامه‌ی غوک.

ع: طُحْلَب، عَرْمَض، عَدْبَة، کُتَان، ثُور الماء.

قوزین

ل: کُزکِن. [قوزده‌کردن]

ف: سُرْفیدن، کُویْدن، خُویْدن، خَفیدن،

سُرُفه‌کردن.

ع: قُحِب، فُکَع، سُعَال، تَنَحُّج.

قوسور

ل: کُزَتایی. [سورج، ختا، کسترخسی]

ف: کوتاهی.

ع: قُصُور، اِسْتِنکاف.

«قوش»

ل: باز. واشه. [باتندی راوکر. (وشمیه‌کی ترکیه).]

ف: مرغ شکاری، قوش. (ترکی است.)

ع: جارحَة.

قوشجی

ل: بازه‌ران. [نو کسه‌ی سرپرستی بازی رار ده‌کات.]

ف: بازدار، بازچی.

ع: بیزار، بازدار.

«قوشقن»

ل: پالدر. [پالتو: گوریسی بن‌کلکی یه‌کسم. وشه‌یه‌کی

تورکیه.]

ف: پارندم، پالدم، دُمکی، گوزبان، قوشقون.

(ترکی است.)

ع: ثغر.

وینه ← ناشره

قوشی

ل: ترویه، ناوَر. [رق‌ه‌ستار]

ف: تَنَد، آلیز، آلوس، آغده، خشمناک،

خشم‌گین.

ع: مُتَقَبِط، غُضبان، غُصْبانی.

قوشه

[ل: (لورل‌بورنی مروی نارچرانی نَسپ که شرومه.)]

ف: قوشه. (پیچیدن موی پیشانی اسپ که

مشنوم است.)

ع: عُدْرَة.

قوشه

ل: شوم، مه‌شوروم. [بیتغی، بدیرومن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: مَشوم، مَشووم، شُووم، شَکِیس.

قوشه

ل: نشان‌کرد، دیاری. [مبست، نامانج]

ف: نشان، نشانی.

ع: شَوط، هَدَف.

قوشه‌ن

ل: سپا، له‌شکر، نوردور. [سریا، لشکر، هژدور]

ف: سپاه، اُردو، لَشکر، قُشون.

ع: جَیش، جُند، حَمِیس، نِظام، فُلیق، فَیلق، عَسکر.

قوشه‌نیان

ل: دمو. [پیش‌برکنی نَسپ‌واران.]

ف: دو، اسپ‌دوانی.

ع: مُسَابَقَة.

قوئل ← **قوئل** [(سروکه‌له‌کراره.)] [عطف «قوئل» است.]

قوفه

ل: قایخ، ناوه، ده‌سه‌که‌شتی. [به‌لهم، لوتکه]

ف: کرو، کَرَجی، سَنَبک.

ع: قُفَة، قارب، رُورق، شَختور، فُلوکَة، قُوف.

وینه ← ده‌سه‌که‌شتی

قوفه‌وان

ل: قایچی، ناوچی. [قایغران، به‌لهم لیتخو]

ف: ناوچی، کروچی.

ع: قَوَاف، نُوتی.

قوفور

ل: قوت، برتون. [زوق، دربرپری]

ف: قوز، بلند، برآمده، برجسته.

ع: حید، ناشِر، ناتِی، مُنَحَدِب.

وینه ← ده‌دسی، لووتنه (۵)

قوفزایی

ل: قسزایی، قوتایی، بولونایی، قسزئی. [زه‌قایی،

دربرپری، برزایی]

ف: بلندی، برجستگی.

ع: نَشَر، نُتو.

وینه ← لووتنه (۵)

قول

ل: چه‌پکه، ده‌سه. [دمکه]

ف: مشتواره، بَسک، بَسدک، دَسته.

ع: قُبْضَة، ثَمَّة، حُزْمَة.

قول

[ك: لبار بونی هملوك كه ژیرسری خالی بیت.]

ف: پله. (درست افتادن پله، یعنی «هملوك» كه زیر سرش خالی باشد.)

ع: اِشْراف.

قول

ك: پا، لاق، قاج، قولهپه. (قاجولول) [پن: قولپه، قولمپ،

باربكایی پورز]

ف: پا، پی.

ع: عُرْقُوب، رِجْل.

قؤل

ك: كَلَفْت. [نستور]

ف: سَتْبَر، كَلَفْت.

ع: ضَخِيم.

قولابدوزی

[ك: درونی نمخوړنیگار لمر پارچه.]

ف: چكن دوزی، سوزن دوزی، قلاب دوزی.

ع: وَشِي، تَوْشِيَّة، طَرَا، تطرین، ثَدْبِيج.

قولپ

ك: چهنگهك. [هر شتیكي سرچمماوي نووكتیژ.]

ف: چنگك، چنگ، كَزْك، كَزَه، كَزْ، كَلَاژْك، دروند،

بَنْدِيْنَه، آكج، آكنج، سَرَكَج، قُلَّاب.

ع: كُتَّاب، كَلَب، مِعْلَاق. صِيصَة. صِبَارَة.

قولپ

ك: قاپ. [چوكلئی قاپی كه لَشِيْر.]

ف: قُلاب. (سیخ پای خروس مثلاً.)

ع: كُتَّاب، صَبْمِيْنَة، صِيصِيْنَة، صِيصَة.

قولپ ماسی كرتن

ك: چهنگهك. [نامرازتیكي راوه ماسیه.]

ف: نَشَل، نَشِيْل، نَشِيْل، غَمَازْك، شَسْت، قَلَاب.

ع: صِبَارَة، سِبَارَة، شِصْ، صِيصَة، خَطَّاف، كُتَّاب.

قولپه

[ك: جوزه قولپینكه.]

ف: كَزَه، كَزْك، كَجَك.

ع: اِبْرِيْم، كُتَّابَة.

وینه

قولاج

[ك: نغندازی دریتی هردو دست به كراوهیی، توركیش

پنی ده تین: «قولاج».]

ف: باژ، باز، بازه. (مقدار كشش هر دو دست كه

باز كنند. تُرك هم «قولاج» می گوید.)

ع: باع.

قولانج

ك: قولانج. [امودای نیوان پهنه گموره و دوشاومژه به

كراوهیی.]

ف: باژ، باز، بازه. (فاصله ی بین انگشت بزرگ و

شهادت)

ع: قِتْر، اِلْب.

قولانج

ك: قولانج. [نغندازی نیوان پهنه گموره و دوشاومژه به

كراوهیی.]

ف: باز. (مابین سبابه و ابهام)

ع: قِتْر، قَوْت، اِلْب.

قولانجه

[ك: قالونجه]

ف: گَشْتَنَك، گَشْتَنَك، كُستَل، سوسك، چلاك،

زانه، خَرَوَك، خَرُچُسْتَنَه.

ع: جُعَل، أَقْلَح.

وینه

قۇلانچە ژارداره

ك: قۇلە ژارداره. [قۇلانچە ژاره، قۇلانچە نهخشینە]

ف: سین، تیلا، دارساس.

ع: ذاریح.

وینه

قۇلانچە نهخشینە—قۇلە نهخشینە

قولباریک

[ك: قاجوقول لاوز.]

ف: پاباریک.

ع: أَحْمَش.

«قولچماخ»

ك: تولونگی، هرزه، قولدر. [شهلاتی (وشه‌یه‌کی

تورکیه.)]

ف: قلدر، کُنْگِی، تَلْگِی، هَرزه، قُلْچِمَاق،

قُلْچِمَاق. (ترکی است.)

ع: بَرِیاز، لُوطِی، بَدِی، شَرور.

قول‌دریژ

ك: داهول، لاقدریژ. [مرؤفی قاجوقول دریژ.]

ف: دراز پا. (انسان بلند پا)

ع: قَطوان.

قولقۇلانچە—قولقۇلانە

قولقۇلانە

ك: قولقۇلانچە. [ئەلئەیه‌که له پەرزەنتە دروست کراوه،

کریکاری تاس گریژموره یا سینی فروش دیمنه سر

سریان.]

ف: چَمبَرک. (حلقه‌ای است از کهنه و پاره که

عمله‌ی کاسه‌کش یا طبق فروش بالای سر

می‌گذارد.)

ع: کِفَل، حَوِیة، رِفَادَة.

وینه

«قولوخ»

ك: رینگه، پالادپانسه. [مزی ماندریوونی پی. (وشه‌یه‌کی

تورکیه.)]

ف: پارانچ، پای مُزد، قُلْغ. (ترکی است.)

ع: حَقَّ الرِّحْمَة، أَجَر.

قولوز

ك: كولوز، کاس. [قویار، نارچال، کلوز]

ف: گود.

ع: مُقَر.

وینه

قولوز

ك: ناکولوزکار. [ناقول]

ف: ناهموار، قُلْنبه، رُمُخت، قُلْنبه.

ع: غَضْبَة.

قولوغ—قولوغ

قولولولو

ك: چارشاره‌کی. [یاری چارشارکی.]

ف: چشم‌بندک، سردرگلیم، سَرمَماک.

ع: لَعِبُ الْاِخْتِفاء.

قوللوب

ك: قیز. [دل، تییات، بیژ]

ف: سوس، جهش.

ع: طَمَع، نَفْس.

قوللوچ

[ك: چالی بچورک. (چالی ناکه قیسی.)]

ف: چاله، گودی. (گودی هسته‌ی زردآلو)

ع: حَفرة.

قوللوچان

[ك: یاریکه به ناکه‌قیسی ده‌کرتت.]

ف: هسته‌بازی. (بازی‌ای است که با هسته‌ی

زردآلو بازی می‌کنند.)

قوللوچ قوللوچ

ك: چالوچول. [چالچال]

ف: پاېز، چاله چوله

ع: مُحَقَّرَة، مُحَقَّر.

قوله

ك: وشرگه لرو. [رتگماری ژیرزه مینی له بۆری یا له

سوالمت درست کړار بؤ گواستوبی ناری رویار.]

ف: شتر گلو.

ع: قُلَّة.

قوله

ك: چیه، کلاره، قه له پښه، پښه. [لوتکه، دوند]

ف: کله، بالا، ستر، چکاه، چکاد، چکاده، چهاد،

سپکاد، قُله.

ع: ثَبُورَة، شَعْفَة، فُوق، نِيق، أَرَج، قُلَّة، قُلَّة، قِلَالَة.

قوله—قُولَانِچ

قوله پشکی

ك: قوله فسکی. [پینز، (منگوانانی هیراش).]

ف: پاوړ چین. (سست راه رفتن)

ع: فَنَجَلَة.

قوله په

ك: قاپ، قول، قوله فیسقه. [قولاپه، قولپې]

ف: قاپ، پی، شتالنگ، بژول، پژول، وژول، بچول،

گوزک.

ع: عُرْقُوب، رُسْع، كَعْب، وَطِيف.

قوله نه یین

ك: ناردس. [نارتك كه به پینی شرح هتا تام، بژن یا

رهنگی نه گوزیت پیس نایتت. (نندازی سئ بست و نیوی

شېپالرو.)]

ف: آبز، كُر. (سه وجب و نیم مكعب)

ع: كُر، قُلَّتَيْن.

قوله ژارداره—قُولَانِچ ژارداره

قوله ژاره—قوله ژارداره

قوله فسکی—قوله پشکی

قوله فیسقه

ك: قوله په. [قولاپه، قولپې، باریکایی پروز.]

ف: پژول، بژول، بچول، گوزک، شتالنگ.

ع: كَعْب، رُسْع، كُرسوع، بُوع، كُوع، كُوع الرجل.

قوله ك

ك: گوزنه، پرولدان، باربودان. [ده غیله، داخله (گوزیهك

كه پارمی تیندهخن.)]

ف: غُلْك، غولك، غوله، غُله دان. (كوزه ای كه پول

در آن ریزند.)

ع: مَنَضَة.

قوله مشتق

[ك: شت خستنه نار دهستی كسیك به دزیوه، به

شته كمش ده تین. مانای چارگ و ناوی بركاری هدیه.)]

ف: تومشتی. (به معنی مصدر و مفعول:

محرمانه چیزى تو مشت كسى گذاشتن)

ع: مُسْتَكْفٍ، اسْتِكْفاف.

قوله نه خشینه—قُولَانِچ نه خشینه

قول هه لکردن

[ك: دمه لنگ هه تالین بؤ گورجوگول بون.]

ف: پاچه ورمالیدن.

ع: تَشْمُر، تَجْلُز.

قولى

[ك: سورگه له كړای چند نارنگه. (واك: «موجه مدقولى»

یا «جعفر قولى» یا «علی قولى».)]

ف: مخفف «محمد قلى» یا «جعفر قلى» یا «علی

قلى» است مثلاً.

قول

ك: جوش. [قوتی ناری گرم.]

قولاخ

ك: مۆل، خوروز، خورزگه. [خزگه (جینگى كزبورنوى ماسى).]

ف: ژى، ژير، شَمَر، باركين. (محل اجتماع ماهيان)

ع: بُرْكَه.

قولاخ

ك: تۆكل، پۆس. [تونكل]

ف: غوزه.

ع: سَنَف، خِباء، خَرِيْطَة.

وینه-قابلوخ

قولاى

ك: قوتاي، كلفتى. [نستورى]

ف: زفتى، سَتْبَرى، كُلفتى، گُندگى.

ع: مُشَن، رِفْعَة، ضِخْمَة، غِلْظَة.

قولاى

ك: توراويرون. [برانره، گيشته ناكام. (كاتى ييكهاتنى كار).]

ف: انجام، پايان. (هنگام درست شدن كار)

ع: اِنْتِهَاء، اِخْتِتَام، اِتْمَام، مَا بَلَّغ.

قولايهن

ك: قولايهنه، بازويهن. [خشلى قول].

ف: بازويند.

ع: مِعْضَد، قُفَّاز.

وینه-بازوو

قوت

ك: قوتيان. [قوتان (چونه ژير ناو يا دهنگى چونه ژير نار).]

ف: فرورفتن، غوته خوردن. (فرورفتن به زير آب

يا صداى فرورفتن)

ف: جوش.

ع: عُكُوب، اَزِين، غُلَيَان.

قول

ك: قولته. [بن (بنى هيلكه)]

ف: ته. (ته تخم مرغ)

ع: تَحْت.

قول

ك: كول، جوش، قلت. [قولتى نارى گرم].

ف: جوش.

ع: قُور، غُلَيَان، جِيْشَان.

قول

ك: بال. [نو بشمى جلوبىرگ كه باسك داده پوشيت].

ف: آستى، آستين، آستيم، اوستيم.

ع: كَم، قُنان.

قول

ك: دس، بال، ساقول. باهر. [دست. باسك]

ف: دست، بازو، ساق دست.

ع: عَضَد، سَاعِد، يَد.

قول

ك: دسه. ريگه. شاخه. [كوزمل. پل، لا]

ف: دسته. راه. شاخه.

ع: عِدَّة، كُرْدُوس، طَرِيق، شُعْبَة.

قول

ك: قوت، كلفت. [قوتوقول] [نستور]

ف: زفت، سَتْبَر، كُلفت، گُنده، درشت.

ع: ضَخِيم، غُلِيْظ، نَاشِر.

قولاخ

ك: قابلوخ، قَاوُخ، پۆس. [قابز، برگ]

ف: قُبَاخ، قُبَاق. پوست.

ع: قِلَاف، قِلَافَة، غِلَاف. جلد.

قولتمقولات

ك: قوته قوت، هه لپه روداپه. [هه لپه ز و داپه ز]

ف: جست وخیز.

ع: اِزْقَةُ، طَمْرَان.

قولتمقولات ← قلته قلت

قولتيان

ك: ژیر نارچرون، قولته لیدان. [به ناردا رزچرون.]

ف: ناغوشیدن، باغوشیدن، پاغوشیدن،

غوته خوردن، فرو رفتن به آب.

ع: خَوْض، غَوْص، غَرَق، مَقَس، اِنْغِمَاس، اِنْغِطَاس،

اِنْغِطَاط، اِغْتِمَاس، اِغْتِمَار، اِمْتِقال.

قول دان ← قولتيان

قولندر ← قولچماخ

قولف

[ك: قتل]

ف: چیلان، کلان، کلیدان، کلیدانه، قُلْخَم، قُلْخَمه،

کوپله. (چیلانگر یعنی قفل ساز)

ع: قُفْل، مِرْتاَج.

قولف

[ك: (كلى قزچه داخست.)]

ف: اُنْگِيل، اُنْگِيله، اُنْگُول، اُنْگُوله، اُنْگُلَه. (قفل

دگمه)

ع: عُرُوقة، اِبْزِیم.

وینه

قولف

[ك: ناسنیکى باز نیمی بهورك كه له سكی كۆن دهرا و

وهكو خشل به كار دههترا. (قولفی پاره.)]

ف: اُنْگِيل. (قفل پول)

ع: عُرُوقة.

ع: غَطَس، غَمَس، خَوْض، غَوْص، غَوَط.

قولت

ك: قورت، رروت، سەلت. [بیریزشاك]

ف: لُخت، برهنه، لوت، لوچ، غوش، غوشت،

وزت، لاج.

ع: عُور، عَرِي، عَارِي، عُرِيان.

قولتاتن

[ك: قولتاندن (به ژیر ناردا كردن.)]

ف: ناغوشاندن، باغوشاندن، پاغوشاندن،

فروبردن. (فروبردن به آب)

ع: غَط، غَمَس، اغاصه، غَطِيس، اخاضه.

قولتاتن ← قولتاتن

قولتخ

ك: بنه گل، بنه خل، بنكهش، بن قولتخ. [بنه منگل، بن

باخل]

ف: كَش، خَش، كَر، بَغَل، بُنْ بَغَل.

ع: اِبْط.

قولته

ك: قورته. [رزچرون به ژیر ناردا.]

ف: غوت، غوته، ناغوش، پاغوش، باغوش،

باخویش. (فرو رفتن به زیر آب)

ع: غَوْصَة، خَوْصَة، غَمَسَة، غَطَسَة، مَقَسَة، غَوَطَة.

قولته خوهره

ك: ژیر دریایی. [کشتی ژیر نارگر.]

ف: پاغوش، غوته ور، زیر دریایی.

ع: غَوَاصَة، ثَحْت البَحْرِي.

قولتهش

ك: كولهش، روش، بی شهرم. [شهرانی، بددفیر]

ف: عُت، عُتْفَر، بی شهرم.

ع: بَذِي، شَقِيع، وَقِيع، شَرِير.

تولف

لە: دەسه. [دەسك (دەك) دەسكى گۆزە].
ف: دەستە. [قفل كۆزە مثلاً].

ع: عُرْوَة.

وینە ← دەرمەگۆزە

تولف چادر

لە: ئەشكەلە. [قفلى دەروار].

ف: پەل، آشكەك.

ع: زَرْ، شِظَاظ. فليجَة.

وینە ← ئەشكە

تولفوله

لە: جۆش، فواره. [فيچقه]

ف: قَفَّارَه، فَعْوَارَه.

ع: قَوَّارَه.

وینە ← فواره

تولنگ ← قازى قولنگ

تولنگ ← قولنگ

تولنگه

لە: قولنگ، زەنگن. [پاچى دوسر].

ف: كُئنگ، كُئند، كُئنگ، بەشنگ، مێتین، زاغنول.

ع: محفر، معول، مینكاش، صاقور.

تولنگى فيلمهوان

لە: فیلەكۆرت، كەژە. [نامرازىكه فیلەوانەكان فیلە پى]

لێدەخوێن.

ف: آنگۆش، آنگۆزى، آنگۆزى، كۆزە، كۆزى، كَجَك،

سَرَكۆب، كۆب.

ع: معول.

تولوممه

لە: قەلپە، ناھامار. [ناقولا، ناپتەك (دەك) بەردى]

نەناشارا. [

ف: كُئند، كُئنبە، قُئنبە، ناھەموار، نا تراشیدە.

(سنگ ناھەموار مثلاً)

ع: غَضِبَة.

تولوممه

لە: ناگوار. [ناخۆش، داتەخوار (كارىك كە داتەخوار

بێت).]

ف: شېبەست، شېبەست، ژمخت، ناگوار. (كارى كە

بەر خاظر سەخت بێت).

ع: صَعَب.

توله

لە: قول. [بن هیلەك].]

ف: تە. (تە تخم مرغ)

ع: تَحْت.

تولفقول

لە: كۆلەكۆن، قەلەقەلت. [تولفقولت]

ف: قُلُقُل، غُلُغُل.

ع: بَقْبَقَة، غَرغَرَة، غَطْطَة، عُكُوب، ئَشْشِيش،

ئَصِيص، هَزِيز، هِرْه.

توله مه

لە: ساقول، لولاق. [ئەسكەنى بەلك].]

ف: ساق. (استخوان ساق)

ع: قَلَمَة، ساق.

تولەوانە ← قولبەن

قَوْلْ هه لَمهكان

[لە: راوشاندنى قولى جلەبرگ].]

ف: آستین افشاندن.

ع: تَتْوِيب.

قَوْلْ هه لَمالین

[لە: قولەلکردن، خۆ نامادەکردن بۆ کار].]

ف: آستین بەلازدن.

ع: وَنَى الْكَمْ.

قولیان - قولیان

قوم

ل: قوم (شارژچکیده که له باشوری تاراندا.) [

ف: کُم. (نام قصبه‌ای است در جنوب تهران.)

ع: قُم.

قوم

ل: قُوت، قُور، پردهم. [ف: (پُر به یلک دهم نار.)]

ف: هُفت، قُوت. (پُر یک دهن آب)

ع: غُبْجَة، حُسوة، جُرْعَة، شَرِیَة.

قوم

ل: ناره. [کول (جینگه‌یکی تاییسته که مالات - بۆ نمونه

میر - ناری لیده‌نمونه.)]

ف: ناو. (ناوی که گوسفندان مثلاً از آن آب

می‌خورند.)

ع: قُفَة.

قومار

ل: کایه. [یاری کردن لیسر پاره.]

ف: مَنگ، مَنگک، مَنگیا، بازی، قُمار، بُردوباخت،

بُردوباز.

ع: مَیسِر، قِمار.

قوماش

ل: پارچه، کورتال، سرشت. [کالای گزی. سروده‌ها:

سرشت.]

ف: قُماش، جامه، پارچه، بَزیون، بَزیون.

سرشت، هابیخ.

ع: بَر، عَرَض، نَسِیج، قُماش. ماهیة.

قومام

[ل: گیاه‌یکی بناریانگه که گهم و چاردار ده‌کات.)]

ف: بازمیل. (علفی است معروف شبیه به گندم

یا چودان.)

ع: قُمام.

قوماشن

ل: بدریا کردن. [ساز کردن، لئوماندن]

ف: برپا کردن، فراهم کردن.

ع: ایقاع، اِحداث.

قومپاره

ل: بۆم. [قومبه‌له، بۆمبا]

ف: حُمپاره، بُمب.

ع: قُنْبَلَة، حَرَاقَة.

قومپوز

ل: لاف. فیز. [فریشال. خزه‌لکیشان]

ف: قُپْز، لاف، گزاف.

ع: فُجس، فیش. تَفَاخُر.

قومراخ

ل: گورج، ناماده. [ساز، تدیار، حازر]

ف: قُمرق، آماده.

ع: مُهْیَا، واب، حاضِر، مُسْتَعِد، مُتَاهِب.

قوهری

[ل: بالداریکه له تیره کۆتره‌باریکه.]

ف: کُنا، قُمری.

ع: یِمَامَة، قُمری.

وینه

قوهری

[ل: جزه که لهرمیکه.)]

ف: قُمرید، کلم کُردی. (نوعی است از کلم.)

ع: قُکْبِیْط، قُرنِیْیْط.

وینه

قومش

ل: ندغم، کووره، نوغۆم. [ریگه‌ناوی کارتر له ژۆر زویدا.]

ف: کُمش، کومش، آهون، شکاو، فَرکُند.

ع: نَقَب.

قومشكهن

ك: نه شكهن، كاريزكهن. [كسينك كه كاريز

همده كنيتت.]

ف: كُم شكهن، كوم شكهن، كمش زن، كَن كَن، كَتَكَن،

چاه كهن، كاريزكهن، كُماشه، شكاونه، شكاونده،

آهون بر، چاه جو.

ع: نَقَاب، حَقَار، أَكَار، نَرَاخ، مُقَتِي.

قوممومه

ك: بزغز، تيرتيره. [بزغشك]

ف: بُزْمَجَه، بُزْمَزَه.

ع: حِرْدُون، حِرْدُون.

وينه

قوممومه

ك: تُونَك. [تونگه: ده فري مل باريك.]

ف: تَنَك، قُمَمَه.

ع: قُمَمَه، نَعَارَه.

وينه

قومبيدان

ك: مَرِين. [لر كردني كم كم.]

ف: مكيدن.

ع: عَبّ (مليون)، كَرَع (دواب).

قومه

ك: تَه مَهَره، سَه مَهَره، تَه مَهَره. [دهرديلا، كارسات]

ف: تَوَه، پيش آمد، آسيب.

ع: واقِعَه، حادثَه، نازِلَه، كارِثَه، نَائِبَه، فاجِعَه،

فادِجَه، بَلِيَه.

قومهزه

ك: زَوَل. (دهرامزاده) [بيژرو]

ف: آشوغ، خشوك، خشتوك، سندهام.

ع: نَبِيذ، نَغِيل، لَقِيظ، رَنِيم، قَرَعَه، مَنبُذ، مَلَقُوط،

وَلَدُ الزَّنا.

قوممقوم

[ك: دنگي تونگي نار له كاتي ناوواردنوهدا.]

ف: قُلُقُل. (صدای تَنگ آب خوري در هنگام آب

خوردن)

ع: بَقْبَقَه.

قوميان

ك: به ربابرون، قُزَمِن. [قومان، رودان]

ف: سَرَزْدَن، برپاشدن، رُخ دادن، رُخ نمودن،

فراهم شدن.

ع: وُقُوع، حُدُوث.

قومين-قوميان

قُونَاخ

[ك: داري خوارموي تفنگ. (قوناخي تفنگ.)]

ف: قُنْداق. (قنداق تفنگ)

ع: ساق، قُنْدَق، خَشَبُ البَارُودَه.

قُونَاخه

ك: بابَزَلَه. [مهلوتك، لونداخ]

ف: قُنْداقه.

ع: قِمَاط، كِفَاس.

وينه-بابَزَلَه

قُونَاخه پيچ

[ك: لغافني مهلوتكه. (به زوري كنهاري مارت ده كمن به

قوناخه پيچ.)]

ف: نَوَار، قنداقه پيچ. (غالباً حاشيه ي ماهوت را

قنداق پيچ مي كنند.)

ع: سَبِيْبَه، طَرِيْدَه، قِمَاط.

وينه-بابَزَلَه (۲)

قُونَسُول

[ل: (ک: جیگری بالیزا.)]

ف: قُنْسُل. (نائب سفیر)

ع: قُنْصُل.

قوتنه

ل: گرمه ته. [قنه (ریشتی کور.)]

ف: خرام. (راه رفتن کبک)

ع: کشح، اُبوز، حَجَلان.

قوو

ل: قوله، ههرا، خولور، ئال. [قِهَتر]

ف: غو، غوغا، نوف، توف، هنگامه، قالمقال.

ع: جَلْبَة، لَغَط، لَفِيط، لِفَاط، ضَوْضاء.

قووو

[ل: (ل: بالنده کی دهرییه که پیره کی زَر نمره.)]

ف: قو، آرج. (مرغی است دریایی که پر آن خیلی

نرم است.)

ع: فُون، اُردف.

قوویا

ل: وَلَین. [نغز شیتینکی پیسته. (زیبکه گه لیکی

بناربانگه.)]

ف: داد، بریون، گوارون، اگریون، آندوب، آندوج،

آنروب، آندروب، ولین. (جوششی است معروف.)

ع: قُوباء، سَوْداء.

قووت

ل: قورته ل، روت، روتته ل. [بی پُوشاک]

ف: لوت، لُخت، وُرت، برهنه.

ع: عُریان، اَضْکَل.

قووت

ل: لوروش. [چورنمغاری تیکه له گوروش.]

ف: قُوت، قووت، بُنگش.

ع: بَلَح، سَرَط، سَلْج.

قووت دان

ل: قورت کردن. [به گورودا بری کردنی تیکه.]

ف: بُنگشتن، آغالدن، آغالییدن، نُوارییدن،

اُوباریدن، فروبردن، قورت کردن.

ع: بَلَح، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، عَبّ، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِسْتِرَاط.

اِزْدِقَام، لَهْم، لَهْم، تَسْلُج، تَرْقَف، اِسَاعَة، هَلَقَة.

قووت کردن

ل: لوروش کردن. [قورت دان]

ف: بُنگشتن، آغالدن، آغالییدن، اُوبارییدن،

نُواریدن، قورت کردن، فروبردن.

ع: عَبّ، بَلَح، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِزْدِقَاف.

اِسَاعَة، تَسْلُج، تَرْقُف، اِزْدِرَاد.

قووتنکر

ل: لوروشکر. [قورتدر]

ف: آغال، اُوبار، قورتکن.

ع: بَلَوَع، هِلَقَام، عَابّ.

قووت لایه مووت

ل: نمنوا. [خواردنی کم] هر نموده که مرزف نمرت.

ف: آشام، آشام، خور، خورا، خورای، خواره،

خواربار، خواجه بار، خوا، نوا. (خوراک اندک)

ع: مُسَكَة، قُوت لا یَموت.

قووتلورقووت

ل: روتورقوت. [بی پُوشاک]

ف: لخت و برهنه.

ع: عاری و عُریان.

قووته

ل: چه که، روتته ل، روتته ل. [قورته له، بی خورد]

ف: پُزدی، وُرتنه، فرومایه.

ع: اَضْکَل، عُور، اُزْدَل الناس.

قووته

ل: قورته. [رُزچورن به ژیر ناردا.]

ف: غوته، ناغوش، باغوش، پاغوش.

ع: غوصه، خوصه، غطسه، غمسه، مقسه، غوطه.

قوتل

ل: قورت، روتل، روت، پدل. [پرزشاک]

ف: لخت، لوت، ورت، برهنه.

ع: غریان، أضکل.

قوتل کرد

ل: خستی به گه لوریا. هیلورشا. [قوتی دا.]

ف: او بُرد، آغالید، قورت کرد.

ع: بَلَعَ، ابْتَلَعَ، اِثْمَمَ ...

قوتل

[ل: قوتلندن (ول: قوتلندنن چار.)]

ف: به هم گذاشتن. (چشم مثلاً.)

ع: غُمَض، اِغْمَاض.

قوتل

[ل: مشت کۆل ساز کردن.]

ف: گره کردن، مشت کردن. (مشت را گره کردن)

ع: جَمَعَ، اِطْبَاق.

قوتل

[ل: قوتل]

ف: به هم گذاشته شدن.

ع: اِغْتِمَاض، اِنْقِمَاض، اِنطِباق.

قوتل

[ل: قوتل]

ف: گاو دنبال.

ع: مَخْرُوط.

وینه ← مَخْرُوطی

قوتل

ل: لوریه. [دنگیکه. (ول: دنگی ریوی.)]

ف: زوزه. (صدای روباه مثلاً.)

ع: ضَبَاح، عَواء، عَوَّة، وَاوَّة.

قوتل

ل: نوریه. [نوریه (دنگی گریان.)]

ف: سوله، خَراره، خَرَوِله. (صدای گریه)

ع: حَنین، رَنین. عَویل، شَهیق.

قوتل

قوتل

[ل: بدلا لیسر بدلا، نه گیتی له درای نه گیتی.]

ف: قوز بالای قوز.

ع: ضَغِطَ عَلَى اِبْأَلَة.

قوتل

ل: نوریه کردن. [خوتلندی کله شیر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، خواندن خروس.

ع: قَوِق، رَقِی، رُقَاع، رُقَاع، صُقَاع.

قوتل

[ل: خوتلندی کله شیر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، آواز خروس.

ع: قَوَاقَة، رَقِیَة، فِیق، رُقَاع، رُقَاع، صُقَاع، صُرَاح.

قوتل

قوتل

ل: قورله، هدر، خوتلونه، قاورق. [قورله قورل، هدرای

زدر.]

ف: غَوَغا، غَوَغَو، غَوَاغَو، غُلْغُلَه، خَلْاش،

خَلالوش، تَلْاج، تَلانْج، قوف، تلاتوف، توفاتوف،

هنگامه، هتیا هو.

ع: ضَوْضاء، جَلْبَة، مُراء، صَنْخَب، ضَنْجِیج، مَهْمَمَة،

وَاوَة.

قوتل

ل: قورله کردن. قاور کردن، هدر کردن، بانگ کردن.

[هادر کردن، قیاندن]

ف: داد کردن، فریاد کردن، بانگ کردن.

ع: نداء، صیاح.

قووله

ل: قال، همرا، قور، قار، خولور، قواور، خولغوله، که پورده،

زله. [قربور]

ف: بلغاک، توف، نوف، تلانج، تلانج، خللاش، شور،

غرنبه، هنگامه، غوغا، داد، فریاد.

ع: ضوضاء، ضوضی، وعی، وعی، جلبه، صخب،

ضجیح، قُبُوب، هممه، وکوله، ضجه، عیاط، لجه،

جدقة، هراء، هزامن.

قوول

ل: چان. [جنگایک که بنده کی رزچرویت.]

ف: گو، گود، ژرف، غفج، نفول، فرو، دور.

ع: قعیر، عمیق، معیق، مجیح، زوراء.

قوولایی

ل: قولی. [چالایی، نرمایی]

ف: نره، نراب، گودی، ژرفی، غفچی، نفولی.

ع: عمق، لجه.

قوولکه

ل: کوانگ. [کوانو (دهک) کوانوی ژیر قورسین.]

ف: اجاق. [اجاق کرسی مثلاً.]

ع: اره، وعره، کانون.

قوولی

ل: چالی. [قودلایی]

ف: گودی، ژرفی، ژرفا، گودا، غفچا.

ع: عمق.

قوولینه

ل: وینه. [وینهی بودچک] [قورتالی بچورک.]

ف: سراجچه.

ع: سنله.

قوون-قنک

قوه

ل: هیز، زذر، گریک، گپر، توانا، تاوشت. [ریزه]

ف: نیرو، وسه، توان، توانایی.

ع: قوه، قُدره، طاقة.

قوهتغهلب

ل: دلیری، دلداری، دل قایمی. [ریه (تینی دل).]

ف: تفنود، دلیری، دلداری. (استواری قلب)

ع: نجدة. طمانینه، قوه القلب.

قوهی باسیره

ل: سؤما، ویتایی، سؤمای چاو، هیز چاو، هیز دین. [هیزی]

بینن.]

ع: باصیره، قوه الباصیره.

قوهی بهرق

ل: زذر برورسکه. [هیزی هوروتریشقه.]

ف: نیروی درخش.

ع: قوه البرق.

قوهی جازیه

ل: کیش، کیشایی، زذر کیش، هیز کیشایی. [کیشهیز:

هیزی راکیشان.]

ف: کشایی، کشنده، رباینده، نیروی کشایی.

ع: جاذبه.

قوهی هافزه

ل: بید، هوش. [زبین]

ف: یاده، یاد، هوش.

ع: حافظه.

قوهی دافعه

ل: پهرت کردن، فیهده، زذر پهرت، هیز درورمخستن. [هیزی]

پالیتومنر، هورورم.]

ف: گریزاننده، نیروی گریز.

ع: دافعه.

قوهی زایقه

ل: چهشایی، چهشتن، هیز چهشتن، تام زوان. [تام کردن،

چپشتن]

ف: چشش، چشایی، نیروی چشش.

ع: ذائقة.

قوهی سامیه

ل: ذنموی، نه ذنموی، هیز نهفتن. [بیستن]

ف: شنوش، شنوایی، شنوا.

ع: سامعة.

قوهی شامه

ل: بزیایی، هیز بز، هیز بز کردن. [بزن کردن]

ف: بویش، بویایی، بویا.

ع: شامة.

قوهی شهوانیه

ل: هزل، هروس، مرخ، ناروزو. [هیزی جوتبون]

ف: باه، آژ، هوس، آرزو.

ع: شهوة، شهوانیة.

قوهی عاقله

ل: زانست، زانایی، تیگه‌یشتن، مایه زانین. [ژری]

ف: سنجاد، دانش، دانایی.

ع: عاقله، ذراكة.

قوهی كه‌هروانیه

ل: کاروایی، کاروایی، [هیزی کاربایی، هیزی بارگاری

بورن، کیشیتز]

ف: کاهربایی، کهربایی.

ع: برقیة، ناریه، جاذبة.

قوهی لامسه

ل: سارایی، هیز سارایی. [هیزی بمرکوتن]

ف: بزمج، بزماس، پرماس، پروس، ساییایی،

سایش، پسایش.

ع: لامسة.

قوهی مونه‌خسیله

ل: راویژ، بیر، زرد بیر. [هیزی بیرکدره]

ف: اندیشه، سگالش، نیروی سگال.

ع: مُتَخَيِّلَة، مُتَفَكِّرَة.

قوهی مونه‌سوویره

ل: نه‌نگار. [هیزی بزچون]

ف: پندار، انگار.

ع: مُنْصَوِّرَة.

قوهی مودریکه

ل: شمس، زانایی، وینایی، زانست. [هیزی ناوزان]

ف: یابایی، یابا، یابنده، دانایی، دانا، داننده،

دانش.

ع: مُدْرِکَة، ذِراکَة.

قوهی مومهبیره

ل: وینایی، شناسایی، هیز شناسین، هیز شناخت. [هیزی

ناسین]

ف: نیماد، بازگشا، شناسایی.

ع: مُمَيِّرَة، مُشْخِصَة.

قوهی ناتیقه

ل: گزیایی، هیز وتن، هیز دم. [هیزی ناخواتن]

ف: کرویز، گویایی.

ع: ناطقه.

قوهی نامیه

ل: خیز، هیز خیز، هیز خیزیان. [هیزی گشه‌کردن]

ف: شسن، رویایی، رویا.

ع: نامیة.

قوهی واهیمه

ل: ترس. [هیزی مترسی]

ف: ترس، ترسایی.

ع: واهمه.

قهباخ

ل: قواخ، قابلخ، قولاخ. [قابز، برگ]

ف: قباخ، قباق، غوزه.

ع: غلاف، قِلاف، سِنَف، خَرِيطَة، مَحْفَظَة.

وینه-تبلزغ

قهبز

ل: به‌سیاک، گریاک. [بسرار، گیار]

ف: گرفته، بسته.

ع: مُنْقَبِض، مُنْسَد.

قهبز

ل: نوشته. [کاغیزی نوسراو که ده‌کرته بدلگه]

ف: چک، نوشته، رسید.

ع: قَبْض، سَنَد، مَدْرَك.

قهبزویه‌ست

ل: کفتوکز، سفتوشل، بژوگر، قرچوبه‌م. [هاتنویه‌دل و

کشان]

ف: سفتوشل، پَخَس و بَم.

ع: قَبْض و بَسَط، اِنْقِباض و اِنْبِساط.

قهبزی نه‌لواصل

ل: ره‌سید. [رسل: بدلگمی گدیشتنجی]

ف: یافته، رسید.

ع: الواصل، قَبْضُ الوُصُول، سَنَدُ الوُصُول.

قهببول

ل: قه‌بول، ره‌وا، گوارا. [پسند]

ف: پذیر، سپاس، قبول.

ع: قبول.

قهببول کردن

ل: قه‌بول کردن، سه‌ئن، گرتن، ره‌وا داشتن، گوارا کردن،

هم‌وار کردن، هه‌لگرتن، گه‌رده‌ن‌گرتن. [پسند کردن،

ره‌گرتن، گرتنه‌نست]

ف: قبول کردن، گرفتن، پذیرفتن، رواداشتن،

گوارا کردن، هم‌وار نمودن، برداشتن، گردن گرفتن.

ع: قَبُول، أَخَذَ، ثَقِيلٌ، تَحْمُلٌ، إِجَابَةٌ، اِنْجَاد.

قه‌بيله

ل: گرز، تی، هز. [تایمه، خیل]

ف: گروه، تیره، دوده، دودمان، خاندان، خانواده.

ع: قَبِيلَةٌ، طَائِفَةٌ، سِلْسِلَةٌ، قَوْمٌ، رَهْطٌ، عَشِيرَةٌ.

قه‌پ

ل: گاز. [قبال]

ف: گاز، کب، کپ.

ع: عَضٌ، ضَعْفٌ، نَهْشٌ، نَهْسٌ، اِنْتِهَاسٌ.

قه‌پان

[ل: ترازوی گهره]

ف: قپان، کپان، کُرسْتون، گُرسْتون.

ع: قَبَانٌ، قَفَانٌ، قَرَسْطُونٌ.

وینه

قه‌پان

[ل: پایمی روکاری دیواری حیره‌ش.]

ف: قپان. (پایه‌ی تاق‌نما)

ع: سَنَدٌ، دِعْمَةٌ، زَاوِرَةٌ.

قه‌پانن

ل: رفائن، تاپن. [فراندن]

ف: قاپیدن، ربودن، کاپیدن.

ع: اِسْتِلاَبٌ، اِخْتِطَافٌ، اِمْتِلاَسٌ، اِخْتِلاَسٌ، اِزْدِلاَعٌ،

اِزْدِقاَفٌ، نُشَل، نُدَل.

قه‌پ گرتن

ل: گاز گرتن. [قبال‌گرتن]

ف: گاز گرفتن، کپ گرفتن، خَسانیدن.

ع: عَضْ، ضَعْم، نَهَش، نَهَس، اِنْتِهَاس.

قه پۆز

ل: پۆز، پۆز، [ده مولهوس]

ف: پوز، فوز، فوس، کپ، نور دهن، بیخی.

ع: خَطْم، فِتْطِيسِيَّة.

قه پۆز

ل: که پۆل، کاپۆل، کەلله، کاسه ی سر. [کاژه له،

قایینکسر]

ف: سر، کله، کوپله، کاسه ی سر.

ع: رَاس، جُمْعَة.

قه پیا

ل: قاپیان، رپیان. [فرپتران]

ف: قاپیده شدن، کابیده شدن، ریوده شدن.

ع: اِنْسِلَاب، اِنْخِطَاف، اِنْخِلَاس، اِنْزِلَاع،

اِنْزَاق ...

قه ت

ل: هەرگیز، هیههخت. [هیچ کاتیک]

ف: هرگز، هیهچ گاه.

ع: قَط.

قه نا

ل: ریخه خوره. [فتی: بالتدییه که.]

ف: سغود، سغود، سنگ خوار، سنگ خواره،

سنگ خور، سنگ خوره، سنگ خورک.

ع: قَطَاة.

قه تار

ل: رزن، راسه، [ریز، رنجه که]

ف: رنج، رده، خره، راسته.

ع: رَدِيف.

قه تار

ل: دهسه. [کۆمەڵ (بۆ غۆڕه): دهسه یلک و لاخ.]

ف: دسته. (یک عدد الاغ مثلاً).

ع: قِطَار، قِطَارَة.

قه تار

ل: رزن، رسه. [ریز، دسته]

ف: قطار، راسته، دسته.

ع: صَفّ، سَطَر، عِدَّة، کُردوس، قِطَار.

قه تار - ماشین

قه تارچی

ل: و لاخدار. [چاروادر]

ف: الاغدار، خرکدار.

ع: حَمَار، يَغَال.

قه تاره - قه تار

قه تران

ل: دهجیل. [دەرمانیکی رهش و چیره.]

ف: قُطْران، کُتران، کُتیران، شُربون.

ع: ههنا، قَطَر، قُطْران، دُجیل.

قه تره

ل: تک، تکه، چک، ریزه. [دَلۆپ، تۆزقان]

ف: پنده، یوجه، چکه، سرشک.

ع: قُطْرَة.

قه تره لکین

ل: تلپتکین، ئاودزک. [ئامرازی ئار تکاندن. شریقه]

ف: جَرغاتو، سرشک ریز، آب دزدک.

ع: مَضْحَة.

وینه - ئاودزک

قه تهره ی باران

ل: تک، تکه، دانه، ریزه. [دَلۆپی باران]

ف: چکه، چک، ژیک، ژنگ، سرشک، ریزه.

ع: قُطْرَة.

۱- له دهسنوسه که دا وا نووسراوه به لām له وانیه «دهسه»

فہرست

ک: قرتائن. [برین، گرتن]

ف: زدن، بریدن، گرفتن.

ع: قَطّ.

فہرست

ک: تیکہ. [پارچہ، بش، کورت]

ف: تکہ، پارہ، لُخت.

ع: قِطْعَة، حِصَّة.

فہرست

فہرست

ک: قرتینہ. [نامرزی قرتاندنی نوکی قہلمزدل.]

ف: خامزن، قطزن.

ع: مِقْط.

فہرست

ک: بریاگ، لہ لہ کریاگ، بگردگ، سلطان. [پراوہ، لیبورہ.

حدقی، بن دودلی]

ف: آوری.

ع: قَطْعِي، بَثِّي، جَزْمِي، یَقِینِي.

فہرست

ک: کوشتار، کوشتن. [خوتنریزی، لہلاچز]

ف: کُشتار، کُشتن.

ع: قَتْل، قَعص، جَز.

فہرست

ک: قوت، دماگ، قہتیس. [لسر هست، تیبینیکر.

بن دہرتان]

ف: بیوس، درماندہ، واماندہ.

ع: مُتَرَصِّد، مُتَرَقِّب، مُتَنَظِّر، مُعْطَل، مُضْطَر.

فہرست

فہرست

[ک: ہوزکی تورکمانہ کہ بمعوزی پاشایانی قاجار لہ

قہلم دہرت.)]

ف: قَجَر، قاجار. (طایفہ ای هستند از ترکمن کہ

سلاطین قاجار منتسب بہ آن ایل هستند.)

ع: قاجار.

فہرست

[ک: جزرہ سریشیکہ. (تغیا سریشی چوارگوشہ دہدن

بہ سریندا و لہ ژتر ملیاندا بہ دہری دہیسن، نیر

سریش و کلار ناکنہ سرین، لہ ہوزی قاجارہ ہاتورہ.)]

ف: قَجَرِي، (فقط چارقرد روی سر می اندازند و

زیر گلو سنجاق می زنند بدون کلاه و کلاخی،

منتسب بہ ایل قاجار است.)

ع: قَجَرِي.

فہرست

فہرست

ک: کوپان قہمری. [جزرہ کورتانیکہ، لہ ہوزی قاجارہ

ہاتورہ.)]

ف: پالان قجری. (قسمتی از پالان است منتسب

بہ ایل قاجار.)

ع: مَعْرَکَة.

فہرست

ک: جنہ، لہ رن، حدہری. [سوزانی]

ف: غَر، لَوْتد، چندہ....

ع: مَلُوک، عاھرَة، فاچرہ، مِیْعَرَة، مومِسَة، شَلَاقَة،

شہزادَة، قَحْبَة، فاحِشَة.

فہرست

ک: بالا، بدژن، گز، دریزی، تیر، توز. [بژن، بگری]

ف: بالا، بَشَن، قَد، بلندی، پُرز.

ع: قَد، قَاْمَة، قِیْمَة، قَوَام، طول.

فہرست

ک: ننازہ. [بر، ہیندہ، ننازہ]

ف: اندازه، قدر، قدر.

ع: قد، قدی، قدر، مقدار.

قه

ك: چن. [لژی بسمه یه كدهاتورو.]

ف: تا، شك، چین.

ع: طی، ثنی، راحة.

قه

ك: قه یاره. [غداره (شمشیری راست).]

ف: قدازه. (شمشیر راست)

ع: قدازه.

وینه-تیره

قه

ك: لاره، لابه، لابه، نه، نیک. [له قدی کتوره - رنگی کورتوره

- روشتن.]

ف: نزدیک، از کمر کوه رفتن.

ع: تَمَنَّقَل، السَّيْرُ فِي الْمَنَّقَل. (أي: الطريق في وَسَطِ

الْجَبَل)

قه

ك: پشون، پشتبن، که مهربان. [پشتین]

ف: تکیبند، قدبند، کمر بند.

ع: وشاخ، رُنْجَب، مِنْطَلَقَة.

قه

ك: ژیان، پله، پایه، نه، نازه. [نرخ، ریز، ناست]

ف: بها، آرز، آرج، ورج، نیا، بَلَنج، پایه، اندازه،

بزرگی، آرمندی، آرجمندی.

ع: قدر، شان. نَرْجَة، مَرْتَبَة، مَنْزِلَة، عَظْمَة، رَفْعَة،

وَقَع، مَوْقِع، قِيَمَة.

قه

ك: پایه پیدان، پله پیدان. [حورمست گرتن، ریزلینان]

ف: بزرگ داشتن، آرجمند داشتن، آرممند داشتن.

ع: شوق، تقدیر، تکریم، تعظیم، اعزاز، اکرام،

احترام.

قه

ك: مورچاننوره. [نوشتاننوره]

ف: تا کردن، تاه کردن، ته کردن، نور دیدن.

ع: طئی، عطف، تثنية.

قه

ك: برینه، [داهیتان، برینی دار.]

ف: شکستن. انوار کردن.

ع: قطع، ثقلع.

قه

ك: بالا، قدوقهواره، بهژن، توز. [بهژن]

ف: بَشَن، بالا، قدوبالا، قدوقواره.

ع: قد، قامَة، قِيَمَة.

قه

ك: بالا، تی، نه نازه، بهژن، توز. [بهژن]

ف: بالا، بَشَن، اندازه، قدوقواره، قدوبالا.

ع: قد، قامَة.

قه

[ك: ده رتکه شلمنی تیدا ده خونه (قابی گوره)]

ف: ریغال، کاسه، پیمانه، جام. (جام بزرگ)

ع: قَدَح، عَس، رَقْد، قَعِب، قَوَاب.

وینه

قه

ك: یاساخ، قَرُخ. [رتندارو، پاران]

ف: قَدْعَن، غَدْعَن، یاساخ، قُرْغ، قُرُوغ.

ع: مَنع، نَهی، تَحْذِير، اِنْذَار. مَمْنُوع، خَلُوع.

قه

ك: قَرُخ. [پاران (دارستان یا نالعبارتك كه تاییستی

خواهییستی و خه لگی لی ده گپه رتتوره).]

ف: قُروغ. (جنگل یا علفزار که از مردم منع می‌شود و به مالک اختصاص دارد.)

ع: حَیر، جَمی، اُنْف.

قدهد

ک: به‌ش، نویشته. تهره، سدهره. [پاژ، براره، چارنوس.

کارسات]

ف: بوش، سَمناک.

ع: قَدَر، قِضاء، مُقَدَّر، حادِثَة.

قدهک

[ک: پارچه‌به‌که. (خامی رنگ‌کرا.)]

ف: قَدَک. (متقال رنگ شده)

ع: قَدَک.

قدهم

ک: پا، هَنگاو. [پن، شتار]

ف: پا، گام.

ع: قَدَم، خَطوَه، رَتوَه.

قدهمخیر

ک: خورشپا. [پیریلخیر]

ف: خجسته‌پی، سپیدپا، نیک‌پی، خجسته‌پی،

فرخنده‌پی، خوش‌پی.

ع: مُبارکُ القَدَم، خَیرُ القَدَم، مَسعودُ القَدَم.

قدهمشیر

ک: به‌دپا. [پیریلشیروم]

ف: دژپا، سبزیپا، دژپی، شوم‌پی، بدپا.

ع: مَشوَرُ القَدَم.

قدهیفه

[ک: خاری]

ف: قَدیفه، هول، آب‌چین.

ع: قَطیفَة، قَرطَفه، قَطیفَة، خَمَلَة.

قدهیم

ک: بوگ، هدیوگ، کونه. [هویو، پینروتا]

ف: قدیم، باس، جاوید، دیرینه، کهنه، باستان،

بوباتش، دیرین.

ع: قَدیم، دَه‌ری، قُدُموس، قِدماَس، قَنفَرش،

خَنَدَرَس، مُتَد، قَنسَری، اَزکی، عَتیق، عاتِق.

قدهیمیکهل

ک: سالدارگهل، سائره‌گهل، پیشینیکهل، گوزه‌شته‌گهل.

[پیشینیان]

ف: نیاکان، پیشینیان، گذشته‌گان، پیران،

سال‌خوردگان.

ع: قُدما، مُسَنین، مُعَمَرین، شیوخ، اَه‌مام، هَرَمی،

هَرَمین، مُتَقَدِّمین، اَسلاف.

قهرابه

[ک: ده‌ری گرهی شراب.]

ف: قَرابه، صُراحی.

ع: ناجود، صُراحیّه.

وینه

قهراخ

ک: قمرخه، چه‌مک، کنار. [نزار]

ف: کران، کنار.

ع: حَرَف، سیف، طَرَف، حافَة، حاشیّه، جانب.

قهرار

ک: په‌یان، به‌. ستار، پایداری. [به‌تین، راوستای،

دام‌وزان]

ف: سامه، هنریز، پیمان. هال، خُست، پایداری،

آرامش.

ع: قَرار، عَهْد، مُعاهَدَة، ثبات، سَکون.

قهارداد

ک: تهی، بره، په‌یان. [به‌تین‌دان، یه‌کلایی‌کردنوه، پرینوه]

ف: سامه، هنریز، پیمان.

ع: قَرار، عَهْد، شَرط، ثبانی، مُواضَعَة، مُوافَقَة.

قمرارگا

ل: ررینگا، ره‌قره‌گا، ئارامگا، ستارگا. [شوتنی نۆقره‌گرتن.

(ستارگای مرژد یا گیانداران.)

ف: بَرواز، کُنام، هالگه، خُستگاه، آرامگاه.

(قرارگاه آدمی یا حیوانات)

ع: مَقَر، مُسْتَقَر، مَسْکَن، مَمان.

قهران

[ل: قران (پاری یلک مسقالی زیو، سکهی ئیران.)

ف: قران، هزاردینار. (پول یک‌مئقالی نقره،

سکهی ایران)

ع: قَران، وَدَق، وَدَق، وَدَق.

قهراو

ل: شهرم. [نارنگ]

ف: شَبَبَم.

ع: نَدَوَة، نَدی.

قهرپۆز

ل: کاسه، قارپۆز. [بۆزی چرا.]

ف: کاسه، قارپۆز.

ع: قَرَبُوس، قَرَبُوس، قَرَبُوت.

وینه-هَپایز

قهرپۆز زین

ل: کەتَبه، قارپۆز زین. [لوتکی پیتشی زین.]

ف: زین کوهه.

ع: قَرَبُوس، قَرَبُوت.

وینه-هَپایز (۲)

قهرز

ل: رام. [قهره، قهرت، دهرن]

ف: وام، آوام، پام، فام، بام، آبام، سامه. بدهی.

ع: قَرَض، دَین.

قهرزار

ل: بدیکار، وامدار. [کستیک که قهرزی خه‌لکی له لایه.]

ف: ناشک، نیشک، نلشک، نلشک، نلشک، بدهکار،

وامدار...

ع: مقروض، مدیون، غَرم.

قهرزوقوله

ل: وامداره. [قهرزی پزربلار.]

ف: قرض و قوله.

ع: قَرُوض، قَرَض.

قهرسه‌قول

ل: تهرس، پهرین. [تهرسه‌قول]

ف: سرگین، پهرین. (تَزْک)

ع: خُراء، روژ، زیل، نثیل، بَعْرَة، جِلَة، دَبْلَة، فُتَة،

عُرَة، مَداد، سَرَجین، سَرَقین.

قهرسه‌قول خله‌وکه‌ره

[ل: گروخلیتکه، گروگلینتکه]

ف: چَلاک، چَلاَنک، خُروی، خُزوک، خوزدوک،

گوزد، گوگار، گوگال، سرگین‌گردان،

سرگین‌گردانک، سرگین‌غلطان.

ع: مَنَدُوسَة، خُفَسَة، خُفَسَاء، جُعَل.

وینه

قهرقاؤل

ل: چۆز، مره‌کینی. [بالدارنکی کللهدرژه.]

ف: تَزْنگ، توزنگ، جوزبور، چورپور، بور، چور،

تَدرو، تَدْرُد، تَدَو، قرقاؤل، خروس کوهی.

ع: تَدْرُو، تَدْرُج، دیک بَری.

وینه

قهرقه‌شه

ل: گیتچهل، هه‌چهل، ده‌نگه‌شه، شه‌لتاخ، دهبه. حوله‌سی.

[تەشقەلە. مشتومر]

ف: خَرَخْشَه، غَرغْشَه، قَرَقْشَه، خَرَسَه،

خَرْجِسْتَه. ذَبَه، شَلْتاق.

ع: ضَغَوْ. نِزاع. جِدال.

قهرن

ك: سه-ساڤ. [سهده، (ههنگلئ كس به مانای سی سال به کاریان هیناره.)]

ف: قرن، سهده. (بعضی بر سی سال اطلاق کرده‌اند.)

ع: قَرْن، جیل.

قهره

ك: ره‌شایی. [ره‌شیتی]

ف: سیاهی. (ترک هم «قهره» گوید.)

ع: سَواد.

قهره

ك: نشانه، دیار کرد. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه.

ع: سِمَة، وَسْمَة، علامَة.

قهره

ك: توغن، قهره‌خه، نه‌زیک. (قهره‌كه‌فتن) [توغن، نریك]

ف: گورد، گورداگورد، نزدیک. (گورد چیزى افتادن)

ع: حَوْل، قُرْب.

قهره‌بالغ.

ك: جه‌غاج. [پرایى ناپوره له شورتنيك. (وشه‌یه‌كى

تورکیه.)]

ف: جنجال. (ترکی است.)

ع: ازبحام، اجْتِماع.

قهره‌بوو

ك: قهره‌ی، چیره. [بژارده‌نره، هینانه‌ی]

ف: شبیان، داشن، داشاد، پاداش، چهره. سزا.

ع: تَلَاق، تَدَارُك، جُبْران، جَزاء، أَجر، دین.

قهره‌پوول

ك: پوول ره‌ش. [پاره‌ی رمشی مسین كه سه‌ دانسی يك

قران - واته بیست شایی یا هزار دینار - بووه.]

ف: پَنَشیز، پَنَشیزه، پَنَشی، بَچیز. (پول سیاه

مسی كه یکصد دانه از آن یک قران بووه، یعنی:

بیست شاهی، كه هزار دینار باشد.)

ع: فُلَس، فُلوس.

قهره‌چنخ.

ك: ده‌لو، چه‌نهریژ. به‌دوریژ. [چهنوره. زمان‌بیس (ره‌یه‌كى

تورکیه.)]

ف: چانه‌زن، سیاه‌چانه، سیه‌چانه، چانه‌سیاه.

بدگو. (ترکی است.)

ع: شَطَاح، مِه‌ذار، ثَرثار، وَعَواع، غَیَاب، عَیَاب.

قهره‌چوول

ك: تاق. (قهره‌چوولیان بریا: تاقیان نه‌ما.) [تاك، دانه]

ف: سیاهی، سیاهی‌بیابان. (پسین نفرشان

نابود شه.)

ع: سَواد. فرد.

قهره‌چی

ك: كاوی، بیژنگ‌فرۆش. [قهرج]

ف: كاوی، غُرْبیل‌یاف.

ع: كِرِیالی، كِرِمانی.

قهره‌زاخ

ك: قهره‌قاژ، گریژك، هه‌رزه، چناكه‌شکیك، هه‌رزه‌ویژ.

[گریژك، ززریلی، فروریس]

ف: هه‌رزه‌گو، گریژوك.

ع: هَرع، هَرَمَع، كَثِیرُ البُكَاء. شَطَاح، شَریر.

قهره‌سۆران

ك: چه‌ته، دزگیر، رادار. [ژاندارمی جهره‌گر.]

ف: قهره‌سوران، راه‌دار.

ع: اَمْنِیَة.

قره سهود

[ك: جۆره تۆنگىكى مسينه.]

ف: قَراسَبو.

ع: قَرا، قَرع.

وينه

قره قازر

ك: قازر، گرینۆك، فره گرى. [گَرۆك (مندالتيك كه زدر

ده گرى).]

ف: وقوقو، گرینوك. (بچه‌ای كه زياد گريه كند.)

ع: هَرع، هَرع، هَرَمُع، بَكِي، بَكَاء، كَثِيرُ الْبُكَاءِ.

قره قازره

ك: گريان. [شيوه (گريانی زدر).]

ف: زارای. (زياد گريستن)

ع: تَضَرُّع، قَلَق، اِنْزِعَاج، قَلَقَّة.

«قره قرووت»

ك: كه شكه برده. [جۆره كشكيكه. (وشه‌یكى توركيده).]

ف: تَرپه، تَرپَك، تَرپَك، تَرپ، تَرَف، سياه كشك،

كشك سياه. (ترکی است.)

ع: مَصَل، طَرِيق.

قره قوش

[ك: نهخوشينيكي نسه. (ماده‌یكى وشكه كه لاملارای

دست يا پيى نسه‌دا دوده كوريت).]

ف: عَرَن، قراقوش. (ماده‌ای است خشك كه در

پهلوی دست يا پای اسب به هم می‌رسد.)

ع: عَرَن، عَرَان، عُرْنَه، اَعْظَمُ السَّبِق.

«قره قوش»

ك: هه‌لۆ. [بالتديه‌یكى رمشی راه، وشه‌یكى توركيده].]

ف: آله، آلوه، قره قوش. (نوعی از مرغ شکاری

است كه سياه رنگ است، تركی است.)

ع: عَقَاب.

قره مينا

ك: پشتار، دوانچه. [(دهمانچی دهم بلاز).]

ف: قره مينا، تپانچه. (طپانچه‌ی دهن‌گشاد)

ع: قَرَامِيَّة، طَبِيْعَة.

وينه

قره نفلول

ك: ... مينه‌ك. [گولتيكى بچوركه له تيره‌ی مينه‌ك. (پيره

زدر كه مينه‌ك و پيره كهمكه قره نفلول، به مينه‌یكى

چينيش كه رمش و بزغوشه هر ده‌لتن: قره نفلول).]

ف: قرنفل، ميخك. (پُرپر را ميخك و كَم‌پر را

قرنفل می‌گویند. ميخك چيني را هم كه سياه و

معطر است قرنفل گویند.)

ع: قَرْنَفُل.

وينه

قره واش

ك: كاره كمر، زهرخې. [كنيز، كاره كمر]

ف: داه، كنيز، زرخريد.

ع: جَارِيَة، سُرِّيَة، خَادِمَة.

قره دول

ك: پۆس، دېدوان. [(سواری چارديری لشكر).]

ف: يَزَك، پُست، قَلاوَن، ديده بان. (سوار

مُسْتَحْفَظ لشكر)

ع: جِلَوَان، رَيِيَّة، طَبِيْعَة.

قره دول

ك: نشان، نشان گرتن. [نامرزی تاييستی نشان‌گرتن له

تفنگدا.]

ف: خيكال، نشان، قراول. (قراول تفنگ رفتن)

ع: غَرَض، نَيْشان.

«قره دول»

ك: پاه‌ران، چاته. [نیشگر (وشه‌یكى توركيده).]

ف: یزک، پاسبان، دیده‌بان، قراول. (ترکی است.)

ع: خفیی، حارس، مُسْتَحْفِظ، قراغول.
قهرهونه

ل: کرم. [کرمی میوه‌ی وشلیمو.]

ف: کرم. (کرم میوه‌ی خشکیده)

ع: اَرْضَة.

قهرهوی

ل: قهره‌بو، چیره، پاداشت. [بژاردن، هینانوه‌جی]

ف: داشن، داشاد، پاداش، شیان، چهره.

ع: ثلاثی، ثدارک، جبران. جزاء، دین، اجر.

قهرین

ل: هاور، هارچه‌شن، وک. [هارتا]

ف: سَجاهَر، همال، همسر، همتا، مانند.

ع: قَرین، نظیر، شَبیه، مَثیل، عَدیل.

قهرینه

ل: شَوْن، نشانه. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه، رهبر، راهنما.

ع: قَرینَة، عَلامَة، دَلیل.

قهرینه

ل: چه‌شن، هارچه‌شن، هاوره‌س، به‌رانبه‌ر، وک. [هارتا،

هارشیره]

ف: مانند، جور، همتا.

ع: مُطابِق، مُوافِق، مُشابه، شَبیه، تَظْهِیر.

قَهْزَا

ل: تهره. [کاره‌سات، به‌لا، چاره‌نوس، براوه]

ف: بَنگول، سَمناک.

ع: قَضاء، قَدْر.

قَهْزَا

ل: ناره‌خت، بگردگ. [تَیْپِرِیو (نوتِرِیک که کاته‌کی

بسرچوره.)]

ف: ناهنگام، گذشته. (نماز خارج از موقع)

ع: قَضاء.

قَهْزَاوَت

ل: دادرسی. [دادرسی]

ف: دادرسی، دادگری، دانوری، داوری.

ع: قَضاء، حُکومة.

قَهْزَاوَه‌رِین

ل: دهره‌وگره‌رین. [دوررخه‌رویی به‌لا. (مبست

خیره‌خیراته.)]

ف: آسیب‌گردان، دردگردان.

ع: صَدَقَة، فِدِیَة.

قَهْزَاوَان ← قَه‌سَخْوان

قَه‌زِیه

ل: کار. [مسهله]

ف: کار.

ع: قَضِیَة، اَمْر.

قَه‌زِیه

ل: پارچه، تیکه. [رسته، برگه، بش (بشیک له فسه.)]

ف: پارچه. (قسمتی از سخن)

ع: قَضِیَة، جُمْلَة.

قَه‌سَاس

ل: خوین‌خواهی. [داواکردنی تولدی کوژراو.]

ف: شله، شیان.

ع: قِصاص، ثار، ثُورَة، مِثال، بَواء، اِبائَة.

قَه‌سَاو

ل: کوشتکار، گوشت‌فروزش. [نر کسی نازدهن سرده‌پریت

یا گوشتی نازدهلی سرپر او ده‌فرۆشیت.]

ف: کُشتگر، کُشتکار، گوشت‌فروش.

ع: قِصَاب، شِصَاب، نَحار، لَحام، جِرَاز، هَسْهاس،

ساطر.

قه ساو خانه

ل: کورتا خاخانه. [جیگی ناژدن سر برین.]

ف: کُشتار خانه، کشتگر خانه.

ع: مَسْلُخ، مَذْبِیح، مَجْزِر، مَنَحَر.

قه ساوی

ل: کورتاری. [کلری قساب.]

ف: کُشتگری.

ع: قصابه، جِزاره.

قه سخوان

ل: قه زوان، وهنه ق، ون. [قَسَمَوان (تورک پتی ده لَین:

«چَتَلانقوچ» یا «چَتَلانقوچ».]

ف: وَن، بَن، بَهَن، کن. (ترک «چَتَلانقوچ» یا

«چَتَلانقوچ» می گوید.)

ع: حَبُّ البُطْم، حَبَّة الخَضِرَاء، بُطْم.

قه سبد

ل: نیاز، هروس، قرم، گهرک. [خِیال، خواست. مرخ]

ف: مَلْجَک، هوس، گراه، گرایش. خواست،

خواهش. آهنگ، هنگ، آغاز، پی، پیگار، سَر.

ع: قَصْد، هَم، وَحی، وَحی، وَکد، عَزَم، نِیَّة، تَنوِی،

اِرَادَة، غَوَظ، غَرَض، نَحْو. صَدَد، صَنَّت، مُرَاد.

قه سر

ل: کوزشک. [خانوبهری گوره و جوان.]

ف: کاخ، کوشک.

ع: قَصْر، صَرَح.

ویننه ← کاغ، کَشک

قه سر

ل: کوزتا، کوزتا کردن. [کورت کردنوه (ول: کورت کردنهری

نویژ).]

ف: کوتاه کردن. (قصر نماز مثلاً.)

ع: قَصْر.

قه سروه م

ل: کورتا سهریه لک. [کورت کردنه و کوز کردنهری نوتژ له

سمنردا.]

ف: کوتاه و سهرم، کوتاه و روی هم.

ع: قَصْر و جَمع.

قه سمن ← قه سبد [سروه لک کراوه.] [عفف (قصد) است.]

قه سوت

ل: دلپشی، بهددلی، دلچپه لی. [دلپلی]

ف: ترمک، بدلی، سیاه دلی. (قَسَوَت قلب)

ع: قَسَوَة، قَسَاوَة.

قه سهب

ل: کهرپز، لُخ، زل. [درمختیکه له قامیش ده چیت.

هروما: قامیش]

ف: لوخ، کوخ، هیرون. نَی.

ع: حَلْفاء، قَصَب.

قه سه به

ل: گوره دی، شاره برچکلانه، شار. [شارچکه]

ف: توَمَن، شَهَرچه. (قَصَبچه)

ع: قَصَبَة.

قه سه م

ل: سوتن. [سوتند، سزکند]

ف: سوگند، سامه.

ع: قَسَم، یَمِین، کُذُوع، أَلُوَة، أَلِیَّة، حَلَف.

قه سه م خوه ران

ل: هره شه، گوره شه، هه شه که. ترسانن. [توقانندن،

مفترسی خسته بر.]

ف: شاخشانه، خت و نشان، ترسانندن.

ع: تَهْدید، اِيعاد، اِرعاد، ...، اِنْذار ...

قسمه شكانن

ك: دروژ، پهمان شكانن. [نمبرد نسری سوتند و به لټین.]

ف: سوگند شكستن، پیمان شكستن.

ع: حنث، غمس، غمص، فجر، نقض العہد.

قه سیان

ك: هراژ. [هه لټنانه، رشانوه]

ف: هراش، مراش، شگوفه، آشگفه، اكماك،

اكمال، برگردانده.

ع: قیء.

قه سیله

ك: هه لټسه. [هه لټست]

ف: چكامه، چكامه، چغامه، چغانه، چگانه.

ع: قصیده.

قه سیل

[ك: جزى سوز.]

ف: خید، خوید، خسیل. (جو تر)

ع: قصیل.

قه شمهر

ك: به چكه مه یرون، [بیجوری مه یرون.]

ف: قشمر، بجهی میمون.

ع: قشۃ.

قه شه

[ك: پشیرای ناینی مسیحیه كان.]

ف: کشیش. (پیشوای عیسویان)

ع: قسّیس، شماس، راهب.

قه شهنگ

ك: شیرین، جوان، که یلان، زیوا. [زهریف، شخوشنگ]

ف: شنگ، قشنگ، شیک، سیگ، سیخ، نغر، زیبا،

خوالی، نیکو، خوب، سړه.

ع: رشیق، انیق، بهیج، طرفة، طریف، ظریف،

لطیف، زیان، عبقری، شارد. نادر، مُعجِب، زین.

قه شهنگی

ك: شیرینی، جرانی، که یلاتی، زینوایی. [شخوشنگی،

زهریفی]

ف: شنگی، قشنگی، نساك، افرند، زیبایی،

نیکویی....

ع: بهجة، اناقة، طلاوة، طرافة، ظرافة، رشاقة،

نضارة، نُصُورَة، حُسن، جمال، بهاء، زین....

قه ف

ك: قاپ. [بندگلی قامیش و حمیزهران.]

ف: بُند.

ع: كعب، اُنُوب.

قه فا

ك: پشتعل، پشتسر، پهی سر. [پشتعل. دوا]

ف: پس گردن، پشت گردن، دُنبال، پُشت سر.

ع: قفا، قفاء.

قه فرولیه هوود

ك: کوچک تر. [تیرتار، ناسانات]

ف: سَنَكج، غاغاتی، مومیایی کوهی.

ع: حُمْر، قُفْر الیهود، کُفْر الیهود، Asphalt.

قه فقف

[ك: قاپقاپ (پیلای دارین).]

ف: قپقاپ، کفش چوبین.

ع: قَبقَاب.

وینتی میده.

قه ففز

[ك: قفس]

ف: قفس، کوفجان.

ع: قَفص.

وینده

قه ففزه

[ل: دزلاپی قاتقات بز کله‌یمل یا کتیب.]

ف: قفسه، آشکوب.

ع: قَفَصَة، مَحْفَظَة، طَبَقَات.

قه‌فیز

ل: که‌یژ، کیله. [قه‌یژ: پیوانه‌یه که بز ده‌خل پیوان.]

ف: کفیز، کفیژ، کوپژ، کبیژ، شرون.

ع: قَفِيز.

قه‌قنه‌س

ل: ناگرخوره. [بالتندیه‌کی نهمسانه‌یی ناگرخوره.]

ف: ققنس، آتش‌خوار، آتش‌خواره، آتش‌افروز،

مرغ آتش‌خوار.

ع: ...

قه‌ل

ل: قالاو. [بالتندیه‌که.]

ف: کلاغ.

ع: زاغ، غراب.

قه‌ل

ل: دل، زواندار، گوساخ. [چاونترس، بده‌مرزمان]

ف: گویا، گوینده، گستاخ، زباندار، زبان‌آور،

سُخَن‌سَنج.

ع: نَطَاق، فَصِيح، طَلِيق، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْقَع، مِصْطَع،

مِصْطَع، مِصْطَع.

قه‌لاده

ل: گهره‌نهن. [ملرتیک]

ف: قَلَادَه، گردن‌بند.

ع: وَذِیمَه، قِلَادَة.

وینه

قه‌لش

ل: له‌رن، بی‌تارو، دارباز. [بی‌شرم، گزیکار]

ف: لوند، قَلَّاش، بی‌نام‌وننگ.

ع: قَلَّاش، اَقْلَش، مُحْتَال، خَذَاع، دَسَاس. قَحْبَة.

قه‌لیپ

ل: دل، گیان. [نمدامی سوورنبری خوتنی لمش. هه‌روه‌ها:

رژح]

ف: دل، جین.

ع: قَلَب، نَفَس.

قه‌لبیر

ل: پیژنگ. [پیژن، قه‌لبیر]

ف: غَلْبیر، بریزن، پرویزن.

ع: غُرْبَال، سَکَسَال.

وینه-پیژنگ

قه‌لبیر

ل: قی، ناز، قه‌لیپ، قنگ‌خولدان. [کهمربادان، له‌غبولار]

ف: شَکَنه، قَر، غُرْبیل، ناز، گرشمه، کَشک،

تیباش، شَن، غُرْبیله، کاجول.

ع: غَنج، رَقص، دَلال، غَمَرَة، تَغْمُن، تَدَلُّل، تَبَازِی.

قه‌لبیره-قه‌لبیر [سروکه‌ئه‌کراو،] [عقف «قه‌لبیر» است.]

قه‌ل‌کردن

ل: پهل‌کردن، که‌ل‌کردن، برین. [لعت‌کردن به مقمست و

شتی لهر چشنه.]

ف: بریدن.

ع: قَص، قَصو، قَطع.

قه‌لوده‌ل

ل: قه‌ل، دل، زواندار. [بده‌مرزمان، قسزان]

ف: ترزبان، شیوا، گویا، قَلَندر.

ع: نَطَاق، فَصِيح، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْقَع، مِصْطَع.

هَذار.

قه‌لوده‌ل

ل: کوتا و شیرین. [کورت و پرمانا، کم و پوخته.]

ف: کوتاه و رسا.

ع: قَلَّ و دَلَّ.

قوله

[(ك) شوتنی دهستیگردنی یاری هملوړكین.]

ف: قَلَه. (مېد. الك دولك)

ع: ...

قوله بلزه له - قشقهړه

قوله پوپه - قوله

قوله زاره - قشقهړه

قوله منار

ك: فوتوړ. [كومل كړی، قهلاچو كړدن]

ف: گشتار همگانی.

ع: هور، قتل عام.

قوله

[(ك) سوړكته كړاو و بچوړ ككړاوى «قده خیر»].

ف: مخفف و مصغر «قدم خیر» است.

قوله

ك: دز. [كهلا، كهلات، قرات، قلات]

ف: دز، دز، دیزه، باره، بارو، اورا، ارك، پیواسته،

آنباخون، پنا، پناهگاه، برآورده.

ع: قلعة، اطم، حصن، ملاذ، حصار.

قوله

ك: قالاخی، رهش. [پارچی رهش، جلویرگی نازیستی.]

ف: سیاه، جامه‌ی سیاه، جامه‌ی سوک، پوشش

سیاه.

ع: سیلاب، لباس العزاء.

قوله دوشان

ك: بان شان. [سر شان: بشی سر بری پشت، هر روه‌ها:

نملارلای مل.]

ف: سفت، دوش، شانه، سردوش، روی شانه.

ع: كتف، منكب. عاتق، کامل.

قوله لشکین

[(ك) تزیی قهلا پورخین.]

ف: گُشكنجیر، كوشكنجیر، دژكوب. (توپ

قلعه كوب)

ع: هادِم، هادِم القلاع.

قوله

ك: شیره، قداره، كه لاندت. [بیچم، قباره]

ف: دژند، سیما، قواره، ریخت.

ع: سیما، قیافه، هیولی، ترکیب.

قوله

ك: پلاریتو. [پرکاری برزهریو.]

ف: پلوپر، ملامال، لب‌ریز.

ع: جُمام، جُم.

قوله

[(ك) قهلائی دروست كړاو لمر كیږدا.]

ف: پشلنگ. (قلعه‌ی بالای كوه)

ع: قلعة.

دینه

قوله

ك: ناروا. [زوغل، نانسل]

ف: ماخ، ستو، ناستره، نبهره، نازوا.

ع: بهرج، زیف، زائف، قسی، قسی، قشبی غیر نافق.

قوله

ك: ناراس. [دوریو، گزیکار]

ف: دغل، دغا، ناراست.

ع: مُتَقَلِّب، خبیث، مرید، عتریف، ملط، قظ.

قوله

ك: باز. [قده مبار]

ف: پُرش، جهش. شلنگ، جستن، جهیدن،

پزیدن.

ع: قلز، وثب.

قەلەم زەن

[ك: كسىيەك كە پارەى قەلەب دروست دەكات.]

ف: ستوساز، ماخزن.

ع: زُئاف، قُلاب.

قەلەبەن

ك: قەدەبەن، پۈرۈن. [پشتىن]

ف: قەدەبەن، كەمبەند، تەكەند.

ع: زُئجَب، وِشاج، نِطاق، مِئطَقَّة.

قەلەب

ك: قەلەبە، ئاكوئوكار. [ئاقولا]

ف: قُئنبە، كُئنبە.

ع: غُضْبَة.

قەلەپە، قەلەب

قەلەپە كوچىك

ك: ھېرەك. [گاشبەردى مەزن.]

ف: خُرسىنگ، قُئنبەسىنگ.

ع: غُضْبَة.

قەلەتاق

[ك: دارىك كە لە زىندا بەكار براە.]

ف: قەلتاق. [چوبەي زىن]

ع: قُيَاق.

ۋىنە: زىن

قەلەتاقە كوچىن

ك: قەلەتە، پىر، نەرتوت، قەلەتە كۆن. [پىرى لە كار كەرتوت.

[ئىدىز مە.]

ف: كەلتە، فەرتوت، فەرسودە. [كنايە است.]

ع: عَجَوَزة، ھِم، مَدْرَھِم، قَھوم، طَل، ھَرَم. . .

قەلەتە

ك: قەلەتاقە كۆن، پەرتن قاپى. [پەرتنى لە كار كەرتوت.]

ف: كەلتە. [پەرتن فەرسودە]

ع: عَجَوَزة، جَھمَرش، حىزبۇن، شەھبەزە. . .

قەلەخ

ك: قەلەخ، پۇس، پىس. [پىسە (ۋەك) پىسە رەلەخ.]

ف: پۇست. [پۇست الەخ مەلەخ]

ع: سەلەخ، سەلە، جەلە، مەلەخ.

قەلەخان

ك: مەتەل، سەپەر. [ئامرازنىكى شەپە بۇ خەپەرەست لە شەپەر

ۋە تەر. . .]

ف: سەپەر، سەپەر.

ع: مِجَن، جُئە، مِجَنَّة، جُئانە، جُئان، جُوب، مِجُوب،

جُحَفَة، ثُوس، سَتَر، كُئيف، دَرَقَة، قَرَقَة، قَرَاغ.

ۋىنە

قەلەس

ك: ئالەز. [زىر]

ف: گەرتە، آلىز، آكوس، نۇند، خەشەناك.

ع: قەس، قەس، مَقْبُوض، مَقْبُوض، مَقْبُوض، مَقْبُوض.

قەلەماسك

ك: قەلەماسك. [بەردەقانى]

ف: قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك، قەلەماسك،

ف: نال، کلک، غرو، ساسر، خامه، قلم.

ع: یراع، یراعة، قلم، مرقم، مزير، مذب، ملقاط.
قدهم

ك: چلاك. [داری برزیده بز ناستن.]

ف: نهال، خامه، قلمه، قلم.

ع: غسيل، غسيل، علقه، قلم.
قدهم نهفتاشی

[ك: تاسنيكي نوكتيزه كه بردي پي دتاشن].
ف: آكس.

ع: ازميل.

قدهم نهفتاشی

[ك: پينوسي نيگار كيشان].

ف: قلم نگار، نگار خامه.

ع: منقاش.

قدهم و دهوات - قدهم مدان
قدهم مبر

ك: قدهم تماش. [چغزیه کی بچكوله به بز قدهم دادن.]

ف: قلم تراش، خامه تراش.

ع: مبراة، مبراء، سكين.

قدهم تماش - قدهم مبر
قدهم مدان

ك: قدهم دهوات، قدهم و دهوات. [قدهمان: جينگی قدهم و

دهوات.]

ف: قلمدان.

ع: مقلمة.

قدهم مبر

[ك: پريزك كه قدهمی پي دسپن.]

ف: قلم پاک‌کن.

ع: وقیفة.

قدهم مبر

ك: برين، پهي كردن. [پيراندن به تیخ.]

ف: بریدن، پی کردن، قلم کردن، دوپاره کردن.

ع: قطع، قلم.
قدهم

ك: قوله مه، لولواق، ساق، ساقون. [نيسقانی بدلك.

نيسقانی باسك]

ف: ساق، قلمه.

ع: ساق، قلمه، قصب.

قدهم ندر

[ك: عردال]

ف: قلندر، وارسته.

ع: عارف، عارف بالله، واصل بالحق، متجرد.

قدهم

ك: گزشتن، زل، زهلام. [نستوری پرگشت.]

ف: فربه.

ع: سمن، قطور...

قدهم مبر - قدهم مبر

قدهم مبر

ك: پزوبه. [زاربینی نازول.]

ف: پوزبند.

ع: حجام، كعام، شبام، فدام، كمامة، غمامة، قمطار.

وينه - پزوبه

قدهم

ك: پيچ. [لار]

ف: پیچ.

ع: عوج، اعوجاج، لوی، عمج.

قدهم

ك: قدهمی کردن. [دهلپاچینی كولکی نازول بز دیاری

کردن.]

ف: بریدن، قیچی کردن. (بریدن پشم حیوانات

برای نشان)

ع: قرض.

تہمجان

[ك: تمچین (یارہ کی بناریانگہ کہ پارہ یا چو توزیک

ہندہ خنبرہ و بہ دست دیگر نہرہ.)]

ف: بازی ای است معروف کہ پول یا ریگ را کمی

بہ هوا می اندازند و با مُشت می گیرند.

ع: ...

تہمچی

ك: شہلاخ. [قامچی، شہلاق]

ف: قمچی، شلاق، تازیانہ.

ع: سوط، قد، مِرْعَہ، قَمِشَہ.

وینہ ← شہلاخ

تہمچی نہ قیزہ

ك: نہ قیزہ قمچی. [شہلاقی نغیزہ دار.]

ف: چار دوال.

ع: مَنخَس.

وینہ

تہمک

ك: تہمک، دز ناقلہ. [دزی لیتھتور.]

ف: دزد، دزد تبرد، دزد ناقلہ.

ع: وَرَاب.

تہمک ← تہمک

تہمہ

[ك: خنجیری درتھ.]

ف: تَمَہ. [دشنہ ی بلند]

ع: شَفَرہ.

وینہ ← دشنہ

تہمہر

ك: مانگ. [ہیب]

ف: ماہ.

ع: قَمَر، نِیرِ اصغر.

تہمن

[ك: قند، شہ کری درشت.]

ف: کُند، کاند، قُند، ابلوج، پانید.

ع: قُند، فانید. (سُکُ)

تہنات

ك: کاریز. [ناتک کہ لہ بن زویوہ دہریدہ یتن.]

ف: کاریز، کھریز.

ع: قُناہ.

تہنات

ك: شیرینی پز، شیرینی فروش. [شیرینی دوستکمر.

(گُزدرای «قناد».)]

ف: قندریز، شیرینی پز، شیرینی فروش.

(مصخف قناد است)

ع: قُناد.

تہنارہ

ك: چہنگہ ك. [قولابی گُشت فروش.]

ف: قنارہ، کنارہ. (قلاہ قصابان)

ع: مِعلق، قنارہ.

تہناری

[ك: کناری (بالندیدہ کی بچووک و دنگ خزشہ.)]

ف: قناری. (مرغی است کوچک خوش صدا.)

ع: کُناری.

تہناس

ك: خاکریز، زونلگا، بہ فرماناز، سہریوان. [زہرہك کہ لہ

دہوریوی زہرہ کی تر دایہ.]

ف: پیرامون. (زمینی است کہ در زوایای ملک

دیگری باشد.)

ع: حَریم، مَرید، کُناسہ.

تہناعہت

ك: قتیات، سازگاری. [بہ کم رازی برون، سازان]

ف: توسَنگ، کُرسَنگ، کُرسَنج، خُرسَندی،

کَم‌کامی، کَم‌خوری، سازگاری.

ع: قَناعَة، قَناتَة. رِیاضَة، کَفُ النَفس.

قهنتهر

[ک: ۱]

ف: قَنَتَر. (دو سره بستن اسپی مثلاً).

ع: قَنطَر.

قهندان

[ک: قَنان، شه‌کردان]

ف: قَنَدان.

ع: سُکُریَّة، کوب.

قه‌ندیل

[ک: چَرادان: جِنگِچَر.]

ف: خَوَله، چَرالغَواره، چَرالغَبَره، چَرالخَواره،

چَرالغَدان.

ع: نِبراس، مِشکوة، مِصباح، قَنَدیل.

وینّه—چَرادان

قه‌ننه—قَلیان [رَشه‌ی‌کی کرم‌جیه.] [کرم‌جی است.]

قه‌نویسی

ک: رَهش، مِشکی. [سیا (رَمشی تَزخ).]

ف: سیاه، مِشکی. (سیاه خِیلی تند)

ع: اَسود، حالک.

قه‌نی

[ک: ناری تاییسته بَز سَگ.]

ف: از اسامی سَگ است.

قه‌واخ

ک: قارخ، قولاخ، خلیف، پُوس. [قابَلزَخ، بَورگ]

ف: قَباق، قَباخ، پوسِت.

ع: غَلاف، قِلافَة، قِشر، جِلد.

وینّه—قابَلزَخ

قه‌واره

ک: نَه‌نازه. [نَه‌نازه‌ی‌یک پارچه که بشی جِلِیک بکات.]

ف: قَواره، اندازه. (یک مقدار پارچه که اندازه‌ی

یک تیکه لباس باشد.)

ع: قُواره، وَدَارَة.

قه‌واره

ک: قَدالَفَت، تیر، بالا. مِیقَن. [قَباره]

ف: رِیخت، پِیکَر، بالا.

ع: قَد، قامة. تَرکیب، جُئَة، قَوام.

قه‌واله

ک: نَرِشته. [قَباله: تاپِزی مَوَلک.]

ف: بَیله، بَیَلک، تَرده، تَرزده، نُوَرده، چَک،

چاک، قَباله.

ع: سَنَد، حُجَة، وَصَر، وَصِیرَة، رَقِیمَه، مَکتوب،

قَباله، صَک.

قه‌وام

ک: پایداری. سَقام، سامان. [دامِزَمان، رَنکَرینکی]

ف: پایایی، پایداری، سامان.

ع: قَوام، نَوام، نِظام.

قه‌وام هاتن

ک: هَسه‌ی‌بورن، سَفته‌ی‌بورن. [خَسته‌ی‌بورن]

ف: خَسیدن، خَسه‌شدن، سَفت‌شدن، قَوام‌آمدن.

ع: خُثور، اِغْتِلاط، غِلْطَة، تَقَوم.

قه‌وانچه

ک: حَدرانچه، پَرت. [فَری، تَوَر]

ف: پَرتاب.

ع: سُقَوط.

قه‌وانچه‌دان

ک: حَدرانچه‌دان، پَرت‌دان. [فَری‌دان، تَوَر‌دان]

ف: پَرتاب‌کردن.

ع: قَذَف، رَمَى، طَرَح، إلقاء، نَبَذ.

قمرچه

ل: دهم جوړوله. [چنناکجوړولاننن به دهمی کړاوه. (واک:

بنیشت جاوین.)]

ف: خاییش، خاییدن، جاییدن، ژاژخایی.

(جاییدن سقز مثلاً.)

ع: عَنكَ، لَوْك.

قهور

ل: گزې، گلکز، زیارت. [قبر]

ف: گور، مَفاک، ستودان، استودان، آرامگاه،

دخمه.

ع: قَبِر، رَمَس، جَدَث، غِیَاب، ضَرِیح، ثَرِیة، مَدَفَن،

مَرَقَد، مَضْجَع، مَزار.

قهورڅه

ل: قهراخ. قهره، توخن. [کنار، لیوار، تخون، نزیکی]

ف: کنار، گرد.

ع: طَرَف، حَرَف، حَوْل.

قهورسان

ل: گزېخانه، زیارتان. [قبرستان، زیارتلن]

ف: مَرزغان، مَرزغَن، گورستان، گورخانه.

(قبرستان)

ع: مَقَابِر.

قهورکمن

ل: گزېکمن. [قبره لکمن، گزېه لکمن]

ف: گورکمن.

ع: حَقَار، نَبَاش.

قهورکه نکه**قهور هه لته کائن**

ل: گزې هدته کائن. [هدلاندوهی قبر.]

ف: گور به هم زدن.

ع: نَبِش.

قهور

ل: نویشته، رسی، یاداشت. [پدلگهی گډیشتنجهی.]

ف: چک، نویشته، رَسید، یادداشت.

ع: قَبَض، الواصل.

قهورس

ل: کهوان. [کمان (کهلوی نزیم).]

ف: کمان. (برج نهم)

ع: قَوْس، بُرْجُ القَوْس.

قهورس قهورج

ل: هه سارزه پرینه. [کولکوترینه]

ف: تیراژه، سرگیس، سدگیس، کمان رستم، کمان

زورین.

ع: قَوْس قُرْج.

قهورل

ل: وته، واته، وتار، قسه. [گوته]

ف: گُفت، گُفته، گُفتار، نوله، سخن، دازه.

ع: قَوْل، کَلَام، لَفْظ

قهورل

ل: گُفت، به لَین، شمرت، په یمان. [مرج]

ف: سامه، گُفت، پیمان، زبان. (قول دادن،

زبان دادن)

ع: قَوْل. عَهْد. شرط، میثاق.

قهورلندن

ل: دهر کردن. [تبلاندن، بهخشین به پتی شرع. (واله:

تبلاندنی زه کات.)]

ف: درکردن، بیرون کردن. (برون کردن زکات

مثلاً.)

ع: إِخْرَاج.

قهورل دان

ل: گفتان. [بدلتن دان]

ف: گفت دان، زبان دادن.

ع: عہد، ثَعْبُد، ثَقْبُل، شرط.

تہوم

ل: کہس. [خزم، خویش]

ف: خویش، خویشاوند، اوبس، پیوند، خانوادہ.

ع: قوم. قَرِيب. عَصْبَة، قَصِيْلَة، قَبِيْلَة، عَشِيْرَة،

طائِفَة ...

تہومی

ل: کہسی. [خزمايتی، خویشی]

ف: خویشی، خویشاوندی، اوبسی، پیوندی.

ع: ولّاء، قَرَابَة، قَوْمِيَّة، اُسْلُوْفَة، صِبْر، مُصَاهَرَة.

تہوول

ل: گوارا. سَدَن، گَرَتَن. [پسند. پسند کردن، و مرگرتن]

ف: بیواز، سپاس. گِرَفَتَن، پذیرفتن.

ع: قبول. اِجَابَة.

تہوول کردن

ل: گلہوردان. [گل داندہ، و مرگرتن]

ف: پذیرفتن.

ع: قبول.

تہوہت

ل: ہیز، توانا، تاؤشت. [روزہ]

ف: تَنُو، تَوَان، تَوَانایی، یارا، نَبِرو.

ع: قُوَة، قُدْرَة، طاَقَة.

تہوی

ل: قَزَل، کَلَفَت. [نستور]

ف: سَتَبَر، کَلَفَت.

ع: ضَخِیم.

تہوی

ل: زَرْدَار، بہ گِر، توانا. [بہتیز]

ف: زورمند، پُرزور، توانا، نیرومند.

ع: قَوِي.

تہہار

ل: ویران، کاول، خاپور. [رمار]

ف: ویران، خاپور.

ع: خراب، مُنْهَدِم.

تہہار

[ل: (ک: بغری زَر، خوازیہ.)]

ف: برف فراوان. (مجاز است.)

ع: اِثْلَاج.

تہہر

ل: قار، قِن. [تیرہی]

ف: تَفَت، غَرَس، آرد، ریس، خشم، کینہ، فدوک.

ع: قہر، غَیْظ، غَضَب، وَحَر، شَنْف، قَلِي، شَنَّا ...

تہہقہہ

ل: تَرِیْہ، نَاقَا. [تَلْکِی پَتْکِنَن.]

ف: قاہقاہ.

ع: قَهْقَهَة، قَحْقَحَة، قَرَقَرَة.

تہی

ل: ہڈار، قہسیان، ہڈہار دندہ، ہڈہوہار دند. [رشانہوہ]

[ہڈہتینانہوی خوار دند.]

ف: ہڈاش، مَرَّاش، اَکْمَال، اَکْمَاک، شِگوفہ،

اشگفہ، برگرداندن. (برگرداندن خوراک)

ع: قَیء، کَیْد، سَنَق، قُیَاء، ثَع، اِنْتِاع، اِسْتِفْرَاح، هَوَع،

هَوَاع.

تہی

ل: ہڈن، دہرقہی، دہریدن، دہریدس. [ہڈند، ہڈس، پہرہند]

ف: ہڈند، دَرَبَنْد.

ع: قَیْد.

تہیار

[ل: نینزکی درژی یه کسم که دهیتاشن.]

ف: قَیَار. (زیادی سَم چارپا که می تراشند.)

ع: تَطْلِیف.

قهیاره

[ل: شمشیری راست.]

ف: قَدَّارَه، غَدَّارَه، کَتَّارَه، کَتَّالَه. (شمشیر راست)

ع: صارم، عَضْب، قَدَّارَة.

وینَه

قهیاس

ل: وه کزانی، وازانی، نه نازه گیری، بهر آوردان. [بهر آورد کردن

و هه تسنگاندنی دروشت پیکره.]

ف: آدگر، چنان دانی، سنجش.

ع: قِیَاس، اِقَاسَة، مَقَایِصَة. تَشْبِیه. تَقْدِیر.

قهیاسه

[ل: باریمنی دزویین که نه لقیه کی ناسنی به سروره

دهست.]

ف: آیاسه، کیمیایک، نَوار. (تنگ نخنی که حلقه ی

آهن بر سر آن بندند.)

ع: وَضَن، وَضِین، بِطَان، سَلِیفَة.

قهیتان

[ل: تنافیکه نه هور تشم ده چنریت. (بنابانگه.)]

ف: قَیْطَان. (معروف است.)

ع: ضَلِیرَه، مَرِیرَة، بَرِیم، قَیْطَان.

قهیتهران

[ل: گیایه که.]

ف: قَیْطَرَان.

ع: قَیْطَرَان.

وینَه

قهی چاکا

ل: هدی چه نه کا؟، چه نه ری؟ [دهیچیکا، نهیناکا، چی

نیت؟]

ف: چه می شود؟

ع: مَآ یَصِیر؟، مَآ یَکُون؟

قهیچه

[ل: نه دارانسی به باری پانیدا ده رین له بنمیچ بز

تمختیمند کردنی.]

ف: قَیْچَه. (چوب های عرض سقف قاپ اندر قاپ)

ع: ...

وینَه—شنووت (۲)

قهیچی

ل: دویرده. [دویرده، مقست]

ف: قِیْچِی، دوکارده، جامه پُر.

ع: مَقْصَن، مَقْدَ، مَجْرَ، مَقْطَع، فِرْزَل، مِقْرَاض،

مِقْرَاضِین، جَلَم، جَلَمَان.

وینَه—دویزده

قهیران

ل: ناگه، ناگه، ناگه. [جنگی مترسی نه خوش یا

مندالی تازه له دایلبورو.]

ف: آستان. (هنگام خطر بیمار یا بچه ی تازه

زاییده)

ع: قِرَان، بُحْرَان، عُقْبَة.

قهیره

ل: کار که رده، له کارده رهاگ. [راهاتو (وه) نسپی

راهاتو.]

ف: کار کرده، آزموده. (اسپ از کار درآمده مثلاً.)

ع: مُدْرَب، مُجَرَّب، مُعَرَّن، کَهْلَة.

قهیسری

[ل: چند دورکان نه گرمزیکدا.]

ف: قیسری. (چندین دکان در یک گنبد)

ع: قِیسَرِی، قِیْصَرِی.

قهیسی

ل: شلانه کورت. [قهیسی وشک.]

ف: قهسی، زرد آلو خشکه.

ع: مَشْمِش، یَبِیسُ المِسمِش.

قهیسی بادام

ل: جه‌زغن. [ناوکی قهسی دمه‌هین، کاکلی بادام یا

گوریز ده‌خنه چنگه‌کی و وشکی ده‌کن.]

ف: سَرمِش، خوبانی، گوزاگند. (زرد آلو را هسته

در آورده به جای آن مغز بادام یا مغز گردو

گذارند و می‌خشکانند.)

ع: مَلَوَز، مِشلَوَز.

قهی کردن

ل: ده‌لوماوردن، هه‌راژیان. [رشانوه، ده‌لیناره]

ف: برگرداندن، هراشیدن.

ع: قه، قه، ثَق، سَنَق.

قهیماخ

ل: ناره‌روژن. [نارد نه نار روژی قرچاودا سور ده‌کنوه و

ناری کولار ده‌کن به سیردا و به شه‌کر یا به خاک‌قنوه

ده‌مخون، بز ژنی زه‌سان باشه.]

ف: کاجی، آوماج، قیماق. (آرد را توی روغن داغ

سرخ کرده، آب جوشیده بر آن ریزند و با شکر

یا خاکه‌قند می‌خورند، برای زن نوزاییده

خوراک سالمی است.)

ع: خُرسَه، خُرسَه، فَرِیقه، حَریره، عَصیده.

قهیماخ

[ل: سوشیر (به شیر درست ده‌کرتت).]

ف: کیماک، قیماق. (با شیر درست می‌کنند.)

ع: وَلِیقه، رَغِیقه.

قهینکا

ل: خوه‌یزا. [با وایت، گرنک نیه.]

ف: با شد، زیان ندارد.

ع: مایضُر.

قهیم

ل: سه‌په‌رس. [سه‌په‌رس، به‌خیزوکر]

ف: سه‌په‌رس، پرستار.

ع: عَض، قِیم. (از طرف قاضی، اگر طرف میت

باشد او را «وَصی» گویند.)

قیافه

ل: قه‌ل‌اف‌ت، شیه، دیمه‌ن. [یسیچم. هه‌روه‌ها: ناسینی

ره‌گزی کسیتک لهروری دیمه‌په‌ره.]

ف: دَرُند، شیوه‌شناسی، روشناسی.

ع: قِیافَه، سیمما، هِیوَلِی، مَعْرِقه‌ الاثار.

قیاهت

ل: رُژ بازخواس، نه‌ر دنیا. [رُژی لیترینه‌وه، پاشم‌رُژ]

ف: خَنپور، خینور، خنپور، رستخیز، رستاخیز،

سَنخیز، سَنخیز، آن‌سرای.

ع: قِیافَه، عِماطَه، نُشور، حَشَر، مَحْشَر، اَرْقه.

قبیله

ل: مال‌خوا، کابه. [روگمی نوژوکر.]

ف: پیشگاه، آباد، مکه، کعبه، خانه‌ی خدا.

ع: قَبِلَه، مَكَّة، کَعْبَه، بَیْتُ الله.

قبیله‌نما

ل: کابه‌نما. [نامرزی قبیله دوزنمه.]

ف: قَبِلَه‌نما، کعبه‌نما.

ع: بُوصَلَه، حَك، بَیْتُ الابره.

قینه

قیت

ل: قَنج. [راومه‌ستار. زق]

ف: سَتِیغ، سَتِیغ، بَر جَسته.

ع: بَرز، مُبَرز، مُشَخِص، شَخِیص، نَاتِن.

۱- («قِیم» به‌خیزوکریکه که قازی دیاری بکات، به‌لام

نه‌گه‌ر مردوو دیاری کردبیت «وَصی» پنده‌لین.)

قیترونلن

ل: که لک کولورک. [فریقل]

ف: دوز و کلک، دغاودغل.

ع: مکرو کید، حیلة.

قیتهمیت

ل: قوته قوت، قنجه قنج. [خزرائان و جعیلی کردن.]

ف: جست و خیز، خودنمایی.

ع: اِزْفَنَة، طمران، وکبان.

قیج

ل: چارقیج. [کسیک که چاری غوی دینیتسره یلک تا به

شودا بیینت.]

ف: موژان. (کسی که چشم خود را تنگ کند تا

در شب ببیند.)

ع: آشوس، آخر، خَزر، موصوص.

قیجه - **قیج** [پیتی «ه» بز دواندن یا بز ناسراود.] (ها برای

خطاب یا عهد است.)

قیجه وکردن

ل: چارقیج کردن. [چار هینانوه یلک بز باش بینن.]

ف: موژیدن، چشم تنگ کردن. (که درست ببیند.)

ع: ششاوس، ثخارز، ثدنفش، ثدنفش.

قینخا

ل: کینخا، کونخا، سه رگون. [کاربدمستی دی.]

ف: کدخدا، ده خدا، ده خان، ده بان، کدیور.

(بزرگ ده)

ع: فرناس، کاخیه، دهقان.

قیر

[ل: قیل]

ف: قیر، کرف، کُزف، کُزف، کُزف، گُشف.

ع: قار، قیر.

قیرات

[ل: هینده پانایی پنجه یلک، واته: ۱/۲۴ ی گزئک.]

ف: قیراط. (پهنای انگشت ۱/۲۴)

ع: قیراط.

قیرانن

ل: قیره کردن. (قالار مدسه لن.) [قیراندن]

ف: قارقار کردن.

ع: نُعیب، نُعبان. ...

قیرسیچم

ل: نه گرس. [رژد، چروک، چه کل]

ف: زفت، ژکور، ژکور، فروده.

ع: نُئیم، قُزیم، خُسیس، دُئی.

قیرقاج

[ل: تیرهارشتن به دم سواربود.]

ف: قیقاق. (تیراندازی در سر سواری)

ع: رمایه.

قیرقوله جهفت

[ل: مرژئی نووسک.]

ف: آویزگن.

ع: نُشبه، نُشقی.

قیره

ل: دوه، گهدول. [قُز]

ف: قُز، قُز، قور، دُبه، قُنچ، غُرفنج، دُبه خایه.

ع: مَفتوق.

قیره

ل: واته. [دنگی بالند.]

ف: قارقار. (صدای مرغ)

ع: قَوَقَاة، قَرَقَرَة، بَقْبَقَة، نُعیق.

قیره

ل: تاره. [دنگی قالار.]

ف: خاک، کاغ، غاق، قاغ، قارقار. (صدای کلاغ)

ع: نَعِیق، نَعِیق، نَعِیب، رَعِیب، شَحِیج، قَاقَاة، قَاقَاء، غَاق.
قیرہ

لک: واتہ. [دہنگیکہ. (رہلک: دہنگی بزق.)]

ف: وقوق، واقواق. (صدای قورباغہ مثلاً.)

ع: نَعِیق، نَعِیق.

قیرہ قیرہ

لک: قیری زذر. (دہنگی بالندہ، قسالار، بزق.)

دوربارہ برنہ کمی لبر زذر برنہ کمی.

ف: قارقار، قاغ قاغ، واقواق. (صدای مرغ، کلاغ،

قورباغہ. تکرار برای تکثیر است.)

ع: نَعِیق، نَعِیق، نَعِیب، رَیبط، قَوَقَا، وَعَوَا.

قیر

لک: قولوب، دل. [تعیات، واز]

ف: جَہش، سوس، دل.

ع: عَیْفَان، شَمَارِزَاة، نَفْس، طَبِیْعَة، قَهی.

قیر بردن

لک: قولوب بردن، دل بردن. [وازلیرن، تعیات بردن،

حمل لیردن]

ف: پیسودن، خواستن، دل بردن.

ع: مَیل، رَغْبَة.

قیر شیویانہ

لک: قولوب نہ بردن، دل نہ لشتیویانہ. [تعیات نہ بردن، بیز

لیردن]

ف: نحواستن، هراشیدن، دل بہم خوردن.

ع: تَقَرَّر، تَمَقُّس، تَهَوُّع، اِقْهَاء، تَنْطَلَف، عِیَاف،

اِسْتِکْرَاه، اِشْمِزَاذ، اِقْهَاء.

قیر نہ بردن

لک: قولوب نہ بردن، دل نہ بردن. [بیز لیردن]

ف: نحواستن، دل نہ بردن.

ع: هَوَاع، عِیَاف، تَقَرَّر، تَمَقُّس، اِسْتِکْرَاه...
قیرہون

لک: دژخوہرلک. [درودل لہ خواردندا، کمخزر]

ف: دژخوار، دژخور.

ع: قَار، قَاس، مَقْتَمِی، هَانَع، مَکْرَه، مَعِیْف، مَقَرَّر،

مَمَقُّس، مَهَوُّع.

قیرہون

لک: چرولک، دل نہ لشتیرن. [شتیک کہ مرؤف بیزی

لیندکاتہو.]

ف: ورافتادہ، برافتادہ، دل بہم زدن.

ع: مَقَرَّر، مَمَقُّس، مَهَوُّع، مَکْرَه، مَسْتِکْرَه.

قیراثن

لک: زریکانن. [زریکانن، قیرہ کردن (ی مرؤف یا بالندہ).]

ف: جیق زدن، جیق کشیدن، داد زدن، فریاد کردن.

(انسان یا مرغ)

ع: صِیَاح، رُغَاء، رُغَاء، نَعِیق.

قیروواژ

لک: زریکولک، قیروواژ. [قیرہ قیر، ہراہرا]

ف: جیق وواژ، داد و فریاد.

ع: صِیَاح، رُغَاء، ضَوْضَاء، ضَجِیج، جَلْبَة.

قیروواژ - قیروواژ

قیرہ

لک: زریکہ. [زریکہ (قیرہ) مرؤف یا بالندہ].]

ف: جیق، داد، فریاد. (جیق کشیدن انسان یا

مرغ)

ع: صِیَحَة، صُجَة، صَرَحَة، رَعَقَة، رَقِیَة، رُغَاء، رُغَاء،

نَعِیق.

قیست

لک: قسن، بەش، وارہ. [پاژ]

ف: ورشیم، فرشیم، بخش، لخت، بہر، بہرہ،

پارہ، برخ، رستد.

ع: قِسْط، نَجْم، نَصِیب، جُزْء، مِقْدَار، جُزْء، قِسْمَة.

قیسم

ك: جُزْء، بَہش. [چشن، پاژ، كرت]

ف: جُور، گونہ، بَخْش، لُخْت، فَرَشِیم، وَرَشِیم،

پارہ، بَہر.

ع: قِسْم، نَوْع، فِتْن، جُزْء، جُزْء، كُرَاسَة، قِسْمَة.

قیسمهات

ك: بَہش، بارہ. [پاژ، موروچہ]

ف: تاخیرہ، بَوْش، سَمَنَاک، خَرَّہ، خورہ، بَخْش،

آبْخُور، آبْشُخُور، سَرَنُوشْت، رَسَد.

ع: قِسْمَة، نَصِیب، رَسَد.

قیسمه تکمر

ك: بَہشْکَر. [دابشْکَر]

ف: تباہ، بَخْشْکَن.

ع: قَاسِم، مُقَسِّم، قَسَام، مُجَزِّي.

قیف

ك: کِیف. [جزدان یا جانتای پتداورستی نورین. قیف لہ

فارسیدا بہ مانای «راحتی».]

ف: کِیف، (کیف جیبی یا جای لوازم تحریر در

فارسی بہ معنی «راحتی» است.)

ع: کِنْف، حَرِیْطَة.

وینہ—کیف

قیفال

ك: رَہْگ دَہْمَرْجَار. [رہگی دیوی دہرہی ٹنیشک کہ

«باسلیق» دہکویتہ نم دیویہ.]

ف: سَراووی، رَگ رَخْساَر. (رگ طرف وحشی

مرفق کہ رگ «باسلیق» در طرف انسی آن

است.)

ع: قِیْفال.

قیلک

ك: قِیلْک. [چیلک، چیلک]

ف: دِروک، دُسوک.

ع: خُٹْہ، سَجُور.

قیمہ

[ك: جِئار (وہك: گوشتی قیہكراہ.)]

ف: قِیمْہ. (گوشت قیمہ مثلاً.)

ع: مُكْتَفَّ، مُخْذَع، خَذِیْعَة، مُشْرِخ.

قیمہات

ك: نَرخ، نَمَرَجِس، ژِیان، بای. [بہما: نمرہ لہ ہرامبری

کالارہ دیدن.]

ف: نَرخ، اَرز، اَرَج، اَرزَش، اَرَجِش، اَخْش، اَخْش،

اَمْرُخ، بَہا.

ع: قِیمْہ، ثَمَن، بَدَل، سِعَر.

قیمہ ندار

ك: گِران، گِرانِ بای. [نرخ زور، بنرخ]

ف: گِران، گِرانِ بَہا، پَرِبَہا، بَہاؤَر، بَہادار، بَہاگِیر،

اَرزَمَند، اَرَجَمَند.

ع: غَالِی، ثَمِین، نَفِیس.

قیمہ نما

ك: سَہْ رَچَہْ سَپ، نَرخْ نَما. [کاغزی نرخ لیسر نویسن.]

ف: سَہْ رَچَہْ سَپ، نَرخْ نَما.

ع: بَطَاقَة.

قیمہ لی—قیمہ ندار

قیمہ کیش

[ك: ساتوری تایبستی گوشتجنین.]

ف: کَرَّہ، قِیمْہ کَش.

ع: مَخْذَعَة، مِجْرَة.

قین

ك: جَہْمَر، حَمِیس، نالْوِزی، مان. [تورہی.]

ف: کِین، کِینَہ، اَرَد، رِیغ، رِیس، غَرَش، غَرِاش،

غُزَمان، دژَه، ژَکاره، اَرغَده، ارغنده، بشکول، تُند،
 غُرسیده، غُرشیده، دژاگاه، دژانگاه، دژآلود،
 دژآهنگ، خشم آلود، سرگران، ستیزه‌کار.
 سهمگین....

ع: غُضبان، مُقتاظ، مُتَغِیظ، غُضوب، عَصَبانی....

غُرواش، غُرم، غُزم، غُژم، خُشم، غُرس، سُرول،
 آریغ، آزیغ، خدوک، ستیز، سرگرانی.

ع: غُیظ، بُغض، وَغَز، وَحَر، مَقَت، قَلِي، قَهَر، شُنف،
 شُنا، وَاَب، غُضَب، حَقَد، دِرار، اِحَنَة، حِدام، مَوْجِدَة.

قینتار

[ك: زَر پَر به پِنستی گا.]

ف: خِنطار، خَرِताल، خِرطال، قِنطار. (پوست گاو
 پر از زر)

ع: قِنطار.

قین‌جوانش

ك: حیس‌جوانش. [تورپه‌کردن، رق‌هستاندن]

ف: برانگیختن، سُر کین آوردن، خشمگین
 ساختن....

ع: مَقَت، اِغْضاب، تَغْیِیظ.

قین‌خواردنه‌وه

ك: حیس‌خواردنه‌وه. [رق‌خواردنه‌وه]

ف: خشم فروخوردن.

ع: كَظَم، كُظُوم، كَبَت.

قین‌له‌دل

ك: جده‌ریاز، وشرقین. [رکوری، قین‌لسک.]

ف: کینه‌جو، کینه‌ور، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: مَكْتَبَت، مَتَرَصَدُ الْاِنْتِقَام.

قینه‌قینه

ك: دِیقه‌دِیقه. [دین‌دانوه، رق‌هستان]

ف: رَسانه.

ع: تَرغیم، تَحْسیس، تَبْغِیض، تَغْیِیظ، تَمْقِیث،

اِغْضاب، رَغْما، مَقْتَأ.

قینهون

ك: حیس، نالۆز. [قیناری، رقون]

ف: خشمگین، خشمناک، غُرم‌ان، غُز‌مان.

ک

کا

[ک: لاسکه ده‌خلی وشک.]

ف: کاه.

ع: تین، موص، حُت، رُفَة.

کا

ک: بکا. (زوکا) [بکات.]

ف: کند، بکند. (زود کند)

ع: یَفْعَلْ.

کا

ک: کاکه، برا، براگه‌وره. (کا جافری) [کاکا]

ف: کاکه، برادر، برادر بزرگ، دادر. (کاکه جعفر)

ع: آخ.

کابه

[ک: خانمی خودا.]

ف: آباد.

ع: کَعْبَه، مَكَّة، قِبْلَة.

«کابینه»

ک: ده‌فترخانه. [نورسینگه]

ف: دبیرستان، آوارستان، نگارستان، نگارستان،

نگارش‌خانه.

ع: دَارُ التَّحْرِیرِ، دَارُ الانْشَاءِ، بَيْتُ الْقِرَاطِیسِ،

دفترخانه.

کپول

ک: کپول، قه‌پول، کاپولک. [قاییلکسر. دهمولوس]

ف: کلّه، سر، کوپله، کوپله. کپ، پوز.

ع: رَاس، جُمُوعَة. حَظْم، فِئَطِیسِيَّة.

کپولک ← کپول

کات

ک: سات، وهخت، زهمان. [دهم، تار، عان]

ف: گاه، هنگام، زمان.

ع: حَیْن، وَقْتُ، أَوَان، هِنُو، زَمَان.

ککت

[ک: خیرۆک (تۆوی سالی پار که لبعبر وشکسالی سوز

نبور، پاشان به بارانی پدلی بهار سوز دمیت).]

ف: کات. (تخم سال گذشته که به جهت نیامدن

باران سبز نشده، سپس باران پله‌ی بهار آن را

سبز می‌کند.)

ع: ...

ککت

ک: تۆیا کهرله. [زاخی کهر، زاجی شین]

ف: کات، کات کبود.

ع: ثَوْتِیَاء.

کاخ

ل: کوشک. [قصر]

ف: کاخ، کوشک.

ع: قصر، کُشک.

وینه

کاجان

[ل: عساری کا تیکردن.]

ف: کاهدان.

ع: مَتَبَن، مَعْلَف.

کادوو

[ل: سروتاندنی کا بڑ دیوکلن کردن.]

ف: کِه‌تاب، کاه‌دود.

ع: اِدْخَانُ اللَّيْن.

کار

ل: پتِشه. فرمان. [نیش، پیشه]

ف: کار، پیشه، شَوال، فِیار، فِیدار، فِیاوَر، فِیاوار،

بِیاوار.

ع: شُغْل، صَنْعَة، عَمَل، خَطْب، وَطَر، اَرَب، مَارَب،

مِهْنَة.

کار

ل: کدل، فرمان. [کدله نیاز]

ف: کار، زاوری.

ع: اَمْر، قَصْد، حَاجَة، شَان، فِعْل، عَمَل، قَضِيَّة،

وَاقِعَة، حَادِثَة.

کار

ل: دسوکار. [دستکار: کاری دست.]

ف: کار، دست‌کار.

ع: عَمَل، صَنْعَة.

کار

ل: کارژتله. گِئِسْک. [کارژله. گِئِسْک (بزنی شمش

مانگه.]

ف: هیرک، بَزْغاله، بَزْبچه. (بِز شش‌ماهه)

ع: جَدِي، عَنَاق، حُلَان.

کارپر

ل: دادپر. [کارا. میر]

ف: کارپر، کارسان، کارکن، کارپرداز، دادرس،

وَسْکَرده، وَشْکَرده، واشْکَرده.

ع: فَعَال. قاضی، حاکم، اَمْر، قَضَاب، قَضَابَة.

کارپنده‌سی

ل: کاررسی، وارسی، دادرسی. [سرپرست. دادرس]

ف: کاربه‌دست، کارپرداز، کارزس، وارزس،

مرزبان.

ع: مُبَاشِر، ضابط، عامل. قاضی، مَرْزَبَان.

کارلی ← سَوَان [(دشمنی کرماجیه).] (کرماجی است.)

کاریتنه ← کاریتنه‌ک

کاریتنه‌ک

ل: کاریتنه، پسپه‌سه‌کوله، میتسه‌گیر. [جزره

جالتازکیمه‌که. (جالتازکسی پی کورت).]

ف: کارتن، کارت‌نه، رزوره، رزور، کلاش،

مَگْس‌گیره. (عنکبوت پاکوتاه)

ع: عَنکَبُوت.

وینه ← پسپه‌سَکُونه

کارخانه

ل: ... دسگا. [کارگه. نامیر یا میزنی بودستی

پیشوران.]

ف: کارخانه، کارگاه، کارگه. کارستان، کارسان.

دستگاه.

ع: مَعْمَل، مَصْنَع. دَارُ الصَّنَاعَة.

کارخانه‌ی کاشی‌سازی

ل: کاشی‌سازی. [کلی کاشی درست کردن.]

ف: کارخانه‌ی کاشی، کاشی‌سازی.

ع: فَاخْوَرَةُ الْقَيْشَانِي.

کارخستن

ل: رتگه‌خستی. [خستنه‌گر]

ف: کارانداختن، راه‌انداختن. راندن.

ع: اجراء، اعمال.

کاره

ل: ویرد. [تینگی دمسکداری بهرولک.]

ف: کارد، گزنگ، گزنگ.

ع: مَدِيَّة، شَفَرَة، سَكِين، سِيخ.

وینه

کارده‌خچمر

ل: ده‌شه. [جوره کاردیکه.]

ف: دشنه، بُرازیان، بُرازوان.

ع: شَفَرَة، سَكِين، خَنْجَر.

وینه-دشنه

کارده و په‌نیر

ل: درضمن، نه‌ساز. [ناتعبا، نه‌گو‌نهار (نیدیومه).]

ف: دشمن، کارد و پنیر، ناسازگار. (کنایه است.)

ع: ضِدّ، ضِدَان، ضِدَان لَا يَجْتَمِعَان.

کاردوژه

[ل: کاردوژه (کاکلی گریز که به کارد دمی‌دهیتن).]

ف: کارداوژه. (مغز گردو که با کارد بیرون

آورند.)

ع: لُبّ الْجَوَز.

کارده‌په‌له

[ل: بالتدیه‌کی قاج کوته و له پرمستلکه ده‌جیت.]

ف: بالوایه، پالوایه، پالوانه، پیلوایه، رازال، زازال.

ع: أَبَابِيل، سُنُونِيَّة، سُنُونُوة.

وینه

کارده‌په‌له

ل: گزنیژ. [(زبرسونی لمش له سرما‌دا ره‌کورو نهری

زیبکی دهر کردیت و هیر نهرنده‌ی لمش گرم ده‌بیتمه خیرا

ده‌نیش‌سره.)]

ف: گزاز. (زبر شدن بدن از سرما مثل اینکه

جوش درآورده، همینکه بدن گرم شود فوراً

خاموش می‌شوند.)

ع: قُشْعِرِيَّة.

کار زوره‌کی

ل: ینکاری. [نیشی زوره‌ملی کردن.]

ف: مَجْرَك، مَجْرَك، بیگاری.

ع: سَخْرَة، كُفَّة.

کارزله

ل: کار. [کارزله (بیچوه بزنی شمش مانگه).]

ف: هیرک، بُزغاله، بُزبچه. (بچه بُز شش‌ماهه)

ع: جَدِي، حُلَان، عَنَاق.

کارسازی

ل: کار درس کردن. [پنکھیتان راپراندن تعجم دان]

ف: کارسازی. کار درست کردن.

ع: تَادِيَة، اِسْعَاف، قَضَاء.

کارسان-کارخانه

کارک-کارچک [(وشه‌کی کرمایه).] (کرماهی است.)

کار کردن

ل: فرمان کردن. [نیش کردن]

ف: کار کردن.

ع: فَعَلَ، عَمَلَ.

کار کردن

ل: کاری بورن. [به‌کار بورن، به‌پرشت بورن (ی قسه شمشیر

و...)]

ف: کارگوشدن. (سخن، شمشیر مثلاً.)

ع: حَيَك، حَيَكَان، اِحَاكَة، تَاطِير، نُفُود.

کارکردن

ك: رنگه كفتن. [رهوان برون (سكچرون)]

ف: روان شدن، كار كردن. (كار كردن شكم)

ع: عَمَل، اِجَابَة، اِسْهال.

كاركون ← موسمیل

كاركرده

ك: قهیره، له كرده رهاتگ. [كاردیده، خاوهن نمزمون:

راهاتو له كار.]

ف: كاركرده، كرده كار، وُسكرده، وُشكرده،

واشكرده، كار آزموده.

ع: مُجَرَّب، مُدَرَّب، مُمَرَّن. بَصِير، خَبِير.

كارگا ← كارمگا

كارگای جُولایی

[ك: مه كینیی چنین.]

ف: هُف.

ع: ثَوَل، حَقَّة، مَنَسِج ...

ویند ← دهسگای جُولایی

كارنامه

[ك: پیرازنك كه لیستی كارِه نغماهدراره كانی تینداید.]

ف: كارنامه.

ع: دَفْتَرُ اِعمال.

كاروا ← كارهوا

كاروان

[ك: قافله]

ف: كاروان، كاربان.

ع: رَكَب، عِیر، قَافِلَة، سَیَّارَة.

كاروان ناشی

ك: پیازار. [گُزشتاریکی خسته به پیازوه. (چیشتیکی

بناویانگه.)]

ف: آشکنه. (آشی است معروف.)

ع: شَوْب.

کاروانسرا

ك: تیمچه. [كارمسرا: جینگیی پشوردهانی قافله.]

ف: تیم، تیمچه، سرا، کاروان سرا.

ع: خان، فُنْدُق.

کاروانسرا دار

[ك: بریزیمیری کاروانسرا.]

ف: سرایدار، تیمدار.

ع: رَئِیسُ الخان.

کاروانکوز

ك: کاروان کوزه. [(نستیره کی پرشداره راک گه لاریژ كه

به عمرمی «شعراي یمانی» پتیده تین و نیوشو له

باکوروی رزژه لاتره هه لیت.]

ف: شَباهنگ، کاروان کُش، ساربان کُش.

(ستاره ای است روشن شبیه به «گه لاریژ» یعنی

شعراي یمانی كه نصف شب طلوع می کند در

سمت شمال شرقی.)

ع: شِعری الکاذِب، شِعری.

کاروانه

[ك: کپواله]

ف: کاروانک، کاروانه، کاروان، گَروان، کاردانک،

چوبینه.

ع: کَروان.

وینه

کاروایی ← قوهی که هره بانییه

کاروبار

[ك: نیشوکار.]

ف: بیباوار، کاروبار.

ع: اُمور.

کاروبا

ك: کاروا، زهره یی. [جیوهی زهردی رقچوری دارنکه زژد

بترخه.]

ف: کاهَرَبَا، کَهَرَبَا.

ع: کَهَرَبَا.

کاره‌گر

ل: قه‌رواش، سهرمه‌فره‌شی. [کمنیز، جیزی، قه‌رواش]

ف: داه، کَنیز، کَنیزک، پرسته.

ع: خادِمَة، جاریَة، غَلام، اَمَة.

کارمگا

ل: کارگا. [کارگی جزای. ناسرازی جزای.]

ف: هف، کارگاه، کارگه.

ع: مَنسَج، مَنسَج، مَنسَاج، مَعْمَل. نُول، حَفَة.

وینه

کاره‌وا

ل: کاروا، زمرده‌یی. [جیره‌ی زمرده‌ی رقی‌جوری داریکه، زَز]

بفرخه

ف: کاهَرَبَا، کَهَرَبَا، کاربَا.

ع: کَهَرَبَا.

کاری

ل: کاریگر، که‌سکون. [به‌کار. مرتب‌ر]

ف: کاری، کاریگر، مرگ‌آور.

ع: مُؤَثِّر، مُزَعِف، مُهْلِك، نَافِذ.

کلری

ل: لِهَتاک، قَوجاخ. [لِهَتاکو، چالاک]

ف: کاری، کارآمد، کارکن، وُسکرده، وُسکرده.

ع: کاپی، فَعَال، مَقْدَام، قَدوم.

کلریز

ل: ... کورده، قومش. [نارتک که له بن زمره‌ی دهره‌تاروه و

دابه‌شراوه.]

ف: کاریز، که‌ریز، راه‌آب، کُمُش، فَرکند، فَرسنگ.

ع: قَنَاة، مِفْتَح، کَطَامَة.

کاریزکه‌ن

ل: قومشکن. [نور کسی کاریز هه‌لده‌کنتیت.]

ف: کُمُش‌کن، کُمُش‌زن، کَنکن، کَتکن، شکاونه،

شکاونده.

ع: مُقَنِّي، حَقَّار.

کلریگر

[ل: کریکار]

ف: کارگر، کاریگر، مُزدور.

ع: عَامِل، سَاعِي، أَجِير. عَمَلَة، فَعَلَة.

کلریگر

ل: کاری، که‌سکون. [کارتیکو، سروده‌بخش. تیابو]

ف: کارگر، کاری، نوژبخش. (اثر بخش)

ع: مُؤَثِّر، نَافِذ، مُزَعِف، مُهْلِك.

کلز

ل: پُوس‌مار. [کوازی مار (توژی مار که خوی ده‌یخت.)]

ف: گنگار. (پوست مار که خود می‌اندازد.)

ع: خِرِشَاء، سَبِيء، سَلَخ، قُشَار، شَرَانِق.

کلز

[ل: داری کاج.]

ف: کاج، کاژ، نُشک، کَرکَر.

ع: شُوح.

وینه

کاژتله

ل: قَاخَلِي. [کاخلی: گیایه‌کی لاسک سپی گول زمرده.]

ف: کاژیره، کاجیره، کافیشه، خَسَنک.

ع: أَحْرِیض، عَصْفَر، عَصْفَر، قُرْطَم. («قُرْطَم» را بر

«حَبِّ الْأَحْرِیض» نیز اطلاق کنند که به فارسی

«خَسَنک‌دانه» یا «تخم کاجیره» گویند.)^۱

۱- «قُرْطَم» له عمره‌بیدا مانای کاژیره و هه‌روه‌ها مانای

تزووی کاژیره‌ش ده‌دات.

کاس

ك: گنج، سر. [رَبْ مَنگ (بی‌همستبونی میشك).]

ف: كَرْخ، كَرْخَت. (بی‌حس شدن مغز سر)

ع: خَدِس، خَدِر، هَوَس.

کاس

ك: چا، قولوز، كولوز. [قوپا، نارچا]

ف: گود.

ع: مُقَر.

وینه ← قولوز

کاسب

ك: پیشه‌ور. [كسبك كه کاری کرین و فروشته و به

بازرگان دانارت.

ف: پیشه‌ور، آهنوخوشی، ألفان، ألفنج.

ع: کاسب، رقاحی.

کاسبی

ك: خریوروش، پیشه‌وری. [کرین و فروشتن]

ف: ألفیدن، ألفختن، ألفاختن، ألفقدن، ألفنجیدن،

پیشه‌وری، خَرید و فروش.

ع: كَسْب، رقاحه.

کسك

ك: سه‌رز. [كسك: رنگی گيا. (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: سبز. (کرماجی است.)

ع: أَخْضَر.

کسنی

ك: چه‌چده. [(گیاه‌کی بناریانگه).]

ف: كَسَنی، كَسَنی، كَسَنج، آنوپا. (معروف

است.)

ع: هَنْدَب، هَنْدَبَا، هَنْدَبَا، يَعْضِید.

کاسه

ك: کاشی. [قاب]

ف: کاسه، لاک، پیمانه.

ع: قَحْف، جَفْنَه، صَحْفَه، طاس، کاس، کاس،

قَصْعَه

وینه

کاسه

ك: لهریز. [بیزی چرا.]

ف: کاسه، قارپوز.

ع: حَبَاب، قَرَبوس.

وینه ← قارپوز

کاسه‌سر

ك: کله‌شور. [(پرزیک که کاسه و تیان و ... ی‌پز

دمشون).]

ف: کاسه‌شور. (کهنه‌ای که با آن کاسه و دیگ و

غیره می‌شویند.)

ع: هَرَشْفَه، مِفْسَلَه.

کاسه‌سفره

[ك: میوانداری كسبك كه له سفر گرپاوتوه.]

ف: کاسه‌سفره. (اطعام رسیده از سفر)

ع: نُهْنَه.

کاسه‌شور

[ك: گیاه‌کی بناریانگه، گه‌لاکی پان و نستور و زیره.]

ف: علفی است معروف، برگ آن پهن و ستبر و

زبر است.

ع: ...

کاسه‌شور ← کاسه‌سر

کاسه‌کال

ك: کاسه کله، کله‌که. [لته گزّه.]

ف: كَلَك، پاره سبو.

ع: أَصِیص.

کاسه‌گردانی

ك: کاسه‌گردانن، چلاته. [یاریه‌کی جارانه.]

ف: جُدازک، جُدانک، چُلانک، کوزه‌گردانی.

ع: نَعْبُ الكوز.

کاسه‌لیس

[ل: کسینک که قاپ ده‌لیسیته‌ده، هرده‌ها: مرزفی چلیس

یا خوروش.]

ف: کاسه‌لیس.

ف: سَلات.

کاسه‌های

[ل: قاپی ماست تیکردن.]

ف: گویس، گویسه، گویش، گویشه، گویش،

گویشه.

ع: کاسُ الرُّوبَة.

کاسه‌یه‌ن

ل: پترانه. [کاسی پترانه‌ی کرین و فرۆشتن.]

ف: کاسه‌من، پیمانه. (کاسه‌ی پیمانه)

ع: مُحَفَد.

کاسی‌چلو

[ل: جینگ‌ی چار له کاسه‌سردا.]

ف: کاسه‌ی چشم.

ع: قَلت، جُبَة، لَحج، كَفَّة العین.

کاسه‌ی زرنای

ل: کلاره‌ی زرنای. [کاسه‌نژنژ]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو.

ع: رَضْفَة، داغِضَة.

کاسه‌ی سم

[ل: کاسه سم: پشتی می چارایی.]

ف: کاسه‌ی سم.

ع: حافر، صَحَن.

کاسه‌ی سمر

ل: کاسه‌ی مدژگ. [قایینلکه سمر]

ف: گدفت، آهیانه، کاسه‌سر.

ع: قَحف، شَواف، جُمجُمَة.

کاسه‌ی شکوفه

ل: قوزاخه. [برگه‌گول]

ف: گوزه، کاسه‌ی شکوفه.

ع: كِم، كِمَامَة، قَلَف، قَنَب، قُنْبُع، غِلَاف، كَاس،

خَرِيطَة، كَاسُ الزُّمَرَة.

وَننه

کاسه‌ی فهقیان

ل: کاسه‌ی فهقیان، کاسه‌ی هه‌تیمان، سفره‌ی فه‌قیان.

[ههشت ئستی‌ره له ناسماندا.]

ف: کاسه‌ی یتیمان، کاسه‌ی درویشان.

ع: اَکلیل شمالي.

کاسه‌ی فه‌قیان ← سفره‌ی فه‌قیان

کاسه‌ی گوو

[ل: قهعه: کاسی پیسای تیکردنی مندا.]

ف: ریخدان، کاسه‌ی گه.

ع: مَقْعَدَة.

کاسه‌ی گونجه

[ل: بشی برچاری گوی.]

ف: کاسه‌ی گوش.

ع: صَدَقَة، صَحْنُ الأذن، مَحَارَة الأذن.

کاسه‌ی هه‌تیمان ← سفره‌ی فه‌قیان

کاسی

ل: گیتی، کاس‌پورن. [دربورن]

ف: کَرخ‌ی، کَرخ‌تی.

ع: خَذَر، هَوَس.

کاش ← کاشکای

کاشتن

ل: کیلان، کیلانن. [چاندن]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: نَزَع.

کاشته

ل: ورز، کشت. [چنترار.]

ف: کشت، ورز.

ع: زرع.

کاشکای

ل: خويزگای، خويزگه، کاش. [خوزگه بریا]

ف: کاش، کاج، کاج، کاشک، کاشکی، کاشکه،

آندی، آندیکه.

ع: نیت، عَمَسی، نو. (لو ذات سِوَارِ لَطَمَتَنِي.)

کاشمه

[ل: گیایه‌کی بناریانگه.]

ف: کاشمه، کاشم. (نباتی است معروف.)

ع: کاشم.

کاشی

ل: کاسه. [قابی رنگ‌لیندراو.]

ف: کاسه، کاشی، کاجی.

ع: کاس، طاس، قِیشانی.

وینه

کاشی‌ساز

ل: کاشیپز. [کسّیک که ده‌فری رنگ‌لیندراو دروست

ده‌کات.]

ف: کاسه‌گر، کاشی‌ساز.

ع: فَخَارِي، فَخُورِي.

کاغز

ل: قاغز، کاغز، فاگوز، قاقهز. [کاغز (کاغزی

نغروسراو).]

ف: رُخته. (کاغذ ننوشته)

ع: رَقّ، طِرس، رَجَل، نَمَق، قِرطاس، کاغذ، کاغذ.

کاغز

ل: قاگز، نامه، نویسته، دهنوس. [نوسراو، دهنوس]

ف: بتک، کاغذ، نامه، نوشته.

ع: مکتوب، رُقعة، رَقِیمَه، ذریعة، صَحِیفَة، رَسِیْلَة،

ذبر، زَبور، زَبیر، کِتَاب.

کاغز بینکاره

[ل: کاغزی بینک‌لک.]

ف: چکسه، داروپیچ، کاغذ شکسته، کاغذ

بیکاره.

ع: باطَلَة. (أوراق باطَلَة)

کاغز روشن

ل: کاغز شیشه‌یی. [جزره کاغزکی تنک و چمره.]

ف: چَرَبَک، چَرَبه.

ع: شَفِیْقَة، شَفَاة.

کاغز ساول

[ل: کسّیک که سمانه له کاغز ده‌دات.]

ف: رُخنه‌سای، کاغذسای، ساینده.

ع: صَحَاف.

کاغز شیشه‌یی ← کاغز روشن

کافر

ل: تهرس، بی‌تاین، گومرا. [بیتدین، بی‌پرور]

ف: مَنبَل، بَشَم، بی‌کیش، بی‌آیین، دژکیش،

بدآیین.

ع: کافر، مُلحد، لامَذَهَب.

کافرهان

ل: تیغ، سدرتاش. [چغز تیژی مووتاشین.]

ف: اُسْتَره، پاکی، تیغ.

ع: موسی، مِجلاق.

وینه

کافروش

[ل: کسّیک که پیشی فروزشتی کایه.]

ف: کاه‌فروش.

ع: تَبَان، عَنَاف.

کافور

[(ك) شیره‌یه كه له دره‌ختی كافور ده‌گیدرت.]

ف: كافور. (صمغی است از درخت كافور

می‌گیرند.)

ع: كافور.

كفی

ك: بهس، كه‌فاف. [به‌ئندازی پیتوست.]

ف: بَس، بَسَنْد، بَسَنْدَه، كُفاف.

ع: حَسَب، كافی.

كفی

ك: زه‌نگ، قوچاخ، كاری. [لیتهاور، كارا]

ف: زه‌نگ، براژنده، كاری، شایسته، وشگرده.

ع: كافی، فَعَال، مَقْدَام.

كك

ك: پی‌گ، برا، كاكه. [پیار، براگوره.]

ف: كاك، مرد، برادر، دادر.

ع: رَجُل، مَرء، أَخ.

كك

ك: نان‌چایی. [جزره‌نانیکی شیرینه.]

ف: كاك، سوخاری، نان‌چایی.

ع: كَعَك.

كككوهو

[(ك) كاكائو: دمنکی بیری دارنكه ده‌یابون و وه‌ك قاره

ده‌یخنه‌وه.]

ف: كاكائو، بادام‌هندی.

ع: كاكاهو، لوز هندی.

ككشیر

ك: قه‌لیب، قس، خنچكه. [هه‌لموكرت به‌ناز و

له‌غیولاره‌وه.]

ف: قه‌ر، كاجول. (رفتار با ناز و تَبَخُّثَر)

ع: عَرَقْلِي، تَخَطُّل، تَبَخُّثَر، حَيَّكَن، مَيَّحَن.

ككله

ك: ناكه‌گوتز. [كاكَل]

ف: مغز گردو.

ع: لُبَابُ الْجَوْز، لُبُ الْجَوْز.

ككله‌شیران

[(ك) یاریه‌کی یشاربانگی مندالانه که یاریکمران ده‌به‌دور

دسته‌دهسته‌یك خویان دشارنوه و نه‌گهر دسته‌کی تر

بیان‌دزنده‌دهمیت به‌کۆل بیان‌گوتزنه‌وه.]

ف: بازی معروف بچه‌ها که دو دسته‌می‌شوند،

یک دسته‌پنهان‌می‌گردند و دسته‌ی دیگر آن‌ها

را پیدا‌می‌کنند و سوار‌می‌شوند.

ع: لَعْبُ الْاِخْتِفَاء.

ككله‌مووشان

ك: جولاییكه‌ره. به‌سپه‌سه‌كۆله. [جالجاژكه]

ف: رَجَال، دیوپا، جولاهك، جولاهه، تَنَدو،

تَنَدُو، كُره‌تَن، كُروتنه، كارتنه، تارتنه، تارتَنَك.

كلاش، عنكبود.

ع: مُول، رُوع، هَبور، كَحول، مَنَّة، مَنوثة، عُكاش،

عُكَاش. فُدس، عُنْدُب، عَنكَبوت.

ككله‌مووشان

ك: كه‌رو، كه‌رتینه. [(داری جالجاژكه.)]

ف: كُره، كُری، كُرو، تَقَنْد، تَفَنی، تَنَنه، تَنَسْتَه،

أَنفَسْت، أَبرَكایا، كلاشخانه. (تار عنكبود)

ع: شُع، حَق، هَلَل، عُكَاشه، نَسَجُ الْعَنكَبوت، بَیتُ

الْعَنكَبود.

وتنه‌ه‌جولاییكه‌ره

ككله‌مووشان

[(ك) یاریه‌کی مندالانه که کۆمایك خال هه‌لده‌ده‌نوه و تار

ف: کاکا، برادر، داداش. (برادر بزرگ)

ع: آخ.

ککشان

ل: کدشکشان. [کادن، کاکشان]

ف: کهکشان، کاهنگان، پالاهنگ، آسمان دره.

ع: مَجَرَة.

ککبله

ل: چناکه. [شیرله، نسلزای چناکه.]

ف: چانه، زُفر، آرواره.

ع: حَنَك، طَلَع، لَهْزَه، لِهْزِمَة، نُكْفَة. (لَهْزَتان، لِهْزِمَتان، نُكْفَتان)

وینه ← کسی سر

ککلن

ل: سراخ. [قِر و کا.]

ف: آرزو، آرزو، خازه، آندا، آندود، آنداوه، کاهگل.

آندایش.

ع: سَج، شید، سیاع، خلیط.

ککمز ← کاغز

کالسکه

ل: گالیسکه. [عربانهی گواستنه که نسپ

رایده کیشیت.]

ف: کالسکه، تخت روان.

ع: عَرَبَة.

وینه ← گالینکه

کالیار

ل: تِرِزِی تَوم. [(تِرِزِی زَل که بَوم هدنگیاره.)]

ف: غاش، غاوشو، غاوش، خاوش. (خیار چنبر

تخم)

ع: شَعَرور الحمار.

وینه ← ترونی

کالیار

دهکن به سریدا هتا به قد یلک پغبی له سروره دمیتته

قوپ، پاشان له سَی چوار لاره خَولَه کمی ژیری به ریکی

دمردادن و گومزتک ده میتیتور.

ف: کوهاموی. (بازیچهی بچهها است، مقداری

خاک تپه می کنند و آب روی آن می پاشند تا به

اندازهی یک انگشت روی آن گل شود، سپس از

سه یا چهار طرف آن را منظمآ شکافته، خاک

توی آن را بیرون می آورند یک گنبد می ماند.)

ع: بَقْمَری.

وینه

ککنج

ل: رویشتپرده. [گیاهه که.]

ف: کَجَوش، کاکنج، عروس پشت پرده.

ع: قَطِیفَة، سَالِفُ العُروس، کاکنج.

ککول

[ل: موری تروقسری مرژ یا گیاندار یا پیری

برزوموری تروقسری بالنده.]

ف: کاکل، کاکول، کویل، کویله، کویلِه، کویلِه،

بُش، پُش، توک. (موی فرق سر انسان یا حیوان

یا پر زیادی بالای سر پرنده)

ع: فُش، ذُوابَة. عُرف. عُفَرَة، قُرْغَة، قُرْغَة، قُرْغَة، قُرْغَة،

طُها فَة.

وینه ← جوبه

ککول مهل

ل: کلارنه. پزیه. [کلاره. پزینه]

ف: پوپ. کاکل.

ع: قُنْبَرَة. مَغْفَر.

وینه ← جوبه

ککله

ل: نابرا، داشی. [(براکموره.)]

ل: خه یار تۆم. [خه یاری زل که بۆ تۆم هه لگیاوه.]

ف: پاششنا، پاششنگ، پاششنگه، پاششنگ، ششنگ،

بااوش. (خیار تخم)

ع: قشَاء الحمار.

وینه-خه یار

کالیوش ← **کالیوش**

کال

ل: نه کوئیایگ، کرج. [نه کو لار، پینه گسیو.]

ف: کال، خام، نا پخته، نارس.

ع: نیه، نیه، ملهوچ...

کال

ل: نه گه یگ، کنج. [نه گه یو، نه به کام (میوه)]

ف: کال، نارس، نرسیده. (قواکه)

ع: فج.

کال

ل: که مرهنگ. [بهرامبری توخ.]

ف: کم رنگ. (ضد سیر)

ع: ناصیل.

کال

ل: کشت. (کشتوکان) [کار: پاشگرو (چاندرا)، به تنیا

به کار ناهیترت.]

ف: کشت، کار. (کشتوکار، تنها استعمال

نمی شود.)

ع: دُغ.

کال

[ل: کینه، بکینه (دراشتمی بکهر.)] [تیره کال]

ف: کار. (صیفه می فاعل است: تیره کار)

ع: زارع. (زارع البقل)

کالا

ل: کووتال. [قوماش پیدارستی، نسومی به پاره

ده کرد ریت.]

ف: آروس، کالا، خواسته.

ع: عَرْض، مَتاع.

کالات

ل: تالان، کالته. گونا. [راو پورت. تاران]

ف: چنیو، چپاول، تاراج، یغما، گناه، یزه.

ع: نهب، غارة. جَنایة.

کالمه کال

[ل: ← کالومه کال]

ف: کشت نه کشت.

ع: دائر و باثر.

کالومه کال

ل: [ل: کالمه کال (چیترا و بهیار)]

ف: کشت و زار، کشت و زمین. (مزرع و نامزرع)

ع: دُغ و سُبَات، دائر و باثر.

کاله

[ل: پیتلای له چرمی خار دروست کراو. (تورک «چارووغ»

و «چارووق» و «چارووغ» پی ده لیتن.)]

ف: کالی، لگا، شَم، شَمَل. (ترکی «چارووغ»،

«چارووق»، «چاروغ» گویند.)

ع: غَرِیفة.

کاله برویش

[ل: برویشی کال. (گفتی نه کو لاری رد کراو.)]

ف: بلغور خام. (گندم نپخته را خورد کنند.)

ع: رَضِیض، حَشِیص، جَرِیش.

کاله برویش

ل: گزنیزه. [(تیرزی رد و رشک.)]

ف: تگرگچه. (تگرگ ریز و خام)

ع: اِرِزِز، قَطَط.

کالته ← **کالات**

کالک

[ک: گندره: میوه‌که.]

ف: فَرِیوْک، خَرَبَزَه، اَرَبوزَنیا، اَرَبوجینا.

ع: بِطِیخ، عَجور.

کالَمکه هارانه

[ک: بمری گیاه‌که له شمامه ده‌پیت و زَرُو تاله.]

ف: پَهی، پَهَنور، گَبَسْت، گَبَسْتو، گَبَسْتَه، شَرَنگ،

سیماهَنگ، تَلَخک، زراوَنَد، زهرگیاه، خَرَبَزَه‌ی

روباه.

ع: صاب، عَلَم، شَرِی، مَبِد، مَبید، حَدَج، حَنْظَل،

قَتَاءُ الْمَرْ، قَتَاءُ الْحِمَار.

وینَه

کالَه‌مشتی

ک: پَشکیلان. [کاکلَمشتی: یاربه‌که. (شتیک به دزیوه

ده‌خنه نار مَشْتیان و هر دو دَستیان ده‌پِننه بمرود هفتا

لاینی بمرامبر بلِیت له کام مَشْتدیه.)]

ف: کَچَه‌بازی، مَشْت‌بازی. (چیزی از پشت توی

مُشْت می‌گذارند و هر دو مُشْت را جلو

می‌اندازند تا حریف بگوید در کدام مُشْت است.)

ع: فَنال.

کالَه‌ووبوون

ک: رَه‌نگ‌بوون. پاکه‌ووبوون. [کالَ بوونوه، کمرنگ بوون]

ف: رَنگ‌رِفَتَن. پاک‌شدن.

ع: نُصُول، نُصُو.

کالَه‌هیش

ک: یله‌هیشه. [زهریک که یلک جار کیتاره.]

ف: یِک شَخمه. (زمینی که یک مرتبه شخم

شده باشد.)

ع: مُنْفَلَج.

کالی

ک: نَه‌کولیاگی. نَه‌گه‌یگی. کَه‌مِرَنگی. [نَه‌کولاری.

پِننه‌گه‌یوی. ناچخ.]

ف: خامی، نَپُختگی. نارَنسی. کمرنگی.

ع: نُیوَه، فُجاجَه، نُصُول.

کالی

ک: چهره‌لَه. [سپیکه‌له «ی» له «کالی»] نیشانی

بچهره‌کیه.)]

ف: سَفید‌پوست، کمرنگ. (یا [در «کالی»] برای

تصغیر است.)

ع: مُلَهَق، نُویصِل.

کالیان

ک: خورپن، داخوپن. [گورپشه‌کردن.]

ف: سَته، سَته‌پیدن، توپیدن، غُریدن، نَهب،

سَتنیز، سَتنیزه، اِشتَلَم.

ع: قَشَد، قَشَد، تَذْمَر، اِبراق.

کالیت

ک: کولیت. [بُزه (حشارگه)]

ع: هودل، کمین‌گاه. (رصدخانه)

ع: رَصَد، مَرَصَد.

کالیتکا

ک: کولیت. [بُزه (حشارگه)]

ف: هودل‌گاه، هودل‌خانه.

ع: مَرَصَد، رَصَد.

کالین

ک: کیلان، کیلان. [چاندن، شورپرنی زوی]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: زَرع، فَلَج.

کام

ک: نارمَزور. [ناوات مَبَسْت]

ف: کام، آرزو.

ع: اَمَل، مامول، مقصود، مَرام، مُراد.

کام

[ل: (ل: نخوښتنيکه به هڅي بسپروچووني ژمي جوځواردنوه

دهمي نسل بلوق دهکات و ناتوانيت چو بخوات.)]

ف: کام. (مرضى است به سبب تاخير جو دهن

اسپ تاول مي زند و نمي تواند جو بخورد.)

ع: لُکاڅ.

کام؟

ل: کامه؟، کاميان؟ [کتهه؟]

ف: کدام؟، کدامين؟، کدام پک؟

ع: آي؟

کامل

ل: تهرار. رسا. [بي کمرکوږي]

ع: تمام. رسا، رسیده.

ع: کامل، تام.

کامه؟ کام؟

کان

ل: مه لوه. [کاراله کاره: جيگي کانزا له زميدا.]

ف: کان.

ع: معدن، منجم.

کان

ل: ... بوته. (کان باغ) [پنج، بنه گيا]

ف: کان. بته.

ع: حُفَرَة، فُفَرَة، فُفَرَة، فُفَرَة، فُفَرَة (بيش)

کان

ل: مدغز، نهغ. [ناوړوله کروله ناخ]

ف: نَخ.

ع: کُنه.

کانال

ل: دړنال، دړگه، کنال. [تنگه]

ف: نال، ناله، کانال، تنگه.

ع: ثُرَعَه، قَنال، کانال.

وینه-دردان

کانه زوانه

[ل: چالايي جيگي شورش له پنځېره دا.]]

ف: کانه زوانه، کانه زبانه، کانه وزبانه. (گودي

جای شيشه ي پنجره)

ع: حُفَرَة.

کانه شکو

[ل: (نامرازگي دارتاشيه چالايي جيگي شيشي

پنځېره ي هاله کزن)]

ف: کانه شکاو، کانه شکاف، کانه کن. (افزار نجاري

است که کانه را مي کند.)

ع: منقار.

کانه نيا

[ل: شتل چندانن]

ف: نشانندن، نشازدن، نشاکردن.

ع: تَفَقير، غُرس.

کاني

ل: کانيار، چارکه. [سرجاره]

ف: چشمه، چمشمه.

ع: مَعين، يَنْبوع.

کاني

[ل: کانزا]

ف: کاني.

ع: مَعْدِن، فِلَر.

کانياو-کاني

کاني وکانياو

ل: چارکه سار. [جيگي پر له کاني.]

ف: چشمه سار.

ع: مَجْمَعُ الْعِیُونِ.

کلو

ل: کمربرگ. [زاج، کورل، ناغەلی نار کتو.]

ف: کاووک، کاواک.

ع: قَلْع، لُحْج، وَجَر، وَلْجَة.

کلو

ل: کینف. [کتو.]

ف: کوه.

ف: جَبَل ...

کولی

ل: بی شەرم، بی تارو، داشۆزیگ، سەلیته. [نارمەو،

رورە، تالار، هەرەها، نارەنی دەرەش و بیحیا.]

ف: بی شەرم، بی آبرو، کلوک، خُلولیا...

ع: بَدِي، شَرَس، شَكْس، ذَرَب، وَقَح، فَاحِشَة،

سَلِيطَة...

کولی

ل: قەرەچی، بیژنگەلوروش. [خیتیکى کۆچەری گەردین.]

ف: کاولی، کابلی، غریبل باف.

ع: کابلی، کربالی.

کلو، کلو

ل: سۆلەسۆل، قەرە قەرچ، کایان. [کزانەر، چورزانەر]

ف: سوزسوز، سوختن.

ع: اقتراس، احتراق.

کایان

ل: تورزیان، قرجیان، کایانەر. [تۆزانەر (وەک) تۆزانەر]

دەم بە هەزی بیهێرە (نەرە).]

ف: سوختن. (سوختن دەهن از خوردن فلفل

مثلاً.)

ع: اقتراس، احتراق.

کایانەر، کایان

کلوژ

[ل: کاریج، قاریج]

ف: کاغ، شگال، نشخوار، نشخار.

ع: دَسَع، جَرَّة، نَشَوَار.

کلوژکردن

[ل: جارىنەوى پەتخۆر.]

ف: کاغش، شگالاش، شگال کردن، نشخوار کردن.

ع: اِجْتِرار، اِدْساس.

کلوژکردن

ل: رپلیدان. [ژاودۆل]

ف: ژاژخابی.

ع: دَرْدَرَة، ضَغْضَغَة.

کلوین ← هارهیی

کاهو

[ل: سوزەبەگە.]

ف: کوک، کیوه، کیو، کاهو.

ع: خَس.

کاهیل

ل: سَس، هیچەگەر. [تەرزەل، بێکارە، لێنەتەر]

ف: آژهان، آژکان، پرویش، فُرویش، آژهن.

ع: مُدْنَع، دَنْبَع، مُهْمَل.

کاهیل

ل: بێگە یۆگ. [بێگە یشتەر، کامل (کسێک که تمنعی

گە یشتەرە سی تا پەنجا سان.)]

ف: کیاره، رسیدە. (کسی که سن او به سی تا

پنجاه رسیده باشد.)

ع: کَهْل، کاهِل.

کاهیتی

ل: سَسسی، کارنە کردن. [تەرزەلی]

ف: آژهنی، آژکانی، پرویشی.

ع: ادناع، دُئوع، دُناعه، اِعمال.

کاهیتی

ل: یتگیگی. [یتگییری، کاملی (گشته تمنی سی تا

پنجا).]

ف: کیار. (رسیدن به سن بین سی و پنجاه)

ع: کُهولة.

کاهین

ل: راززان، پزشریژ، پمیدار. [غمیزان، نهیززان، فالچی]

ف: پریدار، پری گرفته، اخترگو، فال گیر،

غیب گو.

ع: کاهن.

کالیش

ل: کالیش. [کایه لروش (کشمیش و کاکله گریژ و رِژن

ده کنه نار دژکشک و دوی دور سی کرل له سر ناگر

دایده گرن، پاشان نانی رشکی تی تریث ده کن و ده یژن).]

ف: کالیوس، کالیوش، کالجوش، کله جوش.

(کشمش و مغز گردو و روغن را توی دوغ کشک

ریخته، بالای آتش دو سه جوش می زند، پایین

می آورند، سپس نان خشکه ترید می کنند و

می خورند.)

ع: حیس، عییته.

کالینات

ل: همسگل، همسی گل، پدیداکل، دیارگل، دیاران.

چتگل. [برونور]

ف: نیور، نیوران، هستگان.

ع: کائنات، موجودات.

کالینات جهوو

ل: چتگل ناسمان. [نور برونورانی له نیوان ناسمان و

زویدا بدی دین].

ف: نیوارنیور، نیورنیوار.

ع: کائنات الجوّ.

کایه

ل: گمه، تله میران. [گاترگپ]

ف: بازی.

ع: لعب، مُلاعِبَة، مُداعِبَة، تَتَرَة. نُهو. مُزاح.

کایه کئی

ل: کایه. [لِستزلک]

ف: بازیچه.

ع: اَلْعُوبَة، مَلْعَبَة، لُعْبَة، لُعْبَة.

کایکا

ل: جیگی کایه. [یاریکا]

ف: بازیگاه.

ع: مَلْعَب، مَلْهَى.

کپ

ل: گریاگ. [گیران، تمارو، بَسِراو (درز و کهلبر تیتدا

نمار).]

ف: کپ، کپ. ^۱ (گرفته شدن منفذ)

ع: مُنْصَد، مُسَدود.

کپ و برون

ل: گریان. [کپ برون گران]

ف: کپ شدن، گرفته شدن.

ع: اِنْسِدَاد.

کتبچه

ل: کتپچه، دهقتر. [پراو]

ف: آواره، دفتر، کتپچه.

ع: دَقْتر.

کتلو، کتینو

۱- نویسه‌ری به ریژ به سر هر دوو پیتی «ك» ده له لم دورو

و شده ا سی نوخته‌ی داناوه. (ر - ر)

کتری

[ک: ده‌ری تایبستی نار تیتدا کولاندن. (قوری کانزا)]

ف: کتری، آب‌داغ‌کن. (قوری فلزی)

ع: مَحْم، غَلَايَة.

کتک

ل: کته، پشی، نازی. [پشيله]

ف: گریه، پشی، پُشک، میلی، نازی.

ع: قِط، هِر، (هِرَة)، بَس، (بِسَة)، هَرَس، سِئور،

سَنار، کَلِيَة، خَنطَل.

کتکه‌کیتيله

ل: هورشه‌ک. [پشیلی کیزی]

ف: دله، بَتر، گریه دشتی، گریه کوهی.

ع: وَشَق، عَناق، ظَهون.

وینه

کتکه‌نه‌فتینه

ل: کوله‌ویوا. [مایغیتنه ناژاره‌چی]

ف: گریه‌ی نفتی.

ع: قَتِيتی، اُم الفَساد.

کته

ل: کتک. [پشيله]

ف: گریه.

ع: هِر، قِط، بَس، هَرَس، سِئور، سَنار. هِرَة، قِطَة،

بِسَة، هَرَسَة.

کته

[ل: وشه‌یه که له وه‌لامی قیزه‌دا دوتریتنه وه‌کورو «یرحمک

الله» له وه‌لامی پژمیندا.]

ف: جواب سرفه است، مانند «یرحمک الله» در

جواب عطسه.

کتیو

ل: قتاو، کتاو، دوتره. [کتیب]

ف: کتاب، آیار، آیاره، آوار، آواره، دفتر، نامه.

نوشته

ع: کِتاب، سِفر، رُبور، رُبِر، عَصْفور.

کتیو تارِیخ

ل: باسنامه. [کتیبی میژد.]

ف: باستان، باستان‌نامه، درج دهقان.

ع: کِتابُ التاریخ.

کتیو‌خانه

ل: قتاو‌خانه. [کتیب‌خانه]

ف: ایار‌خانه، اوار‌خانه، نامه‌گاه، کتاب‌خانه.

ع: مَکْتَبَة، بَیتُ الرُّبُر، خَزَانَة الکُتُب.

کتیو‌دانه‌یه‌ک

ل: یه‌ل‌دان، دانه‌یه‌ک. [بستنی کتیب. (نملاولای کتیب

خسته سربک.)]

ف: هم‌گذاشتن. (نم کتاب هم گذاشتن)

ع: صَک.

کتیویه‌ک‌دان ← کتیو‌دانه‌یه‌ک

کچ

ل: که‌نیشک، کناچه. [دۆته کِیژ]

ف: دُختر.

ع: بَنت، اِبْنَة، صَبِيَة.

کچک

ل: گچکه، بوچکلانه. [بچوک]

ف: کیچ، کوچک.

ع: صَغِير.

کری

ل: کری‌کرتن. [کری کرتن (لسر هیلکه خوتنی مریشک بۆ

جوجکه هه‌په‌نان.)]

ف: کر. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه برآرد.)

ع: رَحَم، رَحَم، حُبوم، وکن، حُصْنَة، حِصَانَة،

جَفَجَفَ، (وَکِن. وَاکِنَة)

کراژ- کراش

کراس

[ک: جلوسرگی کورتی پیارانه، همروها: جلوسرگی درختی

نافرمان.]

ف: پیرهنند، پیراهن، پیراهند، پیراهان، شوی،

گلانه، گرتنه.

ع: قمیص، شعار، سیرال.

کراس زوی

[ک: سرکراوی له زوی دروست کراو.]

ف: جوشن.

ع: یَلَبَّة، جَوْشَن.

وینه- جوشن

کراس فانوس

ل: بمرگ فانوس، بمرگه چرا. [پارچه‌یه‌کی مۆم تیتساوراو

که به دوری فانوسدا ده‌کیشرا هتا با نه‌یکوژتیتسره.]

ف: لَکَن، پیراهن فانوس.

ع: نَقَن.

وینه

کراش

ل: کراژ، کریش. [مۆم میو (مۆمی هه‌نگوین).]

ف: موم، موم انگبین.

ع: عِکَبَر، خِرِشَاء، نَخَارِیْب، شَمْعُ الْعَسَل.

کراک

ل: کراکه، کرکراکه. [(کونه‌گویی)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِمَاخ.

کراکه- کراک

کراهن

ل: پاکه‌وکردن. پروان. [هه‌ل‌کنندن به شتی تیژ یا له‌یله‌ک

خشاندن (وه‌ل: کراهنی خمت یا پروانندی جلوسرگ).]

ف: سَئَرْدَن، اُسْئوردن، اُسْئَرْدَن، تراشیدن،

خراشیدن. پاک‌کردن. (خط یا لباس)

ع: حَكَّ، حَتَّ، فَرَك، نَقَض.

کراهنهوه

[ک: کراهنهوه (گوشت چرین به گاز).]

ف: لیسیدن، به دندان کشیدن. (با گاز گوشت را

کندن)

ع: عَرَق، تَعَرَّق، تَرَمُم، عَرَم، نَحَض، لَفُو، جَلَف، لَفَا،

نَهَس، اِنْتِهَاس، اِنْتِشَال.

کراویه

ل: زینان، زیره رۆمی، زیره سوز. [جزره زیره‌که.]

ف: زینان، زیره رومی، زینیان، زیره‌ی سبز.

ع: کَرْوِیَا، کَمُون رُومِی.

کراهه

ل: کری، مزه، مز. [حتی کار، کرا، نیجاره.]

ف: مَزْد.

ع: کَرایَه، کَرَاء، کِرْوَه، أُجْرَة.

کراهه‌یا

ل: رَیْگه، پالادراپه. [کرزی ماندوریونی پی.]

ف: پای مَزْد.

ع: جَعَلَ، أُجْرَة، حَقُّ الرِّحْمَة، أُجْرَة الرُّسُول.

کراهه‌دیان

ل: کری‌دیان. [پاداشی خواردن، پاره‌یله‌ک پاش میوانداری

به میوانی فقهی ده‌بخشن.]

ف: دندان مَزْد، مَزْد دندان.

ع: أُجْرَة السِّنِّ.

کرج

ل: سیس، ژاکیاگ، چرج. [ژاکار]

ف: بَخَس، بَخْسِیْدَه، پَژْمَرْدَه.

ع: مُنْكَرِش، مُنْقَبِض.

کرج

لک: کال، نه کولیاگ، نیمه‌سز. [نه‌کولار. زود‌کراو،

نیوه‌کولار]

ف: خام، ناپخته، نیم‌پخت.

ع: نی، نی، نهی.

کرج‌بوون

لک: نیمه‌زیبون. [نیوه‌کول‌بوون (ولک: گوشتی زود‌کراو).]

ف: نیم‌پخت‌شدن. (گوشت مثلاً.)

ع: اثتناض.

کرجه

لک: چرکه. [ده‌گیکه. (ولک: ده‌گی سومیچ کاتیله

گرمای ده‌گاتی).]

ف: شرفه، کرج کرج. (صدای سقف خانه مثلاً.)

ع: نقیض.

کرجیان

لک: چرجیان، ژاکیان، سیربون. [چرج‌بون، ژاکان]

ف: بخسیدن، پژمرده‌شدن.

ع: انکراش، انقباض.

کرجه‌و

[لک: خوی قورس.]

ف: خواب گران، خواب سنگین.

ع: نوم.

کردار

لک: کردوه. [ناکار (ناره).]

ف: کنش، کنشت، کردار. (اسم است.)

ع: فعل، عمل.

کردم

[لک: وام دانا، گرم]

ف: گیرم.

ع: هب، فرضاً، فرضناً.

کردم

[لک: پتکم هینا.]

ف: کردم.

ع: فعلت، عملت.

کردن

[لک: پتکم‌هینان (چارگه).]

ف: کنش، کردن، نمودن، پرداختن. (مصدر

است.)

ع: فعل، عمل، جعل، اقدام، ارتکاب.

کردن

لک: گان کردن. [جووت‌بون.]

ف: کردن، زدن، کس کردن.

ع: فعل، جماع، وقاع، وطأ، نیک.

کردن

[لک: تیکردن. تیرشتن] (ناری کرده گوزه، رونی کرده

خیگه.)

ف: کردن، ریختن.

ع: کثب، حقن، ادخال.

کردن

لک: چوون. (له چه نه‌کا؟) [ریچوون، هاوشیویهی]

ف: ماندن. (به چه می‌ماند؟)

ع: شباهه.

کردن

[لک: بچی‌هینان]

ف: کردن، توختن، گذاردن، پرداختن.

ع: تأدیة.

کردنموده

لک: شکانن. [شکانن، لت‌کردن (ولک: دار‌کردنموده).]

ف: شکستن. (هیزم مثلاً.)

ع: شق، جزل، قصف، غصف.

کردنوه

ل: وازیردن، شکوفیانمړه. [پشکورتن]

ف: شکفتن، کشفتن، کشودن، گشودن، واشدن، وازشدن، باز شدن.

ع: بلق، ثلثج، تشقّق، قتیح، ثقیب.

کردنوه

ل: وازکردن. [رایي کردن (وله: کردنه‌ی گری یا قتل).]

ف: گشودن، بازکردن. (گره یا قفل مثلاً)

ع: حلّ، فك، فسح، زیق، فجو، سني، سئو.

کردنوه

ل: شكائن. [هدلرماندن (وله: روژوو کردنه).]

ف: بازکردن، واکردن، شکستن. (روژه مثلاً)

ع: فطور.

کردنوه

ل: شیرمکردن. [شی کردنه]

ف: زدن، واخیدن، بخیدن، فلخیدن، شیت کردن.

ع: حلج، ندف، طریق، نفش، حرن، ندش، مزع،

نسل، مشع، ذحي، تشعیث، تزید، تسبیخ، تلدیک،

تنفیث، اجتراد.

کردنوه

ل: دروس کردن، ساز کردن. [دروست کردن، بنیاتنان]

ف: ساختن، درست کردن.

ع: پناء، احدث.

کردنوه

ل: کاروکردار، کاریار. [نیشوکار]

ف: کردوکار، کاروکردار، کاروبار.

ع: شغل و عمل.

کردنوه

[ل: بیتنکی پان و گوره‌یه که تنافی پینه دهبستن و زوی

کینلرای پی تمخت ده‌کن.]

ف: فه، ټنکن، گړا، گراز، کراز.

ع: مسواة، منسقة، مسلفة، مسرفة، مجرفة، جاروفة.

ینه

کردنوه

ل: کردار. [ناکار]

ف: کردار.

ع: عمل، فعل.

کرژ

ل: لولل. [گرژ: موری لیتلنلار. (بروامبری خاور).]

ف: کرج. (ضد «خار»)

ع: جعد، مجعّد، مخطّرب، مرجّل.

کرژ

ل: گونج، خه‌یرا، توخاخ. [چالال]

ف: تّند، تیز، زونگ، چابک، چالاک.

ع: جلد، جلید، هف، فاره، خفیف، سریع.

کرژ

ل: زو، په‌له. [خیرا، بلنز]

ف: زود.

ع: سریع، سریعاً، فوراً، معجلاً.

کرژ کردن

ل: لولل کردن. [گرژ کردن]

ف: کرج کردن.

ع: ترچیل.

کرژ کردن

ل: زو کردن، په‌له کردن. [خیرا کردن]

ف: زود کردن، شتاب کردن.

ع: تسريع، تعجيل.

کرژوه کردن

ل: تون کردن، گورجه‌و کردن. [چالال کردن، گورجه‌وگول کردن]

[وله: کرژ کردنه‌ی گوندریژ.]

ف: تَنَد کردن، چابک کردن، برافروختن. (الاغ مثلاً.)

ع: خَذَق، اِسْعَار.
کرمک

[(ل: زبوی ربق و تَهخت.)]

ف: سفت هموار. (زمینی که سخت و سفت و هموار باشد.)

ع: سُهَب، قِرَق.
کرمک

ل: رِب، کورِب. [نیفلیج: نندامی گرژبوی لارولوتر.]
ف: کُنْجَل، چنگولک.

ع: فَلَج، مُتَشَنِّج، مُتَقَلِّع، مُتَازِر، مُتَقَلِّص، مُلْثَوِي.
کرمکراکه

ل: کِراکه، کِراک. [(کونی گوی.)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِباغ، اَصْمُوخ.
کرمکهفتن

ل: کِ. [کرمکوتن (السر هیلکه نیشتنی مریشک بز جورجه له هَلِیتان.)]

ف: کرافتادن. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه شود.)

ع: حُبُوم، لُبُود، وُکُون، حُضُون، رَحْم، اِرْخام، ثَرخیم، تَجْفُجَف، اِحْتِضَان.
کرم

ل: سنگ. [جانموری خزکی بچورلک.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دود. قَدَح، قَادِحَة. نَقَف، نَقِيف.
کرمهاج

ل: کرمائج. [بشیکی هممزور له کورد.]

ف: کرماج.

ع: کِرماج.
کرمهائن

ل: کورژتن، خرمائن. [کورژتن (روک: کرماندنی شه کرا.)]
ف: کلوجیدن. (قند مثلاً.)

ع: حَرَت، قَضَم، خَضَم، کَشَا، قَتَا، حَتْرَة.
کرم بهفر

ل: زولال. [شتیکی کرم ناسایه له نار بفردا، ناریکی ساردی تیدایه.]

ف: زلال، کرم برف.

ع: دُودُ التَّلَج.
کرم دار

ل: موزیانه. [موزانه: جانموری دارخزر.]
ف: گُهن، موریانه، مورچانه، چوب خوراک.

ع: سوسَة، اَرْضَة.
کرمکار

ل: به لَد، شارَهْزا. [ناگادار، کارزان]

ف: بُلد، کرم کار.

ع: بَصِیر، مَطْلَع، مَاهِر، اِبْنُ بَجْدَة الامر.
کرمکه

[(ل: ژیرجمنیه کی ژیرینی ژنانه به که دهنکه کانی له کرم دهچیت.)]

ف: کرمک. (زیر چانه ای است زنانه از طلا می سازند که دانه های آن شبیه به کرم است.)

ع: ...

کرم که نم

[(ل: کرمیکه له کیلگی دانولدا پمیدا دمیت.)]

ف: شنگرف، شنگزن. (کرمی است در غله زار تولید می شود.)

ع: شَنْجَرَف.
کرم معده

ك: کرم نازك، كرم. [کرمی شریتی]

ف: کدودانه، کرم.

ع: حَبُّ الْقَرَع، دُود.

کرم میوه

ك: کرم. [کرمی ناو میوه.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دُود.

کرموژن ← **کرموژن**

کرموژن

ك: کرموژن. [کرماری کرمی.]

ف: کرم خورده، کرم اوژن.

ع: مَنخُور، مَتَاكَل، مَتَاكَل، مَدُود، مَدُود، فاسد.

کرمه

ك: کرمه. [دشگی کرژژتن (روک: دشگی کرژژتنی قند).]

ف: کُلُوج. (صدای خوردن قند مثلاً.)

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت، هَيْقَم، حَتْرَشَة.

کرمه بفرینه ← **کرم بهفر**

کرمهك

ك: کورهك، زوانه. [(زمانی قتل).]

ف: مدنگ، کرمك، زبانه، زبانه‌ی قفل.

ع: لِسَان، لُسَيْفَة، لِسَان الْقَفَل.

کرم هموریشم

ك: هارپه. [کرمی ناریشم.]

ف: کُناغ، دیوه، پيله، کرم ابریشم.

ع: دُود الْقَرَّ.

رننه

کرنک

ك: بی‌مه‌غیر. [گِرچك (تورکیش «کِرچك»)]

پین‌دین.

ف: گِرچك، بیدانجیر، ثَمرا. (ترک هم «کِرچك»)

می‌گوید.)

ع: خِرُوع، طَمَراء.

کرنک

ك: تَوَم بی‌مه‌غیر. [گِرچك: مبعست بهره‌ده‌یستی.]

ف: تخم بیدانجیر، گِرچك.

ع: حَبُّ الْخِرُوع.

کرژن

ك: کرژن. کرمائن، کرژچان. [کرژتن، کرماندن]

ف: جاییدن، گازگرفتن، کلوچیدن.

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت. مَضَغ، کُثَا، حَتْرَشَة.

کرژچان ← **کرژن**

کرژج

ك: خِرُوجك، کرژچك، خِرُوجك، خِرُوجك، خِرُوجك، خِرُوجك.

[کِرچاگه کرژچند]

ف: کُرچن، چَوَندو، جَوَنده.

ع: غَضْرُوف.

کرور

[ك: (سد هزار)]

ف: کرور. (صد هزار)

ع: كَر، كُرُود.

کرورژ

ك: جار. (شمشیرکرورژ) [پاشگره، به مانای کسینک که

شتینک ده‌جاری.]

ف: کلوچنده، جاینده.

ع: قاضم، خاضم...

کرژژن ← **کرژن**

کرژژین ← **کرژژن**

کروکاش

ك: کدراوکوشا. [هَوَل و تینکوشان]

ف: کار و کوشش.

ع: سَعِي و عَمَل.

کروکاشکمر

له: کاری و کوشا. [هولدمر و تیکۆشمر]

ف: کارا و کوشا.

ع: ساعی و فَعَال.

کرۆل

له: کلۆن، رۆژپهش، سیاتاله. [بهدبخته چارپهش]

ف: بَدَبَخْت، مَندَبۆر، بینوا. سیه‌روژ.

ع: شَقِي، نَحْس، مَنحوس، مَفْلوك.

کپه‌روژ

له: کلۆز. [پیری په‌ککپۆری کۆماره.]

ف: کپۆزی. (پیر فرتوت خمیده)

ع: لاشی، فانی، فقیر، عاجز.

کپه‌روژان

له: کولۆزانن. [فیرتانن. هژار خستق (تیابردنی

کستیک.)]

ف: نابودکردن. (کسی را از هستی ساقط کردن)

ع: افناء، افکار.

کپه‌روژه‌کپه‌روژ

له: کولۆزه‌کولۆز، کپه‌زیانه‌ره. [کپه‌زیانه‌ره (دورپینی

نداری و هژاری.)]

ف: کزکزکردن، کپه‌روژ. (اظهار نیستی و نداری

کردن)

ع: تَفَاوُر، تَعَاوُز.

کپه‌روزیانه‌وه

له: کلۆزیانه‌وه. [کپه‌زیانه‌وه (دورپینی نداری و

په‌ده‌لانی.)]

ف: کپه‌روژ، کزکزکردن. (اظهار نیستی و

ناتوانی کردن)

ع: تَفَاوُر، تَعَاوُز.

کپه‌رووس

له: کپ، نه‌ژنه‌را. [کپ] کپ]

ف: کپ، کلپاوه، شوا، نَشَنَوا، ناشَنَوا.

ع: أَطروش، أَصَم، أَصْلَح.

کپه‌رویت

له: گۆگرد، شغارتیه. [شغارتیه]

ف: گندش، گۆگرد.

ع: شَحَاطَة، کپه‌رویت.

کپه

له: هارپن. [کردن به ناره.]

ف: آسیاکردن.

ع: مَظَن، کَکَرَة.

کپه

له: کپه‌کپ. [(دنگی ناش.)]

ف: کزک. (صدای آسیا)

ع: جَمْعَة، کَکَرَة.

کپه

[(له: دساری دارین، قیری پیتدا دسارن و برنجی پی پاک

ده‌کن.)]

ف: دست‌آس‌چوبی. (با قیر می‌اندایند و برنج را

با آن پاک می‌کنند.)

ع: غَرِيبَة، جاروش.

کپه

[(له: دنگیکه. (ناسن کاتیک ده‌ات له زوی وشک.)]

ف: رسیدن گاوآهن به زمین خشک.

ع: ...

کپه‌کپ

له: کپ. [کپه‌ی زۆر. (وه‌ک دنگی ناش، دویاره‌برونه‌کی

لپه‌ر زۆر بره‌نی.)]

ف: کزک. (صدای آسیا مثلاً، تکرار برای تکثیر

است.)

ع: جَعَجَعَة، كَرَكْرَة.

کری

ل: مز، مزه، کراهه. [حلقی کار. کراه، نیجاره]

ف: مُزِد.

ع: كِرَايَة، جُعَاة، أَجْرَة، أَجْر.

کریلری

ل: کراهه دان. [به کریه دان]

ف: کرایه داری، کرایه دادن.

ع: إِجَارَة، إِكْرَاء.

کریانهوه

ل: بهر یورین. [کرانره (وله: کرانهری تناف یا پشتین).]

ف: باز شدن، واشدن. (رسن یا شال کمر مثلاً.)

ع: اِنْتِقَاض، اِنْتِشَار، تَنْشُر.

کریانهوه

ل: وازیورین. [کرانره، نارهلا یورین.]

ف: باز شدن، گشوده شدن. (در مثلاً.)

ع: اِنْفِتَاح، اِنْفِجَاء، اِنْبِلَاق.

کریض

[ل: کَریض، قَریض.] (کریض سر مسهلین.)

ف: سَبُوسه، خزازه.

ع: اِبْرِيَّة، هَبْرِيَّة، تَبْرِيَّة، سَكْبَة، خَزَاة، مُوَارَة، ثُبَاغَة،

جُرَاشَة.

کریکلر

ل: کاریگهر. [کسینک که به کری کار ده کات.]

ف: کارگر، مُزْدُور، مُزْدَبَر، مُزْدِکار.

ع: أَجِير، عَمَلَة، فَعَلَة.

کریقل

ل: سه خناخ. [قاق، روقن (بهرا بهری نرمان).]

ف: سنگلاخ، شن زار. (ضد «نرمان»)

ع: لُوب، حَرَة.

کریین

ل: خرین، سئین. [سئندن به پاره و مرگرتن. (وشه به کی

کرماجیه.)]

ف: خَریدن. (کرماجی است.)

ع: اِشْتِرَاء، اِبتِیاع.

کریوه

ل: توف، توفان، بادره. [بادره توف]

ف: دمه، بادمه، کولای، شورش.

ع: رُوبَعَة، عاصِفَة، طُوف، دَمَق.

کز

ل: دامردگ. [ژاکار]

ف: افسرده، پُژمُرده؛ درهم رفته، کُله خورده.

ع: مُنْقِض، مَلُول، كَز.

کز

ل: کم، سوله. [سوله لهوارتر (بهرامبری چهر).]

ف: کم، سَبِک. (ضد «چهر»)

ع: خَفِيف، نَاقِص، شِف، أَقَل.

کزانش

ل: تووژان، پریوژان. [توزاننده، هه پریوژان]

ف: پایازی، سوزش، سوزاندن، خنجیراندن.

ع: حُرْقَة، جَوَى، اِحْراق، لَحْج، تَشْوِيط، تَشْطِيط،

اِکْراش.

کز

ل: نیروشک. [پنر، نیروشک]

ف: هفت، نیم خشک.

ع: تَشْطِيف.

کزکوله

ل: کزکه، کسکوله، گورپ. [کزومات]

ف: کز، گرنج، چنبا تمه.

ع: شَشْجُب، تَقْبُض، قَرْفَصَة، قَرْفَطَة، جَرْمَزَة،
اکمهال، کَزْ.
کزکوله کردن

ل: کسکوله کردن، گورپ کردن. [کز و مات دانیشان]
ف: گرنجیدن، کز کردن.

ع: اِقْرِعَاب، اِقْرِفَاط، اِجْرِمَزَان، تَقْرِفُص، کَزْ.
کَزَه

ل: کسکه، کزکوله، کسکوله، گورپ. [کز و مات]
ف: کز، گرنج، درهم رفتن.

ع: اَرُوز، تَقْبُض، تَقْرِفُط، تَجْرِمَز، اِقْرِفُص، اِقْرِعَاب،
تَقْرَعْب، کُزُوزَة، کَزْ.
کَزَن

ل: توژن. (توژل کزن) [توژننمروه (وله: شودلی توژ).]
ف: سوزنده. (خامه‌ی تر مثلاً).

ع: مُحْرِق، سَخِن.
کَزَن ← کَلِیَنَه [روشه‌ی کی کرماجیه.] [کرماجی است].
کَزَه

ل: سردما، سَوزله. [بای سارد].

ف: سرما، سردباد، باد سرد.

ع: حُرْقَة، بُرُودَة، بَلِیْلَة، سَنَسَنَة.
کَزَه

ل: جِزَه، چَوَهه، چِزَه. [دنگی داخ کردن. (وله: دنگی
برزانی کباب).]

ف: کزه، سوزش. (صدای برشته شدن کباب
مثلاً).

ع: حُرُوق، نَصِیص، نَشِیش، قَشَقَشَة.
کَزَه‌یا

ل: کزه، سرده‌یا. [بای سارد].

ف: سردباد، باد سرد.

ع: بَلِیْلَة.

کَزِیان

ل: توژیان. [کزانده، توژانده]

ف: سوزش، سوختن.

ع: اِحْتِرَاق.

کَزِیانمروه

ل: توژیانمروه. کولتوژیانمروه. [توژانده. کپوژانده]

ف: سوختن، سوزش کردن، کروزش.

ع: اِحْتِرَاق، تَفَاقُر.

کَزِینکه

[ل: هورری زور شلی وله «شلیکینه» دهریزنه سر ساج

دیهینه نان، پاشان ده‌یغنه ناروژنی قرجار و ده‌یغون.]

ف: خمیر خیلی شل مانند «شلیکینه» روی ساج

می‌ریزند نان می‌شود و آن را توی روغن داغ

شده می‌گذارند و می‌خورند.

ع: ...

کَزَن

[ل: تنگی و لاخ که له خوری یا دوزو دروست

ده‌کریته.]

ف: نوار تنگ. (تنگ الاغ که از پشم یا نخ

می‌بافند.)

ع: وَضِین.

کَسْ

ل: یغ، گسار. [روشی دنگدانی میره.]

ف: کس! (کلمه‌ی راندن گوسفند است.)

ع: شَوَا، شَاا، فَعَا، هَرَا. (شَاشَاة، فَمَقَعَة، هَرَمَرَة-

شَوَشَوَا، شَاشَاا، فَمَقَعَا، هَرَمَرَا)

کسکوله ← کزکوله

کسکه ← کزکه

کَسِیانمروه

ل: کزکیانده، کزبانده، نسکیانده. [کزومات بوون]

ف: درهم رفتن، اندوهناک شدن، دلتنگ شدن،
نُستیدن.

ع: تَضَجُّرٌ، تَبْرُمٌ، تَلْهَفٌ، تَمَاقٌ.

کـ

ل: کار، پیشه. [پیشه کاسبی، نیش]

ف: پیشه، کار، اَلْفَحْتَ، اَلْفَقْدَ، اَلْفَنَجَ، اَلْفَخْتَنَ.

ع: کَسِبَ، عَمَلَ، صَنَعَةَ، حِرْفَةً، رَقَاحَةً.

کش!

ل: کِشِه! [(وَشِهیه کی دمرکردنی مریشکه واته: دور

به!)]

ف: کش!، کیش! (کلمه‌ی راندن مرغ است به

معنی: دورشو!)

ع: کَش!،

کش!

ل: کشا! [(وَشیه دمرکردنی پاشایه له یاری شترنجدا).]

ف: کش!، کیش!، کِشَت!، شاه! (کلمه‌ی راندن شاه

است در بازی شطرنج.)

ع: کَش!، شاه!

کش ← هه لپهرین

کشت

ل: کاشته، وِرز. (کشتوکال) [چاندن کشتوکار]

ف: کِشَت، بَرَز، وِرَز، وِرْزه.

ع: زَرَعَ، زَرَاةً.

کشتوکال

ل: کشت. [چاندن کشتوکار]

ف: کشت و کار، کشاورزی.

ع: زَرَاةً، زَرَعَ.

کشته ک

ل: دِزْگ. [دِزْوی بی‌کوه بادراو.]

ف: نَخ، درزمان. (نَخ تاب داده شده)

ع: فَتیل.

کشکش

ل: هه لپهرین، کش کردن. [جزره سمایه که.]

ف: پَنَزیدن، پنجیدن، بَر جستن، وِشتیدن.

ع: رَقَصَ، ثَرَقَصَ، تَنَقَّزَ.

کشکش!

[ل: به‌عبه! وِشی دنده‌نه.] (کشکش و نینای نه‌کرد.)

ف: کَش کش!، خوش خوش!

ع: نَخ نَخ!

کشکان ← کش کش کردن

کشمیش

[ل: تَرِی بی‌دَنکی وِشکوه کراو.]

ف: کشمش.

ع: عُنْجَدٌ، کَشْمِش، قَشْمِش.

کشنیزه ← گزنیزه

کشه

ل: خِشه. [(دَنگی تیپهرینی مار یا زمرعاتی که با

لَی‌ده‌دات.)]

ف: کشه. (صدای گذشتن مار یا زراعت که باد

به آن بخورد.)

ع: کَشِیش، کَشْکَشَة.

کشه!

ل: کش! [(وَشیه دمرکردنی مریشکه.)]

ف: کش!، کیش!، کشه!، کِشِه! (کلمه‌ی راندن

مرغ است.)

ع: کَش!، کَرکَرَة.

کش

[ل: سووکه‌لناری «کیشور»، ناره بۆ ژنان.]

ف: مخفف «کشور» اسم زن است.

کفت

ل: خوره. [نَخوِشی خوره]

ف: کوفت، خوره.

ع: اَكَلَة.

گفت

ل: نشمس. خُزرد. نیشتنه‌ره، نیشتلو. (چوگه‌سه گفت.)

[هاتنبره‌یلک. کشانبره‌ی نار.]

ف: نشست. آب‌نشین.

ع: قَبَض، تَقْبِض. جَز.

گفت

[ل: پاشگریکه مانای تینه‌ساروار ده‌داته وک: زَترِگفت.]

(تەلاکنت)

ف: کوب. (طلاکوب)

ع: دَمَج، تَنْبِیت. (مُطَلّا، مُنَبِّت)

گفت

ل: لَمَت، ماسه. [لم]

ف: خَرَه، ماسه.

ع: مَبِج، خَلَب، حَمَاة، مَنَعَه.

کلتوکو

ل: گزیر، قَرچِه‌م. [سَفَت و شل (هاتنبره‌یلک و کشان).]

ف: نشست و برآمد، پَخَس و بَم. (سفت شدن و

شل شدن)

ع: قَبَض و بَسَط. جَزَد و مَدَّ.

گفته

[ل: خواردنیکه به قیسه و لمتکه و برنج دروست ده‌کرتت.]

ف: کوفته، کوبیده، خوزی.

ع: مُدَقَّقَة. خَذِیْعَة. کُبَة، کُفْهَة.

گفته شوروا

[ل: گفته شوزیا: چیشتیکه.]

ف: کوفته شوربا.

ع: طَبِیخُ المَدَقَّة.

گفته نالوتاه‌یی

ل: گفته تاره‌یی. [گفتی سوروره‌کرار.]

ف: خوزی، کوفته‌ی سرخ‌کرده، کوفته تابه‌یی،

کوفته بریان.

ع: خَذِیْعَة.

کلفه

ل: کُژره، کف‌کردن. [فیچقه کردن. دنگی فیچقه کردن.

(وکل: دنگی دهریریشی خورین له قورگی نازولی

سریراره‌ه.)]

ف: جهش، جستن. کف‌کردن. (صدای جستن

خون از گلوئ مذبوح مثلاً.)

ع: مَهر، نَغ، ثُغور، ثَبُوع، ثَحْمُض، تَزِيد.

کل

ل: کلا، کج، لا، کنار. [خوار. قراخ]

ف: کج، کنار.

ع: نَحو، نَاحِیَة، جَانِب، مُنَحَرَف، طَرَف.

کلا-کل

(کلاس)

ل: پَرل، پله، پایه. [ناسته ریز، پله‌ی زانست]

ف: پَله، پایه، دانش‌پایه.

ع: طَبَقَة، مَرْتَبَة، رُتَبَة.

(کلاس‌مان)

ل: قه‌فزه. [دزلابی قاتقات.]

ف: أَشْکُوب، أَشْکُوب، قَفْسه.

ع: طَبَقَات، مَرَاتِب، مَحْفَظَة، قَفْصَة.

کلك

ل: نه‌گرس. [پنبه]

ف: کلک، کلیک، انگشت.

ع: اَصْبَع، بَنان.

وینه-سلان

کلك

ل: قه‌لهم. [خامه پیتورس]

ف: خامه، قلم، کلک، نال.

ع: یراعة، مِرَقَم، قَلَم... .

کلک‌بیس

ل: ... کلک‌بسه، نه‌نگوس‌بسه. [بغیتکه ده‌بسرزت به پنبه‌وه بز لبع‌نم‌چرونوی شتیک. هر‌وها: پنبه‌ب‌سراو به بن.]

ف: انگشت‌بند. انگشت‌بسته.

ع: رَتَمَة، رَتِیمَة، رَتِیم.

کلک به‌ستن

ل: نه‌نگوس به‌ستن. [بن به‌ستن به پنبه‌وه (بز لعی مسه‌ل‌بیک لبع‌نم‌چرت‌وه).]

ف: انگشت‌به‌ستن. (برای اینکه مطلب فراموش نشود.)

ع: رَتَم، اِرْتام، اِسْتِذْکار.

کلک به‌سه

ل: نه‌نگوس به‌سه. [پنبه‌ب‌سراو به بن.]

ف: انگشت‌بسته.

ع: رَتِیم.

کلک به‌نوکردن

ل: کلک‌فنگی. [پنبه بز بردن. (تیدی‌میشه له دندان) بز توپه‌کردن.]

ف: اَنگُلک کردن. (کنایه از تحریک هم هست.)

ع: شَکَن، نَدَغ، تَحْرِیک، تَحْرِیش، اِغْراء.

کل کردن

ل: لادان، که‌نارگرتن. [لعی‌لادان کلابرون.]

ف: کنارگرفتن.

ع: عُدُول، تَحْرُف، اِنْحِرَاف، تَجَاوُز، تَنْحَی.

کلکیر

ل: دروه‌لگیر. [کلک به‌ز کپروه. (ولک: نسپی کلکگیر).]

ف: دُمگیر. (اسپ مثلاً.)

ع: ساطی، مُسْتَطَل.

کلک‌نشان

ل: نشان‌کرد. [دمنیشان، دیاری کردن]

ف: انگشت‌نشان.

ع: صَنِیع، اِشارَة.

کلک تووتله

ل: تووته، تووتله. [قامکه به‌کوله پنبی تووته]

ف: کلک، کلیک، کابلج.

ع: خِنَصَر.

وینه ← سَلَوَز (۵)

کلک‌فنگی

[ل: پنبه بز بردن. دندان بز توپه‌کردن. (تیدی‌مه).]

ف: اَنگُلک. (کنایه است.)

ع: تَحْرِیک، تَحْرِیش، اِغْراء، شَکَن، نَدَغ، خُفس.

کلک‌که‌له ← کلک‌کپوره

کلک کپوره

ل: کلک‌که‌له. [پنبی نسپی کوزه.]

ف: انگشت زر، شُست.

ع: اِبْهَام.

وینه ← سَلَوَز (۱)

کلک‌نما

ل: نه‌نگوس‌نما. [ناسراو، بن‌اوبانگه عیبه‌ته پن (له

خرابیدا).]

ف: انگشت‌نما. (به بدی)

ع: شُهْرَة، عِبْرَة، نَکال، شُهْر، مُعْیَن.

کلک‌نما

ل: نه‌نگوس‌نما. [بن‌اوبانگه ناسراو، دیاری‌کراو]

ف: انگشت‌نما.

ع: مُعْیَن، مُشَخَّص، مُخَصَّص.

کلک‌وانه

ل: نه‌نگوس‌يله. [ننگوستوبيله]

ف: اَنگَشْتَر، اَنگَشْتَرِي.

ع: خاتم، خاتم، خاتم، ختم.
وینه ← نهنگوسیه

کلکروانه

[ل: شتیکی کلاناسایه پنجه له دمرزی دپارتیزیت (له درویماندا).]

ف: انگشتانه. (خیاطی)

ع: قمع، قمع، کُشْتَبان.
وینه
کلیسا

ل: کدنیشته. [پرستگای مسیحیه کان.]

ف: کلیسا، کلیسه، کُنْشت.

ع: بیعة، کُنْیسة، کُنْشت.
کلین به به شت ← که لیمه ی شاده ت
کل

ل: هدره. [جنگی سواتت سورکردنوه.]
ف: آوندان.

ع: فَاخوَرَة، مُحَمَّة، مَشو ی، آتون.
کل

ل: کله. [کله کله سورمه]

ف: سُرْمه.

ع: کُحل.
کلش

ل: چمچ. [پنلاری بزیز یا بن چرم.]

ف: کلش، گیوه، چُمچُم.

ع: حِذاء.
کلشه

[ل: لکانی قوپ به کلشدا کاتیک که زوی له سروره بووه

به قوپ و له بنوه وشکه.]

ف: به گیوه چسپیدن گل که روی زمین گل شده

و زیرش خشک است.

ع: ...
کلشین

ل: خوران. [خوراندن]

ف: خاراندن، خراشیدن.

ع: حَك.
کلاف

ل: کلانه. [له یه کدر پینجانی دمرزو به شیره ی دریزکه.]

ف: بَلاف، کلافه، کلابه، کلاوه، چَلک، چفرسته،
چفرشته، چفرسته.

ع: کُبة، لُفِیفة.
وینه
کلانه

ل: خونگل، پاره لکمر، کلانده لکمر. [کلانه گر، پارکمر]
ف: جهره، چرخه، کلابه، کلانه.

ع: حَلالة، دُولابُ المِغزل.
وینه ← پدیه لکمر
کلانه

[ل: پتیکه دییستن به پتی نَسپ یا نِیسترو به
خوشپوت برون.]

ف: چدار. (ریسمانی که به پای اسب یا استر
بندند تا یَرغه شود).

ع: ...
کلانه

ل: چوارچینه. [چوارچینه ی قادرمه یا په یزه.]

ف: چارچویه. (چهارچویه ی پایه یا پله)

ع: حِطار، کُلاف، بَروان.
کلانه ← کلاف
کلانده لکمر

ل: خونگل، پاره لکمر، کلانه. [کلانه گر، پارکمر]

ف: چهره، چرخه، کلابه، کلافه.

ع: حَلَاةٌ، دولا ب المِغْزَل.

وینه ← پرمه لکر

کلانه

[ک: جزره موورو به بز چارمزار به کاردیت.]

ف: جش، خرمک، خورتک.

ع: زَرْقَة، تَمِيعَة، غَضَارَة، غَضَار.

کلانه موکووه که

[ک: دوو جزر موورو بز چارمزار به کاردیت.]

ف: خرمک، خرتک، خرمهره.

ع: سُلُوَانَة، تَمِيعَة، سَمَة.

کلاوویرکه

ک: پالوانه. [پالوانه: نمر کیسه‌یی که شلمنی پی

دیپالین.]

ف: پالا، پالوانه، پالوان.

ع: غَلَل، مِيزَل، مِصْفَاة.

وینه ← تورشی ساکمر

کلاوویرکه

[ک: جزره کلاریکه.]

ف: گلوته، کلوته.

ع: قُبْعَة، مِيطَر، طُرْطُور. (اسکیم)

وینه ← دوویرکه

کلاوو سه خری جن

[ک: ده‌مامک]

ف: روپوشه، روی ساختگی. (ماسک، ماسکه)

ع: مَسْخَرَة، اَلْوَجْهُ اَلِاسْتِعَارِي.

کلاونه‌ه‌نگی

ک: کوشک. [کوس، خانویری گمره و جوان.]

ف: کاخ، کوشک، کلاه فرنگی.

ع: صَرَح، بَيْتُ التَّفَرُّج، جَوْسَق.

وینه ← کوشک

کلاوویرکه

[ک: جزره کلاریکه که هرورو گوتش داده‌پزیت.]

ف: کلوته، گلوته، دوگوشی، کلاه دوگوشی.

ع: قُنْبَعَة، قُنْبَعَة، قُبُوعَة.

وینه ← دوویرکه

کلاونه

ک: ... کاکول، پزیه، کلاره. [کلاره. پزیه]

ف: خُرْج، خُوجِه، جوج، پوپ، کاکل.

ع: قُنْبَرَة، مِغْفَر، تاج.

وینه ← چیره

کلاده

ک: چیه، قه‌له‌پزیه، پزیه. [تروپله لوتکه]

ف: کله، چکاده.

ع: ذِرْوَة، قَلَة.

کلاده

ک: کاسه. [شتیکی کلارناسیه که هروری لمخ‌گرتوره.]

ف: کاسه.

ع: قِمَع، قِمَع، قِمَع.

وینه

کلاده ← کلاونه

کلاده‌ی به‌یاخ

[ک: بمشی سره‌وی نالا.]

ف: اژدر.

ع: قُبَة اَلْوَاء.

وینه‌ی میه.

کلاده‌ی زرانی

ک: کاسه‌ی زرانی، که‌شکه‌زرانی. [کشکه‌نژنژ]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضَقَة، ثَفَاخَة، داغِصَة.

کلبه

ک: بلیشه، گرپه. [(دنگی هه‌لک‌سانی ناگر).]

ف: کُخته، گُرپ. (صدای برافروختن آتش)

ع: لَهیب، کَلْحَبَة، اِشْتِعال.

کلدان

ل: کَلَدان. [کلتور: جینگى کله.]

ف: سُرْمه‌دان.

ع: مُکْحَة.

وینه ← کلدان

کلفت

ل: قه‌لەر، قوئل، قهرى، زه‌لام، زل، تيسميرياگه قله‌دار.

مه‌غزدار، درشت، چاخ، گۆشت. [تۆکمه نستورى، زمه‌لاح]

ف: کُلفت، سَتَبِر، اسَتَبِر، سَطَبِر، زَفَت، گُنده،

دُؤشت، چاخ، فربه، اشگرف، دوسرى، دوسرانى،

پُشت‌دار.

ع: ضَخيم، لَحيم، جاسين، قُنبُل، غَلِيظ، ثَخين....

کلفتى

ل: روق، قلهت، قوئل، قه‌لهرى، زلى، زه‌لامى، چاخى،

درشتى، گۆشتنى، تيسميرياگى، مه‌غز. [نستورى،

تۆكمى]

ف: کُلفتى، سَتَبِرى، اسَتَبِرى، درشتى، گُندگى،

زَفَتى، فربهى، اشگرفى، چاخى، سَتَبِرناى.

ع: ضَخْمَة، ضَخَامَة، غِلْظَة، جُسُوء، ثَخِنْ، ثَخَانَة.

کلفهت

ل: خيران. [زئرمندان]

ف: خاندان، خانواده، زن‌وچه.

ع: عَائِلَة، أُسْرَة، حُرَّانَة، کُلفَة، عيال.

کلکاف

[ل: کلکاف: بى‌زکى دارمازوره.]

ف: کلکاف.

ع: عَفْص، قَلَقاف.

وینه

کله

ل: کل. [کل، کله، سورمه]

ف: سُرْمه، توتيا.

ع: کُحل، اِئْمِد، لَمَك، لَمَک، جِلَاء، توتيا، اَنْتيموان.

کله‌دان

[ل: کلدان، کلان]

ف: سُرْمه‌دان.

ع: مُکْحَة.

وینه

کلیشه

ل: بن‌کلیشه، بن‌به‌خه، بنه‌گل. [بن‌هنگل]

ف: کُش، بَغْل.

ع: اِبْط.

کلیل

[ل: کلیل]

ف: کلید، برنگ، بَزَنگ، بَزَنگ.

ع: مِفْتَاح، مِفْطَح، کَلِيد، اِکَلِيد، قَلِيد، اَقَلِيد، مَقْلَاد.

کلیل به‌هشت ← که‌لیمه‌ی شاده‌ت

کلیل دهرواره

[ل: کلیل دهرواره.]

ف: کُده، کُزه، کُزک، کُزوند، کلیچه، مَدَنگ،

بشکل، بشکنه، بَشْکَنه.

ع: قُنَّاحَة، مَغْلَاق، مِفْتَاح.

وینه ← بیه‌ی کلیل (۷)

کلیل و دوبنه

[ل: چیرک، که‌لیله و دیمه^۱]

ف: کلیل و دَمَنه، اُفسانه.

ع: حِکَايَة.

کلیل و کولوم

[ل: قئل و کلیل دهرواره.]

ف: کُده، قُلْج، قُلْجَم، کَلَانى، کلیدان، اُسْکَنْدان،

(مَدَنگ و اُسْکَنْدان)

۱- که‌لیله و دیمه: ناوی کتیبیکى چیرۆكى کۆنه. (ر - ر)

کليلة

[ک: رنو (کليلة بفر که با بدی دهینیت.)]

ف: کليلة، کَل فَخْشَنگ، بهمن. (کليلة ی برف که باد آن را تشکیل می دهد.)

ع: کُداس.

کليلة بھون

ک: وُثيان. [رقبونی دم (قولمبونی دم و دان به جورک که نه کرتت بیکه تیره.)]

ف: بَشْلیدن، پَشْلیدن. (به هم چسپیدن دندانها که نتوان باز کرد.)

ع: ...

کنا

ک: وُثْن، کهنی. [نافرمت («کناچه» بچوکرکراوی «کنا» به.)]

ف: وُثْن. («کناچه» تصغیر «کنا» است.)

ع: مَرَاة.

کنا

ک: وُثْنه که! کنی! [نافرمت! (شیوازی بانگ کردند.)]

ف: وُثْنکه! (خطاب است.)

ع: اَمَرَاة!

کناچه

ک: که نیله، که نیشلک، کچ، دژت، دریت. [کیژ

(بچوکرکراوی «کنا» به.)]

ف: دُعْد، دُخْت، دُخْتَر. (مُصَغَّر «کنا» است.)

ع: بَنَت، اِبْنَة.

کنر ← کنج

کنج

ک: کَال. کهوگ، نه گه یگ. (کالوکنج. کنجوکرگ)

[نه گه یو، نمه کام]

ف: نَارَس، نَرَسیده، کبود.

ع: فَج.

کنجوکول ← کنج

کنر

ک: تخته ریسمانی. [به کره، مده کاره]

ف: تخته ریسمانی.

ع: وَشِيعَة.

وینه

کنوکو

ک: پلویا. [مور و تیکوشان.]

ف: تَلّاش، کوشش.

ع: سَعْي، جَهد.

کنیوال

[ک: گیاهکی تام و بون تیره، له کمر دهچیت، ره گه کی

سه لکداره، به کالی و کولاری به نانوه دهچون.]

ف: راهه. (علفی است تند طعم و تند بو شبیه

به گندنا، بیخ آن پیاز است، خام یا پخته با نان

می خورند.)

ع: قِرط، کُرَاث البَقَل.

کو

ک: کوگا، گلیر، کومه له، جه له، جه. [کوما]

ف: کود، گرد، توده.

ع: کُومَة، جَمْع.

کو

[ک: پترو: کومه له نستیره به که.]

ف: پُرو، پُروه، پُروین، پُرَن، پُرند، رَهه، رَمه.

ع: ثُرَيّا.

کو

ک: گه رله. [تاخ، مهلهله]

ف: کو، کوی، سو، آسو، جَن، بَرَن، تنیزه.

ع: مَحَل، مَحَلَة، کُور، کُورَة. طَرَف، جانب.

کو

ك: كەژ، كار، كىف. [كىز، چيا]

ف: كوه.

ع: جَبَل، طَوْد.

كۆ

ك: سَلَمە، سَلەمیانە، ترسیان. [سَل کردن، ترسان]

ف: زَم، تَرَس.

ع: جُفُول، خَوْف، واهِمَة.

كوا

[ك: كرا]

ف: قَبَا، يَلَمَة.

ع: كَمَعَ، دَثَار، قَبَاء، يَلْمَق.

كوا؟

ك: كوانی؟، ها له كوی؟ [له كوتیه؟، له كام جییه؟]

ف: كوی؟، كجاست؟

ع: آین؟

كواچەرمەنگ

ك: كواچەرمەنگ بەر تیپ. [كەرچكى ھەموو كاسەیلە،

خۆمەلقورتنەر ھەموو كاریك.]

ف: سَقِيد قَبَاي لَشَكِر. نخود ھەمە آش.

ع: نَصَاب.

كوازك

ك: دۆملەن. [جۆرە قارچكىكە.]

ف: دُنْبَلان، سَماروگ، سَماروخ، سَماروخ،

خايەوئیس.

ع: كَمَا، كَمَاة، نَجَاة، سَمَارُوع، شَحْمُ الْأَرْض.

وئە - بۆلەن

كوانك

ك: قورلەك، نوجاخ، وجاخ، كوانور. [ناگردان]

ف: اجاق، آلاوه، آتشدان، كانون.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُوْرَة، أَطِيْمَة، مَوْد، كانون.

كوانوو - كوانك

كوانی؟

ك: كوا؟ [له كوتیه؟]

ف: كوی؟، كجاست؟

ع: آین؟

كۆبوون

ك: خەپوون، گەربوون، گلیروبوون، جەلەبوون،

كۆمەلەبوون، جەچوون. [كۆیرونەر، خەپرونەر]

ف: كودشدن، گودشدن، تودهشدن، انبوهشدن.

ع: تَكْوَم، اجْتِمَاع.

كۆپەر - كۆپارە

كۆپەرە

ك: كۆپار، گۆپار، گۆپارە. [بەرزایی سەر پشتی وشر.]

ف: كوهان، كوهه.

ع: سَنَام، كِدْنَة، هَوْدَة.

وئە

كۆپان

[ك: كورتان.]

ف: پالان.

ع: رَحْل، اِكاف، وِكاف، رَبِيخ. قَتَب.

كۆپاندوور

ك: كۆپاندۆز. [كورتاندوور]

ف: پالاندوز.

ع: اَكاف.

كۆپان قەجەری

ك: قەجەری، مەجرەكە. [جۆرە كورتانیکە.]

ف: پالان قجری.

ع: بَرْدَعَة، رِحالَه، قَر، بَرْدَعَة.

كۆپەر

[ك: پووشپەر (جەنگلی وشلەپوونی گیای کتو).]

ف: کوه پَر. (موسم خشکیدن علف کوه)

ع: الماع، میاج، میجان.
کوت

ل: لهت، تیکه. [پارچه کوه بش]

ف: تیکه، پاره، لخت.

ع: قطعه، کِسْفَه، کِسْرَه، فِلَقَه، مَتَامَه.
کوت

ل: بر، پاژ. [بش، کورت (برامبری گشت).]

ف: لخت، پازتاری. (ضد کلی)

ع: جُزَه، جُزْنِي.
کوت

ل: ناتوار. [کُل، برامبری توار].

ف: اهمه، انگاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَيْرُ كَامِل.
کوت

ل: سَرَل. [ژمین له کاتی جورت بوند].

ف: کُله.

ع: هَكَ، سَحَق.
کوت

[ل: چاکت (چاکت و پانتول)]

ف: کت، (کت و شلوار)

ع: ...

کوت

ل: خه لیلی. [پیرمن (کوتره یسک که قچی تارانباری

تیره دکن و دهیست).]

ف: کُند، کُنده، کُندَر، کُلیدان. (کنده ای که پای

مقصر را در آن کنند).

ع: قِمَطَر، مِقَطَرَه.
وینده خه لیلی

کوت

ل: کورت، کوتر. [کول]

ف: کوتاه.

ع: قَصیر، قاصِر، کوتَي، کُنْشَال. وَجِز، مُوجَز،
مُجَمَل، مُخْتَمَر، مَبْشَر.

کوت

ل: بالابوچک. [بالاکورت]

ف: کوتاه، کوتاه بالا.

ع: بُرُکَع، قَصیر القامة.

کوت

ل: کوتاره کردن. [کول کرده، کورت کرده]

ف: کوتاه کردن.

ع: قَصِر، قَصیر، وَدَن، تَوَدَن، وَجَز، اِبْجَان،
اِخْتِصَار، اِجْمَال.

کوت

ل: شهرگا، هه سارگله. [زنجی می و رگا].

ف: خُپاک، خُپاک، کَمَر، دِیل، شَبِگار، شَبِقا،

شَبِقاد، شَبِغار، شَبِغاره، شَبِغاز، شَبِغازه، شَوِگا،

شَوِگاه، شَوِغا، شَوِغاه، شَوِغار، شَوِغاره، غوِشا،

غوِشاد، غوِشای، غوِشاک. (محوطه ای گاو و

گوسفندان)

ع: حَرِیْسَه، حَظِرَه، عُتَه، کَنِیف، اُریَه.

کوت

ل: رده کردن. [لتریت کردن، هارین]

ف: کوفتن، کوبیدن، ساییدن، خورد کردن.

ع: دَق، دَهْ، دَهْک، هَک، هَرس، کَس، رَض، قَض.

وَط، دَوس.

کوت

ل: لیدان. [کوتانن، پیاکیشان]

ف: زدن، کوفتن، کوبیدن، کُستن، کُستن،

کویستن.

ع: ضَرْب، وَجَن، اَجَن، دَق، لَطَس، قَرَع.

کوت

کوتائن به زمینا

ک: به‌زويادان. [به‌نعرزدا کوتان (له ززرانبازيډا).]

ف: زمين‌زدن، (در کُشتی)

ع: وَطَس، وَطَث، عَفَس، لَکَا، تَخْفِيش.

کوتائن به يه‌کا

ک: به‌يه‌کدادان، به‌يه‌کداکوتان.

ف: بَشلیدن، پَشلیدن، به‌هم‌کوفتن.

ع: دَق، ضَرْب، قَرَع.

کوتائنه‌وه

ک: سفته‌کردن. [پټوکردن (وه: کوتاندن‌وه‌ی سريان).]

ف: کوفتن، کوبیدن، سفت‌کردن. (پشت‌بام مثلاً.)

ع: دَعَق.

کوتانه‌چلو

ک: کُژائنه‌وه، واگړ‌کردن، روډان. [به‌لوچاردا کوتانه‌وه:

باس‌کردنی چاکه به‌لای چاکه‌له‌گل‌کړاوه].

ف: رو...دن، واگوکردن.

ع: مَن، تَذْکَار.

کوتانه‌ماوش

ک: ترازدان، خرکه‌ران‌دان. [خرکه‌مان‌لی‌تونندکردن بز

راست‌بوونره].

ف: خرکه‌مان‌کشیدن.

ع: تَكْبِيس.

کوتانه‌وه ملا

ک: خستنه به ملا. [به‌سردا دانوه]

ف: پس‌دادن.

ع: رَد.

کوتاهاتن

ک: کوټرهاتن، کوټرهاتن، پاکردن. [کوټربوون،

پټ‌ته‌گيشتن (وه: نه‌گيشتنی تير به نيشانه).]

ف: کوتاه‌آمدن. (کوتاه‌آمدن تير از نشان مثلاً.)

ع: قُصُور، حَبُو، ثَبُو.

کوتایی

ک: درتخ. [تسور، کوټی، کم‌تخرنمی]

ف: کوتاهی، قُرويش، پُرويش، فروگذار.

ع: قَصْر، قُصُور، ثَکَاهِل، ثَهاَمِل، ثَناَقِل، ثَباَطُ.

کوتایی هاتن

ک: درایی هاتن. [تروابوون، گيشتنه ناکام.]

ف: پایان‌آمدن، انجام‌رسیدن.

ع: اِنْتِهاء، اِخْتِتام.

کوټر

ک: کوټر، کوټا. [برامبیری درتخ]

ف: کوتاه.

ع: قاصص، قَصِیر، ناقِص.

کوټر

ک: کافُزک: بالتدیه‌کی بنابرانگه.]

ف: کوټر، کوټر، کُټر، کُټر، کُټر، کُټر، سَټاروک،

سَټاروک، سَټاروک.

ع: حَمَام، وِرْقاء، يَمَامَة.

وینه

کوټر خان

ک: مالی تاییت که بز کوټری داده‌نین.]

ف: کفترخان، کبوټرخانه.

ع: مِحْضَنَة، تِمْراد.

کوټوکردن

ک: پاکردن. [(نه‌گيشتنی تير به نيشانه).]

ف: پایین‌زدن، کوتاه‌آمدن. (کوتاه‌آمدن تير به

نشان)

ع: حَبُو، ثَبُو، ثَبُو.

۱- تم وشه‌يم بز نه‌خوټنرایه‌وه، لمرانه‌يه «دادن» يا

«زدن» بیت. (ر-ر)

کوترهاتن

ل: کوترهاتن، کوتره‌سارودن، مانیان. [نه‌گیشتن

ماندوربورن.]

ف: کوتاه آمدن، مانده شدن.

ع: حَبَو، عَي.

کۆتوره باریکه

ف: قومری. [جزیره کۆتزیکی زرد بومرک و باریکه.]

ف: کُناد. (قسمتی است از کبوتر که خیلی

کوچک و باریک است.)

ع: وَرشان، صُلصل.

وینه ← قوری

کۆتوره کیفینه

[ل: کۆتوره شینه.]

ف: کفتَر چاهی، کبوتر چاهی.

ع: حَمَان، یَمَامَة.

کۆلک

ل: چک، مشت. [نامرازکی هلاجیه.]

ف: چک، مُشْتَه، فُلْخَم، فُلْخَم، فُلْخَمه، فُلْخَمه

(چک حلاجی)

ع: مَدَق، مَدَف، مَنْبَض، مَطْرَقَه، کِرِیال.

وینه ← میه

کوت کردن

ل: لهت کردن، تیکه کردن. [پارچه کردن.]

ف: تیکه کردن، پاره کردن.

ع: کَسَر، شَق، فُلُق، مَزَق، قَطع، تَقطیع.

کوتوپر

ل: ناخلاف، دهمرده. [سکته (مرگی لپری)]

ف: ناگهان، هنگامی، مرگ ناگهان. (مرگ

بی مقدمه)

ع: قَمص، نَبَه، سَكْتَه، فُجَاة، فُجَاة.

کوتوپر

ل: ناگا، ناکار، ناخلاف، یه کهر. [کترپر، لپری]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، زبوده، هوازوی، یکهو،

یکبار، یکباره، یکایک، یک‌به‌یک.

ع: بَعَثَة، فَلَئَة، فُجَاة، غَفْلَة، صَدَفَة، فُجَاة، غَهَبَة،

نَبَهَة، نَقَابَة، اِرْتِجَالَة، بَدَاهَة، فَلَط، اِذَا، خَلَق

الساعة.

کوتومت

ل: هدره. [کترمت]

ف: کُتومت، مانند.

ع: بَعِیْنَه، مَثَل، تَطْلِی، شَبِیْه، مَثِیل.

کوت وه‌شانن

ل: سَوَل وه‌شانن، سَوَل پیس‌ردان. [ژندن له کاتی

جورتر برندا.]

ف: کُله زدن.

ع: هَك، سَحَق.

کۆنه

[ل: دارنک که گوشتی لیسر رود ده‌کریت.]

ف: کُنده، کَلَنْد.

ع: وَضَم، جِذَل، جُذْمُور، حَطَبَة، قُفَة، اُرُومَة، عِرْقَاة.

وینه ← پواز

کونه

ل: تیکه. (کوت‌وموته) [لست پارچه]

ف: تیکه، پاره.

ع: قِطْعَة، کِسْفَة، فِلَقَة، کُسَارَة.

کۆنهره

ل: بن، بیخ، ریشه. [فدوی دار.]

ف: کُز، بُن، بیخ، ریشه.

ع: جَذِیَة، اَصْل، سِنَخ.

کۆنهره

ل: چۆلۆسك. [چۆلۆسك (خەلۆزی نیوسوتار).]

ف: نیم سوز. (زغال نیم سوخته)

ع: جزوه.

كۆتەرە

ل: بی بال، بال پریاگ. [بال کراو (بالتدیك که پەری بالی

هەلکسارە).]

ف: باولی، پۆرکەندە، پۆرپۆریدە، بی بال. (پرندهای

که بال آن را کەندە باشەند.)

ع: مَقْطُوعُ الرَّيشِ.

كۆتەرەگۆرک

[ل: دەسی گسک.]

ف: بێخ جاروب.

ع: أَصْلُ الْمَكْنَسَةِ.

كۆتەرەشکین

[ل: نامرازێکی سۆدیە که دەیکۆتن بە نێزنگی نار سۆیدا

هەتا بسووتیت).]

ف: آتش زنه، آتش شەکن. (یکی از اسباب پیش

بخاری است که با آن هیزەم ها را می زنند تا

بسوزد.)

ع: سِطَام، إِسْطَام.

كۆتەك

[ل: تینلا (گۆری دارین).]

ف: کۆتک، دافنۆک، چماق. (گۆز چوبی)

ع: دَبُوس، قَضِيب.

وێنە-تەمکە

كۆتەك کۆری

ل: گاو سەر. چێرکاری. [دارکاری بێتینلان]

ف: سَتَل، کۆتک کاری. چوب کاری.

ع: بَکَت، قَضِب. الضَرْبُ بِالْقَضِيبِ.

كۆتەكۆت

ل: سۆکە سۆلە. [ژەنیی یەلەلەدرای یەلە کاتی

جۆرتەروندا.]

ف: کۆلە زەنان. (کۆلە زەن پێ درپی در هەنگام جماع)

ع: مُهَكَّكًا، مُسَحِّقًا.

كۆتەكەلەمکە

ل: کەلە کە. [لەتە سۆالەت]

ف: پارە سبۆ، کلک پارە.

ع: خَرْف، كُسَارَةُ الْخَرْفِ.

كۆتەل

ل: کۆزەل، کۆزەر، کۆزەرە. [چەت (بێستی پرزەدرای گەم یا

جۆ).]

ف: کۆفە، کۆزەر، کۆزەل. (پوست سیخچەدار گەندەم

یا جۆ)

ع: قُصَالَةٌ، قُصَامَةٌ، قُصَادَةٌ.

كۆتەل

[ل: کۆتەل (نەسپی کۆتەل که لە پرسەدا دەبێگێرن و جیاواژە

لە نەسپی یەدەک).]

ف: کۆتەل، کۆتەل، کۆتەل، پالای، پالاد، پالادە، پالادە،

پالای، غۆش. (اسپ جەنیبەت که برای عزا تهییه

کەند و آن غێر از یەدک است.)

ع: جَنِيْبَةٌ.

كۆتە ی قەسوی

[ل: نۆ کۆتەرەیی قەسب گۆشتی لەسەر رە دەکات.]

ف: کۆدە ی کۆشتگری.

ع: وَضَم.

كۆتە ی کەوش دۆزی

ل: دەسگا. [نۆ نامرازە ی که پێنەمی کاری لەسەر دەکات.]

ف: دەستگە کەندە ی کەفشگری.

ع: جَبَاةٌ، قُرْزُوم.

کوتیاگ

ل: وردیوگ، هاریاگ. [کرترا، هاردار]

ف: کوبیده، کوبیده‌شده، خوردشده.

ع: مدقوق، مسحوق.

کوتیاک

ل: هوئه کریاک. [گیرد کراو (وکل: گه‌نی کوتراو که هیشتا

کاکلی لی جیا نه کراو مته‌ره).]

ف: کُسته، کوسته، کویسته، گوست، گویسته،

گوییسته، کوفته، کوفته‌شده، کوبیده‌شده. (گندم

کوبیده شده مثلاً که از کاه جدا نشده باشد)

ع: مدقوق.

کوتیاک

ل: هاریاگ، مانیاک. [کرترا، ماندر، کفت (کرترا نی

لش لمیر لیدان یا ماندری لیراد بیدور).]

ف: کوفته‌شده، کوسته، کویسته، گوسته،

گویسته، له‌شده. (کوفته شدن بدن از شدت زدن

یا از خستگی)

ع: تَعَص، کَسَل، مُدقوق، مَسحوق...

کوتیاک

ل: ساف کریاک، خوش کریاک [کوترا، تمخت کراو (رتگی

خوش کراو).]

ف: خوسته، کوسته، هموارشده، شسته‌شده.

(راه هموار شده)

ع: مُذَلَّل.

کوتیان

ل: هاریان، وردیون. [کوترا، هاردار]

ف: کوفته‌شدن، کوبیده‌شدن، خوردشدن،

کوسته‌شدن، گوسته‌شدن، گوییسته‌شدن.

ع: اِنْدِاق، اِنْسِحاق.

کوتیان

ل: هاریان، مانیان. [ماندریون، کوترا، کفت بونی

لش به مؤی لیدان یا ماندریوره).]

ف: کوفته‌شدن، کوبیده‌شدن، کوسته‌شدن،

کسته‌شدن، گوسته‌شدن، گوییسته‌شدن، کوستن،

گوستن، له‌شدن. (له‌شدن بدن به سبب زدن یا

خستگی)

ع: وَكَا، وَكُوَه، تَعَص، كَسَل، تَوَصْم، تَثَاقل.

کوتی شمو

[(ل: بَشِک له شمر).]

ف: پازیره. (لختی از شب)

ع: قِسْمَة مِنَ اللَّیْلِ.

کوچ

ل: نیلیج. [شپله‌لیدار. گزج]

ف: شیک، چنگلوی، چنگلویک.

ع: اَکْئَع، اَکْئَع، اَکْوع، اَشَل، مَفْلُوج.

کوچ

ل: باریه‌نی. [بارگه تیلنن، بارکردن]

ف: کوچ، باربندی.

ع: رَحْلَة، رَحِيل، ثَرَحَال، نَقْل، هِجْرَة، ظَعْن، جَلَاء.

قَطُوع، اِقْطِطَاع.

کوچنک

ل: بَرَد، تَهَرَن. [سنگ]

ف: سنگ، سنی. لَهَنه، دُستَه.

ع: حَجَر، جَلَعْد، جُلُمُود، صَخْر، مَیْخُود، صَفَا،

صَفَاة، صَفَوَان، صَفَوَاء، اَوَکَح.

کوچنک

[(ل: یَتِگیان) (کوچک و بیهنک)

ف: بریسته.

ع: جَمَاد.

کوچک بنهرهت

[ك: بردي بناغه گابرد]

ف: خرسنگ.

ع: صخره.

کوچک تاش

[ك: بردي، بردي تاش]

ف: سنگ تراش.

ع: حَجَار، نَحَات.

کوچک تيز

[ك: بردي تيز]

ف: سنگ تيز.

ع: ظَر.

کوچک جل شتن

[ك: برديك كه جاران له كاسي شتندا جلوسرگيان

پير كوتاره.]

ف: لهنه، لهنج.

ع: مَدَقَّة، لَهْنَج.

کوچک کين

[ك: كه له ك. خدرن. [سنگين، ديواني وشك ببرد]

ف: سنگ چين.

ع: رَصَف، لَصَف، رَضَم. ضَفَر، ضَفِير.

کوچک چه خماخ

[ك: برده نه ستی. [بردي چه خماخ]

ف: مَرَو، سنگ چقماق، سنگ آتش زنه.

ع: رَنْدَة، قَدَاح، قَدَاحَة، مَوَانَة، حَجَر النار، حَجَر

الزناد، مَرَوَة.

کوچک رهش

[ك: كوچك رهش، رهش كوچك. [بردي رهش.]

ف: سپاه سنگ، سنگ سپاه.

ع: وَحْفَة.

کوچک ريژه

[ك: برده شيشه]

ف: مَهَا، سنگ شيشه.

ع: مَهَا، مَهَو، حَجَر الرُجَاج.

کوچک سه فت

[ك: سه خته كوچك. [جوره برديكي ريق و پتوه.]

ف: خار هسنگ، سنگ خارا.

ع: صَلَد، صَخْرَة، حَجَر صَلَب.

کوچک گنه رش

[ك: سه گنه رش. [بردي ريژه، چور ريژه]

ف: سنگ فرش. آزيانه.

ع: بَلَط، تَبْلِيط، رَصَف. اِشْرَاج.

کوچک قه ليلاز

[ك: فرکه باز. [برديك كه بيسر ناروا ديهارژن و چنند جار

له نارو كه دوات و هه لدميسته.]

ف: سنگ روي آب. (سنگي كه روي آب پرتاب

كنند و چندين جستن نمايد.)

ع: قَفَاذَة، حَجَر النَّمْطَة.

کوچک قه ليلاز خستن

[ك: فرکه باز. [بردي فرندان بيسر ناروا.]]

ف: سنگ از روي آب انداختن.

ع: تَقْلِيْبُ الْحَجَر، تَنْطِيط الْحَجَر.

کوچک قه لماسک

[ك: بردي بهر زقانی.]

ف: مَنَجِخ، مَلَجِخ. (سنگ فلاخن)

ع: حَجَر المِرْجَام.

کوچک قەور

ك: لاوانه. [تەلمەردى سەر قەور.]

ف: سنگ گور، كئارەى گور.

ع: جۆل، جال.

كوچك قير

[ك: قىرتار، ئىسكالت]

ف: سىككەنج، غاغاتى، موميايى كوهى.

ع: حُمُر، حُمُر، قُور الیهُود، كُفُر الیهُود.

كوچك لىج ھەوز

ك: كوچك دانىشتن، كوچك نۆزىش، تەوھەنما، بەردە نۆزىش.

[بەردى پانى لىتۋارى ھەوز بىز لەسەر دانىشتن يا نۆزىش لەسەر

كردن.]

ف: سنگ آب دست، سنگ نماز.

ع: نَصِيبَة. (نَصَائِب)

كوچك نالوكە

[ك: بەردىك كە نالوكى پى دەشكىتن.]

ف: سنگ ھىستە. (سنگ ھىستە شىكىستن)

ع: مِلدام، مِلطاس.

كوچك و چەخمەخ

ك: بەردەنەستى. [ئامرازىكى ئاگر كەرنەرى جاراند.]

ف: سنگ و چىقماق.

ع: قَدَاحِين، رَنْد و رَنْدَة، قَدَاح و قَدَاحَة.

كوچك و كوئىك

[بەردى كوانور.]

ف: دىگ پاىه، أجاج.

ع: أَثَاي، دَوَاحِيس. (أَثْفِيَة)

كوچكە رەشە

ك: رەشە كوچك. [بەردى رەش.]

ف: سىياسىسنگ، سنگ سىياھ.

ع: وَحْفَة.

كوچك ھەسان

ك: ھەسان. [بەردەسان]

ف: سنگ فُسان، فُسان.

ع: حَجَرُ الْمِسْنِ، مِسْنِ، صُنْب، صُنْبِي.

كۆچۈر

ك: تەلىت. [بەنبارگى سەنەر]

ف: كوچ وبار.

ع: رُحَل.

كۆچۈمان

ك: كۆچ. [مالەكۆچ]

ف: خانەكوچ.

ع: عَيْلَة، عَائِلَة، رُحَل، رَحِيلَة، رَاحِلَة.

كوچۈولە

ك: مەرگە ماسى. [زارەماسى]

ف: كُچْلَة، كُچولە، داراقتى، آداراقتى، مرگ ماھى.

ع: سَمُّ الْكَلْب، سَمُّ السَّمَك، خَانِقُ الْكَلْب، آداراقتى.

كۆچەرى

ك: كۆچكەر. [رەرمەند (ئەر خىلەسى گەرمىيان و كۆتەستان

دەكن.)]

ف: كوچرى. (عشايرى كە زمەستان و تابەستان

بە گەرمسىر و سەردسىر مەروند.)

ع: نُورِي، نُور، نُورِيَة، نَاقِلَة.

كۆچەلكۆچ

ك: كۆچاى كۆچ. [كۆچاى كۆچ: كۆچى زەد.]

ف: كوچاكوچ.

ع: تَرَحَال، تَطَوَاف.

كوچەلە

ك: كاسەى چىتۈن. [جۈرە دەفرىكى دارىند.]

ف: کَماش، کَماس، کَماسه، کاسه ی چوبین.

ع: عُلبَة، قُرُو، قَحْف.

کوچه له — چالو

کۆخ

ل: زنج. [چارداغ]

ف: آلونک، وِردوکه، وِردوک، کومه، گومه، تواره،

سپینج.

ع: خُص، حَظِیرَة، عَالَة، کُوخ.

وینه — زنج

کۆها

ل: تِخا. [کریغا]

ف: کدخدا، ده خُدا.

ع: کاخِیَة.

کۆخواردنهوه

ل: ترسیان، پارێزکردن، دوری کردن، رهمیانمه. [ترسان،

سلمینمه]

ف: زَم کردن، دوری کردن، پرهیزکردن، ترسیدن.

ع: اِحْتِیاط، اِحْتِناب، جُفول، خُوف.

کۆهه

ل: قۆزه. [کۆکه]

ف: سُرْهه، کوک، کوکیدن، کوخیدن، گُخ گُخ کردن.

ع: سَعال.

کۆهین

ل: قۆزین، کۆکین. [کۆکه کردن]

ف: خُویدن، سُرْفیدن، کوکیدن، کوخیدن،

سُرْهه کردن.

ع: تَنَحُّج.

کۆدوورهت

ل: شه کهراو، نازشت. [رههجان دنگران بوین]

ف: آزیغ، شکراب.

ع: کُدُورَة، اِغْبِرار، مَلَاة.

کۆدهری

[ل: پیتلای «زههاری» که روهمی له تیماجی پیچمهراوه

دروست کراوه.]

ف: کُذری. (کفش زهابی که روهمی آن تیماج

معکوس است.)

ع: کُدَری.

کۆپ

[ل: رۆلتی نێز، برامبیری کچ.]

ف: پُس، پُسِر، بوخت، لُند، پور، سَرک، ریمن.

ع: اِبْن، اِبْنَم، صِنو، سَلِیل، وَلَد.

کۆپا

[ل: وشمی بانگکردنی جاشه کمر یا نسیپه.]

ف: کُری! (کلمه ی صدا کردن بچه الاغ یا اسب

است.)

ع: فِلوَة!

کۆپ

ل: جه له، جه. [کۆمەل]

ف: کوس، توده، آنبوه، جَرگه.

ع: جَمع، حَصَر.

کۆراننموه

ل: سهرکۆنه کردن، واگۆکردن، دوریاره کردنهوه. [گیتیرانهوی

چاکه بۆ منعتناوه سهر چاکه له گۆل کراوه.]

ف: واگوکردن، بازگفتن، دوباره کردن، تازه کردن،

سپاسه.

ع: تَذکار، تَکار، تَجْدید، اِعَادَة، مَن، اِمْتِنان.

کۆراننموه

ل: کولاننمه، تازه کردن. [تازه کردنهوی نیشی برین. (وهل:

کولاننمهوی برین.)]

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً).

ع: تجدید.

کُورانشووه

ك: سدرکویز کردن، سدرزه‌نشت کردن. [سدرکونه کردن،

لزمه کردن]

ف: پیغاریدن، پیغاردن، کواژیدن، نکوهیدن،

سرزنش کردن، سرکوبی کردن.

ع: تویبخ، ثعیب، ثبکیت، غذل، زرایه.

کُورانه

[ك: شادی به بژنمی کورپورنوه.]

ف: زاگسور، زاجسور.

ع: میلادی، عیش الولاده.

کُور به رگین

ك: به رزا. [به کمین منال (برانبیری دوازا).]

ف: نَخَزی، نَخَزین، نَخیز، نَخیزی،

نخستین پسر، پسر نخستین. (ضد «دوازا»)

ع: اوْل مَوْلود.

کُورپه

ك: شیرخوره، تازه پیدابورگی. [مندالی تازه لیدابورو یا

تۆزی تازه داپیتراو.]

ف: شیرخواره، نوزاد، تازه پیدا شده،

تازه رسیده، نورسیده. (فرزند تازه متولد شده

یا تخم تازه پاشیده شده)

ع: طِفْل، راضع، رَضیع. جَدیدُ الحَرث.

کُورپه

ك: دوازه که فتگی. [به سالتیک دهاتین که به معاری سارده یا

باران دیر دبارت.]

ف: دیرشده. (سالی که بهارش سرد باشد یا

باران دیر بیاید آن سال را «کُورپه» می‌گویند.)

ع: مَیف.

کُورت

ك: کوتر، کوتا. [کول]

ف: کوتاه، نازسا.

ع: قَصیر، قاصر. ناقص، مُجمل. مُختَصَر.

کُورنه

ك: کوله کوا. [کواي تر نپیک. (کواي کورت).]

ف: گریبانی، نیم تنه، قباي کوتاه.

ع: کُرتَه، سربال.

وینه—نمکه

کُورنه و کُردن

ك: کُزتاوه کردن. [کُورت کردنوه، کول کردنوه.]

ف: کوتاه کردن.

ع: تَقصیر. تَرْخیم. اِجمال.

کُورتی

ك: کوتایی. [کولی، کورت بودن]

ف: کوتاهی، ناوسایی.

ع: قُصُور. تَرْخُم. جُمول.

کُورد

[ك: (گه لیکن له ره گزی ناری).]

ف: کُرد. (گروهی هستند از نژاد آری.)

ع: کُرد.

کُورده کُوزه

[ك: جُزه تریمه کی دنک گورپه.]

ف: انگور درشت.

ع: بَیضُ الحَمَام.

کُورک

ك: مهرخور. بهرگن. [ورده موی سر پیستی مهر و بز.]

ف: کورک، کُرک، کُلک، تَفکیک، پَت، تَبَد، تَبَت،

بِزَشم، گُلَفر.

ع: خَر، مِرَعز، مِرَعزاه، مِرَعزای.

کورکائن

ل: کورکه کردن. [(دنگی نَسپ له کاتی نالف پنداند).]
 ف: کُرکیدن، کُرکه کردن. (صدای اسپ در هنگام
 علف دادن)

ع: حَمَحَمَة، شَخِير، زَبِير.

کورکوپ

ل: کَتی: بالتدیه که. (تورک پیتی ده لَین: «باققره».)
 ف: سنگ اَشکَنک. (ترک «باققره» می گوید.)
 ع: قَطَا، هُوَذَة.

کورکوره

ل: کزلاره. [بالتدیه کی رارچید].
 ف: زَغَن، پَزَن، گید، جول، پَنَد، چوزا، خاد، خات،
 خَرَنر، نوده، غلیواژ، غلیواج، گلیواژ، گلیواج،
 کلیواژ، کلیواج، کورکور، کورکوره، جنگلانی،
 جنگلاهی، گوشت رُبَا، جوجه رُبَا.
 ع: حِدَاة، شُوَحَة.

وَنَه

کورکه

[(ل: دنگی نَسپ بَز نالف یا جز).]
 ف: کرکه. (صدای اسپ برای علف یا جو)
 ع: حَمَحَمَة، زَبِير، شَخِير.
 کورکه

[(ل: تاسه و نارمزوی دل).]

ف: کُرکه، خارخار. (میل خاطر)

ع: خَلْجَان، حَمَحَمَة، مِيل.

کورکین

ل: تاسه کردن لیدن [دلی بَز نو کاره نه کورک].
 ف: کُرکیدن، خارخار کردن، پیسودن،
 هوس کردن، آرزو کردن.
 ع: تَحَمَحَم، خَلْجَان، مِيل، رَغْبَة، اِشْتِیاق.

کورک

ل: کورپ، هَوَلی، جوانز. [(جوانوی نَسپ).]
 ف: کُره، تَجَار، تَجاره، هَوَلی، ستاغ. (کره ی
 اسپ)

ع: مُهر، فِلو، کُرْج.

وَنَه ← جوانز

کورک

ل: کورِگ. [کوترو (گهغیک که نَمَسر و سوری رهش
 برویتسره، له گمَل گلسوره) دیکوتن رشیه کی لا
 دهجیت.].

ف: کوره، سیاهه. (گندمی که سر و تهش سیاه
 شده باشد، با خاک قرمز می کویند، سیاهی آن
 می رود.)

ع: سَوید.

کورک

ل: کورِگ. [گوتزه کورِگ (گوتزی کورِگ که کاکله کی به زذر
 در دیت.].

ف: چک، کَنک، نَخکَلَه، کوره. (گردو کوره که
 مغز آن به سختی در می آید.)

ع: ...

کورمرنگ

ل: کور جوانمرگبوره، سک سوتار به مرگی کور.
 ف: پسر مرده.

ع: مُسِیف، هابِل، تَکَلان. (تکلی)

کوره

ل: کوره. [رِزَلَه، کوره که]

ف: چُره، پَسره.

ع: بُشِي، وَنَد، اِبِن، اَلابِن.

کوره

ل: گره، گَز، گره، گره لاته. گلوله. [گره، خر]

ف: لَنبِه، گلوله، گوی، گرد، گرده.

ع: كُرَّة، مُسْتَدِير.

وینه

کۆره

ل: کوره. [کۆره که «کۆپ» له گه «ه» ی نیشانی

ناسراوا.]

ف: پسره. («کۆپ» با حرف عهد)

ع: ابن، ولد، الابن.

کۆره

ل: کورگ، کۆری. [جوانو.]

ف: کُره، ستاغ، تَجَار.

ع: مُهر، قِلو، كُرَج.

وینه «جوانو»

کۆره نوولاج

ل: موئی، موئیکر. [جاشه کر.]

ف: هولی، کُره خَر.

ع: ثَوَلَب، جَحَش.

کۆره پا

ل: پاکۆره. [بیجوری کولله.]

ف: بیجه ملخ.

ع: دَبی، غَوَاغ، حَرَشَف.

کۆره زاک

ل: نهوه، نه تهمره، وه چهزا، نهویره. [کۆپزا]

ف: نهوه، نهواده، نهواسه، نهیسه، نهییره،

پسرزاده.

ع: حافِد، حَفید، وِءاء، نَجَل، نَبیره.

کۆره ک

ل: نارپاس. [کۆزک، نارپاسته چم]

ف: وندسار، کیار، دنگ

ع: مَرکَز، وَسَط، قُطِب، قُطُر، مَحَوَر.

کۆره ک

ل: کرمه ک، زوانه. [زمانه (وهک: زمانی قفل).]

ف: مَدَنگ، کُره، کرمک، زیانه. (زیانه ی قفل

مثلاً.)

ع: لُسْتَنَه، لِسَان، لِسَانُ الْقَل.

کۆره ک دل

[ل: کۆزکی دل، ناخی دل]

ف: تخم دل.

ع: شَغاف، حَبَّة الْقَلَب.

کۆره ک له غاو

ل: زوانه. [زمانی لغاو.]

ف: کُرک دهته.

ع: شَكِيمَة، فَاَسُ النُّجَام.

کۆره ما

ل: مای کۆتیرمیروگ، کۆرمه پ، کۆرهلان. [زاخه ی

کۆتیرمیرود.]

ف: کوره غال.

ع: زَبِيَّة.

کۆره وه ری

ل: کۆتیرمیری، خواری. [زیموئی، خفتیاری]

ف: خواری، اندوهباری، رتجوری.

ع: ذَبَّة، خَفَّة.

کۆری

ل: کورگ، موئی، جوانو. [جوانوو]

ف: کُره، هولی.

ع: قِلو، قِلو.

کۆری

ل: رووتیاگه. [ناژه لی خوری هه لپا چراو.]

ف: لخت، بی پشم. (حیوان پشم کهنه شده)

ع: جَزِير.

کۆریانه وه

کۆژ

ك: وێژریانوه. [رتزانوهی چاكه له لای چاكه له گێل كرارد].

ف: واگوشدن، بازگفته شدن.

ع: تَكْرُر، تَذَكُّر.

كۆریانهوه

ك: كۆلیانهوه، تازه‌بوون، تازه‌بوونهوه. [كۆلانهوه (وهك):

كۆلانهوهی برین].

ف: تازه‌شدن. (زخم مثلاً).

ع: تَجَدَّد.

كۆریانهوه

ك: كۆریه‌بوون. [به سهر زویدا درێژ بوون (ی گزگیا لیسر

سیرما)].

ف: پلاسیده‌شدن. (نباتات از سرما)

ع: كُذُو، اِكْدَاء.

كۆژ

ك: زهما. [زئ]

ف: كُوس، چُز، چوز، اَدَك، شَلَفِيه، شَلَفِيهه،

بَتَرَجَا.

ع: حِر، فَرَج.

كۆژ

[ك: حوشی جیگی بزن و مەر].

ف: دیل، غوشا. (حصار جای برّه و بزغاله)

ع: حَرِيصَة، حَظِيْرَة.

كۆزكهش

ك: كۆزكیش. [گهواد، بی‌تامروس]

ف: كُوس كُش، چُز كُش، زن بمزد.

ع: قَوَاد.

كۆزه‌ره

ك: كۆته. [كۆزەر، چمت]

ف: كۆز، كۆزل، كُفه.

ع: قُصَانَة، قُصَادَة، قُصَامَة.

ك: بکۆژ. [کۆژەر: پاشگرێکه. (وهك): «شیرکۆژ»، به تمنیا

به‌کار ناهێنرێت.].

ف: کُش، کُشێنده. («شیرکۆژ» مثلاً، تنها استعمال

نمی‌شود).

ع: قَاتِل.

كۆزانسهوه

[ك: تسراندن (وهك): كۆزاندنوهی چرا].

ف: کُشْتَن، خاموش کردن. (خاموش کردن چراغ

مثلاً).

ع: قَتَا، اطفاء، اِخماد.

كۆزانسهوه

ك: پاکه‌کۆردن. [پاک‌کردنوه، سهرینهوه (وهك): كۆزاندنوهی

خست.].

ف: خاموش کردن، پاک کردن. (خط مثلاً).

ع: مَحُو، مَلَخ، لَطَخ، لَطَع، تَطْلِيس.

كۆژن

ك: لێدان، مرائن. [کۆشتن]

ف: زدن. کُشْتَن، میراندن.

ع: ضَرْب، قَتْل.

كۆژنه

ك: کۆشینه، بکۆژ. [کۆژەر]

ف: کُشێنده.

ع: قَاتِل.

كۆزیاگ

ك: لێدریاگ. [کۆژراو، لێدراو]

ف: زده‌شده، کُسته، کُسته‌شده.

ع: مَضْرُوب، مَلْخُوف، مَقْرُوع.

كۆزیاگ

ك: کۆشته، مریاگ. [کۆژراو، مریتراو]

ف: کُنشته، ماری.

ع: قَتیل، مَقْتُول، مُفَرِّج.

کوژیایک

ل: هه ویر، [کانزای توادوی تیکمکن کراو له گمکن جیره دا].

ف: رَس، کُنشته، حَمیر.

ع: مُلْغَم، مَلْغَمَة.

کوژیایک

ل: مردگ، [کوژاوه].

ف: کُنشته، مُرده، خاموش.

ع: خامِد، مُنْظَفِي، خامِل.

کوژیان

ل: لیدریان، مرانیا، [لیدران، مرتران].

ف: زده شدن، کُسته شدن، کُشته شدن.

ع: ضَرْب، قَتْل، (مُضَافاً إِلَى الْمَفْعُول)

کوژیانهوه

[ل: کوژانهوه، تهرمان (وهل: کوژانهوهی چرا یا ناگر).]

ف: کُشته شدن، خاموش شدن، تَنبیه شدن،

فرونشستن، (چراغ یا آتش مثلاً).

ع: انْطِفاء، طُفُو، بُوخ، خُمُود، هُمُود، سَكُون.

کوژیانهوه

ل: پاکه و بویون، [کوژانهوه، سپانهوه (وهل: کوژانهوهی

خفت).]

ف: خاموش شدن، پاک شدن، (خط مثلاً).

ع: عَمَس، اِمْحاء، تَطْلُس.

کوژیانهوه

ل: خوشیانهره، شیریانهوه، هه لپرووشیانهره، [هه لوشانهوه

شیران].

ف: به هم خوردن.

ع: يَطُول، سَكُون، تَغَطُّل، تَقْوُض، اِنْتِقاَض.

کۆس

ل: قۆرت، قوتایی، بهرزایی، [کۆسپ]

ف: بَلَنَد، بَرَجَسْتَه، برآمده، بُلَنَدی، بَرَجَسْتگی،

برآمدگی.

ع: نَاتِي، مُرْتَفَع، حَمَر، حَيِد، مَضْبَة، قَلْعَة.

کۆس

ل: تهرمه، قۆرت، چورتومه، [بهلا، کارسات]

ف: کوس، آسیب.

ع: صَدْمَة، نَائِبَة، نازِلَة، بَلِيَّة.

کۆساران ← **کۆسآلان**

کۆسآلان

ل: کۆساران، [لوتکه گهلی چیا].

ف: کوهساران، کوهساران، کوهسارها.

ع: قُلَى، رُؤُوسُ الْجِبَال.

کۆسایی

ل: قۆرت، قوتایی، بهرزایی، [زۆریایی، زه قایی]

ف: بُلَنَدی، بَرَجَسْتگی، برآمدگی.

ع: نُقُوء، اِرْتِفاع، قَلْعَة.

کۆسکش

ل: کوزکیش، مروکش، ماسکش، جاکش، قورومساخ،

ژغیز، [بیتامورس، گواد]

ف: کُسکش، جاکش، ماستکش، قُرْمَساق،

زن بمرزد.

ع: دَيُّوث، قَوَاد.

کۆسکهفتن

ل: گه وهر مردن، [کۆست کورتن، مهرگی پینشو،

نیدیزمه].

ف: بزرگ مردن، (کنایه است).

ع: فَقَدَ الرَّعِيم.

کۆسووف

ل: خوهرگیران، رۆجیارگیران، [رۆژگیران]

ف: گرفت، آفتاب گرفت، خورگیری.

ع: کُسُوف.

وینه

کُوسَه

ل: ریش نه دار. [پاری موو لینه هاتوو.]

ف: کوسه، سوک.

ع: سَنُوط، اَسَط، کُوسِج.

کُوسَه

[ل: قیش (جزره ماسیه که).]

ف: کوسه. (نوعی از ماهی است).

ع: کُوسِج. [قرش]

کُوسَه و ریش پان

[ل: نیدیومه له نشیاریونی کُویونومی دو دژ.]

ف: کوسه و ریش پهن. (کنایه از امتناع اجتماع

ضدین است).

ع: مُمْتَنِع، اِجْتِمَاعُ الضِّدِّین، سَنُوطُ کَثِیفُ اللَّحِیَةِ.

کُوشَت

ل: کوشتن. [کُوشتن مراندن]

ف: کُشْتَن.

ع: قَتْل.

کُوشَت

ل: لاش، لاشه. [نازه‌تی سرپراو.]

ف: کُشت، کُشته، کُشتار، لاش.

ع: ذَبِیْحَة، مَذْبُوح، جَزَر.

کُوشْتار

ل: ... سه‌رپرین. [کوشتن. سر له لاش بیا کردندوه]

ف: کُشتار، کُشتن، سربیدن.

ع: ذَبِیح، جَزَر، جَزَر، جَزَر، اِجْتِزَار. قتل.

کُوشْتار

[ل: نامرازیکی دار تاشینه.]

ف: کُشترا. (آلت نجاری است).

ع: مَنجَر.

کُوشْتار

[ل: قصابه سرپر]

ف: کشت کار، کشتگر.

ع: قُصَاب، ذَبَاح.

کُوشْتَن

ل: ... سه‌رپرین. [کُوشتن (ی مرژد نیچی، وشتی نمسی).]

ف: کُشتن. (انسان، شکار، شتر، شپش)

ع: قَتْل، قُصص، اِصْماء، نُحْر، قُصع، وَهز، سَحَق.

کُوشْتَن

ل: لَیدان. [کوتان]

ف: کُستن، کوفتن، کوبیدن، زدن.

ع: ضَرْب، نُخف، ذَق، قَرع.

کُوشْتَه

ل: کُوشیاگ، مریاگ. [کُوشراو، مریترار]

ف: کُشته، ماری.

ع: قَتیل، مَقْتُول، مُفَرَج.

کُوشْتَه

ل: مردگ. [مردوو، له تین و تاو کوتوو (گچی مردوو).]

ف: کسته، مرده. (گچ مرده)

ع: ...

کُوشْتی

ل: زُوزان. [ململاتی]

ف: کشتی، کستی.

۱- قَتْل، قُصص: کشتن انسان (کوشتنی مرژد). /

اِصْماء: کشتن شکار (کوشتنی نیچی). /

نُحْر: کشتن شتر (کوشتنی هوشتر). / قُصع، وَهز، سَحَق:

کشتن شپش (کوشتنی نه‌سپی). /

ع: صِبْرَاع، مُصَارَعَة، تَصَارُع، إِصْطِرَاع، ثَمَار، مُعَارَة،
مُعَافَسَة، مُعَافَسَة، مُعَارَصَة، مُبَارَزَة.

وینه ← زۆزان

کۆش

ل: کۆش، کۆشهوه، دهموپا، همول، ته‌لاش، داکۆکی،
کۆشین. [تینکۆشان]

ف: کوش، کوشش، چنج، چنج، تلاش، نَبَرْد.

ع: سَمِي، جَهْد، كَهْد، قَصْر، قَصَار، قُصَار،
قُصَارِي... .

کۆشک

ل: کاخ، باله‌خانه. [قصر]

ف: کوشک، کاخ، جۆسه، بالاخانه.

ع: قَصْر، صَرْح، كَشْك، جَوْسَق.

وینه

کۆشک ← هه‌ماره‌ت

کۆشکه‌لان

ل: ته‌پالدان. [جینگه تپالانی زه‌خیره‌گراو بز زستان (له

سغیز دروست ده‌کرت).]

ف: پشکل‌دان. (از سرگین می‌سازند).

ع: مَبْعَر، مَوَالَة.

کۆشونه‌ر

ل: که‌راوی. [گیاهه‌کی دپ‌کاربه].

ف: گُشَندر، خوشاروزه، ژاژ.

ع: ...

کۆشه‌وه ← کۆش

کۆشین

ل: هه‌ول‌دان، ته‌لاش‌کردن، دهموپا‌کردن، په‌له‌کرتی،

په‌له‌قازی، په‌لوشانن، کۆش‌کردن. [تینکۆشان]

ف: کوشیدن، چخیدن، چخیدن، چغیدن،

تلاش‌کردن، دستوپا‌کردن.

ع: سَمِي، جَهْد، كَهْد، كَدَح، فَشَق، جِدْ، قَصْر، قُصَار،

قُصَارِي، اِهْتِمَام. طَلَب.

کۆفر

ل: بی‌تایینی. [بی‌دینی، بی‌پروایی (به‌راستی نیمان).]

ف: بد‌آیینی، نافرمانی، ناسپاسی، بی‌باوری.

(ضد ایمان است).

ع: كُفْر، جُحْد، اِلْحَاد.

کۆفۆ

ل: هاروسەر. [هارکوف: هاشان بونی ژن و بیارتک که

ده‌یانویت بینه هاروسری به‌کرت].

ف: هَمْسَر، هَمَال، هَمْتَا، مانند.

ع: كُفُو، مِثْل، نُظِير.

کۆک

ل: وۆزی. [تەقەلی درشت و دوررلەیک].]

ف: کوی. (بَخیه‌های دور)

ع: بَشْك، مَلْ، حَوْص، شَمَج، شَصْر، شَشْرِج.

کۆک

[ل: (کۆرمیشی کاترمیر).]

ف: کۆک. (کۆک ساعت)

ع: ...

کۆک

ل: ساز. (ده‌ماخی کۆکه). [چالاک. ساخ]

ف: ساز.

ع: طَلَب، نَشِيْط. سَالِم، صَحِيح.

کۆکردن

ل: زه‌م‌کردن، سه‌میانوه، ترسیان، چله‌کیانه‌وه. [ترسان،

سه‌سینه‌وه، ره‌م]

ف: زَم‌کردن، ترسیدن.

ع: جُفُول، تَجَنُّب، اِحْتِيَاظ، خَوْف، اِحْتِرَاز.

کۆکردن

ل: گرده‌بو‌کردن، جهم‌کردن. [کۆکردنهره، خر‌کردنهره]

ف: گۈردۈگۈردن، گۈردۈگۈردن.

ع: جَمْع.

كۆڭكۈۈ

[ك: خواردېنىكە بە ھىلكە دروست دۈگۈرت.]

ف: تۈۋاھە، خاگىيىنە، خايەريز، كۈكۈ.

ع: عُجَّة، طاطوي، كۈكۈ.

كۆكۈۈ - كۆكۈۈ

كۆكۈ

ك: قۈزۈ. [كۆخە، قف]

ف: كۈك، سۈرۈفە.

ع: سَعَال، سَعْلَة.

كۆكۈن

ك: ئالئېرېن. [كاتى ئالئېرېن كېت.]

ف: خۇ، خۇسور، كۈەگۈند. (ھىنگام علف بېرىد)

كۈە

ع: جَر، جَر، حَش.

كۆكۈنار

ك: پۇس خاشخاش. [يېنىتى گىيى رېمىزك كە بىز دەرمان

دەشېت.]

ف: كۈكتار، ناركۈك، ناركۈيۈ، پۈست خاشخاش.

ع: رُمانُ السَّعال.

كۆكۈن

ك: قۈزۈن. [كۈزۈن، كۈزەگۈردن]

ف: كۈكۈيدن، خۇفۈيدن، خۇيدن، سۇرۈفۈيدن.

ع: سَعَال، تَنْحُلُج.

كۆڭا

ك: كۈمەن، كۈمەلە، رېپەل، رېپەلە، كۈ، تەپ، تەپە،

كەلەكە. [كۆما]

ف: كۈد، تۈدە، راژ، بۈنۈ، بۈنۈ، تۈل، خۇرمن، قۇل،

فال.

ع: كۈمە، كۈتۈلە، كۈتۈلە، كۈتۈلە، كۈدە، مۈبەرە، ئۈلە،

مۈبەرە، كۈدس، رۈكام.

كۆڭا

ك: خۈزۈگە، كۈزگە، جەمگە، جەمگا، كۈمەلگا، رېپەلگا.

(جېگەي گۈردۈيۈن) [كۆر، يانە]

ف: انجۈمن، گۈردگا، آرسن.

ع: مَجْمَع، مَحَل، نادى.

كۆڭابازى

[ك: شىتېك لە درۈ كۇما خۇلدا دىشارنۈۈ، نەگەر لايىنى

بەرەمبەر دۈزىيۈە يارىكە دەباتۈۈ.]

ف: خاك ئۈمك. (چىزى را در دو تۈدە خاك

پنھان كۈند، اگر حریف پیدا کرد بازی را

مى برد.)

ع: فېنال.

كۆڭادان

ك: تەپەدان، كۈدان، كۈمەلەدان، كۈگۈردن.

[بەسەرەكدا كۈردن]

ف: تۈدە دان، گۈردۈگۈردن، خۇرمن كۈردن.

ع: تۈكۈم، تۈكتىل، تۈكتىل....

كۆڭاچ

[ك: كۈمى لم.]

ف: خۇبەرە، خۇبۈۈ، خۇبۈۈرە. (تۈدەي رېگ)

ع: كۈتۈلە.

كۈل

ك: كۈل. مانىياگ. [تېخىنك كە نابېرېت. مەررەھا: كۈستە

شەكەت]

ف: كۈند، كۈل، خۈستە.

ع: كۈل، كۈل، نابى. كۈل، كۈمى، كۈمى

كۆلارە

ك: كۈز كۈرۈ. [باتاندېدەكى راۋچېد.]

ف: کوکور، غلبواج ...

ع: حَدَاة.

وینه ← کوزکوره

کولان

ل: کولانه، کولین، کولینه. [مالی هندی گیاندار.]

ف: کُلاَنه، لانه، تَکَنَد، شَبَکَنَد.

ع: وکن، وکر.

کولانهوه

ل: کوزانسهوه، تازه کوردهوه، تازه کوردن. [نوی کردنهوه]

ئیش (روک: کولاندنوه برین.)

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً.)

ع: تَجْدید، إعادة.

کولانه

ل: کولان، کولین، هیلانه. [مالی هندی گیاندار.]

ف: کلانه، تَکَنَد، شَبَکَنَد، لانه، آشیانه. کاشانه.

ع: قُن، وکن، وکر، مَقَرَّخ، مَحْضَنَة.

کولانهی دهویشی

ل: کولانه. [کولیتی فغیرانه.]

ف: کُلبه، کُلبَک، کُربه، کُرچه، کُریچه، کُریجه،

کُریج، کُریز، کُریزه، کاشانه.

ع: کُوخ، حُجَرَة، جُحَرَة، وکن.

کول بوون

ل: ... هالهریون. [نیمیرینی تیخ. هال بوونهوه (وهک):

کولهریون دان.]

ف: کندشدن. (دندان مثلاً.)

ع: ضَرَس، کَل.

کولره ← کولبره

کولل

ل: گشت، روهم، هامار. [همورو، سرجهم: زارویه که له

منتیقدا. (برامبری پاژ. بۆ نمونه: نسکتهنمین گشته و

سرکه پاژه، یا زیندهویر گشته و مرؤد پاژه.)

ف: همه، سَرهَم، همگی، روی هم. هَماد. (ضد

جزء، سکنجبین کل است، سرکه جزء، حیوان

کلی است، انسان جزئی.)

ع: کُل.

کوللی

ل: هاماری. [گشتی، هموری (برامبری پاژی.)]

ف: همدادی. (ضد جزئی)

ع: کُلّی.

کوللییات

ل: هاماریان. [گشتیه کان هموریگل (برامبری

بشگل یا پاژیکل.)]

ف: همدایان. (ضد جزئیات)

ع: کُلّیّات.

کوللوج

ل: جوژ. (همر کوللوج) [تعرز، شیره، کللوج]

ف: جور. (هر جور)

ع: وَجِه، طَرِیق.

کوللور

ل: قوللور، کاس، نارچال. [قویار]

ف: گود، ناهموار.

ع: مَقَرَّ، غَضَبَة.

کوللوچه

[ل: کولیچه]

ف: کُلیچه، گُلشکر، بهنانه، پهنانه.

ع: قُرْص، قُرْص. کَعک.

کوللوچه مدژگه

[ل: کولیچیدیک که پرکاره له خورما یا شتیکی تر.)]

ف: کُلبه. (کلیچهی انباشته از خرما یا چیز

دیگر)

ع: قُرْص مَحْشُوق.

کولور

ل: کورور. [(سدهزار)]

ف: کروور، صدهزار.

ع: کَر، کُور، الف مائة، مائة ألف.

کولووکی

ل: په له، په له پهل. [لزو، هله داوان]

ف: شتاب.

ع: عَجَلَة، اضطراب، سَرَاة، اسراع.

کوله

[ل: کولله: میزوریه که.]

ف: مَلَخ، مَیگ.

ع: جَراد، حَرَشَف، خَیْطان.

وینه

کولهی برزیگ

ل: کولهی سولوخوا. [کولله یا کینچی دربیای - رویان -

برزار بۆ خواردن.]

ف: خَرَجَل، مَیگو، ملخ شور مژه.

ع: مَمِيشَة.

کولهی سولوخوا - کولهی برزیگ

کولیانموه

ل: تازه برونه. [نوی برونه ی نیش (ی برین)]

ف: تازه شدن. (زخم)

ع: سَاد، غَفَر، تَنَسُّس، اِنْتِقَاض.

کولیر

ل: کول، جوش، قَلت. [قوتلی ناری گرم.]

ف: جوش، جوشش، جوشیدن.

ع: غَلْیان.

کولیره

ل: کولره، خه پله. [کولیره، مستورک]

ف: گرده، ونانه.

ع: رَغِیف، قَرص، جَرْدَق، مُرَقَق، صَهیرَة.

کولیره مهرکه

[ل: کولیری کاکله گریز تینکراو.]

ف: گردک.

ع: رَغِیفُ الجوز.

کولین

ل: کولان، کولانه، کولینه. [مالی هندی گیاندار.]

ف: تَکَدَد، شَبَکَد، لانه، کاشانه، آشیانه.

ع: قُن، وَکن، مَحْضَنَة، مَفْرَح.

کولینه - کولین

کول

ل: کولتا. [کورت]

ف: کوتاه، کُل، کُله.

ع: قَصِیر، ناقص.

کول

ل: بی جوجکه، دربریاگ، [بی کلک، کللیبراو]

ف: کَبِج، کَبِجه، بَکَنگ، گَنجه، نَم بریده، بی نَم.

ع: اَبَش.

کول

ل: قول، قَلت، کولیر، جوش. [قوتلی ناری گرم.]

ف: جوش.

ع: غَلْیان.

کول

ل: پشتی. [تپله که: نره ی به پشت ده یگریز نره.]

ف: پُشته، پُشتاره، پُشتواره، کوله، اَمَنه.

ع: اِبَالَة، کَارَة، جُرْزَة، حِطاء، حال.

وینه

کول

ل: پشت. [له شانوه تا سیران له دواوه.]

ف: کول، پُشت، گُرده.

کۆلَان

ل: کودچه. که لاره. چوارپیان. [رئگمی ناو ئارەمدانی. وێرانە.

بێگمی دور رێگمی یەکتەرب].

ف: کو، کوی، کوچه. کلجان، زلفه. چهارراهه،

چهارسو، چارسو.

ع: سَکَة. کُناسَة، زلفه، دِمَنَة. مُفترَق، مُلتَقى الطَّرق.

کۆلَان

ل: پەزائەن. جەشائەن. [کولاندن لێنان]

ف: پُختن، پَزاندن، بریان کردن. جوشاندن،

جوشانیدن.

ع: طَبِخ، سَلَق، تَهْرِیة. قَلَو، قَلَي، غَلَي، اغلاء، تَغْلِيَة.

کۆلَبَار ← کۆلەبەر

کۆل پەڕین

ل: سواربون. [چروە سەر پشت بۆ لیخوڕین.]

ف: سوار شدن، گرده پریدن.

ع: دَام، رُکوب.

کۆل خواردن

ل: جۆش خواردن، جۆشیان. [هاتنه کول (له توورپیدا).]

ف: جوش خوردن. (از خشم)

ع: غَیْظ، اغْتِیَاظ، غَلَي، جَبِيش.

کۆل تەدان

ل: جۆش دان، قەلت دان، جۆشیان، قوتیان. [هاتنه کول]

ف: جوشیدن، جوش دادن، جوش زدن.

ع: نَغَران، غَلِیان، جَبِشان.

کۆل تەدان

ل: شکس خواردن. [بەزین]

ف: پُشت دادن، شکست خوردن. (مغلوب شدن)

ع: انْهَزام، دَبَرَة.

کۆل دَل

ل: سۆز دل. [قوتی دەروون.]

ع: ظَهَر. کاهل.

کۆل

ل: کۆلە، بەچکە، هۆلی. (کە رکۆل) [بێنچووی هەندێ]

چوارپێ.]

ف: بچه، گُره.

ع: وُلْد، ثَوَلَب.

کۆل

ل: کول. [تەخێک کە نایەت، بەرامبەری تێژ.]

ف: کُند.

ع: کال.

کۆل

ل: شکس. (کۆلەدان) [شکست، بەزین]

ف: شکست.

ع: انْهَزام.

کۆل

ل: بێ شاخ. [بەرامبەری ئازەلی شاخدار.]

ف: بې شاخ. (ضد شاخدار)

ع: جَمَاء، أَجَم.

کۆل

[ل: گیایە کە، «پسل» یەشی پێ دەلێن.]

ف: علفی است که آن را «پسل» نیز گویند.

ع: ...

کۆل

ل: کال، کۆلنج. (کنج کۆل) [نەگەشتو، نەبە کام]

ف: نارسیده.

ع: فَج.

کۆل تەگ

ل: قوتەگ، جۆشیەگ، کۆلەتەگ. [کۆل تەو، کۆلار]

ف: جوشیده، جوش آمده.

ع: مَغْلِي.

ف: تَش، سوز دل.

ع: حَرَارَةُ الْقَلْب.

کولک

ل: تړک، کړلکه. [(خوری نمر.)]

ف: کُلک، کُرک، پُرز. [پشم نرم]

ع: وَبَر، دَبَب، رُغَب، خَمَل.

کولنکردن

ل: بهرزه‌یوون. [(بهرزه‌یوونې منډال له سکې ډایکیدا.)]

ف: بلندشدن. (بلند شدن بچه در شکم مادر)

ع: ...

کولکن

ل: تړوکن. [تیسکن، ژد به مور.]

ف: کُلکین، کُرکین، پُرزو.

ع: وَبَر، وابر، مُرَغَب.

کولکنه

ل: تړوکنه، تړوکن. [(جوجکې تازه پېرېدو.)]

ف: کُرکینه، کُرکین، کُلکینه. (جوجه‌ی تازه پر

درآورده)

ع: رُغَب، مُرَغَب.

کولکه

ل: کړلک. [نارخن: نو خوری دېغنه ناو دژشک و سرین

و ...]

ف: جَبَبوت، جَبَبوت، جَبَبوت، چَنفوت، چَنفوت، چَقِیت.

کُرک.

ع: حَشو، نَسال، بُقامه، وَبَر، رُغَب.

کولکیش

ل: پشْتیبه. [حمال، کولکیر]

ف: کولکش، پشته‌بر.

ع: حَمال، عَمال.

کولم

ل: گړپ، ته‌تله، گژنا. [رومست گړپ]

ف: کونا، گوته، لُپ.

ع: وَجَنه، صَفح، واهِد، خَد.

کولمه

ل: ولمه، که‌فل. [نستورایی بر کمر.]

ف: سُرین، کُفل.

ع: آلیه.

کولنج

ل: کول، کرلجه، کزلنگ. [نډگېشتو، نډه‌کام (وله

تړی نډگېشتو.)]

ف: نارسیده. (توت نارسیده مثلاً)

ع: فِج.

کولنجا

ل: نارشان. [نیران هر دو شان.]

ف: کولنجه‌گه. (بین دو شانه)

ع: مَحْجَم، کاهل.

کولنجه ← **کولنج**

کولنگ ← **کولنج**

کولو

ل: ... مژه. [گلموتله کلزگل. چینی دیواری توپ]

ف: کُلوخ، پُیو، مُهره.

ع: مَدَرَة، مَذر. بهص، کُتله.

کولو

ل: تیکه. (کلزی قه‌ن مه‌سه‌لن.) [کلز: هر شتیکی وردی

یه‌کگرتو.]

ف: پاره.

ع: حَبَة، حَب.

کولوز

ل: کولم‌بریز. [کولم‌وز: داری تنورر شتواندن.]

ف: تنور آشون، تنور آشور.

ف: كُلوَن، كُئُند، كُلاَن، كُلاَنی، كُلیدان، آسكُندان،
كُره، كُده.

ع: ضَبَّة، كُتِیْة، غُلق، مِغْلَق، مِغْلَاق، مُغْلَوق.
كُولهوز

ك: كُریبوز، پِردوخیاگ. [په ككهرته]

ف: ناچیز، ناتوان، فُرسوده، فُرتوت، كُروز.

ع: لاَهف، عاجز، فقیر.

كُولهوز یانهوه

ك: كُریبوز یانهوه، / كُریبوزانهوه (دهرسپینی بی دسه لاتی و
تینكشكان.)

ف: كُروزش، اندوهناکی. (اظهار عجز و انكسار
كردن)

ع: تُلُف، تَعَاَجُر، تَفَاوُز، اِنْكِسَار.
كوله

ك: گُریچكه ته كاش، گُریچكه دان. [كوله گرتن: خُز كز
كردن بَز گُری گرتن به دزیره.]

ف: نِیوشه، نغوشه، گوش دادن.

ع: اِسْتِراق سَمْع.

كوله

ك: ژُژید. [ژُژاك]

ف: كُله، ژُوز، ژُوزو، ژُوزه، راورا، چَزْغ، كوله... .

ع: قُتْنُفْز، اَنْقَدْ، شَوَهَب... .

وینه - ژُوزو

كوله

ك: كُول، كُزتا. [كُورت]

ف: كُل، كُله، كُوتاه.

ع: قُصیر، قاصِر، وَجِیز.

كوله

ك: كل، بی جوجكه، دورپریاگ. [بی كلك، كلك بپاو]

ف: كُج، كُججه، بكنگ، بی دُم، دُم بریده.

ع: مَلِیل، جِبِیل، مَجْهَل، مِفَاد، مِیسَعَر، مِحْرَاك،
مِحْرَاث، مِهْرَام.

كُولُوك

[ك: كُلوَك، كُلوَت (نِیْسَقَتی كُفَل.)]

ف: آلست، (استخوان كُفَل)

ع: حَرَقَقَة، وُوك. (حَرَقَق)

كُولُوكَار

ك: ساف، هامار، دورس. [تخت، خشت، قُولا (بهرامبری
«ناكُلوُكار» و «ناقُولا»]

ف: هَموار، درست. (ضد «ناكُلوُكار»)

ع: صَالِح، مُسْتَوِي، مُنَاسِب.

كُولُوكَار

ك: مَژِه كار. [بنايك كه دیواری قوړ هلدېچنیت.]

ف: چینه كار، مهره كار.

ع: رَهاَص، بَناء.

كُولُوكَارِی

ك: مَژِه، مَژِه كار. [دیواری قوړ هلدېچنیت.]

ف: چینه، مهره كار.

ع: مَدِیر، سافَة، ساف، رَحص.

كُولُوكُو دَا مَرْدَن

ك: سَروِیان. (به نار داخ) [سَروِتان (به ناری كولا)]

ف: سوختن، سوخته شدن.

ع: اِحْتِراق.

كُولُوكُل

ك: كُورُوك، بدهخت، بیتچاره، چاره‌ش بی‌ته‌نوا. [كُلوُوك،

رُژرُوش، بیتنوا]

ف: بدبخت، بداختر، بیتنوا.

ع: شَقِی، عاجز، فقیر.

كُولُوكُم

[ك: كُلوُم: جُوزَه قُفَلِیكی درگایه.]

ع: آبش.
کوله

ل: کول، سۆز. (کوله‌ی دومین) [قولت]
ف: شش، گۆم، سوز.

ع: حرارة، حُرقة، احتراق.
کوله

ل: کۆل، به‌چکه. (پارکۆله، شیرکۆله) [بیجوری همنه‌ی]

گیاندار.

ف: بچه.

ع: وُلد.
کوله

[ل: همریتک که کمرته‌ی نار تنور و سورتاره.]

ف: کُلِیج، کُلُوج، کُنْجَل، پَرزده. (خمیری که میان
تنور افتاده و سوخته شده باشد.)

ع: قرف، قُرفه، قُرامه، قُرْدَق.
کوله‌بار

ل: کۆلبار. (کۆله‌یک که دیدنه ژنر درختی میوه‌دار
هتا نشکیت.)

ف: بارکو. (ستونی که زیر درخت باردار زنند که
نشکند.)

ع: مَرَجَب.
کوله‌بار

ل: کۆلبار، کۆل، پشتی. [تيله‌که: نهری به پشت
دیگر زنند.]

ف: کوله‌بار، کوله، پُشته، پُشتاره، پُشتواره.

ع: اَبالة، کاره، حطه، حال، جُرْزة.
وینه-کۆل

کوله‌بال

[ل: نهری بی‌قۆلی تا سر پشترین.]

ف: نیم‌تنه. (کپنگ نیم تنه)

ع: کَبَل.
وینه
کوله‌برک

ل: برک. [پلاریتک که دیگرنه درخت هتا میوه‌کی
بروریت.]

ف: چوب. (چوبی که به درخت اندازند تا ثمر
آن بریزد.)

ع: مَحْدَقه، مِزاق.
کوله‌بینه

ل: بشپونه، ویشومه. [ناژاوچی]

ف: شورانگیژ، شورشانگیژ، آشوب‌جو.

ع: مُقْن، مُفْسِد، مِر. نَمَام، قَسَاس.
کوله‌بره

ل: کوله‌خرته، چوارشانه، تیسیمیریگ. سم‌خرته. [تۆکه
زه‌لاح. نستوری کورتیبال.]

ف: پکنه، غُک، کُله‌گنده، کوتاه‌گنده، چهارشانه.

ع: حیدر، خَنْبَل، حَبَاب، جَحْرَب، اِرْزَب، اُرْزَب،
کُنز، حَبْطی، بَحْطی.
کوله‌تراش

[ل: مزراح]

ف: فَرموک، فَرَفروک، چرخوک، لاتو، بادبُر،
بادفَر، بادافراه، گردنا، گردنای.

ع: بُلْبُلَة، خَذْرُوف، دُامة.
وینه-غوبله

کوله‌چه

[ل: کلزیه. سوخی قۆلداری ژتانه.]

ف: کُلْچه.

ع: ...

کوله‌خرته-کوله‌بره

کوله‌رم

[ل: نیزی کورت.]

ف: ژوپین، دَلَنگ، دلام، بَرخخ. (نیزه ی کوتاه)

ع: مَرَج، مَشَغَر، مَطَرَد، مِزْزاق، رُمِيخَة.

کوله زړک

ف: شانک، سنگدان. (سنگدان مرغ)

ع: قَانِصَة.

کوله سووچ

ل: سروج، گوشه. [قوژین]

ف: کُنْج، کویز، گوشه، پَیغَله، پَیغوله.

ع: زَاوِيَة.

کوله ش

[کلۆش (لاسکی گدم یا جزا).]

ف: گالی، سباری، سپاری، سفاری، گاهَبُن،

ساقه. (ساقه ی گندم یا جو)

ع: قَش، جَل، هَشِيم، جَدَامَة.

کوله ش

ل: شەن نه کړياگ. [شەن نه کړاو (خەرماني گيږه کړاو که

هيشتا کاکي لي جيانه کړاو نهو).]

ف: لوبښه، پوښال. (خړمن کوبيده که از کاه

جدا نشده باشد).

ع: غَفِي.

کوله ش

ل: قولتش، قه لاش، له رهن. [شروانی، بدفرې]

ف: لَوَنَد، قَلاش، بی نام و ننگ.

ع: غَنظَوَان، بَذِي، شَرِير، مَقْسِد.

کوله کوا

[ل: کواي کورت.].

ف: درلک، درلیک. (قبای کوتاه)

ع: قَرطِق، کُرْتَة.

وینه ← تهکه

کوله که

ل: نه ستورین. [ستورین]

ف: ستون، پاغر، بالاگر.

ع: دَعَمَة، دَعَامَة، عَمَد، عِمَاد، آسِيَة، أُسْطُون،

أُسْطَوَانَة، أُسْطَوَانَة.

کۆله که ی چهر چهره

[ل: نهر دروداره، درو ماچیدی نامرازی نارمه لگزیسی لاسر

داد مین.].

ف: ستون چرخ.

ع: قَعْوَان، قَعِيدَان، رِجَامَان، سَنَفَتَان، زَرَنُوقَان.

وینه ← چهر چهره

کۆله که ی چادر

ل: دیلهک، دیرلک، تیرلک. [نستورندهک]

ف: دیرک، ستون خیمه.

ع: سَقَب، بُوَان.

کۆله که ی کومه ز

ل: فیلپا. [استورنی گومبیت که به خشت یا ببرد دروست

ده کرت.].

ف: قیل پا، قیل پاییه، پیل پا، پیل پاییه، تازنگ.

(ستون گنبد)

ع: دَعَامَة، أُسْطُون.

وینه ← تل

کۆله کوجان

[ل: گزجانی کورت.].

ف: سگبینه. (چوگان کوتاه)

ع: مِخْصَرَة، مِقْرَعَة، سَكِينَج.

کۆله وهس

ل: کۆله بهس، هه نه زاگ. [زړکړ، زړکچ]

ف: نافر زندی. (ناپسری، نادختری)

ع: هَرَل، رَیْب، رَیْبَة.

کۆله وهس

ل: وشکامه. ئاره‌نیا. [تۆرتیک که پاییز یا بهار
وشاندوریا نه و تازه سوز بووه.]

ف: خید، خۆید. (تخمی که پاییز یا بهار
می‌باشند و تازه سبز شده باشد.)

ع: حَقَل.

کوله‌وه‌یوا

ل: کرله‌بنه، وه‌یشورمه، بشیونه، کرله‌ش، کرلکه،
کتکه‌نه‌فتینه. [مایه‌فتینه، نازاره‌چی]

ف: سر آشوب، شورش‌انگیز، آشوب‌جو،
سرغوغا، هنگامه‌جو، آتش‌افروز، آشوبگر.

ع: اُمُ الفَسَاد، مُفسِد، مُفْتِن، مِبْر، مَنَاس، مِمَاس،
قَسَاس، نَعَام، مِسْعَر.

کوله‌ویژ

[ل: قسمی پرژیلاز. (هۆنراوه‌ی پرژیلاز.)]

ف: نابسته. (شعر نامربوط)

ع: مُخْتَشَب.

کوله‌ویژی

[ل: قسمی پرژیلاز کردن. (هۆنراوه‌ی پرژیلاز وتن.)]

ف: نابسته‌گوی. (شعر نامربوط گفتن)

ع: اِخْتِشَاب.

کۆلی

ل: خام، نه‌پوخت، ناشی، نه‌که‌رده، نامرخته. [له‌کارنیزان]

ف: ناشی، ناکاره، نکرده‌کار، خام، نه‌پخت‌کار،
ناموخته.

ع: غَمَر، غُرَضِي، خام.

کولیک

[ل: کولار.]

ف: پُخته، یُخنی، جوشیده.

ع: مَطْبُوخ، مَقْلِي، مُهَرَّ، مَجِيش.

کولیان

[ل: کولان، پینگین]

ف: پِزَش، پُختن.

ع: طَبِخ. ادراك.

کولیان

ل: جۆشیان، لۆلیان، قوتیان، کرل‌دان، قلت‌دان.

[قوت‌خواردنی ناری گرم.]

ف: جوشیدن، جوش‌زدن.

ع: تَقْلِي، غَلِيان، جَيِّشان، قَوَحان، قَوَرحَة،
نَتِيت، عُكُوب.

کۆلیت

ل: مرده‌زنده. [حشارگه (مالیک که راوچی خوی تیدا
حشار ددات.)]

ف: گازه، کازه، کاژه، کوله، کومه. (خانه‌ای که
صیاد خود را در آن پنهان می‌کند.)

ع: قُوس، قُرمُوص، داموس، ناموس، بُرَّة، بُرَاة،
قُلْیة، رُقْیة، قُتْرة، زُرب، رُبیة، رُجْبة، جَرِیة، کُوخ.
کۆم

ل: قۆز. [ده‌پیرو، کوب]

ف: قوز، کوز، کوژ، زۆنگ، زۆنگل، زۆنْزک، کُنْج،
چنگلوک.

ع: أَحْنٰی، أَحْدَب، أَدْفَا، أَمْتَا، أَجْنَف، أَقْطَن، أَعْوَج،
مُحَنَّب.

کۆماج

ل: رتگبان. [هیربان]

ف: ناغول، نغول، نروانه، راه پشت بام.

ع: قَصْفَة، قَصْفَان.

کۆماج

ل: نان‌چایی. [کولیزه‌پوره‌یه که ده‌لکه نریم و شله.]

ف: کُماج، کوماج، کُماجی، بوزک. کاک. (گرده
روغنی که مانند پنجه نرم و شل است.)

ع: طُمَّة، قَطِيفَة، فُرْنِي، (قَطَائِف). كَعَك.

کُزماج ← کُورِه

کُزماجه

ک: تَه‌لَه‌ک. [بارسه]

ف: کُماج.

ع: فُلْکَة، کَرِيَة.

کُزمار

ک: رَشْمَال. [به کُزمه‌لِک رَشْمَال ده‌لِتن: کُزمار.]

ف: سیاه چادر. (یک عده سیاه چادر را «کُزمار»

گویند).

ع: غَمِيْرَة.

کُزمار ← کُوه‌ل

کُوش

ک: قُوش. [رِنْگه نای کارِتَز له ژِیر زه‌رِدا.]

ف: کُمش، شِکاف.

ع: نَقَب، حَفَر.

کُوشکهن

ک: کُوشکهن، کارِتَز کهن. [کُسیک که کارِتَز

ه‌لده کُنِیت.]

ف: کُمش‌زن، کُمش‌کن، شِکاونه.

ع: حَفَار، نَقَاب.

کُوه

ک: خه‌می. [کُورِه که «ه»ی «کُوه» نِشانِی

ناسراوِرونه.]

ف: قُوزِه. (ها برای عهد است.)

ع: الْأَحْدَب.

کُوه

ک: کُزمه‌له، کُزمه‌لته، کُزگا. گهل. [کُزما. پزل.]

ف: کُمپله، گله، توده.

ع: سِرِب، ثَلَة، جَمْع، عِرَة.

کُوه‌ک

ک: یار، یاور، پشتیوان، پالوِبه‌ن، لاکُوشکه، یاریه‌دهر،

دسگیر. [یارمَتیدِر، هاریکار]

ف: یار، یاور، کُمک، پایمرد، پایداره، دَسْتیار،

دَسْتگیر، همراه، پُشتیبان.

ع: ناصِر، نَصِيْر، عَوْن، مُعِيْن، مِعْوَان، حَامِي، رِدء،

غُوْث، غَضَد، مَدَد، مُمِد، مُنْجِد، مُسَاعِد.

کُوه‌ک

ک: یاریه، کُزه‌کی، پالوِبه‌نن، پشتیوانی، هامرای.

[یارمَتی‌دان، هاریکاری]

ف: کُمک، یاری، یاور، پایمردی، دَسْتگیری،

دَسْتیاری، دوستداری، همراهی، پُشتیبانی.

ع: إِعَانَة، مُعَاوَنَة، نَصْر، رَدء، حِمَايَة، اِمْدَاد، اِنْجَاد،

مَعُوْنَة، مَعَانَة، نُصْرَة، تَقْوِيَة، تَائِيْد، مُسَاعَدَة،

مُعَاذَنْدَة، مُؤَاوَزَة.

کُوه‌ک

ک: باریو، دسپاری. [دسگری]

ف: کُمک، دَسْتیاری.

ع: إِعَانَة، مُسَاعَدَة، تَقْوِيَة، مُعَاذَنْدَة.

کُوه‌کی ← کُوه‌ک

کُوه‌ل

ک: کُزمه‌له، کُزگا، کُزمار. [کُزما]

ف: توده، قُل، فال، خُرْمَن، کود، قُل، راژ.

ع: کُومَة، کُودَة، کُتَلَة، کُتَلَة، کُتَبَة، ثَلَة، صُوبَة،

کُدَسَة، کُدَاسَة، دُبَة، صُبْرَة، رُکَام.

کُوه‌لته ← کُوه‌ل

کُوه‌لکا

ک: خورِزگه. [کُزِر، یانه]

ف: اَنجمن.

ع: مَجْمَع، مَحْفَل.

کُوه‌له

ل: کۆمه، گەل. [پۆل (دەل): پۆلچۆلە که کاتێک بە یەگەرە
[ب.]]

ف: کُمپِلە، گُله، توده. (گله گنجشک مثلاً که
مجتمع باشند.)

ع: سِرِب، ثُلَّة، عِزَّة. جَمْع. عُصْبَة.
کۆمهله، کۆمهل
کۆمهله بهفر

[ل: کۆمای بهفر.]

ف: کُمپِلەبەرف، تودەبەرف.

ع: رُکام، کُداس.
کۆمهوبوون

ل: خەمەریبون، خەمیانهەر. [چمیانهەر]

ف: خَمِیدَن، چَمِیدَن، خَمَشدَن، دَولاشدَن.

ع: اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، تَحْدُب، تَقْوُس، رُكوع،
اِحدیداب.

کۆمى

ل: خەمیایگی. [چماریی، کوری]

ف: قَوْزى، کَوْزى، خَمِیدگی، چَمِیدگی.

ع: حَدَب، حَدَبَة، اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، اِحدیداب،
اِعوجاج.

کۆمى

ل: قنگ. [قورن، کۆم]

ف: کون، پند، سَرین ...

ع: اِسْت، مَقْعَد، مَكْوَة، سَبَّة ...
کون

ل: کرنا. [قورل]

ف: سوراخ ...

ع: ثَقْبَة ...

کون

ل: شل، شس. [خار، سست]

ف: کُند، سُسْت.

ع: بَطِيء، فَشَل.
کۆن

ل: کۆنه، قەیرە. [قەدیى، بێتەمن]

ف: کُهن، کُهنه.

ع: عَتِيق، قَدِيم.
کونا

ل: کون. [قورل]

ف: سوراخ، سوکه، سوله، نواد. سوراخ‌شده.

ع: ثَقْبَة، ثَلْمَة، حُجْرَة، خَصاص، مَقْجُوب.
کونا

ل: رۆچن. (دیوهەر) [رۆچنه، کوناردەر]

ف: رۆژنه، پالنگ، سوراخ.

ع: مَنقَذ، خَصاص، ثَقْبَة.
کونا

ل: کون. (کوناگورگ مەهلەن.) [خانۆری هەندى]

گیاندار.

ف: کُنام، غال، سوراخ.

ع: جُحَر.
کوناناخ

[ل: شَتِیک که کونی پی ده‌خن.]

ف: سوراخ‌گیر، سوراخ‌تپان.

ع: حُبْس، سِدَاد.
کونا باخ

[ل: کونی باخ که ناری لیوه تێده‌پیریت.]

ف: غُلْبَة. (سوراخ باخ که آب از آنجا عبور کند.)

ع: بَانُوعَة.

کونارۆچن

ل: رۆچن، کوناره‌جە، تەشارى. [کلاڤرۆچنه، رۆچنه]

ف: رۆژنه، باجه، بادجه، بادگیر، بادجَه‌ک،

پالنگ، پالکانه، بالکانه، تابدان، روشندان.

ع: کُوْء، مَنفَذ، هَو، رُوْشَن، رُوْزَنَ، جَلِي، فَخْت.
کوناکردن

ل: سمين. [کون کردن]

ف: سفتن، آنجیر زَن، سوراخ کردن.

ع: ثَقِب، فُقِر، بَزَل، اِثْقَاب، تَفْقِير، ثَم، قَض، ثَقِب.
ثَقْوِير.

کونا کورک

ل: کونا. [کونه گورگ (کونی دپند).]

ف: غال، کُنام. (سوراخ درندگان)

ع: مَكُو، جُحِر.

کونا کویچکه

ل: کُر کَراک، کونای کویچکه. [کونه گوی]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِمَاخ، سِمَاخ، أَصْمُوخ، خَرَقُ الْأُذُن.

کونا کویچکه

ل: کونای گویچکه، کونای گوشواره. [کونی نرمی گوی]

کونی گواره

ف: سوراخ گوش، سوراخ گوشواره.

ع: خُرَب، خُرْبَة، خُرَت.

کونا لَووت

ل: بَرِناخ. [کونه لوت]

ف: سوراخ بینی.

ع: خَیْشُوم، مَنشَق، مَنخَر، مَنخُور، مُلْمُول.

کونا مار

[ل: کونه مار]

ف: سوراخ مار.

ع: جَحِر.

کونا مَشک

[ل: کونه مشک]

ف: سوراخ موش.

ع: قُصَعَة، قُصَاعَة، قُصَعَة، قَاصِعَاء، نَافِقَاء، رَاطِطَاء، رُمَطَة.

کونا لَوچه

ل: کونا، کوناوجه، باده، تشاری، کونا رَچَن. [کلایرچنه

(کونی سربان)]

ف: رُوْزَن، رُوْزَنَه، باجه، بادجه، وادجه،

روشندان، پالکانه، بالکانه. (سوراخ بام)

ع: کُوْء، هَو، فَخْت، جَلِي، رُوْزَنَ، رُوْشَن.

کونای نَمَقَه

[ل: کونی تَقَل]

ف: کن، درز.

ع: خُرْزَة. (عَيْنُ الْخُرْزَة)

کونای تَمُوهر

[ل: کونی تور که کلکتوری پیدا ده کن.]

ف: جای دسته، سوراخ دسته.

ع: قَف، خُرْزَة.

کونای دَگمه

ل: قَوْلَب. [نَر قَوْلَمِیسی که تَویچی پی داد خَریت.]

ف: سوراخ دگمه.

ع: عُرْوَة. (عُرْوَة الرِّز)

وینه

کونای دَه رزی

[ل: کوند مرزی]

ف: سوفار، سَفَت، چشمه.

ع: سُم، خُرَت، ثَلْبَة، عَيْن. (ثَلْبُ الْاِبْرَة)

کونای قَنگ

[ل: کونی کُوم]

ف: هُرَه، آنجیر، سَوکه، سوله.

ع: سُرُم، وَرَب، اِسْت، فَحَقَه، قُنْفَعَة، خُرْبَة، وَرَطَة.

کونای کارخانه

ک: رنگه نار. [کونی کارگه (کونیک که ناری کارگمی لیسه

تینه پیریت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب کارخانه از

آنجا...)

ع: اِردَبَّة، بِالوَعَة.

کونای کولوم

[ک: کونی قلی دمرزده.]

ف: کلنک، کلنگ.

ع: ثَقْبَةُ الضُّبَّة.

کونای کمیژ

[ک: کونی نندامی زاوژی که میزی پیندا دیت.]

ف: سَوکه، سوله، سوراخ شاش، سوراخ خرزده.

ع: اِحلیل.

کونای کونجکه ← **کونا کونجکه** [اهمر دور ماناگمی.] (به هر

دو معنی)

کونای مه مکه

[ک: کونی مملک.]

ف: سوراخ پستان.

ع: اِحلیل، اِحلیلُ الثَّدي.

کونای هاره

ک: گهر. [کونی برداش.]

ف: سوراخ آس.

ع: بُلعة.

کونای هموش

[ک: کونی حمرشه. (کونیک که ناری حمرشی لیسه

درد پیت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب حیاط از آنجا

بیرون رود.)

ع: بِالوَعَة، اِردَبَّة.

کونتی

ک: خَوَه لکیش. [کسینک که به خزیسا هملده تیت.]

ف: خودستا.

ع: کُنْتِي، کُنْتَنِي.

کونج

ک: سوچ، گوشه، کونجورل. [قوژین (وله: سوچی مال)]

ف: کنج، گوشه، پیغله، پیغوله. (کنج خانه مثلاً.)

ع: زاوِیَة.

کونج دهم

ک: گوشه ی دهم. [سوچی زار]

ف: کنج دهن، گوشه ی دهن.

ع: شِدیق.

کونجکاو

ک: پرسا، فرپرس. [کسینک که زَرز له شت ده کزلیتیره.]

ف: جویا، کُنجکاو.

ع: فَخَاص، جَسَّاس، بَخَّاث، مُفَتِّش.

کونجکاو ی

ک: پرسا، پرسین. [بدوادا چورن.]

ف: جویایی، پالش، پالیدن، کُنجکاو ی.

ع: فَحَص، بَحْث، تَفْتِيش، تَجَسُّس.

کونجور

ک: کونجورل، کونج، سوچ، گوشه. [قوژین]

ف: کنج، گوشه، پیغله، پیغوله.

ع: زاوِیَة، زابوِقة.

کونجورول ← **کونجور**

کونجی

[ک: دانوریلده کی زَرز وردی زمرده.]

ف: کُنجد.

ع: سِمِسم.

کونزوان

ک: تور. [لالپته، زمانگیر]

ف: تَمَنده، ها کره، کُندزبان.

ع: قَدَم، اَلکن، عَیّی.

کونزهین

ک: کمردهن، سدرکویز، کوریدل، که مهوش. [دبینگ،

نازیرک (زین کویز)]

ف: کودن، کند هوش، کم هوش. (کند ذهن)

ع: بُلید، کُودن.

کُونَسال

[ک: بتممن (پره دار)]

ف: کهن سال. (درخت)

ع: نَوَحه.

کُونَسال

ک: پیر، قه ناخه کزن. [بتممن، بسالا چور (مرؤف یا

ناژل)]

ف: پیر، کهن سال، بِن ساله، سال خورده. (انسان

یا حیوان)

ع: مُسِن، مُعَمَر.

«کونفهرانس»

ک: وِیژه. [رتار]

ف: انداز، سخنرانی.

ع: وَعْظ، اِنذار.

کونگره

ک: کونگره، تیزه. [قوتکه، قونگره (قوتکی شوریه یا

قونگره دیواری قهلا).]

ف: کنگره. (بلندی های دیوار حصار یا

دندانهای دیوار قلعه)

ع: شَرْفَة.

وینده-تیزه

کُونگره

[ک: نغوممن]

ف: کُنگره.

ع: مُؤْتَمَر، مَجْلِس عالی.

کُونگره

ک: تیزه. [قوتکه، قونگره سر دیوار.]

ف: کُنگره، تیزه.

ع: شَرْفَة.

کُونِه

[ک: کونده: ده فری چیرمی گوره بز ناوهیتان.]

ف: مَشک.

ع: رَق، سَاب، سِقَاء، قَرِیة. راویة.

وینده-سقا (۲)

کُونِه لَان

[ک: چینگوی کونده]

ف: مَشک خانه.

ع: مَرَقَة.

کُونِه ی زوانی

ک: کاسه ی زوانی. [کشکه نمژنژ]

ف: کاسه ی زانو.

ع: رَضَفَة، داغِصَة.

کُونوپ

ک: کونوپ. [جوی دارقوزان. (شیره که به لام بنیشتتاله

نیه).]

ف: بُسْتک، بناست، کمام، لَبان، کُنْدَر. (صمغی

است غیر از سقز.)

ع: لَبان، کُنْدَر.

کُونوپ رومی

ک: کونوپ رومی، مه سسه کی. [مسته کی: جوزه

جیره که.]

ف: برماس، رماست، کُنْدَر رومی.

ع: مُصْطَلَكِي.

کونوش

ل: کونوش (درومانیکه مرؤف دپژمیتیت.) [

ف: کُنْدُش. (دارویی است عطسه می آورد.)

ع: کُنْدُش، عُوْدُ الْعَطَاس.

کونووړ ← کونوړ

کونه

ل: د اړزیګ، پرتوکیګ. [د اړزاو، پرتوکار، پړاو]

ف: پږ، کهنه، کُنه، فرسوده، فراسوده.

ع: رَتْ، خَلْق، بَالِي، مُنْدَرَس، عَتِيق.

کونه

ل: قهیره، هدیروګ، کُزَسال، سالدار. [بتممن، دیرین]

ف: سالی، بوباش، کهنه، کُهن، دیرینه، باستان.

فروهر، گوهر.

ع: قَدِيم، قَدَام، عَتِيق. جَوهر، مَانَّة.

کونه

ل: سالدار، سالگرده. [به کارهینار، شپ (ره): جلویرگی

کونه.] [

ف: کُراد، کُراده، کُراوه، کُزاد، چپان، داغینه،

کهنه. (لباس کهنه مثلاً.)

ع: نُهَج، مُسْتَعْمَل، رَدِيم، دَارِس، طَامِس، خِرْقَة، نَقْل،

مُنْدَرَس.

کونه پوښ

ل: ریال. [شپږش، جلویرگه پړاو]

ف: کهنه پوښ، ژنده پوښ.

ع: دَنَس.

کونه چنه

ل: چدال، چدالته. [اسزانی پر که دمیته ده لالی نرائی

تر.] [

ف: لَنبَان، کهنه چنده. (چنده ی پیر که دیگران را

دلالی کُند.)

ع: قَوَادَة.

کونه زن

ل: سهره، قهیره، سهاره. [سافرتی کارامه و خاوه

نرموز.] [

ف: سالاره.

ع: کُهَلَة، شُهَلَة.

کونه زن

ل: زن بهرګ، زن بهرګین. [ژنی پیشوری پیاونیک که زیاتر له

یک ژنی هیناره.] [

ف: زن پیش، زن پیشین.

ع: زَوْجَة سَابِقَة.

کونه فروش

ل: کسبیک که شتی به کارهینار ددهروژیت.] [

ف: کهنه فروش.

ع: قَشَاش، بَانِع الرُّثَاث.

کونه کردن

ل: [پرتوکاندن به هزی زور به کار هینانده.] [

ف: کهنه کردن.

ع: اِبْلَاء.

کقوار

ل: روزنامه. [کژار]

ف: روزنامه.

ع: جَرِيْدَة، مَجَلَة.

کویه

ل: دمهک. [دنبک، دمهک]

ف: کویه، تَنَبِک، دُمَبِک.

ع: ضَرْب، کُوبَة.

وینه ← دمهک

ککوپ

[ک: گزهی بی دسکه.]

ف: کوب، کوزه. (کوزه‌ی بی‌دسته)

ع: کُوب.

کھوت

[ک: پمپن و شتی لمر چمشنه که به زوریدا ده‌کن بز]

بمیتبرونی.]

ف: کود، انبار. (رشوه‌ی زمین)

ع: سَماد، رشوة، زیل، سرچین.

کھوت

[ک: وشمی بانگ‌کردنی سه‌گه.]

ف: بیا. (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جی.

کھوتال

ک: جل، کالا، پارچه. [قوماش. پتداوستی، نمری به پاره

ده‌کردیت.]

ف: جامه، کالا، اُروس، پارچه، خواسته.

ع: بَر، عَرَض، سِلعه، مَتاع، مَحاش، لباس، اثاث.

کھوت‌دان

[ک: پمپن و شتی لمر چمشنه به زوریدا کردن بز]

بمیتبرونی.]

ف: کود‌دان. (رشوه دادن به زمین)

ع: شَمید....

کھوت‌کھوت

[ک: کوت‌کوت! (وشمی بانگ‌کردنی سه‌گه.)]

ف: بیا بیا! (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جی جی! جَا جَا.

کھوت‌کیش

[ک: پمپن‌کیش، گسکدیری زیل و خوش‌خال.]

ف: وِشَنی، وِشَتی، هاری، سرگین‌کَش،

خاکروب‌ه‌کَش.

ع: زَبال، کَناس.

کھوچی

ک: کورچه، کُزلان. [رنگی نار نارهدانی.]

ف: کو، کوی، کوجه، کویچه. (راه میان آبادی)

ع: رُقاق، مَعْبَر، سِکَة.

کھوچه

ک: کروجی، کُزلان، رنگه. [رنگی باریکی نار

نارهدانی.]

ف: کوجه، کویچه، کیچه، کو، کوی، بَرزن، راه.

(راه کوچک در میان آبادی)

ع: سِکَة، رُقاق، مَعْبَر، مَنقَبَة.

کھوچه پلک‌نوکمر

[ک: کُزلان گسکدر، خُزل‌رِز]

ف: کوی‌روب، کوجه‌پاک‌کن، سپور.

ع: سُفور.

کھوچه‌ی سرپوشیک

ک: دالان. [کُزلانی سرگزار]

ف: کوتار، دالان، کوجه‌ی سرپوشیده.

ع: دهلین.

کھور

ک: کرک، نیلیج. [نندامی گرزبوری لار و لوزر.]

ف: کُنجل، چنگل‌وک.

ع: فَلج، مُشَلج، مُتَقَلَص، مُتَازَر، مُتَقَفَع، مُلْثَوِی.

کھور

ک: لیژ، سهره‌روخوار، [سهره‌خوارکه]

ف: شیب، سَراشیب، سَرازیز.

ع: مَزَلَة، ثَلَعَة، حَذَر.

کھورپوون

ک: کرلپوون، نیلیج بوون. [گُز و لار و لوزر بوون.]

ف: کَنْجَل شدن.

ع: التوی، اُرور، خَبَل، تَشْنُج، تَقْلُص، تَقْلُع.
کُووره

ل: دهمگا. [جزیره ناگردانیکه. (کوره‌ی زیرنگر یا ناسنگر).]
 ف: کوره، دمگاه. (کوره‌ی زرگری یا آهنگری)

ع: کور، مُحَم، قَمین.

وینه دم

کُووره

ل: کوماج، داش. [فَن]

ف: کوره، چار، داش، آوه، پَزاوه، آتَشگاه، آتَش خان.

ع: فُرَن، مُحَم، کُور.

وینه

کُووره

ل: قوش، کارتر. [رنگ‌ناری کارتر.]

ف: کوره، کُمش، فَرکند، کَهریز. (راه آب قنات)

ع: نَقَب، مَثْعَب، اِرْدَب، قَناء، مَجْری.

کُووره

[ل: دنگی بای سارد.]

ف: صدای باد سرد.

ع: تَشِج.

کُووره پمزخانه

ل: کورره خانه. [کلی خشت سوور کردنره.]

ف: کوره، کوره خانه، آلو، چار، پَزاوه. (کوره‌ی

آجر پزی)

ع: فَاخُورَة، مِیغی، فُرَن، قَمین. مَعْمَل القرامید.

کُووره خانه ← کُووره پمزخانه

کُووره فوره نگی

[ل: تِباخ: نامرازیکی چِشت لیتانه.]

ف: کوره، دیگدان، آلاوه، اجاق.

ع: مَبَاح.

کُووز

ل: قاش. [قورش]

ف: کُرج، بُرش، بُرین، بُرینه، تراشه، لاهوره.

ع: طَلْع، خُذْعُوبَة، حَزَة، شَرَحَة، قِطْعَة.

کُووز

ل: باور. [تخته زوی باریکی باخ یا بینسان که پنجه گیای

له خُو گرتوره.]

ف: کوز، خَنْبَه، بالشتک، بلندی، برجستگی.

(کوز باغ یا جالیز که هر کوزی مشتمل بر کان

است.)

ع: رَکِیب، سُرَبَة، سَرِیف، مَصْطَبَة.

کُووز

[ل: خستی چال یا زلفی شمشیر و خنجیر و غداره.]

ف: کوز. (خط گود یا برجسته‌ی شمشیر و

خنجر و قداره)

ع: شَطِیْبَة، غَش.

کُووزه له

[ل: کوز: گیایه که له تاردا ده‌زی.]

ف: زواس، سیر، کَرَفَسَن.

ع: نَهَق، قُرَة الغین، جَرِجیر الماء، کَرَفَسُ الماء.

کُووزی

ل: به‌ستو. [هورمه (کوپی سوریسراو).]

ف: کوزه.

ع: قُداف، راقود.

وینه مییه.

کُووزی

[ل: نامرازی ناگریازه.]

ف: کوزه. (اسباب آتش بازی است.)

ع: فِشاشَة.

وینه

کوهوزه

ل: نارچه. [لوسارکی ناش که گهمنی پیادا دمرژتته نار

کونی برداش.].

ف: ناوچه. (ناوچه‌ی آسیا که گندم از آن به

سوراخ سنگ می‌ریزد.)

ع: ...

وینه ← نولیان

کوهوزه

[ل: شیلی دارنکی درکاربه بز درمان دشیت.]

ف: کُنْجده، کُنْجِدک، زنجرو، آنزورت، کوژد،

گورده، اگروَبک.

ع: عَنزُروت، صَمْعُ الشَّائِكَةِ.

کوهوله‌که

[ل: موروریه‌کی سپی چینیه) بز چارمزار به‌کار دیت.]

ف: کُژ، کُژکی، کُج، کُجک. (مهره‌ای است سفید

چینی)

ع: وَدَع، حَرَج، نَبَاحَة، صَبِينِي، خَضَض. سُمَة.

کوهفت

ل: کفت، پروته‌ل، خوره. [نمخوشی خوره.]

ف: کوفت، خوره.

ع: اکَلَة.

کوهفتی

ل: کفتی، پروته‌کی. [کستیک که نمخوشی خوره‌ی هدیه.]

ف: کوفتی، کوفت‌گرفته.

ع: ذو اکَلَة.

کوهوکوه‌له‌ک

ل: که‌له‌ک. [لروفیل.]

ف: دوز و کلک، کلک....

ع: حَبِيَّة، خُدعة، دَسِيَّسَة، خَتَر.

کوهول

ل: فیل. (سراری شه‌ترنج) [فیلی شترمنج]

ف: فیل، پیل.

ع: فیل.

وینه ← سوار، شترمنج

کوهول

ل: ما، هال. [زاخه، نشکورت]

ف: داه، دهار، تَهال.

ع: غار، کَهف، اُخْدود.

کوهولک

ل: تزف، باجوره. [کرپره]

ف: کولای، کولاب، دمه، بادئمه، توفان.

ع: رُبُوعَة، عاصِفَة، طُوفان، دَمَق.

کوهوله‌که

[ل: کوند: بوی گیایه که له کالک ده‌چیت.]

ف: آج، کونک، کدو.

ع: قَرع، قَر، دَباء، يَقْطِین.

وینه ← کوهله‌کسراوی

کوهوله‌که‌سراوی

[ل: جزه، کوله‌که‌ی‌که.]

ف: کونک.

ع: قَرع.

وینه

کوهوله‌کمین

ل: کوله‌ک‌یین. [چیشتی کوله‌ک.]

ف: کدوبا، آش کدو.

ع: طَبِيخُ الْيَقْطِین.

کوه

ل: کز. [کزومه‌له‌نستیره‌یه که له پاژ یه‌کدا.]

ف: پرو، پروه، پَرَنَد، پَرَن، پَرَوین، رَهه، رَمه.

ع: ثُرَيَّا.

کوهبود

ل: غارنشین، گوشه گیر، [خوابوستی چپانشین.]

ف: کُهَبُد، غارنشین، گوشه گیر.

ع: زاهد، عابد، جبلی، مُرتاض.

کوهه نسال

ل: کُزنسال، پسر، ته مه ندار، عمه مردنژ. [بمسالا چور،

بتمن]

ف: کُهن سال، بُنساله، سال خورده، پیر.

ع: مُسِن، مُعْمَر، دوحه. فُهان.

کوی؟

ل: کورنه؟ [کام جیگه؟]

ف: کُجا؟

ع: آیین؟، اُئی؟

کویت

[ل: سورری مه یلوروش.]

ف: تُرغ، کُهر، هیگر.

ع: کُمیت، ارمک.

کویخا - کیتفا

کویر

ل: بی چار. [کُرد.]

ف: کور، نابینا.

ع: عَمی، اَعَمی، اَعمه، اَکمه، کَفیف. طَمیس.

کویر

ل: کویرگ، کُزگ. [گویری کویر که کاکله کسی به زُرد

دودیت.]

ف: چک، کَنک، نَخکَنه. (گردوی کور که مغز آن

به سختی در می آید.)

ع: ...

کویر

ل: کویروبوگ، کارل، ویران، خاپور، قه مار. [کویروبو،

کارل، بی سورشین چورن]

ف: ویران، خاپور.

ع: خراب، مُنهدِم، مُنهدِم.

کویردل

ل: سهر کویر، کونهُش. [دببَنگ، کمز دین، نازیرک]

ف: کوردل، کورهُوش، کُندهوش.

ع: بَلید، کُودن، اَعمه.

کویرزهین - کویردل

کویر کویرانه

ل: نه زانست. [کویرانه]

ف: کو کورانه، ندانسته.

ع: علی العمه.

کویره ویووک

ل: کارل، ویران، خاپور، کارله ویووک، ویرانه. [کویروبو،

رمار، بی سورشین]

ف: کور شده، ویران شده، خاپور شده.

ع: مَخرویه، مُنهدِم، مُنَحی.

کویره ویوون

ل: کارل ویوون، ویران ویوون. [کویر ویوون، خاپور ویوون،

بی سورشین چورن]

ف: ویران شدن، خاپور شدن.

ع: اِنهدام، اِنحاء.

کویره هُوش - کویردل

کویره وهری

ل: کُز موری. [خفمتباری، زبونی]

ف: رَنج باری، اندوه باری، خواری.

ع: خَفه، ذَنه.

کویری

ل: چارنده دین، بی چاری. [کُوری]

ف: کوری، نابینایی.

ع: عَما، کَمه. ...

کوئٹہ؟

ل: کوئی؟ [کام جی؟]

ف: کجا؟

ع: این؟، ائی، منسِم، مقصد،
کہ

ل: یا، (نہرہ کہ مات)، [نامرازکی پیوندیدہ]

ف: کہ، (آنکہ آمد)

ع: آل، الذی،
کہ

ل: (ہرکاتی) [کہ من مات]

ف: کہ، (کہ من آمدم)

ع: اَنْ، اِنْ، لَمَّا،
کہ بابہ

ل: کہ بابہ ی چینی، [بہری دارتکہ بز درمان دشت]

ف: کبابہ، کبابہ ی چینی

ع: حَبُّ الْعُرُوس،
کہ بادہ

ل: (ل: نامیزتکہ لہ و مرزدا، برتیبہ لہ کمانیکی ناسین

کہ ژتکمی زبیریکسی نمستورہ و پالوانان

ہدیسورپتن)

ف: کبادہ، لیزم، تذبوک، تذبول، (یکی از آلات

ورزش است و آن کمانی است آہنی کہ وتر آن

زنجیری است کلفت، پهلوانان آن را

می گردانند)

ع: کَبَادَة، کَبْدَاء،

کہ بیسہ

ل: سال پیر، [(سالتیک کہ روزتک دہخنے سر مانگی شوبات

و دبیتہ ۲۹، ہر چوار سال جاریت کہ بیسہ)]

ف: سال پُرشده، (سالی کہ یک روز بر شباط

افزایند کہ ۲۹ می شود، چہار سال یک مرتبہ
کیسہ است)

ع: کَبِيسَة،

کہ پیر

ل: (ل: خانوچکی لہ توول و قامیش درستکراو)

ف: کَپَر، کَپَر، کاز، کازہ، گازہ، کاشہ، کُرجہ،

کُریجہ، کُریجہ، کُریح، کُریز، کُریزہ، کُلَبک،

ع: عَالَة، حُص، ظَلَة، سَباط، سَاباط، فُسْطاط، خِيَمَة،
مَنْفَة،

وینہ

کہ پُسل، کہ فُسل

کہ پو

ل: کہ پوٹ، کاپوٹ، کہ پوڑ، [دمولوس، لوت، فایتلکسر

(رشمہ کی کرماجہ)]

ف: کَپ، پوز، فوز، بینی، کَلَّہ، (کرماجی است)

ع: حَطَم، فَنطِيسَة، أَنْف، رَاس،

کہ پو

ل: کاکیلہ، [شعیرلہ (رشمہ کی کرماجہ)]

ف: آروارہ، (کرماجی است)

ع: حَنْك، لَهْزَة، لَهْزَمَة، ...

کہ پو

ل: بی دیان، [بی ددان]

ف: کَپِیر، بی دندان

ع: قَضَم،

کہ پوٹ، کہ پوٹ [(سوک لہ کراو)، (عنف «کاپوٹ» است)

کہ پوٹ، کہ پوٹ [(سوک لہ کراو)، (عنف «کاپوٹ» است)

کہ پورہ

ل: خولو، خولخولہ، قولہ، قور، [قرقر]

ف: ہنگامہ، بُلغاک، غوغا، شورش...

ع: نِزاع، ضَجَّة، لَجَّة، صَخْب، ضَوْضَاء، جَلْبَة،

جَدَفَةٌ، هُرَاءُ، قِيَامَةٌ.

که به کب

ل: فلتَه لُت. [دم بهیه کاهاتن (قسه کردنی کسیتک که دانی

له دوما نماره.)]

ف: کپ کپ، کَب کَب. (حرف زدن کسی که دندان

نداشته باشد.)

ع: ضَغَضَفَةٌ، نَرْدَرَةٌ.

که به ن— که ه ن

که به نك

ل: نره جی. [نره جی]

ف: کپنگ.

ع: لُبَادَةٌ.

وینه— نره جی

که ت

ل: نه ختخار. [نره نله]

ف: کت، تخت، پلنگ، تخت خواب.

ع: سَریر.

که ت

ل: شان. (که تو کوژ) [نیوان سری لَوژ و مل.]

ف: شانه.

ع: کَتَف، کَتَف، کَتَف.

که تن

ل: والّا. [پارچی ناسکی میژره.]

ف: شار، شَرَب، شکوب، کُتان، زیر، دستار.

(پارچه ی نازکی عمامه)

ع: شَرِيع، مَنَدِيل.

که تن

[ل: گیای کُتان.]

ف: کُتان. (علف کُتان)

ع: کُتَّان.

وینه

که تن

ل: روپوژ. [پارچه ی کی سپی ناسکه بز خُزداپوژین له

هاریندا.]

ف: شَمَد، کُتان.

ع: غُطَاء.

که تن و که وان

ل: په شه به ن. [کولله پردو کولله]

ف: کُتان و کمان، پشه بند.

ع: کُتْلَة.

وینه

که ت به سه

ل: بال بسه. [بال بسرائر.]

ف: دَسِت بَسِتَه، کَتَف بَسِتَه، کت بَسِتَه.

ع: مَكْتُوف، مَكْتُوف الیدین.

که تره

[ل: کسایسی، ده غن.]

ف: آک، بدی، آلایش.

ع: عَيب، نَقِیصَة.

که تره بی

ل: ها کوژ. [بی یی لیکردنره (قسه سرسری)]

ف: کُتره، کَلِپْتَره، بیخود، بیهوده. (حرف

بی قصد)

ع: رَجَمًا بِالغَیْب، رَمِیَّةٌ مِنْ غَیْرِ رَامٍ، بِلَا قَصْد.

که تنان

ل: پوژین. [شاردنره]

ف: کُیْفَسام، پوشیدن، رازداری.

ع: کُتَّان، بُلُوج.

که تن

ل: پهن، که تره، په تپه تی. [کاری خراب.]

ف: بَرَه، کار بُد.

ع: فِسْق، فُجور، وَسَخ، نَرَن، کُتن، کُتن.

که تو کلفت

ل: که ستر، زه لاه، زل. [نستور، زه لاه]
ف: گنده، فربه، سترگ، درشت، ستنه، نمتر،
لنبر، لنبرک، تهمتن، تنومند، تناور، لکویک،
کتو کلفت، چاغ.

ع: ضخیم، احیم، سمین، قطور، بدین، فیلم...
که توون

ل: که من. [تنانی درژی سر به نه لاه یا قولا پدار].
ف: جلیز، جلیبز، جلیوز، گمند.

ع: و مق، مقود.
که نه

[ل: ده ری ناردی نانو].
ف: کته. [جای آرد خبازان]

ع: موضع السویق.
که نه

ل: وشکه پلار. [پلارنک که له گنل لیتاندا روتی تیناکرت].
ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه پلو.

ع: کته.
که نه چلاو

ل: وشکه پلار، کته. [پلارنک که له گنل لیتاندا روتی
تیناکرت].

ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه چلو.
ع: ...

که نه ن

ل: که له پچه. [(بستنی دست و پی یا بستنی هردرد
دست له پشتوره)].

ف: کتن. [بستن دست و پا، یا بستن هر دو
دست از پشت]

ع: قفس، قفص.
که نیبه

ل: که مهره، که ناره. یادگار، یادگاری. [نوسراو. بیدوری
روک: نوسرای سر برد یا خشت].
ف: کمربند، گردن بند، پاوند. نگار، نگاشته،
یادگار، یادگاری. (نوشته بر سنگ یا آجر مثلاً)
ع: کتیبه، کتابه. تذکره.

که نیر

ل: شه غره، شه غره، شه غره کیش. [نامرازیکی دارینه
بارگیای ده خفه سر و له بارهبری دهین].
ف: شغره، شغره کش.

ع: مریقه، مشخه.
وینه. شغره کیش

که نیره

ل: جبری. [شیری هندی روک].
ف: کتیرا، کتیره.

ع: صیغ، نُکمه، صیغ القتاد، کتیرا.
که چ

ل: چدف، گیر، لار، ناراس. [چرت خوار]
ف: کچ، کژ، خُم، خهل، خهله، خوهل، خوهله،
کبوس، ناراست.

ع: أعوج، مُعَوَج.
که چ

ل: شه فتور، کل. [خوار برار، لاول، قیلاج]
ف: کچ، آریب، وریب، چلیبا.

ع: مُحَرَف، مُحَرَف، مُورَب، مُنَوَرَب.
که چ روین

ل: چدف رین. [لری لادن]
ف: کچ رفتن، کچ روی.

ع: ضلال، ضلاله، انحراف.
که چهن

ل: سرگه نیگ. [کسینک که سری قژی پیتره نماره].

ف: کل، تَر، چُسَنگ، خُسَنگ، کَچَل، سَرگُل.

ع: اَقَرَع. (قرعاء)

که چه له

[ل: بیټوری بالنده که تورکه مرداره دومرتنیت و تازه پیر

دورد کاتره.]

ف: کَچَله، سیخ پَر. (جوجه‌ای که پر بچگیش

ریخته شده تازه پر درآورده باشد.)

ع: ...

که چه لی

[ل: بی‌تزی]

ف: کچلی، کلی.

ع: قَرَع.

که چه ویه چه

ل: منال، زاوروه. [خارخیزان، مالمندان]

ف: بچه، فرزند. پور، نوه.

ع: اولاد. اَحفاد. عائِلَة.

که چی

ل: چه‌نی، گِیَری. [چوتی، خواری]

ف: کَچی، کَجی، خَه‌لَگی، خوه‌لَگی. خَمیدگی،

چَمیدگی.

ع: اَوَد، عَوَج، اِعوجاج.

که ر

ل: نولَخ، گویدرِژ. [بارمیری زومرپرکر.]

ف: خر، الاغ، درازگوش.

ع: جمار، عِلج، عَیر.

که ر

ل: بکر. (سه‌که، فرمان‌که) [پاش‌گریکه، (نیشانی

ناری بکره و به تنیا به‌کار ناهینرت.)]

ف: کَنده، هَریز. (علامت فاعل است و تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: ا.

که ر

ل: که‌ریل، نه‌ژنه‌وا. [گوی کپ.]

ف: کَر، شَوا، نَشَنَوا، ناشَنَوا، کَلِیاوه.

ع: اَطروش، اَطروش، اَصَم، اَصَلخ.

که راج

که راهت

ل: پدِرج، که‌س‌نه‌کردگ. [دورنسا: کاری به کس نه‌کراو

که له نرلیا دومشیتره.]

ف: فَرَجود.

ع: کَرَمَة، مُعجَزة، اِعجاز، خَرَق عَادَة.

که راهت

ل: گه‌ره‌ری. [شانوشکر]

ف: بزرگی.

ع: کَرَمَة، عَرَة، عَطَمَة.

که راکوشا

ل: کِرکاش، کِرکاش‌که. [مهر‌دان، مهر‌دمر (تیک‌زنان.

تیک‌زشر)]

ف: کَارا و کوشا، کَار و کوشش. (کوشش.

کوشش کننده)

ع: سَعی و عَمَل. ساعی و فَعال.

که راوی

ل: کوشندر. [گیاه‌کی درکاره.]

ف: کُشندر، خوشاروزه.

ع: ...

که ره‌سه

ل: رَهِیاره‌رَس. [جزره مارمیل‌کیکه رنگی ده‌گوزیت.]

ف: کَریاسو، چلپاسه، کَرَفَش، آفتاب‌پرست.

ع: حَریاء.

وینه

کهرت

ك: باور. (بهین دور تالاه) [بارس (سبزایی نیتوان دور
باخچه) یا دور پارچه زهری که لمیه کیان جیا ده کاتوره.]
ع: کرت، کرد، کُرد، کُرزه، پُلوان. (بلندی بین دو
باغچه)

ع: کُرد.
وینه ← باور (۲)

کهرتینه

ك: دادهس. [(دراین دوس له گزهری یازیدا.)]
ف: پسادست، دست پسین. (آخرین دست در
جوراب بازی)

ع: الدَّسْتُ الْآخِرُ. (فِي الْفِئَالِ)
کهرتنه

ك: که کره. [بهری گیایه که له خیار ده چیت و زور تاله.]
ف: کُرتَر، کُرتَره.

ع: قِثَاءُ الْحِمَارِ.
کهرتنه شی

[(ك: دِرِكِي خِرَه که له کنگر دهریت.)]

ف: کنگرخر، گل کنگر. (خاری است مدور که از
کنگر می روید.)

ع: شِكَاعِي.
وینه

کهرتینه

ك: کاکله مورشان. [داری جالتاز که.]

ف: کُره، کُری، کُرتَنه، کُرتینه، تَنَسْتَه، أَنْفَسْت،
أَبْرَكَایَا.

ع: نَسِيعُ الْعَنْكَبُوتِ.
کهر چهره مگ

ك: بهنری. [جوره کرتیکی سپید.]

ف: کوژه، بندری، خرسفید.

ع: أَقْمَر.

کهرد

ك: تالاه، باخچه. [تهلانه: تمختزهری بز چاندن.]

ف: مَرَز، باغچه.

ع: مَسْكَب، دَبَره.

کهرد

[(ك: جوره همرزینیکه.)]

ف: کیخُرس. (قسمتی از ارزن است.)

ع: مُجَاج.

کهرسر

ك: موزیخ، قوژقوره. [(مزارعی گهری ناهه لکۆلراو)

که له کاتی سورپانوردا بزهری دیت.]

ف: گردنا. (فرفروی بزرگ پوی)

ع: مَزِیخ.

وینه

کهرسر

[(ك: جوره مراربه که وه کمر دسرتینیت.)]

ف: خرصدا. (نوعی است از مرغابی که مثل خر

صدا می کند.)

ع: حَذَافَه.

کهرشین

[(ك: سیدی درزین.)]

ف: خَرَجَسْتَه، خوردرگله، خَرَشین. (سید

دروغی)

ع: مُتْسِید.

که رکۆز

ك: ژاله. [لویوك: دره ختیکه.]

ف: شَرَنگ، خَرَزهره.

ع: دَلْفِي، حَبَن، قَطْف، سَمُ الْحِمَارِ، خَرَزهرج.

که رکۆل

ك: هۆلی، هۆلیکه. [جاش]

ف: کُره خر.

ع: تَوَلَّب، جَحَش.

کهرکول

[ک: گیاهی کی بناربانگه.]

ف: علفی است معروف.

ع:

کهرکوش ← کَلُوش

کهرک ← هَامَر [وشه کی گزالیه.] [گوزانی است.]

کهرکده نک

[ک: کمرگدن]

ف: کُرگ، کُرگدان، اَنبِیلا.

ع: خَرِیش، مَرَمِیس، مَرَمِیس، کَرکَنَد، کَرکَدَن، وَحید

القرن.

وینه

کهرکس

ک: دال. [دالاش: داله کهرخوره (له ره گزی داله بدلام)]

ف: کُرگس، لاشخور. (از جنس عقاب است اما

دنی. الطبع است.)

ع: نَسَر، اُنُوق، عَنَس.

وینه

کهر ← کاکله موهوشان

کهره پیر

ک: که شوفش، ناروتار. [شانوشکز «کهره پیر» له عمرمیدا

به مانای «شیر کردن و هلاکت» بدلام له فارسیدا به مانای

شانوشکزیه.]

ف: کروفز، آبوتاب. (در عربی به معنی جنگ و

گریز است در فارسی به معنی آبوتاب.)

ع: کَرَوَ، شَان و شَوَکَة.

کهره

[ک: وزنی قاتله کراو.]

ف: کره.

ع: سَمَن، زَبَد، مَسکَة، مَهید.

کهره

ک: نولاخه. [کهره که (کهر له گمل «ه» ی نیشانی

ناسراواید.)]

ف: خره، الاغه. («کهر» با های عهد)

ع: اَلْحَمَار.

کهره

[ک: شیر و لزل ده خنه سر ناگر وه کور پنیر ددیسیت.]

ف: کُره. (شیر یا ژک روی آتش می گذارند مانند

پنیر بسته شود.)

ع: خاثر.

کهره

ک: کهره سه. [کهره که («کهر» له گمل «ه» ی نیشانی

ناسراودا.)]

ع: کُره، کُلیاوه. (با های عهد)

ع: اَلْأَصَم، اَلْأَصْلَخ، اَلْأَطْرُوش.

کهره پو

ک: کهره پوه، لوخ. [بهری رو کیکه خوی له قامیش ده چیت

و بهره کی له وردیممور. (به عربی به «لُوح» ده لیتن:

«قَصَب»، کهره پز بهری لُوحه که به دست شی ده کسهوه و

له گمل بهری خولمیش و قسلاردا تینکله ده کن.)]

ف: بَلاچ، کُولان، هیرون، لوی، لوخ، لُخ، کُخ، کوخ.

(لوخ را به عربی قَصَب گویند، «کهره پز» ثمر لوخ

است که با دست شیت کرده و با ساروج مخلوط

می کنند.)

ع: ثَمَرُ الحَلْفَاء، ثَمَرُ القَصَب.

کهره پوه ← کهره پو

کهرهت

ک: کشه، جار، واره. [پا]

ف: بار، وار، واره.

ع: کَرَّة، مَرَّة، تارَّة، دَفْعَة.

کهره‌جی

ک: دسه‌کشتی، قایخ. [لوتکه بهلم]

ف: سَنَبَک، کَرَجی، دسته‌کشی.

ع: زَوْدَق، قَارِب، شَخْتور، قُفَّة، فُلُوکَة.

وینه ← دسه‌کشتی

کهره‌سپ

[ک: کهرموس، کهرمز]

ف: کَرَفَس ...

ع: کَرَفَس ...

وینه ← کهرموس

کهره‌شیل ← کله‌شیر

کهره‌ک

ک: قاپورت، فهرجی. [فهرجی، کپنک]

ف: کَپَنک، بَغْتاق، بَغْلَتاق، لَبَاجه.

ع: لَبَادَة.

وینه ← فهرجی

کهره‌کیفه

ک: کهره‌ل، پهرینه. [کهره (تورژالیک) سوزه لهر نان

و شتی تر پیدا دهیت.]

ف: کَرَه، بَوَزک، بَوَز، کَپَک. (بلخی است سبز

رنگ روی نان و چیزهای نمناک می‌نشینند.)

ع: نَمَس. حَشَن، قَم، کَرَج.

کهره‌کیفه

ک: پهرینه. [(تمیکه لهر کاکلی بسته و گوتز و بادام

دنیشت ر تاژ و توند و خرابی ده‌کات.)]

ف: اور، اَرغ. (کَره‌ای که روی مغز پسته و گردو

و بادام می‌نشینند و آن را تلخ و تند و فاسد

می‌کند.)

ع: حَمَت، حَشَن، قَنَمَة، حَنَحَة.

کهره‌کیفی

ک: گَوَز. [کهره‌کیزی خمرگوز]

ف: گور، خرگور.

ع: فَرَا، عَیر.

وینه ← گوز

کهره‌لیاس

ک: هه‌لاله‌جی، هه‌لاله‌کر، جارچی. [راگینسر به ده‌نگی

هرز، تارکر]

ف: جارچی، جارکش.

ع: مُنَادِی، هَاتِف، صَارِخ، نَاشِد، نَشَاد.

کهره‌م

ک: به‌خشس، دسه‌نه، به‌خشین. [دانی بی‌قهرمور.]

ف: دهش، داشاد، داشاب، داشَن، دادن، بَخَشش.

ع: کَرَم، جُود، بَذل، قُوال، عَطَاء.

کهره‌نا

ک: بَوَرِه. [جزره شه‌پورنکه.]

ف: کَرَنای، کَرَنَا، خَرَنای، نای، نای رویین.

ع: بوق.

وینه

کهره‌واله

ک: همرورده. [بالدارنکه. (تورک پیسی ده‌لین:

«بلدروچین».)]

ف: کَرُک، کَرَاک، کَرَجَفو، وَشَم، وَتَک، وَرَدَه،

وَرَدِیج، وَرَتِیج، وُج، بَوَدَنه. (ترک «بلدروچین»

گوید.)

ع: سُمَانِی، سُمَانَه، فَرِی. Calle.

وینه

کهره‌وس

ل: کدروس. [کرموز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف.

ع: کَرَفَس.

وینه ← کرموس

کرمهول ← کرمه کیفه

کرمودهس

ل: کدروس، کرمسپ. [کرموز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف، کَرَسَب، کَرَسَب، سَرَد،

أجمود.

ع: تواجیل، کَرَفَس.

وینه

کرموهه نگوین

[ل: خواردنیکه.]

ف: کره و انگبین.

ع: طَرم، سَمَن و عَسَل.

کهری

ل: نهژنهوایی، بی گونچکایی. [گوی کپی نیستن]

ف: کری، شوایی، نَشَنوایی، ناشنوایی.

ع: صَمَم، صَلَح، طَرَش، وَقَر.

کهریل

ل: کهریله، کهر، بی گونچک، [گوی کپ. گوی پراو]

ف: کَر، نَشَنوا، بی گوش. گوش بریده.

ع: أَطَرَش، أَطروش، أَصَم، لَا یَسْمَع.

کهریله ← کهریل

کهژ

ل: گرورک. [هرزشمی خاری خراب.]

ف: کَز، کَج، قَز، بَنیک، کُماله. (ابریشم خام

نامرغوب)

ع: قَز.

کهژ

ل: کز، کَش، کَیف، همد، همدبان. [چیا]

ف: کوه.

ع: طَوَد، جَبَل.

کهژاوه

ل: هدرده. [سویانی له تخته دروست کراو که له بارهبر

ده نریت و دمنه ناری.]

ف: کَزاوه، کَزابه، کَزاوه، کَزابه، گَزاوه، گَزابه،

قَزاوه، قَزابه، قَزاوه، قَزابه، کَجاوه، کَجابه، کَجوه،

کَجبه.

ع: مَحْمِل، طَعِیئَة، هَوْدَج، فَوْدَج.

وینه

کهژولک ← عیرقوننیا

کهژه ← تولنگی فیلهوان

کهژل

ل: کهژین، چاررش. (چارکهژان) [سیاچم]

ف: سیاه چشم، سیه چشم.

ع: أَحَوَر.

کهژیکران

ل: کهژوان. [شاخرانگل (ناری دیه کیشه له نارچی ...]

سندا.)]

ف: کوه روان، کوه گردان، کوه گردها. (اسم دهی

هم هست در محال ... سندنچ)

ع: جَبَلِیُون.

کهس

ل: ... نفر. [مرژ. نفر]

ف: کس، مردم، نَقَر.

ع: شَخَص، نَقَر.

کهس

ل: خویش، وابه سه. (که سوکار) [خرم]

ف: خویش، خویشاوند، اوبس، پیوند، پیوسته،

خاندان.

ع: قَوْم، قَبِيلَة، قَرِيب، عَصْبَة، عَشِيرَة، طَائِفَة.

کسات

ک: کَساس، کَساد، خدفتگ، بی‌برو، به‌سیاک، بروی نیه.

[بی‌رواج]

ف: مَنَذَك، مَنَدَه، نازوا، بی‌رواج.

ع: کاسد، خائس، غار، کَساد، غرار، مُقَارَة، تَناعُس.

کَساج-کسات

کسات

ک: چپ‌دلی. [پسی]

ف: وژن، پلشتی، پلیدی.

ع: کُثافَة، نَجاسَة.

کسب

ک: کم، پیشه، کار. [پیشه کاسبی]

ف: وُرْزَه، پیشه، کار، اَلْفِیدَن، اَلْفَحْتَن، اَلْفَقْدَن،

اَلْفَنجیدَن.

ع: کَسَب، رِقَاحَة، حِرْفَة، صَنَعَة.

کس تر

ک: کَسِی تر، نه‌دهی تر، سیدمین. [نروی دی کسی]

سَیِّم سَیِّم کس]

ف: دیگر، دیگری، کس دیگر، نفر دیگر، سوم،

نفر سوم.

ع: آخَر، غَائِب، شَخْص آخَر، ثَالِث.

کسر

ک: کم، ورده، کدل، پدل. [ناتواور، ناتواوری]

ف: کم، کمبود، خورده.

ع: کَسَر، نَقْص، ناقص.

کسر

ک: شکیان، خوارم‌هاتن. [داشکان (رمل: داشکانی نرخ)]

ف: شکست، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ)

مثلاً:

ع: کَس، رُخْص، نُزُول.

کسک

ک: سوز. [رونگی گیا. (رشته‌یکی کرم‌جیه)]

ف: سبز. (کرم‌جی است.)

ع: أَخْضَر.

کسکون

ک: کاری، کوشنه. تیژ. [کوژور. تیژ، توند]

ف: کاری، کشنده، بیمناک، تیز، بُرَنده.

ع: مُهْلَك، مُزْعِف، قَاتِل، حَاد.

کسمه

[ک: جَزَلَك کولتر، چوره‌یه.]

ف: کَسْمه، نان‌روغنی.

ع: کَسَمِی، کَسَم، خُبْر الطابون.

کسمه

[ک: نِیْسَقانی زیاده‌ی لوتی نِسپ.]

ف: کَسْمه. (استخوان زیاده‌ی بینی اسپ)

ع: ...

کس نه‌دار

ک: نایادت. [نایاب]

ف: کَس نَدار، نایاب، تَنسُج، تَنسُوق، طَرَفه.

ع: عَزِیز، نَفِیس، نادر، لَا یُوجَد.

کس نه‌کردگ

ک: پدروژ. [دورنسا، مَوزَاته کاری به کس نه‌کراو.]

ف: فَرَجود.

ع: مُعْجَزَة، کَرَامَة، خَرَق عَادَة.

کسوکار

ک: کس، خَرِش. [خرم‌خویش]

ف: کَس. کَسان، اوبسان، خویشان، پیوندان،

خویشاوندان.

ع: غاشیة، اباتة. اقارب، عصبات، اقوام...

کسه به

ک: کسکارگل، پیشه‌ورگل. [پیشه‌وران، کاسکاران]

ف: پیشه‌وران، آلفانیان، آه‌نوخوشی.

ع: کسبة، اصناف، مُحترفة.

کسب

ک: چه‌پل. [پس]

ف: وژن، پلشت، پلید.

ع: نجس، قدر.

کسب

ک: چه‌پل. سفت. [پس. چپ]

ف: پلشت، پلید، ناپاک، ناویژه. سفت، چگال.

ع: کثیف، وخیم، وخم. مُترَکِم.

کَش

ک: به‌خه. [بن‌کَش] [باخه]

ف: کَش، بَقَل.

ع: ابط.

کَش

ک: کَر. [پَر (زهری نیوروش که بز کتان دشتت).]

ف: هفت. (زمین نیم‌خشک که قابل شخم بریدن باشد.)

ع: نُشیف، قابلُ الحَرث.

کَش

ک: کَر، کَو، کَیف. [کَیو، چیا]

ف: کوه.

ع: جَبَل، طُور، طُود.

کَش

[ک: کیوان: هساره که له کومه‌ئی روزدا.]

ف: کیوان.

ع: رُحَل.

کَشو

[ک: چه‌کمه (وله: چه‌کمه‌یی میز).]

ف: کَشو. (کَشو میز مثلاً.)

ع: کَشَفه.

کَشتی

ک: پاپوژ، گمی. [گمیه]

ف: کَشتی، سال، ناو، تا، جُنک، گَلَبَت، سُماری.

زَنبَری.

ع: سَفینة، جاریة، جهان، فُلک.

کَشتی چه‌نگی

ک: زَرَبوژ. [کَشتی ناسینی شعر.]

ف: کَشتی جنگی، کَشتی زره‌پوش.

ع: بارِجَة، طَرَادَة، مُدَرَّعَة، شَانَنَة، حَرَاقَة.

کَشته

کَشته

[ک: نَسکَو (کوچکی گوری دارنی دسک دروژ).]

ف: چَم، کَفچه. (قاشق بزرگ چوبی دسته بلند)

ع: مَذَنب.

کَشته سهره

[ک: کَچَک‌قوله (بدچک‌قوله) که له پیستی ساراییدایه سر و لاشی خره و کلکی باربله پاشان پیسته‌کمی دهره‌کیت و

قریژی لی‌دیده دهره.]

ف: کَفچلیز، کَفچلیزک (بچه وزغ که در غلاف

است سر و تنه‌ی گردی دارد و دُمی باریک، که

بعد ترکیده وزغ از آن غلاف بیرون می‌آید.)

ع: دَعِبَل، دُعَموص.

کَشتیوان

ک: خَدَتان، ناخرا. [پاپوهران]

ف: راموز، ناخدا، کَشَتیبیان.

ع: سَقاف، مَلّاح، فَلَاح، نوَتی، قَفَتان، قَبَتان.

کشتیروانی

ل: پایزروانی، کشتی لیغورین [

ف: راموزی، گشتی بانی، گشتی رانی.

ع: ملاحه.

کشف

ل: یان. [دەرکوونی هندی نهینی بز نولای خودا. (برای

«کرامت».)]

ف: واژن، فرتاب، هوش، یان. (برادر کرامت)

ع: کشف، مشاهده.

کش

ل: دەرختن، پیداکردن، روشنکردن، ناشکراکردن،

هه‌لهاوردن، روشن، ناشکار، پیداکردن، [خستنه یو. ناشکار،

برچار]

ف: هویداکردن، پیداکردن، آشکارکردن،

روشنکردن، هویدا، پیدا، روشن، آشکار.

ع: کشف، واضح، لایح.

کشک

ل: سیریزی به تیری گوشروی وشکوه‌کراو. [

ف: کشک، گنج، ترف، گنج، گنج، گنج، پینو،

پینوک، تیکوز.

ع: کرین، اقط، عبیئة.

کهشکوسوور

ل: سور و سپی، دورینگ [

ف: پروژ، سرخ وسفید، دورنگ.

ع: لوتین.

کشکول

ل: قابلوخی میوه‌که دهریش له شایان دکرد. [

ف: کشکول، کچکول، خچکول.

ع: رُشبة، مدعة، کشکول.

وینه

کشکول

ل: به یاز. [دەفتەری دەستووسی بیرووری و شیعر.]

ف: کشکول، جُنگ.

ع: وَضِیعة، کُناشَة، مَجموعَة، بَیاض.

کهشکول

ل: قەدەح. [دەفرێکی فەخفەورە.]

ف: کشکول، ریغال، قَدَح.

ع: قَدَح.

وینه

کهشکه ره‌شه ← قه‌ره قوروهوت

کهشکه‌زانی

ل: کلایه‌ی زانی، کاسه‌ی زانی. [کلایه‌ی نۆز]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضَنَة، داغَمَنَة، ثَفَاحَة.

کهشکه‌شان

ل: کاکه‌شان. [کادز، کاکشان]

ف: کهکشان، کاهنگان، پالاهنگ، آسمان‌دره.

ع: مَجَرَة.

کهشکه‌ک

ل: حەلیم. [هەرسە (چێشتی گەمە‌کو‌ترار و گوشت).]

ف: ریس، هلیم.

ع: هَریسَة.

کهشکین

ل: چێشتی کشکان. [

ف: کشکبا، ترفبا، گنجبا، گنجوا، پینوبا، کشکوا،

آش‌کشک.

ع: عَبِیئة، مَاقُوط.

کهشماکه‌بی

ل: کیشراکیش، کیشه، گیرو‌کیشه. [ناکوکی]

ف: کشمکش، کشاکش، کشواکش.

ع: تَعام، تَمدُد، تَماطل، تَسوُف، اِختِلاف، تَنارُع.

که شوتووش

ك: شه نَتۆر. [خوارپار، لاولا]

ف: اُریو، اُریب، وُریب، اُریف.

ع: مُحَرَّف، مُوَرَّب.

که شوفش

ك: نینجه، فینجه، گرونی، لاروله نجه. [ناز و ندا]

ف: كش ووفش، گرشمه و خرام.

ع: تَرَمِیؤ، تَغَلُج، كَعْتَرَة. تَبَخْتَر، تَعَاظُم. طَمَطْرَاق، كَرَوَفَر.

که شوفنگ

[ك: دوروبیر]

ف: كشوفش، بَغَل و دُم.

ع: اطراف، حَوَالِي.

که شه

ك: جار، گل. [كپرته را]

ف: پار.

ع: كَرَّة، مَرَّة، دَفْعَة، مَرَقَبَة.

که شه

ك: خەت. [(خەتێك که نیشانی كپرته بۆ نمونه:

«IIII» واته پینچ جار.)]

ف: كشه، خەت. (خەتێك که نیشانی دَفْعَة است.

IIII پینچ مرتبه)

ع: خَط.

که شه

ك: كێشه. (~) [نیشانی هەلکشاریونی پیت.]

ف: كشه. (~)

ع: مَد. (~)

که ش هانن

ك: كزروبون. [پنسر برونه (كزروبونە زوی که بۆ

کێلان بشت.)]

ف: كَش آمدن. (شيار آمدن زمین)

ع: اِتْتَشَاف، قَابِلِيَّةُ الْحَرث.

که شعیده

ك: زیله، شه پلاخه. [زله شه قزله]

ف: كشيده، سیلی، سله.

ع: سَفَفَة، صَفَفَة.

که شعیده

ك: بولون، دزئ، رسا. [پراپی، بلند، داگر]

ف: كشيده، بلند، رسا، دراز.

ع: رَفِيع، طَوِيل، رَشِيق.

که شعیده

ك: رهشتی، كیشیاف. [رهشتی، مشکی (دهمائی

موریشمینی دهری کلار.)]

ف: رهشتی، گشیاف. (دستمال ابریشمی دور

کلاه)

ع: رَشْتِي.

که شیش

ك: قهشه. [(پیشوای نایینی مسیحیه کان.)]

ف: کشیش. (آخوند مسیحیها)

ع: قَسِيس.

که ععب

ك: ریشهی سیم. [رهگی سیهم (بۆ نمونه: رهگی سیهمی

۱۲۵ ده کاته ۱.۵)]

ف: ریشهی سوم. (مثلاً کعب «۱۲۵»، «۵» است.)

ع: كَعْب.

که عبه

ك: چوارپالور، چوارگوشه. [شمشپالور]

ف: چهار پهلو، چهار گوشه.

ع: كَعْبَة.

که عبه

ك: كابه. [مالي خودا.]

ف: آباد، كعبه.

ع: كعبه، مَكَّة، قِبْلَة.

كهف

[ل: نر شته سپیی له سابون و تایت و ... پیددا دمیت.

(وهك: كهنی سابون.)]

ف: كَف، كَفَك. (كَف سابون مثلاً.)

ع: رَغَوَه، جُفَاة، ثُمَاة، كَفَخَة، زَيْد. عَفَوَة، عَفَوَة،

عَفَاوَه، عَفَاوَة، رَوَال، غُثَاء.

كهف

ك: لهپ، نار لهپ، لهواسه. [(لهپی دمست. ژیر پی)]

ف: هَبَك، كَبَك. (كف دست یا كف پا)

ع: كَف.

وینه—پاڼه، نهگوست

كهفارهت

ك: نه دامده، نه دامست، نه گېت، مسیرهت. [نامده،

شورمی]

ف: نامد، اكبری.

ع: ادباري، نَكْبَة، مُصِيبَة.

كهفارهت

ك: پاسا، پاساكر. [توڼی تاران. (داپوشری گوناها.)]

ف: پوشنده. (پوشندهی گناه)

ع: كَفَّارَة، إِسْتَارَة.

كهفف

ك: رسا، رسایی. رَوَزی. [پراپی. پی. پژو. (روزی پراپی که

نه زیاد بیت و نه کم.)]

ف: كَفَّاف، تورتیز، رسا، بسا. رسایی، بسایی.

(روزی رسا که نه زیاد باشد نه کم)

ع: كَفَّاف، كُفَيْه، كَفَايَة.

كهفك

ل: تهرقهته. [تپلی سر.]

ف: هَبَاك، فُزَاك، چَکاه، چَکَاد، چَکَادَه، کَچَک،

تارک، تارک سر، کلهی سر.

ع: فَرَق، قَحَف، رَعَامَة، قُمَة، قُمَة الرَاس.

كهفالهت—زَه مانهت

كهف پا

ك: لهپان، لهواسه. [بنی پی.]

ف: كف پا، شکم پا.

ع: أَحْصَص، أَحْصَصُ الْقَدَم.

كهفتار—کهفتار

كهفتن

ك: گلیان، داربانده. [کوتن، گلان، دارانده]

ف: سکوخ، اَشْکوخ، شکوه، چوخ، شکوخیدن،

اَشْکوخیدن، شکوهیدن، شَخیدن، چوخیدن،

افتادن، به سردر آمدن، سکندری خوودن، ازپای

در آمدن.

ع: سَقُوط، وَقُوع، لَبَط، اِنْصِرَاع، اِكْبَاب، اِنْكَفَات.

كهفتن

ل: رَمِيزَن، هَه لَهاتَن، دَمِین، بَه زِین. (خهر کهفتن

مانگ کهفتن) [ههلاتن]

ف: برآمدن، دمیدن، تابیدن.

ع: طُلُوع، ظُهُور.

كهفتن

ل: لِيَكْفَتَن. [لِيَكْدَان بَرَكْرَتَن لِيَكْرَتَن]

ف: کوس، کوست، آسیب، کوستن، نَسْتَزْدَن،

تَنَه زَدَن، پهلوزدن، دوزدن، به هم خوردن.

ع: لَطْمَة، صَدْمَة، كَبَّة، تَصَادُم، تَمَاس.

كهفتن

[ك: کوتن، سرداژندن (وهك: کوتن بسر کتیندا.)]

ف: افتادن. (بر روی کتاب مثلاً.)

ع: انکباب.

کهفتن

ل: کهفتن. (پن نه کهفی.) [لیهاتن، لی جوان بون]

ف: آمدن. (به او میاد.)

ع: شُبُوب، تَأَثُّب، تَوَافُق، مُوَافَقَة.

کهفتن

ل: کهفتنه، بیزان، هه لکهفتن. [بیزان لبرچاو کمرتن]

ف: ورافتادن، از چشم افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْزَان.

کهفتن هه لسان

ل: ته پوک. [ته پوتل، کمرتن و هستانه]

ف: افتان و خیزان.

ع: شَرَهِيُو، تَسَاقُط، قَرْلَان.

کهفتنه دل

ل: لیریان. [کمرتنه دل بز هاتن، سروش]

ف: دردل افتادن.

ع: وَحْي، الْهَام.

کهفتنه وه

ل: بیزان، هه لکهفتن. [بیزان لبرچاو کمرتن]

ف: ورافتادن، از چشم افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْزَان.

کهفته

ل: کهفتگ. [کمرتنو]

ف: افتاده.

ع: مَصْرُوع، سَاقِط، ذَلِيل، عاجز.

کهفتنه می

ل: یو سه رمی. [کمرتنی (گرانقا)]

ف: تب هار، تب پیوسته. (تب لازم)

ع: مُطَبَقَة.

کهف چهارتن

ل: کهفپه رانن. [کهف پرژاندن (به هوی تورپه یی یا

تسه کردنی زژوره.)]

ف: کهف پراتدن. (به سبب غضب یا زیاد گفتن)

ع: اِزْبَاد، تَزْيِد، تَزْيِيْب، تَزْيِيْب.

کهف ده ریا

[ل: کهفی زمرسا (شتیکی سپیه له تیسقانی پرتوکار

ده چیت.)]

ف: کهف دریا. (چیزی است سفید رنگ شبیه به

استخوان پوسیده.)

ع: رَيْدُ الْبَحْرِ.

کهف ده بی

[ل: نارلپ]

ف: خَو، هَتَب، کَف دست.

ع: كَفَّ، رَاحَة، فُحَا قَة.

وینه نه نکوس

کهف ده م

[ل: کهفی سر لئوی مرؤئی زژورتوره یا زژر تسه کمر.]

ف: بَفَج، کَف دهن.

ع: زَيْبَة، مُجَاج، زَيْد.

کهف و لیه هود

ل: کرجلقر، مز میایی کینی. [قیرتاو، ناسفالت]

ف: مومیایی کوهی.

ع: قَفَر الْيَهُود، أَبُوطَامُون.

کهفسول

ل: کهفسول. [همر داپوشترک که شتیکی له خز گرتوره،

وکل: پزدان و تلاش.]

ف: کپسول، کفسول.

ع: غَرَس.

کهف کردن

[ل: کهف دبو کردن. کهف چیراندن]

ف: کَف کردن.

ع: اِزْبَاد، تَزْيِد.

که‌فگرتن

ك: جیا‌کردن‌دهی كف (وهك: گرتنی كفی شۆربا.) [

ف: كف‌گرفتَن. (كف‌آش مثلاً گرفتَن.)

ع: كُتّا، اِطْفّاح.

که‌فگیر

ك: نارپاز. [كوگیر]

ف: آردَن، كَفگیر.

ع: مِصفاة، مِطْفَحَة.

که‌فه‌مه

ك: دهرمانی وشك و کوتراو كه ده‌كریته ده‌مهوه. [

ف: كَفْلمه.

ع: سَفوف.

که‌فوکول کردن

ك: كه‌ف‌گرتَن. [كف جیا‌کردن‌ده (وهك: جیا‌کردن‌دهی كه‌فی

شۆربا.)]

ف: كف‌گرفتَن. (آش مثلاً.)

ع: ثُفا، كُتّا، اِطْفّاح.

که‌فه

ك: په‌له. [تا (تای ترازو).]

ف: كه‌فه، په‌له، پل. (كه‌فه‌ی ترازو)

ع: كَفَة.

که‌فه‌ریژ

ك: سه‌رواز، سه‌رشار، لیبه، لیپان. [سه‌ریژ]

ف: لَبْرِیز، سَرْشار.

ع: نَسَق، نُسُوف، طُفُوح، طُفْحان، نُسْفان، نُهْدان،

فَیْضان، رَدّمان، رَدّوم، طُفّان، طُفْحان، نُهْدان.

که‌فه‌ریژ

ك: چوین. [كه‌فریژ (وهك: سه‌ریژ‌کردنی چِشت‌تیره).]

ف: از سه‌روفتَن. (آش مثلاً.)

ع: قَرْح، قَغْلی، اِزْیاد، ثُناْفَط.

که‌فیل

ك: سمت. [نستورایی به‌رکه‌مهر.]

ف: كُچِل، كُفَل، كُفْچَل، آلر، آلست، آلست، سُرُوی،

سُرُودن، سُرین، کوت، گوت، کونه، گونسته، آگر،

جُفته، فَر خَش.

ع: كُفَل، اَلِیَة، وَرَك، قُطاة، رِدَف، مَقْعَد.

وینه-وان

که‌فه‌لپوش

ك: پارچه‌یه‌كه كه‌فه‌لی وشتر یا نسپ داد‌پزیشیت. [

ف: كفَل‌پوش، كفچَل‌پوش.

ع: شَلیل.

وینه‌ی‌هیه.

که‌فه‌ن

ك: كه‌پن، به‌رگ، به‌رگ‌مه‌رگ، كفَن. [پزشاکی مردبو.]

ف: كَفَن، گور‌جامه، مرگ‌جامه، جامه‌ی مرگ.

ع: كَفَن، جَفَن، رُیطة.

که‌فه‌ن‌دز

ك: گوز‌كه‌ن‌كه. [كسیك كه قمبر هه‌ئده‌داتره به‌ز كفَن

دزین.]

ف: كفَن‌دَز، گور‌شكاونه.

ع: نَبّاش.

که‌فیل

ك: ته‌غرا، جیگه‌نشین. [ده‌ستبهر. جیگر]

ف: شالنگ، بابیزان، بابیزَن، پایندان، جانشین،

جادار.

ع: كَفیل، دَمیم، رَعیم، صَبیر.

که‌فیل

ك: جادار، جیگه‌دار، جیگه‌نشین. [جینشین]

ف: بابیزان، جادار، یاوَر.

ع: مُعاون، كَفیل.

كەك

ك: كىچ. [قىچ: مېروپەكە. (وشەيدەكى ھورامىيە).]

ف: كك. (اورامى است).

ع: بۇرغۇش.

كەكرە

ك: كەرتەپ. [(جۆرە خەيارچەسەرتكى زۆر زۆر تالە).]

ف: موچە، كۆتەر، كۆتەر، خەيار دشتى. (نوعى

است از خەيارشەنبر كە بى اندازە تلخ است.)

ع: قَتَاءُ الْبَنِّ، قَتَاءُ الْحِمَارِ.

كەكلى

ك: كەر. [زۆر، كەكلى (وشەيدەكى ھورامىيە. تورك

«كەكلىك» بى يىدەلەن.)]

ف: كېك. (اورامى است. ترك «كەكلىك» گويد.)

ع: قېچ.

وئە: كەو

كەل

ك: پەل، لەت، كۆت، شەكىياگ. [ناتەوار، شكار]

ف: شەكستە.

ع: ناقص، مُنْكَسِر، كَسِر.

كەل

ك: كار، كەلك، فرمان، نیاز. (كەلوکار، بەكەل نىيە.)

[نیش. پىتەداریستی، ناتاجى]

ف: كار، فرمان.

ع: شُغْل. أمر، مَرَام، إحتياج، حاجة، حَوَاج.

كەل

ك: ملە، گەردەنە، كىچ. [بستورى كىز. ھەرەھا: كىز]

ف: گەردەنە، كۈھ.

ع: عَقَبَة، جَبَل.

كەلەرە

[(ك: دەرەكە لە سەنئەت دەكرتت بىز زىل]

تىكردن.])

ف: كَلارە. (ظرفى از سرگین مى سازند برای

زباله)

ع: ...

وئە

كەلاك

ك: لاک، زومین، دەشت. [زەوى، بىابان (دەشتى باير).]

ف: كَلَاك، زَمِين، دَشْت. (دشت غېر مزروع)

ع: بَسِيطَة، أَرْض.

كەلاك

ك: لالە، لاشە، لاش. [كەلاش، لاكى مردارومبور.]

ف: لاشە، لاش.

ع: نَعَش.

كەلام

[(ك: گىي بىسەرەكدا كرار.)]

ف: درزە. (تودەى علف)

ع: وَثِيمة.

كەلام

ك: قە، واتە، گەتە. [ناخارتەن، پەيخ]

ف: نولە، گۇفە، گۇفتار، سخن، سزوب.

ع: كَلَام، قَوْل.

كەلام نەفسى

ك: رەكە، لىتە. [قەسى دەروون.]

ف: گۇفتار دل، ئىرنود.

ع: هَجَس، وَجَس، مُسَهَّسَس، حَدِيثُ النَّفْس، كَلَام

نَفْسِي.

كەلامەللا

ك: قورعان. [كتىبى ناسمانى موسولمانان.]

ف: نَوَى، نُبَى، نُبَى، فَرَاتِين، كُرَاسە،

آسمانی زبان.

ع: کَلَامُ الله، فُرْقَان، قُرْآن، کِتَابُ الله.

که لانه

[ک: نان پر ده کمن له کسور یا پیاز، بسمریه کدا

دهینوشیتننوره و لمر ساجدا دهیژتین پاشان دهیغه نار

رژن و دهیژن.]

ف: کلانه، سَنبوسه. (نان را با کَبَر یا پیاز

انباشته، دولا می کنند و روی ساج می پزند،

سپس میان روغن گذاشته می خورند.)

ع: قُطَاب، قُطَابِي، سَنبُوسَة.

که لانه

ک: که لین، خوله کهوان، خراوه. [ویرانه (جنگی رماو که

خوشوخالی لیدریژن.]

ف: کلجان، کُندَمَند. (جای خراب شده که

خاکروبه در آن ریزند.)

ع: دِمْنَة، مَزْلَة، زَلْفَة، خَرِیَة، خَرَابَة، مَنَهْرَة، کُنَاسَة.

که لیه تره

ک: که لیت. [قسی بی سمرییر.]

ف: بیدلا، کَلِیْتَره، پرتویلا.

ع: شَدَر، مَذَر، هُذَاء، لُوی، هَذِیان، شَطَحَات ...

که ل پیمونه مان

ک: که لک پیمونه مان. [له که لک کبوتن.]

ف: بیکاره شدن.

ع: دَنَاعَة، تَعَطُّل، بَطُول.

که ل خستن

ک: که لک خستن. [کل لیکبوتن، ناتاج بون به کسیتک.]

ف: واگذار کردن.

ع: اِرْجَاع، اِفْتِقَار، اِحْتِیاج.

که لده

[ک: کلدانیه کان (هوزی کلدان و ناشور.)]

ف: کَلده، کَلدانیان. (طایقه ی کده و آشور)

ع: کَلْدَة.

که ل کردن

ک: پهل کردن، گویچه کبرین. [گویی قرتانیدن (وله):

کل کردن (ناژن).]

ف: گوش بریدن. (حیوان مثلاً.)

ع: قَصو، قَص.

که لله

ک: سمر. [له نَسْتَو برورژیر.]

ف: کله، سر، تاره، تارا.

ع: فَرَق، رَاس، جُمُوعَة.

وینته - کاسی سر

که لله با

ک: خوسر. [لغویایی]

ف: کَلَمَباد، بادسری، سرکشی.

ع: مَقُور، مُتَقَرِّغ، مُتَكَبِّر.

که لله بایی

ک: خوسری. [لغویایی بون]

ف: کَلَمَبادی، بادسری، سرکشی، خودسری.

ع: غُرور، عُجْب، تَكَبُّر.

که لله چاخ

ک: سدرزل. [کسیتک که سیری له نندازنی ناسایی

گورتره.]

ف: کَله گُنده، سرگُنده.

ع: اَكْبَس، اَرَس.

که لله کردن

ک: سهره خوار بون. [سمرییر و ژیریون]

ف: از سر در آمدن، سرازیر شدن.

ع: اِنْتِکَاس.

که‌لله‌مه‌له‌لق

ک: سهرمه‌قولات، هه‌له‌و‌گریان. [بسر سهرده

خو‌مه‌لگیرانه‌وه‌]

ف: سکندری، کله‌ مَعْلَق.

ع: قَلْبَة، کَبَّة، عِثَار، اِنْکِفَات، اِنْقِلَاب.

که‌لله‌یی

[ک: ژودی درژی پا‌ل‌ه‌ل‌ان‌.]

ف: آهنگ، کله‌گی. (اتاق دراز پهلوی راهرو)

ع: اَنْج.

که‌لله‌یی

ک: تو‌ره، ناته‌شی، تو‌ن، قرشقی. [رق‌ه‌ستار]

ف: کله‌ای، آتشی، آتشین‌خو، تندخو.

ع: غَضَبَان، مُحْتَد، مُغْتَاز، عَصَبَانِي.

که‌لله‌یی ← سهره‌نغاز

که‌ل‌لیکه‌فتن

[ک: ناتاج‌برون (کار کوتنه‌لای کسێک‌).]

ف: کار داشتن. (به‌کسی)

ع: اِحْتِیاج، اِفْتِقَار، اِرْجَاع.

که‌لو‌پو‌ور

ک: شه‌نگ، که‌لو‌په‌ل، نه‌سپار‌نومه‌ل‌ان‌. [پیدا‌ریستی

نارمال‌.]

ف: خَنُور، کاله، کال‌ا.

ع: مَتَاع، سَلْعَة، دَبَش. أَثَاثِيَّة، أَثَاثُ الْبَيْت.

که‌لو‌په‌ل

ک: که‌لو‌پو‌ور، خر‌تیرت. [کال‌ا. پیدا‌ریستی]

ف: بو‌ب، کاجار، خَنُور، کاله، کال‌ا، آخرمان‌. اَوْزَار.

ع: نَجْد، دَبَش، سَلْعَة، مَتَاع، أَثَاثِيَّة. اَسْبَاب.

که‌لو‌په‌ل

ک: ورده‌رواله‌. [شهریه‌، ورده‌نساب‌.]

ف: خو‌رد و ریز، تیکه و پاره‌.

ع: اَجْزَاء، اَبْعَاض.

که‌لو‌وک

ک: تیکه، گوشه‌. [پارچه‌ لُت (وه‌: له‌تخشت‌).]

ف: پاره، گوشه، تیزه، تیکه. (تیزه‌ از آجر مثلاً‌).

ع: شَطِیْطَة.

که‌ل‌هاتن

ک: دهر‌خواردن‌. [به‌که‌ل‌ن‌برون‌ به‌کارهاتن‌]

ف: درد‌خوردن‌، کارآمدن‌.

ع: مَصْلُوحِيَّة، مَصْلَاحِيَّة.

که‌له‌پیز‌نگ

[ک: نام‌رایکی‌ نا‌گرایزه‌.]

ف: گردونه‌. (اسباب‌ آتش‌بازی‌ است‌).

ع: دَوَاة.

وینه

که‌له‌پاچه

[ک: س‌رو‌پ‌ی‌ یا‌ خو‌زای‌ س‌رو‌پ‌ی‌.]

ف: کله‌پا، کله‌پاچه‌. (کله‌ و پاچه‌ یا‌ آش‌

کله‌پاچه‌)

ع: سَلَب، كَرَع.

که‌له‌پچه

ک: به‌له‌چ‌ه‌ک‌، که‌ته‌ن‌، که‌ته‌سه‌. [ده‌س‌ره‌س‌راو‌]

ف: کت‌بسته‌.

ع: کَلَب، مَكْتُوف.

که‌لهرم

[ک: که‌لم‌: گیاه‌که‌.]

ف: کَلَم، کَرَم.

ع: کُرْب، مَلُوف، قُرْنِيْط، قُنْبِيْط.

وینه

که‌لهرم قومی

ک: قمری‌. [قمرنایت‌ (جو‌ره‌ که‌لهرم‌یکه‌).]

ف: قَمَرِيْد.

ع: قُنْبِيط، قُرْنَبِيط.

وتنه—دوری

که‌لته‌ن

[ک: که‌لته‌کر]

ف: کله‌قند.

ع: ...

که‌لته‌ک

ل: که‌له‌که. [لته‌سوالته].

ف: کَلْک، سُنْپال، سُنْپاله، سُنْفال، سُنْفاله، پاره‌سَنبو.

ع: خَرْف، سُنْفال، شَقَقَة.

که‌لته‌ک

ل: که‌له‌که، گولْدان. [ده‌فری گول]

ف: کَلْک، گُلْدان.

ع: اَصِیص.

وتنه—گولْدان

که‌له‌کلاو

ل: ته‌په‌کلاو. [جوزه‌کلاو‌تکی ژنانه‌یه].

ف: ته‌په‌کلاه.

ع: فَرَقُ العِمَارَة.

وتنه—ته‌په

که‌لته‌ک

ل: کاسه‌کدل. [لته‌سوالته].

ف: کَلْک، سُنْپال، سُنْپاله، سُنْفال، سُنْفاله، پاره‌سَبو.

ع: شَقَقَة، خَرْف، فَخَارَة، اَصِیص، سُنْفال.

که‌لته‌ک

ل: که‌له‌ک، گولْدان. [ده‌فری گول].

ف: کَلْک، گُلْدان.

ع: اَصِیص.

که‌لته‌ک

ل: پالو، پراسور، خالیگا. [تنیشت، خالیگه]

ف: پهلو، ته‌یگاه.

ع: جَنْب، حَقْو، خَصِر، خاصره.

که‌له‌ک‌ی بهر سه‌ک

[ک: نمر لته‌سوالته‌ی خواردنی تَیْدا دده‌ن به سه‌گ.]

ف: یلاق، سَوین.

ع: قَرَرَة، مِیْلَقَة، اَصِیص.

که‌له‌ک‌ی بهر هامر

[ک: نمر لته‌سوالته‌ی ده‌یغنه بهر مریشک.]

ف: سَوین.

ع: اَصِیص.

که‌له‌ک

ل: به‌تَرَف، زامدار، خویناولین. [کۆلوار، برینار]

ف: زخم‌دار، خُون‌آلود.

ع: مَجْرُوح، مَدْمُوم.

که‌له‌وهر

ل: که‌له‌بهر، ره‌خته. [کونی گوره‌له دیواردا. (رت‌گه‌له

دیواردا).]

ف: رَخْتَه. (راهی که در دیوار باشد).

ع: فَلَک، فَلَک، فُرْجَة، ثَلْمَة.

که‌له‌وهر ده‌ش‌کردن

ل: دزی‌کردن. [به‌دزیره‌شت‌بردن.]

ف: دزدی‌کردن.

ع: سَرَقَة، اسْتِرَاق.

که‌لیمه

ل: واژه، واته، رته، گفته. [وشه‌واچد‌گوته]

ف: وات، واته، واژ، واژه، نوله.

ع: کَلْمَة، نَبْسه، نَبْسه، نَقِیَة، رُجْبه، ناعِیَة.

که‌لیمه‌ی شادته

۱- نَم مانا عه‌ریبه‌له‌گمل مانا کوردی و فارسیه‌که‌دا

ناته‌بابیه، له‌وانیه به‌شیک بیت له وشه‌یه‌کی تر یا نووسه‌ر

له بری «العمامة» نووسیبیتتی. (ر-ر)

ل: کَلْبَتَن: به هشت. [ل: شاید همان کَلْبَتَن به هشت]

ف: کَلْبَدَبَهَشْت، کَلْبَد اِيْمَان.

ع: کَلْمَة شَهَادَة، تَشْهَدُ. «اشْهَدَان اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ، اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ»

کَلْبَتَن

ل: پَنّا، کَلّارَه. [سایه دالده. هر وها: ویرانه یل که زیل و

غیر شو خالی لیدر پُرزن.]

ف: پَنّا، سایه. کَلْجَان.

ع: کَنْف. دِمْنَة.

کَلَن

[ل: (ک: بونی نیری کیوی.)]

ف: کَل، کَل. (نَرَه بَز کوهی)

ع: عَلْهَب.

وِنَهی مِهیه.

کَلَن

[ل: (ک: نیرینی نازله لی دور سم.)]

ف: کَل. (تَرینه ی حیوان سم شکافته)

ع: نَکَر، فُحَل.

کَلَاتَن

[ل: کَلَات (دیی بچول که به سر برزاییوید.)]

ف: کَلاتَه. (ده کوچک که بر بلندی باشد.)

ع: ...

کَلَاتَه ت

ل: کَلَاتَه ت، تَرَز، تَه شک. [بیچم قباره]

ف: رِیخت، دَرَزَد، پِیکَرَه.

ع: قِیَافَة، مِیَوَلِی، تَر کِیِب.

کَلَان

ل: کَلَان، زَل، گَرَه. [مزن زه لاج]

ف: کَلان، بَز رَگ، گُندَه.

ع: کَبیر، عَظِیم.

کَلَانْتَر

ل: گَرَه ی شار. گَرَه ی مَه مَه لَه. [سردار زغه]

ف: کَلَو، شَحْنَه، کَلانْتَر. (بزرگ شهر. بزرگ محله)

ع: شَبِخُ الْبَلَد، رَئِیسُ الْمَحَلَّة.

کَلَبَه

ل: بَمَرَا. [دَدانی کَلَب]

ف: نِیش، یَشک، کَلک، کَلَب، سَگ دَنَدان.

ع: دُرُو، قَلَّة.

کَلَبَه تَن

ل: گَز. [کَلَبَتان: گازی بزمار کِشان مَره.]

ف: گَز.

ع: کَلَبَتان، کَلَابَة.

وِنَه

کَلَبَه ی زین

ل: قَارِبُز. [لوتکی پیشی زین.]

ف: کوهه ی زین، قَرِبُز.

ع: حَنُو، قَرِیُوس.

کَلَبُوس

ل: پَنَه بَزَن. [پَنَه ی تِی سَکداری بَزَن.]

ف: پُوسْتِین، پُوسْت بَز.

ع: مَاعِز.

کَلَبُوس

ل: کَلَب. [فَرُو، بالاپُوشی لَه پَنَه ت دورار.]

ف: کُول، کَبَل، گُر گِیَنَه، پُوسْتِین، دِیو جَا مَه.

ع: فَرُو، مُسْتَقَّة.

کَلَدَان

ل: کِشان، لَیکِشان، لَیْتِیان، لَپَه رانَن. [مانگا لَه کَل]

کِشان بَز تارَس بَرُون.]

ف: سَبُوختَن، کَر دَن.

ع: نیک، انزاء، اسفاد.

که‌لک

ل: که‌ل، کار، فرمان. [نیش، پندارستی، ناتاجی]

ف: کار.

ع: شغل، امر.

که‌لک

ل: بان، لچ بان. [سرباز، گویسوانه]

ف: بام، پشت بام، لب بام.

ع: سطح، طئف.

که‌لکه پاسار

ل: پاسار. [گویسوانه گویسان]

ف: لبه، پالانه، پُکوک، تابوک، قابوک، قابول، قاپول.

ع: طئف، طئف، زیف، افریز، مَخارِجَة.

وینه ← پاسار

که‌لکه‌لک

ل: همدس، نارمزور. [خولیا (کورکسی دل).]

ف: آرزو، هوس. (جنبش دل)

ع: هوی، اشتیاق، قَلَقَة.

که‌لکیت

[ل: کرکیت: شانی پزکوت له قالی کردندا.]

ف: شانه، کلکیت.

ع: شوکه، صیصه.

وینه

که‌ل کرتن

ل: فال گرتن. (مانگا که کالی گرت.) [جودت‌برونی مانگا

و که‌لگا]

ف: جفت‌گرفتن. (ماده گاو جفت گرفت.)

ع: نزاء، سفاد.

که‌لک

ل: که‌لک، که‌لکه، کزگا. [کوما]

ف: توده، خرمن، روی هم.

ع: کومه، کتله، دُبْنَة، کُدَسَة، کُداسَة. اجتماع، تَغْطُل، ازدحام.

که‌لک باب ← که‌لک شیر [رویه‌یکی کرماییه.] [کرمایی است.]

که‌لک س ← که‌لک

که‌لک شاخ

ل: باک‌ش. [کورپی خورین گرتن له لش.]

ف: کویه، گُبه، گُپَه، گُپَه، سَمیرا، بادکش.

ع: مَبَصَّه، مَجَم، قُبَة.

که‌لک شیر

ل: که‌لک شین. [که‌لک باب]

ف: خُروس، خُروج، خُروه.

ع: دیک، صَرَصَر، عَرَس، صارخ.

وینه

که‌لک شیر بازی

[ل: شیر، که‌لک شیر]

ف: خُروس بازی.

ع: مَهَارَشَة.

که‌لک شیر هه‌نگی ← که‌لک شیر بازی

که‌لک

ل: که‌لکس. [(چند دانه دار به یک‌همه دمیستن و ده‌یغنه

سر نار و باری پین ده‌گوزنبره.)]

ف: جاله، کُرو، سَل، کَلک. (چند تا چوب به هم

بسته روی آب اندازند و با آن بار حمل کنند.)

ع: طوف، عامه، رَمَت، کَلک.

وینه

که‌لک

ل: خرممن، خرمن، سَه‌نگچن، کوچ‌کچن. [بودچن.]

ف: جوند، سنگ‌چین.

ع: ضَغیر، ضَغَر، شَعَالَة، قُترَة.

که‌لک

ل: فریو، حَزه، مقام، دار، ریو، فَن. [فیل]

ف: تَبَنْد، تَبِرَنگ، زُوق، شَید، هَرَنوت، گَریس،
گریسه، ریو، تَنْبُل، دوال، دوبال، داغول، دویل،
دغا، کَلک، سوفته، خاتوله.

ع: حِلَّة، دَسِیسَة، خُدَعَة، خَدِیْعَة، مَکر، خَتر.
که‌له‌ک

ک: چِه. [(له شاخ یا له دشتدا وه‌کوو داهۆل بورد ده‌خنه
سر یله به شیره‌یک که له دورره له مرز ده‌چیت.)]
ف: تَویل. (مانند مَتَرَس در کوه یا صحرا سنگ
روی هم می‌چینند که از دور آدم به نظر
می‌رسد.)

ع: وَجَم، اَرَم، ثَوْبَة، اَمَرَة، اَمَارَة، اَمَارَة الرّاعِي.
که‌له‌ک

ک: که‌له‌که، بان یه‌ک. [لَسَر یه‌ک].
ف: کَلک، روی هم.

ع: رَکِید، نَضِید.
که‌له‌کیز ← داوایلز
که‌له‌ک

ک: که‌له، بان یه‌ک. [کَزگا، کَزما]
ف: توده، دسته، روی هم.

ع: رَکِید، نَضِید.
که‌له‌ک‌له

ک: دِه‌ده‌ده، گرده‌واری، کُزمه‌له. [کُزْمَلْ کُزْمَلْ. کُزما.
کُزبونره]

ف: توده‌توده، دسته‌دسته، روی هم، گردشدن.

ع: تَعَاظُل، اِعْتَظَال، اِزْدِجَام، اِجْتِمَاع.
که‌له‌کا

ک: نیره‌گا. [گای نیره].

ف: گاو نر، گاو.

ع: ثور، بَقَر.
که‌له‌ک‌ت

ک: زه‌لام، زل، تهنومن. [زه‌بلاح، بالابرز]

ف: کَلان، گُنده، بزرگ، تَنومند.

ع: قَطور، فَخِیم، عَظِیم، جَسِیم، رَشِیق.
که‌له‌لان

ک: مِه‌ر، ما، به‌رمه‌غار. [کونی برنه‌کونی و مِه‌ر کونی].
ف: آغل، لانه، شکاف.

ع: زَبِیْبَة، حَظِیْرَة، رَیْض، غَار، مَغَار.
که‌له‌م

ک: که‌له‌ن، چه‌له‌م، که‌له‌مه، چه‌له‌مه. [که‌له‌وه (دور داره
که ده‌خنده نار نیره و وه‌کو که‌له‌مه ده‌یست به گردنی
گاره.)]

ف: چَنْبَر، سَنِیم. (دو چوب است از نیره رد کرده
مانند چنبر به گردن گاو بندند.)

ع: ساجور، سَمِیق. (سَمِیقان)
که‌له‌مه ← که‌له‌م

که‌له‌ن

ک: که‌له‌م، که‌له‌مه، چه‌له‌م، چه‌له‌مه. [که‌له‌وه (تسرنی
گردنی سگ یا که‌له‌می گردنی گا.)]

ف: کَلند، بوغ، جوغ، یوغ. (طوق گردن سگ یا
چنبر گردن گاو)

ع: حَوَط، عُلْطَة، زُناق، قِلَادَة، وَدِیْمَة. سَمِیق،
سَاجُور.
که‌له‌هرز

ک: که‌لِز (جنگلی جوت‌بوری مِه‌ر کئیده‌کان، که
نیره‌کان هرزه ده‌ن.)]

ف: جُفت‌بندان. (هنگام جفت‌گیری گوسفندان
کوهی، که نرها هرزه می‌شوند.)

ع: مَوَسِیمُ السِّفَاد.
که‌لِشِه

ک: بَزکه‌لِشِه. [بُزنی بن‌هنگل].

ف: بوی بَغل.

ع: سَهَك.

که لین

ك: که لان، زهلام، گه وره، زل. [مزن]

ف: کلان، بزرگ، مَهتر.

ع: کبیر، عظیم، زَعیم، فَعیم، جَلیل، نَقیب، عَزیز...
که م

ك: نهخت، تَوَز، سَوَك. [برامبری زَرز]

ف: کَم، اَنذَك، تام، خوار، وید، سوتام، لَخت.

پاره. شَمَه، کَماس، سَبَك.

ع: رَزَه، نَز، نَزِر، نَزیر، قُل، قَل، قَلیل، بُراض، نَبَذ.

زَمید، یَسیر، نَاقص، کَسر، مَاصل، خَفیف.

که م

[ك: به ده گمن]

ف: اندک.

ع: قَلما.

که ها

[ك: گیایه کی بناریانگی بزغوشه که نَسپ و گوردریش

حمزی لی ته گمن.]

ف: کُما، کُمای، گُلیگان. (علفی است معروف

معطر که اسپ و الاغ با میل می خورند.)

ع: قَصیص.

که هاجار

[ك: شورتیک که کسای زوری لینه.]

ف: کُمازار.

ع: مَقَصَّة.

که هانچه

[ك: نامریکی موسیقابه.]

ف: کمانچه، کَمیچه.

ع: بَرِیَط، کَمَنجَة.

که هباره

[ك: کمسود، کمختر]

ف: کم بهره، کم سود.

ع: نَکد.

که هتار

ك: گُز که نکه، قه متار. [کمستیار]

ف: گفتار.

ع: ضَنع، خَزَعَل، عَیشوم، هَنبر، هَنبر.

وینه

که هتر

ك: که مترین، سَوَکَر. [برامبری زَرزتر، هروها: سوکر]

ف: کَمتر، کَمترین، کَمینه، نَخیر، سَبَکتر.

ع: أَقَل، اَرزَه، اَنزَر، اَخَف.

که هتره م

ك: ولعی. [گورندمر، کاردواختر]

ف: سَست کار.

ع: بَطِیء، بَطِیء العَمَل، عَبوش، مُغفل.

که مچه

ك: که رچه، که رچک، چمچه. [کچک، کنبچی]

ف: کَمچه، کَپچه، کَفچه، چَمچه.

ع: مِلَقَّة.

که مچه

ك: توروشیو. [نامرازی تورن هدلگرساندن.]

ف: کَبچه، کَپچه، تون آشون، تنور آشون.

(کمچه ی تونتابی)

ع: مَحْرَاک، مِسْعَر، مِفَاد.

که مچه

ك: مالَه. [نامرازی لور و چیمنتو لورس کردن. (مالی

بنایی)]

ف: کَمچه، کَفچه، مالَه، گلگیر. (ماله ی بنایی)

ع: مَسِیْعَة، مَالِجَة.

وینه

که مخوهر

ل: که دمدم. [به کم رازی. دستپیوه گر]

ف: فرمُرست، کم خور.

ع: قانع، قانت، قنیت، قصبیح. قاتر، قَتور.

که مخهیر

ل: که چاره. [کم سود، کم خیر]

ف: کم سود، کم بهره.

ع: نکد.

که مدل

ل: بی‌دل، بی‌جگر، ترسندک. [خویری، بزدل]

ف: کم‌دل، بزدل، کرسنج، ترسو.

ع: داله، نخب، نخبی، مفلنود، جبان، ضعیف النفس.

که مروو

[ل: شرمن]

ف: کم‌رو، شرمگین، باشرم.

ع: محجوب، معتز، خجول، موجون، مُستحیی.

که مشیر

ل: که برش. [مرؤک یا نازه لیک که شیری کسه.]

ف: کم‌شیر. (انسان یا حیوان کم شیر)

ع: ناکز، نژور، غار.

که مفروشی

[ل: گیرانوه له بهشی کریار له کاتی فروشتندا.]

ف: کم‌فروشی.

ع: بخس، خس، خَساسة.

که م کردن

[ل: کم کرده، داشکاندن]

ف: کم کردن.

ع: تقلیل.

که م کریاک

ل: که مەر کریاک. [کسکار، داشکار]

ف: کاسته، کم شده.

ع: مَنقوص، ناقص، مَقْل.

که مکول

[ل: تریکلی سوزی گریز.]

ف: پوست سبز گردو.

ع: ...

که مکولی

ل: تریاک، قارویی، سوروتاریک. [رنگی سوروی

تاریک.]

ف: تریاک، قهوه‌ای، سرخ‌تار. (رنگ سرخ‌تار)

ع: ادبس، ادکن، آحوی، اَحمر قاتم.

که مکه م

ل: ردمرده. [توزخزه، لاسرخز]

ف: کم‌کم، اندک‌اندک، رفته‌رفته.

ع: قَلیلًا قَلیلًا، شوی‌شوی، تدریج.

که م مویی

[ل: کم‌پوئی موی لش.]

ف: کم‌مویی.

ع: حصص، زغر.

که موله

[ل: کسوله (کاسی دارین).]

ف: کماش، کماس، کماسه. (کاسه‌ی چوبین)

ع: قحف، غلبه.

که مه

ل: زیواره، که‌ناره، نه‌لقه. [لینواره (وله) لینواری ده‌ف و

نارتنه و بیژنگ.]

ف: چنبر، کفه، بَروان. (کمه‌ی داریه یا آینه یا

غریبال مثلاً.)

ع: طارۃ، اطار، حِطار، کِفاف، کَفۃ، بِروان. خِرص،
فَتْخۃ، حَلَقۃ، بُرۃ.

که مه

ک: دایره، چه مده. [گور، بازنه، نهلقه]

ف: بَرهون، پَرهون، کَجه، دوله، چَنبَر، دایره.

ع: دارۃ، دائِرۃ.

وَنه ← بیژنک (۲)

که مه

ک: چه مه، چه میاگی. (چه مدهی گُزچان) [چهارهیی]

ف: چمیدگی، خمیدگی.

ع: عَقَقۃ.

وَنه ← گُزچان

که مهر

ک: نارقه د. [کمبر: نارمراستی بیژن.]

ف: میان، کَمَر.

ع: وَسَط، مَنطَق، نِطاق. حَقو، خَمَر، خاصِرۃ.

که مهر

ک: کِیف، شاخ. [چیا]

ف: کَمَر، کوه.

ع: جَبَل، طَوَد.

که مهر

ک: بهرکار، بهرزاخ. [گوره (لدهی کیر).]

ف: کَمَر. (وَسَط کوه)

ع: هَلک، سَنَد، مَنَقَل.

که مهر باریک

ک: نارقه د باریک. [بیژن زراف-]

ف: کمر باریک.

ع: مُخَصَّر، ضامِر.

که مهر به سه

ک: خولام، بهره. نوکمر. [خرممتکار]

ف: کَمَر بسته، کَمَر دار، بَنده، نوکَر، چاکر.

ع: غَلام، مُلَازِم، خادِم، مُسْتَخْدِم، ناصِف.
که مهر به سه

ک: ناماده. [تهیار، حازر]

ف: کمر بسته، آماده.

ع: مُهَيَّا، مُجِدِّ، حاضِر.

که مهر به ن

ک: پَرَوِین، پَشْتِین. [پَرِین، پَشْتَرِین]

ف: کمر، کمر بند.

ع: حِجَان، مَنطَقۃ.

وَنه ← پَنک

که مهر دووخ

[ک: کَمَرِی دووخ که بنی لَمَسر هَلده کرت.]

ف: جوژَه، کمر دوک.

ع: مَنطَقُ المِغْرَل.

وَنه ← بوخ

که مهر که شی

ک: شَه لته. [زُیَر پانتوژ (شعروالی کورت که بَمَسر گُزشتدا

لَمَیر ده کرت.)]

ف: کمرکش، زیرشلواری. (شلوار کوتاه که روی

گوشت می پوشند.)

ع: خِصَار، مِشَدۃ.

که مهره

ک: که تَبیه، یادگاری. [نورسار، بهرمری (بمسر بهرد یا

خَشْتوره.)]

ف: نگار، نگاشته، یادگار، کَتیبه، نوشته. (بر

سنگ یا آجر)

ع: کَتِیْبۃ، کِتَابۃ.

که مهری ← نِیمَتِه نه

که مک

ک: تَزَدَلته. (که مک کی) [نَمختال، تَزَقال (بچورک کراوی

«کم».)]

ف: کَمَك. (تصغیر کم است.)

ع: قَلِيلًا.

که مهن

ک: که تون. [تغای درژی سرینده لته یا قولپدار.]

ف: کَمَند، حَمَند، شَوْلان، جَلیز، جَلویز، جَلبیز.

ع: وَهَق، مَقوَد، مَقوَس، نَصاحَة.

وینه

که مهن

ک: قه تار، تهناف. [بستنوی همساری چند نعل به

یلک تنافره.]

ف: کَمَند، طَناب. (افسار چند اسب را به یک

طناب بستن کمند گویند.)

ع: أَخِيَّة، أَخِيَّة، رباط، عان.

که مهن

ک: رشته، نه گگال. [تغایتک که نعلی تربیت ده پهنه

دهری کمر و سوزن و ده چنه ناور بگردنره و

رایبتهوه.]

ف: کمند، رشته، عگال. (رشته ای که اهل طریق

دور کمر و زانو می اندازند و به فکر و رابطه

فروروند.)

ع: عِقَال.

که مهوردن

ک: که م کردن. [داشکاندن، دایزاندن (دک) کم کردنوی

مانگانه.]

ف: کم کردن. (ماهیهانه مثلاً.)

ع: تَمصير، تَنْزير، تَقيل.

که موی دایره

ک: زتواره، لیتاره، لیتوار. [کناره دهن.]

ف: چَنْبَر، کَفَه.

ع: طَارَة، اِطار، کَفَة، دَارَة.

وینه «دایره» B.

که مهی مت

ک: که دل. [مرؤفی بی بریار و به کم پازی.]

ف: کَرَسَنج، کم دل.

ع: ضَعِيفُ النَّفْس، قَانع، قَانِت.

که می

ک: که پرونی. [برامبری «فروی» و «زوری».]

ف: کمی، کم بودی. (ضد «فروی»)

ع: قَلَّة، نُزْوَة، نُزَارَة. نَقص، نُقصان.

که می

ک: چکی، توزی. [نختیک، توزقالتیک]

ف: کمی، آندکی.

ع: قَلِيلًا، نَبْذًا، قَطْرَة.

که می

ک: تانی. همایک. [بریک]

ف: کمی.

ع: بَعْضًا، قَلِيلًا.

که میتله

ک: قَرَمَخه. [چلمی رشک.]

ف: قَرِسَنه. (عن دماغ سفت)

ع: قَرَف، نَقَف.

که میتله

ک: گه میه، قَرَمَخه. [چلکی رفیبوی دست و پی و

برین.]

ف: پینه، کَمَره، شَغَر، شَغَه، شوخ، بَهَرک (چرک

سفت شده ی دست و پا یا زخم)

ع: كَتَب، كَلَع، نَقَف.

که میتله

ک: ره قته. [اسنیری و شکرمور که به خوری مبروه شور

دبیتتهوه.]

ف: کند، آب‌کَند، فَرکَن، فَرکند، قَرکَن، لورکند، سیلاب‌کن، لوره، نَرَه، کال.

ع: خَوَر، جَرَف، مَسِيل.

که‌ندال

ل: که‌نال، که‌نه‌لان، که‌ن، دِرگه. [کند، شیو، ناردِر]

ف: کَند، کَنده، نال، ناله.

ع: هُوَة.

که‌نَس

ل: رَوَد. [چه‌کل، چِرورک]

ف: رَزَد، رَوَزَد، چُسخور.

ع: لَنِيم، دَنِي، دَنيع.

که‌نَشته

ل: مَزگَت. [په‌رستگي په‌مورديه‌کان.]

ف: کَنشت. (معبد يهود)

ع: بَيْعَة، کَنْبِيَة.

که‌نِ

ل: کِنِشان، هَدکِنِشان، دهرمارردن. [دهرمِستان،

دهرکِنِشان (ی دان یا دره‌خت).]

ف: کندن، کشیدن، درآوردن، ارجا کندن. (دندان

یا درخت)

ع: نَزَع، جَعَف، قَلَع.

که‌نِ

ل: دهرمارردن. [دامالین، گریون (وک: گریونی پیست).]

ف: کندن، درآوردن. (پوست مثلاً)

ع: سَلَخ.

که‌نِ

ل: هَدکِنِشان. [هَدکِنْدنی مور.]

ف: کندن.

ع: رُبِق، رُمَق، سَمَط، نَتَف.

که‌نِ

[ل: دانره (هَدکِنْدنی زهری).]

ف: کندن، کافتن، کاویدن، کاپیدن، شکافتن.

(کندن زمین)

ع: حَفَر.

که‌نِ

ل: دهرارردن. [دهرمِستان (وک: دهرمِستانی چار).]

ف: کندن، درآوردن. (چشم مثلاً)

ع: قَلَع، قَلَع، ضَخَر، بَخَق، بَخَص، نَجَس، ثَعْوِير،

تَقْوِير.

که‌نِ

ل: دهرارردن. [داکندن (وک: داکندنی جلوی‌برگ).]

ف: کندن، درآوردن. (لباس مثلاً)

ع: نَزَع، خَلَع.

که‌نِ

ل: که‌نُوه. (گه‌لا له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنوه (وک:

کندنوهی گه‌لا له دره‌خت).]

ف: کندن، چیدن.

ع: کَشَط.

که‌نِ

ل: که‌نُوه. (مِنوه له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنوه، چنِین.]

ف: چیدن.

ع: جَنِي، قَطَف، اِجْتِنَاء، اِقْطِاف.

که‌نِنه

ل: که‌نَدک، خَدَنَدک. [غَنَدَنَدک، خَرَنَد]

ف: کَنده، کَندک، آلَنگ، کالار، مورچال.

ع: حَفِيرَة، خَنْدَق.

که‌ننه‌کلر

[ل: کَسِيک که نه‌خَشرونیگار لَسو دار و شتی لو پَشنه

هَدلَه‌کِنِیت.]

ف: کَنده‌کار، کَنده‌گر.

ع: حَكَكَ، نَقَرَ.

کننده‌لان

ل: کن. [کند، شیو، نارد]

ف: گُند، گُنده.

ع: هُوَّة.

کننده‌لان

ل: تَه‌بَزَلکه، تَه‌پ. [اگر دژ لکمی زیل و خورشخاژ که

بسر نارایدا دروایتت.]

ف: تَپَه. (تپه‌ی خاکروبه که مسلط بر آبادی باشد.)

ع: نَشَن، کُثِیب.

کننده‌لوه

ل: کَه‌نَن. [تیکردنره. زینسره (واک: گندسره‌ی میوه له

درخت).]

ف: کندن، چیدن. (میوه از درخت)

ع: قَطَف، جَنَی، جَزَّ.

کننده‌لوه

ل: رَینسره. (مرو، پیر مسه‌لن.) [به دست هلکندن.]

ف: کندن، چیدن.

ع: نَتَف، جَزَّ.

کننده‌لوه

[ل: کوار: ده‌فری گلینی گهره. (له گل درست ده‌کرت بَز

گَنم و نارد تیکردن هتا له مشک به دور بیت).]

ف: پاتو، پُرخو، گَنو، گَندو، گَندوک، گَندوله،

گَنون، گَنور، کانونر. (از گل برای گندم یا آرد

می‌سازند که موش نزند.)

ع: فِدَاء، کَندوچ.

وینه

کننده‌لوه

ل: گَزَه. [پلوره، خلیف (مالی هنگ).]

ف: کَندو. (خانه‌ی زنبور عسل)

ع: خَلِیَّة.

کننده‌لوه

ل: سفری چهرمی. [کول]

ف: گَندوره، گَندوری.

ع: صَفَن، اَدیم.

کننده‌لوه

ل: بوشکه. [بهرمی‌ی دارین که نار یا شرابی تیده‌کن.]

ف: چیک، بوشکه، پیپ.

ع: دَن، پرمیل، راقود.

وینه—بوشکه

کننده‌لوه

ل: هه‌نگه‌رچنه. [باتنده‌یه‌که.]

ف: سَبَزَک، زنبورگیره.

ع: شَقَرَاق، خُضَارِی.

وینه—هه‌نگه‌رچنه

کننده‌فَت

ل: چِرِرَک، نه‌ژد. [ژاکار]

ف: نَشَت، ژولیده، پَزْمُوده.

ع: قَذَر، ذابِل، ذاوِی، غَضِن.

کننده‌فَت

ل: تَخل، نه‌گَویس. [کس‌نویست، خورتنتال]

ف: شَبِست، وَرافتاده.

ع: مَکروه، مَنفور، مَقْذُور.

کننده‌ک—هَه‌نَق

کننده‌کاری

[ل: هه‌لک‌سندی نه‌خش‌وینگار لسه‌ر دار و شتی لسه‌ر

چشنه.]

ف: گَنده‌کاری، گَنده‌گری.

ع: حَکَاکَة، نَقَر، نَقْش، نَقاشَة.

کننده‌لوه

که‌نیشکی

ل: بن. [که‌پیتی]

ف: دُختَری، دُختَره، دوشیزگی.

ع: بَکَاَرَة، عُدْرَة، کُعبَة.

که‌نیشکی

ل: که‌نیشکی چار. [گلیته خالی ناو‌ه‌استی رشیته

چار.]

ف: کاک، مَرْدُم، مَرْدُمک. (مردمک چشم، یعنی:

نقطه‌ی وسط سیاهی چشم.)

ع: عَیْن، نَاطِر، نَاطِرَة، بَیْوَة، اِنْسَان، اِنْسَانُ الْعَیْن.

که‌نین

ل: خه‌نه، خه‌نین، زه‌نین، تره‌قین، تره‌قیان. [پینکنین]

ف: خَنَد، خَنَدیدن، کرکرکردن، گوهرشکستن،

هرهرکردن.

ع: ضَحْک، مَلُوف، اِکْشَاف، مَرَهْرَة، کَرکَرَة، کَتَکَتَة،

خنین

که‌و

ل: ژهرژ، بق، چیل. [کف]

ف: کَبَک، تُرَنک، ژُرژ، زَرج.

ع: جَل، قَبَج، قَبَج، یَعْقُوب.

وینه

که‌وان

[ل: کسان]

ف: شَبِو، خَمَان، کَمَان، کَمَانه.

ع: قَوس، نَفِیجَة.

وینه-تیروکه‌وان

که‌وان

[ل: نامرازکی ه‌لایه‌ه.] (چه‌کوکه‌وان)

ف: لورک، کَمَان. (چک و کوان)

ع: مَنْدَاف، مَنبَض، مَحْبَض.

وینه‌می‌ه

که‌وان‌پیتک

ل: به‌نگ، چهره‌س. [حشیشه]

ف: کَنُو، کَنَب، بَنگ.

ع: حَشِیش، اَسْرَار، کَنَب، قَنَب، بَنج، بَرش، وَرَقْ

الخیال.

که‌نی!

ل: کنا، ژنه‌که! [نافرته! (شیوازی بانگ‌کرده.)]

ف: زَنکه! (خطاب است.)

ع: اَمْرَة!

که‌نیشک

ل: که‌نیله، دَژت، دَژت، کَچ. [کیژ]

ف: دُغْد، دُخت، دُختَر، دُخ.

ع: بَنَت، اِبْنَة، صَبِیَّه، سَلِیْلَة، صِنَوَة.

که‌نیشک

ل: کَچ، دَژت. [نافرته‌ی شو‌نه‌کردوی بن‌دار.]

ف: دَرز، دَرزه، بَوَبَک، پَوَبَک، تَرک، بالست،

دوشیزه، دُخ، دُخت، دُختَر.

ع: پَکَر، بَاکَرَة، عَذْرَاء، خَرِیْدَة.

که‌نیشک‌وکه‌نیشک

ل: که‌چارکَچ، دَژت‌دَژت، ژتاوژن. [ژنه‌ژن (دو کس که‌ی

خَزیان له یه‌کَر ماره‌ بکن.)]

ف: دَخت‌به‌دَخت، زَن‌به‌زَن. (دو نفر دَختَر خود

را به‌ اَندِیگر [به‌ ه‌م‌دیگر] بده‌ند.)

ع: شِغَار.

که‌نیشک‌مَزاک

ل: نه‌ره، ره‌جه. [که‌مَزا]

ف: تَبَس، تَبَسه، تَبِیسه، نَواسه، نَوه، دُختَرزاده.

ع: سَبِط، وَلَدُ الْبِنْت.

که‌نیشکی

ل: دَژتی. [که‌پیتی]

ف: دُختی، دُختَری.

ع: بَنَتِیْه، صِنَوِیْه.

[ل: دارلاستیک]

ف: کمان مُهره، کمان گُلوله، کمان گُروهه،
کمان قُروهه.

ع: قوس البَنَاق، قوسُ الجَلامِق، جَلامِق.

ویننه

کمانه

ل: بازه، سینه. [تیر یا گولله بدات له جیگایک و دربارِه
دورچیتوه.]

ف: کمانه، سینه، جِستن. (تیر یا گولله به جایی
بخورد و از آنجا دوباره جستن کند).

ع: حَبو، خَطَف، دَلَف.

کمانه

[ل: شتیکه واک نانشان، دهیستن به زبر پیتانوره و
بسر بغردا درون و داناچیت.]

ف: پاچله. (چیزی است مانند ترنیا به زیر پا
می‌بندند و از روی برف حرکت می‌کند که فرو
نمی‌رود).

ع: ...

کمانه

[ل: کمرانیک بوره مته‌یان پی سرورِ داره. (مته و

کمرانه)]

ف: کمانه. (مته و کمان)

ع: قوس المَثَق.

ویننه مته‌وِکمانه

کمانه‌کردن

ل: بازه‌کردن، سینه‌کردن. [کمانه‌کردنی شتی هاوژراو.]
ف: کمانه‌کردن، سینه‌کردن، واچستن، واچستن.

ع: حَبو، خَطَف، دَلَف.

کمانه

[ل: کباب.]

ف: کباب.

ع: شَوَاء، کَبَاب.

کهاوچی

[ل: کبابچی]

ف: کَبابی، کَبابچی، کَباب‌پز.

ع: شَوَاء، طاهي.

کهاویز

[ل: جیگایک که کوی زَره.]

ف: کَبک‌بار.

ع: مَحْجَلَة.

کهاوجیز

ل: مه‌لاقه. [ناوگردانی بچورکی دمسلدِرِژ.]

ف: چَمچه، مَلاقه. (آب‌گردان کوچک دسته‌بلند)

ع: مِسْواط، مِغْرَقَة، مِلْعَقَة، مِذْوَبَة.

ویننه مه‌لاقه

کهاچک

ل: که‌رچه، چمچه. [کچک، کفچی]

ف: چَمچه، قاشُق، قاشوِخ، قاشُخ.

ع: مِلْعَقَة، مِقْدَحَة، مِغْرَقَة، مِذْنَب، خاشوَقَة.

کهاوچه

ل: که‌وچک، چمچه. [کچک، کفچی]

ف: چَمچه، کَمچه، کَپچه، کَفچه.

ع: مِلْعَقَة، مِغْرَقَة، خاشوَقَة.

کهاووا

ل: چتکری، پادار. [ماکر که بز دارنانه دهیمن بز

کیر.]

ف: خُروهه، خُرْخَسه، خُرْخَسه، پادام. (کبک

۱- هرچه‌ند له فله‌ه‌نگه کوردیه‌کاندا «کهاویز» به

«بیتچوری کور» مانا کراوده‌وه، به‌لام به پیتی مانا فارسی

و عدریه‌که مبه‌ستی نووسه «بیتچوری کور» نیه. (ر - ر)

ماده که برای دام به کوه می‌برند.

ع: رامیج، ملواج.
کهودنه

ل: گیل. [دبینگ، کمزین]

ف: غاش، کُودن.

ع: بکید.
کهودنی

ل: گیلی. [دبینگ، کمزینی]

ف: تیماو، غاشی، کُودنی.

ع: بلادۀ.
کهوریشک

ل: هدریشک. [کدریشک]

ف: درما، خرگوش.

ع: ارنب، خُز، قَواج.

وینه
کهوریشکه

ل: زهغیره. [شمزلدانی گزگیای سرز به هزی باوه.]

ف: زنجیره. (زنجیره زدن علف سبز از باد)

ع: رقیف، مَعج، ثَمْعُج، تَمَوُج، اِهْتِزار.
کهوش

ل: بالا، پینلا، پاپوش، ته‌ل. [پینلار]

ف: کَفش، پاچنگ، پاژنگ، پاننگ، پالییک،

پاهنگ، پاهنگه، پاپوش، پافزار، چَمَتَک،

چمتاک، چمناک، چَمَشَک، چَمشاک، چَمشاک،

سَنَدَل، سَنَدکه، چاچله.

ع: نعل، حذاء، غَرِیفة، مَداس، کَفش، قَفش، کَوُث،

خَصَف، سَکَف.

کهوشدور

[ل: پینلاردور، پینچی]

ف: کَفش‌دوز، کَفشگر، سَرگَر.

ع: سَکَاف، اِسکاف، اِسکاب، اُسکوف، اُسکوب،

خَصَاف، حَذاء، کَفاش، قَفاش.

کهوش سرپایی

[ل: نعل، پینلاری سورل.]

ف: کَفش سرپایی.

ع: نَقْل، نَقَل.

کهوش عمره‌بی

ل: قه‌قاف، کهوشه‌چینه. [قاب‌قاب، پینلاری دارین.]

ف: کَفش چوبین.

ع: قَباقب.

کهوشکاری، چپکَر
کهوشکن

ل: ناسانه. [شرنی کهوش‌داکندن لای درگا.]

ف: کَفش‌کن، پایگاه، آستانه.

ع: سُدَّة، عَتَبَة.

کهوشه

ل: خدفته، خد‌فیگ. [تورلکیش‌کراو]

ف: کَفشه، فره‌انج.

ع: عَکِیس.

وینه، غَمَغان

کهوشک

[ل: سَباز (باری کهوشین).]

ف: پُشتک. (پشتک‌بازی)

ع: قُفِیزی.

کهوشه‌کُونه

[ل: پینلاری شپ.]

ف: کَفش کهنه.

ع: شَرِیة، نَقْل، بَرَقوش.

کهوشنه

ل: دره‌تان. جاپ. [(زورسوزار و دهشتودری سر به

ناواییک).]

ف: کَفشَن، کشت‌زار، نشت. (اراضی و منضمات

دهکده)

ع: سَعَة، وَسَعَة.

کموکه مانه

[ل: برينگه ليکه له مهلاشودا پيدا دميټت.]

ف: زخم هيايي است در سقف دهن پيدا
مي شود.)

ع: ...

کموکه موه

[ل: دارنکي سرچمماويه که گزيه کي پزلاييني لورسي
پيدا هدلديواسن، له نامرازگه لي پاشايته.]

ف: کوکبه. (چوبي است سترگج که گوي فولادي
صيقلي به آن مي آويزند، از لوازم پادشاهي
است.)

ع: ...

وينه

کموک

[ل: کوه، شين]

ف: کبود، کوود، کوؤد.

ع: أَرَق، أَقْمَر، أَغْبَس، أَغْم، أَرَمَد، أَرِيد.

کموکه ويوون

[ل: رمش برونوي پيستي لمش به هزي کوترانوه.]

ف: کبودشدن، سياه شدن. (سياه شدن پوست
بدن از صدمه)

ع: اِزْرِيقاق، اِزْرِيقاق، قُرُوت، اِنْقِرَات، ثَقْرُه.

کموکي

ل: گنده. [ميرويه که. گنهي مپ.]

ف: کنه، گاوک. (کنه ي گوسفند)

ع: بُزَم، قُمَل.

کموکير

[ل: کنگير]

ف: کَفْگير، کَفْليز، کَفْليزَه، کَفْچليز،

کرکفير، أَرْدَن، أَرْدَن.

ع: مَنشَل، مِطْفَحَة، مِغْرَقَة، مِغْرَاقَة.

کموکيره

ل: شيريه نه. [سمرتان]

ف: شيرپنجه، هزار چشمه.

ع: سَرطَان.

کمول

ل: که لپوس. [فرو: بالاپوشي له پيټست دوررار.]

ف: کَوَل، کَبَل، پوستين، ديو جامه.

ع: فَر، مُسْتَقَة، دَلَق.

کموله

ل: کمرگ. (مزرگه کمرله) [کوه، شين]

ف: کبود، کوود.

ع: زَرَقَاء، أَرَق.

کموله

[ل: چپاي رورتمن (شاخي بي گيا و درخت که تنيا ببرد و

لمه.)]

ف: لُخْتِي. (کوه بي درخت و گياه که فقط سنگ

و ريگ باشد.)

ع: بُرَقَة، حَرَة.

کمومار

ل: کمرمار. [چوره مارنکي ميلووشينه.]

ف: کبودمار، مار کبود.

ع: أَرَقَم، عَسَوَد.

کموه

ل: کمرگ. [شين]

ف: کبود، کوود.

ع: أَرَق.

کموهر

ل: که‌ره‌گ، کار، زاخ، مەر، ژیرکەن. [زاخە (پناھێ شای
 که‌ مەژێ یا ناژێن له‌ با و باران دپارێزێت).]
 ف: کاوژێ، کاووی، آغل، گاز، کاشانه. (پناھگاہ
 در کوه که انسان یا حیوان را از باد و باران
 حفظ کند).

ع: قَلْع، لُحْج، وَجَر، وَلْجَة، مَغَارَة.
که‌وه‌رگ

[ل: کەر]

ف: گندنا، کالوخ، کَبَر، کۆز، کوار، تَره، ژبۆده.

ع: رکل، کُرَاث. (قِرط)
 وینه

که‌وه‌رگ

ل: که‌ره‌ر، کار، مەر، زاخ، ژیرکەن. [زاخە، کورد]

ف: گاز، کاووی، کاوژێ، آغل، کاشانه.

ع: مَغَارَة، قَلْع، وَجَر، وَلْجَة، لُحْج.
که‌وه‌رژ

ل: هەره‌ره‌ژ. [ره‌ژێ تەمره‌ژ].

ف: رۆز مه‌، مه‌روه‌، (رۆز مه‌ و بخار)

ع: مُعْتَم.

که‌وه‌یر

ل: ده‌شت. [چۆن (بیابانی فراوان و بی‌ئار و گۆرگیا).]

ف: گۆیر، کۆز. (دشت وسیع بی‌آب و علف)

ع: قاع، قَراج.

که‌وه‌یز

ل: که‌فیز. [کەفیز (پێوانه‌یه‌کی بنه‌واڕانگه‌) بۆ ده‌خڵ]

پێوان.

ف: کویر، کفیژ، کفیز، درون. (پیمانه‌ی معروف

است).

ع: قَفِيز.

که‌وه‌یز

[ل: ک: برنج - زبرد - ی ناروواستی کۆله‌کی ره‌شان که‌ له‌
 هاوان - ئارنگ - ده‌چیت].

ف: کویرژ. (برنج‌ه‌ی وسط ستون خیمه‌ که‌
 شبیه به‌ هاوان است).

ع: کَفِيز.

که‌وه‌یل

[ل: ک: کۆخ، کۆلیت، خانووی بچکۆلی یه‌لله‌چاره‌].

ف: کُلبه، کُلبک، کُرچه، کُریجه، کُریزه، کومه،
 خانه‌باغ.

ع: خَص، کُوخ، کاخ. (قُش، خِشایَة)

که‌هال

ل: بیهۆل، بیهه‌وه‌س. ته‌مه‌ل. [سست، ته‌وه‌زەل، ته‌مه‌ل]

ف: فَر غو، تن‌زده. تَنبَل.

ع: ثَقِيل، مُعْرِض، صَاد، طَنبَل، تَنبَل.

که‌هه‌ور

[ل: دارتکی ره‌ق و به‌قیمته‌].

ف: که‌ور. (چوبی است سخت و گرانبها).

ع: کَهر.

که‌هه‌نگ

ل: برک، کۆلنج. [نیشانی پشت و ناوشان]

ف: که‌نگ، کولنج، باد کُنجی.

ع: قَوْلنج.

که‌هیا

ل: گه‌ره، سه‌ردار. [خاوه‌ن‌شکۆ، پیتشه‌را]

ف: بزرگ، سردار.

ع: جَلِيل، مُبِيل، زَعِيم، سَيِّد.

که‌ی

ل: پاشا، شاهه‌نشا. [پادشا (وه‌ل: که‌یقوباد، که‌یغوسره‌).]

ف: کی، شاهه‌نشا، پادشاه بزرگ. (کیقباد،

کیخسرو...)

ع: کَی.
که‌ی؟

ل: چ وخت؟ [کام سات؟]

ف: کَی؟، چه‌گاه؟، چه‌هنگام؟

ع: مَی؟، آیان؟
که‌یان

ل: که‌یگه‌ل، گه‌وره‌گه‌ل. [پادشاگل]

ف: کَیان، بزرگان.

ع: سَلاطین.
که‌یان

ل: دنیا. [جیهان]

ف: کَیهان، جَهان، دُنیا.

ع: عالم، دُنیا.
که‌یانی

[ل: که‌ی نه‌بنمائی کئی] که‌ی بنمائی‌کی پاشایتی کزنی

تیران بورن.

ف: کِیانی. [از خانواده‌ی کیان]

ع: کَیانی.
که‌یانی

ل: دنیایی. [جیهانی]

ف: کِیهانی، جَهانی.

ع: دُنیوی.
که‌یف

ل: خوشی. [شادی، خوشحالی، زرق]

ف: کِیف، خوشی، شادی.

ع: نَشاط، سُرور، نَشاط.

که‌یفیه‌ت

ل: چلونی، چلنایی، چه‌بوگی. [چونیمتی]

ف: هزاینند، چگونگی.

ع: کِیفیة. حَقِیقة.

که‌یک

ل: کِیج. [تیج: میزوریه‌که].

ف: کَک.

ع: بُرغوث.

که‌یکف

[ل: کِیکف (درختیکی بنایانگه کوچک و نامرایی تری

لی درست ده‌کن.)]

ف: کِیکف، کَهِوک. (درختی است معروف که

قاشق و ادوات دیگر از آن سازند.)

ع: مَیس، قَیْقَب، کَهِوک.
که‌یکوا

ل: راویژان، کارزان. [خارن نزمورن، کارامه، لیزان (له

بنه‌تدا «که‌یقوباد» بسره، به‌پیدژی جادورگریش

ده‌لین.)]

ف: گاردان، چاره‌دان، فسونباز. پیرزن. (محرف

کیقباد است، پیرزن افسونباز را هم گویند.)

ع: مُدَبَّر، حَیال، مَکار. عَجَوزة.

که‌یل

ل: دلپی، پری، نالوز. [دلتنگ. تزی. توری]

ف: دلپَر، پُر، خَشمگین، خَشمناک.

ع: تَنَقُّ، مُتَمَلِّئ، مُتَعَفِّط.

که‌یل

ل: تیز. خه‌فته‌تیار. [برانبیری برسی. هروها: خمبار]

ف: سیر. اندوه‌گین.

ع: شَبِعم، مَهموم، مَهموم.

که‌یلان

ل: قه‌شنگ. زمریف، خوش‌نه‌نم. [جوان و لبار]

ف: شیک، قشنگ، خوشگل، خوش‌اندام.

ع: جَمِیلة، وَجِیة، حَسَناء. غَیلم. مَحَبُوبة. غانِیة.

که‌یین

ل: بهین. (کینیوین) [پهروندی]

ف: میانہ.

ع: بین، رابطہ، ارتباط.

کینیوین

ل: ناشانی. [پهروندی]

ف: آشنایی، میانہ.

ع: رابطہ، ارتباط.

کیوان

[ل: مساریہ کہ لہ کومہائی روزدا.]

ف: کیوان.

ع: زُحَل.

کیوانوو

[ل: کیوانوو. سلاری: کابان، کابانی ماں، کابانی نارایی.]

ف: خَدیش، کُڈبانو، بانو. (بانو، بانوی خانہ،

بانوی دہکده)

ع: خاتون، سَیْدَة.

کمیہان

ل: دنیا، کیان. [جیہان، گیتی، برونرو]

ف: جَہان، گیہان، گیہان....

ع: دُنیا، کون، عالم، غُرو، دَہر، کائنات.

کی

ل: دی. [کیتخوا] [لادی، نارایی (کیتخوا- خارن دی)]

ف: دہ، کد. (کدخدا)

ع: قَرِیَة.

کی

ل: کہ. (کناچہ کی، کَنیشک کہ) [پاشگریکہ نشانہ]

ناسراپرونہ، بڑ نافرمت بدکار دہریت.]

ف: ہ. (دخترہ)

ع: آل، اَلایَتَة.

کی؟

ل: چ کہس؟ [کی؟، کام کس؟]

ف: کی؟، چہ کس؟

ع: مَن؟، آی؟

کیستن

ل: ہمناردن. [ناردن، روانہ کردن (وشیدہ کی گزرائیہ).]

ف: فرستادن. (گورانی است.)

ع: ارسال، اعزام.

کیانا

ل: ہہنارد. ہہناردن. [نساردی. نساردن (وشیدہ کی

ہورامیہ).]

ف: فرستاد. فرستادن. (اورامی است)

ع: اَرْسَل، ارسال.

کیر

ل: با، باد، منم. [لمنز بایی برون منمن]

ف: باد، مَنی، مَنَم، خودپسندی.

ع: کیر، عَجَب، غُرو.

کیتہ-لیکھ [وشیدہ کی کرمایہ]. [کرمایہ است.]

کیتج

ل: کہ یک. [کیتج: میزوریہ کہ.]

ف: کَک.

ع: بُرغوث، قُدَة، طامر.

کیتفا-کیتفوا

کیتفوا

ل: کیتفا، قیتفا. [کونفا]

ف: کَدَخْدا، دہ خُدا.

ع: کاخِیَة، دِہخان، دِہقان.

کیر

[ل: نندامی نیرینہ.]

ف: کیر، چُر، چُل، چُک، چوک، فُر، زہ، خُرزہ،

خرازہ، سُختو، نیمور، اَبَر، خمدون، خمدان،

سَنگه، گروگان.

ع: نَكَر، رُب، اِیر، اِحلیل، تَحلیل، قَضیب، اَلْفِیَّة، اَلْفِیْنَة.

کیر

ك: کیه. [دنگی نورسین به قهلم زل].

ف: جیر. (صدای نوشتن)

ع: صَریر، صَرِیف.

کیر

ك: خَیت، خَدَت. [هیل، دیر]

ف: خَط.

ع: خَط.

کیرگفت

ك: کیرزل. [خاخی نغدامی نیرینی ناستور].

ف: فَنَجَر، فَنَجَرَه.

ع: ضَخیمُ القَضیب.

کیر که لکا

ك: کیل کاله کگا، گول بیسان. [کیر که له، که له: ره کیکه

لسر رهگی تورتن و له نار بیستاندا درویت و رشکی

ده کات.]

ف: گل بالیزگاه.

ع: وَرْدُ المَبْطَخَة.

کیره

ك: ریکه، جیه. [دنگی قهلم یا دنگی دان.]

ف: جیر جیر. (صدای قلم یا صدای دندان)

ع: صَرِیف، صَرِیر، رَشَق. عَلك، نَمِیْمَة.

کیره چهرینه

ك: چهرینه. [نغدامی نیرینی دسکرد.]

ف: سَعَتَر، چَرَمه، چَرَمینه، جیز چَنگ،

مَچا چَنگ، مَچا چَنگ، مَسما چَنگ، کیر کاشی.

ع: سَبِیْتَة.

کیس

ك: پیله، مه لِهاتن، مه لِهاتن. [نارسانی پورک.]

ف: پیله، برآمدن. (ورم کردن دندان)

ع: وَرَم.

کیس

ك: چرچ. [لُچ. (رهك: لُچ پورنی قالی).]

ف: کیس، کوس. (کیس شدن قالی مثلاً).

ع: تَقْبُض.

کیسه

[ك: تورره کی پچورک.]

ف: کیسه، کیسه، امیان.

ع: صُرَّة، بَدْرَة، کِیْسَة، کِیْس، هَمِیان.

کیسه بر

[ك: گورفانیر، پارمزر.]

ف: کیسه بُر، جیب بُر.

ع: طَرَار.

کیسه نه مکتو

ك: چالنه. [تورره کی پچورکی تورتن.]

ف: چَرَم دان.

ع: صَبِوَة، جَراب.

کیسه کیش

[ك: لَفکدر، خَدلَشَوَر (له گورماد).]

ف: کیسه کش. (در حمام)

ع: مُلَیف، نَلَاک، مُکِیس.

کیسه ل

ك: کاسه پشت. [کیس: گیاندارکی بناربانگه.]

ف: باخه، کَشَو، کَشَتوک، شیلونه، سنگ پشت،

کاسه پشت، لاک پشت.

ع: کَشَف، ضَهَر، غِلَم، سَلْطَاة.

وینه

کیسه ماس

[ک: تورره کی ماست.]

ف: کیسه ماست.

ع: ممصل.

کیسه و که مهر

[ک: جزره پشتینکی چرمه.]

ف: کمر کیسه، کیسه کمر.

ع: نطاق، منطقه.

وینه

کیسه‌ی چرمین

[ک: تورره کی بچوکی له چرم دروستکراو.]

ف: دولمیان.

ع: بَره، صُرّه.

کیسه‌ی هام

[ک: لَفک.]

ف: کیسه، کیسه‌ی حمام.

ع: لِف، لِفَه.

کیسه‌ی عشاری

ک: تورره که، درمندان. [جینگه درمان]

ف: تَبَنگو، تَبَنگو، کَکه دان، قَقه دان.

ع: جُوئه، رِبَعه.

کیسه‌ی قز

[ک: تورره کیل که بسمر قزیدا ده کیشن.]

ف: سر آغوش، سر آغوج، سراغج، سر تماچ.

(کیسه‌ای که زلف را در آن بندند.)

ع: صِقاع.

کیسه‌ی لیباس

[ک: تورره کیل که بسمر جلو بر گیدا ده کیشن هتا توزی

لی تنیشیت.)]

ک: جامانه.

ف: وُشَرک، وُشَرک، جامه دان. (کیسه‌ای که

لیباس در آن بندد تا گرد نگیرد.)

ع: مَلَبَسَة.

کیش

ک: جیر. [چیر، خَورگرتو، نَچِر]

ف: کَش، جیر.

ع: مَرین، لَین، مَقَمَد.

کیش

ک: گیر، زور، رفائن. [راکیشان، کیشهیز]

ف: کشایی، زور، زبایش.

ع: جاذبه.

کیش

ک: بدرین. [بدره گوغه، چتو هسینل (دارتک که گوغی

نستیزی پی ده گرن.)]

ف: دَنگ، (چوب جلو مجرای استخر)

ع: مَناع، مَناعه.

کیش

ک: تورکش، تیرکیش، تیردان. [هه گبی تیر.]

ف: تَرکَش، تیرکَش، خُوله، تیردان.

ع: جَعَبه، قَرَن، جَفیر، وَلَضه، کِنائَه، رِبَابه.

وینه-تورکش

کیش

ک: ناین. [دین، رتبار]

ف: کیش، آیین.

ع: دین، مَذهَب.

کیش

ک: کیشیان. [کیشران، درتژیرونی شتی لینگ (وک:]

کیشهانی هنگرین.)]

ف: کش، نخ دادن. (نخ دادن عسل مثلاً.)

ع: سَعَب، تَمَد.

کیش

ل: ره‌شتی، کیشاف، که‌شیده. [مشکی، شده]

ف: کَش‌یاف، رشتی.

ع: رَشْتی.

کیش

[ل: مه‌لکیشمر، راکیشمر، مه‌لگر: پاشگره. (دراپشمر

بکره، وه‌ل: قلیانکیش، جغاکیش.)]

ف: کَش، کَشنده. (صیغه‌ی فاعل است:

«قلیانکیش»، «جغاکیش» مثلاً.)

کیش

[ل: کیشمر (دراپشمر بکره، وه‌ل: ته‌لکیش.)]

ف: کَش، کَشنده، سَنج، سَنجنده. (صیغه‌ی

فاعل است: «ته‌لکیش».)

کیش - کیشمان

کیشاک

[ل: جیناو، رانار. نارِی نیشان‌دان. (نرو، نمر، تو ...)

ف: کَشاک.

ع: ضَمیر. اِشارَة.

کیشاکیش

ل: کیشه، کیشاکیش، کیشواکیش. [ناکوزکی]

ف: کَشاکش، کَشَمکش، کَشواکَش.

ع: تَماذ، تَماذد، تَنازع، تَماطل، تَسوَف. تَجاذب.

کیشان

[ل: راکیشان (وه‌ل: راکیشانی تناف.)]

ف: کَشیدن. (ریسمان مثلاً.)

ع: مَد، مَت، مَط، مَتر، مَتو، مَتی، مَطی، مَقط،

تَمدید. نَماذَة.

کیشان

[ل: مه‌لژین (وه‌ل: کیشانی قلیان.)]

ف: کَشیدن. (قلیان مثلاً.)

ع: اِسْتِنشاق.

کیشان

[ل: گوزانوه (وه‌ل: بارکیشان، کوزل‌کیشان.)]

ف: کَشیدن. (بار مثلاً.)

ع: حَمَل، نَقَل.

کیشان

ل: که‌ئن. [مه‌لکندن، دهره‌ئنان (وه‌ل: کیشانی دان یا

مه‌لکیشانی پوی بالنده.)]

ف: کَشیدن، کندن. (کَشیدن دندان یا پروبال

مرغ)

ع: نَتَخ، نَزَع، قَلَع.

کیشان

ل: دهرکیشان، دهره‌ارردن. [دهره‌ئنان، ناشکراکردن (وه‌ل:

مه‌لکیشانی ششیر له کیلان.)]

ف: کَشیدن، بَرکَشیدن، آختن، آهیختن،

بَرآهیختن، هوختن، یاختن، آهنگیدن،

برهنه‌کردن. (کَشیدن تیغ مثلاً از نیام.)

ع: سَل، تَضو، تَضی، اِصلات، اِسْتِلال، اِمْتِسال،

اِعتِفاق.

کیشان

[ل: راکیشان، خیش کردن (وه‌ل: خیش کردن بسر

زوریدا.)]

ف: کَشیدن. (برروی زمین)

ع: سَحَب.

کیشان

ل: هارردن. [راکیشان (پوو خَ هِئنان.)]

ف: کَشیدن. (کَشیدن به سوی خود)

ع: جَرَّ، جَذَب، جَلَب، عَتَل، جَبَذ، مَصر. قَوَد.

کیشان

ل: کیشانن، پهرائن، نیان. [لِئنان، سوارکردن، پهراندن‌ای

نیر له می.]]

ف: کُشتی، کشیدن، ایغری.

ع: ایداق، اِساب، اِزاء.

کیشان ← **کیشان**

کیشاف

ک: کیش، که شیده، رشتی. [مشکی، شده.]

ف: رشتی، کُشِاف.

ع: **رشتی**.

کیشک

ک: پاس، پاهوانی. [پاس گرتن، تیشک گرتن، چاردیزی]

ف: کشیک، پاس، پاسبانی، نگاهبانی، نگاهداری.

ع: حراسه، حفاظه، صیانه، مراقبه.

کیشکچی

ک: گشتی، پاهوان. [تیشکگر، پاسگر، حارس]

ف: کشیکچی، پاسبان، نگاهبان.

ع: جلواز، عَسَس، حارس، حافظ، مُسْتَحْفِظ،

مُراقِب، مُوافِق.

کیشکچی باشی

ف: کشیکچی باشی، پاسبان باشی. [ک: سرکیشک:

سرزکی تیشکگره کان.]

ع: رَئِیسُ الحُرَّاس، رَئِیسُ العَسَس.

کیشکی

ک: کیشه. (گورس کیشکی) [راکیشان]

ف: کشش، کشاکش، کشمکش.

ع: مُجَارَّة، مُعَادَّة، مُجَادَّة، تَجَار، تَعَاد، تَجَادِب. مَدَّ،

مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتِي، مَتَر، مَقَط، مَطِي.

کیشماکیش ← **کیشاکیش**

کیشمان

ک: کیش. (کیشمانی دا، کیشمانی هات.) [دریژکردن یا

دریژیرونی شتی جیر.]

ف: کش، کشش، کشیدن.

ع: مَدَّ، مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتِي، مَطَو، مَطِي، مَتَر، مَقَط.

تَمَدُّ، تَمَتَّت، تَمَطُّط، تَمَطِي، تَمَقُّط، ... لُزُوج.

کیشواکیش ← **کیشاکیش**

کیشه

ک: کیشان، نالت کیشان. [گراستنه]

ف: کشیدن، بَرَموز کشی.

ع: حَمَل.

کیشه

ک: که شه. [نیشانی هدلکشاویرونی بیت.]

ف: کُشه.

ع: مَدَّ. (٧)

کیشه ← **کیشاکیش**

کیش هان

[ک: کیشران و دریژیرون لَبر نرَمی یا لَینجی.]

ف: کش آمدن، غَزیدن.

ع: مُرَوَّة، لُدَوَّة، لُزُوجَة، تَمَدُّ ...

کیشه ک

ک: کیشال. [رانار، جینار. ناری نیشان دان (واک) نر، نهم،

تو.]

ف: کشاک. (او، این، تو ...)

ع: ضَمیر، إِشَارَة.

کیشه ویره

[ک: کیشان و بردن، هدلگرتن و گراستنه. ناکزکی]

ف: کشیدن و بردن.

ع: جَرَّ و أَخَذ، حَمَل و نَقَلَ.

کیشیاگ

[ک: هدلکیشراو. کشار. دریژ]

ف: یازیده، آهازیده، آهته، آخته، آهخته،

آهیخته، کشیده شده.

ع: مُسَلَّ، مُنَدَلِق، مُمَدَّد، مَمْدود، مَجْرور، طَوِيل.

کیشیاگ

[ک: به ترازو کیشراو.]

ف: سنجیده، کشیده شده.

ع: موزون.

کیشیان

[ک: خشان یا درژیرونی شتیک که دیتورهیلد.]

ف: کشیده شدن، دویدن.

ع: تَمَدُّ، تَمَطُّط، تَمَطِّي... لُجُوج. رُحُوف، اِنْسِيَاب.

کیشیان

ل: بهر زهریرون، بالا کردن. [درژیرونی، هملکشان

(گمشدنی رولک).]

ف: یازیدن، بالیدن. (نمو کردن نباتات)

ع: نُمو، نَماء، اِنْتِماء، زُكُو، سُمُو، زُخُور.

کیشیان

ل: دهرهاتن. [هملکیشران، هاتندمری شمشیر له کیلان.]

ف: کشیده شدن، بیرون آمدن، در آمدن،

آهیخته شدن. (تبغ از نیام)

ع: دُلُوق، اِنْدِلَاق، اِنْسِلَال.

کیشیان

ل: خشیان. خلیسکیان. [خشان. خلیسکان (بسر

زوریدا).]

ف: کشیده شدن. (بر روی زمین)

ع: اِنْسِحَاب، اِنْجِرَار.

کیف

ل: کیف. چه خامخادان. [جزدان. جانتای بچولک. تروره که یا

برگی چرمین که شتی تیدا هلد، گیدرت.]

ف: کیف. بُلَغُشْتَه.

ع: کِنَف، خَرِیطة.

وینه

کیف

ل: کهش. کهژ. کوز. کار. چیا. همد، همده بان. کیر.

[کار]

ف: کوه، کوب، پُج، پُژم، شاخ، شَخ.

ع: جَبَل، طُود، طُور، عَلم.

کینف ناله شفشان

ل: کینف ناگریار، کینف ناگریزان، کینف ناگریژین. [گریکان]

ف: کوه آتش فشان، کوه آسند.

ع: بُرکان، جَبَلُ النار.

وینه

کیشان

[ل: فیشکاندن (فیشکه کردن وک مار یا کیسل).]

ف: فوت کردن. (مانند مار یا سنگ پشت فوت

کردن)

ع: فَحِیح، فَحِیخ، اِکْهَاء، کَهْکَهَة.

کیفایه ت

ل: پلپا، دهسپل، عورزه. [لینها توری، لینوشارویی]

ف: شایستگی، برازندگی.

ع: کَفَايَة، لِيَاقَة.

کیفایه ت

ل: رسایی، که فانی، بهش کردن. [پیاگدین بسریرون

پراریرون]

ف: رسایی، بستندگی، بس بودن، رسایی کردن،

کفاف بودن.

ع: کَفَايَة، کَفَاف.

کینفیر

ل: کینفیه کیف. [شاخه شاخ (رنگی شاخ گرتنبر).]

ف: کوه بَر، کوه به کوه. (رفتن از کوه)

ع: تَجَبَّل.

کینفسار- کینفسان

کینفسان

ل: کینفسار، کوزار. [ناو چیا، چیا زور]

ف: کوهستان، کهستان، کوهسار، کهسار،
کوهپایه، شاخسار.

ع: صَخْر، صَخِر، قَلِي، جِبَال، قِلال.
کیفه

[ل: فیشکه، هاژد، خسه (دنگی کیسل، دنگی با، دنگی
جلویرگی تازه.)]

ف: فوت، سوت، (صدای لاک پشت، صدای باد،
صدای لباس تازه)

ع: فُحیح، فُخِیح.
کیفه کیف

[ل: فیشکفیشک، هاژه هاژ، خشمخش (دوبار مرونه کس
لبر ززوری نیستی.)]

ف: فوت کنان، فوت، (تکرار برای تکثیر است.)

ع: مُتْکَهکْهْ، کَهکْهْ، فُحیح، فُخِیح.
کیفی

[ل: کیری، هردی، دشتی]

ف: کوهی، دشتی.

ع: جَبَلِي، وَحْش، وَحْشِي، بَرِي.
کیل

ل: کوچک قهور، [بهردی قبر].

ف: سنگ کور.

ع: رُجْمَة.

ویننه میه.

کیلان

ل: قِرْلان، قَابَلُوخ، [کالان]

ف: نیام، چخ، میان.

ع: غَلاف، قِرَاب، جِرَاب، غِمَد، جَفَن، خِلَة.

کیل کاله ککا

ل: گول بیستان، [کیرکه نه، که نه]

ف: گُل پالیز.

ع: وَرْد المَبْطَخ.
کیله

ل: کهریژ، قه فیز، پیوانه. [قه فیز: پیوانه به کی دانورته به.]
ف: کیله، کَفیز، کَوِیژ، پیماننه.

ع: قَفِیز.
کیلان ← کیلان
کیلان

ل: کاشتن، کیلان. [کیلانن، چاندن]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: نَرَع.
کیله

ل: بکیلگه. [زمریوزار]

ف: خَوید، کشت زار.

ع: مَزْرَعَة، حَقْل.

کیلیک

ل: ویشیگ، داره شیگه. [کینراو، چینراو]

ف: خَوید، کِشت، کِشته، کاشته، کاشته شده،
پاشیده شده.

ع: مَزْدَوخ.

کیم

ل: چلک، زروخ. [نورده له برین دیت جگه له خوئن.]

ف: خم، خیم، ریم، ستیم، چرک.

ع: قَبیح، صَدید.

کیمخوا

ل: پدروا، بالک. (کیمخوای ناخوین.) [سام، بیم، خوف]

ف: پُروا، باک، بیم، ترس. (پروا نمی کند.)

ع: اِعْبَاء، اِعْتِنَاء، خَوْف.

کیمیا

ل: ته لا دورس کردن. [زانستیکه. همره ها: نیکسیر:

ماده به که جاران به تمام برون می پی یکن به زیر.]

ف: کیمیا، طلا ساختن.

ع: کیمیا.

کین

ل: قین، کینه. [رق]

ف: خشم، کین، کینه، ستیز، سرول.

ع: حقد، غیظ، غضب، قهر.

کینایه

ل: هینا، گوشه، درکه، جده‌نگ. [نیدیم، ناماژ]

ف: سیم، کوس، پر خیده، گوشه، سربسته،

دندش.

ع: کنایه، رمز، ایماء، اشاره، تعریض.

کینه ← کین

کینه‌جویی

ل: قین‌کردن. [رق له دن مه‌لگرتن.]

ف: کینه‌جویی، کینه‌توزی، ستیز کردن.

ع: انتقام.

کتو ← کیف

کیه

ل: چیه، پزیه. [لوتکه]

ف: بالا، سبکاد.

ع: قُله، قُمه، نرو، سرا، شَعَقَة.

کیه؟

[ل: کینه؟]

ف: کیه؟، کیست؟

ع: مَن؟، مَن هُو؟

گ

ک

ک: گشت. (گ لای، گ جزئی) [مسموع (به تنبیا به کار ناهینریت.)]

ف: همه. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: کُل.

کا

ک: روخت، دم، زهمان. [سات، کات]

ف: گاه، گه، هنگام، زم، زمان.

ع: وقت، حین، فصل، زمان.

کا

ک: جینگ. (پهرتگا، سه نیرگا) [پاشگریکه مانای شورین

دهدات.]

ف: گاه، گه، جا.

ع: محل، مکان.

کا

ک: چیلی نیر.

ف: گاو، گاب، غاو، سهر.

ع: ثور، بقر، قینس. فرد، فارد.

وینه

گا جفت

ک: جفت. [گاجورت]

ف: ورزاو، گاو جفت.

ع: نُحَّة، فَدَ، فَرَد، عَوامِل. (فَدان - فردان) وینه

کا چال

ک: چاله گهره، گهره چال. [قرلکی گهره و قورل.]

ف: گاوچاه، چاه بزرگ.

ع: رَس، بِشَر عَظِيم.

کا دانه

ک: کزن.]

ف: گاودانه.

ع: شَحْدان، قَرطمان، حَبَّ البَقَر.

وینه

کا دمه

ک: گادمه (گیایه کی بناریانگه) بز درمان دهشیت.]

ف: گاودمه. (علفی است معروف.)

ع: ...

وینه

گار

ک: پاشگریکه. (نیشانی بکریشه «کر: ستمگار»

ستمکر»، به تنبیا به کار ناهینریت.)]

ف: گار، گر. (خداوندگار)، (علامت فاعل هم

هست؛ ستمگار، تنها استعمال نمی شود.)

ع: ۱. (ظالم)

گزارام

ك: گالوك، ته‌ياخ. [تيلآ (دارتاك كه گاكمل ر گویدریژی

بی‌لنده‌خربن.)]

ف: خواز، گواز، گوازه، گواز، گوازه، خرگواز،

کزایش، شنگینه، غباره. (چوبی كه الاغ و گاوآن

را با آن می‌رانند.)

ع: مطرد.

کاراش

ك: گاره‌گار کردن. (مامر) [ده‌نگدنگ‌کردنی مریشك كه

هیلكه ده‌كات.]

ف: كراجیدن، قُدق‌کردن، قُغ‌قُغ‌کردن،

قوغ‌قوغ‌کردن.

ع: قوق، قوقآه، قیقاء، غِرغِرَه، بَقَبَقَه.

کاره‌گار

[ك: ده‌نگدنگی مریشك.]

ف: كُراج، كُراج، قُدقُد، قُغ‌قُغ، قوغ‌قوغ. (صدای

قدقد کردن مرغ)

ع: قوقآه، قَر، قَریر، قُوق، قیقاء، اِنقاض، نَقیق،

نَقْنَقَه، بَقَبَقَه، غِرغِرَه.

گاز

ك: قهپ. [قبال]

ف: گاز، شُخود، دندان گرفتن.

ع: عَض، نَهِش، نَشط، ضَعَم، اَزَم، كَدَم، لَسع، نَقَر،

نَسِر، زَر.

گاز

[ك: نامرزی بزمار هه‌لکیشان.]

ف: گاز، ماشه، ماشرَز.

ع: مِقَطع، مَلَقَط، كَلَبَتان.

وینه—كه بیه‌تین

گاز

ك: بوخار. [بُوق، بَزخ، تَم، هَلَم]

ف: گاز، بُخار، جوهر آتش.

ع: بُخار، غاز.

گازگرتن

ك: قهپ‌گرتن. [قبال لیگرتن]

ف: شُخودن، خُشانیدن، خُسانیدن، گازگرفتن،

دندان گرفتن.

ع: عَض، سَن، كَدَم، اَزَم، لَسع، ضَعَم، تَنییب، نَهِش،

نَشط....

گازن

[ك: شغره: نامرانیکی چهره‌پینه.]

ف: گاهَزَن، گَهَزَن، نَشغَرده.

ع: شغَرَه، اِزَمیل، نَرَب.

گازور

[ك: بهییز (هیزی بی‌دَرز، هیزی سرشتی).]

ف: گازوَرور. (زور بی‌ورزش)

ع: قُوَه فِطْرِیَه، قُوَه طَبِیعیَه.

كاسن—كلاه‌سن

كاسنوق

ك: یه‌غدان، یه‌غدان. [سنوقی گمرد.]

ف: یخدان، گاو‌صندوق.

ع: صُوان، صِیان، تَخَت، تابوت.

گافور

ك: گاتِران. [گاتِر: نموشی گامردن.]

ف: یوت، گامویری.

ع: سُواف، جارف، وِباء الثَّور.

گافران—گافور

گافور

[ك: دوایین مانگی پاییز كه ناری کانیاوه‌كان كم

ده‌كمن.]

ف: آذر. (آخر ماه پاییز که آب چشمه‌ها کم می‌شود).

ع: قوس.

گاکوتر

[ک: گابل: (جوزه کزتریکی همدیه که زور گهریه.)]

ف: کفترکوهی. (نوعی از کبوتر کوهی است که خیلی درشت است).

ع: یماعه.

گاکوجک

[ک: گابرد (بردی گمره.)]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: جندل، صخر.

گاکینی

ک: گهرزن. (کله‌کیزی)

ف: گوزن، گاو کوهی.

ع: ایل، عین، ذب.

وینه

ککا

ک: جارجار. (مندی کات، بری رخت).

ف: گاه‌گاه.

ع: احياناً، بعض حين، غباً.

گاکوپر

ک: قهر. (قهری گهره که گزپچه - نه‌لحد - ی تندا

همده‌کنن.)

ف: گاوگور. (گور بزرگ که لحدرا توی آن حفر

می‌کنند.)

ع: ضربیح، رمس، جدث.

گاکهل

[ک: کزملی گا و چیل.]

ف: گاوگله، گاباره، گاواره، گوواره.

ع: صوار، صُبابه، ثیران.

گاکله

گاکتیره

[ک: گای خرم‌ان کوتان.]

ف: گاو خرمن‌کوبی.

ع: بَقَرُ الدَّوس.

گاليسكه

ک: ته‌خت روان. [عمره‌بانی گواستنه‌ره که نسیپ

رایده‌کیشیت.]

ف: کالسکه، تخت روان.

ع: سَيَّارَة، عَرَبَة، عَرَبَانَة.

وینه

کال

[ک: هرزن‌تاله]

ف: آرزن، گال، پگین، شوشو، کیخُرس، گاوریس.

ع: دُخن، مُجاج، چاورس.

وینه

کال

ک: گاله، قسه. (گودگان) [قسه‌کردنی مندان.]

ف: سخن. (حرف زدن بچه)

ع: غَنِين، غَنَفْتَة، تَكَلَم.

کالنه

ک: گپ، گمه، شوخی. [جندنگ]

ف: گپ، گنگل، شوخی، گراف.

ع: هَزَل، دَد، مَزاح، لَعِب، دَعِب، دُعَابَة، عِبَث.

کال‌دان

ک: هان‌دان. [روژاندن، دندان]

ف: آغاییدن.

ع: تَحْرِيك، تَحْرِيش، اغراء.

گالوش

ک: کمرکوش. [کمرشی لاستیک.]

ف: خَرَكُش، خَارَكُش، چیدار، چیدان، چیدان،
لُخا، لُخت، سَرْموزه. (گالش)

ع: مُوق، جُرْمُوق، خُف، کالوش.
کالوک

ل: گارام. [تیلّا]

ف: خواز، گواز، گَواز، خَرگَواز، گَواز، گَوازه...

ع: مَطَرَد، مَنَسَا، مَنَسَا.

کالوک پشت کرن

[ل: گالوک خسته سر پشت و گرتنی به هر دو دست.]

ف: گَواز پشت گرفتن.

ع: تَشُج.

کاله

ل: گال، قسه، گردگال. [پدیین، ناخارتن (ی مندا)،]

ف: سَخَن، گُفتار، نوله، گفتگو.

ع: تَكَلُم، مَحَبَّة، غَنین.

کاله بهنگ

[ل: گیاهه که خواردنی سره گیزه دینیت.]

ف: گال بَنگ. (علفی است که خوردن آن

سرگیجه می آورد.)

ع: ...

کالینه

[ل: نانی هرزن.]

ف: نان ارزن.

ع: خُبْرُ الدُّخَن.

گامیش

[ل: گامروش]

ف: گامیش، گامویش.

ع: جاموس.

وینه

کان

ل: جفت بورن، جفتی، پدیین. [جوتبورنی نیر و می.]

ف: جالش، چالش، سَکند، مَرز، نیوتش، آمیز،

آمیزه، آمیز، آمیزه، آمیغ، آمیغه، آمیزش،

جُفت شدن، جُفت گیری، جفتی کردن.

ع: نیک، وِطّا، جِماع، سِفاد، مَسافَدَة، مَباشَرَة.

کان هرام

ل: پدیین. [زینا: جوتبورنی ناروا.]

ف: جهمرز.

ع: زِنا، سِفاح، فِجار.

کاندهر

ل: جنه، حیز. [قنجه، سوزانی. تورندر]

ف: جنده، کُسده. کونده.

ع: قَحْبَة، فاحِشَة. مابون.

کانکر

[ل: نیلاکه کر]

ف: جالشگر، مرزگر.

ع: ناکی، واطین.

کاواره

ل: بيشکه. [لاناك]

ف: گهواره.

ع: مَهْد.

وینه—بیشک

کاوان

ل: گالهرپین. [شوانی گاربان.]

ف: گاوبان، پاده بان، گویان، گواره بان، گوباره بان،

گواره وان، گوواره بان، گواره بان، گواره وان.

ع: خَلِی، بَقَار، سَرَج.

کاوانی

ل: سَرِیژ، ریشوله. [باتنده یه کی بناربانگه.]

ف: سار، سازک، سارَج، سارچه، ساری، ساسَر.

سوران، سویدی، هزارستان، سار سیاه.

ع: دُنُور، شُحور، هُزار.

وینه

گاور

ک: گور، ناگره‌رُس. [زردمشتی، پدیروی زردمشت.]

ف: گُبر، آتش پرست.

ع: مَجوس، عبدالنار.

گاوین

ک: مَه‌شکه. [مَشکمی گمره که له پینستی گویره که

دروست ده‌کرت.]

ف: مَشک. (مَشک بزرگ که از پوست گوساله

می‌سازند.)

ع: رَق.

گاوِه

ک: کوزی. [ده‌فری زلی سواکت بز نارتیکردن.]

ف: کوزه.

ع: راقود.

وینه میه.

گاولکی

ک: چواره‌سویا. [گاگولگی (روشتنی مندان به دست و

پی.)]

ف: غَر، غِیژ، لوک، خیز، غَزیدن، غِیژیدن،

خیزیدن. (راه رفتن بچه با دست و پا)

ع: حَبُو، رُحُوف، رَحْفان، دُییب. حَبو.

گاوِه‌خان

[ک: نندازه‌یَلک زوی که جورته‌گایَلک له رُژتکدا

ده‌یکیلن «۳۳×۳۳» نریکی هزارگزی چوارگوشه.]

ف: گاوخان. (مقداری زمین که یک جفت گاو در

یک روز آن شخم ببرد «۳۳×۳۳» تقریباً هزار

ذرع مربع.)

ع: جَرِب.

گاوِه‌زوان

ک: گُزِرِوان. [گیاه که بز دهرمان ده‌شیت.]

ف: گاوزبان، آنوپا، قَریر.

ع: حَمَم، كَحَلَاء، كُحَيَلَاء، لِسَانُ الثَّور.

وینه میه.

گاوِه‌سن

ک: گاسن، هیش. [ناسنی نورکتیژی تایست که زوی

پی‌ده‌کینن.]

ف: سَپار، هیش، خیش، خِیج، گاو‌آهن،

آهن‌جُفت.

ع: سِنَّة، سِنَّة، لُؤْمَة، مان، مَيْكَة، مِحراث.

گاوِه‌سر

ک: گاوسر، تَیزِر. [گُزِیالَنک که سره‌کی له سری گا

ده‌جیت.]

ف: گاوسر، گاوسار. (گُزِز گاوسار)

ع: رَأْسُ الْبَقَر.

وینه

گاوِه‌سر

ک: سرکهنه. [له کونی دیواره‌گا دِیستَن به سری

تاوانباروه تا ملی هه‌لک‌نیت.]

ف: گاوسر. (از سوراخ دیوار گاو به گردن مقصر

می‌بندند تا سر او را بکند.)

ع: ...

گاوِه‌کی

[ک: جُزه ناسرپَنکه. (ناسرپی گاره‌کی.)]

ف: گاوک، گاوکی. (آستر گاوکی)

ع: بَقَرِی.

کله

ک: گا، وهخت. [سات، کات]

ف: گاه، گَہ، زَمان.

ع: حین، وقت.

گاهگاہی

ل: گاہگاہی، جارجار. [هندی کات، بری وخت]

ف: گاهگاہی.

ع: بعض حین.

کاهہی

ل: گاس، شاید. [لوانیہ]

ف: شاید، گاه هست.

ع: عسی، یُمكن، یَحْتَمِلُ.

کاهی

ل: گاہی، بری جار. [هندی کات]

ف: گاہی.

ع: وقتاً، حیناً، بعض حین.

کینہہ

[ل: دارنکہ دیکمن بہ کونی «تیرہیش» دا ہتا توند

بیٹا.]

ف: گیرہ. (چوبی کہ بہ سوراخ سر «تیرہیش»

فروبرند تا گیر شود.)

ع: ضامۃ.

وینہ ← **یروق**

کین

ل: لپیہرین، کہلدان. [نیلاکہ کردن]

ف: گادن، گاییدن، سکندن، جالییدن، چالییدن،

موزیدن، کردن.

ع: نیک، وِطَا، مَطَا، وقاع، سِفَاد، زِئَاء، زِنی،

مُباشرة، غصب، جماع.

کت

ل: قوت، قنج، تولومہ، گمرہ. [زق، قیت، زل]

ف: کُت، گُتہ، گُندہ، برجستہ، قُلُنْبہ، بزرگ.

ع: ناتی، مُبَرَز، شاخص، مُشَخَّص، مُتَعین.

کت

ل: سفت، بہر. [رہتی یہ کپارچہ.]

ف: سفت، رُفت، یک پارچہ.

ع: صَمَد، مُصید، مُصمِت، مُبرم، مُحکم.

کت

ل: ویسان، ورینگ. [روچان، نوزرہ]

ف: ایست، آرام.

ع: وقفۃ، مکت.

کتلی

ل: کوتایی، برلونی. [زہتی، قیتی]

ف: بلندی، برجستگی.

ع: نُتوہ، اِرْتِفاع.

کتہ

ل: قوتہ، قنجدہ. [زہتی لہ دور دیار.]

ف: گُتہ، گُندہ، برجستہ.

ع: نائی، شاخص، بارز، مُتَعین.

کتہ کوچک

ل: قہلہ. [کاشمیر، گاہرہ]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: دُمْلوک.

کے جُور

ل: گشتجزر. [ہمسرو چشتیک]

ف: ہمہ جور.

ع: کُل نوع، کُل نحو.

کچی ← **کراس** [رومیکی ہورامیہ.] [اورامی است.]

کچک

ل: بوچکہ لہ، بوچکہ لاثہ. [بچرک]

ف: کیچ، کیچک، کوچک، کوچلو.

ع: صغیر.

گدی

ل: بزَن. [ناژدیکگی بنا برانگه. (خوازیه).]

ف: بُز، گُدی. (استعاره است).

ع: مَعز.

گدی گدی

[ل: رشی لواندنوی بزنه.]

ف: گُدگدی، بُج بُج، پُچ پُچ، پُژپُژ. (کلمه‌ی نوازش

کردن بز است).

ع: ذَره ذَره. عَتَعَت، نَبِیب، اِنقَاض. مَماَه.

گِ

ل: تار، کلپه، بَلِیسه. [گریه، بلِیزه]

ف: زبانه، تاب، شوله، سوزش، خُذَره، تَف.

ع: شُعَله، لُهبِیب، شَرَر، حَدم، لُطی، لِسَانه.

وینه—م

گِ

ل: زرب، گِریاک. [زبری دنگ، گِریای دنگ (دنگی

گِ)]

ف: گرفته، زبر. (صدای گرفته، صدای زبر)

ع: صَحَل، حَشَن، غَلِیظ. فَهَوَ، اَبِج، اَجَش، اَمَحَل،

اَصَحَل، فَحفَاح.

گِ

ل: هالار، گِرمی. [تین، گِرمایی]

ف: گِرمی، آلاو.

ع: خَرارَه، وَهَج، شَرَر.

گِرالک

[ل: گیایه‌کی ساقمتباریکه له کاتی وشلبروندا سپی

دبیت) و بز سورتانن به کار دیت.]

ف: درمه، غِرَفَج، گِرَفَج، کُرَفَج، آتشگیره. (علفی

است با ساق‌های باریک که هنگام خشکیدن

سفید می‌شود).

ع: اَبو سَرِیع.

گِرامفون

ل: دسگای نالواز. [سنوکه‌نالواز: نامرآتکی تاییستی

لندانبوی دهنگی تو مارکراوه.]

ف: دستگاه آواز.

ع: گِرامافون، قِرامافون.

گِران

[ل: بفرخ]

ف: گِران، ساریس، اَرجمَند، اَرجدار، بهادار،

گِران‌بها، بېش‌بها، گِران‌مایه.

ع: شَعین، نَفِیس، غالی، غَلِی.

گِران

ل: سه‌نگین. [قورس]

ف: گِران، سنگین.

ع: وَزین، ثَقِیل.

گِرانجان

ل: گیانه‌خت، گِران‌فرزَش. [خوینتال، رهاقورس.

مروها: کسینک که شت له نرخی نلایی به گِرانتر

ده‌فرزِشِت.]

ف: گِران‌جان، گِران‌فروش.

ع: مُغلی، وَغَال، لَخِیم، لَخْمَه.

گِران‌کردن

[ل: بردن‌سرموی نرخی شتوملهک.]

ف: گِران‌کردن.

ع: اغْلاء.

گِرانه‌تی

ل: سده‌مر. [کوتیه‌ی (گِران‌تا)]

ف: تَب تَبَر. (تَب لازم)

ع: مُطِیقَه.

گِراوه

[ك: دورگه]

ف: جز، بيله، آداك، خواست.

ع: جَزِيْرَة.

وینه—جَمَزِيْرَة

گريه

ك: كله، بَلَيْسَة. [گريه (دهنگی هه‌لگرساني ناگر).]

ف: گُرَب. (صدای روشن شدن آتش)

ع: الْتِهَاب، كَلْحَبَة.

گرفت

ك: پيارزك. [پرياسكه، پريسكه، بوخپهي بهورك.]

ف: پيِرزه.

ع: صَوْرَة.

گرفته

ك: گردكه، گِرْمُولَه. [گونك، گونكه، ننگوتك (بۆ نمونه:

به‌شيكی كم له هور).]

ف: تيكه، گلوله. (يك تيكه‌ی كوچك از خمير

مثلاً.)

ع: شَوْبَة. فِدْرَة، كُعبَة.

گرتن

ك: سه‌نن. [خستنه‌وامشت، وه‌گرتن.]

ف: گرفتن، ستاندن. پذيرفتن.

ع: أَخَذَ، قَبَضَ، عَصَبَ، قَبُولَ، تَنَاوَلَ، اِمْسَاكَ.

گرتن

ك: نيگاداشتن، دواخ‌کردن. [ده‌ستبه‌رداگرتن.

بندکردن]

ف: گرفتن، دستگير کردن، نگاه‌داشتن.

ع: ضَبَطَ، أَخَذَ، اِمْسَاكَ، حَبَسَ، سَجَنَ، تَوَقَّفَ.

تقييد. قَبَضَ.

گرتن

[ك: بندکردنی بالتده يا گيانداري سل.].]

ف: گرفتن. (گرفتن پرنده يا حيوان رموك)

ع: ثور.

گرتن

ك: ته‌پاښ. [ناختن (وهك: خيینی كون).]

ف: گرفتن. (سوراخ مثلاً.)

ع: سَدَّ، رَدَمَ.

گرتن

[ك: ده‌ستبه‌رداگرتن (گرتنی قه‌لا يا رلاتينك).]

ف: گرفتن. (گرفتن قلعه يا كشور)

ع: فَتَحَ، اِفْتَتَاحَ، تَسَخَّرَ.

گرتن

[ك: قرتاندن (وهك: نيتۆك‌کردن).]

ف: گرفتن. (ناخن مثلاً.)

ع: قَتَمَ.

گرتن

ك: زخم‌کردن. [بريندارکردن (وهك ثه‌وي زين پشتی ناسپ

بريندار بكات).]

ف: گرفتن، زخم‌کردن. (گرفتن زين، پشت اسپ

را)

ع: عَقَرَ، اِلْحَاحَ.

گرتن

ك: گرتانن. [جی‌کردنه‌وه]

ف: گرفتن، گُندجاندن، گُندجایش دادن.

ع: وَسَعَ، ضَمَمَ.

گرتنه‌وه

[ك: گرتنی شتی هارترار. (وهك ثه‌وي به‌نا خشتی

كرتکاری خشت‌ه‌ارتر بگرتنه‌وه).]

ف: گرفتن. (گرفتن بَنَّا آجر را از خشت انداز

مثلاً.)

ع: أَخَذَ.

گرتنموه

ل: فِسانن، فراهه‌م هارودن. [تراو‌گرتنموه و تینکل‌کردن]

(وله: گرتنموی قور و غنه.)

ف: خپساندن، خپسانیدن، فراهه‌م کردن. (گل،

حنا مثلاً.)

ع: نَقَع. تَهِیَنَة.

گرتنموه

ل: گرتن. [دست خستنموی راکردو (وله: گرتنموی

نسب.)]

ف: گرتن، بازگرتن. (اسب مثلاً.)

ع: ضَبَط، ثَوْر.

گرتنموه

[ل: لابرډن، هلگرتن (وله: گرتنموی زین له نسب.)]

ف: برداشتن، بازکردن. (باز کردن زین از اسب

مثلاً.)

ع: اِجْفاء. (مهموز اللام)

گرتنموه

ل: پاک کردن، جیاوه کردن، لیکردنموه. [جیاکردنموه (وله

گرتنموی پیستی درخت یا پیستی خیار.)]

ف: بازکردن، جداکردن، پاککردن. (جدا کردن

پوست از درخت یا از خیار مثلاً.)

ع: شَذَب، قَشَر، حَسَر، قَلَف، نَزَع، كَشَط. سَحَي.

گرو

ل: خرت، خړ، چهرخی. [بازنهی، گوزین]

ف: گرد، لَنبِه، غُنْد، غُنْدِه، گوی، گلوله.

ع: مَخْروط، مُدَوَّر، مَلْعَم، كُرَة، كُرْوِي.

گرو

ل: جهم، خړ، گلیر. [کز]

ف: گرد، کود، غُنْد، فراهه‌م.

ع: مَجْموع، مُجْتَمِع.

گرو

ل: قهره، قهره‌خه. (گردک‌فتن) [تورخن]

ف: گرد، پیرامون.

ع: حَوْل، دَوَر. تَصَدِّي، مُبَاشَرَة.

گرو

ل: ته‌پ، ته‌پ‌لکه. [گرد، گرده‌لکه]

ف: تَپِه، پُشته، بَر‌نَدک.

ع: قَل، رِبْوَة، أَكْمَة.

گرداو

ل: گنج، گنجار، گیتزار.

ف: گرداب.

ع: لُجَّة، خُبَّة، دُر‌دور.

گروده‌با

ل: گه‌رده‌لول، گینجه‌با. [گروده‌با، گیتزه‌توکه]

ف: دوله، ستونه، گردباد، دیوباد، سنگ‌دوله.

ع: نَوَجَة، خَجُوج، زَوْبَعَة، اِعْصار.

گروده‌بیر

[ل: (مشاری باریک.)]

ف: گروده‌بیر، بَیْرَم. (اره‌ی باریک)

ع: مِشْمار، بَیْرَم.

گروده‌کان

ل: گوز. [گروه‌کان: بیری دارگوز.]

ف: گردو.

ع: جَوَز.

گروده‌له

ل: خشته‌ک. [گروزل، گروزله (سرودی تیرینج)]

ف: سوزه، سوژه، سوچه، خسته، خشتک،

بَغْلَک. (بالای تیریز)

ع: لِبْنَة.

گروته

گرددله

ك: ورده له، جگه. [جومگى دست و پى.]

ف: پك، بَند. (بند دست و پا)

ع: بُرْجُم، مِفْصَل.

گرددواری

ك: گرددویرون، جه پسون، جه مەرویرون. [كۆبرونەوه،

خړیرونه]

ف: گردشدن، گرد آمدن. گرد آوری.

ع: جَمْع، تَجْمَع. تَحْصُل.

گرددویروون

ك: جه مەرویرون، گلێرویروون، خړیرون، كۆیرون، گەل یەستن،

مرژیانهوه. [خړیرونه، كۆچرون]

ف: گردشدن، گرد آمدن.

ع: تَجْمَع، اِجْتِمَاع، اِزْدِحَام، اِحْتِفَال، تَكَاثُف. اِنْطِواء.

گرددوکردن

ك: گلێروکردن، جه مەروکردن، خړکردن. ماشینهوه،

هەلگرتن. یه کهوتیان. [كۆکردنوه، خړکردنوه. پێکەوتەنان،

خستەسەرێك]

ف: گردکردن، فراهم کردن، به هم رسانیدن.

اندوختن، برداشتن، نگاه داشتن، ألفاختن،

ألفاختن، ألفغدن، ألفنجیدن.

ع: جَمْع، لَمْ، ضَمَّ. تَكْتِيل، تَضْيِیر، تَدْبِیل. تَحْصِیل.

اِقْتِنَاء. كَبْكَبَة.

گرددوکردن

ك: خړته وکردن، گلێروکردن، خلیروکردن. [خړکردن،

تۆزێل کردن]

ف: گردکردن، غنده کردن، گلوله کردن.

ع: خَرَط، تَدْوِیر، تَكْوِیر.

گردي-گشت

گرديسه

ك: سه ره گه رانن، گه ریان. [به‌داداچوون، پشکنین]

ف: گشتن، گردیدن، جُستجو.

ع: تَفَحُّص، تَجَسُّس، اِلْتِمَاس.

گرز

ك: گز. [لورل، لینگالار]

ف: گُرس، گُرسه، ژولیده، پیچیده.

ع: مُجَعَّد، مُنْقَبِض.

گرز

ك: دژ، دژ، دانه‌نگ. [خەمبار، كز]

ف: افسرده، غمگین.

ع: مَلُول، مَهْمُوم.

گرس

ك: سفت. [توند و لینگه‌سپار (وهك: زوی پتو).]

ف: رُس. (زمین سفت مثلاً)

ع: غَلِیظ، مُنْجَعِد، مُتَعَقِد.

گرساڼ

ك: سفت‌وو کردن. [گرساڼدن خەست‌کردنوه، شیر کرده

ماس.]

ف: بستن، آن‌بستن، بسته کردن.

ع: عَقَد، رَمَا، تَخْفِیر، تَرْوِیب.

گرساڼ

ك: لكانن، لكاننوه، چه‌سپاڼ. [لکاننوه، گرتنوه (وهك:

گرتنوه‌ی نیشقانی شکار).]

ف: بَستن، پَیوستان، بَسته‌کردن، چه‌سپاڼدن.

(استخوان شکسته مثلاً)

ع: نَمَّ، جَبَر، اِعْثَام. اِلْصَاق.

گرسیاگ

ك: هەس. سفت. [خەست. بسترۆ]

ف: بَسته، آن‌بسته، آن‌یسه، آن‌یسه، آن‌یسته،

بسته‌شده.

گرفتگی

ل: گری. [هانتو، بیک، دوچاروون، بمران]

ف: گرفتگی، گیری، گرفتاری.

ع: انقباض، ابتلاء، انسداد.

گرکه

ل: زرکه، خرجه. [کالهی نه‌گه‌یو.]

ف: آسن، آشن، سفجه، کاک.

ع: حدّج، قسعر.

گرکه‌زه‌وی

ل: قوت‌له‌زه‌وی، بی‌گیا، روتله‌اتی. [روتن (زه‌وی

بی‌گیا).]

ف: لوت، زمین بی‌گیا.

ع: جریاء، جرد، جرد، جرد.

گرکر

[ل: جزو پاقلمیه‌که.]

ف: گرگر. (نوعی از باقلا است.)

ع: فُول، جرجر.

گرکران

ل: ناگریازی. [یاری کردن به ناگر له بونه‌کاندا.]

ف: آتش‌بازی.

ع: لَعِبُ الْمَشَاعِيل، لَعِبُ النَّار.

گرهانش

ل: داخلین. [گرمه‌کردن]

ف: غُریدن.

ع: هَدَر، هَدِير، تهدیر.

گرهانش

ل: خورن، به‌لبه‌لو کردن. [گماندن (ی کوترا).]

ف: سرودن. (کیوتر)

ع: هَدَر، تهدیر. قَرَقَرَة، وکوکَة، سَجَع، تَسَجِيع، غَرْد،

تَغْرُد، اغراد، هَدِيل، هَدَهْدَة، تَغْرِید.

ع: خَاشِر، خَشِر، رَاشِب، غَلِیظ، مُنْعَقِد، مُنْجَمِد، مُتَكَبِّد.

رثینه.

گرسیان

ل: سفته‌ریبون، خَزْگَرَن، هسه‌ریبون. [خست‌ریبون،

بستن (وَل: گرسانی شـ).]

ف: بَسْتَن، اَنْبَسْتَن، مَاسِیدَن، بَسْتَه‌شدَن،

اَنْبَسْتَه‌شدَن، خَفْتِیدَن. (بسته شدن شیر مثلاً.)

ع: رَوُوب، تَرَوُوب، صَاك، خُشُور، اِرْتِشَاء، اِنْجِمَاد،

اِنْعِقَاد، اِسْتِفْلَاط، تَجَبُّن، تَكَبُّد، تَخَلُّر.

گرسیان

ل: لکیان، چه‌سپان. [لکان، گرانده]

ف: بَسْتَن، بسته‌شدن. چسپیدن.

ع: عَثَم، اِلْتِیَام، اِلْتِصَاق.

گرسیان‌وه-گرسیان

گرفت

ل: رودن. [قبزیبون، سلوستان]

ف: گرفت، گرفتگی، رودل.

ع: سُدَة، ثِقْل، حُصْر، یُبُوسَة، اِنْقِیَاض.

گرفتار

ل: دچار، تروشیار. گیر، پاگیر. [ناوه، گیرده]

ف: دچار، گرفتار. گیر، پاگیر.

ع: مُصَاب، مُقَيَّد، مُتَوَكِّف، مُعْطَل، مُبْتَلَى.

گرفتاری

ل: تروشیاری. [گیرده‌یی]

ف: گرفتاری، دُچارِی.

ع: اِبْتِلَاء، تَقْيِید، تَوَكُّف.

گرفت‌و‌گیر

[ل: گیرگرفت]

ف: بَشَل، گرفت‌و‌گیر. درآویختگی.

ع: اِنْسِدَاد، اِبْتِلَاء، اِلْتِصَاق.

گرمزته - گرمزله

گرمزله

ك: گرمزته، گرتكه، بهسه. [خپ، خړزكه (شتی خپ،

گونكى مېرير بیت یا شتی تر.)]

ف: گردكه، بستمه. (چیز گرد اعم از خمیر یا غیر آن.)

ع: كُعبَزَة، شویة. مَخْرُوط، مُدَوَّر، كُرُوي.

گرموهوې

ك: گرمه گرم. [گرمی زږد.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب غُرنَب، گُرنَبه، غُرنَبه.

ع: لَجَب، هَدِيد، هَزِيم.

گرمه

ك: هارې. [دهنگی زل (وهك دهنگی مورو).]

ف: گُرنَبه، غُرنَبه، تَنْدَر، غُرنَش. (صدای ابر مثلاً.)

ع: لَجَب، هَد، هَدِيد، هَدِير، تَهْدان، هَزِيم، اَزِين.

گرمه

ك: زرمه. تربه. [دهنگی كوټنی شتی قورس. (وهك: دهنگی رمانی دیوار).]

ف: تُرنَب، گُرنَبه. (صدای خراب شدن دیوار مثلاً.)

ع: لَدَم، وَاَد، هَد، هَدَة، هَدَد، هَدِيد.

گرمه

[ك: گمه (دهنگی كوټر).]

ف: سرود. (صدای كيوټر)

ع: هَدِير، هَدِيل، هَدَهْدَة، وِكوكَة، قَرَقَرَة.

گرمگرم

ك: گرموهوې. [گرمی زږد.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب غُرنَب.

ع: لَجَب، هَدِيد، هَزِيم.

گرمگرم

[ك: گمی زږی كوټر.]

ف: غُرْغُر، قُرْقُر.

ع: هَدِير، قَرَقَرَة، هَدَهْدَة.

گرمی همور

ك: گرمه. [هموره گرمه.]

ف: تَنْدَر، آسْمَان گُرنَبه، آسْمَان غُرنَبه، آسْمَان قُلْنَبه.

ع: رَعْد، هَزِيم.

گرنج

ك: زرب. [زبر.]

ف: گُرنَج، تَنِيل، زَبِر، آجیده.

ع: خَشِين.

گرنج گرنج - گرنج [زږد گرنج. (دو بار موروئو کسې لېس زږد بوټی شې.)] (تکرار برای تکثیر است.)

گرنی

ك: گفنی، شه لتاخ، دبه، گمې... [گزى، تله كه]

ف: دَبَه، شَلتاق.

ع: ضَعُو، فُشَخ، فَرِيَة، اِفْتِرَاء، خِيَاثَة.

گروهې

ك: ناپاوه جې. [شتيك كه زور ده فوټيت.]

ف: ناپايدار.

ع: سَرِيْع الزَّوَال.

گروهې

ك: شاتوشوټ، خوټمايى. [فروپيشال (خوټوانسدى

بى تاوړ زل).]

ف: آهنامه، اوش وېوش، خودنمايى، خود آرايى.

(خودنمايى بى اساس)

ع: كَر و فَر، تَعَاظُم، تَظَاهُر.

گروگان

ك: گاله، قسه. [(قسه كړدى منډال).]

ف: گفتگو. (سخن گفتن بچه)

ع: غَنِين، غَنَفَنَة، تَكَلَّم، صُحْبَة.

گروهک

ک: کدژ. [موریشمی خراپ.]

ف: کژ، لاس، بَنیک. (ایریشم پست)

ع: اَرْدَن، قَر.

کره

[ک: گری (یک لیسر شانزه $(\frac{1}{16})$ ای گزتلک.)]

ف: گره. (شازدهم ذرع)

ع: ...

کره

ک: شوله، کلپه، بلنسه. [بلنره، گر]

ف: سوزش، سوختن، شوله.

ع: لَهیب، شُعْلَة، اِشْتِعَال، اِحْتِرَاق.

کره‌سازی

[ک: سازکردنی نمخسرونیگار له پهنبره و دهرگا و ...دا به

تخته‌گلی باریک.]

ف: کره‌سازی.

ع: تَفَارِیج، تَرَابُزُون، صَنَعَة التَفَارِیج.

وینده-ناله‌ت

کره‌و

ک: بارمه. [ره‌هن]

ف: گرو، گروگان، شالهننگ، پایندان.

ع: رَهَن، رَمِیْنَة، مَرْمُونَة، وَثِیْقَة.

کره‌و

ک: مهرج، فوتو، شمرت. [گرز، تاه]

ف: گرو، مَرَج، جَنَاب، جَنَاح، بَند.

ع: نَذَر، نَحِب، شَرَط، تَرَاهَن.

کره‌وپردن

ک: مهرج‌پردن، مهرکه‌فتن. [پردنهری گرو، مهرکوتن]

ف: گرو‌پردن، سَر‌آفتادن.

ع: اِحْرَام.

گری

ک: گریان. [نارولپارهاتن له خفتندا.]

ف: گریه، گری، زاری، گریستن.

ع: بُکَاء.

گری

[ک: زبری، گیان (گریانی دهنگ).]

ف: زبری، گرفتگی. (گرفتگی صدا)

ع: بُحُوح، بُحَاح، بُحَّة، جُشَّة، فَحْفَحَة.

گری

[ک: گره، بند]

ف: گره، گری. پیل، بیل.

ع: عُقْدَة، أُرْبَة، عُجْرَة، فُزْرَة، اُنْشُوطَة، عِلْبَة، وَصَم.

کروی

ک: به‌نگه. [قورت (وهک: گزنی شاخی ناژه‌ل).]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً.)

ع: حید، وَصَم.

گریان

ک: گری، گریان، زاری، زاریان. [نارولپارهاتن له خفتندا.]

ف: گریه، رَنج، شَم، زاری، پَرژک، گری،

گریستن، گریستن، گریه‌کردن، بهانستن،

زنجیدن، زاری‌کردن، شمیدن.

ع: بُکَاء، مَخْن، نَحِیب، ضَرَاة، تَضَرُّع، نُوْحَة.

گریان

ک: گریان. (به‌گریان گریان هات.) [بده‌م‌گریانوه.

(برامبری «خفنا».)]

ف: گریان، شمان، زنجان، گریه‌کنان. (ضد

«خفنا».)

ع: باکی، ماخِن، ناخِب، ناخِج. باکیا، ناخِبا، ناخِحا.

گريان

ك: داگريسان، روشن بودن. [گران، داگريسان]

ف: سوختن، روشن بودن، شوله و زبون.

ع: اشتعال، تَضَوُّ، تَنَوُّ، احتراق.

گريان شادی

ك: شه كمر گری. [ناولچارهاتن له خوشيدا.]

ف: شَكْر گريه، شَكْر ريزی، شَكْر ريز، گريه‌ی

شادی.

ع: بُكَاءُ السُّرُور.

گري دار

ك: گري. [تورتي درخت.]

ف: زنج، گره درخت.

ع: عَلَبَّة، حَبَرَة.

گري شاخ

ك: بهنگه. [تورتي شاخی ناژان.]

ف: گره شاخ.

ع: حید، وَصَم.

گريك

ك: هيز، گور، زور، توانایی. [وز، تاقمت]

ف: تَوَان، تَوَانایی، نیرو، زور.

ع: قُوَّة، بُنْيَة، حِس.

گري کوزه

ك: گري کوزه. [گري پروچكه.]

ف: دُزُك، غُلُج، آنيسه، رُمُخت، گره كورم.

ع: أُرْبَة، رُبِّي، عَمِيَسَة.

گري کوزه - گري کوزه

گري ناوچاو

[ك: لَوچي تويلا.]

ف: گره ابرو، چين ابرو.

ع: قَطُوب، عُيُوس.

گري فوك

ك: قهر قازر. [گريك، فره گري]

ف: گري نوک، زود گريه.

ع: هَرع، هَرَمَع، سَرِيْعُ الْبُكَاء.

گري و زهنجيره

[ك: هه (بستنی ريشی وايخ).]

ف: رشیده. (شبکه‌ی ریشه را تاب دادن.)

ع: ...

وینه - جانماز

گريوه

ك: تپ، تپزلكه. [گرد]

ف: گريوه، پشته‌ی بزرگ، كوه كوچك.

ع: تَلّ، أَكَمَة.

گر

ك: شور. (گَر قوما) [تاسه (تاسی قوما).]

ف: شور.

ع: وَع، شَوْق، عِشْق.

گرز

ك: گفنی، شه تاخت، دبه. [گپ، تله‌كه]

ف: دَبَه، شُلْتاق.

ع: ضَفَو، فُشَخ، اِفْتِرَاء.

گزره

ك: زركز. [گياي رشك] بۆلورې ناژان.

ف: بَرْمُون، گزره، گياه خشك.

ع: كَلَّا، مَشِيم، حَشِيم.

گري

[ك: نهر بنچكي گسكي لردرست ده‌كن.]

ف: كرته، كُخج. (بته‌ای كه از آن جاروب درست

كنند.)

ع: مَنَعَم، مِخْمَة، مِشْتَة ...

گريك

[ك: نامرزی گسلدان.]

ف: جاروب.

ع: مِخْمَةُ، مِخْمَةٌ، مِخْمَةٌ، مِخْسَحَةٌ، مِخْسَحَةٌ، مِخْسَحَةٌ، مِصْوَلَةٌ، مِصْبَتَةٌ.

گزگچار

ك: گزچار، گز. [دارگز]

ف: گز، گزم. [درخت گز]

ع: طرءاء، ائل، غضا، نضار.

گزکچه

ك: پزنج، فلجه. [فرجه (فلجی جولایی)]

ف: سمه، سَمَر، بَنارَه، كُرَنده، كُرَنگه، كُرَنده،

كُرَنده، كُرَنده، پَشَنجَه، غَرواشه، لَیف، لَیفه،

(لیفه‌ی جولایی)

ع: فُرَشَه، شَوَكَةُ الْحَاكِ.

گزگدان

ك: دامالین، پاكه و كردن. [گسلدان]

ف: جاروب‌زدن.

ع: كَنَس، كَسَج.

گزنی

ك: گزنی، گفنی، دبه، گد، تله‌كه، تەشخه‌له، گز،

گیتجه‌له، شه‌تاش. [گز، تله‌كه]

ف: شَلتاق، دَبَه.

ع: ضَغُو، فُشَخ، فِرْيَة، اِفْتِرَاء، كَذِب، خِیَانَة.

گزهر

[ك: گیزهر]

ف: گَزَر، مُتَنَك، مِینَك، مَنَبَك، زَرَدَك، هَوِیج.

ع: صَاحِبِیَّة، جَرَب.

وینه

گزهر سه‌هرایی

[ك: سەلکی گیایه‌كه له گیزهر ده‌چیت]

ف: نَهشَل، شَقَاقُل، زَرَدَك، صَحرايی.

ع: نَهشَل، شَقَاقُل.

گزچار-گزگچار

گزیر

ك: پاكار. [برده‌ست، هروها: برده‌ستی کویتا له دیدا.]

ف: گزیر، پاكار، پیش‌كار. ده‌كار.

ع: سَاعِي، مُدْعِي الْعُمُوم.

گژ

ك: فش، به‌م. [گژی کردگه.] [بهرزده‌بوو، فشل]

ف: سُنست.

ع: بَسَط.

گژ

ك: گرژ، به‌ریشان. [نالتوزار، تیتک‌نالار (به‌رام‌بری خار،

مبست قژی خار...)]

ف: گُرس، کُرس، کُرسه، کورس، ژولیده،

شولیده، پَشولیده، پیچیده، کَلاله، شَفته،

چَنگله، مَرغوله، پَریشان، درهم گشته. (ضد

سبب یعنی: موی صاف.)

ع: جَعَد، مُجَعَّد، عَكف، عَكش، قَطَط، مُقَلَّل، مُتَلَبَّد.

گژ

ك: قەد. (چوبه گژ چنارا.) [قەدی دار: له زویریوه تا

ده‌گاته لقویرییه‌کانی.]

ف: بالا.

ع: قَدَّ.

گژاچوون

ك: به‌قه‌اچوون. [بیاه‌لزان (سرکوتن به دارا.)]

ف: بالارفتن، روی درخت رفتن.

ع: صُعُود، نَمَل، اِرْتِفاع.

گژاچوون

ك: داواکردن، ملییه‌لنیشتن. [مللاسی، تیتک‌نالان،

دس‌ویخ‌بوون.]

ف: درآویختن، گلاویزشدن.

ع: نِزَاع، تَنَازُع، تَجَادُع، تَعَادِي... .

گۆکردن

ل: به يه کاجون، موراسه بويون. [واست بويون مروي

لمش (ولك: ژړك، سوچمې، پشيله).]

ف: توهم رښتن، موراست کردن. (ژوژو يا سوچر

يا گربه مثلاً).

ع: تَنَفُّس، تَطْلُوس، اِرْبَنَار، اِجْتِلَال.

گۆن

ل: گرژن، گزنه. [خارمنی قژی تينک نالار].

ف: چنگله، آشفته مو.

ع: قَطَط، أَشْعَث، مُجَعَّد، مُفْلَقَل، مُنْتَفِش الشَّعْر.

گۆنسهره

ل: چنگله سهره. [گۆنسهره، سهرژن]

ف: چنگله ستر.

ع: أَشْعَث، هَدِيل، مُقْلَعَد، مُقْلَعِط، مُفْلَقَل الرَّأْس،

مُجَعَّد الرَّأْس.

گۆنيزه

ل: زاره. [گمنی کوتراو].

ف: دليده. (بلغور خورد)

ع: جَرِيش.

گۆنيزه

ل: بوريش، بويش، کاله بويش، کاله بويش. [تسري

ورد].

ف: تگر گچه، پسننگک. (تگرگ ويز)

ع: سَقِيط، قِطِط، اِرزير، حاصِب.

گۆنيزه

ل: کارده په له. [زيربوني پيشت به هوی سرماوه وکو

نوي زيبکمی دمرکردييت، هر نوبندی مرژ گرمی

دميتوه خيرا دنيشيتوه].

ف: گُزَاژ، گُزَاو. (دانه دانه شدن بدن از سرما مثل

اينکه جوش در آورد، همينکه بدن گرم شد فوراً

محو می شوند).

ع: قَشْعِرِيَّة.

گۆنيزه

ل: کشنيزه، تارله. [گۆنيزه: گياه که].

ف: کشنين، کسپره.

ع: جُلْجُلَان، كُزْبُرَّة.

وينه-توله

گۆنيزه

ل: گۆنيزه تله. [زيربوني گونيژناسايه له ناتون

دروست ده کړيت].

ف: کهله، گهله، کشنير طلا.

ع: ...

گۆيکيا

ل: بژان، ههژگويژان. [سروايبک که له زوی دمريت].

ف: گياه.

ع: کَنَّا.

گۆه

ل: نوستوخودروس. [گياه که].

ف: گشه، کشه، أسطوخودوس.

ع: أُسْطُوخُدُوس، مُمَسِكُ الْأَرْوَاح.

گۆهبا

ل: باگزه. [بای نيوان شمال و بای روزهلات].

ف: بادگزه.

ع: نَكْبَاء.

گۆيان

ل: گرژيان، ژوليان. [گرژبون، ناتزان]

ف: ژولیدن، ژولیده شدن، آشفته شدن.

ع: عَثْوَة، تَجَعَّد، تَغْلُغْل.

گۆيان

ل: ندام. (گشت گيان) [همرو لمش].

ف: اندام، همه‌ی اندام.

ع: كُلِّ الْبَدَنِ.

گس! — گس!

گشت

ك: پاك، بترون، يه كهو، تهاو، تهاو، همایی، سه‌رجه.

[همسرو، تینکرا]

ف: همه، همگی، همگان، هماد، همادی، رُت،

أَزْمَل، شگاله، روهم، روی هم، سرهم.

ع: كُلِّ، عَمِّم، عَمِّم، عَمِّم، عَمِّم، كَافَّة، رُمَّة، أَسَر.

أَبْتَح، أَجْمَع، أَزْمَل، جَمْع، جَمِيع، كَلَّا، كَلِيَّة، جَمِيعاً،

جُمْلَةً، عَامَّةً، طَرَأَ، تَمَاماً، قَاطِباً، بِالْجُمْلَةِ، بِالتَّمَامِ،

كاملأ.

گشتی

ك: پاکی، يه كهو، تهاو، سه‌رجه. [همسروی،

بسریه‌کوه، بتینکرا]

ف: همه‌اش، روهم.

ع: كُلِّ، كَلَّا، بِالْكُلِّ، جُمْلَةً، بِالْجُمْلَةِ.

ك شتی

ك: گ چشتی، گشت چتی، گ شتیک. [گشت شتیک،

همسرو شتیک]

ف: همه‌چیز.

ع: كُلِّ شَيْءٍ.

ك شتیک — ك شتی

گشتی

ك: گرپی، گپی، گینچن، ته‌شخه‌له، ته‌له‌كه، شه‌لتاخ، گز،

دهبه، دوریز. [گری، ته‌شقه‌له]

ع: دَبَّه، شَلْتَاق، دُرُوع، ضَغُو، قَشِخ، فَرِيه، اِفْتِرَاء.

كذب، خيانة.

گهه!

ك: بهه! [نه‌کی! (له‌) وشه‌گه‌لی ترساندن مندا له‌تا

دست له شتیک نادات.])

ف: گهه! (گهه، بقه، از کلمات تحذیر بچه است

كه دست به چیزی نزنند.)

ع: حَذَار!

گفت

ك: به‌لین، گفتار، رته. [مروج، پدیان، قبول، قسه]

ف: گُفت، گُفتار، نوله، سخن.

ع: قَوْل، قَرَار، كَلَام. تَقْبُل، تَعَهْد، اِلْتِزَام، اِشْتِرَاط.

گفت

ك: بار، دسرور. [مؤلت]

ف: بار، لهی، گُفت، گُفتار.

ع: اِجَازَة، رُخْصَة.

گفتار

ك: گُفت، وته، وتار. [قسه، گوتار]

ف: گُفتار، گُفته، سخن.

ع: قَوْل، كَلَام.

گفتگو

ك: رتوریز، واتروریزه، گاله. [ناخارتن، پدین]

ف: گفتگو، ذرایش، ذراییدن، گفت‌وشنید،

سخن‌گویی.

ع: مُقَاوَلَة، مُكَالَمَة، مُحَادَثَة، مُحَاوَرَة، مُذَاكِرَة،

انتداب.

گفته — گفتار

گفته

ك: بارپسه، لرفره. [ربریره، رثوریه]

ف: بادفر، بادافراه، فرفر، فرنك.

ع: يَرْمَع.

وینه

گفته

ك: لرفره. [گفتگه: تارازنکی گمسی مندا له‌تا]

ف: فَرَقَرَه، فَرَقَر.

ع: خَرَارَه، خُذِرُوف.

وینّه—هَرِهَرَه ۸

گفته

[ک: دَشْکِی خُوغُولُوکَه و مَزْرَاح.]

ف: گَته^۱. (صدای «خوغوله»)

ع: خَرِير.

کل

ک: تیش، دهره. [ژان]

ف: نَرَد.

ع: وَجَع، آلم.

کل

ک: جوَلَه، گه‌ریان. (له‌گل که فتگه.) [موجوَلَه، بزودتن]

ف: جُنْدِش، گُردش.

ع: حَرَكَة.

کل

ک: تل. (گله‌بوین) [تَلیر، خَل، خَلیر]

ف: تَلو، غَال، غَلت، غَلط.

ع: دِرَاح.

کل

ک: جَار، که‌شه. (چهن‌گل) [کهرهت، را]

ف: بَار. (چند بار)

ع: مَرَة، کَرَة، دَفَعَة.

کلاراو

ک: بی‌تارامی. [بی‌تقراری، نوزنده‌گرتن]

ف: ناآرامی، ناآسودگی.

ع: نَصَب، ثَعَب.

کلان

ک: تَلان، تَلیران، گَلیران. [تیلین به گویز]

ف: تَلوبازی.

ع: لَعَبُ الدِّحْرَاج.

کلانین

ک: تَلانن. جَوَانن. [خَل‌کردنوه، تَل‌دان. جَوَلانندن]

ف: تَلانندن، تَلَوَدان، گردانیدن، گردانییدن،

غَلتَنانندن، غَلتَنانیدن، جُنَبانیدن، جُنَبانندن.

ع: دَحْرَجَة، دِحْرَاج، اِبْرَاج، تَحْرِيك.

کل‌خواردن

ک: وِیسان، مَه‌نه‌رکردن، گله‌خواردن. [وه‌ستان، مانوه]

ف: اِیستادن، اِیست کردن.

ع: تَوَقَّف، تَلَبُّث، رُكُود.

گلولکل

ک: گَلوگل، تَلاوُتَل، تَلواتل. [به‌دهم‌تل‌خواردنوه.]

ف: غَلتَنانْغَلت، غَلطَنانْغَلط.

ع: مُتَدَحْرِجاً.

گلوخول

[ک: سوپانوه و گه‌ران]

ف: چَرخ و گُردش، چَرخیدن، گُردیدن.

ع: دَحْرَجَة و دَوْران، حَرَكَة وَضْعِيَّة و اِنْتِقَالِيَّة. (معاً)

گلوک

ک: فره‌گل. [زَرزَر‌گلدور، زَرزَره‌تدور (داریشتی زیاده‌میره).]

ف: شَکوخان، شَکوخنده، شَکرفان، شَکرفنده.

(صیفه‌ی مبالغه‌است.)

ع: عَثَار، عاثور، کابی.

گلوگوینز

ک: توانایی. ده‌ساریژ. [موجوَلَه، چمیزکان]

ف: جَست‌و‌خیز، جُنَب‌و‌جوش. توانایی.

ع: جَوْدَة، جَوَلَة، حَفَة، قُوَة، قُدْرَة.

۱- علت استفاده‌ی مولف از کلمه‌ی کردی در ردیف معانی

فارسی این است که کلمه‌ی «گفته» حکایت صدای چرخ‌خوک

است که معادل فارسی آن را نیافته است. (ر - ر)

گله

[ک: گلهیی، سکاآ]

ف: گله.

ع: شکوة، شکوی

گله‌گزازی

ک: گله کردن. [گلهیی کردن، سکاآ کردن]

ف: گله‌گذاری، گله کردن.

ع: شکوی، اشتکاء، تشکّی.

گله‌مه‌ن

[ک: گله‌یکبر، سکاآ‌کبر]

ف: گله‌مَند.

ع: شاکي، مُشکي، مُشکّی.

گله‌پنداشت ← گله‌گزازی

گله‌خواردن

ک: گل‌خواردن‌مه، مه‌ن‌کردن، ريسان، مان. [مان‌مه،

روستان]

ف: ایستادن، ایست کردن، ماندن.

ع: تَوَقَّف، تَثَبُّث، رُکود، بقاء.

گله‌ودان

ک: سه‌ن. [گلدانه‌ه، وەرگرتن]

ف: پذیرفتن، ستاندن.

ع: قبول.

گله‌ودان

ک: نیگدا داشتن. [گلدانه‌ه، لای خَو هیشتم‌ه]

ف: نگاه داشتن، باز داشتن.

ع: تَوَقِيف، ابقاء، تَرک، حَبَس.

گلی

ک: بزل. [د‌شکرتی]

ف: گله، وِشگله، اَنگُرده. (انگور دانه)

ع: قَطَافَة، عَنَبَة. (عَنَبات)

گلی

ک: خلی. [شتیک که مندان سرقال ده‌کات.]

ف: گاگا، لیلی.

ع: صُمَعَة، سُمَكَة.

گیان

ک: تلیان، جورین. [تلان، گلان، بزوتن]

ف: گردیدن، جنبیدن.

ع: تَدَحْرُج، تَدْمُور، تَحْرُک.

گیان

ک: که‌فتن. [گلان، ر‌مدان، ه‌ل‌نگوتن، کموتن]

ف: غَلَتیدن، غَلَطیدن، شکو‌خیدن، افتادن، ازپای

درآمدن.

ع: اِنزِلَاق، عِثَار، عَثَرَة، سَقُوط، اِنصِرَاع ...

گلپیر

ک: خلیز، تلیر. [خلز، خل]

ف: تَلو.

ع: دَحْرَجَة.

گلپیر

ک: گرد، خپ، کز، جه‌م. [گمل]

ف: گرد.

ع: مَجْموع.

گلپیران

ک: تلان، تلیران، گلان. [تیلین به‌گوتن.]

ف: تَلو‌بازی.

ع: ...

گلپیره ← خلیزه (گول‌ی که‌وان‌یشک)

گلپیره ← کۆمه‌له

گلپیره‌وی‌یون

ک: تله‌ریون، خلیزه‌ریون، تلپیره‌ریون. [گلپیره‌ریون‌مه،

خل‌ریون‌مه، تلپیره‌ریون‌مه]

ف: تَلو‌خوردن.

ع: تَدَحْرُج، تَدْمُور.

گلیتره و بیون

ل: گرد بیون، کو بیون، خربون، جهمه و بیون، [کوبونوه]

ف: گرد شدن.

ع: اجتماع، تَجْمَع، تَقْرُش، اِزْدِحام.

گلیتره و کردن

ل: گرد و کردن، کز کردن، خر کردن، جهمه و کردن.

[کز کردنوه، خر کردنوه]

ف: گرد کردن.

ع: جمع، قَرَش.

گلیتره و کردن - تله و کردن

گلیته

ل: کزن. [دانویله به که.]

ف: کَرَسَن، کَرَسَنه، کشنی، کشنک، کسنک.

ع: هُرطمان، جُلْبَان، رَعِي الحَمَام، کَرَسَنَه.

گلیته

ل: نگین چار، رمشی چار. [رمشینه (رمشینی چار که

بیلبللی تیدایه.)]

ف: کاک، چم، سیاهی چشم. (سیاهی چشم که

مردمک در آن است.)

ع: قَص، حَدَقَه.

گلیته و زیر پا کردن

ل: همل خرائن. [سلبون له ژیر پی دان، فریردان]

ف: آغالیدن.

ع: اِغواء، اِزلاق، اِغراء، تَغْرِیر، حَض، حَتّ ...

کل

ل: کهش، بنکهش، بنه کهش، بنه گل، بنه خل. [پاشگره و

مانای هنگل ددهات. (به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: کَش، خَش، لَر. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: اِبط، ضِیر.

کل

ل: هدرگ. [قور]

ف: گل.

ع: طین.

کلاله

[ل: نیودروستبور.]

ف: گلاله. (نیم ساخته)

ع: هَيْئَة، تَهْيِئَة.

کلادو

ل: هدفار. سلوتی. [حوت جار شتی جینگه ده می سهگ.]

ف: هفتاب، گلاب، گلابه، خازه.

ع: ماء الطِّين، تَسْبِيع.

کل نهرمه نی

[ل: گلنهرمینی: خاکیکه بز درمان دهشیت.]

ف: گل ارمنی.

ع: طین آرمنی، حَجَر آرمنی.

کلادهک

[ل: خزل و تسلی تیکه ل و بز سواخ دان.]

ف: گل آهک.

ع: طَبِئَة، لِبَاط، عَجِیْنُ الکَلَس.

کلکار

ل: سفتکار. هدرکار، هدرگکار. [کسینک که قوریه کاری

دو کات.]

ف: گل کار، گلگیر، غلیغر، غلیغر، گنغر، سفتکار.

ع: طَبَّان، بِنَاء.

کلکاری

ل: هدرکاری، هدرگکاری، سفتکاری. [قوریه کاری]

ف: گل کاری، سفتکاری ...

ع: طَبَّانَة، تَطْبِین. بِنَاء.

کلکو

ل: گز، قور. [قبر]

ف: گور، قَبر، مُغاک، سَتودان...

ع: ضَرِیح، قَبر، کُفر، وَدَع، جَدَث، جَنَن، طَفَد، رَجَم، مَضْجَع...

کله جانی

ل: کانه خاک. [کَلَبْجان (کانی گلی تازه).]

ف: کان خاک، کان. (معدن خاک تازه)

ع: مَعْدِنُ الثَّرَاب، مَعْدِن.

کله جانی

ل: سدریوان، خوله کدوان. [شورتی خوشخال رشتن.]

ف: گُلْجان، کُلْجان، شَلَه، شَلْتَه، شُولَه، شَنْگَه،

تَنْبیره، زَبَلْگاه.

ع: ذَمَنَه، مَزَنَلَه، مَنَهَرَه.

کله ههرا مزاده

ل: گَلامَهک. [خَوَل و قَسلی تیکه لار بۆ سواخ دان.]

ف: گِل آهک.

ع: لِبَاط، طَبِئَه، عَجَبُ الْکَلَس.

کله خوه رکه

ل: کرم زهوی. [کرمی گلی، کرمه سوورکه]

ف: شَکَنَد، رَغَار، خَرَاهِین، خَرَاتِین، خَویناد، کرم

زمین.

ع: خَرَاتِین، حُمُرُ الْأَرْض.

کله سهر

[ل: گَلتکی زهره سری پی دشون.]

ف: گِل سِر، گِل سِرشوی، سِرشوی، گِل پارسی.

ع: غَسَل، طَبِین فارسی.

کله وهرز - کله وهز

کله وهز

ل: گله وهرز، قوز بهرد. گه نم گوئیز. [تۆز بهرد، قهوزی بهرد]

ف: جَلْبَک، گِل سَنَگ.

ع: أَشْنَه، حَزَاز الصُّخْر، زَهْرُ الْحَجَر، بَهَقُ الْحَجَر.

حَنَاءُ الْقَرِيش.

گلیم

ل: بهر. [بهرد، بهلاس]

ف: گلیم.

ع: مَرَط، کَسَاء.

گلیم گۆش

ل: یاجوج و ماجوج. [تیره یلک مرۆفی نانا ساین که له

قورناندا ناریان برارد.]

ف: گلیم گۆش، گۆش بَستَر، یاگوگ ماگوگ.

ع: یاچوج ماجوج.

گلین

ل: هه رگین. [له گِل دروست کراو، سواخت]

ف: گلی، گلین، سَفالین، سَفالی، سَفالی.

ع: خَرْف، فَخَار.

گلینه

[ل: ده فنی سواخت]

ف: سَکَره، سَکوره، أَسَکَره، زُکَنج، زُکَنَد، گلینه.

(کاسه ی سفالی)

ع: زَبْدِيَه، مَحْضَنَه.

گلینه - گلین (هه رگینه)

گه مانن

ل: گه مانن، گه مه کردن. [گه کردنی کوتر.]

ف: سِرودن. نالیدن، ناله کردن. (ناله کردن

کبوتر)

ع: سَجَع، تَسْجِيع، هَدِير، هُتَاف، شُجُون، نِيَاح.

گه

ل: گه مه، ناله. [دەنگی کوتر.]

ف: ناله. (صدای کبوتر)

ع: هَدِير، هُتَاف، شُجُون.

کمیتر

ل: میز، زاراو. [میز]

ف: شاش، شاشه، چمین، چامین، کمیز، گمیز، میزک، میز، میخ، پیشاپ، زهراب.

ع: بول.

گمیزدان

ل: میزدان. [ده‌فری میزیتکردن.

ف: شاشدان.

ع: اَصِیص.

گمیزگیریان

ل: میزیهن. [میز لعتیس بوون.]

ف: شاش‌بند.

ع: ...، رُئوء، سُدُ البُول، حَبَسُ البُول.

گمیزن

ل: میزن. [میزن، کسیتک که میزه‌چرکتی همیه.]

ف: شاشو، میزو.

ع: بُول، سَلَسُ البُول.

گمیز ناخوش

ل: زاراو. [میزی نه‌خوش] که له شوشدا ده‌یمن بۆ

تاتیگه.]

ف: پروار، پیشیار. [پیشاپ بیمار]

ع: قارورة.

گمیزه‌چورتکی

ل: میزه‌چورتکی. [میزه‌چرکتی]

ف: چک میزک.

ع: تَقَطِيرُ البُول.

کندوره ← **کالهک** [رشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کۆ

ل: گوه. [خې و گزله‌ر]

ف: گو، گوی، لنبه، گلوله.

ع: کُرَة، اُکُرَة.

وینه ← کیره

کۆ

ل: گزیسته، دزگمه. [چرۆ، گزیکه]

ف: تَنزَه، تَنَدَه، جانه...

ع: غَض، بُرْعَمَة، زَمْعَة...

وینه ← زریاک

کۆ

ل: گې، گریک، هیز، گور. (له‌گۆ چوون، له‌گۆ بردن)

[مست، وزه]

ف: تـوان، گیر، زور. (بسی حس شدن

بی حس کردن)

ع: حِس، قُوَة، نَامَة.

کوار

ل: به‌چکه‌کر. [باره‌کر]

ف: فَرَه، جوجه‌کبک.

ع: سُلُح، سُلُف، سُلُک.

کوارا

ل: خوش، نوش. نوش‌گیان. [خوش، روان (برامبری

گروگر.)]

ف: گوار، گوارا، گواردن، نوش، نوشین. (ضد

گیرا)

ع: هَنِيء، مَرِيء، نَجِيع، عَسِين، سَانِع.

کوارا

ل: هموار، په‌زیرا. [پسند، بردل، سازگار]

ف: گوارا، پذیرا، پذیرفته، هموار.

ع: مَقْبُول، مَطْبُوع.

کوارابوون

ل: خوش، نوش. [خوش‌بوون، روان‌بوون]

ف: گواراشدن، گوارابوون.

ع: هَنَا، مَنَاءَ، مَنَاءَ.

گوارا کردن

ل: په‌زیرا کردن، هم‌وار کردن. [سازگار کردن]

ف: پذیرفته کردن، هم‌وار کردن، گوارا کردن.

ع: قَبُول، تَحْمُل.

گواره-گوشواره [رویه‌ی کمی کرماجیه،] [کرماجی است.]

کواسن

[ل: خلتنه و تلتنی و شکوهری ناسن.]

ف: سنی، نَخَجْد، نَخَجْد، داشخال، داشخار،

ریم آهن، چری آهن.

ع: خُبْتُ الحَديد.

کواله^۱

ل: گونی. [گوتنو، تالیس (له گیا ده‌چریت.)]

ف: گواله، گاله، گونی شکیس، بارجامه. (از علف

می‌بافند)

ع: فُود، شَلِيف، غِرَارَة، جُوالَق، جُونِ.

کوان

ل: مە‌سکه. [جینگیی شیر له لمشی ناژە‌لدا.]

ف: پستان. (پستان حیوان)

ع: خَلَف، طَبِی، ضَرَع، ثَدِی.

وینه-ماتکا

کواوی

ل: چه‌پە‌ن. فین. [پس. زە‌حیر]

ف: گه‌آلود. ریخن.

ع: مُلَوْتُ، مُسْتَشْهِل.

کویازی

[ل: یاری کردن به گز.]

ف: گوبازی، گوی بازی.

ع: تَجَاخُف، تَنَاوُش، تَخَاطُف.

کویبردن

ل: رشک کردن، له‌روبردن. [شرم‌زار کردن]

ف: از‌روبردن، شرم‌ساز کردن، شرم‌نده‌ساختن.

ع: اِبْهَات، اِدْهَاش، تَخْجِيل.

کویهن

ل: گۆلمەز، بلیمه‌ت. [ناژاوه، قه‌ره‌ق. گاتنه‌جاری]

ف: هه‌نگامه، شورش، آشوب. بِلَنجَک.

ع: ضَوْضَاء، مَخْمَصَة، أَضْحُوكَة.

کوپ

ل: ته‌تله، کرلم، گۆنا. [گوپ، رروست]

ف: گونه، گونا، لپ، کپ.

ع: خَذَّ، صَفَح، وَجَنَة، وَادٍ، عَارِض، قَب.

کوپ

ل: له‌رس. [ناروهری گوپ.]

ف: گپ، آگپ، لُنَبوس. (اندرون گونه)

ع: بَاطِنُ الخَذِّ.

کویله-کویله**کویله-کویال****کویال**

ل: گزیال، گزیار، گزیاره، ریس. [املی زل و نستوری.]

ف: گوپال، کوپال. (گردن ستبر و گنده)

ع: عُرْب... .

وینه-که‌له‌شیر

کویال

ل: گورز، تیزیز. [نامرازی سرنه‌ستوری شیر. (گورزی

ناستین.)]

ف: گوپال، کوپال، ته‌پوز. (گوز آهنین)

ع: عَمُود، مَقْمَعَة، دَبُوس.

کویتز

ل: گرپجی، له‌گوبدان. [ادمرکردنی هوای ناوده به مشت

که ده‌نگی لی‌وه دیت، توولک پیتی ده‌لین: زومورته.]

۱- له ده‌سنورسه‌که‌دا ناوا نووسراوه: گزاله. (ر-ر)

ف: غُر، زابغر، زبغر، زابغر، زُنْبُر، زبگر،
زَنْبُلُق، زَنْبُلُغ، زَنْبُلُغ، آپوق. (باد دهن را با مشت
در کردن که صدا کند، ترک «زمرت» گوید.)

ع: عَط، اضراط، تضريط.

گوچه - **گوچه**

گوچه

ل: گوچه. [روستای روستاها به نینوا که شیوند.]

ف: رُخ کردن.

ع: التدام.

گوچه

ل: گو، دَگمه، گوه. [چرخ، گوچه]

ف: تَنْزَه، تَنْدَه، تَر، تَرَه، تَرَدَه، جانه.

ع: بُرْعَم، بُرْعَمَة، بُرْعَمَة، قُمْعُولَة، زَمْعَة، نَبِيقَه،
غَض.

وینه - زریا

گوچه

ل: گوچه، زریان، دَگمه کردن، گو تره کائن. [چرخ کردن،

گوچه در کردن.]

ف: تَنْزیدن، جانه زدن ...

ع: تَبْرَعُم، تَقْمَعُل، اِحْقَال.

گوچه

ل: تازی. [تازی]

ف: تَرَعْدَه، تَرَعْدیده، خواب رفته.

ع: خَدِر، خَبِل.

گوچه - **گوچه**

گوچه - **گوچه**

گوچه

ل: گوچه، دهی، روهی، سدهی. [خمسالان به بی]

پناه کردن.]

ف: گوچه، نسجیده، روی هم.

ع: تَخْمِن، تَخْمِنَا، قَطْبَا، جَزَا، صَبْرَة، جَمْلَة،

جَمْعاً.

گوچه - **گوچه**

گوچه

[ل: داردستی سرچساره.]

ف: چوگان، چوبگان، چولگان.

ع: صاع، میجار، معصال، مَحَجَن، عَقَاة، صَوْلَجَان.

وینه

گوچه

ل: ملاشک هله‌لوردان. [بهرز کردن به ملاحی سارا به

بنی به لکاتی لدایلیبورتدا.]

ف: گوش کردن، بناگوش کردن. (کام بچه را

هنگام تولد با انگشت بلند کردن)

ع: تَحْنِیک.

گوچه

ل: له گوچه، له گیرچون. [بهرستون، تازین]

ف: گیر رفتن، ازگیر رفتن، بی‌زور شدن،

ترغیدن.

ع: خَدِر، خَبِل. قَرَس، خَصَر ...

گوچه

ل: له گوچه، له روهچون، ماتچون. [سراسچون،

راقدچون]

ف: خیره شدن، مات شدن.

ع: تَبْهَت، تَحْیَر.

گوچه

ل: چان. [قرلکه]

ف: گو، گود، گودال، گودی، گوجال، گوجاله،

گومفاک، مفاک، چاله.

ع: وَهْدَة، حُفْرَة.

گوچه

[ل: کرلوری لُکَه.]

ف: بُنْجَک، کُنْدش، بُنْدش، بُنْدک، آغنده، باغنده،

پاغننده، پُندش. (گلوله‌ی پنبه)

ع: ضَرْبِيَّة، كُنْ. كُبَّة. فِرْصَة، سَبِيخَة.
گورپ

ك: هِيْز، گريك، توانا. [وز، تاقيت]

ف: توان، نيرو، توانايی.

ع: بُنِيَّة، قُوَّة، قُدْرَة.
گورپ

ك: خه‌گور، گوره‌خه‌ر. [كه‌ر، كپري]

ف: گور، خورگور، خورخر، خردشتی.

ع: فَر، فَرَاء، فَرَا، عَيْر، نَوْص، كَعَسَم، عَيْثَمِي، حِمَارُ
الوحش.

وینه
گورپ

ك: گلکز، قه‌ور، زیارت، نارامگا. [قبر، مرقد]

ف: گور، مفاک، ستودان، اُستودان، دُخمه،
آرامگاه.

ع: ضَرِيح، وَدَع، كَفَر، رَجَم، جَدَث، جَنِين، جَنَن،
مَلَقْد، مَرَقْد، مَضْجَع، مَدْفَن، مَزَار.

گوراز

ك: خورگ. [وره‌از، گاکول]

ف: گُراز، خوک.

ع: خنزير.

وینه—غوبگ

گوران

ك: رايست، ديهاتی. [ره‌عيت: لاديسی ژتر ده‌ملاتی

ناغا.]

ف: روستا، روستایی.

ع: رَعِيَّة، رَعَايَا.

گوران—گورپان

گوران

ك: گوران، گورپن. [نالوگورکردن]

ف: گوه‌راندن. رَمَسْتَن، رماندن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل. تَغْيِير، تَحْوِيل.
گورانه‌وه

ك: گورینه‌ره. [شتبشتدان، نالوگورکردن]

ف: جاوَریدن، جاوَرکردن، گوه‌راندن، گوه‌ر
کردن، رَمَسْتَن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل. مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.
گورانی

ك: ناراز. ده‌لېسه. [ناهنگ، بسته (به‌ستی گوران.

ده‌لېستی گوران.)]

ف: آواز، نوا، سرود، سُرود، چامه. (آواز گوران.
اشعار گوران)

ع: غَنَاء، نَعْمَة، رَنِيم. شِعْر، حُدَاء.
گورانچېر

ك: نارازه‌وَرين، نارازه‌خوان. [گورانبيیژ]

ف: آوازخوان، خُنياگر، سرودگر. چامه‌خوان.

ع: مُغْنِي، نَقُوم، رَنُوم، مُثَرَّيْم، مُطَرَّب، مُطَرَّب،
حادي.

گورپوز

ك: زرنگ. به‌دکار. [چالاک. خراپه‌کار]

ف: گُرَبَز، چُست، چابُک، چالاک، زرنگ. بَدکار.

ع: جَلَد، سَرِيْع، جَرِيْن. فَاجِر.

گورپوزه

ك: زرنگی. [لینها‌تویی، چالاکي]

ف: گُرَبْزه، چابُکی، چالاکي، زرنگی.

ع: كَفَايَة، جَلَادَة، عُرْضَة، جَرِيْزَة.

گوربه

ك: نیره‌كتك. [اله‌كوردیدا به‌پشیلوی نیر ده‌لین: «گوربه»

و به‌پشیلوی می‌ده‌لین: كتك.)]

ف: گُرَبه. (گربه‌ی نر را در کردی «گوربه» گویند

و ماده را «کتله» خوانند.

ع: ضَيُون، خَنْطَل، قَطّ.

کورپ

ل: کر، کرکوله. مات. [کرزله (سر خسته سر نرؤن).]

ف: کر، گُرَنج، چُنْباتمه. (سر به زانو گذاشتن)

ع: اُرُون، جُتُوم، قُبُوع، اِنْقِباع، قُرْصَعَة، اِقْرِنْصاع.

اَلتات، اَلقاف.

وَنَه

کورج

ل: کرژ، فرز، بزیز، قزچاخ، قومراخ، خدیرا، ترن، تیز،

چابک، زرنک. [چالاک، بزورک]

ف: چُست، چابُک، تجا، دُرُن، چالاک، کَرَمَند،

کَرَمَند، شتابان، شتابکار، زَرَنگ، وَشکرده، تند،

تیز، وَشکول، وَسکرده.

ع: جَلَد، جَلید، سَرِیع، نَکِظ، حَديد، مُحْتَدّ، سَعُور،

عَجول، شَدید، قَعطَل، مِثَل.

کورج

ل: کوتا. (بار گورج، زیددی شِرپ) [کول، هه لکراو]

ف: کوتاه.

ع: قَصیر، مُحْتَصِر.

کورج و تن

ل: زرو و تن. کورت و تن، تیز و تن. [زمان پاروی. خیرا

تسه کردن]

ف: تیز گفتن.

ع: فُصاحَة، طَلاقَة.

کورجوکول

ل: گورج، کرژ، تونوتیز... [فرز، چالاک، بزورک]

ف: چابک، چالاک، وَشکول، وَشکرده، وَاَشکرده،

شتابان.

ع: جَلَد، جَلید، سَرِیع، نَکِظ، سَعُور...

کورجوکولی

ل: گورجی، کرژی، تونوتیزی. [چالاک، فرزی]

ف: چُستی، چابُکی، چالاک، وَسکریدی،

وَشکریدی، وَاَشکریدی، وَشکولی، تندو تیزی...

ع: نَکِظ، سُرْعة، سَرْاعة، جُلُودَة، حِدَة، شِدَة...

کورجه و بون

ل: ناماده بون، قومراخ بون، کوتاره بون. [گورج بونره.

کول بون]

ف: آماده شدن، چابک شدن، وَشکریدین،

وَشکولیدین. کوتاه شدن.

ع: تَجَلَد، تَهَيُّو. قُصُور، اِختِصار.

کورجی

ل: کرژی، تیز، زرنکی، چابکی. [چالاک، فرزی]

ف: چُستی، چابُکی، چالاک، تَنَدی، وَشکریدی....

ع: سُرْعة، سَرْاعة، نَکِظ، حِدَة، شِدَة، جُلُودَة...

کورچک

ل: وُلک. [گورچله]

ف: قُلوه، قُلْیه، گُرده.

ع: کُلْیَة.

کورچویه — کورچک [اوشیدی کرماییه.] [کرمایی است.]

کورخانه

ل: زَید، زَیدخانه. [قبرستان، زیارتخانه]

ف: گورخانه، گورستان.

ع: مَقابر، اَجداث.

کورد

[ل: داری نارم پاستی ترن.]

ف: گُرد. (چوب کمر تون)

ع: نُول، مَنُول.

وَنَه (۲)

کورد

ل: کۆز. (گورد خوی گرتکه.) [نوی به پشت

ده گوزرتتوره.]

ف: کوله.

ع: حط، ابانة.

گورده

ل: گورد، کۆز. [نوی به پشت ده گوزرتتوره.]

ف: گرده، گول، کوله.

ع: ابانة.

گورز

ل: تیز. [گوزان]

ف: گرز، لخت، چشان، پشان، سرباش، سركوب.

ع: عمود، دبوس، جُرز.

گورز

[ل: گورزی پارچیی. (گورزی تاییستی یاری «گوزان».)]

ف: تُرنا. (گرزی که برای بازی «گوزان»

می سازند.)

ع: مخراق.

گورز ناسنین

ل: تیز. [گوزان]

ف: گوپال، کوپال.

ع: عمود، جُرز.

گوزان

[یاری گوزن.]

ف: خرسک، خرسک بازی، تُرنابازی، کاکاوو.

ع: حَجُورَة، مُماشَعَة، مُماشَعَة، مُماشَعَة (مُماشَعَة

المائَة)

گوزان سوار

[ل: جوره گوزنیکه.]

ف: مزاد.

ع: تدمیح.

گورزه زیر بهری

[ل: جوزیکه له یاری «گوزان».]

ف: تُرنابازی، خرسک زیر جلی.

ع: حَجُورَة.

گورکه نکه

ل: که متار، قه متار. [کمیتار]

ف: گورکن، کفتار.

ع: ضنَع، خَزَعْل، خَفُوف، هُئیر، عیشوم.

وینه-کمستار

گورکه نکه

ل: که نه ندز. [کفندز: کسیت که گور هملده داتوره بز کفن

دزین. (خوازیه.)]

ف: کَفَن نَزْد. (استعاره است.)

ع: نَباش.

گورک

ل: ورگ. [گیاندارتکی دپنده یه. («ورگ» وشه یه کی

هیرامیه.)]

ف: گُرک، اویس. («ورگ» اورامی است.)

ع: ذَنب، سَلَق، طَبَس، سَبَد، سَید، سَیدانه، اوس،

هَیل، سَعَسَع، شَیْذَمَان، اَطْلَس، سِرْحَان، سِرْحَال،

ذُوالَة.

وینه

گورک داویده

[ل: کارامه، خارن نزمورن]

ف: گرگ دام دیده، گرگ بالان دیده.

ع: خَییر، بَصیر، مُجَرَّب، واقِف.

گورکوقلو

ل: برنیز برنیز. [تالانوبرز]

ف: بچاپ بچاپ، چاپیدن، قاپیدن.

ع: نُهَب، غارَة.

گورگومیش

ل: ... گوردوگه، دهمدما. [تاریک‌بیرین، کازیره (رووناکی

پیش یا پاش مه‌لایانگدان.]

ف: گرگ‌ومیش، دُم‌گرگ.

ع: صُبُح صادق، صُبُح کاذب.

کورکه

ل: دورگه، دارباز، چاچوله‌باز. [گرباز، تله‌کچی]

ف: گرگه، دُرگه، داوباز.

ع: دَسَّاس، مَکَّار، مُحِیل، مُتَقَلِّب.

کورکه ← **کورکه‌لوق**

کورکه‌پشت

ل: کُزَنز. [پشت درمپریر.]

ف: خرپشت، ماهی‌پشت.

ع: مُحَدَّب، مُسْتَم.

کورکه‌شهووی ← **وهرکه‌شهووی**

کورکه‌لوق

ل: گرگه، دزمانه، لُزَه. [گرگه‌لُزَه، نیوه‌غار]

ف: گرگ‌دو، لُک‌لُک، پویه.

ع: مَرَوَلَه، وَثَوَدَه، عَسَلان.

کورکه‌میش

[ل: گورگ له پیمستی مېرېدا (به روايت باشی دمرورن

خراب.)]

ف: خوش‌رو و بددل.

ع: ظاهِرُ الصَّلَاح، مُتَافِق.

کورق

ل: لیښی، ناموخته، سه‌خت. [رام، هزگر]

ف: گروه، گرویده، تاراس، رام، دل‌بسته، آموخته،

آموخته.

ع: مالوف، رَووم، اَنَف، مُسْتَانِس.

کورق

ل: تیر، تنگه‌زه، خِتل. [بنه‌ماله، هوز، تایغه]

ف: گُروه، گُروهه، گروهه، تیر، مردم.

ع: فِرْقَه، رَهط، بَطْن، فِئَه، حَيّ، حَیْل، قَبِيلَه، عَشِيرَه،

قَوْم، شَعِب، فَخْذ، طَائِفَه، عِمَارَه، زَمْرَه، مَلَه.

کوروا

[ل: گزروی]

ف: گوراب، گورب،

ع: کَلَسَه، قَلَشِيَنَه، مِسْمَا، جَوَرَب، جَوَراب.

کوروابازی

[ر: پشکیلان: یاربه‌که.]

ف: گوراب‌بازی، کچه‌بازی.

ع: اُنَبُوئَه، فِئال.

کورواباف

ل: گزرواچن. [گزروی‌چن]

ف: گوراب‌باف، جوراب‌باف.

ع: طَمَاق.

کورواچن

[ل: گزروی‌چنه (بالتدیه‌که.)]

ف: گورب‌باف. (مرغی است.)

ع: وَصَعَه.

کورواچن ← **کورواباف**

کوروان

ل: زَندوان، زَیران، گزروان]

ف: گوربان.

ع: خادِم، سادِن.

گورژبوون

ل: لیښی‌بوون، رام‌بوون، ناموخته‌بوون. [دسمزبوون،

هزگربوون]

ف: گرویده‌شدن، دل‌بسته‌شدن، تاراسیدن، رام

شدن، آموخته‌شدن.

ع: اَلْفَه، تَأْنِس.

گوریتس — گوریتس

گوره

لک: به رانبره. (به گوره) [گوریز (به گوریز، به پیتی)]

ف: برابر. (بر طبق)

ع: طبق.

گوره

لک: هاشه، هوشه، شانه، شاتوشورت. هه ریشه، گوره شه.

[برویشال، داخویرین، ترساندن به شه.]

ف: شاخشانه. لاف، خودنمایی. ترساندن.

ع: تَلَاخَر، تَعَاظُم، تَطَاهُر، وَعِيد، تَهْدِيد.

گوره جوو

لک: سنگسار، سنگباران. [به رباران]

ف: سنگسار، سنگباران.

ع: رَجَم.

گوره شه

لک: هه ریشه، گوره. [ترساندن به شه.]

ف: شاخشانه، ترساندن.

ع: اِيعَاد، تَهْدِيد، تَرْعِيب، تَخْوِيف، وَعِيد، تَهْدُد.

گوره که — گوریتس که

گوریتس

لک: به لپهل، زووزو، هه یه یه یه. [خیرا خیرل]

ف: گُرگُر، گورگور، زودزود.

ع: سُرْعَة، عَجَلَة، سَرِيعَة.

گورپان

لک: جزریان. [گورپان، نالو گورپورن]

ف: رَمَش، رَمِیدن، جَزِیدن، گَوَهَرِیدن، جَاوَزِیدن.

ع: تَبَدُّل، تَغْيِير، تَحَوُّل، تَعَوُّض.

گورپچه

[لک: نارمزی برودن کراو یا جینگسی مردو له گوردا]

نه لک: []

ف: گورپچه، گورپچه، گریچ، گُرچه. (مجرای آب

که سنگچین کرده باشند یا جای مرده در گور)

ع: مَجْرِي، لَحْد.

گوریز

لک: راکردن. [هه لائن، تیتیماندن]

ف: گوریز، گُریخ، گُریخ، گُریف.

ع: فرار.

گوریزان

لک: تارائن، تهره کردن. [راوانان، تاراندن]

ف: گریزانیدن.

ع: دَفَع، طَرَد.

گوریزدان

لک: لادان، که نارگرتن. [دوروز پیریزوون، دوروز کمرتهه]

ف: گُریختن، گُریفتن، گُریفتن.

ع: فرار، اِحْتِرَاز، اِجْتِنَاب.

گوریزکا

[لک: جینگسی هه لائن، برای دریا زوون.]

ف: گریزگاه.

ع: مَقَر، مَهْرَب، مَنَاص، مَجَال.

گوریتس

لک: گوریتس، وریتس. [گوریتس (تغافل له مورو ریسراو)]

ف: وَرَس، وَرَسَن، اَوَرِیس، وَوِیس، کُزُش، چاتو،

رِیسْمَان. (رِیسْمَانِی که از مومی یافتند.)

ع: رَسَن، شَطَن، حَبَل، رِشَاء، رِیَاط، ضَعِیف، سَبِی،

اَنْدَرِي.

گوریتس دیله کانی

[لک: تغافل دیله کانی.]

ف: اورک، بادپیچ، بازپیچ.

ع: دَوْدَاة.

وینه — دیله کانی

گوريس ره شوايزگ

[ل: (ل: تنافي ر مش و سپي.)]

ف: ريسمان سپياه و سفيد.

ع: ازغې، خېل ازغې.

گوريس کيشکي

ل: کيشه، که شاکه ش. [ناکزي. هدرها: راکيشاني

گوريس له هدرورسره.]

ف: کشاکش، کشمکش.

ع: ثَمَاد. ثَنَارُج. ثَرْدُ. ثَرَاغ. رَحْمَة.

گورين

ل: گورائن. [نالوگور کردن]

ف: رَمَسْتَن، رَمْسِيدَن، رَمْسَانَدَن، جَزَانَدَن،

گوهراندان، جاوړاندن.

ع: تَبْدِيل، تَمْوِیض، تَغْيِيص، تَحْوِيل.

گورينهوه

ل: ناروگور. [نالوگور، شتېشتدان]

ف: دَگَش، گَهُولِي، رَمَسْتَن، گوهرکردن،

جاوړکردن.

ع: مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.

گوزار

[ل: پاشگره به مانای دانبر و جېبېچېکر. (د اړشتمې بکره

و به تنيا به کار ناهيترت.)]

ف: گُذَاو، گُزار، گُزارنده. گُزاراننده. (صيفه‌ی

فاعل است تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: واضع، مُمضِي.

گوزار-بکار

گوزارشت

[ل: راپورت، خبردان، ليکنده.]

ف: گزارش، گزاره.

ع: اِبْلَاغ، اِعْلَام، تَعْيِيص.

گوزارشت

[ل: بسمهرات، راپورت]

ف: گذارش.

ع: جَرَيَان، ماجری.

گوزارشتدان

[ل: راپورتدان، خبردان]

ف: گذارش‌دادن.

ع: عَرَضُ الْجَرَيَان، اِبْلَاغُ الْجَرَيَان.

گوزاره

ل: چه‌مک، مانا. [واتا]

ف: آرش، چم.

ع: مَعْنِي، مَقَاد، فَحْوِي.

گوزان

ل: جېبه‌جی-کردن، جېکه‌به‌جېکه کردن، گوزانه‌وه.

[گوزانه‌وه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، تَحْوِيل، ثَحْرِيك.

گوزانين

ل: پارازتن، ليدان. (هدرکه نه‌يگوزي خوا بيگوزي). دهمی

ل: گوزاره. [پاراستن، به تنگه‌ه هاتن. کوتان]

ف: پرهيزاندان، زدن.

ع: رَعَايَة، مُرَاعَاة، وَقَايَة، صِيَانَة، حِفْظ، ضَرْب.

گوزانه‌وه

ل: گوزانه‌وه، جېکه‌به‌جېکه کردن. [گوزانه‌وه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، تَحْوِيل، ثَحْرِيك.

گوزانه‌وه-گوزانه‌وه

گوزاوله

ل: هدالتزين. [بلزي سر پيست.]

ف: تاول، دُوك، شوغ، شوغه، خجوله.

ع: نَقَط، كَنْب، جَدَر.

گوزتن-گوزنه‌وه

گوزنه‌ها - گوزنه‌ها

گوزنه‌ها

ل: گارمزان. [گیاه که بز درمان دهنیت].

ف: انوها، فُریر، گاوزبان.

ع: حَمَم، لِسَانُ الثَّوَر.

گوزنه

[ل: دهری نار له سواتل].

ف: کوزه، سبو، دولا، کلیره.

ع: حُب، جَرَّة، خایه، کُوز.

گوزنه

[ل: قیسری (راستبازاری سرگیار)].

ف: گُذر، گُزَر. [راسته بازار که سرش پوشیده

باشد].

ع: سَوَق.

گوزنه

ل: گوزرگا، گوزار، بگار، رَگه. [رَباز، بوار]

ف: گدار، گُذر، گُذار، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجری، طَرِيق.

گوزنه

ل: روین. [تَیپَرین، رَشتن]

ف: گُذر، گُذشتن، رَفتن.

ع: عُبُور.

گوزنه‌ها

ل: زی، بژیو، زینگی، بژی. [زبان برتیره‌هرون. بژی،

مایه‌ی زبان].

ف: گُذران، زندگی، زندگانی، زیست. روزی.

ع: عَیْشَة، مَعِیْشَة، مَعاش. نَفَقَة.

گوزنه‌ها

ل: بژیو. [مایه‌ی زبان].

ف: گُذران، تورتیز، هزینه.

ع: مُؤْنَة، مَوْنَة، مَعاش، نَفَقَة. قُوت.

گوزنه‌ها

ل: ژبان. [بخیو کردن، بریویدن]

ف: زیستادن، گذران دادن.

ع: اَعاشَة، اِنفاق.

گوزنه‌ها

ل: ژبان، زینگی کردن. [ژبان رابواردن]

ف: زیستن، زندگی کردن، زندگانی کردن.

ع: عَیْشَة، تَمِیْش.

گوزنه‌ها

ل: بگاردن، بگاران. [تَیپَراندن]

ف: گذراندن. رواکردن، روان ساختن.

ع: اِمْرار. اِمضاء.

گوزنه‌ها

ل: گوزار، بگار، رَگه. [رَباز، بوار]

ف: گدار، گذرگاه، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجری. طَرِيق.

گوزنه‌ها

ل: بگار. [دوار، رَیاز]

ف: گُدار، گُذرگاه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجری.

گوزنه‌ها

ل: بگردن، به‌خشس. [بورین]

ف: گُذشت، آمُزش، بَخشایش.

ع: عَفو، صَفح، سَمَح.

گوزنه‌ها

ل: بگردن، نام‌هزین، به‌خشین. [لَیپوردن، چارپُزی کردن]

ف: گُذشتن، گُذشت کردن، بَخشیدن، نرسه،

نرسته، نرشته، نرپه، دامود.

ع: عَفو، صَفح، سَمَح، اَمان، غُفران.

گوزه‌شتن

ل: بگردن، داینگردن، رانگگردن. [رابرودن، رابردن،

تیپیرین]

ف: گذشتن، روشن شدن.

ع: عُبُور، مَشِي، مَضِي، انْقِضاء.

گوزه‌شتن

ل: بدره‌که‌فتن، جلدو‌که‌فتن. [پیشکوتن، تیپیرین]

ف: گذشتن، پیش‌افتادن، جلو‌افتادن.

ع: سَبَقَة، تَقْدِم، تَجَاوُز.

گوزه‌شته

ل: بگردگ. [رابرودر، تیپیرور]

ف: گذشته.

ع: ماضی، سالف، عابر، غابر.

گوزه‌له

ل: ناخوردی. [گوزل، گوزی به‌یورکی ناخواردنره.]

ف: کوزه، آب‌خوری، جرغاتو.

ع: مِشْرِیة، فَعَارَة.

وینله—ناخوردی

گوزه‌لوی پوول

ل: قولله. [گوزه‌یلک که پری ده‌کمن له پاره و له ژیر

خاکدا ده‌یشارنره.]

ف: غوله، غولک، غُلک، غُلّه‌دان. (کوزه‌ای که از

پول پر کرده دفن کنند.)

ع: مَضْطَة، دَفِیْنَة.

گوزه‌هه‌نگ

ل: که‌نور. [پلورر، خه‌لیف]

ف: کندو، کوزه‌ی ژنبور.

ع: خَلِیْة، غَنِیْة، شَوْرَة، مَشَوْرَة.

گوزیه‌انه‌وه

ل: جینگه‌به‌جینگه‌بورن. [گواستنره، جینگه‌گوزین]

ف: جابجا شدن.

ع: اِنْتِقَال.

گوزیه‌ده

ل: هه‌لژی‌نیاک، به‌رگوزیده. [هه‌لژی‌ره‌راو.]

ف: گزیده، بَرگَزیده.

ع: نُخْبَة، مُنْتَخَب، مُصْطَفَى....

گوزینه‌وه

ل: گوزانه‌ره. گوزتنه‌ره، لیدان. [جینگه‌گوزین، گواستنره.

کوتان]

ف: جابجاشدن. جابجا کردن، کوچ کردن، زدن.

ع: اِنْتِقَال، نَقْل، ضَرْب.

گوزنگیره

ل: گوزگی. [سرین]

ف: گوشگیره، گوشگیر، نازبالش، بالشک، بالش.

ع: مُصَدِّغَة، مِخْذَة، مِشْرِة، مِرْفَقَة، مُرْقَة، حُسْبَانَة،

وَسَادَة.

وینله—بیلین

گوزنه‌وه

ل: دهره‌گوزنه‌وه. [سرپوشی گوزه و شتی لهو چمشته.]

ف: نُه‌دیان.

ع: صِبْطَة.

وینله—بره‌گوزنه‌وه

گوساخ

ل: بی‌په‌روا، نه‌ترس. [گوستاخ، گوی نه‌دیر]

ف: گُستَخاخ، اُستَخاخ، بُستَخاخ، بیستَخاخ، پُروو،

بی‌پروا، بادستر، نترس.

ع: بُزَاع، مَاجِن، جَرِي، جَسور.

گوساخی

ل: بی‌په‌روایی، نه‌ترسی. [گوستاخی، چارنه‌ترسی]

ف: گُستَخاخی، اوستاخاخی، بُستاخاخی، بیستاخاخی،

بادستری، پرروی، بی‌پروایی.

ع: بَزَاة، مَجَانة، جُرَاة، جَرَاة، جَسَارَة.

گوشاد

ل: بَرَاق، نَارَان، وَاَل، دَهْلَب، بَلَار. [همروا، دهلب، نشفزل]

ف: گُشَاد، گُشَاد، فَرَاخ.

ع: وَسِيع، وَاسِع، فَسِيع، فَرِيع، رَحِيب، وَعِيب، فَاَضِي، فَاَرِغ، سَايِغ، مَنجُوب، رَحْرَاح، فَيَحَاء، أَلْيَح.

گوشاده و برون

ل: نَاوَانِه و بَرُون، گِمر و مِهر و بَرُون، وَاَل مِهر و بَرُون ... [همرا و برون،

مهر و برونه]

ف: گُشَاد شدن، فَرَاخ شدن.

ع: تَفْسُح، تَوَسُّع، إِتْسَاع، اِنْفِصَاح، اِفْضَاء ...

گوشادی

ل: نَاوَانِي، وَاَلِي ... [همرا و، دهلبی، نشفزلی]

ف: گُشَادِي، گُشَادِگِي، فَرَاخِي، فَرَاخَا، فَرَاخْنَا، فَرَاخَا.

ع: وَسْعَة، سَعَة، فَسْحَة، رُحْبَة، رَحَابَة، فَيَح، فُضَاء ...

گوشانیت

ل: نَاوَانِي، گوشادی. [فراوانی، پانویزی]

ف: گُشَايِش، فَرَاخِي، فَرَاخْنَا.

ع: سَعَة، تَوَسُّع، تَوَسُّعَة، فَسْحَة، بَسْعَة، رُحْبَة ...

گوش بهر نواز

ل: گَوِي قِرَاخ. [گوي لاسر هست.]

ف: گوش بر آواز، گوش بر دَر، گوش به دَر.

ع: مُتَرَصِّد، مُطْبِع.

گوش بهر نواز

ل: نَدَنْدَرَا. [بيسر]

ف: گوش آوا، شنوا.

ع: سَمِع، فُهيم.

گوشپاق

ل: گوشپاق. [دوری]

ف: بُشْقَاب.

ع: مُصَيِّفَة، مُصَحِّفَة، مَنَحْن، مُصَحِّفَة.

گوشت

[ل: نَرَمِي نِيرَان نِيرَان و يَتِست يا نِيرَان نَارَك و يَتِست.

(گوشتی مرز و يا گوشتی ميوه.)]

ف: گوشت، خَوَا. (گوشت بدن يا گوشت هواكه)

ع: نَعَم.

گوشت بينج ديان

ل: هَارو، پَوَلَك. [گوشتی دوری ددان.]

ف: آرِه، گوشت بُن دندان.

ع: نَلَّة، مَوْرِم، عَمَر، عُمَر، حَنَك.

گوشتپاره

ل: كُوتِه گوشت. [لغيتلا گوشت.]

ف: گوشت پاره. (لختی گوشت)

ع: هَبْرَة.

گوشتپاره

ل: چَلْمِه لَدِه، كُوتِه گوشت. [بينجوری خزنه گرترو كه لببار

ده چیت.]

ف: افگانه، آفگانه، آبگانه، گوشت پاره. (بچه ی

نارسیده كه سقط شود.)

ع: شَدَاخ، زَلِيْق، مُضَفَة.

گوشتتان

ل: بَدَه دُخَر. [خريستان، رزاقورس]

ف: بَدَخُو، بَدَاخُم، بَدِگِل، بَدَسِرِشَت.

ع: قَاطِب، بَاسِر.

گوشت ترنج

ل: بَالَنگ. [گوشتی ميوه ترنج.]

ف: آبست، آبست، بَالَنگ، پيه ترنج، گوشت

ترنج.

گوشته‌نوووری

ل: دبر نوخوون، مه‌لکه‌نی. [دبرخوخته‌یه‌کی قورله که بسمه

تنووردا غورونی ده‌کنه‌وه.]

ف: تَغَارِچِه، تَغَار، درنگون.

ع: جَفَنَة.

وینه-مکیره

گوشته‌وزوون

ل: په‌ترز، گوشت تازه. [گوشته‌زوونه (که له کاتی

چاکوورنومه‌دا لسمه برین پیدا دمیته.)]

ف: گوشت تازه. (که زخم هنگام بهبودی پیدا

می‌کند.)

ع: قَرَفَة، جُلْبَة، قِش.

گوشقاپ

ل: گزقپاق. [دوری]

ف: بُشْقَاب.

ع: صُحَيْفَة، صُحَيْفَة.

گوشکیره

ل: گزگزگیر. [سیرین]

ف: گوش‌گیر، نازبالش.

ع: مِرْفَقَة، لُمرَقَة، مِیْثَرَة، مِخْدَة، مِصْدَقَة، حُصْبَانَة.

گوشواره

[ل: گراوه.]

ف: گوشواره، داچک، آویزه.

ع: قُرْط، خِرْص، شَنْف، سَلَس، رَعْلَة، حَجََّة، خَلْدَة،

نُطْفَة، حَادِر.

وینه-نویز

گوشواره

ل: جرز. [قوزین، گوشه (زاراوی به‌ناییه.)]

ف: جرز، گوشواره. (اصطلاح بنایی است.)

ع: زَاوِیَة.

گوشه

ع: لَحْمُ الْأَتْرَج، شَحْمُ الْأَتْرَج.

گوشته‌خورد

[ل: گوشت‌خورد، درنده]

ف: گوشت‌خوار.

ع: جَارِجَة، ضَارِیَة.

گوشتن

ل: چاخ، قه‌لهر، خیپشته. [خرین، خشپن، نستوری

پرگوشتن.]

ف: فَرَبَة، کَبِد، کَبِدَا، کُرُوت، بَشِیوُن، بَشِیوُن،

گَنده، تَنومند، تَنه‌مند.

ع: لَحِیم، سَمِین، شَنْوُن، مَقِید، ضَخِیم، اَهْبَر.

گوشته‌وشریک

ل: قاق. [گوشتی وشریکه‌کراو]

ف: کاک، فَرِیس، فَرِیش، فَرِیز، بهارخوش،

گوشت خَشْکیده.

ع: قَدِید، وَشِیق، قَصِید، عَفِی، اِرَة.

گوشته‌زوین

ل: خالک پالک. [زوی نرمان و بی‌نبرد.]

ف: رُس، رُسْت، خاک.

ع: سَهْل، ثَرَاب.

گوشته‌گیره

[ل: زیکه‌گلینکه له لشی منداډ دوردیت و نیشانه‌ی

قهلورونه.]

ف: جوششی است در بدن بچه پیدا می‌شود،

نشانه‌ی چاغ شدن است.

ع: ...

گوشته‌نوووری

ل: دیزه. [دیزی پینشت‌ایتنان که دهمرته تنوورمه.]

ف: خُمچه، خُمره، خُمبره.

ع: بُرمَة، خُرس، اَنین.

ل: کونج، کونجول، سوچ، کونجول. [قوژن (قوژنی ساز،

سوچی پارچه، تیلی چار)]

ف: گوشه، گوش، کُنج، خُنْج، طَرَف. (گوشه‌ی

خانه، گوشه‌ی پارچه، گوشه‌ی چشم)

ع: زاویه. حُصَم. عَذَب. طَرَف. طَرَف.

کُوشه

ل: سوچ، کونجول. [قوژن، حشارگه]

ف: گوشه، گوشانه، پیغوله، پیغله، کُلبه،

کَمینگاه.

ع: مَكَمَن.

کُوشه

ل: ناشیت، درکه، هیتا. [نامازه، نیدیزم]

ف: گوشه، کوس، پَرخیده.

ع: رَمَن، اشارة، کِنایه، ایماء.

کُوشه‌بمکُوشه

ل: ترنج، ترغی. [لبزینیه]

ف: گوشه‌بمکُوشه، تَرَنجی.

ع: مُعَین، لَوَی.

وینه

کُوشه‌لوو

[ل: بادامه، نالور، جورخالور (دورگری بادام‌ناسایه

لسلازای تورگدا.)]

ف: اَرَم، اَرَمَان، گوشک، گوشگان. (دو گره شبیه

بادام در دو طرف ابتدای گلو واقع‌اند.)

ع: لَوَیْتَن، عُنْدَیْتَن، قُرِدوَحَة.

کُوشه‌لوو کُشتن

[ل: نیشیک که له نارسانی «بادامه» به پمیدا دمیّت.]

ف: گوشک‌درد، گِرَدَن‌دَرَد.

ع: لَبَن.

کُوشه‌کیر

ل: که‌ناره‌گی. [دوره‌پیرز، دوره‌خه‌لک]

ف: زَیْن، ساسان، کَهْیَد، سیامک، گوشه‌گیر،

کناره‌گیر.

ع: تَارِک، زَاهِد، مُنْزَوِی.

کُوشه‌ی چاو

ل: کنگ چار. [تیلی چار]

ف: پَیغَله، پَیغوله، گوشه‌ی چشم، کنج چشم.

ع: طَرَف، غَرَب، لِحَاظ، مُوق، مُوق، مَاق.

کُوشه‌ی دهم

ل: لای دهم، له‌غاره. [لغاره، سوچی دهم]

ف: زَفَر، کُنْج دهن.

ع: شِدْق.

کُوشی

[ل: نمر نامرازی به گویوه دهریت. (ولک: دنگوبوری

تدلفورن.)]

ف: گوشی. (گوشی تلفن مثلاً.)

ع: سَمَاعَة.

کُوک

[ل: سره‌تای جیلورن‌سوی ییچره هانگ له

پلورده‌کیان.)]

ف: آغاز جدا شدن بچه‌های زنبور از لانه.

ع: طَرَد.

کُوک، کُوشیه

کُوشه

ل: هه‌لورچه، گُزگجه سلتانی. [جزره هه‌لورچه‌که.]

ف: گُوجه، اَلَنج، آلو، آلوگرده، شاه‌آلو، آلوی

سفید، آلوسلطانی.

ع: اُجاص، اَنَرک، اُجاص اَبیض، شاه‌لو.

کُزکرد

[ل: کازیبه‌کی بناربانگه.]

ف: گوگرد، ایرون.

ع: کبریت.

گئیکره

ل: شخارته، کروت. [شکارته]

ف: گندک، گندش، گوگرد.

ع: ئبخه، شخاطه، کبریت.

کول

ل: پیس. [خزره لیکرتور، هرره ها: بدتلک]

ف: پیس، پیست.

ع: مجذوم، مبروص.

کول

ل: نارگیر، چالار. [چالی بچورکی پر له نار. گولاری

بچورک، وک: گولی باخ.]

ف: گول، آبگیر، تالاب. (آبگیر کوچک مانند

گول های باغ)

ع: زکیب، قلم، خُذَه، اُخْدود، مَسْکَبَه، مِقْرَا.

گولله

ل: گولروله، گولزله. [برک، تیر]

ف: گوله، گلوله، غلوله، گُروهه، قُروهه.

ع: کَلَه، جَلَهَق، جَلَاهَق، بُدُق، بُدَقَه، رِصَاصَه.

گولله ریس

ل: رزه، سهرس. [لر مردایی که گوللی هاریزاری

ده گاتی.]

ف: گُولوله رِس، تیررِس.

ع: غُلُوَه، مُسِبُ بُدَقَه.

گوللوه-گولله

کولله کول

ل: یاریار، خاره خار. [هتواش هتواش، نارام نارام]

ف: لَنگان لَنگان، یواش یواش، آهسته آهسته.

ع: دَلُوف، رُعاس، دَالِفا، رَاعِیا، مُرْتَعِسا، مُقَرَعِسا.

کولهی کموان بیتک

ل: بیتک، زواله، گلیره، گولهی هدرگین. [نهری به

دارلاستیک دیهارتین.]

ف: زاغوی، زالوی، غالوی، غابوی، زواه، زواله.

(گولله ی کمان گروهه)

ع: قَضَه، خُذَقَه، حَصَبَه، بُدَقَه.

کولهی ویل

[ل: گوللیدک که بی نامانج تمیزتاره.]

ف: گولله ی ویل.

ع: عائر، غریب.

کولهی هدرگین-کولهی کموان بیتک

کولس

ل: پیس، خوره. [نخزشی خزره، هرره ها: بدله کی]

ف: پیسی، پیستی، میستی، لوری، خوره.

ع: جُدام، برص.

کول

ل: ول. [خونچی پشکورتور.]

ف: کل، چچک.

ع: وَد، فَر.

ویل

کول

ل: فریو. [خاب، فیل]

ف: فُل، کول، فریب.

ع: خُدَعَه، خدیعه.

کول

ل: کدم، چکی، ریزه، نهخت. (گولتی ته ماکز، گولتی هدنی)

[توز، نهختان]

ف: کم.

ع: قلیل، نَز، نَبَد.

کول

ل: شوله. [کَی (کَی چرا).]

ف: گُل، شوله. (شعله‌ی چراغ)

ع: شَعْنَه.

گول

ل: ناشکرا. [دیار (گول) له پشکیلاندا که یه کم چار

«پشکیل» که در بهیتیت.]

ف: گول، آشکار. (گل جوراب بازی که اول بار

«پشکیل» را دوبیارد.)

ع: بوح، سُبُقه، فُتَح.

گول

ل: گسرج. [چالاک «گورجوگول» به یه کسره به کار

دبیرین.]

ف: چابک، چالاک، زرنک. «گورجوگول» با هم

استعمال می‌شوند.)

ع: جَلَد، سَرِیع ...

گولاه

ل: هه لاله، چاره‌دلیله. [میلاله]

ف: لاله، آلاه، آلاه، شَقَر.

ع: شَقَانِق.

وینه «پدره‌دلیله»

گولاه سووره

[ل: گولاه‌ی گسره.]

ف: لاله‌ی نعمان. (لاله‌ی درشت)

ع: شَقَانِقُ النُّعْمَان.

گولان

ل: گولنگول. [کزی «گول».]

ف: گلان، گله‌ها. (جمع گل است.)

ع: آوراد.

گولتو

[ل: نارقه‌ی گول.]

ف: گلاب. (عرق گل)

ع: ماورد، ماء الورد، جَلَاب.

گولتوباش

[ل: ده‌ری گولرتیکردن.]

ف: گلاب‌باش.

ع: قُمُقم.

وینه

گولتوه نوون

[ل: گولتیک که به تالزیر و تالزیر لیسر پارچی

ده‌دیرن.]

ف: گلابتون.

ع: زُخُرف، کلابشن.

گولاهار

ل: ناهار. [گولتیک بناربانگه، کم‌پیره و پرپیره و

هم‌پیرنگه.]

ف: گل آهار، آهار. (گلی است معروف کم‌پیر و

پُرپیر، از همه رنگ.)

ع: اَهَار.

گول نه‌طه‌سی

ل: نه‌طه‌سی. [گولتیک بناربانگه.]

ف: گُل اَطْلَسِی، اَطْلَسِی. (گل معروف است.)

ع: اَطْلَسِی.

گولبادام «جقه»

گولبانگ

ل: بانگ، هه لاله. [جاق، بانگراز]

ف: گُل بانگ، گُل بام، بانگ.

ع: نِداء، اَذان. صیاح.

گول به رسر

[ل: گولسر، گولتُر.]

ف: گُل زنانه.

ع: بَقَرَس.

گولپه

ل: سمران، ههنگوان. [گیاهه که.]

ف: گُلپَر.

ع: آنجدان.

وینه—سمران

گول جلوبیشه

[ل: بادیورنه، بابورنه]

ف: بابونه، کوبل، ریل، کافوری، گاوچشم.

ع: حَبَقْ، غَاغ، قَرَاص، حَبَقُ الْبَقَر، بابوئج. (قُحوان،

أَقْهوان)

وینه

گول چرا کرون

[ل: قرتاندنی سورتروی پلیمتی چرا.]

ف: گل چراغ گرفتن.

ع: قَصْ أَنْفِ السَّرَاج، قَرَطْ ذِبَابَةَ السَّرَاج.

گولجن

ل: هه‌لژین، هه‌لژان. [هه‌لژاردنی شتی هه‌، باش.]

ف: گلچین، برچیدن، برگزیدن، به چیدن، به

گزیدن.

ع: اِیْثَار، اِنْقَاء، اِصْطِفَاء، اِخْتِیار، اِنتِخاب.

گول خواردن

ل: خله‌یان، فریو‌خواردن. [خلتان، دسپان]

ف: گول خوردن، فریب خوردن.

ع: اِخْدَاع، اِخْتِال....

گول هه‌نه

[ل: خرنجی گیای خه‌نه.]

ف: شکوفه‌ی خه‌نا.

ع: فَاغِیَّة، فُغْرُ الحَنَاء.

گولندان

ل: که‌له‌ل. [ده‌لری گول تینه‌ستن.]

ف: گُلندان، کَلک.

ع: أَصِیص، قَصَرِی.

وینه

گولندان

ل: گه‌یزدان. [ده‌لری میز تینه‌کردن.]

ف: شاشدان، گُلدان.

ع: أَصِیص، مِیوَنَة.

گولندان

ل: خله‌تاش، فریودان، گول لیدان. [خاپاندن]

ف: گول زدن، فریب دادن.

ع: خَتَل، غَبَن، مَكْر، اِغْراء، اِخْدَاع.

گولندان

ل: گول‌کردن. [گول‌ده‌کردن (وله‌)، گول‌ده‌کردنی

دارگول.]

ف: گل کردن. [درخت گل مثلاً.]

ع: ثَوْرید.

گول رۆن—گول مه‌شه

گولزار

ل: گولسان، گولشمن. [گولجاپ]

ف: گُلزار، گُلستان، گُلشن، بُسد، بُست، بوستان.

ع: رَوْضَة، بُسْتَان.

گول زینوا

ل: زینوا. [گولیکه.]

ف: گل زیبا، زیبا.

ع: زَیْبَا.

وینه—زیبا

گولشه‌ن—گولزار

گول عاشقان

[ل: گولیکه.]

ف: لاله‌ی خطایی، گل عاشقان.

ع: حَمَاحِم.

گولکار

ل: باخمدان. [کسی که گول ده‌وینیت.]

ف: گلکار، باغبان.

ع: رَوَاض، رَوْضِي، اَكَار، وَرَاد.

گولکاری

ل: باغ‌وانی. [گولَ رواندن]

ف: گُل کاری، باغبانی، گل کاشتن.

ع: ثَرَوِيض، تَأَكَّر.

گول‌کردن

ل: ناشکرابرون. [دروک‌وتن (گولَ کردن له یاری

پشکيلاند).]

ف: گُل کردن، آشکارشدن، پدیدار شدن.

ع: ظُهُور، بُدُو، بُرُوز.

گول‌کردن

ل: نه‌شده کردن. [کدیف‌سازبون (وله: سرمتای

مستبور).]

ف: گُل کردن. (آشکارشدن اثر شراب مثلاً.)

ع: نَشو، تَنَشِي، اِنْتِشَاء.

گول کردن

ل: گول‌دان. [گولَ دروکردن]

ف: گل کردن، گل دادن.

ع: ثَوِيِد.

گول‌کوپنک

ل: قه‌زبه‌برد. [قریزه‌برد، قه‌زبی برد.]

ف: جَلْبَنگ، گُلَسَنگ، شکوفه‌ی سنگ.

ع: اُشْتَه، زَهْر الحَجَر، يَهَق الحَجَر، طُحْلَبُ الصَّخْر،

حَزَانُ الصَّخْر، حِنَاءُ القَرِيش.

گول‌کوشتی

ل: گولَ زَزران. [لغو روانی زَزران‌باز، کان له پیشه‌کی

زَزران‌بازیدا بز هم‌شه یا بخوداهمه‌لگوتن به هزتراره یا

پمشان بز به‌کتری دستینه‌وه.]

ف: گل کشتی. (کلماتی که پهلوانان در مقدمه‌ی

کشتی برای خودستایی یا تهدید نَظماً یا نَثراً

مبادله می‌کنند.)

ع: رَجَز.

گولگه

ل: گولگه‌ی سهره‌خوین، کول‌ه‌دیوا. [مایه‌فیتنه،

ناژاوچی.]

ف: آشوپگر، سرآشوپ، آتش‌افروز، هنگامه‌جو.

ع: مَثَر، مَنَاس، مِعَاس، قَسَاس، مِسَع، مُفَسِد، اُمُّ

الْفَسَاد.

گول‌گوزوان

ل: گوزن‌دان. [گیاه‌که بز درمان دشتیت.]

ف: فَرِیو، اَنوِیا، گُل گاو‌زبان.

ع: حَمَم، حَمَمَة، كَحَلَاء، كُحْيَلَاء، لِسَانُ الثَّوَر.

گول‌گرن

ل: سر قرتائن. [قرتائنی سورتوی پلیتی چرا. (گولی

چرا).]

ف: گُل گرفتن، سَر‌زدن. (گل چراغ)

ع: قَرَط، قَص، نَظَف.

گول‌گولو

[ل: گولی سور که گولای لیده‌گرن.]

ف: گل سرخ، گل گلاب.

ع: وَرَد، وَرْد أَحْمَر.

گول‌گولی

ل: خال‌خال، له که‌له که. [پدله‌له]

ف: گُل گُل، خال‌خال، لَكَمَلَكَه.

ع: مَرَقَش، مُنْقَط، مُبْتَع.

گولگه‌زی

ل: سور. [(رنگی سوری تاریک).]

ف: گُل گَزَی، سَرخ. (رنگ سرخ تاریک)

ع: أَحْمَر.

کولکیر

ل: شه‌میر. [نامرازی قربانانی سورتوری پلته.]

ف: گاز، گُل گیر، شمع‌بُر.

ع: مَقَص، مِقْرَاط، مَنطاف.

کول لیدان—کول دان

کول مه‌مه‌لی

[ل: کولی زرد که پشته‌کی سوره.]

ف: گل دورو، گل قحبه، گل رَعْنَا، (گل زرد که

پشتش قرمز است.)

ع: وَرْدُ الْفُجَار، وَرْدُ الْحِمَاق.

کولمه‌ز

ل: گزیدن، بلیهد. [نازاره، قَرَه‌قَر، گاتمه‌ار]

ف: هنگامه، آشوب، بولنجک.

ع: ضَوْضَاء، مَخْصَصَة، أَضْحُوکَة.

کول مه‌شکه

ل: گول رزن. [گوله برزنه: گولیکه.]

ف: گل روغن، افسنتین.

ع: مَسِيسَة، اَفْسَنْتِین.

کول میخ

[ل: بزماری سریان.]

ف: گُل میخ، گُرمیخ، گُرمیخ، گُورمیخ. (میخ

سریهن)

ع: وَتَد.

کول میخک

ل: میخک. [گولیکی بچرکه.]

ف: گُل میخک، میخک، سُنْبُل.

ع: قَرْنَل، سُنْبُل.

رینه—قَرْمَلول

کول مینا

ل: مینا. [گولیکی بناریانگه.]

ف: گل مینا، مینا، (گلی است معروف.)

ع: ...

کولنار

ل: گول‌مه‌نار، گوله‌نار. [گولیکه.]

ف: گُلنار، گُل انار، نارخور.

ع: حُدَّ، عَنَم، جُلنار، جُلنار.

کول نیلووهر

[ل: لولوپر: گولیکه.]

ف: آبو، گُل نیلووهر.

ع: وَرْدُ النِّیلُوهر.

کولو

ل: گولتونه، گولینه. [گولیتنه (بابویری تنور).]

ف: گُلوه، برین، برینه، دمنه، بادکش. (بادکش

تنور)

ع: مَنَلْ، نَافِذَة.

کولو

[ل: کولی شاخ که له خواروه بزو ده‌چیت.]

ف: گُلوه، دمنه. (سوراخی که در کوه از زیر به

بالا رود.)

ع: نَافِذَة، شَعْب.

کولوناهن

ل: ده‌رگولتونه. [گولین‌ناخن (پروزیسک که ده‌بخته نار

بابویری تنور هتا بکرژتتوه.)]

ف: دمنه‌دانی. (لته‌ای که به سوراخ بادکش تنور

می‌تپانند تا خاموش شود.)

ع: سِدَاد.

کولوپه

ل: کلپه، بلیسه. [بلیزه، گر.]

ف: کُخْتَه.

ع: نَهِیب، شَعْنَة.

کولوله

[ل: بنی بصر یه‌کدا پتچارار.]

ف: گُلوله، غُلوله، گُروهه، گُروهه، کلابه.

ع: کُبَّة، وَصِيْلَةٌ، خُصْلَةٌ، جُنَّة، جُلَامَق، جَبَرَوَق.

گولوله-گولوله [دره‌بکی همرامیه.] [اورامی است.]

گولوله لَوَکَه

ل: گوده. [گولوی لَوَکَی هلاجی کراو.]

ف: گاله، پاغُند، پاغُنده، غُنده، بُنجک، پُنْجک،

پُنْجش، پُنْدک، پُنْدش، پُنْدش، پُنْدک، کُنْدش،

غُنْدش، گُلفنده. (گلوله‌ی پنبه‌ی حلاجی شده)

ع: کُلَن، فرصه، کُبَّة.

گولوله موو

ل: موری بسریه‌کدا پیچراو.

ف: گولوله‌مو.

ع: غُسنه، فرصه.

گولوله هوریشم

ل: گلزلی ناریشم.

ف: پیچک.

ع: کُبَّة، کُبَّة حَرِير.

گولوله‌ی طو

ل: دروکل. [گلزله بنی نرپسراو.]

ف: دُشکی، دُکچی، چغَرشسته، چغَرسته.

چغَرسته، بَنَاغ، فَرموک. (گلوله‌ی ریسمان خام)

ع: نُصْلَة، نُصِيْلَةٌ.

گولونه

ل: گولز، گولینه، [گولینه (بابری تنور.)]

ف: گُلوه، برین، برینه، نمشه، بنادکش. (بنادکش

تنور)

ع: مَنَفَذ، نَافِذَة.

گولزه‌ورد

ل: رلمزورد. [جزر، گولتیکی زوده، مره‌بای لی‌دوست

ده‌کرت.]

ف: گُل زرد.

ع: فُقمَة، وعاء.

گوله‌سنگانه

ل: دلیق، [دلق، جلیق: گولتیکه]

ف: گل‌باغی.

ع: غُلِيقُ الْکَلْب.

گوله‌نگ

ل: [گولنگه، گولنه]

ف: مَنگله، شَنگله، پُش.

ع: دُؤَابَة، شَرَابَة، هَضَاة، نُوسَات، فُش.

گوله‌نهام

ل: ناسک (ناره بز ناره‌تانیس.)

ف: گُل اندام. (نام زن هم هست.)

ع: نَظِيف، لَبِيق. (و اِسْمُ الْمَرَاة.)

کولی

ل: سور، نال. [رمگیکه.]

ف: گُلی، گُلرَنگ، سُرَخ.

ع: أَحْمَر، وَرْدِي، مُوَرْد.

گولینه-گولونه

کوم

ل: نوکم، نادیار. [زن]

ف: گُم، ناپیدا.

ع: مَقْصُود.

کوم

ل: گرم به، برزا [لاچراون به (فرمانه.)]

ف: گم، گم‌شوا، بروا (امر است.)

ع: هَذَا، اِذْهَبْ. (قَم)

کوم

ل: چالار. [نستیر، گول]

ف: زُی، ژیر، شَمَر، تالاب، آب‌گیر.

ع: بُرْکَة.

گومگوم—**گومه** [گدگم، گسی زار. (دروبارموندو کی لبر

زادرونیستی.)] (تکرار برای تشکیه است.)

گوملته

ل: گوتره، گوملته، گزگا. [گزما]

ف: توده، کود، گرد.

ع: کتله، کومه، کوده.

گون

ل: رته. [باتر]

ف: گُن، گُند، خابه.

ع: خُصیه، بِيضَة، تَلِيْمَة.

گون

ل: دئ. [گوند، لادی (رشید کی کرماجیه).]

ف: ده، کد. (کرماجی است.)

ع: قَرِيَة.

گونا

ل: گوپ، کولم، ته تله. [رومست. گوپ]

ف: گونا، گونه، چهره. رخسار.

ع: خَد، وَجْهَة، عارض.

گونا

ل: کالته، قوین، تاون، گوناع، خراوه. [گوناه، گوناح،

خراپه]

ف: بزه، ریژک، گناه، تاوان. کشود، نافرمانی.

ع: ذنب، اثم، وزر، رجن، جرم، طهي، اطين، خَطِيَة،

خَطِيْطَة، مَعْصِيَة، جِنَايَة، جَرِيْرَة، جُنَاح، عَصِيَان.

فسق، فُجور.

گونابار

ل: گوناکار، تاواندار، کالته بار، قوینی، گوناعبار، تاوانکار،

خراوه کار. [گوناهبار، خراپه کار، تاوانبار]

ف: گناه کار، گناه بار، گُناه باز، بزه کار، تاواندار.

نافرمان

ع: مَلْفِد، مَضَلَة، مَعْمَى مَعْسَف، مَجْهَل، عَمَاء،

عَمِيَاء، قَوه، ثِيَاء. (مَعَامِي، مَعَاسِيْف، مَجَاهِل...)

گومه—**گمه**

گومته

ل: قونه. [قنه (روزشنی کر).]

ف: خَرَام.

ع: اُبوز، حَجَلَان.

گومز

ل: تاق. [گومبت]

ف: گُنْبَد، خَنْبِه، خَنْب، خُم، شَنْب، طاق، طارُم.

ع: قُبَة.

وینده—**گوتاق** A

گومز کوی

ل: چوارتانی. [گومبتی سر قیر.]

ف: گوراب، گورابه، ستودان، اُسْتودان،

چهارطاقی.

ع: رَوَاق، اُسْطَوَان.

وینده—**گوتاق** A

گومزه

ل: بلق، بلقار. [گولزی سر شلمنی.]

ف: کوپله، اُفراس، اُفراسیاب، آبسواران.

ع: حَبَاب، حَبَب، غُرَان، يَعْلول، لُفَاخَة، كُعْدَبَة،

جُعْدَبَة، قَارِخَة.

گومزی

ل: هداتگ، قوژ. [دورپر وک گومز.]

ف: گُنْدِی، برآمده، بَر جِسْتِه، قوز.

ع: مُحَدَّب، مُقَبَّب.

گومسار

ل: نورمسار، نورم. [بی سرورین.]

ف: وید سار، گُم شده، گُمسار.

ع: مَقْطُود، مَقْبِد، ضَلُول، ضَال، ثِيهان.

گونه‌له

ك: ... گفته. [خواردنیکی تزییل-کراوه، هرره‌ها: هر

شتیکی خړ و تزیه‌لکراو.]

ف: کوفته، گُنده، گُندک.

ع: مُدَقَّة، كُفَّة، كُمَزَة، قُرَصَة.

كُونی-كُواله

كُونیا

[ك: نامرازکی نغدازاریه. (سینگوشی وهستار.)]

ف: گونیا، سَنبوسه.

ع: كُوس، زَاوِيَة، مُثَلَّث قَائِمُ الزَّاوِيَة.

وینمی مویه.

گونینه

ك: گونینهی دینه. [چیشتیكه.]

ف: دوغینه.

ع: كَشَك، طَبِيخُ الْكَشَك.

كوو

ك: چه‌له‌ی، مرداری. [پسای]

ف: گَه، كَكه، كَكی، چمین، چامین، ریخ.

ع: خُره، خِراء، غَائِط، جَعَر، بَرَاژ، قَذَر، عَذِرَة،

مَدْفُوع.

كووېچر-كوېچر

كووېچر

[ك: به پرتكه پرتكه پیسای کردن. هرره‌ها: به دهم

پسای کردنه.]

ف: ریدریده. گَه‌کنان.

ع: تَغَاوُط، مُتَغَاوُط.

كووېچر-كوېچر

كووېچر-كووېچر [دورابورنه، کس لیسر زذر

بورنیستی.] [اتکرا برای تکیه است.]

كووچو-كووچی [دشیه‌کی کرم‌جیه.] [کرم‌جی است.]

كووچی

ك: په‌لکه. [گروگجی] [نور پته‌ی یخنی کمر و کراس و

... پی دپستن.]

ف: كَرَج، بَندَمه، بَندیمه، بَندینه، بَند یخه. (گوی

پیراهن.)

ع: رِبَاطُ الْجِدِيد.

وینه (۲)

كووژه-هه‌نزه‌رووت

كووشان

ك: گروشین، گروشائن. [گروشین، هیزخستنسر،

پستارتن]

ف: گوشان، فشار.

ع: عَصَر، كَبَس، ...

كووشان

ك: گروشین. [گروشین، هیز خسته‌سر، پستارتن]

ف: فشردن، آفشردن، فشار دادن، گوشاندن،

گوشانیدن، شپلاندن، زغانیدن.

ع: عَصَر، حَصَر، ضَغَط، كَبَس، شَد، رَحْم، غَمَز،

اِبْسَار، اِعْصَار، هَرَز، زَغْد، جَر، جَس، رَهْص، خَرَط.

كووشياك

[ك: گورشراو]

ف: فشرده، زغیده، گوشیده.

ع: عَصِير، مَعْصُور، ...

كووشيان

[ك: گیشان.]

ف: زغیدن، شپلیدن، فشرده‌شدن، گوشیده‌شدن.

ع: اِنْعِصَار، اِنْضِیْطَاق، اِنْكَیْاس، اِنْحِصَار، اِزْدِجَام،

اِنْبِیْسَان، ...

كووشین

ك: گروشائن. [گروشین، هیزخستنسر، پستارتن]

ف: فشردن، زغیدن، شپلیدن، گوشیدن،

فشار دادن.

ل: گومانم، نه یزی، چمان، چمان نه یزی. [گویه، وادیاره،
ویدچی]

ف: گویا، دژندیس، گویی، گمانم، شاید، باشد.

ع: أَظُنُّ ظَاهِرًا. كَأَنَّهُ.

کویا

ل: بوژ. [بگز، قسه کمر]

ف: گویا، گوینده، دژاینده.

ع: فَاطِقٌ، مُتَكَلِّمٌ، قَاتِلٌ.

کوی به کوی

[ل: لم گویه تا نر گوی.]

ف: از گوش تا به گوش.

ع: مِنَ الْأُذُنِ إِلَى الْأُذُنِ.

کویچه

ل: گوی. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، أُذُنٌ، سَمْعٌ.

کویچه - قوچه

کویچه نینه

[ل: گوی شمه: نیشانی گوی.]

ف: گوش درد.

ع: وَجَعُ الْأُذُنِ.

کویچه پرووستی

[ل: یارده کی مندالانه، مشتیک میوژ یا سرتنچک - بژ

نمونه - بسمر زویدا دپژنن، هر کس بیویت بیچنیتوه

گویی که راده کیشن هتا نترانیت کزی بکاتوه.]

ف: گوش گیرک. (بازی بچه ها است که یک

مشت مویز یا سنجید مثلاً می پاشند روی زمین،

هر کدام می خواهند بردارند دیگری گوش او را

گرفته می کشد تا نتواند بردارد.)

ع: ...

ع: عَصْرٌ، ضَغَطٌ، شَدٌّ، جَرٌّ، حَصْرٌ، خَرَطٌ، زَغْدٌ،
جَسَنٌ، هَرَزٌ، غَمَزٌ، رَمَصٌ، كَبَسٌ، زَحَمٌ، اِعْصَارٌ،

اِحْصَارٌ، اِسْأَرٌ.

کوی میش

[ل: پیسای میش.]

ف: گه مگس.

ع: وَنِیمٌ، وَنَمَةٌ، مَتَكُ الدُّبَابِ.

کوی سگ

[ل: پیسای سگ.]

ف: سگاله، سگاله، گه سگ.

ع: غَانِطُ الْكَلْبِ.

کوه

ل: گز. [گرد، خر، گزلفر]

ف: گوی.

ع: كُورَةٌ.

وینه - کوه

کوه

ل: گزیته، گرهک، گز. [چرز، گزیکه]

ف: تَنَزَه، تَنَدَه، جانه، تَژَه.

ع: بُرْعَمٌ، زَمْعَةٌ، غَضٌّ.

وینه - بزیاب

کوهه ساره

ل: شهرچرا، کرم شهرچرا. [گونستیره، نستیزوک]

ف: کاونه، چراغله، آتشک، آتشیزه، چراغک،

غروسک، شب تاب، کرم شب تاب.

ع: قُطْرُبٌ، يِرَاعَةٌ، حُبَابِجٌ، وَلَدُ الزُّنَا.

وینه

کوی

ل: گوییچه. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، سَمْعٌ.

کویا

گوینچه ته قی

ك: گوی تولاخ بوون. [گویی لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش گرداندن.

ع: تَنَسُّم، تَهْنَبُس، اسْتِنْشَاء، اسْتِقْرَاء، اسْتِرَاق
سَمْع، تَجَسُّس.

گوینچه نه کائن

ك: گوینداری، گوینچه شل کردن. [گوی گرتن.]

ف: گوش دادن.

ع: اَذَن، سَمَاع، اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء.

گوینچه دا دان

ك: به گوینچه دا دان، به گوینچه دا هارودن. [به گویندا

دان، قسه بۆ کردن.]

ف: گوش زد کردن.

ع: قَرَعُ السَّمْع.

گوینچه دان

ك: گوینچه ته کائن. گوینچه ته قی. [گری شل کردن،

گوی گرتن.]

ف: گوش دادن.

ع: اِصْغَاء، اِنْقَاء، اسْتِمَاع.

گوینچه زرنکیان

[ك: گوی زرنگانوه: دنگدنگ له نار گوی هاتن.]

ف: آواز گوش، آواز دادن گوش.

ع: طَنَن، ذَوِي.

گوینچه شل کردن - گوینچه نه کائن**گوینچه گرتن**

ك: گوینچه خه فائن، گوینچه ته پائن. [گوی بستن،

خز کبر کردن.]

ف: گوش گرفتن.

ع: لُبْس، تَصَامُم.

گوینچه گرتن**[ك: لاسر کردن]**

ف: گوش گرفتن، به یاد سپردن.

ع: حِفْظ، ضَبْط.

گوینچه گرتن - گوینچه دان**گوینچه له قی**

ك: گوی تولاخ. [گوی له قی (وهك: سه گی گوی تولاخ).]

ف: گوش نرم، گوش آویخته. (سگ مثلاً.)

ع: غَاضِف، اَغْضَف.

گوینچه ماسی

[ك: گوش ماسار: جزره سعد فیکه.]

ف: شَس، گوش ماهی.

ع: شَنْج، صَدَاقَة، مَحَارَة، مِيقَب، وَدَع.

وننه

گوینچه مله

ك: گوی مله. [گیاه که بۆ درمان دهشیت.]

ف: مرزنگوش، گوش موش.

ع: اُذُنُ الْفَار.

گوینچه نه له قیان

ك: نه ترسیان. [نترسان، گوی تندان، بۆ نال بوون.]

ف: باک نداشتن، پروانداشتن، نترسیدن.

ع: عَدَمُ اِعْبَاء، عَدَمُ اِعْتِنَاء.

گوینداری

ك: گوینچه ته کائن. گوینچه ته قی. [گوی گرتن. گوی

لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش داری، گوش دادن، گوش داشتن.

گوش گرداندن.

ع: اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء، اَذَن، تَنَسُّم، تَهْنَبُس،

اسْتِنْشَاء، اسْتِرَاق سَمْع... .

گویند ریژ

ك: تولاخ، کهر. [گوی ریژ.]

ف: دراز گوش، آلاخ.

ع: حمار، شرفاء.

گویر—گویره‌که

گویره‌که

ل: گویر، گۆره‌که. [گۆزلک]

ف: گوک، گوگه، گۆدر، گۆدره، تاوک، تاوُل،

گوساله.

ع: عجل، غفر، بهمة، حسیل، تبیع، فصیل.

گویره‌که‌سووره

[ل: خالخالزکه (میترویه‌کی سووره، خالی رمشی پتویه،

هینده میثیک دیمیت، بالی له ژیر له‌غانه‌کیدایه.)]

ف: قرمز. (جانوری است قرمز رنگ با

نقطه‌های سیاه به اندازه‌ی مگسی است در زیر

سپر بال دارد.)

ع: دُوْدُ الصَّبَاغِین.

گویر

[ل: بری دارگویر.]

ف: گوز، گۆز، گردو، گردکان.

ع: حُسُف، جَوَز.

گویر

ل: جووله، گل. (گل‌گویر) [بزوتن]

ف: جنبش.

ع: حَرَكَة.

گویران

ل: میشان. [تیلین به گویر.]

ف: هیلو، هوئک، گردوبازی.

ع: سَدُو، سَدِي، اِسْتِدَاء، مُسَادَاة، رَدُو، رَدِي،

مُرَادَاة، مُخْصَاة، لَعِبُ الْجَوَز.

گویره‌وان

[ل: گویره‌وانه، گۆزه‌بانه (گویر و میوژ که له کاتی

لدا یل‌برونی کوردا به خه‌لکی دبه‌خشن.)]

ف: بغیازی. (گردو و میوزی که هنگام زاییدن

پسر به مردم می‌دهند.)

ع: خُرس، خِرَاس.

گویر

ل: بلج. [گۆژ]

ف: گویر، گوچ، کویج، کالنج، کهیر، غیزران،

زلزائک.

ع: زُعُرُو.

گوی قولاخ

ل: چارپریگه، گرددار، گریگه. [چارپران. گوی لاسر

هست بز بیست.]

ف: چشم‌دار، چشم‌به‌راه، گوش‌دار، گوش‌گردان،

گوش‌برآواز.

ع: مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مُصِرّ، مُنْتَظِر، مُتَنَسِّم،

مُنْمَصِّع، مَوْفِد. تَشَوُّف، تَرَصُّد، صَرّ، اِنْتِظَار، تَنَسُّم،

انمصاع، ایفاد، تنصیب.

گویرکه‌ر

ل: گوی قولاخ، گرددار، گوی‌گه‌رین. [گوی لاسر هست بز

بیست.]

ف: گوش‌دار، گوش‌گردان.

ع: مُتَنَسِّم، مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مَوْفِد، مُنْمَصِّع،

مُتَجَسِّس.

گویل

ل: مشت، درومشت. [پر به دست یا پر به هردو دست

به قورل‌کراوی. (لاگویرل یلک‌مشته.)]

ف: دو مشت. («لاگویرل»: یک مشت است.)

ع: مُدّ، حُفْنَة، حَفْنَة، ضَبْطَة، كَحْطَة، كَشْحَة، حَفْنَة،

كَلْفَن.

وینه

گوی‌له‌مشت

ع: مزاح، لعب.
گه چ

[ك: گنج: ماده پیکه سیه بز سپیکاری به کار دهرت.]

ف: گج، گج، گج، گج، رشت، اوزه.

ع: جبر، جَص، جَبَس، جَبَسین، جَفَسین، جَفَصین،
جَلَسین.

گه چبری

[ك: نمشونیکاری به گج دوست کراو لسمر دیوار و

بنیمچی مالدا.]

ف: گج پری، پا آهو، پی آهو.

ع: مَقْرَس
گه چکری

[ك: به کارهینانی گج.]

ف: گج کاری، ارزه گری.

ع: تشیید، تجصیص.
گه جا

ك: بی چت، بی ته نوا، له ته چن، سوالك. [ندار. سوالك،

غوازه لوك]

ف: گدا، ساسی، پژوم، چُنْبُل، نریوز، نریوش،

نرویش، ارزانی، بی چیز، ناچیز، فرومایه،

نان جو، نان خواه.

ع: مسکین، مُفلس، اَرْمَل، سائل، شَحَاذ، فقیر،

مُتَكَلِّف، مُتَكَلِّف، سُبروت، سِبریت، صلفرب،

مُعلوك، نرویش.

گه جانقز

[ك: نداری دهر لسمندرنگ.]

ف: خَتَنَبَر. (گدای دارا نما)

ع: مُقَتْنی، مُقَتْنی.

گه جای سمره پیکه

ك: گدای کوچه، کزانی. [سوالکری سمره پیکه]

ك: به لبه له گزشی، غم شباری. [خوشباری، زورباری]

(کستك که خلکی هرچی بلیت دهییست.)

ف: خوشبار، گوش در مشت. (کسی که هرکس

هرچه بگوید بشنود.)

ع: اُن.

گویی مله — کوچکه مله

گویی مه مکه

[ك: چچك.]

ف: چچو، گوی پستان.

ع: حَلْمَة، بُلْبُلَة، طَبِي، قُرَاد، سَعْدَانَة. خَلَف، اِحْلِيل.

گویی نوفره

[ك: گز پری زیر.]

ف: گوی نقره.

ع: تومَة.

گوبینه

ك: چه دَل. [پس، گوازی]

ف: ریخو، گهینه.

ع: قَدْر، كَثِيف، نَجِس، مُتَنَجِس.

گوبینه

ك: بوژ. [بگز، قسه کمر]

ف: گوینده، نراینده، سُراینده.

ع: مُتَكَلِّم، قَاتِل، لَافِظ، مُتَفَوِّه، نَاطِق.

گوبینی

ك: گون. [پنجه گیاه کی در کداه.]

ف: گون، دهله، قباد.

ع: قَتَاد، ...

وینه — گون

گپ

ك: گالته، شوخی. [جغنگ]

ف: گپ، گنگل، شوخی، گزاف.

ف: راه‌نشین، زه‌نشین، گدای سر راه.

ع: مُتَكَفِّف، مُتَسَوِّل.

گه‌دایی

ل: بی‌تدوایی، له‌ته‌چی، پارسه، سواز. [نداری.

سوال‌گیری، خواز‌لۆکی]

ف: گدایی، ساسی، چُنْبَلْسی، پارسه، پَرسه،

نریوزی، نریوزه، نریوزه، نریوزه، نریوژی،

نریویشی، نریوشی، بی‌چیزی، ناچیزی،

فرومایگی.

ع: فقر، فاقه، شَحْذ، خَلْه، مَسْكَنَة، تَكْذِي، تَسَوِّل،

تَسَوِّل، تَكْفَف، اِسْتِكْفَاف، اِفْتِقَار، اِفْتِيَاق، اِحْتِيَاج،

صَمْلَكَة.

گه‌جک

ل: ماده. [ررگ، گنده]

ف: گدک، شکنبه، دَرَه، یمینه.

ع: کَرَش، کَرُوش، وَدَخْه، مَعْدَة، مَعْدَة.

وینه—رِیله‌غۆ

گه‌جکین

ل: زکزل. [سکزل]

ف: شکم‌گنده.

ع: اَقْعَس، بَطْن.

گه‌جگیر—گه‌یکیر

گه‌جکین

[ل: چیشتی ررگ.]

ف: شکنبه‌با، آش‌شکنبه، سیرابی.

ع: طَبِیخُ الْکَرَش، مَرِیقُ الْکَرَش.

گه‌ده‌ول

ل: قَبْرَه. [قَبْر]

ف: غَر، قَر، قور، فَنج، غُرْفَنج، دَبَه‌خایه.

ع: مَغْتَوِق.

گهر

ل: نه‌گهر، نهر. [وشه‌ی مدرجه.]

ف: گَر، اَگَر.

ع: اِنْ، لَو.

گهر

ل: بنگس. [بست، بۆست، بنگوس («ناسیار هشتگر»

واته نستوری برداشه‌کی هشت بست بیت.)]

ف: وَجِب، وَژَه. («ناسیار هشتگر» یعنی قطر

سنگ آن هشت وجب باشد.)

ع: فِتْر، شِبِر.

گهر

ل: تَهك، له‌تهك، له‌گهر. [له‌گهل]

ف: یا.

ع: مَع.

گهر

ل: مه‌چهك. (گهر مه‌چهك) [مر چ]

ف: مَچ.

ع: رُسْغ، مَایْض.

وینه—سَافْزَن

گهر

ل: چی، ساز. [پاشگره به مانای دروست‌گیر. (وه‌ل: مسگیر،

به تنبیا به‌کار ناهیت‌رت.)]

ف: چی، گر، ساز، سازنده. (پینه‌گر، مسگیر.

کوزه‌گر، تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: صَانِع.

گهر

ل: گرنی، گفنی، ته‌له‌که، ته‌شخه‌له، گینه‌چهل، شه‌لتاخ،

دبه. [گزی، فِتْل]

ف: دَبَه، شَلْناق.

ع: ضَعُو، اِفْتِرَاء.

گهردش

ل: گهشت، گهريان، گيتلان. [گهړان، سهيران]

ف: گهردش.

ع: ستر، سيباخه، جرّيان.

گهرده گلاي بهيان

ل: دده مده مای بهيان، تاريخ نوېشن، گورگوميش. [كازيوه،

گهردو گولي بهياني، رويناكي پيش مه لابانگان.]

ف: آغاز پگاه، بامداد، دم گرگ.

ع: فلق، صبح كاذب.

گهردولولول

ل: ته پرتوز، گهرده لولول. [گهرده با، باهوز]

ف: گردوباد.

ع: رُغام، اِحصار، رَوْبَعَة، غبار، هيج.

گهردهوون

ل: چهرخ، چه پگهرد، ناسمان. [نه ليلك، چپيگر]

ف: آسمان، گردون، چرخ، روزگار.

ع: فَلَكَ، سَمَاء، دهر.

گهرده

ل: خاكه زوخال. [ورده خه تووز (خه تووزي دار بي بزي

رینه كيشان ده كوئن).]

ف: گرده، خاكه زغال. (زغال بيد را برای نقاشی

مي كويند.)

ع: فَحِيم، ذَقِيقُ الْفَحْم.

گهرده لولول—گهرده با

گهرده ن

ل: مل، نه ستز. [ستز: نيوان شان و سر.]

ف: گردن، گري.

ع: جيد، عُنُق، مَراد، رَقَبَة، قَرْدَعَة، كَرْد، كَرْدَن.

گهرده نيهس

ل: شال گهرده ن، شال دور مل. [مليچ]

ف: گردن بند، شال گردن.

ع: مِشْنَة.

وينه—چه پريدن

گهرده نيه ن

ل: سینه بدن، ملوئتنك. [ملوانكه]

ف: گردن بند، گريواره، گريوار، هار، آموده.

ع: عَقْد، قِلَادَة، مِنجَد، مِعْنَقَة.

وينه—هاله

گهرده ن خستن

[ل: خسته ناستز]

ف: گردن انداختن.

ع: قَلَد، تَقْلِيد.

گهرده ن كلفت

ل: ملهري، مل زل. [مل ناستور]

ف: گردن كلفت.

ع: أَجْوَق، أَغْلَب، أَلَوْد.

گهرده ن كلفت

ل: ملهري، ياخی، سهركيش، قسرياب، نافه رمان.

[سرسخت، سرينچيگر]

ف: گردن كلفت، گردن كيش، سر كيش، ياخی،

نافرمان.

ع: باغي، طاغي، عاصي، مُتَمَرِّد، مُتَغَلِّب، غَلَّاب،

أَلَوْد.

گهرده ن كلفتی—گهرده نكش

گهرده نكهج

ل: نهر مانهردار، گهرده ننه رم. [ملكج، گوترايل]

ف: گردن كج، فرمان بر، نرم گردن.

ع: مُطَبِع، خاضع، مُنْقَاد، مُذْعِن، مُحْكَم.

گهرده نكهش

ل: گهرده نكيش، ملهري، ياخی، سهركيش، قسرياب،

نافرمان. [سرسخت، سرينچيگر]

ف: گردن کش، سرکش، باغی، نافرمان.

ع: باغی، طاغی، مُتَمَرِّد، عاصی، مُتَقَلِّب، اَلَوْد.
گهرده نکشی

ك: مله‌روی، سرکشی، یاخی‌گری، نافرمانی،

گهرده‌ن‌کشتی. [سرسختی، سربیزی]

ف: گردن کشی، سرکشی، یاغی‌گری، نافرمانی،
گردن‌کلفتی، اُسْتُتْلَم.

ع: بَغِي، تَمَرُّد، ثَقْلَب، طُغْيَان، عِصْيَان، اَلَوْد.
گهرده‌ن‌گرتن

ك: بالاگرتن. (گرتیه بالای خوی.) [گرتنه نستون]

ف: گردن گرفتن، پذیرفتن.

ع: ضَمَانَة، تَحْمَل، تَقْبَل، تَعَهَّد.
گهرده‌ن له موو باریکتر

ك: فرمانبر، گهرده‌ن‌کج، گهرده‌ن له موو ندرمتر.
[گوپرایل]

ف: گردن از مو باریکتر، فرمانبر، گردن‌کج، گردن
از مو نرمتر.

ع: مُطِيع، مُنْقَاد، مُذْعِن، مُحْكُوم، خَاضِع.
گهرده‌ن له موو ندرمتر—گهرده‌ن له موو باریکتر
گهرده‌ن‌نهرم—گهرده‌ن‌کج
گهرده‌ن‌نیان

ك: مل‌نیان. [خستنه نستون، خستنه سرشان]

ف: گردن نهادن.

ع: تَكْلِيف، تَحْمِيل.
گهرده‌نه

ك: مله، سهرمله، سهرگهرده‌نه. [گهرده‌نه، بستروی کتو]

(زیگی سهروی کتو.)

ف: گردنه، (راه بالای کوه)

ع: عَقَبَة، مَدُود، شِعْب، مَخْرَم.
گهردی

ك: گهردیك، كه‌سی، كه‌مینك... [تَوَزِيك (دی) بی‌نیشانی]

تاکیتی له‌گه‌لدایه.)

ف: گردی، کمی. (یای وحدت است.)

ع: قَلِيلًا، عَفْرًا، فَضْضًا، ذَرًّا، نَبْذًا...
گهر قاپ

ك: موج پا. [جومگی پیی یه‌کسم.]

ف: موج پا.

ع: رُغْص.

وینه

گهرک

ك: له‌رگه، گهرن، گهرنل. [له‌ر. گهر.]

ف: لاغر. گر.

ع: مَهْزُول، جَرَب.

گهرکه—گهرک

گهرن

ك: گهرگه، له‌رگه. [گهر، گهرنل. له‌ر، لاراز]

ف: گر. لاغر.

ع: جَرَب، مَهْزُول.

گهرم

[ك: برامبری سارد.]

ف: گرم، ود.

ع: سَخْن، سَاخِن، سَخِين، اَبِت، اَبِت، وَهِيَج، قَانِظ.

حار.

گهرم

[ك: بریمین، برهدوام] (به گرم نامشور نه‌کمن.)

ف: گرم.

ع: شِدَّة، حَرَارَة، مَوْدَة، اِسْتِغْرَاق.

گهرما

[ك: تین، تار، برامبری سرما.]

ف: گرما، تَبِش، تَفْش.

ع: حَرَّ، قَلِيط، أَوَار، سَهَام، وَهَج، رَمَض، رَمَضَاء، عَكَّة، عَكِيك.

گرم‌ماژو

ل: گرم‌مابردگ. [گرم‌مابردو، تاویردو]

ف: تب‌سیده، گرم‌زده.

ع: مُرْمَض.

گرم‌ما سه‌خت بوون

[ل: بتین‌برونی گرم‌ما.]

ف: گرم‌ما سخت‌شدن.

ع: أَجِيج، أَجِيج، لَفْحَان.

گرم‌ماو

ل: گرم‌پار. [گپار، بلاخ]

ف: گرم‌ما، گرم‌ما، آب گرم.

ع: حَمَّة.

گرم‌ماو بووت

ل: گرمه‌خول. [جزره تزیینتیکه. (که هر جاره‌ی له تزیه‌که

ده‌دهن جارتک ده‌خولیتتوه.)]

ف: توپ‌بازی. (که هر مرتبه توپ را می‌زنند

یک مرتبه چرخ می‌خورد.)

ع: لَعِبُ الطَّابَةِ، دُمُوك.

گرم‌ماوه

[ل: گرم‌ما، حمام]

ف: گرم‌ما، ماوه، کدوخ.

ع: حَمَام، بَلَّان.

گرم‌ما بوون

[ل: بتین‌برون]

ف: گرم‌شدن، تبیدن، تَفِيدَن.

ع: تَسَخَّن. اِحْتِدَام.

گرم‌ماخانه

[ل: مالی گرم بَر وهرزی سرما که له ژیر زهریدا دروست

ده‌کرا.]

ف: گرم‌خانه.

ع: مَدَقَاة، وَاَم.

گرم‌مک

ل: زړك، زړكه. [جزره کاله‌کینه.]

ف: گرم‌مک، گرمه. (نوعی از خربزه است.)

ع: مَلِیوَن. حَدَج.

گرم‌مک

ل: گرمه‌هانه، گرمه‌خانی، گرمه‌کانی. [کانیک که به

زستاندا گرمه.]

ف: گرم‌ما، گرم‌ما.

ع: حَمَّة، سَخِن.

گرم‌کردن

[ل: گرم‌داهیتان (به ناگر.)]

ف: گرم‌کردن. (با آتش)

ع: تَسَخِن، تَدَفِئَة، تَحْمِیَة.

گرم‌کردن

[ل: گرم‌داهیتان (به پارچی گرم.)]

ف: گرم‌کردن. (با پارچه‌ی گرم)

ع: كِمَاد.

گرمه‌بوق

[ل: بزخی گرم.]

ف: تَف.

ع: وَهَر، عُكَاب.

گرمه‌چک

ل: مَوِج، مَدِچَل. [تیوان باسک و دست.]

ف: مُج دست.

ع: رُسَخ.

ویننه-ساقون

گرمه‌خول

ل: گهرماږووت. [ههلسوران، خولانوره (ولك: گهرمهخولي

ناش.].

ف: چرخ خوردين. (مانند آسيا)

ع: دُمُوك.

گهرمه سووت

ل: مهورج مهورج. [اجزړه پارچه يه كي شپږلداره.].

ف: گرمسوت. (پارچه اي است موجدار.)

ع: كَرْمَسُوت.

گهرمه ستر

ل: گهرميان. [بهرامبهری کوزستان.].

ف: گرمسير. (ضد سردسير)

ع: مَشْتِي، دَعْصَاء، جُرُوم. (جَرَم)

گهرمه ويوون

[گهرمبونوره (پاش سرمايون.].

ف: گرم شدن. (از سرما)

ع: دَقَا، دُقُو، تَسْحَن.

گهرمه وكردن

[ل: گهرم كړندنه (ولك: گهرم كړندنه پښتني سارد.].

ف: گرم كردن. (آش سرد مثلاً.)

ع: ارجاع.

گهرمه وكردن - گهرم كردن

گهرمي

ل: تين. [تاو]

ف: تاب، تَف، تَفَش، تَفَش، تابش، گرمي.

ع: سَخُونَة، حَرَارَة.

گهرميان

ل: گهرمه ستر. [بهرامبهری «کيفسان».].

ف: گرمسير. (ضد «کيفسان»)

ع: مَشْتِي، دَعْصَاء، جُرُوم. (جَرَم)

گهرمي دل

ل: كولا دل. [تين و تاري دل.].

ف: تَش.

ع: حَرَارَة الْقَلْب.

گهرفال

ل: تهخته زنگ، ساته زنگ. [پارچه يه كي كانزايه به پتي

تتيپريني كاتميتر ليتي ده دن.].

ف: گريال.

ع: ناقوس.

وینه - تهخته زنگ

گهرولاك

ل: گهرولاك، لهولاك، بي ته نوا. [گهر. لهر. يينهوا]

ف: گر، لاغر، ناچيز.

ع: جَرَب، مَهْزُول، صِفَرِيَت.

گهرولاك

ل: گهر. [گهری]

ف: گر، گرگ، گرگن، گرگين.

ع: جَرَب، أَجْرَب، عَرَّ، أَعْرَ، أَمْعَط، نَشَب، حَصِيف،

نَقَب.

گهرولاك

ل: گهری، شيرینی. [نمخوشينيكي پسته.].

ف: گری، پریون، شیرینی، شیرینه، شیرونه،

شیربنك.

ع: جَرَب، حَصَف، نُقَب، عُرَّ، عُرَّة، عُرور، عَرَّ.

گهره

ل: گه لو، کونا. (گهری ناسيار) [گهروری بوداش.].

ف: گلو، سوراخ. (گلو ی سنگ آسیا)

ع: بُلْعَة.

گهرهك

ل: بائس. ههرس، خوايشت. [خواست، رست]

ف: خواست، خواه، خواهش، درخواه،

درخواست.

ع: طَلَب، ارادة، اِناصَة، حِوال، مُحاولَة، اِبتِفاء،
التِماس. قَصْد.
گهرهك

ك: بایس. [بیتست]

ف: دزبا، خَنور، سَنگول.

ع: لازم، مطلوب، مقصود، مُبْتَغِي، مُلْتَمَس، لاِبْدُ
مَنه.
گهرهك

[ك: تاخ، مەهلله]

ف: كو، كوی، سو، سوی، برزن.

ع: مَحَلَة، كُورَة، حارة. طَرَف.
گهرهك نكههك

ك: ناچار، خوازنه‌خوار. [هەقەن، بتهوت و نتهوت]

ف: خواهنخواه، ناگزیر، ناچار.

ع: لاِبْدُ، حَتْمًا.

گهره‌کویره

ك: شوکویری. [كسیك كه به شەردا نایینیت. (شوکویری

بین بدين.)]

ف: شب‌کویری. (شب‌کویری غیر دائم)

ع: غَشاوَة.

گهرهكه

ك: نه‌خواری. (نەرمە گەرەكه، نەرمە گەرەكه، نەرمەمانە

گەرەكه، نەرمەمانە گەرەكه.) [بیتسته، دوت]

ف: دربا است.

ع: لازم، مطلوب. يَطْلُبُ، يَبْتَغِي، يَلْتَمِسُ.

گهره‌لاویری

[ك: گزانی وتنی نارێك كه هەر كس بۆ خزی گزانی

ده‌ئیت.]

ف: جَنجلی. (آواز خواندن بی ترتیب كه هر

كس برای خود می‌خواند.)

ع: لَجَب، جَلَب.

گهری-گهریانی

گهریان

ك: گهشت. هاترو، هاتروچون. [گهران]

ف: گشت، گردش، گشتن، گردیدن، رفت‌وآمد،

رفتن و آمدن.

ع: سَیر، مَشِي، جَرِي، جُول، جُول، حَرَكَة. دَوَران.

گهریان

ك: ملرمروش، گردیسمر. بشكائن. [بدارواگهران،

پشکین]

ف: یوز، یوش، جُستجو، جُستن، گُشتن،

جستجوکردن، یوزیدن، یوشیدن.

ع: تَجَسُّس، تَفْحَص، التِماس، طَلَب.

گهریان

ك: برون. [گهران، لیهاتن]

ف: شُدن، گُشتن، گردیدن.

ع: صَبْرَة، تَحَوُّل، عَوْد.

گهریان

ك: لادان. (له من بگهري!) [لینگهران، دسبەرداربەون،

رازلیهتتان]

ف: گُذشتن، کنارگرفتن، پرهیزکردن.

ع: اجْتِناب، احْتِران.

گهریانهوه

ك: روینه‌ره. هاتنه‌ره. [گهرانه‌ره]

ف: برگشتن.

ع: عَوْد، أَوَّل، أَوْب، نَوْب، نِيَاب، نُكُوص، رُجُوع.

ثَوْبَة، اِنَابَة، اِرْتِجاع، اِنْتِکاص، اِنْعِطاف، اِنْصِیاع،

اِرْتِداد، عَوْدَة، رَجْعَة.

گهریانهوه

ك: په شـیـمانه‌یـوون، هه‌لگه‌ریانه‌وه. [پاش‌گه‌زبوونه، گه‌ریانه‌وه]

ف: برگشتن، پشیمان شدن.

ع: نكص، ندم، ندامه، رجوع، إحجام، إطراق.
گه‌ریانه‌وه

ك: هه‌لگه‌ریانه‌وه. [خراب‌بوون، نالۆ‌گه‌زبوون (وه‌ك): گه‌ریانه‌وه‌ی سرکه، كه تامی خراب ده‌ییت.]

ف: برگشتن. (برگشتن سرکه مثلاً كه طعم آن خراب شود).

ع: فساد، تحوّل، تَغْيِير، انْقِلَاب.
گه‌ز

[ك: نامراز‌ت‌کی پیتوانه.]

ف: گز، دژ، جشان.

ع: ذرع.
گه‌ز

ك: هه‌لواگه‌ز. [شیرینه‌كه. (وه‌ك: گه‌زی «نصفهان» كه شیرینه‌کی بماناوانگه.)]

ف: گز. (گـز اصفهان مثلاً كه حلوایی است معروف).

ع: ...
گه‌ز

[ك: پاشگه به مانای «ئوه‌ی ده‌گه‌زیت». (دا‌شته‌ی بکه‌وه و به تنبیا به‌کار ناهێنریت، وه‌ك: غه‌ریب‌گه‌ز.)]

ف: گز، گز، گز، گزنده. (صیغه‌ی فاعل است، تنها استعمال نمی‌شود، غه‌ریب‌گه‌ز مثلاً.)

ع: لادغ. عاض. ضاری.

گه‌ز—گه‌زیچار

گه‌زاره

ك: زوان. (گه‌زاره‌کیشان) [زمان]

ف: زبان.

ع: لسان.

گه‌زاره‌کیشان

ك: زوان‌کیشان. [زمان‌ریژی]

ف: زبان‌کشیدن.

ع: اطاعة اللسان.
گه‌زاف

ك: فره. [زذر]

ف: گزاف، گزافه، بسیار، بیش.

ع: كَثِير، زیاده، جَزاَف.
گه‌زاف

ك: لاف، قه‌ریز، فیز، درۆ. [فه‌فیشال: درۆده‌له‌سه]

ف: لاف، گزاف، گزافه، یاه، بیهوده، گوزکند، گوزگند. دروغ، باد‌پیرانی.

ع: باطل، فیش، صَف، طَرَمْدَة، اَنِيَّة، كِذْب...
گه‌زفن

ك: گاز‌گرتن. پیه‌ردان، گه‌زین. [قەپ‌گرتن. گستن (وه‌ك):

گستنی‌ه‌گ، مار، درویشك.]

ف: گزیدن. (سگ، مار، عقرب، مثلاً.)

ع: عَض، لدغ، لذع، لَقع، لَسب، نَهش.
گه‌زفن زوان

[ك: گاز‌گرتن له زوان (به‌وه‌ی بیر‌کردن‌بووه.)]

ف: زبان‌گزیدن. (به سبب فکر)

ع: تَلْسِين.

گه‌زفن زوان

[ك: سورتان‌بو‌ی زمان (بۆ‌نمونه: به‌هۆ‌ی ترشی یا

تورن‌بووه.)]

ف: گزیدن زبان. (از ترشی یا تند‌ی مثلاً.)

ع: حَذِي، قِرص، حَمَن، لَذع.

گه‌زکردن

ك: پىتوان، [پىتوان بە گەز].

ف: پىمۇدن، گەزكەردن.

ع: ئىز.

گەزگەزك ← گەزگە [دەمەنى كىرمايە]. [كىرمايە است].
گەزگەك

ك: كارە. [تېخى دەسكەدارى بېچەك].

ف: كارە، گەزگەك.

ع: سېگىن، قەزلق، جەزلق.

يەنە ← كەز

گەزمازك

ك: گەزمازۇ، بەرى دارە گەز.

ف: گەزمازى، گەزمازۇ، بارگەز.

ع: حَبُّ الْأَثَلِ، ثَمَرَةُ الطَّرْفَاءِ، كَزْمَانَج.

گەزگەنە

ك: گازگە. [گەزگەندە، گازگە، سۈتتەنەر]

ف: گەزگەندە، گەز، گازى، گازگە. خۇراستەر.

ع: عَاضٌ، لَازِعٌ، لَاعِيسٌ، سَوَّارٌ، ضَارِيٌّ، ضَرِيٌّ،

مُؤَدِيٌّ.

گەزگەنە

ك: تون. تورۇش. [سۈتتەنەر (تامى تون يا ترش كە زىمان

دەسۈتتەنەت).]

ف: گەزگەندە، اۇغ. گەز. (طعم تند يا ترش كە زىمان

را بگەرد).

ع: حَذِيٌّ، قَارِصٌ، لَازِعٌ، ضَارِيسٌ، كَاوِيٌّ.

گەزگە

ك: گەزگەز: گەيەكە.

ف: اُنْجَرَه، گەزگە.

ع: قُرَيْصٌ، قُرَاصٌ.

يەنە

گەزگەنە يى

[ك: جەزە تەزىمەك كە بە شىۋەي خۇزىسكىش دەپتەت].

ف: گەزگەنە يى. (نوعى از انگور است كه خودرو هم

سېز مى شود).

ع: ناھەر.

گەزگە

ك: شۆكە. [گەز: ئانگى شىۋىنى دار].

ف: گەز، گەزگەنە.

ع: سەلۋى. مەن.

گەزگەك

ك: يىئەك، بەھانە. [يىئە، پاكەنە]

ف: يىئەنە.

ع: وَسِيلَةٌ، عُنُرٌ.

گەزگەك

ك: ئەسەل. [ھە، بەلگە]

ف: شادور، آور، نەخشە.

ع: دىل، حُجَّةٌ، بُرْهَانٌ، سُلْطَانٌ.

گەزگەنە

ك: ئاسىو، تەۋەرە، تەمەرە، دەرد. [كارىسات، ۋەي، كۈست]

ف: گەزگەندە، زىنج، آسىپ.

ع: آفَةٌ، عَاهَةٌ، بَلِيَّةٌ، نَارِيَّةٌ، حَادِثَةٌ....

گەزگەنە

ك: گەزگەنە، گازگەنە. [گەستەن]

ف: گەزگەندە، گازگەنە.

ع: عَضٌ، لَوغٌ.

گەش

ك: رۇش، گەشەبۇگ، داگەسەك. [ھەلگەسەك. سەكلى يى

رەشەي].

ف: رۇش، افروختە.

ع: مُشْتَعِلٌ، مُتَوَقَّدٌ.

گەش ← گەشە

که‌شت

ل: گه‌ریان، گیل، گیلان. [گه‌ران، سیران]

ف: گشت، گردش، گشتن، گاشتن، گاشت، گردیدن.

ع: سَی، سیاحه، تجوال، تطواف.
که‌شتی

ل: پاسه‌وان، کیشکچی، ته‌روزل. [نیشکگر، پاسگر، محس]

ف: گشتی، پاسبان، کشیکچی.

ع: حارس، حافظ، جلوان، مُسْتَحْفِظ.
که‌شکه

ل: خو‌شی، شک‌زه، شادی. [خوشحالی لهرابه‌بر].

ف: خوشی، شادمانی، شادی.

ع: مَسْرَّة، اِنْبِساط...
که‌شه

ل: گه‌ش. [لقی تازه‌ی رمز].

ف: ستاک، آرخ، زغاره. (شاخه‌ی تازه‌ی مو)

ع: عُسلُوج، حَبَلَة.
که‌شه

ل: گه‌ش، بالآ. [فراژن]

ف: بالش، کواکش، فزایش.

ع: نِماء، نُمُو.
که‌شم‌کردن

ل: گه‌ش‌کردن، بالا‌کردن. [گه‌رم‌بون، فراژن‌بون]

ف: بالیدن، بالودن، کوالیدن، بلندشدن، بزرگ‌شدن، فُروندن.

ع: اِنْتِماء.

که‌شوبوون

ل: داگ‌سیان، گه‌شیان، گه‌شیانه‌وه. [گمش‌بون‌وه،

گشان‌وه، داگ‌سان]

ف: روشن‌شدن، آفروختن، آفروخته‌شدن.
سُرخ‌شدن.

ع: ثَوَقْد، ثَأْبِت، اِضْطِرَام، اِحْتِدَام، اِثْقَاد.
که‌شه‌وکردن

ل: داگ‌سانن. [گمش‌کردن‌وه، داگ‌ساندن]

ف: رَوشَن‌کردن، آفروختن، آفروخته‌کردن.
سُرخ‌کردن.

ع: اِيقَاد، اِضْرام... .

که‌شیان—که‌شه‌وبوون

که‌شیانه‌وه—که‌شه‌وبوون

که‌ف

ل: گه‌ف، هه‌پ، هه‌به، وه‌ره. [هه‌ر (دنگی سگ).]

ف: نَوْفه، عَوْعو، وَعو.

ع: نِباح، نَبِیح، عَواء، وَقَوْه.

که‌فه—که‌ف

که‌فه‌کردن

ل: گه‌لین، وه‌رین، هه‌پین. [هه‌روکردنی سگ].

ف: نو‌فیدن، لاییدن، نو‌فه‌کردن، عَوْعو‌کردن، وَعو‌کردن.

ع: نِباح، نَبِیح، عَواء، وَعوَة، وَقَوْه، هَبَبَة.

که‌فه‌که‌ف—که‌فه [گه‌فی زَر. (دوبارم‌بون‌وه‌کی لهر

زَر‌بون‌ویی).] (تکرار برای تکثیر است.)

که‌فین—که‌فه‌کردن

که‌ل

ل: گه‌له، روئل، کومه‌له، تیپ. [دسته، پزل (وله)، پزلی

بالنده یا گله‌ی ناژن].

ف: گُل، گَلَه، جوق، جوقه، جفاله، جفاله، تیپ.

(گله‌ی مرغان یا حیوانات مثلاً.)

ع: سِرِب، ثَلَة، عَصَبَة، وِرد، غَیف، جَمع.

که‌ل

ل: فره، خه‌لی. (گه‌لِیکَن) [زَر]

ف: بسیار، خیلی.

ع: کثیر، وافر، زیاد.

گهل

ل: ان. (گولگدل، گولان) [نیشانی کزیه.]

ف: ها، ان. (علامت جمع است: گلها، مردان)

(علامت مسند و جمع است)

ع: ون، ات. (جُموع مُکسَرَة)

گهلویژ

ل: شیلک، تیرباران. [تیرها ریشتن به تیکرا.]

ف: شلیک، شتلیک، تیرباران.

ع: نُضخ، اِطار، اِطلاق، ضِرَاب.

گهلویژ

[ل: نستیره یه کی ریزناک و تریفداره که له ۴۵ هارینره

له گنل «ترازو» ده تدیت - ده کورت - ده کورتیه لای

روژه لاتنی «ترازو» به نندازی دور رم خوارتر.]

ف: پَرنگ. (ستاره ای است روشن و نورافشان که

در ۴۵ تابستان در معیت جوزا یعنی ترازو

طلوع می کند، در سمت شرق آن به اندازه ی دو

نیزه پایبندتر.)

ع: شِعرِی شِعرِی القُبور، شِعرِی الیمانی.

گهل به ستن

ل: گرده برون، جدمه برون. [کزیرونره له دهوری یه کتر.]

ف: گرد آمدن، گله بستن.

ع: اِجتماع، اِزْدِجام، اِکْتِقال، اِحتِفال.

گهل گدل

ل: جروق جروق، ده سه ده سه، کز مه له کز مه له.

کز مه له کز مه له. [دمتدسته، یژل یژل]

ف: دسته دسته، گله گله، جوق جوق.

ع: جُموعاً، اَفناداً. اَفواجاً.

گهلور

ل: له کارته، بیکاره. [تسمل، لهشگران]

ف: بیکاره، آژهان.

ع: دَنع، مُهمل.

گهله

ل: ران، رهمه، رموگ. [رموکه، رموه، جمله]

ف: گله، گَله، رَمه.

ع: قَطیع، ثَله، حَیلَة، فِرَق، (دَواجِن)، رَمَق.

گهله خان

ل: گهری. [ناغلن]

ف: آغل، باغل، گله خان.

ع: صَبِیرَة، ثابَة، رَیض، مَریض، مُراح، حَظِیرَة،

زَریبَة.

گهله راویژ

[ل: ته گبره کردنی به کوملن.]

ف: اندیشه گوئی.

ع: شور، شوری، مَشوَرَة، مَشوَرَة، ششاور، مَشاورَة،

مُحادَثَة، مُزاعَمَة، مُضافَرَة...

گهله کوران

ل: گهله منال، منال بازار. [کومه تیک مندال.]

ف: کودکان، گله ی کودکان.

ع: جَماعَة الصُبیان، صُبیان.

گهله کومه

[ل: گله کومه کی، شوپش، خوپیشاندان.]

ف: شورش.

ع: اِجماع، زِحام، اِزْدِجام، رَحْمَة، اِثْفاق، اِعتِصاب.

گهلن

ل: خه یلی، فره. [رزور]

ف: بسیار، فراوان.

ع: کثیر، وافر، عِدَة.

گهلینکن

ك: فرن، خه‌ییلِكن. [زۆرن]

ف: بَسیارانْد، خِیلی‌هستند.

ع: كَثِیر، كَثِیرون...
گه‌لیكه

ك: فرس، خه‌ییلِكه. ده‌مِیكه. [زۆره. مارویه‌كه]

ف: خِیلی‌است. دمی‌است.

ع: كَثِیر. مُدَّة، زَمَان.
گهل

ك: لنگ، نارلنگ، ناوگهل. [نیران هه‌ردوو پی.]

ف: لنگ، میان‌پا.

ع: بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ.
گه‌لا

ك: به‌لنگ. [پهلکی دار و گیا.]

ف: بَرگ، بَلگ.

ع: وَنَق.
گه‌لاه‌زان

ك: به‌لگه‌ریژه. [گه‌ل‌ریزان]

ف: بَرگ خزان، بَلگ ریخته.

ع: جُثَالَة، غُثَاء، عَبَل.
گه‌لاه‌زان

ك: گه‌ل‌ریزان، پاییز، پائیز. [ره‌زی سیمسی‌سال.]

ف: بَرگ‌ریزان، پاییز.

ع: خَرِیف، كُسْعَة.
گه‌ل‌ریزان—گه‌لاه‌زان
گه‌لاه‌زهل

[ك: پهلکی قامیش.]

ف: بَرگ‌نی.

ع: غَشِیه، وَرَقُ الْقَصَبِ.
گه‌لاه‌کردن

ك: زریان. [په‌لك لوتیان (وه‌ك) گه‌لاه‌کردنی دره‌خت.]

ف: بَرگ‌کردن، بَرگ‌درآوردن. (درختان مثلاً.)

ع: وَنَق، اِبْرَاق، تَوْرِیق، اِرشام.
گه‌لامینو

[ك: پهلکی رز.]

ف: بَرگ‌مو.

ع: خُلْب، وَرَقُ الْكَرَمِ.
گه‌لای نیل

ك: رِسْمه. [ره‌نگینه ئافره‌تان بۆ ره‌ش‌کردنی موو به‌کاری ده‌بن.]

ف: بَرگ نیل، وِسْمه.

ع: وَرَقُ النَّیْلِ. (وِسْمَة)
گهل‌داچه‌مان

ك: پا بلارو‌کردن. [فاج بلار کردنه‌وه]

ف: میان‌پاگشادن.

ع: بَدَّ، بَدَّد، تَفْسِیح، تَفْشِیح.
گه‌لوازه

[ك: گه‌ریزی گه‌ره‌ه.]

ف: گه‌ردوی درشت.

ع: ...
گه‌لواگه‌لوا

[ك: گه‌له‌گهل (به‌قاجی کراوه‌ه به‌ریژداچرون).]

ف: پاهای گشاده‌راه رفتن.

ع: فَحْج، دُلُوح، حَصْحَصَة، فَجَج. قَجْوَا، مُفْجَا، مُتَفَجِّجَا.
گه‌لوو

ك: تَوْرِگ، نَاقَوْرِگ، نَاق، خِرْخِرَه، بَنَاقَه. سورینه.

[گه‌روو]

ف: گلو، پَلَخ، نا، نای، نسی، خِرْخِرَه. ناسوری، سُرْخ‌نای، سُرْخ‌روده.

ع: حَلَق، حَلْقُوم، سَاعِل، حُنْجور، حَنْجَرَة، نَاهِت.

مَرِيء، بُلْعوم، قُمُقْم.

که‌لوونیشنه

ل: بوغمه، سینه‌نیشنه. [نیشی سنگ، نیشی مل]

ف: سَرَف، گلودرد، سینه‌درد.

ع: عُذْرَة، اَجَل، ذُبْحَة. خُنَاق، خَلَاق.

که‌لووین

ل: گهرده‌نبدند. [تسمله: ملوینکی کول.]

ف: رُس، رَس، گلوپند.

ع: بُخُنُق، مِخْنَقَة، مِعْنَقَة.

که‌لووسوز

[ل: تورگسوریتینر]

ف: گلوسوز.

ع: مَضَاض، مُحْرِقُ الْحَلَق.

که‌لووگیر

ل: ناگوار. [گرووگر، ناسازگار، (برامبری نوش).]

ف: گلوگیر، ناگوار. (ضد گوارا)

ع: خَانِق، رَدِيء.

که‌لووگیر

ل: زوانب. [اقسی حق که ره‌لامی نیه.]

ف: گلوگیر، زبان‌بُر. (حرف حسابی که بی جواب

باشد.)

ع: مُسَكِت، كَلِمَة حَقّ.

که‌لوو هاتن

[ل: نارسانی مل، ملبیره]

ف: گلوبرآمدن.

ع: خُنَاق، خَلَاق، عُذَة.

که‌لوو هاتنه یهک

ل: که‌لووگیران، که‌لوونیشنه. تاس‌کردن. [قورگ‌گیران،

مناسبران]

ف: تاسه، خلاشمه، گلوهم‌آمدن، خپه‌شدن.

گلودرد.

ع: خَلَاق، عُذْرَة، ذُبْحَة، ذُبَاح. خُنَاق.

که‌مال

[ل: گزلسهگ، سگی نیر.]

ف: نَرَه سَگ.

ع: کَلَب کَبیر.

که‌مال‌دو

[ل: گیایه‌کی بناربانگه له بنه کنگر ده‌چیت.]

ف: علفی است معروف شبیه به بُته‌ی کنگر.

ع: ...

که‌هره

ل: به‌گر. [کمبره (شیاکی وشکه‌لاتور).]

ف: کَرَس، کَرَسه، پینه. (سرگین سنبدر شده)

ع: ذَبْرَة، وَآلَة، کَرَس.

که‌هره

ل: قَرَمَاحه. [چلکی ره‌پوری دست و پی.]

ف: کَرَه، کَمَره، بَهرک، پینه، شوخ، شَقَه، شَغَه،

شَغَر. (چرک دست و پا که سفت شده باشد.)

ع: قَرَف، کَنْب، کَلَع.

که‌مه

ل: کایه، گاته. شوخی. [یاری، وازی، گاته‌روکپ]

ف: بازی. شوخی.

ع: لَعِب، لَهو، دَد، مُزَاح، دَعِب، هَزَل، هَذِي.

که‌می

ل: که‌شتی. [پاپۆز، گمیه]

ف: کُشْتی، ناو، ناوه.

ع: سَفِینَة.

وینه-که‌شتی چمی

که‌ن

ل: به‌د، خراو، بیتفهر. چه‌په‌ن. گیتان. [بۆن‌ناخۆش. خراپ]

ف: بَد، گند، گنده. دژ. زشت.

ع: سَيءٌ، رديءٌ. خَبِيثٌ. عَفِنٌ، فاسِدٌ.
گہنائن

[ك: ززانن له تيرايدا، بۆن ناخوش كردن].
ف: گُنداندن، گُندانيدن.

ع: ثَعْفِن، انتان.
گهناو

[ك: زۆنگ، تالار]

ف: گُنداب، آب گند، آب خوست.

ع: مُسْتَنْقَع.
گهنج

ك: خەزانە، خەزینە. [خەزە، گەنجینە]

ف: گنج، گنجینە، هزینە، هزانە، خزینە، خزانە.

ع: كَنْز، رِكان، ذَفِينَة، خَزَانَة، مَفْتَح، سَيُوب.
گهنبه

ك: گهنبه. [خەزەنسێ پاره و شتی بـەـنـخـ هـەـرـهـا:
دۆلاب].

ف: تَوْنَك، تَوْنَكه، تَوْنَك، تَوْنَك، پوتە،
نەهان خانە. دولابە.

ع: قَيْطُون، مَخْرَن، خَزِينَة، مَخْذَع.
گهنبهه

[ك: كارتگەلێكە لە یەك خالەوه تا دە خال لەگەڵ شا و
شاژن و سەرباز، خالە رەشەكانی گۆنیزناسا و تۆژناسا و خالە
سورەكانی چوارگۆشەیی و تۆژناسایە، چەندین جوژ یاری
پێدەكریت.]

ف: گُنجفە. (اوواقی است از یک خال تا ده خال
به انضمام شاه و بیبی و سرباز، سیاه آن
کشیزی و تخمی، قرمز آن خشتی و تخمی، با
آن چندین نوع بازی می کنند.)

ع: وَرَقُ النُّعْب.
گهنبهه—گهنج

گهنبهه—گهنبه
گهنگاو

ك: گەنار. [زۆنگ، تالار]

ف: گُنداب، گُندابه، مُرداب.

ع: آجِن، مُسْتَنْقَع.
گهنگهزهرده

[ك: گیایەکی بۆن ناخوشە.]

ف: گُلچە زرده.

ع: ذَهْرَة، ذَاهِرَة، ذَهْرَاء، وَرْد ذَهْرَاء.
وینەیی هەیه.
گهنگم

ك: ... خەلە. [گەندەم. دەغل، دانەرێلە]
ف: گُندَم، غَلە.

ع: بُرْ قَمَح، قَوْم، حَنِطَة، غَلَة، دَخَل.
گهنگم بههاره

[ك: بهارو، گەنبههاره]

ف: گُندَم بَهاره.

ع: زَيْن، بُرْ دَيْيَعِي.
گهنگم خۆڕوو

ك: گەنم سەهرایی. [گەنمی خۆڕسك].

ف: گوذر، گوئره، گندم خودرو، گندم کوهی.

ع: بُرْ طَبِيعِي.
گهنگم دهيم

[ك: گەنمی دێم كه به باران سەوز دەبێت].

ف: گندم ديم.

ع: عَذِي، دَيْيَعِي. (بُرْ دَيْيَعِي)
گهنگم زورده

ك: گەنم شیر، زۆرده. [فەریكه گەنم.]

ف: دُرْمَل، دُرْمَل، كَرَكَن، كوكن، گُرگَن. (گندم
نیم رَس)

ع: بَقْوَة، ناضح.

گه‌نم سه‌وز

[ك: گندمی پینه‌گیشته‌وو.]

ف: خید، خَوید، گندم سبز شده.

ع: حَقْل، حَضِر.

گه‌نم شامی

ك: زوپرات. [گرم‌شامی، گه‌شامی]

ف: دُرَّت، بِلال، گندم شامی.

ع: دُرَّة.

وینه ← زوبات

گه‌نم شیر ← گه‌نم زُورده

گه‌نم‌گون

ك: سه‌وزه. [گه‌نم‌نگ، نه‌سمر]

ف: گندم‌گون.

ع: اَسَمَر، اَدَم.

گه‌نم‌گویر

ك: گله‌ره‌ز. [کِرِژِی بورد (شتیکه وه لفته کاکله‌گوز یا

چند دنک گه‌نی بیه‌کوه‌لکار بسر بودی شاخوه دروست

دمیت، هر بَزه «گله‌ره‌ز» ییشی پی ده‌لَین، به‌لام له راستیا

«گله‌ره‌ز» له گیا ده‌چیت و به‌کاره‌نیانی له بری «گله‌ره‌ز»

هه‌له‌یه.]

ف: گُل گندم، گوز گندم، جوز گندم. (چیزی است

شبییه به لختی از مغز گردو یا چند دانه گندم

که پیوسته به هم شده باشند، در روی

سنگ‌های کوه متکون می‌شود، به این جهت او

را «گله‌ره‌ز» نیز گویند، ولی «گله‌ره‌ز» شبیه به

علف است و اطلاق آن بر «گله‌ره‌ز» غلط است.)

ع: حَزَّ الحِمَام، جَوَز جَندَم.

گه‌نم‌گه‌نم

[ك: یاریه‌کی مندلانه، که دهنه دو دسته، کاتیک

سرده‌سه ده‌تیت: گه‌نم‌گه‌نم، دسته‌یک به گوز دسروینه

نهر دسته‌کی تر. هر نه‌وندهی سرده‌سته که بلیت: جو یا

تاس، نندامانی دسته‌ی دووم نندامی دسته‌ی یه‌کم

ده‌گرن و هتا لای سرده‌سته که ده‌چنه سر کزلیان و پاشان

گوزده که ده‌درت به‌وانی که سواربون، چونکه نیتر سهری

نبرانه.)]

ف: گَندَم جو. (بازی بچه‌ها است که دو دسته

می‌شوند تا هنگامی که سَرمامک می‌گوید:

گندم گندم، دسته‌ای با گُرز دسته‌ی دیگر را

می‌زنند، همینکه سَرمامک گفت: جو یا تاس،

دسته‌ی دوم افراد دسته‌ی اول را می‌گیرند و تا

نزد سَرمامک سوار می‌شوند و گُرز به دست

سوار داده می‌شود که نوبت آن‌ها است.)

ع: ...

گه‌نم گیلانه

[ك: گه‌نی گیلانی. (جزره‌گه‌نیکه تزوه‌کی له «گیلان» هوه

هاتوه.)]

ف: گندم گیلانه، گندم گیلانی. (نوعی از گندم

است که تخم آن را از گیلان آورده‌اند.)

ع: بُر جیلانی، جیلانی.

گه‌نم‌وجو

ك: ره‌شبه‌له‌ك. [بَوز، ماش و برنجی (واك: موری

ماش‌برنجی.)]

ف: گندم‌وجو، سیاه‌وسفید. سرخ‌وسفید. (موی

سیاه و سفید مثلاً.)

ع: شَمِیط، اَشَمَط.

گه‌نم و شیر

[ك: گه‌نم‌کوتراو له‌گل شیردا.)]

ف: شیر و گندم. (گندم کوفته با شیر)

ع: رَمِيْدَةٌ.

گندمه

ل: بالوك. [بالوكه، بایله]

ف: بالو، گندمه، ژخ، آژخ، ژخ، آژخ، توته، گوگه، زگیل، باشكل.

ع: ثُولُول، سالول، وَذَم.

گنده

[ل: (میترویه که مرؤذ ده گزیت و چوار جزیره «گنده» و

«گاره») له یهك دهچن به لَام «گاره» خاوه و به كوردی

«تمخته كوله» بيشی پی ده لَین، «هوره» بيش له نَسپی دهچیت

و تیژر توته، «گنده سرور» بيش له سنی بچووك دهچیت

قارویی و تیژر توته، جگه له مانه «غریبمنجان» بيش هیه

که له رشك دهچیت و سپیه و پاش مژینی خورین سور

هاله گزیت.]

ف: كَنه، مَله، ساس، گاوك، (جانوری است که

انسان را می گزد و آن چهار نوع است: كنه و

گاوك شبیه به همدیگرند، اما گاوك

بطی، الحركه است و آن را به كردی «تمخته كه له»

نیز می گویند، مله هم شبیه به شپش است و

سریع السیر، ساس هم شبیه به سن كوچكى

است قهوه ای رنگ و سریع السیر، و این ها غیر

از غریبگزاند، غریبگز شبیه به رشك است و

سفید رنگ پس از آنكه خون می مكد قرمز

می شود.)

ع: قُرْد، قُرَاد، قُساَلس، بَق، ساس، حَمَانَة.

گندهكار

ل: به دكار، چه دكار. [خراپه كار]

ف: بدكار، زشت كار، پلشت كار.

ع: سَيِّءُ الْعَمَل.

گندهكوله

ل: كدوگی، مَج. [جزیره گندهیه کی گمروهیه، (به تازه توره

دهورسیت.)]

ف: كَنه، نازد، نازده، كرنه، تارو. (به حیوان

می چسبید.)

ع: قُرْد، قُرَاد، نَارْد، قُمَل.

گندهكهنه

[ل: درختیكه دهرمانی مالاریا له تونكه كهی

ده گزیت.]

ف: كَنه گَنه.

ع: كِنَا، كَنین.

گه نیک

ل: زایه. [گنیو (رهك: گزشتی گنیو.)]

ف: خوسته، گندیده، گندا. (گوشت گندیده

مثلاً.)

ع: ثَنَن، ثَنَن، ثَنَت، مُرِیح.

گه نیک

ل: نهمردگ، زایه بوگ. [گنیو، زریو له تیراییدا. (نالف یا

چاندراونك كه لهر تری رزییت.)]

ف: گندیده، نَم زده، تباه شده. (علف یا زراعت که

از رطوبت فاسد شده باشد.)

ع: غَمَق، غَمَل.

گه نیک

ل: چه پهن. [گنیو، پیس (هیلکی پیس یا میوه

گنیو.)]

ف: پَنگده. (تخم مرغ گندیده یا میوه ی گندیده.)

ع: فاسد، ضائع، مَذَر، قَضِيء، هَرِید.

گه نین

ل: زایه بورن. [بژگن بورن، رزین له تیراییدا.]

ف: گندیدن، پوسیدن، پَلاسیدن، پَنگدیدن،

تباه شدن.

ع: تَن، ثَن، ثَنَت، مَذَر، دَفَر، دَفَح، رَنَح، فَسَاد...
کهنین

ل: کہفتن. [کھوتن (وشدیه کی گزرائیہ).]
ف: افتادن. (گورانی است).

ع: وَقُوعٌ، سُقُوطٌ.
كَمَا

ل: ناگا، زانا. [شایمت، ناگادار]
ف: گوا، گواہ، دانا.

ع: شاهد، عليم، بصير، مطلع، بينة.
كمواد

ك: دهویت، ژنجیز. [بی-تاموس]
ف: قَلْتَبَان، غَرَزَن، زَن جَلَب، زَن بَمَزَد.

ع: قَوَاد، دِيُوْث.
کھوج

ك: گيج، لوده، لاژگ، نهقام، نهزان، بی‌مدغز. [گیتز، حوّل، بی‌منشك]

ف: گول، گيج، دنگ، دنگل، تيماو، کالبو، کالبوی،
کاليو، کاليوه، نادان، کَوَدَن.

ع: غَنِيٌّ، بَلِيدٌ، فَسَلٌ، ظَنِيَّةٌ، دُعْبُوثٌ، دُعْبُوسٌ،
أَهْوَجٌ، أَبْلَهٌ، أَحْمَقُ.

کھوجولہوج — کھوج (لہوج پیستہ کہہ)
کھوجی

د: گیتلی، نه زانی، بی‌مه غزی. [گیتزی، نه فامی]
ف: گولی، گیدجی، دنگی، نادانی.

ع: بَلَّه، بَلَادَة، غَبَاوَة.

ن: گُبر، گُور، مُغ، موغ، آتش پرست.

ع: مَجُوسٌ، عَبْدُ النَّارِ.

گھر

ك: عيسايى. [مسيحي]
ف: ترسا، عيسوى.

ع: مَسِيحِي، نَصْرَانِي، عَيْسَوِي.
کھور

ك: زور. [زورلینکردن، ناچار کردن]
ف: گبر، زور.

ع: جبر.
گہور

ک: گله خان. [ناغلن (جینگى ناژن)]
ف: آغل، باغل، گله خان. (جای حیوان)

ع: ثَايَة، زَيْبَة، رَيْض، مَرِيض، مَرِيض، مُرَاح.
تهران

ف: گُبران، گُوران، مُغان، آتش‌پرستان.
[ل: پمیریوانی زمردهشت.]

ع: مَجُوس، عَبْدَةُ النَّارِ.
تَهْرَايِيل

ن: گُبرائیل، پاکِ روان، روانِ پاک۔

ع: جَبْرَائِيل، جَبْرَائِيل، رُوحُ الْقُدُس.
مُورِي

نه گه زړه. [تخپلې گټوره که لاسر خوشتر بیا هیسر
نه (سده گړن).]

ب: گُوریه، (طبل بزرگ که روی شتر یا قاطر حمل کنند).

ع: طَبِيل.
مهرگه

ک: کباده هه (سوراندن).
ل: کباده زدن، میل گرداندن.

تَزَاوُف، تَكْبُد.

گهره

ل: زل. [سرژک، سردار، خاوه‌ن شکو]

ف: بزرگ، وژرک، بزرگوار، مه، مهین، کلان، کلو، گُت، کوه‌گین، خَدیش، خُدیو، خداوندگار، سرغنه، کزبود، بُد، بُت، خَر، نهمار.

ع: سَید، رَئیس، رَئس، کبیر، فَخیم، عَظیم، عَزیز، نَقیب، اَمیر، سَری، جَلیل، شَریف، رَفیع، رَعیم، کَریم، صَندید، غَطریف، یَعسوب، بَهلول، قَرم، قَمقام، هَمام، کَوثر، ناهن، عَظام...

گهره‌بووت

ل: گهره، به‌رزه‌بووگ. [بالاکدرو، گمشدگرو، هه‌تپو]

ف: بزرگ شده، بالوده، بالیده، بلندشده.

ع: ناشی، نامی، رشید، رفیع...

گهره‌بوون

ل: به‌رزه‌بوون، گه‌شه‌کردن. [بالاکردن، هه‌تپوون، زله‌بوون،

پینگین]

ف: بزرگ‌شدن، بالودن، بالیدن، بلندشدن.

ع: نَشا، نُشو، نُشو، نُمو، رُشد، بُلوغ.

گهره‌بوون

[ل: بورنه پینشو، پایبه‌رزوون]

ف: بزرگ‌شدن، بزرگوارشدن، کلان شدن...

ع: تَسید، تَراس، تَرفُع، تَجَل، تَکَبُر...

گهره‌تر

[ل: زلتر، زه‌لامتر]

ف: بزرگتر، مهتر، کلانتر...

ع: اَعظم، اَکیر، اَکرم، اَفحَم، اَجَل، اَمْنَع، مَهتر.

گهره‌که‌نیشک

ل: مانگۆز. [قدیره، گهره‌کچ (کچیک که له مالی بارکیدا

ماوتیه و هیشتا شوی نه‌کردوه.)]

ف: هیرسا، دختر مانده. (در خانه‌ی پدر

مانده‌ی به شوهر نرفته)

ع: عانس، نَقَه، تَریکه، عَزَب، مُتَعَطَره.

گهره‌مال

ل: بنه‌مال، خانه‌دان، خانواده. [بنمهاله، هوز، خیل]

ف: دوده، خانواده، خاندان.

ع: قَبیلة.

گهره‌هه‌بوون

ل: گوشاده‌بوون. [فراوان‌بوون، ره‌نیوه، هه‌راو‌بوون]

ف: فراخ‌شدن، گشادشدن.

ع: اِشاع.

گهره‌ی له‌شکر

[ل: سرکرده، فرماندهی سوا.]

ف: سرلشکر.

ع: دَحیة.

گهره‌ی مال

ل: بنه‌مال. [ریش‌سپی بنمهاله.]

ف: بزرگ دوده، بزرگ خانه.

ع: رَئیسُ القوم، رَئیسُ البیت.

گهره‌ی هه‌لیژنیگهل

ل: سه‌رژنیانگهل. [سرژکی هه‌لیژیره‌راوان، سرژکی

نیزدراوان]

ف: سَر‌بَرگ‌زیدگان.

ع: رَئیسُ مُنتَخَبین، رَئیسُ مَبْعوثین.

گهره‌یی

ل: زلی. [سرداری، سالاری، پایبه‌رز]

ف: بزرگی، بزرگ‌واری، خدیوی، خدیشی،

کلانی، خداوندگاری.

ع: سَیادة، رَئاسة، جَلانة، کَرامة، عَظَمَة، عَظَم، عَظَم،

رَفعَة، عِزَة، اُبهة، عَظَموت، جَبَروت، کَبیر، مَکبَرَة،

کَبیراء، مَنعة، مَجد، هَجاة، عِز، علاء، عَلی.

گه‌وریه

ك: گه‌ورگه. [تپلی گوره.]

ف: گُوریه. (طبل بزرگ)

ع: طبل.

گه‌ون

ك: گورنی. [پنج‌گیاه‌کی درکداره.]

ف: گُون، ذَهله، قَبَاد.

ع: قَتَاد، شَجَرَةُ الْقُدُس، مِسْوَاكُ الْعَبَّاس.

وینه

گه‌ودزن

ك: گاکینی. [کله‌کیری]

ف: گُوزَن، گُوز، گاو کوهی.

ع: ذَب، أَيْل، بَقَرُ الْوَحْش.

وینه—گاکینی

گه‌وهر

ك: دوه. مرواری. [بهردی بفرخ. (به هر بهردیکی بفرخ

ده‌لین: «گه‌وهر»، وه‌ك: یاقوت، نه‌لماس، مرواری و...]

ف: گوهر، نَر، مَرَوارید. (هر سنگ گرنبه‌ایی را

گوهر گویند، از قبیل: یاقوت، الماس، مروارید و

...

ع: جَوهر، نَر، لُؤلُؤ، عَسَجَد.

گه‌وهر

ك: مایه، کوزه. [مالک، بنه‌وت (بهرامبری عمرز^۱)]

ف: گوهر، فروهر. (ضد عرض)

ع: مَادَّة، جَوهر.

گه‌وهر شه‌وچرا

[ك: رادیاره ماده‌یکی رادیو مدار بروه که به شه‌ودا وه‌ك

چرا ترورسکاره‌توره.]

ف: گوهر شب‌چراغ. (تصور می‌رود ماده‌ای

بوده دارای رادیوم که شب‌ها مانند چراغ نور و

روشنایی داشته.)

ع: لعل، یاقوت.

گه‌ی

ك: گه، مان. رك. [پن‌چمقاندن و نمریشتن. (خوپاراستنی

نسب یا کمر - بز نمونه - له رشتن که هرچنده نطقیزه ر

ناورمگی لینده‌ن ناروات.)]

ف: گئی. (خودگیری کردن اسب یا الاغ مثلاً از

رفتن که هرچه سیخ یا رکاب بزنند نرود.)

ع: ضَغْن، مَسو، حِران.

گه‌ی

ك: زوان گرتن. (گه‌ی گرتن) [توری، لالپتیی.]

ف: گیري، زبان‌گرفتن.

ع: عِي، حَصَر، رُئَة، لُوشَة، لُكْنَة، عُجْمَة، نَعْنَعَة،

تَخْتَخَة. (فهو: عِي، عِي)

گه‌یانتن

ك: ده‌ردان، دان. [گه‌یاندنه دست (گه‌یانتنی مانی

کستیك به خاورنه‌کئی.)]

ف: رساندن، رسانیدن، به دست‌دادن، دادن. (حق

کسی را به صاحبش دادن)

ع: ایصال، آداء، تَسْلیم.

گه‌یانتن

[ك: گه‌یاندنمیی (نسب - بز نمونه - کستیك بگه‌یانتیه

منزل.)]

ف: رساندن، رسانیدن. (رساندن اسب مثلاً کسی

را به منزل)

ع: احضار، ایصال.

گه‌یانتن

ك: رتن. [گرتن، گه‌یانتنی مبست.]

ف: رسانیدن، گفتن.

ع: ابلاغ، اِنهاء، اِلقاء، اِعلام، اِیصال، الاَکة، اِشارة.
گه‌یشتن

ل: گه‌ین. [گه‌شتنجه‌ی: ینگه‌ین]

ف: رسیدن.

ع: وُصول، وُزود، بُلُوغ، شُزول، قُدوم، اِنْتِهاء.
گه‌یک

[ل: ینگه‌یو، گه‌یشتر]

ف: رسیده.

ع: یانع، یَنیع، ناضج.
گه‌ی‌کران

ل: مان‌کردن، رله‌دبردن. [په‌داجلاندن و نه‌زشتن]

ف: گه‌ گرفتن، گاه‌گرفتن، گه‌ی‌گرفتن، نَرَفتن.

ع: ضَمَن، خُرُون، حِران، مَسو.
گه‌ی‌کران

ل: توری، زوان‌گرتن. [لاله‌پتیی، باش‌سه‌بژ نه‌کران]

ف: گَنگلاجی، زبان‌گرفتن.

ع: عُجْمَة، لُکْنة، حَصَر، عَی، قُدومَة، عَفَت.
گه‌یکیر

ل: گه‌گیر، رگگیر. [مانگیر]

ف: گه‌گیر، گاه‌گیر، گه‌ی‌گیر، نَرُو.

ع: ضاغِن، حَرِن، حَرُون، ماسی.
گه‌یکیر

ل: تور، زوانگیر. [لاله‌پته، زمانگیر]

ف: گَنگلاج، زبان‌گیر.

ع: اَعْجَم، اَلْکَن، حَصَر، حَصُون، عَی، عَی، اَلوْث، قَدَم، عَفَت.

گه‌یکیری - گه‌ی‌کران
گه‌یین

ل: گه‌یشتن، شاد‌بورن. [گشتن، دس‌کوته، سر‌کوته]

ف: رسیدن، چَمَتود، شاد‌شدن.

ع: وُصول، حُصول، نَیل، قَوْن، قُلُج، اِفلاج، قُلُج، فَلَاح، فَلَاح.

گه‌یین

ل: گه‌یشتن، بر‌کردن. [گه‌شتنه‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن، فرارسیدن.

ع: وُصول، نُزول، قُدوم، وُزود، بُلُوغ، اِنْتِهاء، تَأْذِی.
گه‌یین

ل: گه‌یشتن. [ینگه‌یشتن (وه‌ل: گه‌یینی میوه‌)]

ف: رسیدن، پُختن. (میوه‌ مثلاً.)

ع: یَنع، نَضج، اِبراک، بُلُوغ، اُدُو، اِناء، قَمَدُج.
گه‌یین

[ل: زهر‌دبورن (وه‌ل: گه‌یینی دوسل‌)]

ف: رسیدن. (دُنْیَل مثلاً.)

ع: اِقْران، اِسْتِقْران، نَضج.

گه‌یین

ل: وارِسی، رمیده‌گیری، پی‌اگه‌یین. [پشکنین]

لین‌کَژینه‌و

ف: رسیدن، وارسی.

ع: فَحَص، تَحْقِیق.

گه‌یین

ل: ینگه‌یین. [زهر‌دبورن (وه‌ل: گه‌یین گه‌م‌)]

ف: رسیدن. (گندم مثلاً.)

ع: اِحْصَاد، اِیْذَان، اِبراک.

گه‌یین به‌یه‌ک

[ل: چار‌پیت‌کوته، به‌یه‌ک گه‌یشتن، دیدار]

ف: به‌هم رسیدن.

ع: ثَمَاس، لِقَاء، مُلَاقَة.

گه‌یین‌بره‌و

ل: به‌بره‌و گه‌یین. [گه‌شتن‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن.

ع: قُدُوم، نُزُول، وُود.

کی

لک: ی، تی. (شیئی، بیگاهتی) [نیشانی چاوگی

نابیروانیه له فارسیدا.]

ف: گی. (علامت حاصل بالمصدر است، فارسی

است: دیوانگی، مردانگی)

ع: ة. (سَفَاهَة، مُرُوءَة).

کی

[لک: بگی: کسیتک که جوتدمیت. (دایک خو گی)

ف: کُن، گاینده. (مادر خود کُن)

ع: ناکي.

کیا

لک: سوزه. [گیا: شینکی زمری.]

ف: گیا، گیاه، گیه، گیاغ، کیاغ.

ع: نُبت، نَبَات، عُشْب، کَلَّا، نَجْم، أَب.

گیاجار

لک: میترگ، میترگجلی، میترغزار. [جینگه یلک که گیای زوری

لی پویره.]

ف: سبزه زار، مَرغزار.

ع: رَوْض، خِصْب، مَنَاجِع، مَعْشَبَة.

کیلکمن

[لک: نامرزی گیاه لکندن.]

ف: گیاه کُن.

ع: صِبْصَبَة، صِبْصَبَة، مَجْثَة.

کیان

لک: رِزج. [جان، رَح]

ف: جان، روه، رَه، رَوَان، زِی، زَند، زَندگی،

هولس، پَزَد، دل، خواجه.

ع: مَهْجَة، رُوح، حَیَاة، نَفْس.

کیان

لک: نَعام. [لَش، جَسته]

ف: اندام، پیکر.

ع: بَدَن، جِسم، جُثَة، نَفْس.

کیاندار

لک: زَیْنگ، جانمور. [زَیندور، زَیندمور]

ف: مَوْت، زنده، جاندار، جانوَر.

ع: حَی، حَیَوَان، ذِی رُوح، ذِی حَیَاة.

کیاندار

لک: زَیننه مَال. [نَاوَه و مَالَات]

ف: جاندار.

ع: أُنْعَام، مَوَاشِی، حَیَوَان.

کیلن ده ربه دهن

لک: گیسانی گیسانی، دَوس، هارپاز، هارودس. [گیانی، زَر

خوشریست (یلک گیان له دور لاشدا).]

ف: جان دریدن، جان درمیان، دوست، همراز. (یک

جان در دو بدن)

ع: مُتَّحِد، مُتَّفِق، حَبِی، خَل، وَد، خَدِن، صَفِی، دِمَج.

کیان سه خت

لک: مه یندتی، جه فاکیش، مسیوه تی. [کَسِیْک که

کوزیموری و چیرمیری زوری دیوه.]

ف: سخت جان، آهن جان، جان سخت، جَفَاکَش.

ع: بَلَوِی، مِحْنَتِی، أُمُّ الْحَوَادِث.

کیلن سه خت

لک: ... گران فرزش. [نِیْسَلَقُورَس. گرانجان]

ف: جان سخت، گران جان، گران فروش.

ع: لُحْمَة، لُخِیم، نَئِیم. مُقْلِی. ثَقِیلُ الرُّوح.

کیان که نشئت

لک: سه رهمرگ. [کاتی گیان دهرچون.]

ف: جان کَنَش، جان کندن، جان دادن.

ع: نَزَع، نَزَاع، حُرُوض، وَقْد، اِحْتِضَار، غَمَرَات،

سَکَرَات.

گیان که نکه

ل: نِیزداییل، عِیزداییل. [قابیز: فریشتی گیان کیشان].

ف: جانستان، جان شکار.

ع: عِزْرائیل، مَلْکُ المَوْت.

گیان کیانان

ل: خوا. [بینایی چاران، خودا]

ف: جان جانان، خدا، ایزد، یزدان.

ع: رُوحُ الْآرَواح، رُوح، الله، رَبُّ، رَبُّ الْآرِیاب، نُورُ

السَّمَوَاتِ وَ الْاَرْضِ ...

گیانه سمر

ل: ... هراسان. [گیان کمشت. جاپز، ناراحت]

ف: جان دادن، جان کنش. هراسان.

ع: نَزَع. وَقَدْ. عَای.

گیانه مه زک

ل: مَزَحْ گهردهن. [دِرْکَمْزَح، برپرَمْزَح]

ف: مزح گردن.

ع: نُخَاع.

گیانه مهر

ل: گیاندار، جانه وهر. [زیندومر]

ف: جانور، جاندار.

ع: حَیْوان، ذُو حَیْاة.

گیانی

[ل: رُوحی]

ف: جانی.

ع: رُوحی.

گیانی!

ل: گیانه کم! [گیانه!، رُوحه کم!]

ف: جانا!، جانم!

ع: رُوحی!

کیای خُورِوو

ل: بژار، بژان. [همرز، گیای خُورِسک]

ف: گیاه خودرو، گیاه هرز.

ع: بَرّی. (نَبِیت بَرّی)

کیای وشک

ل: گزره. [زِرْکُز]

ف: گیاه خشک.

ع: حَشِیش، کَنّا.

کیپال

ل: زَلْ زَل. (گه دک و گپال) [سکی گوره.]

ف: شکم گنده.

ع: بَطْنُ ضَخَمٍ، بَطْنُ دَحِلٍ، بَطْنُ دَلِیقٍ، بَطْنُ حَبْنٍ، بَطْنُ

قَمَلٍ.

کیپال

ل: زُکُل، زَلْدومیرِیگ. [سَلْدومیرِیو]

ف: شکم گنده.

ع: ضَخَمُ الْبَطْنِ، دَحِلُ الْبَطْنِ، دَلِیقُ الْبَطْنِ، قَمَلُ

الْبَطْنِ، حَبْنٍ، أَحَبْنٍ، مَحْبُونٍ.

کیبه

[ل: رُگ پر ده کن له برنج و قیبه و داودومانی بَزَغُوش و

به دَمَزو دَیْیورون و لِنار چِیشْتدا لَیْی دَیْیَن.]

ف: گپیبا، گاشاک، مَنْتو، گَذَک. (شکنبه را از برنج

و قیبه و ادویه ی معطره پر می کنند و با نخ

می دوزند و در میان آتش می پزند.)

ع: مُکَرَّشَة، تَکْرِیش.

کیتال

ل: گن، خراو. [خراب]

ف: گند، پُست، بُد.

ع: رَدِی، نَقْد، رَذَل، قَبِیح، خَبِیْث، أَسْفَلُ النَّاسِ.

کیتسه — بَزولماجی

گیتھر

ک: گہدا، شِوَل. [سوالکمر، شریوش]

ف: گہتر، ناچیز، گدا، چُنْبُل.

ع: دانی، شُکَاذ، اَرَمَل، صِفریت.

کینچ

ک: حزل، مہنگ، بَر. [گیژ]

ف: گیج، نَنگ، کَرخ، نَنگ، تیب، سیب، پَریش،

پَریشان، سَرگشتہ.

ع: خَدِر، خَبِل، نَمہ، حِران، مُتَحیر.

کینچ

ک: گینجار. [گیژار]

ف: بوژ، زبون، گرداب.

ع: خُبہ، لُجہ، دُردور.

کینچلو

کینچ بوون

ک: دِربوون، مہنگ بوون، حُزلبوون. [گیژبوون، واقدربان]

ف: گیجیدن، گیج شدن.

ع: تَخْبِل، اِنْخِدار، تَحیر، تَمَمہ.

کینچ خواردن

ک: گینکہ. [خولانہرہ بہ دوری خودا.]

ف: گیج خوردن، گردیدن.

ع: مَوَر، نَوَران، حَوَمان، مَیدان.

کینچہبا

ک: گردہبا. [گیژہلوکہ، گردہلوول]

ف: گینچہباد، گردباد، دولہ، ستونہ، دیوباد.

ع: خَجوج، نُوخہ، اِعصار.

وینہ—گردہبا

کینچہنہ

ک: پاژنہ. [پاژنہی درگا] [گریژنہ]

ف: کوادہ، پاشنہ.

ع: قُرضنہ، حَجران، رِجل. (رِجل الباب)

کینچک

ک: چہرخہ، گینچ خواردن. [خولانہرہ بہ دوری خودا.]

ف: چَرخ، چَرخہ، گینچ خوردن، چَرخ خوردن. (بہ

دور خود گردیدن)

ع: مَوَر، دَوَر.

کینچہل

ک: دہبہ، تہ شخہ لہ، شہ لٹاخ، گہر، گفنی، حہ چہل.

قمرقہ شہ. [تَشقہ لہ، گزی]

ف: دَبہ، خَرخَشہ، غَرغَشہ، قَرَقَشہ، شلتاق.

ع: ضَعُو، اِفترآء، نِزاع.

کینچہلی

ک: دہسپتچک. [گلزلہیک خوری کہ دہسپتچن بہ دوری

دستدا مہتا بیرین.]

ف: یک حلقہ پشم کہ دور دست می پیچند تا آن

را بریستند.

ع: جَحَشَہ، غَمِیقَہ، ضَرِیبَہ.

گیر

[ک: تفت (تاسی توین و تال وک تاسی مازور).]

ف: اُرغ، رُفت، رُمُخت، گیر، گیرندہ. (طعم تند و

تلخ مانند طعم مازوج)

ع: قَابِض، عَفِص، حَرِیف.

گیر

ک: گرفت، گیرہ، پاگیر، گرفتار. [نارہ، گیرزہ]

ف: گیر، گرفتہ، گرفتار.

ع: مُقَيَّد، مُتَوَقِّف، مَحْبُوس، مُعْطَل، مُتَعَطِّل.

گیر

ک: زَزر، هیز، گریک، توانا، گز. [رزہ]

ف: گیر، زور، توان، نیرو.

ع: حَس، قُوَہ.

گیر

ک: زَزر، کیش. [ہیزی راکیشان، کیشہیز]

ف: کش، کشایی، کشنده.

ع: جاذبه.

گیر

ل: لاز، چفت، کهج. [چوت، خوار]

ف: کبوس، کج، خهل، خهله، خوهل، خم، چم.

ع: مُعَوِّج، مُعَوِّج، أَعْوَج، مُنْضَوِر، مُلْتَوِي، مُنْعَطِف، مُنْحَنِي.

گیردان

ل: گرتن. [گلدانوه، بندکردن]

ف: گیردادن، گرفتن.

ع: أَخَذ، حَبَس، تَوَقَّف، تَقَيَّد، اِمْسَاك.

گیردان

ل: گیرستن. [راگرتن، کۆسپ هیتانه ری.]

ف: گیردادن، گیرانداختن.

ع: حَبَس، تَوَقَّف، اِمْسَاك، التَّعْرِضُ لِلْخَطَرِ.

گیرفان

[ل: بولک: چینگوی شت تیتختن له جلویهرگدا.]

ف: جیب.

ع: رُدُن، جَيْب، جَبِيَّة.

گیرفانیر

[ل: پاره‌دز]

ف: جیب‌بُر.

ع: طَرَار.

گیرفان ماده

[ل: چینگوی دست له رفینه‌دا.]

ف: کما.

ع: جَبِيْبُ الْكِمَادَةِ.

گیرکردن

[ل: مانوه و له روشتن کورتن.]

ف: گیرکردن.

ع: نُحِج، نُزُوم.

گیره

ل: گیره. [نامرازی جمردان که پیشمازه‌کان به‌کاری

ده‌هیتن.]

ف: گیرگه، گیرگاه، گیره.

ع: مِلْزَمَةٌ، كَلَابَةٌ.

وینه

گیره

[ل: چینگوی چینگیبورن و لسمردامیزران.]

ف: پایایی.

ع: قِوَام.

گیرودار

[ل: فرمانروایی (گرتن و له دار دان.)]

ف: گیرودار، بگیروببند، فرمانداری، فرماندهی.

(گرفتن و دارکشیدن)

ع: حُكُومَةٌ، أَمَارَةٌ. (أَخَذ و صَلَب)

گیروده

ل: گیره، گیر، گرفتار. [ناوکه، درچار]

ف: گرفتار.

ع: مُصَاب، مُبْتَلَى، مُقَيَّد.

گیره

[ل: (نیشانی گرتنی پیت) که له عمره‌یدا بریتیه له: «

»]

ف: گیره. (علامت گرفتن حرف)

ع: شِدَّة، تَشْدِيد.

گیره

ل: نه‌شکه‌له. (قوالف و گیره) [(قفل دوار.)]

ف: پل، آشکَنک. (اشکلک خیمه)

ع: زَوْر، شِظَاظ.

وینه—نه‌شکه‌له

گیره

ع: مُعَوِّجٌ، مُنَحْنِي، مُلْتَوِي، مُنْعَطِفٌ، مُنْصَوِّرٌ،
مُثْصَوِّرٌ، مُتَمَاثِلٌ، مُتَحْنِي.

گیریان

ک: کیهربورن، گرفتاریبورن، درساختبورن. [گیران]

ف: گرفتهشدن، گرفتارشدن.

ع: اِنْسِدَادٌ، حَبْسٌ، سَجَنٌ، اخَذَ، اِخْتِاَصٌ.

گیرین

ک: بهدسهربورن. [لهکارداپورن]

ف: دم‌دست‌بودن.

ع: فِي شَغْلٍ، تَحْتَ الْحَاجَةِ، مَبْغِيٌّ، مَبْتَغِيٌّ، بَيْنَ
الْاَيَادِي.

گیریان

ک: گیران، داگیران (دول: گیرانی قه‌لا یا ولات).

ف: گرفتهشدن. (قلعه یا کشور مثلاً).

ع: اِفْتِتَاحٌ، اِنْفِتَاحٌ، تَسْحُرٌ.

گیریان

ک: گریان، شیوه‌ن‌کردن، فرمیسله‌دارپژانن. [گری‌کردن]

ف: پَرُؤْک، گریستن، گریه‌کردن، گیریه‌کردن،

زادیدن، زاری‌کردن.

ع: بُكَاءٌ، تَضَرُّعٌ.

گیریان خوه‌شی

ک: گریان شادی، شه‌که‌رگری. [فرمیسله‌پشتن له شادیدا].

ف: شکروریزی، شکرویز، گریان شادی.

ع: بُكَاءُ الْفَرَحِ، الْبُكَاءُ فَرَحًا.

گیر

ک: مه‌س، دنگ، لوول. [سرخوش]

ف: مَسْتٌ، مَلَنَگ.

ع: سَكْرَانٌ، طَافِحٌ.

گیرگیره

ک: قَرِيقَرِه، مزراحیتک که له سورانه‌دها دهنگی لیتوه

دیت.

ک: هَوْلَه، خه‌رمان کوتان. [بردکردنی دهغل به شیلانی
ناژان].

ف: خرمن کوفتن.

ع: دُوس.

گیره—قورسی قورعان

گیره—گیرکه

گیره‌وکیسه

ک: کوتان و کیشان، گیتچکه و زه‌غیره، گستن و کیشان.

[کلوش بردنه سر خه‌رمان و گیره‌کردنی].

ع: دُوس وَ حَمَلٌ، دُور وَ تَسْلُسُلٌ، اخَذَ وَ جَرَّ.

گیره‌وه—گیروده

گیری

ک: گرفت، گرفتاری، گهی. [بسران، ومستان، ناوه‌ربورن.

توری]

ف: گیری، گرفت، گرفتاری، گرفتگی، گه‌گیری.

ع: اِشْتِغَالٌ، تَقْيُّدٌ، اِنْسِدَادٌ، عُجْمَةٌ، لُكْنَةٌ، عَفْتُ، عَيٌّ،
عَجَزٌ.

گیریی

ک: لاری، چه‌فتی، چه‌میایی، که‌چی. [چه‌تی، خواری،

چساره‌یی]

ف: کَجی، چمیدگی، خَمیدگی.

ع: عَوِجٌ، حُنُوٌّ، صَوْرٌ، مَيْلٌ.

گیریک

ک: گرفتار، که‌ربورگ، دوساخ، دیل. [گیرار]

ف: گرفته، گرفتار، گرفته‌شده.

ع: مَسْدُودٌ، مُنْسَدٌ، مَشْغُولٌ، مَحْبُوسٌ، مُقَيَّدٌ،

مَسْجُونٌ، سَجِنٌ، اخِذٌ، اَسِيرٌ.

گیریک

ک: لار، چه‌فت، که‌ج، که‌چیای، چه‌میای، خه‌میای.

[چه‌وت، چساره، خوار]

ف: کَجیده، چمیده، خَمیده، کَج، چَم، خَم.

ف: گردنا، باد آفرہ.

ع: خَرَارَة، دُورَامَة، بُلْبُلَة، خَذْرُوف، يَرَمَع.

ونہ

کیز و گولہ ننگ

[ک: رشہ و گولنگی میزور و شتی لور چشنہ.]

ف: منگلہ و سنگلہ، پیرایہ.

ع: فَش و هُدْبَة.

کیزہ

ک: چیزہ. [دہنگیکی باریکہ. (وہ:ک: دہنگی میش.)]

ف: وِزَوَز. (صدای مگس مثلاً.)

ع: زَطِيط، زَمِيم، زَعِيب، دَنِين، دَنَدَنَة، طَنِين، طَنَطَنَة،

نَوِي، غَنَان.

کیزہ

ک: گیفہ، فاژہ. [ویزہ: دہنگیکہ. (وہ:ک: دہنگی گوللہ.)]

ف: وِزْ. (صدای گلولہ مثلاً.)

ع: دَن، دَنِين.

کیتک

ک: کار. [گیسک (بہکیزنی یہ کالہ.)]

ف: چَپْش، هِيرَك، بَزْغَالَه. (بَزْ یک سالہ)

ع: حُلَام، حُلَان، غَنَاق، جَدِي، بَهْمَة، يَعمُور.

کیتک مہو

[ک: (موری گیسک.)]

ف: بَزْشَم، پَشَم بَزْ، موی بَزْغَالَه.

ع: شَعَرُ الْجَدِي.

کیفکیفہ—**کفتکفہ**

کیفکیفہ—**کیزکیزہ**

کیفہ—**کیزہ**

کیل

ک: گہرج، لاژک. [سپزل، گیژ]

ف: تیماو، ہزاک، گول، گیل.

ع: غَبِي، بَلِيد، مَرثُوم، أَبْنَة، أَمْوَج، غَابِل، كَوْدَن،

زبون

کیلاخہ

[ک: گیایہ کی بناویرانگہ، سووری دہکنہ و دہبجن، گول

و گہلا و سلکہ کمی لہ نیزگر دہچیت.]

ف: گُل آقا، گُلَاغَه. (علفی است معروف آن را

سرخ کردہ می خورند، گُل و برگ و پیاز آن

شبیہ بہ فرگس است.)

ع: وَدُّ الرِّجَال.

کیتک

[ک: گلولہ خوری نامادہ بَز رستن.]

ف: گلولہ ی پشم برای رشتن.

ع: عَمِيْقَة، ضَرِيْبَة.

کیٹکٹہ

ک: لاسرہ. [آخلیتکہ زنان لہ تروقہ سری دہدن.]

ف: لاسرہ. (زیوری کہ زنان بہ بالای سر

می زنند.)

ع: ...

گیلوی

[ک: گلی دہری سرمیچی خانو.]

ف: گیلو، گیلوی. (گل دور سقف)

ع: اِطَارُ السَّقْف.

کیلی

ک: گہرجی. [گیژی، سپزلی]

ف: تیماو، ہزاک، گولی.

ع: غَبَاوَة، بَلَادَة، بَلَه، غَفَلَة.

کینل

ک: گہشت، گہریان. [گہران، سہیران، پیاسہ]

ف: گہشت، گردش.

ع: سَر، سِيَاخَة.

کینل

ك: تته‌له‌کردن (وله: هه‌لته‌كانننى گه‌نم.)
ف: طَبَق کردن. (طَبَق کردن گندم مثلاً.)

ع: نَسَف.

گیلاس

ك: میوه‌ی گیلان.

ف: گیلان

ع: كَرَز، حَبُّ المُلُوك.

وینه

گیلاس

ك: پیاله. [گیلاسی باده‌خواردنره.]

ف: چَمَان، اِیاغ، تَفَاغ، ساغَر، ساتگین، سایگین،

بُلوتک، گیلان.

ع: کاس.

گیلان ← گه‌ریان

گیله‌به‌نا

ك: به‌نا و ماس. [مَنی و ماست (به زۆری خه‌لكی گیلان^۱

ده‌مَنز.)]

ف: بنا و ماست. (اهل گیلان بیشتر می‌خورند.)

ع: ...

کین

ك: یَن. (خه‌مگین، خه‌مین) [نیشانه‌ی ناوه‌لناوه.]

ف: گین، ناک. (علامت و صف: غمگین، غمناک)

ع: ...

کیتو

ك: نه‌سپه‌ره. [زهرتک (گیاهه‌که خوری و دهروری پی زهره

ده‌کمن.)]

ف: آسپۆک، سپۆک، بۆداغ، بَشتۆغ، زۆیر. (علفی

است که با آن پشم یا نخ را زردرنگ می‌کنند.)

۱- گیلان: پارێزگایه‌که له باکووری نێزان. (ر- ر)

ع: هِراد، خُص، زۆیر.

کیوه

ك: پیتلۆریکه له «نسفمان» ده‌یچن.)

ف: گیوه، جامکی. (پاپوشی است اصفهانی.)

ع: غَرِیفَة، کِیوَة.

ل

لا

ل: لَو، لَاحَ، (دورلا مەسەلەن،) [لۆنه]

ف: لا، لای، تا، تاه، تە، پێرد.

ع: شُعْبَةٌ، صَفْحَةٌ، سِلْك.

لا

ل: بەر، لان، پال، تەنشت. (ئەم لا، ئەولا، لای من، لام کردە

لایەر.) [کەن، نالی، رەخ]

ف: سو، ئۆد، بێر، پێش، زێ، سۆ، خن، لا، نزدیک،

تەنیزە، پهلۆ.

ع: نَحْو، نَاحِيَّة، ضَاحِيَّة، جِهَةٌ، صَوْب، سَمَت، قَبِيل،

جَانِب، جَنْب. لَدُن، لَدَى، عِنْد، طَرَف، كَشْح.

لا

ل: نِیمە، (لایەرە، لاگۆیل، لامشت) [نیرە]

ف: نِیمە.

ع: نِصْف.

لا

ل: بێز، لاچۆ! [وێ بە!]

ف: بێرو!، دور شو!

ع: اِذْهَبْ!

لایە

ل: هەلگرتن، پاکەو کردن. [دور کردنەوه، پاک کردنەوه]

ف: برداشتن، ژدودن، رُفتن، ستردن.

ع: رَفَعَ، حَذَف، مَسَح، كَسَح، اِزَالَه، عَزَلَ، نَفَى.

زَحْرَحَةٌ ...

لایە

ل: ناچار، بایس. [مەجبور، پترست]

ف: ناگزیر، ناچار. خَنْوَر، سَنگول، نَرَبَا.

ع: لَاعِلَاج، وَاِجِب، لَازِم، لَابُدْ مِنْهُ.

لایە

ل: پارە، لالە. [پارێنەر، هانا]

ف: لایە، لاوه، نیایش، فروتنی، اِرْجَزْ.

ع: لَوْب، اِسْتِدْعَاء، اِلْتِمَاس، اِلْتِجَاء، اِعْتِصَام.

لایە

ل: لاوه لا، کەج. [خواروخیج]

ف: کَچ.

ع: مُنْخَرَف، مُعَوَج.

لایە

ل: لاوه لا. [قەدپال (رێگە لە قەدپالی کتێرە).]

ف: لایلا، بۆلکەش، سینه گەش. (راه از کمر کوه)

ع: مَنقَل، مَخْرَم، عَرَق، سَنَد.

لایە

ل: لایال، لالیز، لیژایی، لیژگە. [هەلدێر، سەرووخوارکە]

ف: لیژی، لیژگاه، سرازیری.

ع: مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَذَر، حَذُور، حَادُّر، حَدْرَاء، مُنَحَدَر... .

لپار

ل: له پار. [سوپ (بردی تمخت که مندا لان «لپاران» پی پیده کمن.]

ف: لپار. (تخته سنگی که بچه ها با آن گوی بازی کنند.)

ع: قَضَف، مِطْنَة.

لپاران

ل: له پاران. [دارتکی خړې وهك گۆ ده خنه نار گۆرپانره و به «لپار» لئی ددهن هتا برنك دروړ ده كورتنوه، پاشان به پي دپرميرن و هر كام له دوو هارگمه كه زوړتر نو ژماروبه توارو بكات كه پيشتر دياريان كړدوره ياريه كه دباتوبه و تا نو جيتايسی كه ژماره كمی ده گاتن سوارى كزلى هارگمه كمی دهيت.]

ف: لپار بازی. (چوب گردی را مانند گوی به میدان می اندازند و با لپار - تخته سنگ - به آن می زنند که مسافتی برود، بعد با پا مسافت را می پیمایند، هر کدام از دو رقیب زودتر عددی را که قبلاً معین کرده اند تکمیل نماید او می برد و تا مسافتی که مطابق با عدد باشد سوار طرف می شود.)

ع: مَلَتْ.

لپال

ل: لاپا، لالیز، لیژایی، که مهر. [هه لډیر، سروغوارکه، گره]

ف: لیژی، سرازیری، گمر، سینه کش، بغلکش.

ع: سَفَح، سَنَد، ضِفَّة، مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَذَر، مُنَحَدَر،

هَلَك، أَوْمِيَّة.

لایاو - لافلو

لایلا - لابه لا [(وشه یکی هورامیه.)] (اورامی است.)

لایلار

ل: توفه یلی، لاپواز. [مشخوړ، لاوړگه (کسیك كه خزی به میوانوه دبستیتیره.)]

ف: ایرمان، بشتام، بشتالم، انگل، ناخوانده. (کسی که تابع مهمان شود.)

ع: راشن، ضیفن، طفیلی.

لایواز

ل: پواز. لاپلار، توفه یلی. [سنگينه بز قلیشانندی دار. هبروها: لاوړگه، مشخوړ]

ف: یغان. ایرمان، بشتام... .

ع: شَکَة، راشن، ضیفن.

لایوله

ل: لاسره. [پلپله (سکه و موررو که به لای سر یا لای دسورچادا هه لیدواسن.)]

ف: لاسره. (پول و مهره که لای سر یا لای صورت می آویزند.)

ع: صُدْغَة، سُمَة.

لایه ره

ل: لاپه له، لافره. [رورپره]

ف: پُرْد، فُرْد. (لاوَزَق)

ع: مَصْفِيحة، مَصْفِيحة، مَصْفَحَة، وَجْه. نِصْفُ مَصْفِيحة.

لایه له - لایه ره

لات

ل: لووت، رورت، قروت. [ندار، بیتوا]

ف: لات، لوت، لُخت، بی چیز.

ع: أَضْكَل، مَصْلُوك، عُرْيان.

لات

ل: لای تو. [کنت، له کن تو]

ف: سوی تو، نزد تو، پیش تو.

ع: ثُوك، عِنْدَكَ، لَدَيْكَ.

لات

ل: لوتی. مه یورن ساز. [بزمگیری شایی. همرها:

عنتر باز]

ف: لاط، لوطی، میمون باز.

ع: مُحَنَّتْ، أَرْزَلُ النَّاسِ، قَرَد.

لاتار

ل: هه تار. [تاوتر (بردیک که له بهرزاییوه بهر و غوار تلیری

ده کهنود).]

ف: قندیره. (سنگی که از بلندی به پایین رها

کنند).

ع: دُهُوْفَة.

لاته

ل: سنان. [هنا سسرای (سلنیشه)]

ف: شکم نرد.

ع: رِبُو.

لاته راف

ل: لاسمت، سمت، کهنه. [نسستورایی بهر کسمر.]

ف: سُرین، کُیَل، کُفَل.

ع: الیة، کُفَل.

لاته مری

[ل: پشک: هه لپژاردن له رنگی شانسهوه.]

ف: لاتار، لاتاری، لوتری.

ع: بِاللَّصِيبِ، قِرَاع، قُرْعَة.

لاته نشست

ل: ته نشست، لا، پا. [کن، رهخ، کنار]

ف: پهلو، لا، کنار.

ع: جَنْب، جَانِب، طَرْف.

لاته وهق

ل: لاپه ره، لاپه له، لافه ره. [روپه ره]

ف: پَرَد، قَرَد.

ع: نِصْف وَرْقَة، نِصْف صَفِيحَة، صَحِيفَة.

لاتیتر

ل: تتر، چتر. [لاتیتر ویتسا. [مۆر (روانین به تیلوی چار له

تورره بیدا).]

ف: آغول، آئوس. (به گوشه ی چشم از روی

خشم نگریستن)

ع: خَزَر. اِزْدَاق.

لاچامه

[ل: لایه کی ده مورچاوه.]

ف: نیم رُخ، نیم رخسار.

ع: نِصْفُ صُورَة.

لاچلهو

ل: به دهر، به دله غاو. [چموروش، سوسخت]

ف: جَمَنَد، بَدَسْتَر، سَرَكَش.

ع: جَمُوح، حَيُوص.

لاچیوه رد

[ل: بردیکی کوهی بهناریانگه.]

ف: لاجورد، لاژورد. (سنگی است کبود معروف.)

ع: لَاجُورْد، لَازُورْد، لَازُورْد.

لاچیوه ردی

ل: کوه، کهرگ، ناسانی. [شین]

ف: لاجوردی، لاژوردی، کبود، آسمانی.

ع: اَزْدَق، سَمَوي، لَاجُورْدِي.

لاچناکه

ل: لاپه نه. [بشی سروری شویله.]

ف: پالهننگ.

ع: عذار.

وینه «نه غاوو»

لاچوا

ل: لېږ! [رون به!]

ف: بړوا، دور شو!، رد شو!

ع: اذهب!

لاچوپاچو

ل: شلېږه. [شلېږه!]

ف: ټيکه وپاره. له شده.

ع: مُنمېک.

لاچوون

ل: روین، نه مان. [دور کړتنه]

ف: رځتن، نماندن، رد شدن.

ع: ذهاب، زوال، براج، بوخ.

لاچه نه «لاچنکه»

لاخالی کردن

ل: کنار گرتن. [دور پریږیون]

ف: کنار گرفتن.

ع: اعتزال، اجتناب.

لاخستن

ل: کنار خستن. [فریډانه کنار. (نار شتیک بخانه

کناروه.)]

ف: کنار انداختن. (کنار انداختن آب چیزی را)

ع: جفل.

لاخستن

ل: که مفرّتن. [کسفرشی]

ف: کم فروختن.

ع: بَخَس.

لاخوارک

ل: خوار، ژیر، خوارک، ژیرک. [لاخوارو، خوارو]

ف: زیو، زیری، زیرین، پایین، پایینی، پایین

دست. دامنه.

ع: سفل، سافل، سافله، تحت، حَضِیض، مَسْفَلَة،

صَفّ النّعال.

لاخیز

ل: لافار، لاسامه. [سیلار]

ف: لاختیز، سیلاب.

ع: سیل، آبهمان.

لادان

ل: پارز. [خوگیزانوه، پارزگاری]

ف: پرهیز.

ع: وَرَع، تقوی، کَفّ نفس.

لادان

ل: گهړیان. (له من بگهړی!) [لینگیران، تییرین]

ف: رد شدن.

ع: عُذُول، تَجَاوَز.

لادان

ل: له‌نگ کردن، نارام گرتن. [مانوه، دابهزین، خستن]

ف: لنگ کردن، آرام گرفتن.

ع: وَقُوف، تَوَقُّف، نُزُول، هُبُوط، اِسْتِرَاحَة.

لادان

ل: لاگرتن، کل‌گرتن، که‌نارگرتن. گوریزدان.

[دور پریږیون]

ف: بریدیدن، کنارگرفتن. گریز دادن.

ع: حَوَد، حید، حیددان، نَیْصَان، مَیْلَان، غَصْن،

صَوَف، زَوَع، زَبَع، نُكُوب، اِعْتِزَال، اِنْحِرَاف، تَجَانُب.

تَجَاوَز، عُذُول.

لادې

ل: لادېگه، لاکهن. [بودې، رهوژ]

ف: سَم، سُمج، سُمب، سُمچه، نهفت، نهان‌دزه.

ع: حُفْرَة، حُجْرَة، جُحْرَة، نَحْل، نَحْل، نَحْلَة.
حُظْرَة.

لادرکه

ك: لادر، ناوكن، ژيركن. [كون و قلیشی ژیر بورد.]
ف: آب كند، شكاف. (شكاف زیر سنگ)

ع: قَلْع.

لاده

[ك: دیواری له تپاله دروست کرار.]

ف: لاد، تواره، خرگهر. (دیواری که از تپاله می سازند.)

ع: حُواطَة، اطار، حاجن.

لادگا

ك: لادی، دی، نارایی، دهگا. [گوند]

ف: لاد، لادگاه، ده، دهکده، آبادی.

ع: قَرْیَة، کفر.

لادگا

[ك: جنگی پشوردهان.]

ف: غوشاد، ایستگاه، آرامگاه. (در این قسم کلمات امر به جای مصدر استعمال می شود، مانند: بزنگاه^۱)

ع: مَنَزَل، مَوْقِف، مَحَطّ.

لادهن

[ك: ناری کتیره یه کی بنارایانگه، ناری گولیکیشه که تام و بزنی له تورور ده چیت.]

ف: لادن. (اسم صمغی است معروف، اسم گلی هم هست که برگ آن طعم و بوی ترب می دهد.)

ع: لادن.

لادی ← لادگا

لار

ك: گنر، کج، چه، خه، چه میاگ، خه میاگ. [خوار.
چسار]

ف: کج، چمیده، خمیده. اریب.

ع: اَمَوَج، مَعَوَج، اَزَوَر، مُنَحْنِي، مُنَحْدَب، مَوَرَب، مُنَحْرِف، مُمَثَائِل.

لاروا لاروا

ك: لهقه لهق، له ره له. [لاره لار (لاره لاری مندا) یا نمغوش.]

ف: لنگان لنگان. (کج کج راه رفتن بچه یا ناخوش)

ع: خُموع، خَمَعان، تَرْمِيُو، تَهْلُج، اِكْتِتَار، نَرْجَان.
لاروایی

[ك: کرینی هاویش. (بزرگ نمونه چند کس ناژده لیک پیکره ده کرن و پاشان دابیش ده کن.)]

ف: سَنَگْمَبَر. (حیوانی را مثلاً. چند نفر می خردند، بعد تقسیم می کنند.)

ع: حُجْرَة.

لاره

ك: لهغه، چه موخه. [لهغولار]

ف: چم و خم، گرمشه، خرام، غنج.

ع: طَلْع، جَنْب، خُموع، خَزَعَة، كَعْقَرَة، تَرْمِيُو، غَنْج.
لاره سینگ

ك: لار. [تاسنگ، باری لار (وله: لار سینگ بونی بار).]
ف: کج. (بار مثلاً.)

ع: شَائِل، مُمَثَائِل، مُنَحْنِي، مُمَرْمِي، مُسْتَنْج.

لاره و بون

[ك: لاریونوه (وله: لاریونوه ی زین یا بار).]

۱- [لهم جزره وشه فارسیانه ده - ... + گاه - ، فرمان له باتی چاوگ به کار ده هیتیت. وه: بزنگاه.]

ف: کج شدن. (زین مثلاً، یا بار)

ع: مَیل، تَمَیل. تَنَحَّی، تَجَای. اِسْتِنَاج. فُجُور.
لاره‌وکردن

[ک: لاره‌دنبوه (وهک: لاره‌دنبوهی گوزده).]

ف: کج کردن، سرازیر کردن. (کوزه مثلاً).

ع: اِمَانَة، تَصَوِیْب، کَبْ، اِقْنَاع، کَفْ، اِکْفَاء، اِکْتِفَاء.
لاری

ک: گِیَری، کِه‌چی. [خواری، چوتی]

ف: کجی.

ع: عَوَج، دَرَم.

لاری

[ک: سر به شاری «لار»، وهک: که‌لَشِیَری لاری.]

ف: لاری. (خروس لاری نسبت به لار)

ع: لاری.

لَازِم

ک: بایس، گه‌وهک، پی‌ویست. [پی‌ویس، پینداویست]

ف: ایست، دَرِبا، سَنگول، وایی، خَنور، دَرِبا‌یست.

ع: لازم، واجب، لَابدْ منه.

لَازِم

ک: یه‌له‌لایی. [تَنبِیپر. (کرداری تَنبِیپر).]

ف: کردار یک‌لایی.

ع: لازم، فعل لازم، غَیر مُتَعَدَّی.

لَازِوان

ک: لاژک، نه‌فام، گِیل، گِوج. [حَول]

ف: لَه‌نه، لَه‌نَهله، گول، کَوَدَن، نادان، بی‌خرد.

ع: غَیْبِی، اَمُوج، اَبْله، اَحْمَق، بَلِید، اَشَقْ. عَیْبِی، قَدَم،
کَوَدَن

لاژک ← **لَازِوان**

لَازِوَرک

ک: ژور، لاسه‌رگ. [لاژورور، سهرور]

ف: بالا، تَخَس، ژَبَر، ژَبِری، ژَبَرین، ژَبَرِنست،
بالانست.

ع: فُوق، عُلُو، عُلْیا، عَالِی، عَالِیَة، عُلْ، مَعْلَاة، صَدَر،
ذِرْوَة، اُوج.

لاس

ک: سَه‌نِیَری. [شیاکه (پسایی گا).]

ف: سرگین. (سرگین گاو)

ع: ثَلَط، جُلَة، لَاث.

لاس

ک: لاسک. [خولمخولی گساز به ده‌ری دِیلمه‌گدا.]

ف: لاس. (وَرجه‌یدن سگ نر به دور سگ ماده)

ع: لُوس.

لاساهه

ک: رِه‌هَیله، لَیْزمار، لَیْزِمه. [رَیْژنه، شست]

ف: باران تَنَد.

ع: هَاطِل.

لاساهه

ک: لافار، لَیْزمار، لُوشاره. [سَیَلار]

ف: لاخیز، سیلاب، لوشاره.

ع: سَیَل، زَاعِب، عَرَنَدَس.

لاسیلی

ک: ده‌مه‌لاسکی. [لاسا (دوباره‌کردن‌بوهی قسه‌یسا

هه‌لسوکرتی کسیتک).]

ف: نوس، والوچانیدن. (گفتار یا کردار دیگری را

تکرار کردن)

ع: لَمَص، تَقْلِید.

لاستیک

ک: جِب. [لاسیق]

ف: لاستیک.

ع: مَطَاط.

لا سک ← لاس

لا سک ← لاسک

ک: لاس لیدان، لاسکین. [خولمخولی گمناں به دوری دیلسه گدا.]

ف: لاسیدن، لاس زدن، آشمالی. [ورجستن سگ نر به دور سگ ماده]

ع: لوس، تَخْنُث، اِنْخِثَاث، اِغْتِلَام، تَتَوَّق. **لا سکین**

ک: لاس لیدان، لاسکه لاسک. [خولمخولی گمناں به دوری دیلسه گدا.]

ف: لاسیدن، لاس زدن.

ع: تَخْنُث، اِنْخِثَاث، اِغْتِلَام، تَتَوَّق، تَلُوس. **لا سکین**

لا سکیر

ک: خزیان، سربیان. [خلیسکان]

ف: لَغَزَش، لَغَزیدن.

ع: اِنْزِلَاق، نُبُوءة.

لا سهرک ← لَزوهرک

لا سهره

ک: لاپوله، گیلگیله. [پلپله (خشلینک که ژنان له تهره سری ددهن).]

ف: لاسره. [زیوری که زنان به بالای سر می زنند.]

ع: سَمَّة، حُدُغَة.

لاش

ک: لاشه، بدهن، ندام، لهش، لهخت. [لش، هسته (لشی گیاندری زینرو).]

ف: تَن، بَدَن، تَوْن، بَر، پیکر، اَندام، اَبدام، کالْبَد، لاشه، لاش. [بدن زنده]

ع: جَسَد، جُتَة، جُثْمان، طُن، جِسم، رُوق، بَدَن،

شخص، نفس، بُنیَة.

لاش

ک: لاشه، لاک، تهرم. [لشی گیاندری مردور.]

ف: لاش، لاشه، تَنه.

ع: مَیْتَة، جُتَة، نَعش، صَدِی، شُصْب، جِیْفَة، ذَبیح، قَتیل.

لاشخوهر

ک: لاشه خوهر، دال. [داله کمرخوهر، دالاش]

ف: دال، کَرکَس، کَرکَسک، لاشخور، مردارخوار، دژکاکه.

ع: غُدَاف، اَنوَق.

وینه ← دال

لاشه ← لاش

لاشیپان

ک: لارانه، باهو. [داره دریژ کانی چوارچیتهی دهرگا.]

ف: باهو، بازو، رَش، اَلنی، کَلتان. [چوب بازوی نر]

ع: عَضْد.

وینه ← دال

لاف

ک: فیز، قوریز، خزه لکینشان. [ببخوده لگوتن، فشه کردن]

ف: لاف، گاف، گزاف، چُم، گُنَرم، گوزگند.

ع: فِیْش، تَفَاخُر، اِغْراق.

لافاو

ک: لاپار، لیزمار، لورشاره، لاسامه. [سیلاو]

ف: لاختیز، سیلاب، فَر، تَوَجْبه، لوشاره.

ع: سَبیل، اَبْهَمان، عَزَدَس، زاعِب.

لاق

ک: پا، قاچ، قول، لولاق. [پن، له بمری پیته تا جومگی

ران]

ف: پا، ساق.

ع: رجل، قائمة، ساق.

لا قدریژ

ك: قاج دريژ. [قوله دريژ]

ف: دراز پا.

ع: قَطْوَان.

لا قهید

ك: شپزه، په خه، هه له كار، نه زانكار، تهمه. [گرتندم]

(بی مریالات)

ف: پړویش، پړتکار، تَنبیل. (لاأبالی، بی مریالات)

ع: غافل، مُهمل، لا قید.

لاک

[ك: جزره کتیره یه کی سوره.]

ف: دوزه، لاک.

ع: لك، لاک، خِقَام، صِیغ اللک.

لاک ← **لاش**

لاکردن

ك: کهچ کردن، کهچ لیدن. [لادانی تیر له نیشانه.]

ف: لاژدن، گچ ژدن. (کچ ژدن تیر به نشان)

ع: صَنِيف، ضَيف، لُحْد، إِحَاد، عُدُول.

لاکردنهوه

[ك: تاربردانه.]

ف: چغَر، رو کردن.

ع: كَشَح، لُطَف، التِّفَات، إِسْتِخْبَار.

لاکن

ك: به لَام، وه لی. [به لَان، نه ما، وه لیکان]

ف: پَن، ولی، لیک.

ع: لکن، اَمَا.

لاکوشه

ك: هه واخوا، لانگی، کومه ک، لاگر. [لاینگر]

ف: هواخواه، دوستدار، کمک، طرفدار.

ع: حامي، مُدافع، مُعین.

لاکوشی

ك: داكۆكی، لانگی، هواخواهی، لان گرتن، کومه ک کردن.

[لاینگی]

ف: هواخواهی، دوستداری، کمکی، طرفداری.

ع: حِمَايَة، دِفاع، إِعَانَة.

لاکهن

ك: لادرگه، لادر. [چالیکه له شاخ یا له دشتدا بزرگوار]

یا ناژل هه له کفریت.]

ف: سم، سُمب، سُمج، سُمچه، کُنده، نهفت،

نهان دهره. (جایی که در کوه یا صحرا برای

مسافر یا حیوانات حفر کنند.)

ع: دُحَل، حُفْرَة.

لاکیش

ك: شیواره، نه مام. [ریشی ناشق. (لاکیشی درخت.)]

ف: ستاک، رستاک، رشتاک، لاکش، دارخال.

(لاکش درخت)

ع: رُند، قَرخ، قَسیل، خِلَف، صِنو، صُنبور، شَطَا.

مَریش

لاکیش

ك: کناره. [قالی دريژ که. (قالی کناره.)]

ف: لاکش، کناره. (فرش کناره)

ع: سَنِيف، نَح.

لکا

ك: لاده گا. (جیگی لادان) [شوتنی وچازدان.]

ف: غُوشاد، آرامگاه، ایستگاه.

ع: مَنزَل، مَحَطَّ، مَوْقِف.

لاکایی

ك: لاده گایی، دهاتی. [لادینی، گوندی]

ف: لادی، روستایی، دهاتی.

ع: قَرَوِي، رُستاق، دِهقان.

لاگر ← لاكوشكه

لاكرتن

ك: لادان، له‌نگ‌کردن. [مانوه، دابیزین، خستن]

ف: لَنگ‌کردن، آرام‌گرفتن.

ع: وَقُوف، شَوْق، اِسْتِراحَة.

لاكرتن

ك: لادان، كه‌نارگرتن. [دورپرتریزون]

ف: بُردیدن، كنارگرفتن.

ع: اِعتِزال، اِنْحراف، تَجانب.

لاكرتن

ك: لادان، گوریزدان، پشت‌و‌كه‌فتن، نه‌نما‌کردن.

[نكوردلی‌کردن، پیننه‌ان.

ف: مَنبَلی، اُزندان، کیبید، مَنبَلیدن، کیبیدن،

دوری‌کردن، روگردان‌شدن.

ع: اِنكار، جُحود، ثَحابِثی، ثَبَری، ثَباعِد، اِسْتِنْكَاف،

امتناع.

لاكرتن ← لاكوشی

لاكوپل

ك: لامشت. [گوریلنك، پر به دستيك به تورول‌كراوی.]

ف: خَو، یك مُشت.

ع: كَف، حَثِیَة.

وینه

لالو

ك: خالو. [خان، لاله (برای دایلد).]

ف: لالو، خالو، كاكو، كاكویه، دایی.

ع: خال، أَخ الأم.

لالووت

ك: تزییگ، دلگران، ره‌غییگ. [توزلو، زور، زیز]

ف: آژرده، دل‌گران.

ع: مُكْدَر، مُسْتَكْرَه، مُسْتَنْفِر، مُسْتَنْكِف.

لاله

[ك: شمدانی بۆریدار.]

ف: لاله.

ع: ...

وینه

لاله‌هه‌باسی

[ك: لالباس (گوتیکی بناویانگه).]

ف: گُل‌مَرَد، لاله عباسی. (گلی است معروف.)

ع: شَبُّ اللَّیْلِ.

لاله‌هه‌لو

[ك: نو‌بشی لغار كه ده‌سرت به لاجیناکی نسیپوه.]

ف: پاچه. (پاچه‌ی دهنه)

ع: فَرّاش، حَكَمَة.

وینه ← له‌غاو

لاله‌نه‌جه‌فی

[ك: گوتیکه.]

ف: لاله نجفی.

ع: ...

لاله‌پور

ك: گدوج، نه‌فام. [حَزَل، گیتل]

ف: دَنگ، تیماو، کالبو، کالیو، کالیوه، نادان.

ع: بَلید، دُعَبوس، اَهْوَج.

لالیتز

ك: لاپا، لاپان، لیژایی. [هه‌لدیر، سوره‌خواركه]

ف: لیژی، سَرازیری.

ع: مَرَلَة، مَرَلَجَة، مُنْخَدَر.

لال

ك: بی‌زدان. [لال]

ف: لال، گُنگ.

ع: اَخْرَس، اَبْکَم.

لان

ك: له عل. [بردیکه له ره گزی یاقوت.]

ف: لال، لعل. (سنگی است از جنس یاقوت)

ع: لعل.

لال

ك: سور. [رنگی سوری تَوَخ.]

ف: لال، سُرخ. (سُرخ تند)

ع: قانی، أَحْمَر، قُرف.

لال

ك: گه یگ. [زردگه‌یشتر (تر) یا هله‌ورژه یا هناری تنوار

گه‌یر.]

ف: رسیده. (انگور یا آلو یا انار تمام رسیده)

ع: یانع، ناضج، نَضِيج.

لاله

ك: پاره. [لایه، هانا]

ف: لایه، لاوه، تابوغ، زنه‌ار، نیایش، فروتنی.

ع: لُوب، الْقِمَاس، اِسْتِدْعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِسْتِثْمَان.

لالیان

ك: لالیانه‌ره، پارپان، پارپانه‌ره. [لالانه‌ره، پارپانه‌ره]

ف: نیاییدن، لایه‌کردن، لاویدن، تابوغ‌غیدن،

نیایش کردن.

ع: لُوب، الْقِمَاس، اِسْتِدْعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِسْتِثْمَان.

لالیانوه ← لالین

لالیانوه له خوا

ك: نزو له. [نزا، لالانه‌ره له خوا]

ف: سیمراخ.

ع: دُعَاء، اِسْتِغَاثَة.

لام

ك: بیانك، نه، (لامی تی هارود.) [بیانرو]

ف: بهانه، انگیزه.

ع: عُذْر، مَعْذِرَة، تَعْلُل.

لامشت

ك: لاگوژیل. [پیر به دستیک به قورل‌کراوی.]

ف: خَو.

ع: كَف، حَثِيَة.

وینه ← لاگوژیل

لاموچیم

ك: له‌نجه، بیانك. [خمره، ناز. بیانرو]

ف: لُنجه. بهانه‌جویی.

ع: تَعْمُر، تَعْلُل، اِعْتِدَار.

لامه‌مه‌كه

ك: لامش، لاش. هارمژ. [دور منداڤ که شیری ژنیك

ده‌مژن.]

ف: هم‌پستان، هم‌مک.

ع: مَكِيك، مُعَاجِي.

لامه‌مه‌كه

ك: لادایان. [کسیك که له‌گمل مندالی خزیدا شر به

مندالی کسیکی تریش بدات.]

ف: دایه، تابه، مان‌زک. (کسی که فرزند دیگری

را با فرزند خود را شیر بدهد.)

ع: ظُفْر، ظُور، ظُورَة، ظُورَة.

لامیه

ك: سارایی. [هستی برکوتن.]

ف: بَرماس، پَرماس، پَرواس، سایایی، پَساوه،

بشار. سایش، مالش، پَسایش.

ع: لَامِيَة.

لان

ك: لا، لاین. (لان منی به‌ردا.) [لایین]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لان

ك: ما، كولانه، هيلانه، لانه. [زاخه، كورل، همدروها:

خانوری بالنده و گیانداران.]

ف: لانه، آشیانه، آشیان.

ع: وكر، قُرمُوص، عُش، وكن، مَسكن، ماوی، عَروین.

لانك ← بینكه

لانكه ← لانك

لان گرنن

ك: لاكوشی، كُومهك كردن. [لاینگیری]

ف: دوستداری، هواخواهی، كمك كردن.

(جانبداری)

ع: حمایه، دفاع.

لانگیر

ك: لاگر، كُومهك، همدروا. [لاینگیر]

ف: دوستدار، هواخواه، كمك، طرفدار.

ع: حامی، مدافع.

لانگیر

[ك: سهگی در كه له جینگوی خُزیدا گاز له مرؤف ده گرت،

یا تاجی نازا كه تیچیر له پاڅ لانه كمیدا ده گرت و ناهیتیت

دیرر بکورتیموه.]

ف: گَزَنده، گیرا. (سگ گزنده كه در محل خود

مردم را می گزد یا تازی چابك كه شكار را در

نزدیکی لانه می گیرد و مجال نمی دهد كه دور

شود.)

ع: ضاری، سَوَار.

لانه

ك: لا، لَو. (دولانه مهسه له ن.) [لُونه]

ف: لا، تا، تاه.

ع: شُعْبَة، سِلَك.

لانه ← لان

لاو

ك: جوان. [گنج، جعیل]

ف: جَوان، بُرنا.

ع: شاب.

لاو

ك: لاره، دلزفانن. [دلبردن، نوبیندار کردن]

ف: لاو، لاوه، دلربایی، دل فریبی.

ع: جَذب، دِلال.

لاواز

[ك: نار كه له سورچینگوه رنگی خُزی بکاتبوه و به فیژ

بپیت.)]

ف: لاواز. (از یک گوشه آب راه باز کند و هدر

برود.)

ع: اِنْثِاق.

لاواز

ك: لهړ. [دالگوشت (وشیدکی کرماییه).]

ف: لاغر. (کرماییه است.)

ع: عَجَف.

لاوانن

ك: دلزفانن، دلته رایی کردن. [دلته روه]

ف: لاواندن، نوازش کردن، دلجویی کردن،

دلنوایی کردن.

ع: جَذب، تَدبیل، مُلَاطَقَة.

لاوانن

ك: لاواشنهوه. [لاواندنهوه (پسند کردنی مردو به دهم گریان و

شیوه نهوه).]

ف: نیویدن، موییدن، رنجیدن، بهانستن،

مرده ستایی. (اوصاف مرده را با گریه و نوحه

بیان کردن)

ع: رَثو، رَثی، مَرثیَة، نُدبَة، نَوَحَة.

لاواشنهوه ← لاوانن

لاوانه

ك: لاشیپان. [باهو (وك: داری باهروی درگا یا

کورسی.)]

ف: باهو، بازو، رَش، اَنی، کَلتان. (چوب بازوی در یا کرسی مثلاً.)

ع: عَضُد.

وینه ← تارگا (۱)

لاوانه

ك: زیورهای گزِر. [قراخی قیر.]

ف: کناره‌ی گور.

ع: جُول، جال.

لاووسه

ك: بَمَزَك، ناپاشت. [رازانوه]

ف: بَزَك، آرایش، پیرایه.

ع: زینة، زوَنَة، زَعَنَفَة.

لاونا ← لاوانن [(وشه‌یکی هورامیه.)] (اورامی است.)

لاوه

ك: لار، دانه‌رای. [دلدانوه]

ف: لار، لاه، نوازش، دل‌نوازی، دل‌رَبایی،

دل‌فریبی، چَرَب‌رَبانی.

ع: جَذَب، دِلال، مُدَاهَنَة.

لاوه!

ك: هَل‌گَره! [لایه! (فرمانه.)]

ف: بردار! (امر است.)

ع: اِرْفَع!، اَحْذِف!

لاوه‌دان

[ك: لادان (وك: لادانی بسل.)]

ف: کنارزدن. (زلف مثلاً.)

ع: حَرَف، اِمَانَة.

لاوه‌دان

ك: كَنَن، دانه‌وه. [هَل‌كَنَن (دانه‌وی زهری یا خاك.)]

ف: كَنَن، كاویدن، شكافتن. (زمین، خاك)

ع: اِسْتِحَاثَة.

لاوه‌کردن

ك: بَر دواړه کردن. [نابردانه‌وه]

ف: روبه‌گرداندن.

ع: تَلَلَّت، اِلْتِفَات، عَطَفُ الْوَجْه، صَوْرُ الْوَجْه، اِمَانَة

الْوَجْه.

لاوه‌لا

ك: لایه‌لا، قه‌دېر. [(رنگه‌یك كه له قه‌دپاتی كینوه

تیدپیریت.)]

ف: لایلا، سینه‌كش، بَغْلَكَش. (راهی كه از كمر

كوه می‌گذرد.)

ع: عَرَق، مَخْرَم، مَسْبَا، مَنَقَل.

لاوه‌لا

ك: لایه‌لا، كهج، كه‌شوتوروش. [خوار. لاولا، خوارپار]

ف: كج، گوشه‌به‌گوشه.

ع: مُحَرَف، مُنَحَرَف، مُوَرَب.

لاوه‌لاو ← لاوه [لاوی زور. (دوبار مینوهه‌کی لمبر زورونیتی.)]

(تکرار برای تشکر است.)

لای

[ك: كن، لا] (هاته لای من.)

ف: نزد، نزدیک، پیش. (آمد پیش من.)

ع: عِنْد، اِلَی. (جاء اِلَی.)

لای

[ك: كن نو، لای نو] (نه‌محمد هات منیچ چورمه لای.)

ف: پیشش، نزدش.

ع: اِلَیه، لَدَیه، لَدُنْه، عِنْدَه.

لای نو خوه‌ش ← خوانیگادار

لای‌لای

ك: نۆلۆز. [لايلايه (سرودىك كه بۆ مندالى دهخوتين

مىتا بىرىت.)]

ف: نانو، بنگره، لالايى. (سرودى كه برآى اطفال

مى خوانند تا بخوابد.)

ع: زَمْرَمَة، هَمْمَمَة. تهميم.

لایِن

ك: لا، لان. [لاين]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لايهق

ك: سزاوار، شائسه، خومرن. [شايان]

ف: سزاوار، شايان، شايگان، شايسته، برازنده،

درخور، درخورد، درخوش، زَنَر، خورد، خورا،

خورند، بَراه، فَرزَام، ياسان، گُزَايش، كُزَايش.

ع: لائق، حَرِي، جَدِير، قَمِين، قَمَن.

لايهك لايهك

[ك: ريزكراو له پال يه كدا. (وله: ددان.)]

ف: پهلوى هم. (مانند دندان)

ع: مُنْضَد، مُنْشَق.

لايه نهك

ك: نهچِر. [نهچِر، لكار، نورسار]

ف: ناگسل، پيوسته، چسبيده.

ع: لاينَلَك، مُلْتَمِيق، مُثْصِل.

لايى لايى - لاي لاي

لايى لايى كردن

ك: نۆلۆز كردن. [لايلايه كردن]

ف: لاييدن، لالايى كردن.

ع: تهميم.

لاي يهك نيان

[ك: ريزكردن، خسته پال يهك.]

ف: پيكندن، پهلوى هم گذاشتن.

ع: تَنْصِيد، تَنْسِيْق، جَمْع.

لج

ك: لهرس. [ليو]

ف: لب، لنج، لُج، لَو، لَوچه، لَوچه.

ع: شَفَة.

لج

ك: كه راخ، كه نار، كه ناره. [ليوار، قمراخ (وله: قمراخى

نان.)]

ف: كناره. (كناره‌ى نان مثلاً.)

ع: جَلَف.

لج

ك: كه نار، كه راخ. [ليوار (ليوارى هر شتيك.)]

ف: لبه، كناره، كرانه، كران، كنار. (مطلق كناره)

ع: حَرْف، حَافَة.

لجان

ك: ليان. [ليوان]

ف: لَبَرِيْز، سرشار، لَمَالَم، لَبَالَب، مالامال.

ع: طَاف، تَرَق، فَهَق، تُسَوَف. طَفَفَا، طَفَافَا.

لجانلج

ك: ليانليپ، پِر، كه لهرِيْز. [ليوانليو، كه لهرِيْز]

ف: لَبَالَب، لَمَالَم، مالامال، پِر، سرشار، لَبَرِيْز.

ع: فَايْض، مُمْتَلِي، طَفَف، طَاف، فَهَق، تَرَق، دِيْسَق،

تُسَوَف، تَهَوَد، تَهْدان. قَلْسَان، قَيْضَان.

لج پردنه وه

[ك: ليو ترنجاندنه يهك. (ناماده برون بۆ گريان.)]

ف: آماده شدن برآى گريه.

ع: كَشْمَرَة، جُهوش، اِجْهَاش، اِشْخَام.

لج به لگ چاو

[ك: ليوارى پيلرد.]

ف: لب پلگ چشم.

ع: شُفَر، شُفَر الْجُفَن.

لج خولدان

[ك: لئو بادن (له كاتی وتارداندا بۆ روانیپیری).]

ف: لب گرداندن. (در هنگام سخنرانی برای

فصاحت)

ع: تَشْدُق.

لجخه نه - زه رده خه نه

لج رۆخانه

ك: كه نار چه م. [لئواری رویار]

ف: لب رود.

ع: شاطِئ، ساحل، ريف، حَرْف، حافّة، حاجز، شِفّه،

طَرْف، جانب.

لج شۆر

ك: له وشۆر. [لئوشۆر]

ف: آویخته لب.

ع: اهدل.

لج شۆره وکردن

[ك: لئو شۆر کردنوه (بۆ غومنه له تورپه بیدا).]

ف: لب آویختن. (از غضب مثلاً.)

ع: بَرطمة.

لج قهوی

ك: لچ کلفت. [لئو نستور]

ف: ستنبرلۆچه.

ع: برطام.

لج لاره وکردن

[ك: دهم لاره کردنوه (بۆ گاته پیکردن).]

ف: دهن کچ کردن. (برای تمسخر)

ع: لَمَص.

لج وشكه وپوون

[ك: وشكه وپوونوه و زهردپوونی لچ.]

ف: هواسیدن.

ع: عَصَب. (فَهَو عاصِب)

لج هه لۆریان

ك: ته رخا. [پهیدابوونی زیپکه له دوروبری لئودا.]

ف: تَبَخَال، تَبَخَاله.

ع: حَلَا، عَقْبُول.

لج هه لئوورتان

ك: لچ هه له وگه ران. [لئو هه لگه پانندنوه (لئوی خواروه).]

ف: لب برگرداندن. (لب پایین)

ع: لَمَص، قَلْبَة، ظَبْطاب، تَكْنِیص.

لج هه لئوورتان

[ك: لئو هه لئوورتانن (بۆ نهری کردن یا گاته پیکردن).]

ف: ریغ، لَبْغَنچه کردن. (به عنوان تَفی یا

تَمَسْخَر)

ع: لَمَص، نَكف، اِسْتِنَاف، اِمْتِناع.

لج هه له وگه ران

[ك: هه لگه پاننهری لئواری شتیک (وهك: لئواری خیگه).]

ف: لب برگردانیدن. (لب خیک مثلاً.)

ع: قَلْب، قَمع.

لج هه له وگه ران

[ك: لئو هه لگه پانندنوه (ی گوئدریژ له بۆنی شیاکه).]

ف: لب برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: كَرَف، كِرَاف، تَشَاخُص.

لرجه

ك: نهچه. [نكه]

ف: نهچ نهچ.

ع: آئین.

لرجه لرچ

ك: نهچه نهچ. [نكسكك (دورباره وپوونوه كسی لبهر

زۆربوونیستی).]

ف: نهج. (تکرار برای تکثیر است).

ع: آنین.

لرخه

ل: قرخه. [دهنگی سربپا که له‌گل خرنسدا دیتسه

دمرو،].

ف: خَراخَر. (صدای ذبح شده که با خون بیرون

می‌آید).

ع: خَریر.

لرخه لرخ — **لرخه** [لرخه زور. (دوبار می‌نویسد کسی تعبیر

زور می‌نویسد).] (تکرار برای تکثیر است).

لف

ل: جفت، جَوَر، لنگه، تا، هارتا. [هارچشن، نارال دوانه]

ف: جُفت، اُخت، لنگه، هَمال، همتا، هَماس،

مانند.

ع: مثل، شبیه، نَوج، نَظیر، لِفَق.

لغت

ل: نوازشت، میروانی، مهربت. (گفتولفت) [مهربانی،

نرمونیانی]

ف: نوازش، مهربانی. (خوش‌زبانی و مهربانی)

ع: لُطف، مَحَبَّة، عَطُوفَة.

لغتولیتس

ل: چلوپولیتس. [لستنبوی به پله.]

ف: لُفت‌ولیتس، لُپ‌ولیتس.

ع: لُسد، لُحس.

لغتی

[ل: سورکه‌لغای «لوتفوللا» به و پسته‌کانیشی گزیدراوه،

ناوه بز پیوان،]

ف: مخفف و محرف «الطف‌الله» است، اسم

اشخاص.

لفکه — **لیفکه**

لفگرتن

ل: جفت‌بیرون، جفت‌گرتن. [شروکردن و ژن‌هستان.

جوت‌بیرون]

ف: جُفت‌گرفتن، جُفتی‌کردن.

ع: تَزْوَج، اِزدواج، مُجامَعَة، مُواقَعَة، مُقارَبَة.

لفگیر — **لفگرتن**

لفه‌دوانه

ل: هارزکه. [دوانه، جک، نارال‌دوانه]

ف: غول، دوغلو، تاوتک، جُنابَه، همزاد، همتا،

هم‌شکم.

ع: لَذَة، ثَوام، ثَوامان، تَرَب.

لک

ل: گری. [لو (گری گشت).]

ف: لُک، چَخش، چَخج، کُنن، دُشپیل، دُشتپیل،

زشتپیل، دُشبل، دُزپیه، دُزیه، مُقَنده. (گره

گوشت)

ع: سِلَعَة، سَلَعَة، نَعْفَة، غُدَة، نَوْرَة.

ویننه — هه‌نازول

لکاتن

ل: چسپانن.

ف: سَنگَم، دوساندن، چسپاندن.

ع: الصاق، الزاق، الزام، الزام، الزان، الباد، الاطَة،

لَام، ضَم، لَز، غَرَو، وَصل، تَوصل. تَفْرِیَة.

لک‌مل

[ل: لوی گروو.]

ف: گره‌گلو.

ع: نَكَف.

لکوچک

ل: ناساف. [لکولدار، ناپتک]

ف: لُک‌وِیک، ناهموار.

ع: مُتَقَدِّد.

لکیاگ

ک: چه‌سیاگ. [لکار، نورسار، چسپار]

ف: دوسیده، بشلیده، پشلیده، چسپیده.

ع: مُلتَصِق، مُلتَرِق، مُثَصِّل، مُلَصَّق، مُلَرَّق، مُنَحَم.

لاژب، لاتِب، مُتَلَبَّد.

لکیان

ک: چه‌سیان. [لکان، نورسان، چسپان]

ف: سَنَنگم، پَـشَلیدن، پَـشَلیدن، دوسیدن،

چسپیدن.

ع: لُصُوق، لُصُوق، لُزُوق، لُسُوم، لُزُوم، لُزُوب، لُذِب،

لَتَب، لَذم، لَذی، لُبُود، اِلْتِصَاق، اِلْتِزَاق، اِئْصَال،

اِنْضِیام، اِلْتِزَان، لَخْص، (چشم [چار]). تَكْمُل، تَلْبُد،

لُحج، اِلْتِئَام.

لکیان

ک: چه‌سیان. [نورسان، لکان (ی منداَل به دایکوره).]

ف: چسپیدن. (بچه به مادر)

ع: رَزَب، اِلْتِیاق.

لکیان

ک: جفت‌برون. [لکان، جووت‌جیرون (ی گسماَل له گمَل ده‌له

سه‌گدا).]

ف: پیوستن، جفت‌شدن. (سگ تر با سگ ماده)

ع: عِظَال.

لم

ک: لُزِر. [مز، هاندِر]

ف: رُون، اَنگیزه.

ع: لَم، سِر، رَمَز، عِلَّة.

لم

ک: لَمَت. [رَمَل، رَهَلَم]

ف: خَرَه، ماسه.

ع: مَبِیح، خُلِب، حَمَاة.

لمت

ک: لَم، کَفَت، نِشْتَه، ماسه. [لَمار، قوِراوی لم (وده): لَماری

بن حمرز].

ف: خَرَه، خَرَد، لای، ماسه. لَزَن، لَجَن، بَزَن،

غَرِیژَن، غَرِیژَنگ، غَلِیژَن، غَلِیوَن، غَرِیْفَر،

غَرِیْفَج. (لَجَن بیخ حوض مثلاً.)

ع: مَبِیح، خُلِب، حَمَاة، قُئَف، فَرَاش. غَرِین.

لنگ

ک: تهرات، تار. [غار]

ف: تاخت، تان، دَو، رانش.

ع: رِکض، عَدو.

لنگ

ک: پا. [لاق (له بنی رانوه تا تووکی پی).]

ف: لَنگ، پا. (از بیخ ران تا نوک پا)

ع: رِجَل.

ویننه—ران

لنگ

ک: لَنگه، تا. [لابار، تالک]

ف: لَنگه، تا.

ع: عِدَل، شِق.

ویننه—تا

لنگ

ک: مهنر، وچان. [روستان، پشودان]

ف: لَنگ، ایست.

ع: وَقَف، وَقُوف، وَقْفَة.

لنگ‌بلاوه‌موکردن

[ک: لاق بلار کردنوه.]

ف: پاها گشادن.

ع: بَدَا.

لنگداران

ک: تهرات. [کیتیرکینی غاردهان.]

ف: تاخت، تاز، دَو، تاختن، اَسپ‌دوانی.

ع: رَکض، عَدو، سَعي، سَباق، مُسابَقَة، مُباراة.

لنگدان

ل: تارودان، رَتانَن، [غاردان]

ف: تاختن، راندن، دوانیدن، اَسپ‌دواندن.

ع: رَکض، عَدو.

لنگه

ل: لنگ، تا، [لَبار، تال]

ف: لنگه، تا.

ع: عدل، شِق.

وَنه-تا

لنگه‌شه

[ل: گورگه‌لَوَه (جزره رزشتیکی به پهلیمه).]

ف: گرک‌دَو. (نوعی از عجله راه رفتن است).

ع: دَرَقَة، مَمَجَلَة، رَهَلَقَة، قَلَعَتَة، رَکِیک، رَمَلان.

لنگه‌لیرین

ل: پایه‌رزوکردن. [لاق به‌رزوکردنوه (وه: لنگ هملیرینی

سه‌گ له کاتی می‌زکردندا).]

ف: پا بلند کردن. (سگ مثلاً در هنگام

شاشیدن).

ع: شَغَر.

لَو

[ل: گیاه‌که له کما ده‌جیت، خواردنی بَو چاوی نَسپ

خراپه، دوو بشه: چَه‌لَو، کوه‌لَو.].

ف: لو. (علفی است شبه به کما که برای چشم

اسپ خوردن آن مضر است، دو قسم است:

«چَه‌لَو»، «کوه‌لَو».)

ع: شَمَار، شُمَرَة.

وَنه

لَو

ل: لا، لانه. (دولَو، دولانه) [لَوَه]

ف: لا، لای، تا، تاه، تَه.

ع: شُعْبَة، غَضَن، ثَنی.

لوا

ل: روی، روین. [رَوشت، رَوشتَن (رشیده‌کی گُورانیه).]

ف: رفت، رفتن. (گورانی است).

ع: ذَهَب، راج، ذهاب، رواج. مَضی، مَضی، مَضَو،

ذُهوب.

لوا

ل: روین. [رَوشتَن (رشیده‌کی گُورانیه).]

ف: رفتن. (گورانی است).

ع: ذهاب، ذُهوب، مَضی، مَضَو، رواج.

لوییا

[ل: فاسُولیا]

ف: تُلک، دَجَر، اَزاردَم، لوییا، لوبیه، لوویا.

ع: ثام، ثامر، حُنْبُل، قَریناء، لوییا، لوییا، لویا.

لوف

ل: لُفت، نِدرمی، نِوازشَت، میروانی، موبِست.

[مِه‌رمانی، نِرمونانی، دِل‌سَزی]

ف: نَوازش، نَرمی، مِه‌رمانی.

ع: لُطف، عَطُوفَة، مَحَبَة، لَیثَة.

لَوَه‌رانه

[ل: زمانی تایبستی دوو یا چند کس که خه‌لکی تر لینی

یتاگن. (زمانی تایبست).]

ف: لوترانه، لوتری، لَتره‌ای، لوتره‌ای. (زبان

قراردادی)

ع: ...

لوی

[ل: به‌زمگیری شایی.]

ف: لوطی.

ع: لوطی.

لَوْتی

[ك: بزمگیر شایی. همدوها: لورسکباز، همتیویاز]

ف: لوطی.

ع: لوطی، لاطی. داعر، فاجر، فاسق.

لَوُج

ك: چرچ. [لوی بستره کدا هاتور.]

ف: آنجخ، انجوغ، چین، تا.

ع: حَبْن، غَبْن، عَضْن، ثَنِي، مَثْنَة، عَكْنَة. حَبْن....

لَوُچلو

ك: شه پزل، لیبه، لیبار، وشتار. [پزل، مزنج]

ف: خیز، کوهه، ستونه، شَتَرک، رتجیره،

آشویه، آشوب آب.

ع: مَوَجَة، حَدَب، عُباب، فِرَق.

لَوُچکه

ك: لدراشه، لَوَشکه. [نامرازکی تاییستی نالبنده که

دهمی یه کمی پی دهستیت.]

ف: نَواشه، لَباشه، لَبیشه، لَباشَن.

ع: زیار.

وینه-لَواشه

لَوُج

ك: پهرده. [پیتستی دروهمی لهش که له نیوان پیتست و

گُزشتدابه.]

ف: پُرده. (پوست دوم بدن که در بین پوست و

گوشت است.)

ع: غِشاء.

لَوُج

ك: گیر. [فیسه کلزخ] [پاشگریکه مانای «لهخوگر»

دندات.]

ف: لوغ، لُغ، خَوَر، خوار. ریزنده، آشامنده.

ع: جَفیر، صاب. شارب.

لَوُج-که پده پو

لَوُخانه

ك: هزارلَوخانه. [نندامیکی پر چرچ و لَوچه له نار ورگی

ناژدالدا. (هزار لَوغانی مپر.)]

ف: هزارتو، سی تو. (هزار لوخانه ی گوسفند)

ع: قَبْهَة، حِفْث، فَحْث.

لَوُز

ك: جیگه، مه لَوَن. [شَوین]

ف: جا، جای.

ع: مَحَل، مَسْكَن، مَكان.

لَوُز

ك: بار. (که فتگه به لَوز خروبا.) [دَوخ]

ف: بار.

ع: مَاتی. (مَاتی الامر)

لَوُز

[ك: هَوَزکی کردن.]

ف: لُز، لور. (طایفه ای هستند از نژاد کرد)

ع: لُور.

لَوُراسی

[ك: جَوَزه شورتیه کی درتَزه.]

ف: هندوانه ی دراز.

ع: دَلّاع.

لَوُز

ك: دارا، دِه لَمَمَن. [خارن سامان.]

ف: دارا، دارنده.

ع: مُثَرِي، مُثَمُول، غَنِي.

لَوُزَه

ك: شیرین، گه بَگ. (ههنگور) [لَوته (ترتی) تمار گه یو

که مایلوسور بوره.]

ف: انگور شیرین. (انگور تمام رسیده که متمایل

به قرمز شده باشد.)

ع: يَنْع، نَضِيج.

لُؤْزَه

ك: مَزْرَه. [گُزَرانِيَك كه له قُورِگْمَه و به هاهاره

دَمَرْتِيت.]

ف: آواز. (آوازی كه با حنجره و هاهاه خوانده

شود.)

ع: غَناء، تَرْكُم.

لُؤْزَووم

ك: گَمَرَك، نَمَرَجَه، به سِيان. [پَتِوِستِي. پِيوِست بِيون،

پِنكوبِسران.]

ف: دَرَباء، دَرَبايِستَه، وابِستگِي، پِيوِستگِي.

(← لازم)

ع: لُزُوم، وُجُوب، ضَرُوري.

لُؤْس

[ك: چِنْد دَارَنَك كه دِهيِستَن به شاتِپَرَه بَز گُواستَنوِي.]

ف: بَلارِگَش. (چوبِي كه به شاه تير مِي بِنَدَند تا

حَمَل كَنَدَند.)

ع: جازِعَة.

وِنَه

لُؤْشَكَه ← لُؤْچَكَه

لُؤْشَمَه

[ك: گِيايَه كه «تَفَت» يِیِ دُرُوست دِه كَن.]

ف: عِلْفِي است كه از آن تَفَت مِي سَازَنَد.

ع: ...

لُؤْغَه ت

ك: واژَه، واَتَه، وَتَه، زَوان. [رَشَه. زَمان]

ف: واژَه، نَواد، گَفَتَه، زَبان، فَرَهنگ.

ع: لُغَة.

لُؤْغَه ت

ك: جام. [يَمَك تَمَبِق شيشَه.]

ف: لُغَت، جام. (يَك قِطْعَه شيشَه)

ع: ...

لُؤْق

ك: لُؤْقه، گُورِگَه، قُؤْرَتَه. [گُورِگَه لُؤْقه]

ف: لُوك، لُك، لُك لُك، لُوك لُوك، گُورِگَدُو، پُويَه.

ع: رَتَك، وُكْرِي، هُروْلَة، رُهْبَلَة، رَتَكَان. رَكَض. نُنْيَل.

لُؤْقَانَن

[ك: به گُورِگَه لُؤْقه رَا كِرْدَن.]

ف: لُوكا نَدَن.

ع: اِرْتِكاك، اِرْكاَض. ...

لُؤْقَمَه

ك: تِيكَه. [پاروِي]

ف: تَكَه، تِيكَه، گُراس، نَوالَه.

ع: لُقْمَة.

لُؤْقَمَه

[ك: نَمُوشِيَنِيَكَه به هُزِي زُورْخُورِيَه پِيدا دِهيِت.]

ف: لُقْمَه. (مَرَضِي است از زياد خُورْدَن تَوَلِيْد

مِي شُود.)

ع: ثُخْمَة، عِلْوُص.

لُؤْقَه ← لُؤْق

لُؤْقَه لُؤْق ← لُؤْقَمَه [لُؤْسي زُور. (دُورِيار مِروِنِدِه كُسي لَبِير

زُورِوِنيَتِي.)] [تَكَرار بَراي تَكَثِير است.]

لُؤْقِيَن

ك: لُؤْق كِرْدَن. [گُورِگَه لُؤْقه كِرْدَن.]

ف: لُكِيْدَن، لُوكِيْدَن، لُك لُك كِرْدَن، سُك سُك كِرْدَن.

ع: رَتَك، تَهْرُوْل، تَهْرُهْبَل، اِرْتِكاَض.

لُؤْكَانَن

ك: گَايِن. [لَاقَه كِرْدَن.]

ف: گَايِيْدَن.

ع: نیک، وطن.

لوکنهت

ک: گیری، گهی، زان گرتن. [توری، لاتیپتبی.]

ف: گیری، گئی، زبان گرفتن.

ع: لُکنه، عُجمه، عفت، عَی، عِجن، حَصَر، لُوْثه، رُکْه. نَعْنَه، تَخْتَه.

لوک

[ک: پسر.]

ف: پَنبه، لوکه، طوط، کُرشَف، ساویس.

ع: قُطن، عُطب، بُرس، قور، کُرفَس، کُرسُوف، کُرسُف، فینم، یَقق.

لوکهی شیموکریک

[ک: لَوکهی شیکراوه.]

ف: پُند، ساویس، کَنوزه، (پَنبه بَرزده)

ع: قُطن مَحْلوج.

لوله

ک: رَْلَه، (لَوْلهی بابا) [رَْلَه به زمانی مندان]

ف: بچه، فرزند.

ع: وَلد.

لومه

ک: تانه، سهرزشت، [توانج، ده مکت]

ف: کواره، همجا، سَرکوب، سَرکوبی، سَرزَنش، نکوهش.

ع: لوم، لومه، مَلامه، عَذل، عَذیمه، ثَعین، ثوبیح، وَتِیح، عتاب.

لونگ

ک: فزده. [پارچه‌یه که له گسرماردا ده‌یست به

کسریانده.]

ف: لونگ، لَنگ، بروفه.

ع: فوطه.

لوته - لانه (دوولونه، دوولانه)

لووت

ک: ده‌ماخ، برناخ. [کپز]

ف: بینی، دماغ.

ع: أَنف، مَشام، مَساف، لُخه، خَیشوم، مَرغم، مَعطِس، مَنخَر، مَنخَر، مَنخَر، نُخَره، نُخَره، نُخَره، هَرثمه، قِرطِمه، عَرین، مَخَطِم، مَنشَق، خُراطوم.

لووت

ک: لات، روت، قوت، (لاترلوت) [ندار، بیتنوا]

ف: لوت، لُخت، ورت، برهنه.

ع: عریان.

لووتلوژ

[ک: لوت گرتن له تار شتی بَژگن.]

ف: ریغ، شَم، (بینی گرفتن از چیزی که مطبوع نباشد.)

ع: اِسْتِکراه، نُفَره.

لووت بریک

[ک: کپزیراوا]

ف: بینی بریده.

ع: اَسَلت، اَجَدع.

لووت‌پان

[ک: کپزبان]

ف: پهن‌بینی.

ع: اَفطَس، اَطَطع.

لووت‌پروان

[ک: نارمکت کردن]

ف: افسردن، افسرده کردن، دماغ افسردن.

ع: رَغَم، اِرغام، ثَنکیل، عَکظ.

لووت‌خوریان

ک: هوس کردن. [سِر لی‌خوران، حزلین کردن]

ف: هوس کردن، پیسودن.

ع: مَیل، رَغَبَة.

لوروت‌داگیریان

ک: لوروت‌گیریان. پەتا. [کپزگیران. هه‌لامەت]

ف: گرتەگی بینی. کاتوره.

ع: اِنسِدَادُ الْاَنْف. زُکام.

لوروت‌زل

[ک: کپززل.]

ف: بینی‌گنده، گنده‌بینی، دماغ‌گنده، گنده‌دماغ.

ع: اَعْب.

لوروت‌سۆلیانه‌وه

[ک: کپور چورزانوه.]

ف: سوزش بینی.

ع: نُعْرَة، حُرْقَة.

لوروت‌سۆلیانه‌وه

ک: لچه‌له‌رگه‌پرائن. [لیره‌لگیرانه‌وه (ی گرتیریز له بزنی

شیاکه).]

ف: لب‌برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: شَشاخُس.

لوروت‌گرتن

ک: لوروت‌لاگرتن، لوروت‌هه‌لیرائن، تۆزسان، قین‌کردن.

[لالوروت‌بۆن، تۆزان]

ف: ریغ، دلگیرشدن. کینه‌کردن.

ع: نَكْف، اَنْف، اِسْتِنْكَاف، اِمْتِنَاع. زَمْ، شَمْمُخ.

حَمِيَة.

لوروت‌گیریان—لوروت‌داگیریان

لوروت‌لگرتن—لوروت‌گرتن

لوروت‌پووت

ک: لوروت‌لوروت، نه‌خم. [پرت‌پۆزله. ناوچاوتال‌کردن]

ف: آخم و پَخم. ئندلند، غُرْغُر.

ع: حَرَد، کُلوح، غُبوس.

لوروت‌وکتۆچکه‌کردن

[ک: کپز و گرتی‌برین.]

ف: گوش و بینی بریدن.

ع: جَدَع، اِفْتِلَام، اِصْطِلَام.

لوروت

ک: ده‌ماخه. [لوتکه]

ف: دماغه، بینی، شَخ، بینی کوه.

ع: اَنْف، رَعْن، رَعْل، خَرَم، خَرشوم، راعِف، شِناخ،

قِرْناَس، عِرْناَس، شَنْعُوف. قانِد.

وئنه (۷)

لوروت‌هاتنه‌خواره‌وه

ک: باده‌رچوون. [فرشستنه‌وه]

ف: پست‌شدن، پست‌نشستن، باد دررفتن.

ع: تَضَاوُل، مُبْوَط، خُشْوع.

لوروت‌ه‌لوروت—لوروت‌پووت

لوروت‌ه‌وانه

ک: زواره. (زواره‌ی درگا) [تخته‌یه‌کی درتیزه که ده‌کورتیه

نیوان هه‌ر دو تاکی ده‌رازوه.]

ف: دماغه، بینی دۆ.

ع: مَحْجُوبَة، راعِفَة، قِرْناَس.

وئنه—تارگا (۵)

لوروت‌ه‌وانه

[ک: خیزم (زینوریکه له ئالتون و جواهریات که ده‌یکه‌نه

نوعمی لوروتیان).]

ف: گُل بینی. (گل‌میخی که از طلا و جواهر

می‌سازند و به بلگ بینی فروبرند.)

ع: اَنْفِيَة.

وئنه—ده‌سمال‌شهرمه

لوروت‌هه‌لیرائن

ک: ده‌ماخ‌شهرمه‌رکوردن. [کپز هه‌لیرین، مل‌نەدان]

ف: بینی بلند گرتن.

ع: قُمُوح، اِقْمَاح، اَنْفَة.

لوورائڻ

ڪ: لوورائڻ. [لوورہ کردن (وہ) لوورائڻی سڱ يا گورگ.]

ف: ڏٺو پيدڻ، ڏوڙه ڪشيڊن. (سڱ يا گورگ مثلاً.)
ع: عَوَاء، عَي، نُبَاح....

لووره

ڪ: نوريه، لووره. [دنگي درٿي هندي گياندار. (وہ) لووري سڱ يا گورگ.]

ف: ڏوڙه، ڏٺويه، مويه، دوله. (آواز سڱ يا گورگ مثلاً.)

ع: عَوَاء، نُبَاح، ضُبَاح، ضُغَاب.
لووره ڪردن

ڪ: لوورائڻو، نورپائڻ، قورپائڻ. [لوورائڻڻ]
ف: ڏٺو پيدڻ، ڏوڙه ڪشيڊن.

ع: عَوَاء، نُبَاح، ضُبَاح، ضُغَاب.
لووس

ڪ: ... زوانباز. [زمانلوس، ماستار ڪر]
ف: لوس، چاپلوس. زبان باز.

ع: مُمَلِّق، مُتَخَلِّث، مُحِيل.
لووس

ڪ: ساف، خز. [بي پرزور نزمي]

ف: نَسو، نَسود، نَسُو، نَسْن، نَحْشَان، نَغْزَنْدِه، هموار.

ع: مَلِيس، اَمَلَس، مَلَسَاء، دَلِص، دَلَّاص، زَلِيق، نَاعِم، لَيِّن.

لووشڪه

ڪ: بي پيش. [لاري موٽيندڙ.]

ف: چورده، ساده، بچه، ريڙڪ، ٽڪل، بي ريش.

ع: اَمَرَد.

لووشڪه بازي

ڪ: بي ريش باري. [هتير باري، بچي باري]

ف: بچه باري، ٽڪل باري، بي ريش باري، چورده باري.

ع: لَوَاط.
لووش

ڪ: قوروت. [هتيرين و قوروت دان]

ف: ڏر ڪشيڊن.

ع: عَي.
لووشائڻ

ڪ: لووشين، هتيروشائڻ، قوروت ڪردن، لووش ڪردن. [هتيروشين]
ف: ڏر ڪشيڊن.

ع: عَي، يَلَع، بَلَعْمَة، اِبْتِلَاع، اِتْقَام.
لووشائڻ

ڪ: هتيروشائڻ، دالوشائڻ. [هتيروشين چلم.]
ف: بالا ڪشيڊن. پايين ڪشيڊن. (عن دماغ مثلاً.)

ع: مَخَط، مَخِيط.
لووشاوه

ڪ: لافار، وازار. [سيتار. هتيرها ناري سر پرڙ ڪردو.]
ف: لوشاره، لاختين، قَر، سيلاب.

ع: سَيِل، غَرَنَدَس، اَبِهَمَان، فَاَضِلُ الْمَاءِ.
لووش ڪردن - لووشائڻ

لووشڪه

[ڪ: دنگي هتيروشين يا هنگ ڪردني چلم به دم گريانهو.]

ف: صدای بالا ڪشيڊن يا پايين ڪشيڊن عن دماغ با گريه.

ع: مَخَط، مَخِيط.

لووشڪه لووشڪ - لووشڪي زور. (دوبار موندو ڪي)

لیمبر زلرودینیتی.) [تکرار برای تکثیر است.]

لوشین-لوشان

لول

ل: کرژ، پیچ. [بادارو، نالوز]

ف: مَرغول، پیچیده.

ع: مُجَعْد، مُلْتَوِي.

لولول

ل: ته‌نورده. [لورر (هیرش‌کردنی) بالدار بمرغوار یا

بمروسر.)]

ف: ستونه. (حمله‌ی پرنده رو به سوی پایین

یا رو به بالا.)

ع: خَوْت، كَفْت، كَلَات، كَلِیت، تَكَلَّت، كَفْتَان، رَقِیف،

انْقِضَاض.

لولول

ل: مَس، گیز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مَسْت، مَلَنگ.

ع: ثَمَل، طَافِح، مُلْتَح، سَكَران.

لوللاق

ل: لاق، قه‌لمه، ساقول. [تیشقای بدلك.]

ف: استخوان پا، قلمه‌ی پا، ساق.

ع: ساق، صاق، قَصَب، عَصَا، نَعَامَة.

لولول‌دان

ل: ته‌نورده‌دان. [لورر برون (ی) بالدار.)]

ف: ستونه‌زدهن. (پرنده)

ع: خَوْت، كُسُور، انْقِضَاض، كَفْتَان.

لولولو

ل: قازانه‌سره، گلیم‌گوش، ژنده‌سره، گورگه‌بزه، چارزاقه.

[شهرل‌بان (شیروی سامناکی خه‌یالی که منداالی

بی‌ده‌ترسینن.)]

ف: لولو، اولولو، آلولو. (شکل مهیب موهوم که

بچه‌ها را با آن می‌ترسانند.)

ع: ضَبِیقَطی.

لولوله

[ل: هر شتیکی درپژی خری ناوخالی وهك: بژی نار.]

ف: لوله، نَی، نای، نا، لیسنه، لیسنه، ماشوره.

ع: اُنْبُوب، قَصَب، قَصِیب.

لولوله

[ل: جینگای تاییتی نار داکردن له همنی ده‌فردا. (وهك:

لولی مسینه.)]

ف: لوله، نایژه. (لوله‌ی آفتابه مثلاً.)

ع: بُلْبُلَة، زُلُومَة، اُنْبُوبَة.

لولوله

ل: پلورر. [بلورر]

ف: نَی، نای، غرو، لَبَك، نَی‌لَبَك، توتک، نُرای.

ع: مَزَمَر، مَزمار، یَرَاع، شَبَابَة، نَای.

وینه، پلورژن (۲)

لولوله

ل: تومار. [پیتچاره (وهك: کاغزی پیتچاره.)]

ف: لوله، نَوَرده، پیچیده، تومار. (کاغذ پیچیده

مثلاً.)

ع: مَلْفُوف، مَطْوِي، مُدَرَج، طُومار.

لولوله

[ل: خَشَلِیکه. (لولی نالتورن زیر که نوشته‌ی

تیده‌خن.)]

ف: پَنام، کَماهه. (لوله‌ی طلا یا نقره که در آن

دعا گذارند.)

ع: عُوْدَة، مَعَاذَة، تَعْوِیْذ.

لولوله‌زن

ل: پلورژن. [بلورژن]

ف: نَی‌زَن.

ع: زَمَار.

وننه ← پلپورتن

لووله کردن

ك: پیتجان، پیتچانهوه. [لووله دان]

ف: لوله کردن، نوردیدن، نرهم پیچیدن.

ع: لَفْ، طَلِي.

لووله مینه

[ك: ناقتاوی سواتلت.]

ف: لوئین، لوئنگ، جوشك.

ع: بُلْبَلَة، حَنْفِيَة.

وننه

لوولیان

ك: پیتچیان. [لوولپورن (ی موو یا گیا).]

ف: پیچیدن. (موو یا علف)

ع: اَزَر، اُثُوب.

له

ك: له. (براله، برالسه. بووچكه له، بووچكه له. چه چله.

گژوه له ...) [«له» و «له» نامرازی بچروك كرده نوښت.]

ف: با لام كوچك یا بزرگ حرف تصغیر است.

ع: ...

له

[ك: ده نار، لغار] (ها له مالا).

ف: نَر، اَنَدَر.

ع: فَبِي.

له

ك: جه. (له كه یه و؟، له كوتسه و؟) [نامراز تکه مانای

دست پین کردن ددات.]

ف: از. (از کی؟، از کجا؟)

ع: مَن، عَن، مَد، مُنَد.

له نلو دان

[ك: پیرینه له روبار.]

ف: به آب زدن.

ع: تَخْوِیض، اِخَاضَة، ضَرْب. (ضَرْبَ فِي الْمَاءِ.)

له ننگره

ك: له گره. [لیره]

ف: اینجا، از اینجا، در اینجا.

ع: هُنَا، مِنْ هُنَا، فِي هُنَا، هَاهُنَا.

له نه مینه

ك: له مینه. [لیری]

ف: آنجا، از آنجا. در آنجا.

ع: هُنَا، هُنَاكَ، مِنْ هُنَا، مِنْ هُنَاكَ، فِي هُنَا، فِي هُنَاكَ.

له مباتی

ك: له میه، له جیهی، له جیای، له جینگه، له جینگه ی. [لیری،

له جینی، له جیاتی]

ف: به جای.

ع: بَدَلًا، عَوَضًا.

له مباده

[ك: جزره بالا پوژینکی در ژره.]

ف: لباده. (سرداری بلند)

ع: لَبَادَة.

له مپارپوونهوه

ك: زاین. [زان، پتچرو هیتان.]

ف: زاییدن.

ع: وَضِعَ حَمَل.

له مپارچوونهوه

ك: له زك ویتسانوه، له مپارچورنوه، له منالوچون، له منال

ویتسانوه، له زك چرونوه، له سروپورن. [سزوك پورن دوی

پتچرو هیتان.]

ف: زهدان بستن، سترون شدن، از بار ایستادن.

ع: یَاس، اَیَس، عَقَم.

له بڅنه

له‌بیره‌وه

ك: بۆ ته‌مه. [بم هۆبوه، بهۆی ئهموه، بۆیه]

ف: برای این، از برای این، زیرا، از ایرا، ایرا. (به این جهت)

ع: لڤا، لڤا، لڤا.

له‌بیره‌وه

ك: بۆ ته‌ره. [بم هۆبوه، بهۆی ئهموه]

ف: برای آن، از برای آن، زیرا، ایرا، از ایرا.

ع: لڤا، لڤا، لڤا.

له‌بیره‌و‌كه‌فتن

ك: بێزبان، هه‌كه‌فتن، كه‌فتن. [بێزبان]

ف: بێزیدن، و‌رافتادن، و‌زده‌شدن.

ع: نَفَرَة، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْزَان، رَغْبَة. (عَنْ، رَغَبَ عَنْهُ)

له‌بیره‌و‌چوون

ك: ته‌را‌بیرۆن. [کۆتایی‌هاتن]

ف: تمام‌شدن، انجام‌یافتن.

ع: اخْتِتام.

له‌بیره‌و‌چوونه‌وه**له‌بیره‌و‌چوونه‌وه**

ك: له‌یاد. [بهرامبیری فراموش‌کراو]

ف: از بیر، از یاد، در یاد.

ع: مِنَ الْحِفْظ، فِي الْحِفْظ، فِي الْخَاطِرِ.

له‌بیره‌و‌وون

ك: له‌یاد‌بیرۆن. [فراموش‌نبیرۆن]

ف: یادداشتن، از‌بیر‌بودن.

ع: فِي الْخَاطِرِ، ذِكْر، تَذَكُّر.

له‌بیره‌و‌چوون

ك: له‌یاد‌چوون، له‌بیره‌و‌چوون. [فراموش‌کردن]

ف: فراموشی، فراموش‌شدن.

ع: نِسْيَان، نَهْوَل.

له‌بیره‌و‌چوون

ك: له‌بهنه، زه‌ده‌خه‌نه، دزه‌خه‌نه، زه‌ده. [بهنه (پیکنین له

ژیر لێ‌وه‌ه).]

ف: لڤخند، شگرخند، لڤخنده، شگرخنده.

نیم‌خند. (زیر لب خندیدن)

ع: تَبَسُّم، اِهْلَاس، بَش، كَش.

له‌بریژ

ك: كه‌فه‌بریژ. [كه‌فه‌بریژ، لێ‌وا‌بریژ]

ف: له‌بریژ.

ع: فَيْضَان، دَمْعَان، فَايَض.

له‌بزه‌په‌نه

[ك: چیشتیكه به برۆش و نيسك لێ‌ده‌فرت.]

ف: آش خلیل. (آشی است که از بلغور و عدس

می‌سازند.)

ع: طَبِخُ الْعَدَس.

له‌بزینه

ك: له‌رزنه. [مۆره‌شپینه‌كه.]

ف: لۆزینه، گۆزینه، جۆزینه.

ع: لَوْزِيَّة، لَوْزِيْنَج.

له‌بۆن

ك: به‌بۆن، به‌بۆنه، به‌بیاك. [بهۆی، به‌بۆنی، به‌بیا‌نوی]

ف: به‌به‌هانه.

ع: بِسْتَب، بِعَلَة.

له‌بهر

ك: بۆ. [بهۆی، بۆ‌ختری]

ف: برای، از برای، زیرا، ایرا. (به جهت)

ع: لِ، إِذ، بِسَبَب.

له‌بهر

ك: له‌یاد. [خوتنده‌وه به‌ی سه‌یر‌کردنی نو‌سراو.]

ف: از بۆ، از بۆم، از یاد، دۆ یاد، ده‌ون.

ع: مِنَ الْحِفْظ.

له پ

ك: لهوس. (له پولوس) [الهی مستور.]

ف: لپ، لَفَج، لَفْجِه، لُوچه، لَنبوس. (لب كلفت)

ع: جَحْفَلَة، شَقَه.

له پ

ك: لهواسه، ناومشت، ناردهس. [بهری دست.]

ف: هَنېك، شكَم دست.

ع: رَاخَة، كَف.

له پاكه فتن

ك: مانيان، شه كه تېرون. [لېمې كورتن]

ف: مانده شدن، خسته شدن، از پا افتادن.

ع: عَي، كُوم، تَعَص، لُغوب، عَجَن، زَحَل، بُو، اِرْتِهاك، اِهْتِلَاك.

له پان

[ك: بنې پې، چالايې پې.]

ف: شكَم پا.

ع: اَخْمَص.

وینه — پلټنه (۲)

له پ كوټان

ك: دس كوټان. [دست ماشاندن]

ف: بَرَنجیدن.

ع: مَلَش، ثَعِيث، اِعداق.

له پ له پ

ك: كه دهرېژ، لېيانلېپ. [كه فرېژ، لېرانلېژ]

ف: لېالب، لَمالم، مالا مال.

ع: فَاَنْص. قَيْضَان. تَرْجَرُج.

له پولوس

[ك: دهرولچ (الهی مستور يا لېمې نازل).]

ف: لپ و لنبوس.

ع: جَفْلَة.

له پ

ك: سواخ، ناويه. [سواغ، قور تېته لسون]

ف: گلابه، خازه، آندود.

ع: سِياع، سَج، شِيد.

له پ

ك: لېپه، كه دهرېژ. [كه فرېژ، لېرانلېژ]

ف: لېريز، لېالب، مالا مال.

ع: قَيْضَان. رَجَرَجَة.

له پ كوټی

ك: دس كوټان، دس ماشان. [دست گېړاندن به شړین

شېنگدا.]

ف: بَرَنج. (دست گرداندن)

ع: مَلَش، ثَعِيث، اِعداق، تَجَسُّس.

له پ وړو وړو

ك: دهر وړو. [بهر وړو كوترو.]

ف: دَمَرَو.

ع: بُرُوك، تَعَس، نُوخَة. مُسْتَبْرَك، تَاعَس، مُكِب.

له ت

ك: كوت، ټيکه. (له توبه ت) [پارچه، پاژ]

ف: لَت، ټيکه، پاره. لَخْت.

ع: فَلَاقَة، قِطْعَة، كِسْفَة. هَمَامَة. ناقص.

له ت

ك: نيمه. [نيره]

ف: نيم، نيمه، اهمه، انگاره.

ع: نَصَف، شِق، صِدْع.

له تاريخي روښنایي دين

[ك: چار برېنه روڼاكي له تاريخاييه.]

ف: در تاريخي روښنایي پاييدن.

ع: تَضَوُّء.

له تافه ت

ك: ناسكي، نازكي. پاكيزه يي. [تېرچكي، تنكي، خاړيني،

دیویدیاری

ف: کیارنگ، پاکیزگی، نازکی.

ع: لَطافه، شَفاة.

له‌تر

[ک: رەت].

ف: تَلَو، غَلَت، غَلَط.

ع: لُكس، كَتَر، رَنج، تَرَنج، صَوَر، تَصَوُّر.

له‌تردان

[ک: رەتدان (بەسلارادا کەوتن).]

ف: تَلَوخوردن، غَلتیدن، غَلطیدن. (اینبۆر و

آنۆرشدن)

ع: تَرَنج، تَصَوُّر، تَخْلُج، اِکْتِتَار.

له‌تەك ← له‌ت [بەرۆکراوی «لەت»]. (تەغیر «لەت» است.)

له‌تە له‌ت

ک: کۆت کۆت، تیکە تیکە، له‌تۆبەت. [پارچەپارچە]

ف: لَئەت، تیکە تیکە، پارە پارە، لَخت لَخت.

ع: قِطْعَة قِطْعَة، قِطْعًا، مُتَقَطِّع، مُتَلَتِّع.

له‌تۆبەت

ک: کۆتۆلەت، شە لۆبەت. [شەلپەتە]

ف: تیکە و پارە.

ع: مُتَقَطِّع، مُنْشَرِح، مُنْهَمَك.

له‌تە

ک: لەت، تیکە. [پارچە، بەش]

ف: لَئەت، لَخت، تیکە، پارە.

ع: كِسْفَة، قِطْعَة، هَمَامَة.

له‌تە

[ک: لەتە تەپالە کە بۆ تەنۆر یا گۆل داخستن کۆی

دەکەنۆر].

ف: لەتە. (پارە تەپالە کە بۆ تەنۆر تازە یا هۆز

جەمە می کەننە).

ع: قَرَش.

له‌ته‌چن

ک: گەدا. [سوالکەر، خوازەتۆک (لەتە کۆکەرۆه).]

ف: گدا، دورە گرد. (لەتە جەمە کەن)

ع: قَارَش، خَبَاش، صُعْلُوك.

له‌ته‌چنی

ک: گەدایی. [سوال کۆدن]

ف: پارە گرد کردن.

ع: قَرَش، خَبَاشَة، تَكْدَي.

له‌ته‌ره

ک: تەشی. [نامرزی سادی رستن (وشە یەکی هەورامیە).]

ف: دکلان. (اورامی است.)

ع: مَرْدَن، مِرْغَل.

وینە ← تەشی

له‌ته‌ره بۆق

ک: نەتەرە بۆق، زکۆل. [زەبەلاح، سەزۆل]

ف: تَتْرَبوق، گۆندە، شکم گۆندە.

ع: ضَخِيم، فَيْلَم، جَلَنْدَج، أَقْعَس.

له‌ته‌ك

ک: لە گەر، لەتەك، تەك. [لە گۆل]

ف: با، آبا.

ع: مَخ.

له‌ته‌ك

ک: لە گەر، لەتەك، هەر تەوێنە. [لە گۆل، هەر هێندە، هەر

نەرەندە]

ف: هەمینکە.

ع: بِمَحْض، بِمُجَرَّد.

له‌ته‌ك

ک: لە گەر، لە گۆل، هەر تەوێنە. [دە گۆل، هەر هێندە، هەر

نەرەندە]

ف: با، آبا. هەمینکە.

ع: مَخْ، بِمَحْضٍ، بِمُجَرَّدٍ.

له تهك تۆمه.

ك: تهك تۆمه، له گه رتۆمه. [قسه بۆ تۆ ده كم].

ف: با توام.

ع: مَعَكَ، خَطَابِي مَعَكَ.

له تيف

ك: ناسك، نازك، پاكيزه. [تريچك، تنك، خارين، ديودياري]

ف: ساس، كى، كيارنگ، شگرف، نازك، پاكيزه.

ع: لَطِيف، شَفِيف.

له تيفه

ك: به زله، هاكز، شوخى. [نوكته، حازر جوابى، گاتىرگىپ]

ف: بۆزله، رۆبده، آمده، شوخى.

ع: لَطِيفَةٌ، بَدِيَّةٌ، مَرْح.

له چاههت

ك: لهنج، رله. [پينداگرتن، قيرسچمى، كۆلتهدان]

ف: ريس، غرس، ستيز، ستيزه، ستيهش، سكه.

ع: لَجَجٌ، لَجَاجَةٌ، عَنَادٌ، عُنُودٌ.

له جووچ

ك: ركن، له غباز. [پينداگر، قيرسچمه]

ف: ستيهنده، ريسو.

ع: لَجُوجٌ، عُنُودٌ.

له جهن

ك: چلبار، چلكار، هرگار، ليه. [قربار]

ف: لژن، لجن، لشن، لژم، لشم، لوشن، لئش، لوش.

رشت، غليژن، لاي.

ع: حَمَاةٌ.

له جيگه چوون

ك: له جيگه ده چوون. [لهجى چوون (وهك) له جى چوونى

نيسك].

ف: از جادر رفتن. (استخوان مثلاً).

ع: نَتَا، وَثَاءٌ، رَيْغٌ، رُوعٌ، نُدُورٌ، اِنْتِخَالٌ، تَخْلُعٌ.

اِنْفِصَاخٌ، اِنْفِصَاخٌ، اِنْفِكَاكٌ.

له جيگه ده بوردن

[ك: ترازاندنى جو مگه له جيگى خوى.]

ف: از جا در بوردن.

ع: خَلَعَ، فَكَّ، فَسَخَ، اِزَاغَةً، اِمَالَةً.

له جيگه ده رچوون - له جيگه چوون

له چك

ك: سدرپوش. [لچك: قژ داپزش.]

ف: لچك، سدرپوش، سىراگوش، سىر آغوش.

گيسو پوش، گيس پوش، چارقد.

ع: مَعْجَرٌ، مِقْنَعَةٌ.

له چه؟

[ك: لهجى؟، له چ شتى؟]

ف: از چه؟، از چه چيز؟

ع: مِمٌّ؟، مِمَّا؟، عَمٌّ؟، عَمَّا؟

له چه ر

ك: رۆژ، دىر رشك. [چهكل]

ف: لچر، پست منش.

ع: غَسٌّ، نَسِيءٌ، لَثِيمٌ، خَسِيسٌ.

له هزه

ك: دهم، تار. [چار تروو كانيك، كاتيكي كم]

ف: اندى، دهم.

ع: لَحْفَةٌ، آن.

له هيم

ك: جوش. چهسپ. [لكانى كانزا.]

ف: بريزه، بيززه، بيزژد، گبد، گبيد، گيد.

كيگن، چسپ، جوش، پيوند.

ع: لَحِيمٌ، نَعِيمٌ، مَلْعَمَةٌ.

له هيم كردن

ل: جۆش دان، چه سپانن. [پینکوه نورساتننی کاترا.]

ف: کبیدیدن، کبیدیدن، جوش دادن، چه سپاندن، پیوستن، پیوند کردن.

ع: لحم، الحام.

له حیثهت

ل: له ترس. [لعمیبت]

ف: از ترس، از غُرم.

ع: مِنْ خَوْفٍ، مِنْ هَيْبَةٍ، مِنْ رَهْبَةٍ، مِنْ رُعْبٍ.

له خافرا بوون — له بیر بوون

له خافرا نه مان — له بیر چوون

له هت

ل: به بدن، تنه، لاشه، نه نام. [جسته، قالب، لاش]

ف: تَن، تَنَه، بَدَن، أَتَدَام.

ع: جُثَّة، جِسْم، جَسَد، بَدَن، أَعْضَاء، بُنْيَة.

له خشه

ل: خزیان، خشیان، خلیسکیان. [خزین، خلیسکان]

ف: لَخْشَه، لَخْشَک، لَغْزِیدَن، لَغْزِش.

ع: رَلَق، رَلَج، رَلَل، مَلَص، رُلُوج، رُلُول.

له خشیان

ل: خزیان، خشیان. [خزین، خشان (همو جۆه خشانیک،

واک: خزانی باروده زخی مرۆف بعره خراپی، یا لنگه بوونی

ترازوو).]

ف: لَغْزِیدَن، لَخْشِیدَن، شَخْشِیدَن. (لَغْزِیدَن

مطلق، لَغْزِیدَن حالت انسان رو به بدی، لنگیدن

ترازو)

ع: انْزِلَاق، انْزِلَاج، انْجِلَاص، انْجِلَاط. تَمَایِل.

له هۆبونهوه

ل: تهریق بوون، شهرمه ساری. [تهریق بوونه، شهرم کردن]

ف: شَرْمَساری، شَرْمَتدگی.

ع: حَجَلَة، انْفِعال.

له هۆدهر چوون

ل: لیز. [له خزیایی بوون]

ف: فیس، از خود درو رفتن.

ع: فُحْش، اِبْعَاط، تَكْبُر، تَغَرُّر، تَعْظُم، خُرُوج مِّن

زَيِّ، خُرُوج مِّن حَدٍّ.

له دهه ده رهاتن

ل: رسکاری. [رزگار بوون، نازاد بوون]

ف: پرماس، رستگاری، ازدام در آمدن.

ع: نَجَاة، خَلَاص.

له دهه ده چوون

[ل: دهه چوون بههزی کهمتر خمیه بووه. (واک: له دست

دهه چوونی باتنده یا گولله).]

ف: از دست درو رفتن. (مرغ یا تیر مثلاً).

ع: قَلَن.

له دهه ده چوون

ل: مردن. [له دست چوون، تیا چوون]

ف: مَرَدَن، آزدست درو رفتن.

ع: مَوْت، فَوْت. حَبُوط.

له دهه ده کهفتن

ل: نه تانی، بی هیزی، بی گریکی. پهس نیشتن. [زه بوونی.

پاشه کشی کردن]

ف: ناتوانی. پس نشستن.

ع: عِجْز، ضَعْف. خَذَلَان.

له دهه ده فی

ل: ... هه زه گی. [گاتنه باری. هه زه بی]

ف: لَوْدگی. هه زه گی.

ع: تَمَسْخَر، جَسَارَة.

له دهه ده داگهفتن

ل: له دهه ده رهاتن. له دهه ده رهه پین. [له دهه ده چوون، به

هه دهه وتن. هه رهه ها: له دهه ده کهرتن].]

ف: از دهن افتادن، از دهن در آمدن.

ع: خطا، سهو، لفظ، تلفظ.

له دهم دره پړين

ك: لېدو، ډاكو، ټټ. [له دم درچون، به ده ته وتن]

ف: از دهن جستن، از دهن پريدن، از دهن افتادن.

ع: سهو، خطا.

له پړ

ك: ده ل، ريق، فيق، ډال، بې هيز، بې گيان. [د الكوشت،

لاواز]

ف: لر، لاغر، نزار، كاك.

ع: ذابل، زاهق، ضام، قاجل، ناجل، راهن، شارب،

ضاي، غث، غش، عَجَف، عَجِيف، ضَعِيف، نَحِيف،

نَحِيل، مَهْزُول، هَزِيل.

له راس

ك: تيره تير، بهر تير، [همبېر، همبېر]

ف: بړاېر.

ع: قبال، مُقَابِل، مُحَاذِي، حِذَاء.

له راس

ك: جوان، جوانن، شه كائن. [لراندنوه، جوانندن]

ف: جنبانندن، جنبانيدن.

ع: هَز، نَوْض، تَحْرِيك.

له راسهوه ← له راس

له رز

[ك: له رزینې لښ به هوې نه خوښينهوه. (له رزوتا)]

ف: لرز. (تېرولرز)

ع: نافيض، رعدة، راجفة.

له رز

ك: ترس، له رزه. (ترس و له رز) [له رزینې لښ به هوې

ترس يا سرماوه.]

ف: نو، لرن، لوزه، فسره، يازه. (لرزيدن از ترس

يا از سرما)

ع: رعشة، رعدة، صَعْفَة، نُفْضَة، قَلْبَة، قَرَقَفَة، رَجْرَجَة،

قُشْعِرِيرَة، رَمَع، كُزَان، نَافِض، أَكْفَل.

له رزانه

ك: له رزانه. (د رزې بهر سر) [خښكې ژاندي به سر

ده ريت.]

ف: لرزانه.

ع: نقرس، رجرجة.

له رزانه

[ك: گوزانيه كې كورديه.]

ف: آوازي است در كردی.

ع: ...

له رز پړين

[ك: دوزايه كې تايسته بړ چاك كړه نوې له رزوتا.]

ف: لرز پريدن.

ع: حَسَم.

له رزه

ك: له رزین. [بزوتنی راستوخو.]

ف: لرزه، يازه، فسره، نو، نويدن.

ع: رعشة، رعدة، رَجْفَة، صَعْفَة، هَزْهَزَة، رَجْرَجَة...

له رزه ك

ك: زمين له رزه. [يوه له رزه]

ف: لرزك، زمين لرزه.

ع: رَجْفَة، زَلْزَلَة، زَعْرَعَة.

له رزین

[ك: بزوتنی راستوخو.]

ف: لرزيدن، تنبیدن.

ع: كُزَان، رُجُوف، اِرْتِجَاف، اِرْتِجَاج، اِرْتِعَاش، اِرْتِعَاد،

اِرْتِهَاش. اِهْتِزَاز...

له‌ړك

ك: له‌ړ، ره‌ڼ، بې‌گيان. [دالگوشت، لاراز]

ف: ټرك، لاغرې، كاك، خشكیده.

ع: ضامر، ذابل، شازېب، شاسېب، شاسېف، زاهېق، قاحل، ناحل، نحيل، نحيف، ضعيف، عجيف، غثيث، غث، عَش، مهزول....

له‌ره

ك: جوړه، جوړتیا‌نمړه، له‌ریانه‌مړه. [جوړلان به‌ملارلادا،

له‌ریتمه (ره‌ك: له‌ریتمه‌ی فالوده).^(۱)

ف: جُنْبِش، ټو، جُنْبِیدن، ټویدن. (جُنْبِیدن پالوده مثلاً.)

ع: رَعَس، هَرَهْزَه، رَجَرَجَه، خَبْخَبَه، طُفْطُفَه، اِرْتَاد، تَمَرْمُر، تَخْبُخْب، ټودكۀ، ډلوف.

له‌ره‌له‌ر

ك: لارولاروا. [به‌دم له‌ریتمه‌مړه. ه‌م‌روه‌ها: له‌ری زړو].

ف: ټرزان و جُنْبان.

ع: مُخْبِخِبًا، مُرْتَعِسًا. ټودكۀ، ډلوف. له‌ړی

ك: دالې، ره‌ڼ‌لې، رېڼې، ښېڼې. [دالگوشتی، لارازی]

ف: ټری، لاغرې، ټزازی، كاكی.

ع: ضَمَر، ضَعْف، ټېول، فُخُول، زُهُون، هُزَال، رُزَاج، عَجَف....

له‌ریانه‌مړه

ك: جوړتیا‌نمړه. [له‌رانمړه، جوړلانمړه]

ف: جُنْبِیدن، ټویدن.

ع: تَهْزُهْز، تَمَرْمُر، تَدَلْدَل، تَرَجْرَج، اِرْتِجَاج، اِرْتِعَاس، اِرْتِعَاش، اِرْتَاد، ټودكۀ.

له‌ړيگه‌ده‌رېردن

ك: گول‌دان، خله‌تائن، فريبدان. [فريودان، گومړا‌كردن]

ف: آزاره‌ن‌رېردن، گول‌زدن، فريبدادن، كُرساندن، فُتوون.

ع: ټُدَس، خُتَل، خِدْعَه، اِغْوَاء، اِغْرَاء، اِغْغَال.

له‌زك

[ك: له‌نار، له‌سك] (به‌چړوله‌يكي له‌زك^۲، نمر له‌زك من.)

ف: در دل، در شكم، خَلِيس. خَلِيسِيده.

ع: ضَمِن. مُتَضَمِّن. فِي ضَمِن.

له‌زك‌وېسانه‌مړه

ك: له‌زكه‌چوون، له‌زك‌چرونه‌مړه، قسره‌وېون، له‌بارچوونمړه،

له‌منال‌وېسانه‌مړه، له‌منال‌ه‌چوون. [له‌سكزا كموتی

مېينه.

ف: زهدان‌بستن، از بار ايستادن، سَتروُن گشتن.

ع: عُم، اَيْس، يَاس.

له‌زكه‌وچوون — له‌زك‌وېسانه‌مړه

له‌زه‌ت

ك: مزه، چه‌شه، خو‌شي. [چېژ]

ف: خوا، رېوخه، مزه، چشه، خوشی.

ع: لَذَّة.

له‌زه‌ت‌موقاريه‌ت

ك: مزه‌ی جفت‌گيری. [چېژی جوړتېرون.]

ف: رېوخه، رېوخه، مَرز‌مزه.

ع: لَذَّةُ الْجَمَاع.

له‌زیز

ك: خو‌ش، خو‌شه‌مزه، بامزه. [خوش، به‌تام]

ف: خوش، وش، خوش‌مزه، بامزه.

ع: ...

۲- له‌ده‌سنوسه‌كه‌دا وا نووسراوه، به‌لام له‌وانه‌يه «له‌

زكه.» بيت. (ر-ر)

۱- فالوده: شم‌ريه‌تيكه به به‌ر و رشته‌ی نيشاسته دروست

ده‌كړيت. (ر-ر)

له‌زیز

ك: هژشيار. خۆشه‌وێس. [زیره‌ك، نازیز]

ف: لَزیز، هوشمندا، ارجمندا.

ع: عَزِيز، مَحْبُوْب، قَطِيْن.

له‌زیره‌وێوانین

ك: به‌گۆشای چار روانین، له‌ ژێره‌ نوارین. [له‌ ژێره‌

سەیرکردن، به‌ لاچار سەیرکردن]

ف: از زیر چشم نگریستن، از گوشه‌ی چشم نگاه کردن.

ع: لَمَح.

له‌سەر

ك: كۆمەك، لاگۆشكە، هاو‌دەس. [پشتیان، لاینگەر.

ه‌اركار]

ف: كەمك، دوستدار، هەم‌دەست.

ع: حَامِي، مُعِيْن، مُدَافِع، مُوَافِق، رَفِيق، شَرِيك.

له‌سەر

ك: بۆ. [له‌سەرچه‌؟، بۆچه‌؟] [له‌بەر]

ف: بۆی، (بۆی چه‌؟)

ع: ل. (لە؟)

له‌سەر

[ك: له‌بەرامه‌ر، به‌] [ه‌اره‌ی له‌سەر چەن بڕیا؟]

ف: بۆ، بۆسەر. (بۆ چەند كابينش بێسته‌ شد؟)

ع: عَلَيَّ. (عَلَيَّ أَيَّ مَبْلَغٍ صِدَاقُهَا؟)

له‌سەرچووون

ك: له‌هۆش‌چوون. [له‌بەرچوون، هه‌له‌کردن]

ف: از سر رفتن، شکوخی، ریزۆک، رَمَزۆک،

فراموش کردن.

ع: سَهَو، قَهَو، خَطَا، نِسِيَان.

له‌سەرخۆچووون

ك: زەحەف، بێ‌خۆ‌بروون. [بۆ‌برانه‌وه‌]

ف: بێ‌خۆ‌دەش‌دان، از خۆ‌دەر‌فتن.

ع: غَشِي، اِغْمَاء.

له‌سەرچوون

ك: به‌شۆنا‌بروون. [له‌سەرچوون، به‌دوادا‌چوون]

ف: دُنبال کردن.

ع: تَعْقِيْب، اِدَامَة، مُدَاوَمَة.

له‌سەر هەن

[ك: له‌گه‌ژ [من] [کۆ له‌سەر من؟]

ف: به‌با من.

ع: مَعِي.

له‌سەر هەن

ك: له‌ پای من. [له‌ نەستی من، له‌ عۆده‌ی من]

ف: پای من. (به‌عه‌ده‌ی من)

ع: عَلَيَّ ذِمَّتِي.

له‌سەر هەن

ك: به‌ بۆته‌ی من. [ئه‌حمەد له‌سەر من كۆژیا]. [بەهۆی

منه‌وه‌.]

ف: سەر من، به‌ به‌هانه‌ی من.

ع: عَلَيَّ رَغْمِي.

له‌سەر‌هۆ‌کردن

ك: كۆمەك کردن. [له‌سەر‌کردنه‌وه‌، یارمەتی‌دان]

ف: كُتْك کردن.

ع: دَب، نَضَال، حِمَايَة، اِعَاثَة، دِفَاع.

له‌سەر‌هۆ‌کردن

ك: له‌ مله‌ر کردن، ده‌سه‌سه‌ر‌کردن. [له‌ کۆڵ کردنه‌وه‌]

ف: از سر واکردن، دست‌به‌سه‌ر‌کردن.

ع: تَنجِيَة.

له‌سیخ‌دان

ك: به‌سیخه‌وه‌کردن. [به‌سیخدا کردن]

ف: به‌سیخ زدن، به‌سیخ کشیدن.

ع: تَشْفِيْد.

له‌ش

ل: لاش... [لاشه، جستە، ئالب]

ف: لَش، لاش...

ع: بُنْيَة، جُنَّة...

له‌شکەر

ل: سپا، ئوردوو، قژشەن. [لشکر، سوپا]

ف: لَشکَر، سپاه، اردو، آرتش، قُشون، هنگ.

ع: عَسْکَر، جُنْد، جَيْش، لُجِب، خَمِيس، نِظام،

جَحْفَل، مَوَكِب.

له‌شکەرگا

[ل: جینگى لشکر، بنکى سوپا.]

ف: گُرنک، لَشکَرگاه.

ع: مَعْسَکَر.

له‌شکەره‌وان

ل: سپادار، سەردار، سالار. [سەرلشکر]

ف: چَغَدول، سپاهدار، سپهدار، لشکریان،

لشکرزان، سردار لشکر، سالار لشکر.

ع: سَابِقُ الْجَيْش، قَائِدُ الْجَيْش، رَئِيسُ الْجَيْش،

کافه.

له‌شیربرینه‌وه

ل: برینه‌وه. [له شیر گرتنه‌وه]

ف: از شیر بازداشتن.

ع: فِصَام، فِطَام.

له‌هاب

ل: ناش، نه‌هار. لینجى. ئار. [هەر ئارنك كه تۆزتك لينج

يئت.]

ف: آش، آهار. حَلَم، آب.

ع: لُعَاب، لُغَام، لَعَم.

له‌هابى

ل: چينکۆ، ناشدار. [چيمکۆ، روکيش]

ف: روکُش، روکُشدار، آب‌داده.

ع: مُلْعَب، مُمُوه.

له‌هەل

ل: لال. [بەردىكى بەرخە.]

ف: لَعل، لال.

ع: لَعل.

له‌هەلە

له‌هەت

ل: نەفرين. [نەفرين، نەملەت]

ف: شەنه، سەنه، فَرنه، فَرِيه، نەفرين.

ع: لَعْنَة، بَهْلَة.

له‌هەوزە‌وه‌چوون

ل: له‌هەوزە‌وه‌چوون. [له‌سکوزا کەوتن.]

ف: زەهدان بېستن، از خون باز ايستادن.

ع: آيس، يَاس.

له‌هەين

ل: تەرە، رەهەنە. [بەيش له‌بەزەي، دەرکراو]

ف: رانده.

ع: لَعِين، مَلْعُون، مَطْرُود، مَتْرُوك، مُسْتَبْهَل.

له‌هەواو

ل: ديانە، جەلەو. [لغار: نامرازىكى ئاشىنە دەخريته دەمى

نەسپەرە و دەسجەلەوى پىنەويه.]

ف: لُغَام، دُغَام، دُهَنه، جَلَو.

ع: سَحَال، زِمَام، عِثَان، لُجَام. (أَعَنُ الْفَرَسُ - الْجَمْعُ).

وئە (٧)

له‌هەواوه

ل: لای دەم، گۆشەى دەم. [لغارە، سووچى دەم]

ف: رَقَر، كُنْج دُهن، گووشەى دُهن.

ع: شِدَق.

له‌هەواو هەلبرین

ل: له‌غار هەلکيشان، جەلەو هەلکيشان. [دەسجەلەو

ستاک، ستاخ، نهال، تاه.

ع: غُصْن، فَن، فَرع، شُعْبَة، عِذْق، قَضِيب، طاقَة.

له‌قائَن

ل: جوائَن، لهرائَن. [لغاندن، لهراندن]

ف: جُنْباندن.

ع: نُوص، عِلْض، اِقْلاق، تَحْرِيك، تَرَعِيط، اِشالَة.

اِنْفاض.

له‌ق‌بوون

ل: ش‌بوون، جوین. [سست‌بوون، جوولان (وه‌ل): له‌ق‌بوونی

د‌دان.]

ف: لق‌شدن، ش‌ل‌شدن، جُنْبیدن. (دندان مثلاً.)

ع: نَسِغ، نُوذ، تَنْوُذ، تَحْرُك.

له‌ق‌تازه

ل: جَوش، شاخه‌ی تازه. [لقی تازه‌ی دره‌خت.]

ف: نُوپه، شاخه‌ی تازه.

ع: فَسِيل.

له‌ق‌له‌ق

ل: حاجی له‌ق‌له‌ق. [بالتاریکی ده‌نووک و قاچ درێژه.]

ف: پ‌لارچ، لکلک.

ع: نَقْلِق.

وینه—حاجی له‌ق‌له‌ق

له‌ق‌له‌ق

[ل: چیشتیکه به گه‌م و کونجی لیده‌تریت.]

ف: له‌ق‌لق. (آشی است از گندم و کنج‌د

می‌سازند.)

ع: له‌ق‌لق.

له‌ق‌مێو

ل: ت‌هرز. [لقی ت‌هرچی مێو.]

ف: ش‌وش، خوودستان.

ع: عُسْلُوج، رُعْلة، قَضبان.

ب‌ل‌ند‌کردن ب‌ز راوستاندنی ن‌سپ.]

ف: لگام پ‌س‌کشیدن، ج‌ل‌و پ‌س‌کشیدن.

ع: اِکماج.

له‌غاو هه‌لکێشان—له‌غاو هه‌ل‌ب‌رین

له‌غو

ل: ب‌ر‌پ‌یا، ب‌ت‌خ‌ز، و‌ت‌ل، ب‌یکاره. [ب‌ت‌ه‌رده، پ‌ر‌پ‌ه‌رج]

ف: ب‌ا‌د‌ز‌م، ب‌ا‌د‌ز‌م، غاب، ی‌اوه، ه‌ر‌زه، ب‌یه‌وده،

ب‌یکاره.

ع: ل‌غو، و‌اه‌ی، لا‌ط‌ا‌ئ‌ل، ع‌ب‌ث، ه‌ذ‌یان.

له‌غه‌ز

ل: م‌ه‌ت‌ل. [ل‌پ‌چار، ل‌گ‌ز]

ف: گ‌رد‌ک، ک‌رد‌ک، ب‌ر‌د‌ک، پ‌ر‌د‌ک، ن‌ر‌د‌ک، ک‌رم‌ک،

ج‌رم‌ک، ک‌رو‌س، چ‌ی‌ست‌ان. (چ‌ی‌ست‌آن؟)

ع: لَغَز، اَلْغَوَزة، اُغْلُوطة، مَعْما.

له‌ف‌افه

ل: ناراخ‌ن. [پ‌ار‌چ‌ی ن‌ی‌وان روه و ن‌است‌ر.]

ف: پ‌ر‌وت‌ده. (پ‌ار‌چ‌ی ب‌ین روه و آ‌ست‌ر)

ع: نَفَافَة.

له‌ف‌ز

ل: ل‌ه‌ز، و‌ته. [گ‌وف‌ت‌ار]

ف: گ‌ف‌ته، د‌ازه، و‌اژه، گ‌ف‌ت‌ار.

ع: ن‌ف‌ظ، ک‌لم‌ة، ک‌لام، ق‌ول.

له‌ف‌کره‌و‌چ‌وون—له‌ب‌یره‌و‌چ‌وون

له‌ق

ل: ش‌ل. [س‌ست، د‌ان‌م‌ه‌ز‌ار]

ف: ل‌ق، ش‌ل، جُنْب‌ان.

ع: قَلِق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّذ، غَیْر مُسْتَحْکَم.

له‌ق

ل: چ‌ل، پ‌ه‌ل، ت‌ه‌ل، ت‌ا‌ه، شاخه. [ل‌ق]

ف: ش‌اخ، ش‌اخه، آ‌ز‌غ، ز‌غ‌اره، ز‌خ‌ار، ز‌خ‌ن‌اره.

له قویو

ک: چلریدل. شاخو به لگ. [لقریزپ]

ف: شاخ و برگ.

ع: شَذْب، فُرُوع، أَغْصَان، أَفْئَان، قِضْبَان، عِیدَان، هَذَاب.

له قویو کوردن

ک: هه لپاچین. داپاچین. [پیرینی لقویزپ. وەلک: لقویزکردنی درخت.]

ف: پیراستن، شاخه زدن. (درخت مثلاً.)

ع: تَشْذِيب، تَقْضِيب، تَخْصِیل.

له قولوار

ک: شلوشژ، شلوشوار. [شلوشویق، ناایم]

ف: شلوشویر.

ع: مُتَقَلِّق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّد، قَلْب.

له قولووق

ک: له قزلوار. جیرین. [شلوشویق. له قه لوق]

ف: جَنْبَان، جَنْدِش.

ع: مُتَقَلِّق، نَقْلَقَة.

له قوه

ک: تاتوله. [خواربوونی دهم.]

ف: تاتوره، تاتور، تاقول.

ع: لَقْوَة.

له قه

ک: پاله قه. شق. [پیلته. شاق]

ف: لَگْد، لَچ، پُخت، شپتک، سگیزه، پاسار.

ع: ضَمَن، رَکْسَة، لَطْعَة، رَمَحَة.

له قه

ک: جوله، لهر. [بزورتن له جیدا.]

ف: جَنْبِش.

ع: حَرَكَة، تَنَوُّد، لَقْلَقَة.

له قه ب

ک: نازناوه، نازنامه. [لنقم، نازناو، سرنار]

ف: پاچنامه، پاژنامه، پاشنامه، پاژنام.

ع: نَقَب، نُرْب، نَبْن، نَقَر، نَقَس.

له قه شیل

ک: پاشیل. [به تهرژم بریی: دان.]

ف: لَگْدَمَال، لَگْد_kوَب، پاسار، پاسیار، پای خُست، پِیخُست، لَگْله.

ع: دَعَس، دَوَس، وَمَس، وَطَس، وَمَص، وَهْت، وَهْت، وُح، وَطِي، وُظَب، هَتو. مَدَعوس

له قه فرلی

ک: پافرتکی. [لنگفرتی (حاله، بارودوخ دهره بریت.)]

ف: لَگْدَزَنان، پاکوبان. (حال)

ع: ضافنا، رافسا، ضِطان، رفاَس.

له قه فرلی

ک: دهمسپالیندان، دهمسپاروشانن. [لنگفرتی (چاوگه، دست و پی راروشاندنی ناژۆلی سریراو.)]

ف: دست و پا زدن. (مصدر، حرکتی مذبوح)

ع: دَحْص، مَحْص، دَحْض، سَهَف.

له قه له قی

ک: یدواش یدواش، لاروالاروا. [لاره لار، هیواش هیواش]

ف: لَنگان لَنگان، جَنْبَان جَنْبَان، آهسته آهسته. جَنْبِیدن.

ع: دَالِفا، مُتَقَلِّبًا، دَلْغان، نَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَفْسَفَة، قَتَقْتَة، نُوَص، دَکِیف، نُوَصان.

له قه وه شین

[ک: جورتنعارژ]

ف: لَگْدَزَن، چموش.

ع: جَمُوع، رَمُوح، شَمُوس.

له قین

لەك: جوين. [شلپوون و لمرزین لە جێدا.]

ف: جُنْبِيدَن.

ع: لَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَخْسَخَة، قَشْقَشَة، تَرَعُظ، تَحْرُك،

مُوص.

لەك

[لەك: هۆزێكێن لە هۆزگەلی كورد.]

ف: لەك. (طایفەمەى است از طوایف كرد.)

ع: لَكَ.

لەك

لەك: سەدهزار. [ژمارەى پاش ۹۹۹۹۹]

ف: صد هزار.

ع: مائة آلاف. [مائة الف]

لەكەرنە

لەك: لەكاركەفنگ، بێكارە. [لەكاركەوتوو، پەككەوتە]

ف: لَكْتَنَه، بیکاره.

ع: مُهْمَل، لَايَنْفَع.

لەكارخستن

[لەك: پەكخستن، لە كەرم خستن]

ف: فَرَنْجَانْدَن، فَرَخَنْجَانْدَن، ازکارانداختن.

ع: إِبْطَال، الْغَاء.

لەكاردەرهاتگ

لەك: تەبەرپوگ. [راھیتراو (وەك: نەسپی راھیتراو).]

ف: از کار درآمده، سواری شده. (اسپ مثلاً.)

ع: مَرُوض، مُدْرَب.

لەكاركەفنگ

لەك: لەكارتە، بەكارنەهاتگ، لەكەرمكەفنگ، بەكەرم

نەماگ. [لەكاركەوتوو، پەككەوتوو]

ف: تباہ، تبیست، بە کارنیامدنی.

ع: ضائع، فاسد، ساقط، باطل، حَرِیض، مُضْنی،

لَايَنْفَع.

لەكۆلەرۆ

لەك: نزا. [تروك و دۆعای خراپ.]

ف: سَمْبِز، دُرُون، نَفَرِین.

ع: بَهْلَة، دُعَاء. (عَلِيه)

لەكە

لەك: خەروش. [پەلە]

ف: لَك، لَكه، تاش.

ع: كَلَف، شِيَة.

لەكەرمەكەفنگ

لەك: بەكەرم نەماگ. [لەكاركەوتوو، پەككەوتوو]

ف: از کار افتاده.

ع: باطل، ضائع، فاسد، مُلغى، مُضْنی.

لەكەنە

لەك: لەكەنتی، بێهێز، بێکارە. [سست، لەكاركەوتوو]

ف: لَكْتَنی، لَكْتَنَه، پُژمُردە، ناخوان، لَكَات.

ع: دَنی، ضعیف، ذَوِي، عاجز، دَنع، ضائع، فانی.

لەكەنتی، لەكەنە

لەكەى نەنام

لەك: گۆل. (لەكەى دەمەرچار مەسەلەن.) [پەلەى دەمەرچار

یا پەلەى سەرلەش.]

ف: بَسْتَنج، بَسْتَنج، تَفْسِه، تاش، مەگرفت. (لەكەى

رخسار یا لەكەى بدن)

ع: كَلَف، كَلَفَة.

لەكەى چلو

لەك: تانە، ناخوونە. [پەلەى سەرچار.]

ف: خَجَك، ناخُنَه، خَرْمُهَرَه.

ع: كَوَكَب، ظَفَرَة.

لەكەى دەموچار

ف: مەغیلە. [پەلەى دەمرچار.]

ف: كَلَمَك، مەگرفت، كُنْجِدَه، كُنْجِدَك، بادز.

ع: كَلَفَة، بَرَش.

له‌کەمی ناخوون

ک: چه‌مَنگی ناخوون. [په‌لمی سر نینۆک].

ف: ملک، سفیدی ناخن.

ع: ویش، ویش، کَدَب، ئُدغە، ئُمَم، حِقَاب.

له‌کیس چووگ

ک: له‌ده‌سه‌ده‌چووگ، له‌ناوچووگ. [له‌کیس چوو،

له‌ده‌س چوو]

ف: از کیسه رفته، از دست رفته، از میان رفته.

ع: ضائع، تالف، حابط، فقید.

له‌گن

[ک: قاپی گهری کازا که ده‌ستی تیدا ده‌شۆن. (وه‌ک:

نافتاره و له‌گان.)]

ف: لَگَن، لَگَن، (آفتابه و لگن مثلاً).

ع: لَقَن، لَگَن، طِشَت، طَسَت، طَسَّة.

وینه

له‌گرسه

[ک: مەییو (بۆ نۆونه: خۆتێن که وه‌ک جگر ده‌گرسیت.)]

ف: آنه‌سته، بێسته. (خون مثلاً که مانند جگر

بسته شود.)

ع: جَسَد، مَتَخَر، مُسْتَقِلَظ.

له‌گه

ک: له‌گه‌نه، له‌نه‌گه، له‌نه‌گه‌نه. [لێره]

ف: دراینجا، ازاینجا، اینجا، ایدر، ایدون.

ع: فِی هُنَا، مِی هُنَا، هُنَا، هَامَا.

له‌گه‌نه—له‌گه

له‌گه‌ودوا

ک: له‌گه‌ولا، نیساروا، له‌مه‌وسا. [له‌مه‌ودوا، له‌تیمته

به‌داره.]

ف: از این سپس.

ع: مِی بَعْد.

له‌گه‌ودوا—له‌گه‌ودوا

له‌گه‌وه

ک: له‌ نه‌گه‌وه. [لێروه]

ف: از اینجا.

ع: مِی هُنَا.

له‌گۆبهرن

ک: سَپَرکردن، له‌گیرکردن. [بێ‌هست‌کردن، له‌جووله‌هه‌ستن]

ف: خیره‌کردن، خُشک‌کردن، سُسْت‌کردن.

ع: تَقْلِيع.

له‌گۆپ‌دان

ک: نه‌تعا‌کردن، هاشا‌کردن. پشته‌وه‌که‌تَن. [تک‌وولی‌کردن،

هاشا‌کردن]

ف: کپییدن، مَنبَلیدن، سرباز‌زدن.

ع: اِبَا، اِنکار، جُحود، تَحْشِي، تَحَاشِي.

له‌گۆپ‌دان

ک: گه‌رێ. [گه‌رێ: ده‌کردنی هه‌رای ناره‌ده‌م به‌مشت

لێدان.]

ف: زَبَغَر، زابَغَر، زابَغَر، زَبَغَر، زَبَغَر، آپوق....

ع: عَقَط، تَضْرِيط.

له‌گۆچووگ

ک: سَپَرووگ، له‌گیرووگ. [بێ‌هست‌بوو، له‌جووله‌که‌وتوو]

ف: چاییده، تَرغ‌دیده، سست‌شده.

ع: مَقْرور، مَقْرَس، مَقْفَع.

له‌گۆچووون

ک: سَپَربوون، له‌گیرچوون. [بێ‌هست‌بوون، له‌جووله‌که‌وتن

(بێ‌هست‌بوونی ده‌ست و پێ) - بۆ نۆونه - به‌هزی

سه‌رماره.)]

ف: خیره‌شدن، خُشک‌شدن، چاییدن، تَرغ‌دیدن،

سُسْت‌شدن. (بێ‌هست‌شدن دست یا پا مثلاً از

سرما.)

ع: خَصَر، قُرور، صُرود، قَرَس، تَقْفَع، اِقْلَعَفاف،
اِكْزَام، تَيْيُس، اِسْتِرْخَاء.

له‌گۆرهاتن

ك: به‌رانبەر كردن. [به‌خۆدا پرموونره بۆ لبعبرامبهرمه
روستان. (له‌مۆده‌هاتن).]

ف: برابری كردن، ازجلودر آمدن. (از عهده آمدن)

ع: مَقَاوَمَة، مَقَابَلَة، مُدَافَعَة، دِفَاع.

له‌كهر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك. [ده‌گه‌ل]

ف: با، ابا.

ع: مَعَ.

له‌كهر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك، ته‌ك. [ده‌گه‌ل]

ف: با، ابا.

ع: مَعَ.

له‌كهر

ك: له‌ته‌ك، هه‌رنه‌نه. [هه‌ر هه‌نهدی، هه‌ر نه‌رنهدی،

له‌گه‌ل]

ف: هه‌مینكه.

ع: بُمَجَرَد، بِمَحْض.

له‌كه‌ل ← له‌كهر

له‌كهر چوون ← له‌گۆچوون

له‌ل؟

ك: بۆچه؟ [بۆچی؟ (تانی له‌م دوو رسته‌یدا - كه‌ رسته‌ی

نهری و رسته‌ی پرسپاره - به‌كار ده‌بریت:)] [ناتانی بیژی

له‌ل، نه‌تانی بیژی له‌ل؟]

ف: برای چه؟ چرا؟ (فقط در این دو جمله‌ی

نهی و استفهام استعمال می‌شود: ناتانی بیژی

له‌ل؟، نه‌تانی بیژی له‌ل؟]

ع: لِم؟

له‌لۆ

ك: هه‌لوروك، جۆلانی. [ده‌گروش: جۆلانی منداڵ تیتدا

خه‌راندن.]

ف: نۆو، نۆنی، هه‌لو، گازه، بانوج، بادرنگ.

ع: رُجُوخَة، دَوْدَاة، مَضْجَع.

وینه

له‌له

[ك: نۆكهری منداڵ به‌خه‌نوكهر.]

ف: لالا، لَله، فُره‌نگار، فُره‌ختار، فُره‌یختار،

أرامگان. (نوكهری كه‌ بچه‌ را تربیت كند.)

ع: مُؤَدَّب، مُرَبِّي.

له‌له

ك: دابه‌ر. [تلیش تیتختن به‌ شتی تیژ.]

ف: لَله، بُرش.

ع: حَزْه، فَقرَة، فُرْضَة ...

له‌له‌كهر

ك: دابه‌رین. [خه‌تختن كردنی دار به‌ شتی تیژ، بۆ نمونه:

بۆ تۆمار كردنی ژماره‌.]

ف: لَله‌كهر، بریدن. (لَله‌كهر كردن چوب برای

نگه‌داشتن حساب مثلاً.)

ع: حَزْ، فَقر، كَطَر، وَسم، قَلَم، غَلَب، تَعْلِيب، تَفْقِیر،

فُرْض.

له‌هم

ك: زك. (نانه‌له‌م) [سك]

ف: شَكَم، أَشْكَم.

ع: بَطَن.

له‌مهه

ك: ده‌م، چارترروكه، چارتروكاڤن. [كاتیكی كه‌م.

چارترروكاڤنك]

ف: زَغَنَك، دَم، چَشْم‌زَدَن.

له‌ناوچوگ

ك: ناوچوگ، به‌ریابوگ. [تیاچوگ]

ف: ازمیان‌رفته، نابودشده، نیست‌شده، بربادشده.

ع: ضائع، تالف، فانی، هالك.

له‌ناوچوون

ك: ناوچوون، به‌ریابوون، نابووون. [تیاچوون]

ف: نیست‌شدن، نابودشدن، بربادشدن، ازمیان‌رفتن.

ع: ضیاع، فناء، هلاك، تهلكه، تلف. له‌مته‌ر

[ك: چرای مدلسوار.]

ف: لَنَتَر. (چراغ آویخته)

ع: نبراس.

وینه

له‌ناج

ك: رك، قین. [رق]

ف: ویس، سته، استه، ستیز، ستیزه، ستیهش، غَرس، سكره.

ع: لَچ، عِناد، مَحَك، إِمحاك، إِلحاح. له‌نجیلز

ك: ركن، قینه‌ون، ركباز. [کین له دَل]

ف: ژکاره، ژکاره، ستیزکار، ستیزکن.

ع: لَچوج، عَنود، دَعَك، مَحَك، ماحِك. له‌نجه

ك: لاره، خه‌مه. [لاروله‌ه، ناز]

ف: گرشمه، خَرام، لَنجه، غَنج.

ع: عَشوة، غَمزة، كَعثرة، دِلال، غَنج.

له‌نگ‌کردن

ك: وِسان، مهنه‌رکردن. لادان. [وستان، مانره]

ف: ماندن، ایست‌کردن، لَنگ‌کردن.

ع: تَوَقَّف، مَكث، لَبث.

له‌نگه‌ر

[ك: زنجیری سر به قولاپ بز وستانی کشتی. (رهك:

لنگه‌ری کشتی.)]

ف: لَنگَر. (لَنگَر کشتی مثلاً.)

ع: مِرِساء، اَنجَر، اَنجَرَة.

وینه

له‌نگه‌رگا

ك: مهنه‌رگا. [چینگه‌ری لنگه‌رگرتنی کشتی.]

ف: لَنگَرگاه، ایستگاه. (جای ایستادن کشتی)

ع: جُون، مَرَقا، مِیناء، مَرسی.

له‌نگه‌ری

[ك: ده‌فریگی گلینه له تمشت ده‌پیت.]

ف: لَنگَری. (ظرفی است گلی شبیه به طشت.)

ع: طَسَّة.

له‌واسه

ك: له‌پ، له‌پان. [به‌ری دست یا بنی پی.]

ف: هَنَبَك، كَچَك. (كف دست یا كف پا)

ع: كَف، اَحْمَص، راحة.

له‌واش

[ك: جوړه نانیکه. (نانی له‌واش)]

ف: لَواش. (نان لَواش)

ع: لَواش.

له‌واشه

ك: لَوچكه، لَوشكه. [نامرازکی تایستی نالبنده كه

ده‌سی به‌کسی پی ده‌بستیت.]

ف: لَواشه، لَویشه، لَویشن، لَویش، لَباشه،

لَبیشه، لَبیشن، لَباشن، لَبییش.

ع: زَیار. عِکاس.

وینه

له‌وان

[ك: له‌بان (جزره قامیشكه حسیری ئه‌ستوری لی دروست

ده‌کمن و به‌بره‌کی ده‌تین: «کرمپۆ».]

ف: کُخ، کوخ، لُخ، لوخ، بَلاج، هیرون، کولان.

(قسمتی از نی است که از آن حصیر کلفت

می‌بافند و ثمر آن «کرمپۆ» می‌باشد.)

ع: اَسَل، حَلَاء.

له‌وج

ك: گه‌رج. [لاژگ، نغام («گرجولرج» پیکره‌به‌کار

ده‌هیرت.)]

ف: گـیج ... («گرجولرج» با هم استعمال

می‌شوند.)

ع: اهُوج، اَحَق، غَبِي.

له‌وجه

ك: له‌رس. [له‌پی ئه‌ستور.]

ف: ئوچه، لُفچه، لُفج، لُفج، لُپ. (لب سطر)

ع: جَحْفَلَة، مِشْفَرَة، مِقْمَة، مَرْمَة، مَنَسَر، شَفَه ...

له‌وج

ك: ته‌خته. [ده‌پ]

ف: تخته.

ع: لوح، لَوْحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌له (ته‌ته‌یه‌كه كه له قوتابخانه ئه‌لفریتی

له‌سر ده‌نوسن تا منداڵ بیخورتیت.)]

ف: پَلمه، تَخْتَه. (لوحه‌ای که در مدرسه روی

آن الفبا می‌نویسند تا اطفال بخوانند.)

ع: سَبَق، لَوْحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌پ‌ش (له‌و ته‌ته‌یه‌ی كه له قوتابخانه

راهیتانی له‌سر ده‌نوسن.)]

ف: تَنگ، تَخْتَه. (تخته‌ای که در مدرسه روی

آن مَشَق کنند.)

ع: لَوْحَة.

له‌ودوا

ك: نه‌سا. (من روم نه‌سا هات.) [پاشان، درای نه‌و]

ف: آن‌گاه، پس از این.

ع: بَعْدَ ذَلِكَ.

له‌وده

ك: گه‌رج. تیتالباز. [گیل. گالتهمار]

ف: ئوده، لاده. تیتالباز.

ع: اَبَلَه، اَحَق، مَرَّاح، مُسْتَسْخِر.

له‌وز

ك: گفته، رته، واته. [لهمز، گوشتار]

ف: گُفته، گُفتار.

ع: لُفْظ، قَوْل، كَلَام.

له‌وزه‌له‌بین

ك: گزشه‌گه‌لور. [جورت‌نالو، جروت‌بادامی بن گردن.]

ف: کوشک، گوشکان، اَرم، اَرمَان.

ع: لَوَزَن، غُذْبَن.

وینه—زوان‌بووکه‌له (۳)

له‌وزینه

ك: له‌بزینه. [جزره شیرینه‌که.]

ف: ئوزینه، گوزینه، جَوَزینه.

ع: لَوَزْنَة، لَوَزْنَج.

له‌وی

ك: له‌پ. [لوی ئه‌ستور یا لوی گیانداران.]

ف: لُنج، لُفج، لُفج، لُفچه، ئوچه، لُپ. (لب سطر

یا لب حیوانات)

ع: جَحْفَلَة، فِطِيسَة، خَطَم، بِرطیل، مِشْفَر، مَنَسَر.

مَقَمَّة، مَرَمَّة، شَقَّة.

لهوس

ك: گوب. [نارویی گوب.]

ف: بَیج، لَنبوس. (اندرون گونه)

ع: باطنُ الخَدَّ.

لهوساوه

ك: له روه ختو. [لهو كاتره]

ف: از آن هنگام.

ع: مُد، مُنْد.

لهوس شویره وكردن

[ك: لَچ شَوِر كرده.]

ف: لوجه آویختن، لَفچه فروهشتن.

ع: بَرطَمَة، قَبَرطَم.

لهولتو

[ك: لاولار: گولتیکه.]

ف: خَو، سَن، سَرَنَد، سَپان، سابود، تویج،

بویچه، پیچک، لولاو.

ع: عَشَقَة، عَصَب، عَصَب، لَبَلاب.

وَنه

لهولتوه

ك: نه جامه، لهولمده. [لاولاره: نامرازی لیتك قایم كردنی

درگا و پمبیره.]

ف: لولاو، لولاوه، اَنجامه، آهَن جامه.

ع: طَرَف، مُفَصَّلَة

وَنه—نه نجاه

لهولتوه

[ك: لهو تهره نوره، لهویره]

ف: از آن سو، زان سو.

ع: مِن ذلِكَ الجَانِب.

لهولموه—لهولتوه

لهون

ك: جَزَر. (به هیچ لهونی داناكاسی.) [شینوه، شینواز]

ف: جور، گونه.

ع: وَجِه، طَوَر، طَرِيق، نَوَن.

لهوه

ك: له نوره. [لهو شته، لهو كسه]

ف: از آن.

ع: مِنْه، عَنه.

لهوه

ك: له نوره. [له نوره شته، له نوره كسه]

ف: از آن.

ع: مِنْه، عَنه.

لهوهو

ك: چدرا، نائف، گیا. [خواردن منی ناژهن.]

ف: چَرا، گیاه.

ع: رعی.

لهوهو

ك: چدراگا، نائفجار، گیاجار. [لهویرگه، جی لهویر]

ف: چَراگاه، علفزار.

ع: مَرعی، مَسَرَح.

لهوهوایش

ك: چدرائن. [ناژهل برده دشت بز گیاهواردن.]

ف: چَرائندن.

ع: سَرَح، تَسَرِیح، اِرِعاء.

لهوهویران

ك: لهویرین، چهرین. [لهویران، نائف خواردنی ناژهل.]

ف: چَریدن، بَرْموز خوردن.

ع: سَرَح، سَرُوح، رعی، رِعايَة، اِرِعاء.

لهوهویرین—لهوهویران

لهوهن

ك: جَنه، قَلاش. [سوزانی، قعبه]

ف: نَوَتند، جَنده، قَلاش، کینال، کوچه گرد، کیفال.

دوره گرد.

ع: قحبة... .

لهجه

ك: زوان، وتار. [شیرازی ناخوتن.]

ف: زبان، گُفتار.

ع: تَلْفُظ، تَكَلُّم، لَهْجَة.

لهيلاج

[ك: قوماریازنك بویه لیهاو و بناویانگ.]

ف: لیلاج. (قماربازی بوده زیردست که معروف

است.)

ع: لَجَلَج.

لهيلاج

ك: ئیلَاج، سەردەسیر. [کرستان]

ف: بیلاق، ایلاق، ئیلَاج، سردسیر.

ع: مَقِیظ، مَصِیف، صُرود.

لهيله دؤنی

ك: بەدنا. [اژنی مالانگري]

ف: بدنام، بدرفتار. (زن هرزه‌گود)

ع: لَعْنَة، مَهْتَوَكَة.

لهينه

ك: له نهينه، نهينه. [لورن]

ف: آنجا، در آنجا.

ع: ثَم، في ثَم.

لهينهو

ك: له نهينور. [لورره]

ف: از آنجا.

ع: مِنْ ثَم.

لهيه كه رېوون

ك: جیاوه‌بوون. گیانیه‌كه‌فتن، خراو به یه‌ك وتن.

[لینک‌جیاوونوره، لهیه‌ک‌چوران، بریوونیه‌ک، مشوم]

ف: ازهم‌گسیخته‌شدن، ازهم‌جدا شدن،

ازهم‌پاشیدن. به جان هم افتادن، به هم‌بدگفتن.

ع: اِنْفِکَاك، اِنْحِلَال، اِنْفِصَال، تَفَرُّق. تَنَازُع، تَشَاثُم...

لهيه كه بمردان

ك: جیاوه کردن. [لهیه‌ک‌جیاکردنوره]

ف: از هم‌گسیختن، از هم جدا کردن، از هم

پاشیدن.

ع: حَلّ، فَصْل، تَفْکِیک، تَفْرِیق.

لهيه كه بمردان

ك: گیانیه‌كه‌نستن. [بەردانه‌یه‌ك، به‌گزیه‌ك‌داکردن]

ف: به جان هم انداختن.

ع: تَحْرِیک، تَهْرِیش، تَوْرِیش، تَحْرِیش.

لهيه كه دان

ك: یه‌ل‌دان، تیل‌دان. [پنکوره‌ل‌کاندن، شیراندن، روخاندن]

ف: به هم‌پیوستن. ازهم‌پاشیدن، ازهم‌گسیختن.

ع: وَصَل، فَصْل، حَلّ، هَدَم، تَخْرِیب، تَشْوِیش.

لهيه كه دانه‌وه

ك: واپسی کردن، پیرو کردن، سەرنج‌دان. [لینک‌دانه‌وه]

ف: رسیدگی کردن، وارسسی نمودن،

کنج‌کاوی کردن، درست‌جویی.

ع: تَعَمُّق، تَأَمُّل، تَفَوُّر، تَفْکُر، تَحْقِیق، تَفْخُص.

تَطْبِیق.

لهيه كه ده‌رچوون

ك: سازان. [لهیه‌ک‌ده‌رنه‌چوون، سازان]

ف: سازش کردن، ساختن.

ع: تَصَالُح، خُتَارُج، مُصَالَحَة.

لهيه كه كهفتن

ك: كهفتن‌له‌یه‌ک‌ترین، لهیه‌ک‌تر‌كهفتن. [لهیه‌ک‌کووتن،

لهیه‌ک‌دان]

ف: کوس، کوست، کوستن، تَنه‌زدن، نَت‌زدن،

پهلوزدن، به هم خوردن.

ع: مُلَاطَمَة، مُلَاخَمَة، مُصَادَمَة، تَلَاطُم، تَصَادُم، اصْطِدَام.
لی

[ک: پاشگر نکه. (وشی رتزلینانه که له فارسی و عربییدا

نیه.)] (بابلی، بابلی، کاکهلی، ناغله و ...)

ف: حرف اعزاز است که در فارسی و عربی وجود ندارد. («بابلی»... یعنی: پدر محبوب و ...)
ع: ...
لی

ک: تلیتیگ، شلیتیگ، فلیتیگ. [پلیشاره، تلیقاره،

فلیقاره]

ف: له، له شده.

ع: مُهَرَا، مُنْمُوك، مُنْسَحِق.
لی

ک: له نهر. (لی نای.) [لنی، لهر]

ف: ازیش، از او. (از او نمی آید.)

ع: مِنْه. (لایتائی منه)

لیقهت

ک: شایسه گی. حنهر. پلویا. [شایسته یی، لیهاتوی،

لیرشاهی]

ف: شایستگی، برازندگی، درخوری، سزاواری، هنر.

ع: لیاقة، جَدَارَة، اِسْتِعْدَاد. اِسْتِحْقَاق، قَفِيَّة، قَابِلِيَّة.

لیبایی

ک: جل، پزاشک، بدرگ. [جلوبرگ]

ف: جَنْدَر، جامه، رخت، برگ، پوشاک، پوشش، پوشیدنی.

ع: لِبَاس، دِثَار، كِسْوَة، لِبَس. زِي.

لیتبریان

ک: بریان، بچریان، لیتبریان. [پچران، بران]

ف: گسیختن، گسیخته شدن، بریدن، بریده شدن.

ع: اِنْفِكَاك، اِنْقِطَاع.
لیتبریان

ک: ناماده برون. [لیبران، تهیار برون، بریاره دان]

ف: آماده شدن.

ع: تَهَيُّو، عَزَم، قَطَع، جَزَم.
لیتبرین

ک: برین. [پچرین]

ف: بریدن.

ع: قَطَع، فَطَم، فَصَم.
لیتبرین

ک: زور، ته ستم. [ستم، دسرتیزی (زوت کردنی مانی کسیتک.)]

ف: بریدن، ستم. (حق کسی را بریدن)

ع: ظَلَم، غَصَب، تَعَدَّى.
لیتبرون

ک: له دس چرون. [بییشیرون له شتیک، له دس

دەرچرون]

ف: رفتن، گسیخته شدن.

ع: اِنْتِفَاء، اِنْسِلَاب، اِنْتِزَاع.
لیتبرون

ک: تلیقیان، فلیقیان، شلیقیان. [پلیشانوه، تلیقانهوه]

ف: له شدن.

ع: اِنْسِحَاق، اِنْمِهَاك، تَهَرَّى.
لیتبرونهوه

ک: دس خالی برون. [ناسود برون، له کول کردنهوه]

ف: رستن، رستگار شدن.

ع: نَجَاة، خَلَاص، فَرَاغ.

لینبونهوه

ك: جیابونهوه، كنیانهوه. [ههلكفران، جودابونهوه (بۆ]

نمونه: جیابونهوهی خوری له پیست. [

ف: باز شدن، جدا شدن. (جدا شدن پشیم از

پوست مثلاً.

ع: تَفْسُخ.

لینبونهوه

ك: دههاتن. خیزریان. [هاتنهدر. درهچون]

ف: در آمدن. بر آمدن.

ع: خُرُوج. صُدُور.

لینبونهوه

ك: بهن بردن. [لی گهربون]

ف: بند شدن.

ع: أَخَذَ، جَزَّ.

لیپ - شه پۆل

لیپ - لیپه

لیبان

ك: لیبان، كه فرهژ، پر. [كه فرهژ، لیوان]

ف: لَبَاب، لَب ریز، سرشار، پُر، لَمَالَم، مالا مال.

ع: طَفَان، جَمَان، مُمْتَلِئ، فَائِض، نَهْدَان.

لیبانلیپ

ك: پرپر، لیبانلچ، كه فرهژ. [لیوانلیو، سرپرژ]

ف: لَبَاب، لَمَالَم، مالا مال، لَب ریز، سرشار،

پُر پُر.

ع: طَفَان، جَمَان، نَهْدَان، ذِی سَق، فَائِض، مُمْتَلِئ،

مُتَلَفِّق. طَفَاف، طَلَف، فَهَق، نُهَوْد، قَلَسَان، قَیْضَان.

لیپو - شه پۆل

لیپه

ك: كه فرهژ. [كه فرهژ، سرپرژ]

ف: لَب ریز، سرشار.

ع: دَسَق، فَهَق، طَلَف، نُهَوْد، قَلَسَان، قَیْضَان.

لیقه

ك: هه ژگاو، چلیار. [فریوار]

ف: لَجَن، خَلَاش، خَلِیش، خَلَاب، گلاب.

ع: وَحَل، رَدَقَة، ضَوِیطة، رَخْرَاح.

لیچال

[ك: مرپا، دژشار]

ف: لیچار، ریچار، ریچال.

ع: مُرَبَّا، مُدْبَس.

لینچوون

ك: ده لَژن، ده لیان، لیتکیان. [لیتکان، تیرایی دادان]

ف: تراویدن، چكیدن.

ع: تَرَشَّح، تَقَطَّر.

لینچوون

ك: لیتکردن. [لیتکچوون، هارچەشنی]

ف: گزایییدن، مانند شدن.

ع: شَبَاهَة، مَثُول. تَمَثَّل، تَشَبُّه.

لیخن

ك: لینج. [لیچن]

ف: لَیْز، خَلَمِین، خَلَم آلود.

ع: لَزَج، ذَو لَعَاب.

لینخوین

ك: خۆزین، دنگ کردن. [بیریدا بردن، تیتخوین]

ف: واندن.

ع: سَوَق، حَدَو، نَهَم، نَهیم، إِثْغَار، رَجَر، رَعَق. (به)

لینخوین

ك: هه ژشه کردن. [گهژین، گهژشه کردن]

ف: توپیدن.

ع: تَهْدید، تَرغیب، رَجَر، نَهْنَهَة.

لیدن

لک: کوتان، کوتائن، زهرپائن، مالتین، وهشائن. [کوتاندن،

پیاکیشان، تیسرواندن]

ف: زدن.

ع: ضَرْب، لَخَف، طَعْن، لَطَأ.

لیدان

لک: کوتائن، تهقائن. [تَهْقِیْطِیْتان (وهك: لیدمگادان).]

ف: زدن. (زدن در مثلاً.)

ع: قَرَع، نَقِی.

لیدان

لک: هلدان. [بلندکردن و دامزواندن (وهك: لیدانی

چادر).]

ف: زدن. (زدن خیمه مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَصَب، تَخْیِیم.

لیدان

لک: دان. [له رویار پیرینوه. (وهك: له ناودان).]

ف: زدن. (زدن به آب مثلاً.)

ع: ضَرْب، سَبَح.

لیدان

لک: پف کردن. [فورپاکردن و دهنگ لیدموهیتان. (وهك:

لیدانی شهپوور).]

ف: زدن. (شپیپور زدن مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَفَخ، نَقَر.

لیدهر

لک: بزهن، دسره‌شین، جه‌نگی. [کَمِیْک که لیددها، کوتهر،

نازا]

ف: بَزَن، سَلَحْشور، جَنگی، جَنگجو، رُزْمی.

ع: ضَرْب، بَاسِل، مَحْرَاب، شُجَاع.

لیدهریه‌رین

لک: ده‌پیه‌رین، لیه‌یه‌تالین. [هه‌لکوتانه‌سهر،

لیراستیورنوه]

ف: درپرییدن، توپییدن، پرخاش‌کردن،

ازجلودرآمدن.

ع: سَطَو، ظَهْوَر، خُرُوج، اِنْدِرَاء، اِنْفِجَار، اِطْلَاع،

تَبْکُل، فَجَاءة، صَوْلَة. (صَالَ عَلَیْه، ظَهَرَ عَلَیْه، خَرَجَ

عَلَیْه، فَجَأَ عَلَیْه.)

لیرگ

[لک: لیر: زیکی پانکه‌لی سهرینست.]

ف: ایر، گهیر، بُشْتَر، بُشْتَرَم، بُشْتَرَم.

ع: شَرَى، بَنَاتُ اللَّیْلِ.

لیرگدار

[لک: لیردار، لیردورکودور.]

ف: گهیری، بُشْتَرَى.

ع: شَرَى، اَلْمَصِیْبُ بِالشَّرَى.

لیره

[لک: سکمی ناتورن. هه‌روه‌ها: یه‌کمی پارهی هندی ولات.

(وهك: لیری ینگیزی یا لیری تورکی).]

ف: لیره. (لیره‌ی انگلیسی یا لیره‌ی ترکی)

ع: لیره، لیرا.

لیرگ

لک: تیشک، تال، لۆ، لا، ستونه. (لیرگ گوریس یا رۆجیار

مه‌سه‌له‌ن.) [تیرۆژ، تیشک. گشته‌ک، بنی رتسراو.]

ف: تار، رشته، ستونه.

ع: سَبَک، قُوَّة، شُعَاع، هَيُول^۱.

لیژم

لک: لیته، همرگار. [قورار]

ف: خَلَاب، گَلَاب، گَلَابِه.

ع: ضَوِیْطَة، وَدَعَة، رَخْرَاح.

۱- لیرگ، لیرگ رۆجیار، تیشک، ستونه = ستونه = شُعَاع،

هَيُول - تال، لۆ، لا، لیرگ گوریس = تار، رشته = سَبَک، قُوَّة.

لیزم

ك: لیزمه، ره‌میله، لاسامه. [ریژنه، شست]

ف: باران تَند.

ع: هَطِل، هاطِل.

لیزماو

ك: لافار، لاسامه، چَلپار. [سیلار، قورار]

ف: فَر، لاختیز، لوشاره، مَنجَلاب.

ع: سَیل، زاعِب، رَدَغَه.

لیزمه-لیزم

لیز

ك: خَز، تون، خوئِس، سه‌ره‌رخوار، سه‌ری‌ره‌رخوار.

[سری‌ره‌ژیر]

ف: لیز، سرازیر، سَراشیب.

ع: حَدر، حَدر، حادور، حَدرآ، رَاق، رَاق، مَزَلَه،

مَزَلَه، مَزَلَجَه.

لیزایی

ك: خزایی، توننه، سه‌ره‌رخواره، سه‌ری‌ره‌رخواره، لاپال.

[سری‌رخواره]

ف: لیزی، سَرازیری، سَراشیبی.

ع: مُنَحِر، مُنَحِض، مَزَلَه، مَزَلَجَه، مَزَلَه، رُحَلُوفَه.

لیزه‌ویبون

ك: قلمه‌ویبون، رژیان. [قلپ‌ویبونه، رژیان]

ف: سَرازیر شدن، ریخته‌شدن.

ع: تَجَحِّي، تَحَدَّر، سُكُوب، اِنْصِیَاب.

لیزه‌ودان

ك: قلمه‌ودان، رژیان. [قلپ‌کردنره، رژیان]

ف: سَرازیر کردن، ریختن.

ع: جَخُو، مَنَب، سَكَب.

لیسانه‌وه

لیستن

لیستنه‌وه

ك: لیستن، لیسانه‌وه، لیستنه‌وه. [لستنه‌وه]

ف: لشتن، لیسیدن، ورساخیدن.

ع: لَس، لَسَد، لَحَس، لَهَس، لَدَس، لَجَد، لَطَع، لَمَص،

فَحَس، سَلَت، لَعَق، لَعُوق، تَحَسِّي، تَثْمُل، لَمَط.

لیسه

[ك: مالمی برودین. (بردیگی خپ و لورسه که سواخی پی

ساف ده‌کن.)]

ف: آنداو، مَهره. (سنگ گرد و املسی که اندود

را با آن صاف کنند.)

ع: صُبَارَه، مِصْقَلَه، مِصْقَل.

لیسه

ك: شانه، ماله. [خیشك (تمختمیه‌کی پانه که بز رتک‌کردنی

زوی کیتراو ده‌یست به گاره.)]

ف: لیسه، خاک‌کش. (تخته‌ای است پهن که

برای تسویه‌ی شخم به گاو می‌بندند.)

ع: جاروفَه، مُشَط، مِسَوَاة.

لیسه‌تن

ك: لسه‌س‌ده‌هاروردن. (به زَر) [زروت‌کردن،

لده‌ست‌ده‌یتان]

ف: گرفتَن، اُزدست‌در آوردن.

ع: اِسْتِلَاب، اِبْتِزَان.

لیسین-لیستنه‌وه

لیستنه‌وه-لیستنه‌وه

لیشمه-پردو

لیف

ك: پورشال. [تریكل و لفکی دار خورما. (وله: لیفی

خورما.)]

ف: پریچه. (لیف خرما مثلاً.)

ع: لیف.

لیف

ل: پَنخَهف، سَهَرخَهف. [لِفَه، پَنخَهفِ نَارَتِیَخَرَاو.]

ف: دَوَاج، نَهالی، شادیچه.

ع: لِحَاف، مِلْحَفَة، دِشَار، دِفَاء، لِفَاع، رِداء.
لیفکه

ل: دَفْلُوك، گُوشَه. [لِفَكَه (گُوشَهی شَوِیْرَه کَرای مِیَزَر).]

ف: لِفَه، گُوشَه. (گُوشَهی عَمَامَه کِه آویختَه می‌کنند.)

ع: سِبط، عَذِیة، تَحْتَ الحَنَك، ذَنْبُ العِمَامَة، طُرَة.

لیفکه ← قَوَچَه سَوْرانی [دَشَمیه‌ی کَرَماییه] [کَرَمایی است].
لیفه

ل: کیسه سارن. [لِفَکَه (لِفَکَی سَرَتاش).]

ف: لِفَه. (کیسه سابون سلمانی)

ع: لِفَة.

لیفه‌ی جَوَلایی

ل: فِلَچَه، گَزِگَچَه. [فِرَچَه (فِلَچَی جَوَلایی).]

ف: سَمَه، سَمَر، لِف، بَتَارَه، بَشَنجَه، غَرَواشَه، غَرَاوش.

ع: شَوَکَة الحَائِك.

وینَه ← هَلَه

لیتی

ل: نَمُود. [لِیَقوویق] (گُوشَی لِیچ و چَرچ و لَی).

ف: نَشَت، نَرَم.

ع: غَضِن.

لیقوویان

ل: لِیکَه‌فَتَن، پَرَتَش‌یوون. [لِیَقوویان، تَوشی به‌لایوون]

ف: شَکِستَه شَدَن، وَرَش‌کِست شَدَن، گَدا شَدَن، پَرِیشان شَدَن.

ع: بَوط، اِفْتِقَار.

لیفه

ل: (پَرزَه و رِشالی نَاو مَهرَه‌کَف).]

ف: پُرز، لِیقَه، لِیفَه. (لِیقَه‌ی دَوَات)

ع: لِیقَة، بُوَمَة، مَرشَقَة، کُرَسَقَة، کُرَسُوقَة.
لیک

ل: دَه‌مَار، نَاودَه‌م. [لِیق (وَه‌ل) ناری دَه‌می مَرَوَظ یا نَمِپ].]

ف: گَلِیز، لَیِر، یَفِج، خَلْشَک. (لُعَاب دَهَن انسان یا اسب مثلاً.)

ع: رِیق، نَعَم، بُزاق، بُساق، بُصاق، رُضاب، لُعَاب، رُوال، رِیال، مُجَاج.

لینکردن

ل: شَوَن‌خِستَن، سَه‌خِستَن، تِیبه‌رِدان، لَی‌بَه‌رَه‌لَا‌کَرَدَن.

[رَه‌ا‌کَرَدَن و بَد‌ا‌وَا‌دَا نَارَدَن. (وَه‌ل) بَه‌رَه‌لَا‌کَرَدَنی تاجی بَز]

گرتی کَمَر‌تَش‌ک. [

ف: دَنبَال فَرَس‌تادَن، رَه‌ا‌کَرَدَن. (تَا‌زِی را مَثلاً

دَنبَال خَر‌گُوش رَه‌ا‌کَرَدَن.)

ع: اِتِّبَاع، اِر‌سَال، تَقْفِیَة.

لینکردن

ل: بَه‌شَوَن‌ا‌پَرِوین، تِیبه‌رِیوون، شَوَن‌کَه‌فَتَن. [بَه‌شَوَند‌ا‌چِوون،

دَوَا‌کَوتَن (وَه‌ل رُوش‌تَنی تاجی بَه‌ دَوای نِیچِیدَا).]

ف: دَنبَال کَرَدَن، دَنبَال رَفَتَن. (رَفَتَن تَا‌زِی مَثلاً بَه

دَنبَال شَکَا‌ر.)

ع: تَتَّع، تَقْفِی، تَعْقِیب.

لینکردن

ل: پَش‌ت‌کَرَدَن، زِین‌کَرَدَن، بَا‌ر‌کَرَدَن. [لَمَعَر پَش‌ت‌دَانان.

(وَه‌ل) زِین‌کَرَدَنی نَمِپ].]

ف: بَستَن، زِین‌کَرَدَن، بَا‌ر‌کَرَدَن. (زِین بَه‌ اسب

کَرَدَن مَثلاً.)

ع: اِسْرَاج، حَمَل، تَحْمِیل.

لینکردن

ك: لینچون، دهك برون. [لینکچون، هارشیوایی]

ف: مانستن، مانند بودن.

ع: تشابه، تماثل، تشاکل، تضاهي.

لینکردن

ك: لینچین. [بیش کردن له شتیک]

ف: بَریدن، گسیختن، بازداشتن. گرفتن.

ع: منع، نزع، سلب، ثقی، غوق.

لینکردنوه

ك: جیاوه کردن، پاک کردن. [جیاکردنوه]

ف: باز کردن، جدا کردن. پاک کردن.

ع: قشر، شذب، قلف، حَسر، فصع.

لیکن

ك: ده‌ماری. [لیقن، لیکاری]

ف: لیبرن، گلیزن، خُششکن.

ع: ماج، بَراق، بَساق، بَصاق، لَعام، رَوَال، رَسال،

لیکنفتگ

ك: لیقنومیگ، پریشان، لاکه‌فته، لیکه‌فته. [په‌ککوتور،

لیقرومار

ف: افتاده، فلک‌زده، پریشان.

ع: بائط، مُفْتَر، مُضْطَر.

لیکنفتگ

ك: لاکه‌فته، زورنگیر، گوشه‌گیر. [لینکوته، په‌ککوته]

ف: فگار، افگار، افتاده، زمین‌گیر، گوشه‌گیر.

ع: مَنَارُض، مَنزَوِي، عاجز.

لینکفتن

ك: لیقنومیان، پریشان‌که‌فتن. [لیقرومان، توروشی به‌لا

برون

ف: افتاده‌شدن، فلک‌زده‌شدن، بی‌نواگشتن.

ع: بَوط، اِتْقَار.

لینکه‌فتن

ك: به‌رکه‌فتن، به‌ش‌که‌فتن. [به‌رکوتن، به‌ش‌پندران]

ف: بخش افتادن، زون شدن.

ع: نُصیب، حَصَّة، سَهْم، حَظ، قِسْمَة. رَسَد.

لینکه‌فتن

ك: کم کردن، لی‌کم برون. [لی‌کم‌پورنوه، لی‌داورین]

ف: کم شدن، کمبود داشتن.

ع: نَقص، كَسر. (نُخَالَة)

لینکه‌فتن

ك: له‌یك‌که‌فتن. [له‌یك‌کوتن، به‌ریك‌کوتن،

شان‌له‌یك‌اندان]

ف: کوس، کوست، کوستن، لَت زدن، تنه‌زدن،

پهلوزدن.

ع: لَمَح، لَطَم، مُلَاطَمَة، صَدَم، مُصَادَمَة.

لینکیشان

ك: لینیان، کیشان. (که‌ریکی لی‌کیشا). [لینان،

سوارکردنی نیز له می:]

ف: کشیدن، کشاندن، گُشنی‌دادن.

ع: اِنزَاء، اِیْدَاق.

لینگوپیان

ك: گوریان، جوپیان. [لینیکچون، لینشوان]

ف: رَمَز‌کیدن، گوهریدن.

ع: اِشْتِبَاه، اِتْبَاس.

لیلق

ك: لینج، لیخن. [لینچ (دهك) گزشتی لری لینج که پتو

نبوویت.]

ف: خُلمگین. (گوشت لاغر لیز مثلاً که سفت

نشده باشد.)

ع: لَزَج.

لیلووپه

ل: لیلرفه. [لیلرفه: گوینکه.]

ف: لیلویر، لیلویرل، لیلوفر، نیلوفر، نیلویرل، نیلوفر، نیلویرل، نیلیر، آبو، آبرو، آبرود، ورتاج.

ع: نیلوفر، لیلوفر، کَرَنبُ الماء.

وینه

لیلووپه - لیلووپه

لیله‌نگ

[ل: خم، هیش: بری گیاه که خام و بنی پی شین ده‌کن.]

ف: سندوس، نیلنگ، نیله، لیلنگ، نیل.

ع: نیلج، نیل، لیلج، لیلنج.

لین

ل: تاز، ناساف، تاریک. [شلو، تلخ]

ف: تار، تیره. راود. ناصاف.

ع: کدر، عکر، مُغَبِر، مَغشوش.

لیلاو

ل: هدرگار، لستار، لیله. [قورار، ناری لین.]

ف: گلاب، خلاب.

ع: رَییکه، طفیل، آجن، رمد، عکر.

لیلاوی

ل: تدم، تاریکی. [لینایی]

ف: تم، تیرگی.

ع: غُشوة، غُشاوة، غُشیة، غُشایة. رمد.

لینل بوون چاو

ل: تاریلبوون چار. [لازابوونی بینایی]

ف: تارشدن چشم، سستشدن بینایی.

ع: سَمَازیر.

لینل بوون هموا

ل: تاریلبوون ناسمان. [رهشبوونی هموا]

ف: تاریکشدن هوا، ابرناکشدن آسمان.

ع: غیم.

لیله

ل: لینار، لمت. [قورار]

ف: گلابه، خلابه.

ع: مَیج، عکر، طفیل، رَییکه.

لیم

ل: له من. [ژ من، ل من]

ف: ازیم، از من.

ع: مَی، عَی.

لیمو

[ل: میوه‌کی زرده.]

ف: لیمو.

ع: لیمون

لی‌نکا

ل: ناکه‌فیتته‌سهری، ناروی به شونیا. [ناکوتته دوی،

ناروات به دوایدا (وه: تایی بز کمرتشک.)]

ف: دنبال‌نمی‌کند، دنبال‌نمی‌رود. (تازی

خرگوش را مثلاً.)

ع: لایَعَقَبُهُ.

لینج

ل: لینخ، لیلخ، ملتن، ملتاری. [لیچق، لنج، لچق]

ف: لیز، لغزان، خُلم‌آلود، چسپان.

ع: لَرج، لَرج. ذو لُهاب.

لینچاو

ل: چلکار. [پاشاروی جل‌شزدن.]

ف: پَساب، پَسابه، پَساوه.

ع: مُواصَة، غُسلَة.

لینجی

ل: ملت. [لیچقی، لنجی]

ف: لیزی، خُلم، چسپندگی.

۱- دوو وشه‌ی عمرمی له په‌راویژدا زیاده‌کراوه، که

به‌داخمره بزم نه‌خوینرایوه. (ر - ر)

ع: لُؤجَة. لُؤقَة، لُعب.

لینی

ك: گورز، دماژ. [دسمز، هزگر]

ف: رام، تاراس، دست آموز.

ع: رُؤوم، ذُلُول، آف، مالوف، ألوف، مانوس، أنیس.

لینی

ك: مالی، خانه گی. [کوی]

ف: خانگی.

ع: أهلي، داجن.

لَیْشَیان

ك: سهرنیان، کولتن. [لَیْشان، خستنه سر شاگر. (وهك]

لَیْشانی چِشت. [

ف: بار کردن، پُختن. (آش مثلاً).

ع: طَبخ.

لَیْشَیان

ك: لَیْکِشَیان. (کهره کی لَیْشیا). [لَیْشان، سوارکردنی نیر

له می.]

ف: کشاندن.

ع: انْزاء، ایداق.

لَیْشَیان

ك: بار کردن. (باره کی نیا له کهره که). [بار خستنه سر

پشت.]

ف: بار کردن.

ع: حَمَل.

لَیْو

ك: لَیج. [لَیج]

ف: لَب، لَو، لَچ، لَنج.

ع: شَفه.

لَیْواریان

ك: زَیْوار، قهراخ، کهنار، کهناره، زَیْواره. [لَیْواره]

ف: لَبه، شَل، ازار، ایزاره.

ع: اطار. حَرْف، حافَة، حاجن.

لَیْواره—لَیْوار

لَیْوان

ك: ناروهری. [پهرداخ]

ف: لیوان، آب خوری.

ع: مَشْرِیَة، طاس، لَیْوان.

وینه

لَیْوه

ك: ف: شَیْتی، لَیْهاتن. [نَخوْشی فِیداری. همره ها:

همرده یی بون، کله لیلی بون.]

ف: نَیْدَلان، دیوانگی.

ع: هَمَز، صَرع، لَم، جُنُون، هَذیان.

لَیْوه

ك: هاته. ورکه. خوریه. [خفتره، لَیْدانی دل.]

ف: خار خار. نیرنود. اندیشه.

ع: حُطُور، دَغْدَغَة، هَجَس، وَجَس، هَسهاس.

هاجس، واجس، حَدِيثُ النَّفْس.

لَیْوه شَیان

ك: تَیْوه شَیان. (وهشیا له کله پوره که، وهشیا له نانه که.)

[تَیْهر بون]

ف: افتادن. (افتاد توی اسباب خانه، افتاد به

خوردن نان.)

ع: غَارَة. اِشْتِغال.

لَیْویک

ك: فِیدار، شَیت. [خوردار. همرده یی، کله لیلی]

ف: دیوکلوج، نَیْدَلان دار، دیوانه.

ع: خَیْل، نَمیم، مَصْرُوع، مَجْنُون، مَلْعُوم، مَهْمُوز.

لَیْویان

دیوانه‌شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَان، اِصْطِرَاع. صَرْع، هَمَز، خَبَل،

لَمَم، جُنُون.

لیه بوون

ك: لی بوون، تلیقیانهوه. [پلیشانوه، فلیقانهوه]

ف: له‌شدن.

ع: قَهَرِي، اِنْسِحَاق، اِنْهَكَ.

ك: لیتهان. گهوج بوون. شیت برون. [فی گرتن. گیل بوون.

كه‌للهی بوون]

ف: دیوکلوج شدن، نیدلان شدن. دیوانه‌شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَان، اِصْطِرَاع، جُنُون، لَمَم، صَرْع.

لیویان

ك: خوریان، هاتن به دلا، ورکیان، وتدی دهرورنی. (لیویا به

دلنا). [خمتره کردنی دل، لیدانی دل.]

ف: نیرنود.

ع: هَجَس، وَجَس، خُطُور، اِلْقَاء، اِلْهَام، وَحْي.

لیویان

ك: چلیان، دورس بوون. [لوان، راستهاتن، چونسر]

ف: پیش رفت.

ع: تَسْیَر، اِمْكَان.

لیتهانگ

ك: قُزْجَاخ، خهیرا، زرنگ، کاری. [لیتهاتو، چالاک، کارا]

ف: زرنگ، چابک، چالاک، کاری، کارکن، کارآمد.

ع: كَافٍ، فَعَال.

لیتهانگ

ك: شیت، فی سهرداگ، لیویاگ. [كه‌للهی، همردهی، فیدار]

ف: دیوانه، نیدلان زده.

ع: مَصْرُوع، مَلْمُوم، مَهْمُوز.

لیتهان

ك: خهیرابوون، قُزْجَاخ بوون، کاری بوون، قُزْجَاخی، زرنگی،

توانین. [لیتهاتو بوون، چالاک بوون، کارابوون]

ف: زرنگی، چابکی، توانایی.

ع: كَفَايَةُ، قُدْرَةُ، طَاقَةُ، فَعَالِيَّةُ.

لیتهان

ك: لیویان، فی سهردان، شیت بوون. [فیدار بوون.

كه‌للهی بوون، همردهی بوون]

ف: بیخود شدن، ازخود رفتن، نیدلان شدن،

م

لک: هه‌سی، هه‌ه‌ویوون، دوروسی، دوروس بیوون.

(مای‌ه‌ارده‌و). [خستی، خست‌بوونه‌و (و‌لک: ما‌ه‌اتنه‌وی دۆ‌خوا...)]

ف: خسی. درستی، درست‌شدن. (قوام آمدن دو‌غیا مثلاً.)

ع: قوام، نظام، صلوح.
ها.

لک: ریتسا، جیه‌ما. [واوشتا، به‌جیتما. (کرداری رابردوه‌و بۆ کسی سییمی تالک.)]

ف: ماند، ایستاد، جاماند. (فعل ماضی مفرد است.)

ع: بقی، تَأَخَّرَ، قَصُرَ، وَقَفَ، مَكَثَ، تَوَقَّفَ، تَمَكَّثَ.
هات

لک: بیته‌نگ. [وست، وسکت]
ف: مات، بی‌صدا، خاموش.

ع: ساکت، صامت.
هات

لک: ماق، سه‌راسیمه، ده‌مق. ویتسه، بۆسه. [سرگردان، سرسوپمار]

ف: مات، پتخ، آندزوا، خُلاوه، آسیمه، سراسیمه.

م

لک: من. [نیشانی کسی یه‌کمه: دستم، دستی من.]
ف: م، من. (علامت متکلم است: دَسْتَم، دست من.)

ع: ی، انا. (یَدِ)
ها

لک: می، ده‌ل، ماچه. [میینه، میچکه]
ف: ماده، مایه، ماچه.

ع: اُنْشِ، مُؤَثَّ.
ها

لک: شاخ، کیف. [زود، شاخی‌لورس (شاخیک که له ببرد پین‌ه‌اتوره.)]

ف: شاخ، شخ، کوه. (کوهی که از سنگ تشکیل شده باشد.)

ع: طُور، طُود، صَخْرَة.
ها

لک: مهر، کونا، که‌له‌لان. [کونی برنه‌کیتی و مهره‌کیتی.]
ف: غال، غار، سوراخ. (لانه‌ی بزو گوسفند کوهی)

ع: غار، مَغَارَة، رَیْبَة.
ها

ع: مَبْهُوت، مَدْمُوش، حَيْرَان، مُتَحَيِّر، مُتَوَقِّف.
مُتَفَكِّر، مُتَأَمِّل.

مات

[ك: لهجوره كورتني شاه ياري شترغدا.]

ف: مات. (بی حرکت شدن شاه در بازی شطرنج.)

ع: مات.

ماتلو

ك: مانگه شور. [ماتاب، تالعميش]

ف: ماهتاب، مهتاب، آيشم، مَهشيد.

ع: مُقَمَّر، مُقَمِّرَة، قَمَرَاء. (لَيْلَة قَمَرَاء)

ماتلو

[ك: نامرازيكي ناگريازيه.]

ف: مهتاب، ماهتاب. (يكی از اسباب آتشبازی است.)

ع: ...

ماتلوان

[ك: مانگی تريفدار. (ناوی نافرئيسه.)]

ف: ماه تابان، مه تابان. (اسم زن هم هست.)

ع: مَهتابان.

ماتبوون

ك: يئدنگ بوون. دهمق بوون. [وسكتبوون. سرسورمان]

ف: مات شدن، بی صدا شدن. سراسیمه شدن.

ع: سَكُوت. بَهِت، تَحْيِير.

ماتدان

ك: يئدنگبوون. [خوماتدان، چركه له خوبرين]

ف: مات زدن، بی صدا شدن.

ع: سَكُوت، صُمُوت.

ماتلن

ك: يئكار، په ككه فتنگ، ريساگ. قه تيز. داماگ، يئچاره،

دسه پاپه. [چارپوران. په ككورتور. دامار]

ف: بَيُوس، بيكار، وامانده. نرمانده، فرومانده.

ع: مُعْطَل. مُنْتَظَر، مُتَرَصِّد.

ماتمه

ك: شيرون، پرسه. [تازيباري، تازيباري]

ف: سوگ، ماتم.

ع: عَزَاء، مَاتَم.

ماتنی

ك: مات بوون، يئدنگ بوون. سراسيمه بوون، ماتی.

[وسكتبوون. سرسارچوون]

ف: ماتی، مات شدن. بی صدا شدن. پتخیدن،

سراسیمه شدن.

ع: سَكُوت. بَهِت، أُلُومَة، حيرة.

(ماتيك) ← **ماتتات**

ماچ

[ك: رامروس، رامروسان]

ف: ماچ، بوسه، خوش، بوس.

ع: لَثم، لَثْمَة، قَبْلَة، قُبْلَة. اِسْتِلام، اِسْتِلام، بَوس،

بُوسَة.

ماچوموچ

[ك: ماچماچين (ماچ کردن و لستنره.)]

ف: چپچاپ، بوس ولوس، بوس وكنار. (بوسيدن

و ليسيدن)

ع: ثَلَاث، مَلَاثْمَة، مُعَانَقَة، مُطَاعْمَة، مُفَاعْمَة، تَفَاعُم،

بَوس.

ماچه

ك: ما. [ميچكه، مينينه]

ف: ماده، مایه، ماچه.

ع: اُنْثى، مَوْت.

ماچه نولاج

ل: ماکمر. [دپله کمر]

ف: آتان، ماده‌الآغ، ماچه‌الآغ.

ع: حمارة، آتان.

ماخولیا

[ل: نمخوشینکه.]

ف: ماخولیا، خولیا، خُلولیا، مالیخ، مالیخولیا.

ع: ملانخولیا.

ماد

ل: کورد. [ناریکی لمیترینی کورد. (له نتموهی مادی

کوری یا پسی کوری نوحن.)]

ف: ماد، مد، کرد. (اولاد ماد پسر یا پت پسر نوح

هستند.)

ع: ماد، مادا، مد، کُرد.

ماده

ل: مایه، قوماش، گمرهمر. [مالک، بنهرت (نعمی شتیکی

لریتلیدیت و مانوهی بمره بسراره.)]

ف: کیو، کیود، کیوده، مایه، واده، گوهر.

ع: مائدة، ماهیة، میولی، أصل، جوهَر. (ما یترکبُ

منه الشئی و یقوم به.)

ماده

ل: لک، دمهَل. [لور، دومهَل]

ف: لُک، غُر، چخس، گره، دژپیل، دُنْبیل، چنغر،

بناوَر.

ع: سَلْعَة، غُدَّة. دُمَل، دُمَل، حَبَن، خُراج.

ماده

[ل: رفیدی نان پیژدهان.]

ف: کابوک، کابُک، بوک، کُمایوک، دَم‌کُنی، رَفیده.

ع: کِمادة، رَفیده.

ماده

ل: دَل، گدگ. [گده]

ف: یَمینه، خورا کدان.

ع: مَعْدَة، مَعْدَة.

ماده‌ریه‌چه

[ل: جَژره دروونیک که راسی درزه‌کان به تمقلتی گموره و

بچروکی یلک‌لدوای یلک ده‌دورن.]

ف: مادر بچه. (قسمتی از خیاطی است که

راسته‌ی درزها یکی بزرگ و یکی کوچک

می‌دوزند.)

ع: ...

ماده‌رزا

[ل: سروشتی، خَورسک]

ف: مادرزاد، مادرزا.

ع: فِطری، جِبَلی، خَلقی.

ماده‌رمه‌رده

ل: شلیقی‌گد. [گنیر (وله شروتی که له نارمه

گنیت.)]

ف: پوله، مان‌مُرده. (هندوانه مثلاً که درون آن

ضایع شده باشد.)

ع: عَجَی.

هَلر

ل: حدف. [گیانداریکی خَشوکی ژارداره.]

ف: مار، خالْم.

ع: آیم، طَل، طَلع، صِل، حَضِب، حَنْش، عَناء، حَیة،

قَرَزَة، قَرَزان، کُعبان، حَقَاث، لاهَة، خِشاش، شُجاع،

عَرِبْد، عِسوَدَة، اَسوَد، اَرَقَم، اَبْشَر.

وَننه

هَلرانگاز

[ل: مار پیژدهار، مارگسترو]

ف: مارگزیده.

ع: لدیف، مَدوغ.

ماراو

ك: هات، نامه. [بمخت]

ف: ماراب، آمد، شگون.

ع: اقبال، هیاط.

مارپیچ

[ك: پیچزكه، پیچپیچزكه، مارپچی]

ف: مارپیچ.

ع: حَلَزُونِي.

وینه

مارتووله

ك: بهچكه مار. [تورلمار]

ف: مارتوله، ماربچه، بچه مار.

ع: حَرِيش، عُثْمَان.

مارتووله

ك: كرم. [جانسورنکی خزوكی بچورك. (وهك: كرمی

گنده.)]

ف: كرم. (كرم معده)

ع: نُود.

مارتووله ← **مارمزووك**

مارچینه

[ك: گیاهكه.]

ف: مارچویه، تارچویه، مارگیاه.

ع: جُنْجُل، هِلْيُون.

وینه

مارستان

ك: خسه خانه. [نخزشخانه.]

ف: مارستان، بیمارستان، خسته خانه.

ع: مَصْح، مارستان.

مارقه شیشا

[ك: بره یکی بناربانگه.]

ف: مَرَقَشیشا. (سنگی است معروف.)

ع: مَرَقَشیشا.

مارگیر

[ك: مارگر: كسیك كه مار ده گزیت.]

ف: مارگیر، مارافسا، مارافسای، مارافسان،

مارافسار.

ع: حُوء.

مارمسی

[ك: جزره ماسیكه له مار ده چیت.]

ف: مارماهی.

ع: حَرِيت، جَرِي، جُنْكِ، أَنْقَلِيس، خَنْكَلِيس.

مارمزووك

ك: مارتووله. [مارمیلک]

ف: مارمولك، ماتوزنگ.

ع: وَكَل.

مارو

ك: نارچار چدرمگ. [قشان، تومیل سپی]

ف: سفید پیشانی.

ع: أَقَرَع، أَشْدَخ، أَغَر.

ماره

ك: په پره نی، هاسه ری، هارجتی، شوردان، ژن خواست.

[هارجورتی]

ف: پیوندی، همسری، شوهر دادن، زن گرفتن.

ع: نِكَاح، اَزْدِوَاج، وَصَلَة، عَقْد، مُزَاوَجَة.

ماره

ك: راوكه، رامه. [هیلکیمك كه ده یغنه ژنر مریشك تا

هر لو جیگمیدا هیلکه بكات.]

ف: رامك. (تخمی كه زیر مرغ گذارند تا همانجا

تخم گذارد.)

ع: مهده، مهذاة.

ماره‌پرین

ك: په‌یوه‌ی كردن، هارسه‌ری كردن. هارسه‌ركردن،

هارجفت كردن، په‌یوه‌ن كردن. [ژن كړنه حه‌لائی پیاو.

همره‌ها: دیاری كردنی ماردی.]

ف: پیوتندكردن، همسركردن، جفت‌كردن،

زن كردن، شوهر كردن، كابين بستن، مهربریدن.

ع: عقد، انكاح، تزویج.

ماره‌یی

ك: كارین، سیاق. [ماره‌پانه: ثوبی ژنی لمر ماره

ده‌كرت.]

ف: كابين، كاوین، مهریه.

ع: صِداق، سیاق، عُقر، مَهر، شَهر، حِباء، حَبْوة.

مارین

ك: شكائتن. [شكائندن، لست‌كردن، رود كردن (وشه‌یه‌کی

گزرانیه.)]

ف: شكستن، شكائندن. (گورانی است.)

ع: كُسر.

مازگ

[ك: مازور]

ف: ماز، مازگ، مازو، مازون.

ع: عَفَص، مازوج.

مازینه**مازماز** ← به‌ران**مازور** ← مازوول**مازوول**

ك: لابریاگ، له‌كاربوگ. [لابراو، كار به‌دمستی لمركار

لابراو.]

ف: ژبه‌ییده، برداشته‌شده، بركنار‌شده،

خانه‌نشین.

ع: مَعزول، مَرْفوع، مَمْنوع.

مازوولی

ك: له‌كاربوون، بیکاربوون، بیکاری. [لابران،

لمسركارلابران.]

ف: ژبه‌ییدگی، ازكارشدن، بیکاری، بیکارشدن،

كنارگرفتن، كناره‌گیری.

ع: انْعزال، تَنْحِي.

مازوولی‌كیش

ك: بیکاری‌كیش. [اكسینك كه پاش لمسركارلابرانی

كاربدمستینك په‌یوه‌ندی به‌گرمی دمیتیتوه.)]

ف: ژبه‌ییده‌گش، بیکاری‌گش. (کسی‌که در

معزولی کاردار، مودت را از دست ندهد.)

ع: رَفِيقُ الْعُزْلَةِ.

مازه

ك: مازی، پشت. [لمسر رانوه تا شان له‌داوه. همروها:

برپره‌ی پشت.]

ف: مازه، مازو، مازن، پشت.

ع: صُلب.

مازی

ك: گرزشته، بگردگ، له‌مه‌ویر، نه‌وا. [رابردور]

ف: گذشته، پیش.

ع: ماضی، ماز، قَبْلُ.

مازی ← مازه**ماس**

[ك: ماست (دز و شیر ده‌کولتین ده‌یته ماست.)]

ف: ماست، جفراست. (دوغ را با شیر می‌پزند

ماست می‌شود.)

ع: قَرِي، حَقِین، رُوب، راثِب، مَطاط، خاشِر، صامِت،

حَچِیمة، مَهدوم، لَبَن حامِض.

ماس

ك: پدنام، په‌شام، پا، تهنه‌نك. [پنهم]

ف: ماس، آماس، آماه، باد.

ع: وَدَم، اِنْتِلاخ، تَنْفُخ، تَخْرُب...
ماسلو

لک: دږ. (دږی نه ښیځي) [ماستار (دږی نه ژغروي).]

ف: دوع، ماستاب. (دوع نازده)

ع: رائب، مَخِيض.

ماسلو

لک: ماسی. [ماسا، ماسز]

ف: ماسی، پرویز.

ع: سَمَك، نون، حوت.

ماسی قوراج

[لک: ماستی نار خيگه.]

ف: ماست خيگ.

ع: حَقْن.

ماسريشم

[لک: سرشي له ماسی گپړاؤ.]

ف: يَلَم، سَبِلَت، سريشم ماسی، سريشم.

ع: ثَرَط، غِرَاء، غِرَاء السَمَك.

ماسکه

لک: کلار به غريجن. [دماامک، ماسک]

ف: ساخته‌رو، روي ساختيگی.

ع: مَسْخَرَة، وَجْه مُسْتَعَار، وَجْه اِسْتِعَارِي.

ماسکه ش

لک: دمويټ، جاکه‌ش. [بی‌تامروس، گپړواؤ]

ف: ماست‌کش، جاکش، کُش‌کش.

ع: دَيُوْث، قَوَاد.

ماسی کیسه

[لک: ماستی نار لیکپړاؤ.]

ف: لور، ماست کیسه، ماست چکیده.

ع: رُوْبَة الكيس.

ماسوله

لک: مرخه‌ک. [مساړه، ماسولکمی جولایی. (نامرازیکی

جولاییه.)]

ف: ماسوره، ماشوره، زاغوته، جغرسنه،

جغرسنه، لیسنه، لوله. (افزار جولاهی است.)

ع: كُبَّة، مَكَب، اُنْبُوْة.

وینه

ماسه

لک: مل، ملت. زېغ، ریغ. [رمل، ریخ، لم (لمی نرغ).]

ف: ماسه، ریگ. (ریگ نرغ)

ع: رَمَل، رَغَام. (رَمَل نَاعِم)

ماسه

لک: کفت، ملت. [لار، تورواؤ، لیته]

ف: ماسه، خَره.

ع: مَلَقْمَة.

ماسی

لک: ماسار. [ماسا، ماسز]

ف: ماهی، پرویز، بَخش.

ع: سَمَك، حوت، نون، ماهی.

ماسی سؤل

لک: ماسی سؤلخوا. [ماسی خوټکړاوی وشکوه‌کړاؤ.]

ف: ماهی شور، ماهی نمک‌سود.

ع: صَبْر، سَنَمُور.

ماسی فروش

[لک: کسټیک که پیشی ماسی فرشته.]

ف: ماهی فروش.

ع: سَمَاك.

ماسیگیر

[لک: کسټیک که راوه‌ماسی ده‌کات.]

ف: ماهی‌گیر.

ع: عَرَكِي، سَمَاك.

ماسیگیره ← **ماسیه‌وچنه**

ماسيله

[ك: گياندارنگي ماسي ناسايه كه له خانوري شينداردا
دوځي.]

ف: ماهيچه. (جانوري است شبيه به ماهي كه
در خان هاي مرطوب پيدا مي شود.)

ع: سُمِيكاه.

ماشين

ك: په نه مين، په شام هاروډن، باكړدن، ته شنه كړدن، هه لائن.

[نارسان]

ف: آماسيدن، آماهيډن، آماليدن، پَناميدن،
برآمدن، بادكړدن، آماس آوردن.

ع: تَوْرَم، تَخْرُب، تَنْفُخ، اِنْتِلاخ، اِسْمِقاد، اِصْمِكاك.
ماسي نه يزه دار

[ك: شير ماسي: جوړه ماسيه كه.]

ف: ماهي نه يزه دار.

ع: سيف.

وينه (۲)

ماسيه وچنه

ك: ماسيگر، زيبارله. [ماسيگره: بالنده يه كه.]

ف: ماهي گير، ماهي خوار.

ع: رُمُج، نورس.

وينه - زيقوله

ماش

[ك: دانو ټوليه كه.]

ف: ماش.

ع: رَن، لَش، مَج، ماش.

ماش

[ك: چنډ دارك دهغه بهر نيسي ناش همتا خوشحال

نه كورته ناري.]

ف: ماش. (چند چوبي در جلو ناو آسپا قرار

دهند كه آشغال ميان ناو نيفتد.)

ع: ماسِگه، اخِذه.

ماش

ك: پهنګ، ويسان، مهنر. [ارامستاني نارو

زړه ټپاني.]

ف: ايست، ايستادن. (ايستادن آب و زورآور

شدن آن)

ع: قوم، رُكود، تراكُم. اجتماع.

ماشان

ك: گهړانن، دس ماشانن. [دست گيړان بړ دوزينه ي

شيتل.]

ف: بَرَنج، گردانډن، دست گردانډن.

ع: مَلَش، تَعْيِيث، تَجَسُّس.

ماشقه

ك: يار، دلبر. [گراري، دوستي مينه.]

ف: آهوړ، ريكا، تاز، يار، دلبر، دلارام.

ع: مَعْشوقه، مَحْبُوبه.

ماش كړدن

ك: په ننگه خوړدن، ويسان، مهن كړدن، مهنر كړدن.

[پنځه خوړدنه (وستان و زړه ټپاني نارو.)]

ف: ايستادن، ايست كړدن. (ايستادن و زورآور

شدن آب)

ع: قوم، رُكود، مَكث، تراكُم.

ماشه

ك: سپه، پا. [په لپيټكه (وهك: په لپيټكي تفنگ.)]

ف: ماشه، پا. (كومه لپك تفنگ مثلاً)

ع: ضامنه.

وينه (۳)

ماشه - ګلږ

ماشين

ك: ماكينه، مه كينه، مه نګنه. [كومه لپك پارچه و نامراز

كه بړ نه بېاداني كارك بيه كړه بهسراون.]

ف: ماشین، ماکینه.

ع: ماکنه.

ماشین

[ک: ماشین، پیشتی ماش]

ف: آش ماش.

ع: طَبِیخُ العاش، مَرِیْقُ العاش.

ماشین

ک: قه‌تار. (قه‌تار ریگه‌ناسن) [شمس‌نده‌فر]

ف: ماشین، قطار.

ع: قاطِرَة.

ماشین ← ماشان

ماشینه‌وه

ک: مالیینه‌وه، گرده‌کردن. [به‌تواری کز‌کردن‌وه و بردن،

گسل‌لیدن.]

ف: گرد کردن.

ع: فَرَج، لَمْ، فَنَو، جَمَع.

مانه‌ته

[ک: مانفتا، گیابی (کرمیکسی بچورو که له به‌رگیتیکی

«کا» بیندایه که مپی ده‌مخوات و ده‌میت.)]

ف: پَریچه. (کرمی است کوچک توی غلافی از

کاه و خاشاک که گوسفند می‌خورد می‌میرد.)

ع: سُرْقَة.

وینه

ملق ← واق

مقوقول

ک: گهره. [بهریز، شک‌زار]

ف: بزرگ، بزرگوار، آبرومند.

ع: شَرِیف، کَرِیم، أَصِیل، عَظِیمُ الشَّان.

ماتوول

ک: دانش‌په‌سن، دان‌په‌سن، زان‌په‌سن، عه‌قل‌په‌سن،

عاق‌په‌سن. [گو‌نجا، نه‌وی ناویز پمندی ده‌کات.]

ف: دانسته، پَسَنَدیده، دانش پَسَنَد، دان‌پَسَنَد،

خَرَد پَسَنَد.

ع: مَعْقُول.

ملکان

ک: کزناکان، لاته‌کان. [کزی «ما» به و «ک» بی‌نیشانی

ناسراوی خوار‌ته سر، راته: جیگه‌گه‌لی بزنه‌کیزی و

مپی‌کیزی.]

ف: غالها، سوراخها، لاته‌ها. (جمع «ما» است به

انصمام کاف عهد به معنی جای بز و گوسفند

کوهی است.)

ع: غِران، زَبِیبات.

ملکه‌ر

ک: ماچه‌نولاخ. [دپله‌کمر]

ف: آتان، ماده‌خَر، ماچه‌ألاغ.

ع: عَانَة، حِمَارَة، سَكِیْنَة، أَتَان.

ملکینه ← ماشین

ملکه

[ک: ماره. (کرداری رابرد‌وه.)]

ف: مانده. (فعل ماضی است.)

ع: بَقِی.

مالک

ک: خارن. [خارن، خودان، خنور]

ف: خداوند، دارا، دارنده.

ع: مَالِک، صَاحِب.

مالقوس

ک: خوگ، ماچه‌خوگ، ده‌له‌خوگ. [بغازی می.]

ف: خوگ، ماچه‌خوگ، ماده‌خوگ.

ع: خَنْزِیرَة.

مالیوسکه

ک: شروش، هه‌لاتن، به‌ره‌ره‌بون. [شورینه‌واری دار یا

قامچی له‌لشدا.]

ف: شمش، برآمدگی، برآمدن. (جای چوب یا شلاق بر بدن)

ع: حَبَار، حَبِط، عَجَب، وَرَم، نُتُوهُ.
مال

ل: دارایی. [شتی تابیتی کسیتک]

ف: مال، دارایی.

ع: مال، ثروة، مَكْنَة، مَكْنَة، نَشَب، مَمْلُوك، عَقَار.
مال

ل: خان، خانور، هُودِه، سَرا، ثَوَاق، ثَوَاق، وَصَاق. [خانه: جنگی ژانی خیزان]

ف: خان، خانه، خَن، خون، خونه، اُربیتا. سرا، سرای، کُد، کُده، ساختمان، نشیمنگاه.

ع: بَیت. دار، مَسْکَن. بِناء، بُنیان.
مال

ل: چاروا. [چارپن، بارمیر]

ف: مال، چارپا، چاروا، مال سواری.

ع: خَیل، مَرکَب، مَرکُوب.
مال

ل: ژن. خیزان. (مالان نه له مالا). [دایکی منالدهکان]

خارخیزان]

ف: زن، همسر، خانواده.

ع: رُوجَة. عیال، اُربیتَة، اهل البیت.
مال

ل: مالشت، مالین. (مشتومال) [دست پیدا هیتان به توژم]

ف: مالش، چلاندن، چلانیدن. (مشت مال)

ع: دَلک.

مال

ل: مَزَل. [دروجای ژماره. (بژ غمونه: نژ دروجای سیته.)]

ف: تَزیدِه. (یعنی حاصل جذر، مثلاً ۹ مال ۳ است.)

ع: مال، مَجْدُور.
مالات

ل: مالیات، گیاندار، چوارپا. [ناژدل، دولت]

ف: دام، جاندار.

ع: نَعَم، ماشیَة، حیوان. اَغنام، دَوَاب، مَواشِی، اَنعام، مالات.

مالاتن ← مالین
مالاوا

ل: خانه‌نارا! [بدوزعا! مالان!]

ف: خانه‌آباد!

ع: مَاجُورین، جَزاکم الله
مال‌برین

ل: دزی. [مالپن، دزی له مالان]

ف: دزدی، خانه بُریدن.

ع: سَرَقَة، اسْتِراق.
مال‌بشکین

[ل: مال‌بشکین: گران له مالان بژ شیتک]

ف: خانه‌جویی، گنج‌کاو.

ع: قَحْص، تَفْحُص، تَجَسُّس.
مال‌تلاسانی

ل: باله‌خانه. [ژور له نه‌ژمی سره‌وی مالدا. (بعارخر)]

ف: بَشْکَم، پَرِبَار، پَرِبَارِه، پَرِواره، پَرِبَال، پَرِباله، بالاخانه. (خانه‌ی تابستانی)

ع: غُرْفَة.
مالداري

ل: دنیاداری، مال‌گردوکردن. [گردو‌کزی، دست‌پیته‌گرتن، کیه‌بانویی]

ف: کوايش، قَنَدجش، تَرُوھش، آمَرغ، کَوَاليدن،
قَنَدجيدن، تَرُوھيدن، تَرُوْميدن، آمَرغيدن،
آندوختن، مال داری، خانه داری.

ع: اِثراء، اِقتِصاد، تَقْتير. (عِلْمُ اِدارَةِ البیت)
مال سواری

ک: چاروا، پاکیش. [باربر، چواری]
ف: مال سواری، چارپا، پاکش.

ع: مَرکَب، مَرکوب.
مالشت

ک: مَالین، مَالِین، مَشْتومال. [دست پندا هینان به
توژم.]

ف: مالش، مالیدن، مالاندن، چلاندن، مُشتن.
ع: دَلک، دَعک.
مال تهیه ک

ک: مارمال، هابهش. [برابش، نیکمال]
ف: آنباز، همباز، بَرخور، هم بَخش.

ع: شَریک، شَفیع، جَمْعُ المال.
مالو منال

ک: خِیزان. [خارخیزان، خِیزانی مال]
ف: خانه و بچه.

ع: عَلاقَة، عائِلَة، عِیْلَة، آل، أَهْل البیت.
مالو منال

ک: دارایی. [سامان]
ف: دارایی، کالاوسود.

ع: مال و مَال.
ماله

ک: لیسِه. [نامرازی قور و چیمغنتز لوس کردن. (مالی
قورکاری).]

ف: بَرز، سَرز، مَرزه، ماله، آندایه، آنداوه. (ماله ی
بنایی)

ع: مَسِیْقَة، مَسِیْقَة، مَسوَاة، مِلطاط، مَالِج، مَالِج،
مالجَة، مَالِج، مَالِج
وینِه
ماله

ک: لیسِه. [خِشک (خِشکی جوتیار) که شیوهردی پی
تخت ده کن.]

ف: هَبْد، هَبْد، بَزَن، مازو، فِه، گَرَا، بَنکَن، بَتکَن،
خاکش، زنجیر، ماله. (ماله ی بزرگران)

ع: شَوَف، مِدْمَة، مِشَقَن، مِمَسَحَة، مِمَسَة، مِمَلَقَة،
مَنَاسَة.
ماله

[ک: (نخوشینیکی ژنی دو گیانه له «مغیله» ده میت).]
ف: علتی است که زن حامله را عارض می شود
شبیه به بادژ «مغیله».

ع: ...
ماله بیتان

[ک: (یاره کی تایبته که به چو ده کرت به لام «چوزان»
نیه).]

ف: ریگ بازی. بازی مخصوصی است که آن هم
با ریگ بازی می شود و آن غیر از «چوزان» است.

ع: ...
ماله بوکن

ک: سیخ. [دیوارپی دزان که دیواری پی کون ده کن.].
ف: پُشنَگ، پُشنَگ، سیخ. (سیخ دزدان که با آن
دیوار را سوراخ می کنند).

ع: کَال، مَثَب.
ماله هنگ

ک: شان، هَنگه مال. [شانه هنگرین]
ف: شان، شانه، خانه زنبور...

ع: نُخروب، کُوارَة، مِشوارَة.
وینِه - شان

ماله‌ی جۆلایی

ك: فلجه، به‌تاره. [نامرازتکه جۆلا نیشاستی پی دسارت

به پارچدا.]

ف: سمه، سَمَر، بَتاره....

ع: فُرشته.

مالی

ك: خانه‌کی، لینی. [کوی، رام]

ف: خانگی.

ع: أهلي، داجن، آلوف، آنیس، مانوس.

مالیات

ك: میری، سالیانه، باج. [پارهدیک که میری له هاولاتیانی

دمیتیت.]

ف: سا، ساو، باژ، باج، گزیت، سالیان.

ع: جِبَايَة، مَجْبِي، وَضِيعَة، حَضْرِيَة، اِتاوَة، نَجْوِي،

خراج، میری، جَزِيَة.

مالیات

ك: مالآت، گیاندار، چارپا. [ناژول، دهوتت]

ف: دام، جاندار، چارپا.

ع: حَيَوَان، اَنْعَام، اَغْنَام، مَواشِي، ذِوَابَة، مالآت.

مالین

ك: ساوین. [نارین، تینه‌تسارین]

ف: مالیدن، آندودن، ساییدن.

ع: تَلَطِیخ.

مالین

ك: پاکه‌کردن، لابرَدن. [رامالین: پاک‌کردنره به گسگ ر

ره‌ره و...]

ف: رُفَتَن، رُوْفَتَن.

ع: كَسَح.

مالین

ك: مالان، مالشدان، چلان، شیلان. [لاوین، ساوین.

[دست‌پیتاده‌یتان به توژم. هیره‌ها: سورنوه.]

ف: مالیدن، مالاندن، مالش‌دادن، مُشتَن، چلاندن.

ساییدن.

ع: دَلَك، دَعَك، تَلْبِید.

مالین

ك: کوتان، کوتائن، لیدان. (چیتیکم پسا مالی.)

[پیاکیشان]

ف: زدن. (چوبی به او زدم.)

ع: ضَرْب، صَك.

مالین

ك: برین، پیتان، پیتائن. [دارشتن، له قالدان (خشت‌مال:]

خشت‌داریت.)]

ف: زدن، مالیدن، بُریدن. (خشت مال، خشت

زن...)

ع: ضَرْب.

مالینه‌وه

ك: ماشینره، گرده‌وکردن. [به تهاوی کوکردنوه و بردن،

گسک لیدان]

ف: گرد کردن.

ع: جَمْع، نَزَح، قَنَو، نَم.

ماها

ك: دایلنه‌نه، نده‌گه‌ره. [دایره‌گه‌ره]

ف: مادر‌بزرگ، مادونه.

ع: أَعْلَى جَذَة.

مامان

[ك: یاریده‌میری دایک له زاندا.]

ف: ماما، مامک، ماماچه، ماناف، پازاچ.

ع: قَابِلَة، مُؤَدَّة، دایه.

مامانه‌گنجی

ك: خول، خول‌خواردن. [باره‌خولی: سورپانه‌وه به دوری

خُودا.

ف: چرخیدن، چرخ زدن، چرخ خوردن، گنج خوردن.

ع: دُور، دُوران، استِدَارَة.
مامانی

[ک: کاری مامان.]

ف: مامانی، پازاچی.

ع: ...
هامر

[ک: کهرگ، مرشک]

ف: مُرغ، کُورگ، خواگ، ماکیان. (ماده مُرغ)

ع: دُجاجة.

وینده - جوجه نه

مامش

ک: قوروقه پ، بینه نگ. [سکت، وسکتبورن]

ف: خُموش، خُموشی، خاموشی.

ع: سُکوت، صُموت، وُجُوم.

مامو

ک: برای بارک، نامۆ. [مام، نابۆ]

ف: اَوُز، اَفُزَر، عمو، برادر پدر.

ع: عَمّ، صَنو، صِنو، اَخُ الآب.

مامؤزا

ک: نامؤزا، نامؤزاگ. [کورمام، کپمام]

ف: عمو زاده. (پسر عمو، دختر عمو)

ع: وَلَدُ الْعَمِّ. (ابنُ الْعَمِّ، بِنْتُ الْعَمِّ)

مامؤسا

ک: نوسا. (مامؤنوسا) [فیرکیر]

ف: اُسْتا، اُسْتاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.

ماموونه

ک: شیره خوشیَلْک. [شیره گیاهی خورْیَلْک که بۆ دهرمان دهیْت.]

ف: مَحموده، سَقْمونیا.

ع: سَقْمونیا.

مامیران

[ک: جۆره زهرده چیریکی لینجه.]

ف: مامیران. (قسمتی از زرده چوبه است که چسپندگی دارد.)

ع: بَلَلَة الْخَطَاطِيف، شَجَرَة الْخَطَاطِيف، عُرُوقُ الصَّفَر.
مامیران درکای دهم گیران.

ک: قوروقه پ کردن. [قوروقه پ ناردی جز، وسکتبورن (نیدیزمه).]

ف: دهن بستن، قُتَوَانَسْتَن دَهَن باز کردن. (کتابه است.)

ع: سُکوت، صُموت، وُجُوم.

مامیز

ک: نه قیزه. [مامزه: ناسنیکي چقلداره له پشت پاژنه]

چه که ده نرت بۆ لینخورینی نَسپ.]

ف: مَهمیز، مَخیز، نَخیز، فُخیز.

ع: شَوَکَة، مَنخَس، مَنخاس، مَنخان، میخان، مهمان.

مهمز

وینده - سَنگَه (۲) / مَهمیز (۲)

مان

ک: تۆز، پیش، قین، گدی. [گه، پی داپمئاندن و نریشتن.]

ف: تور، تول، خُشَم، گُی.

ع: سُکوت، وُجُوم، مَسو، حُرُون، ضَغْن، غَیظ.

مان

ک: مه نر کردن، دانیشتن، وِیسان. [وستان، مانوه]

ف: ماندن، ایست کردن.

ع: وُقُوف، عُكُوف، حُكُوف، مَكُث، عَكْف، لُبْث، لُبَاث،
لُبَيْثَة، اِحْتَاء، تَوَقَّف، تَعَكَّف، تَلَبُّث، اِعْتِكَاف.

مان

ل: بورن. [ببردوام ژيان و تيانمچرون، خاياندن]

ف: نيوساد، بود، بودن، ماندن، پاييدن، پايبندي،
پايداري، زيبستن.

ع: دوام، ديمومه، بقاء، سَرمَد.

مان

ل: نيمه. (مالِمان) [هي نيمه. (نیشانی کسی یه کمی

کزیه.)]

ف: مان، ما. (علامت متکلم مع الغير است:

خانه مان، خانه ی ما)

ع: نا، نحن. (بَيْثَنَا)

مان

ل: نارمال. (نه سپار مال: خانومانی دا به یه کا.)

[کله یه یی نارمال (په پوره) به تنیا به کار ناچیت.])

ف: مان، مانه. (اسباب خانه: خانه و مانه اش را

به هم زد، تنها استعمال نمی شود.)

ع: اثاثیة، اثاث البيت.

مان

[ل: (له کوردیدا نیشانی چارگه، وک: کیشمان و

درومان، واته: کیشمان و دروین، دهرانیّت نیشانی شرتن و

جینگش بیت. وک: نیشتمان، واته: شرتنی دانیشتن. به لام له

فارسیدا نیشانی برکاره: «ساختمان» و «رسمان» واته:

سازگراو و رتسراو.])

ف: در کردی علامت مصدر است، «کیشمان

درومان» یعنی: کشیدن، دوختن. به علامت مکان

هم استعمال می شود «نیشتمان» یعنی: جای

نشستن، اما در فارسی علامت مفعول است:

ساختمان، ریسمان، یعنی: ساخته شده،

ریسیده شده.

مانا

ل: چه، خوازه، گوزاره، مانعا، ویر. [واتا]

ف: آرش، چم، خواسته.

ع: معنی، فحوی، مغزی، مدلول، معراض، فحواء.

مانع

ل: بهرگیر، دسگیر، پاگیر، داینه گیر، قزرت، نه تل.

[لمپهر]

ف: مَس، خَشکاب، پاگیر، پاگیره، پابند، جلوگیر،

بازدارنده.

ع: مانع، رادع، عائق، حِظار، حَظار، مَحذور.

مانعا

مان کردن

ل: پیش کردن، قین کردن. گه ی گرتن. [پی: داچماندن و

نهریشتن.]

ف: توریدن، تولیدن، خشم کردن. گی گرفتن.

ع: سُکُوت، وَجُوم، اِغْتِیَاض، مَسُو، حُرُون، ضَعْن.

مانگ

[ل: هدیث، مانی ناسمان.]

ف: ماه، مه، مانگ، ماس، ماج، صَبح، مَهِیر، لوخَن،

شَبِتَاب.

ع: قَمَر، غَاسِق، سَبَهار، اَبَرَص.

مانگ

ل: هدیث (یک بش له دوازده بشی سال.)]

ف: ماه. (یک بخش از دوازده بخش سال)

ع: شهر.

مانگ

ل: مانیای، شه کت. [ماندرو، مانرو]

ف: مانده، خَسته، زَده، بیخَسته، نَرمانده،

وامانده.

ع: عَمِي، عَمِي، مُعِي، طَلِیح، کَال، مَعْفُوص، مُثَخَّن،

مَوْن، مَوْن، لاغِب، عاجز.

مانگا

[ل: چِتَن]

ف: ماده گاو.

ع: بَقَرَة.

وینِه

مانگار

ل: ماگ. [مار، جِیگِر]

ف: مانده.

ع: باقی.

مانگان

ل: مانگدل. [هَدیگمل (کَوی «مانگ»)، وِل:

«سالان».]

ف: ماهیان، ماهان، ماهها. (جمع «مانگ» است،

مانند «سالان».)

ع: شُهور، اَشْهُر.

مانگانه

[ل: نَو موروچیدی سی رَزْ جارِیک ده رِیت.]

ف: ماهاته، ماهیانه، ماهوار، ماهواره، مَهوره.

ع: شَهْرَة، مَشاَهَرَة، مُهالَة، رَزَقَة.

مانگ تازه

ل: مانگ یدِ کَشوه، داسه مانگ، مانگ نوی. [هَدی تازِه

که کواندیه.]

ف: ماه نو، ماه تازه، ماه یکشنبه.

ع: هلال.

ویندی هیه.

مانگ چوارده

[ل: هَدی شوی چوارده، مانگی پر]

ف: خار، پَر ماه، ماه چهارده.

ع: بَدَر، جِیل.

مانگگیران

[ل: تاریکبرونی مانگ کاتیک زوی ناهینت تیشکی

خزری بگاتی.]

ف: ماه گرفت.

ع: خُسوف.

وینِه

مانگ نوی «مانگ تازه

مانگور

ل: مدنگز، گوره کدیشک. [قدیره، گوره کچ]

ف: هیرسا، دُختر مانده.

ع: شِریکَة، نِقَلَة، عانِس، عَزَب، مَعطَرَة.

مانگه شهو

[ل: مانگاشور، تاف هَدی]

ف: آیشم، مَهِشید، مَهِتاب، ماهتاب.

ع: فُخت، مُقَمِر، لَیلَة مُقَمَرَة، لَیلَة قَمراء.

مانسکی «مانیلکی

مانگ یدِ کَشوه «مانگ تازه

مانن

ل: مانن، شه کدِت کردن. [ماندو کردن]

ف: مانده کردن، خسته کردن...

ع: اِعیاء، اِتْعاب، تَکدید....

مانن

ل: وِل، تا، جفت، جزر، چشن، نوراخت، هاوتا، هارجفت....

[مارشیر]

ف: دیس، تَنَدَس، تَنَدَسه، مانند، همتا، لَنگه.

ع: شَبِه، شَبیه، مِثْل، مَثیل، نَد، نَدید، نَظیر، نَفیش،

نَقیش.

مانیاگ

ل: مانگ، شه کدِت، خسه. [ماندو]

ف: مانده، خَسته، بَیخَسته، درمانده، رَزده،

راه رَزده، پُشَلَنگ، دَرمانده.

ع: عَی، عَیسی، مُعَیسی، عَیسان، طَلیح، مَعفوس،
مَكْظُوط، مَبْهُوط، مُثَخَّن، مُوَهَّن، مُوَهَّن، مُرْتَهَك،
لاغِب، عاجز، کال.

مانیلکی

ک: مانگی، شه که تی، خسه گی. [ماندوری]

ف: ماندگی، خستگی، بیخستگی، زردگی،
پُشَلَنگی، درماندگی، واماند، راهزدگی.

ع: عَی، نَبو، کَلوم، بُلُوح، لُغوب، طَلاحه، عِجَز، کَلال،
تَعَص، زَحَل، اِعیاء، اِرْتِهاک، اِهْتِلاک.

مانیان

ک: مانگ برین، شه که تبرین. [ماندورین]

ف: ماندن، بیخستن، خسته شدن، پُشَلَنگیدن،
زرده شدن.

ع: عَی، نَبو، کَلوم، بُلُوح، لُغوب، تَعَص، زَحَل، اِعیاء،
اِرْتِهاک، اِهْتِلاک.

ماو

ک: ماره، بهین، تز. [موردا]

ف: میانه، میان.

ع: یین، فاصله، خَلَل.

ماوت

[ک: ماهوت: پارچیده کی کولکنه.]

ف: ماهوت.

ع: جُوخ، ماهوت.

ماوت پلکه و کمر

[ک: فلچیده که پارچی ماهوتی پی پاک ده کنهوه.]

ف: لیف، سمه، ماهوت پاک کن.

ع: مَنفَض، فُرْشَة، فُرْشایَة.

وینه

ملوش

ک: تراز، نه شکنده. [منگنه]

ف: فشاز، شکنجه، خَرکمان.

ع: مَکِیس.

ملوش

ک: باخور، کونا. [کونبا، کون، بهین]

ف: بادخور، سوراخ.

ع: فُرْجَة، مَنفَذ.

ماول

ک: ماره. واده. واز، برهس. [درفت دان بز تارن.]

ف: مول. زنهار.

ع: مُهَلَة، مَجال، مَوَعِد، فاصِلَة.

ماوه ← ماول

ما هاورده ووه

ک: شیرائن. [تیکدان (رهک: شیراندنی دزخوا) هتا]

نپر دوستیت.

ف: شورانیدن، بههم زدن. (قوام آوردن دوغبا

مثلاً)

ع: تَمْرِیج، تَخْلِیط، تَقْلِیْب، تَقْوِیم.

ماهجه

ک: مایچه، مه بخوخ. [سری نالا که به شتویه کی

کوانهیی دوستی ده کن.]

ف: ماهجه، منجوق. (ماهجه ی بیرق)

ع: مِلالُ العَلَم.

ماههک

ک: سالگ. [نارانی پیست پاش کوتان دژی ناوله.

(ماده یکه به هوی ناولهوه - بز نمونه - بدی دیت.)]

ف: بُنْک. (ماده ای که از اثر آبله مثلاً تولید

می شود.)

ع: اُثَر، وَرَم.

ماهی

ک: ناگا، شارفا، مه لیکه دار، مه لاح، سدرشته دار.

[کارامه، پسېږ]

ف: آگاه، باسليقه، باسزړشته.

ع: ماهر، بارع، اړب، اړيب، مُطْلَع، مُتَدَرِّب، مُتَمَرِّن.

ماهيات

ل: مايه گډل، مډ غزگډل. [پينکاته گډل، چي بورنگل]

ف: او چيزيان.

ع: ماهيات، حقايق.

ماهيه ت

ل: مايه، مډ غز، لرماش، چه بورني. [راستيتي، چي بورن]

پينکاته سره کي. (راستيتي ره ما.)

ف: او چيزي، چيست، هستو. چگونگي.

(حقيقت نوعيه)

ع: هُويَّة، ماهيَّة، حَقِيْقَة.

مايجان

[ل: «ماهيجان»، پسته کاني گزواره، ناري نافرته.]

ف: محرف «ماهيجان» است، اسم زن.

مايچه

ل: نمرمه. (گوشه مايچه) [ماسرلکه]

ف: ماهيچه، نرمه، نرمه ي پا.

ع: عَضَلَة، عَضِيْلَة.

مايچه

[ل: گوشي کواندي. (وه: سواخي گوشه گلي حوز.)]

ف: ماهيچه. (اندود زواياي حوض مثلاً.)

ع: مُنْعَرَج. (مُنْعَرَجُ الزَّاوِيَةِ)

مايچه

ل: ماهچه، مډ غجوق، مډ غجوخ. [سري بهياخ که به

شيره يه کي کواندي درست کراييت.]

ف: ماهچه، منجوق.

ع: هِلَالُ الْعَلَم.

ماينه

ل: ما، نافرته. [ميچکه، ميپينه (برامبيري نيرينه.)]

ف: ماده، ماديته. (ضد نرينه)

ع: اُنْثى، مُؤَنَّث.

مايوهناج

ل: پتريس، بايسگډل، هډرچه بايسه. [پينداړستيه کان،

نرمي پتريسته.]

ف: خُنور، ذربا، ذرباي، ذروا، ذرواي، اُنْذَرِبا،

اُنْذَرِباي، داربا، اُنْذَرِوا، ذربايس، اُنْذَرِبايس،

ذروايس، اُنْذَرِوايس، بايست، بايست، ونگول.

ع: ضَرْوري، لازم، نوازِم، مَايْحَتاج، مَايْحَتاجُ اِلَيْه.

مايه

ل: گوهدر، هډسي، بورنايي، چت، چشت. [ماک]

ف: مايه، واده، گوهر، بُنياد، کيو، کيود، کيوده،

چيز.

ع: مَادَّة، ماهيَّة، اَصْل، جَوْهر، هَيُولى، شَيء.

مايه

ل: ناميان، ناميزن. [ميرن]

ف: مايه، پښيرمايه.

ع: رُوبَة، خُمرة، اِنْفِخَة، مِثْقَة، مِجْبَة.

مايه

ل: سدرمايه، ده مايه. [دزمايه]

ف: مايه، اَمْرُخ، سَرمايه، نَسْت مايه.

ع: رَأْسُ الْعَال.

مايه

ل: بژن، بژنه، نډسل، به هانه. [هژ]

ف: شَوْنْد، انگيزه، مايه، چيزه بوژ، چيزه بوس،

به هانه.

ع: سَبَب، عِلَّة، باعْث، مُوجِب.

مايه

[ل: (ماکي نمخوشينه کان) که له کوتاندا ده کرتته لمشي

مرؤفـ.

ف: مایه. (مایه‌ی بیماری‌ها)

ع: جُرْثُوم. (سِرْم)

مایه‌دار

ل: دَهِامِدَار. [پتو و بدبوام. (وهك: نیتزنگی مایه‌دار).]

ف: مایه‌دار، بادوام. (هیزم مایه‌دار مثلاً).

ع: قَوِي، وَزِين.

مایین

[ل: نَسِی می.]

ف: مادیان.

ع: حَجَر، رَمَك، رَمَكَة، فَرَس، فَرَسَة، لُكَمَة.

وئنه—جوانو

مایین‌مراز

[ل: نَسِی نیر بز پواندن.]

ف: بهاز، گُشَن، ایغری.

ع: فَحْل، فَئِیق، قَب.

متقال

[ل: جَزَه پارچه‌ی کی‌سپه.]

ف: متقال.

ع: سَحَل.

مَوموورگ—مَومووره

مَومووره

ل: مَوموورگ. [مَوموورو، مَومووری جزراجز.]

ف: خَرَمَك، خَرَمَك.

ع: خَضَاض، خَرَزَات، خَرَزِيَّات.

مته‌کا

ل: سَرَنگیا، پالشت، بالین. [پشتی، بالین]

ف: بالش، بالشت، بالین.

ع: زَبِي، لُمرَقَة، مِسوْرَة، مِنبَذَة، مِصْدَغَة، مِخَذَة.

مُتْكا، وِسَادَة.

وئنه—بالین

مجری

ل: سَنَوق. [(سندوقیک که له‌دار و تنه‌که

دروست‌کراوه.)]

ف: مجری، صندوق. (صندوقی‌که از چوب و

حلبی می‌سازند.)

ع: صَنْدُوق.

مچ

ل: که‌رگی. [(جانم‌بریکه له‌تیر‌ی گنه‌که به‌ناژ‌تیره

ده‌روسیّت.)]

ف: کرنه، گاوک. (جانوری است از جنس کنه که

به حیوان می‌چسپد.)

ع: قُمْل، بُزَام، حَلَمَة، قَرشُوم.

مچوله

ل: مَلَوچه. [له‌دستا گل‌تیار.]

ف: مُشَتی.

ع: کُعْرَة.

مچه

[ل: (سورکه‌لنار و گزیده‌راوی «موسْتَفَا» یه.)]

ف: مخفف و مصحف «مصطفی» است.

مچه‌له

ل: گه‌رله. [تاخ، عدله]

ف: بَرَزَن، کوی.

ع: حَارَة، حِلَة، مَحَلَة، حِوَاء، کُورَة.

مچه‌له‌ق

ل: سَرمه‌قولات. سَرمه‌نگری. [تقله، بَسر سَرمه‌دا

خَرمه‌لگیرانیره. هَرمه‌ها: رمتدان]

ف: پُشتک، اَشکوخ، سَکندری، سَرسَکندری.

ع: تَحْلُق، تَحْلِیق، تَدویم، عِثَار، اِنْقِلَاب.

مچه‌له‌قبا‌ز

ل: سَرمه‌قولاتبا‌ز، سَرمه‌قولاتچی. [تقله‌لیدر]

ف: پشتکباز، بازیباز، بازیگر.

ع: مُخَلِّق، مُدَوِّم، رَقاص. مُرَعَش.

مخه مخ

[ل: دنگی لروتی پیر له کاتی نان خواردندا.]

ف: مخ مخ. (صدای بینی پیر در حال خوردن غذا)

ع: خَمَخَمَة.

مدر

ل: وِستان. [وستان (وشمیه کی گزرنیه).]

ف: ایستاندن. (گورانی است).

ع: مَكْتُ، تَوَقُّف.

هر

ل: مَرِشَلَك. پهلوهو. [کمرگ، مامر. بالنده]

ف: مُرَغ، ماکیان. پرنده.

ع: دُجَاج، قُرُوج. طَیْر.

هر

ل: مَلَاژ. (مړی برده سدهو). [مهلاس]

ف: کمین.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، تَحَقُّد، اِنتِهَاز.

هر

[ل: کتوبی درختیکه.]

ف: مَر. (صمغ درختی است).

ع: مَر.

مراد

ل: مەرلر، نیاز، کام، ههوس، تاریزو، مەرلر. [تارات،

مبست]

ف: ریز، ریژ، کام، کامه، وایا، وایه، نیاز، پژهان،

آرزو.

ع: مُرَاد، مَرَام، مَرُوم، مَقْصُود، بُغْیَة.

مراهعه

ل: کِشَه، دادخواری. [ناکوکی، سکالا کردن، مشتومر]

ف: کَشَمَکَش، دادخواهی.

ع: مُرَاقَبَة، مُحَاكَمَة، مُنَافَذَة، مُخَاصَمَة، مُنَافَذَة،

مُنَافَرَة، قُرَافِع، تَآثِی.

مراهقه

ل: ژُتوار. [رایسته: چارنووقاندنی سؤفیه کان بز پدیو بندی

کردن به شیخ و روحی پیوچاگانوه.]

ف: فرزند شاد. (از مصلحات صوفیه است).

ع: مُرَاقَبَة، حَال، تَوَجُّه، حَالُ المُرَاقَبَة.

مراهقه

ل: پژو، گورپ. [زوی به پژوا]. [اشیوازی رایسته کردن ای

سؤفیه کان.]

ف: سربزه زانو، گوی شدن. (هیئت مراقبه)

ع: مُرَاقَبَة، شَكْلُ المُرَاقَبَة، وَضْعُ المُرَاقَبَة.

ویننه گورپ

مراثن

ل: کوشتن. [مراندن، له ژبان بیتمش کردن]

ف: کُشتَن، میراندن، میرانیدن.

ع: قَتْل، اِمَاتَة، اِمَادَة، قَوَی.

مراثن

ل: مړه مړ کردن. [گورمه کردنی پشیله.]

ف: مَرَمَر کردن. (مرمر کردن گربه)

ع: خَرَد.

مراثن

[ل: گورمه کردنی سگ له کاتی توریدیدا.]

ف: غُرْغُر کردن. (غُرْغُر کردن سگ در هنگام

غیظ)

ع: هَرِیر، کَشَر.

مراوکه

[ل: گیاه که له قامیش دهچیت.]

ف: شبرم. (علفی است شبیه به ئی.)

ع: شبرم.

مراوی

ك: مره‌رشه. [قه‌لمراوی: بالدارتکی رمشی ماسیگره.]

ف: مُرغابی.

ع: رُقه.

وینه-مرورشه

مراوی

ك: سزنه. قاز. [مراشی، نوزده‌ك. هه‌روه‌ها: بالدارتکی

مل‌درژی له مراوی گورتره.]

ف: مُرغابی، مُرغاوی، اُرْدَك، بَت.

ع: حَذَقَه، بَطَّ، وَزَّ، اَوَزَّ.

وینه-مونه/قز

میردنه‌وه

ك: ملازگرتنه‌وه. [خۆمه‌لاسردان]

ف: کمین کردن، آماده‌ی جستن شدن.

ع: اخمار، ازیئرار، ثُحَقْد، ثُخَفْش، تَرَقَب، تَرَهْد،

اِنتِهان.

مرچوله

ك: مریسجه، مریسجه‌ره‌شه. [بالدارتکی رمشی زرد

بچورکه.]

ف: جُجَرَه. (گنجشکی است سیاه خیلی

کوچک.)

ع: نُفَر.

مرخ

ك: کورکیان، دلکورکه، هه‌روس. (مرخی لی‌تاپه‌ری، دلی

بژی ناکورکی، هه‌روسی ناکا.) [لرم-ه‌یالی

تساحکارانه]

ف: سوس، پیسود، جهش، هوس، آرزو.

ع: مَیل، طَبع، اِشْتِه‌اء، رَغْبَة.

مورخ‌لیتیه‌رین

ك: دل بژ کورکیان، هه‌روس کردن. [لرم لیخوش کردن،

تساح‌تیکردن]

ف: سوسیدن، پیسودن، هوس کردن، آرزو کردن.

ع: مَیل، رَغْبَة، اِشْتِه‌اء.

مورخن

ك: پرخن، قرخن. [پرخه‌رخکر]

ف: خَرَخَرَو.

ع: خَار، کَار، نَخَار.

مورخه

ك: پرخه، لرخه. [پرخ]

ف: خَرَخَر، خَرَاخَر، خَرَاک، کَرش، بُخُسْت.

ع: نَخَر، نَخ، بَخْبَخَة، بَخِیخ، خَرِیخ، غَطِیط.

مورخه‌ك

ك: ماسوله. [لغه قامیشکی کورته که داری لی‌دیه‌چین

بژ تنین. (واك: ماسولکی قالیکران.)]

ف: ماشوره، ماسوره. (ماشوره‌ی قالی‌بافان

مثلاً.)

ع: وَشِیعه، كُبْهَة، مَكَبْ.

وینه-گورده

مردار

ك: لال، مردار‌مورگ. [مرار، مردار‌مورده]

ف: مُردار، لاش.

ع: مَیْته، جِیْفه.

مردارخوهر

ك: لاشخوهر، لاشه‌خوهر، دال. [داله‌کمرخوهر، دالاش]

ف: مُردارخوار، لاش‌خوار، دال.

ع: غُدَاف، اَنُوق.

مردارخوهر

ك: گه‌خوهر، گه‌نه‌خوهر. [گه‌گو‌خوهر]

ف: دژکاک، گنده خوار، پلید خوار، پلشتی خوار،
وژَن خوار.

ع: جَلَالَة.

مردار سنگ

ل: ماده‌ی یکی سرور و زمرده له قور قوشم و قه لای
دبرده هینرت، بۆ درمان ده‌شیت.

ف: مُردار سنگ.

ع: مَرْتَق، مُردار سَنَج.

مردار هوبوگ

ل: (ل: مردار هوبوگ)

ف: مُردار، پَلید.

ع: مَبِیْتَة، جَبِیْفَة، طَفِیس، نَافِق.

مردار هوبوون

ل: ... تَویِن. [مردنی گیاندارنک که گوشتی ده‌خورت.

(بۆ گیاندارِ گوشت نه‌خوراو «تَویِن» به‌کار ده‌جیت.)]

ف: مردار شدن. (در غیر مأكول «تَویِن» مُستعمل
است.)

ع: طَفُوس، نُفُوق، تَمِیْت، تَمَایْت، تَنَبُل، تَجِیْف.

مرداری

ل: گور. [پیسایی]

ف: گَه.

ع: غَانِط، مَدْفُوع.

مرداو

ل: زَق، زَه‌ار، زِه‌وژر. [زناو، زنه]

ف: مُرداب، تالاب، زهاب.

ع: مَنَقَع، مُسْتَنَقَع، صِه‌اء، مَفِیض، مُبَكَّة. ...

مردگ

ل: مردور. [گیان‌دروور]

ف: مُرده.

ع: مَیْت، مَیْت، مُتَوَفَی، جَنَن.

مردن

ل: مهرگد. [گیان‌دروور]

ف: مُردن، مَرگ، زَمان.

ع: مَوْت، قَوْت، قَوْد، قَید، قَوْن، قَوْط، قَیْظ، قَیْض،

فَرُوْذَة، وَفَات، قَفَن، حَتَف، کَفَت، لِزَام، مَنُون، مَنَی،

مَنَبَی، هَوَی، هُتُون، قَضَی، قَاضِیَة، قَبَضَة، وَجُوب،

طَفُوس، طَلَاطِل، سَام، نَیْطِل، عَسَف، حَمَام.

مردوو ← **مردگ** [دوشه‌ی یکی کرم‌جیه.] [کرم‌جایی است.]

مرق

ل: مَلَق، مَرک. [دەنگ له گه‌روو هینسان به‌بی دەم

کردنوه.]

ف: غُرْغَر.

ع: شَخِیر، زَنِیر.

مرقانی

ل: مرکاَن. [مرقه‌کردن]

ف: غُرْغَر کردن.

ع: شَخِیر، زَنِیر، نَحِیح.

مرق له‌خودان

ل: مَلَق له‌خودان، باکردن. [فیز و دەمار کردن.]

ف: بادکردن.

ع: تَنَفُّع، تَرْتِیب، تَکْبِیر، تَشَخُّر.

مرقن ← **ملقن**

مرقه

ل: مرکه، مرق. [دەنگ له گه‌روو هینسان.]

ف: غُرْغَر. (صدا از گلو دادن)

ع: زَاوَة، شَخِیر.

مرقه مرق

ل: مَلَق مَلَق. [مرق‌ی زَر. (دوباره‌ی برونه‌کمی لبر

زری‌برونیستی.)]

ف: غُرْغَر. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: شَحْشَحَة، تَزَار، شَخِیر.

مرکاتن

ل: مرکاتن. ملقاتن. نرکاتن. [مرقه کردن (نراندن له

قریگه.)]

ف: غُرْغُر کردن. (در گلو غُریدن)

ع: شَخیر، زَنیر، تَشَخُر، قَرَوَر.

مرکه ← مرقه

مِر مَمکَکی

[ل: کتیره درختیکه له عربستان.]

ف: مَرَزَرْد، مَرَمَکی. (صمغ درختی است در

عربستان.)

ع: صَبَر، مَرَمَکَة، مَرَمَکی.

مِرناو

ل: میار. [مِرمیار (دنگی پشيله.)]

ف: مَو، مِیو. (صدای گربه)

ع: مَواء، مَواء.

مِرناو مِرناو ← مِرناو [میامیو (دروبار مرونه کس لیسر

زور نیستی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

مروا

ل: فال. [بهخت و تندره (نوخشانه، نوقرانه)]

ف: مَروا، مَرغوا.

ع: فال. (تَقُول، تَشْوَم)

مروار

[ل: جزوی داریه که دسته ی بیل و خاکنازی لی دروست

ده کن.]

ف: مروار، جودان. (قسمتی از درخت بید است

که دسته ی بیل و خاک انداز از آن کنند.)

ع: صَفصاف.

مرواری

ل: گومهر. [مراری، لورلور]

ف: مروارید، نَر، گوهر، کَسِیَرَج.

ع: لُولُ، جُمان، مَهو، وَهِيَة، وَنِي، وَنِيَة، نَر، خَضَل،

جَوهر.

مرؤچه

ل: میلزده، میزوله. [میلزده]

ف: مور، مورچه، میروک.

ع: مُل.

مرؤچه بالداره

[ل: میزولمی بالدار.]

ف: مورچه ی پردار، مورچه ی بالدار.

ع: دُعاع، مُوق، رَمَة.

مرؤچه پرده

[ل: میزول پرده: جزوه میزوله یه که.]

ف: شتر مور.

ع: دُعُوب، عُجروف.

وینه

مرؤچه سووره

[ل: میزول سووره: جزوه میزوله یه که.]

ف: شود، مورچه خاکی.

ع: نَر، قَرَة، سُمسُم، مُل.

مرؤچه کردن

[ل: تیزین (میزوله کردنی لش.)]

ف: مور مور کردن، خارخار کردن. (خارخار

کردن بدن)

ع: مُل.

مرؤخه

ل: بریره، ترخته. [بریراگی پشت.]

ف: مَهره، زوره.

ع: شَرخوب، قُقرات، خَرَزُ الظَّهر.

وینه ← مَهره

مرؤخه

ل: مَورخه، مازه. [دِرکَمَزَخ، بریره مَزَخ]

ف: مَخْمازه، زَگْمازه.

ع: نُخاع.

مرزور

ل: تاله‌که. [دمنکی تال و رمشه له سیارله ده‌چیت و له

نار کیتلگی گنمدا دپوت.]

ف: تَلْحَک، سَیْهَک، گندم دیوانه. (دانه‌ای است

تلخ و سیاه شبیه به گنجند سیاه در میان

گندمزار سبز می‌شود.)

ع: ماروَرَة، مُریراء، دُثیباء، وَغْل، شَیْلَم، خافور.

وینه—مرز

مروشیان

ل: خرَشیان، گردبوون. [دروژان، پشیتی و تیکل پیکل

بوونی خه‌لک.]

ف: گردشدن، گردآمدن.

ع: اجتماع، ازدحام، مُلَامَسَة.

مروشیانوه—مروشیان

مروشت

ل: مشتومر. [مملاتی، دسرتزی]

ف: شَلَم، أَشْتَلَم.

ع: تَغْلُب.

مروهت

ل: پیاهه‌تی. [پیاهه‌تی، مرزُدستی]

ف: مَرْدانگی، آدمیت، انسانیت.

ع: مَرُوَة، اِنْسَانِيَة.

مره

[ل: دمنگی مرؤ یا نازول - بز نمونه - له قورگوه لبر

تورپیی.]

ف: غُرْغُر. (صدای انسان یا حیوان مثلاً از خشم

در گلو.)

ع: هَریر، هَرهَرَة، غَمَمَة، کتیت.

مروه

[ل: دمنگی پشله له کاتی دست به پشت هینانیدا.]

ف: مَرَمَر. (صدای گربه در هنگام نوازش)

ع: خُرور، خَرخَرَة.

مره‌با

ل: لیچار. [میوه له شه‌کراوا کولاری توندوبوو. (مره‌با

دزشاری.)]

ف: لیچال، لیچار، ریچال، ریچار، ریچاله.

(مره‌با دوشابی)

ع: مُرَبی، مُدَبس، مَقْنَد، خَبیص.

مره‌باخی

[ل: مره‌لاره: جزئی مریشکه‌کیتیه.]

ف: آبیا، مرغ باغی.

ع: دُحِیْجَة الغایة.

مره‌دهشتی

[ل: جزئی مریشکی سرکه‌چله.]

ف: مَرُغ رشتی.

ع: غُرْغَرَة.

وینه

مره‌دهشه

ل: مراوی. [قه‌لراوی: بالدارکی رمی ماسیگره.]

ف: مرغ آبی، مرغابی سیاه.

ع: رُقَة، غُرَة.

وینه

مره‌کیتی—قه‌رقاول

مره‌چره‌شه

[ل: مرچوله (بالدارکی رمی زور بچوکه.)]

ف: جُجَره. (گنجشکی است خیلی کوچک و

سیاه‌رنگ.)

ع: نُغَر.

مرید

ع: بُرْکَة، حَقُّ الطَّحْن.

مژه بهر

ل: مژه بهر. [کرتکار، به کروی گراوا]

ف: مُزْدَبَر، مُزْدَبَر، مُزْدَوْر، مُزْدَوْر.

ع: أَجْبِر.

مژه رت

ل: زیان، خرابی، وهی. [خرابی، زهره]

ف: زیان، آسیب، بدی.

ع: مَضْرُوءَة، أَذِیَّة، مِحْنَة، تَعَب.

مژ

[ل: تَم (هورتک که لکاره به زویره).]

ف: مه، میخ، ماع، تَزْم، نَزْم، تَزْم، نَزْم، وشم،

خوزم، مژ، کواره. (ابری که مَلَصِق زمین

باشد).

ع: ضِیَاب.

مژ

ل: مژین. مژین. (شیرمژ) [هله شیرین، مشت. مرده ها:

مژر]

ف: مَک، مَکِیدن. مَکِند.

ع: مَص. ماص.

مژه — مژکانی

مژه مژ

[ل: پارچیه که له کتان ناکتره.]

ف: مَشْمَش. (پارچه ای است از کتان نازکتر).

ع: مَشْمَش، ساپری.

مژه مژه

ل: گولته. [پپرو لیمه کی کوهیه، لوتیکی درژی هیه،

شیلای گولان ده مژت.]

ف: گُل مَک. (پروانه ای است کبود رنگ، خرطوم

درازی دارد، لعاب گل ها را می مکد.)

ع: ...

مژه مژ

ل: مژمژ. [مژمژ (چاری نیوه کراوه که ده لیتی خوالوره،

به چاری خوالورش دوتریت.)]

ف: موزان. (چشم نیم باز مانند اینکه خواب آلود

باشد، چشم خواب آلود را نیز می گویند.)

ع: أَخْفَش، أَحْشَف، أَحْوص، أَرْسَع، أَعْضَن.

مژن

ل: بیتزک. [بیتزو]

ف: ویار، کیار، کیارا، تاس، تلواس، تلواسه.

ع: وَحَم.

مژن — مژین

مژه

ل: بژانگ. [بژانگ، مژول]

ف: مژه، مژگان، مژه گان.

ع: هُدْب، خَمَل.

مژیک

ل: چه کیاک. [مژار]

ف: مَکِید، خَنَید.

ع: مَمْصُوص، مَمْرُوز.

مژین

ل: چه کائن، قوم لیدان، دم لیتیان. [مژین، مشت.

قوت دانی شلمنی.]

ف: مَکِیدن، خَنَیدن.

ع: مَص، مَر، مَک، مَش، مَرث، مَصَد، مَقَد، رَشَف.

شَقَع، کَرَم، عَب، حَجَم، تَحْسَن، مَکَمَکَة، اِمْتِصَاص،

اِمْتِشَاش، اِلْتِصَاص.

مژین

ل: چه کین، مژ. (شیرمژ) [مژر]

ف: مَکِند، خَنَند.

ع: مَص، مَاز.

مژیوردر

ک: مژیوردر. [گیایه کی گه لاورده، گوله کمی کبریه، له دشت و سوزه لاییدا دپوژیت.]

ف: نباتی است برگ ریز، گل آن کیود، در صحرا و چمنزارها می روید.

ع: ...

مس

[ک: یاقر: کانزایدکی سووری بخاریانگه.]

ف: مس.

ع: نحاس، صاد، مس.**مساقولی**

[ک: سورکه لغاری «موسٹغا قلی».]

ف: مخفف «مصطفی قلی» است.

مسال

ک: مه تل، وینه، غورنه. [نموده، نمنا]

ف: نمونه، نموده، نمودار، مانند.

ع: مثال، انمودج.**مست**

ک: گوزل، درومشت. [مشت، پیر هر در دست به

قول کراری.]

ف: دومشت.

ع: کفین.

وینه، گویند

مسقال

[ک: کیشیکه. (هیندی قورسای ۲۴ نزل.)]

ف: مثقال، سنگ. (معادل ۲۴ نخود)

ع: مثقال، دینار.

مسقال

ک: سنگ. [کیشانه بکه.]

ف: سنگ.

ع: مثقال، دینار.

مسگر

[ک: مزگر: کسیتک که ده فری مسین درست ده کات یا

ده فری مسین سپی ده کاتود.]

ف: مسگر. سفیدگر.

ع: صَنقار، نحاس.

مسقه لات

[ک: زوی و باغ و دروکانی ناو شار، که برهمه و داهاتی

همیده.]

ف: مُسْتَقْلَات. (زمین و باغ و دکان جزو شهر)

ع: مُسْتَقْلَات. (ما یحصلُ مِنْ رِيعِهِ الدَّخْلُ او الْغَلَّةُ)

مسیوهت

ک: نارار، تالار، جدره، رهیشورمه، چورتورمه، سه مدره،

وهی، سه ختی، زووخار. [بهلا، کارسات]

ف: موژ، موژه، سوک، آسیب، گزند، سختی.

ع: مُصِیْبَة، مَصُوبَة، مِحْنَة، بَلِیَة، رَزِیْنَة، مَهْلَکَة،

داهیه، فاجعه، قارعه، نازله، ناثیه، حادثه، غائله.

مسیوهتی

ک: ناراری، تالاری، تالوکیش، زووخاوکیش. [بهره لا]

ف: آهنگان، رنج کش، سختی کش، سوک زده.

ع: مُصِیْبَتِي، مِحْنَتِي، بَلَوِي.

مشار

ک: هدره، ده سهره. [نامرزی ده انداری دارپرینره.]

ف: آزه.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.

وینه

مشت

ک: چنگ. مست. [پیر به دستیک یا هر درو دست به

قول کراری.]

ف: مُشْت، دومشت.

ع: مُدّ، قُضْبَه، سَفَّة، سَفَنَة، ضَبْطَة، جُمع، مِلْئُ الكَفِّ. غُرْفَة.

وینہ ← گویل

مشت

ك: لاگوئیل، لامشت، [پر به دستیک به قول لکراوی.]

ف: خَو، مُشْت.

ع: كَفّ، حَفْنَة، حَثِيَة.

وینہ ← لاگوئیل

مشت

ك: مشته كُزَل. [مسته كُزَل]

ف: اور، مُشْت.

ع: وَكَن، لَكَن، نَقَن، لَكُض، لَهَن، لَعَن، لَكَح، لَكَد، لَتَد،

لَكَم، لَكْ، لَكُش، لَحَف، مَقَب، جُمع، جُمعُ الكَفِّ.

(الكَفُّ الْمُجْتَمِع)

وینہ

مشتا

[ك: مستاخ (میوئی تیر. میروها: جیگی هدلخستنی

میوئی تیر.)]

ف: مویز تر، جای مویز تر.

ع: جَرین، مِسْطَح.

مشتاق

ك: نارمزرومن، تامازرز. [تامرزوز، تاسیار]

ف: آرزومند، تاسه خوار.

ع: مُشْتاق، شائق، اَمَل، صَبّ، مُعْتَمَل.

مشتگران

ك: گرتنه مشت. [گرتن له نار مشتدا.]

ف: مُشْت گرفتن، توی مُشْت گرفتن.

ع: قَبْض، اِمْسَاك.

مشتودرّوش

[ك: مشته كُزَل له درموشدان: شیری نیوان بهیتر و

بی هیتر.]

ف: مُشْت و درّوش، مُشْت و نیشتر.

ع: وَكْرُ المِخْرَز.

مشتومال

ك: شیلان، مالین، مالشت. [شیلان، دست پیاہیتان به

تیرؤم.]

ف: مُشْتَمال، مالش، چلانندن.

ع: دَعَك، دَلَك، مَعَك، تَكْبِيس.

مشتومر

ك: مروشت. [مملاتی، دسریرزی]

ف: اُشْتَلَم، شَتَلَم، شالَهَنگ.

ع: بَقِي، تَخْرُخُر.

مشته

ك: چهك. [نامرازنکی هدلاجیه.]

ف: مُشْتَه، فَلْخَم، فَلْخَمَه، فُخْلَم، فُخْلَمَه، چَك.

(چك حلاجی)

ع: مِدَق، كِرِبَال، مِطْرَقَة.

وینہ میه.

مشته

ك: دسه. [دسته، دسك: جیگی دست له نامرازدا.]

ف: مُشْتَه، دَسْتَه.

ع: قَبْضَة، مَقْبِض، نِصَاب.

وینہ ← غنجر

مشته

[ك: نامرازنکی پینچیه) كه چرمی پرده کوتیت.]

ف: مُشْتَه. (مشته ی كفشگران)

ع: مِذْقَة.

وینہ

مشتبرهك

ك: دروگزوی. [هاربشی دروگسی.]

ف: سَنگَم، سَنگَمِيز.

ع: مُشْتَرَك، مُشَاع.

مشتهری

ل: بَسِین. [کریار]

ف: حَرِیدار، بستان.

ع: مُشْتَرِی.

مشتهری

ل: برجیس. [مساره‌یه که له کومه‌لمی رزّدا. (مساره‌ی

ششم.)]

ف: زَوْش، زاوش، هورمز، اورمَز، اورمُزْد،

خُسپی، بُرجیس. (ستاره‌ی ششم)

ع: مُشْتَرِی.

مشته‌کۆل

ل: مَشْت. [مشته‌کۆله]

ف: مَشْت.

ع: صَقَب، لَکَم، لَکَز، لَهَن، وَکَز، جُمُع الکَف، الکَفُ الْمُجْتَمِع.

وینه—مَشْت

مَشْک

[ل: میسک (ماده‌یه‌کی بزَنخوْشه له خِرَتی ناژه‌لِیک ده‌گیریت که له ناسک ده‌جِیت و به فارسی «ناف» یی پنده‌لِین.)]

ف: مُشْک، اَدَمَن. (ماده‌ی خوشبویی است که از خون حیوانی فراهم می‌آید شبیه به آهو که آن را به فارسی آف گویند.)

ع: مَشْک، شَنُو.

وینه

مَشْک

ل: مَلَه. [گیانلبهرنکی بناریانگه.]

ف: مَوْش، مَرَزَن، مَرَزَه، بَبر.

ع: فَاَر، فَاَر، رَکَن، هَاقِل، فَصْمَاء، فَوَیْسِق. (فَاَرَة، فَاَرَة)

مَشْک بهرامشیع

ل: پرونگه کینفیله. [جزره پونگه‌یه‌کی خَورسکه. (گیاهه‌کی

بَزَنخوْشی بناریانگه که تورک پینی ده‌لِین: «کاکورتی».)]

ف: رَنَک، مُشْک تَرَامُشِیر، مُشْک طَرَامُشِیع،

پودنه‌ی کوهی. (علفی است معطر معروف که

ترک آن را «کاکوتی» گوید.)

ع: بَقْلَةُ الْغَزَال، فَوْدَنَجْ جَبَلِی.

مَشْک ده‌شتی

ل: مَشْک ده‌شتیله. [جرج]

ف: مَوْش دَشْتِی.

ع: جُرْد، رَکَن.

وینه

مَشْکَل

ل: گِرَی، دوخشار، دژوار، سه‌خت، سه‌ختی. [چمتون،

زده‌مت]

ف: سِیرَنَگ، دَشْوَار، دَشْخَوَار، سَخْت، گَرَه.

ع: مُشْکَل، مُعْضِل، غَامِض، عَوِیص، مُعْقَد،

مُسْتَفْلِق، مُتَعَدِّر، مُتَعَسِّر، مُتَارَب، شَدِید، مُمْتَنِع.

داهیه. (دَواهی، عَراقیل، شَدائِد)

مَشْکَه خَوهره

ل: نَومس. [(گیانلبهرنکه مَشْک و مار راو ده‌کات و

چندین جزئی هیه، به تورکی «لاکخیه» یی پنده‌لِین.)]

ف: نُمَس، مَوْش خَوهره. (جانوری است که مَوْش

و مار را شکار می‌کند و آن را به ترکی «لاکخیه»

گویند.)

ع: نَمَس. (أَنَوَاعُهُ کَثِیرَة.)

مَشْکَه کَویره

[ل: جزره مَشْکِیکه.]

ف: کَورمَوْش، مَوْش کَور، انگشت‌بُرْک.

ع: خُلْد، جُلْد.

وینه

مَشْکِی

ل: رهش، قه‌نوسی. [ره‌نگینه، برامبری سپی].

ف: مشکی، مشکین، سیاه.

ع: أسود.

مشکی

[ل: سرینچی نارریشینی ژنان.]

ف: مشکی، کلاغی حریر.

ع: ...

مشه

[ل: دنگی هیراشی لوت.]

ف: مشه. (صدای آهسته‌ی بینی)

ع: نفَس.

مشه

[ل: مشمه (نخوشینیکی مترسیداره که یه‌کسم تووشی

دمیت.)]

ف: یوت، مشمشه. (مرضی است مُهلک که

عارض ستوران می‌گردد.)

ع: سواف.

مشمه‌ت

ل: رنج، تالو، کوزه‌وری. [کوزه‌وری، نرکی زذر.]

ف: رنج، بتیار.

ع: مَشَقَّة، مِحَنَّة، كَلْفَة، تَكْلِفَة، عَنَاء، صُعُوبَة، ذِلَّة، رَحْمَة.

مشه‌ما

ل: مزینه. [پارچی مَزَم پیدا ساروا بز دانه‌دانی

تیرایی.]

ف: مومین، مومینه.

ع: مُشْتَع، لَصُوق، لَزُوق، لَزُوق، مِطَر، مِطَرَة.

مشه‌هر

ل: فره، فراوان. [زذر]

ف: بسیار، فره، فراوان، خیلی.

ع: کَثِیر، زیاد، وافر، مُتَعَدَّد.

معه‌مع

[ل: له‌گورودا تسه‌کردن.]

ف: مع‌مع، در گلو سخن گفتن.

ع: تَقَعِیر.

مفت

ل: خُزْپایی، خُزْپایی، مفته، هدرِوا. [به‌لاش]

ف: ژب، شَفَت، مُفَت، چَلَمَنَه، راهگان، رایگان،

مُفَتَه، مُفَتکی.

ع: مَجَان، مَجَانی، وَهَبی، غَنیمَة.

مفت

ل: یتخو. [پروبوچ، یته‌وده]

ف: خَنج، فَرخَنج، بیهوده، بیخود.

ع: عَبَث، لَعْو، باطل.

مفتخوهر

ل: مفته‌خوهر. [کسیت که بی‌ماندوبورن برهمی رهنی

خه‌لکی ده‌خوات.]

ف: مُفَت خور.

ع: رَغُول.

مفته ← **مفت**

مفته‌کی ← **مفته**

مفتی

ل: مفته‌کی. مفته‌کار. [خُزْپایی. کاری بی‌کری.]

ف: مُفَتی، شَفَتی، مُفَتکی، رایگانی. مفت‌کار،

شیگار.

ع: مَجَانی، بلا‌اجر.

مقی

ل: مرق، با، ملق. [بای لوت.]

ف: باد، باد بینی.

ع: تَفْخ، شَخِير، تَفْخُ.
مقام

ل: که تله که پوره. [فیل: هردها: مقام (هر کام له
ناواز گملی مزیقا).]

ف: کَلک، بازی، پَرده. (پرده ی موسیقی)

ع: خُتَر، حیلَة، خُدَعَه، مَقَام.
مقائن

ل: مرقائن، مقائن، باده کردن. [مته کردن، مخه کردن (با
دور کردن له لوتتوه).]

ف: باد در کردن. (از بینی)

ع: شَخَر، اِنْتِفاخ.
مقوا

[ل: هلامتی نمپ.]

ف: مَقْوَا. (زکام اسپ)

ع: خُنان، دُکاع.
مقوله خودان

ل: مرق له خودان، مرق برده نه، با کردن. [مقاندن، مخه کردن]
ف: باد کردن.

ع: تَشْخَر، تَكْبُر، تَعْظُم، اِنْتِفاخ.
مقه مق

ل: مرقه مرق. [دمنگ له گورو هینان.]

ف: در گلو حرف زدن.

ع: مَقْمَقَة، تَقْعیر.
مقهوا

[ل: مقبا: کاغزی نستور.]

ف: مَقْوَا.

ع: مَقْوَا.

مقیاس

ل: نه نازه. [پتور]

ف: گری، اندازه.

ع: مَقِیاس.
مکایل

ل: روزی پسان، روزی پستین. [فریشتی دابشکری رزق و
روزی.]

ف: بَشْتَر، تَشْتَر، روزی رسان.

ع: مِیکائیل، مَلِکُ الْأَرْزَاقِ.
مل

ل: که گه ردهن. [نستور]

ف: گردن.

ع: جید، عُنُق، عُنُق.
مل نیشته

[ل: نیشی گردن.]

ف: گردن درد.

ع: اِجَل.

مل چهره دان

ل: رام کردن، فرمانبهر کردن. [گویرایمل کردن،

خستنه زردمه لاتهوه.]

ف: رام کردن، آرام کردن، فرمان بر کردن.

ع: تَغْلُب، ثَلَوِيَّةُ الْأَعْنَاقِ.
مل داکیشان

ل: مله دان، مل که چ کردن. [گویرایمل بون]

ف: گردن خَم کردن، گردن کج کردن، فرمان بردن،

فرمان برداری.

ع: اطاعة، انقیاد، انطیاع، امْتِثال، تَمَكِين.

مل دان — مل داکیشان

مل شکیان

ل: ملورده بون. [گردن شکان]

ف: گردن خورد شدن.

ع: وَقْص.

ملکه چ — مونیع

مل کیشان

ل: مله تانکی، سمرکیشان. [سره تانکی]

ف: گردن کشیدن، نگاه کردن.

ع: اتلاع، اشریبات، تشوُف، تطالُل.

ملکینر

ل: مل لار، مل کهچ. [گهرده خوار.]

ف: گردن کج، کج گردن.

ع: آلوی.

ملکینره

[ل: بالتدیه که.]

ف: سرپیچه، سرپیچدزه.^۱

ع: نواء.

وینه

مل له موویاریکتر

ل: گهردهن له موو باریکتر. [گوترایمل، ملکچ]

ف: گردن از موو باریکتر، گردن از موو نرمتر،

خرآن.

ع: مُطیع، مُنقاد.

مل نه دان

[ل: مله وری، سرپیتی]

ف: گردن ندان.

ع: ثمرُد، اِمْتِناع، اِسْتِنکاف، عُو، عُنود.

مل نیان

ل: سهرنیان. [سهره لگرتن]

ف: گردن نهان، سرنهان.

ع: اِنْدِلَاث، حُرُون، جُمُوح.

ملوره

ل: میلوره، مرزچه. [میتورله، میتلوره]

ف: مورچه.

ع: نمل.

ملوهن

ل: گهردهن، گهردهن بهس، ملیوان. [ملینچ]

ف: گردن بند، شال گردن.

ع: مِشْنَة.

ملوین

ل: هزاره هزار. [ملیزن]

ف: ملیون، هزاره هزار.

ع: ملیون، اَلْفُ اَلْف.

ملوینر

[ل: ملیزنر، لُوت، زُور دولتمند.]

ف: ملیونر.

ع: مُقْطِر.

ملوینک

ل: گهردهن، [ملرانکه]

ف: هار، خَرَمک، گریوازه، گردن بند.

ع: رِبْقَة، سِدَل، مِعْقَاد.

مله

ل: گهردهن. [بستوری کینو.]

ف: گردنه.

ع: عَقَبَة، شَعْب، سَنِیْعَة.

ملته

ل: پدیرم، گورز. [شوتنکورتو]

ف: بَرَسان، بَرُوسان، بَرشان، بَرُوشان، بَرُوشان،

وَرشنان، بَرُوسْتان، وَرستان، هاوُش، فَرَسنداج،

گروه، پیرو.

۱ - نووسه ری به ریتر له سر پیتی «ی» ی نهم وشه یه دا
نیشانه ی «~» ی دانارد هر چنده له ریزی مانا فارسیه کاند
نووسیویه تی، شیه ی وشه کش له کوردی ده چیت، تنانته
وشه ی «سرپیچه» ش له کوردی ده چیت، شایانی باسه له
فهره نکه فارسی و کورده کانی به رد مستمدا تهم دور
وشه یهم نه دوزیه وه. (ر - ر)

ع: مَلَّة، صِبْغَة.

مله تاتکی

ل: مل کیشان، نوارین. [(گردن کیشان و راست چپ کردن
بۆ بینین.)]

ف: گردن کشیدن، چپ و راست کردن. (برای نگاه
کردن)

ع: شَرَابِيَّيَّة، ثُلُوع، ثَلَاغَة، اِتْلَاع، ثَلْدُوع، تَشْوُف،
ثَطَالُل، لُضْلُضَة.

مله خره

ل: مله ماسی. [دردیکه نمتوی پی دهاسیت.]

ف: جَخَش، جَخَش، جَخَش، غُر، گره.

ع: خَنَازِير، غُدَّة.

وینه ← خه نازیل

مله زهن

ل: تهزیده، گهرده نه گیر، جهرده. [زنگر، چته]

ف: زه زن، دزد گردنه.

ع: طَرِيْدَة، طَرَاْدَة، لِص، قَاطِعُ الطَّرِيق.

مله ما

ل: دهه ملان. [دهست لملان: دهست کرده ملی یه کتر.]

ف: گلاویز، دسته به گردن.

ع: عِناق، مُعَانَقَة.

مله ماسی ← **مله خره**

ملهوپی

ل: خوسهر، سهر کیش، یاخی. [سهرسخت، سهرپژ]

ف: خودسهر، گردن کش، بی پروا.

ع: شَكِس، لَكِس، عَسِر، مُتَمَرِّد، باغی، یاغی.

ملی ملی

ل: منی منی. [منمن، خوپوستی]

ف: منی، منم منم.

ع: اُنَانِيَّة.

ملیوان

ل: یخه. (گهردهن لباس) [ملشو، ئیخه]

ف: یخه، نوژه، گریبان، گریوان. (گردن لباس)

ع: جیب، زیق، جریبان، بَنِيْقَة.

ملیوان ← **ملوهن**

ملیون ← **ملوین**

مل

ل: ماسه، ریز. [الی نرم]

ف: شن، ماسه، ریگ. (ریگ نرم)

ع: رَمَل، رَغَام.

مل ← **مله**

ملاز

ل: مری، قرم. [مهلاس]

ف: کمین.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، اِنْتِهَاز.

ملازبرده نهوه

ل: مؤزبرده نهوه. [خوملاس دان]

ف: کمین کردن.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، اِنْتِهَاز.

ملاشک

[ل: مهلاشور]

ف: تَشَنُّک، جاندا نه، کام.

ع: يَافُوخ، لَامِعَة، نَبَاعَة، رَمَاعَة، نَمَاعَة، حَنَك.

ملاک

ل: کهوچک. [کمچک، کفچک، میلاک]

ف: قاشق.

ع: مِلْعَقَة.

ملاک

ل: میلاک، چهشکه، چهشه. [میلاک، چشتن، چیژه]

ف: مزه، چهشه.

ع: ذوق.

ملاوا

ف: ملج، مَك، مكیدن، (صدای مكیدن بچه یا خاییدن پیر)

ع: مَلَج، مَرَس، لُوك، ضَعْفَضَة، دُرْدَرَة.

ملجه ملج ← **ملجائن** [ملجی زور. (دو بار هم زور بزنه کسی لبر زور بونی،)] [تکرار برای تکثیر است.]

ملق

ك: ... ملقه. [قومه تارك كه هلهیده قورپتن، یا دنگی هله قورپنی قورمك تار.]

ف: هُفَت، هَنگ، (جرعه آبی كه فروبرند یا فروبردن یک جرعه آب)

ع: عَبْ، جُرْعَة.

ملق ← **مرق**

ملقن

ك: مرقن، باكر. [لغویایی، ده مار فروش]

ف: بادگن.

ع: مُتَكَبِّر، مُتَشَجِّر، مُتَنَفِّخ.

ملقه

ك: ملق. [دنگی هله قورپنی تار.]

ف: هَنگ، هُفَت. (صدای فروبردن آب)

ع: عَبْ، تَجْرُع.

ملقه ملق ← **ملقه** [ملقی زور. (دو بار هم زور بزنه کسی لبر زور بونی،)] [تکرار برای تکثیر است.]

ملك

ك: جاخ، زید، سروزوین، مه لوهن. [مه لهند، هرتم، نیشتان، ولات]

ف: بوم، اُلكا، كشور، خاك زمین، مَز.

ع: مُلْك، مَمْلَكَة.

ملك

ك: جاخ. [مولك (نوعی كسیك دمیته خارنی.)]

ف: خواسته، دارایی. (هر چیزی كه تو صاحب

ك: مالارا. [خواجهیز! (سوروكه تی «مالتارا» یه.)]

ف: خانه آباد! (محفف است.)

ع: بَيْتُكُمْ مَعْمُور!

ملایم

ك: شرتین، نیمگرم. [شلتیتین، نیوه گرم]

ف: نیم گرم.

ع: مُلَايِم، فَاتِر، سَخِين، مُعْتَدِل، مُهْدَد.

ملت

ك: لینی. [لیجی]

ف: مالت، خُلم.

ع: لُعاب.

ملتانى

[ك: خملکی هیندوستان كه تایینی تایبیتی خویان ههیه.]

ف: ملتانی، هندو.

ع: هندو.

ملج

ك: ملق، ملك. [دنگی لستنه و زمان پیداهیتان.]

ف: ملج، مَك، مَز.

ع: مَلَج، مَرَس، مَصْن. مَر. لُوك.

ملجائن

ك: ملكائن، ملتائن. [مژنی مملك یا مساسه

حژمژد.]

ف: ملجیدن، مكیدن. مزیدن. (مكیدن پستان یا آب نبات)

ع: مَصْن، مَلَج، مَرَس، مَر. لُوك، مَضْع، ضَعْفَضَة،

دُرْدَرَة.

ملجه

ك: ملقه، ملكه. فلجه. [دنگی مژنی مندال یا جارینی

پیر.]

آن باشی)

ع: مَمْلُوك، مُلْك، مَلِك، مُلْك. ملك

ك: مَلِج. [دنگی لستمرو و زمان پيدا هيتان.]

ف: مَلِج، مَلِك، مَز.

ع: مَلِج، مَرَس، لُوك. ملكاتن

ك: مَلْجَان، چَلْجَان. [مَزِين و زمان پيدا هيتان.]

ف: مَلْجِيْدِن، مَكِيْدِن، مَزِيْدِن.

ع: مَلِج، مَرَس، مَز، لُوك، لُوج، لُوس. مَص. مَضْغ، ضَغْضَغَة، نَرْدَرَة.

ملوچه

ك: مِچَزَل. [له دستدا گلزنيار.]

ف: مِشْتِي.

ع: كُعْرَة.

ملوزم

ك: مِيْنَل. بهرچهپ، سه ره خمر. [مرژئی نورسه کی

خزه لقررتين.]

ف: دَشْمِيْر، بَدْخَوَاه، سَرْخَر.

ع: رَقِيْب، مُوَاطِب، مُلَازِم.

ملوموش

ك: گَرْدِيَسِر. [گِرَمان ر بُون كَرْدَن بَز دَوَزِيْنوِي شَتِيك.]

ف: جُسْتَجُو، كُنْجَكَاوِي.

ع: تَفْخُص، تَجَسُّس، اِسْتِكْشَاف.

مله

ك: مَل. مَشَك. [گِيَانلِيوِيك. ارشِيه كِي گُزَرَانِيه.]

ف: مَوْش. [گوراني است.]

ع: فَاَر، فَاَرَة.

من

ك: خَوَم. [نَز]

ف: مَن، خَوَم.

ع: اَنَا، هَنَا.

مناره

ك: گَوَلْدَسِه. [جِيگايِه كِي بِيَرزِه لِه مَرگوتدا كِه جَارَان

بَانگِي لِيَو ده گوترا.]

ف: جَوْتَرِه، گُلْدَسْتِه.

ع: مَنَارَة، مِئْدَة.

منه

منال

ك: بِيچَكِه، بِيچ، مَنْدَال، زَارَو، تَلَف. [زارو ك]

ف: بِيچِه، زِه، كَوْدَك.

ع: طِفْل، صَبِي، صَغِيْر، صُنْبُوْر، رُغْلُول، وَلْد، وَلِيْد،

مَوْلُوْد، نَتِيْجَة.

منال

ك: رِزَلِه، لِرِزَن. [فِرِزَنْد، بِيچِوِي مِرِزَو.]

ف: فِرِزَنْد، رُوْد، اَزَم.

ع: وَلْد.

منال

ك: خِهْتَنَدَاگ. [خِهْتَنَدَاَر: تَاَزَدَلَاوِي مَوَلِيْدِه رَهْمَاتُو.]

ف: گُوْشَاَسَب، سَاَدِه، خَطَنَدَاَدِه.

ع: غُلَام، اَمَرْد، وَصِيْف، (ه: وَصِيْفَة)

منال بازاري

[ك: شَوِيْن يَا كَايِي مَنْدَالَان.]

ف: بِيچِه بَاَزَار، بِيچِه بَاَزِي.

ع: سَوَقُ الصَّبِيَان، لَعْبُ الصَّبِيَان.

منالذان

ك: بِيچِه دَاَن. [مَنَالَان، پَرْدَاَن (مَعِيَسْت لِم مَنَالْدَانِه پِرِدِه)

مَنَال - كِه پَتِي دِه لِيْن رِيْلَاش - نِيه.]

ف: زِهْدَان، يُوْگَان، بُوْگَان، بُوْهْمَان، بُوْن، تُوْن،

آتُوْن، پَرَكَاْم، پَرَكَاْم، زَاقْدَان، بِيچِه دَاَن. («مَنَالْدَان»

غیر از پرده‌ی «منال» است که آن را مَشیمه گویند.)

ع: رَحِم، رَحِم، قَمِیص، قَالِب، مَثَاة، مُسْتَوْدَع.
منال ورتکه

ل: زارِوَلَه، منال ورتکه. [مندالی بچولک.]
ف: بچه کُچُلو.

ع: دَرْدَق.
منالی

ل: به چولله‌یی. [روژگاری زاروکی.]
ف: بچگی.

ع: صِبا، صِباوَة، صِغَر، طُفُولِیَّة.
منجه

ل: ملکه، دهم‌ملکان. [ملجه]
ف: منگ‌منگ.

ع: تَجْمُج، تَجْمُجْ.

منجه منج ← **منجه** [منجی زَر. (دوبارمبونوه‌کی لبیر زلر بونیتی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

مندال ← **منال** [دشپه‌کی کرم‌جیه.] (کرم‌جی است.)
منکن

ل: منکن. [مینکن (کسیک که له لوتدا قسه ده‌کات.)]
ف: منکن. (کسی که در بینی حرف بزند.)

ع: أَخَن، أَغَن، أَدَغَم.
منک

ل: منغه، منجه. [مینگه (له لوتدا قسه کردن.)]
ف: منکیدن، منگ‌منگ کردن. (در بینی حرف زدن)

ع: حُغَّة، غُغَّة، حَنَن، حَنَن، حَمَمَة.

منگه منگ ← **منگه** [منگی زَر (دوبارمبونوه‌کی لبیر زلر بونیتی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

منوتوی

ل: جِیایی. [ئیلجیایی. جیاوازی]
ف: دوی، جدایی، منوتوی.

ع: فَرَق، اِثْنِیَّة.
منه‌ت

ل: سه‌رکزنه. [کُزاندنوه (باس کردنسی چاکه) لای چاکه‌له‌گُل‌کُراودا.]

ف: هن، سپاس، سپاسه. (نیکی گفتن)

ع: مَنَّة، مَن، اِحسان.
منه‌قا

[ل: جَوَزه تَرِیه‌که له «گزنه‌یی» ده‌چیت، به‌لام لمر گورمتره.]

ف: مَنَقَا. (نوعی از انگور شبیه به گزنه‌یی اما درشت‌تر)

ع: مَنَقَا.
منی ← **منم**
منی‌منی

ل: منی. [منمن (دوبارمبونوه‌کی لبیر زلر بونیتی.)]

ف: مَنَم، منی. (تکرار برای تکثیر است.)
ع: اَنَانِیَّة.

منی‌منی ← **موورتک**
مواجب

ل: میری، مانگانه، سالیانه، جیره. [مروچه]
ف: راستاد، وَرستاد، نَرشتاد، ماهیانه، سالیانه. جیره.

ع: وَظِیفة، مُسْتَمَرِّي، اِسْتِمْرَارِی، حُقُوق.
موار

ل: دَوَلمه‌جهرگ، زونج. [رِغَزَلَمی مَیِرِ یِر ده‌کن له گُزشت و برنج و دوده‌رمان و هدیده‌گرن بَز خواردن.]

ف: مبار، آكامه، آگنج، سُختو، جَرغند، زیچک، زَوَنج.

ع: عَصِيب، قَتَب، قَتَائِب، قَتَائِق.
مبارك

ك: خورشان، خواهش، پیژر. [مبارك]

ف: فَرخ، فَرخنده، پیروز، فیروز، رُخش، هرات، هَمایون، خُجسته، خُنشا، خُنشان، خُشنان، خُشنان، خُستان، خُستان، اَرَمگان، باشگون.

ع: مُبارک، مِیمون، مَسعود.
مباركباد

ك: خورشید، خورشانی، پیژریایی. [مباركبايی]
ف: فَرخباد، فَرخندهباد، خُجستهباد، آفرینه.

ع: تَبَرِک، تَهْنِیة.
مباركبت

ك: چاریاری، سركینشی، هزش پیسه‌ریبون. [چاردیری، ناگاداری کردن]

ف: چشمداری، ورزش.

ع: مُوَاطَبة، مُراقَبة، مُلازَمة، مُداوَمة، مُواکَبة، مُواکَظَة، مُتَابَرة، مُواصَبة.
مواصات

ك: هم‌مرایی، یاری، کُزمه‌ك. [هارکاری، یارمندی]
ف: تیمناک، همراهی، یاری، کُمک.

ع: مُواساة، مُعاوَنة.
موافق

ك: هارنیز، یه‌کپرو، یه‌كدل، یه‌کزان. [تبا، کُزك، نینوان خُش]

ف: همراهی، همراه، رایگان، یگانه، دمساز، یک‌رو، یک‌دل، یک‌دله، هم‌ساز.

ع: مُوافِق، مُطابِع، مُتَّحِد، رَافِق، مألوف.
مویه‌سیر

ك: کاری، کاریگر. [کارتیکر، سودبەخش]
ف: نوژان، نوژنده، کارگر، دراینده.

ع: مؤثِر، نافِذ.
مویه‌سه

ك: رتوژیه، ده‌مقره. [گرفتوگر، خستنبه‌ریاس، ده‌مقاله، چه‌لحانی]

ف: خَویسه، نوسیره، گُفتگو.

ع: مُباحَظَة، مُناظَرة، مُکالَمة، مُناقَشة.
مویه‌ك — **موارهك**

مویه‌شیر

ك: کاربه‌دهس. [سرپرشت، هم‌سوپرتیر]
ف: کاربه‌دست، کاررس، وارس، کارفرما.

ع: مُباشِر، مُتَصَدِّي، ضابط، ناظر.
مویه‌له‌ه

ك: گزاف‌روزی، به‌زبده‌بین. [زیاده‌روزی، پتوهان]
ف: شنگ، گزاف‌گویی، بلندپروازی.

ع: مُبالَغة، اغراق.
مویه‌هاات

ك: فیز، خُوه‌لکیشان. [دده‌یه، به‌خُوداه‌لکوتن]
ف: ناییدن، خودستایی.

ع: مُباهاة، مُناقِبة، تَفَاخُر، تَباهي.
مویه‌ندی

ك: سوخته، نه‌رجه. [تازفعلی، تازه‌کار]
ف: سَغده، اُسغده، سوخته، نونیا، آماده، نوکار.

ع: مُبَدِّي.
مویه‌ریم

ك: رکن، سنج. [پنداگر، چنق، سرسخت]
ف: شلایین، سِمج.

ع: مُبرِم، مُصِر.
(مویل)

ك: ناومال، نه‌سپار مال. [که‌لویه‌لی دارینی مال.

[کہ لویلی ماں:]

ف: کاچال، کاچار، سپار، خَنور. (اسباب خانہ)

ع: شُوار، شِیار، بَتات، اَثَلَة، اَثائِیَة، اَثاثُ البیت، مَتاعُ البیت.

موتابق

ل: بہرانبہر، چڑبہچڑ، ولیدیک. [ہارشیترہ، یکسان]

ف: برابر، مانند.

ع: مُطابق، طباق، طَبِیق، مُوافِق، مُماثِل.

موتالہ

ل: داوا، داوخرازی. [داخرازی]

ف: درخواست، خواستاری.

ع: مُطالبَة، مُحاولَة، تَقاضی.

موتالہ

ل: تراشا، ردہوہرون. [موتالا، متالا]

ف: نیرنود، نگاہ کردن.

ع: مُطالعة، مُلاحظَة.

موتبیقہ

ل: گرانتہ تی: [گرانٹا (کوتہی)]

ف: تب شبانہ روزی. (تب لازم)

ع: مُطبِقَة.

موتہ سیل

ل: چہ سپیگ، یک شہق، پشت سہریہ. ہمیشہ. [لکار.

یلک اندرای یلک، بردہوام]

ف: چنسیپیدہ، پیوستہ پی ڈری، دَما دَم، رَما رَم،

پُشت سَرہم، ہمارہ، ہمیشہ.

ع: مُتَصِل، مُتَصِق، مُسْتَمِر، مُتتابع، مُتَعاقِب،

مُتَسَرِّد، دائم.

موتہ قی

ل: پاریزگار. [خزپاریز لہ گوناہ]

ف: جیواد، شاہندہ، پارسا، دُکام، دُزاکام،

پرهیزگار.

ع: مُتَقی، مُتَوَرَّع، وارِع.

موتہ ہم

ل: لہ کہدار، بہ دنار. [گرومان لیکراو]

ف: لکہدار، چفتہ دار، بَدنام.

ع: مُتَم، مَظنون، مَشکوک.

موتہ قی

ل: روت، پدتی. [سادہ. رہا (ہرامبیری پدیوست کراو).]

ف: موکدہ. (ضد مضاف)

ع: مُطلق.

موتہ قی

ل: بہرہ لا. [سرہست، بی خا رہن]

ف: آزاد، رہا.

ع: مُطلق، مُسَبَّل، مُسَوِّم، مُنْساَق، هَمَل.

موتہ نین

ل: دلنیا، ناسوودہ. [بی خم، خاترجم]

ف: آرمنڈ، ارمنڈہ، آسودہ، آسودہ دل.

ع: مُطمئن، اَمین، راحَة، ساکن.

موتہ نہ ننی

ل: ورد، سہنگین، سہرغز. دیرغیز. [ہیمن، لہ سہرغز.

لشگران]

ف: سپوزگار. درنگ کار، دیرخیز. دوراندیش.

ع: مُتَأَنی، مُتَأَمِّل، مُعاظِل، بَطِیء.

موتہ جہ سین

ل: ہسی. [پنابہر]

ف: بستی، پیخست، دژنشین، پناہندہ.

ع: مُتَحَصِّن.

موتہ حدیر

ل: سہراسیمہ، دہمق، مات. [سہرام، راق ورمار]

ف: آسیمہ، سراسیمہ، والہ، شیفتہ، مات.

ع: مُتَحَيِّرٌ، مُتَعَوِّثٌ، مَبْهُوتٌ.

مونه‌خبیله

ل: هوشگا. [خبیالگه: جینگه خیال له دمرورنی مرؤفدا به

بۆچورنی پیشیان.]

ف: هوشگاه، آندیشگاه.

ع: مُتَخَيِّلَةٌ، مُتَفَكِّرَةٌ.

مونه‌رجم

ل: زوانزان، زوانریژ. [ورگریژ]

ف: پچواک، تاجران، ترفان، ترفان، ترفزان.

ع: مُتَرْجِمٌ، تَرْجِمَانٌ.

مونه‌زه‌للیم

ل: دادکمر، دادخوا. [سکالاکمر، دادبر]

ف: دادخواه.

ع: مُتَطَلِّمٌ، مُتَشَكِّيٌّ، شَاكِيٌّ، عَارِضٌ.

مونه‌زه‌ممین

ل: له‌نار، له‌زیر، ژیرکاسه. [جی‌کراوه، تیه‌لکیش‌کراو

(مانای برکار ده‌دات.)]

ف: خلیسیده، دز میان، دز زیر، دز بز. (به معنی

مفعول)

ع: مُتَضَمِّنٌ، مُنْذِرٌ.

مونه‌زه‌ممین کردن

ل: ژیر نیان. [جی‌کردنوه، تیه‌لکیش‌کردن]

ف: خلیساندن، تونهادن، دزبردداشتن.

ع: نَرَجٌ، تَضَمِّنٌ.

مونه‌سه‌ووهر

ل: نه‌نگار‌کریاک. [بیرلی‌کراوه]

ف: نوریته، آنگاشته، پُنداشته.

ع: مُنْصَوِّرٌ، مُنْخَلِّلٌ، مُتَوَهِّمٌ.

مونه‌سه‌بید

ل: کهرشین. [سه‌بیدی درزین.]

ف: خَرَشِین، خَرَجَسْتَه، خَرَدَرِگْله. (سید

دروغی)

ع: مُتَسَيِّدٌ.

مونه‌سه‌ددی

ل: زۆر‌کەر، زۆر‌کار، زۆر‌دار. [ده‌ستدریژیکەر]

ف: سَتْمَگَر، سَتْمَگَار، سَتْمَکار.

ع: ظالم، جابر، مُتَعَدِّيٌّ، مُتَجَاوِزٌ.

مونه‌سه‌ددی

ل: دولایی. (کردار درولایی) [تییپر (برامبری کرداری

تییپر.)]

ف: دولایی. (ضد لازم، یک لایی)

ع: مُتَعَدِّيٌّ.

مونه‌سه‌سبیب

ل: سه‌خت، لانه‌در، نه‌پۆر. [ده‌مارگیر]

ف: فَره‌ودی، بَر نایشت، سخت‌کیش.

ع: مُتَعَصِّبٌ، مُدَافِعٌ.

مونه‌سه‌للیق

ل: به‌سه، به‌سیاک. [بیسراو، هه‌لواسراو]

ف: هاوش، هاوشت، پیوست، پیوسته، بَسته.

ع: مُتَعَلِّقٌ، مُرَبَّوطٌ، مُنَوِّطٌ.

مونه‌سه‌للیم

ل: قتاری، شاگرد. [قوتایی]

ف: دانشجو، میلاو، ورد، شاگرد، دبستانی.

ع: مُتَعَلِّمٌ، تَلْمِیْذٌ، مَكْتَبِيٌّ، مُحَصِّلٌ، طَالِبُ الْعِلْمِ.

مونه‌سه‌هید

ل: گه‌ده‌نگیر. [لنستۆزگر، بریرس، به‌لیندر]

ف: شانگ، گردن‌گیر.

ع: مُتَعَهِّدٌ، مُتَقَبِّلٌ، مُلْتَزِمٌ.

مونه‌فهریق

ل: بلاو، پراش، تهرترونا. [پرژوبلاو]

ف: پُراش، پُراشیده، پُریشیده، پُراکنده، پُخش.

ع: مُفَرِّق، مُتَقَدِّد، مُتَشَكِّت، مُتَشَدِّب.

مونه قاعید

ل: خانه نشین. [کارکنار]

ف: راستادی، بازنشسته، خانه نشین.

ع: داری، مُتَقَاعِد.

مونه کعبیر

ل: مرقن، خزینه سن. [لخنزیایی]

ف: شگفت مند، دمیادمند، پندارمند، خودپسند،

باشگفت، خودبین.

ع: غَطْرِیس، عاتی، عَتی، مُتَكَبِّر، مُتَفَرِّغ، مُتَبَخِّر،

مُعْجِب.

مونه کالیم

ل: بوژ، تسه کر. [بگز]

ف: گوینده، سخنگو.

ع: مُتَكَلِّم، مُتَلَفِّظ، قائل، ناطق.

مونه لایا

ل: روکesh، زرمال، ته لاکت. [زیرکفت، روکشی

ناترون]

ف: زرانود، زرمال، روکش.

ع: مُطَلَّا، مذهب.

مونه مهمیم

ل: مده، تهراری، ناته راری. [پاشماوه، تهرارکر]

ف: وینا، مانده.

ع: مُتَمِّم، باقی، بَقِيَّة، تَکْمِلَة، تَتِمَة.

مونه نهجه

[ل: گزشتی له تاردها سوربره کرا.]

ف: مَنجَنجَنه. [گوشت سرخ شده در تابه]

ع: مُطَنجَنَة.

مونه وه جی بوون

ل: رودبروون، پهرساری کردن. [ناگالینبوون،

چارویری کردن]

ف: رسیدن، وارسی کردن. پُرسناری کردن.

ع: تَوَجُّه، دِقَّة، تَقَوُّر، تَأَمُّل، مُرَاقِبَة، مُوَاطَبَة.

مونه وه للی

ل: سرکار، کاریدهس، پهرسار. [بهریرس]

ف: پرستار، سرکار، کاریدهست.

ع: مُتَوَلِّي، مُوَاطِب، مُرَاقِب.

مونه وه للی ناته شکمه

ل: خزمه تکار. [بهریرسی ناگردانی زمرده شتیه کان.]

ف: جادنگو.

ع: سادین، مُتَوَلِّي، سادین النار، مُتَوَلِّي بَيْت النار.

مونه یج

ل: رام، گویله مشت، گهرده نکج. [گوتپایل]

ف: تاراس، خَران، رام، گوش برآواز، فرمان بردار،

فُرمَانبَر.

ع: مُطَبَّع، مُنْقَاد.

مونه جرات

ل: سزا، نهدق، پاداشت. [توله]

ف: سزا، کُیْفَر، آفره، بادآفره، بادآفره، شیان.

پاداش. (پاداش بدی)

ع: جَزَاء، مُجَازَة، مُكَافَاَة.

مونه هید

ل: پيشوار. [پیشوای نایینی.]

ف: تَنَوُّتاس.

ع: مُجْتَهِد، جاد، مَرَجُع التَّقْلِيد.

مؤهزه

ل: که سینه کردگ. [کاری به کسینه کرار، دهرناسا، مزجات]

ف: فَرَجُود.

ع: مُعْجَزَة.

موجہرہ

ل: تہنبا، کنارہ گیر۔ [دور پیرز لہ دنیا، (ترک دنیا)]
 ف: سیامک، تنہا، وارستہ، کنارہ گیر۔ (تاری
 دنیا)

ع: مُجَرَّد، تارک، مُنْزَوِي.

موجہرہ

ل: تا، ہر نونہ، نونہ۔ [لہ گنل، ہر نونہ]
 ف: تا، تاء، نَوِیم، ہمین۔ (تا اینکہ، ہمینکہ،
 نویمکہ)

ع: مُجَرَّد، مَحْض۔ (بمُجَرَّد، بِمَحْضِ)

موجہرہ

ل: چوارہ سو یا، چوارہ دل۔ [نال کردنی چوارہ لی و لاخ]
 ف: مجرد، چہار دست و پا۔ (نعل کردن چہار پای
 الاغ)

ع: ترییع، تنعیل، انعال.

موجہرہ

ل: کہ لاف، شتوہ، تہنہ۔ [پدیکر]
 ف: تَنَدَس، تَنَدَسَہ، تَنَدِیسَہ، پِیگَرہ.

ع: مُجَسَّمَة، تِمثال، صَوْرَة.
 وینہ

موجہرہ

ل: پورک، پورچل، پورت۔ [کلز]

ف: پوک، پوچ، کاک، کاواک.

ع: مُجَوَّف.

موجہ

ل: مَوزِیاری، دامَوزِجان۔ [نامَوزِگاری، ہازدان]

ف: سَپُردن، آمَوختن، آمَوزش۔ پند، آغالیش،
 آغالیدن.

ع: تَعْلیم، وَعْظ، نَصِیحَة، تَلْقِین. اَدَب، اِغْراء، تَحْریک.
 مَوزانن

ل: مَوزِ کردن، دامَوزِجان۔ [نامَوزِگاری کردن، ہازدان]

ف: آمَوختن، آغالیدن.

ع: نَصِیح، وَعْظ، اِغْراء.

مَوزِکَر

ل: نوسا، دالکھ مَوزِجان، مَوزِیاریکَر۔ [نامَوزِگاریکَر،

پنددادہر، ہاندہر]

ف: آمَوزگار، آغالندہ.

ع: ناصح، واعظ، مُفْری.

مَوزِجہ

[ل: گیادکہ لہ نَسپناخ دہچیت.]

ف: بَرغَسْت، مَوزِجہ۔ (علفی است شیبہ بہ

اسفناج)

ع: غَمُول، تَمُول، قَنّا بَرّی، شَجَرَة البَہو.

مَوزِجاری

ل: مَوزِج، مَوزِیاری، نامَوزِیاری۔ [نامَوزِگاری، پند]

ف: آمَوزش، آمَوزِگاری، پَند، اَندرز.

ع: نَصِیحَة، تَعْلیم، تَلْقِین.

مَوزِجہ

ل: دہمقرہ، زمہ زلی، ہرہرہ کانی، وتہر ویتہ۔ [مشتہرہ،

چہلہ سانی، وتوریز، دہمستی]

ف: شَنگ، سَتیز، اَقَنَدیدن، اَوَنَدیدن.

ع: مُحاجَة، مُجادَلَة، مُکابَرَة.

مَوزِجہرہ**مَوزِجہ**

ل: ژمارہ دار، ژمارہ زان۔ [ژمَریار]

ف: مار، ماردار، آیاردار، آیاریگیر، آیارہ گیر.

ع: مُحاسب.

مَوزِکہ

ل: دیوان، رسیدہ گی۔ [داد گایی کردن]

ف: داوری، رسیدگی.

ع: مُحَاكِمَة.

موختاج

ل: ناتاج، نیازمن، گدا. [دمسکورت، ندار]

ف: چُنْبَل، نیازمند، گدا، نَدَار، پَریشان.

ع: مُحْتَاج، مُعَوِّز، فَقِير.

موختاج

ل: نورهجه، بایس. [پیتوست]

ف: سَنَگول، خَنور، بایست، دَرَبَا.

ع: مُحْتَاج، لَازِم، لَا بُدَّ مِنْهُ.

موخه ددهب

ل: کوز، قَزَز، [زَمَن، دهرپریر]

ف: کوز، بَرَجسته، بَرآمده.

ع: مُحَدَّب.

موخه بیرو لوتوول

ل: هوشرفین، ماتکر. [سراسمکر، واقورکر]

ف: هوشرَبَا، شگفت آور، آسیمه ساز،

سراسیمه ساز.

ع: مُعْجَب، مُحَيَّرُ الْعُقُول.

موحیت

ل: دهلیا، دریا، دهلیای گهره. [زهریا، توتیانورس]

ف: دَرِیا، دریای بزرگ.

ع: مُحِيط، اَقْيَانوس.

موحیت

ل: که مه، روق، قلعت. [کمبره (کمبره بازنه).]

ف: پَرهون، چَنْبَر، کَلَفْتی. (محیط دایره)

ع: مُحِيط، اِطَار، دَوْر، دَائِرَة، حَجَم، ضَخَامَة.

مُوخ

ل: مدغز، مدزگ. [نهری له ناو یتسکدایه.]

ف: مَخ، مَغز. (مغز استخوان)

ع: مَخ، نَخ، نَخَاخَة، مُكَاکَة، نَقِي، نَقِيَّة، وَدَك،

صُهَارَة، صَنْب، صَلِيب. (نُخَاع)

موخلهب

ل: بَرَنور، وُتَوا، نَهْزَوا. [یسر، گوتگر، کسی درووم.]

ف: شَنَوَندَة، نیوشنده، سخن شنو.

ع: مُحَاظِب.

موخالف

ل: بهرچپ، دژمن، مِیَل. [نمیار، ملزوم]

ف: آخشیج، آخشیج، کیان، نیسان، نسیان،

دشمن، بَرَمَخنده.

ع: مُحَاْلِف، ضِدّ، ضَادّ، نِدّ، خَصَم، ضَادِي.

موخالف

ل: چهپوانه. [پتپوانه]

ف: چَپ.

ع: ضِدّ، نَقِيض، عَكس.

موخاله نه ت

ل: بهرچپی، دژمنی، کارشکینی. [دژایفی، درژمنی]

ف: بَرَمَخ، نیسانی، نسیانی، دشمنی، کارشکینی.

ع: مُخَالَفَة، مُعَاكِسَة، تَضَادّ، مُضَادَة، تَنَادّ،

مُخَاصَمَة.

موخبر

ل: خموره کر، خموره هاور، بادهر، باس هاور، هورالچی،

هورال هاور. [هورالدر]

ف: کاتوره، آگاهنده، آگاهی ده، آگهی آور.

ع: مُخْبِر، مُنْهِي، مُعَلِّم.

موخته سر

ل: کوتا، کم، سرپوژت. [کورت، کورته]

ف: کم، کوتاه.

ع: مُخْتَصِر، قَصِير، مُجَمَّل، قَتِيل.

موخشل

ل: خهریک، سرگرم. [سهرقال]

ف: سَرگَرَم.

ع: مُشغُول، مُشغَل.

مُؤَخ كَرْدَن

ل: گِیَانِه‌دَژْگ، مَرزَخِه. [دِرِ كَمُؤَخ، بِرِپِرِ مَؤَخ]

ف: مَؤَخ گِرْدَن.

ع: مُخَاع.

مُؤُؤُوز

ل: دِه‌نُورَكه. [دِه‌مُورَكَانه: گِیَايِه‌كِه.]

ف: كَشْمَش كَاوَلِیَان.

ع: دِیَق.

مُؤَخِه‌مِه‌یِی

ل: پِه‌نَیْبِه‌نَنی. [پَیْنَجَبَنْدِی، پَیْنَج‌خَشْتَك]

ف: پَنَج بَنْدِی.

ع: مُخَمَّس.

مُؤَخِه‌نَه‌یِی

ل: حِیْز، نَیْرُومَا، نَیْرِه‌مُورَك. [زَنَانِی، نَیْرِه‌مَنْدُورَك]

ف: نَیْآ، هِیْز، حِیْز، سَابُورِه، كُْمَاسِه.

ع: مُخَثَّث، خَثَث، مُتَخَثَث. خُنْثِی، مُتَأَثَث.

مُؤَخِه‌یِلَان

[ل: دِرِه‌خَتِیَكِی دِرِ كِدَارِه.]

ف: مَغِیْلَان.

ع: أُمُ غِیْلَان.

مُؤَخِه‌یِیَه‌لِه

ل: بِرِگَا، وِیْرَكِه. [جِیْگِی بِیْرَكِرْدَنِرِه لِه دِه‌رُویِی مَرزُئَا بِه

لَایِ پَیْنَجِیْنَانِرِه.]

ف: بِیْرَكَا، وِیْرَكَا، هُوشَكَا، یَاَدَكَا، اَنْدِیْشَكَا.

ع: مُخِیْلَه، مُتَخِیْلَه.

مُؤَادِرَا

ل: سَازگَارِی، سَازَشْت. [گُوجَان، هَلَكِرْدَن، دَلتِه‌رَایِی كِرْدَن]

ف: سَازگَارِی، سَازَش.

ع: مُدَارَا، مُوَاسَاة، مُمَاشَاة، مُلَاطَقَة.

مُؤْدَاوَا

ل: تِیْمَار، دِه‌مَافُورِه‌یِی، دِه‌مَافُورِه‌یِی، دِه‌مَافُورِه‌یِی. [دِه‌مَافُورِه‌یِی،

چَارِمَافُورِه‌یِی بِه دِه‌مَافُورِه‌یِی.]

ف: تِیْمَارَكِرْدَن، دَارُوكَارِی، دَارُوكُورِی.

ع: أَسُو، ثَدَاوِی، مُدَاوَاة.

مُؤْدَاوِه‌مِه‌ت

ل: پَایْدَارِی، شُؤْیِیْتِیْدَان، رِه‌رُزَشْت. [بِه‌رِدِه‌وَامِی، یِیْلَیْنِیْنِه‌یِی.

رِه‌رُزَش، رَاهِیْنَان]

ف: پَایْدَارِی، دُئَبَال‌دَانَن، وُزُش، وُزُیْدَن.

ع: مُدَاوَاة، تَسْلَسُل، تَمْرِیْن.

مُؤْدِه‌ت

ل: زِمَان، رِه‌خْت، رُزْگَار. [كَات]

ف: زِمَان، دِمَان، دَم، هَنْگَام، رُوزْگَار.

ع: مُدَّة، وَقْت، نَحْب، زِمَان.

مُؤْدِه‌تِی

ل: زِمَانِی، چِه‌ن رِه‌خْتِی، رُزْگَارِی. [مَافُورِیَك، رُزْگَارِیَك]

ف: دِیْرَكَاهِی، رُوزْگَارِی.

ع: مَلِیَّآ، اَزْمَنَة.

مُؤْدِه‌تِی‌عَافِیَه

ل: دَاوِیَاگ، دَاوَاكِرِیَاگ. [بَابَتِی دَاوَاكِرَاو لِه سَكَا‌لَا‌دَا.]

ف: دَاوِیْدِه، دَاوُشْدِه، خَوَاسْتِه.

ع: أَدْعِیَة، أَدْعُوَة، مَدْعِی بِه.

مُؤْدِه‌تِی‌عَافِیَه‌لِیْیَه

ل: پَادَاو، دَاوَاكِرِیَاگ. [دَاوَاكِرِیَاگ، سَكَا‌لَا‌لِیْیَه]

تُزْمَارَكِرَاو.]

ف: پَادَاو، دَاوُخَوَاسْتِه، خَوَانْدِه.

ع: مَدْعِی عَلِیْه.

مُؤْدِه‌تِی

ل: دَاوَرَان، دَاوُخَا، دَاوَاكِر. [دَاوِیْر، سَكَا‌لَا‌كِر]

ف: خواهان، خواستار، داوان، داوچی، دادخواه.

ع: مُدْعِي، مُتَّظِم.

مودده عییل عوموم

ك: گزیر، داركار. [داراكاری گشتی.]

ف: دهكار، دهیوید، دادستان.

ع: مُدْعِي الْعُوم.

مؤدنه

ك: دهمنه. [جنگی دم له قلیانی دیمیدا.]

ف: دمه. (دمه ی قلیان دیمی)

ع: قَنَاة، اُنْبُوب.

موده بریس

ك: نوسا، دهرزیژ. [ماموستا، فیركر]

ف: اُستاد، وړگو، آموزگار.

ع: مُدْرِس، مُعَلِّم، اُستاد.

مؤر

[ك: ناوی هدلكتراو بژ لمر كاغز دانان.]

ف: مَهر، ماره.

ع: ختم، طابع، مَهر.

مؤر

[ك: میتریه کی بچورکی بالداره، بیتپوره کانی پارچی

خوری دهخن.]

ف: بید، بیو، شپشه، شیشه، زَنَجَو، زَوَنَجَو،

ریوتنجو، ریونجه، دیوک، لُبَنک، تافشک.

ع: اَرْضَة، سوسه، قَرَاضَة، عَث.

مؤر

ك: دهنه خواردگ. [دمت لیندراو، کاریته کراو]

ف: مَهر، دَسْت نَخورده.

ع: بِكْر، سَالِم، غَيْرُ مَسْمُوس.

مؤر

ك: تپې، زارچار. (مؤر بردنه) [به تیلی چار روانین له

تورپیدا.]

ف: نُهور، آغول، آغیل. اَلوس. (به گوشه ی

چشم نگاه کردن از غضب.)

ع: شَرَر، شَنَف، شُوس، رُوق، شُفون، اِتَنار، اِزراق،

اِرشاق.

مؤر

ك: تروس. [نارچار بده کادان.]

ف: اَلوس. (ابرو درهم کشیدن)

ع: كَلَح، رُوي، تَرُوي، تَقْبُض.

مؤر ← مړوچه

مؤر بردنه وه

ك: تپړو كردن، به تروسه تواشا كردن، به زار چار نوایږن.

[به گوشه ی چار روانین له تورپیدا.]

ف: نُهوریدن، آغولیدن، آغیلیدن، اَلوسیدن، به

گوشه ی چشم نگرستن، ابرو درهم کشیدن.

ع: شَرَر، شُوس، شَنَف، رُوق، شُفون. كَلَح، رُوي،

تَرُوي، اِتَنار، اِزراق، اِرشاق.

مؤرته

ك: مړوخه. تهرخته. [برپړه مړوخ، دړكم مړوخ. همره ها:

برپړې پشت]

ف: زگ ماژن، مَخ ماژن.

ع: كُخاخ. شُر خوب.

مؤرته چهل

ك: كوپړ، زوهه لېسه. [سرپینې، بېنې ناماده كردن]

ف: ژبوده، نااندیش.

ع: مُرْتَجَل، بَدِيهَة، مُقْتَرَح.

مؤرته د

ك: هه لمره پیاگ، هه لمره پیاگ وړه. [وړه گړاو، پاشگړ]

ف: بَرگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد، مُرْتَجِع.

مؤرد

ك: درختي كه دارهفتار ده پيت. [

ف: اسمار، آسمار، مورد.

ع: آس.

مؤرشكان

ك: به كارميٲان، كرده

ف: مهر شگستن، مهر برداشتن.

ع: فض، فضُ الختم.

مؤرشكان

ك: مؤرلاچون، [كرانه، به كارميٲران]

ف: مهر شگستن.

ع: انفضاض، انفضاضُ الختم.

مؤرشكان

ك: چٲى خواردن، [خواردنى شٲيك، (نيديزمه.)]

ف: چيزى خوردين، (كنايه است.)

ع: تذوق.

مؤرشكان

ك: بزىزان، كه نيشكى لاچون، [لاچونى پاره‌ى

كچينى.]

ف: دُخترى رفتن، گُسدادن، (بكاتر دختر

رفتن)

ع: انفضاض ختم.

مؤرکردن

ك: باور كردن، گوزه رانن، [برپايت كردن، پسند كردن]

ف: پذيرفتن، باور كردن، گُزوانيدن.

ع: تصديق، توقيع، قبول، امضاء.

مؤره

ك: تاس، [زار (زارى تاوله.)]

ف: مهره، طاس، (مهره‌ى نرد)

ع: كعب، كعبه، كعبتين، زهر، زهرُ النرد، فصُ النرد.

وينه

مؤره

ك: رمل، [جزره فال گرتنره به كه، مهره‌ها: برده‌ورده.]

ف: رمل، مهره.

ع: رمل، كعبتين، حصي، حصاة.

مؤره

ك: كوته، [كوتره (پارچميك له قدى درخت.)]

ف: كنده، ألوار، (قطعه‌اى از تنه‌ى درخت)

ع: جذمور، جذع.

وينه—شقه‌شار

مؤره

ك: سيمونه (بورغور و سيمونه)

ف: مهره، (پيچ و مهره)

ع: ثقبُ البرغي.

وينه—پنج

مؤره

ك: كولز، [كلزگل، گلْموتك، چينى ديوارى قور، (له جياتى

خشت بز ديوار هلمچنين به كارديت.)]

ف: مهره، چينه، كُلوخ، (براى ديوار به جاي

خشت استعمال مى‌شود.)

ع: رخص، ساف.

مؤره

ك: جزره ستميه كه، (برده يا سواتنى كاغز

ساف كردن.)]

ف: مهره، (مهره‌ى كاغذسايى)

ع: مصقل، مهرق.

مؤره

ك: چه كوش، [زمانى زنگ] كه ده‌دات بملاولاى

زنگه كدا.]

ف: مهره، چكش، (زبانه‌ى زنگ)

ع: مضراب.

وينه—زنگ

مؤره

[ك: لؤره (گوزانی هتواش).]

ف: دَمور. (آواز آهسته)

ع: حَسيس، زَمَمَة.

مؤره بيه

ك: چوارسورچ، چوارگوشه، خشتی. [شیتویه کی نندازهی

چورلایه.]

ف: چهارگوشه، چهارگنجی.

ع: مُرْبِع.

مؤره تنه ب

ك: دمه کریگ، سامان دریگ، [دمسته کرا. رنکوپنک کرا.]

ف: ایواز، ایوازه، سیاییده، آراسته، دسته شده،

روی هم.

ع: مُرْتَب، مُنْظَم، مُنْتَسَق.

مؤره د

ك: سوان، پره. [پریند]

ف: سان، سوهان.

ع: مِبْرَد، مِسْحَل.

مؤره ککه ب

ك: نارِته، قاتی، پدیوس. [تیکنل، لیکندراو (بهرامبری

تال).]

ف: آشکیود، آمیخته، قاتی، پیوسته. (ضد

مفرد)

ع: مُرْكَب، مُمْرُوج، مَخْلُوط.

مؤره ککه بای

ك: پدیوسگدل. [نارته گدل، لیکندراو گدل (بهرامبری

تاکنگل).]

ف: اشکیودان، پیوستگان. (ضد مفردات)

ع: مُرْكَبَات، مُكُونَات.

مؤره هه وریشم

[ك: کرمیکه له هوریشم ده دات و خرابی ده کات.].

ف: پینک، سوس. (کرمی که ابریشم را می زند و

خراب می کند).

ع: سُوَسَة.

مؤره ی پشت

ك: تدرخته، بریره، مرّخه. [برپراگنی پشت.].

ف: زوره، مَهره ی پشت، مَهره ی مازه.

ع: لَقَرَة، فَقَرَة، شَرخوب، فَقَرَات، خَرَزُ الظَّهْرِ.

وینه - هه نهره

مؤره ی مل

[ك: برپری گردن.].

ف: مهره ی گردن.

ع: وَاقِصَة. (وَقَائِص)

مؤری

[ك: جزه پارچه یه کی ناسکه.].

ف: موری، چلوار، شاره، شار، تیر.

ع: ...

مؤریان

ك: سپی. [نسپی]

ف: شپش، تش.

ع: قَمَل، قَمَال، فَرع، نِمْه، حَطْی، شَوْشَب. (قَمَلَة،

فَرَعَة)

مؤریانه

ك: ژنگ. [نهر شتی لسه ناسن دهنشیت و خرابی

ده کات.].

ف: موریانه، موچانه، مورچه، مور، دشمنیز.

(زنگی که آهن را می زند و خراب می کند).

ع: صَدَاء، دُعَر، قَتَع، اَرْضَه.

مؤریانه

ك: کرم دار. [میترویه که دار ده خوات.].

ف: گهن، چوب خوازک.

ع: سۈسە، ئۇسە.

مۆزى نەشكىگە.

لە: دەسى نەخواردگە. ھىچى نەخواردگە. [نەكراۋەتە،

بەكارنەمتەتراۋە. ھەررەھا: ھىچ شىتەكى نەخواردە.]

ف: مەھرەش پىرداشتە نەشە، دەست نەخوردە.

چىزى نەخوردە.

ع: يەك، يەكەر، ئەم يەنەفەس خەتەھا. ئەم يەنە شىنە.

مۇزاف

لە: خەدە، رىياگە. [پەروست كراۋ (پەرامبەرى سادە).]

ف: خەدە. (ضد مطلق)

ع: مۇضاف، مۇقەد.

مۇزەرىب

لە: پەشتەر، دەسەپاچە، ھەرلە. [پەرىشان، پەربلاۋ]

ف: پەلمەس، پەلمەسە، دەستەپاچە.

ع: مۇظەرب، مۇشەۋش، مۇشەۋش، مۇشەۋش.

مۇزىر

لە: زىيان ھەرەر. [زىيانەخش]

ف: زىيان آور، زىيان بەخش، آسىب رەسان.

ع: مۇزەر، مۇزى.

مۇزەمىن

لە: كۈنە، زەمان بەگەرگە، پەرىلەكەرگە. [پەرىلەكەرگە،

نەمۇشەنەك كە دەررە دەكەشەتە.]

ف: كەنە، زەمان گەزەشتە.

ع: مۇزەم.

مۇزە ھەرف

لە: ھەلەت، ۋە، پەرىپوچ، چەكە. [ۋاۋەزەر، ھىچەپوچ]

ف: ۋاۋ، ۋاۋە، لاغ، چەنە، بىھودە.

ع: مۇخەرف، ئۇمە، خۇزەبە، خۇزەبە.

مۇزە ھەرف ۋەزى

لە: ۋەلەتەن، چەكەشكەنەن، ھەلەتەن. [ۋاۋەزەرگە،

ئەسە ھىچەپوچ كەردە.]

ف: ۋاۋەخەسە، لاغ گەۋى، بىھودە سۇرەسە،

چەنەزەدە.

ع: دەررە.

مۇزە ھەرف

لە: پەرىۋەز، پەش، سەركەلەگە. [سەركەتەر، پەراۋە]

ف: پەرىۋەز، فەرىۋەز، پەرىۋەز، كامىيە، كامرەۋە.

ع: مۇظەف، مەنەۋەر، غەلەب، فەلەن، فەتەح.

مۇزە ھەلف

لە: پەرىن، پەرىچەر، زەلەدەر. [ئەن، ئەزەر]

ف: گەيسەر، گەيسەرە.

ع: مۇزەف، ئەۋەلە.

مۇزە ۋەزىر

لە: زەنەبەر، زەلەتەز. [زەنەلەۋەر، سەختەكار]

ف: سەلەۋەر، سەختەكار.

ع: مۇزەر، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ۋەزىر

لە: ئەمەزەزەزە، مۇزەزەزە. [ئەمەزەزەزە، پەندە]

ف: ئەمەزەزەزە، ئەمەزەزەزە.

ع: ئەمەزەزەزە، ئەمەزەزەزە، ئەمەزەزەزە.

مۇزە ھەلف

لە: دەۋە. [پەشەپەشە ئەسە غەرەنە.]

ف: ئەسەپەۋەر.

ع: مۇسەپە.

مۇسافىر

لە: رەۋەن، رەۋەنە، رەۋەر، رەۋەر، رەۋەر. [رەۋەر،

گەشەپەر]

ف: جەرمەزەزە، زەنەدە، زەنەدەر، زەسەپەر.

ع: مۇسافەر، ئەنەلەسەپەر.

مۇسافىرەت

ك: نۇغر، رۇين، گەريان. [گوان، گشت]

ف: جرمۇه، اُغر، رفتن، زەسپەردن، زەسپارى. گۇردش.

ع: سَفَر، مُسَافَرَة. سِيَاحَة.

موسالده

ك: سازشت، سازيان، ناشتى. [سازان، پتك كىرتن]

ف: سازش، ساختن، آشتى.

ع: صُلَح، مُصَالَحَة.

موساوات

ك: بەرابەرى، رىكى. [يەكسانى، چونىتى]

ف: زيوار، برابرى، يەكسانى. راستى.

ع: مُسَاوَاة.

موساوى

ك: بەرابەر، بەرابەر، رىك، وەك يەك. [يەكسان، چونىك]

ف: بَرَابَر، يەكسان، مانند هم. راست.

ع: مُسَاوِي، مُعَادِل، مُعَاثِل.

موسته‌ننىف

ك: راخوار. [دست يىكەرمەى دارا، كىنىك كە لە داواكەيدا

تېھەلدە چىتەرە.]

ف: واخواه.

ع: مُسْتَأْنَف، مُسْتَعِيد.

موسته‌بىد

ك: خۇراي، خۇيرى. [سەرەز]

ف: خودراي، خودسر.

ع: مُسْتَبِدّ، قُوْت.

موسته‌سنا

ك: جيا، جياواز، لە گەلەردەر، لە گەل بەدەر.

[دەرھار پۇررا، جياكاراھ]

ف: جُدا، جُداگانە.

ع: مُسْتَشْنِي.

موسته‌نتىق

ك: پەسا، قەپەس، پەرسىار. [پەرسىار كەر، ئىنكۇلەر]

ف: پەرسەندە، سۇخۇن پەرس، سۇخۇن جو، بازجو، سۇخۇن خواھ.

ع: مُسْتَنْطَق.

موسلمان

ك: بىسلام. [پەپەرى نايىنى نىسلام.]

ف: مُسْلِمَان.

ع: مُسْلِم.

موسەببە

ك: بەرەلا، ئازاد. [بى‌خاوەن (شتىك كە هىچ لەمپەرنەك بۆ

كەلەلەپەرگەرتنى نىسە و ھەركەس بىتوانىست كەلەكى

لەپەردە گەرتە).]

ف: خوليا، آزاد. (چىزى كە مانع تصرف نداشتە

باشد، كە ھەركەس بىتواند آن را متصرف شود.)

ع: مُسَبِّل، مَوَات.

موسەلسەل

ك: شۆنىەك. [يەك لەدرايەك، رىچكەستور، زەپەرى]

ف: ھار، پىوستە.

ع: مُسَلْسَل، مُتَّصِل، لَا يَنْقَطِع.

موسەللەج

ك: چەكدار. [بەچەك، خاوەنى نامرازى شەپ.]

ف: سەجاکەند، سەكەشور، جاندار، آذرمدار،

گۇدربەند، گۇدزەكەبەند.

ع: مُسَلَّج.

موسەللەبى

ك: سىسورج، سىگۇشە. [شىتەپەكى ئەندازەبى سىلە.]

ف: سەنبوسە، سەگوشە.

ع: مُلْتَث.

وتە «سىسورج»

موسەللەبى

ك: سىپالور. [نارەزە]

ف: سه‌پهلو.

ع: مَنشور، مَوَشور.

وینه-سینالو

موسه‌لله‌م

ك: بی‌تسه. [سه‌لیمتراو، به‌لگنفرست]

ف: ارزانی، بی‌گفتگو.

ع: مُسَلَم، قطعی، مُرضِی.

موسه‌یل

ك: جوشانه، کارکون، داشور. [روانکر]

ف: شگرف، جوشانه، کارکُن.

ع: مُسهول، مَشو، مَشاء.

موسیر

ك: سه‌خت، رکن، سنج. [پیداگر، سرسخت، چق]

ف: شَلایین.

ع: مُصِر، مُلِح، مُجِر.

موشاع

ك: ناو‌کزی. [دارایی‌ه‌بش که بشی شریکه‌کان

دیاری‌نه‌کراوه.]

ف: سَنگَمَبَر، همگانی، میان‌همه.

ع: مُشاع، مُشترک.

موشاعره

ك: به‌رانبه‌رکی. [شرعی‌شیر (کینبرکی) شیر خورندنوه که

پتوسته پیتی سهرتای شیرعی دوره‌مین کس همان پیتی

کزتایی شیرعی یه‌کم کس بیت، دما‌ده‌یدزیتیت.]

ف: چامه‌بازی. (شعر خواندن برای همدیگر که

حرف اول شعر شخص دوم باید برابر با حرف

آخر شعر شخص اول باشد، اگر نتوانست

باخته.)

ع: مُشاعَرَة، تلاخُر.

موشوره‌ت

ك: راورژ. [مشور، ته‌گیدرا]

ف: كَنگاج، كَنگاش، گنگاش، جانقی.

ع: مَشوَرَة، مَشوَرَة.

موعادل

ك: به‌رانبه‌ر، هاورازو، بایی. [هاوسنگ، هاتا، نرخ]

ف: بَرابَر، همسنگ، هم‌ترازو.

ع: مُعادل، مُوازي، مُساوي، مُوازن.

موعاره‌ده

ك: به‌رسره‌کانی، رودبه‌رودی، چنده‌به‌چنده. [ململاتی،

ده‌مده‌می]

ف: شَنگ، مری، ستیز.

ع: مُعارَضَة، مُحاجَة، مُکابَرَة.

موعاله‌جه

ك: چاره، تیمار، درمان‌کردن. [چارسەر]

ف: ویدن، شکردن، چاره‌کردن، درمان‌کردن،

تیمار‌کردن.

ع: مُعالَجَة، عِلاج، مُداوَة، مُزاولَة.

موعامه‌له

ك: سهردا، دادرس‌ت. [مامه‌ته]

ف: سودا، دادوستد.

ع: مُعامَلَة، مُبادَلَة، مُبايَعَة.

موعلوه‌ده

ك: ره‌مشت، نالشت، ناروگزی، گزوانشموه، گزپینه‌وه.

[نالوگزی]

ف: رَمَش، دگش، گهلوی، رَمست، رَمستن،

گوهریدن.

ع: مُعَاوَضَة، مُبادَلَة، مُقايَلَة.

موعاهده

ك: په‌یمان، شهرت، به‌نوبس، ده‌سویه‌یوه. [ریک‌کوتن،

پیکه‌اتن، که‌بنوبین]

ف: سامه، سوگند، غنوند، پیمان.

ع: مُعَاهَدَة، مُعَاوَدَة، میثاق.

مورعایه

ل: ههروك. (مورعایه نه ههروك.) [ده لئی، نه لئی]

ف: ماند، توگویی. (توگویی احمد است.)

ع: عِینًا، بَعِینَه.

مورعایه

ل: سهنگین، ناروودار، پشتیواندار. [ناروودار، پشتقایم،

پشتگرم]

ف: ورسنگ، آبرومند، باپشتوانه.

ع: مُعْتَبَر، مُوْتَق.

مورعایه

ل: میانه. [خیتینی، سامناردی، میانرۆ]

ف: دادوند، میانه.

ع: مُعْتَدِل، مُتَوَسِّط.

مورعایه

ل: عهتوگیر، وردهگیر، یانگیر. [ره خه گر. یانورگر]

ف: آفندگیر، سخنگیر، خوردهگیر، آفندجو،

دق جو، رخنه جو، بهانه جو.

ع: مُعْتَرَض، مُنْتَقِد.

مورعایه

ل: پیتی، پیهات، پیهاتگ. [دازیانر، پیهاتور]

ف: هستو، خستو، مستو.

ع: مُعْتَرَف، مُذْعِن، مُقَر.

مورعایه

ل: گورۆ، بارۆکر، سهرسپاردگ. [برودار، برۆکر]

ف: آوری، گروه، گرویده، نمشته مند، باورگن.

ع: مُعْتَقِد، مُصَدِّق، مُرید، مُؤْمِن، مُخْلِص.

مورعایه

ل: بارۆگا، جینگهی بارۆ. بارۆ پتکرسیگ. [جی متمانه.

متمانیتکار]

ف: سۇتوان، اُسۇتوان، سۇتوار، اُسۇتوار، اوستام،

اوستان.

ع: مُعْتَقِد، مُؤْتَمِن، مُوْتَق، ثِقَة، آمین.

مورعایه

ل: پهرجۆ، مۆجزه. [مۆجزات، درمنا]

ف: فرجود.

ع: مُعْجَزَة، خارق العادة.

مورعایه

مورعایه

ل: یتکار، ریسگ، دامگ، ماتل. [په ککرتور، وستار،

له کار کرتور]

ف: بیکار، ایستاده، وامانده.

ع: مُعْطَل، عاطل.

مورعایه

ل: شناس، ناسنه. [ناسینر]

ف: شناسنده، شناساننده، شنازنده، ستاینده،

بارخوان، پیشگو.

ع: مُعْرِف، وَصَاف.

مورعایه

ل: شناسان. [ناساندن]

ف: شناساندن، ستاییدن، پیشگویی.

ع: تَعْرِيف، تَوْصِيف.

مورعایه

ل: هه لۆسیگ، هه لۆسیگ، هه لۆسیگ، هه لۆزیگ،

ناریزان. [هه لۆسار]

ف: آویزان، پادروا.

ع: مُعْلَق، مُوقِف.

مورعایه

ل: ئوسا، فێرکەر، یاددەر، نامۆزیار. [مامۆستا،

دروسوژ

ف: استاد، وژده، یادده، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.

مورخه لایمه

ل: نوسا. [ماموستای نافرته، نافرتهی درسوژ].

ف: آتون.

ع: مُعَلِّمَة.

مورخه ماما

ل: مدتهن. [لیچار، نه گزن]

ف: پَرْدَک، کَرْدَک، پَرخیده، چیستان، کیستان.

ع: مُعَمَّا، لُغْن، اِیْمَاء.

مورخه ووهج - کتیریک**مورخه بین**

ل: گوشه به گوشه، تورنج. [لبرینهی]

ف: گوشه به گوشه، تُرُنْج.

ع: مُعِیْن.

مورخه بین

ل: کُزْمَک، یاور، دهسگر، ههواخوا، یاربه دهر.

[یارمیتیدر، لاینگر]

ف: یار، یاری ده، یاوز، کَمَک.

ع: مُعِیْن، ناصب، مُسَاعِد، مُعَاوِد، مُعَد.

وینه - گوشه به گوشه

مورخه

[ل: قهلمسی دارتاشی] که داری پی هلد کولن.

ف: مُغَار، نشگرده. (قلم نجاری)

ع: اِزْمِیل، شَفَرَة.

مورخه نه

ل: خله تانن. [فریودان، سرلیشیتواندن]

ف: فریب دادن.

ع: مُغَالَطَة، مُحَاثَلَة، مُوَارِیَة، اِسْتِثْرَاب.

مورخه یلان

ل: مورخه یلان. [درمختیکی درکداره. (درکی مورخه یلان).]

ف: مُغِیْلان. (خار مغیلان)

ع: اُمُّ غِیْلان.

مورخه

ل: دوسور دهر، دوسور نویس. [فتوادر]

ف: چَرگَز، وچَرگَر، وچَرگو، وچَرنویس.

ع: مُفْتِی.

مورخه ده

ل: تاله، ته نیا. [تاق]

ف: تَک، تَنها.

ع: مُفَرَّد، مُنْفَرَّد، وَحْد، وَحِید، مُتَوَحَّد، مُتَفَرَّد.

مورخه سید

ل: شُفَار، بشیتونه، خومه شیتونه، چوکلشکین، کوله هویا.

[ناژاوهچی]

ف: رَسا، هاله، جَلوِیز، چُفُل، پالاده، آشوبگر.

سُخَن چین، آتش افروز.

ع: مُفْسِد، مُفْتَن، دِیْبُوب، هَمَان، نَمَام.

مورخه یسین

ل: نه دار، بی ته نوا. [هزار، دسکورت، نابوت، مایه یوچ]

ف: خَشْتَه، لَیْتَک، هَشَنگ، نابود، ناچیز،

ناداشت، نَدَار، تَباه شده، تهی دست، باد دست.

وَرَشکست.

ع: مُفْلِس، مُعْسِر.

مورخه تین

ل: شُفَار، بشیتونه، خومه شیتونه، کوله بنه، کوله هویا.

[ناژاوهچی]

ف: چُفُل، هاله، آشوبگر، سُخَن چین.

ع: مُفْتَن، نَمَام، هَمَان، مُفْسِد.

مورخه پرک

ل: ره لینه. [متفهرک، پیروز، تمپرک]

ف: پاره، نیاز.

ع: تَبْرُک.

موقعه زره

ل: روکش، زیرکش، نقره سار، نقره کفت. [روکش کراو

به زیر.]

ف: سیم مال، سیم اندود، روکش.

ع: مُقَضَّض، مُقَوَّه.

موقعه له

ل: بهرانبه ری. [روبروبروبره]

ف: بُزْهَش، بِزَابِرِی.

ع: مُقَابَلَة.

موقعه زرا

ل: خواص، شایسه، سزاوار. [داخواز. شایان]

ف: خواست، شایسته، سزاوار.

ع: مُقْتَضِی.

موقعه موقو

ل: سرکه سرک. [مقزمقز، روتعوت، سرتسرت]

ف: شرفاک، شرفانگ.

ع: دَدَنَة، رَمَزَة.

موقعه ددر

ل: سرنوشت، نسیو، پدشخرا. [چارمنوس، خوانوس]

ف: سمناک، سنگول، دُربا، سرنوشت.

ع: مُقَدَّر، قَضَاء، واجب، حَتَم.

موقعه ددهس

ل: پاك، پاكيزه. [پاکز، بی خوش]

ف: آشو، پاک، پاکیزه، ویژه.

ع: مُقَدَّس، مُطَهَّر، مُنَزَّه.

موقعه دنیه

ل: برداشت، سهرتا، بهرایی، دیواچه. [پیشه کی]

ف: پیش آهنگ، پیش درآمد، دیباچه، آغازه.

ع: مُقَدَّمَة، فَاتِحَة، تَوَلُّدَة، تَمهید، دِیباچَة.

موقعه ربهس

ل: نریکگل. [نریکگل، نریکان]

ف: هنتوتاش.

ع: مُقَرَّبِیْن.

موقعه رنهس

ل: گه چیری. [نخشنیگار درست کردن به گج لسم دیوار

و بنیچی مالدا.]

ف: گج بُرِی.

ع: مُقَرَّبِیْن، نَقَاشِی.

موقعه عهر

ل: کاس، نارچان. [قربار]

ف: گُود، کاس، قُوروزفته.

ع: مُقَرَّب.

وینه - دُور

موقعه ففا

ل: رتک، بهرانبه ر، هانونوکه. [قافیدار، پاشلدار (قسی

سروداره)]

ف: باسرواده، بُرَابِر، هَمَرَنَد. (سخن با قافیه)

ع: مُقَفِّی، مُسَجِّع.

موقعه لیلید

ل: پدیرمو. [شوتنکوترو]

ف: پِیِرُو.

ع: مُقَلِّد، مُقَتَلِی، مُقَتَدِی، تابع.

موقعه نیی

ل: قومشکن، کاریزکن. [نر کسی کاریز هتده کنتت.]

ف: کمانه، کُماسه، کُمشکن، کَهریزکن، کاریزکن.

ع: مُقَتَلِی، حَقَّار، نَقَاب.

موقعه بیه

ل: مهنه تر، بهسیاک، بهسیاگهره. [بسراره، پدیوست کراو]

ف: خدیبه، بسته.

ع: مُقَيَّد، مَرْبُوط. مُضَاف.

موقیر

ل: پنهانگ. [دانیانر، پنهانر]

ف: مُسْتَو، خُستو.

ع: مَقْر، مُذْعِن، مُعْتَرَف.

موکابره

ل: دهمقره، بديره کانی. [دهمدسی، دهمنقاله]

ف: شنگ، مری، ستیز.

ع: مُکَابَرَة، مُجَادَلَة، مُحَاجَة، مُعَادَة، عِنَاد، جِدَال.

موکاشمه

ل: دینار، وینار. [پرده هه لگیان له نینوان گیانی مرۆڤ و

جیهانی نادیاردا.]

ف: بیتاب.

ع: مُکَاشَفَة، رَفَعُ الْحِجَاب.

موکافات

ل: پاداشت، سزا. [تۆله]

ف: شبیان، پاداش، سزا، کيفر، بادافراه، بادافره.

ع: مُكَافَاة، مُجَازَاة، جَزَاء.

مۆکل ناسایشت

ل: فرشتهی ناسایشت. [پیری ناسوردهی.]

ف: رام. (فرشتهی آرامش)

ع: رَبُّ الْأَمَان، مَلِكُ الْأَمَان، مُوَكَّلُ الْأَمَان.

مۆکل ناکر

ل: فرشتهی ناگر. [پیری ناگر.]

ف: شهریار، آذرشَب، آذرشَسَب، آذرشَسْت،

آذرگَنَشپ. (فرشتهی آتش)

ع: رَبُّ النَّار، مَلِكُ النَّار، مُوَكَّلُ النَّار.

مۆکل نلو

ل: فرشتهی نلر. [پیری نار.]

ف: آبسان، آبانگاه، ماراَسپَند، ماراَسفَند.

(فرشتهی آب)

ع: رَبُّ الْمَاء، مَلِكُ الْمَاء، مُوَكَّلُ الْمَاء.

مۆکل نایین

ل: فرشتهی دین. [پیری نایین.]

ف: ارد. (فرشتهی آیین)

ع: رَبُّ الْأَدِيَان، مَلِكُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ

الْمَذَاهِب.

مۆکل با

ل: فرشتهی با. [پیری با.]

ف: بادران. (فرشتهی باد)

ع: رَبُّ الرِّيح، مَلِكُ الرِّيح، مُوَكَّلُ الرِّيح.

مۆکل باران

ل: فرشتهی باران. [پیری باران و روهلد.]

ف: بَشْتَر. (فرشتهی باران و نباتات)

ع: رَبُّ الْمَطَر، مَلِكُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ

النَّبَات.

مۆکل چواریا

ل: فرشتهی چواریا. [پیری ناژله.]

ف: تیر. (فرشتهی ستور)

ع: رَبُّ الْأَنْعَام، مَلِكُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ

الْمَوَاشِي.

مۆکل خلعی

ل: فرشتهی خومشی. [پیری چاکه.]

ف: یزدان. (فرشتهی خوبی)

ع: رَبُّ الْخَيْر، مَلِكُ الْخَيْر، مُوَكَّلُ الْخَيْر.

مۆکل خراوی

ل: فرشتهی بهدی. [پیری خراپه.]

ف: أَهْرِيض، أَهْرَمَنْ، هَرِيْمَنْ. (فرشتهی بدی)

ع: رَبُّ الشَّر، مَلِكُ الشَّر، مُوَكَّلُ الشَّر.

مۆکل خوه رەتائو

ل: فرشتهی رۆجیار، فرشتهی خور. [پیری رۆژ.]

ف: آذر، خور. (فرشته‌ی آفتاب)

ع: رَبُّ الشَّمْسِ، مَلَكُ الشَّمْسِ، مَوْكَلُ الشَّمْسِ.

مۆکَلْ خوهشویسی

ل: فرشته‌ی مهره‌ت. [پیری خۆشویستی.]

ف: مهر. (فرشته‌ی مهر)

ع: رَبُّ الْمَحَبَّةِ، مَلَكُ الْمَحَبَّةِ، مَوْكَلُ الْمَحَبَّةِ.

مۆکَلْ خوهشی ← مۆکَلْ خاسی

مۆکَلْ دارگه‌ل

ل: فرشته‌ی داران. [پیری دارستان و دره‌تگه‌ل.]

ف: خُرداد، اسقندارُند، اسقندد. (فرشته‌ی بییشه

و جنگل و درختان)

ع: رَبُّ الْأَشْجَارِ، مَلَكُ الْأَشْجَارِ، مَوْكَلُ الْأَشْجَارِ.

مۆکَلْ دزمه‌نی

ل: فرشته‌ی دژم‌نی. [پیری دژم‌نی.]

ف: آسموغ. (فرشته‌ی دشمنی)

ع: رَبُّ الْعَدَاوَةِ، رَبُّ الْبَغْضَاءِ، رَبُّ الْفِتْنَةِ، رَبُّ

الْفَسَادِ، مَلَكُ الْعَدَاوَةِ، مَوْكَلُ الْعَدَاوَةِ.

مۆکَلْ دنیا

ل: فرشته‌ی گهرورون. [پیری گیتی.]

ف: اَبَره‌ام. (فرشته‌ی جهان)

ع: رَبُّ الْعَالَمِ، رَبُّ الْعَالَمِينَ، مَلَكُ الْعَالَمِ، مَوْكَلُ الْعَالَمِ.

مۆکَلْ رۆزی

ل: فرشته‌ی رۆزی. [میکاییل (پیری رۆز).]

ف: مُرداد. (فرشته‌ی روزی)

ع: رَبُّ الْأَرْزَاقِ، مَلَكُ الْأَرْزَاقِ، مَوْكَلُ الْأَرْزَاقِ، میکاییل.

مۆکَلْ زانست

ل: فرشته‌ی زانایی، گمروایل. [پیری زانیاری، گیانی

یعتز، جویرئیل.]

ف: گبراییل، روان‌بخش، فرشته‌ی دانش.

ع: رَبُّ الْعِلْمِ، مَلَكُ الْعِلْمِ، مَوْكَلُ الْعِلْمِ، رُوحُ الْقُدُسِ،

جبرائیل، جبریل.

مۆکَلْ زه‌وین

ل: فرشته‌ی زه‌وی. [پیری زمین.]

ف: اَحْتَر، سَه‌د، سَه‌د، اَسَه‌د، اَسَه‌ندارمُذ،

اَسَه‌ندارمُذ، اَسَه‌ندارمُذ. (فرشته‌ی زمین)

ع: رَبُّ الْأَرْضِ، مَلَكُ الْأَرْضِ، مَوْكَلُ الْأَرْضِ.

مۆکَلْ سه‌هر

ل: فرشته‌ی سه‌هر. [پیری گهران و گمشت.]

ف: به‌رام. (فرشته‌ی سفر)

ع: رَبُّ الْأَسْفَارِ، مَلَكُ الْأَسْفَارِ، مَوْكَلُ الْأَسْفَارِ.

مۆکَلْ قه‌لم

ل: فرشته‌ی خامه. [پیری پیتروس.]

ف: دین. (فرشته‌ی خامه)

ع: رَبُّ الْقَلَمِ، مَلَكُ الْقَلَمِ، مَوْكَلُ الْقَلَمِ.

مۆکَلْ کیا ← مۆکَلْ باران

مۆکَلْ گیاندار

ل: فرشته‌ی گیانداران. [پیری گیانلبران.]

ف: به‌من. (فرشته‌ی جانداران)

ع: رَبُّ الْحَيَوَانِ، مَلَكُ الْحَيَوَانِ، مَوْكَلُ الْحَيَوَانَاتِ.

مۆکَلْ ماره

ل: فرشته‌ی ژنوشویی، چاره‌نویس. [پیری ژنوشویی.]

ف: باه، باد. (فرشته‌ی زناشویی)

ع: رَبُّ النِّكَاحِ، مَلَكُ الْإِزْدِوَاجِ، مَوْكَلُ الْإِزْدِوَاجِ.

مۆکَلْ مانگ

ل: فرشته‌ی مانگان. [پیری هیشگه‌ل.]

ف: اَرَمُز، هَرَمُز. (فرشته‌ی ماهها)

ع: رَبُّ الشُّهُورِ، مَلَكُ الشُّهُورِ، مَوْكَلُ الشُّهُورِ.

مۆکَلْ مردن

ل: فرشته‌ی مەرگی، گیانکنکه. [عیزراییل (پیری

گیان‌کیشان).]

ف: آسمان. (فرشته‌ی مرگ)

ع: رَبُّ الْمَوْتِ، مَلِكُ الْمَوْتِ، مُوَكِّلُ الْمَوْتِ، عِزْرَائِيل.

موکه معذب

ک: شه‌ش‌پالرو، چوارپالرو. [خشتک (بناناگان چوارپالروی

یتدل‌لین چونکه له بناییدا دورپالرو لمبرچار ناگیریت.]

ف: شش‌پهلو، چهارپهلو. (بنایان چهار پهلو

می‌گویند، به جهت اینکه در بنایی دو پهلو

منظور نیست.)

ع: مُكْعَب، مُجَسَّم.

وینه

موکه ممیل

[ک: شینخیتک که بتوانیت پمیره‌کمی بگه‌یغیت به

خودا.]

ف: آدم‌پیرا. (مرشدی که بتواند مرید را به حق

برساند.)

ع: مُكْمَل، قُطْب، قُطْب اِرْشَاد.

مولقات

ک: یه‌کگرتن، به‌یه‌ک‌گه‌یین، چارپیکه‌فتن، چاربه‌یه‌ککه‌فتن،

سه‌رکیشی، دیداربینی، دیدن. [چارپیکه‌فتن، به‌یه‌ک‌گشتن]

ف: به‌هم‌رسیدن، نچارشدن، برخورد،

برخوردن، روبرو شدن، دیداربینی، دیدن.

ع: مُلَاقَاة.

مؤل

ک: خورزه، قولاخ. [جینگ‌ی رستانی کۆمه‌لینک ماسی یا

گیانداری دیکه.]

ف: ژی، ژیر، شَمَر، بارکین. ایستگام (ایستگاه

جماعت ماهی یا حیوانات دیگر)

ع: بُرْکَة. مَوْقِف، مَجْمَع.

مؤل—مال

مولهت

ک: ماره، مارن. واز، پرس. [درفستدان بز تارنک.]

ف: مول. درتنگ، زنهار، فروگذاشتن.

ع: مُهْلَة، نَفْسَة، مَجَال، أَجَل، نَظَرَة. اِنْظَار، تَاجِیل.

مؤلهق

ک: نه‌نازه. [بر]

ف: بلند، آندازه.

ع: مَبْلَغ، مِقْدَار.

مؤلهقی

ک: فره، خه‌یلی. [زۆر، همرسی]

ف: بسیار، خیلی، فراوان.

ع: کَثِیر.

مؤم

ک: میتر. [شم، موم]

ف: موم.

ع: عَسُو، شَمْع، شَمْع، شَمَا، مُم.

مومانه‌ههت

ک: به‌رگل، به‌ریس، په‌ک، نه‌هیشتن. [پیشگیری،

ری‌لیگرتن]

ف: شه، بَرکَم، بَرکَم، جَلوگیری، بازداشتن،

نگذاشتن.

ع: مُعَانَقَة، تَهْنِیَة.

مومته‌نیع

ک: مه‌حان، نابور، نیافت، ناشیاگ. [نمبرو، نه‌شیار]

ف: زاوَر، تَرَفَنْد، ناشو، نابای، نیافت.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحَال.

مومته‌نیعول‌وجوود

ک: نابور. [نمبرو: نمری که نایبیت بیتت.]

ف: زاوَرَفَرَتاش، نابود.

ع: مُمْتَنِعُ الْوُجُود.

موسیک

ك: نه گريس، رژد. [چهكل، دستپتوه گر]

ف: زس، زژد، زژد، ژكور، ژكور، فروكاس، ژفت،
سپنه كاسه.

ع: مُمِسْك، نُئيم، بَخيل، قَاتِر، قَتور، مُقْتِر، مُقْتِر.

مومکين

ك: شايا، دږبه ختی. [نړۍ ده گونجی بېټت يا نښت.

(برامبري واجب: نړۍ پټوښته بېټت.)^(۱)

ف: نادر، توان، شایان، شايا. (ضد واجب)

ع: مُمَكِن.

مومکينات

ك: چتگېل، چتان، شاياگېل. [نورستانۍ بوون و نښوونيان

پټوښت نښه.]

ف: ناوړان، توانان، شاياها.

ع: مُمَكِنَات.

مومکين بوون

ك: دروسر بوون، وټك كفتن، ناسان بوون. [دستدان، لوان]

ف: دژست شدن، فراهم شدن، آسان شدن،
سامان رسيدن.

ع: اِمكان، تَيَسُّر.

مومکينول وجود

ك: شايا. [نړۍ بوون و نښوونۍ پټوښت نښه و ده گړت

بېټت يا نښت.]

ف: ناوړ فرتاش، شايا، شایان.

ع: مُمَكِنُ الوجود.

مؤمله

[ك: شانی مومين.]

ف: پَرزه، پَرزه‌ی مومين. (شاف مومين)

ع: فَرزَجَة.

مؤميايی

ك: مؤميايی. [دېرمانيتك كه لمشي مردو راده گړتت.]

ف: خوږخين، موميايی.

ع: حَنَاط، حَنَوط، مُوميا، حَافِظُ الأجساد.

مؤميايی - مؤميايی

مومين کردن

ك: مؤميايی کردن. [سارینی مؤميايی به لمشي

مردودا.]

ف: مومين کردن، موميايی کردن. (جسد مرده را

موميايی مالیدن)

ع: تَحْنِيط.

مؤمينه

[ك: مشما: پارچې مؤم بيتدا سارواو بډ داندانی تعرايی.]

ف: مومينه، مومين.

ع: مُشْمَع.

مونا جات

ك: راز، په نامه كي، نیاز، وړه. [رازونياز]

ف: راز، نهفته، نهانی، نیاز، شرفاك، ژمزمه،

رازگویی.

ع: مُنَاجَاة، سَبْر.

مونا زده

ك: قره، چه نه به چه نه، بهر بهر کانی. [شعوههرا]

ف: جنگ، ستيز، آفند.

ع: مُنَازَعَة.

مونا سب

ك: فخر او بر. [گونجار، شایان، بهجی]

ف: فراخور، درخور.

ع: مُنَاسِب.

مونا فاق

ك: دږبوو، دږبووان. [دږبووان، ریاکار]

۱- «مومکين» و «واجب» و «مومکينات» و

«مومکينول وجود» زاروا ده گلي زانستی که لامن. (ر - ر)

ف: ماخ، دورو، دوزبان.

ع: مُناقی.

موناقه‌شه

ك: ده‌مقاله. خستمبرياس [

ف: مری، خویسه، نوسیره.

ع: مُناقشه، مُباحثه، مُجادله، مُحاجه.

موناقه‌به

ك: بژنیگ، هه‌بژنیگ. [هه‌بژارده، هه‌بژیردراو]

ف: گزیده، بَرگزیده، بَرچیده.

ع: مُنتخب، مُصطفی.

موناقریز

ف: چاره‌ریگه، گوی‌قولاخ، ته‌مادار، قه‌تیز، خه‌ره، ده‌سخه‌ره.

[چاوهران، چمبرا]

ف: یَرَمَر، چشم‌دار، چشم‌به‌راه، چشم‌به‌در،

گوش به‌در، نگران.

ع: مُنتظر، مُترصد، مُترقب.

موناقه‌ها

ك: هه‌ر نه‌ونه، هه‌ر نه‌ونه‌سه، دواجار، دوا‌دهس. [نه‌ونده

هه‌یه، به‌لام، کوتایی]

ف: هه‌مین.

ع: مُنتهی، غایه. لکن.

موناقریج

ك: نارینه. [تی‌هه‌لکیش‌برو، تی‌کهل‌برو]

ف: آموده.

ع: مُندرج.

موناقریزه

ك: روان. [روان‌کیر، درمائی روانی.]

ف: شگرف.

ع: مُنضج، مُلین.

موناسف

ك: داد‌گهر، راسوژ. [داد‌رمر]

ف: غُباد، قُباد، داد‌ور، داد‌گهر، راست‌گو.

(حق‌گذار)

ع: مُنصف، عادل، مُحق.

موناشی

ك: مه‌زا، نویسه، بنوس، ده‌ویر، ده‌فته‌ردار. [نوسهر،

تۆمار‌کیر

ف: نویسنده، نگارنده، بناغ، پناغ، میرزا،

خامه‌زن، دبیر، دوویر.

ع: مُنشی، مُحَرِّر، کاتب، راقم.

موناکیر

ك: به‌رچه‌پ، پشت‌وکه‌فتگ. [دژ، نکرولیکیر]

ف: مُنڈل.

ع: مُنکِر، مُخالف، جاجد.

موناقه‌به‌تکاری

ك: خانه‌مکاری. [رازاندن‌سه‌ره‌ی نامرازی دارین به

نخشونیگاری له عاج و ئیتقان و ... دروست‌کوار.]

ف: منبِت‌کاری، خاتم‌کاری.

ع: قُسیف‌ساء.

وینه-خانه‌مکاری

موناچه‌جیم

ك: هه‌سه‌اره‌ناس، هه‌سه‌اره‌ش‌میر، هه‌سه‌اره‌گه‌پژن.

[نمستیر‌ناس]

ف: أَختر‌شناس، أَختر‌شمار، گاه‌شناس.

ع: مُنجم.

موناقرزه

ك: ساماندار، شوژیه‌ك. [رئکوپینك، ریزه‌سترو]

ف: به‌سامان، پُشت‌ستره‌م، سیابیده.

ع: مُنظَم، مُرتَّب، مُنسَق.

موو

مووچان

ل: چه مائن. [چماندنره، نوشتانندنره]

ف: چماندن، چماندن، خَمَندن، خَمَ کردن. تاکردن، دولا کردن.

ع: تا طیر، عَطَف، تثنیة.

مووچانسهوه

ل: چه مائنسهوه، ته د کردن. [خوار کردنسهوه، چماندنسهوه]

نوشتانندنره]

ف: چماندن، خَمَ کردن. تاکردن، دولا کردن.

ع: عَطَف، عَصَف، هَمَص، خَضَد، تا طیر. کَسَر، تثنیة.

مووچیهن—زه نکال**مووچ پا**

ل: قوله پ. [جومگی نیتوان پی و پروز.]

ف: بَجول، پَزول. قاپ، شتالنگ، مُچ پا.

ع: رُسغ، کَعَب، کُراع، مُقَيَّد. وظیف.^۱

وننه—بران ده

مووچ دهس

ل: مه چله، جشرگه. [جومگی نیتوان دست و باسک.]

ف: مُچ دست.

ع: رُسغ، کوع.

وننه—بران ده

مووچرك

ل: تهز. [مچرك، تهزوری لش]

ف: فراشا، فَنجا، فراشیدن، فَنجیدن.

ع: دَعث، رَس، رَسيس، رَمَعَة، تَمَطِي، قُشْعِريرة.

مووچرك كردن

ل: تهز بياهاخن. [تهزور پنداهخن]

ف: فَنجیدن، فَراشیدن.

ع: رَمَعَة، تَمَطِي....

ل: قُز. [تورك، نر تالانمی له پیست دپوین.]

ف: مو، میو، مل.

ع: شَعَر، شَعَر، قَفَر، تَمَص، سَبَد.

موونا

ل: تالاموور. [مورتار: تاله بنی مور.]

ف: تار مو.

ع: شَعَرَة.

موونلو

ل: مورپیتس. [کسینک که به کولکمی بزن تمشی

دپیتس.]

ف: شالنگی، موتاب.

ع: لَوَاف.

موونلوی

ل: مورپیتی. [کاری مورپیتس.]

ف: موتابی.

ع: لَوَف.

مووچ

ل: مورس. [جومگی نیتوان دست و باسک یا پی و پروز.]

ف: مُچ.

ع: رُسغ، مابِض، سِنط. رُند.

مووچ

ل: ماچ. (ماچوموچ) (رامورس) (له گیلن ماچدا به کار

دپیتس.)

ف: ماچ، بوسه. (یا ماچ استعمال می شود.)

ع: قُبَلَة، قُبَلَة، نَم.

مووچاخ

ل: کلارقز. [قزی دسکرد که له سوری ده کن.]

ف: گیس دستی، کلاه گیسسی، گیس کلاه، موی

ساختگی.

ع: قِرْمِل، قِرْمیل، شَعَر مُسْتَعَار.

مورچه

[ك: نوشتاره، قندكار (وهك: مورچى حه لوا).]

ف: موچه، تاشده. (موچه ى حلوا مثلاً).

ع: معطوفه.

مورچه

ك: بهش. [پشك، پاژ]

ف: بخش.

ع: قسمة، نصيب، سهم، رسد، حصّة.

مورچه بهر

ك: بهش بهر. [خارن بهش، شريك]

ف: بخش یر، آنباز.

ع: قسيم، سهم، شريك.

مورچه كردن

ك: مروچاننوه.

ف: تاكردن.

ع: عطف، تثنية.

مورچه مورچه

ك: بهش بهش. [پاژپاژ، پشكپشك]

ف: بخش بخش.

ع: اقسام، ارساد، حصص، سهام، مُنقسم ...

مورچه چمانهوه

ك: چه میانوه. [چمانوه، لاریونوه، نوشتانهوه]

ف: تاشدن، دولاشدن، چمیدن، خمیدن،

خَم شدن.

ع: انعطاف، تثني. انحناء، رُكوع.

مور راهو بوون

ك: گرژ كردن. [راستبیرونه ى موری لیش. (وهك: مور

گرژ كردنى پشيله).]

ف: فراخیدن، مو برخاستن. (گربه مثلاً).

ع: تَنَفُّش.

مورگ

[ك: موریرو]

ف: موش، مُهره.

ع: خَرَز، خَرَزَه.

مورگ پیتك

مورگ كهر

ك: كهر موریرگ. [مورده كهرانه]

ف: پُلچى، خُرْمُهره.

ع: حَجَر الحمار.

مورگ مار

ك: مار موریرگ. [موریریه كه بز چارسیر كردنى ژارى مار.]

ف: مُهره ى مار، مار مُهره، زهر مُهره.

ع: حَجَر الحية.

مورگه با

[ك: موریرما: موریریه كه بز چارسیر كردنى بادارى.]

ف: باد مُهره.

ع: حَجَر النُفخ.

مورگه كهوله

[ك: جزره موریریه كى شوشی كهریه.]

ف: جَش، كَبود مُهره.

ع: زُرَقَة.

مورره

ك: موریرگ، پیتك، پهله پیتك. [نور خلیتره یدى به دست یا

به دارلاستیک دهان زرتت.]

ف: زاغوك، زالوك، غالوك، غابوك، ژواله، ریگ.

ع: بُنْذُق، قِضَّة، خَذْفَة، حَصْبَة، كوفان.

مور زهره

ك: شَل. [موریرم: لیش سپى و مور بز.]

ف: زال، سُرْحَن، زردمو.

ع: أَشْقَر، أَصْهَب.

موزی

ك: گزنده. [گازگر، چزینر، نزیترگر]

ف: گزنده، زنده.

ع: مودی.

موزیات

ك: گزنده گدل، دپنه گدل. [چزینر گدل، دپنه گدل (مار،

دوریشك، زمردهاله، شیر، پلنگ و ...)]

ف: تئندبار، گزندگان، دزندگان، زندگان. (مار،

عقرب، زنبور، شیر، پلنگ، و امثال آن)

ع: موزیات.

موزیقان

ك: شایلوغان، نه خشام. [ناهنك و موسیقای شای].

ف: موزیک.

ع: موسیقی.

موسسای

ك: جور، جوله كه. [پدیرهوانی حمزهرتی موسا].

ف: تیداك، جُهود، یهودی.

ع: موسوی، کلیمی، یهود.

موش خورما

ك: راسو. [مشکی خورما: گیانداركه].

ف: تُمس، پُرسق، راسو، موش خُرمَا.

ع: سُنْعَبَة، اِبْنُ عَرس.

وینه-راسو

موش کردن

ك: بیدنگبرون. [روسکتیرون له ترسا].

ف: موش کردن، خاموش شدن. (بی صدا شدن از

ترس)

ع: اِخْتِقاء، سُكوت.

موش کردن

ك: تیزیرون، توزیرون. [زیر تیزیرونی تیخ. (تیدیومه).]

ف: بُرا بودن، تَند بودن، زَردست بودن. (کنایه

است.)

ع: جدّه، شدّه.

موکَش

ك: موکیش، مورچن. [مورچینك (نامرازی مور

مهلكندن).]

ف: موکَش، موچین، موچینه، گاز، اُنْبِر. (اُنْبِر

موکندن)

ع: منخاص، مِنقاف، مِنقاخ، مِنقاش.

موکَش

ك: کوزکَش، جاکَش، ماسکَش. [بی-تامروس، گواد]

ف: کَس کَش، جاکَش، ماست کَش.

ع: دُیوْث، قَوَا.

مووی بانگا

[ك: بمرتروك]

ف: اسپ، رُم، روم، رومه، رُنْبه، رَمگان، بَرَمگان،

رَمگان.

ع: شَعْرُ العانة، عانة.

مووی نووی چاروا

ك: دامروسك. [مروی کلکی یه کسم].

ف: موی دُم اسپ.

ع: سَیْب، سَیْبِیْب.

مووی راسو بوو

ك: گزی کرد. [مروی لمشی راستجویره].

ف: فراخید، موهایش برخاست.

ع: تَنقَش.

مووی سم

[ك: موی سمی و لاخ (ولك هی نَسپ).]

ف: موی سَم. (اسپ مثلاً).

ع: ثُتّه.

وینه

مووی سدر

ك: قَزْ، [تووكسری مرزُد].

ف: كوڤله، كوڤله. (موی سَرِ آدمی)

ع: لَمَّة.

مووینه

ك: گَزَنه. [كولكن].

ف: موین، پُرمو.

ع: أَشْعَر، قِنَعَات.

موه

[ك: مَرَو (بریتیکه له پنبه دیت و هندو جار نینزك

داده‌خات).]

ف: خوی، خوی نَرَد. (زخم انگشت که گاهی

ناخن را هم می‌اندازد.)

ع: داحس، داحوس.

موه‌ریج

ك: باسنویس، باسزان. [میژونوس، میژوزان]

ف: باسن‌نویس، باسدان، باسگیر، بازگیر،

داستان‌نویس، دهگان، دهقان.

ع: مُوَرَج.

موه‌پره‌ب

ك: نورف، شفتز. [لارلا، خوار برار]

ف: اُریب، اُریو.

ع: مُحَرَف، مُوَرَب.

موه‌پزه

[ك: نهموشینیکه تورك دهریتیت.].

ف: گریون، بزیون. (مرضی است بر اثر آن مو

ریخته می‌شود.)

ع: حاصَّة، داء الثعلب.

موه‌روا

ك: دارزیباگ، دافره‌یباگ، راپ، کولیباگ. [دافره‌فار، زذر

کولار.].

ف: له، له‌شده، پُخته‌شده.

ع: مُهَرَّ، مُتَفَسِّح، مَطْبُوخ.

موه‌بیا کردن

ك: ناماده کردن. [خز تمیاز کردن بَوِ کارِتِك. (بَوِ نمونه بَوِ

سفر.].]

ف: بَسِیجیدن، بَسِیج کردن، آماده کردن. (برای

سفر مثلاً.)

ع: قَهَّيَّة، تَدَارُك.

موه‌بسه‌ر

ك: ناسان، سامان. [بَوِ کُزسپ، سورك، سانا]

ف: سامان، آسان.

ع: مُيَسَّر، مُمَكِّن، سَهْل، مَقْدُور، مَيَسُور.

مه

ك: نه. (مه‌رزا) [پیتی نه‌کهر.].

ف: نه. (نه‌روا) [تروا]

ع: لا. (لا تَلَهَبْ!)

مه‌نمور

ك: هه‌ناریاگ. [نیزدار، فرمانبر]

ف: گُمَاشته، فرستاده، فرماندار.

ع: مامور، رَسول، مَبْعُوث.

مه‌بال

ك: كه‌نارار، ناردهس. [پشاور]

ف: جای، شاشگاه، کنار آب.

ع: مَبال، مَبَز، مَخْرَج، مَذَهَب، مُسْتَقْرَح، بَيْتُ الْخَلَاء.

مه‌بغوز

ك: بی‌زیباگ، نه‌گهریس، هه‌لکه‌فتگ. [بی‌تراو]

ف: وُزافاده، رانده شده، از چشم افتاده.

ع: مَبغُوض، مَنفُور، مَطْرُود.

مه‌بله‌غ ← مَوَلَه‌ق

مه‌به‌ست

ك: نامانج، نیاز. [مببس]

ف: آهنگاه، آهنگ‌گاه.

ع: مقصد، مطلب، مرام.

مهبيعه

ل: فرزشياگ، فرزشه‌نی. [فرزشرار، شروی بز فرزشتن دمشت].

ف: فروخته، فروختنی.

ع: مبيعه.

مهتا

ل: کالا، کورتان. [بيدارستی، نروی به پاره ده‌کردرت].

ف: آروس، آخريان، کالا.

ع: عرض، عرض، متاع، بعا، سيلة.

مهتله

[ل: ده‌فرنگی لول‌لداری چرميه].

ف: چغل، گراز، متاره.

ع: بطة، اداوة، مطهرة.

وينه

مهتال-قه‌لخان [روشه‌کی کرم‌جيه] [کرم‌جی است].

مهتروکه

ل: میرات، میراتی، جیماگ. [نروی له مردرو به‌جیماره].

ف: مُرده‌ری، گذاشته، به‌جامانده.

ع: میراث، متروکه.

مهتروه‌قی

ل: مدته‌شه. [داردستی نستور و گرتار که دمویشگل

به دستیانوه ده‌گرت].

ف: منتشا، منتشه.

ع: مطرق، مطراق.

وينه-دوریش (۲)

مهتلوب

ل: پسه‌ن، خوه‌شویس، گهره‌ک. [دلخواز، پردل].

ف: رایگا، دلخواه، پسند، دلپسند، دلپذیر،

دلاویز.

ع: مطلوب، مرغوب، محبوب، بغية.

مهتلوب-مهتهب

مهتهب

ل: کار، نیاز، ناره‌زو. [خراست، مبیست، بابت]

ف: کار، نیاز، خواهش، خواسته، آرزو، هوس.

ع: مطلب، مطلوب، مقصود، مرام، مُراد، سؤل،

مسألة.

مهتن

ل: زوینه. [بوانبری پیراریز].

ف: متن، زمینه. (ضد حاشیه)

ع: متن.

مهته

ل: برمه. [نامرازکی سینه].

ف: مته، برمه، برماه، برماهه، بهرمه، ماهرمه،

ماهه.

ع: مبزل، مشغب، مثقب، بریمه.

وينه-مهتوگوان (۲)

مهته‌ریس

ل: داهؤل. [داره].

ف: هَراک، خوسه، خواسه، هراسه، أفچه،

مترس، داهل، داهول، داخل.

ع: خیال، تُطار، محزان، فَرَاة، داحول.

مهته‌ره‌نگی

ل: بورغر. [نامرازکی سینه].

ف: مته، برماهه.

ع: بزال.

وينه

مهته‌ل

ل: مدته‌له، هته‌ل. [لیچار، له‌گنز]

ف: متل، متلک، گردک، کَرَدک.

ع: لَغز، اُحیة، اُغلوطة، مَعّا.

مهته‌ل

ك: نمورنه. [نمورده، نمانا]

ف: نمونه، مانند.

ع: مثل، مثال.

مه‌تل

ك: پدن، ته. [پند]

ف: پند، داستان.

ع: موعظه، نصیحة، حكاية، قصه.

مه‌ته‌له ← **مه‌ته‌ل**

مه‌ته‌نجه ← **مه‌ته‌نجه**

مه‌ته‌و‌كه‌وانه

ك: مه‌ته‌كه‌وان. [نامرازکی سینه كه به مزی كمراتیکی

تایسته‌وه دسورپ‌تیه‌وه.]

ف: مه‌ته‌و‌كمان.

ع: مېزل.

وته

مه‌تی

ك: مه‌تیه، میك. [پور (خوشکی دایك).]

ف: خواهر مادر.

ع: خالة، أخت الأم.

مه‌تیه ← **مه‌تی**

مه‌جاز

ك: خوازه، خوازمان. [واتای خواززار. (برامبری

راستقینه^۱.)]

ف: زوا، سفته، ارمان. (ضد حقیقت)

ع: مجاز، مستعار.

مه‌جاز

ك: خز. [خز، نریت]

ف: خوی، خو، خیم.

ع: مزاج، خلق، دیدن، طبع، سنجیه، عاده، داب.

مه‌جاز

ك: سرشت. [تعیات، خده، خور]

ف: مَنش، جهش، سوس، أبرهام، سرشت،

آمیزه.

ع: مزاج، طبیعه، فطره.

مه‌جازی

ك: خوازمانی. [واتای خواززار. (برامبری راستقینه^۱.)]

ف: روایی، ارمانی، سفتگی. (ضد حقیقی)

ع: مجازی، استعاری.

مه‌جال

ك: وچان، وەت، هەرت، پەردۆ، دەسپەرزۆ، سۆنگە، مارۆ.

[دەرفەت، هەل]

ف: رُستی، نَست‌رَس، پا، یارا، ویل.

ع: مجال، فُرصة، فَرَاة.

مه‌جیوور

ك: روگیر، رووده‌ریاس. ناچار. [كسیك كه ده‌سلاتی كاری

به خۆی نەیت.]

ف: روگیر. ناچار، ناگزیر.

ع: مجبور، عانی، مُعنى، مُعنت.

مه‌ججانی

ك: مفت، مفته، خۆزپایی فێژ. [خۆزپایی]

ف: ژب، مُفت، رایگان.

ع: مجانی، بلا عوض.

مه‌جرا

ك: نارپو، نارگوزر، گوزبرگا. [نارپۆ]

ف: آبرو، روانگاه، موری، فُرخور، گُذرگاه.

۲- «حقیقی» و «مه‌جازی» زاراوه‌ی زانستی روونیشی

(به‌بیان‌ن. (ر - ر)

۱- «حقیقت» و «مجاز» زاراوه‌ی زانستی روونیشی

(بیان‌ن. (ر - ر)

ع: مجری.

مه‌جرای با

ك: باخویر، ده‌لاه. [كونبا، روجه]

ف: بادخُن، بادغُر، بادخور، باجه.

ع: مَنفَذ، نافِذَة، كُوْة.

مه‌جلیس

ك: خوریزگه، كزنگره، نشتان. [كۆز]

ف: آرَش، اُرسَن، انجمن، كُنگره، دستوانه، نشستنگاه، نشیمنگاه.

ع: مَجْلِس، مَحْفِل، نادِی، نَدْوَة، مَجْمَع، مُجْتَمَع، مُحْتَمَل.

مه‌جلیس شوورا

ك: راوریزگا. [مه‌كزی راوریزکردن. (پارلمان)]

ف: بارسَستان، جگارسَستان، كنگاشَستان، كنگاجَستان.

ع: مَزْعَمَة، مُؤَمَّر، مَجْلِس شوری، مَجْلِس مَبْعُوثِین، پارلمان.

مه‌جهمع

ك: خوریزگه، پوره، پوررگه، كُزگا. [كۆز، مدكز]

ف: آرَش، كانون، انجمن ...

ع: مَجْمَع، مَحْفِل، مَجْلِس ...

مه‌جهمعه ← مه‌جهمه**مه‌جنوون ← مه‌كنوون****مه‌جووس**

ك: ناتشه‌پَرَس، ناگره‌پَرَس. [په‌پیرانی زبردشت.]

ف: مَجُوس، آتَش‌پَرَسْت. (امت زردشت)

ع: مَجُوس.

مه‌جهمه

ك: سینی، شامخویری. [سینی گهوری مسی.]

ف: سینی، خوانچه. (سینی بزرگ مسی)

ع: مَجْمَعَة، صِیْنِی.

مه‌جهوول

ك: نادیار، نزاریاگ. [ون، نزارار]

ف: ناپیدا، كانسته، نادانسته.

ع: مَجْهول، غَیْر معلوم.

مه‌جهك

ك: مروج، مروج دس. [جومگی نیتوان دست و باسك.]

ف: مُج، صُج، دست.

ع: رُسْغ، نَسْغ، كُوع، كُرسوع، سِنَط، مِعْصَم، كُعْبَرَة.

و ظلیف. (رُسْغ الحیوان)

مه‌جهك

ك: باسك. [له سری په‌نجو، تا نغیشك.]

ف: آرَش.

ع: سَاعِد، ذِرَاع.

وئنه ← سَلَاژ

مه‌چیر

ك: دزگ. [دزود]

ف: نَخ.

ع: غَزَل، خَیْط.

مه‌هال

ك: نه‌شودنی. [نمبرو، نه‌شیاو]

ف: تَرَفَنْد، سیرنگ، زآور، نابای.

ع: مُحَال، مُمْتَنِع.

مه‌هال

ك: ناو، نارچه، ناوان. [مه‌لَبَند (کزی «معمل».)]

ف: بلوک، جاها. (جمع محل است.)

ع: مَحَال، ثَوَاحِی. صَفْحَة، رَجَاء، كُورَة.

مه‌هیووب

ك: دۆس، خوشهریس، نازار. [خوشهریست، نازیز]

ف: ریکا، رِیگا، رایگا، آهوز، دوست، نگار.

ع: مَحْبُوب، مَطْلُوب. وَجِیه. مُحْتَرَم، بُغْيَة، مَرْغُوب، مَشْهُوق.

مه جیروب

ك: قه‌شنگ، كه‌یلان، نازنین، دل‌بەر، دل‌رفین. [جوان، دل‌پسند]

ف: قه‌شنگ، دل‌بەر، دل‌رِبا، زیبا، خوش‌گل، خوش‌چهر، خوب‌رو، جانانه، بُت.

ع: مَحْبُوب، مَوْموق، وَمِیق، وَجِیه، جَمِیل. (جَمِیلَة، وَمِیقَة، وَجِیهَة...)

مه جیروب

ك: كه‌مِرو، سه‌ریاین. [شهرمن]

ف: آژرمی، گم‌رو، سه‌ریاین.

ع: مَحْبُوب، خَجُول.

مه هرهه

ك: هاریاز، هاردهم، رازدار. [رازخان، رازگر]

ف: همراز، همدم، رازدار، دمساز.

ع: مَحْرَم، آمین، ناموس.

مه هره‌هانه

ك: بیدنگ، ژیرجله‌کی، كه‌سه‌ن‌زان. درو‌به‌درو. [به نهیتی،

به پنامه‌کی]

ف: آهسته، بی‌صدا، زیرجلی، دو‌بدو.

ع: سِرَا، خَفِیَة. سِرِی.

مه هز

ك: تا. پاك. [هیتندی، هه‌نه‌مندی. هه‌ره‌ها: پتی]

ف: تاه، خُنْشك، نَویم، هَمین، موکده. پاك، ویژه، آویژه، آویژه.

ع: مَحْض، صِرَف، مُجَرَّد، بَحْت، خَالِص.

مه هزه

ك: دیواخان. [دیوان، دادگا]

ف: فَرگاه، آیشگاه، دیوان‌خانه.

ع: مَحْضَر، مَحْفَل، مَحْکَمَة.

مه هسوس

ك: دیار، په‌یدا، ئاشکرا. [هستیتیکرا، بره‌ست، دیار]

ف: پودات، دشسته، پیدا، آشکار.

ع: مَحْسُوس.

مه هسوسات

ك: دیاران، په‌یداگهل. [بره‌ستگهل، هستیتیکراگهل]

ف: پوداتان، دشستان، دشستگان، دشسته‌ها،

پیدایان.

ع: مَحْسُوسات.

مه هسول

ك: باره. [داهات]

ف: بهره، درآمد.

ع: مَحْصُول، ماخْصَل، رِیع.

مه ههه

ك: رزژ بازخواز. [رزژی لینه‌رسینه‌وه، پاشمزژ]

ف: خنپور، خنیور، رستخیز، رستاخیز، روز

بازخواست.

ع: مَحْشَر، قِیام، قِیامَة، میعاد، یوم مَوْعود.

مه هف

ك: پوچ، نابور. [لیمین‌چوو، تیاچوو]

ف: نیست، نابود.

ع: مَحْو، مُنْغَدِم، مُنْدَرَس.

مه ههفهزه

ك: مجری، ستوق. [سندروئیکه له ته‌خته و چهرم دروست

ده‌کرت.]

ف: مجری، صندوق. (از چوب و چرم

می‌سازند.)

ع: صندوق.

وینه

مه خه و برون

ل: پروچه و برون، له نارچه سرون، لاسرون، نساب و برون.

[لمبهین چوون، تیاچرون]

ف: نیست شدن، نابود شدن.

ع: اِنِمَحاء، اِنَعْدَام ...

مه خه و کردن

ل: پروچه و کردن، لسه ناویردن، لاسردن، نساب و کردن.

[لمبهین بردن، تیا بردن]

ف: نیست کردن، نابود کردن، بستن کردن.

ع: كَحْص، مَحَق، مَحَو، اِمحاء، اِبطال، اِزالة.

مه خه کم

ل: سفت، سهخت، پاره جی، راویستار. [پتور، جیگیر،

دامنزار]

ف: خَبوک، خَبوه، خَبَره، پایا، اُستوار، اُستوان،

پا بَرجا.

ع: مُحَكَم، مُتَقَن، مُبرَم، مُوَلَّق، مُوجَد، مَرصوص،

مُسَحَّكَم، حَصِيف، وَثِيق، وَكِيع، وَطِید، مَتِن،

رَصِین، زَنِیق.

مه خه که مه

ل: داد که، دیواخان. [دادگا]

ف: دادگه، دادگاه، دادستان، داوَرستان، داوَرخان،

داوَرخانه، دیوان، دیوانخانه، دادخانه.

ع: مَحَكَمَة.

مه هه و وده

ل: مامورته، شیرهی خورشیدک. [شیری گیایه که له

«لاغیه» ده پیت.]

ف: سَقْمُونیا، (شیر علفی است شبیه به لاغیه)

ع: مَحْمُودَة، سَقْمُونیا.

مه هه

[ل: سورکه لَناروی «مرحه مند».]

ف: ترخیم (محمد) است.

مه هه به به

ل: مهربت، دزسی، خروشه ویسی. [مهربانی،

خروشه ویستی]

ف: مهر، مهربانی، دوستی.

ع: مَحَبَّة، مَوَدَّة، وَدَّ، وَداد، وَمَق، وَلاء، هُیوم، هِیام،

هَیَمَان.

مه هه که

ل: زهرناس. [بدری محملک]

ف: سَنَگ زَرشَناس، سَنَگ.

ع: مَحَك، فَثَانَة.

مه هه خه

ل: بره، تی. [پدیمان، به تین، برینره]

ف: سامه، پیغان، پیغون، غَنوند، بُر، بُرّی، پیمان.

(قرارداد)

ع: مُقَاطَعَة، قَرار، شَرط.

مه خروونی

ل: خرت، گرد، کدله رمی. [خر]

ف: گرد، کَلَمی.

ع: مَخروط، مَخروطی، مَكْوَر، مُدَوَّر، مَلَمَم، مَلَموم،

مُسْتَدیر.

مه خروونی

ل: شه پیوری، قوچ. [قورچک]

ف: گاو دَنبَال.

ع: مَخروط، مَخروطی.

وینه

مه خسووس

ل: تاریده تی. [تایبستی]

ف: بویژه، ویژه.

۱- لاغیه: ناوی فارسی گیایه کی شیرداری گول زهرده،
به داخه ره ناره کوردیه که یم بز نه دوزرایه وه. (ر - ر)

ع: مَخْصُوص.

مه خسوسه

ك: تاويه تی. [بتاییت]

ف: بویژه، ویژه.

ع: خاصَّة، مَخْصُوصاً، بِالْخُصُوصِ، خُصُوصاً.

مه خسه

ك: بلیهت، ته تله میران. [گاتمپی]

ف: لاغ، تَنَرَبو، كُنْجَك، بُلْگُنْجَك، بُلْگُنْجَك.

ع: مَسْخَرَة، سَخْرَة، سَخْرَة، هَزْهَة، هَزْهَة. ظَرِيف.

مه خسه

ك: پرداخ. [لورسکر، سافکر]

ف: پَرِدَاخ، پَرِدَاخ، پَرِدَاخ.

ع: مِسْقَل، مِسْقَل، مِسْقَلَة، جَلَاء.

مه خش

ك: مدشخ. [مشق، راهیتان]

ف: مَشْخ، مَخْش.

ع: مَشَق، مَشَق.

مه خشوش

ك: شتیواگ، تیکه. [شیتوار، تیکه لرینگل]

ف: آشفته. به هم خورده، نَرَهَم و نَرَهَم.

ع: مَشْشُوش، مَخْشَل، مُنْقَلَب، مَمْرُوج، مَخْلُوط.

مه خسه

ك: مدشخه. [جینگه ناگرتك كه به دست هه لده گیریت.]

ف: بَرَوَاژه.

ع: مَشْعَل، مَنَارَة، مِهْزَام.

رینهمه خسه لآن

ك: گر گران، ناگریزی. [یاری کردن به ناگر له بونه کاندای.]

ف: آتش بازی.

ع: لَعِبُ الْمَشَاعِل.

مه هه

[ك: قهینه، مدخمر]

ف: مَخْمَل.

ع: مَخْمَل، حَمِيل.

هه ← هاد [(سروگه له گراوه.)] (تخف «هاد» است.)هه داخل

ك: باره. [داهات]

ف: بهره، در آمد، سود.

ع: دَخَلَ، مَدَاخِل، مَنَافِع، عَوَائِد، فَوَائِد، مَحَاصِل.

هه دار

ك: گیلگه، گوزبرگا. [خولگه]

ف: گردشگاه، گُذَرگاه.

ع: مَدَار، مَسِير.

هه دال

ك: نشان، نشانه. [میدان، مدالیا، نشان]

ف: نشان، مدال.

ع: وِسَام، نِشَان، نِیشَن.

هه دج

ك: دسپ، به تانیروا هاتن. [پیاهدان]

ف: سَوَن، سِپاس، سَتایش، درود، آباد.

ع: مَدَح، حَمْد، نَعْت، وَصَف، تَوْصِيف، تَعْرِيف.

ف: شَاء، شُكْر.

هه دد

ك: کیشه. [(نیشانی هه لکشایرونی پیت.)]

ف: کِشِه. (علامت کشیدن حرف)

ع: مَدَّ. (مَدَّ)

هه دد

ك: خیزاو، کیشان، خیزان. [هستانی ناوی دوریا. هه روه‌ها]

[راکیشان]

ف: آب خیز، کشیدن.

ع: مَدَّ، إِطَاة.

مدرسه

ك: دمرزگا، قوتارخان. [قوتابخانه، فیرگه]
ف: دبستان، آموزشگاه، دانشگاه.

ع: مدرسه، مکتب.

مدرسه‌سی جویان

[ك: فیرگی جویله‌كه.]

ف: پُهر، آموزشگاه جهود.

ع: مکتب اليهود.

مدره‌وو

ك: رفتورپژ، گور. [پیسایی]

ف: چمین، گه.

ع: مدفوع، خُره، فُضله.

مده‌د

ك: كومه‌ك. [یارمندی]

ف: كَمَك.

ع: مدد، اعانة، ثایید.

مهر

ك: ما، كه‌له‌لان. [ناغل (لانی بز و مهر له كیردا).]

ف: كاز، غال، غار، آغل. (لانی بز و گوسفند در كوه)

ع: زُیبه، مغارة، ریض.

مهر؟

ك: مه‌گهر؟، نایا؟ [رشی پرسیاره.]

ف: مگر؟، آیا؟ (حرف استفهام است.)

ع: هل؟، آ؟

مهرانپ

ك: پله‌كان، پله‌گدل، نه‌مگهل. [پله‌ریاه‌گدل، ناستگل.]

مهرها: فاتگل [

ف: پله‌كان، پله‌ها، پَنگان.

ع: مراتب، طبقات.

مهراز—مراذ**مهراق**

ك: مهراز، ناره‌زور. [تاسه]

ف: بژهان، آرزو.

ع: مرام، اشتیاق.

مهرام—مراز**مهرنوب**

ك: نَماری، تمی، شودار. [نمدار، شیدار]

ف: نَمناک، نَمور، نمدار، زَفیده، نرشد، نر،

آغار، زغار.

ع: مَرطوب، نَدی، نَری، خاضل.

مهرنوبه

ك: نه‌م، ترنگ، پله، پایه. [قات، درجه، ناست]

ف: آشکو، آشکو، آشکوب، آشکوب، شپل، شپلت،

آسمانه، زینه، پوشه، پغنه.

ع: مَرَنَبه، نَرَجَه، سَقف.

مهرج

ك: گره. [گریز، نام، شمرت]

ف: مَرَج، گرو.

ع: شَرط، نَحَب، نَذر، مُراهَنه، مُخاطَره.

مهرجان

ك: بزگ. [جوزی مورروی سورده بز خشل.]

ف: بُسُند، وُسُند، بستام، وستام، قرول، خروه‌ك،

مَرجان.

ع: مَرجان، بُسُند.

مهرجیه—گویا، گومانم [رشیه‌کی گزانیه. (گمرانی

است.)

مهرجه‌مه

۱- نهم و شمیهِ دروخه‌تی به‌سهرداکینشراوه له‌وانیه نروسهر

پاکی کردیتته‌ود. (ر-ر)

ك: مهرری، ده‌سَمان. [خارلی، پشت‌سَمان]

ف: هوله، دَسَتمان، پیش‌گیر.

ع: مَحَرَمَة، مَنَشَقَة، مَنَدیل، خَمَلَة، قوطة.
مهرخوز

ك: مهره. [جَوَرَه بَرَنیكه موریكه میلبوسوری هیده.]

ف: مَرَحْزَن، مَرَعَز. (قسمتی از بُز است و پشم آن
سرخ‌فام.)

ع: مَرِعْز، مَرِعْزِی، مَرِعْزَاء.
مهره

ك: پیا، پیَاگ. [پیار]

ف: مَرَد.

ع: مَرء، رَجُل، ذَكَر، مُذَكَّر.
مهردم

ك: خه‌لك. [خه‌لق، خه‌لكی]

ف: مَرْدُم، كاك، كيك، آدمی.

ع: ناس، أَناسِم، أَنام، فَلَق، خَلِيقَة، بَرِیَّة، وَدِی.
مهرده‌ناره‌قی

ك: چایمانی. [ناره‌قی ساردی لمش.]

ف: سَرْدَخُو، مَرگی‌خُو.

ع: نَسِیغ.

مهرده‌زننه

ك: مهرده‌زننه، كَزَنیت. [حشارگی رارچی.]

ف: كاژَه، كوله.

ع: زَرَب، زَبِیبة، جَرِیئَة، بُرَاة، بُرَاة، قُتْرَة، ناموس،
داموس.

مهرده‌شور

[ك: مردوشور]

ف: مُرْدَه‌شوی.

ع: غَسَمال.

مهرده‌شور

ك: تده‌شور. [مردوشور (نو تخته‌یی که مردوی لاسر
دمشزن).]

ف: مُرْدَه‌شوی. (تخته‌ای که مُرْدَه را روی آن
غسل می‌دهند.)

ع: مَقْصَلَة.

مهرده‌مال

[ك: دارایی بی‌گیان. (بهرامبری زین‌سَمان).]

ف: مُرْدَه‌مال. (ضد زنده‌مال)

ع: مَوْتان، صامِت.

مهرده‌مؤدّار

ك: عازیه‌تیار. [نازی‌تیار، تازی‌تیار]

ف: سوگوار. (عزادار)

ع: مُتَعَرِّی. حاد.

مهرده‌نگی

[ك: شورشی‌ی‌کی کورپئناسایه که سرورینی نه‌گیراره و

ده‌یمنه سر چرا هتا با نیکوژنتیتوره.]

ف: مَرْدَنگی. (خمره ماندنی است از شیشه که

سر و ته آن باز است، روی چراغ می‌گذارند که

باد خاموش نکند.)

ع: فَاَنوس.

وینه

مهرز

ك: سنور. (سمره‌د) [تخورب، کبرشن]

ف: مَرَز، بوم. (مرزو‌بوم)

ع: حَدّ، حُدُود، رَأْسُ الْحَدّ.

مهرزه

[ك: گیای‌ی‌کی گه‌لارده. (مهرزی‌باخ).]

ف: مَرَزَه، اوشه. (سَعْتَر بُستانِی)

ع: شَطْرِیَّة، سَعْتَر بُستانِی.

مهرزه‌کینفیله

کُره.

ع: مَرَكْز، قُطْب، مِحْوَر.

مهرگ

ک: مردن. [گیان در چورن]

ف: مرگ، مُردن، زَمان.

ع: مَوْت، فَوْت، وُفَاة، حِمَام، سَام، مُوَجِب، مُوَصِل....

مهرگه کونوپر

ک: مهرگی بیندنگ. [مهرگی لپر، سه کته]

ف: مرگ ناگهان.

ع: قُزَام، ثُرَان، فُجَاة، فُجَاة، مُفَا جَاة، سَكْتة.

مهرگه ماسی

ک: کوچولو، ژار. [ژار ماسی]

ف: کُچولو، مرگ ماهی، زهر ماهی.

ع: سَمُ السَّمَك، شَیْكَرَانُ الحَوْت، خَانِقُ الْکَلْب.

مهرگه مووش

ک: داره شکینه. [درمانیکه بۆ کوشتی مشک.]

ف: شُک، هاکول، مرگ مووش، داراشکینه.

ع: سُلَیْمَانِی، سَمُ الْفَار، شُکْ، هَالوک.

مهره مهر ← **هه لهات** [دشپه کی کرمایه.] [کرمایی است.]
مهر مهر

[ک: بریدیکی بنواریانگی سپی و دیو دیاره.]

ف: مَرَمَر. (سنگی است معروف سفید و شفاف.)

ع: رُخَام، بُلُق، مَرَمَر.

مهره خه سی

ک: قوتار، نازاد، بهره لا. [زیگندارو، سربست]

ف: آزاد، آسا، آسوده، پارمَند، باریافته،
لهی یافته.

ع: مُرْخَص، مُجَاز، قَلْب، مَرَف.

مهره خه سی

[ک: مهرزه ی خَورسک. (تورک «کاکوتی» پینه تین.)]

ف: مامون، کالونی، خُلَندَر، اوشه، آوَشَن،

آوِشَن، آوِشه، کَنکَتو، واشیبه، سَعَتَر، مرزه ی

کوهی. (تُرک «کاکوتی» گوید.)

ع: فِدَغ، شَطْرِیة، سَعَتَر، صَعَتَر، صَعَتَر بَرِی، صَعَتَر
جَبَلِی.**مهرزه نجوش**

ک: گریچه مله. [چۆره ریحانه یکه.]

ف: باسبوش، شَمَشْزَا، خَرَنَباش، مَرَزَنگوش،

غَیْسوب، عَنقَر. (قسمتی از ریحان است.)

ع: عِترَة، اُذُنُ الْفَار، رِیحَانُ الشَّیْخُوخ، مَرَزَنجوش،

مردقوش**مهرغوزار**

ک: میزگ، میزگزار، میزغوزار. [چیمَن، سرزه لانی]

ف: راغ، مَرغزار، چمن زار، سبزه زار.

ع: رَوْض، دَقَرَاء، خَصِیْب.

مهرغوب

ک: په سَن، دَلخَو، روویازاری. [بردل]

ف: پَسَنَدیده، دَلپَسَنَد، دَلخَواه، دَلپَذیر، دَلاوِیز.

ع: مَرغوب، مَطْلوب.

مهرقه شیشا

ک: کوچک نور. [درمانیک بوره بۆ چارمه کردنی نیشی

چار.]

ف: آوَشَد، سنگ روشنایی.

ع: مَرَقَش، مَرَقَشِیشا، حَجَرُ الثُّور.

مهرکهز

ک: کوره ک، نارپاس. [کِرَک، چق، تهرمه (خالی نارپاستی

بازنه یا گۆ.)]

ف: دَنگ، کیار، وُندَسار. (نقطه ی وسط دائره یا

ل: قوتاری، نازادی، بهرلایی، دوسور، بار. [سهریستی.

مزلت، روخت [

ف: آزادی، آسایی، لهی، بار، دُستور.

ع: رُخصه، اجازة.

مهرز

ل: مهرخوز. [جزره بزتیکه موره کی میلموسوری

هید.]

ف: مَرخَز، مَرغَز.

ع: مَرعَز، مَرعَزی، مَرعَزاء.

مهرزه

ل: چه تورو کجاری. [برنجبار]

ف: شالی، برنج زار، شلتوک زار.

ع: مَرزَة.

مهره بی

ل: پد، تهناف. [گورسی گردنی تانگی.]

ف: مَرَس، ریسمان. (ریسمان گردن تازی)

ع: مَرَس، طَناب.

مهره کف

ل: زوخاله، زوخالار. [مهره کب]

ف: زُگاله، زُگاله، زُگالاب، زُگاب، سیاهی، دوده.

ع: حبر، بَقَس، خضاض، مِداد، مَرکَب.

مهره وونه

ل: بارمته، گرم. [رهن]

ف: گرو، گروگان، شاهنگ، پایندان.

ع: مَرهونَة، رَمینَة.

مهری

ل: جزره رهتیکی نسه. (رهتیکه له نیوان یوزغه و

هملشدا.)

ف: رفتاری است بین «یوزغه» و «هملشه».

ع: اِرْتِجال.

مهریج

ل: بارام. [مهاریدیه که له کومه لهی رزُدا.]

ف: بَخون، بَهرام.

ع: مَرِخ.

مهریزخانه

ل: بیمارخانه، خسه خانه، بیمارسان. [نمخوخانه]

ف: مارستان، بیمارستان، مارسان، بیمارسان،

هروانگه، هروانه، خیش خانه، خسته خانه.

ع: مَصَح، مُسْتَشْفی، دارُ المَرْضی، مارستان.

بیمارستان

مهرات

ل: هدراج. [مزد، هراج]

ف: هراج.

ع: مَزاد، مُزایدَة، تَناجُش.

مهریووت

ل: زوک، زرنگ. [چوست، چالاک]

ف: زَرَنگ، چابک، چالاک....

ع: جَلید....

مهرزا

ل: بکینگه. [کینگه]

ف: کُرد، کشت زار.

ع: مَرزَة.

مهرزوع

ل: کتلیگ. [کتلار]

ف: کشته، کاشته، کشمان.

ع: مَزوع.

مهرزه مه ← مهرزا

مهریج

ل: کهرسهر. [مزراح، قزرقزره]

ف: گردنا.

ع: مَزِیح.

وینه ← کهرسهر

مهرمهزه

ع: مَعَاك، مَذْهَب، دین.

مه‌زه‌ر

ك: دیارگه، دیارگا. [جینگای دهرکوترن].

ف: آینه، نماینده، نمایشگاه، پیدایشگاه.

ع: مَظْهَر، مَجْلَى.

مه‌زه‌رووللا

ك: خواجه. [نوتنری خودا، نایستوللا]

ف: خداجه، خواجه. (یعنی محل جهیدن خدا، مانند باجه: یعنی محل جهیدن باد، که به

کردی «واجه» می‌گویند، به همین مناسبت

اولیاء الله و پیران ارشاد و بزرگان اسلام و داعیان

به سوی خدا را خواجه گفته‌اند، و آن غیر از

خاجه و خوجه است که اولی به معنی مظهر

خاج است که بر مسیحیان اطلاق می‌شود و

دومی به معنی مظهر خوی است که بر

کلیمی‌ها اطلاق می‌گردد.)^۱

ع: مَظْهَرُ اللهِ، آيَةُ اللهِ، مِرَاةُ الْحَق.

مه‌ژک

ك: مه‌ژ. [میشک (میشکی سر).]

ف: مَغْز. (مَغْز سَر)

ع: مَغْ، دِمَاع، نَقِیة.

ك: به‌ده‌مادان. [له دم را دان (وله: نار له دم وادان).]

ف: مَزْزَه، مَزْزَه، مَزْزَه، غَراره. (آب مثلاً در دهن

گرداندن).

ع: مَضْمُضَة.

مه‌ز نوون

ك: گومانگه، روئزگه، دل‌لینکرمزل، دل‌لینچه‌په‌ن.

په‌بریگ، په‌ی‌بیریگ. [گومان‌لینکراو]

ف: روئزیده، پیخسیده، گمان‌رفته.

ع: مَظْنُون، مَتَّهَم.

مه‌زه

ك: چه‌شه، چه‌شکه. [تام، چیژ]

ف: خوا، خور، مزه.

ع: طَعْم، ذَوْق، لَذَة.

مه‌زه

ك: چه‌شنی، تروشی. [نور تروشی ده‌یکنه نار چیشته.]

ف: چاشنی، تَرشی.

ع: حُمُوضَة.

مه‌زه

ك: ده‌مچورژ. [نوری بژ گزینی تامی دم ده‌خورت، وله:

مه‌زی شراب.]

ف: مزه. (چیزی که برای تغییر ذایقه خورد،

مزه‌ی شراب مثلاً.)

ع: نُقْل، عَقَبَة.

مه‌زه‌ننه

ك: گومانگه، روئزگه. [چاله‌گومان، مه‌زنده]

ف: گُمانگاه، زویزگاه، پیخستگاه.

ع: مَظْنَة.

مه‌زه‌ب

ك: ناین، کیش. [رتباز، دین، نایسترا]

ف: تبست، آیین، کیش.

۱- [«خواجه»ی فارسی واته جینگه‌ی هه‌لکردنی

[به‌ره‌ست برونی] خودا، وله چوَن «باجه»ی فارسی به

مانای جینگه‌ی هه‌لکردنی با [بابوئر، باکیش، رُژنه]یه،

که به کوردی «واجه»ی پی‌ده‌لین. نه‌م وشه‌یه (خواجه)

جیاوازه له دور وشه «خاجه» و «خوجه»، که به‌که‌میان

به مانای نوئنه‌ری خاجه که به مه‌سیحیه‌کان ده‌وتریت و

دووه‌میان به مانای نوئنه‌ری «خوهی» که به جووله‌که‌کان

ده‌وتریت.])

مهژگه

ك: ناركه، ناركه گريز. [كاكله گريزه]

ف: مغز گرډو.

ع: لُبُ الْجَوْنِ.

مهس

ك: لورل، گيز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مست، مَلْدَنگ.

ع: سَكْر، سَكْران، نَشوان، مَخْمور، ثَمَل، طافح.

مهساجهت

ك: پترانه، پتران، گهزكردن. [رويتو (پترانی زوی).]

ف: پيمایش. (زمین پيمایی)

ع: مِسَاحَة. مِقْيَاس، مِقْدَار.

مهسالج

ك: تفاق، نهسپار. [پیداوستی، نامراز]

ف: أَوْزَار، أَبْزَار، أَفْزَار، شَوْتَدَان.

ع: أَهْبَة، عُدَّة، مَصَالِح.

مهسانه

ك: تيزانگ. [ميزه لان]

ف: آبدان.

ع: مَثَانَة.

وینه-تيزانگ

مهستوره

ك: پوشياگ، شاريگ، شاريگهه. [داپوشوار، شاراره]

ف: پوشيده، پنهان، نهان.

ع: مَسْتَوْرَة، مَحْجُوبَة، مُحْذَرَة.

مهستهکی

ك: مهسهکی، کورنوز رومی. [کتیبه کی سپی و نهر و

بوغوش و شیرینه.]

ف: رَمَاس، رَمَاسَت، کیه، سَکَز، کُنْدُر رومی.

ع: مَصْطَفِي، عِلْک رومي.

مهسج

ك: دهس پيا هاوردن. [دهسپيادهتنان، دهسپياسوين]

ف: بَرَمَاس، بَرَمُج، بَشَار، بَسُودن، پَسُودن،

بَرَمَاسِيدن، بَرَمُجِيدن، دَسَتَسَايِيدن،

دَسَتَمَالِيدن، سَابِش، مَالِش.

ع: مَسِج. لَمَس، مَس.

مهسج

ك: گهريانهه، ههنگهريانهه، گوريان. [گوريانی گيان له

شيتوازی مرزهه، بوشيتوازی ناژهه.]

ف: چَمَسار، بَرگَشَت. (برگشتن روح از صورت

انسانی به صورت حیوانی.)

ع: مَسِج.

مهسخره

ك: بليمهت. تيتال، تهلهميران، گزيهه، گولمهه، مهسخره.

[سهرسهره، گالتيجار، گالتیه، جیفنگ]

ف: کُنْجَک، بولْجَک، بُلْگُنْجَک، تترههه، تترههه، تترههه،

تتره، خُجَارَه، لاغ، دَنبَال.

ع: مَسْخَرَة. تَمَسْخَر، ظَرَا فَة.

مهسخرهههه

ك: بليمهت. تيتاليز، تهلهميران. [گالتيجی، جیفنگباز]

ف: تترهههه، بُلْگُنْجَک بَاز، بُلْگُنْجَک بَاز، لاغگر.

ع: مَسْخَرَة، سَخْرَة، هُزْهَة، ضَحْکَة، اُضْحُکَة، هَارِج،

مَزَاح.

مهسکی

ك: گيزی، ييغيزی. [مستی، سرخوشی]

ف: مَسْتِي، مَلْدَنگي، بی خودی.

ع: سُکَر، سَکَر، سَکَر.

مهسقل

ك: مهسقل، پهرداخ. [سافکر، لورسکر]

ف: پَر دَاخ، پَر دَاغ، زَنگ‌زدا.

ع: مَصْقَل، مِصْقَلَة.

مه‌سکەن

ل: مەلۆن، لۆر. [مەلەبەند، ژینگە]

ف: زێستگاه، آرامگاه.

ع: مَسْكَن، مَآوِی.

مه‌سه‌هەت

ل: پرس. [ل: راویژ، راپرسین]

ف: پُرسش، کَنگاش.

ع: مَصْلَحَة، مَشَوْرَة.

مه‌سه‌هەت

ل: نەروام، خاس، خاسی، دوروسی. [چاکە، شیاویرون،

گورجان]

ف: ساز، سازگاری، زوایی، سزواواری، درستی،

خوبی.

ع: مَصْلَاح، مَوَاب، سَدَاد.

مه‌سه ← مه‌سی

مه‌سه‌گی

ل: کورنژ رۆمی. [مسته‌کی: کتیره‌یه‌کی سپی و نەرم و

بۆنۆش و شیرینه.]

ف: مَصْطَکِی، کُنْدَر رومی.

ع: مَصْطَکِی.

مه‌سه‌له‌ن

ل: بۆ نمونه. [نمونه‌یلە ده‌یننمۆه.]

ف: برای نمونه.

ع: مَثَلًا.

مه‌سه‌ل ← مه‌له‌ل

مه‌سه‌له

ل: پرس، پرسه. [پرسیار. بابەتیک که جیگی پرسیاره.]

ف: پُرسه، پُرسشتان، پُرسش‌ستان، پرسشگاه،

پرسیده.

ع: مَسْأَلَة، سْؤَال.

مه‌سی

ل: مه‌سه. [مه‌سیه (نام‌رازیکی نان‌کردنه) که پنه‌ی پی

ده‌کرتنن.]

ف: مَسِه، بِلَسک، هَسْتَم. (افزار ناخوایی است.)

ع: مَجْدَح.

وینه

هه‌شته

ل: بەریان. [هیلگەلی رۆشتنی نار له کینگدا.]

ف: آبرو. (خطوط جریان آب در زراعت)

ع: بَثْق، بَثْوق.

وینه (٧)

مه‌شخ

ل: مه‌خش. [مشق، راهیتان]

ف: مَشْخ، مَخْش.

ع: مَشْق، تَمْرین.

مه‌شخەل

ل: مه‌شخەل. [جینگە ناگرتک که به دست هەلەه‌گیریت.]

ف: بَروازه.

ع: مَشْعَل، مِهْزَام، مَنَارَة.

وینه ← مه‌شخەن

مه‌شرووه

ل: ناو‌خوهری، گۆزەله. [گۆزە‌ی بچووکى نارخوارده‌نۆه.]

ف: آب‌خوری.

ع: مَشْرِیْقَة.

وینه‌ی هه‌یه.

مه‌شریق

ل: خوهره‌لات، خوهره‌زان، رۆژه‌لات، خاوه‌ر. [خۆره‌ه‌لات:

جیگی هه‌لهاتنی خۆر له ناسۆه.]

ف: خاور، بَتو، خوراسان، خُرَاسان.

ع: مَشْرِق، مَطْلَع، مَطْلَع.

وینه

مه‌شغورل

ك: موخشل، خه‌جَل، خه‌ریك، سه‌رگه‌رم، سه‌رجه‌نجال،

سه‌ریچیگ، ده‌سندهركار، [سرقان]

ف: سرگرم، دست‌به‌كار، دست‌اندوکار.

ع: مَشْغُول، مُشْتَغَل، مُلْتَهِي.

مه‌شغه‌له‌ت

ك: كار، سه‌رجه‌نجالی، سه‌ریچیگی، سه‌رگه‌رمی.

[سرقالی]

ف: كار، سرگرمی.

ع: مَشْغَلَة، شُغْل، وَطَر.

مه‌شق

ك: مه‌شخ، مه‌خش، [راهیتان]

ف: مَشْخ، مَخْش، وَز، مَروس.

ع: مَشَق، اِدمان، تَعْرِین.

مه‌شکاله

ك: مه‌شكۆله، خه‌گۆلكه، [هیزی به‌جۆركه.]

ف: مَشَك، مَشَكْچه، خه‌گچه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شُكُوءَة.

مه‌شكۆله

ك: مه‌شكانه، خه‌گۆلكه، [هیزی به‌جۆركه.]

ف: مَشْكُول، مَشْكُوله، مَشْكِيزه، مَشَكْچه،

خه‌گچه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شُكُوءَة، بَدْرَة، مَرُوب.

مه‌شه‌كه

ك: هه‌لِيز، [مه‌شكى ماست تینداژمندن.]

ف: مَشَك.

ع: وَطَب، مَخْضَة، بَدِيع، زَق، قَرِیة، (سِقَاء)، مَسَك.

مه‌شه‌كه‌بره

[ك: می‌زوویه‌كه، (له‌ تهری كۆللمید.)]

ف: كَچَك، كَچَل، مَشَك‌دَر، (از جنس ملخ است).

ع: حَرَشَف.

مه‌شه‌كه‌دیره ← **مه‌شه‌كه‌بره****مه‌شه‌كه‌ژنه‌ن**

[ك: ژمندی مه‌شه‌كه.]

ف: چَك، چَكیدن، مَشَك زدن.

ع: مَخْص، جَهَر.

مه‌شه‌كه‌ژنه‌نی

[ك: یاریه‌كه، (درو کس دست و پیستی کسینکی تر ره‌کو

مه‌شه‌كه‌ده‌گرن و ده‌پیرو [تینسره].)]

ف: جُنْبَانِیدَن، (کسی را دو نفر دیگر مانند

مَشَك دست و پا گرفته بجنبانند.)

ع: غَرَض.

مه‌شه‌هور

ك: مه‌نشور، نادرار، ناسیگ، [ناسرار، بनावبانگ (خاوه‌نی

ناو و ناربانگ).]

ف: خَنِیده، شَهَره، نامدار، نامۆر، نام‌آور، نامی،

شناخته‌شده، (خداوند نام و آوازه)

ع: مَشْهُور، مَعْرُوف، طَنَان.

مه‌شیا

ك: نه‌برا، [پینوست بوو، ده‌برایه]

ف: بایستی، می‌بایستی، می‌بود.

ع: لَابُد.

مه‌هه‌زه‌للا!

ك: په‌ناه‌خوا! [نمعوژیلا!]

ف: ژَكَس!، بَرگَس!، پناه‌بَرخُدا!

ع: مَعَادُ اللّٰه، نَعُوذُ بِاللّٰه، عِیَاذُ بِاللّٰه، نَسْتَعِیْذُ بِاللّٰه!

مه‌عاف

ك: تهرخان، نازاد، رسگار، [چاره‌زشی لیکرار، روزگار]

ف: رسته، وارسته، آزاد، رستگار.

ع: مُعَاف.

مه عبود

ك: پرسته. پهرستياگ. [پرستراو]

ف: پرسته. پَرستیده.

ع: مَعْبود. مَسْجود.

مه عبید

ك: مَزْگَت. [پرستگا]

ف: مَزْگَت، پرستشگاه، نمازخانه.

ع: مَعْبَد، مَسْجِد.

مه عبود مه جووس

ك: هورمزگه، دهیر. [پرستگای زردشتیه کان.]

ف: ناووس، ناوس، دیر.

ع: صَوْمَعَة، دیر.

مه عبیر

ك: رتگه، راهبر، گوزبر، گوزهرگا. [راگوزهر]

ف: راه، راهزو، گُذر، گُذرگاه، زه گُذر، راه گُذر.

ع: مَعْبَر، طَرِيق، مَمَر.

مه عجر

ك: نرده، تارمی. [دیواری نرمی تهیمن ناسا له دار یا خشت

یا ناسن.]

ف: پَکوک، نَرده، طارُم، طارمی، داربَزین،

دارافَزین، دارفَرین، دارافَرین.

ع: مُحَجَّر، دَرَبَزین، درابزون.

وینه

مه عجر زیاره ت

ك: نرده گزبر، گزبر نرده. [تارمی دوری مرتقد.]

ف: لنگر.

ع: ضَرِیح.

مه عدووم

ك: نیس، نابور، نه. [نمبر، نمار]

ف: نیست، نابود، تَباه.

ع: مَعْدوم.

مه عده

ك: ماده، دَل، گه دك. [گنده]

ف: یَمِینه.

ع: مَعْدَه.

وینه «رله غ» (۱)

مه عدهن

ك: کان. [کاراك، کاره، چینگى کانزا له زهیدا.]

ف: کان.

ع: مَعْدِن، مَنجَم.

مه عرووف

ك: ناسیاگ، شناسیاگ، ناودار. [ناسراو، بناربانگ]

ف: شناخته شده، شناخته، نامی، نامدار، نامور.

ع: مَعْرُوف، مَشهور.

مه عرهكه

ك: داوا، حه چهل، حوله سی. [شهرههرا]

ف: جَنگ، هنگامه، گیرودار.

ع: عِرَاك، نَزاع، جِدال ...

مه عرهكه

ك: کزبان قه جهری، قه جهری. [جزره کورتانیکه.]

ف: پالان قه جری.

ع: بَرْدَعَة، قَر، رَحَاة.

مه عزوون

ك: هه لکنیاگ، له کار کریاگ، له کار بوگ، دهس له کار

دیر جوگ، بیکار کریاگ. [بیکار کراو، لیسر کارا براو]

ف: زهیده، بزکنار شده، بیکار شده.

ع: مَعزُول، مُنْفَصِل.

مه عزه رت

ك: پینه کردن، پاسا کردن، بیانله هارودن. [پاکانه کردن،

بیانوهیتانوه]

ف: پوزش کردن، بهانه‌گویی.

ع: مَعْدَرَة، معذار. عذر.

مدهشوقه

ك: خوشه‌ریس، دلداز، دلبر، یار، نازار، نازیز. [گرایی،

ماشقه]

ف: اهور، دل‌بند، دلبر، دلارام، دلداز، نازدار، یار،

نگار، تاز، ریکا، جانانه.

ع: مَعْشُوقَة، محبوبه.

مدهقول

ك: عدقلی، عدقلگی. [گونبار، عدقل‌پسند]

ف: دانسته، عقلی.

ع: مَعْقُول، عقلی.

مدهعلوم

ك: دیار، پیدایا، درکه‌فتگ، زانریاگ. [ناشکرا، برچار،

زانراو]

ف: پیدایا، هویدا، نمایان، دانسته.

ع: معلوم، واضح، ظاهر، باهر.

مدهعلوم

ك: میشته. [مالوم، مالم (مامزستای جورله‌که).]

ف: میشته. (معلم جهودان)

ع: خلیفه.

مدهنا

ك: مانا، چه‌م، چه‌مك، چری، رنگه، بهسه، گوزاره. [واتا،

راشه]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: مَعْنَى، فحوی، فحواء، مدلول، مغزی، معراض،

مصدق، مذهب، تفسیر، شرح.

مدهنوی

ك: چه‌مکی. [واتادار، واتایی]

ف: چمی، آرش.

ع: مَعْنَوِي.

مدههود

ك: ناشنا، ناسیاگ. [ناسرار]

ف: آشنا.

ع: مَعْهُود.

مدهغار

ك: غار، خار، ما. [نشکوت]

ف: غال، تَهاَل، تَهاَر، دَها، کاز، کازه، گان، گازه،

گویه.

ع: مَغَار، غار، کَهَف، اُخْدُود.

مدهفزه

[ك: فَرُوشْگا (دروکانیک که له همورو بابستیک کالای

تبداید).]

ف: مَغازه. (دکانی که همه‌جور اجناس در آن

باشد).

ع: حانوت، مَغازه.

مدهغورور

ك: كه‌لله‌با، خویه‌سن، غزخوا. [له‌غزایی]

ف: كه‌له‌باد، خودپسند، خودخواه، خودبین،

خودستا، فُتو، فُتوده.

ع: مَغْرُور، مَغْرَعِن، مَغْجَر، مَغْجَر، مَغْطَم، مَغْطَحِي.

مدهغریب

ك: خورنشین، رزُنشین، رزْژاوا. [خزناوا]

ف: باختر، خورنشین.

ع: مَغْرِب.

مدهغز

ك: مَزْگ، مِشْك. [مزی، میژی]

ف: مَغْز، چشمه‌ی دانش، مَغْز سَر.

ع: دماغ، مَغْ.

مدهغز

ل: مۆخ. [نهری لمار نیتساندایه.]

ف: مَغَز. (مغز استخوان)

ع: مَغْ، نَغِي، نَغِيَّة.

مه‌غز

ل: ناوکه، مه‌ژگ، مه‌ژگه. [ناوک، کاکله (اوک) کاکلی

گۆز.]

ف: مَغَز، هه‌سته، (مغز گردو مثلاً.)

ع: لُبَّ.

مه‌غز

ل: ناوکه، نه‌خ. [پوخته، کاکله (کاکلی بابت، پوخته

مهبست.)]

ف: نَخ، هه‌ستو. (مغز مطلب)

ع: کُنه، حاق، حَقِيقَة.

مه‌غز

ل: کلفتی، قله‌ت، نار. [نستوری، قه‌باره (اوک) نستوری

فره‌بی یا پشتی.]

ف: سَتَبَرِي، سَتَبَرْنای، کُلفتی، میان. (کلفتی

کَپَنک یا مَتَک مثلاً.)

ع: ثَخَن، قَطَر، غِلْظَة، ثَخَانَة، ضَخَامَة.

مه‌غزبردن

ل: ورلیدن، چناکه‌دان. [میشک‌بردن، هراسان کردن به

فره‌پسی.]

ف: مَغَز‌بردن، چانه‌زدن، پرگویی.

ع: تَصْدِيع.

مه‌غز دره‌خت

ل: ناوهری. [کرۆکی دار]

ف: جَدَب، آب‌خوری، پیه درخت.

ع: خُلَب، جُمَار.

مه‌غلووب

ل: شکیاک، ژیرکه‌فتگ، ژیرده‌س. [شکار، به‌زیو،

ژیرکوتور]

ف: شکست‌خورده، افتاده، زیردست.

ع: مَغْلُوب، مَنهَزِم، مَقهور.

مه‌غلووبه

ل: هه‌رکه‌بۆه‌ی. [تیلچرۆانی دۆژمان له شه‌ردا.]

ف: جَنگ سَخَت.

ع: مَلْحَمَة، التَّحَام.

مه‌غله‌ت

ل: ته‌له، دار، داوکه، سوپ‌گه. [بابه‌تی دژوار و چه‌توون که

زۆر هه‌له‌ی تیندا ده‌کرت.]

ف: نَغَزشگاه، غَلتگاه.

ع: مَغْلَطَة، مَزَلَقَة.

مه‌غموون

ل: خه‌تیاگ. [خه‌تار]

ف: گول‌خورده، فَرِيب خورده زیان‌کار.

ع: مَغْبُون، مَهْزَر، هِزَر.

مه‌غیبات

ل: په‌نامان، په‌نامگه‌ل، پۆشیاگگه‌ل. [نادیارگه‌ل]

ف: پو‌شگان.

ع: مَغِيبَات، حَقِيبَات.

مه‌فاسا

ل: کاغذ پاکی، نامه‌ی پاکی، پاک‌نامه. [(به‌لگنامه‌ی

بال‌له‌پاک بوونی حساب.)]

ف: پاک‌نامه، نامه‌ی پاکی. (کاغذ پاکی حساب)

ع: مُفَاصَاة، صُورَة التَّفْرِيق.

مه‌فتوول

ل: ته‌ل، سیم. [تیل]

ف: سیم.

ع: سېلک.

مه‌فتوول

ل: لوول، کرژ، کرژولول. [گرژ (موری تینک‌نالار)]

ف: پیچیده. (موی پیچیده)

ع: مَفْتُول.

مه‌فتوول میتو

ل: تهرز، سهرته‌رز. [لئی تهرچکی میتو که لورلی خواردوده.]

ف: خوردستان.

ع: عَنَم، حَالِق، نَفُ الْکَرَم.

وینه—دالووت

مه‌فج

ل: مه‌خف، پوچ، نابوو. [سراوه، تیاچوو، نهماو]

ف: نیست، نابود.

ع: مَحُو.

مه‌فوره‌ش

ل: بارگه. [جینگی رایه‌خ یا نوین تیداه‌لگرتن.]

ف: بارگه، بارگاه. (جای فرش یا رخت‌خواب)

ع: مَفْرَش.

مه‌فوره‌ق

ل: چه‌ردن. [کانزایه‌که.]

ف: چُدن.

ع: مَفْرَغ.

مه‌فسه‌ل

ل: جگه، بدن، ونگ. [جومگه، بندن]

ف: یَندن.

ع: مَفْصَل، بَرَجَم.

مه‌فه‌ر

ل: فِره. [جینگی مه‌لاتن، براری دهریازیون.]

ف: گُریزگاه.

ع: مَفَر، مَنَاص.

مه‌فهووم

ل: چه‌مَن، مانا. [راتا (ئوری بۆ تینگ‌یشتن ده‌شیت).]

ف: چَم، هم‌رافته. (آنچه به فهم درآید.)

ع: مَفْهُوم، مَدْلُول، مُسْتَدْرَك.

مه‌قاشل: ناگرگی، سکلگیر. [مقاش (نامرزی سکل دهره‌ننان).]
ف: اَنبُر، آتش‌گیره.

ع: مِلْقَط، کُتُوب، کُتَاب. مِیْنَقَش، مِیْنَقَاش. (ما یُسْتَخْرَجُ بِهِ النَّاسُ)

مه‌قام

ل: جینگه، ترنگ. [پله و پایه]

ف: خُهر، کاژ، کاژه، جا، جایگاه.

ع: مَقَام، مَنَصَب، رُتَبَة.

مه‌قه‌رسمان

ل: گُزِخانه، زیارتان. [زیارت‌ه‌لان، قبریستان]

ف: گورستان.

ع: قُبُور، مَقَابِر.

مه‌قه‌ره

ل: گُزِر. [مهرقد، قهر]

ف: گور، ستودان، دخمه.

ع: مَقْبَرَة، قَبْر، مَدْفَن، مَضْجَع.

مه‌قسوود

ل: خواس، کام، نیاز، نامانج، ههرس، دلخواز، ناره‌زور.

[مه‌یست، داخواز]

ف: ریز، ریژ، بژهان، وایا، وایه، آرمان، خواست،

خواسته، نیاز، آهنگ، کام، کامه، آرزو.

ع: مَقْصُود، مَطْلُوب، مَرُوم، مَرَام، غَرَض، بُغْیَة،

مَطْلَب، مَقْصَد، مُرَاد.

مه‌قسوود

ک: پدنا، پشت، که‌لین. [هاناگه، دالده]

ف: کاروگر، پشت، پناه.

ع: مقصود، مُراد، مَلاذ، مَعاذ، عِياذ، مَلاذ، مَلاذ.

مَلَجًا، لَجًا، مَلَحَص.

مه‌قه‌د

ک: مه‌به‌ست، نیاز. [نامانج، مېس]

ف: آهنگاه، آهنگاه.

ع: مقصد، مَرام.

مه‌قله‌زره‌ق

ک: مه‌لکه‌زره‌ق، مه‌قل. [کته‌ره‌ی درمختیکه]

ف: آله، خَشَل، کَلکَل، مَقَل.

ع: خَضلاف، مَقَل.

مه‌قناتیس

ک: مه‌گن، مه‌گنات، ناپتروبا. [ناسنکیش]

ف: مَقناتیس، آه‌ن‌رُبا.

ع: مَقناتیس، مَقنطیس.

مه‌قه‌ره

ک: قَرقره. [خلینکه، بده‌که]

ف: غَلَنک، چَرخ.

ع: مَقَره. مَقَره، دولاپ.

وینه «خِرخره»

مه‌قه‌ره

ک: مه‌کاره. [بده‌که‌ی تل‌یت‌دایت‌چرا که وزه‌ی نه‌له‌ک‌تریکه]

لن‌ده‌ده‌گیریت. [

ف: نایچه. («مَقَره» ی قوه‌ی الکتریر)

ع: مَلَقه.

وینه

مه‌ک

ک: خوا. [خوی]

ف: نَمَک.

ع: مِلح.

مه‌کلره

ک: قَرقره. [بده‌که]

ف: نایچه، مَکاره.

ع: عِلَماذ، وَشِیعه. مِکَب، مَقَره.

وینه

مه‌کتبه

ک: قَتارخان. [قوتابخانه، فیرگه]

ف: دَبستان، آموزشگاه، دَبیرستان.

ع: مَکَتَب، مَدْرَسه.

مه‌کتوب

ک: نامه، نویشته، دهنویس. [نوسراو، دهنویس]

تَمارکار.

ف: نامه، نُوشته، نُبشته، نگاشته.

ع: مَکتوب، مَرقومه، رَقِیعه.

مه‌کر

ک: شیره، حوقه، که‌له‌ک، دار. [فیل]

ف: ریو، ریوه، ریوین، تَبند، تَرَفند، تَرکند،

تَرکنده، آوزند، دغا، داغو، دغل، دوله، ذوال،

دوبال، دیول، شکال، ستاوه، گریس، گریسه،

کَنبور، کَنبوره، هرنوت، خاتوله، زرق، شید،

نیرنگ، افسون، شیوه، سوفته، ستاوه، دَمدمه،

تَرَب.

ع: مَکر، کَید، شَید، مَحَل، حَیله، خُدعه، خُدِیعه،

دَما، سَحر.

مه‌کرلار

ک: شیره‌باز، داوباز، حوقه‌باز، که‌له‌ک‌باز. [فیل‌باز]

ف: دول، نوی، تَبند، گُرَبز، سالوس، داغول،

دَغلباز، دَغاباز، افسون‌باز، فسونگر.

ع: مَکار، کَیاد، شَیاد، حَیال، خَداع، رَواع.

مه‌کرووه

ل: ناپه‌سمن، ناپروا، ناشیرین، ناخاس. [ناشایست]

ف: پتیره، ناپسند، ناروا.

ع: مَكروه.

مِه‌کَو

ل: دزکزشکه، پهنامگا. [حشارگی دزان.]

ف: مَکو، دُزدگاه.

ع: کافِت، مَکَمَن، مَلَصَّة.

مِه‌کَو

[ل: مدکز، جیگی ماسورلکه. (نامرازیکی جزاییه.)]

ف: مَکو، ماکو، تننده. (افزار جولاهی است.)

ع: مَکو، مَکوک، کافِت.

وینه

مِه‌کِه!

ل: وامه‌که! [دسته‌لگیر!]

ف: مَکن! چنان مَکن!

ع: مَآ، اِنکَفَا، لَاتَفْعَل!

مِه‌کَن ← مِه‌کَنَات

مِه‌کَنَات

ل: مدگن، نایپریا. [ناسنکیش]

ف: مَغَنَاتِیس، آه‌ن‌ریا.

ع: مَقْنَطِیس، مَقْنَطِیس.

مِه‌کَنوون

ل: هدرده، شیدا. [هدردیی، شیت]

ف: شیدا، واله، شیفته.

ع: مَجْنُون، واله، آله، وَلَهان.

مِه‌کَر

[ل: جگه له (وشی دهره‌ارشته.)]

ف: مَگر. (کلمه‌ی استثنا است.)

ع: آلا، بید، غَیر.

مِه‌کَر

ل: نایا. [وشی پرسیاره.]

ف: مَگر، آیا. (کلمه‌ی استفهام است.)

ع: هَل، ا.

مِه‌کَز

ل: میش. [میترویه‌کی بناریانگه.]

ف: مَگس، میخ.

ع: ذَبَاب، لَقَاع، عُنْتَر، عُنْتَر، قُدُوح.

مِه‌کَزِه

[ل: (نمغوشینیکی چاره.)]

ف: مَگسه، (مرض چشم است.)

ع: اِسْمِدِرار. (اِسْمِدِرَّت عَیْنَه.)

مِه‌کَزِه

[ل: کوتکی سر لورلی تفنگ] که بز نیشانه‌گرتن

کدکی لیتورده‌گرن.]

ف: مَگسه. (نیش قراول تفنگ)

ع: ذَبَابَة. (ذَبَابَة الْغَرَض)

مِه‌ل

ل: په‌لور، بالدار. [بالنده]

ف: مَرُغ، پَرنده، بالدار.

ع: طَیر.

مِه‌لَات

[ل: گلی نیران خشته‌کان له دیواردا.]

ف: آژَنَد، مَلَات. (گل فاصله بین خشته‌ها)

ع: مِلَاط.

مِه‌لَات ← مِه‌لَان

مِه‌لَاح

ل: ناگا، سلیقه‌دار. [کارامه، کارزان]

ف: آگاه، دانا، باسروشته.

ع: ماهر، بارع، آریب، بَصیر، خَییر، مُطْلَع.

مِه‌لَافِه

ك: روپۇش. [متىل: بىرگى نۆين. (ۈك: بىرگى لىفە و

پشتى.)]

ف: مەلەقە، روپوش. (روپوش لحاف يا متكا مثلاً.)

ع: مَلَقَّة.

مەلەقە

ك: كەرجىز. [ئارگىردانى بېجوركى دەسلەپتە].

ف: مەلەقە.

ع: مِلْعَقَة، مِذْوَبَة.

ۋىئە

مەلەلەت

ك: پەژارە، خەمبارى، دلتەنگى، مەلەلى. [خەفتابىرون]

ف: تاسا، تاسە، دل تەنگى، افسردگى.

ع: مَلَالَة، كَلَالَة، تَعَب.

مەلەل

ك: دلتەنگ، خەمىن. [خەفتابار]

ف: نېشەم، افسۇردە، دل تەنگ.

ع: مَلُول، مَهْمُوم، مَغْمُوم.

مەلەلى ← **مەلەلەت**

مەلەلەت

ك: دەمكۆ، سەرزەشت، يېتىردن. [لۆمە، دەمكۆت]

ف: ھەمجا، نكۈھش، سەرزەشت، سەركۈبى.

ع: مَلَامَة، لَوْم، لَوْمَة، عَذْل، عَذِيمَة، تَعْيِير، تَوْبِيخ.

مەلەلەن

ك: مەلات، پەلەۋەرگەل. [بالندەگىل: كۆي «مەل»].

ف: مۇرغان، پۇندگان.

ع: طُيُور.

مەلەلىكە

ك: فرىشتە، پەرى. [خەمەتگوزارى تايىپتى خودا، گىيانى

پېندۇ].

ف: فرىشتە، پۇرشتە، پۇرەشتە، پۇرى. (جان پاك)

ع: مَلَك، مَلِك، مَلِكَة، مَلِكَة.

مەلەلەلەت

ك: تىناق. [پىندارستىگەلى ئارمەل].

ف: خُئُور، نۇبا، نۇباي، نۇبايىست، نۇوايىست.

ع: مَلَزُومَات، لُؤزِم، أَثَاثِيَّة، أَثَاثُ الْبَيْت.

مەلەلەك

ك: دېدار. [خارمىن دى]

ف: دھدار، دھخان.

ع: مَلَك، دِمَقَان.

مەلەلەل

[ك: مەرمۇشا: (خامى ناسك) كە دەيكن بە كراسى

پىيارانە.]

ف: مەلمل. (چىلۋار نازكى)

ع: ...

مەلەلەك

ك: مەلەلەك، بابۇلە، قۇناخە. [قۇنداخە]

ف: قۇنداغە.

ع: قِمَاط.

ۋىئە ← بابۇلە

مەلەلەك ← **مەلەلەك**

مەلەلەك

ك: مەلچەك، پالارى. [چۆلەكە]

ف: گۇنچىشك ...

ع: عُصْفُور ...

مەلە

ك: ئارىلى. [جىۋلانەرى مۇزۇل لىسەر ئاردا بىيى ئەرى

رۇبىيىت].

ف: شىنا، شىناب، شىناۋ، شىنا، شىنا، شىنا، شىناپ،

شىناۋرى، شىناگىرى، آشنا، آشنا، آبورزى،

آببازى.

ع: غَمَج، غَوْم، سَبَاحَة.

مه‌له

ك: وِسَل. [غوسل: غۆشۆردنی شرعی.]

ف: باخویش، آب‌تنی.

ع: غُسْل، غُسْل.

مه‌له‌كهوت

ك: رومان‌گرد، رومان‌مۆل. [جینگای گیانپیرۆزه‌كان.]

ف: روان‌گرد، روان‌ژیر.

ع: مَلَكُوت، مَحَلّ الْقَدِيسِينَ.

مه‌له‌نگ

ك: مه‌س، لورل. [مست، سرخۆش]

ف: مَسْت، مَلْنَك.

ع: سَكْران، مَخْمُور، طامَح.

مه‌له‌وان

ك: نارباز. [مه‌لەزان]

ف: آشنا، آشناب، آشناو، آشناه، آشناوَر،

آشناگر، شناوَر، شناگر، آبورز، آبیان.

ع: سَبَاح، غَوَاص، قَمَاس.

مه‌له‌چك

ك: مه‌لورچك، پاساری. [چۆله‌كه]

ف: گُنَجَشك، بَنَجَشك، چُگ، چُغوك، چُفَك،

چگوك، چُگُك، چُتوك، وِتج، مَرْتَكُو.

ع: غُصْفُور، نُفُور، فُرْفُر، صُفْصُف، رُهْدَن، صَبِيق.

مه‌له

ك: خۆنه‌دار. [مه‌لا، زانای نایینی (قسه‌روا)]

ف: مَلّا، فَرجاد، فَرَساد، کِیاجو، سَرْتیر، پِیشوا،

دانشمند، آخوند، گُذراننده. (نافذ الامر)

ع: مَلّا، مَوْنلا، مَوْلِي. مَضَاء.

مه‌لەن

ك: په‌ژاره، خه‌فت. [خەم]

ف: آندوه، آفسوس.

ع: مَلال، كَلال.

مه‌لەلی

ك: په‌ژاره، نه‌فسوس، خه‌فت. [خەم]

ف: آندوه، آفسوس، پِژهان، آرمان.

ع: مَلالَة، مَضارَة، حَسْرَة، اُسْف....

مه‌لەلی نه‌رسا

ك: نۆسَقۆف. [زانای نایینی مسیحیه‌كان كه پلەلی له قه‌شه

به‌رزتره‌.]

ف: اُسْقوف، سَقْف.

ع: جاثلیق، اُسْقَف.

مه‌لەلی كه‌هرگه‌ل

ك: هیربوت. [دادپرسی زموه‌مشتیه‌كان.]

ف: هیربُت، هیربُت. (قاضی آتش‌پرستان)

ع: هیربُت.

مه‌لەلی مووسایی

ك: مه‌علوم. [مالووم: زانای نایینی جووله‌كه‌.]

ف: میشته.

ع: مَعْلُوم، مَعْلَم، خَلِيفَة.

مه‌لەلی مه‌سیحی

ك: قه‌شه. [زانای نایینی مسیحیه‌كان.]

ف: کشیش.

ع: راهب، قَسِيس، خَلِيفَة.

مه‌له‌بند

ك: مه‌لەن، سه‌رزوبین. [ناوچه، هه‌رم]

ف: سَرزَمین.

ع: مَنطَقَة، مَنطَقَة، نَاحِيَة.

مه‌لغه‌مه

ك: هه‌ویر، كوژیاگه‌. [كانزای تهاووی تیکه‌ل‌کراو له‌گه‌ل

جیره‌دا‌.]

ف: زەس، كۈشتە.

ع: مەنقە، مەنقە.

مەلەكە زەرەق

ك: مەقل. [كەندەرى درەختىكە.]

ف: آله، خەشەل، كەلەل.

ع: خەسلاڧ، مەل ۈزۈق، مەل.

مەلەكەنى

[ك: جىزە دەڧرىكى دەم گۇشادە.]

ف: خەفەكن.

ع: جەڧتە، مەكن.

رەتتە

مەلەكە

[ك: كۆمەي ئالتە كەيىر يا لە گىياچاردا.]

ف: نەزە. (تودەي ەلف در كوه يا در ەلفزار)

ع: وڧىمە.

مەلەكە

ك: لۆر، زەد، جەنگە. [زاگە، نەشتەمان]

ف: مەيەن، جايگە، زادگە.

ع: مەسكەن، ماوى، مەئوى، مەنى، مەل، مەكان، مەان.

مەلەكەم

ك: پەتەتە. [مەلەم]

ف: لاپە، مەلەم، مەلەم.

ع: لۆزقە، لۆزوق، لۆزوق، لۆزوق، لۆزقە، لۆزقە، مەلەم.

مەلەكە

ك: شا، پاشا. [پادشا، سولتان]

ف: شا، پادشا.

ع: مەك، سۇلتان.

مەمە

ك: مەمەك، مەمەك. [مەمە]

ف: چۆچۈ، پەستان.

ع: ئۇدى، خەرى، ئۇدى. ئۇدى.

مەمە

[ك: پەيتى «م» نەكە چۆتەسەر «م» نەكە يەكەم،

رەك: مەمەكۇرە! پەرامبەرى م.]

ف: مەمە نەقە وارە مەمە مەكەم شەدە: «مەمەكۇرە!»

يەنى: مەمەمە!، خەد «مەمە».

ع: لا - نەي. (لا تەمەيىنى!)

مەمەمەت

ك: مەمەك، سەمەمەك، مەمە. [گەيەنە چۆرە]

ف: مەمەك، مەمەكە، مەمەك.

ع: مەمەت، وڧات.

مەمەكە

مەمەكە

ك: مەمەك، مەمە، مەمە، مەمەكە، مەمە. [مەمە،

مەمە]

ف: چۆچۈ، پەستان.

ع: ئۇدى، خەرى، مەمە، خەل، ئۇدى. ئۇدى، مەمە،

ئۇدى.

مەمەكەمە

[ك: مەمەكە، سولتان]

ف: شەمە، باژۇرە، باژۇرە، پەستان پەدە.

ع: ...

مەمەكەمە

[ك: ئۇدىكە كە شەر بە مەمەكە مەمە مەمەت.]

ف: سەپە پەستان. (زەنى كە بە مەمە مەمە مەمە)

بەدە مەمە.

ع: مەمەكە مەمە.

مەمەكەمە

[ك: مەمەكەمە]

ف: شەپە مەمە، پەستان مەمە.

ع: ئۇدى مەمە.

مەمەكە

ك: مه مۆله. [ممكى پيار]

ف: پستان مرد، چچولو.

ع: ئىدۆه، ئىدۆه.

مه مله ← مه مكه

مه مله ده مى

ك: شيرخوهره. [ممكه خوره]

ف: شير خواره، شير خوار.

ع: رضيع.

مه مله كه ت

ك: جاج، زىد، سهرزوين، خاك. [زاگه، نيشتمان]

ف: بوم، مروز، ألکا، كشور، خاك، سرزمين.

ع: مملكة، مربة.

مه مهنوع

ك: نارچوا، ناشايه. [لدهغه]

ف: ناروا، ناشا، ناشايست.

ع: ممنوع، محظور. محرم.

مه مهنون

ك: خوشنور، دلخوش، پيتزان. [سوپاگوزار، نه كناس]

ف: خوشنود، سپاس گذار، دل خوش.

ع: ممنون، مُشْكِر.

مه مهنونى

ك: خوشنوردى، دلخوشى، پيتزانين. [سوپاگوزارى،

نملىنانين]

ف: خوشنودى، سپاس گذارى، دل خوشى.

ع: امتنان، تشكر.

مه مۆله

ك: مهنزلى. [ممكى بچوك، ممكه پيار]

ف: پستانك، چچولو.

ع: ئىدىه، ئىدۆه.

مه مه

ك: دايان. [داين، تايان]

ف: ماما، مامك، دايه، تايه، مازوك.

ع: مريضه، حاضيه.

مه مه ← مه مكه

مه مهر

ك: نهر، بولونى. [مينبر، دوانگه]

ف: پندگاه، پيشگاه، افراز، بُلندى.

ع: منبر.

وينه

مه مهر

ك: بهشگا، سهرچارگه. [جيتگى دابشكردنى نار.].

ف: طراز، بخشگاه، سَرچشمه.

ع: قائم، مقيم الماء.

مه مهر

ك: ريگه، راپور. [رينگوزور، راپه]

ف: راه، راه گذر، ره گذر، گذرگاه، راهزو.

ع: ممر، ممبر، طريق.

مه مى ← مه مكه

مهن

ك: سەنگ. [كىشانه يه كه. (له شرعدا) ۱۸۰ مسقاله، معنى

تبريزى واته هشت هراسى يا ۶۴۰ مسقال، معنى تفاق

لرزشيش نۆ هراسى واته ۸۰۰ مسقاله.].

ف: من، سنگ. (شرعاً ۱۸۰ مثقال است. من

تبريزى يعنى هشت عباسى ۶۴۰ مثقال است،

و من بقالى يعنى نه عباسى ۸۰۰ مثقال

مى باشد.)

ع: من، فنا.

مهن

ك: خاورن. [پاشگريكه ماناي ختو و خودان ده گمييتت. (به

تغيا به كار ناهيترت، وهك دانشمن.)]

ف: مَنَد، وَتَد، وَر، خَداوند. (تنها استعمال نمی‌شود، «دانشمن» یعنی: دانشمند یا دانشور و...)

ع: ذُو، صَاحِب، ت. (ذُو فَم، صَاحِبُ الفَهم، مُتَفَهِّم)
مه ن به قالی

ل: مَن نَز مَهراسی. [منی ناسایی. (۸۰۰ مقال)]

ف: مَن بَقالی، مَن نَه عَباسی. (هشتصد مثقال)
 ع: مَن العُرف.

مه نهم

ل: گرفتار، به‌سیاگه‌وه. [گیرده، بسراره]

ف: مَن تَر، گرفتار، بسته‌شده.

ع: مُقَيَّد، مَحْبُوس، مَكْظُوط، كَاظ، مُلْجَم.
مه نهم

ل: خَد مَن مَن تَر، مَن تَهَل. (بازنی ناماده‌کردنی روح)

ف: مَن دَل، مَن دَلَه. (دایره‌ی احضار ارواح)

ع: دَائِرَةُ الإِحْضَار، دَائِرَةُ العَزَائِم.
مه نته‌شه

ل: مَن تَهَق، چپوده‌س. [دارده‌س]

ف: مَن تَشَه، مَن تَشَا، چوب‌دست.

ع: مِطْرَاق، مِطْرَق.

وَنَه - دَورِش (۲)

مه ن ته‌وریزی

ل: مَن هَشْت مَهراسی. [منی تبریز. (۶۴۰ مقال)]

ف: مَن تَبْرِیزِی، مَن هَشْت عَباسی. (ششصد و چهل مثقال)

ع: مَن الثَّبرین.

مه نیخ - مه نیخ

مه نیخ

ل: مَن نِخ، مَیجَه، قَریکَه. [سَری به‌یاخ] که به

شیریه‌کی کواندیی دروست‌کراره.

ف: مَن جُوق، مَهِجَه، مَهِجَه. (ماه‌چه‌ی بیرق)

ع: قُبَّة.

مه نه‌ل - قازان

مه نه‌نیت

ل: مَن گَندَه. [نامرازی هاریشتنی برودی گموره له شیری

جاراندا. (برزه‌قانی گموره.)]

ف: قَرا، کُلْکَم، یَلْکَن، بَلْکَن، مَن گَنیک، مَن جَنیک،

مَن گَنَه. (فلاخن بزرگ)

ع: قَذَافَه، قَذَافَه، مَن جَنیق.

وَنَه

مه نیل

ل: مَن نِجَه، قَازان، تِیانَه. [برزش: دَفرکی مِینه.]

ف: دِیگ، قَزْغان، پَاتیل، تِیان، تَنگِیره...

ع: وَئِیَّة، مِرجَل، قِدر، مِطْبِخ، قَطَّان، طَنجَرَه.

مه نیله

[ل: نَمُوشِینیکه پیستی لَمَش - بَغایبیت دَهرچار - سور ر

وَمُوشِیی دَه‌کات.]

ف: کُنْجَدَه، کُنْجَدَک، کَنَمَک، بادِش، بادِش.

ع: بَرَش، کَلَفَه.

مه ندیل

ل: کَه‌تان. [پارچی ناسکی میژر.]

ف: شُوب، شَرَب، دَستار.

ع: مَن دِل.

مه نزل

ل: مَاز، مَه‌لَوَن، لَاده‌گا، مَه‌نَرگا. [جِنگی مانره.]

ف: خُهر، خانَه، کَاشانه، سَرای، اَرامگاه. پورکند،

پوزکند، ایستگاه، آرامگاه. فرودگاه.

۲- نَم وشه‌یه باش ناخوینریت‌شوه، به‌لام وا دیاره

«مه نیله» بیت. (ر - ر)

۱- تبریز: شاریکی تورکشینه له تیران. (ر - ر)

ع: مَنزِل، دار، رَیج، مَحَل، مَكان، مَعان، مَثوی.
مَرَحَلَة، مَنقَلَة.

مه‌نزله‌گی

[ک: کسینک که شارمزی منزلگه‌لی کاروانه.]

ف: منزل‌بگی.

ع: رائد.

مه‌نزله‌گا

ک: لاگا، لاده‌گا، بارگا، مه‌ندرگا. [جینگه‌ی حسانبری]

کاروان.]

ف: غوشاد، باراندان، ایستگاه، آرمگاه، کاروانگاه.

ع: مَرَحَلَة، مَنزِل.

مه‌نزله‌مواره‌گی

ک: خورشاتن، خورش‌هاتن. [پیرزاییی کردن به بۆنهی چرونه]

نار مالی تازه‌ه.]

ف: خوش‌آمدن.

ع: لُهْنَة، خَیْر مَقْدَم.

مه‌نسوخ

ک: مه‌نهرگه‌ریاک، به‌تالهرگریاک. [پوچمن‌کراوه]

ف: وادیاب، فَرَحَنجیده، وَرافتاده.

ع: مَنسوخ، مُلغی، باطل.

مه‌نسوور

ک: سرکه‌فتگ. [سرکه‌رتو]

ف: پرویز، پیش‌رفته.

ع: مَنصُور، مَظْفَر، فائِق، فائِج، مُوقِّق.

مه‌نشوور

ک: ناردار، ناسیاگ. [ناسراو، بناربانگ]

ف: خَنیده، نامی، نامدار، نامور، نام‌آور، شُهره،

خداوند نام.

ع: مَشهور، معروف، مَثان.

مه‌نشوور

ک: سیپالور. [ناریزه]

ف: سه‌پهلو.

ع: مَنشور.

وینه—سینالو ۸

مه‌نشووری ← مه‌نشوور

مه‌نشهر

ک: سهرچارکه. [سهرچاره]

ف: آسال، سرچشمه.

ع: مَنشأ، ماخِذ، مَنبِج.

مه‌نشهر فیتنه

ک: کول‌هره‌یوا، کتکه‌نه‌فیتنه، بشیترنه. [مایه‌فیتنه،

ناژاوچی]

ف: سَرغوغا، سَر‌آشوب.

ع: مَنشأ فساد، اُمُّ الفَساد.

مه‌نج

ک: نه‌هیشتن، پەك خست، پەكدان. سهرزشت. [رئ‌لیگرتن،

پیشگیری کردن. لۆمه]

ف: شه، بَرگَم، بَرگَم، نگذاشتن، بازداشتن.

سهرزشت.

ع: مَنع، رَجَر، نَهی، صَدَّ، عَوَق، عَكَف، عَضَل، نَهْنَهَة.

مه‌نشوور

ک: نه‌گه‌ویس، بیتریاگ. [بیترارو]

ف: رانده، وَرافتاده.

ع: مَنفُور، مَبفُوض، مَطْرُود، مَلْعُون.

مه‌نفه‌ه‌ت

ک: سوو، باره. [قازانج، سوود]

ف: آمَرغ، سوود، بَهره.

ع: مَنفَعَة، نَفَع، صَرَف، فائِدَة، عائِدَة.

مه‌نگ

ک: گنج، وپ. [حۆل، گیش]

ف: دَنگ، گيج، دَبَنگ.

ع: خَدِر، خَبَل، نَمِه.

مەنگۆز

ك: مانگۆز، گەرەكە نیشك. [گەرەك، قەیرەك]

ف: هیرساد، دُخْتَر مانه.

ع: تَرِيكَة.

مەنگۆله

ك: زەنگۆله، گۆلهنگ. [زۆزۆره، گۆلنگه]

ف: زَنگله، مَنگوله، مَنگله.

ع: جُلجَلَه، نَوَابَة، فَش.

مەنگەل

ك: مەنەل. [مەنەلی]

ف: كۆلخ، لُكَن، آتشدان.

ع: مَنقَل، مَجْمَر.

وئە

مەنگەنە

ك: نەشار. [گەر (مەنگەنە گۆشین).]

ف: مَنگنه، (مەنگەنە فشار)

ع: مَعصَر، مَدَك.

مەنگەنە

ك: ماشین، مەكینه. [كۆمەتلىك پارچە و نامراز كە بۆ

تەلجەمادانى كارتىك بىيەكەو بىسراون.]

ف: مَنگنه، ماكينه، ماشين.

ع: مَاكِنَة.

مەنگەنە

ك: مەنجهنىق. [نامرازی هاریشتنى بەردى گەرە ئە شەرى

جاراندا.]

ف: مَنگنه.

ع: مَنجَنِيق، مَنجَنَق.

وئە— مەنجهنىق

مەنمانى

ك: ئەنەنەنە، ئەنەنەنە، ئەنەنە. [دەردەخەیت، وئەدەپیت،

دەشپیت]

ف: مەنمانى، مەنمانى.

ع: تَرِي، تَشَبَه.

مەنەن

ك: سەرغۆ. [مەند: هیتەن و دلقراوان.]

ف: سەرخود.

ع: وَقور، مَوْقَر، مَقِين، وَسِيعُ الْقَلْب.

مەنەن

ك: بىجۆرە. [مەند، مەنگ: نارى رارمستار (بىرامبەرى

خۆر).]

ف: كەر، مات. (ضد «خۆر»)

ع: رَاكِد، كُر، بَطِيء.

مەنۆل

[ك: پارچەبەكى بىناوبانگى لە لۆكە چنراى زۆر پتەو.])

ف: مَندول. (پارچەبەكى است معروف نخی خيلى

مُحَكَم)

ع: مَندول.

مەنۆونى

ك: ئارەكەر، سەرتاوين. [بۆتەى سەرتاوينەو.]

ف: مَنوونى، سُرَب آبگن.

ع: مَذْوَبَة.

وئە

مەنە

ك: ئەنەنە، ئەنەنە. [مارە، مەندە]

ف: دینا، مانە، بازمانە.

ع: باقى، بقوي، بَقِيَّة، نَصِيَّة، مُتَعَم، سُوَر.

مەنەر

ك: لەنگ. گت، ئوتراخ، رىنكە، وچان، ويسان. [وستان،

مانره، خستن

ف: ایست، ماندن، ایستادن.

ع: وقوف، توقف، مکث، لبث.

مهنه ل ← مهنکه ل

مهنه م

ل: منم، منی. [منمن، خویزلزاین]

ف: منم، منی.

ع: انانیة، کبر، غرور.

مهنی

ل: نار، ترم. [شارهت]

ف: آب، آب پُشت، تُخم.

ع: منی، نُطفة.

مهنی

ل: بهنا. [منندی (گیاه که له کما دهچیت و دهخورت.)]

ف: بنا. [علفی است خوردنی شبیه به کما]

ع: ...

«مهنیانیزم»

ل: پدردار. [فالچی جنزه گر.]

ف: پری دار، پری گرفته.

ع: گاهن.

مهوات

ل: باهتر، نازاد. [زوی بی خارن. (زویک که هرکس

بیریت دتوانیت بیتنه خارنی.)]

ف: خولیا، خُلولیا. (زمینی که هرکس بخواهد

بتواند آن را متصرف شود.)

ع: موات، مُسبَل.

مهوالید

ل: زاگل، زاکان. (کوچک و بنچک و گیاندار) [زاده کان،

سزاده که (معبست ییگیان و روک و گیانلاره.)]

ف: زاکان، زادگان. (بُرسستگان، بُرسستگان،

جانداران)

ع: موالید، موالید ثلاث. (نبات، جماد، حیوان)

مهوبه ت

ل: میر. [میهربانی]

ف: مهر، مهربانی.

ع: مَحَبَّة، مَوَدَّة، رَافَّة، شَفَقَّة، عَطَوَّة.

مهوج

[ل: تنراوتکه له خوری. (وه: موبی نرین یا موبی

بسرکورسیدا کیشراو.)]

ف: موج. (موج رخت خواب یا روکرسی مثلاً.)

ع: مُلَاثَّة، رِدَاثَة، رِبِطَة.

مهوج

ل: لیبار، لُچار، خِزار، شه پزل، لیبه، نارخیز، زهغیر.

رشتار. [مُزنج]

ف: نر، نره، موجه، کوهه، کوبه، ستونه، شُتُرک،

خیزن، خیزاب، آب خیزن، کولاب، زنجیره،

آشوب آب.

ع: موج، فِوج، نَجَب، عُبَاب، تِیار.

مهوج

[ل: پارچه ییک که برقی می پهلیمه تیدایه. (پارچی

موجدار.)]

ف: موجدار. (پارچه موجدار)

ع: مُتَمَوِّج. (کرمسوت)

مهوج مینوهه کائن

ل: مروج دارته کائن. [(مروجیک که له ژتر دره خندا

رایده من هتا میوه ووتراو نه کوریتته سر زوی.)]

ف: فُحْم. (موجی که زیر درخت نگاه دارند تا

میوه روی زمین نیفتد.)

ع: مُنْفاض، رِداء.

مهوچوود

ل: هس، بود، پیدایا. [هبرو (برامبری نیبرو).]

ف: هسته، انبوسه، پدیدار. (ضد معدوم)

ع: موجود، کائن، ثابت، ظاهر.

موجودات

ل: هسگل. [برنرمر]

ف: نیوز، هستگان، انبوسگان.

ع: موجودات، کائنات، عالم.

موجودیون

ل: یون، پیدایون. [هبرون، هانبرون، بدیهاتن]

ف: هست شدن، انبوسیدن، پدید آمدن.

ع: تَکُون.

موجودا

ل: نوک، نشتر. [لیتاری تیخ، نوکی خنجیر و شمشیر.]

ف: نیش، نَک، ناوک، نیشتر.

ع: رَاس، مَحْجَم.

مورد

ل: بابت، باره. [سبارة، سرباس]

ف: باره، باب.

ع: مَوْرِد، شَان، حَقْ، مَوْضوع.

موز

ل: هغیریاوا. [موز]

ف: مَوَز، آنجیر آدم.

ع: مَوَز، طَلَح.

وینه

موزووع

ل: زهرینه، باره. [سبارة، بابت، سرباس]

ف: زمین، باره.

ع: موضوع، مَوْرِد.

موسم

ل: ردهت، سا، زمان. [کات، وروز، هریت]

ف: آمد، هنگام، زمان.

ع: مَوْسِم، فصل، زَمان.

موسووف

ل: نشانداز. [خارنی تاییه تمندی.]

ف: زابیده، فروزیده، ستوده.

ع: مَوْصُوف، مَنَعُوت.

موسووفیون

ل: نشانداریون. [یون به خارنی تاییه تمندیک.]

ف: زابیدن، فروزیدن. (موصوف شدن به صفتی

از صفات)

ع: اِتِّصاف، اِنْتِعات.

موسووزه

ل: پن، مَچِیاری. [پند، ناموزگاری]

ف: پَند، آندرز، آموزش.

ع: مَوْعِظَة، نَصِيحَة.

مولود

ل: زاگ، زایگ، پیدایوگ. [لدایلیبرو]

ف: زابیده.

ع: مَوْلُود، وَلِيد.

مولوود

ل: جدژن زاین، شادیانه، کورانه. [جمژن و شایی به بزنی

منالبرونه.]

ف: زاگسور، زاجسور. (جشن ولادت)

ع: مَوْلُود، عِيدُ المَوْلُود، عِيدُ المَوْلَاة.

مولهق

ل: واق، دهمق. [مَوْلَت (واک چاری مردرو که نمیسرا

یبت.)]

ف: خیره، باز. (مانند چشم مُرده که باز باشد.)

ع: باخَقْ، مَبخُوقْ، بَخِيقْ، أَبخَقْ، أَعورْ، مُتَحَيِّرُ العَین.

مولید

ك: زادبوم، مه‌لۆن، زاگه، زێد]

ف: زایشگاه، زادبوم، میهن، زادگاه.

ع: مَوْلِد، مَسْقَطُ الرَّأْس.

مه‌ویژ

[ك: میژ]

ف: مَوِيز، مَمِيز، مَمِیر، سَمِيج، سَكَج.

ع: زَبِيب.

مه‌ویژه

[ك: ده‌سركانه (ده‌ئێكێ رەشی مه‌یله‌وسوره و ناوه‌كه‌ی

سپید).]

ف: مَوِيزَك، (دانه‌ای است سیاه رنگ مایل به

سُرخ‌ی مغز آن سفید است.)

ع: زَبِيبُ الْجَبَل، مَوِيزَج.

مه‌ویژه ره‌شه

[ك: میژره ره‌شه.]

ف: مَوِيز سپاه.

ع: وِینه.

مه‌هار

[ك: ئەلقه و پەتێك كه ده‌كرێته لوتی و شتر.]

ف: مَهار، ماهار، وَرْس.

ع: خَزَام، خَطَام، زَمَام، عَنَان، سِفَار.

مه‌هاریه‌ن

[ك: نۆر گۆرەسی كه به‌سراوه به‌ مه‌هاریه‌.]

ف: پَالهَنگ، پالاهنگ، مه‌هاریه‌ن، کوتل‌کش.

ع: مَقوَد.

وینه

مه‌هارکردن

[ك: پرده‌ی نێوان هه‌ردوو كۆنه‌لوتی تارانبار كۆن ده‌كه‌ن

و پەتێكی پێوه ده‌بستن و به‌م شێوه‌یه‌ به‌ كۆژان و بازاردا

ده‌یگیرن.)]

ف: مَهار کردن، (پرده‌ی بین دو سوراخ بینی را
سوراخ می‌کنند و ریسمان به آن می‌بندند و
مقصر را به این شکل میان کوجه و بازار
می‌گردانند.)

ع: خَزَم، خَرَم، تَخْزِیم، تَخْزِیم.

مه‌هارکێش

ك: سوما. [نستیره‌یه‌كه‌.]

ف: سم آهو.

ع: سُه‌ی.

مه‌هه‌تاو

ك: مатар. [نامرازیکی ناگریازیه‌.]

ف: مَهْتاب، ماهتاب. (یکی از اسباب آتش‌بازی

است.)

ع: ...

مه‌هه‌ریی

ك: ماره‌یی، میهریه. [نۆه‌ی ناهه‌ری لاسه‌ر ماره‌ ده‌كرێت.]

ف: كابین، مَهْرِیه.

ع: صِدَاق، مَهَر.

مه‌هه‌یه‌كه‌

ك: ترس، ترسگا. [جێگه‌ی مه‌ترسیدار.]

ف: بیمگاه.

ع: مَهْلَکَة، مَقْتَلَة، مَوْتَقَة، مَوِیقَة.

مه‌هه‌میز

ك: مامیز. [مامز: ناسنێکی چقڵداره له پشت پاژنسی

چه‌كه‌ ده‌نرێت بۆ لیخوڕینی ناسپ.]

ف: مهمیز، فَخِيز.

ع: شوكة، كَلَاب، كَلُوب، مَنخَس، مَهْمَان.

وینه (۲)

مه‌هه‌ودش

ك: ماره‌ش. [مانگ‌ناسا، ناره‌ بۆ ژنان.]

ف: مهوش، ماهوش. (یعنی مانند ماه اسم زن است)

ع: ...

مهی

ل: باده، شراب. [شراب]

ف: می، باده، شراب.

ع: خمر، مدام، صنباء، عقار، راج، رَحِیق... .

مهیلان ← مهیدان

مهیناوی

ل: باجیله. [مهربانی سردانه‌پزشراو.]

ف: مهتابی. (ایوان سرنپوشیده)

ع: مَخَارَجَة، سَطَح، سَقِیْقَة، صَفَة.

وینه ← سَمَكُو/ وینه‌ی تری میه.

مهیتمر

[ل: خرمتمکاری نَسپ.]

ف: مهتر. (خدمتکار اسپ)

ع: ...

مهیچی

ل: باده‌چی. [مدیگتر]

ف: سترده، چمانی، باده‌چی.

ع: ساقی.

مهیخانه

ل: شرابخانه، شرابخانه، عَرِدَخانه [

ف: لَهَر، کُلبه، مَاحور، میخانه، میگده، خُمخانه،

خُمگده، خُمستان، شیرخانه، شرابخانه.

ع: خُص، حان، حانوت، خَمَارَة، خَان، کُلبَة، کُریج.

مهیخوش

ل: مزر، تورشمزه. [میخوش، ترشدشیرین]

ف: مَلَس، مَرَس، کشتو، میخوش، غَنجَال،

تُرَش مَزَه، تُرَش وِشیرین. نیم‌رَس.

ع: مَز، صَمَالِخ، مَلَس، مُتَشَكَّل.

مهیدان

ل: مدیان، جهنگا، جهلانگا. [گُزِدیان (جنگی بریلار،

جنگی شر.)]

ف: پهنه، رزمگاه، آوردگاه، جُولانگاه، تاختگاه.

میدان. (جای گشاده، جای نبرد)

ع: عَرَصَة، سَاحَة، قَاعَة، بَاعَة، فضاء، مِضمار،

میدان.

مهیدان نه‌سپده‌وانی

ل: تاختگا، دهرگا. [گُزِدیانی غارغارن.]

ف: لُرد، کُرد، کُرنک، کُرنکه، گوراب، سپریس،

آسپریس، آسریس، نوگاه، تاختگاه.

ع: مِضمار، مَرکض.

مهیرا!

ل: ماورِه! [مهیته! مدینه!]

ف: میار!، میاور!، ماور!

ع: لا تُجِن!

مهیژه!

ل: مَورِیژه! [مدل!]

ف: مگوا، نگوا!

ع: لا تُقَل!، صَنَة!، اُسکَت!

مهبشووم ← شووم

مهیکوت ← میکوت

مهیل

ل: مَرخ، مَهرَس، خواس، مهیلان، دَلخراز، دَل‌پردن،

لُورَت‌خُزریان. [راز، حمز]

ف: سَر، هوس، یاسه، دَلخذه، گراه، گرای،

گرایش، پیسایش، خواهش، خواستن، پیسونن،

نمیدن، خارخار.

ع: مَیل، ارَادَة، خَلْجان، خَلْجان القَلب. اشتها.

میلان ← میل

میل پیدا کردن

ك: هدوس کردن. [نارزود کردن، وازلیت بودن]

ف: نمیدن، پیسودن، هوس کردن.

ع: تمایل، تَوَجُّه.

میلًا

ك: مەیلانە،،، [مەحیلە، رنگە مەدە!]

ف: مگذاړ، نگذاړ!

ع: لاثمِل، اِثْمَع!

مەیلانە! ← میلًا

مهمان

ك: میرغان، میزان. [میران، میغان]

ف: مهمان، میهمان، میز، سپنج.

ع: ضیف، نُزِل.

مهمانخانه

[ك: میراڅانه، دیروخان]

ف: مهمان خانه.

ع: مُضِیف، مَقْصَف، خان.

مهمان نه خوونه

ك: میتمان بی‌واده، سەرەخەر، توفەیلی. [میوانی

دەعوەتەندەکرار، لاورگه]

ف: ایرماد، مهمان ناخوانده.

ع: ضیفن، طُفیلی، غَیر مَدْعُو.

مهمیانی

ك: میزانی، میرفانی. [میرانی]

ف: مهمانی، میهمانی، خَرام، سور.

ع: ضیافه، دَعْوَة، اُدْبَة، مَادْبَة، مَصْنَعَة، وَلِیمَة،

نَقْرَى، قَرَى، اقْتِرَاء، اِنْتِقَار، نَزَالَة، نُزْل، نُزْل، حَفْلَى.

۱- نەم دوو وشەیه باش ناخوینتیته‌وه، لەوانەمیه «مەلای،

ملانە!» بێت. (ر-ر)

مهمیون

[ك: گیانلەبەریکی بنەواریانگە.]

ف: چۆز، کُپْی، بوزنه، بوزینه، بَهَنانە، پَهَنانە،

مَیمون.

ع: قَرْد، سَعْدان، حَمْدونَة.

وینه

مهمیون

ك: گول مەیمون. [گوئیکی بنەواریانگە.]

ف: مَیمون، گُل مَیمون. (گُلّی است معروف.)

ع: ...

مەینەت

ك: رەنج، جەفا، تەمەرە، تالار، چۆتورمە. [بەلا، دەرد]

ف: سیج، جَسک، زنج، تواس، کفار، زغار، ازار،

آزۆنگ، پَشَنگ.

ع: مِحَنَة، مُصِيبَة، مَشَقَة، لاوَاء، بَلِيَة.

مەینەتی

ك: تالاری، رەهگیش، مسیره‌تی. [جفاکیش، دەرددار]

ف: آه‌نجان، جفاکش، جَسکی.

ع: مِحْنَتِي، بَلَوِي، مُصِيبَتِي.

هه

ك: ما، ماینه. [میینه]

ف: ماده.

ع: انشی.

هیانه

ك: نارپاس. [ناوهراست (واک: ناوهراستی تنانده.)]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط، نَیْط، (وَسَطُ الْحَبْلِ)

هیانه

ك: بەدین. [نیوان، ناو (واک: ناو خەلکە‌که.)]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط، رَابِطَة. (وَسَطُ الْقَوْم)

میانہ

ل: شینایی، [شینہیی، میانہری، میانہریون]

ف: میانہ.

ع: وَسَط، مُعْتَدِل، اِعْتِدَال.

میانہ

ل: [پارچہ بیکہ کی دارینہ لہ قعدی قلیاناریدا.] (میانہ و

دمنہ)

ف: میانہ. (میانہ و دمنہ)

ع: مِعَصَّة.

وینہ—قلیانوی (۲)

میانہ روی

ل: [مانارندی یون لہ رفتار و هدلسو کوتدا.]

ف: میانہ روی.

ع: اِعْتِدَال، اِقْتِصَاد.

میوا

ل: [دنگی پشیلہ.]

ف: میو، مَو، مَوَا. (صدای گریہ)

ع: مَوَاء، مَعَاء، مَعَاء، مَوَاغ، مَعَاء، نَقِيق.

میواواتن

ل: [میواہ میار کردن.]

ف: مَوَمَو کردن.

ع: تَمَوَّء، قَعَم، تَنَعَم، تَمَعَم، تَمَعَم، تَمَوَّغ.

میواوہ—میوا

میتان

ل: [سورکلمناری «موجہ سدا نمین» و پیتہ کانیشی

گژدراوہ.]

ف: مخفف و محرف «محمد امین» است.

میتک

ل: میتکہ، میتول، میتزلہ. [رشکی سپی. (نمسیپی

رود.)]

ف: شپیشک. (شپیش ریز)

ع: نَمَا، نَمَا، نَمَا.

میتول—میتک

میتولہ—میتک

میتکک

ل: مَی. [میتینہی بچروک.]

ف: ماجہ. (مادہ ی کوچک)

ع: اُنِیْتَه.

میحراو

ل: میراو. [میحراو: جینگہ پینشوریز لہ مزگوتا.]

ف: پیشگاه، پیشگہ.

ع: مِحْرَاب.

میحراو

ل: نیعام (دنگہ ہمزولہ کمی تفریح.)

ف: مِحْرَاب. (محراب تسبیح)

ع: اِمَام.

میچور

ل: بولوسک، کورک. [تورہ (میتلہ بیکہ گزی بہ سرورہ

دسوریتورہ.)]

ف: بُلُسْک، بُلُسْک، میلہ، وِرْدَنہ. (میلہ ای کہ کرہ

روی آن بچرخد.)

ع: مِجَوَر.

وینہ—مکورہ (۲)

میخ

ل: [بزمار (ناسنن یا دارین.)]

ف: میخ. (آہنی یا چوبی)

ع: وَقْد، سَکَی، دِسار، مِسَمار.

میخ

ل: [ناسنیکہ مژناسایہ کہ نمختی سر درای کانزای پی

لیندہ دن.]

۱- وَقْد، سَکَی: بزماری ناسنن: میخ آہنی - دِسار،

مِسَمار: بزماری دارین: میخ چوبی.

ف: میخ، ماره.

ع: ضَرْب، سِکَّة.

میخ ناخویر

[ک: سنگی ناسنی نه تقدار.]

ف: میخ آخور.

ع: اخیَّة.

وینه ← ناخویر (۲)

میخ توپله

[ک: سنگیکه بز بستنهری نَسپ.]

ف: میخ تُوپله، میخ طُوپله.

ع: رَزَّة.

وینه

میخ سفان

ک: سنان. [نامرازیکه ناسنگوران کاری لَسِر ده کن.]

ف: سَنده، سَنَدان.

ع: رُپَرَة، غَلَا، سَنَدان.

وینه ← سَنان

میخه ک

[ک: گیاه که، گوتیکی بز نغزشی هیه.]

ف: میخک، قَرَنَقُل.

ع: قَرَنَقُل.

وینه ← قَرَنَقُل

میخه ک

[ک: برتکی رمش و بز نغزشه، درخته کئی له درخته یاس

ده پیٚت.]

ف: میخک. (ثمری است سیاه رنگ و معطر،

درخت آن شبیه است به درخت یاس.)

ع: قَرَنَقُل.

میداد

[ک: قهلم (قهلمی گرافیت).]

ف: مداد. (قلم گرافیت)

ع: مداد، قَلَمُ الرَّصَاص.

میر

ک: گهره، ناغه. [سِرَوَل، سِرَدار]

ف: یزری، آقا، فرمانده.

ع: اَمیر، رَئیس، زَعیم.

میر

ک: مهریت، میروانی. [مِهَرَبانی]

ف: مهر، مِهَرَبانی.

ع: مَحَبَّة، شَقَقَة، مَوَدَّة، رَافَة.

میرات

[ک: کهلپور، نهری له مردور بمجی دمیٚتیت.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگ، گاوزاد.

ع: میراث، ارث، ورث، ثراث، تُرکه، مَتْرُکَة، مُخَلَّفَة،

تَلید، تِلاد.

میرانی

[ک: کهلپور، له مردور بهجیمار.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگی، گاوزادی.

ع: ارشی، ورشی، ثراثی، تَلیدی، تِلادی، مَتْرُکی،

مُخَلَّفَة.

میراخویر

[ک: برتوبهری توبلی پیارگوران.]

ف: میر آخور، امیر آخور، آخور سالار.

ع: رَئیسُ اصْطَبَل.

میراس ← میرات

میراش

[ک: برتوبهری چیشته خانی پیارگوران.]

ف: میر آش، اَمیر آش، خوان سالار.

ع: رَئیسُ الطَّبِخ.

میراو

[ک: برتوبهری کاروباری ناوی کینلکه و باخ و ...]

ف: میر آب، امیر آب.

ع: اَمِيرُ الْمَاءِ، مُبَاشِرُ الْمِيَاهِ.

میتراو

[ل: میحراب]

ف: پیشگاه.

ع: مِحْرَاب.

میترد

ل: پیا، پیاک. [پیار]

ف: مُرد.

ع: مَرء، رَجُل.

میترد دوورنه

ل: دورژنه. [پیری دورژنه.]

ف: بُنَانَج، مُرد دورژنه، دورژنه.

ع: دُو زَوْجِین، دُو ضَرَّتَین.

میترد مزه

ل: حَزَل، حَزَل ییاوان. [دیزی بیابان.]

ف: بَغَامَه، مُرد آزما، غول، غول بیابان.

ع: سَبْعَل، خِیَل، زُور، خِیَال، صَنِدَانَه، غُول.

میترد مزه

ل: زَزْرَمَه. [ببرد یا سنگینک که پالتوانان هیزی خزینی

پی تاقی ده کنهوه.]

ف: مُرد آزما، زور آزما. (سنگ یا وزنه که

زورمندان زور خود را با آن می آزمایند.)

ع: رَبِیعَه، مَرِیع.

میتردی

ل: پیاهگتی. [پیارهتی، جوامیری]

ف: مُردی، مُردانگی.

ع: رَجُلِیَّة، رُجُولِیَّة، مُرُوءَة.

میرزا

ل: نویسنه، دهویر. [نورسور، خوتنوار]

ف: میرزا، نویسنده، نگارنده، دبیر. (مخفف

امیرزاده است.)

ع: مُحَرَّر، کَاتِب، مُنْشِی.

میر شکار

[ل: بهزیومیری کاروباری راوی پیارگهران.]

ف: میرشکار، بازیار، بازدار.

ع: اَمِيرُ الصَّنِید، صَنِید.

میرغوزار ← **میرک**

میرفان ← **مهمان**

میرک

ل: میرگزار، میرغوزار، چیمه نزار، چیمزار، چیمه ن، چیم،

سهره لاتی. [گیاجار]

ف: مُرَغ، فَرِیر، پَرِیز، رَاغ، چَمَن، مُرَغَزَار،

چَمَنزَار، سبزه زار.

ع: رَوْض، خَصِیب، خَضِیْلَه، دَقْرَاء، مَرِیع، مَرِیع،

مَرِج، مَرِغ.

میرگزیری

ل: قاپان. [جگین (باریه کی بناربانگه به جگ ده کرت.)]

ف: شاه وزیر، شاه وزیر، شاه بازی، قاپ بازی.

(بازی معروف است که با قاپ بازی می کنند.)

ع: لَعِبُ الْكَعْب.

میرو ← **مووزک** [وشمیه کی کرماویه.] [کرماجی است.]

میتروچیر

ل: دَؤَس. [دَؤَسْت و ناشنا]

ف: مهربان، دوست.

ع: شَفِیق، رَفِیق، حَبِیب، خَلِیل، وَدُود، خُدن.

میره

[ل: سرکه تلخاوی «تعمیر نه محمد» یا «میر مره محمد»]

ناره بز پیاران.]

ف: مخفف «میر احمد» یا «میر محمد» است.

اسم مرد است.

میره ← **میره دی**

میرہ دی

ک: میرہ، قینخا، گہرہ دی۔ [کوینخا]

ف: خواجہ، میرہ، میرہ دہ، گدخدا، بزرگ آبادی۔

ع: دمقان، دمخان، رئیس القریہ۔

میرہوان

ک: خواہشروان، مدوبہ تدار۔ [میرہبان]

ف: مہربان، بامہر، خوش زبان۔

ع: رؤوف، عطوف، ودود، حلی۔

میرہوانی

ک: مدبریت، خواہشروانی، میرہوانی۔ [میرہبانی]

ف: مہربانی، خوش زبانی، نوازش۔

ع: رافۃ، عطوفۃ، حفاۃ، مؤدۃ، محبۃ، لطف۔

میری

ک: مراجز۔ [مروچہ]

ف: ورستاد، راستاد، مواجب۔

ع: مُسْتَمِرّی، اِسْتِمْراری، وظیفۃ، مواجب۔ (ما

وَحِب)

میری

ک: باج۔ [نہری دولت لہ ہارلاتیانی دسینیت۔]

ف: باج، سا، باڑ، واڑ، گزیت۔

ع: خراج، جباۃ، مکس۔

میریان

ک: شکیان۔ [شکان (رشید کی ہورامیہ)۔]

ف: شکستہ شدہ۔ (اورامی است)۔

ع: اِنکِسا۔

میر

[ک: تخنہ پیچکدار بڑ نان لسمرو خوردن۔]

ف: میر، خوان۔

ع: سباط، کُرسی، مائدۃ، خوان۔

میز

ک: گمیز۔ [میز، گمیز]

ف: میز، گمیز، کمیز، شاش، شاشہ، چمین،

چامین، پیشاب، زہر آب، میخ۔

ع: بُول۔

میزان

ک: ترازو۔ [شاین، نامرزی کیشانہ کردن۔ (کہلوی

حرتمی ناسان)۔]

ف: ترازو۔ (برج ہفتم آسمان)

ع: میزان، بُرج الساع۔

میزان

ک: رہی، مدہ، سنگاتی، ننازہ۔ [نندازہ، ہر، وادہ]

ف: اندازہ۔

ع: میزان، مقدار، مُعادل۔

میزانوروتوہیہ

ک: نمنون۔ [نامرازیکہ نندازہی شی دیاری دہکات۔]

ف: نمنما۔

ع: میزانُ الرطوبۃ۔

میزانول نیرتفاع

ک: ہدزہ نون۔ [نامرازیکہ نندازہی ہرزایی دیاری دہکات۔]

ف: فُرازنما، بُلندی نما۔

ع: میزانُ الارتفاع۔

میزانول ہزارہ

ک: گرمانون، گرماوڑ۔ [گرماپینو (نامرازیکہ نندازہی

گرما دیاری دہکات)۔]

ف: گرمانما، (اندازہی گرما)

ع: میزانُ الحرارۃ۔

میزانول ہموا

ک: بانون۔ [باپنو]

ف: بادنما۔

ع: میزانُ الهواء۔

میزراب

میزیان

[ا:ک] میزنی ناش که گه‌گه‌کی دِرِژتته نار ژنر

[دِرِژه «کوه»]

ف: میزیدن. (شاشیدن آسیا که گندم میان زیر

دو‌زخه می‌ریزد.)

ع: دَفَق.

میز

ا:ک باس، تاریخ. [میژو]

ف: باستان، تاریک، تاریخ.

ع: تاریخ، حِکایه، تعریف.

میسل

ا:ک جُور، جفت، تا، هارتا، ندراخت، هاون‌دراخت، وهک، وِتنه.

[هارچمش]

ف: اُرد، هَمال، همتا، تا، مانند، جور، جُفت،

نواخت، اَنباز.

ع: مِثْل، مَثیل، شبیه، شَبیه، نُظیر، قَرین، زُوج.

میش

ا:ک مه‌گز. [میشی: میژویه‌کی بالداره.]

ف: میخ، مَنگس.

ع: ذِباب.

میش

ا:ک پهر. [مِش]

ف: میش، گوسفند.

ع: ضان.

میشان

ا:ک گریزان، هَل‌ماتان. [میشین، مورشین: گمه به هَل‌مات

یا به گریز.]

ف: گردوبازی، گلوله‌بازی.

ع: مَساداة، مَخاساة.

میشک

ا:ک دهنورکه. [نور نامیژوی ژنی تاری پی لیددهن.]

ف: زُخمه، شُکافه، سُکافه، سُکافزه.

ع: مِضْراب، مِضْرَب.

میزن

ا:ک ریزن، جورکن، میزه‌میزکر، ویزو‌میزکر،

جورکه‌جورککر. [گیزن]

ف: وِزوزُکن.

ع: خُئان، طُئان.

میزن

ا:ک گِیزکر. [میزن، میزه‌خزداکر.]

ف: شاشو، میزو.

ع: سَلَسُ البُول.

میزه

ا:ک ریزه، جورکه. [گیزه]

ف: وِزوز.

ع: خُئین، طُئین.

میزهر

ا:ک میژره. [سریچ، شاشک]

ف: میژر، نِستار.

ع: سِبَب، عَصَب، عِصَابَة، عِمَامَة، کِوارة، مِکُورَة،

مِقْعَط، مِشَوْد، مِشَواد، مِدماجَة، مِزْرَة.

وِئنه

میزهره‌سهر

ا:ک میژره‌سهر. [کسیتک که میژری به سردا پیچاره.]

ف: نِستار به‌سهر، نِستارِئند.

ع: مُعَمَّم، مُعْتَم، أَهْلُ العِمَامَة.

میزیان

ا:ک گِیزکردن. [میز کردن]

ف: میزیدن، شاشیدن.

ع: بُول، مَبال، تَبُول.

ل: مهژگ. [مژی، میژی]

ف: مغز.

ع: دماغ. مَج، نَقِي.

میشله زهرگو

ل: پیچ. [دوینکه.]

ف: نیژ، پیچ، پیچک، هرشه، بروانیا، شَش بَندان،

سیاهدان.

ع: عَشَقَة: اَبَلاب، جَلَبَلاب، حَبَلُ المَساکین، الکَرَم

الْأَسْوَد، الْکَرَمَة السُّوداء.

وینه

میشن

[ل: پیستی دباغی کراوی مبر.]

ف: میشین. (پوست دباغی شده ی گوسفند)

ع: حَوْر.

میشووله

ل: توفانه. [پیشکه]

ف: پَشَه.

ع: بَق، بَعوضَة.

میشه

[ل: مالوم: زانای نایینی جورله که.]

ف: میشته.

ع: خَلِيفَة.

میشله هوئی

[ل: میش قپاندن (له یتکاردا).]

ف: مگس رانی، مگس راندن. (از بیکاری)

ع: تَقَمَع.

میشله هوئی

[ل: بگرگی کردن (له کاتی شپردا).]

ف: مگس رانی، مگس راندن. (در هنگام جنگ)

ع: دِفَاع.

میشله هوین

[ل: نامرازی میش ده کردن که له پهری تارس و موری

کلکی نَسپ و ... دروست ده کرتیت.]

ف: مگس ران.

ع: مَذْبَة.

وینه، هیه.

میشه سگانه

[ل: جزه میشتیکی گمراهیه.]

ف: سَنگ مَگَس.

ع: ذِبابُ الْکَلْب.

میشه سی

ل: هورده. [چیزگ: بالتدیه که.]

ف: أَبْرَه، هَوْبَرَه، تَوْنَرَه، جَرَن، چَرَن، شاست.

ع: حُبَارِي.

وینه

میشمگیره

ل: په سپهه کزنه. [جالجائزه]

ف: کلاش، کارتینه، زرزوره، مگس گیره.

ع: عَنكَبُوت.

وینه ← په سپهه کزنه

میهمار

ل: گلکار، رهنگیرژین. [خانورساز، نهندازیار (وستای

گلکاران که گه لائی خانوویه ده دهرژیتت).]

ف: گلکار، غلیگر، اندایشگر. راز، زاو، زاویل،

رنگ ریز. (استاد گلکاران که رنگ عمارتها و

بناها را می ریزد.)

ع: بِنَاء، مِعَار.

میهمارباشی

ل: گلکارباشی، رهنگیرژین. [خانورساز، نهندازیار (وستای

گلکاران).]

ف: راز، زاو، زاویل. (استاد گلکاران)

ع: راز، رئیس المعمارین.

مِیقَدَار

ل: نَدازه، سَنگاتی. [ب، گیش، مارکیش]

ف: بلنج، اندازه.

ع: مقدار، قَدَر، رُءاء، لُءاء، مُساری، مَطع، وِزن.

مِیقِرَاز

ل: قَدِچی. [مَقست]

ف: دوکارده، دوکارد، جامه‌بُر.

ع: مِقِرَاض، مِقِرَاضِین، جَنَم، جَلَمَان، مِقَص، مِجَر،

مِقَلَام.

مِیقِن

ل: قَلغ، ریخت، قمراره. [بیچم، قَلانَت]

ف: ریخت، پیکر، کالبد.

ع: جُئَة، ترکیب.

مِیقَنَه

ل: رَویوَش، سَریوَش. [پارچی سر و رو داپوش.]

ف: رَویوَش، رُیوَشه، رُیوَسه، سَریوَش، شامه.

ع: مِقَنَة، قَناع.

مِیکائیل

ل: رَزْزِرِسان، فرشته‌ی رَزْزِی. [پَری رَزق و رَزْزِی.]

ف: تَشْتَر، بَشْتَر، فرشته‌ی رَوی.

ع: مِیکائیل، مَلِکُ الْأَرْزاق.

«مِیکَرُوب»

ل: مِیتکه، خاکشیر. [مِیقَرُوب]

ف: خاکشیر.

ع: جُرْثُوم، نَقاعِیات.

مِیکوت

[ل: کوتکی دارین.]

ف: کوبه، تَخْماخ، تَخْماق.

ع: مِدَقَة، مِقَعَة، مِیتَدَة، مِیثَا، مِیقَعَة، مِطَرَقَة،

مِطراق، مِلطاس.

وِئَه

مِیکوتَه

[ل: مِیکوت (زیبکه‌گدینکه له منداډ دوردیت و خارش

له‌گدایده.)]

ف: سَر، دَلَم. (جوششی است با خارش عارض

بچه می‌شود.)

ع: نَمَة.

مِیلوهره

ل: مَرزِچِه. [مِیروزله]

ف: مورچه، مور.

ع: نَمَل.

مِیل

[ل: داریکی دَرِیژکِی دَمِلداده و مرزشی پَرده‌کن. (مِیلی

زورخانه.)]

ف: میل. (میل زورخانه)

ع: ...

مِیل

[ل: میل، کلچوک (میلی کلدان.)]

ف: میل. (میل سرمه‌دان)

ع: میل، مِرود، مَلَمول، مِکحل، مِکحال.

وِئَه—کَلَمَان^(۱)

مِیل

ل: پایه، مِیلَة. [ستون، کُزَلَه‌که (وله): کُزَلَه‌کِی نِتوان در

درگا.)]

ف: میل، پایه. (پایه‌ی بین دو در مثلاً.)

ع: سَنَد، دِعْمَة، دِعَامَة.

وِئَه—پایه

مِیل

ل: مِیلَة. [مناره‌ی باریک.]

ف: میل، میله، ستون. (مناره‌ی باریک)

ع: میل، مِسَلَّة.

وینَه

میلن

ک: میلن جهراچی. [نامرازکی نشتگره.]

ف: میل، میل جَرَأَچی.

ع: مسبار، مَحْجَاج، مَحْراف، مِسْمار، قَضیب.

میلانک

ک: چه شکه. [چیرَه، چشه]

ف: چشه، مَزَه، مَزیدن، چَشیدن.

ع: دَوَق، تَدَوَق، طَعم.

میلاو

[ک: لاسکی قلیاناری که سرزکی ده گاته نار نارِه کی.]

ف: میلاب، میلاو. (میلاب قلیان آبی)

ع: ...

میل ترازوو

ک: زوانه. [زمانی شایین.]

ف: ژبانه، ژفانه، ناژه، ناژه، ناره، ناروه، تاره.

ع: نَقیب، عَمود، لِسَان، لِسَانُ الْعِیزَان.

وینَه ← ترازوو (۱)

میلن جهراچی ← میلن

میلن جهرچره

[ک: نر ترمه ری می که نامرازی هه لگوزینی ناری به دوردا]

دسوریتنه.

ف: میل چرخ.

ع: قَعو، قُعود، جُزَع، قُطَب، مَحَوَر.

میلن میلن ← رارا

میلن و کله ددان

[ک: میل و کلدان، کلچیر و کلترور]

ف: میل و سرمه ددان.

ع: مِکْحَنَة، اَلْمَرَوْدُ و المِکْحَنَة.

میلنه ← میلن

میم ← میمک

میمک

ک: میم، میمی، مه تیَه، خاماجی. [پورر (خوشکی

دایک.)]

ف: توریا، خامباجی، خانمباجی، خواهر مادر.

ع: خَالَة.

میمک

ک: ناییا، نایی، ناباجی. [پورر (خوشکی بارک.)]

ف: توریا، آبابجی، آغاباجی، خواهر پدر.

ع: عَمَة، صَبَوَة.

میمل

ک: ملوزم، خوازیار، نارمزومه ن. [دژ، بهره نگار. بتاسه]

ف: دَشْمیر، دَشْمَن، خواهان، آرزومند.

ع: ضِدّ، نَقیض، مُخَالِف، عَدُو، مُؤَمِّل، مُشْتَق.

میمی ← میمک

مینا

ک: گول مینا. [ک: گولیکی بناربانگه.]

ف: مینا، گل بیتا. (گلی است معروف.)

ع: ...

مینا

ک: شیشه. [شوشه]

ف: مینا، آبگینه.

ع: مینا، رُجَاج.

میناکاری

[ک: شوشیندی]

ف: میناکاری.

ع: صَنْعَة الْمِینَا.

مینای دیان

ک: نار دیان. [توژی بریقهداری سر ددان.]

ف: آپ دندان، مینای دندان.

ع: ظَم.

مینبه‌ر

ك: مدمەر، نیه‌ر، بولوننی. [دوانگه]
ف: پَندگاه، پیشگاه، بلندى.

ع: مَنبَر.
وینه-ممبر
میو

[ك: رمز]

ف: مَو، میو، ماو، وَز، تاك، سارونه.
ع: كَرَم، جَفَن، حَبَل.
میو

ك: مَزَم. [شم (وشه‌یه‌كى گرماجیه).]
ف: موم. (گرماجى است).
ع: شَمع.

میوان

ك: مدمیان. [میران، میغان (وشه‌یه‌كى گزرائیه).]
ف: مهمان، میهمان... (گورانى است).
ع: ضَیْف... .

میوانی

ك: مدمیانی. [میرانی]
ف: مهمانی، میهمانی.
ع: ضِیَافَة، دَعْوَة... .
میوه

ك: بار. [میوه، بار]
ف: میوه، شایه، بار.
ع: هَاكِهَة، أَكْل، ثَمَر.
میوه‌خوهركه

[ك: گیاهكه خزی له دار ده‌تالینیت و هه‌ندى جار وشكى
ده‌كات.]

ف: آرغَك، آرغَز، آرغَنج.
ع: فُشاغ، عَشَقَة.

میوه‌زل

ك: میوه‌چَل، شاخمیتو. [لقى مه‌پاچارى میو].
ف: زَغاک، آرَغ، آرَغ، آرَغُون، مَو آرَغ.

ع: جَلَمَة الكَرَم.
میوه‌ی بی‌شكوفه

[ك: میوه‌یه‌ك كه له گوتى دار په‌یدا ناییت. (وه‌ك: توت كه
گوتى نیه).]

ف: باشتین، میوه‌ی بی‌شكوفه. (مانند توت كه
شكوفه ندارد).

ع: لا تَوَدِی.
میوه‌هوانی

ك: میوه‌وانی، نوازشت، دل‌نواى، دل‌دارى. [میوه‌بانى،
دل‌دان‌نوه]

ف: مهربانى، دل‌دارى، نوازش.
ع: رَافَة، شَفَقَة، عَطُوفَة، مَحَبَّة، مَرَحْمَة.
میوه‌یه-ماره‌یه
میهمان

ك: مدمیان. [میران]
ف: مهمان، میهمان.

ع: ضَیْف.
میهمان ناخوئه

ك: مدمیان بی‌واده، سه‌ره‌خەر. [میوانى ناوه‌خت]
ف: ایرمان، سَرخَر، مهمان ناخوانده.

ع: ضَیْفَن، غَیَر مَدْعُو.
میهمانی

ك: مدمیانی. [میوانى]
ف: مهمانی، میهمانی.

ع: ضِیَافَة.

ن

[ل: نیشانی کسی دردم و کسی سیم می کزید: نیه]

بکن، نمران بکن.) [

ف: ند، ید. (علامت جمع غایب و جمع مخاطب

است: بکنند، بکنید.)

ع: وا. (لِیَفْعَلُوا، اِفْعَلُوا)

نا

[ل: بی، نه. (ناپاس)

ف: نا. (ناراست)

ع: غَیْرُ. (غَیْرُ مُسْتَقِیْم)

نا

[ل: نامرازی نه کرده.)] (ناکا.)

ف: نه. (حرف نفی است: نمی کند.)

ع: لا، ما. (لَا یَفْعَلُ، مَا یَفْعَلُ)

نا

[ل: نی (نیی ناش.)]

ف: نا، ناو، نای. (ناو آسیا)

ع: ناوَقِ.

نا نُوْمِیْدَ، نا هَمِیْ

نا هَسَلِ، نا که سِ

نابا

ل: نه شیگ، نایافت. [نشیار، نبر، محال]

ف: نابای، تَرَفَنْد، زاوَر.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحال.

نابلو

ل: ناپه سه. [دور له داب و دستوری کزمل.]

ف: ناباب.

ع: غَیْرُ مَعْمُول، خِلَافُ الْمَرْسُوم.

نابلو

ل: نه دار، بینهوا، ناتهارا، گه دا، پهریشان، بی تهوا،

ناجسه. [له دارایی کورتور، هژار]

ف: نابود، ناچیز، بی نوا، پریشان، گدا.

ع: مُفْلِس، فَقِیر، لَاشِیْء، مِسْکِین، سُبُوت، سِیرِیت،

صِیرِیت.

نابلو

ل: تهر، نه ماگ، نسک. [نمار، تیاچور]

ف: نابود، نیست، تبا، تَبَه، تَوَه، تَواه، تَوَا،

ناچیز.

ع: فانی، معدوم، لَاشِیْء، فاسد.

نابلو

ل: هیچ. (بور و نابور) [نبر، نشت]

ف: هیچ، نیست. (هست و نیست)

ع: معدوم، غَیرُ موجود.

نابویی

ل: نه‌بونی، نه‌داری، بیته‌وایی، گه‌دایی، ناتراوی. [نه‌بون.

له‌داری کورتن، همزاری]

ف: نابودی، نیستی، تباهی، تَواهی، ناچیزی، گدایی.

ع: فناء، عَدَم، فقر، افلاس، مَسْکَنَة.

نابه‌ل

ل: ناشارضا، [بهرامبری شارضا.]

ف: نابلد، ناآگاه.

ع: غَیرُ مُطْلَع، غَیرُ مُسْتَحْضِر، غَیرُ بِصِير.

نابینا

ل: کویر. [کوز، بی‌چاو]

ف: کور، نابینا.

ع: أَعْمَى، أَعْمَه، أَعْوَر، فَاقِدُ الْبَصَر.

ناپارازی-ناپاریزی

ناپاریزی

ل: ناپارازی. [خونپاراستن له معترسی.]

ف: ناپرهیزی.

ع: عَدَمُ اجْتِنَاب.

ناپاک

ل: چه‌په‌ن. [پیس، بددلی]

ف: ناپاک، پلشت، دغا، نابکار.

ع: نَجَس، شَقِي.

ناپه‌سه‌ن

ل: نابار. [درویر له داب و دستوری کۆمەل.]

ف: ناباب، ناپسند، ناوسند.

ع: غَیرُ مُرْغُوب، غَیرُ مُطْلُوب، غَیرُ مُقْبُول، غَیرُ

مُسْتَحْسَن، مَذْمُوم، غَیرُ مَعْمُول، غَیرُ مَرْسُوم.

ناتاو

ل: نادوروس، نه‌پوخت، [کمرکور، پوختنه‌بوو]

ف: نادروست، ناپوخت.

ع: غَیرُ سَالِم، غَیرُ مُطْبُوع.

ناتوان

ل: ناگونا، بی‌گونا، بی‌تاوان. [بی‌گونا، روسوو]

ف: بی‌گناه، بی‌تاوان.

ع: مَعْصُوم، غَیرُ مُجْرِم، لَا ذَنْب.

ناتوان

ل: زه‌بون، دام‌گ. [بی‌ترانا، دامار]

ف: ناتوان، زبون، فرومانده، نرمانده.

ع: عاجز، غَیرُ قَادِر، غَیرُ مُقْتَدِر.

ناتواو

ل: کوت، پچریاک، نیمه‌چل، ناکز. [ناتواو، کمرکورت،

پچراو، نیو‌چل]

ف: آنگاره، اهمه، ناهمه، بَش، ناتمام، نادروست.

کاسته، کاهیده.

ع: ناقص، بَخْس، ضِئْزِی، ضِئْزِی، غَیرُ تَام. (قِسْمَة

ضیئزی)

ناتواو

ل: ناهمه، نابور، نه‌دار، بی‌ته‌نوا، نسک، گه‌دا، دام‌گ.

[همزار، له‌داری کورتو.]

ف: ناتوان، نابود، ناچیز، بی‌نوا، پریشان،

فرومانده، درمانده.

ع: مُفْلِس، فَقِير، مُسْكِن، مُضْطَر، صِفْرِيَت.

ناتواوی

ل: تاقزی، نسکی، ناهمه‌یی، نابویی، نه‌داری، نه‌بونی،

بی‌ته‌نوا، [کمرکورتی، همزاری]

ف: ناهمگی، اهمگی، ناتمامی، نابودی، ناچیزی،

پریشانی، بی‌نوا، دومانگی، ناتوانی.

ع: نَقْص، فَقْر، مَسْکَنَة، افلاس.

ناتواوی

ل: مده. [ماره، پاشماره]

ف: دینا، مانده، ناتمامی.

ع: باقی، بقیه، تَتَمَّة، تَکْمِلَة.

نانه میس

ل: چه پند. [پس]

ف: چَلَنچو، ناپاک. [ناتمیز]

ع: حَبِیث، غَیْرُ طاهر.

ناتیفه

ل: گزیایی، وِیژه، وِیژه هیز. [هیزی ناخارتن.]

ف: کُرویز، زَرْتَشْت، تَهْمورث، نوراسپهید،

گویایی، نیروی گفتار.

ع: ناطِقَه، قُوَّة ناطِقَة، نَفْس ناطِقَة.

ناجور

ل: ناجفت، تاره تا. [لهیلنه چور، تاکورتاک]

ف: ناجور، ناجفت، لنگه به لنگه، تابه تا.

ع: غَیْر مُمَاش.

ناهجه سه

ل: نابور، ناتوار، نسک. [همزار، لدارایی کورتو.]

ف: نابود، ناتوان، زبون، پریشان، درمانده.

ع: فانی، عاجز، فقیر، مُضْطَرّ، غَیْر مُقْتَدِر، مُفْلِس.

ناچار

[ل: مجبور، زور لیکراو]

ف: ناچار، ناگزیر، ناگزور، ناگزران.

ع: لا بُدّ، لا عَلاج، لا جَرَم، مُلْجَا، مُجْبور، مُضْطَرّ.

اضطراراً.

ناهجه

ل: کووژه، نادرل. [گوروللی ناش.]

ف: ناوچه

ع: ...

وینه-بۆلوان

ناچی

ل: ناکا. (له نمو ناچی.) [هاروشیوهی نیه، برامبری

«دمشبن» یا «دچیت».]

ف: نَمی مَند.

ع: لا یُشْبِه.

ناچی

ل: ناپۆ. (ناچی بز بازار.) [ناروات، ناجیت.]

ف: نمی رود.

ع: لا یَذْهَب، لا یُروح.

ناههسلو

ل: ناحق، ناپهرا، ناجیتگه، ستم، نادوروس. [ناهنق،

ناهیجی

ف: حَنج، فَرَحَنج، ستم، ناهده، ناهوده،

ناداوری، ناگوار، نادرست.

ع: جَنَف، جَوْر، عُنود، عِناد، غَیْرُ حَقّ، غَیْرُ صواب،

خِلَافِ عَدَل. باطل.

ناههقی-ناههسلو

ناههونی

[ل: به هیچ دانانیت.]

ف: آدم نمی داند، نمی شمارد، هیچ می شمارد.

ع: لا یَعْبَأ.

ناخ

[ل: لان: پاشگره و مانای جیتگه دهات. (به تنیا به کار

ناجیت.)] [سخناخ]

ف: لاخ. (سنگلاخ: تنها استعمال نمی شود.)

ع: ندارد. [هارواتای عمری نیه.]

ناخار

ل: ناهاژ، ناپاس، نادوروس. [ناقولا. تروش، چیترون]

ف: نادرست، ناراست.

ع: غَیر سالم، غَیر اهل، شَریر، شَدید. مُتَقَلَّب.

مُتَعَدِّي.

ناخاس

ل: خِراو. [خراب]

ف: ناخوب، ناپسند، بد.

ع: غَیر مُسْتَحْسَن، رَدِیء.

ناخلاف

ل: کوتیری، ناگا، ناخومر. [لپ، ناخافن]

ف: سَوِیس، سیوِیست، ناگاه.

ع: غَفْلَة، بَغْفَة، دَفْعَة.

ناخوا

ل: کهشتیان، خفتان. [سرزکی کشتی.]

ف: راموز، نابان، ناوبان، ناخُدا، ناوِخُدا،

کُشتیبان. (کشتی را ناو گویند.)

ع: رُبّان، سَفّان، قِبْطان. (مَلّاح)

ناخوون

[ل: نینزک]

ف: شَم، ناخُن.

ع: ظُفر، فُسیط، بُرُش، مِخْلَب.

ناخوون شهیتان

[ل: شهیتانز که]

ف: کُزُک، کُجَک، قُصَبَک.

ع: حَلَزُون، مِیْقَب، وَدَع. (بَرّاق)

وِیَنه

ناخوون فیل

[ل: نینزکی فیل.]

ف: سَیْل، ناخُن فیل.

ع: مَنَسِم.

ناخوون وِشتر

[ل: نینزکی وِشتر.]

ف: سُول، ناخن شتر.

ع: فَرَسَن، مَنَسِم.

ناخوون گرتن

[ل: نینزک کردن]

ف: ناخُن گرفتن.

ع: قَص، تَقْصِیة.

ناخوونه

[ل: نمزوشیه کی چاود. (گوزشیکه له گوزشی چاود) پیددا

دمیت.)]

ف: ناخُنه. (گوشتی است که در گوشه ی چشم

پیدا می شود.)

ع: ظُفر، ظُفْرَة.

ناخوونه

[ل: پرزی دوری ترون که پوی تیوه نادریت. (بشیکه له

پارچی چنراو.)]

ف: ناخُنْک. (قسمی از بافته است.)

ع: مُظْفَرَة.

ناخوونه ک

ل: تانه. [ناخونه (نمزشینگی چاود.)]

ف: ناخُنه. (علتی است در چشم پیدا می شود.)

ع: ظُفْرَة، ظُفر، ظُفْرَة.

ناخوونه ک

[ل: هه لگرتنی شتیک به دور پنجه.)]

ف: تَنَبَک. (با دو انگشت چیز ی برداشتن)

ع: نَخْت، رَمَش، قَبْص. نُتْقَة، اِنْتِتاف.

ناخودش

ل: بیمار، خمه، ناساز، ناساق، نه خورش، دورددار، نازاردار.

[نمزش، لشریباز]

ف: مار، بیمار، مُده، خُسته، ناخوش، ناساز،

دردمُند، دردناک، درددار.

ع: مَرِیض، غَلیل، سَقِیم، نَوِی، دانی، حَرَض، دَنَب،

وَصَبٍ وَصَبٍ.

ناخویش

ل: ناگوار، ناپسند. [ناخوش، ناپسند]

ف: شبست، ناگوار، ناپسند.

ع: غَيْرُ مَقْبُولٍ، غَيْرُ مُسْتَحْسَنٍ، غَيْرُ مَرْغُوبٍ، مَنفُور.

ناخویشی

ل: درد، نازار، نه‌خویشی، ناساقی، ناسازی، نه‌خوشین،

ناخوشین. [نه‌خوشین]

ف: ناخوشی، بیماری، مُدگی، خَسْتگی،

دردمندی.

ع: مَرَضٌ، حَرَضٌ، دَنَفٌ، وَصَبٌ، وَصَمٌ، سَقَمٌ، سَقَمٌ،

سَقَامٌ، سَقَامَةٌ، دَوَى، ضَنْى، دَاءٌ، عِلَّةٌ.

ناخویشی

ل: تنگی، سختی، تنگانه. [ناخوشی]

ف: ناخوشی، سَخْتی، تنگنا، تَنگ‌دستی.

ع: ضَرَاءٌ، تَعَبٌ، مِحْنَةٌ، مُصِيبَةٌ.

ناخویشین ← ناخویشی

نادان

ل: نمران، نفاق. [بی‌تأثر، تینده‌گیشور]

ف: کانا، کالوس، برناس، فُغاک، خَوِله، خَوِله،

نادان.

ع: جَاهِلٌ، اَبْلَهٌ، اَحْمَقٌ، لَا يَشْعُرُ.

نادانی

ل: نمرانی، نفامی. [تینده‌گشتن، نثارزان]

ف: کانایی، کالوسی، برناسی، فُغاکِی، نادانی.

ع: جَهَالَةٌ، بَلَاهَةٌ، حِمَاقَةٌ.

ناذر

ل: هدلکه‌فنگ، نایافت. کم، یه‌که، تهنیا. [هدلکه‌وتور،

نایاب. تال]

ف: تَنگ، تَنسُخ، مانی. کَم، تَک، تَنها، بی‌همتا.

ع: نادر، وحید، اَوْحَدٌ، مُنْفَرِدٌ، تَنسُوقٌ، عَدِيمُ النَّظِيرِ.

نادوایی

ل: هدمیشه. [بی‌کوتایی]

ف: همیشه، ناگسیختگی.

ع: اَبَدٌ، سَرْمَدٌ، لَا يَزَالُ، لَا يَنْقَطِعُ.

نادوروس

ل: ناهال، ناراس. ناتسه‌وار. [مرزئی چورت. هیره‌ها:

کموکورت، نیوچل]

ف: نادرست، ناراست. ناتمام.

ع: خَائِنٌ، كَاذِبٌ، مُنَافِقٌ، مُتَقَلِّبٌ، مُتَهَوِّرٌ، نَاقِصٌ.

نادول

ل: نابه، کورژه. [گورزوله‌یلا که گه‌می لیه، دمرژته

گوروی ناشوره.]

ف: ناوک، ناوه، ناو، ناوجه. (ناوجه‌ای که گندم

از آن به گلوی آسیا می‌ریزد.)

ع: ...

وینه ← نولیان

نادیاز

ل: ناپیدا، گوچورگ. [برپیوار، ونبور]

ف: وید، ویدا، نیدا، ناپیدا، ناپدید.

ع: مَخْفِيٌّ، مَسْتَوْرٌ، مَجْهُولٌ، غَائِبٌ، غَيْرُ مَعْلُومٍ، غَيْرُ

مَرْفِيٍّ، غَيْرُ مَحْسُوسٍ.

نادیازی

ل: ناپیدیایی، گوچورن. [رنبورن]

ف: ویدی، ویدایی، نیدایی، ناپیدیایی، ناپیدی.

ع: خِفَاءٌ، اخْتِفَاءٌ، اسْتِثَارٌ، غَيْبَةٌ، عَدَمٌ مَعْلُومِيَّةٌ،

غَيْبٌ.

ناراس

ل: نادوروس، ناهال، ناپاک، ناقرلا. [چورت، نابار]

ف: نَعا، ناراست، نادرست، ناپاک، ناقلا.

ع: خائِن، کاذِب، مُناقِب، مُتَقَلِّب، مُتَهَوِّر.

ناراو

ل: تالار، زووخار، مسیوَت، مهینَت، بهدبهختی، سهختی.

[کارسات، بهدبهختی]

ف: نلج، تلخی، سَخْتی، بُدبَهختی، نامَد.

ع: مَحَنَة، مَشَقَّة، ذَلَّة، نَكَبَة، مُصِيبَة، اِدْبَار، حُزْن، غَم، هَم، غُصَّة.

نارجهیل

[ل: گویزی هیندی.]

ف: نارگیل، رانج، بادنج.

ع: نارَجیل، جَوَز هِنْدِي.

ناردن

ل: هندانردن. [روانکردن]

ف: گُسیل، فرستاندن، روانهکردن، گُسیلکردن، گُسی نمودن.

ع: اِرسال، اِعْزام، بَعث، تَسْفِیر، تَوْجِیه.

نارگیل - نارجهیل

نارنج

[ل: میوهیکه له پرتقال دهیت.]

ف: نارَنج.

ع: نارَنج، نَرَنج.

نارنهی

ل: زبرد. [به رنگی نارنج. (زودی تَرخ).]

ف: زرد، زرد سیر، نارنجی.

ع: اَمْغَر.

نارنگی

[ل: میوهیکه له تپهی نارنج بهلام بچورکت و شیرین.]

ف: نارنگی. (میوه ای است از جنس نارنج اما

کوچکتر و شیرین.)

ع: نارَنجِي.

ناروان

[ل: ناروان (وهك: ناروان بونی درس).]

ف: نارَوان. (درس مثلاً.)

ع: غَیر مَحْفُوظ.

ناروهن

ل: دارتوفانه. [درمختیکه.]

ف: گُژم، گَنجَک، سَده، لاشکر، لاشگر، ناژین،

ناروتند، ناروَن، ناروان، دردار، سارَشکدار،

سارخکدار، پشه‌دار، پشه‌غال، دارکیسه.

ع: نَشَم، بُوقِیصا، صَدَق، نَرْدار، شَجَرُ البَق.

ناره‌نه

ل: بانگ، ناله، نهر، نرکه، شریمه. [گورین به دهنگی

بعرز.]

ف: بانگ، گُلَبانگ، گُلَبام، دَنه، غریو، خروش.

ع: جَوَار، خَوَار، نَعْرَة، صَیْحَة، شَهَقَة.

ناره‌هتی

ل: گلزار. [بی‌نارامی]

ف: ناسودگی، ناآسودگی، نَیاسودگی.

ع: نَصَب، نَعَب، عَدَم اِسْتِراحَة.

نارمزا

ل: نهردل، بی‌مه‌یل. [نابدل]

ف: نَخواه، ناخواستار، ناخوشنود.

ع: سَاخَط، غَیر راضِي، اَنُوف، کاره.

نارهبس

ل: نه‌گه‌یک. [نه‌گه‌یر]

ف: نارَس، نَرَسیده.

ع: فِج، غَض، غَضِیض.

نارهو

[ل: فروفیل، دسپین]

ف: نارو.

ع: خیانت، خُدعة، خدیعة.

نارہوا ← قلب

ناریک

ک: ہدناریک، فرستادہ. [نیردوا، روانہ کرار]

ف: پیکی، فرستادہ.

ع: رسول، مُرسِل، مبعوث.

ناز

ک: خمزہ، خنچک، قہلیز. [ندا، لمغولار]

ف: ناز، غنچ، قنچ، خنچ، غَمَز، شَن، گرشمہ،

شکنتہ، تیباش.

ع: عَشْوہ، شُکل، دلال، تَسْحُب، غَنج، غَمَزہ، شِکَل.

ناز ← سمنویہر

نازار

ک: خورشیدی. [خوشیست، نازیز]

ف: نازدار.

ع: عزیز، محبوب.

نازید

ک: چاریار. [چاردیر]

ف: چشمدار، دیدہ دار، دیدہ ور، دیدہ بان. پاسدار.

پرستار.

ع: ناظر، مُراقِب.

نازور نہوقاف

[ک: چاردیری مرقوفہجات.]

ف: جاؤنگو.

ع: ناظر الاوقاف.

نازشت

ک: شدہ کرار. [روہبان، دلگرازیون]

ف: آزیغ، شکراب.

ع: کدوۃ، اغبرار.

نازک

ک: ناسک، تہرچک، تہنک. [پتچوانی سخت، ہموہا:

پتچوانی نستور.]

ف: نازک، پار، تاز، باریک، تُنک.

ع: لطیف، رخیص، رخص، غَض، سِب، سخیف.

رق، رقیق، شَف، شقیف، شَفاف، مَفہاف، دَقیق.

نازکردن

ک: خمزہ کردن، قہلیز کردن. [نازروشتن]

ف: خَنجیدن، گرشمہ کردن.

ع: تَقَمُّز، تَدَلُّ، تَسْحُب.

نازککار

ک: گہچی. [رستایک کہ بہ گچ نہخونیگار لہ خانودا

دروست دہکات.]

ف: نازک کار، گچ بُر، گچ کار.

ع: زَوَاق، بَناء.

نازکہ

ک: باریکہ، ناسکہ. [پارچہ یک ناسک لہ شتیک.]

ف: باریکہ، تیکہ ی نازک.

ع: شرحہ.

نازکہر

ک: خمزہ کر، قہلیز باز. [نازروزش]

ف: خَنجگر، گرشمہ گر...

ع: غَمَاز، مُقَمَّز، مُتَسَحِّب...

نازنامہ ← نازناوہ

نازناوہ

[ک: نازناو: نارہ تباری باش.]

ف: پاژنامہ، پاچنامہ، پاشنامہ، نازنامہ.

ع: لَقَب.

نازونووز

ک: خمزہ نواز. [نازکردن بہ مینگہ و فینگہ.]

ف: غَمَزہ و ناز، ناز و گرشمہ.

ع: غَنج و دِلال، شِکَل و تَقَمُّز.

نازہ

ل: زینگى. (نازهى ناخوون) [زینووی: گزشتی ژیر

نینۆك].

ف: پَنَرجا، پِن ناخن، بیخ ناخُن.

ع: نَتش، أَصْلُ الظُّفَر.

نازه ریف ← ناخیرین

نازه نین

ل: قه‌شەنگ. [شەخوشەنگ. بِناز]

ف: نازنین، قَشَنگ، شیک.

ع: طَریف، طُرفه، لَطیف، عَبْقَرِي، غَمَان، غَنَاج.

نازهى ناخوون ← نازه

نازى

ل: نازکەر، خەمزه‌کەر. [نازفرۆش]

ف: نازو، غَنجى، غَنجگر، گرشمه‌کەر، نازکُن.

ع: مُتَعَجِّج، مُتَعَجِّب، مُتَدَلِّل.

نازى

ل: پَشى، كَتك. [پشله (ناره‌ناهه).]

ف: نازى، نازو، پشى، گربه. (لقب است.)

ع: هَرَّة، قِط، سَيَّور.

نازین

ل: خۆه‌لکیشان. [شانازی‌کردن]

ف: نازیدن، تازش، هارش، نازکردن، خودنمایی.

ع: تَدَلِّل، تَفَخَّر، تَفَاخَّر، مَبَاهَاة، تَعَاظُم، تَكَبُّر.

ناساخته

ل: دوروس‌نه‌روگ، دوروس‌نه‌بوگ. [دوروس‌نه‌بوو،

سهرنه‌گرتوو]

ف: ناساخته، درست‌نشده.

ع: غَيْر مَقْضِي، غَيْرُ تَاجِح، غَيْرُ مَعْمُول. غَيْرُ مَصْنُوع.

ناساز

ل: ناسازگار. [نه‌گونگار، ناپێك]

ف: ناساز، ناسازگار.

ع: غَيْر صالح.

ناساز

ل: ناساق، ناخوش. [نەخۆش، لەش‌بەبار]

ف: ناسان، ناخوش، بیمار.

ع: سَقِيم، مَرِيض، غَلِيل.

ناسازکار ← ناساز

ناساق ← ناساز

ناسزا

ل: خراو، درۆژین، ناشایس. [جۆرین]

ف: بَد، دشنام، دژنام، قَوُش، ناسزا، ناشایسه.

ع: شَتَم، شَتِيمة، قَذَح، قَذَح، اِهْك، سَبَّ، رَفَث، فُحْش،

خَنى، قَذِيعة.

ناسك ← نازك

ناسكۆله

ل: نازكۆله. [بچورەك‌کراوه‌ی «ناسك»].

ف: نازکچه. (تصغیر «ناسک» است.)

ع: رُخِيصَة، لُطِيقة.

ناسك

ل: نازکه. [پارچه‌یه‌کی ناسك له شتیک].

ف: نازکه، باریکه، تنکه.

ع: شَرخَة.

ناسۆر

ل: تیراوی. [برینی تەشەنه‌کەر‌وو. (برینێك که کۆن بووینت و

هه‌شتا کیم و زووخی لی‌یتت).]

ف: ناسور. (زخمی که کهنه شده باشد و از آن

چرک بیاید.)

ع: غَيْر، ناصور، ناسور.

ناسه‌واو

ل: ناشایس، ناشایسه. [ناپه‌وا]

ف: خَنج، فَرخَنج، ناهۆده، ناشایسته، نادرست.

ع: باطل، غَيْر صَوَاب، غَيْرُ حَق.

ناسیاگ

ل: شناسیاگ، شناس، نداشتاس. [ناسراو، ناشنا]

ف: شناخته، شناخته شده، شناس، آشنا.

ع: معروف.

ناسین

ل: شناسین. [ناس کردن]

ف: شناختن.

ع: عرقة، معرفة، عرفان.

ناشاره‌زا

ل: نابه‌لد. [ناناگدار، برامبری شاروا.]

ف: نابلد، ناآگاه.

ع: قرحان، قراجی، غیر مطلع، غیر بصیر.

ناشاین

ل: ناشایسه، ناروا، بی‌جنگه. [نابجی، برامبری شیار.]

ف: ناشایسته، فرخنج، ناروا، بی‌جا، بیهوده،

نادرست.

ع: باطل، غیر حق، غیر صواب.

ناشاینس ← **ناسزا**

ناشاینسه ← **ناشاینس** [مردود ماناکی.] (به هر دو معنی آن)

ناشتا

ل: دغالی. [کستیک که له بدیانیموه هیچی نه‌خواردیتت.]

ف: شتا، ناشتا، ناشتاب، ناهار، ناخوار، ناخواره،

نخاره.

ع: نَشِيطة، رَيِّق، رَيِّق، عَلَى الرَّيِّق.

ناشتا

ل: بدرل، پش‌قلیانی، [برچایی]

ف: ناشتا، ناهاره.

ع: سُلْفَة، سَكْفَة، صُبْحَة، لُهْجَة، لُهْثَة، عُلْقَة...

ناشزه

ل: نادرمان، غوسدر. [ناچیزه: ژتیک که له فرمانی شوی]

سریچی ده‌کات.

ف: نافرمان، خودسر.

ع: طامحة، ذائرة، ناشرة، ناشیحة، غیر مُمَكَّنَة،

سُنْطِيَة.

ناشور

[ل: محال، نستم]

ف: ناشو، ناشدنی، تَرَفَنْد، زاوَر.

ع: مُمْتَنَع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحال.

ناشور

[ل: جلبرگیك که به پاکی هدلده‌گیریت بو کاتی پیوست.

(جلبرگیك که له بری جلیکی تر لبر ده‌کرت، واته:

جلیکی تر ده‌شون و نهم لبر ده‌کن.)]

ف: ناشور. (جامه‌ی عوضی، که دیگری را

می‌شویند، آن را می‌پوشند.)

ع: ...

ناشوکری

ل: ناپاسی، سپله‌یی، پیتنه‌زانی. [ناشوکری، ناسویاسی]

ف: ناسپاسی.

ع: غَمَص، غَمَط، بَطَر، قَنْد، کُنود، کُفران. سَفَاة،

نَذَاة. (کُفرانُ النُّعْمَة)

ناشی

ل: کۆلی، نذرانکار، ندپوخت. [له کار نوزان]

ف: ناشی، ناپخت، ناپخته، نادان، ناآزموده.

ع: غَمَر، غَمَر، غَمَر، جَاهِل، غَر، مُتَعَاطِي، غَيْرُ دَرِب.

ناشی

ل: نارئ، ناگرگی. [نایتت، نا‌کرتت.]

ف: نمی‌شود. شایسته نیست.

ع: لا يَكُونُ، لا يَلِيْقُ.

ناشیرین

ل: نازویف، بد‌گل، بد‌چپره. [ناحز، برانبری جوان.]

ف: ناشايسته، پست، بچيز، كهينه، كمينه،
كمترين، كهين.

ع: ذبي، ذبي، غير لائق.
ناقرى

ك: ناته‌وار، كم، نيمه‌چل. [كمكورت، نيوه‌چل]
ف: ناتمام، اهمه، نادرست، كم، نيمه‌كاره، كمبود.

ع: ناقص.
ناقرى

ك: ناته‌واړى، كه‌مى. [كمكورتى]
ف: ناتمامى، اهمگى، نادرستى، كمى، كمبود.

ع: نقص، نقصان.
ناقرى-ناق
ناقره

ك: زړنگ. [نازا، ليتزان]
ف: ناقلا، زړنگ، كارى.

ع: فعال، طلاع، شديد.
ناك

[ك: پاشگرنگه. (ماناي «خارن» دودات و به تنيا به‌كار
ناهيترت.)] [خمناك]

ف: ناك، گين. (خمناك، غمگين: صيفه‌ى نو‌ك‌ذا
است، تنها استعمال نمى‌شود.)

ع: ...
ناكا

[ك: نهباجادات، بيمى‌تاهيتيت.
ف: نمى‌كند.

ع: لايفعل.
ناكا

ك: ناچى. (له تهر ناكاء.) هارشيروى نيه، برامبرى
«دهشيت» يا «دهيت».

ف: نمى‌ماند. (به او نمى‌ماند.)

ف: زشت، گست، اوارين، پ‌رغونه، انگل، بدگل،
نازيبا.

ع: كربه، قبيح، شانه، بشع، سوما.
ناغوره

ك: چهرخار. [نامرازىكى ناروه‌لگزينه. (چهرخى
ناروه‌لگيشان).]

ف: ناغور. (چرخ آب‌كشى)
ع: ناغور، ساقية، سانية.
وينه

ناغورمان

ك: سركىشى. ياخى. [سروشق، سرزىرو]
ف: ناغورمان، سرکش. ياغى.

ع: ناشيز، ناشيص، طامع، ذائر، ساطي. باغى،
مُتمرد.

ناغورمانى

ك: سركىشى، ياخيگه‌رى، خزهرى. [سرشلى،
سرزىروى]

ف: ناغورمانى، سركىشى، ياغى‌گرى، خودسرى،
گردن‌كشى.

ع: نشوز، نشوص، طموج، ذار، تمرد، عدم تمكين.
نفهك

[ك: پارچى سى‌سوچى نارواستى دهري].
ف: نافك.

ع: جدل، حقو، نيفق.
فاق

ك: قورگ، كه‌لو، ناقورگ. [گورو]
ف: ناي، گلو.

ع: حلقوم.
ناقابل

ك: ناشايسته، پروج، پهس. [ناشايست، كم‌قدر]

ع: لایَشِبُهُ، لایُمَاطِلُ، لایُشَابِهُ.

نلکام

ل: جوانه مرگ. [نامراد] [بی مراد، به ناراسته گیشتر].

ف: ناکام، ناخواست. جوانه مرگ.

ع: خائب، محروم، مایوس، مُنْقَطِعُ الْأَمَلِ.

نلکلو

ل: کوتوپر، ناگا. [کتوپر، لپر]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، ناگرفت.

ع: فَلَئَتْ، فَجَاءَتْ، بَغَتْ.

نلکولؤکلر

ل: قولور، قهلبه، نه پوز. [ناقولأ (روک: گابره، هرمن

کینله.)]

ف: ناتراشیده، ناهموار، قَلَمِبِه، کُنْزِبِه، پُک وُلْک،

رُحْخَتْ، خَر. (خَرَسَنَگ، خَرَامِرود)

ع: غَضَبَةٌ، غَیْر صَالِح.

نلکس

ل: جه لمر، جه لپ، به دتورؤم، بزره پیاک. [ناجنس، نارِسن.

بزره پیار]

ف: ناکس، جَلْب، کَسَنْدُر، بدنژاد، بی نژاد، پُست.

ع: حَفَالَةٌ، مُتَفَخِّلٌ، ذَنْبٌ، دَنْيَاءٌ، خَسِيسٌ، نَذَلٌ، رِذْلٌ،

مَزْدَهْمِي، غُنْدُور، مُلْکَس، اَوْبَاش.

نلکا

ل: کوتوپر، ناکلو، بی ناگا. [کتوپر، لپر. ناخلاف]

ف: ناگاه، ناگاج، ناگهان، ناگرفت. بی آگاه.

ع: إِذَا، غَهْبًا، بَغَتْ، فَلَئَتْ، فَجَاءَتْ، صَدَفَةٌ، غَفْلَةٌ.

نلکار

ل: ناخوش، ناروا. [ناخوش، ناسازگار]

ف: ناگوار، ناگوار، ناگورد، ناخوش، ناروا،

ناچسپ.

ع: رَدِيءٌ، مُتَحَمٌّ، غَیْر مَطْبُوع. (بَطِيءٌ الْهَضْمِ)

نلکونا

ل: ناتوان، بیتوان، بیگونا. [پالک، رورسور]

ف: بی گناه، بی تاوان، پاک.

ع: طاهر، مُتَّقِي، مُقَدَّسٌ، غَیْر مُذْنِبٌ، غَیْر مُجْرِمٌ، بِلا

ذَنْبٍ.

نلکه هان

نالایق

ل: ناشایس. [نه گوینوار، برامبری شیار.]

ف: ناشایست.

ع: غَیْر لَاقٍ.

ناله

[ل: (لک: سورکه لتار و گوردراوی «نادر».)]

ف: مَخْفَفٌ و مَحْزَفٌ «نادر» است.

نالین

ل: نهعا. [نکرولی کردن، حاشا کردن، نهچونه ژیر]

ف: کیبید، اُرتدان، نالش، نگرانی.

ع: نُكُولٌ، ثَحَاشِي، ثَبَاعُدٌ، اِنْكَار.

نال

[ل: پیتلوی ناسینی یه کم.]

ف: نعل.

ع: نعل.

نال

ل: ناله، نکه. [کوردزانوه لپر دورد و خم.] [نک و نال]

ف: نیوه، ناله، فغان، افغان، نال.

ع: اَنْهِن، حَنْهِن.

نالان

ل: نالین. [ناله کردن]

ف: نالیدن، نیویدن، ناویدن، انویدن.

ع: اَنْهِن، حَنْهِن، رَنْهِن، رَفِیر، شَهِیق.

نالبه کی

ل: گوزشاپ. [ژزیبانه]

نالین

ك: نالائن، ناله کردن، نکین، نکائن، نکه کردن. [ناله کردن]
ف: نالیدن، نوالیدن، نَواییدن، نَوانیدن، ناویدن،
نوییدن، آنواییدن، نیوه کردن، فغان کردن.

ع: آن، آئین. حَنین، حَنین، رَنین. زَفیر. شَهیق.

نامارک

ك: ناخروش، ناخوشتان. [شوم، نامویارهك]

ف: شور، نافرُخ، ناخُجسته.

ع: شُوم، مَشُوم، مَشوم، غَیر مُبارك، غَیر مَسعود،
غَیر میمون. مَنحوس.

نامدار

ك: ناردار. [بناربانگ (خارشی نار و شورت).]

ف: نامدار، نامور، نام آور، نامی. (دارای نام و

آوازه

ع: مَشهور، مَعروف، نَبیه.

ناموارهك-نامارک

ناموخته-كۆلی

ناموس

ك: نمرز. [شرف]

ف: ناموس، آوز، آرج.

ع: ناموس، شرف، عِرْه، عِصْمَة، عَرْض.

نامه

ك: كاغەز، نویشته، دسنوس. [نوسراو، دسنوس]

ف: ألَام، نامه، خوشته، كاغذ، دسَتنیه.

ع: مَكْتوب، مَرْقومَة، مَرْسولَة، رَسِيلَة، قِرطاس،
كاغذ.

نامه خوا!

[ك: ماشه لالا! (وشه یه كه بز پسن کردن یا رهخته گرتن به کار

دبریت).]

ف: نام خدا!، به نام خدا! (در مقام تمجید یا انتقاد

ف: نالبکی، نعلبکی، بُشقاب، زیرفندجان.

ع: صُحیفَة، طاس، ظُرف.

وینه (۲)

نالبین

[ك: كسیتك كه نال بز یه كم ده كات.]

ف: نعلبند.

ع: نَعَال.

نال کردن

[ك: نال بز یه كم کردن.]

ف: نعل کردن، نعل بستن.

ع: نعل، نَعیل.

نال کردن

ك: نالیساف کردن، تاشین. [دادان (تاشینی بنی تیر، یا

ساف کردنی نملارلای تیر).]

ف: تراشیدن. نال کردن، هموار کردن. (تراشیدن

ته تیر. یا هموار کردن پهلوی تیر)

ع: نَسوِیَة، نَسطیح، نَحْت، بَری.

نال کردن

[ك: (ك: بزموروز و تنی كموركورتی كسیتك).]

ف: نعل کردن. (عیب کسی را تو صورتی گفتن)

ع: طَعَن.

ناله

ك: نكه. [(دنگی نمخوش).]

ف: ناله، نیوه، فُغان، افغان، لای، داموغ.

ع: آنین، حَنین، حَنین، رَنین، نَلیت. زَفیر. شَهیق.

ناله کی

ك: پاژنه. (پاژنه ی كهوش) [بشی ژیر پاژنه ی پی له

پیلاردا.]

ف: نعلکی، پاشنه.

ع: مَنعَل.

می گویند.)

ع: ماشاء الله! باسمه تعالیٰ!

نامہ

ل: نامت، نگہبختی، بدبختی، بدنگینی، نہات.

[چارپوشی]

ف: نامد، نیامد، بدبختی، بدنگینی.

ع: ادبار.

نامہ بیوت

ل: ناساز، بیسقام، بیاسا، نه پوز. [نارنگ، نگونجار]

ف: ستسان، ستسن، بیاسا.

ع: مشوش، غیر مربوط، غیر فصیح.

نامہرد

ل: ناپاک، حیز. [نایار]

ف: آلف، حیز، نامرد.

ع: مُردہمی، غندور، مُحَث، مُتَفَخِّل.

نامی

ل: بنچک، چلامک^۱. [گیا، رورک]

ف: رستنی، بروستہ، بالندہ.

ع: نامی، نبات، شجر.

نامیہ

ل: خیز، خیزایی، هیز خیز. [ہیزی روان.]

ف: شسن، رویا، رویایی، بالندہ. (نیروی

رویدن)

ع: نامیہ، قوۃ نامیہ.

نان

[ل: ہیری بہ ناگر برڑا.]

ف: چروک، نان، نون.

ع: خُبز، رُقاق، صَبیرۃ.

نان بدی

[ل: دہندہ، بہخندہ]

ف: نان بدہ.

ع: طعام.

نان پوسہ

[ل: خواردنیک کہ لہ تازیہدا بہ خہلک دہریت.]

ف: سوگنان، نان سوگ.

ع: وَضِیْعۃ، طَعَامُ الْمَائِم.

نان تہ نووری

[ل: نانی لہ تہووردا برڑا.]

ف: نان تنوری، نان تفتونی.

ع: تَنُورِی، خُبز التَّنُور.

نان تیری

[ل: نانی بہ تیرک پاندہ کراو.]

ف: نان تیری.

ع: طَمیل، رُقاق.

نان جو

[ل: نان جوین. [نانیک کہ ناردہ کمی لہ جوہ.]

ف: نان جو، نان جوین.

ع: غَلِیْث.

نان جہڑن

[ل: خواردنیک کہ لہ جہڑندا لیندہریت.]

ف: نان جہشن.

ع: طَعَامُ الْعَیْد.

نان چایی

[ل: کالہ. [جوزہ نانیک کی شیرینہ.]

ف: کاک، سوخاری، نان چایی.

ع: کَعک، خُبز.

نان چلہ

[ل: خواردنیک کہ چل روڑ پاش مہرگی مردور بہ خہلکی

دہریت.)]

۱- نووسہر «چلامک»ی نووسیوہ، بہلام وا دیارہ مہہستی

«چلاک» بودہ. (ر - ر)

ف: نان چله. (طعامی که چهل روز پس از مرده به مردم دهند.)

ع: اطعام الاربعین.

نان هفته

[ك: خواردنیک که پاش گواستنه‌وی بویک تا حوت رژژ به نیوهریان و نیواراندا بز مالی زارای دهنیرن.]

ف: نان هفته. (نانی که پس از بردن عروس تا هفت روز نهار و شام برای خانه‌ی داماد فرستند.)

ع: عقیقه.

نان خاسه‌یی

[ك: نانیکی سپی و بنوخ بویه که نارد، کسی له می‌لک دراره.]

ف: شمذ، نان خاصگی.

ع: درمک، سیمید.

نانخوا

ك: زیره رومی. [جزره زیره‌یه‌كه.]

ف: زینان، زینیان، نینیا، نانخواه، زیره‌ی رومی.

ع: كمون ملوكی.

نان خوه‌رشت

ك: پیخور. [پینخور]

ف: سباغ، ترانه، نان خورش.

ع: ادم، ادام، صباغ.

نان هفته‌نه

ك: خه‌نه‌سیرران. (نامنگ و بانگه‌یشتن به بزنی

خه‌نه‌کردنی مندا‌لوه.)

ف: خه‌نه‌سوران، نان خه‌نه.

ع: عذیره، ختان.

نان‌دان

[ك: خزراك بخشین.]

ف: نان دادن.

ع: اطعام، خبز.

نان ره‌وغه‌نی

ك: بزوه. [خواره‌مه‌نیه‌كه به نان و رزن درست ده‌کریت.]

ف: بوزکه، نان روغنی.

ع: بسیسته، قطیفة.

نان زابین

[ك: خواردنیک که به بزنی منال‌پونوه لینده‌نریت.]

ف: زاگسور، نان زادن.

ع: خرس.

نان زه‌ماوهن

[ك: خواردنی شایی.]

ف: نان بیوگانی، نان سور.

ع: اعذار، عذیره، وکیمة، وکیمة العروس، طعام الرفاف.

نان سففر

[ك: خواردنیک که به بزنی گهرانه‌وه له سففر لینده‌نریت.]

ف: نان سفر.

ع: نقیعة، شندوخیه.

نان سه‌نگه‌ك «سه‌نگه‌کی

نان سیر

ك: قارلومه. [خواردنی سیران. (توتشویك که دبیمن بز

سیران یا بز پارا.)]

ف: بروازه، پروازه. (توشه‌ای که برای سیر و

تفریح یا شکار همراه برند.)

ع: زله، کلیة.

نان کویر

ك: دژنان. [رژد، دسروشك]

ف: کورنان، نان کور.

ع: مُمَسِّك، لَنِيم، خَسِيس.

نان‌گان

ك: گالينه. [ناتيك كه ناره‌كسي له گاله.]

ف: ژغاره، ژغاله، آرژنين، نان آرژن.

ع: لَعِيعة.

نان كه نم و جو

[ك: ناتيك كه ناره‌كسي له گهم و جزيه.]

ف: وِزْهَمِين.

ع: غَلِيَت.

نان له موزينه

[ك: جزره شيرينه‌كه.]

ف: فَرخْشَه.

ع: قَطْلِفَه.

نان مال نازه

[ك: خواردنيك كه له كاتي كرپني خانوي تازه‌دا بز

خه‌لكي ليدنهين.]

ف: بورياكوبي. (ناني كه هنگام خريدن خانه‌ي

تازه به مردم دهند.)

ع: وَكْرَة، وَكِيْرَة، شُدْخِيَة.

نان مالي

[ك: ناني پاني تنك كه له مالدا دم‌خورت.]

ف: نان خانگي.

ع: رُقَاق، خُبْزُ البَيْت.

نان وشكي

[ك: ناني خالي. (ناني بریت‌خورد.)]

ف: نان تهی، نان خشك. (نان بدون نان‌خورش)

ع: أَشْ، قَفَر، قَفَار، قَفِيْر، غَفِيْر، بَحْت، رَقِيق.

نان وموي

ك: نان حفته. [خواردنيك كه به شوتين بروكدا له مالي

باركوه بز مالي زاوي دهين.]

ف: نان نيوگ. (ناني كه پشت سر عروس از

خانه‌ي پدر به خانه‌ي داماد مي‌فرستند.)

ع: عَقِيبة.

نان‌مړه‌قه

[ك: لستريتي رشك و رمقي نان.]

ف: خُشْك‌نانه، نان خُشْكِه.

ع: عَشْمَة، عَشُوم، جَبِيْرَة، كَشَر.

نان‌ه‌شان

[ك: شتيكي سيني‌ناسايه كه له لقي داري ده‌يچن.]

ف: تريان، تَرَنِيان، تَرِنان، نويان، چَپِيْن، چُپِيْن،

كوبيِن، كورابِيِن، چَلَوِيالا. (طبق مانندی است

كه از شاخه‌ي درخت بيد مي‌تند.)

ع: مَعْدَل، صَنْ، نُفِيَة، نُفِيَة، خَصْفَة، اِشْرَارَة، قِنَع،

قِنَاع، طَرِيان.

نان‌ه‌شان زه‌لين

ك: زمبيل. [ك: شتيكي سيني‌ناسايه كه له قاميش

ده‌يچن.]

ف: تَك، تَكِه. (طبق مانندی است كه از نسي

مي‌يافتند.)

ع: مَعْدَل.

نان‌ه‌له‌م

[ك: نان‌سكي (كسيك كه تنيا به خوراك به‌كړي گه‌اره.)]

ف: ناني. (كسي كه فقط با نان اجير شده

باشد.)

ع: عُضْرَط، لُعموط، مَقْتِي، مَقْتَوِي، خُبْزِي.

نان‌ه‌وا

[ك: كسيك كه پيشي نان‌كردنه.]

ف: نانوا، نان‌پز.

ع: خَبَار.

نان‌ه‌وايي

[ك: دورگانی تایبتي نان کردن.]

ف: نانوايي، نان پزی.

ع: خبازة.

نانه وشكه

[ك: لنتريمتي وشكه بوري نان.]

ف: خُشك نانه، نان خُشكه.

ع: عَشْمَة، عَشُوم، جَبِيذ.

نانه وكردن

[ك: پان كردن بوي هوير بۆ نان کردن.]

ف: نان پهن کردن.

ع: حَلَج.

نلو

[ك: ناك، نام.]

ف: نام.

ع: اسم.

نلو

[ك: له روو، بوا مېري لمېر] (به نار خورتن)

ف: رو. (از رو خواندن)

ع: نُظَرَأ.

نلو

[ك: بوا مېري دم] (نارمال مسهلن.)

ف: ميان، تو، توي، درون، اندرون.

ع: داخِل، جَوَف، يَن، في.

نلو

ك: ناركه، مدژگه پيشه. [دنگ. كاكن]

ف: هسته، چنجه، مغز.

ع: لُب، نَوَى، عَجْمَة.

نلو

ك: ناواخن. (كوای ناردار مسهلن.) [شتيك كه نمخړتته

نار شتيكي تړوه.]

ف: آگنه، آگن، چغېوت، چغسوت، چنغوت،

چېغوت، چغْبُت، چغْبُت، چغْبُت، انپارش.

ع: حَشُو.

نلو

ك: نارچه، ناران. [مه بڼد]

ف: بلوك.

ع: كُورَة، ناحِيَة، صَفْحَة.

نلو

ك: گوشت. [نوي له نيوان پښت و ناركي ميوه دايه.]

(نار كاله ك)

ف: گوشت. (گوشت خربزه)

ع: لَحْم. (لَحْمُ البَطِيخ)

نلو

ك: تۆم. (نار خه يار مسهلن.) [تۆر]

ف: تخم، مَغَز. (مَغَز خيار)

ع: حَب، پَز.

نلو

ك: دژ، دژه می، دوری، نوبه ين. [نيوان، مودا]

ف: ميان، ميانه.

ع: يَن، فاصِلَة. اثناء.

نلو نلو چوون

[ك: رډچون به ناردا.]

ف: ميان آب رفتن، توي آب رفتن.

ع: خَوْض.

نلوا بردن

ك: له نار بردن. [تيا بردن، لنوا بردن]

ف: از ميان بردن.

ع: افناء، اعدام.

نلواخن ← له فلفه

نلواخن ← نلو

نلوان

ك: نار، نارچه. [مدلیند (كۆی «نار».)]

ف: بُلوك، سامان. (جمع «نار» است.)

ع: مَحَال، نَوَاحِي، مَنَافِعَات. كُورَة، اِقْلیم، حَوْرَة.
ناوبار

ك: سدر بار. [نهری ده‌خرفته سر باری باربر.]

ف: تَمَلِیت، تَنَبُّلِیت، بَکیاسا، میان بار، سربار.

ع: نَوَط، عِلَاوَة، ضَمِیمَة.

ناوبردن

ك: نار بگتر. [باس کردن]

ف: نام بُردن.

ع: ذَکَر، تَسْمِیمَة.

ناوبردن

ك: دس‌گرتن، دس‌گیران. [خوازینی]

ف: نامزد کردن، نامزدی.

ع: خَطَبَة.

ناوبردن

ك: ناوایردن، له‌ناوایردن. [تیابردن]

ف: از میان بردن.

ع: اِفْناء، اِعدام، اِمحاء.

ناوبردن

ك: خوسپ، خوسپ‌کردن. [خرابه‌گوتن له پاشملدا.]

ف: پَر تاد، دشتیاد، زشتیاد.

ع: غِیْبَة، ذِکَر.

ناو برو

[ك: نیوان هردو نبرد.]

ف: میان ابرو.

ع: بَیْنِ الْحَاجِبِین.

ناوبریک

[ك: ناوبرار، باس‌کراو]

ف: نامبرده.

ع: مَذکور، مَوْسوم.

ناوبریک

ك: دم‌زیران. [خوازینی کراو]

ف: نامزد، دَست‌سوزه، دَست‌گرفته.

ع: مَخْطُوبَة، خَطِیْبَة، مَدْعُوبَة.

ناوبگتر ← ناوبردن

ناوبه‌بین

ك: به‌بین، دَوَر، دَوَرِی. [نیوان، مودا]

ف: بَیْن، میان، میانه، دوری.

ع: بَیْن، فَاصِلَة.

ناوپا

ك: نارگل، نارلنگ. [نارگل، نیوان هردو ران.]

ف: میان‌پا.

ع: بَیْنِ الرَّجُلَیْن، بَیْنِ الْفَخْذَیْن.

ناوپاره

ك: ناوشار. [ناو‌ندی باؤزپ.]

ف: میان، میان‌شهر.

ع: وَسَط، بَحِیوْخَة.

ناوبشته

ك: بنه‌تۆم، تَرۆم. [ره‌گیز، ره‌چ‌لوك]

ف: پَرۆز، نَزاد، وِیژه.

ع: اَصْل، نَسَب. قُح، كُح، خَالِص.

ناوتوتیل

ك: تَوِیْل. [توتیل]

ف: پیشانی، پُنجِه، میان پیشانی.

ع: نَاصِیَة.

ناوتوتیل

ك: خالومیل. [(رنگ‌کردنی توتیلی منداڤ هتا له چاری

پیس به دور بیت!!)]

ف: لامچه، لام. (نقش کردن پیشانی بچه که از

چشم‌زخم محفوظ باشد!!)

ع: نَدَسِیم.

ناوتیلانه

ل: بارانی، خه‌لانی، جیازی، دیاری. [نور که لریله‌ی له‌گه‌ل
بورکا ده‌نیردیت بۆ مالی زاوا.]

ف: وُرِدک، وُرِدوک. (اشیائی که همراه عروس
به خانه‌ی داماد فرستاده می‌شود.)

ع: جَه‌ازی.

ناوچی

[ل: ناوِیژی]

ف: میانجی، میانه‌داری.

ع: وَسَاطَة، حَکَمِیَة، اِصْلاَح.

ناوچیکر

[ل: ناوِیژی‌کِر]

ف: میانجی، میانه‌دار، بابیزان، پایندان،
میانجی‌کن.

ع: وَسِیْط، وَسِیْطَة، مُصْلِح، حَکَم.

ناوچال

ل: کاس، چال. [نَپار، کلز]

ف: میان‌گود، گود.

ع: مَقْعَر.

ناوچال

[ل: نِیوان چالایی.]

ف: میان‌چاله، میان‌گودی.

ع: داخِل الحَفْرة، فِی الحَفْرة.

ناوچاو

ل: توِزِل، ناوِزِل. [تِزِل]

ف: پیشانی، میان‌پیشانی.

ع: ناصِیَة.

ناوچلو

[ل: نارموی چال]

ف: میان‌چشم، توی‌چشم.

ع: داخِل العَین. فِی العَین.

ناوچاو پاک

ل: خورشرو، خورشیه‌خت. [رووخوش. به‌خیار]

ف: پاک‌رخسار، روشن‌چهره. نیک‌اختر،
خوش‌بخت.

ع: نَقِیُّ الحَدِّ، سَعِید.

ناوچاو نورشان

ل: توشیان، دژکردن. [ناچار گرژکردن]

ف: چهره‌به‌هم‌زدن، ترش‌روشدن.

ع: بُسُور، بُسُول، قُطُوب، سُهُوم، عُبُوس، کُلُوح،

تَجَمُّم، تَقْبُض، تَکْرُش، تَرَوِی، قَبْط، اِشْمِزَاز،

اِکْفِهَرَار.

ناوچاو نورشیگ

ل: نورشیگ، چروچار دژ. [ناچار تاز]

ف: ترش‌رو، چهره‌به‌هم‌زده.

ع: بَاسِر، بَاسِل، قَاطِب، قَاطِب، قُطُوب، سَاهِم،

عَبُوس، کَالِج، جَهَم، مَقْرَوِی، مَبْرَطَم...

ناوچاو چهره‌نگ

ل: مارز. [قشان، نارچار سپی]

ف: سفید‌پیشانی.

ع: اَشْدَخ، اَقْرَح، اَغَر.

ناوچاو روشن

ل: ناوچارپاک. [روپاک. ده‌موچاو نورانی.]

ف: روشن‌چهره، پاک‌رخسار.

ع: مَنبِیْحُ الوَجْه، نَقِیُّ الحَدِّ.

ناوچه

ل: ناوان. نار. [مه‌بند]

ف: سامان، بلوک.

ع: حَوْرَة، صَفْحَة، نَاحِیَة، کُورَة، مَحَال، نَواحِی...

ناوچه — کووژه

ناوخالی

ل: پروته‌ن، پووجه‌ن، پووت، پورک. [پوچ، بۆش]

ف: پوک، کاواک.

ع: آجوف، مُجَوَف.

ناوخوا!

ل: نامه‌خوا! [بۆ دورر بون له چاری پیس دوتریت.]

ف: نام‌خدا! به نام‌خدا! (در مورد چشم زخم

گویند.)

ع: باسم الله! بِعَوْنِ الله!

ناوخوان

ل: خوان. [قولایی زین.]

ف: خانه‌ی زین، میان زین، میزه.

ع: ذِنبَة.

ناوچار

ل: ناخریاگ. [ناواخن تیخراک.]

ف: ساویس، چقبوتی، آگنده، کُژاگنده، قَزَاغَنده.

ع: مَحْشُو، مُضْرَب.

ناوچار

ل: به‌ناوبانگ. [خاوه‌ن‌نار، شۆرشی (خاوه‌نی نار و

شۆرته.)]

ف: نامدار، نامۆز، نام‌آور، نامی، شُهره، خنیده.

(دارای نام و آوازه)

ع: شهر، مشهور، معروف، نَبیه، سامی.

ناوچار

[ل: خاوه‌ن‌نار]

ف: نام‌دار، نام‌بردار.

ع: مُسَمّی.

ناوچار

[ل: قندی دار. (بشی نارم‌ی‌استی دار.)]

ف: میان‌دار، تنه‌ی درخت. (قسمت وسطی

درخت)

ع: ثانیه.

ناوچان

ل: پلور، پلورسک. [لورسارک]

ف: ناودان، نیو، ناوه.

ع: میزاب، میزاب، مَثْعَب.

ناوده‌س

ل: له‌پ، نارله‌پ. [بری دست.]

ف: هَبْک.

ع: کَف، راحَة.

ناوده‌م

ل: دم. [ناروه‌ی زار.]

ف: پوچ، میان‌دهن، دهن.

ع: قَم، باطنُ الخَذ.

ناوایس

ل: کورک. [نارم‌ی‌است، کرۆک]

ف: میان، شُرک، وندسار، میانگاه، فره‌نگاج.

ع: وَسَط، قَلْب، عَقَر، عَقَر، أُسْطَم، مَرْکَز، کَبِد،

بُحْبُوحَة، بُوْیُوْه، مُتَصَف، مُتَصَف، سَوَاء.

ناوۆک

ل: زیق، هیلگ، هورگ، رتله‌خۆ. [هناو، جیق]

ف: برانداف، روده.

ع: مُصْران، حَشَا، حَشَى، أَحْشاء.

ناوۆک

ل: زک، هورگ. [ناروه‌ی سک.]

ف: اندرون شکم، شکم.

ع: جَوَف، بَطْن، باطن.

ناوۆزین

ل: سه‌رزین. [زینپۆش]

ف: سه‌رزین.

ع: صُفَّةُ السَّرَج، غِشَاءُ السَّرَج.

ناوساجی

[ك: نائیکه له نار تاوه دا له گڼل رزندا سووری ده کهنره.]

ف: بَبَر، چَلپَک، غَرماسَنگ، غَریاسَنگ، رَو غینه.

(نائی است توی تاوه با روغن سرخ کنند.)

ع: بَسِيسَة.

ناوسار

ك: سمرنا، سمرناوسار. [سمرنیای ناش.]

ف: ناوسار، سَرناو. (سَرناو آسیا)

ع: نَارِقَسار.

ناوشاخ

ك: نيزكه، كورهك شاخ. [كروكي نار شاخی حديوان.]

ف: مغز شاخ.

ع: مَرِيخ.

ناوشان

ك: كوژنجا، حجامه تگا. [نيوان هر دور شان.]

ف: میان دوش.

ع: كَبِج، كَتَد، رُبْرَة، زَالِرَة، مَحْجَم، كَاهِل، بَيْنَ

الْكَتَفَيْن.

ناوڤليقان ← **ناوڤه لان**

ناوك

[ك: نانك]

ف: ناخ، ناف، ماناف.

ع: سُرَة، بُجْرَة، مَانَة، جَابَة.

ناوك

ك: نار، نارک، پيشه. [دەنکی رهقی نار ميره.]

ف: هسته، جَنجه.

ع: نُوي، لُب، عَجَمَة.

ناوکردن

ك: دورور كه فتن. [دورور كه تنه.]

ف: دورافتادن، دورشدن.

ع: تَسَابُق، تَبَاعُد.

ناوكوز

[ك: ناروی زنی ميسنه.]

ف: درون کس.

ع: كَبِن.

ناوگويره ويوگ

ك: گومار. [نارکوتر بروره، لسيرووره]

ف: گُم نام.

ع: مَجْهولُ الاسْم.

ناوگويي

ك: هارېشي. [ناوېشي، شيركي.]

ف: هم بخشى.

ع: شِرْكَة.

ناوگويي

ك: نارگشت، بهين گشت. [هاريش]

ف: میان همه.

ع: مُشْتَرَك، مُشَاع.

ناوکه

ك: نارک، پيشه. مدغز. [دەنکی رهقی نار ميره. همرهها:]

كاكله

ف: هسته، جَنجه. مغز.

ع: نُوي، عَجَمَة، لُب.

ناوکه پر

[كچينك كه كاتى لىدايلك بورن خوازيني ده كمن بز]

كورپان.]

ف: نامزد. (نامزدي كه هنگام تولد برای فرزند

خود خواستگاری می کنند.)

ع: خطب.

ناوکه خوه شه

ک: پیته‌خوشه، [دمنکی ردقی شیرینی نار میره].

ف: شیرین‌هسته، هسته‌ی شیرین.

ع: حُلُو النوى، نوى حُلُو.

ناوکه‌ریشه

[ک: نمزشینکی یه‌کسه، (ناری نمزشینه‌کیده).]

ف: پشت‌ریشه، افگاری، آوگاری. (اسم مرض

است.)

ع: صَرْد، جَزَل، دَبَرَة.

ناوکه‌ریش

[ک: یه‌کسمیک که نارکه‌ریشی همیده، (ناری نمزشه‌کیده).]

ف: پشت‌ریش، آفگار، آوگار. (اسم موصوف

است.)

ع: دَبَر، صَرْد، جَزَل.

ناوگ

ک: نارگین، [نارنجی، نارندی]

ف: میانه، میانین.

ع: وَسَط، وَسْطِي، مُتَوَسِّط.

ناوکل ← ناوکلک

ناوگوچکه

ک: کوناگرچیکه، کاسه‌ی گریچکه، [کونه‌گویی، نارودی

گویی]

ف: توی گوش، سوراخ گوش، کاسه‌ی گوش.

ع: ثَقَبَةُ الْأُذُن، صَحْنُ الْأُذُن.

ناوکه‌ره

ک: مدغز، [کاکل]

ف: مَغْز.

ع: لُب، وَسَط.

ناوکه‌ره

ک: بره، [ناوگر (بیاری نیران درو کینگه).]

ف: میانه، (بین دو شخم)

ع: فاصِلَة.

وینه (۲)

ناولنگ

ک: ناربا، نارگه‌ن، [نیران هر دور ران.]

ف: میان پا.

ع: بَيْنَ الرَّجْلَيْنِ، بَيْنَ الْفَخَذَيْنِ.

ناولهپ

ک: لهپ، نارمشت، [بری دست].

ف: هَبْک، توی دست، توی مُشت.

ع: رَاخَة، كَفْ، صِغَو الْكَفْ.

ناولهپان

ک: ناربه‌لان، نارله‌قان، نارفلیقان، دروفلیقان، [نیران لقی

دروچاچه، (وله: نیران درو لقی درخت).]

ف: میان دو شاخه، (بین دو شاخه‌ی درخت

مثلاً.)

ع: بَيْنَ الشَّعْبَيْنِ، بَيْنَ الصَّنَوَيْنِ، بَيْنَ الْفُصَيْنِ.

ناولهقان ← ناولهپان

ناوما

[ک: نارودی خانور.]

ف: درون خانه، میان خانه.

ع: دَاخِلَ الْبَيْتِ، صَحْنُ الْبَيْتِ.

ناوما

ک: کدله‌ریور، [کدله‌لی مال.]

ف: مان، مانه، سپار، کاجار، کاجال، خَنُور، توب.

ع: مَاعُون، بَقَات، عَقَار، عَقَار، سَفَاطَة، ظَهْرَة، أَثَاثِيَة،

أَثَاثُ الْبَيْتِ، مَتَاعُ الْبَيْتِ.

ناومشت ← ناولهپ

ناونشان

ک: دیاری، نشانی، [ناونیشان]

ف: نشانی، نشانه، نام‌ونشان.

ع: عَلَامَة، آيَة.

ناونشان

ل: شنایی. [ناسنامه، پیتناه]

ف: نام و نشان، شناسنامه.

ع: تعریف، سِجِلْ احوال.

ناونشان دان

ل: نشانی دان. [نارنیشان هلدان، پیتناه کردن]

ف: نشانی دادن.

ع: انشاء، تعریف، توصیف.

ناونویس

ل: نارنوسین. [پشک]

ف: نام نویس، نام نوشتن.

ع: قُرْعَة.

ناوینیان

[ل: نارنان]

ف: نام نهادن، نام گذاشتن.

ع: تسمیة.

ناونیرۆك

ل: نیرۆك، ناوخره‌ری، كوره‌ك. [كرۆك، ناوخره‌ری دار.

(كرۆكی ده‌قی نار دره‌خت و گیزر و شتی لهر چشنه.)]

ف: جذب، آب خوری. (مغز سختی كه توی

درخت و گزر و امثال آن هست.)

ع: خُلب، جُمَار، مَرِیج، مَرِیج.

ناونیرۆك

ل: نیرۆژن. [نارنیرۆك، ناودۆك (داری نارووستی مشكه.)]

ف: نَره، نارَه. (چوب وسطی مَشك)

ع: خَشْبَة الْمَسْك.

وینده‌مهیه.

ناوه

[ل: جۆره ده‌لرێكی تاییه‌ته بۆ وشك كرده‌وه‌ی شپاكه و

شتی لهر چه‌شنه به‌كار هینراوه.]

ف: ناوه.

ع: نَقیر.

وینه

ناوه ← ده‌سه‌كه‌شتی

ناوهاوردن

ل: په‌رساری، به‌ناوهاوردن. [باره‌یتان]

ف: پَرۆرش، پَرستاری، پَرۆرش‌دادن،

پَرستاری‌کردن.

ع: حَضَانَة، تَرْبِیَة.

ناوه‌هت

ل: کوتیر، ناگا. [کتیر، لپیر]

ف: ناگهان، بی‌گاه، ناهنگام.

ع: فُجَاءَة، بَغْتَة، غَیر موقع.

ناوه‌گیش

[ل: کسێك كه كار به‌ناوه ده‌كات.]

ف: ناوه‌گش.

ع: نَقیر.

ناوی

ل: نارۆت. [نایۆت.]

ف: نمی‌شود.

ع: لَا یَكُونُ.

ناوی

ل: ندی‌گه‌ره‌كه، گه‌ره‌کی نیه، بایسیمی نیه. [نایه‌رۆت،

پینرسی نیه. (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: نمی‌خواهد. (کرماجی است.)

ع: لَا یَحْتَاجُ.

ناوین

ل: سواخ، ساوین، تالان. [سواخ، تینه‌سارین]

ف: آندودن، آلودن.

ع: طَلَب، سَلَف، نَطَخ.

ناوینمهوه

ل: سراخ‌دان، هه‌لارین، سلوین، تالان. [سواخ‌دان.

تیته لژندن (به هر شتیکه.)

ف: اندودن، آلودن. (با هر چیز)

ع: طلی، سلف، لطح.

ناوینمونه

ل: سواخ دان. [سواخان (به قور).]

ف: اندودن. (با گل)

ع: سَج.

ناهان

ل: ناخار، ناراس، ناقولا، چه ترون، نه بیره. [تروش، بدفر]

ف: ناراست، نادرست، ناقلا، نبرد، شیتون.

ع: شدید، شریر، جَسور.

ناهمی

ل: ناتومی، ده سهره، دلسره. [ناتومید، هیواپراو]

ف: ناأمید، نومیید، دل سَرده.

ع: آیس، قنایط، خایط، یائس، مایوس، مقطوع
الأم.

ناهمیدی

ل: ناتومیدی، دلسردی. [هیواپراوون]

ف: ناأمیدی، نومییدی، دل سَرده.

ع: یاس، قنوط، خیبة.

ناهه موار

ل: زوب، ناساف. [زیر، نارپک]

ف: کیوس، گیانگن، ناهموار، زیر.

ع: خَشِن، وعر، غَیر مُتساوي.

ناهه موار

ل: گتیر، گتیر و ویر، کهچ، چه فت. [لارولور، چورت]

ف: شفت، کژ، کج، ناهموار، ناراست.

ع: مُعوَج، مُعوَج، مُعَطِف، مُنصور، مُنحني، مُثوي.

ناهه موار

ل: ناکرلوکار، قورلومه، نه پۆز. [ناقولا، نارپک]

ف: ناهموار، قلمبه، قلمبه، کُنْد، کُنْدَر،

ناتراشیده، لُکویک، ناساز.

ع: غُضْبَة، غَیر صالح، غَیر مُتناسب.

ناهه موار ← نکه موار

ناهه بچار ← ناهه موار [مسرو ماناکانی.] (به تمام معانی)

نیافت

ل: دهرنه که فتگ، که سندهار، نیکسیر. [نایاب]

ف: نایاب، نیافت، تَنسوق، تَنسُخ، اکسیر.

ع: عَزِيز، غَیر مَیسور، غَیر مَوجود، عَدِیم الوجود.

ناییوسه لته نه

ل: جینگه نشین شا. [جیتشین پاشا.]

ف: پوران، جانشین شاه.

ع: رافِد، نایبُ السُلطَنَة.

نایی

ل: ناهی. [زهره، ناهید (یدکته له حررت هساره

گپر که که.)]

ف: ناهید. (از سبعة سیاره)

ع: زُهْرَة.

فتق ← نق

نچ

ل: نک، نکه، نچه. [نچونال] (دنگی نمخوش.)

ف: نک، (نکونال)

ع: آنین.

نچونال

ل: نچه وناله، نکه وناله. [دنگی نمخوش.]

ف: نکونال، نکه وناله.

ع: آنین ...

نچه ← نچ

نچه نچ

ل: نکه نک. [نچی ززر. (دوبار برونه که می لبیر

ززر بونیتی.)]

ف: نچ‌نچ، نک‌نک، جگاری. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: آئین. نُکول. نُجَنجَة.

نخودن

ک: سه‌ره‌وخوار، ده‌مه‌وخوار. [وهرگه‌راو، نوخودن]

ف: نگون، سرازیر.

ع: مَنکوس، مَعکوس.

نخوه‌شهر

ک: نوخوشهر. [لنتکه (لنتکاری نۆک).]

ف: لَپه.

ع: مُقَشَّر، مُفَلَّق، مُشَقَّق. (مُصَدَّعُ الحَمَص، مشقوق

الحَمَص)

نرخ

ک: نهرجس. [بایی، بها]

ف: نرخ، أَرَج، أَرَجَش، أَرَزَش، أَخَش، أَخَش.

ع: سَعِر، قِیمَة.

نرخه

ک: لرخه. [دەنگی تورگی.]

ف: خَرَاخَر. (صدای گلو)

ع: خَریر.

نرخه

ک: مرخه. [دەنگ له تورگه‌ره هیتان.]

ف: غَرغَر.

ع: شَخیر.

نرخکان

ک: گرمائن، نهرائن. [نرکه‌کردن]

ف: غَویدن.

ع: تَرَوْد، اَزْءار، تَقْعَر... .

نرکه

ک: گرمه، نهره. [گوره (دەنگی زل یا دەنگی تورگی نەسپ

له کاتی غاردا.)]

ف: غَو. (صدای گنده یا صدای گلوی اسپ در

هنگام دویدن)

ع: زَئیر، نَعی، نَعْرَة. ضَبَح، ضُبَاح، عَوَاق. قَبَقَبَة.

نرخیش

ک: ده‌ده‌دیر. [ژنی زه‌ه‌لا‌هی نا‌قو‌لا.]

ف: سَتَنبِه. (زن گنده‌ی بدهیکل)

ع: قَلَعَم، عِبَهْرَة، عَفْرِیْتَة.

نزا

ک: نزورله، نزورله. [دَزعا]

ف: نژون، سَمیز، سَمیراخ.

ع: دُعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِیْتِهَال.

نزانسی ← **هزکانسی** [وشه‌یه‌کی گزانییه.] [گورانی است.]

نزاو

ک: نەزیدک. [نزیك (وشه‌یه‌کی هه‌رامیه‌ه).]

ف: نزدیک. (اورامی است.)

ع: قَرِيب.

نزاو

ک: زناو، گه‌یگ. [نارتینگه‌راو، گه‌یو]

ف: رَسیده.

ع: واصل، وارد. نَزَا، نَزَا.

نژک

ک: زینگی، زینگانی، نسک. [ژیان]

ف: سیاب، زندگی، زندگانی.

ع: حَیَاة.

نژگه‌ره

ک: نسگه‌ره، نسکه‌نسک. [نژگه‌ره]

ف: نَکَک، هَکَک، هَکَچَه، هَکَک، زَغَنَگ، زَغَگ،

زَاغَن، سَکَسَکَه، سَیکَسَیکَه، اسَکَرَک، گَلیچَه،

سَکَک.

ع: فَوَاق، فَوَاق، لُهاَد. (حَاوُوقَة)
نرم

ل: پەس. [برامبەری بەرز].
ف: پست. (ضد «بەرز»)

ع: مُنخَفِض.
نزووله

ل: نزووله، نزا، زوزوه. [دوعای مرۆفی ههناسهارد. (نالەى خههگین)]

ف: سَمِيْز، زوزه، مویه، ئُرون. سیمراخ. (نالەى غههگین)

ع: نِيَّاح، نُوْحَة، ضَرَاغَة، اِبْتِهَال.
نزووله—نزووله
نهار

ل: ... نـسـرم، سـیـرم، خـوـنـهـوـزـان. [نـزـار، بـهـرـیـتـهـر
(برامبەری بەرزچکه)]

ف: نَسَار، نَسَا، نَسِيْرَم، نَسَر، سایه، آفتاب‌نگیر.
(ضد آفتاب‌گیر)

ع: ظَلِيل، مَقْنَأَة، مَقْنَأَة، مَقْنَأَة.
نسبهات

ل: خَوَيْشِي، نَاشَانِي، هَاوَكـرـى. [خـزـمـایـتـى]
ف: خَوَيْشِي، هَمْگَری.

ع: نَسْبَة، اِنْتِسَاب، عِزَة، عِزَة، اِعْتِزَاء.
نسرهم—نهار
نسف

ل: نِسم، نِیم، نِیمه، دوویه‌لە. [نِیر، نِیرە]
ف: نِیم، نِیمه، دوێک، دووبوده.

ع: نَصَف، شَطَر.
نسک

ل: نَزْگ، زینگی. [زبان]
ف: سیاب، زندگی.

ع: حَيَاة.
نسک

ل: ناهمی، پەرتشان، نک. [ناوَمِید، ههناسهارد]
ف: نَوَمِید، ناَمِید، پَریشان.

ع: قَانِط، خَائِب، آيِس، مَایوس، مَقْطُوْعُ الْوَسَائِل.
نسک

ل: تەوا، نابور، گەدا. [فەقیر، ههزار]
ف: نیست، نابود، گدا.

ع: فَاثِي، مِسْكِيْن، مُفْلِس.
نسک—نيسک
نسک و ناهمی

ل: نک و ناهمی. [ههناسهارد، هیواپار]
ف: نابود و ناامید.

ع: قَانِط، خَائِب، مَایوس، مَقْطُوْعُ الْوَسَائِل.
نسک

ل: نـزـگـهـری دواى گـریانی زۆر. (به زۆر ههناسهاردان به‌هۆى تەزۆمى گریانەرە.)

ف: نوسته، غُرَنگ، خَرَارَه، هُک هُک، خَرَوِيله.
(فَوَاق گریه، یعنی: نفس‌کندن از زور گریه)

ع: مَاقَة، مَاق، شَهاق، نَحِيط. حَنِين. رَفِیر، وَهَوَة.
نسکه‌نسک—نسک [دوریاره‌ی نۆه‌کەى لـعـبـر زۆریونیستی.]
(تکرار برای تکثیر است.)

نسکیان

ل: نسکه‌کردن. [به زۆر ههناسهاردان به‌هۆى تەزۆمى گریانەرە.]

ف: غُرَنگـیـدن، خـرـاـیـدن، نوسته‌کردن، هُک‌هکـیـدن، هُک‌هک‌کردن.

ع: مَاق، شَهاق، وَهَوَة، تَشْهاق، شَهاق، حَنِين. رَفِیر.
نسکه‌ره—نزه‌ره

نسیان

ل: له‌بیرچوون، له‌هۆش‌چوون. [له‌یادچوون]

ف: فراموشی، یادرفتن، یادداشتن.

ع: نسیان، ذُھول.

نسیب ← **نسیو**

نسیو

ك: سرنوشت. [چارنوس، قسمت]

ف: سَمَنای، سَنگول، دربا، سَرنوشت.

ع: قَضاء، قَدَر، مُقَدَّر، نَصیب.

نسیو ← **نه‌سیب**

نسیه

ك: كم‌زور، كم‌پرشت. [زوری كم‌دروامد.]

ف: كم‌زور، كم‌پُرش. (زمین كم‌زور)

ع: كادِئَة.

نسیه

ك: دسرام، ماوژ. [دستوار، دستیوار، قمرز]

ف: پادِست، پَسادِست.

ع: نَسِيئَة، كَلَاة، كَالِي، كَالِي. عَيْئَة، اِعْتِيَان، زُرْفَة،

تُزْرِئِق، قَرَض.

نشاسه

[ك: نِشاسته: تززیکی سپیه له گهم یا پختاه ده‌گیدریت.]

ف: آمولن، آبگون، نشاسته.

ع: نِشَاء، نِشاسْتِج، عَصِيدَة، لُبَابُ الْقَمَح، لُبَابُ

الْحِنْطَة.

نشان

ك: نشانه، نامانج، یشان. [نِشانه]

ف: نشان، نشانه، دَفَك، نَمُوك، تَمُوك، تَلُوك،

تَكُوك، بَكُوك، آماج، نِشَان، اِزَم.

ع: غَرَض، هَدَف، وَدَع، اِرَم (در زمین) [ا-ه]

زوریدا. [، بَرِجاس، قِرطاس. (در هوا) [ا-ه]

ناسمانده. [

نشان

ك: نِشَان، نشانه، دیاری، یافت، شَوْن، نِه‌نهر، قه‌ره.

[دروشم، نِشانه]

ف: نشان، نشانه، پُنْک.

ع: عَلَامَة، اَمَارَة، آيَة، مَنِّيَة، سِمَة، سِمَة، سُمَة،

سِمِی، سِیماء، وَسَم، وَسَم، اَثَر، شِعَار. قَرِيئَة.

نشان

نشان

ك: نِشَان، نشانه، نِشانه، دیاری. [مِدَالِیَا، مِدَال]

ف: نشان، نِشَان، نشانه، مِدال.

ع: وِسام، نشان، نیشان.

نشان

ك: داخ، دیاری. [شوتن‌واری داخ‌کردن.]

ف: نشان، داغ.

ع: سِمَة، عَلَامَة، نَار، كَي. (اَثَرُ الْكَي)

نشان

ك: جقه، نشانه. [جوقتی سری دمه‌لاتداران.]

ف: نشان، جقه.

ع: عَلَامَة، نیشان، نیشن.

نشان‌دان

ك: فتر کردن. [بِیْشَان‌دان، تِیْگِیَان‌دن]

ف: نشان‌دادن، آموختن.

ع: تَعْلِیم، تَفْهیم.

نشان‌دان

[ك: خسته بر چار.]

ف: نمودن، نشان‌دادن.

ع: عَرَض، اِرَاءَة، تَلْوِیع.

نشانکرد

ك: نشانه، دیاری. [دروشم، دیاری‌نکرار، دیاری‌نکرار]

ف: نشانی، نشانه، نشان‌شده.

ع: عَلَامَة، سِمَة، اَمَارَة.

نشان کردن

ک: دیاری کردن. داخ کردن. [دروشم لیدان]

ف: نشان کردن. داغ کردن.

ع: تَوسیم، تَعْلیم. کَی.

نشان گرفتن

ک: قهرمزل رَون. [نیشانه لیتگرتن، سیره گرتن]

ف: نشان گرفتن، قراول گرفتن.

ع: توجیه، تشدید، تصوّیب.

نشانه

ک: نشان، نامانج. [نیشانه، کتک]

ف: نشانه، نشان، نَفک، اَرَم، آماج، نَموک، تَموک،

تَکوک، تَلوک، بَکوک.

ع: هَدَف، غَرَض، وَدَع، اَرَم. [در زمین] (ا-ه)

زمریدان. [بَرَجاس، قِرطاس. در هوا] (ب-ه)

نامانبرد. [

نشانه

ک: نشان، خال. [نیشانی سر پیست.]

ف: نشانه، تیل، چَخَک، بادامه، خال.

ع: شِیة، شامَة، خال.

نشانه - نه نه

نشانه - چقه

نشانه - داخ

نشانه - مه دال

نشانه‌ی ریگه

ک: رَتَنما، دیاری، فرسَق شمار. [تابلوی مریدا نیشاندو له

سرپریدا.]

ف: رهنما، راهنما، کرکَز، کرکوز، فرسنگسار،

فرسنگ شمار.

ع: بُرت، لُجَمَة، ثَوَة، صَوَة، نُصَبَة، اَرَم، اَمَرَة، عَلم،

مَعلَم، عَلامَة الطریق، عَلامَة الفَرَسَخ.

نشانه‌ی موسایی

ک: رسله، بان شانی. [پارچه‌یه کی زرد که یهودیه کان

بسر شانیاندا ددوری بز ناسرانوه.]

ف: گرده، عَسَلی، سَر دوشی، زردپاره، پاره‌ی

زرد. [پارچه‌ی زردی که یهودی برای

شناسایی بر دوش می‌دوختند.]

ع: غِیارَة، غِیار.

نشانی

ک: رَسپ، نشانه. [نارنشان، پیتاسه]

ف: تَشانی، نشانه، فروزه.

ع: صِفَة.

نشانی - نونشان

نشتر

ک: مِردا. [نشتر]

ف: نِیشتر، نِیشو، شَسْت، گُزار، کُزار، دروش،

آدر، کَلک.

ع: مِزَغ، مِیَضَع، مِشَرط.

نشتمان

ک: نِیشتمان، نِشِمن، مَد لَوَن. [جِنگی دانِیشتن. هِروما:

زَند، وِلات]

ف: پَند، نِشِیم، نِشِیمَن، نِشِیمَنگاه، نِشِستَنگاه.

میهن

ع: مَقْعَد، مَجْلِس، وَطَن.

نشتن

ک: نِیشتن، دانِیشتن. [رَونِیشتن، مانِرد]

ف: نِشْتَن، نِشِستَن.

ع: جُلُوس، قُعود، سُکُنی، سُکُوتَة.

نشتن

ک: نِیشتن، پَناگرتن. [ناوابون (ره) نِیشتنی خُور.]

ف: فرورفتن، فرونشستن، پنهان شدن. (آفتاب

مثلاً.)

ع: اُقُول، غُرُوب.

نشستن

ك: نِشْتَن، بِيخِشْتَن. [كوتنه بنوعی خفته.]

ف: تَه نَشَسْتَن، تَه نَشِين شَدَن.

ع: رُسُوب، اِسْتِفَال، اِنْخِطاط، نُزُول.

نشستن

ك: نِشْتَن، خوار و چرون. [داچرون (وهك): نِشْتَنی شاری

بی-ا.]

ف: فَرورفتن، پاییین رفتن. (آب در چاه مثلاً.)

ع: نُضُوب، اِنْخِطاط.

نشستن

ك: نِشْتَن، رِیان. [دستبندارگی یاندن.]

ف: نَشَسْتَن، رِیدن.

ع: دَفَع.

نشستن

ك: نَمَرین، دانه رین، چال داکه فتن. [قویان، رُچورون (وهك):

چال پورونی سرپائی مال-ا.]

ف: نَشَسْت، پاییین آمدن، گود شدن. (سقف خانه

مثلاً.)

ع: اِنْخِبار، اِنْخِفاض، عَوَز، نُزُول.

نشستن

ك: دَانِشْتَن. [دانشتن، دامه زران (وهك): دانیشتنی سوار له

چالایی زیندا-ا.]

ف: نَشَسْت، نَشَسْتَن. (سوار در خانه ی زین

مثلاً.)

ع: وَقَع، جُلُوس.

نشیمه

ك: نَشْتَمَان، نِشْتَمَان. [شورتی دانیشتن-ا.]

ف: نَشِیْمَن، پُند، نَشِیْمَنگاه، نَشَسْتَنگاه.

ع: مَقْعَد، مَجْلِس.

نشیمه ننگا - نشیمه

نشین

ك: پاشگری كه مانسای شورتی دانیشتن دودات. (وهك):

شانشین، به تنیا به کار نابرت-ا.]

ف: نَشِیْن. (شاه نشین، خواجه نشین، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: مَحَلُّ الْجُلُوس.

نفت

ك: نوئ، تازه. [نور، نور]

ف: نَو، تازه.

ع: جَدِید.

نفرین

ك: نَه عِلَت. [نفرین، نعلت]

ف: شَنَه، سَنَه، فَرَنَه، بُسور، پُرسور، بُسول،

پُسل، پُشور، نفرید، نفرین.

ع: لَعْن، لَعْنَه، بَهْلَه.

نق

ك: نَك، نكه، نروكه، نقه. نتق. [دمنگی هیواشی كسیك

كه زور له خوی ده كات-ا.] هرروها: رسته-ا.]

ف: نَك، نكه. سخن، گفتار.

ع: نَبَسَه، رَحَرَه، رَجْمَه. نُطَق، حَرَف، تَكَلَم، تَقْوَه.

نقاب

ك: رَوِیْبَه نَه. [روبیند، پیچه]

ف: زَرِیو، آیازی، رَوَبند، رَوَبنده، پیچك، پیچه.

ع: نَقَاب، لَعَم، بَرُوع.

نقائین

ك: ... نَكائِن، زور كردن، نقین. [نقه کردن]

ف: نَكِیدَن، زور كردن، نالیدن.

ع: رُحَار، اَنِین.

نقن

ل: نكن. (نكه كمر) [نكه كمر]

ف: نكن، نكين، نالان.

ع: اُنْكَه، اَنان.

نقوهر

[ل: به دم نقانندن و ترلیدانوه.]

ف: نك وگوز، نال وگوز.

ع: زاحراً حَقِيقاً.

نقه

ل: نكه. نچه، نوكه، نق. [دەنگی هیزاش كه دیویتی زۆر]

له خزی بكات.)

ف: نكه، ناله. (صدای آهسته كه بخواهد زور

كند.)

ع: رَحْرَعة، رَجْمَة، نَبْسَة. اُنْكَه، اَنین.

نقه نق— [دروبارمرونه كهی لیس زۆر مونیستی.] (تكرار

برای تكثیر است.)

نقیم

ل: نگین. [نقیم]

ف: نگین.

ع: فَصَن.

وینده—ده تگوسیه (A)

نقین—نقانن

نك

ل: نكه. ناله. [دەنگی نمخوش.]

ف: نك، نكه، نال، ناله.

ع: اُنْكَه، اَنین، اَطیط.

نك—نك

نكانن

ل: نقانن، نوكانن، نالین. [نكه كردن]

ف: نكیدن، نالیدن.

ع: اَنین، حَنین، حَنین. هَنین، رَنین. رَحیر، رُحار.

نكن

ل: نوكن، نچن، نقن. [نكننككمر]

ف: نكن، نكين، نالان. (نك و نال كُن)

ع: اُنْكَه، اَنان، حَنان....

نكونال

ل: نچونال، نكه رناله. [دەنگی نمخوش.]

ف: غُرنگ، نكونال.

ع: اَنین، حَنین....

نكوناهمی

ل: نسكوناهمی، ناهمی. [هنا ساسارد، هیوا براو]

ف: ناأمید، نومید.

ع: خائب، مایوس، قانط، مَقْطوعُ الوَسائِل.

نكول

ل: نالین، لامرجیم، لام هارودن، کوتایی، خزگی، نچه نچ.

[نچوونزیر، کشانوه]

ف: کیبید، اَزندان، نالش. نگرانی.

ع: نُكول، نُكوص، اِحجام، قُصُور، تَكْثُف،

اِسْتِنكاف.

نكه

ل: نوكه، نچه، نقه، ناله. [«نكه»، «ناله» دەنگی

نمخوش. «نچه» دەنگی سهرتای نمخوشین. «نوكه» دەنگی

گریاناری. «نقه» دەنگی زۆر له مخز کردن.]

ف: نك، نال، ناله، غُرنگ. [«نكه»، «ناله» صدای

بیمار. «نچه» صدای مقدمه ی بیماری. «نوكه»

صدای گریه آمیز «نقه» صدای زور کردن.)

ع: رَحْرَعة، رُحار، رَجْمَة، نَبْسَة، اُنْكَه، اَنین، حَنین،

حَنین. هَنین، رَنین. اَطیط.

نكه نك— [دروبارمرونه كهی لیس زۆر مونیستی.] (تكرار

برای تكثیر است.)

نكين—نالین

نكاداری

ك: چاریاری، خویاری^۱، پهرساری. [چاودیری]

ف: پاساد، دارش، نگاه‌داری، نگه‌داری، نگاه‌بانی،

نگه‌بانی، چشم‌داری، پرستاری.

ع: حفظ، حُرَاسَة، وقایه، صیانه، رعایه، استِدَامَة،
نظارَة.

نگاداری

ك: گرفتن، دوساخ‌کردن، گله‌ودان. [دست‌بسر‌کردن]

گل‌دانمرو. بند‌کردن]

ف: نگاه‌داری، گرفتاری، نگه‌داشتن، بازداشتن،
گرفتن.

ع: حَبَس، ثوقیف، سَجَن.

نگاداشتن - **خویباری**

نگاداشتن - **مگرن**

نگار

ك: نه‌خش، شیوه. [نیگار (نم‌خوشی‌گار)]

ف: نگار. (نقش‌ونگار)

ع: نَقَش، رَسَم، صُورَة.

نگار - **قه‌لهم نه‌نقاشی**

نگل

ك: نمرگل، لورسکه، بَرِیش. [لاوی ده‌مرووت. (منداآئیک

که هیشتا ختی ندهار.)]

ف: نَگَل، نُوگَل، نُوَرَسیده، (بچه‌ی خط‌نادمیده)

ع: اَمَرَد، وَصِیف، غَلام.

نگم - **نوقم**

نگمه‌سار

ك: نوقمه‌سار. [غورون]

ف: نگو‌نسار.

ع: مَنكوس.

نگین

ك: نقیم. [نقیم]

ف: نگین، بادامه.

ع: فُص.

وَنَه - **ننگوسیه** (A)

نگین

ك: به‌خت، نامه‌د. نابرو. [شانس: تاله. نابرو]

ف: شگون، بخت، اَمَد، ماراب. آبرو.

ع: اقبال، طالع، بَخت.

نم

ك: شز. [نم‌رای، شز]

ف: نَم، نَمَج.

ع: رُطُوبَة، نَدی، نَدَاوَة.

نما

[ك: پاشگریکه مانای «نیشاندرا» ده‌ات.] [کلک‌نما]

ف: نَما. (انگشت‌نما)

ع: عُرْضَة، مُشار. (مشارِ الیه)

نما

ك: نوین، نشاند. [پیشاند، درخبر]

ف: نَما، نَماینده، نشان‌دهنده.

ع: مُعَیْن، مُشَخَّص.

نما

[ك: روکاری خانور. (زاراوی بنایانه).]

ف: نَما، نَمایش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: مِعْرَاض.

نما

ك: بالا، گه‌شه، خیزیان، به‌رزبویون. [هه‌ل‌چوون،

بهرزبویون]

ف: بالش، فزایش، گوالش، گوال، بلندشدن.

ع: نِماء، نُمُو، نَشُو، نَشوء.

نما - **نویژ** [ریشه‌ی گزانیه. (گزرانی است.)]

نماکردن

۱ - نو‌سر نم و شه‌یه‌ی بهم شیره‌ی نویسیده: خویاری. (ر - ر)

ك: گه شه كردن، بالا كردن، خيزيان، بهرزوبورن. [مه‌لچورن، بهرزوبورنوه]

ف: بالیدن، بالودن، گوالیدن....

ع: نِماء، نُمُو، نُمُو، نُمُو، تَرَقِّي، تَعَالِي.

نمانا - نوموونه

نماو

[ك: كاري نيسران توتكل و نيسران - بشي روكي ژير توتكل - ي روك.]

ف: نَم، بَر رسته نَم. (آبي كه در بين پوست و استخوان نباتات مي باشد.)

ع: نُسغ.

نماوي

ك: زونگ، ناروژا، شوډار. [شيدار، زونگ]

ف: آغار، زغار، نَمناك.

ع: نَدِي، ثَرِي، مَرطوب، خاضِل، مُسْتَنْقِع.

نمايان

ك: ديار، ناشكرا، پيدا. [بهرده، رورن]

ف: نمايان، نمودار، هويدا، پيدا، پديدار، آشكار.

ع: ظاهر، واضح، مشهود، مَرثِي، مَحسوس.

نمايشت

ك: خَوْنَمَی. [خَوْرَان، خَوْنَرِيش]

ف: نمايش، نمود، پيدايش.

ع: عَرَض، اِسْتِعْرَاض، تَجَلِّي، رَزَاة. جَلَاة المَنْظَر.

نمايشنگا

ك: توشاخانه. [پيشانگا]

ف: انگامه، نمايشگاه، تماشاخانه.

ع: مَعْرَض، مَسْرَح، مَلْعَب، مَنظَر، مَشْهَد، مُمَثِّل.

نماينه

ك: نَرِيَنَر، نَرِيَنَه. [بريكار]

ف: نماينده.

ع: جَرِي، وكيل، مَبْعوث، مُنَاب، مُنْتَخَب. نَمْتَك

[ك: تپايي دادان.]

ف: نَم چكه، تَراو، تَراوش.

ع: بُضَاضَة، نَذْعَة، رَشْحَة، قَطْرَة. رُطُوبَة.

نمره

ك: ژماره، شمار. [ژميره. پله]

ف: شماره، شمار.

ع: عَدَد، رَقَم، نُمَرَة.

نمسي

ك: مشكه خوره. [گيانداركي ميسريه كه مشك و مار

ده خرات.]

ف: نمس، موش خوره. (جانوري است مصري

كه موش و مار را مي خورد.)

ع: نِمَس، اَكِلُ الفَار.

وینه

نمونه

ك: نمانه. [نمورده، نمانا]

ف: نُمونه.

ع: لُمْعَة، راموز، مَسْطَرَة، مِثَال، مِقْطَع، قاطع،

نُمُوذَج، اُنْمُوذَج.

نمذ

ك: نمرگ. [لباد]

ف: كيز، ساگيز، سياگيز، شاكمند، نَمَد.

ع: لَبَد، لَبْدَة، لَبَد.

نمذزين

ك: ته كه لتو. [نارهنگي ژير زين.]

ف: پون، تَرمه، اَدْرَم، تَكَلْتو، نَمْدَزِين، كون پوش.

ع: حِلْس، حَلْس، جَدِيَة، كُنْبُوش.

وینه - زين (۱)

نمذ مال

ك: نمرگمان. [لباد دروستكر.]

ف: نمدمال، كيزمال....

ع: نبادا، بناس.

نهمك

ك: مەك، خوا. [خوئ]

ف: سنخ، نمك.

ع: ملح.

نهمك

ك: خوا، دلچيني. [دلکيشي، جواني]

ف: سنخ، نمك، زيبايي.

ع: ملاحه، بهاجه، حسن.

نهمك به هرام

ك: نمك نenas. [بي نمەگ، سپله]

ف: كور نمك، نمك ناشناس.

ع: غش، خائن، مؤالسن.

نهمكين

ك: بانمك، دلشين، بامزه. [دلکيش]

ف: نمكين، بانمك، خوش مزه.

ع: ملىح، نهيج، ظريف.

نؤ

[ك: ژماره ي پاش هشت.]

ف: نه.

ع: تسعة.

نؤ

ك: نوي، تازه. [نور، بهرامبيري كوزن.]

ف: نو، تازه.

ع: جديد، حديث.

نؤ

ك: خەت. [خەت كيشان به سەر نو سارودا بو پوچ

کردنەوى.]

ف: نه، كش، كشه، كشميده، ترقين.

ع: شطبة، خط بطلان.

وينه

نوارين

ك: روانين، تواشا كردن. دين. [سەير كردن. بينين]

ف: نگریدن، نگرستن. دیدن، نگاه کردن،

تماشا کردن.

ع: راي، رؤية، رثيان، بصير، بصارة، تبصر، ابصار،

نظار، معاينة.

نوازشت

ك: دلنوايي، دلداري. [دلنوايي، لاراندن، نوازشت]

ف: نوازش، دلنوايي، دلداوي.

ع: استمالة، تدليل، ملاطفة.

نواله

ك: تيكه. [بابوله هوير كه سدرتت به حيوان. (نواله ي

وشترا).]

ف: نواله. (نواله ي شترا)

ع: نُقمة.

نوانن

ك: نشان دان. [نواندن، پيشان دان]

ف: نمودن، نشان دادن.

ع: اِراة.

نؤيه

ك: نؤگه، رۆنه رۆ، [نؤره، رۆژنؤؤژ]

ف: نؤيه، روزافكن.

ع: غيب.

نؤيه هت

ك: مارار. [كسيتك كه تازه بهخت روي تينكر دوه.]

ف: ماراب، نؤيخت.

ع: حديث العرة، جديد الاقبال.

نؤيهر

ل: نَزیه. [نَزیه: میوه تازه پخته‌یشتر.]

ف: بَلْک، تَرَوَند، تَرَاهی، اِبْرَه، نَوَیر، نَوِباوه،
نَوَرس، پِیش‌رَس.

ع: بَاکُورَه، بَکیر، سَبِیق.
نَویهن

ل: نَوزن، گُورَه‌که، نَوین. [گُورَه‌که‌یلا که تازه خوارَه
بیر نِه.]

ف: نَوِبد، گُوساله، (گُوساله‌ای که تازه به نیره
بسته باشند.)

ع: حَسیل، عَجَل.
نَوفه

ل: تَوم، نار. [شاوَت]
ف: تَخم، زه، آب.

ع: نُطْفَه، مَنی.
نَونق

ل: قسه، واته، رتار، نق، تتق. [ناخوتن، دهریرین]
ف: کَرویز، گُفتار، گُفتن.

ع: نُطَق، بَیان، قَریر، تَکَلَم، تَقُوَه.
نَونوول

ل: دهرماشور. [شوردنی نندامی لمش به جوشانه.]

ف: پَختگار، پَخته‌گاو. (شستن عضو با
جوشانه)

ع: نُطُول.
نَونه

ل: نیانه، پاشه‌کَفت. [پاشه‌کَرت]

ف: اَمَرغ، بَلْخَفْتَه، کَوَالیده، فَلَنجیده، تَرومیده،
تَروهیده، اَندوخته، پَس‌انداز.

ع: دُخَر، دُخیره، اِدْخار، تَمکیر، اِحْتِکار.
نَونه‌کردن

ل: نیاته‌کردن، پاشه‌کَفت خستن. [پاشه‌کَرت کردن]

ف: بَلْخَفْتن، فَلَنجیدن، کَوَالیدن، تَرومیدن،
تَروهیدن، اَمَرغیدن، اَندوختن، اَندوخته‌کردن،
پَس‌انداز کردن.

ع: دُخَر، اِدْخار، تَمکیر.
نَونه‌کَر

ل: نیاته‌کَر. [پاشه‌کَرت‌کَر]
ف: اَندوز، اَندوخته‌کُن، پَس‌انداز.

ع: دُخار، دَاخِر.
نَوجوان

ل: نَگل، نَگَل. [تازه‌لار (گنجی خستندار).]
ف: نَوجوان، نَورسیده، نَوجه. (جوان خط
نداده)

ع: فَنی، فَنی، شَاب، مُراهِق.
نَوجه

ل: نَوجوان. [تازه‌لار]
ف: نَوجه، نَوجوان، اَپَرناک، جوان، نَویهلوان.

ع: فَنی، فَنی، شَاب، حَدَث، غَلام.
نَوجه

[ل: نَزیه (نَزیه‌ی تورتن).]
ف: نَوجه. (تَنباکوی نَوجه)

ع: بَادِرَه.
نَوهووسه‌ت

ل: شَومی، قَزه‌یی، کَولَولی. [بیدیومی، چارپَشی]
ف: شَومی، مِی‌شَومی، شَوری، شَناری،
مَرخشی، بَدشَکونی.

ع: شَنامَه، نُحُوسَه، شَقَاوَه.
نَوه‌خ

ل: مَرخَه، مَزخَه. [بِریرمَزخ]
ف: مَخ مازن، رَگ مازن.

ع: نُخاع.
نَوه‌اله

ع: هَنِيءٌ!، نُوْش!

نُوشاتر

ل: نُوْشادر. [کاتزایه کی سپیه مسیان پی سپی ده کرده.]

ف: نُشادر، نُوْشادر، قاتون.

ع: نُشادر، نُوْشادر، قاطون.

نُوشادر ← نُوشاتر

نُوشدارو

ل: ... بازار. شراب. [درمانی شیفابخش. دژوار. شراب]

ف: نوش دارو. پادزهر. شراب.

ع: مُفْرِحُ الْقُلُوبِ، مَعْجُونُ الْمُلُوكِ. فَاَنْهَرِ خَمْر.

نُوش کردن

ل: نُوشِن، هه نُوْشِن، هه لَقْزَانَن. [خواردنوه]

ف: نوشیدن، آشامیدن، سرکشیدن.

ع: شَرِب، تَشْرَاب، مَشْرَب، جَرَع، اِجْتِرَاع، عَبَّ، بَلَغَ،

تَبَلَّغَ، اِبْتَلَاع.

نُوشووز

ل: بی تسمیی، نافرمانی. [سرپیچی کردن.]

ف: نافرمانی.

ع: نُشُون، نُشُوص، مُلُوح، تَمَرُد.

نُوشِین

ل: هه نُوْشِن، نُوش کردن. [خواردنوه]

ف: نوشیدن، آشامیدن، سرکشیدن.

ع: شَرِب، شُرِب، شَرِب... .

نُوشُوم ← نه فم

نُوشووس

ل: گیانان، گیانگه ل. کسان. [رژحگل. تاکه کسگهل]

ف: جاناتان، روانان. کسان.

ع: نُفُوس، اَرْواح. اَشْخاص.

نُوشه

ل: نُوْخته. [به لئی زرد بچکولی قه لیم لیسر کاغز.]

ف: پَنده، وکته، خَجَک، قَنَد، تیل، دیل.

ع: نُقْطَة، نُکْطَة، وکْطَة.

نُوقتمی بهرگار

ل: کورک، نارپاس. [چلق]

ف: دَنگ.

ع: مَرکَز.

نُوقره

ل: زیو. [زیف: کاتزایه کی بهرخه.]

ف: نُقره، سیم.

ع: فِضَّة، لُجَّة، لُجِین.

نُوقره کفت

[ل: رازینراو به زیو.]

ف: بشار، نُقره کوب.

ع: مُفَضِّل، مُلْجَج.

نُوقسان ← نه قس

نُوقل

ل: شیرینی. [شده کرزکه]

ف: نُقل، شیرینی.

ع: نُقل.

نُوقل

ل: ترولی. [قولایی (زاراوهی بنایانه).]

ف: نُقل، ژرف. (اصطلاح معماران است.)

ع: عُمق، غُور.

نُوقلانه

ل: مزگانی. [نوخشانی باش. شیرینی مژدهی خوش.]

ف: نُوید، مژده، مژدگانی. فال نیک.

ع: بِشَارَة، تَفْوُل.

نُوقل بادام

[ل: نُوقلِیک که کاکله کی بادامه.]

ف: نُقل بادام، نقل بادامی.

ع: مُلْبَس، لَوْن مُلْبَس.

نُوقم

ل: گوم. [ون. نوم، وژنار کومتن.]

ف: گُم. نگوون، فُرو، فُروفتن، زیرآب‌رفتن، گُم‌شدن.

ع: فُقد، بَوص، اِختِفاء. غوص، اِنغماس. غرق.
نومه‌سار

ل: نگمه‌سار، گومه‌سار. [بی‌سروشترین، ویرگزار، رۆچو]
ف: گُم‌شده. نگوئسار، فروورفته.

ع: اِفتقاد. اِختِفاء. مَنکوس. مَنخَسِف.
نوقورچک

ل: ناخونده‌ل. [تقویر]

ف: نشکُنج، اِشکُنج، شُکُنج، پَنج، پَنگ، خَلنج، خَلنگ، نَخچَل، نَخچیل، نیلک، شخود.

ع: قَرَن، قَرص، لَمص، مَرَن، مَرَن، ثَجْمِیش.
نوقورچکانه

[ل: نافره‌تیک که جلویبرگی تازه‌ی لیسر کردوده له باتی
نوبی شتیکی لیدرگرن تقویری لیدرگرن.]

ف: داشاب، داشاد، داشَن، نودارانه، نودارانی،
نوداران. (زنی که لباس تازه پوشیده به جای
اینکه چیزێ از او بگیرند او را نشکُنج
می‌گیرند.)

ع: قَرزِی، داشَن.
نۆک

[ل: دانوئله‌یه‌که. [نۆکه رَه‌شه. نۆکه چدره‌گه]
ف: نخود.

ع: حَمص، فوم.
نۆکه

ل: نوخته، تیکه. [په‌لای زۆو بچوکی قه‌لَم لیسر کاغیز.

همره‌ها: قسبی کورتی خوَش.]

ف: وکته، نُکته، تَکه، تیکه.

ع: نُکته، دَقِیقه، لَطِیقه.

نۆکه‌باف

ل: تیکه‌ویژ، تیکه‌باف. [قسه‌خوَش، نوکتیژ]

ف: نُکته‌سنج، نُکته‌باف، تیکه‌گو.

ع: ظَرِیف، ظُرَاف، حُرَاف، ظُرَاف.
نۆکه‌ر

ل: هَزَکَل، خِزمه‌تکار. [خولام]

ف: چاکر، نۆکر، بُد، زوار.

ع: خادم، عامل، ماهِن، ناصِف، مُلازم.
نۆکه زۆرده

[ل: فیرکه‌نول.]

ف: دَکَمَل.

ع: بَغوة. (بَغوة الحِمص)
نۆکه قه‌نی

[ل: نۆکی برژاری شیرین‌کراو.]

ف: نَخودچی، نَخودقندی.

ع: قُضامة.
نۆکه‌ن

ل: تازه‌کن. [تازه‌هل‌کنراو.]

ف: نۆگَند، تازه‌کَند.

ع: جَدیدُ الحَظَر.
نۆکیسه

[ل: تازه‌پیاکوترو، تازه‌کیسه]

ف: نۆکیسه.

ع: جَدیدُ الکِیس، جَدیدُ التَّموُل.
نۆکه

ل: نۆره. [سره]

ف: پُستَا، بَنابه، نَبابه، واره.

ع: نُوبَة، عُقبَة، فُرْزَة، فُرْصَة، فُرِیصَة، عِذَان.

نۆکه

ك: دس، چل، نزه. [جاریکی کایه.]

ف: دست. (نوبت بازی)

ع: نوبه، دور، لُعبه، دَسْت.
نُوبَه

ك: رَزه‌رَزه. [نوبه، رَزه‌رَزه (نوبتی)]

ف: نوبه، روزافگن. (تب نوبه)

ع: نَابَه، غِب، حُمِّي الغِب، دور.
نُوبَه‌نَو

ك: نَزه‌نار. [سرمی نارداشتی زهری.]

ف: بَسْت، پَسْتا، پَسْتاب، پَسْتاو، نوبه‌آب.

ع: عَدَان، مُهَابَه، شَرِب، سَقِي، سَقِيَه.

نُوبَه‌چي - پاسه‌وان

نُومَا

[ك: جوانوئسپی می.]

ف: كَرَه‌ی ماده.

ع: فَرُیَسَه.

نُومَال

[ك: كَسِيك كه تازه، مال پيكره دهیت.]

ف: نُوخانه.

ع: مُسْتَبِيَت.

نُونِك

ك: سَوَاخ. نشانه. [سَوَاخ، شَوِيَن. نشانه]

ف: سَوَاخ. نشانه.

ع: اَثَر، عِلَامَه، وَجِد، اِبْرَاك، اِصَابَه.

نُونَكه

[ك: سَوسَه (دبرپیشی هیتاشی سورچيك له نهيتی له ژَتر

لِیروه.)]

ف: سوسه، چاو. (زَمَزَمه كردن از مطلبی به

طور آهسته)

ع: رَضَح، نَغِيه، زَمَزَمَه، سُمَعَه، رَسَو، رَسَن. (كَشَفَتُ

رَسَا مِنَ الْخَبَرِ.)

نُونَك

ك: يه‌واش. (سَرنَا لِيَدَه‌ن به نُونَكه.) [هیتاش، سورك]

ف: آهسته، يه‌واش.

ع: خُفِيَه، خُفِيَه.

نُوه‌ك

ك: تاريك. (تاريكونوته‌ك) [تاريكايی زَر.]

ف: تاريك، تار.

ع: مُطْلَم، ظُلْمَاء.

نُوج

ك: خَم، خَم، چَم، چَمِيان، چَمِيانه‌وه. [چَمِيَن. رَهت]

ف: خَم، چَم، چَمِيَدَن، خَمِيَدَن.

ع: عِثَار، اِنْجَاء، رُكُوع.

نُوج‌دان

ك: نورچيانه‌وه، به‌سه‌ره‌رَزين. [چَمِيَنه‌وه. رَهت‌دان]

ف: خَمِيَدَن، سَكْرِفِيَدَن، شَكْرِفِيَدَن، شَكُوخِيَدَن،

سَكْخَنْدَرِي-خوردن، به‌سَكْخَنْدَرِي-آمدن،

زَانُوبَه-زَمِيَن‌زَدَن.

ع: عَشَر، كَبُو، بَرَكَه، رُكُوع.

نُوج‌ده‌ر

ك: سَه‌ره‌نگَرِيَدَر. [رَهت‌دَر]

ف: شَكُوخَنْدَه، شَكْرِفَنْدَه، سَكْخَنْدَه،

به‌سَكْخَنْدَرِي-آيَنَد، سَكْخَنْدَرِي-خُور.

ع: عَاثُور، عَاثِر، كَابِي.

نُوج‌چيانه‌وه

ك: چَمِيانه‌وه، دانه‌وِيَن. [چَمِيَنه‌وه، داهاتنه‌وه. رَهت‌دان]

ف: چَمِيَدَن، خَمِيَدَن، شَكُوخِيَدَن، سَكْرِفِيَدَن،

شَكْرِفِيَدَن، به‌سَكْخَنْدَرِي-آمدن.

ع: تَكْبِي، تَجْبِي، اِنْجَاء، رُكُوع.

نُود

ل: حاء. (خوشنورد) [پاشگریکه مانای «باردوخ»
دندات.]

ف: نود، حال، جاور.

ع: حال، حالت، بال، وضع.
نهور

ل: شوق، رزشنایی. [رزنای]

ف: شید، شیده، تو، تاو، تاب، خوره، خُره،
روشنایی، پرتو.

ع: ضوء، ضیاء، ثنا.

نهور همق

ل: شوق خرابی. [رزنای خودایی.]

ف: خُره، خوره، کیاخوره.

ع: نُورِ الهی، نُورِ حق.

نهور خواایی ← **نهور همق**

نهور ره بانی ← **نهور همق**

نهوره

ل: قوریه. [زوریه (دنگی گریان).]

ف: مویه، زوزه، نیوه، خرویله. (صدای

گریستن)

ع: نوحه، عویل، ضراعه، بُكاء، حَنین، ضُغاء.

نهوره نهور ← **نهوره** [نوریه زور. همروها: بس بنورینه!

(دوربارمرونه کئی لبر زورونیتی. بز بگری کردن له نورپش به کار

دهیئت.) [تکرار برای تکیه است، هنگام نهی از «نوریه» هم استعمال

می‌شود.]

نهور

ل: ناز. [عیشه «نازوروز» به یکره به کار دهیتریت.]

ف: ناز. «نازوروز» با هم استعمال می‌شوند.)

ع: غَمَن.

نهوران

ل: نورپان، قورپان. [نورزه کردن]

ف: موبیدن، نیویدن، نیوه کردن، مویه کردن،
زوزه کشیدن.

ع: ضُغاء، ضراعه، حَنین.

نهوره

ل: نوریه، قوریه. [دنگی لبرخوی گریان. (ول: دنگی

میواشی سگ یا گرگ).]

ف: زوزه، زنویه، نیوه. (صدای نازک سگ یا

گرگ مثلاً.)

ع: ضُغاء، عواء، عَوْه، حَنُون، تَلَعْلَع، وَآؤه.

نهوره نهور ← **نهوره** [نوریه زور. (دوربارمرونه کئی لبر

زورونیتی.) [تکرار برای تکیه است.]

نورسان ← **لکیان** [وشیده کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

نورسخانه

ل: نورسخانه. [نورسینگه]

ف: نگارستان، نگارخانه، نگارش خانه،

دبیرستان.

ع: دارُ الانشاء، دارُ التحرير.

نورسنگ

ل: پهنرُشکه. [نورسکه]

ف: سنگ، آجهره.

ع: حَرشون.

وینه ← پهنرُشکه

نورسیان

ل: لکیان، نورسان، چه سییان. [نورسان، لکان (وشیده کی

کرماجیه).]

ف: چسپیدن. (کرماجی است.)

ع: التِّصاق، التِّزاق.

نورسیان ← **نورسین**

نورسین

[ل: نورسان، نشین]

ف: نُوشتَن، نِیشتَن، نگاشتن.

ع: رَقَم، رَقَن، ثَمَق، خَط، سَطَر، صَطَر، سَطَر، رَسَم،

تَحْرِیر، تَرْزِی، اِزْدِیَار، کِتَابَة.

نُویسین

ل: لَکاشَن، چَسپانَن. [نورسندن، لکاندن (وشیدگی

کرماجیه).]

ف: چَسپانندن. (کرماجی است.)

ع: الصَّاق، الزَّاق.

نُویسین ← **نُوستَن** [وشیدگی کرماجیه]. [کرماجی است.]

نُویک

ل: چَر، سَر، تِیژ. [تیژایی سر نوکی شت.]

ف: تُک، نُک، نوک، ناوک، موک، نیش، سَر،

تِیژی.

ع: اِبْرَة، حَمَة، شُوک، رَاس.

نُویکاتَن

ل: نَکاتَن. [نکه کردن.]

ف: نَکیدَن، نالیدن.

ع: اُنَین، رَجَم، نَبَس.

نُویک هه نَکوس

[ل: سَری پیغیه.]

ف: سَرانگشت.

ع: بَنان، بَنانَة.

نُویک لهج

[ل: تیژایی لِنو. (لِنوی سرود).]

ف: نُک لَب، (لَب بالایی)

ع: ثُرَقَة.

نُویک لُویوت

[ل: پِژی لُوت.]

ف: بَجَس، بَجَش، سَر بِنِی.

ع: حَمَمَة، خِیابَة، اَطْحَم، اَوْبَة.

نُویکن

ل: نَکَن. [نکه کردن.]

ف: نَکَن، نَکِین، نَکونال کَن.

ع: اُنَنَة، اَنان.

نُویکن

ل: نَویکدار، چَردار. [تِیژ، دِرکدار]

ف: نُکدار، تُکدار، نیشدار.

ع: حاد، شالک، ذو شُوک.

نُویکه

ل: نَکه، نالَه، نِچِه. [نالای هِتِواش.]

ف: غُرَنگ، نَک، نَکه، نالَه، نال. (نالَه‌ی آهسته)

ع: اَنَه، اُنَین، وَحَرَة.

نُویکه

ل: رَکِه، فَرِه، نَقه، نَق، نَکه. [روسته]

ف: نَک، نَکه، راه.

ع: حَرَف، نَطَق، نَبَاَة، تَقْوَه، تَلْفُظ، رُجَمَة، نَبَسَة.

نُویکه هه لَه‌م

ل: چَر. [تیژایی سَری هه لَه‌م.]

ف: نیش، سَر قَلَم.

ع: سِن.

نُویکه نُویک

ل: نَکَه نَک. [نَکَمی زَر. (دَویار هِیوَنوَه کَمی لَیبر

زَر هِیوَنِی).]

ف: نَک نَک. (تَکْراَر بَرای تَکْثِیر است.)

ع: اُنَین.

نُویهَن ← **نُوهَن**

نُوهَن

ل: نَویَهَن، نَویَهَن، نَویَن. [گَویِرَه کَیپَک کِه تازِه خَراوَتِه بَهر

نِی].]

ف: نَویبند، گَوسالَه. (گَوسالَه‌ای کِه تازِه بِه شُخْم

بسته باشند.)

ع: حَسِيل، عَجَل.
نوهوم

ك: تهرته. [قات، نهوم]

ف: آشكو، آشكوب، آشكوبه، پوشه.

ع: مَرْتَبَة، نَرَجَة، طَبَقَة.
نوی

ك: تازه. [نور، برامبری كۆن]

ف: نُو، تازه.

ع: جَدِيد، حَدِيث.
نویرده

ك: نویرده. [داشكاندنوهی لیواری چلبرهگ بز

دورینی.]

ف: نَوْرده، نَوْرْدی، نَوْرْدیده. (واشكستن دامن

جامه كه بدوزند)

ع: حَبْن، غَبْن.
نویرده

ك: نویره. [داشكاندنوهی لیواری پارچه له دروماندا.]

ف: نَوْرده، نَوْرْدی. (لب جامه را تو گرفتن)

ع: غَبْن، حَبْن، كَف.
نویژ

ك: نما. [نمیز]

ف: نماز.

ع: صَلَاة.
نویژ باران

[ك: نویژ بارانه: نویژی تاییت بز باران بارین.]

ف: آب ریزان، نماز باران.

ع: اسْتِسْقَاء، صَلَوَة الاسْتِسْقَاء.
نویژكا

ك: مزگت. [مزگوت]

ف: مَزگَت، مَزْدگاه، نَمازگاه.

ع: مَسْجِد، مَصَلَى.
نویسن ← هت

نویسن ← نویسنه
نویسخانه

ك: نورسخانه. [نورینگه]

ف: نگارستان، نگارش خانه، دبیرخانه،
دبیرستان.

ع: دَارُ التَّحْرِير، دَارُ الْاِنْشَاء.
نویسنه

ك: بنورس، دویور. [نورسر]

ف: نویسنده، پناغ، دوویر، دبیر، نگارنده.

ع: مُحَرَّر، مُنْشِي، رَاقِم، رَاقِن، نَامِق، كَاتِب، زَابِر...
نویشته

ك: دِزعا، مِروچه. [نوشته]

ف: پیچیده، درنور دیده.

ع: دُعَاء، تَعْوِيز.
نویشته

ك: نورسیاگ، دهنورس. [نورسراو، دهنورس]

ف: نوشته، بیله، نَرده، چك، كُشسه، نامه.

ع: رَقِیْمَة، رَقِیْنَة، زَبِیْرَة، نَمِیْقَة، مَرَقوم، مَرَقون،
مَسْطور، مَسْطور، مَصْطور، مَزْیور، مُحَرَّر، مَكْتوب،
رَقْعَة، صَك.

نویشته ← دُوعا

نویشته ← نامه

نویژ

ك: دهیلم، بهیرم، چل میرده. [باری، نوسه]

ف: آهرم، میتین.

ع: مُخْل، عَقْلَة.
وینه

نویسن

ك: رۆشن. (نه نویسنی.) [دهرخهر، دیوردیار]

ف: نماینده، روشن.

ع: شفاف.

نوتین-نوهن

نوتینه

ك: نوتنر، نماینده. [بریکار]

ف: نماینده.

ع: وکیل، مبعوث، منتخب، مُناب، جری.

نوتینه-نوتینه [رومیه‌کی کوماجیه] [کوماجی است.]

نوتیک

[ك: یك بش له نژ بش.]

ف: نوتیک، نه‌بوده.

ع: تُسَع.

نه

[ك: نامرازی نه‌کوره، وک: نه‌کمی.]

ف: نه، مه، نی. (حرف نفی است: نکن!، مکن!،

نیاریدا)

ع: لا، لم، کن.

نه

ك: بیانك (نهی تیه‌ارود)، لام. (لامی تیه‌ارود.)

[بیانوه‌تانه‌وه بز نه‌کردنی شتیک.]

ف: نه، بهانه.

ع: نفی، عُند.

نه‌ه‌اد

ك: نیاز، خه‌یال، دَل. [خواستی دهرود، ویست، بریار]

ف: نه‌اد، خیال، دل.

ع: نیّه، ضمیر، باطن، قصد، خیال، عزم.

نه‌ایه‌ت

ك: پدر، دواپی. [کوتایی، نه‌جام]

ف: کران، پایان، فَرناد، اَنجام.

ع: نه‌ایه، غایه، خاتمه، عاقبه، آخره، آخر.

نه‌بات

ك: گیا، بنچك. [رووه‌ك]

ف: گیاه، رستخی، روییدنی، بَر‌رسته.

ع: نبات.

نه‌باتات

ك: گیاگهل، بنچکگهل. [روده‌گهل]

ف: گیاهان، رستخیها، بَر‌رستگان.

ع: نباتات.

نه‌بز

ك: نه‌مز، نه‌زم، فرین، جوین، لیتدان. [پل‌دان (وک: لیتدانی

ره‌گ).]

ف: نَبَز، زَن، جُنَبِیدَن. (جنیبیدن رگ مثلاً.)

ع: نَبْذ، نَبْض، نَبْض، حَبْض.

نه‌بیش

ك: نه‌تسه‌کائن، دانسه. [هه‌لدانسه‌وه (وک: هه‌لدانسه‌وهی

قبر).]

ف: شکافتن، کندن. (شکافتن گور مثلاً.)

ع: نَبِش.

نه‌بیش

[ك: پینگهی درو رو له دهرود، که له ناموه گوشتی و مستار

پتک دیتن. (زاراوهی بئناگه‌له).]

ف: نبش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: ...

نه‌به‌رد

ك: ناقله، کاری، نه‌ترس، دلیر. [نازا]

ف: نَبَرْد، نَبَرْدَه، دلیر، دلاور، کاری، نَتَرَس.

ع: شدید، شجاع، زبیر، فَعَال، مَقْهُور.

نه‌بیز

ك: ناوجز. [بیره (شرابی ناردی جز).]

ف: بوزه، باره، مَزْد، اکسیه، بگنی. (شراب آرد جو)

ع: نَبِيذ.
نه‌پا

ك: نه‌وِيس، بيه‌وام. [ناجيت‌گير]
ف: نه‌پايدار.

ع: فاني. زائل، غير دائم، غير باقي.
نه‌پويس

ك: خوسر. نه‌ترس. [سرمه‌ز، بيه‌روا]
ف: نَيْرِس، خودستر، نَتَرِس.

ع: مُسْتَبِدّ، مُتَهَوّر.
نه‌پوخت

ك: خام، نه‌كوټياگه. [نه‌كوټلار]
ف: نا پُخت، نا پُخته، خام.

ع: نِي، نِيء، فَنِي، نِيء...
نه‌پوپور

ك: نه‌گرنج، نه‌ساز. [نه‌گوربان، ناساز]
ف: ناساز، نادرست، ناهموار.

ع: غَيْر صَالِح، غَيْر مُتَنَاسِب.
نه‌پوپريان

ك: نه‌گوربان، نه‌سازيان، نه‌چليان. [نه‌گوربان، نه‌سازان]
ف: نَغْجِيدَن، نَسَاخْتَن، سَاخْتَنِيَامَدَن،
درست‌نيامدن، درست‌نشدن، سازنيامدن.

ع: عَدَم صُلُوح، عَدَم مُتَنَاسِب.
نه‌تاشياك

[ك: نه‌تاشراو]

ف: نَتَرِاشِيدَه، ناتراشيدده، ناهموار.

ع: غَيْر مُنْهَوْت، غَيْر مُتَنَاسِب، غَيْر صَالِح.
نه‌تاتنين

ك: نه‌ترانين. [بي‌ده‌لائي]

ف: نتوانستن، ناتواني، زبوني، فروماندگي.

ع: عَجْز، عَدَم قُدْرَة.
نه‌تاتنين

ك: نه‌ترانين. [بي‌ده‌سلا‌ت‌ببون].
ف: نَتَوَاسِطَن.

ع: عَجْز، عَدَم قُدْرَة، عَدَم اِسْتِطَاعَة.
نه‌تتاق

ك: شاپر، بوټ، زواندار. [زماندريټز]
ف: کارتنگ، سخنور، زباندار، ترزيان.

ع: نَطَاق، حَرَّاف، مُتَكَلِّم.
نه‌ترانشيدده - نه‌تاشياك
نه‌تريس

ك: بيباك، دلير، دلدار، جهنگي. [نازا]
ف: نَتَرِس، دلير، دلدار، دلاور، بي‌باک، جنگي،
سَلَحْشُور.

ع: شُجَاع، نُجِيد، مِقْحَام، اَلَيْس، اَمُوج.
نه‌تتل

ك: مَلْزُوم، [برگر، لمپير]
ف: مُس، بازدارنده.

ع: مانع، رادع، مُخَالِف، ضِدّ.
نه‌تريټوق

ك: زَل، زَلَم، نه‌تريټوق. [زبه‌لاح]
ف: نَطْرَبُوق، گنده.

ع: فِيلْم، جَلَنْدَح، ضَخِيم.
نه‌تريټوق - نه‌تريټوق
نه‌تروهه

ك: نه‌ره، رُولَزا، توخم. [تورمه، بهره]
ف: نُوَه، نُواده، نُواسه.

ع: نَيْبَرَة، نَسْل، نَشَا.
نه‌تيجه

ك: زره، باره، بمر. [نه‌نجام، دمه‌نجام]
ف: زَهه، تَزِيدَه، پَدِيدَه، زاييده، بهره، بار.

ع: نَتِيْجَة، ثَمَرَة، حَاصِل، مَوْلُود.
نه‌جابه‌ت

ك: گهردهیی، كهسداری، كهسدیاری. [رهنه‌رون،
ره‌جاخزاده‌مون]

ف: بزرگی، بزرگواری، نژادی، نژادگی.

ع: نجابة، ثبابة، أصالة، شرافة، ثبَل.

نه جات

ك: رسگاری، نژادی، ره‌سین، پهرینه‌ره، بره‌س، له‌داره‌ره‌هاتن.

[رزگاری]

ف: پرماس، شنگاله، ره‌هایی، رسته‌گاری، رستن،

آزادی، آسایش، فیروزی، آسوده‌شدن.

ع: نجاة، نجا، نجو، نجابة، فلاح، خلاص، نقد.

نه چلر

ك: چپوتاش. [دارتاش]

ف: دُرگر، دروگر، درودگر، کتگر، کتکار،

چوب‌تاش، چوب‌تراش.

ع: نجار، فیثن.

نه چلری

ك: چپوتاشی. [دارتاشی]

ف: دُرگری، درودگری، کتگری، چوب‌تاشی...

ع: نجارة، فِثنة.

نه چاسه‌ت

ك: چه‌په‌ئی. [پیسایی]

ف: وژن، پاچایه، پلیدی، پلشتی.

ع: نجاسة. (بول، غاظظ)

نه چد-نه‌شت

نه‌جندی

ك: دربرپاگ، کلله‌کریاگ. [کلله‌پار]

ف: کبچه، بگنگ، بگنگ، نَجدی، دُم‌بُریده.

ع: اَبَر.

نه چس

ك: چه‌په‌ئ، ناپاك. [پیس]

ف: وژن، پلیدی، پلشت، ناپاك.

ع: نجس.

نه چم

ك: ویسیاگ، نه‌جوول. [ره‌ستار، نه‌جوول]

ف: نجنب، اجنب، اجنبان، ایستاده.

ع: غَیر مُتَحَرِّك، ساکن، ثابت، لا یَتَحَرِّك.

نه چمه

[ك: نستیره‌ی قوتب.]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: قُطْب، جُدی.

نه چمه-قوتب

نه‌چوا

ك: چه، سرکه. [چه، سرته]

ف: بیخ‌گوشی، سرگوشی، رازگویی.

ع: نجوی، سِر.

نه‌جوولیان

ك: نه‌جوولیه‌ره، نه‌جوین، ویسان. [نه‌جوولان، ره‌ستان]

ف: نجنبیدن، ایستادن.

ع: عَدَمُ الْحَرَكَةِ، سُكُون، ثبات.

نه‌جوولیه‌ره-نه‌جوولیان

نه‌جیب

ك: گهره، كه‌سدار، كه‌سدیار، به‌گ، به‌گزاده. [ره‌جاخزاده،

ره‌سن]

ف: کَی، بیگ، بیگ‌زاده، نژاد، نژاده، آزاده، بُزُرگ،

بُزُرگوار.

ع: نجیب، نسیب، نبیل، شریف، أصیل، حَتَد،

مُطَرَف.

نه‌چلیان

ك: نه‌پزریان، نه‌گوخیان. [نه‌گوخیان، نه‌سازان]

ف: درست‌نشده، درست‌نیامدن، نَگنجیدن،

راست‌نیامدن.

ع: عَدَمَ صَلُوح.

نه چوون

ل: نه روين. [نرېژتن]

ف: نر فتن.

ع: عَدَمَ ذَهَاب.

نه چوون

ل: نه كړدن. (له نره ناچي.) [رڼمچوون، لڼته كړدن]

ف: نماندن. (به آن نسي ماند.)

ع: عَدَمَ شَبَاهَة.

نه چير

ل: شكار، راور. [نيچير]

ف: نَخچير، شكار، شبالنگ.

ع: صَيِد، قَنص.

نه چيروان

ل: نه چيروان، راوچي، راوكر، شكارچي، شكارهوان، داوباز.

[نيچيربان]

ف: نخچيربان، شكارچي، دامی.

ع: صَيَاد، قَنَاص، نَجَاش، نَاجِش. حَاطِل، جَرَّاف.

نه هس

ل: شوم، قوښه، كولون. [بديروم، چاره ريش]

ف: شوم، شور، شنار، ميشوم، مَرخَش، مَرخَشه،

خري، بدشگون.

ع: مَشْوُوم، مَشْوَم، شَقِي، نَحَس، مَنحوس.

نه ههواتن

ل: هيچ نمرانين. [بمچيژماردن، گوييښتدان]

ف: هيچ نشمردن، هيچ شمردن، آدم ندانستن.

ع: عَدَمَ اِعْبَاء، عَدَمَ اِعْتِنَاء.

نه هخت

ل: كړ. [پاره (كرماج پي ده لڼ: «دراو».)]

ف: پول، نقد، درم. (كرماج «دراو» گوید.)

ع: نقد، عَيْن، دِرْهَم.

نه هخت

ل: دهرسه دس، پيشه كي. [دهستی، حازري (برامبيري

قمرز.)]

ف: نقد، پيش، پيشكي، پيشادست. (ضد نسيه)

ع: نَقْد، نَاجِر. (ضد دين)

نه هخت

ل: كدم، تَوَز. [توزقال]

ف: نَخ، كَم، لَخْت، اَنْدَك، پاره...

ع: قَلِيل، يَسِير، زَهِيد، نَبَذ، نَزَر، نَزَر، نَزِير، بَعْض،

رَزَاء، بُرَاض، مَاصِل، نَطَخ...

نه هخت

ل: زړدار. [زوي بييت، برامبيري كمپرشت.]

ف: پړوړوړ. (زمين حاصلخيز، ضد نسيه)

ع: قُصَارَة، مَنسَعَة، مُنْبِت.

نه هخته ويوون

ل: پوولېوون. [بوونه پاره، توانونه]

ف: پول شدن، نقد شدن.

ع: نَض.

نه هختي

ل: كمي، تَوَزِي، نه ختيك... [توزقاتيك]

ف: كمي، نَخِي، لَخْتِي، پاره اي، اندكي.

ع: قَلَا، رَزَاء، نَبَذ، نَزَر، نَزِير، قَلِيلَا، بَعْضَا، بُرَاضَا،

نَطَخَا.

نه خش

ل: چه شن، دروژم. [نيگار: رنگ و شكلی به دست

دروستكرار.]

ف: نگار. نگاشته نقش.

ع: نَقَش، رَقَش، وَشِي، وَشَم، وَصَم، رَشَم.

طبع.

نه‌خسه

ک: چښن. [شیره، شکل]

ف: نگار، نقشه.

ع: نقش، رسم، خریطه، تصویر، مُصَوِّر.

نه‌خه‌لی! — نه‌وا!

نه‌خوازه

[ک: نه‌خوازه‌لا، بتاییتى]

ف: بویژه، ویژه، ویز.

ع: خُصوصاً، بِالْخُصوص.

نه‌خوازیاک

ک: گډه‌لنه‌ررگ. [نه‌خوازار، نه‌ریستراو]

ف: نه‌خواستنه، ناخواستنه.

ع: غَیر مَدْعُو. غَیر مَطْلُوب.

نه‌خوازیاک

ک: بی‌ډاډه. [نه‌خوازاره، بانگ‌نه‌کراو (شاییتى نه‌خوازارو).]

ف: ایرمان، نه‌خواستنه، ناخواستنه. (نطلبیده.

شاهد نطلبیده)

ع: غَیر مَوْعُود، غَیر مَدْعُو، طُفْلِي. حَسْبَة، حَسْبِي.

نه‌خوه‌ش

ک: ناخروش، دډرده‌دار. [نخوش]

ف: بیمار، خسته، ناخوش.

ع: مَرِيض، سَقِيم، عَلِيل.

نه‌خوه‌شی

ک: ناخوشی، نازار، دډر. [نخوشی]

ف: بیماری، ناخوشی.

ع: سَقَم، سَقَم، سَقَام، سَقَامَة، مَرَض، حَرَض، دَلَف،

ضَنَى، وَصَب، وَصَم، دَاء، دَوِي.

نه‌خوه‌نه

ک: نومی، بیسه‌راد. [نه‌خوتنه‌وار]

ف: ناخوانده، بامی، بی‌سواد.

ع: اُمِّي، عامل، جاهل.

نه‌خ و هم‌وریشم

[ک: پارچیدیک که تانه‌کی هم‌وریشمه و پوکى بڼه.]

ف: نخ‌وا بریشم.

ع: مُلَحَم.

نه‌خه‌فتن

[ک: نه‌خوتن]

ف: نه‌خوابیدن، بیداری.

ع: شَقِط.

نه‌خه‌فتن — شه‌ونه‌خوسى

نه‌خه‌یر

ک: نه، خه‌یر. [نخیر (وشى نه‌کړه).]

ف: نه، نَخِير، خَير. (کلمه‌ی نفی است.)

ع: لا، کَلَّا.

نه‌ډار

ک: گډا، بی‌ته‌نوا، نابور، ناتراو. [هډار، نه‌ډیر]

ف: نابود، ناچیز، بی‌چیز، نډار، گډا، خسته،

هښتنگ، لیتک، تپاه، ته‌ی‌دست، ناداشت.

ع: مُفْلِس، فَقِير، عَسِير، مُحْتَاج.

نه‌ډار

ک: نیس، نابور. (دارونه‌دار) [نېبور (وشى «دارونه‌دار» به

تنیا بډکار ناهیترتت).]

ف: نیستی، نیست، نابو، نډار. (دارونده‌دار، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: مَعْدُوم، غَیر مَوْجُود.

نه‌ډار

ک: گډا. [هډار]

ف: نډار، نډار، ناچیز، گډا.

ع: فَقِير، مُحْتَاج، مُفْلِس، مُعْسِر.

نه‌ډار

نەڧانن

ك: سەڧانن، گرمانن. [گوراندن]

ف: غويدن، دادزدن.

ع: تَنُور، صَر، صَرِير، صِيّاح.

نەرد

[ك: تاوله]

ف: نرد.

ع: كُوبَة، طاولَة، نرد.

نەردە

نەردان

ك: نەردەين، نەرد. [تاولەکردن]

ف: نرد، بازى نرد، نردبازى.

ع: طاولَة، لَعِبُ الطاولَة.

نەردە

ك: ديواره. [ديواری بچوړكى نزم.]

ف: نْرا، نْره، نْرده. (ديوار كوچك پست)

ع: حاجز، حائط.

نەردە

نەردە

نەردەين

نەڧشان

ك: ناو شان، بان شان. [نەڧى شان، ناوڧاستى شان، سر

شان.]

ف: ميان دوش، بالاي دوش.

ع: مَنكَب.

نەڧگش

[ك: نيرگز، گولنكه.]

ف: نرگس.

ع: عَبَّهر، نَرْجيس.

وننه

نەڧگشە

ك: سەر دو. [سەرى كلك. (دوك: سەرى كلكى نەسپ).]

ك: نيس، نيس. [نيه (دارونددار: نەڧى هديه و نيه).]

ف: نيس، نابود، ندار. (دار و ندار)

ع: مَعْدوم، غَيْر موجود.

نەڧارى

ك: نەڧورنى، بى-نەڧاى، گەڧاى. [هېڧارى]

ف: نَدارى، ناداشتى، هَشْتَنگى، خَشْتَنگى، لِيَتَنگى،

تَباهى، ناچيزى، تەڧى-دستى، گداىى، بى-چيزى.

ع: اِفلاس، فَقْر، فاقَة، عُسْرَة، فَقْر، مَرَبَة، مَسْكَنَة.

نەڧامەت

ك: نەڧەتى، كەڧارەت. [نامەد، نەمات]

ف: نامەد، نيامەد، خوارى.

ع: ذَلَة، نَكَبَة، اِدبار.

نەڧان

[ك: نەڧەشخين]

ف: ندادن.

ع: عَدَم اعطاء، اِمْتِناع.

نەڧان

نەڧى بڧى

[ك: نەڧى-بڧى (مروڧى تازمياكەرتو).]

ف: نەڧىدەبڧىد. (كسى كە تازه به عزت رسیده

باشد.)

ع: جَدِيدُ العِرَّة.

نەڧديگ

ك: نەڧناسيگ، نەڧناس. [نەڧو، نەڧاسراو]

ف: نادیده، ناشناخته، ناشناس.

ع: غَيْر مَعْرُوف.

نەڧديم

ك: هارەد، هارپاز، هارنشين. [ناوڧەنگ، هەمەد]

ف: هارەد، هەمەد، هەمراز، هەم-بەشخ، هەم-نشين.

ع: نَدِيم، اَنيس.

ف: نَرگسه، سَر دُم. (سَر دُم اسپ مثلاً.)

ع: رَأْسُ الذَّنَبِ.

نهرم

ك: شَل. [بیتچرانس رَق و زیر.]

ف: نَرَم، شَل، سُسْت، نَسُو، غَزیده.

ع: لَدَن، مَرِن، لَین، لَین، لَدَن، رَخو. مَنید. نَاعِم.

رَخَص، رَخَف، دَمِث، هَش.

نهرم

ك: نارام. [هتواش (بارانی نهرم، رفتاری نهرم، گزوانی نهرم،

مرزئی نهرم...)]

ف: آرام، آهسته، نرم‌خوی. (باران آهسته، رفتار

آهسته، آواز آهسته، آدم آهسته...)

ع: رَهو، لَین، لَنَن، حَلیم، مَكسور.

نهرمان

[ك: زوی بی‌نرم. (برامبری ره‌ان.)]

ف: رُس، رُسْت، زمین نرم. (ضد «ره‌ان».)

ع: سَهَل، بَرْت، شَبَرَة، قَاع، رَقاق، رَهَاء، مَیْشَاء،

غَضْرَاء.

نهرم‌کردن

ك: شله‌کردن. [شل‌کردنره]

ف: نرم‌کردن، شل‌کردن.

ع: تَلَمِین، تَوْدِین، تَدَمِیث...

نهرم‌کردن

ك: نارام‌کردن، هاله‌وکردن، رام‌کردن. [هتواش‌کردنره.]

کوی کردن

ف: نرم‌کردن، آرام‌کردن، رام‌کردن.

ع: مَسَا، اِلَانَة، اِرَقاق. تَذَلِیل، تَصْخِیر، تَصْخِیر.

نهرموشل

ك: شولمل. [برانببری ره‌توتق. (ولهك: لشی نهرموشل.)]

ف: نرم‌وشل، لَشَن، لَمَس. (بدن نرم مثلاً.)

ع: نَاعِم، نَضِیض، رَخِیص، رَعْنَاء، نَضِیضَة.

نهرمونیان

ك: نهرم، نارام. [مرزئی به‌موسله.]

ف: آرام، نرم‌خوی.

ع: حَلیم، لَین، لَین، العَرِیْکَة.

نهرمه

ك: شلکه. [گوشتی بی‌تسقان.]

ف: نرمه، تباهجه. (گوشت بی‌استخوان)

ع: عَرَم، هَبَر، هَبَرَة، لَفِیْئَة، لَفِیْئَة.

نهرمه‌بیر

ك: زواتباز. [زمانلوس (فیلباز)]

ف: نرم‌بَر، زَبَرَبَر، زبان‌باز، چاپلوس. (حیله‌باز)

ع: مَلْسُون، مُحِیل، خَدَاع.

نهرمه‌بیز

ك: نینه‌لهك. [هینلهك (بیژنگی وردیژ).]

ف: نَرَم‌بِیز، اَلَك، اِلَنَك. (غربال ریز بیز)

ع: مَنخَل، غَرِیَال.

وِنَه—هِنَهك

نهرمه‌زین

ك: ناره‌گِیر. ته‌که‌لَر. [پارچه لیادی ته‌نکی ژیر زین.]

ف: غَرَقِگیر. تَرَمه، اَدَرَم، اَدَرَم، نَمَدَزِین.

ع: حَلَس، لَبَد، عَرَاقَه، لَبَدَة، مَرِشَحَة.

وِنَه—زِین «»

نهرمه‌غار

ك: نیم‌غار. [غارِی لَسَر خوی نَسپ.]

ف: نرم‌تاخت، نیم‌تاخت. (آرام دویدن اَسپ)

ع: رَوِی، اِمِجَاج، تَقْرِیْب، خَبَب. (الْعَدُوْ خَبَبْ)

نهرمه‌ی گوتیچکه

ك: به‌لَنگ گوتیچکه. [شلکی گزی.]

ف: خاج، نرمه‌ی گوش، بلگ گوش.

ع: شَحْمَة، شَحْمَة الْأُذُن.

نهرمه‌ی لوت

ل: به‌لگ لوت. [شلکی سری لوت.]

ف: بَجَس، بَجَش، نومه‌ی بینِی، سَرِ بینِی، بَلِگ بینِی.

ع: مارِن، اَرَبَّة، عَرَبَّة، عَرَمَة.
نهرمه

ل: شلی. [پیچروانی زبری و رقی.]

ف: نرمی، شلی، سُسستی.

ع: لَبَنَة، لَبَانَة، لَبَان، نَعُومَة، رُعوْنَة...
نهره

ل: زوانه. [زمانه (زمانی شایم یا قپان).]

ف: ناره، تاره، نازه، ناژه، رِبانه، رُفانه. (زبان‌ه‌ی ترازو یا قلیان)

ع: نَقِیب، عَمُود، لِسَان.
وینه-ترازو^(۱)

نهره

ل: گرمه، نرکه. [گره]

ف: غَو.

ع: رُئِی، نَعِی، ضَبِج، ضَبَاج، عَوَاق. صَنَخ، صَنِخَة، صَرَة.

نهره‌دییو

[ل: پیای زبه‌لاهی ناقلو.]

ف: نَر دِیو. (مرد گنده‌ی بدهیکل)

ع: یَقَن، عَفْرِیت.

نهره‌کهر

ل: ده‌نگ‌بهرز، ده‌نگ‌زل. [کسیک که به ده‌نگی بهرز سه

ده‌کات.]

ف: بُلندگو، بُلندگُفتار.

ع: صَبَاح، صَرَار، نَعَار، مِجَهار.

نهره‌نهر

ل: سدره‌سدر، گرمه‌گرم. [نهری زور. (دوباره‌بونهر، کسی

لبهر زوریونیتی.)]

ف: غَوَغُو، غَوَغا. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: رُئِی، نَعِی، شَهیق، صَبَاح، صَنَخ.
نهری

ل: نه. [برامبری «نهری».]

ف: نه. (ضد «نهری»)

ع: لا، لَن.

نهر-نهرؤک

نهران

ل: خهریله، گهرج، نه‌قام. [بی‌تارمز]

ف: لَهَنه، لَهَبَله، نادان، بی‌خرد، نافهم.

ع: اَبَله، جاهل، عامی، لا یَفْهَم، لا یَشْفُر.
نهرانست

[ل: له روی بی‌تاگایسه.]

ف: ندانسته.

ع: سَهو، سَهوْ، غَفَلْتَا.

نهرانسته

[ل: له نهرانست]

ف: ندانسته.

ع: جَاهِلْ، غَافِلْ، جَهْلْ، غَفَلْ، مَن غَیر عِلْمِ سَهوْ.

نهرانکلر

ل: ناشی، کزلی، نه‌پرخت. [برامبری کارامه.]

ف: نادان، ناشی، ناپخت.

ع: مُتْعَاطِی، غَر، غَمِر، جاهل.

نهرانی

ل: نه‌زانی، نه‌فامی. [بی‌تارمزی]

ف: نادانی، ندانستن.

ع: جَهْل، غَمَارَة.

نهرز

ف: بهور، نهور، نگاه، نگريستن، ديدن، نگاه کردن.

ع: نَظَر، رُؤْيَة.

نەزەر

ك: ير، تراشا، ورده و برون. [تيفكرين، تيرامان]

ف: نيرنود.

ع: فِكْر، نَظَر، تَأَمَّل.

نەزى

نەزىر

ك: جفت، چۆر، هامال، هاوماال، هاوسەر، هاودهس، دوس،

تا، هاوتا، هارنەواخت. [هارچيشن]

ف: دس، ديس، تَدَس، تَدَسَس، هَماس، اَنباز،

سَجاھر، هَمال، هامال، لنگه، مانند، تا، همتا،

جور، جفت.

ع: نَظير، شَبِيه، قَرين، نَقِيش، نَفِيش، ضَديد، نَدِيد،

نَد، شِبِه، مِثْل، مَثِيل.

نەزىك

ك: نزار، دەسوربەخە. [نزىك]

ف: نَزْدِيك، فَرهَمَند.

ع: قَرِيب، وَشِيك، لَصِيق، دانى، آنى. حَوالى.

نەزىك بوو

[ك: نزىك بوو، زۆرى نەسابو، خەرىك بوو]

ف: نَزْدِيك بوود.

ع: كَاد، دَنى، آنى، أَوْشَك.

نەزىكە بوون

[ك: نزىكە بوونەو.]

ف: نَزْدِيك شدن.

ع: كَثَب، اُزوف، دُؤو، قَدانى، اقْتِرَاب، آنى.

نەزىكى

[ك: نزىكى]

ف: نَزْدِيكى، فَرهَمَندى.

ع: قُرْب، آنى، دُؤو، دُؤاوَة، رُؤفى، قُرَابَة، قُرْبَة، رُؤفَة،

ك: مەرج، فوئو، گرو، شەرت. [ناھکردن، لەنۆگرتن]

ف: مَرَج، گَرَو، پَيِمان.

ع: نَذَر، نَحْب، شَرَط، اِلْزام، اِيجاب.

نەزىلە

ك: سەواس، سەرتشە، پەتا. [ژانسر (براى ھەلامەت).]

ف: سَرْدَرَد، (برادر زكام)

ع: خَزَلَة، صُداع.

نەزىم

ك: نەبز، نەمز. [پلدانى رەگ.]

ف: نَبَز، رَگ زَنش.

ع: نَبْذ، نَبْض، نَيْض، حَبْض.

نەزىم

ك: ياسا، سامان، سەقام. [رەزىكىتى]

ف: نىوارد، دَھناد، سامان، ياسا.

ع: نَظْم، نِظَام، نَسَق، تَرْتِيب.

نەزىم

ك: ھەلبەسە، ھەلبەسياگ، گۆزانى. [ھۆنراو، ھەلبەست]

ف: چامە، چكامە، سَرواد، بَستە، پَيوستە.

ع: نَظْم، شَعْر، قَصِيدَة، غَزَل.

نەزىمە

نەزىكە خانە

نەزىكە

ك: نەزا، نەزى، قسر، ئارمور، نەشۆر. [مەيىنەيلەك كە]

بەچورى نايىت.]

ف: نَزَا، نەزا، نازى، نازايىدە، ھەزۆن، سەتروُن،

اَسْتَرُون.

ع: عاقِرَة، عَقِيْمَة، عَقِيم، اَيَس، يائِس، يائِسَة، اَيَسَة،

وَدْماء.

نەزەر

ك: تراشا، نوپاين، رواين، دين، چارەتكەفتن، سەرئەدان.

[نوپاين، بينين]

کُٹب، اُزوف.

نمژاد

ل: رَسَن، تَرَم، تَوَرَم، تَزَم، ریشہ، روتہرہ، توخم، روگد.

[راگنز]

ف: نژاد، پَرُوژ، گوہتر، تَبَار، ریشہ، تُخَم.

ع: أَصَل، نَسَب، عِرْق.

نمژد

ل: لیتق، چرچ، کَنہفت. [گۆشتی لیچق و لیر].

ف: نَشت، پَژمُردہ.

ع: ذَاوِی، ذَابِل، غَضِن، قَذِر.

نمژنموا

ل: سہننہ، بی گویچکہ. [بی گوی، گوی تہ گر].

ف: سَکاجہ، گوش نَدہ، نَشنوا، سَتیہندہ.

ع: فُؤیت، مُفقات، ماسی، مُستوزی، مُستَہج، لُجوج.

نمژنموا

ل: کدِر. [گوی کپ].

ف: نَشنوا، ناشنوا، شَوا، کَر، کلیاوه.

ع: أَصَم، أَطَرش، أَطروش.

نمژنموا

ل: کدِر. [گوی کپی].

ف: نشنوا، ناشنوا، شوا، کپی، کلیاوی.

ع: صَم، طَرَش.

نمساخ

ل: جَولا، بانکار. [شالیاف، چنر]

ف: جَشییر، جَوشییر، بافندہ، بافکار.

ع: نَسَاج، حَاک.

نمساژ

ل: ناساز. [ناسازگار، نەگوبار]

ف: ناساز، ناسازگار.

ع: غَیر صالح.

نہ سب

ل: دَسہ نیا. [دامنزاندن]

ف: دَسَت نَشان، دَسَت گذار.

ع: نَصَب، وَضَع.

نہ ستو

ل: پَشتکاردار. [ماندوری نغاس (کسیک کہ ویرز

نایتت).]

ف: نَستوه، پَشتکاردار. (کسی کہ بہ ستوه

نیايد).

ع: صَنَب، حَرُون، جَمُوح، مُبَرَم.

نہ ستورہن

ل: نَسَرین. [گوتیکہ].

ف: نَستَر، نَستَرَن، نَستَرُون، نَسرین، تَرَن.

ع: نَسرین.

ونہ

نہ سچ

ل: چنن، بافین، تہ نین. [تیہ لکیش کردنی تان و پز].

ف: بافتن، بافیدن، تنیدن.

ع: نَسَج.

نہ سچ

ل: ہرگہ شست، ہد لہرگہ رانن. [پسروچ کردنہرہ،

ہد لوشاننہرہ]

ف: وادیاب، بَرگَشت، بَرگَر داندن. فرہنگسار.

ع: نَسَج، اِلْقاء، اِبطال.

نہ سر

ل: سایہ، سادہ. [پخشان (برامبری ہزنراہ).]

ف: سادہ، آفشان، پَریش، پراگندہ، ناپیوستہ.

(ضد نظم)

ع: نَثر، مَنثور.

نہ سرت

ع: غَضَن، ضائع، خَراب.

نه‌شناس

ك: نه‌ناس، ناشناس، نه‌ناسیاگ، نه‌دیگ، بیگانه. [نه‌ناسراو.

غبراره، بیانی]

ف: آشوغ، نَشْناس، ناشناس. بیگانه.

ع: نَكْرَة، مَجْهول، غَيْرُ مَعْرُوف. أَجْنَبِي.

نه‌شناسین

ك: نه‌ناسین. [ناس نه‌کردن]

ف: نَشْناختن.

ع: نَكْر، نَكْر، نَكُور.

نه‌شُور ← نه‌زُوك

نه‌شه

ك: نشانه. [نیشانه.]

ف: نشانه.

ع: بَدَاوَة.

نه‌شه

ك: مه‌سی. [مستی]

ف: مَسْتی.

ع: نَشْوَة، نَشْو، سَكْر.

نه‌شه

ك: شه‌راو. [شه‌راب، تاره‌ق]

ف: شه‌راب.

ع: مُسَكْر.

نه‌عره‌نه

ك: تاره‌ته، بانگ. [گِرِه، نه‌عره]

ف: دته، غریو، خروش، بانگ.

ع: نَعْرَة، شَهْقَه، نِدَاء، أَذَان، صِيَاح. إِذَان، تَأْذِين.

نه‌عش ← لاش

نه‌عله‌ت

ك: نفرین. [نفرین، نه‌علت]

ف: سَته، شَته، فَرنه، بُسور، پُسور، نفرین.

نفرید....

ع: نَعْنَة، بَهْلَة.

نه‌هنا

ك: هِنَزَا. [گیاه‌كه.]

ف: هیزار، نَعنا.

ع: نَعْناع، نَعْنَج.

نه‌هوز

ك: یه‌ره‌ق، ره‌ق‌سیون، [ره‌پسیون (همستانی نندامی

نیزینه.)]

ف: یِرَق. (راست شدن آلت رجولیت)

ع: نُعُوظ.

نه‌هوز و بیلا!

ك: خَوانه‌خواسه!، خَوانه‌كا!، په‌تابه‌خرا! [خرایه‌پنا به‌تو!]

ف: بَرگَس!، بَرگَسْت!، پناه‌برخدا!، خدا نکند!

ع: نَعُوذُ بِاللّٰه، الْعِيَاذُ بِاللّٰه!

نه‌هم

ك: به‌ئِی. [رایه، نرئ، به‌لی]

ف: بهَم، بَلی.

ع: نَعَم، بَلی.

نه‌هی

[ك: سوركه‌لغای «نعمیم»، تاره‌بز پیاران.]

ف: مخفف نَعیم است، اسم مرد.

نه‌هم

ك: نه‌م، قوم‌رش، کونا، توغوم. [رینگ‌ناری کاریز له ژیر

زوریدا.]

ف: نَعَم، آهون، آهون، فَرکَند، سوراخ.

ع: نَقَب، ثَقَب، خَرَق.

نه‌فهه

ك: تاراز، سه‌دا. [ناهمنگ، دنگی خزش.]

ف: نوا، آواز، سرود، بانگ، ترانه، خُنیا، خینا.

ع: نَفَمَة، غَناء، رُناء، غَرَد، صَوْت.

نه‌فام - نَمَزان

نه‌فنت

[ك: نَمُوت]

ف: نَفَت.

ع: نَفَط، نَفَط.

نه‌فهرت

ك: نَيْتَلِيس، رَه، بِيئَزاري، بِيئَزِيان، دِورِي، گِورِي.

[قِيئَلِي، بِيئَزان]

ف: شَم، رِيغ، آزيغ، رَم، گِرِيَز، دِورِي، كِيَنه،
دِورِي كِرِدَن.

ع: نَلَرَة، نَلُور، نَفار، نَفِي، اِعراض، شِروُد، اِسْتِكرَاه،
تَباعُد.

نه‌فسي

ك: نِمُوس، دَل، گِيان، [حِز، مَدِيل، رِج، دَل و دِروون]

ف: جِيِن، رِوان، جَان، دَل.

ع: نَفَس، قَشَب، هَرَم، رِوح، وَجْدان، قَلَب.

نه‌فسي

ك: كَس، نَه‌فَر، [تاكِه‌كَس]

ف: دِيَسه، كَس، تَن، نَفَر.

ع: نَفَس، شَخْص، دَمَس، جَفَة، هَامَة، نَفَر، جَسَد.

نه‌فسي نه‌مملره

ك: دَل، نِمُوس، [دِرووني خِراپ‌نِراز]

ف: جِيِن، دَل.

ع: نَفَس اَمَارَة.

نه‌فسي ناطيقه

ك: گُزايِي، [نَه‌فسي يِنگه يِشتو كه لِه مانا و اتا

گَشْتِه كان ده‌گات^۱]

ف: كُروِيَز، تَه‌مُورث، نِوراسپِهيد، زَرْتَشْت.

ع: ناطِقة، نَفَس ناطِقة، قُوَة ناطِقة، طَه‌مُورث.

نه‌فسي كَوِلل

ك: گِيان گِيانان، [گِياني گَشْتِي كه پلِه يِه كه لِه زُور

نارَمزي گَشْتِه ره]^۲

ف: مانِيَسار، مانِستار، مانِيِستار، زَرْتَشْت،

روان بُد، جَهَن، جَان جَانان.

ع: نَفَس الكَل، اَلنَفَس الكَلِي، رُوح الأرواح.

نه‌فج

ك: سَور، بارِه، [سُور، قازانج]

ف: سِود، بَه‌ره، آمُرغ، خَسْت، خَنج، خَفَنج،

فَرخَنج.

ع: نَفْع، خَيْر، فائِدَة، عائِدَة، حاصِل، مَنفَعَة.

نه‌فهر

ك: كَس، [تاكِه‌كَس]

ف: نَفَر، تَن، كَس.

ع: نَفَر، نَفَس، شَخْص، نَسَمَة.

نه‌فهي

ك: هِه‌ناسه، يِنِنگ، پِنِنگ، ناه، بای دِوم، [كُزِه‌بايِل كه لِه

نار دِوم و سِپِه‌لِکدا دِيَت و ده‌جِيَت]

ف: دَم، دَمّا، دَمار، زَه‌شْت، آه.

ع: نَفَس.

نه‌فهي

ك: پُورِك، [مُ (مُژدان لِه قِلِيان)]

ف: پُك، (پِک زدن به قِلِيان)

ع: اِسْتِشاق.

نه‌فقه

ك: بُزِيو، گُزِه‌ران، [مايِي رِيان]

ف: تِور تِيَز، هَزِيَنه، رِوز مَرَة.

ع: نَفَقَة، مَعاش، كَفا، خَرَج.

نه‌فی

ل: دهر کردن، لابریدن. [دورر خستنوه]

ف: راندن، دور کردن، در کردن، بیرون کردن.

ع: نَفی، تبعید.

نه‌قاره

ل: دهرن، دهرۆن. [تپلی گهره.]

ف: کوس، کاس، دبداب.

ع: نَقارة، کوس، طبل.

نه‌قاره‌چی

ل: دهرلوان، دهرۆلچی... [دهۆل‌لیدەر]

ف: کاسه‌نواز، کوس‌نواز، کوسچی، (نقاره‌چی)

ع: نَقار، ضاربُ الکوس.

نه‌قاره‌خانه

ل: دهرۆلگا، دهرۆلخانه. [جینگى دهۆل‌لیدان.]

ف: کوسگاه، کوس‌خانه.

ع: مَنْقَرَة، مَضْرِبُ الکوس.

نه‌قاره‌ت

ل: قره، حه‌چهل، قین، ئالۆزی، دۆمه‌نى. [دژایتى]

ف: دش‌میری، آخش‌یجی، دش‌منى.

ع: نِقَاضَة، مَنَاقِضَة، ضِدَّاء، اِخْتِلَاف، نِزَاز.

نِزاع... .

نه‌قاش

ل: نه‌خشه‌کیش، شیره‌ساز. [نیگارکیش]

ف: زما، نگارنده.

ع: نَقَاش، رَسَام، مُصَوِّر.

نه‌قاشی

ل: نه‌خشه‌کیشی، شیره‌سازی. [نیگارکیشان]

ف: زمودن، نگارش، نگاشتن.

ع: نَقَش، رَسَم، تَصْوِير.

نه‌قاشی‌کریک

ل: نه‌خشه‌کاری کریک، شیره‌سازی کریک. [نخ‌شونیکار

تیندا کیش‌رار.]

ف: زموده، نگاشته‌شده، نگاشته.

ع: مَنْقُوش، مَرْسُوم، مُصَوِّر.

نه‌قال

ل: رازۆڤ، باسۆڤ، باسخوان. [چیز کبیژ]

ف: باس‌خوان، داستان‌گو، داستان‌سُرای.

هنگامه‌گیر، آنگامه‌گیر.

ع: نَقَال، قاص، حاکي، قَصَاص، حَدَاث.

نه‌قاهه‌ت

ل: بی‌هیزی، که‌مه‌یزی. [ستی تازه هستانه له پاش

نخ‌وشین.)]

ف: نرواخ، دژواخ. (تازه از بیماری پا شدن)

ع: نَقَاهَة.

نه‌قد

ل: نه‌خت، دهرسه‌دهس، پیشه‌کی. [دستی، حازری

(برابری قمرز.)]

ف: پیش‌دست، پیش‌دست، پیش‌کی، پیش.

ع: نَقْد، يَدَا بِيْد.

نه‌قد

ل: نه‌خت، پوول، درار. [پاره]

ف: پول، درم.

ع: نَقْد، فُلُوس.

نه‌قره‌س

ل: جگه‌درد، جگه‌نیشه، دهرده‌جگه. [جورمگ‌زان:

نخ‌وشینیکه.]

ف: پک‌درد.

ع: نَقْرَس، وَجَعُ الْمَفَاصِل.

نه‌فَر

ل: یتکدان، هه لروشانئن، به یسه کادان، شکائن.

[هه لروشاننره، پورچئل کردنره]

ف: بههم زدن، برگرداندن، شکستن.

ع: نقض، خفر، نسخ، الغاء، ابطال.

نہقر ← نہقیس

نہقیس

ل: نہقر، ناقری، ناتراوی. که می. [کمرکورتی]

ف: کمی، کاستی، نادرستی، کمبودی، اهمگی.

آک: زیان.

ع: نقص، نقیصه، عیب.

نہقیس

ل: نهخش، شیره. [نیگار، شکل]

ف: زموده، نگار، نگاشته.

ع: رسم، نقش، صوره، منقوش، مرسوم، مصور.

نہقشه

ل: نهخشه، شیره، رنگ. [شکل، پلان، گه لاله]

ف: زموده، نگار، رنگ.

ع: نقش، رسم، تصویر، نقشه، خریطه، طرح.

نہقل

ل: باس، راز، سرگوزشت. [چیزک، بسمرهات]

ف: باس، داستان، افسانه، سرواد، سرگذشت.

ع: قصه، احدثه، سمر، حکایه، نقل.

نہقل

ل: واگو، گه پاشنره. [گتپانره]

ف: واگو، واگویی، بازگویی، بازگفتن.

ع: نقل، اثارة، روايه، تحديث.

نہقم

ل: نهغم، ترمش، نفوم. [رنگیناری کارتر له ژیر زوریدا]

ف: آهون، آهون، فرکند.

ع: نقب.

نہقیب

ل: چاوش، سهردهسه، گهره. [سهردهسته: سهرزکی

کزسه لیلک.]

ف: چاوش، پیشوا، پیش آهنگ، سردسته،

بزرگی.

ع: ثقیب، زعیم، ضمین، مقتدی، سید.

نہقیز

ل: دژمن، برچسپ، میل، ملوزم. [دژمن، دژ،

برمه لست]

ف: دشمیر، آخشیش، همخوند.

ع: ضد، ند، نقیض، مخالف، معاند.

نہقیزه

[ل: دارنکی نورکتیزه کمر و گای پی لیده خورن.]

ف: سک، سیخ، سخنگ، ناکوزه، عیازه،

کاوشنگ، غاوشنگ.

ع: منخس، منخاس، منخان، میخان، مهمان، مهمن.

ناکوزه

وینه

نہقیزه دان

[ل: نهقیزه له حیوان دان بز لینهو پینی.]

ف: سیخ زدن، انگلک کردن.

ع: نخس، نخز، وخن، خذق. تهییج، تحریک، اغراء.

نهک

ل: نهوا، نه کو، نه کوا. [مبادا، نهبادا]

ف: مبادا، نکند.

ع: نعل.

نهک

[ل: نه نسی.]

ف: نه اینکه.

ع: لا آن، بئلا. [بیا لا]

نہ کردن

[ل: پیک نه میتان]

ف: نه کردن، خودداری.

ع: كَفَّ، اِباء، اِمْتِناع، اِسْتِنكاف، اِحجام، عَدَم فِعْل.
نه کردن

ل: نه چوین. (له نهو ناکا.) [وینچوین، لینه کردن]

ف: نهانیدن. (به او نمی کند.)

ع: عَدَم شَبَاهَة، عَدَم ثَمَائِل.

نه کو**نه کولیک**

ل: نه پوخت، خام. [نه کولار، کال]

ف: بَشَمه، خام، نَبْخَته، ناپخته.

ع: نَبِي، نَبِي، نَبِيء، نَبِيء، فَنِي، مُلْهَوَج.

نه کیره

ل: نه مناس. [نه مناسار (برامبری ناسار، ناری نه مناسار

بو تاکی نادیار به کار دهریت به لام ناری ده گز بو هممو

ره گز ده که.]

ف: آشوغ. (ضد معرفه، نکره بر فرد مجهول

اطلاق می شود، اسم جنس بر کل.)

ع: نَكْرَة، مَجْهول.

نه کیلیک

ل: باهتر، به یاز [نه کیتلار، بایر]

ف: ناکشته.

ع: بائِر، بِيَاض.

نه کبه ت

ل: که فارهت، نه گریسی، به دبه ختی، نه دامهت. [نهعات،

شورمی (برامبری خوشبختی.)]

ف: سَک، پَلاسک، خواری، نامد، نیامد، بدبختی.

(ضد خوشبختی)

ع: نَكْبَة، فَلَاکَة، ذِلَّة، اِدْبَار. مُصِيبَة، مِحْنَة.

نه کبه ت

ل: که فارهت، چه پهن، نیتباری، نه گریسی، به دبه خت، رَوَزِرَش،

به دن گین. [چاره رَش، به رنر]

ف: هَوْلَشک، مَندَبور، پِلشت، پَلید، خوار،

بَدبَخت، بَدأختر.

ع: شَقِي، ذَلِيل، مَنكُوب، مَفْلُوك. كَثِيف، دَنَس:

ادباری.

نه کبه تی **به دبه خت** [خاوینوسفه که به وصفه که ناورنارو.]

(تسمیه ی ذی وصف به وصف)

نه کبه تی **به دبه ختی****نه کرن**

[ل: هدته گریسان (وهک: هدته گریسانی ناگر.)]

ف: نه گرفتن. (آتش نه گرفتن مثلاً.)

ع: كُوب.

نه کریس

ل: چه پهن، چلکن. [پیس]

ف: پِلشت، هَوْلَشک، پَلید، گرفت، چرکین.

ع: دَنَس، كَثِيف، اِدْبَارِي.

نه کریس

ل: رُذ، قِرْمِچِم، [چروک]

ف: رُفت، رُکور، رُکور.

ع: قَرَم، لَئیم، مُمَسِك، خَسِیس.

نه کومه

ل: بَرَهیز، نِفلیج. [شلورک، شپله لیدرار]

ف: چَنگَلوک، ناتوان، فرومانده.

ع: كَسْحان، عاجز، مُسْتَرخِي، فَاقِدُ الْقُوَى، مَسْلُوب

القوی.

نه گونجیان

ل: نه پزیران، نه چلیان، دروس نه روین. [نه گونجان،

ساز نه روین]

ف: نه گنجیدن، درست نشدن، درست نیامدن،

راست نیامدن.

ع: عَدَمَ صَلُوح، عَدَمَ نُجَح.

نه‌گه‌ویس

ك: له‌به‌رچار كه‌فتگ. [له‌به‌رچار كه‌وتو، كس‌نه‌ویست

(برام‌به‌ری خوش‌ویست).]

ف: شَبِیست، كَنفَت، وَرَأْفَتاده، اَزْچَشَم‌أَفْتاده. (ضد

«خوش‌ویس»)

ع: مَنفُور، مَبْغُوض، مَكْرُوه، مُسْتَكْرَه، مُمْتَن.

مُبْتَذَل.

نه‌گه‌ویک

ك: نارِس. [نه‌گه‌یو، كال]

ف: أَشْنَه، خَام، نارَس، نارَسیده.

ع: فَجَّ، غَضَّ.

نه‌گه‌ویک

ك: جاش، پَسِ-ته‌کریاک. [نه‌گه‌یو (جوان‌و‌ن‌سپی

زین‌نه‌کرا).]

ف: تَجَار، تَجَارَه. (کره‌اسپی که‌زین‌نشده

باشد).

ع: قَلَو، قُلُو، مَهَر.

نه‌ه‌گ

ك: نابو. [نماو، تیاچو، فورتار]

ف: نابود، نمانده.

ع: فَانِي، مَعْدُوم، غَیْر موجود.

نه‌هام

ك: چَلاک، لا‌کِیش. [ریشی‌ناشتن. ه‌روه‌ها: داری‌بی‌ریشه

بو‌ناشتن].

ف: نَهال، نِهاله، قُتال، دار‌خال، دال‌خال.

ع: غَرِیسة، فُسل، فُسیل، فُسیلة، وَدِي، قَلعة، نَصبة،

تَغْرِيز. (غُرس، فُصیل)

نه‌هان

ك: له‌ناو‌چوون، تیاچوون. [فوتان]

ف: نماندن، ازمیان‌رفتن.

ع: فَناء، دُثُور، اِنْعدام، عَدَم بَقاء. زَوَال.

نه‌هان

ك: نه‌نِشتن، دانه‌نِشتن، نه‌وِستان. [نه‌روستان]

ف: نماندن، نه‌ایستادن.

ع: عَدَم لَبِث، عَدَم قَوْف... .

نه‌هر

[ك: ه‌رمار]

ف: نه‌میر.

ع: باقی، دائِم، ثابت، حَيّ، لا‌یَموت.

نه‌هر

[ك: ه‌رمار]

ف: نه‌میر.

ع: لا‌یَموت.

نه‌ه‌ز ← نه‌ب‌ز

نه‌ه‌یانه‌ه‌ه

ك: نه‌ویانه‌ه، چه‌میانه‌ه، دانه‌وین، چه‌میانه‌ه، ه‌مه‌و‌بوون.

[داهاتنه‌ه، چه‌مینوه]

ف: چَمیدن، خَمیدن، خَم‌شدن.

ع: اِنْحِفاء، اِنْعِطاف، تَنُّي.

نه‌ناس

ك: نه‌شناس، بی‌گانه. [نناسراو، بیانی]

ف: ناشناس، بی‌گانه.

ع: نَكْرة، اَجَنَبِيّ.

نه‌ن‌ک ← نه‌نه

نه‌نگ

ك: رسوایی، به‌دناوی. [شوورایی]

ف: نَنگ، کُهَب، رسوایی، بدنامی.

ع: شَنار، عار، عَیْب.

نه‌نگنامه

ك: نامه‌ی رسوایی. [ه‌وتراوه یا په‌خشانیک که‌بو‌داشو‌زین

نوسراوه. [

ف: نَنگ‌نامه، کهب‌نامه، نامه‌ی رسوایی.

ع: هَجَوِيَّة، اُهَجَوَّة، اُهَجِيَّة، كِتَابُ العار.
نه‌نگین

ك: رسوا، به‌دانار. [بی‌تابی، تپ‌]

ف: نَنگین، نَنگ‌آگین، رسوا، بَدنام.

ع: مَعِي، مَعِيوب، عَيُوب، شَتِي، مَشْتَرَة.
نه‌نَو

ك: به‌چكه مه‌میرن. [بی‌چوری مه‌میرن]

ف: نَنو، بچه‌ی میمون.

ع: قَشَّة.

نه‌نوو سیلک

ك: به‌یاز، چهرمگ. [ننوسرا، سپی]

ف: ننوشتنه، سفید.

ع: بَيَاض، غَیْر مَرقوم.
نه‌نهك: نهن، نه‌نك. (دایك دایك، دایك باوك^۱) [دایه‌گوره]

ف: نَنه، مادرِیزرگ. (مادر مادر، مادر پدر)

ع: جَدَّة. (أُمُّ الْأُمِّ. أُمُّ الْأَبِّ)
نه‌نیشتن

ك: دانه‌نیشتن. [رژنه‌نیشتن]

ف: ننشستن.

ع: عَدَم جُلوس.

نه‌نیشتن

ك: مه‌نهرنه‌گرتن. [نهمانه‌ره]

ف: ننشستن.

ع: عَدَم تَوَقُّف، عَدَم سَكُون، عَدَم مَكث.

نه‌نیشتن

ك: نارانه‌ورن، په‌نانه‌گرتن. [دانه‌چورن]

ف: ننشستن، فرونرفتن.

ع: عَدَم غُرُوب، عَدَم أَقُول.
نه‌نیشتن

ك: تانشین نه‌ورن. [نه‌كوتنه‌ بن]

ف: تَه‌نشین نشدن.

ع: عَدَم رُسُوب.
نه‌و

ك: نه‌بور. [برامبیری «بور»]

ف: نبود.

ع: مَكان، لَم يَكُنْ.
نه‌وا

ك: ناراز. [ناهننگ، گزرائی]

ف: نوا، آواز، سرود.

ع: غَناء، رُناء، نَعْمَة، صَوْت.
نه‌وا

ك: نه‌وا، ته‌واخوا، چت، دارایی. [شت، مولك، سامان]

ف: نَوا، چیز، دارایی.

ع: مال، ثَرَوَة، شَيء.
نه‌وا

ك: مه‌بادا. [نمبادا]

ف: زَنهار، زینهار، مبادا.

ع: الْحَذَر، حَذَارٍ، حَذْرًا.
نه‌وا

ك: نه‌ك، نه‌كو. [نهره‌كو]

ف: مَبادا.

ع: لَعْلٌ، يُمْكِنُ، يَحْتَمِلُ.
نه‌وا

ك: نه‌كو، نه‌كوا. نه‌خه‌له‌تی! [نمبادا. نه‌خلتابی!]

ف: مَبادا، نكند. زَنهار!

ع: لَعْلٌ، حَذَارًا، إِحْذَرًا، الْحَذْرًا

۱- نووسری به‌ریژ «باوك باوك» ی نووسیوه، به‌لام به‌عمره‌ی
و فارسیه‌كه‌دا وا دیاره «دایك باوك» راست بیټ. (ر- ر)

نہوات

[ک: نبات]

ف: نبات، پانیڈ.

ع: فانیڈ، فانیڈ.

نہواخت

ک: چشن، هارتا، هارنمراخت، هارچشن، جۆر، جفت، تا.

[هارشیره]

ف: نواخت، نۆرد، جُفت، جور، تا، لنگه، مانند،

همتا، همتوس.

ع: مِثل، شِبه، مَثیل، شَبیه، نَظیر، عَدیل.

نہواچه ← نہوه

نہوار

ک: بافته. [شریت، باریکه، قیتان]

ف: نوار، بافته.

ع: وَضَن، طَرِيقَة، طَرِيدَة، شَرِيط.

نہوه

ک: لارائن، گریان، شیرون. [لاراندنره، شینگیران]

ف: رَنج، موش، مویه، نیوه، گریه، شیوَن، ناله،

رَنجیدن، بَهانستن، گریستن.

ع: نُوحة، نِیاح، ضَرَاعة، بُكاء. رَثو، رَثی، نُدْبَة.

نہوه خوان

ک: بلار، بریز. [شینگیر]

ف: موشگر، مویه گر، رَنجان. (عزاخوان)

ع: راښي، نَوَاح، نَدَاب.

نہورؤز

ک: سر سال. [روژی سری سال].

ف: نوروز، سَر سال، مهرگان.

ع: نَیروز، نَوروز، مَهرجَان.

نہورهس

ک: نمریر. [نزیره]

ف: نَوَرس، نَوَبر، نوباهوه.

ع: باکورَة، سَبِیق.

نہوزوهوور

ک: تازه، تازه داهاتگ. [نوی، تازه داهاتو]

ف: غُبَاد، کُنَجک، نَوَدر، تازه، نَو.

ع: بَدِیع، طُرْفَة، جَدِیدُ الظُّهُور.

نہوس

ک: دل. [نفس]

ف: جین، دل، روان.

ع: نَفَس، نَفَس، نَفَس اَمَارَة.

نہوسان ← هاتوچو

نہوسن

ک: زکن، چلیس. [سکن، زورخۆر]

ف: چلاس.

ع: نَوَاس، جَشَع، شَرِه.

نہوع

ک: جۆر، تَرَدَم، تَرَدَم. [توغم. چشن]

ف: گونه، سُرده، باک، نَر.

ع: نَوَع، صِنْف، ضَرْب، شَرَج، قِسم، لَوْن.

نہوعگل

ک: جۆرگه ل، تَرزَمگه ل. [تورخگل. چشنگل]

ف: گونه ها، باکها، سردگان.

ع: اَنواع، اَصناف، ضُرُوب، اَقسام، اَلوان.

نہوک

[ک: لباد]

ف: نَمَد، کیز، ساکیز، سیایگز، لُکین، شاکَمند.

ع: لَبَد، لَبَد، لُبْدَة.

نہوه

ک: نمریره، ندهره، رۆله، رۆلهزا، وهچه، وهچهزا. [نمشی]

[مندالی مندال.]

ف: نوه، نواده، نواسه، نواسه، نبيسه، نبيیره،

نبيير، نوتندول. (فرزندزاده)

ع: نجل، حفيد، حافيد، نسل، اولاد، نبيرة.

نوهالان

ك: نوه همان، نهررسیده. [تازه لار]

ف: نوئهاال، نوجوان، نورسیده.

ع: فتی، فتی، شاب.

نوهالان

ك: نهرجوانگهال، نهررسیده گهال. [تازه لاران]

ف: نوئهاالان، نوجوانان، نورسیدگان.

ع: فتیان، شبان، شباب.

نوههچ

[ك: ژماره پاش هشتاوتز.]

ف: نوكد. (نهده)

ع: تسعين.

نوهه دلانه

ك: بی هه رسانه. [نابدل]

ف: نخواهانه، بی هوسانه، ناخوشنودانه.

ع: عُنْفًا، كُرْهًا، سَخَطًا.

نوهورد

[ك: نو داری که جزا ده يكات به ريشی پارچدا.]

ف: نورد. (چوبی که بافكار از ریشه ی جامه رد

كند.)

ع: ...

نوهورد

ك: ناؤلا، دلیر. [نازا، نمبرد]

ف: نبرد، دلیر، دلاؤز.

ع: شجاع.

نوهورد

ك: جهنگ. [شیر]

ف: نبرد، رزم، جنگ، کارزار.

ع: حَرْب، قِتال. جدال.

نوهورد ← **وهردینه**

نوهون ← **شائر**

نوهوی

[ك: وتاری ناسانی. قورئان]

ف: نوی، ئبی، ئبی، آسمانی زبان، آسمانی گفتار.

ع: ئبی. قرآن.

نوهیره ← **نوهوه**

نوهویس

ك: نهپا. [ناجینگ، بی دهرام]

ف: ناپایدار.

ع: زائل، ذاهب، لا یدوم.

نوهوین

ك: داکه فتن، چال که فتن، چال داکه فتن. زلدان. [داجوون،

چال بوون، قریان]

ف: فرو رفتن، نشستن، نشست کردن. خمیدن.

ع: اِنْخِطَاض، اِنْخِطَاط، اِنْخِصَاف. تَقَعُر. هُبُوط.

نوهوین

ك: بی سوما. [نمین، کویر]

ف: نابینا، نبیننده.

ع: ضَریر.

نوهوینی

ك: بی سوما. [نمین، کویری]

ف: نابینایی.

ع: ضَرارة.

نه هات

ك: به دبه ختی. [نامد، چاره ریشی (برامبیری «هات» و

«نامد».)]

ف: نامد، نیامد، بدبختی. (ضد «هات» یعنی:

آمد.)

ع: ادبار، میاط.

نه‌هات.

ك: نه‌گه‌یشته بمرود.

ف: نیامد.

ع: ما جاء.

نه‌هار

ك: چاشت، قاره‌تروین. [فراوین، نانی نیوهر].

ف: نهار، ناهار، نَخاره.

ع: غداء، ضحاء، ثرويقة، هَجوري. (تَغْدِي تَضَحِي)

نه‌هج

ك: ریگه، رهرشت. [شیتراز، داب]

ف: راه، رَوش.

ع: نه‌هج، مَنه‌هج، صِراط، طَریق، طَریقه، رَویّة،

أَسْلُوب، نَمَق.

نه‌هر

ك: چه‌م، رَوخانه. [روبار]

ف: زوغ، رود، رودخانه.

ع: نهر، طبع، وادي.

نه‌هزه‌ت

ك: عدرش، شوریان، ناشور. [راپهرینی گشتی].

ف: جَنبِش، شورش، آشوب. (جَنبِش عمومی)

ع: نه‌ضت، قیام، هَیجان، اِنْقِلاب.

نه‌هه‌نگ

ك: گاماسی. (نه‌هه‌نگ ده‌ریایی) [جزره ماسیه‌کی

گهره‌یه].

ف: نَه‌نگ، گاو‌ماهی. (نه‌نگ دریایی)

ع: غَنَبَر، بال.

وینه—ماسی نَیژدار (۱)

نه‌هه‌نگ

ك: نه‌ژده‌ها، حدفی. [هه‌ژدیها (نه‌هه‌نگی وشکانی).]

ف: نه‌نگ. (نه‌نگ بری)

ع: تَمَساح.

نه‌هی

ك: قه‌ده‌خه، جله‌وگری. [قه‌ده‌غه، یاساغ، به‌رگری کردن]

ف: بَرَكَم، بَرَكَم، قَدَغَن، نگذاشتن، بازداشتن،

جلوگیری.

ع: نَهي، مَنع، زَجَر.

نه‌هیتشتن

ك: جله‌وگرتن، قه‌ده‌خه کردن. [به‌رگری کردن]

ف: بَرَكَم، بَرَكَم، نگذاشتن، قَدَغَن کردن،

بازداشتن.

ع: نَهي، مَنع، زَجَر، عَوَق.

نه‌ی

ك: زهل، نه‌یغه. [قامیش]

ف: نی.

ع: قَصَب.

نه‌ی

ك: پلورر. [پلوئر]

ف: نَی، نای، نال، لَبَك، غرو.

ع: مزمار، یِراع، نای.

نه‌ییت

[ك: نه‌ییت. (بلی نه‌ییت).] [بیژه نه‌ییت.]

ف: نیاید. (یگو نیاید).

ع: لا یاتی، لَن یاتی.

نه‌یچه

ك: زهل. [قامیش]

ف: نَی، نای، نَیژه، نَیژه، نایژه.

ع: قَصَب.

نه‌یچی

ك: نه‌یژهن، پلوررژهن. [پلوئرلیندر]

ف: نَيَزَن، نايَزَن، لَيْكَزَن.

ع: زَمَار.

نډيرهنگ

ك: حوقه. [فِيلَن، تلهكه]

ف: نَيْرَنگ، حُقه.

ع: شَعْبَدَة، سِحْر، حِيلَة.

نډيزار

ك: زالكو. [قاميشلان]

ف: تيماس، نيزار، نَيْستان.

ع: غَيْضَة، غَابَة، زَارَة، أَجْمَة، أَجَم، غَرِيف.

نډيزه

ك: رَم. [نيزه]

ف: بَيْغَال، نِيْزه، نايْزه.

ع: رُح، قَنَا، قَنَاة، سَنَان، أَسَل، نِيْزِك، نِيْزِق، مِرْزاق،

مِطْرَد.

وېته

نډيزه باز

ك: رَمباز. [نيزباز: كسيك كه له رم به كار هيتاندا نازايه.]

ف: نِيْزه باز.

ع: رَمَاح.

نډيزه دار

ك: رجه دس. [نيزه دار]

ف: نِيْزه دار، بَيْغالدار.

ع: رَامِح.

نډيزه نر

ك: نهيجي، پلويزه نر. [پلويز ليدنر]

ف: نَيَزَن، نايَزَن، لَيْكَزَن.

ع: زَمَار.

نډيشه كهر

[ك: قاميشي شهكر.]

ف: خوز، نَي شكر.

ع: مُصَنّان، قَصَبُ السُّكَّر.

نډيل

ك: گهين، شادبون. [گمشته مېست.]

ف: جَمْتود، شادشدن، رسيدن. (به كام رسيدن)

ع: نَيْل، وَصُول بِالْمَقْصود.

نډيودان

ك: شاتان. [شالار، هلمت]

ف: سته، نَهيِب، نَهيو.

ع: تَرْغِيْب، تَرْهِيْب، ذَمْر، اِفْزَاع، تَفْزِيْع.

نډيودان

ك: شاتالان، ترسانن. [شالار بړ بردن، هلمت ليتدان]

ف: ستهيدن، نَهيِب زدن، ترساندن.

ع: ذَمْر، تَرْعِيْب، تَرْهِيْب، تَفْزِيْع، اِفْزَاع.

نډيانه

ك: نَوْتَه، پاشه كفت. [پاشه كورت]

ف: بَلْخَفْتَه، فَلَنجِيْدَه، اَنْدوخته، كَوَالِيْدَه، نِهاده،

پسرانداز...

ع: ذُخْر، ذَخِيْرَة، اِذْخَار، تَمْكِيْر.

نډيانه كهر

ك: نَوْتَه كهر، پاشه كفت خهر. [پاشه كورت كهر]

ف: اَمْر غُغْر، فَلَنجِيْدَه غُغْر، اَنْدوخته غُغْر،

كَوَالِيْدَه غُغْر...

ع: ذُخَار، مَكَار.

نډياز

ك: هورس، مهرار، ناروزو. [خواست، مرام]

ف: كامه، هوس، مَلْچكا، نياز، آز، آرزو، خواست.

ع: نِيْة، مَيْل، خِيَال، قَصْد، عَزْم، ضَمِيْر.

نډياز

ك: كدل. [ناتاجي، پنداوېستی]

نیانه شُون

ك: تهره‌دوانیان. [كوترنمشوین، بدواداچوون]

ف: دُنْبال کردن، پَس رفتن.

ع: تَعْقِیب.

نیانه لای یهك

[ك: خستنیپازیهك]

ف: پیوستن، پهلوی هم گذاشتن، پی‌کندن.

ع: ضَمّ، جَمْع.

نیانه مل

ك: گهرده‌نیان. [خستنه نِستو]

ف: گردن گذاشتن.

ع: تَحْمِیل، تَكْلِیف، الزام.

نیانه‌وه

[ك: دانان، نانوه (وهك: نانوهی ته‌له یا نانوهی سهری

قابله‌مه).]

ف: گُذاشتن. (تله یا دَر دیگ مثلاً).

ع: وَضْع.

نیانه‌وه

ك: نونگ کردن، سَواخ کردن. [نانوه، به شویندا گهران و

دیاری کردن]

ف: سَواخ کردن، پَییدا کردن.

ع: اِصَابَة، اِدراك، وُجود.

نیانه‌وه

ك: هه‌لخستن. دارکیشان. (شه‌له‌می نه‌اگه‌سور. ته‌ونی

نه‌اگه‌سور). [دانان لَبر خور یا لَبر بادا. هه‌روه‌ها:

هه‌لواسین و به داروه‌ه بستن.]

ف: گُذاشتن. دارکشیدن.

ع: شَراء، اِشْراء، تَنْوِیْط، تَعْلِیق. وَضْع.

نیانه یهك

[ك: نانیهك، تیكنان]

ف: تَلْنِگ، تَلْنِه، نیاز، کار.

ع: حَاجَة، اِحتِیاج، اِفْتِقار.

نیازمهن

[ك: ناتاج]

ف: نیازمندن.

ع: مُحتَاج، مُفْتَقِر.

نیان

ك: دانیان. (نیامه نار جه‌به). [نان، دانان]

ف: نهادن، گذاشتن.

ع: وَضْع.

نیان

ك: چان، دانیان، داچه‌قائن. [ناشتن (وهك: ناشتنی نسام).]

ف: نهادن، نشانندن. (نهال نشانندن مثلاً).

ع: غَرَس، غَرَز.

نیان

ك: کیشان، لَیتیان. [پیراندنی نیر له می.]

ف: کشیدن.

ع: اِنْزاء، اِیْداق، اِعْساب.

نیان

ك: نهرم. (نهرمونیان) [هَیْمَن، به‌موسه‌له]

ف: نرم، آرام.

ع: حَلِیم، وَقُور، مَتَین، لَیْن.

نیانه‌سهر

ك: لَیتیان. [نانسهر، لَیتان (وهك: لَیتانی چِشت).]

ف: بار کردن. (آش مثلاً).

ع: طَبَخ.

نیانه‌سهره‌و

ك: هه‌لروشان. [بسهره‌وه‌نان، خواردنوه]

ف: سَروَکشیدن، نوشیدن.

ع: قَمْع، تَنْفُّس.

ف: هم‌گذاشتن.

ع: ركم. ضَمَّ.

نیاوه‌زیان

ك: لى ته هاتن. سه لیقه پیته شکیان. [نستوانین. نمانوزان

(عقل پی‌تشان).]

ف: نَتَوَانَسْتَن. ندانستن. (عقل نرسیدن)

ع: عَدَم قُدْرَة. عَدَم رُشد، عَدَم عِلْم.

نیجه

ك: نیجه، حینه. [حیله]

ف: شَیْخه، شَیْهه، آشیهه، شَنَه، شَلِیْخ، شَلِیْخه.

ع: صُهیل، صُهال، صُنیل. لَجَب، مَجهَة.

نیجه

نیډا

ك: سه‌دا، قار، دهنگ. [بانگ]

ف: صدا، بانگ، آواز.

ع: صَوْت، نِداء، نداء.

نیر

ك: مه‌مه‌ر. [دوانگه، مینبر]

ف: پیشگاه، پندگاه.

ع: مَنبَر.

وینه-مه‌مه‌ر

نیر

[ك: برامبری «می».]

ف: نَر. (ضد «ما»)

ع: نَکَر، مَذْکَر، فَحَل.

نیر

ك: پیر، سه‌خت. [اله روه‌کدا] شو گیایمی که پیر بووه و

گولی کرده‌وه.

ف: پیر، سخت. (از نباتات)

ع: نَکَر.

نیره‌لویکی

ك: نیره‌ژون، نیره بی‌کیسه. [ژنیک که لاسایی پیان

ده‌کاتوره.]

ف: نَرَه‌ژن.

ع: نَکَره، مَذْکَره، فَحَله.

نیره‌گله

ك: قلیان، قلیاناری. [نرگیله]

ف: قلیان، نارگیل.

ع: نارگیله.

وینه

نیره‌وما

ك: نیره‌موک. [ننیره‌نمی، نیرمن‌دوک]

ف: کُماسه.

ع: خُنْش.

نیره‌وک

ك: نارخ‌زی. [کرۆکی درخت. (داری ره‌قی نارپراستی

درخت و شتی لور چشنه.)]

ف: جَدب، آب‌خوری. (چوب سختی که میان

درخت و امثال آن می‌باشد.)

ع: خَلَب، جَمَار، مَرِیج، مَرِیخ.

نیره‌وک

ك: نیره‌ژن، ناویره‌وک. [ناویره‌وک، ناویره‌وک (داری نارپراستی

مَشکه.)]

ف: نَره، ناره. (چوب وسطی مَشک.)

ع: خَشْبَة المَسک.

وینه‌ی مه‌یه.

نیره

[ك: نیر بز غه‌یری مرؤف.] (نیره‌کر)

ف: نَره. (نَره‌خر)

ع: فَحَل، نَکَر، مَذْکَر.

نیرہ بی کیرہ — نیرہ لہوکی

نیرہ زن

ل: سالارہ، نیرہ لڑکی، سالاری. [(ژنیک کہ رفتاری

پیاوئہ.)]

ف: نرہ زن، مرد آسا. (زنی کہ دارای اخلاق مرد
باشد.)

ع: فحلہ، برزہ، ذکرہ، مذکرہ.

نیرہ زن

ل: نیرک، نونیرک. [ناردوک (داری ناو پرستی مشکہ.)]

ف: نرہ، نارہ.

ع: خشبۃ العسک.

وینہ میہ.

نیرہ کمر

ل: خرمہ. [کمری نیر.]

ف: نرہ خر.

ع: فحل، حمار.

نیرہ کمر

ل: بقی. [کمری نیر.]

ف: نرہ کبک، کبک نر.

ع: حجل.

نیرہ مووک

ل: نیروما. [نونیرنمی، نیرمنندوک]

ف: کماسہ.

ع: خنثی.

نیرہ

[ل: برامبری مینہ.]

ف: نرینہ.

ع: مذکر، ذکر، ذکور.

نیرہ

ل: ناوراس. [ناوراست (ناو پرستی رویار.)]

ف: نرہ، نراب، غرقاب. (وسط آب)

ع: لُجۃ، جُمۃ، خُبۃ، أُسْطُم، کَوکَب.

نیزاع

ل: قرہ، حدچہل، دہمقرہ، کیشہ، بدرہہ کانی، شپہوران،

گزارچون، جہنگ، حولہ سی. چہ نہ بہ چہ نہ. [مشتمر]

ف: آردب، جنگ، کشمکش. دادو بیداد. درافتادن.

ع: نزاع، نِزاز، جدال، خِصام، هِراش، تَنازُع،

مُنازَعۃ، مُناقَسۃ، مُناقَشۃ، مُجادَلۃ، مُخاصَمۃ،

مُناقَضۃ، مُناقَسۃ، مُناقَحۃ، مُماحَكۃ، مُشاحَۃ،

مُباراۃ، حُدُیّا، اِختِلاف. اِغیرار، کُدورۃ.

نیزام

ل: یاسا، سامان، سہقام. [ریکویتیکی]

ف: نہناد، نیوارد، یاسا، سامان.

ع: نَظَم، نِظام، نَسَق.

نیزام

ل: سپا، لہ شکر، قوشن، نوردو. [سویا. ہزردو]

ف: سپاہ، لشکر، قشون، آرتش.

ع: عَسْکَر، نِظام، جِیش، جُنْد، جَحْفَل، لَجِب،

خَمِیس.

نیزک — نہ زیک

نیس

ل: نابور. [نبور، تیاچور، نمار]

ف: نیست، نابود.

ع: مَعْدوم، فانی. زائل.

نیس پاک

ل: گیان روت. [کسٹیک کہ بہ تیواری خوی بہ خوا

سپارہ روہ. نفاہیلا (نبوری پتی.)]

ف: زریوہ، نیست پاک، روان پاک. (نیست

محض)

ع: فانی فی اللہ، فانی محض.

نيسك

[ك: دانوړته يه كه.]

ف: نَسَك، نَرَسَك، بَزَسَك، بِلَسُن، وانج، دانج،
دانجه، دائزه، آنزه، مَچَك، مَرَجَمَك، استَرار.

ع: عَدَس، بِلُسُن.

نيسكين

[ك: نيسكېته]

ف: نَسَكبا، آش نَسَك، آش خليل.

ع: مَرَقِ الْعَدَس، طَبِيخُ الْعَدَس.

نيسم ← نيمه

نیش

ك: سَو، چز، [چزو]

ف: نیش، موک.

ع: شَوَكَة، حَمَة، لَذِعة.

نیشان ← نشان [مسرو ماناګانې.] (به تمامی معانی.)

نیشانه ← نشانه

نیشتاو

[ك: كشانېوې نارې دېريا.]

ف: آب نشین.

ع: حَزَب.

نیشنگ

ك: تانشین. [نیشتو، خلتی بن کورتو.]

ف: تَه نشین.

ع: راسِب.

نیشتمان

ك: نشتمان. [نشینګه]

ف: پند، نشیمن، نشیمنګاه، نشستنگاه.

ع: سَكَن، مَسْكَن، مَقْعَد، مَجْلِس.

نیشتن

ك: نشتن، دانیشن. [روښتن]

ف: نشستن.

ع: جُلوس، سَكُون.

نیشتن

ك: نشتن، ناوابون، په ناګرتن، خواره وچوون، پهرین.

[داچوون]

ف: فرورفتن، فروشدن، پَريدن.

ع: غُرُوب، اُقُول، دُلُوك، وَقُوب، غُور، اِنْتِيَاص.

اقماس، اِنْقِماس.

نیشتن

ك: خواره وچوون. [كه پورنوه (وهك: نیشتنی نارې حموز).]

ف: پایین رفتن. (آب حوض مثلاً.)

ع: هُبُوط، نُزُول.

نیشتن

ك: ریان. [پیسایی کردن، دس به نارو گدیاندن]

ف: ریدن، نشستن.

ع: دَفَع، تَقَوُّط.

نیشتن

ك: تاخستن. [کورتنبینی خلتی.]

ف: تَه نشین شدن.

ع: رُسُوب.

نیشتنګا

ك: ناردهس، كه نارار. [پیشار]

ف: آبریز، آب خانه، جایی.

ع: مَبَرَز، مَبَال، مَذْهَب.

نیشتنه مل يهك

ك: گزیه کاپوون. [به گزیه کداچوون، دستوری خبروون]

ف: با هم گلاویز شدن.

ع: نِزَاع، تَنَارُع.

نیشتنه مل يهك

ك: نشتنه بان يهك. [نیشتنه سر يهك، بسریه کدا]

کەلە کەبڕۆن

ف: روی هم‌نشستن.

ع: اړته‌هاس، اژدهام، تَرَکُم.

نیشته‌وه

ک: نه‌مان. [تەڕبۆن‌هوه (وه‌ک: نیشته‌وه‌ی ئارسان).]

ف: فرو نشتن، رفتن، نماندن (ورم مثلاً).

ع: بۆخ، زوال.

نیشته‌وه

ک: دادان. [لۆر‌بۆن‌هوه، به‌ تەڕۆژم بە‌ڕە‌و‌خوار هاتن (وه‌ک: نیشته‌وه‌ی باتنده یا فڕۆکه).]

ف: نشستن، فرود آمدن. (مرغ یا طیاره مثلاً).

ع: صَوْب، تَصَوَّب، ئُزول، هُبُو، وُقوع.

نیشته‌یه‌ک

[ک: چ‌ب‌و‌و‌ن (وه‌ک: نیشته‌یه‌کی دره‌خت).]

ف: روی هم‌نشستن، آن‌بوه‌شدن. (درخت مثلاً).

ع: تَرَکُم.

نیشته‌یه‌ک

[ک: ک‌و‌ت‌ه‌ سه‌ر‌یه‌ک، کەلە‌ک‌ب‌و‌و‌ن (وه‌ک: نیشته‌یه‌کی چینی فەنەر).]

ف: روی هم‌نشستن. (چین فەنەر مثلاً).

ع: اضطمام.

نیشته

ک: ک‌و‌ت‌ا. [ک‌و‌رت]

ف: کوتاه، پست.

ع: مُنخَفَض، قَصیر.

نیشته

نیشته‌سه‌ر‌و‌پ‌و‌پ‌ر‌ه‌وه‌ی.

[ک: بە‌ڕ‌ب‌و‌و‌ه‌ چ‌ر‌د‌چ‌اری خۆی، رو‌وم‌تی خۆی پ‌نی.]

ف: ز‌د‌ به‌ سه‌ر‌ و‌ سه‌و‌رت‌ خود.

ع: اَلتَّام.

نیشته‌یه‌ت

ک: خو‌ه‌شی، ئاسایش، ناز. [ئاس‌و‌و‌د‌یه‌ی، خۆشی]

ف: تَرَف، د‌ن‌ه‌، ر‌ئ‌ستی، آسایش.

ع: نِعمَة، ر‌احَة، ر‌ف‌اه.

نیشقی

ک: ق‌و‌ه‌، دو‌ر‌پ‌لی. [د‌و‌ر‌پ‌ازی، دو‌ر‌پ‌و‌ی]

ف: نگران، د‌و‌ی.

ع: نِفاق، ر‌ماق.

نیشکاج

ک: م‌اره‌، چ‌اره‌، ژ‌ن‌و‌ش‌و‌ی، پ‌ه‌ی‌و‌ه‌ن‌ی، ه‌ا‌سه‌ری.

[ه‌ا‌سه‌ر‌ستی، ژ‌ی‌انی ه‌ا‌ر‌یش.]

ف: پ‌ی‌و‌ند‌ی، ز‌نا‌ش‌و‌ی، م‌ه‌ر‌ب‌ند‌ی، ک‌ا‌ب‌ی‌ن‌ب‌ند‌ی،

م‌ه‌ر‌ب‌ست‌ن، ک‌ا‌ب‌ی‌ن‌ب‌ست‌ن.

ع: نِکاح، زَواج، وَصَلَة، اَز‌دِواج.

نیل

[ک: ر‌و‌ی‌اری نیل.]

ف: آ‌و‌ر‌ند‌. (رود نیل)

ع: نیل.

نیل

ک: ل‌ی‌له‌نگ. [خ‌م‌: به‌ری گیایه‌که خام و به‌نی پی‌ ره‌نگ

ده‌کن.]

ف: نیل، نیله، س‌د‌وس، ل‌ی‌ل‌نگ.

ع: نیل، نیلج، ل‌ی‌لج، ل‌ی‌ل‌نج.

نیلوو‌پ‌ه‌ر

ک: ل‌ی‌ل‌و‌پ‌ه‌ر. [نیل‌و‌ف‌ه‌ر: گ‌و‌ل‌ئ‌یک‌ه‌.]

ف: و‌ز‌ت‌اج، نیل‌و‌پ‌ه‌ر.

ع: ن‌و‌ف‌ه‌ر، نیل‌و‌ف‌ه‌ر.

نینه

نینه

[ک: ن‌ه‌ری ملی گ‌ا‌ج‌و‌رت.]

ف: جو، ج‌و‌ه‌، ج‌و‌غ، چ‌و‌ق، چ‌ُق، ی‌و‌غ، س‌ر‌ا‌ما‌ج.

ع: هُج، مَقَرَن، نِير، نِيرَج، نَوَج.

نیم - نیمه

نیمبرژ

ك: دژله مه، نیمرو. [نیمبرژ، نیوهبرژاو]

ف: نیم بند، نیمرو، نیم پرشت.

ع: جَوَاق، نِمِرِشْت، نِمِرِشْت.

نیمبوخت - نیمپهز

نیمپهز

ك: نارپهز، نیمبوخت. [نیوه کولار]

ف: روده، روده شده، روده کرده.

ع: سَمِیْط.

نیمتهخت

ك: نیمکت. [کورسی پان بز دانیشتنی چند کس.]

ف: نیم تخت، نیمکت.

ع: تَخْت، صُفَّة.

نیمته نه

ك: سه لته، سوخمه، که مری. [کواوی کورت.]

ف: سَنَلَخ، کَمَری، نیم تنه، کُرتِه.

ع: کُرْتَه، سَلْطَه.

وینه - سوخمه

نیمچه

ك: پیاله. [پیالی بچروک.]

ف: نیمچه، پیاله.

ع: غُمَر، جُفِیْنَه.

نیم چهکمه

[ك: جزمی کورت. (پوتین)]

ف: نیم چهکمه. (پوتین)

ع: جُرْیَمَه.

وینه میه

نیم داشت

ك: ... کوزه. [نیمچه تازه (نه تازه و نه زور کوزه).]

ف: نیم داشت. کهنه. (نه تازه نه خیلی کهنه)

ع: شَرْیَه، شَرْیَب.

نیمرو

ك: نیمبرژ، دژله مه. [نیمبرژ]

ف: نیمرو، نیم بند، نیم پرشت، کوازه، کوازه،

خاگینه.

ع: جَوَاق، نِمِرِشْت، نِمِرِشْت.

نیمسوز

ك: چولوسک. [چلوسک: داری نیرسوتار.]

ف: آسغده، آسغته، نیم سوخته.

ع: مسعار، قَبَس، جَذْوَه.

نیمکت - نیمتهخت

نیمگرم

ك: ملایم، شیرتین. [شلتین (وهك: ناری نیوه گرم).]

ف: باگل، بلکل، بلکک، یکدک، نیم گرم، شیرگرم.

(آب نیم گرم مثلاً.)

ع: فَاثِر، سَخِن.

نیمگز

[ك: نیوگز (هشت گری^۱ که نزیکسی ۴۸ سانتیمتره).]

ف: جَشَان، نیم گز. (۸ گره تقریباً ۴۸ سانتیمتر)

ع: ذَرع، ذَرَاع.

نیمه

ك: نیم. [نیوه، نیو]

ف: نیمه، نیم.

ع: نَصَف، نَصِیْف، نَشْ، شَطَر، شَطِیر، فِلَج، شِیقْ،

شَقِیقْ، صِدْع، فِلَقَه.

نیمه چل

ك: نیمه کاره، ناتهار. [نیوه چل، نیوه کاره]

ف: نیم کاره، نیمه کاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَیر تَام، غَیر کَامِل.

۱ - پتوره تیکی در پویه که ده کاته $\frac{1}{4}$ ی گه زیک. (ر - ر)

نیمه‌ریز

ك: نارپاس رزژ، نیمه‌ریژ. [نیوه‌ریژ]

ف: پیشین، نیم‌روز.

ع: ظهیر، ظهیرة، هَجَر، هاجرة، غائرة، مُلیساء، نصفُ النهار، قاتلة، زوال.

نیمه‌ریژ ← نیمه‌ریز

نیمه‌سه‌وه

[ك: جزرتك ده‌ری نار تیاخوارد نه‌ریه له سوالته.]

ف: نیم‌ستبو، كوزه.

ع: جَرَّة.

وینه‌ی هدییه.

نیمه‌سه‌وه

[ك: نیوه‌شور]

ف: نیمه‌شَب، نیم‌شَب.

ع: هَتَك، هاذل، نَصَفُ اللیل.

نیمه‌کار

ك: نیمه‌بهر. [هاریش، شریك، نیوه‌کار]

ف: نیمه‌کار، نیمه‌بَر.

ع: ناصف، شریك.

نیمه‌کاره ← نیمه‌چل

نیمه‌گیان

[ك: نیوه‌گیان (وهك: نیوه‌گیانیکی تیا ماره).]

ف: نیم‌جان، نیمه‌جان. (نیم‌جانی باقی دارد.)

ع: طِنء، ذماء، خُشاشة.

نیمه‌مه‌س

ك: سه‌رخ‌وه‌ش، شیرمه‌س. [نیوه‌مست، سه‌رخ‌وش]

ف: نیم‌مست، شیرمه‌ست، شیرگیر.

ع: مُكَيَّف.

نیم‌نوك

ك: ناخوژن. [ناخو (وشه‌یدی کی کرماجیه).]

ف: ناخُن. (کرماجی است.)

ع: ظُفَر.

نیو

ك: نار. [نیوان (وشه‌یدی کی کرماجیه).]

ف: میان. (کرماجی است.)

ع: وَسَط، جَوَف، داخل.

نیو

ك: نار. [ناف (وشه‌یدی کی کرماجیه).]

ف: نام. (کرماجی است.)

ع: اسم.

نیوار

ك: تیار، روالته. [بیچم (بهرامبری مال و بنه‌وت).]

ف: ناوَر، تاوَر، ناگوهر، اُفتانی. (مقابل جوهر)

ع: ...

نیوان ← نالوان [(کری «نار»).] (جمع «نار» است.)

نیوک

ك: نارک. [نافک، نافک (وشه‌یدی کی کرماجیه).]

ف: ناف. (کرماجی است.)

ع: سُرَّة.

نیوک

ك: نارک، نارکه، نار، پیشه. [ده‌نکی ره‌قی نار میوه.

(وشه‌یدی کی کرماجیه).]

ف: هَسْتَه، جَنجه. (کرماجی است.)

ع: نَوی، عَجْمَة، لُبّ.

نیوکه ← نلوهک [(وشه‌یدی کی کرماجیه).] (کرماجی است.)

نیونجی

ك: ناوجی. نارگین. [ناوژی. ناوه‌ندی]

ف: میانجی. میانه‌ای، میانین.

ع: واسِطَة، وَسَطی.

نیه

[ك: بهرامبری «هدیه».]

ف: نییست.

ع: لَیس، لا، ما، ما‌فیش.

نیهات

ك: نیاز، نهاد، هدرس. [خواستی دررون.]

ف: نیاز، اندیشه، نهاد، ملچکا، آهنگ.

ع: نیّة، قصد، عزم، ضمیر، طیّه، طویّة.

نیهس

ك: نیهن. (ههسونیهس) [نیه، نبور، ننتشت]

ف: نیست، نین، نابود. (هست و نیست)

ع: معدوم، غَیر موجود.

نیهن

ك: نیهس. (ههنونیهن) [نیه، نبور]

ف: نیست، نین، نابود. (بود و نابود)

ع: معدوم، غَیر موجود.

وینہ کانی پیتی ن

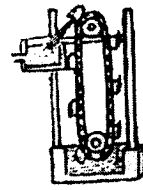
ناوہ

ناوگرہ

نابہ کی

ناعورہ

ناخوون شہیتان

نہستہ رہن

نہرگس

نویل

نؤ

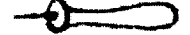
نمس

نیرگہلہ

نہیزہ

نہقیزہ

و

وا

ل: ره‌ها. [ناره‌ها، بيم‌جزره]

ف: چُنان، چُنين.

ع: كَذَا، كَذَلِكَ.

وا

[ل: كه (وَك: نمر كسه كه هات.)] (نمر كسه وا هات.)

ف: كه. (آن كس كه آمد.)

ع: الَّذِي.

وا

ل: دروباره. (واگۆ) [پيشگزينكه ماناي «دروباره» ده‌دات.]

ف: وا، باز، دوباره.

ع: تَجَدِيد، اَيْضاً.

وا

ل: واده. (واي هاتن) [كات، وهخت]

ف: هنگام. (هنگام آمدن)

ع: وَعْد، وَعْدَةٌ، مَوْعِد.

وا

ل: با... [جموجوړلی توندي هېوا.]

ف: باد.

ع: رِيح.

وا

ل: ها. (وا له مالا. - ها له مالا.) [نېوته، نېويه]

ف: است، هست.

ع: فِي، كَائِنْ.

وا

ل: كردنېره. (درگام واكړد.) [بېرامېږي داخستن.]

ف: واز، وا، باز، گُشودن، گُشادن.

ع: فَتَح. مَفْتُوح.

وايزا

ل: وايزانه. [واي‌دانن.]

ف: انگارگن، آرنگ‌گن، پندارگن، چنان پندار،

چنان انگار.

ع: هَب، هَبْنِي، أَحْسِب، أَحْسِبِي، تَصَوَّر.

وايزانه-وايزا

وايه‌سه

ل: به‌سه. [كسوكار، خزم]

ف: هاوش، بسته، وابسته.

ع: مَنَسُوب، مُتَعَلِّق، أَقَارِب.

وات

ل: وتي. [گوتی (رشيده‌کی گۆزانيه.)]

ف: گفت. (گوراني است.)

ع: قَالَ.

وات

ك: وهات، واته، وهاته. (وات تیرم.) [نارهات «ت» كس]

بۆ كسی دروهمه.) [

ف: چنانت. (چنانت می آورم. تا برای خطاب است.)

ع: كذاك، كذلك.

واتر

ك: وهاتر. [زیاتر لسه.]

ف: چنانتز، آتچنانتز.

ع: اولی.

واتر

ك: دراتر، دورتر. [نوره بولاهتر، و لك: واتر بچوا]

ف: واتر، دورتر، آن سوتر.

ع: ورا. آخر. أبعد.

واتوویت

ك: واته ویتیه. [قسه و یاس]

ف: گفتگو.

ع: قال و قیل.

واته

ك: وته، ویته، واژه، قسه. [گوته]

ف: وات، واته، گفته، گفتار، سخن.

ع: کَلِمَة، کَلَام، کَلِمَة، قَوْل، قِصَّة، نُطْق، لَفْظ.

واته

ك: واسه. [بیم جزیره.]

ف: چنان است.

ع: كَذَلِك.

واته-وات (واته وت.)

واته وویره

ك: پهژاره. [خفت. بیر و خمیان]

ف: سگال، سگالش.

ع: وَسْوَسة. فکر، خیال.

واته وویره

ك: وتوویره، وتوویره. [گوفتوگو، راوریز]

ف: خَویسه، نَوسیره. گفتگو.

ع: بَحْث، مَبَاحْثَة، مَشَاوَرَة، مَنَاطَرَة.

واجب

ك: نفرز، بایس، پتویس، پتویست. [برپاردراو]

ف: سَمَناک، سَنَگول، پایسته، بایست، بایا، دربا.

ع: واجب، واصب، حَتم، فَرَض.

واجب

ك: نهمر، هدمیشه یی. [هممار، کسینک که پتویسته بییت

(برامبری «مومکین».)]

ف: بوباش، گروز، جاوید. (ضد ممکن)

ع: واجب، دائم، سَرَمَد، باقی.

واجبی

ك: دارو. [دبرمان حمام، که بۆ لابرندی سور به کار

دهجیت.]

ف: واجب، دارو.

ع: نورة.

واجب-واجب [به کردی کراری «واجب».] [کردی واجب است.]

واجه-یاجه

واجیب و لوجود

ك: خوا، نهمر. [نهمر که پتویسته بییت و ناکرت نعیت.]

ف: خدا، بوباش، فَرَتاش، نوتاش، نَراک.

ع: واجبُ الوجود، مُمْتَنِعُ الْفَنَاء.

واچه!

ك: بیژا. [بلی! (وشه یه کی همرامیه.)]

ف: واج، واج، بگو! (اورامی است.)

ع: قُلْ، تَكُنْ!

واخوا

[ك: دست‌پیکردن‌وی دوا، كسيك كه له داراكيدا

تيه‌لده‌چيتيره.]

ف: واخواه.

ع: مُسْتَأْنَف.

واخوايي

[ك: دست پيكردن‌وی دوا، تيه‌لچورنوره له داوادا.]

ف: واخواهي.

ع: اِسْتِیْناف، اِسْتِعَادَة.

واخوين

[ك: هارخوين. (كسيك كه له گمل گُزرا نيبيژدا هارده‌نگه.)]

ف: واخوان، همخوان، بازخوان. (كسی كه با

آوازه‌خوان هم‌نوا باشد.)

ع: غَنِي، مُعِيدُ الْغِنَاءِ.

واچار

[ك: رادار كړياگ. هاندريگ، هه‌لخړياگ، داسپږياگ.

[ناچار كړاو. هاندراو]

ف: وادار، وادار شده، گماشته.

ع: مُهْرَش، مُحْرَض، مُرْغَم.

واچار كړدن

[ك: هه‌لخړاڼ، داسپاردن. هان‌دان. واداښت كړدن. [ناچار كړدن.

دندان]

ف: وادار كړدن، گماشتن.

ع: حَض، تَحْرِيك، تَحْرِيص، تَهْرِيش، اِرْغَام، اِغْراء.

اغواء.

واداشت—واچار

واداشت كړدن—واچار كړدن

واژه

[ك: بانگ، دنگ، چرين. [خواستن، بانگه‌يستن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِخْبَار، اِحْضار.

واژه

[ك: مارل، ماره. [مزلت]

ف: هنگام، مول.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، وَاي، نَحْب، أَجَل، مُهْلَة،

نَظَرَة، مَوْقِت، مِيقَات، وَقْت.

واژه

[ك: گفټ. [بەلین]

ف: گُفټ.

ع: قَوْل، وَعْد، وَاي.

واژه‌دان

[ك: گفټ‌دان. [بەلین‌دان]

ف: گُفټ‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، وَاي، قَوْل، عِدَة.

واژه‌دانيان

[ك: ماره‌دان، مارل‌دان، ماره‌دانيان... [مزلت‌دان، ماره‌دانان،

كات ديارى كړدن]

ف: مول‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، مَوْقِت، مِيقَات، مُدَة، أَجَل،

نَحْب، وَقْت، تَوْقِيف، تَاجِيل، ...

واژه‌ه‌ن

[ك: دهنگ كړدن، بانگ كړدن، چرين. [بەلین سفندن،

بانگه‌يستن كړدن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِحْضار، اِخْبَار.

واژه‌ی درّ

[ك: دسه‌سركردن، دسه‌شكېتنه كړدن. [دسخره كړدن]

ف: گُفټ دروغ، دست‌به‌سركردن.

ع: بَرَقْلَة.

واران

ك: باران. [دَلَوِی نَار كه له هه‌روه دیته خوار.]

ف: باران.

ع: مَطَر، وَدَق، غَيْث.

وارانن

ك: بارانن. [باراندن]

ف: باراندن.

ع: امطار، ایداق.

وارد

ك: وارس، رسید، به‌روگه‌یگ. مە‌یان. [هاتو، گە‌یشتو.

میوان

ف: رسید. مهمان، میهمان.

ع: وارد، قادم، نُزِل.

واردبوون

ك: رسین، گه‌یین، به‌روگه‌یین. [هاتن، گە‌یشتن،

گە‌یشتن

ف: رسیدن.

ع: قَدی، قُدوم، وُرد، نُزول.

واردن

ك: خواردن. [خستنه دهم و قورتدان. (رە‌ه‌یه‌کی

گۆزانیه.]

ف: خوردن. (گورانی است.)

ع: أَكَل. شرب.

وارس

ك: وارپس، میراتبهر. [میراتگر]

ف: وارس.

ع: وارث.

وارس ← وارد

وارش

ك: بارس. [شوینه‌وار (شوینه‌واری دیوار پاش رمان و

تێه‌پینی کات.]

ف: آس، وارش. (آثار دیوار بعد از خراب شدن و

مرو زمان)

ع: أَثَر، أَثَرُ الْبِنَاء.

وارو

ك: چه‌په‌رانه، چه‌پیوانه، هه‌له‌رگه‌ریاگ. [پێچه‌په‌رانه،

هه‌له‌گراره]

ف: وارو، وارون، وارونه، واژون، واژونه، واژگون،

واژگونه، باژگون، باژگونه، بازگون، بازگونه،

باشگون، باشگونه، برگشته.

ع: مَقْلُوب، قَلْب، مَعكُوس، عَكس.

وارۆك

ك: جورجه‌له. (یه‌كساله.) [بارۆكه (جورجه‌لێ یه‌كساله.)]

ف: جوجه، جوجه‌ی بهاری.

ع: دُجِيجَة، فَرْج، فَرْخ.

واره

ك: قەرز، دەس‌قەرز. [دەست‌یار، دەستی‌ار]

ف: وام، دست‌وام.

ع: دَيْن، قَرْض.

واره

ك: كەشه، جار، جاره. كەم. [كەرەت. هیند، بر]

ف: بار، بهر، بهره، کم.

ع: دَفْعَة، قِسْط، بَعْض.

وارپس

[ك: میراتبهر، میراتگر]

ف: وارس.

ع: وارث، لَجَا.

واره‌سه

ك: گۆشه‌گیر، كه‌ناره‌گیر. [دوینیانریست (تە‌ركە‌دو‌نیا)]

ف: سیامک، زی‌بن، ساسان، ره‌ییده، رسته،

وارسته.

ع: زَاهِد، تَارِك، مُزَوِّي، تَارِكُ الدُّنْيَا.

واژه‌سی

ك: ره‌سیده‌گیری، پی‌اگه‌یین. [نیک‌زین‌ره]

ف: وارسی، رسیدگی.

ع: تحقیق، تَفْحُص.

واژه‌واره

ك: پیته‌پیته، كه‌شه كه‌شه، جاره‌جاره، برکه‌برکه، رده‌رده.

ك: كم‌كم. [كم‌ب‌كم‌ب‌ت. تَزْتَزَه]

ف: باربار، بَهرَبَهر، خورده‌خورده. كم‌كم.

ع: دَفْعَات، أَقْسَام، أَبْعَاض، مُتَدَرِّجًا، مُتَنَاقِبًا.

واری

ك: وِلك. [پاشگریكه مانای «و‌كو» ندادات. (به تنبیا به‌كار

ناهنترت، و‌ك: ییگان‌واری.)]

ف: واری، سان، هم‌چو، هم‌چون، چون، مانند.

(بیگانه‌واری، کاشی‌واری. تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ك، مِثْل.

وارین—بلوین

واژه

ك: تَاك، كریاگه‌ره. [كراره]

ف: واژه، باز، گُشوده، گُشاده، گُشُرده، گُشاده،

گُشَفته.

ع: مَفْتُوح، مُنْفَتِح، مُتَفَتِّح.

واژه

ك: وِیل، مارَل. (واژه‌هاردن) [نیگه‌بان، مژلت]

ف: رها، ویل. (رها کردن)

ع: قَرَك، وَدَع، وَدَر، مُهَلَّة.

واژه‌انی

ك: و‌ه‌گزانی. [بهرارورد کردن و ه‌ه‌سنگاندنی دور شت

پیکره.]

ف: آدگر، چنان‌دانی.

ع: قیاس، مُقَایَسَة، تَشْبیه، تَقْدیر.

واژه‌یین

[ك: ناوا بیر‌کردنوه، وا بۆچون]

ف: چنان دانستن.

ع: تَصَوُّر، تَوَهُم، تَخِيل.

واژه‌واژه

ك: واژه، لوشاره. [ناوی سرریژ‌کردور. (ناوی زیاده كه

سرریژ ده‌كات، بۆ نمونه له حوزره.)]

ف: واژه، واژه‌آب. (آب زیاده كه از حوض مثلاً

لبریز می‌شود.)

ع: فَاضِل، فَضْل، فَاضِلُ الْمَاءِ، طُفَاحَة.

واژه‌وون

ك: کریانه‌ره، شكوفانه‌ره. [کرانه‌ره. پشکوتن]

ف: باز شدن. شکفتن.

ع: انْفَتَاح، تَفْتُح.

واژه‌ن—خواستن

واژه

ك: رُوشَن، ناشکار، نافتاری، دیار. [روشن، ناشکار]

ف: رُوشَن، آشکار، آفتابی، تابان، پدیدار، هویدا،

پیدا.

ع: وَاضِح، لَاحِظ، ظَاهِر، بَيِّن، مُنْجَلِي، مُنْكَشِف.

بادی. یقین، مُتَقَيِّن.

واژه

ك: زریاگ، ترسیاگ. [بازره‌کراو، ترسار (نیچیریک كه زووتر

راوچی ترساندورینی.)]

ف: انگیخته، ترسیده. (شکاری كه سابقاً

برانگیخته شده باشد.)

ع: مُسْتَنْجَش، مُثَوِّر.

واژ کردن

ك: تاك کردن، كردنه وه. [بهرامبهری بستن.]

ف: واژ کردن، باز کردن، گشودن، گشودن.

ع: فتح.

واژن

ك: نهواژن. [گنجه دهر كردنوهی دیو یاری درخت.]

ف: بازتنز.

ع: تَجْدِيدُ الْبَرَعَةِ. بُرْعُوم جَدِيد.

واژ هاوردن

ك: رِیل کردن، دهر کیستان. مارلِدان. [لینگهوان]

مزلت پیتدان]

ف: زها کردن، ویل کردن، دست کشیدن،

دست برداشتن. زنهاردادن.

ع: وَدَع، وَدَر، تَرَك، كَفَّ، اِنْصِرَاف، اِنْحِرَاف، اِمهال،

اِنْظار.

واژ

ك: هاژ، هاج، واج، واق، دهسپاچه. [سرسام]

ف: تیب، شیب، هاژ، آسیون، آسیمه، سراسیمه،

كلاوه، كلائیوه، خلاوه، دروا، دستپاچه.

ع: هانچ، حیران، مُتَحَيِّر، مُتَزَمِّر.

واژاو

ك: واژار. [فاژلار] [ناری سرپرژ کردرو.]

ف: واژاو، واژاب، پایین آب.

ع: طُفَاحَة، دُسَاقَة، رُدَامَة، فَضْلَة، فَاضِلُ المَاء.

واژه

ك: واته، واجه. [روشه]

ف: گُفْتَه، گُفْتَار.

ع: كَلِمَة، كَلِمَة، كَلَام، لَفْظ، قَوْل، قَالَة.

واژه بهین

ك: واته وهس. [نامرازی پهبه بندی.]

ف: گُفْتَار بَند.

ع: رَابِطَة، حَرْف رِبَط.

واستن ← خواستن

واسته

ك: نارجی. [ناروی]

ف: میانجی، میانه دار.

ع: واسِطَة، وَسِيط.

واسته

ك: بَوَن، بَوَنه، به هانه. [هز، هاندر، بیانور]

ف: شَوَه، اَنگیزه.

ع: سَبَب، عِلَّة، بَاعِث، مُوجِب، مُسْتَلْزِم.

واصل

ك: گه یگ. [گشتور]

ف: رسیده.

ع: واصل، نائل.

واصل به حق

ك: پیاک خوا، خواناس، به خواگه یگ. [پیاری خودا، به

خودا گه یشتور، فنا فیلا]

ف: نَرسِی، مرد خدا، خدا شناس، به خدا رسیده.

ع: واصل بالحق، واصل الی الله، فَنَّا فی الله.

واسه

[ك: وهایه، وایه]

ف: چنان است.

ع: كَذْكَ.

واشور

[ك: ← ناشور (جلوبهر گیتك كه لبری جلیکی تر لبر

ده کریت.)]

ف: واشور. (جامه ی عوضی)

ع: بَدَل، عَوْض.

واشه

[ك: باشو: بالتدیه کی رارچیه.]

ف: واشه، باشه.

ع: واشَق، باشَق.

وینه

وافر

ك: فره، فراوان، بیش، مشه‌مر. [زذر]

ف: بسیار، نهمار، فره، فروت، فراوان، سَناد،

وَسناد، فزون، افزون.

ع: وافر، کثیر، زیاد، مُتَعَدَّد.

وافور

[ك: نامرازی تلیك كیشان.]

ف: وافور، بافور.

ع: فور.

واق

ك: ماق، زاق، دهمق. [مزلَق، سرسام]

ف: دَمَق، خیره.

ع: شُخوص، مَبْهُوت، مُتَحَيِّر، مُحَدِّج.

واق بوون

ك: ماق بوون، دهمق مان. [مزلَق بوون]

ف: خیره شدن، دَمَق ماندن.

ع: سَهَو، حَدَج، تَحْدِيج، تَحْيِر، اِنْبِهَات.

واق پهرین - واق بوون

واقواق

[ك: جزره ماسیگریه کی کاکو لداره.]

ف: واک، وکواک. (مرغی است ماهی خوار

کاکلدار.)

ع: واق، وقواق.

واقوویق

ك: واریدی، قوریه قوریه. [زاقوزیق (گریانی منالی

شیرخزده.)]

ف: وَق وَق کردن. (گریستن شیرخواره)

ع: اِسْتِهْلال، عویل.

واقه

ك: ویره، قوریه. [زیه (گریانی ساوای تازه لمدایلبور.)]

ف: وَق وَق. (گریستن بچه ی نوزاد)

ع: اهلال، اِسْتِهْلال، عویل، رَزْمَة.

واقه - قیتیه

واقیعه

ك: قزمه، تموره. [روردار. کارسات]

ف: پیش آمد، شده.

ع: واقعه، حادیثه، فادیحه. فاجعه، ناایبه، نازله،

کاریته، بلیه.

واقیعه نگار

ك: هدرالچی، باسنویس. [راپوزرتچی، پدیامنیر. شزار]

ف: شده نویس، شده نگار، شده بند، باس نویس،

باس نگار، باس گیر.

ع: مُخْبِر، مُفْتَش، جاسوس.

واقیعی

ك: راسی، راسه قانی. [راسته قینه]

ف: آمیغی، راستین، راستینه.

ع: واقعی، حقیقی.

واکس - بوویه

واکفت

[ك: گرانروی نهغوشی.]

ف: بازافتادن. (دوباره آمدن بیماری)

ع: رُداع، اِنْتِکاس.

واگل

ك: نواگل، همر، هاتنه‌ره. [گپرانوه]

ف: بازگشت، برگشت.

ع: رَجعة، عَوْدَة، عواد، مُعاوَدَة.

واکو

ل: واړيژ، وتنه وه. [د وړيات كړنډه]

ف: واگو، بازگفتن.

ع: تکرار، تجدید. (القول)

واگوزار

ل: د هس دان، دانه دس، سپاردن. [پیسپاردن]

دهسلات پیدان

ف: واگزار.

ع: تفویض. تخلیة.

وال

ل: گورښاد، بلاو، ولاړ. [فراوان]

ف: گشاد. افشان، تنک.

ع: وعیب، رَحیب، رَحاح، واسع، مُنْفَرَج، مُتَخَلِّل.

والا

ل: بیژن، که تان. [نالا (پارچمی تنک بڼه دایژان).]

ف: والا، کتان، نرمة بیز. (پارچه ی نازک افشان)

ع: مَلْهال، مَنخَل. منديل.

والامه

ل: گوشته گیر. [زیږکه گهلنکه له سوړیژه دهچیت.]

ف: جوش. (جوششی است شبیه به سرخه).

ع: بُوور.

والوویت

ل: پالفته. [والایژ (دایژواو به پارچمی ناسک).]

ف: بیخته، نته بیز، والابیز. (چیزی را از

پارچه ی نازک در کرده باشند)

ع: مَنبوع، مَنخول.

واله

ل: ورده. (ورده والاه) [بهرامبری درشت].

ف: خورده، ریزه.

ع: نَخالة، سَقاطة.

والی

ل: خوریشك. [خورشك (وشمیه کی گوزانیه).]

ف: خواهر، واهر. (گوزانی است).

ع: اُخت.

وام

ل: واره، قهرز. [قمرت، دهین]

ف: وام.

ع: دَین، قرض.

وام—وهم

واماک—داماک

وامه

ل: وهامه. [نارامه، وهام]

ف: چُنانم، چُنینم.

ع: انا کذا.

وان

ل: هان. (وان له مالا). [همن، نرهتان]

ف: هستند.

ع: کائون.

وان

ل: چی. گمر. (ناسیایان) [پاشگره و مانای چاودیر یا

«خاوه نیشیوون» ددات.]

ف: بان، چی. گر. (آسیایان، حمامچی)

ع: ندارد. [هارواتای عربی نیه.]

وانکای

[ل: له گمل نرهشدا.]

ف: وانگاه، وانگهی.

ع: مع اَه.

واوا

ل: زهخم، خویناوتین. [برین. خوینین (زمانی مندلانه).]

ف: زخم، خون آلود. (زیان بچه گانه است.)

ع: جرح، جریح، مُدَمی.

واویدا!

ك: ندی هوارا، هدی هوارا! [میی داد!]

ف: هایاهای! هایهای!

ع: وَلَوْلَه، وَلَوَال، وَاوِيلَه، وَاَمَصِييتَاه
واویدا کردن

ك: هوارا كردن. [داد و هوارا]

ف: هایهای کردن، فریاد کردن، داد زدن.

ع: وَلَوْلَه، وَلَوَال.

واویز

ك: واگژ، رته ره. [دریپات کردنه]

ف: واگو، بازگویی، بازگفتن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد، تَرْجِيع.

واویز

ك: جوار. [ره لَام]

ف: باسَخ.

ع: جَوَاب.

واهمه

ك: سام، كوهیز، هراسه، ترس. [مترسی، هیزی

مترسی.]

ف: تَرَس، تَرَسَه، هَرَّاس، هَرَّاسَه. بيم.

ع: وَاَهْمَة، تَوَهْم. خَوْف. الْقُوَّةُ الْوَاهِمَة.

واهر ← **خوهیشك**

وايافت

ك: تیگه یگ، باهوش. [تیگه یشتور، هوشیار]

ف: باهوش، وایافت، هوشیار.

ع: مُلْتَفِت، مُنْتَقِل، ذَكِي، فَعْلَن، سَرِيعُ الْإِنْتِقَال.

وايته

ك: ره هایته. [ناره هایته، نارهایته]

ف: چنانی، چینی.

ع: أَنْت كَذَا.

واينه

ك: وه هایته. [نارهایته، ناره هایته]

ف: چنانیم، چینییم.

ع: نَحْنُ كَذَا.

وايه ← **واسه** [رشدی کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

وتاخ ← **نوتاخ**

وتار

[ك: گوتار، گوftar]

ف: گفتار.

ع: قَوْل، كَلَام.

وتهم

[ك: قسم كرد. هژنارهم دانا.]

ف: گفتم. سرودم.

ع: قُلْتُ، تَكَلَّمْتُ، أَنْشَأْتُ.

وتن

ك: درین. [گرتن]

ف: گُفْتَن، گُپْتَن، سُرودن، سُراییدن، نُراییدن.

ع: قَوْل، تَكَلُّم، نَطْق، نُطُوق، بَيَان، تَقْرِير، تَعْلِيم،

تَلْقِين.

وتن

ك: وته، وتار. [ناخارتن، قسه]

ف: گُفْتَار، گُپْتَار، سرود، سرایش، سروا، نُرایش،

دَم، رَند، چَك، چَخ، نوله، سَخَن.

ع: قَوْل، كَلَام، نَطْق، بَيَان، قِيل، قَالَ.

وتنهوه

ك: واویز، واگژ. [دریپات کردنه]

ف: واگو، بازگو، بازگویی، بازگفتن، واگو کردن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد، إِعَادَة، مُنَاكَفَة، مُعَاوَرَة.

وتو

ك: ده قاق. [نوترو]

ف: تله، اتو.

ع: مَكْوَاة.

رتوکیشان

ل: ده قات دان. [نوتور کردن]

ف: تله دادن، اُتوکشیدن.

ع: کُمود.

رتوویره

ل: راته ویره، په ژاره، ده قده قه، وته ویره، هه زاره. [خفست،

بیروخیال]

ف: خَویسه، نوسیره. خواب و بیداری، خواب و

یادآوری.

ع: وَسْوَسةَ. بَینَ النومِ و السَّهرِ.

وته

ل: واته، رتار. [گوته، قسه]

ف: گُفته، گُپته، گُفتار، گُپتار، چَک، چَخ، دَم، رَند،

سخن، نوله، سَروود، سَروا، سَرايش، دَرايش.

ع: قَوْل، قال، قیل، نُطق، کلام، لَفْظ، تَلْفُظ.

وته

ل: خهرو. [نوستن (وشه یه کی هورامیه).]

ف: خواب. (اورامی است).

ع: نَوم.

وته

ل: خهفتگه. [خهوتروه. (وشه یه کی هورامیه).]

ف: خوابیده. (اورامی است).

ع: نَام، نَائِم.

رتوویره—رتوویره

وتی

[ل: گرتی، قسبی کرد.]

ف: گُفت.

ع: قال، تَكَلَّمَ، نَطَق.

وچاخ

ل: توجاخ، کوانگ. [کوانوو]

ف: اُجاق، آلاوه، آتشدان.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُوْرَة، أَطِیْمَة، مَدْحَن، مَوَقِد، کانون،

وُجاق، اُجاق.

وچوو

ل: برون، بونی. [هسیون (برامبری نهیون).]

ف: فرتاش، هئی، هستی، بود، بودن، خویش.

(ضد عدم)

ع: وُجود، کیان، کَینوْة، کَوْن.

وچووی رووت

ل: برون پاک. [هسیون پتی، بونی رها]

ف: گوهر، هستی، هستی پاک، پاک فرتاش.

ع: وُجود مُطْلَق.

وچان

ل: مهنر. [پشور (پشوردان)]

ف: آرام گرفتن. (نفس دادن)

ع: اِسْتِراحةَ، تَنَفُّس. فُرَاغةَ، فُرصةَ، مَجال.

وچ

ل: چناکه. (رپلیدان) [چنه، چناکه]

ف: بَسباس، وِر، ژاژ، ژاژه، نوگفاره.

ع: هَذَر، بَرِیان، حَطَلَبَة، نَقْنَقَة.

وچ

ل: گنج، مەنگ. [حَزل]

ف: تَیْب، سَیْب، گَیج، کَرخ.

ع: حَیْل، حَیْر، وَسِن، مُسَبِت.

وچاج

ل: رپلیدر، همرزه چهنه. [چنبهار، زَربَلتی]

ف: وراج، پُرگو، درازگو، بسیارگو.

ع: هَذار، هَمَار، ثَرثار، مِهمار، مِهمار، رَغاف، هَمَقات،

هَذارم، قَبَقاب، بَقَباق، وَعواع، حَذَلق، هُراء.

ورازین

ك: دورانش. [دورین، دورین (وشه‌ی‌کی گزانیه).]

ف: دوختن. (گورانی است).

ع: خیط.

وراق

ك: گوشاد، گهره. [فراوان]

ف: گُشاد، بزرگ.

ع: فسیح، وسیع، وعیب، قوراء.

وراوه

ك: ورینه. [یاتیران (تسه‌کردن له خودا).]

ف: یاوه، بیدلا. (در خواب حرف زدن)

ع: هَجَر.

ورته

ك: ره، سرکه، سروده. [سرتِه]

ف: شرفاک.

ع: دَنَدَنَة، هَجَس.

ورته‌ورت

ك: ورور، سرکه‌سرك، موقوموقۆ. [سرتهی زۆر].

ف: شرفاک، پچپچه.

ع: دَنَدَنَة، هَجَس.

ورج

ك: هَش، خرس. [هرج]

ف: خرس.

ع: دُب.

وینه

ورد

ك: ریز. [ورت، برامبری درشت].

ف: خورد، ریز.

ع: دَقِیق، ذَر، مُثْمَل، صَغِير.

ورده‌بون

ك: ریزه‌ریزه‌بون، شکیان. [لتویت‌بون، شکان]

ف: ریزریزشدن، خوردشدن، شکستن.

ع: انْفِطَات، اِرْتِضَاض، اِنْدِاق، تَدَقُّق، تَكْسِر.

وردکردن

ك: هارین. شکان. [لتویت‌کردن]

ف: خوردکردن، ریزریزکردن، شکستن.

ع: فَت. رَض. دَق. جَرش، جَش، دَعك. سَحَق.

فَصَح. قَصَح. دَمَك. مَضَم. هَشَم. فَت. لَت. كَس.

كَس. تَفْنِیخ، تَدَقِیق.

وردکه

ك: ورده، ورده‌له، ورده‌رواله. [ورته‌که]

ف: خورده، ریزه‌پیزه، خوردک.

ع: جُذَانَة، كُسَارَة، فُتَاتَة، رُضَاضَة، جُشَاشَة.

وردوخان

ك: پراش‌پراش. [وردوخاش]

ف: خُرد، ریزریز.

ع: مُتَقَفَّت، مُتَرَضَض، مُتَكَسِر، مُنْصَحِق، مُنْقَصَع....

ورده

ك: خاکه، واله. [لتویتی هر شتیک]

ف: خورده، خُدره، ریزه، خُرد، ریز.

ع: فُتَات، رُفَات، رُضَاض، فُضَاض، حُطَام، حُطَامَة.

كُسَارَة. طَهی.

ورده

[ك: کله‌پله‌لی ورد، خرتویرت (وله: شانه و تارینه و مرور

و...)]

ف: خورده، خرده. (از قبیل شانه و آینه و مهره

و غیره)

ع: خَرَز.

ورده

[ك: حمیوان‌نورده (نازه‌تی وردی وه بز و مېر).]

ف: خُرده. (حیوان خورد از قبیل بز و گوسفند)

ع: دَقِيقَةً، غَنَم.

ورده

ك: چَت. (ورده‌يك) [شت]

ف: خُرده، چيز. (چيزی)

ع: شيء...

ورده‌بين

[ك: ورده‌بين، بريتو، ليكولر]

ف: خُرده‌بين، باريك‌بين، ژرف‌بين، نازك‌بين.

ع: مُدَقَّق، مُحَقِّق، مُتَأَمِّل، مُحْتَاط.

ورده‌له‌ريب

[ك: تمَقَلِي رِد و نَزِيك لِه يَك.]

ف: خُرده‌دوخت، دُوخت ريز.

ع: تَلَزِيْن، الْخِيَاطَةُ الْمُتَلَزِّزَةُ، نَرَن.

ورده‌دان

ك: دانه‌وتله. [نازووخی وشك. (وهك: نۆك، نيسك، برويش،

شەلم و...)]

ف: خُرده‌دانه، خُشِك‌افزار. (خود، عدس،

بلغور، شلغم و امثال آن.)

ع: حُبُوبَات.

ورده‌فروش

[ك: رِدوالتفروش.]

ف: پيله‌ور، خُرده‌فروش.

ع: خَرَزِي، خَرَاي، خُرْدَجِي.

ورده‌قنه

ك: خاكه‌قنه. [نوبی له كاتی شه‌كرشكاندندا دوبریت.]

ف: خاك قند.

ع: فُضَاضَة.

ورده‌كوچك

ك: ريخ. [ورده‌بورد]

ف: سنگ‌ريزه، ريگ.

ع: حَصَبَاء، حَصَى.

ورده‌كير

ك: ده‌قه‌گير. [ره‌خنه‌گر]

ف: خُرده‌كير، سَخَن‌كير.

ع: نَقَاد، مَعْتَرِض، مُورد، عِيَاب.

ورده‌له

ك: خرته‌ك، جگه، گرده‌له. [جومگه، بئندی تيسقان]

ف: پك، بتد، خُرده‌گاه، مُچ.

ع: بُرْجَم، سُلَامَى، رُسْغ، كُوع، كَعْب، وَظِيف،

مَفْصَل.

ورده‌له—ورده‌كه

ورده‌مorde

ك: ورده‌رواله. [ورده‌بومرده («مرده» و شه‌ی پميروده.)]

ف: خورده‌مُرده، ريزه‌پيزه. (اتباع است.)

ع: حُطَامَات، كُسَارَات...

ورده‌ه‌ویر

ك: سه‌نجه‌دان، تواش‌كردن، روانين. [سهرنج‌دان، ورده‌بونره]

ف: باريك‌شدن، ژرف‌يدن، نگاه‌كردن، باريك‌بينی،

خورده‌بينی، پاييدن.

ع: دَقَّة، تَعَمُّق، تَعَوُّر، تَفَكُّر، تَدْقِيق، مُطَالَعَة، تَبَصُّر.

نَظَر، رُؤْيَة.

ورده‌ورده

ك: كه‌كه‌م. [توزمه‌زه]

ف: خُرده‌خُرده، رفته‌رفته، جسته‌جسته، كه‌كه‌م.

ع: شَوِي شَوِي، مُدَرَّجاً، مُتَنَابِئاً.

ورده‌ه‌واله

ك: ورده‌مورده، ريزه‌پيزه. [خوتيرت]

ف: خُرده‌مُرده، ريزه‌پيزه.

ع: حُطَامَة، سُقَاطَة، فُتَاتَة، رُضَاضَة، فُضَاضَة،

كُسَارَة، كُسَارَات، فُضَاضَات...

ورده‌ه‌ویر

[ك: گزمرولمهریر]

ف: زواله.

ع: فَرَزْدَقَه.

وردیکلانه

ك: بووچلانه، بووچكلانه، رويككلانه، بووچك. [بچكزلانه]

ف: كوچك، ريز، خورد.

ع: صَغِير.

وَرْژَان

ك: برژان. [براشتن، برژاندن]

ف: برشتن، برشته کردن.

ع: نَدء، شَي، صَلِي، حَس، اِنْصَاج، تَضْهِيْب.

وَرِك

ك: گريان. [اگر يانی قورسی منداڭ.].

ف: سخت گريستن. (سخت گريه کردن بچه)

ع: خُبوع، تَضْرُع.

وَرِك

ك: رك، بيانك. [په‌لپ، گرو]

ف: سخت‌گیری، بَهانه.

ع: سَمَاجَة، اِبْرَام، اِصْرَار.

وَرِكَه

ك: نكه، نوركه. [نكه (دنگی سووك).]

ف: نكه. (صدای آهسته)

ع: نَبِسه، رُجْمَة.

وَرِكَه

ك: لِنوه، ده‌دده، ورکه‌ی دل. [کورکه (خستری دل).]

ف: خارخار. (گفتار دل)

ع: خَلْجَان، دَعْدَعَه، کَلَام نَفْسِي.

وَرِكَه-وَرِكَه-وَرِكَه [ورک‌ی زذر. (همرد ورمناکی،

دوریا تبونوه، کشتی لبر زذر بونینتی.]. [به هر دو معنی و تکرار

برای تکثیر است.]

وَرِكَه‌ی دل-وَرِكَه

وَرِمِی

ك: باره. [ریتیدان، روخست]

ف: بهره، بار.

ع: اِجَازَة، رُخْصَة، اِذْن.

وَرِمِیْجَار

ك: باره‌دار، باره‌دریاگ. [ریتیدراو]

ف: بهره‌دار، باریافته.

ع: مُجَاز، مَازُون.

وَرِنِک

ك: ورینگ، هدرت، فرست. [مزلت، دهرفت]

ف: رُستی، فُرست.

ع: مَجَال، مُهَلَة، فُرْصَة، فُرْزَة... .

وَرِیْه

[ك: پیرونی زذرلی.].

ف: ژاژه. (پیرزن پُرچانه)

ع: هَذَارَة، ثَرَارَة، بَقْبَاقَة.

وَرِیْه‌ی جَادُو

[ك: پیرونی فیلبار.].

ف: داغوله. (پیرزن مکاره)

ع: مَكَارَة، خَدَاعَة، شِیَادَة، مُحِیلَة، کِیَادَة.

وَرِه

ك: سره، ورته، ورکه. [سرتَه]

ف: سَرَوَا، شَرَفَاک، دَمُور، شَرَفَانِگ.

ع: هَسَن، هَلَس، نَدَس، رِکَن، دَنَدَنَة، زَمَرَمَة، هَتَلَمَة،

هَتَمَلَة، هِیَمَلَة، هَمَمَة، دَوِي، مُنَاجَاة.

وَرِه

ك: برس، برسیه‌تی. [ورگبتالی، برامبری تیری.].

ف: گرسنگی، گشنگی.

ع: خَفَع، جُوع.

دِره

ك: چهنه، چهنه‌دان. [زَدرِی، چنهبازی]

ف: چانه، چانه‌زدن.

ع: مُفَاة، هَذَر، ثَرَثَرَة... .

وره‌ور

ك: سروه‌سرو، سرکه‌سرك، وركه‌ورك، موقزموقز.

[سرتسرت]

ف: دَمور، سَروا، شرفاك، شرفانگ.

ع: دَنَدَنَة، زَمَزَمَة، هَمَهَمَة، هَيْئَمَة، هَسَهَسَة.

وریا

ك: خه‌ره، بیدار، هوشیار. [وشیار، زیره‌ك]

ف: بیدار، هُشیار.

ع: يَقِظ، أرق، سَهْد، سَاهِر، سَهْران، يَقْظان، مُتَنَبِّه.

وریایی

ك: خه‌ره‌ری، بیداری، هوشیاری، خه‌ره‌ریون. [وشیاری،

زیره‌کی]

ف: بیداری، هُشیاری.

ع: سَهْد، سَهَاد، سَهَر، يَقْظَة، ثَبَقْظ.

وریشن

ك: درِژَن. [بریق‌دار، ورشدار]

ف: درِخشان، درِخشان، تابان، درخشنده،

درفشنده، رخشان.

ع: بَرّاق، لامِع، ساطع، مُتَشَعِّش، مَتَالِئ، مُضِيء، مُنِير.

وریشه

ك: درِوْشه، بریکه، تریفه، زیره. [بریق، ورشه]

ف: پَرَنگ، كَنَخْت، فروغ، درخشدگی،

درفشندگی.

ع: بَرِيق، سَطِيع، سَطُوع، ثَلَاثُ، لَمَعان.

وریکلانه ← وردیکلانه

ورین

ك: برین. (بیروءا) [لست‌کردن]

ف: بُریدن، گُسیختن.

ع: قَطع، صَرَم، حَز... .

ورینگ

ك: نارام، وقره، تاوشت، ورینگه. فرسدت. [نُوقره.

دورفت

ف: تاب، تابش، نیناد، ژکفری، شکیب، آرام،

آرامش، رستی.

ع: طاقَة، صَبَر، تَحَفُّظ، فُرْصَة، مَجَال، مُهَلَة.

ورینگه ← ورینگ

ورینه

ك: رپاره. [پاتمران (تسه‌کردن له خه‌ودا).]

ف: یاره. (حرف زدن در خواب)

ع: هَجَر.

وِزاق

ك: پهرت. (وزاقی دا. وزاقی بست). [فیچقه، بازره‌قه]

ف: پرت، پرتاب، جُستن.

ع: رَمِي، اِرْتِمَاء، قَذَف، اِلْقَاء.

وِزای ← فِستَن [وشه‌یه‌کی گوزانیه. (گوزانی است).]

وِزَن ← وِستن

وِزَم

[ك: داره‌ره‌ش، نارهند]

ف: ناژین، سیاه‌درخت.

ع: نَشَم.

وزه

ك: ده‌سپرس، تیرپرس. [شوه‌ی له توانا و ده‌سلاتی

مروئیکدایه.]

ف: دِسترس، تیررَس.

ع: غَلَوَة.

وزدنگی

[ک: نازدنگی]

ف: وزدنگی، آرچین، پاشیب، لاتو، زین‌پایه،
زینه‌پایه.

ع: رِکاب، غَرز.

وینه

وزدنگی تیغه لکړان

[ک: رکیف‌کوت: تاردانی نَسپ له لایمن سواروه.]

ف: وزدنگی‌زدن، برانگیختن.

ع: نَحز، رکض، تهییج، طَاطَاة.

وزین

ک: خستن، فریدان، پهرت‌کردن. [فری‌دان، هاریشتن]

[وشه‌یکې گوزانیه.]

ف: انداختن، پرت‌کردن، پرتاب‌کردن. (گورانی
است.)

ع: القاء، قَذف، رمي.

وژاردن ← پژاردن

وژانن

ک: بژانن، هه‌لچنین. [هه‌لپژاردن]

ف: گزیدن، برگزیدن.

ع: اِنْتِخاب، اِصْطِفَاء، اِختیار.

وژانن

ک: وژانن، برژانن. (کوله‌وژ، یه‌عنی: کوله‌بریژ) [براشتن]

ف: برشتن.

ع: نَدء، حَسَن، شَيء، صَلي، تَضْهیب...

وژنک

ک: ززانی. [نژوتو]

ف: زانو.

ع: رُكْبَة.

وس!

ک: بی‌دنگ! [وست! (وسکت!)]

ف: وایس!، وایست!، وایسه!، دم‌مزن! (بی‌حرف!)

ع: صَءَة، اُسْکُت!، صَمَام!

وسا

ک: نوسا. [وستا، فیرکمر]

ف: اُسْتَا، اوستا، اُستاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، اُسْتَاذ.

وستن

ک: خستن، وژتن، پهرت‌کردن. [فری‌دان، هاریشتن]

ف: انداختن، پرتاب‌کردن.

ع: قَذَف، رَمي، القاء.

وسه‌ت

ک: گوشادی، دهرتان، دریژی و پانایی. [فراوانی]

ف: فراخا، فراخنا، گُشایش، گُشادی، گُشادگی،
پهناوری.

ع: وُسْعة، فُسْحة.

ک: وسکت! ← وِس! [«اُسْکُت» و پسته‌کانی گزیده‌راوه.] [اعرف

«اُسْکُت» است.]

وسل

ک: مه‌له. [خوشتنی شرعی.]

ف: باخویش، آب‌تنی، شستوشو.

ع: غُسل، غُسل.

وسمه

[ک: رهنگی‌کی ره‌ش که نافرمان به‌کاری ده‌هینن.]

ف: وِسْمه، کَتم.

ع: خَطَر، کَتم، وِسْمَة.

وسه‌وسه

ک: واره‌واره، پسته‌پسته، ورده‌ورده، که‌م‌که‌م. [توز‌توزه]

ف: کم‌کم، خورده‌خورده.

ع: اَبْعاضاً، مُتَدَرِّجاً.

وشر

[ك: حوشر]

ف: شُتر، اُشتر، سار. (ساربان)

ع: جَمَل، بَعير. ناقه.

وینه ← کۆپاره

وشرانه قولقولى

[ك: ياربه كى مندا لانه.]

ف: بازى بچه ها است.

ع: ...

وشراو

ك: لُچاره، لُچار، لُپاره، لُپار، وشته. [شپزل، مزنج]

ف: كوهه، شُترَك، اُشترَك.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة.

وشرخوار

[ك: وشرخزكه (گياهه كى بناربانگه كه ترنجبين دنيشيتته

سبرى.)]

ف: راويز، شُترخار، اُشترخار، اُشترغار، كرنه.

(علفى است معروف كه ترنجبين بر روى آن

مى نشيند.)

ع: رَمَث، غَلِيض، طَرُوث، حاج، شُوك الجمال.

وشر دوو كۆپاره

[ك: جزره وشرَك كه دوو بهرزاى له پشتيدايه.]

ف: بُختى.

ع: يَعلول.

وینه ← کۆپاره

وشرديانه

[ك: وشردانه (جزره گهنيكه.)]

ف: شتر دندان. (نوعى از گندم است.)

ع: قَمَح، سِنُ الجَمَل.

وشرقين

ك: قينه ون. [رقمن، رقلسك]

ف: اُشتر دل، شُتر كينه، كينه در، كينه تون،

كينه جو، كينه كش.

ع: غَلِيظ، مُغْتَاط، مُنْتَقِم، غَلِيظ الغَيْظ، مُتْرَصِد

الانتقام.

وشرگاهه نگ

[ك: زمرانه]

ف: شترگاوپلنگ، شترگاو.

ع: زَرَاة.

وینه ← شترگاوپلنگ

وشرما

[ك: حوشرى ميتينه.]

ف: شتر ماده.

ع: ناقه.

وشرمر

ك: شوتور مورغ. [بالتنديه كى زمه لاهه.]

ف: شتر مرغ.

ع: نَعَامَة، هَرْد، هَوْدَع، ظَلِيم.

وینه ← شتر مورغ

وشر نير

[ك: حوشرى نيرينه.]

ف: شُتر نَر.

ع: بَعير، جَمَل.

وشره

ك: وشرار. [شپزل، لُپار]

ف: شُترَك، اُشترَك، كوهه.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة، مَوْج.

وشرهوان

[ك: ساروان: شوانى وشر.]

ف: ساربان.

ع: جَفَال.

وشر

ك: خَوْنَبَايِي. [قربوری خوینی مردوری كوژراو.]

ف: پَالغَز، خُونَبَهَا، سَرَبَهَا.

ع: دِيَّة، غِيْرَة، غُوْر، اَرَش، شَنْق، عَفْوَة، مَعْقَلَة.

وشر

ك: ده بلك. [«عوش» و پسته كانی گزوده راوه، يك بش له

ده بشی خوینبایی كه دادگا گلی ده داتره بز خوی.]

ف: پَالغَز، ده يك. (محرف عَشْر است؛ ده يك ديه

كه به دیوان می رسد.)

ع: عَشْر.

وشك

[ك: برامبری تیر.]

ف: رُف، خوش، خُشك.

ع: يَابِس، يَبِيْس.

وشك

ك: رَه، رَهَق، سَه خَت، وشكه و بروج. [وشكه و بروج]

ف: خُشك، خُشكیده، سَخَت.

ع: يَابِس، مُتَبَيِّس، صَلْب، خُشِي، حَلِي. جاف.

قاجل، شَر، شَرِيْز.

وشك

[ك: يَبِيْگان]

ف: بَرَبَسْتَه.

ع: جامِد.

وشك

ك: پاك، پَته. [عميارتموار (زیر یا زیری پته).]

ف: خُشك، ناب، ژاو، ویژَه. (زیر یا نقره ی

خالص)

ع: خَالِص، صِرَف، مَحْض، بَحْت.

وشكاهه

[ك: برامبری «نارنیا»، بربی نار و شانندی گهفی

ناری.]

ف: خُشكاهه. (ضد «نارنیا»، كه گندم آبی را بی

آب می پاشند.)

ع: مَظْمَنِي.

وشكان

ك: وشكایی. [وشكانی، بژ]

ف: خُشكی، جای خشك.

ع: يَابِس.

وشكایی، وشكان

وشك بوون

[ك: تیرایی تیدانمان. رهق بوون]

ف: خوشیدن، خُشکیدن، پَخسیدن.

ع: جَفاف، يَبَس.

وشك بوون

ك: وِسَان. [رستان، لهجوره كبرتن]

ف: خُشك شدن، ایستادن.

ع: نُزوح، نُزَف، نُفَد، نُفَاد.

وشك بوون

ك: رهق بوون، نیفلیچ بوون. [رهق بوون و لهکار کوتنی

نندامی لش.]

ف: خُشك شدن.

ع: رَن، قَلَج، خَدَر، تَشْنُج.

وشكه

[ك: به كری گرتنی كسیك به بی خُزراك.]

ف: خُشكه. (كسی را بدون خوردنی اجیر كردن)

ع: نَقْدِي، نَقْدَاء، بِالنَقْد.

وشكه

ك: پَهین، رشكه پَهین. [زبل، پهبینی وشكه و بروج.]

ف: پَهِن، خُشكه.

ع: زَبَل.

وشکه‌بار

[ك: میوه‌ی وشکه‌بر کرار. (وَك: میوژ، قه‌یسی وشك،

كاكلی بادم، كاكلی گویز، تروتن.)]

ف: خُشکه‌بار. (از قبیل: مویز، زردآلو خشکه،

مغز بادم، مغز گردو، تنباکو.)

ع: یَبیس.

وشکه‌پلاو

ك: كه‌ته، كه‌ته‌پلاو. [پلاریك كه له‌گمل لیتاندا روتی

تیتاكرت.]

ف: كته، كته، بده، كته‌چلو.

ع: كُتّه.

وشکه‌چین

[ك: وشکه‌كه‌لك (دیواری بی‌توپ).]

ف: خشك‌چین، سنگ‌چین. (بدون گل)

ع: ضَفَر، تضفیر.

وشکه‌سال

ك: ره‌سه‌سال، سیاسال. [ساتی كه‌پاران. (برامبری

«تیره‌سال».)]

ف: خشك‌سال، سیه‌سال. (ضد «تیره‌سال»)

ع: شِصِب، كحل، جَدب، مُجْدِبَة، جَدباء، شهباء،

قَحِيط، قاحِطَة، ماحِطَة، اَفْكَة، قاشور.

وشکه‌سی

ك: وشکه. [به‌کری‌گیاو به پاره بیهی خُزاک.]

ف: خُشکه. (اجیر با پول بدون نان)

ع: نَقْدِي، نَقْدًا، بالنقد.

وشکه‌ل

[ك: هه‌پاچاری وشکه‌بر. (وَك: لنگه‌لی وشکی دار.)]

ف: خُشکیده. (شاخه‌های خشکیده‌ی درخت

مثلاً.)

ع: شَذَب.

وشکه‌ویووک

ك: ره‌قه‌لاتگ. [ره‌قوتق، وشکه‌لاتور، له‌ولازار]

ف: خُشکیده، لاغر.

ع: یابِس، یَبیس، جایی، قاحل.

وشکه‌ویوون

ك: ره‌قه‌لاتن. وشکه‌برون. [وشکه‌لاتن، وشکه‌لگیران]

ف: خوشیدن، خُشکیدن، پُخسیدن.

ع: جَفاف، یَبِس، بَلَح، قَحَل، قُحول، قُفوف، قُبوب،

تَبِیْس، تَجْفَل، تَجْفَف ...

وشکه‌ویوون

ك: وشکه‌برون. [وشکه‌برونی لیر.]

ف: هواسیدن. (خشکیدن لب)

ع: عَصَب، جَفاف، یَبِس.

وشکه‌وکردن

[ك: وشك‌کردنره. وشك‌کردن]

ف: خُشکاندن، خُشکانیدن، خُشك‌کردن.

ع: تَنشِيف، تَجْفِيف، تَبِیْس، اِیْباس.

وشك‌هه‌لاتن

ك: وشکه‌برون، ره‌قه‌لاتن. [وشکه‌برون]

ف: خُشکیدن، خوشیدن، پُخسیدن.

ع: یَبِس، بَلَح، جَفاف، قَحَل، قُحول، قُبوب، قُفوف،

تَبِیْس، تَجْفَل، تَجْفَف.

وشه-وَه [روشه‌کی کرماجیه. (کرماجی است.)]

وَقُوع

ك: قُزمیان. [روردان]

ف: شدن، پیش‌آمدن.

ع: وُقُوع، حُدُوث.

ول

ك: غرنجه، شکرزه. [غرنجه]

ف: وُل، غُنچه، شکوفه، غوژه.

ع: بُرْعوم، قُمْعُولَة، قُغْر، زَهْر، نُور، زَهْر، وَشَع، قُقَاح.
وینه - خونه

ول

ك: شل. (شلورل) [سست]

ف: شُل، سُسْت.

ع: فُشِل، خُدِر، لَدِن، رَخو.

ول

ك: گول. [خونچمی پشكوتور.]

ف: گُل.

ع: وِرْد.

ولجه

ك: شكوفه خنده، فنقچه. [خنه گرتنه دست و پی له

شكلی خونچدا.]

ف: شكفچه، بَرناچه.

ع: تَطْرِيف.

ولحي

ك: كه مته رخم، س، گیل. [گوتندبر، كه مته رخم]

ف: سُسْت كار، گول، كالیو.

ع: فُشِل، خِل، بَلید، اَمیل، اَبَله.

ولیره

ك: خلیزه. [دنکیکی خری رمی میلموزمده.]

ف: هرول، مُشَو، مَشَنگ، شَپَنگ، گاومَشَنگ،

بَنقه، بَرچاف، بَسله. (دانه ای است سیاه مایل به

زردی و مدور.)

ع: خُلُر، سِنَف، مُك، بَسِیلَة.

ولآت

ك: شار. [سرزمینی جنگی ژبانی خهلك.]

ف: شهر، شهرستان، سامان، دیار.

ع: بَلَد، بَلْدَة، وِلَايَة.

ولاخ

ك: نولاخ، كمر، چاروا. [گوتدیرژ. چواربی]

ف: اَلَاغ، خَزَر، چارپا.

ع: حِمَار، دَابَّة، مَطِيَّه.

ولاشم

ك: نهو سیاه، نه به سیاه، نه پیچیا گره. [شلی نه پیچراو،

نمیسراو]

ف: ناپسته.

ع: غَیر مَضْبُوت. [غَیر مَضْبُوط]

ولام - وهلام

ولاو

ك: بلاو، پرژ. [پرش، پژاو]

ف: وُلُو، وِلَو، پَخَش، پَخَج، پَخْت، پَرَاکنده،

پاشیده.

ع: شَعَث، شَتِيت، مُنْتَثِر، مُنْتَشِر، مُنْبَث، مُتَفَرَّق،

مُتَوَزِع.

ولاوین

ك: مَالِین، مَالِشْتَدَان، سَارِین. [دستپاهینان به

گوشارمه.]

ف: مَالِیدن، مَالِش دادن، سَابِیدن.

ع: تَلْبِید. دَلَك، دَعَك.

ولایه - ولآت

ولحي - ولحي

ولك

ك: گورچك. [گورچله]

ف: گرده، قُلُو، قُلِیه.

ع: كُلِیَة، كُلُوَة.

وینه

ولك به ساجهو دان

ك: جهرگسورتان. [درد و ژان پندان.]

ف: جگرسوختن، جگرسوزاندن.

ع: ایلام، تالیم، تاثیر.
ولمه

ك: كولمه، ندرمه، شلكه، كه‌فەل. [زەقایی سر ران].
ف: كَپَل، كَقَل، سُرین، نَرمه.

ع: أَلِيَّة، عَرَم، وَرَك، وَرَك.
وینه-بران (۳)

ولنگه‌واز

ك: ده‌سه‌پاچه. [سراسیمه، پش‌و‌کار]

ف: پَلَمَسَه، دَسْتپاچه.

ع: مُعْطَل، مُتَحَيِّر، عَاجِز، مُحْتَبِي.

ولنگه‌واز

ك: كه‌له‌تره، هه‌لِیت. (ولنگه‌واز قسه نه‌كا). [قسسی

بی‌سروریه‌ر].

ف: چَرَنَد، قَلَمَاش، وَلَنگِوَوَاز، پَریشان.

ع: شَدَر، هَذَر، سُمِیَهاء، صَحَاصِیح، مَزْخَرَف،
مُشَوُش، غَیر مَرْیُوط، غَیر مَضْبُوط.

ولو

ك: گولژ. [گولبینه (بابویری تنوور).]

ف: گُلوه، بَرینه. (بادکش تنور)

ع: مَنفَذ.

ون

ك: خورین. [هرون (شه‌یه‌کی هورامیه).]

ف: خون. (اورامی است).

ع: دَم... .

ون

ك: گوم، نادیار. [بهرام‌بری دیار (شه‌یه‌کی کرم‌اجیه).]

ف: گُم، پنهان، ناپیدا. (کرم‌اجی است).

ع: مَفْقُود، مَمْحُوق، مَخْفِي.

ونار

ك: سی‌هیشه. [شیتی سی‌گاسنه].

ف: شَدیار، باسرم.

ع: فَلَاح.
ووش!

ك: هوش! [فرمانه به وهستانی گوندریژ].

ف: وش! (امر به ایستادن الاغ است).

ع: سَأَا

وه

ك: به، وه. (وه‌تۆ، به‌تۆ) [نامرازکی پدیوه‌ندیه].

ف: به، به‌ب.

ع: ل، ب.

وه

ك: به، وه‌به‌رزی) [نامرازکی به زۆری ده‌کوریته پیش

رشوه‌ر].

ف: به، به‌ب. (به‌بلندی)

ع: ب. (بارتفاع)

وه‌با

ك: رشان‌وه، چاره‌قورله. [نەخۆشی چاره‌قورله‌که].

ف: وِبا.

ع: قَرِئَة، وِبا، وِبا.

وه‌بزا

ك: وابزا، وابزانه. [وایدانی].

ف: چنان‌بدان، چنینه‌بدان، انگارکن، چنان‌انگار،

پندارکن، چنان‌پندار.

ع: هَب، هَبَنِي، أَحْسِب.

وه‌نه

ك: گون. [باتور]

ف: گُند، تُخم، خایه.

ع: خُصِيَّة، بِيضَة.

وه‌نه‌با

[ك: قۆزی، نارسانی باتور].

ف: گُند‌باد.

ع: فُتَق.

وده‌ن

ك: زید، مه‌لۆن، بوم. [نیشتمان]

ف: خُهر، بوم، میهن، زانیخ، آرامگاه.

ع: وَطَن، مَوطن، مَوَلد، سار، مَسْكَن، مَوْقِف.

وده‌ن مه‌لۆف

ك: زید، مه‌لۆن. [زاگه، نیشتمان]

ف: زانیخ.

ع: وَطَن مَالُوف.

وده‌نیره

ك: ربه‌شت، رتگه، جۆر. [شیتواز، داب]

ف: وتیره، پیکره.

ع: وَتِیْرَة، رَوِیْه، طَرِیْقَة، أُسْلُوب.

وده‌جابه‌ت

ك: زهرینی، قه‌شه‌نگی، كه‌یلاتی. [جوانی]

ف: زیبایی، قَشَنگی، خوشکلی، خوب‌رویی.

ع: حُسْن، جَمال، شَکَل، رُعوْنَة، وَجَاهَة.

وده‌جه‌ب

ك: بَنگُس، وه‌ژب. [بست]

ف: وژه، بدست، گدست، اودس، اودست، وجب.

ع: شِبِر.

وده‌جه‌عول مه‌فاسیل

ك: جگه‌نیشه، دهرده‌جگه، تیراوێژ. [جورمگزان]

ف: پک‌نرد.

ع: وَجَعُ الْمَفَاصِل. نِقْرَس.

وده‌جی

[ك: سو‌كه‌لنای «وه‌جیه» (به، ناره بۆ ژنان).]

ف: مخفف (وه‌جیهه) است، اسم زن.

وه‌ج

ك: خاره، شاخه، وه‌جه. [لكی له لق دهرچور. (لقی تازهی

دره‌خت یا روه‌ك).]

ف: استاخ، شاخه، خامه. (شاخه‌ی تازهی

درخت یا نبات)

ع: شَطَا، شَکِر، مَشْرَة، غُصْن، شُعْبَة، خَامَة.

وه‌ج

ك: چورزه، چورز، چه‌كه‌ره. [چدق‌ره]

ف: تَنَزَه، نیش.

ع: وَشَم، نَشَش، بَارِض، شَطَا، فَرَخ.

وه‌ج

ك: سو، باره. [سوود، قازانج]

ف: سو، سود، بَهره، سره.

ع: رِبِیح، صَرَف، صَرَفه، نَفْع، مَنَفَعَة، رِبَا.

وه‌چه

ك: وه‌ج، شاخه، خاره. [لكی له لق دهرچور].

ف: استاخ، شاخه، خامه.

ع: شَکِر، شَطَا، مَشْرَة، شُعْبَة، غُصْن، خَامَة.

وه‌چه

ك: فرزن. [رژله، مندال]

ف: فرزند.

ع: وِلْد، این.

وه‌چه‌وه‌چه ← **شاخه‌شاخه** [مردرو ماناکی.] (به هر دو

معنی.)

وه‌ده‌ت

ك: یه‌كه‌تی. [یه‌کیتی، تالعبوز]

ف: یگانگی.

ع: وَحْدَة.

وه‌هش

ك: کیتی. [کیتی، همدی]

ف: کوهی، رَمنده، بَدرام، ند.

ع: وَحْش، وَحْشِي.

وه‌هشیک‌ری

ك: کیتیگ‌ری، نه‌فامی. [نمناوزان]

ف: درشتی، درندگی، نادانی.

ع: طغوي، شراسه، خُشَوَة.

وده‌ه!

[ك: روح! (وشی گالینخوپین).]

ف: وح! (کلمه‌ی راندن گاو است!)

ع: وَح!

وده‌ه‌وده‌ه

[ك: دروح (دوربار موبونه‌کی لمبر زۆربوونیستی).]

ف: وَح‌وح. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: وَحَوَة.

وده‌هی

ك: دَل‌خَورِیان، خَورِیان. [سروش، کوتندل]

ف: فَر‌تاب، فَر‌داب.

ع: وَحی، الهام.

وده‌خت

ك: کات، سا، دم، رۆژ. [سات]

ف: گاه، گه، هنگام، انگام، دَم، دَمان، زَمان.

خَسَک، روز.

ع: وقت، حین، هِنو، آوان، میله، مَوسِم، زَمان، یوم.

وده‌ختلاری

ك: کاتی، زه‌مانی. [ساتیک، زه‌مانیک]

ف: هنگامی، انگامی، دَمانی، زَمانی.

ع: وقتاً، حیناً، هِنو، فِی وقت، عِنْدَما.

وده‌ختل‌وده‌خت

ك: کات‌رکات. [جاری‌جاری]

ف: هنگام‌به‌هنگام، دمان‌به‌دمان.

ع: مِین حین الی حین.

وده‌خته

ك: نه‌زیکه، نه‌یماگه، چتیک‌ی نه‌ماگه. [نزیکه، شتیک‌ی

نمارة.]

ف: نزدیک‌است، چیز‌ی نمانده.

ع: قَرِیب.

وده‌خشیره

[ك: تۆزی گیای «خیلال مه‌ککه.»]

ف: وَخْشیرک. (تخم بستیباج، که به کُردی

«خیلال مه‌ککه» گویند.)

ع: وَخْشیرِک.

وده‌ر

[ك: پاشگریکه مانای «خاوه‌ن» ده‌دات. [جانموهر، په‌لموهر]

ف: وَر، دار. (جاندار، پر‌دار)

ع: ذو، صاحب.

وده‌ر

ك: ته‌خته‌ده‌رز. (ته‌خته‌ی دهرس) [تته‌له]

ف: پَلمه، سَلم، سَئِیق، وَر.

ع: لَوْخَة.

وده‌ر

ك: بـهر. (ده‌روهر) [پاشگریکه مانای «ئـمـلارلا» و

«بهر‌دم» ده‌دات. (به‌تغیا به‌کار ناهینریت.)]

ف: وَر، بـر، پیش، جلو. (کنار و جلو، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: اطراف، حوالی. جانب، أمام، قَبـل.

وده‌رامین

ك: نان گه‌م و جۆ. [نانی له‌گه‌م و جۆی تیکه‌لار.]

ف: وَره‌مین، نان گندم و جو.

ع: عَلِیث.

وده‌رائن

ك: رزائن. [رزاندن، داوهراندن]

ف: ریختن، ویزاندن.

ع: نَفْض، نَثـر.

وده‌رپ—به‌فر [روشه‌یکی هم‌رامیه.] [اورامی است.]

وده‌رجس

ك: وەرژشت. [وهرزش]

ف: وِرژش، بِرژش.

ع: مَرَن، رَوَف، مَلَكَة، رِیاضَة، عَادَة، مُداوَمَة، اِدَمَان، تَزاوُف، ثَمَرین.

وہرد

ك: دورھیتھ. (شیفروورد) [دور جار کیتلان].

ف: خستہ، آبستہ، خیشاوه.

ع: فُلَج.

وہردہك

ك: پیتھك. توفہ یلی. [جیازی-سولك. حرف، نامراز.

مشغور، لاورگه]

ف: وِرِدوَك، وِرِدَك، اَنگَل.

ع: جِهَازِی، حَرف، مُعَاوِر، رَاشِن، ضَیْفَن، طُفَیْلِی.

وہردینہ

ك: وہردینہك. [تیرِزك]

ف: وِرْدَنَه، گِرْدَنَه، وَاَرْدَن، نَوِرْد.

ع: مِدْمَك، مِطْلَمَة، ثَوینَا، مِحْوَر.

وہرز

ك: ... سال. [کاتی چاندن. همره-ها: دوانزه مانگ]

ف: وِرز، بِرز، بَزَر، کشت. سال.

ع: زَرع. عام، سَنَة.

وہرزشت

ك: وهرجس. [وهرزش]

ف: وِرژش.

ع: رِیاضَة، مُداوَمَة، عَادَة، تَزاوُف، ثَمَرین.

وہرزیار-وہرزیار

وہرزیار

ك: وهرزیار. [جورتیار]

ف: وِرزِی، وِرزگر، وِرزیگر، وِرزکار، بِرزکار،

بِرزهکار، بِرزیگر، بازیار، شَمیز، شَوِریز، نَسودی،

خیشکار، کشتکار، کشاورز، کشتگر، دهقان،

دهخان.

ع: زَارِع، حَارِث، حَرَاث، زَرَّاع، اَکَار، دِهقان.

وہرشکس

ك: وهرشکسه، بهرشکسه. [مایپورج]

ف: وِرشکِست، وِرشکِستہ.

ع: مُنکَسِر، مُضَرَم، مُفْلِس. (غَرَماء)

وہرک-گورک [(رشیدکی هورامیه.)] (اورامی است.)

وہرگان

ك: گورگگل. [گورگگل، شینزگل]

ف: گُرگان.

ع: ذَناب، اَسیاد....

وہرگه-شهوئ

[(ك) گورگیک كه شوانه دیتہ ناو ناوایی و بَر نیتچیر

ده گپرت.)]

ف: گرگ شَب-گرد. (گرگی كه شب-ها میان آبادی

می آید و برای طعمه گردش می کند.)

ع: ذِئْبُ اللَّیْل.

وہرگیران-هه لکرتن [(رشیدکی هورامیه.)] (اورامی است.)

وہرگپران

ك: هه لگه-ریان، هه لچه-رخیان، هه لگه-ریان-هوه،

هه لچه-رخیان-هوه. [گپران-هوه، وهرچرخان (وشیدکی

کرماجیه.)]

ف: برگشتن. (کرماجی است.)

ع: اِنْعِطاف، رُجوع، اِرْتِجَاع.

وہرگپران-هوه-وہرگپران [(رشیدکی کرماجیه.)] (کرماجی

است.)

وہرم

ك: خهر. [نوستن، خار (وشیدکی هورامیه.)]

ف: خواب. (اورامی است.)

ع: نَوم.

وهره‌ر

ك: شه‌ش‌ناگر، شه‌ش‌لورل. [جزره ده‌مانچه‌یه‌كه.]

ف: وِرۆز، شش‌لول.

ع: مُسَدَّس.

وینه «شه‌ش‌ناگر

وهره‌رِك

[ك: وهرگِرِكه (منالئی تازه‌بینگرتور).]

ف: پاپا. (بچه‌ی تازه پا گرفته)

ع: دارج.

وهره

ك: گه‌فه، حده. [حبرحووی سگ.]

ف: نوفه، عَفْ عَف، عَوَعَو.

ع: نَبْخَة، نُباج، نُباج، نُبِیح، وَعَواع، وَعَوَعَة، وَاوَة، وَقَوَعَة، هَبِیْبَة.

وهره‌ستا

[ك: مهورته، وهف]

ف: وِرِستاد، وِرِستاد، نَواخته.

ع: وَف.

وهره‌ق

ك: وهره‌فه، پهره، پهل. [روپهره، لاپهره (كاغز).]

ف: پِرَه، وِرَق، (كاغذ)

ع: وِرَق، صَحِیْقَة.

وهره‌ق

ك: زهره‌رق. [جزره بوردیکی لووسی توی‌تویه.]

ف: بَرَقَك، زَرَك، وِرَق، زِرَوِرَق.

ع: طَلَق، طَلَق مَسْحوق.

وهره‌ق

ك: سیخوار، ته‌لماشه. [زوقم (كه له هواره دبارت).]

ف: لَشَك، بَر، پَر، سَر‌ماریزه. (یخ ورق كه از هوا

ریزد.)

ع: بَشم، فَش، صَقِیع، ضَرِیب، جَلِید.

وهره‌ق

ك: وهره‌ك، دِرَك. [دِرکی دهشت.]

ف: وِرَك، خَار. (خار بیابان)

ع: شَوَك.

وهره‌قه

ك: پهل، پهره، وهره‌ق. [روپهره، لاپهره]

ف: پِرَه، وِرَق.

ع: صَحِیْقَة، وِرَقَة، وِرَق.

وهره‌قه

ك: روخه، روخه‌ك، داپروخیان. [داوهرین]

ف: ریزش.

ع: اِنِهَلال.

وهره‌ك

ك: وهره‌ق، دِرَك. [دِرکی دهشت.]

ف: وِرَك، خَار. (خار بیابان)

ع: شَوَك.

وهره‌وه‌ر ← وهره [وهری زۆر. (دوربارمورنه‌و‌كسی لبر

زۆربونینیستی.)] [تكرار برای تكثیر است.]

وهره‌م

ك: په‌نام، ماس. [ناوسان]

ف: سام، آماس.

ع: وِرَم، اِنْتِفَاح.

وهره‌س

ك: گورِیس. [گورِیس (رشته‌ی‌کی هورامیه).]

ف: ریس‌مان، رَسَن. (اورامی است.)

ع: رَسَن، حَبَل، رِشَاء... .

وهرین

ك: وهرینه‌ره، رزبان. داپروخیان. [داوهرین]

ف: ریزش، ریختن.

ع: تَنَاشُر، تَنَقُّت، اِنِهَلال. قَضَم، لَطَط.

وهرین ← بهرکین [رومیه کی گزانیه.] [گورانی است.]

وهرین ← قه‌دیم

وهرین

ك: گه‌فین، حه‌پین، پاس‌کردن. [حموحوکردن]

ف: نو‌فیدن، لاییدن، عَف‌عَف‌کردن، عَو‌عَو‌کردن.

ع: نُباح، نَبیح، عَواء، وَعَوَة، وَقَوَة، مِهَبَة.

وَهزاره‌ت

ك: ره‌زیری، گزیری، پشیکاری. [شالیاری]

ف: وزیر، کارداری، پیشکاری. کشورداری.

ع: وَزارَة.

وَهزن

ك: سه‌نگینی، قورسی. [کیشانه، قورسایی]

ف: سَنگ، سَنگش، سَنجش، سَنگینی.

ع: وَزن، وَنَة، ثِقَل، ثِقَالَة.

وَهزن

ك: کیشان. [بهراروردن به ترازو.]

ف: کشیدن، سَنجیدن.

ع: وَزن، وَنَة.

وَهزن

ك: ریکی. [کیش و روتی شیعر.]

ف: وَزن، دَم. (وزن شعر)

ع: وَزن.

وَهزَن‌دار

ك: قورس، سه‌نگین. [به‌کیش]

ف: چگال، سَنگین.

ع: وَزین، ثَقیل.

وَهزَنه

ك: سه‌نگ. [کیش: سنگی ترازو که شتی به‌ده‌کیشن.]

ف: سَنگ، سَنگه، سَنجه.

ع: وَزَنَة، مِثقال. (آلة ثَقَل)

وَهزه

ك: چزائن، چزه‌شائن. گازگرتن، پسه‌ودان. [پیتوده‌دان (ودك):

پیتوده‌انی مار و دوپشك.])

ف: نیش‌زدن. گازگرفتن، آژردن. آزار. (مار عقرب

مثلاً.)

ع: لَدَغ، لَذَع، نَهِس، نَهِش. عَض، أَذِيَة.

وَهزه

[(ك: برینی دمی مندا.)]

ف: آزار. (زخم دهن بچه)

ع: ...

وَهزه‌نی

ك: تازارکردن. (هاوسا وه‌زنی) [تازاردان، تهریت‌کردن]

ف: آژردن، آزار کردن. (همسایه آژردن)

ع: أَذِيَة. ایذاء.

وَهزیر

ك: گزیر، پیشکار. [شالیار]

ف: وزیر، دُستور، کاردار، پیشکار. کشوردار.

ع: وَزیر، ناظر، دُستور.

وَهزِیفه

ك: راتو، رَوژِب. [مروچه، جیره‌نانی رَوژانه.]

ف: راس‌تاد، ورس‌تاد، ورس‌تاد، جامکی،

بیستگانی.

ع: راتِب، یومیَة، وظیفَة، مَقَرَّر، اِسْتِمْرار.

وَهزین

ك: به‌زین. (هه‌لوه‌زین، داره‌زین) [پهرین]

ف: بَزین، جَهِیدن، جَسْتَن.

ع: وَثوب.

وَهزین

ك: هاتن، هه‌ل‌کردن. [هاتنی با.)]

ف: وَزیدن، بَزیدن، آمدن. (آمدن باد)

ع: هُبوب، نُفوخ، نُفحان، نُفْجَان، فَوْخان، فَيْخان.

وهزین

ك: كهفتن، هه‌لهاستن. [كهوتن (هه‌لآتنی خۆر).]
 ف: تابیدن، برآمدن، دمیدن. (برآمدن آفتاب)
 ع: طلوع، شروق، بُزوغ، صُعود.

وهزین

ك: به‌زین، چادرلێدان. [خێوت هه‌لدان]
 ف: خیمه‌زدن، چادر زدن، بارگاه زدن.
 ع: اقامه.

وهزین

ك: سه‌نگین، قورس. [به‌گیش]
 ف: چگال، سنگین.
 ع: وزین، ثقیل.

وهزاره

ك: په‌ژاره. [خم‌وخه‌یال]
 ف: آندمه، آندیشه، آندوه.
 ع: فکر، خیال. وِسْوَسه، لَهف، بَث.

وهه‌هب

ك: به‌نگس، وه‌ج‌ب. [بست]
 ف: وژه، گدست، بدست، وُجِب.

ع: شِبِر.

وهه‌ی!

ك: به‌س! [جیت‌نا!، کافیه! (وشه‌یه‌کی گۆزانیه).]
 ف: بَس! (گورانی است).

ع: حَسَب!، کافِی!

وهسپ

ك: خاسه‌ویژی. شناسانن، نشان‌وتن. نشانه، خاسه.

[پیا‌هه‌ل‌دان. ناساندن. پس‌ن]

ف: ستایش، ستودن، نشان‌دادن، شناساندن،
 درود. زاب، آباد، نشانه.

ع: وَصَف، حَمَد، مَدَح، مَدَه، ثناء، تَوْصِیف،

تَعْرِیف. نَعَت، مَدِیح، اُمْدوْحَه، صِفَة.

وهسپ‌کردن

ك: خاسه‌وتن. [پیا‌هه‌ل‌دان، پس‌ن‌کردن]
 ف: درود، ستایش، ستودن، زاب‌گویی.
 ع: تَعْرِیف، تَوْصِیف، مَدَح، ثناء، اِطراء...

وهسته

ك: خوازیاگ. (ناوات‌وهسته) [خوازراو، رِستار]
 ف: خواسته.

ع: مَطْلُوب، مَدْعُو، مامول...

وهسپ

ك: وه‌سپ. [پیا‌هه‌ل‌دان (به‌رام‌به‌ری «خوسپ».)]
 ف: زاب، فروز، نشان. (ضد «خوسپ»)
 ع: وَصَف، صِفَة، نَعَت.

وهسل

ك: لکیان، په‌یره‌س، به‌ستن. [لکان، نورسان]
 ف: پێوند، پێوستن، بَستَن.
 ع: وَصَل، اِتِّصَال. رَبط، راب. الحاق، التِّصاق.

التِّحاق

وهسله

ك: نشانه‌ی موسایی. [پارچه‌یه‌کی زه‌رد که جووله‌که‌کان
 ده‌یان‌دروو به‌ سه‌ر شانیاندا...]

ف: گرده، غَسَلِی، سَر‌دوشی.

ع: غیار.

وهسله

ك: پینه. [پِنو]

ف: وژنگ، پینه، پاره.

ع: وَصَلَة، رُقْعَة.

وهسواسه

ك: په‌ژاره. [خه‌یالات، خه‌فت]

ف: آندمه، سگال، آندوه، پِژم، موژه.

ع: وَسَوْسَ، هَمْسَة، هَمَزَة، نَزَع.

وہ سوسہ ← **وہ سواسہ**

وہ سہ

ک: وِسْتَه، خوازیاگ. (ناواتوسہ) [خوازوار، رستراو]

ف: خواستہ.

ع: مَدْعُو، مَطْلُوب، مَامُول.

وہ سہ

ک: وہاسہ. (وسہ نهر. وسہ وایی) [دہیتی، وہکوو]

ف: چنان، بسان، مانند. (بہ انضمام است. «وسہ

نهر.» بسان او است. «وسہ وایی»: چنان است کہ

چنین باشد.)

ع: مِثْل، ک، کَأْنَه.

وہ سیج

ک: گوشاد، دہرتاندار. [فراوان]

ف: فراخ، گُشاد، پُھناور.

ع: وَسِيع، فَسِيع.

وہ سیلہ

ک: بَڑَہ، بَڑَن، گہزہک، بیانک، دہساریز. [ہز]

ف: دَسْتاویز، دَسْتیاری، بَہانہ، اَنگیزہ.

ع: وَسِيلَة، واسِلَة، واسِطَة، ذَرِيعَة.

وہ سیہات

ک: نہسیت، سپاردن. [راسپیتری]

ف: اَنذَرَن، سپارش، سپردن.

ع: وَصِيَة، وَصَايَة، اِيصاء، قَوْصِيَة.

وہ ش

ک: خورِش. (وہش نامای.) [خُوش، خَیَر (وہیہ کی

گُزرائیہ.)]

ف: وِش، خوش. (گورانی است. «وہش نامای»:

خوش آمدی.)

ع: خَیَر.

وہ ش

ک: وِہک. (ماوہش) [ہاوچشن (ماوہش: وہک مانگ.)]

ف: وِش، سان، مانند. (ماہوش: ماہمانند.)

ع: ک، مِثْل، مَثِیل، شَبِیہ.

وہ ش!

ک: دُش!، هُش! [فرمانہ بہ دستانہ کمر.]

ف: وِش! (امر بہ ایستادن الاغ است.)

ع: سَأ!

وہ ش!

ک: چشہ!، وِشہ! [ہچہ! (وِشہ لیخوپی کمرہ.)]

ف: وِش! (کلمہ ی راندن الاغ است.)

ع: شَأ!، سَأ!

وہ شائن

ک: شائن، چائن، شاندن، کِیلائَن. [چاندن (ی توڑ لہ

زہیدا.)]

ف: اَفشاندَن، اَوشانَدَن، پاشاندَن، پاچاندَن،

پاچیدن، پاشیدن، افکندن. (تخم در زمین)

ع: نَزَع، بَذَر، طَرَحُ الرُّعَة.

وہ شائن

ک: پِژانَن. [پِژانَدَن، (وہک: پِژاندَنی نار بہ ناندا.)]

ف: پاشیدن، پاچیدن. (پاشیدن آب بر نان مثلاً.)

ع: رَش، نَضَح، نَضِخ.

وہ شائن

ک: پِژانَن. [پِژانَدَن (وہک: پِژاندَنی دہرمان بَسر بریندا.)]

ف: پاشیدن، افشاندَن. (پاشیدن دوا بر زخم

مثلاً.)

ع: ذَر، ذَرْدَرَة، نَثَر، نَثار.

وہ شائن

ک: لیدان. [پیاکیشان (بہ شمشیر، بہ کوتک، بہ لقمہ)]

ف: زدن، یازیدن. (شمشیر، چوب، لگد)

ع: ضَرَب.

وہشائن

ك: شائن، ہہ لہو شائن. [شہ کاندنہرہ]

ف: بادزدن.

ع: اہتران.

وہشائن

ك: دان. (شہ پزل وہشائن) [لیدان، کیشان؛ وہك: شہ پزلدانی

دہریا.]

ف: زدن، کشیدن، یازیدن.

ع: مَد، لَطَم.

وہشائن

ك: بہرت کردن، فرہدان. [فریڈان، ہاریشن (وہك: فریڈانی

بہرہ ر گلموت.)]

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (سنگ،

کلوخ مثلاً.)

ع: رَمِي.

وہشت

ك: باران. باران نہرہ. [نہرمباران. واران]

ف: آرکاک، باران نرم. باران.

ع: طَلَّ، رُہام، مَطَر.

وہشلہ

ك: خوہزگہ. [خوزگہ (وہشہ کی گزرائیہ).]

ف: خوشا. (گورانی است.)

ع: طَوْبِي.

وہشہ

ك: رہش!، چشہ! [ہمچہ! (وشی لیخوری گوندرتڑہ).]

ف: وش! (کلمہ ی راندن الاغ است.)

ع: شَأْ!، سَأْ!

وہشہق

ك: کتکہ کینیلہ. [پشیلہ کیوی.]

ف: پپر، دلہ، گربہ ی کوهی.

ع: وَشَقْ، عناق.

وینہ ← کتکہ کینیلہ

وہشیا لی

ك: تی وہشیا، وہشیا لی. [خوی تینا. تینی بیریو.]

ف: افتاد توش.

ع: اِشْتَقَلْ بِہ، اِشْتَقَرَقْ فِہ.

وہشیا لی ← وہشیا لی.

وہشیگ

ك: کیلیگ. [رہشیتراو (زہوی چاندراو).]

ف: کشمان، کشمند، کشتہ. (زمین پاشیدہ

شدہ)

ع: مَزْرُوع.

وہشیان

ك: داوہشیان. [وہشیتراو، چیتراو]

ف: پاشیدہ شدن.

ع: نَزْع. (مصدر مجهول و معلوم یکی است.)

[چاویگی نمناسراو و ناسراوی وہك یدکہ.]

وہشیان

[ك: تیبیریون] [تیوہشیان. لیوہشیان]

ف: افتادن.

ع: اِشْتِغَالَ، اِشْتِغْرَاق. غارۃ.

وہعدہ

ك: وا، وادہ، وخت. [کاتی چارینکوتن.]

ف: فَنُور، ہنگام.

ع: وَعَد، وَعَدۃ، میعاد، وقت، حین.

وہعدہ

ك: وادہ، گفت، وا. [بہلین]

ف: گُفَت، نُوید.

ع: وَعَد، وَعَدۃ.

وہفا

ك: بہینہت. [نمہگ]

ف: وفا، دوستداری، پیمان نگاهداشتن، درست پیمانی.

ع: وفاء، حِفْظُ الْعَهْدِ، اِتِّمَامُ الْوَعْدِ.
وهفادار

ك: بهینه تدار. [به نمدگ]

ف: وفادار، دوستدار، درست پیمان.

ع: وفی، میفاء، حَافِظُ الْعَهْدِ.
وهفاکردن

ك: بهینه تبه سربردن، بهینه تبه جی هاوردن. [رهفاداری]
ف: وفاکردن، پیمان به سربردن، پیمان به جا آوردن.

ع: ایفاء، اِتِّمَامُ الْوَعْدِ، اِنْفَاذُ الْعَهْدِ.
وهفایجنگار

ك: هموالچی، باسنریس. [پدیامنیتر، راپزرتچی. شرفار]
ف: شده بَند، شده نویس.

ع: مُخْبِر، مُفْتَش، جاسوس.
وهفت

ك: رخت، دم، زهمن، سا. [كات]
ف: دَم، دَمان، دَمان، گاه، خُسَك، هنگام، انگام، آمد.

ع: وقت، منو، حین، اوان، زَمان.
وهقر-ویفار

وهقره

ك: نارام، ستار، ورینگ. [نقره، داسه كنان]
ف: تاب، آرام، آرامی، آرامش، آسایش.

ع: طاقه، سكون، سَكِينَة، وقرة...
وهقف

ك: ورستا. [مورقره]

ف: ورستاد، نواخته.

ع: وقف، حبس.

وهقفه

ك: گت، لنگ، مندر، ویسه. [وچان، وهستان]
ف: ایست، لنگ، درنگ.

ع: وقفة، مَكث، تَوَقُّف، وقوف، سكون. سَكوت.
وهك

ك: وینه، وار، ناسا. چهشن، نهواخت، جزور، وهكو. [چون، لهچشن، لهرته]

ف: وَن، وَش، پَش، سَن، سان، سار، سا، آسا، وار، واره، سون، چون، چو، همچو، مان، مانا، مانند، دیس، جور، جفت.

ع: ك، مِثْل، مَثِيل، عَدِيل، نَظِير، شَبَه، شَبِه، شَبِیه، شَبِیع، شَعَب، شَرِیع، شَرِی، لیم.
وهك نهو

ك: وینهی نهو، نهو ناسا، چهشن نهو، نهواخت نهو، جفت نهو. [چون نهو، هارشیروی نهو]

ف: چَنو، چون او، مانند او، همچو او، نواخت او، بهسان او، او سان، او آسا، جفت او.

ع: مِثْلُه، مَثِيلُه، نَظِيرُه، شَبِهُه، شَرِیجُه، عَدِيلُه.
وهك بیوون

ك: هارچهشنی، هارنهواختی، هارجفتی، هاروینهیی.
[هارشیروی]

ف: مانستن، مانندبودن، همچونی، هم آسایی، همتایی، همدیسی، همساری.

ع: مُعَاثَلَة، مُشَابَهَة، مُشَاكَلَة، مُشَاهَاة، مُضَاهَاة، تَمَاطُل، تَشَابُه...
وهكرانی

ك: وازانی، وازانین. [براوردکردن و هلسنگاندنی دووشت به یه کیره].

ف: أدگر، چنان دانی، چنان دانستن.

ع: قیاس.

وہ کو۔ وہ ک

وہ کیل

ک: نوٹنہ، نمائندہ، کاربہ دہس، دہسہ لاتدار، [بیریکار]

ف: نمایندہ، کارپرداز.

ع: وکیل، جری، مبعوث، مناب.

وہ ک یہ ک

ک: وہ کوہک، جفت یہ ک، چہشن یہ ک، نہواخت یہ ک،

بہرانہر، [ہارشیوہی یک]

ف: چون ہم، مانند ہم، جفت ہم، نواخت ہم،

مانند ہم دیگر، برابر.

ع: مُماثل، مُشابہ، مُشاهی، مُشاکل، مُضاهی،

شعبان، مُتساوی، مُتوازی، مُعادل، نُظیر، ...

وہ لام

ک: جوار، ولام، [وہ لام]

ف: پاسخ، جواب.

ع: جواب.

وہ لامہ

ک: سہ میرہ، گوزارہ، مانا، [واتا]

ف: وستی، تمیرا، سمیرہ، گزارہ، سفرنگ.

ع: شرح، تفسیر، تفصیل.

وہ لوہلہ

ک: ہاوار، [داد و ہاوار کردن]

ف: ہنگامہ، [واویلا گفتن]

ع: وکوۃ.

وہ لہ!

ک: روحہ!، وژلہ! [روشی لیخوری گریزہ کیدہ]

ف: وَح! [کلمہ ی راندن گوسالہ است].

ع: وَح!

وہ لی

ک: وہ لیکن، بہ لام، [بہ لان، نہما]

ف: پَن، ولی، لیک، لیکن.

ع: اَمّا، لکن.

وہ لیعہ ہد

ک: جینگہ نشین، جادار، [جینشینی دہسہ لاتدار دوی

مرگی].

ف: پیرہ، پوران، جانشین، جادار، پادر رکاب.

ع: وکیٰ العہد.

وہ لیکن۔ وہ لی

وہ لیلی

ک: پاک، پاریزگار، [وہ لی، پیاری خوا].

ف: نرسی، آبتین، پارسا، پرهیزگار، نیکوکار،

خوش کردار.

ع: وکیٰ، وارع، زاهد.

وہ لیلی

ک: خورنپرس، کہس، دّس، [خارہن خورن، دّست،

خوشرست]

ف: خون رَس، خویش، پرستار، سرپرست.

دوست.

ع: ولی.

وہ لک

ک: گہلا، [بدلگ]

ف: بَرگ.

ع: وِلق.

وہ لیفہ ت

ک: مفتہ، مفتہ کی، [خوڑابی، بدلاش]

ف: پروہ، مُفت.

ع: غَنیمۃ، مُعْتَم.

وہ لیفہ ت

ک: نیاز، سہرقہ مانہ، [کری چیرز کیڑ]

ف: نیاز، پارہ، ارمغان، بخشش، پیشکش.

ع: ہدیۃ، ثحفۃ، عطیۃ، فیض، تعارف، جبابہ.
[جبابۃ القصاص]
وہم

ک: وام، وہام. (وہمزان). [نارام (واری لیکچراندن لہ گمل
میمی کسی یہ کمی تاکدا).]
ف: چنانم، چینیم. (واو تشبیه به انضمام میم
متکلم) (چنان دانستم).
ع: کذا. (کذا فہمت).
وہن

ک: قہسخوان، وہنہنق. [قہزوان]

ف: وَن، بَن، بَہن، کن.

ع: بَطَم، بِن.

وہن

ک: ہدن. (بازیون) [بس]

ف: ہند. (بازوبند)

ع: مَشَد.

وہن ← وہنڈ

وہنڈ

ک: جینگہ، وہن. [پاشگریکہ مانای «شوین» و «کَور»]

دہدات. (وہک: دہمارند. سہ گوند).

ف: جای. خواندنگاہ. (ذماوند. سگوند)

ع: مَحَل. مَحْفَل.

وہنڈ

ک: خوان، وہن. (زہمارند) [پاشگریکہ مانای «بانگہشتن»]

دہدات.

ف: خوان، خواند. (دامادخوان)

ع: دَعَوۃ.

وہنگ

ک: جگہ. (سی رہنگی) [جومگہ]

ف: ہند. (سہ بندی)

ع: مَفْصَل، مُتَقٰی.

وہنگہ

ک: ہدنگہ. (ہنہ رہنگہ) [ہندار]

ف: وَرَغ، بَرَغ، دَرَغ، بَند، بَندگہ، بَندگاہ.

ع: حاجور، سَد.

وہنہنق

ک: وہن، قہسخوان. [قہزوان (تورک «چاتلانقوش» و

«چتلاقوچ» ی پندہ لین).

ف: وَن، بِن، بَہن، کن، وندانہ، بانقش، نانکش،

خنجک، بوکک. (تُرک «چاتلانقوش» یا

«چتلاقوچ» می گویند).

ع: بَطَم، بِن، الحَبۃ الخضراء.

وہنہدیگ

ک: شیشہ. [تہبقی شوشہ].

ف: شیشہ، جام.

ع: رُجَاج، لُوح.

وہنہوز

ک: پینہ کی، چورت، خور. [خوبردنہوہ]

ف: ناو، خواب.

ع: سَنۃ، وَسَن، حَثَاث، نَعَاس، سُهَاد، غَمَض، غَدَن،

اغفاء، نَوْم.

وہنہوش

ک: ہدہرش. [رہنگی رہنوشہیی].

ف: بَنَفَش.

ع: بَنَفَسَجِی.

وہنہوشہ

[ک: گوتیکہ].

ف: فَرَمہ، کاکوش، بَنَفَشہ.

ع: فَرَفِیس، بَنَفَسَج.

۱- [بہ درہ ختہ کہ شی دہوتریت.] (دارودن): (بر درخت آن

ہم اطلاق می شود: «شَجَرُ الْبَطْم».)

وهنوشه فدرهنگی

ك: جزره وهنوشه یه كه. [

ك: كاكوش، بَنَفَشَه فرنگی.

ع: بَنَفَسَج الافرنج.

وهوله

ك: وهیله، وهی. [بروكتله، بروكشوروشه (لامی نیشانی

بجورلهبرونی پیته لكاوه.)]

ف: افچه، سدیسه، عروسك، لَهْفَه. (لام تَصْغیر

به آن ملحق شده.)

ع: لُعبَة، عروسَة.

وهوله بارانی

ك: وهیله بارانی. [بروکیبارانی]

ف: افچه باران، عروسك باران.

ع: لُعبَة المَطَر.

وهوی

ك: بورك. [نافرته تازمشوکردور.]

ف: ویو، بیو، بیوک، پیوک، ویو، سَنَه، سَنار،

سَهَنار، نَغْد.

ع: عَرَس، عَرِيس، عَرُوس، هَدِي، خَطِيبَة، مَخْطُوبَة.

وهوی

ك: كوپهژن. [بورك (ژنی کوپ.)]

ف: پِسَرَزَن، زَن پِسَر.

ع: كُتَة.

وهوی ← **وهوله**

وهوی پشت پهرده ← **كاكنج**

وهوی دورسكه

ك: ررومه تگی. [رازتندری بورك.]

ف: پیرا، پیراینده، پیرایه گر، بیوپیرا.

ع: نَامِصَة، مَشَاطَة.

وهویله ← **وهوله**

وهویله ← **وهوی** [(لامی نیشانی بجورلهبرونی پیته لكاوه.)] (لام

تَصْغیر به آن ملحق شده.)

وهها

ك: وا. [ناوهها، ناوا، ناوهرا]

ف: چُنین، چُنان.

ع: كَذَا، هَكَذَا، كَذَلِكَ.

وههات

ك: وات، واتسه، وههاتسه. (وههات وت. وههات لیتهم.)

[ناوههات]

ف: چنان. چنانت. (چنان گفتی. چنانت بزئم.)

ع: كَذَا، كَذَلِكَ.

وههار

ك: به هار. [وهزی یه كمی سال. (وشه یه کی گورانیه.)]

ف: بهار. (گورانی است.)

ع: رَبِيع.

وههاسه

ك: واسه. [وايه]

ف: چنان است، چنین است.

ع: كَذَلِكَ، كَذَاكَ.

وههام ← **وههم**

وههم

ك: وههمه، ترس، ههراس، كز. [مترسی]

ف: بیم، هراس، ترس.

ع: خَوْف، وَهْم، وَاهِمَة.

وههم

ك: گومان. [بزچورن، خهیا]

ف: سَمَراد، پُندار، گُمان.

ع: وَهْم، وَهْل، تَوَهْم، تَصَوُّر، تَخْيُل.

وهی

ك: قسپ، قُزْت، ناسیو. [بهلا، کارسات]

ف: آسِيب، زیان، آزار.

ع: وَیْل، وَیْلَة، بَلِیَّة، مَضَرَة، مُصِيبَة، صَدْمَة.

حادثة... .

وهی!

ك: نای، نؤف! [رتمی دمرد و ژان دمربینه.]

ف: وئی، وای، وها، واه!

ع: وئی، واه، واه! اُوه! اُف!

وه یخر

ك: شمرخ. [شمرفرش]

ف: آسیبجو، جنگجو، هنگامهجو.

(ماجراجو)

ع: دیبوب، مُفسد، مسعار.

وه یشوومه

ك: بشتونه، كوله‌ریوا. [مایفیتنه، ناژاره‌چی]

ف: شورشانگیز، سر آشوب، آتشافروز.

ع: مسعار، اُم الفساد.

وه یلان

ك: ویل، تورنا، سرگردان، دهره‌دەر. [ناواره و بی‌دهرتان]

ف: ویلان، سرگردان، آواره، آباره، سرگشته،

نربذر.

ع: شاذب، دوار، هانم، حیران.

وه یهوه‌کیرین

[ك: قزازه‌گیر]

ف: آسیبگردان، بلاگردان.

ع: فدیة، صدقة.

وی

ك: بی. [داری (رشمیه‌کی گزانیه).]

ف: بید. (گورانی است).

ع: خلاف.

وهی!

ك: نای! [رتمی سیرمانه.]

ف: وئی، وای، دی! جگی!

ع: وئی، واه، واه!

ویالون

ك: تارچه. [ژیولون: نامراژکی مزیقیه.]

ف: ویالون.

ع: مزهر، عود.

ویته

ك: ویت. [وته، وتار له بن لیتروه.]

ف: وات، واته، گفته.

ع: قیل. رَضَح، رَمَزَة، قال. مَشَطَة، خَبَر.

ویجدان

ك: زیل. [ریژدان، هستی دهررون.]

ف: دزیابی، آگاهی، دریافتن.

ع: وجدان، شعور.

ویر

ك: بیر. [هوش، یاد]

ف: یاد.

ع: حفظ، خاطر.

ویپر

ك: ویره، سپه، سپ. [گریان به دهنگی بمرز.]

ف: نیوه، مویه. (بلند گریستن)

ع: ضراعة، نوحه.

ویپر

ك: مانا، گوزاره. [واتا]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: معنی، فحوی، فحواء، شرح، تفسیر، مدلول،

مصدق...

ویران

ك: کارل، خاپورر. [رمار]

ف: ویران، بیران، آوار، آواره. خاپور.

ع: خراب، خراب، خاوی، ییاب، مُهَدم.

ویران

ك: زات کردن، زاور کردن. [نمترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْأ، اجْتِرَاء.

ویران بوون

ك: كاول بوون، خاپور بوون، روخیان. [رووخان، رمان]

ف: ریهدن، ویران شدن.

ع: خَرَاب، تَخْرُب، اِنْهَاد، اِنْدِكَاك.

ویران کردن

ك: كاول کردن، خاپور کردن، روخائن. [رووخاندن، رماندن]

ف: ویران کردن، زیهانیدن، زیهاندن، رُخاندن.

ع: هَدَم، دَك، تَخْرِيب، تَبْيِيب.

ویرانن

ك: ویران، زات کردن، زاور کردن. [نمترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْئَة، اجْتِرَاء.

ویرانه

ك: كه لاره. كاول. [خاپور، كاول بود]

ف: ویرانه، بیرانه. (خَرَابَة)

ع: خَرِیَة.

ویرت

ك: یورت، چه راگا. [جی لومر]

ف: یورت، چَرَاگاه.

ع: مَرْتَع.

ویرد

ك: كارد. [تیخی دسكرداری بچووك]

ف: كارد.

ع: سَكْنِی، شَقْرَة، مُدِیَة.

ویره

ك: ره زاره، بیره کردن. [بیركوتنمه، كوتنمیداد]

ف: ویره، بیره، یادآوری، یاد کردن، یاد آوردن.

ع: تَذَكُّر، تَفَكُّر.

ویره

ك: ویر، سیپه. [اگریان به دنگی بمرز.]

ف: نیوه، مویه. (گریستن بلند)

ع: ضَرَاعَة، نَوَخَة.

ویرهكه

ك: نِتواره. [درهنگان، ویرهگا (وشهیه کی هورامیه).]

ف: ایوار، سَر شَب. (اورامی است).

ع: غُرُوب، مَغْرِب.

ویره ویسر ← ویسه [ریزری زذر. (دوبارمبونوه کی لبر

زذربیونیستی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

ویزه

ك: میزه. [دنگی هیواش یا گریانی لسهوخ.]

ف: وَز. (صدای آهسته یا گریستن آهسته)

ع: دَنْیَن، طَنْیَن. خَنْیَن.

ویزه ویز

ك: میزه میز. [ریزه زذر. (دوبارمبونوه کی لبر

زذربیونیستی.)]

ف: ووز. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: طَنْیَن، دَنْیَن. خَنْیَن.

ویژ

ك: بریژ. (قسه ویژ) [پاشگریکه مانای «قسه کمر» دهات.

(به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: گو، گوینده، سُرای. (سخن سُرای، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: لَفْظ مستقل ندارد. [وشی سربخزی نیه.]

ویژامیهر

[ك: كه تمببند (كمه یه کی بچووك دارهیشی پنه

د بهسرت.)]

ف: سَبَنج بند. (چنبر كوچك كه تیر خیش به آن

وصل می‌شود.)

ع: رباطُ المیس.

وینه

ویژنه

ل: بوټی. [بگو. قسه‌کر]

ف: گوینده. گویا.

ع: قائل. ناطق. مُتَكَلِّم.

ویژه

ل: گزیایی. [میزی ناخواتن و تیگه‌بشني گشپه‌کان.]

ف: کرویز، زرتشت.

ع: ناطقة، القوة الناطقة، النفس الناطقة.

ویژه

[ل: رتار]

ف: سخنرانی. «کنفرانس»

ع: انذار، وعظ.

ویژه

[ل: سیرمه‌یه‌کی درټره له تنگی نسپ ده‌چیت، که

یدکټکه له نامرازی جورت‌کردن.]

ف: تسمه. (تسمه‌ای است بلند مانند تنگ اسب

که جزو اسباب یوغ است.)

ع: سیر.

ویژه ← شیعر

ویژه

ل: چاچکه. [بیش]

ف: زاژه.

ع: علك.

ویژیک

[ل: رتار، وته]

ف: گُفته، گُفته‌شده.

ع: مَقول، قول.

وېسان

ل: سروین، نارام‌گرتن. [وستان، سروتن]

ف: ایستادن، زموک. آرام‌گرفتن.

خاموش‌شدن.

ع: قیام، وکب، رُتوب، طُمَانِيَّة. سُکوت.

وېسان

ل: وه‌ره، مهنر، له‌نگ، به‌ن‌یرون، له‌نگ‌کردن،

مهنر‌کردن، وه‌ره‌گرتن. [وستان، نۆقره‌گرتن]

ف: ایست، ایستادن، وایستادن، لنگ‌کردن،

درنگ‌کردن.

ع: وُقوف، تَوَقُّف، مَكْث، عَوَج، لَبْث، مَكْد، رَوَف

عَكِي، سَكُون، حَتود، هُدوء، رُكود، وُكود، قَرار،

نَوام، ثَلْبُث، ثَمَكْث، ثَرْبُص، ثَرْبُث، ثَارِي، اِقَامَة،

اعتكاف.

وېسان

ل: مهنر‌کردن. [وستان، پنگ‌خواردنوه (وه: وستانی

نار.)]

ف: ایستادن. (آب مثلاً.)

ع: مَكْث، رُكود.

وېسان

ل: سروین. [جینگیربون (وه: راوستانی کوله‌که.)]

ف: ایستادن، ستادن، پابر‌جاشدن. (ایستادن

ستون مثلاً.)

ع: اِنْتِصَاب، اِسْتِقْرَار، ثِبَات، ثُبوت.

وېسان

ل: سروانن. [وستاندن، جینگیرکردن]

ف: ایستانییدن، ایستادنن، برپاداشتن.

ع: اِقَامَة، تَرْتِيب.

وېسان

ل: نگاه‌اشتن. [وستاندن، راگرتن]

ف: ایستاندن، بازداشتن، نگاه‌داشتن.

ع: اِقَامَة، تَوْقِیف، تَلْبِیْث، اِلْبَاث... .

ویستن

ك: خوازتن، گهره‌لبیون. [خواستن (وشه‌په‌کی کرم‌جیه).]
ف: خواستن، پیسودن. (کرم‌جی است).

ع: ارادة.

ویتسه

ك: مدنه، گت، له‌نگ. [روستان، نیست]

ف: ایست.

ع: وَقْفَة، وَقُوف، سُكُون... .

ویسیاک

ك: سرویایگ. [روستار، سروترو]

ف: ایستاده، آرام، خاموش.

ع: ساكن. هادئ. مُقِیم. ساكِت.

ویقار

ك: سه‌نگینی، گرانی، نارامی. [هیمینی، شکومندی]

ف: هنگ، زیور، سَنَگِینی، آرامی، آرامیدگی،

آرمیدگی، لنگر، گران‌گوشی.

ع: وَكْر، وَقَار، اَنَاة، حِلْم، هَيْئَة، هُدُوء، تَوُدَّة، دَعَة،

وَدَاعَة، سَكِیْنَة، طُمَأْنِیْنَة، رَآئَة، كَفْ نَفْس.

ویکول

ك: بیکول. [کولبی: جوزیک داری بی.]

ف: بید.

ع: خلاف.

ویتنکه

[ك: ورتپنگه: گیایه‌کی شیرهداره. (تالقیکه له نینوان «لۆ» و

«چنور»ا.)]

ف: جاشیر. (علفی است در بین «لۆ» و «چنور».)

ع: جاشیر.

وین

ك: وهیلان، بهره‌زه، توننا. [سرگردان، دهریدهر]

ف: ویل، یل، یله، ویلگرد، سرگشته، سرگردان،
دربذر.

ع: تائه، طانج، ساكج، حیران، دَوَار، هَائِم.

وینل

ك: بهره‌لا، هه‌له، بهره‌زه، نازاد. [رها]

ف: زها، آزاد، ویل، یله.

ع: مُنْطَلِق، مُنْسَاق، سَاكج، سَكج، مُهْمَل، مُهْمَل،

تَرِیک.

وینل

ك: پەرت. [بی‌تامانج (گوللی وینل).]

ف: ویل. (گولله‌ی ویل)

ع: عائر، طانج، غَرَب، غَرَب.

وینل

ك: پەرت، بی‌پا. [بی‌مانا (قسی بی‌مانا).]

ف: ویل، بادرم. (سخن لغو)

ع: واهي، لغو، لاطائل.

وینلخری

ك: پەرتسینی. [کرین بۆ خەلکی به بی رها‌مندیان.]

ف: مَشْتَه، پُورَت خَری.

ع: بَیْع فُضُولی.

وینلکردن

ك: بهره‌لاکردن، بهره‌زه‌کردن. [رهاکردن (وهك: بهره‌لاکردنی

چوارپی).]

ف: ویل‌کردن، یله‌کردن، رهاکردن. (رها کردن

چارپا مثلاً.)

ع: تَرَك، تَسْبِیب، اِمهال، اِطلاق.

وینلکردن

ك: بهره‌لاکردن. [لینگه‌ران، مۆلت‌پیدان]

ف: رهاکردن، آزادکردن.

ع: اِذْن، اِجَازَة، اِطلاق.

وتیلہ

ك: هارار، قاره قار. [زہنازہنا، چہترہہرا]

ف: ویلہ، غوغا، ہنگامہ، قریاد.

ع: ویلۃ، واویلاہ.

وینا

ك: بینا. [چارساغ، بینر]

ف: بینا، دیدہ ور.

ع: بصیر.

وینا

ك: سوزاخ، شناسین، بیرہاتن. [بینین و ناسینوہ.

(ہاتنہویداد.)]

ف: سوزاخ، شناسایی، یاد آمدن. (بہ نظر آمدن)

ع: ذکر.

ویناکردن

ك: سوزاخ کردن، بیرہاتن، شناسین، ناشناہرچارہاتن. [بینین

و ناسینوہ، بہ ناشنا کوتنہ ہر چار، شنوہ کردن]

ف: شناختن، یاد آمدن، آشنا بہ چشم آمدن.

ع: تَذْکُر، تَرْسَم.

ویناو

[ك: كشف: دیتنی نادیاری بہ دل.]

ف: بیتاب.

ع: مَكْاشَفَة، رَفْعُ الْحِجَاب.

وینایی

ك: بینایی. [ہیتی بینین، چارساخی. چارکراویدی]

ف: بینایی، دیدہ وری، بینش.

ع: باصِرَة، تَبْصُر.

وینایی

ك: شیوہ. (وینای نمو نہدا.) [شکل، شیواز]

ف: دَسِی، تَنْدَسِی، تَنْدِیسی، مانندی.

ع: شباهة، تماثل....

وتیلہ

ك: وەك، چوون. [چون، لہ چشن (وشہیدی گورانیہ).]

ف: مانند، چون. (گورانی است.)

ع: مِثْل، شَبِہ، عِدْل، شَبِہ، شَبِیہ، مَثِیل، عَدِیل،

نَظَر، شَرِیح، رَهِیْف، عِسن.

وتیلہ

ك: قورلینہ. [قورلینہ، قورتالہی بچورک.]

ف: تَبَنگُو، تَبَنگِه، سراجہ، نویان.

ع: خَصَفَة، سَلَة، قُفَة، صابوریۃ.

ویہردن

ك: بگردن. [تیبیرین، رابردن (وشہیدی گورانیہ).]

ف: گذشتن. (گورانی است.)

ع: مُضِی.

ویہردہ

ك: بگردگ. [رابردور]

ف: گذشتہ.

ع: ماضی.

وینہ کانی پیتی و

ویژا امیہر

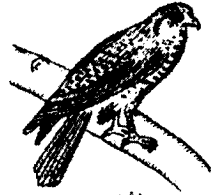
ولک

وزہ تکی

ورچ

واشہ

ه

ها!

ك: هانی!، بگزه! [ویرگزه!]

ف: بگیر!

ع: ها، هاء، خُذ!

ها

ك: نه‌مه‌سه. نه‌مه. [نمخته. نائمه]

ف: ها، اینک، این است.

ع: هذا.

ها

ك: نه‌های، هار. [هینی، هوی (نامرزی بانگ‌کردنه).]

ف: آهای. (حرف نداست.)

ع: یا، آیا، میا.

ها

ك: وا، هس. (ها له‌ینه، وا له‌ینه.) [پتچوانی نه‌].

ف: هست.

ع: کائن، موجود.

هابه‌ده‌سو

[ك: نریكه]

ف: دم دست است.

ع: بَيْنَ الْيَدَيْنِ.

هات

ك: نامده، هاته. [بخت (برامبری نامده).]

ف: آمد. (ضد نیامد)

ع: اقبال، هیاط.

هات

[ك: گه‌شته برمه، ناما. (کرداری رابردوه).]

ف: آمد. (فعل ماضی است.)

ع: آتی، جاء.

هات بؤم.

[ك: به دلمدا تیپیری. هروه‌ها: هه‌لمتی بؤ هیتنام.]

ف: آمد برایم.

ع: اَلْهَمْتُ، خَطَرَ بِبَالِي. صَالَ عَلَيَّ، حَمَلَ عَلَيَّ.

هانکه‌خو‌ه‌یا.

ك: ژورژیا‌گه‌سه‌ر. [پورژاوه‌توره‌].

ف: حال آمده.

ع: حصاً.

هاتن

[ك: گشتنبیره‌ره. به‌خت‌هیتنان. به‌ده‌سوچورن]

ف: خَل، آمدن.

ع: آتی، اِتيان، مَجِيء، قُدوم، قُبُول، اِقْبَال، هِيَاط.

اِجَابَة، اِنْجَاد.

هاتن

هاتنه وه هال

ل: حال هاتن، خوه شه برون، هاتنه وه سدرخو. [چالې برونه]

ف: حال آمدن، سرخود آمدن، بهبود شدن.

ع: عافیه، عفاء، افاقه، نقه، صیحه.

هاتنه وه سو

ل: تازه برونه، ده لکه ریانه وه. [هاتنه وژان (وه) هاتنه وه]

سوی برین یا نموشین. [

ف: تازه شدن، برگشتن. (زخم یا بیماری مثلاً).

ع: غفر، زرف، نکاس، انتکاس، انتقاض، عود.

هاتن وچو

ل: هاتن وچون، ده لزرکه، نهوسان، شه کوشوک. [لرینه وه]

به حواره. [

ف: آمد و رفت، نوسان.

ع: تَرْدُ، تَذْبُذْب، اهتزاز، نَوَسان، نَوَسان، نَوَعان،

تَنَوُع، تَنَوُح، تَطَوُّح، عین، تَذْبُذْبَة.

هاته

ل: هات، نامده. [بخت (برامبری «نامده»)].

ف: آمد. (ضد «نامده»).

ع: هیاط، اقبال.

هانه

ل: لیوه. [خستره، خوریه]

ف: نیرنود.

ع: هاجس، واجس، خاطره، خطور.

هاجوو اج

ل: هاژواژ، سرگردان. [سرسام، گیتروژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژه، واله، سرگشته، هاژواژ،

آج و اج، تیب و شیب.

ع: مَبْهوت، حیران، مُتَرَمِّن.

هار

ل: شیت. [لیوه (وه) سه گی هار. [

ف: دیوانه، هار، گزنده. (سگ هار مثلاً).

ل: وه زین. [مه لکردن (وه) هاتنی با. [

ف: آمدن. (باد مثلاً).

ع: مُبُوب، فِیحان، فِیحان، نَفْحان، نَفُوح.

هاتن

ل: رمیان، روخیان. [رمان، رووخان]

ف: آمدن، رهیدن، رُخیدن.

ع: هَوَر، هُنُور، هُجوم، اِنهجام، اِنهدام، خَر، خُرور،

تَهْدُم، تَهَوَر، تَهیر، اِنهیار.

هاتن وچوون

ل: هاتوچو، نامشو. گه ریان. هاتن وپوین. [سرله یللدان.

گه ران. گشتنبروه و رشتن]

ف: آمَدو و رَفَت، آمَدو و شُد، گُردش. آمدن و رفتن.

ع: تَرْدُد، مَرَاوَدَة، سیر، سیران، مَجِیء و ذِهاب.

هاتنه دیل

ل: هاتنه دین. [هاتندی، بریاست گران]

ف: راست آمدن، درست شدن، انجام رسیدن.

ع: قَضاء، تَحَقُّق.

هاتنه ریگه

ل: تورشیار برون. [توروش برون، گیده برون]

ف: پیش آمدن، دُچار شدن، گرفتار شدن.

ع: حَقِیق، حَوَظ.

هاتنه لاد ا

ل: لاریون، خزیان، سرپیان، چلیان. [به لاداهاتن.

مه تلخیصکان

ف: لغزیدن، کج شدن.

ع: مِیل، تَمایُل، اِنحراف، اِنزلاق.

هاتنه وه

ل: گه ریانه وه، هه، نه راگل. [گه ریانه وه]

ف: برگشتن، باز آمدن.

ع: اَوْب، اِیاب، اَوَّل، نَوْب، نِیاب، قُفول، رُجوع،

رَجَعَة، عَوْدَة، عَوْد.

ع: مَجْنُون، أبله. حان، هار.
هار

ك: هاره. [برداش]

ف: آس، سنگ آسیا.

ع: رَحَى، طاحونَة، غِصَارَة، جَرَجَارَة.
هارتوهوورت

ك: شاتوشورت، هاشوهروش، هروش، قومپوز،

خزه لكیشان. [فشفش، فوفیشال]

ف: شاتوشوت، لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَلَف، طَرَمَذَة، تَفَاخُر، ثَبَاهِي، تَكْبُر. أُسْرُوجَة.
هارو

ك: پوك. [گوشتی دوروبری ددان.]

ف: آره، آرواره، گوشت دندان.

ع: لَيْثَة، مَوْرِم.

هاروهاج

ك: هار، چالاخ، هدرزه. [نُوقَرَهَنه گر، بزئو]

ف: دیوانه، هرزه، چالاخ.

ع: أبله، بَزِيَان.

هاریه

ك: گرمه. [دنگی زل. (وهك: دنگی نار یا هسور).]

ف: گَرَنِبِه، غَرَنِبِه. (صدای آب یا أبر مثلاً.)

ع: نَاضِحَة، غَطْمَطَة، هَزَج، هَزِيَن، أَزِيَن. هَدِيد.

هاریه

ك: گرمه. [دنگی ناش.].

ف: گَرَنِبِه، غَرَنِبِه. (صدای آسیا.)

ع: سَحِيف، هَدِيد، هَزِيم.

هاره—هار

هاره‌ی ده‌سی

ك: دهسار. [دهسار]

ف: دست‌آس.

ع: جاروش، فِيلَخ، مِلطاط، غَرِيْبَة.

وینه—دهسار

هاریاک

ك: وردبوگ، ناردکریاک. [هاردراو]

ف: خوردشده، آردشده.

ع: مَسْحُوق، مَطْحُون، طَحِين.

هاریان

ك: وردبوون، ناردبوون. [هاردان، بوونه‌نارد]

ف: خوردشدن، آردشدن.

ع: اِنْسِحَاق، تَطْحُن.

هارین

ك: وردکردن، ناردکردن، کړه‌کردن. [کردنه نارد.]

ف: خوردکردن، نَرم‌کردن، ساییدن. آردکردن،

آسیاکردن.

ع: سَحَق، طَحْن، كَرَكَرَة.

هارین

ك: شه‌لومارکردن، وردکردن. [وردوخاش‌کردن،

شه‌لپاته‌کردن]

ف: له‌کردن، خوردکردن.

ع: بَكَع.

هاریه

[ك: هاری: جَوزَه کرم‌یکه.]

ف: لیسِه، دیوه، پیله، کرم درخت.

ع: سُرْفَة، يَرْقَة، جَارِسَة، قَاضِيَة، دُودَة، دُودُ

الْفَرَاشَة، مَنّ الثَّقَاح.

وینه—کرم هورنشم

هاز

[ك: گیاهی‌کی تیزه.].

ف: گیاهی است تند.

ع: ...

هازیه

ك: گوارایی، بگیریایی، هدم. [هوسکرو (هیزی تیپ‌پرانندی

خُزْراك به گندهدا. [

ف: گوارایی، آتش. (قهوی گذراندن غذا از معده)

ع: هاضِمَة، مُحَلَّة.

هاژ

ك: واژ، واق، سراسیمه. [سراسام، گیتژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژه، شیب، تیپ، واله، سرگشته،

هاژواژ، آجواج.

ع: حیران، مُتَحَيِّر، مُتَرَمِّز، مَبْهُوت.

هاژوواژ ← هاجوواج

هاژه

[ك: دهنگیكه. (وهك: دهنگی با، دهنگی تافگه، دهنگی بالی

بالتنده. [

ف: صدای باد. صدای آبشار. صدای بال پرنده.

ع: هَزِین. حَقِیف.

هاژینه

ك: كورژه كه. [جزره موردرویه كه. (كورژه كهی ورد. [

ف: كُژَك. («كورژه كه» ی ریز)

ع: حَرَج.

هاشوهوش ← شاتوشووت

هاشه

ك: هروشه، گوره، قومپوز. [فریشال، خوهه لكیشان]

ف: لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَلَف، طَرَمْدَة، تَفَاخُر، تَكْبَر، ثَبَاهِي، اِعْجَاب.

اُسْرُوجَة.

هاكا

ك: نَمَزِيكِه. (هاكا هات. [نَزِيكِه]

ف: نزدیک است.

ع: اَوْشَك، دَنَى، قَرَب. (اَوْشَك اَنْ يَأْتِي).

هاكؤ

ك: سمرسهری، ههروا، [سهرینیی، کتوپری (بسی خُزْ

ناماده کردن. [

ف: رُبوده، سرسری، نااندیش. (بی تأمُل،

بی قصد)

ع: رَحِيل، مُرْتَجَل، اِرْتِجَالاً، بَدَاهَة، بَدِيهَة، بِلا تَأْمُل،

پدون قصد.

هاكؤ

ك: دلّه بارپ مه كه. [بسی بیرلیكردنوه، هرلخزوه.]

ف: زبانی، سرسری.

ع: لَعَم، لَعَم، رَجَمًا بِالْغَيْب.

ها لهینه.

ك: لهینهسه. [لَوْنِيه.]

ف: آنجا است، در آنجا است.

ع: هُنَاكَ، فِي هُنَا.

هال

ك: پدرتگه. [هدلدیرگه (جینگه یك له كِتودا كه به هوی زور

لیژیرونوه مرؤژ گیتژ دهكات. [

ف: هال، پرتگاه. (جایی از کوه كه به علت تندی

سرگیجه بیارد.)

ع: وَرْطَة.

هال

ك: سهرارو. [تراوریلکه، سهراب]

ف: سهراب، کوراب، کورابه، گوراب، گتیر، گویر،

گویر، واله.

ع: آل، آباب، هال، قاع، عَسَقَل، هَبْهَبَاب، لَعْلَع، يَلْمَع،

يَهِيَز، سَرَاب.

وینده ← سهرارو

هال

ك: غار، خار. [نَشْكُوت]

ف: تَهال، دَهَار.

ع: غار، مَغَار، كهف. . .

هال

ك: حال، ژیتوار، جیتوار. [بارود زخ]

ف: جاوَر، چگونگی، نود.

ع: حال، بال، وُضَع، كَيْفِيَّة.

هالا

ك: هارار، هانا. [داد و فرباد، سكال]

ف: داد، فُغان.

ع: فَرَع، استغاثه، شِكَايَة، شَكْوَى.

هالا - هوال

هالو

ك: شوربای برسیله تیکراو.

ف: هلاو، آش غوره.

ع: هلام، مَرَق الحَصِرِم، سَكَباج.

هالو

ك: تار. [اگر و تینی ناگر].

ف: آلاو، آلاو، عُلُو، خُدَره. (شعله و حرارت آتش)

ع: لَیِب، وَهَج، شَرَر، شَرَارَة، حَرَارَة. شُواظ.

هالو

ك: تیکله. [دیزه: ده فرتکه].

ف: دیزی، کوزه.

ع: جَرَّة، کوز.

وینه

هالو بلا لئوک

ك: نالو بلا لئوک، بلالئوک. [نالو بالئو: میوه بکه].

ف: آلوبالو، آلی بالی. (آلوی بوعلی)

ع: قَراصیا.

وینه - بلالئوک

هالو هوال

ك: دنگریاس. [باسو خواس، خبیر]

ف: گزارش.

ع: أَوْضَاع، أحوال. أَخْبَار.

هاله

ك: قَزَره. [برسیله]

ف: كَنَشو، كَنَشَتو، باغنج، غوره.

ع: حَصِرِم، كَحَب. (بُس)

هاله پرووز

[ك: پرووزاو (سوتانی دهره‌هی گزشت - بۆ نمونه - له

کاتی کدا له ناره‌ه کاله.)]

ف: پَخْسیده. (سوختن روی گوشت مثلاً که زیر

آن خام باشد.)

ع: مُنْکَرِش.

هاله پرووز بیوون

[ك: پرووزان]

ف: پَخْسیدن.

ع: انْکِرَاش.

هاله ژیر - هاله ژیل

هاله ژیل

ك: ژیل. [گولی برسیله.]

ف: شکوفه‌ی غوره.

ع: قُعال، قُعال الكَحَب.

هاله کۆک

[ك: ناله کۆک (گیاهه‌کی بناربانگه.)]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

هاله ویوون

ك: کول بیون. [هال بیونیه (ی ددان.)]

ف: گُندشدن. (دندان)

ع: ضَرَس، کَل.

هاله ویوون

ك: هیدیه‌ر بیون، له سه‌رده‌رچوون. [هیمن بیونیه، سببوری

بۆ هاتن]

ف: از سر در رفتن، آرام شدن.

ع: کُظوم، اِنِيخاخ، سُکون، تَسْلِي.

هاله و کردن

ک: هِنْدِيه و کردن، نِه سِه رده و کردن. [هِنَمَن کردنه، سِمْبوري

بُو هِنْتان.]

ف: از سر در کردن، آرام کردن، آب زدن،

فرو نشان دادن.

ع: تَسْلِيَة، تَسْكِين.

هاله و خورما

[ک: خورمای نه گِیو، فَرِيکِه خورما]

ف: سراو.

ع: بُسر، خَلال.

هالی

ک: خالی. [بِتال، بوش، بَرَامبِری پر.]

ف: تهی.

ع: خَالِي، فارغ.

هام

ک: هَم. [وام، نِه رَتام]

ف: هِنَسْتَم.

ع: کائِن، مَوْجود. (أنا کائِن)

هامار

ک: ساف، رِيک، تَدخت. [بِي نِه رَزونِمی]

ف: هاموار، هموار، تَخت، بَرابَر.

ع: مُسَطَّح، مُسْتَوِي، سَهْل، صَعِيد، رَهَاء، صَفْصَف.

هاماری

ک: تَدختایی، سافایی. [تَدختان]

ف: همواری.

ع: صَفْصَف، رَهَاء.

هاملو

ک: گشت. [هَممو]

ف: هَماد، هَمه.

ع: کُل.

هامرای

ک: ... کُومِه کی. [هاوَرِی. یارمَنَتی دان]

ف: همراهی. کُومک، یاری.

ع: اِعائَة، حِمایَة. رَفَاقَة.

هان

ک: وان، نِه وان. (هان له مالا). [هَمَن، نِه رَتان]

ف: هِنَسْتَد.

ع: کائِنون، مَوْجودون.

هان

ک: هَش، گال. [دنه]

ف: آغال، آغالش.

ع: تَحْرِيش، اِغْراء، تَحْرِيك....

هانا

ک: هالا، هارار. [داد و فَرِياد. سکا لا]

ف: فَرِياد. دادخواهی.

ع: اِسْتِغاثَة. شِکَايَة، شِکْوَى.

هانا

ک: لاله، پاره. [لِبرِپارِانِهوه]

ف: زَنهار.

ع: اَمان، نَخِيل.

هانا

ک: هَمی. [هِيوا، نِومِید]

ف: امید.

ع: رَجاء.

هانا

ک: سَوما، وِینایی. (چاری هانای نه ماگه). [بِینایی، هِنِزی]

بِینِن.

ف: بِینایی.

ع: باصِرَة.

هانا

ك: نَدَلْها، كَدَلْكَالَه، ناره زور. [خولیا]

ف: درخواست، خواهش، آرزو.

ع: تَمَكِّي، تَقاضی.

هالن دان

ك: هشدان، گالِدان، هه لَخران، تیزه کردن. [دندان]

ف: آغالیدن، آغال دادن، برانگیختن.

ع: تَحْرِيش، تَحْرِيك، تَحْرِيص، تَحْدِيد، اِغْراء، اِغْواء.

هانوهوون

[ك: پشتگروختنی کار.]

ف: مولش، اِهِن و تَلَب.

ع: تَسامُح، تَساهُل، تَبَذُّدَة.

هانه

ك: كانی، كانیار. [سرچاره]

ف: چشمه.

ع: عَيْن، يَنْبوع.

هانای!

ك: ها!، بگه! [ویرگه!، فرمورا!]

ف: بگیر!

ع: ها!، خُذ!

هانین

ك: هازردن. [هیتان (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: آوردن. (کرماجی است.)

ع: اِجائَة.

هاو

ك: نه‌هار. [هیتی، هۆر (نامرازی بانگ‌کردنه).]

ف: های، اهای. (حرف ندا است.)

ع: هِیا، آیا.

هلو

[ك: نام، هام: وشیی هاویش‌بوونه.] [هانوار]

ف: هام، هم. (همنام)

ع: ی. (سمی)

هاوار

ك: داد، بسانگ. نالسه. [داد و فریاد. هسروه‌ها:

ده‌نگبیرزکردنوه لبیر ئیش.]

ف: بانگ، خروش، فریاد، داد، غریو، دَهار، دَهاز،

دَهاژ، دَهاژ، ژَهاژ، ژَخار، ژَغار، ژَغار، نژَغار، آژیر.

ویلِه، خَرویلِه. ناله.

ع: صَیْحَة، صَیّاح، صَرخَة، صُراخ، اَذان، نَقِيع،

نُعرَة، صُرة. ضَجِيج، جَلَبَة. اَنین، فَرْع.

هاوارا

ك: نای!، هدی هاوارا!، ندی هاوارا! [نایش!، ناخوداخ! (وشیی

نازیه‌حتی دهرپینه).]

ف: وای!، ای!، وای! (کلمه‌ی تضرع است.)

ع: وا!، وِی!، وِیب!، وِیل!، واه!، واه!

هاوارکمر

ك: هاناکمر، هاناهاور. [ده‌نگبندکمر بۆر هاوکاری.

هسروه‌ها: سکا لا کمر]

ف: دَمان، دَمَنده. داد‌کننده، فریاد‌کننده.

دادخواه.

ع: مُنادی، صَیّاح، صَرار، صَرار. مُخیر. شاکي،

مُتَظَلِّم.

هاوارهاوار

ك: هاوار. [هاواری زۆر. (دو‌باره‌بوونه‌کسی لبیر

زۆربوونیستی).]

ف: غَوغا، غَواغو، خَرویلِه، چَغَبَلْغ، وایاوی،

دادبیداد. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: ضَوْضاء، جَلَبَة، ضَنْجَه، ضَجِيج، وِکولَة، وایلاه.

هاوبازو

ك: هاردهس. [هارباڤ، هاركار]

ف: همبازو، همدست.

ع: مُعاضِد، مُعين.

هاوبازي

ك: هاركايه. [هارگمه: هارپي له گمه و كايدها.]

ف: همبازي.

ع: حَرِيف، نَعِيب.

هاوبهش

ك: بهشهر، بهشههر. [شريك]

ف: آنباز، بَخشيز، همبخش.

ع: شريك، سَهيم.

هاوبا

[ك: هارشان (هارهنگار)]

ف: همپا. (همقدم)

ع: مُساير، مُساوي السَّير.

هاوپشت

ك: هارپشته، شَوَن. [درو مندان كه يه كيكيان له دواي

نوربان له دايك بوويت.]

ف: همپُشت. (دو فرزند كه يكي پشت سر آن

دگر آمده باشد.)

ع: صَوغ، خَلِيف، طَرِيد.

هاوپشت

ك: پشتي، دوپشته كي. [درو كس كه سواي يه كسميتك

بووين. (له سواريدا.)]

ف: همپُشت. (درو سواي)

ع: رَكيب، رَدِيف، زَمَل، كِفَل.

هاوپشته — **هاوپشت** [همدرو ماناكي.] (به هر دو معنى.)

هاوتا

ك: جفت، چور، لف. هاراڤ، هاوماڤ. هاونخواخت. هارسهر.

هارچهشن. [جروت. هارشيو. هارشان]

ف: جُفت، جور، هُماس، هُمال، هامال، همباز،

آنباز، همبَر، مانند، هملنگه، همجُفت، همجور،

همتا.

ع: رُوج، كُف، كُفي، كُفُو، كُفُو، كُفُو، كُفُو، كُفي،

كفيع، كفل، مَثَل، مَثيل، شَبه، شَبيه، قَرْن، قَرين،

عَدَل، عَدِيل، نَظير، مُشابه، مُضاهي، مُساوي.

هاوتاچر

ك: هارپتسه. [هارپش]

ف: همپیشه.

ع: كَسِيب.

هاوته رازوو

ك: هارسنگ، بهرانهر. [هارسان، يه كسان]

ف: هم ترازو، همسنگ، همبَر، بَرابَر.

ع: مُعادل، موازن، مُوازي، مُساوي.

هاوتهك

ك: تهك يهك، هامرا. [هارپي]

ف: همپا، همراه.

ع: رَفِيق، مُساير.

هاوتيره

ك: هارسان، هاربالا، هاتير. [هاوتسمن. هارتد]

ف: هم تير، همسال. همبالا.

ع: لَدَة، عَدِيل.

هاوجفت

ك: هارسر، ژنوشو، هارخهف. [هارجوت]

ف: همجُفت، همسر، زن وشوهر، همخوابه.

ع: رُوج، ضَجِيع.

هاوجفت — هاوتا

هاوجلهر

ك: هارله غار، له غار به له غار. [درو سوار كه ولاخه كي

ژيربان له تنيشت يه كدان.]

ف: هم جلو، هم لُجام، هم لُگام، همسر. (هم عنان،

عنان بر عنان

ع: سَحِيل، مُتَوَازِي العنان.

هاوچناس

ك: هاونۀ ژاد، هاونۀ ژرم، هاونۀ تيره. [هاوړه گنز]

ف: هم گونه، هم نژاد.

ع: رَهِيْط، بَطِيْن، مُجَانِس، مُتَجَانِس.

هاوچارشهو

ك: هاوله چك. [درو ژنی هاشان.]

ف: هم چادر، هم لچك.

ع: قَرِيْن، كُفُو.

هاوچاو

ك: ملؤزم، هاوخوا. [كسيتك كه ركبيري ده كات.]

ف: هم چشم، هم خواه.

ع: رَقِيْب.

هاوچاوی

ك: ملؤز می، هاوخوايي. هوسه ری. [ركبيري]

ف: هم چشمی، هم خواهی. هم سړی.

ع: رَقَابَة.

هاوچړه

ك: واوړ، بښنه وه. [وه لامل مدبره وي گزانی.]

ف: واگو، هم آواز، هم صدا.

ع: مُرَجِّع، مُرَدَّد، مُنَاغِم، مُغَانِي.

هاوچه شن

ك: هاوچزر، لف، هارنه واخت، چزر. [هاوتا]

ف: نؤرد، جور، جفت، لنگه، هم نؤرد، هم لنگه،

هم رتنگ.

ع: شَبِيْه، نَظِيْر، بَدِيْد، مَثِيْل، عَدِيْل، تَن... .

هاوڅاك

ك: هاوسا، هاوكه وشه ن، څاكوږسا. [ناوسی، دراوسی،

هاوسنور]

ف: همسايه، هم مرز، هم څاك.

ع: مُتَاخِم، مُكَاسِر، مُكَاشِر.

هاوخوا

ك: ملؤزم، هاوچار. [كسيتك كه ركبيري ده كات.]

ف: هم خواه، هم چشم.

ع: رَقِيْب.

هاوخواه راك

ك: هاوكاسه، هاوخوان، هاسفره. [هاوچم، هاوخوا راك]

ف: هم خور، هم كاسه، هم سفره.

ع: اَكِيْل.

هاوخواه

ك: هاسهر، هاسه رنګيا. [هاوخوا، هاسه رين]

ف: هم خواب، هم خوابه، هم بالش.

ع: صُنْجِيْع، صَدِيْغ.

هاوده س

ك: هاتا، هاچه شن... . [هاوشوه]

ف: دست، جور، جفت، لنگه، هم لنگه، هم دست.

ع: تَن، مَثَل، شَبِه، شَبِيْه، مَثِيْل، نَظِيْر... .

هاوده س

ك: هاوكار. [شريك له پيلاندا.]

ف: هم دست، همكار، هم داستان، هم آهنگ.

ع: رَفِيْق، مُوَافِق، مُعَاوِذ، شَرِيْك.

هاوده م

ك: هاوده نګ. [ناوده نګ، هامده م]

ف: هم دم، همراز.

ع: صَاَحِب، مُصَاَحِب، اَلْف، اَلِيْف، اَنِيْس، نَدِيْم،

كَلِيْم، مُعَاشِر، مُلَازِم، مُجَالِس، جَلِيْس، قَعِيْد، قَرِيْن.

هاوده نګ — **هاوده م**

هاوړاز

ك: رازدار، هاوډم. [دوستی ژور نزيك.]

ف: همراز، باهم، رازدار، همدم.

ع: نَجِيّ، مَحَرَم، مَع.

هاورد

[ك: هيناي. (كرداري رابردوه.)]

ف: آورد. (فعل ماضی است.)

ع: آتَى، اَجَاءَ.

هاورد

[ك: پیت و فیر] (سال‌هاورد)

ف: آورد. (سال آورد)

ع: هِیَاط.

هاوردن

[ك: هیتان، هانین]

ف: آوردن.

ع: اِجَاءَةٌ، تَأْتِيَةٌ، تَزْوُلٌ. قَوْلٌ، جَلْبٌ، اِحْضَارٌ. اِیراد.

هاوردن

[ك: گریزایلی کردن] (دلی تیزی، زوانی نایری.)

ف: آوردن.

ع: طَوَعَ، مُتَابَعَةٌ. (لِسَانُهُ لَا يَطْوَعُ بَكْدًا.)

هاوردنهوه

[ك: هینانوه، هانینوه]

ف: باز آوردن.

ع: اِعَادَةٌ، اِرْجَاعٌ.

هاوردنهوه سو

ك: تازه کردن. [تازه کردنوه (وهك: هینانوه سو برین.)]

ف: تازه کرده. (زخم مثلاً.)

ع: نَكَسَ.

هاوردی

[ك: هینای، هانی]

ف: آورد.

ع: جَاءَ بِهِ، آتَى بِهِ، اَقْبَلَ بِهِ.

هاورده فیتق

ك: هارتك، هاوریکه. [هاوی]

ف: سَنَگَار، سَنَگَم، سَنَگَمَبَر، هَامَرَاه، هَمَرَاه،

هَمَتَك.

ع: رَفِیق، رَسِیل، مُرَافِق.

هاورده فیتق

ك: دهره فیتق، دَس، یار. [هاوردهم، هاوراز]

ف: یار، دوست، همراز، همدم.

ع: خَدَن، خَلِیل، اَنِیس، اَلِیف، مُصَاحِب، مُعَاشِر،

قَرِین.

هاوریکه

ك: هَامَرَا، هارتك، هارسه فدر. [هاوی]

ف: سَنَگَار، سَنَگَم، سَنَگَمَبَر، هَمَرَاه، هَمَتَك،

هَم سَفَر.

ع: رَفِیق، رَسِیل، لَمَّة.

هاوزا-هاوزکه

هاوزاوا

[ك: تاره تازاوا]

ف: هم جَنَاح، باجَنَاح.

ع: ظَاف، ظَام، سِلَف، سِلَف. (سَلَفان)

هاوزکه

ك: هارزا، لَه دوانه. [هارتسمن. هروها: جك]

ف: همزاد. دوغلو، تاوتک...

ع: تَرِب، تَرِب، لَدَّة، تَوَام.

هاوزور

ك: هارشاخ، هارنهدرد. [هارشان له یاری یا له شپردا.]

ف: هم بُرَد، هم زور، هماویز.

ع: قَرِن، مُبَارِز، كُفُو، حَرِیف.

هاوزی

ك: هارمه لوهن. هارشاری. [هارزید، هارولاتی، هارلاتی]

ف: هم بوم، هم خُهر، هم میهن. هم شهری.

ع: مُوَاطِن.

هاوسا

ك: دهر اوسا، دهر هاوسا، درگابه درگا. [دراوسى، ناوسى]

ف: همسايه، همساده.

ع: جار، مُجاور، مُجامد، مُكاشِر، مُكاسِر.

هاوسال

ك: هاوزا، هاوسر. [هاوتنمن]

ف: همسال، هم زاد، هم ستر.

ع: سن، تَرِب، لِدَة.

هاوسنف

ك: هارپيشه، هاركار. [هارپيشه، هارنیش]

ف: هم پيشه، همكار.

ع: زَمِيل، كَسِيْب، حَرِيْف ...

هاوسهر

ك: هارتا، هارفت. [هارجورت]

ف: هم ستر، همبان، اتبان، همتا.

ع: تَن، تَرِب، كُفُو، مِثْل، قَرْن، قَرِين، عَدِيل، نَظِير، مُساوي.

هاوسهر كه مى

[ك:^۱]

ف: هم ستر كمى.

ع: تُكْس.

هاوسه فهر ← هاوړنگه

هاوسه نگ

ك: هاوترازو، بهرانهر. [هاركيش]

ف: هم سنگ، هم ترازو، برابر.

ع: مُواظِن، مُوازي، مُعادِل، مُساوي.

هاوشاخ

ك: هاوژوژ، هاوسر، هارندهرد. [هارسان له يارى يا له

شپردا.]

ف: هم شاخ، هماورد، هماويز، هم نَبَرْد، هم زور.

ع: قَرْن، كُفُو، مُبارِز، حَرِيْف.

هاوشارى

ك: هاوولاتى. [هاوژند]

ف: هم شهرى.

ع: مُواظِن.

هاوشان

ك: هاوسر، هارماز، هاوترازو. [يەكسان له پله و پايدا.]

ف: هم ستر، هم پايه، هم جاه، هم باره، هم داب،

هم داراب.

ع: كُفُو، كُفُو، قَرْن، مُساوي ...

هاوشه ريك

ك: هاربهش، هارپشك، بهشهر. [شريك]

ف: هم بخش، بخش بر، اُنباژ ...

ع: شَرِيْك، شَفِيع، سَهِيْم.

هاوشيره

ك: خويشك. برا. [دور كس كه شيرى ژنيكيان مژبيت.]

ف: همشيره، خواهر. برادر.

ع: بَرِي، رَضِيع، مُراضِع، اُخت. اَخ.

هاووعور ← هاوسال

هاوقسه

ك: هاوړاز. هاوهدم. [دوستى ژور نزيك. هدره ها: يەكسقه،

هاردنگ]

ف: همراز. همدم، همداستان.

ع: نَجِي، مُتَّحِد، مُتَّفِق. كَلِيْم، مُصاحِب. مُتَّفِقُ الْقَوْل.

هاوقه تار

ك: هاركار. [پتكوه بهشدار له كار كدا.]

ف: هماور، همكار، هم قطار، هم خوند، خواجه

تاش.

ع: زَمِيل، حَرِيْف، رَدِيف.

۱- بهداخهوه مانای نهم وشهيم بؤ ساخ نه کرایهوه. (ر - ر)

هاوقه د

ل: هاربالا، هاوتیه، هاوتیر، هاوتوز. [وهك يهك له بالادا].

ف: شابالا، همبالا، هم تیر، هم دوش، هم توس.

ع: قرن، مُساوي القامة.

هاوقه دهم

ل: هاربا، هارپنگه. هارنيز، هاركار. [هارسفر. هروها:

هارمبست

ف: سنگار، سنگم، سنگمير، همپا، همراه،

همكار، هم آهنگ.

ع: رفيق، رسيل لُمة، مُتَحِدُ الْعَزَم.

هاوکار

ل: هارپتسه. [هارنیش، هارپشه]

ف: همكار، هم پيشه.

ع: زميل، حريف، شغيل، رصيف، كسيب.

هاوكاسه

ل: هارخوان، هارتهروق، هارسفره، هارخوداك. [هارجهم،

هارخوزاك

ف: هم خور، هم خوراك، هم كاسه.

ع: اكيل.

هاوكهوشه ن

ل: هارخاك. [هارسنور، هارخاك]

ف: هم كفشن، هم خاك، هم مرز.

ع: مُتَاخِم، مُجَار.

هاوكا

ل: جفت، هارنيله، لف. [درو گا كه پينكوه جوت ده كن.]

ف: هم گاو، هم سر، هم يوغ، جُفت، لنگه.

ع: قرن، مُنَايِر، قَدَان،

هاوگر

ل: بهسه. [بهسته، سر به]

ف: بَسته.

ع: مَنسوب.

هاوگره ی

ل: بهسه گی. [پدیوهندی]

ف: بَستَگی.

ع: نَسِیة.

هاوله چك

[ل: درو نافرتهی هارشان.]

ف: هم لَچك، هم چارَقَد.

ع: قرن، كُفُو.

هاوله

ل: هورله. [نارله]

ف: آبله، آنك، اينك.

ع: جُدُرِي، مَامَة.

هاومال

ل: هارسر. [هارخانور. هارجوت. هارپش]

ف: هم خانه. همسر. اَنباز.

ع: قرن، كُفُو. شَرِيك.

هاوموئیس

ل: هاردهنگ. [ناردهنگ، هارپاز]

ف: همدم، همراز.

ع: أَنيس، جَلِيس، مُجَالِس، مَوَانِس، مُصَاحِب،

مُعَاشِر، نَدِيم، كَلِيم، أَلِيف، أَلِف.

هاوناو

[ل: درو كس كه نارتيكان لیتراوه.]

ف: بنام، هم نام، آداس. (ترك هم «آداس»

می گوید.)^۱

ع: سَمِي.

هاونشین

ل: هارنشس. [ناردهنگ، هاردم]

ف: هم نشین، هم نبر، هم نشست.

ع: جلیس، جلیس، مجالس، قعید.
هاریزگه

ل: هاریزره. [هاریزه]

ف: هم پستا، هم نوبه، هم نیابه، هم بنابه.

ع: مناب، منارص، منارز.
هاریزگه ناو

ل: هاریزگه. [هاریزه له نارداشندا.]

ف: هم نوبه، آب هم نوبه.

ع: شریب.
هاریزبهرد

ل: هاریزبهرد، هاریزر. [هاریزان له یاری یا له شپردا.]

ف: هم نبرد، هم زور، هم وارد، هم ویز.

ع: مبارز، قرین، کفؤ، حریف.
هاریزواخت

ل: هاریزین، هاریخت، هاریتا. [هاریزه]

ف: لنگه، نورد، همتا، هم توس، هم رنگ، درخور.

ع: مثل، شبه، شبیه، مثیل، نظیر، عدیل، مناسب.
هاریزهرد - هاریزبهرد
هاریزه

ل: هاریگا، هاریزر. [درو گا که پیکره جوت دهکن.]

ف: هم یوغ، هم لنگه، هم زور.

ع: منایر، قرین، فد، فدآن.
هاریزانی

ل: هاریشاری. [هاریزد]

ف: هم شهری.

ع: موطن.

هاریزهزن - هاریزهنگ
هاریزا

ل: هاریهار، قاره قار، قار قار. [قاره قار]

ف: های های، هایهای، غوغا، غوغو.

ع: ضوضاء، جلبه.

هاریزو

ل: هار، نه هارار، نه هایای. [هاریزو - هاریزانی]

بانگ کردنه. [

ف: های، های، آهای، آهایای. (حرف ندا است.)

ع: آیا، هیا، یا.

هاریزین

ل: خستن، پهرت کردن، فیه دان. [هاریشتن، فیه دان]

(وشه یکی کرماجیه.) [

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (کرماجی

است.)

ع: رمی.

هاریزتی - هاریزین [وشه یکی کرماجیه.] (کرماجی است.)

هاریزشتن - هاریزین [وشه یکی کرماجیه.] (کرماجی است.)

هاریزین

ل: تارسان. [هرزی دوه می سال. (وشه یکی کرماجیه.)]

ف: تابستان. (کرماجی است.)

ع: صیف، قیظ.

هاریزا

ل: نه هایا. [هاریزا (وشه یکه بز بانگ کردن.)]

ف: آهایای. (برای ندا است.)

ع: یا، هیا، ایا.

هاریزا

ل: ها. [ل: وشی تاگادار کرده یه.]

ف: آهایا. (کلمه ی تنبیه است.)

ع: ها.

هاریزا

ل: نه هایار. [نه هایای (وشی بانگ کردنی دوره.)]

ف: آهایای. (ندای دور)

ع: یا، هیا.

های

ك: نای. [نایش، وای (وشی ناراحتی دهربرینه).]

ف: های، وای. (حرف تَضَجَر است.)

ع: وِی، اَوَه.

هرا

ك: شرا! [شیر! (وشی گاته پیکردنه).]

ف: جرا! (کلمه‌ی تمسخر است.)

ع: هرا

هش!

[ك: (وشی دندانه).]

ف: هش! (کلمه‌ی تهریش است.)

ع: هَرش، حَرش.

هش دان

ك: هان دان، تیهردان. [دندان، رروژاندن]

ف: هش دادن، هش کردن، زهاکردن.

ع: هَتش، هَدش، تهریش، تحریش.

هَلین

ك: بَلین. [«هَلین و بَلین» یا نای دیوه یا نیدیومه له

دیو].

ف: «هَلین و بَلین» یا اسم دیواند یا کنایه از دیو.

ع: ...

هَلین تی، بَلین نهوا.

[ك: چۆل و هۆله. (نیدیومه له خانوی خالی، بۆ نمونه:

خانوی هژار).]

ف: دیو می آید و دیو می برد. (کنایه از خانه‌ی

خالی است، یعنی خانه‌ی گدا مثلاً.)

ع: یَجِیْءُ الْجِنُّ، یَذْهَبُ بِالْجِنِّ.

همی

ك: هَمید، نومیّد، هانا، نهرجو، چاره‌نواری. [ناوات، تما]

ف: اوس، محت، پیوس، رو، پَرَمَر، پَرَمور،

آنچخت، امید، چشم‌داشت.

ع: رَجِیْءٌ، رَجَاءٌ، مُنِیَّةٌ، مُنِیَّةٌ، مُنِیَّةٌ، بُغِیَّةٌ، تَمَنّی،

تَوَقُّعٌ، اِبتِغَاءٌ.

هَمِیْدٌ - هَمِی

هنگ!

ك: چشه! [هدهه! (وشی لیخوړینی كره).]

ف: هن، چشه! چش! (کلمه‌ی راندن الاغ

است.)

ع: سَأَا

هَو

ك: بۆنه، بیانك. [سۆنگه، بیانور]

ف: بهانه.

ع: وَسِیْلَه، سَبَب.

هَوِیه

ك: ههوارگه. [تۆبه، هۆب، خیهوگه]

ف: اویه، چادرگاه.

ع: مُخِیْمٌ، مَنَزِل.

هَوِیَل

ك: پهل، كوچك، كولۆ. [بهرد یا گلمۆزی گهر، بز

هاریشتن].

ف: سنگ، كلوخ.

ع: مَدْرَة، خَذْفَة.

هَوِیَل

ك: تۆپه. [بِرێك به‌فرای به دست خړكراو].

ف: توپال. (مقداری از برف)

ع: جَعَو، كُتْبَة.

هَوِیَلان

ك: هۆپه‌له‌شهری، تۆپه‌له‌شهری، تۆپه‌لان. [شهره‌تۆپه‌لان]

ف: توپال بازی.

ع: مُجَاعَة، مُتَالَجَة، مُكَاثَبَة.

هوجووم

ك: هژروم، هرروژ، یژرش. [هیرش، شالار (کتیرپ

گەيشتن.]

ف: يۇرش، فوز، تەك، تاخت، فرارسيدىن. (يىكبارە
رسيدىن)

ع: ھۇجۇم، اغارە، اعتراك. ھەملە. زەحف.
ھۆججەنە

ك: شوالىيەس. [بىنەخوئىن]

ف: نىفە، بۇند شىلوار.

ع: تەك، ھۇبە، ھىبە.
ھۆججەنە كىتىش

[ك: بىنەخوئىن تىكىش]

ف: نىفە كىش.

ع: مەك.

ھۆججەنەكا

[ك: جىنگى بىنەخوئىن لە شىرالدا.]

ف: نىفە گاه.

ع: ھەق، ھۇجە، مۇھتەج، مەھك، ھۇبە.
ھۆدە

ك: ماز. [خانور]

ف: خانە.

ع: بىت، دار، مەزىل.

ھۆدە—كەزاۋە

ھۆر

[ك: بىرى بار كە رەكۈر خورج بە يەكۈرە لىكتىرايىت.]

ف: ھور. (گىلىم بار كە مانىد خۇرچ بە ھەم پىۋىستە
باشىد).

ع: سەفەحان.

ھۆر

ك: كەلت. (مەلھۇر) [ئىستور]

ف: سەطىر، كەلت. (گەردن كەلت)

ع: سەخىم.

ھۆرلەمان

ك: گەيشتە. [كۈن: دانىۋىلە يەكە.]

ف: كۈرسىنە.

ع: ھۇرطەمان.

ھۆرۈۋ

ك: يۇرش. [ھۆرۈۋ، ھەيىش، شالار]

ف: يۇرش، تەك، تاخت، فوز، فرارسيدىن.

ع: ھۇجۇم، اغارە، تەكەلەب، تەۋەتەپ، اعتراك، زەحف،
ھەملە.

ھۆرە

ك: گۆرۈنى. [مەقامىكە. (گۆرۈنى بەرز، ھالە)]

ف: آواز. (آواز بلىند، ھالە)

ع: نەق، غەنا، تەغنى.

ھۆرە

ك: پەراز. [سەنگىكە بۆر قەلىشاندىن دار. (وشە يەكە]

ك: ھەمەيە.]

ف: پۇغاز، پەھانە. (كەرمەجى است).

ع: سەفەن.

ۋىنە—پەز

ھۆز

ك: تەپ، گۆرۈ. [تەپنە، خەل]

ف: گۆرۈ، تەپ، دودە، دودەمان، خەندان، خەنوادە.

ع: جەل، خەي، رەھت، قوم، قەبىلە، طەئەفە، غەمىرە،
غەمارە، غەشەرە، ھۆز.

ھۆزۈم

ك: تەكان. [ھاتەرچە «دەلەكانى».]

ف: تەكان. (رەقت و آمد «دەلەكانى».)

ع: رەج، رەجە، ھەز، ھەزە.

ھۆزۈۋوم

ك: ھۆرۈۋ، يۇرش. [ھەيىش، پەلامار]

ف: يۇرش، فوز.

ع: ھۇجۇم، اغارە، اعتراك.

ع: خادىم، مُستَخدم.

هۆكى

ك: بلەدرەس. [ھىرمىياز، تىلار]

ف: جۇكارە، جۇلكارە، آژور، ھوتسناك، ھوتسران،
بۇلھوتس.

ع: لَقس، أبوالھوى. شېق.

هۆلوو

ك: ھەشتالوو. [قۇخ (جۆرە قۇخنىك كە كوركى نىدە).]

ف: شەقتىرنگ، ھلو، خلو. (نوعى از شفتالو است
كە كرك ندارد.)

ع: سەقتىرنىچ

هۆل

ك: چۆل. [چۆلۈھۆل] [ھىوالى، خالى و ھىوالى]

ف: چول، تھى.

ع: خالى.

هۆل

ك: ھەس. (ھەسۈھۆل) [خۆل، خەسۈخۆل]

ف: خەس، سەفت، آنېستە.

ع: غەلىظ، خاشر.

هۆلۈل

ك: قورېل، پورت. [كلۆر]

ف: كاواك، پوك.

ع: خالى، مُجَوَّف.

هۆلۈنچ

ك: قورپ. (ھۆلۈنچ دان) [ھىلنچ]

ف: ھىراش، جىستىن گلو.

ع: ھە، ھواع، ھىاج، جەشا، جۇشە، ئۇور، ئۇور،
تەھىچ، تەھۇع.

هۆلە

ك: گىترە. [خىرمان كوتان بە سى ئاۋەل].

ف: خىرمن كۈبى.

ع: دۈس.

هۆلى

ك: كۈرك، ھۆلىكەر. [جاش]

ف: كۈرە، ھولى، تاول، تاوك، كۈرە آلاغ.

ع: قۇلب، جەشش، عفو، عفاء، قىلو، قىرىش، ولىد
الھىمار.

هوما

ك: روخ، پىشە خۈدرە. [بالئەدىە كە. (—پىرۇز)]

ف: ھىما، ھىماي، ھىمايون، رۇخ.

ع: رَحْمَة.

ۋىنە ← پىشە خۈدرە

ھۈمە ← ھۈمە

ھۈمە

ك: ھومە، ھوم، خوم، خومە. [ھورمە، كۈرپە]

ف: خۇم، خۇنب، خۇمب، خۇمبە، خۇنبە، خۇمرە،

خۇمبەرە، خۇنبرە، دىسىن، دىسىنە، شىكىنە.

ع: دَن، خابىيە، كافىرە، راقود، خۇمرە.

ۋىنە

ھۈمەلىترە

ك: گۈزىشە نۈرى. [جۆرە دىزەدىە كە.]

ف: خۇمرە، خۇمبەرە، خۇنبرە، خۇمچە، بىشنىك،

مىرطبان.

ع: خۇرس، بۇرمە، جۇرە.

ۋىنە

ھۈمەي خەسرەۋانى

[ك: كۈرپى زل.]

ف: خۇم، خۇمب، خۇنب، خۇم خۇسروانى.

ع: زىر، دَن، راقود.

ۋىنە ھەيە.

ھۈن

ك: بافت. [ۋەن، تەنن، چىن]

ف: بافت.

ع: قَتْل، ضَعْف.

هۆنانهوه

ك: بهنده و كردن، هۆنینهوه. [به بنهوه كردن، گرتنهوه (وهك):

هۆنینهوهی موروو.]

ف: از نخ کشیدن. (مهره مثلاً.)

ع: سَلَك، نَظَم، نَسَق، نَسِيق.

هونه

ك: حونه. [شایستهیی، لێوه شارهیی]

ف: هُنَر، اَرَدَم.

ع: قَفِيه، مَزِيه، فَضِيْلَه، لِيَاقَه، قَابِلِيَه، اِسْتِعْدَاد.

هۆنیک

ك: هۆنیاگهوه، بهنده و کریاگ. [هۆنراوه، به بنهوه کراوه،

گیراوه]

ف: هار، رشته، از نخ کشیده شده.

ع: مَنظُوم، مَسْلُوك، مَنَسَلَك، مَنَسِيق.

هۆنیک

ك: هۆنیاگهوه، بافیاگ. [هۆنراو، چنراو، تهنراو]

ف: بافته شده، تابیده شده.

ع: مَقْتُول، مَضْفُور، مَرُوم.

هۆنیکهوه ← هۆنیک [ههردوو ماناکهی.] [به ههردو معنی.]

هۆنین ← هۆنینهوه

هۆنینهوه

ك: هۆنین، هۆنانهوه، بهنده و كردن. [گرتنهوه، به بنهوه كردن

(وهك): هۆنینهوهی تهنیج.]

ف: از نخ کشیدن. (تسبیح مثلاً.)

ع: نَظَم، سَلَك، نَسَق، اِسْلَاك.

هۆنینهوه

ك: هۆنانهوه، هۆنین، بافین. [گرتنهوه، چنن، تهنن]

ف: بافتن، تابیدن، تاب دادن.

ع: قَتْل، ضَعْف، مَسَد، عَقَص، عَكُو، رَام.

ههورا

ك: ههرا، زله، خهراوه، كهپوره. [تیهتری]

ف: ههرا، غهریو، غهویه، غهنبه، غهرونبه، دن،

نوفه، گوگا، غوغا، هنگامه.

ع: ضَوْضَاء، دَوْدَاة، جَلْبَه، هُراء.

ههورت

ك: زیق، رێله خۆ. زك. [جیق، رێخۆله. ورك]

ف: روده. شکم، اشکم.

ع: أَحْشَاء، بَطْن.

ههوره

ك: تزانه. [میشورلێ گهروه.]

ف: فیل پشه. (پشه ی بزرگ)

ع: نَامُوسَة، نَامُوس، بَق، بَقَة.

ههورهه

ك: ههورهه. [رهوه، ران، جهله (بۆ نمونه: رهوه بهراز).]

ف: خهه، گهه، رهه. (گهه ی خوک مثلاً.)

ع: سَرِب، وِرْد، ثَلَّة، قَطِيع.

ههوزه

ك: ژێهه، جهه. [ناپهزه، قهه بهاتی (وهك): ناپهزی میرووله

یا ههنگ.]

ف: شورش، جنبش. (ازدهام مورچه یا زنبور

مثلاً.)

ع: تَرَاخُم، تَرَاكُم، تَمَوُج، تَمَلُّ، تَنَفُّش، اِنْتِفَاش،

اِرْتِجَاج.

ههوزهه

ك: ههوزهه. [دهسته، گهل (وهك): ههوزههی میرووله.]

ف: گهه، گهه ی مورچه.

ع: دِلَم، سَرِب.

ههوشه

هه‌وون

ك: خوتين. [خون، خين (وشه‌یه‌کی هه‌ورامیه).]

ف: خون. (اورامی است).

ع: دم.

هه‌ووناو

ك: خوتینار. [ناوی قارومه كه سۆز و چۆر و به‌لغزه‌ته].

ف: خوناپ. (آب قاورمه كه شور و چرب و

خوش‌مزه است).

ع: ماء الحَمِيس.

هه‌ووناوه

ك: خوتناوه، ژارار. [نارتك كه له كاتی سورتاندا له داری

تەر دیتهدەر].

ف: سرشك، آیبید، آیبید، آیبیر، آیبیر، ژابیر،

خوناپ. (آبی كه هنگام سوختن از چوب تر

می‌تراود).

ع: دُماع، نَسِيس، نَضِيع.

هه‌وه‌ره — مێشه‌سی**هه‌وه‌كه‌ره**

[ك: جزره كوندیکه.]

ف: ...

ع: خَبَل.

وینه

هه‌ویه‌ت

ك: نه‌وه‌یی. [پێناسه (راستیتتی هه‌رشتیک به‌ پیتی

دیاری‌دانی).]

ف: اوچیزی. (اویت) (حقیقت شخصیه)

ع: هُويَّة، حَقِيقَة، ماهِيَّة.

هه‌هه‌وو

ك: بوو. [بهرامبیری نه‌بوو. (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: بود. (کرماجی است).

ع: كان.

ك: هاشه، شاته، گوره، قوپوز، خۆه‌لکیشان. چار،

شاتوشوت. [فرویشال]

ف: لاف، گزاف، خودستایی، بادپرانی،

شاتوشوت، چاو.

ع: صَلَف، طَرَمَذَة، أُسْرُوجَة، تَفَاخُر، فَرِيَّة، شُهْرَة،

شائعة.

هه‌وشه‌ك

ك: كتكه كیفيله. [ورشهك (پشیلای کتیری).]

ف: ذله، گربه‌ی کوهی.

ع: وَشَق، عَنَاق.

وینه — كتكه‌کیفيله

هه‌وشه‌كه‌ر

ك: هاشه‌كه‌ر، شاته‌كه‌ر، گوره‌كه‌ر، خۆه‌لکیش.

[لاف‌لیدەر]

ف: لاف‌زن، گزاف‌گوی، خودستا، بادپران، بالنده.

ع: صَلَف، طَرَمَان، زَنَاح، فَنخِیرَة.

هه‌وه‌کردن

[ك: هه‌لتی دهم پیا‌کردن.]

ف: هه‌کردن، نهمیدن.

ع: نَكَة.

هه‌وول

ك: شل، سورره‌وول. [سورره‌ال (مرۆژی ده‌موو‌چاوسوری

مورزەرد).]

ف: سُرْخَن، سُرْخ، مو زرد. (آدم سُرْخ چهره‌ی

مو زرد)

ع: فَقِيع، نَكَم، أَنْكَم، أَقْشَر، أَحْمَر.

هه‌ووله

[ك: جۆپره‌كه‌: مێرویه‌كه‌.]

ف: آب‌نژدك.

ع: مالوش، حالوش.

وینه

ههت

ك: هـش. [وشمی دندانه.]

ف: ههش.

ع: هـرش، حـرش.

ههتا

ك: ههرتا، تا. [بۆ: وشمی دیاری کردنی ئوسیری ماوه و

نیوانه.]

ف: فایده، تا.

ع: حـتی، ای.

ههتار

ك: بازه، لاتار، تازی. [بهردێك كه له بهرزاسیره بهرو خوار

تلیز دهكرتیهوه.]

ف: فندیره.

ع: دُهدووه.

ههتارمككل ← ههتار

ههتاو

ك: خوهرهتار، خوهر. [خۆز (وشهیهکی کرماجیه).]

ف: آفتاب. (کرماجی است.)

ع: شمس.

ههتدان

ك: هشدان، تیهردان. [هازدان، وهك: دندانی سهگ.]

ف: ههش کردن، ههش دادن.

ع: هـدش، ههش، ههیش، تههیش.

ههتك کردن

ك: بی تارپوو کردن، پهرده پڕین. [هتک کردن، ریسوا کردن]

ف: بی آبرو کردن، پرده دریدن.

ع: هتک، هت، هت، مَزَق، انتهاک.

ههتۆل

ك: ههتهل. (ههتۆل مهتۆل) [ههلوور، ههتۆل: وشمی

سهرهتای ههلووریلوور.]

ف: ههتل.

ع: حهتل.

ههتۆل مهتۆل

ك: ههتهل مهتهل. [ههلوور بـلوور (یاریهکی بهناوبانگه،

مندالان له پاڤ یهكدا دادهنیشن و یهكێك دهیتته سهردهسه و

ئهم رستانه یهك له دوا ی یهك بهسر قاچه كاندا دهخویتیتهوه،

وشمی کوتایی كه «ههتیلووش» بهر هه قاچێك كهوت ئهر

قاچه ههلهدهكیشرت، ههتا یهك قاچ دههیتیتهوه، ئهمهش

رسته كانه:] (ههتۆل مهتۆل، سهیی گهڕۆل، ئاردهكی،

ئاردهكهكی، میخه كوتا، میخ ههلبهزی، تیهکی چهیم، لهینه

بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهنه خوام دا، كاسی ماس، پڕ

له پووش، خوی دای، ههتیلووش.)

ف: ههتل مهتل. (بازی معروفی است كه بچه ها

پهلوی هم نشسته پاها را دراز می کنند. و یکی

استاد می شود و این کلمات را یکی یکی بر پاها

می خواند، آخرین کلمه كه «ههتیلووش» باشد به

هر پا افتاد آن را جمع می کند تا يك پا باقی

بماند. کلمات از این قرار است: «ههتۆل مهتۆل، سهیی

گهڕۆل، ئاردهكی، ئاردهكهكی، میخه كوتا، میخ ههلبهزی،

تیهکی چهیم، لهینه بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهنه خوام

دا، كاسی ماس، پڕ له پووش، خوی دای، ههتیلووش»)

ع: حهتل مهتل.

ههتهتهل ← ههتهل (ههتهتهل تروته مهتهل)

ههتهك

ك: نافهك. [یارچهی سی سووچی ئاره پاستی دهی.]

ف: نافك.

ع: حهتل، حهق، ئیهق.

ههتهل

ك: مهتهل، ههتۆل، مهتۆل، مهتهل. [لیچار، له گز]

ف: ههتل، مهتل، گزك.

ع: حَتَل، مَتَل.

ههتیته

[ك: پارچه ناستیکه کونی گوره و بچوکی تیدایه و تهلی

لیتیه درده کیشن هتا باریک بییتیه.]

ف: شاخسار، شَف شَاهَنگ، شَف شَاهَنج،

شَف تَاهَنج. (پارچه‌ی آهن است دارای

سوراخ‌های مختلف الاتساع، که سیم را از آن

بیرون کشند تا باریک شود.)

ع: حَدِیدَة.

ههتیم

ك: هه‌تیو، سه‌وی، بی‌کس، بی‌یارك. [سیوی]

ف: بی‌کس، بی‌پدر.

ع: یَتِیم.

هه‌تیو ← ههتیم

هه‌جب

ك: خوسپ، خراوتن. [داش‌زین، زه‌م‌کردن]

ف: جَر شَفَت، پَر تاد، نكوهش، دشتیاد، زشتیاد،

بَدگفتن، بَدگویی.

ع: حَجو، حَجَن، دَم، تَهجِن، تَغیب، تَقبیح.

هه‌جو ← هه‌جب

هه‌چووجه‌ك

ك: هه‌چووجه‌ك. [تۆزی هه‌رمی.]

ف: هه‌چوَجَك، (تخم امروز)

ع: حَبُّ الكُمَثَری، حَبُّ الاجاص.

هه‌چكوچی

ك: مەوِژ. [مەوِژ (وشه‌یه‌کی گزانیه).]

ف: مویز. (گورانی است.)

ع: ذَبیب.

هه‌چهر

ك: فِیژ. [زایه، پوچ]

ف: هه‌رز، تباه.

ع: هَدَر، هَدَم، تَلَف، طَلَف، طَلیف.

هه‌جیان

ك: هه‌لیت، وراوه، وپ. [پاتهران، ورتنه]

ف: یان، یاوه، یافه، بیدلا، بیهوده، بیخود.

ع: هَذیان، خُرَافَة.

هه‌جیه

ك: نیاز، دیاری، سه‌وقات. [پیشکشی]

ف: سَفْتِه، فرسته، سوغه، گزیت، اَرَمغان.

ع: هَدِیْه، ثَحْفَة، لَطْفَة، لَطَف، تَقْدِیمَة.

هه‌ر

[ك: به‌ترین‌یه‌کدا. (هه‌ر هات.)]

ف: هه‌ی. (هی آمد.)

ع: تُم.

هه‌ر

ك: ته‌نیا. (هه‌ر نه‌مه‌د هات.) [بس، هه‌ر]

ف: هه‌مان، بَس. (همان احمد آمد.)

ع: فَقَط.

هه‌ر

ك: هه‌میشه. (هه‌ر به‌ینی!) [به‌رده‌وام]

ف: ویر، هه‌ماره، هه‌مواره، هه‌میشه. (همیشه

به‌ماندا!)

ع: دَائِم، سَرَمَد، أَبَد.

هه‌ر

[ك: هه‌ج، هه‌سور] (هه‌رکس)

ف: هه‌ر. (هه‌رکس)

ع: أَيْ، كُل.

هه‌ر

ك: هه‌ره، سه‌ره، سه‌پ. [زه‌ره‌ی کهر.]

ف: غَر، عَنگ.

ع: صَنَر، نَهيق.

هه‌پ

ك: هه‌پگ، قو‌پ. [حه‌پ]

ف: گل.

ع: طين.

هه‌ر ← كه‌ر (دشه‌په‌كى هه‌رامبه.) [اورامى است.]

هه‌را

ك: هوررا، قووله، قورو، زله، قان، خو‌لور، خو‌لخو‌له،

كه‌پوره. [قه‌ق]

ف: دَن، نو‌فه، هه‌را، هه‌را، غوغا، گوگا، كوگا، آژير،

آژيراك، هه‌لالوش، هه‌ياهو، غه‌رنه، غه‌رونه،

غه‌رويه، هه‌نگامه، غه‌ريو.

ع: وعى، وعى، صَحْب، قُبُوب، ضَجِيج، ضَاضاء،

ضَوْضاء، ضَوْضَى، جَلْبَة، دَوْدَة، هه‌راء، وكو‌لة،

هه‌مه‌ة.

هه‌را

ك: را، فِه، ده‌چو‌رن. [غار، هه‌لاتن]

ف: دَو، گه‌رين، دويدن، گه‌ريختن.

ع: فِهرا، عَدُو، رَكْض، سَعْي.

هه‌راچ

ك: مه‌زات. [مه‌زاد]

ف: هه‌راج.

ع: مَزاد، مَزَايْدَة، تَقَاوي، تَنَاجُش.

هه‌راژ

ك: هه‌راش. [ره‌شانوه (هه‌لته‌نانوه‌ى خواردن).]

ف: هه‌راش. (به‌رگه‌داندن طعام)

ع: خَلْفَة، قِيء.

هه‌راس

ك: ترس. [مه‌ترسى]

ف: ترس، بهيم، هه‌راس.

ع: دَعَر، رُعْب، خَوْف.

هه‌راس

ك: بهزار، هه‌راسان، به‌ستو، به‌ته‌نگ، مانگ، مانياگ.

[ره‌پز، مانورو]

ف: به‌ستوه، به‌سته، مانده، افسرده، هه‌راسان،

ته‌نگ‌آمده.

ع: عِي، عاي، عاجز، كال، مَكُول، مَايوس.

هه‌راسان

ك: هه‌راسياگ، ترسياگ. [ره‌پزبو، ترسار]

ف: ترسان، ترس‌زده، هه‌راسان، بهيمناك.

ع: خائف، مَذْعور، مَرعوب.

هه‌راسان

ك: مانگ، مانياگ، به‌ستو، به‌ته‌نگ، بهزار. [ره‌پز،

مانورو]

ف: هه‌راس، هه‌راسان، به‌سته، مانده، افسرده،

به‌ستوه، مانده، مانگ‌آمده.

ع: عاي، عاجز، كال، مَكُول، مَايوس.

هه‌راسه

ك: سام، كه‌هه‌ز، ترس. [مه‌ترسى]

ف: ترس، ترسه، بهيم، هه‌راس، شه‌كوه.

ع: واهمه.

هه‌راسه

ك: داهه‌ز. [داهه‌ز]

ف: مه‌ترس.

ع: داهول.

هه‌راش

ك: به‌شه‌دار، زه‌ردار. [به‌پيت (كه‌شه‌كالي به‌پيت).]

ف: ياز، يازره، باليده، بالنده، زوه‌مند، زورمند،

زه‌ردار، به‌زه‌ر. (زه‌راعت به‌ر قوت)

ع: سامِق، سه‌ريخُ النَّمُو.

هه‌راش ← هه‌راژ

هه‌را کردن

زنده بماناد!

ع: اَدَامَهُ اللهُ! اَبَقَاهُ اللهُ! طَوَّلَ اللهُ عُمُرَهُ! اَبَدَهُ اللهُ!
ههريوگه.

ك: هه ميشه يوگه. [ههريوه، بي-سره-تايه.]

ف: هي بوده، هميشه بوده، بي-آغاز است.

ع: اَزَلِيٌّ، قَدِيمٌ، لَا اَوَّلَ لَهُ.

ههريوون

ك: هدرمان، هه ميشه مان. [نمري، تيانه-چورن]

ف: بوياش، نوتاش، پايداربودن، پاينده-ماندن،

ديرزيستن، ديرماندن.

ع: اُبُوْد، خُلُوْد، سَرَمَد. قَدَم. دَوَام.

ههريووني

ك: هدرماني، هه ميشه ماني. [نمري، تيانه-چورن]

ف: بوياش، نوتاش، پايداري، پايندگي، ماندن.

ع: اَبَدِيَّةٌ، سَرَمَدِيَّةٌ، دَوَام. خُلُوْد. قَدَم.

ههريفا

ك: ههتا، تا. [بؤ: رشي دياري-کردني نوسري ماوه و

نيوانه.]

ف: تا.

ع: حَتَّى، مَهْمَا، اِلَى.

ههريفاكه

ك: تاكه، تاركو، هدرتاوكو. [هتاكو]

ف: تاكه.

ع: اِلَى اَنْ.

ههريتاوكو ← ههريفاكه

ههريفاك

ك: هدرلك. [ههريرو]

ف: ههريرو.

ع: كَلَّا. كَلَّتَا.

ههريكيان

ك: ههريكيان. [ههريويكيان، ههريوانيان]

ك: ههريواكردن، قوولائن، هاواركردن، قاوكردن، قووله-كردن،
زله-كردن، قووكردن، خوئوكردن، كهپوره-كردن. قال-كردن.

[قې-قې-كردن، بانگ-كردن]

ف: غوغا، هياهوكردن، غُرُنبيدن، غريويدن،

نوفه-كردن. صداكردن، دادكردن.

ع: ضَوْضَاء، جَلْبَة، دَوْدَاةٌ، مَهْمَة. نِدَاء.

ههرياكردن

ك: راكردن، فري-كردن، ده-چورن. [ههلائن، غاركردن]

ف: گريختن، نويدين، شتافتن.

ع: فَرَار، عَدُو، رَكْض، سَعْي.

ههرياله

ك: ههلاله، جاري، بانگه-واز. [راگهياندين به-دهنگي ببرز.]

ف: جاري، صلا.

ع: نِدَاء، اَذَان.

ههري نهونه

ك: له تهك، ههركاتي. [ههري هيندي]

ف: ههمينكه.

ع: اِذَا، بِمَجْرَدٍ.

ههري نهونه زاني

ك: له تهك زانيت، ههركاتي زانيت. [ههري هينده زاني]

ف: ههمينكه دانستى.

ع: بِمَجْرَدٍ اِنَّكَ عَلِمْتَ، بِمَحْضٍ اِنَّكَ عَلِمْتَ.

ههري نيسه

ك: نيسه. [ههري نيستا]

ف: ههريدون، ههريدم، ههريكون، اكنون.

ع: اَلآن، اَلْحَال.

ههري بهيتي!

ك: ههري بهيتيت، ههري نه-مري، ههري نه-مريت! [ههريزي!]

ف: هي بماندا، هه ميشه بماندا، دير زيادا، دير

پايدا، همواره بماندا، زنده بادا، پاينده بادا،

ف: هردو تاشان.

ع: كَلَامُهَا، كِلْتَامُهَا.

هـهـرچـن

ك: تالّه بادام. [دره ختی بادامتالّه.]

ف: مَنج، مَزگ، بَخْرُك، اَرَجَن، اَرژَن. (درخت

بادام تلخ)

ع: اَرِژَن.

هـهـرچـوَر

ك: هـرچـلـوَن، هـرچـنـه، هـرکـولـوَج. [هـرچـوَنـيک بيّت.]

ف: هـرچـوَر.

ع: حَيُّمَا، اَيُّ وَجِه.

هـهـرچـوَلـوَن — هـهـرچـوَر

هـهـرچـوَنـه — هـهـرچـوَر

هـهـرچـن

ك: هـرچـي. [هـر نـنـدازـه]

ف: هـرچـنـد.

ع: كَلْمَا، مَهْمَا.

هـهـرچـن

ك: نـهـرچـي، هـهـرچـي. [گـهـرچـي]

ف: اگـرچـه.

ع: وَاَن.

هـهـرچـنـه بـهـچـنـه

ك: هـهـرچـي خـراوتـره. [نـهـوي خـراوتـره]

ف: اَنچـه نـه بـدَتر اـسـت، اَنچـه بـدَتر اـسـت.

ع: كُلُّ سَيِّءٍ، كَلْمَا هُوَ سَيِّءٌ.

هـهـرچـنـه بـهـچـنـه

ك: قَنگ. [كُزَم]

ف: كـون، بـتـرچـا.

ع: اِسـت، مَقـعـد.

هـهـرچـي

ك: هـهـرچـن. [هـهـر نـنـدازـه]

ف: هـرچـنـد.

ع: كَلْمَا، مَهْمَا.

هـهـرچـي

ك: هـهـرچـي. [هـهـر شـتـيک]

ف: هـرچـه، هـرچـيـز، هـرچـيـزِی.

ع: كُلُّ شَيْءٍ، اَيُّ شَيْءٍ.

هـهـرچـي

ك: نـهـرچـي. [گـهـرچـي]

ف: اگـرچـه.

ع: وَاَن.

هـهـرچـي بـهـرچـي

ك: هـهـرکـه هـهـرکـه. [خـه لـکـي چـوَر اـوچـوَر.]

ف: اُبـاش، اـو بـاش، اُبـاشـه. (مـرـد مـان

مخـتـلـف الجـنـس)

ع: رَدَم، مُخْتَلِفٌ، مُخْتَلِطٌ، بَوش، اوباش.

هـهـرـد

ك: كَيِّف، سـهـخـناخ. [شـاخـي سـخـت و پـر بـهـرـد.]

ف: کـوه، سـنـگـلـاخ.

ع: جَبَلٌ، طُودٌ، حَرَّةٌ، غَدَرٌ.

هـهـرـد

ك: هـاـرِی. [کـردِی بـه نـارد، وـردِی کـرد. (کـرداـري رابـردوـه.)]

ف: اَسِيَا کـرد. (فـعـل ماضـي اـسـت.)

ع: طَحَنَ.

هـهـرـدکـ — هـهـرـدک

هـهـرـدکـيـان

ك: هـهـرـتـکـيـان، هـهـرـدو اـنـيـان. [هـهـرـدو کـيـان]

ف: هـهـرـدو شـان، هـهـرـدو تـاشـان.

ع: كَلَامُهَا، كِلْتَامُهَا.

هـهـرـدـه

ك: دیری، کینی، شیت. [شیتیک که بدات به کینودا.]
ف: کوهی، دیوانه. (دیوانه‌ای که به کوه بزند.)

ع: جَبَلِي، هَانِم، مَجْنُون.
همرده بانان

ك: كهژ، کیف. [كوساران]
ف: کوهسار.

ع: قُلِي، جِيَال.
همرده جاران

ك: هم‌روژه، جاران، له‌م‌و‌به‌ر. [روژگاران پیشین.]
ف: هر روزه، پیشینه.

ع: سَوَابِق.
همرده م‌بیر

ك: راپایی. [راپایی، دوودن]
ف: جگاره جلکاره.

ع: مُتَلَوْن، مُتَرَدَّد، قَبَضَةُ رُقَضَةٍ.
هم‌روژه

ك: هم‌ده‌جاران. [کاری روژانه.]
ف: پدیسار، همیشه، هرروزه. (کار هر روزه)

ع: وِرْد، وَطِيفَةٌ.
هم‌روژه

ك: گ‌روژئی، گشت‌روژئی. [هم‌روژئیك]
ف: هرروزه، هم‌روزه.

ع: كُلُّ يَوْم.
هم‌روز

ك: وِیل، به‌ره‌لا، فیتیز. [خمسار، زایه (وهك) به‌فیرچوونی
نار.]

ف: هرز، ول، رها. (آب مثلاً.)

ع: سَائِح، سَاكِع، رَائِه، غَائِر، مُنْطَلِق.
هم‌روز

ك: بژار. [گیای بی‌کدگی نار باخ.]

ف: خَتَار، خَشَارِه، خَو، پَرخَو، فَرخَو. (گیاه
هرزه توی باغ)

ع: نَقَاة. (واوی)
هم‌رزال

ك: ته‌روال. [پترک (تمختبندی ناو‌خانو).]
ف: تَلِیبار، تَلِیوار، تلمبار. (چوب بندی)

ع: عِرْزَال.
هم‌رزال

[ك: کم‌بایی، کم‌نرخ]
ف: شَفَت، آرزان، کم‌بها.

ع: رَخِیص.
هم‌رزانی

[ك: سالی خوش و پیر به‌ره‌کست.]
ف: شفتی، ارزانی. (سال ارزانی)

ع: خَصَب، رُخْص.
هم‌روژوون

ك: وِیل‌یوون، به‌ره‌لا‌یوون، فیتیزوون. [ره‌هابوون،
به‌خسارچوون (وهك) به‌فیرچوونی نار.]

ف: هرزرفتن، ول‌رفتن، رهاشدن. (آب مثلاً.)

ع: سَبَحان، سَكَّان، رَوِه، رَواه، غَوِر.
هم‌روزه

ك: قرت، یارمباز. [سورک‌سور، بلخ]
ف: هرزه، بَسَباس، خیره، خیر.

ع: عَتَل، مُغْشَمِر، بَزِیَان.
هم‌روزه‌چنه

ك: وِراج، دهلو، هم‌روزویش. [فره‌ریس، زوربلی]
ف: ایغده، ایغده، پُرچانه، ژازگویی، سَبْک‌سار.

ع: هُدْرَة، مَهْذار، بَقْباق، قَقْفاق، نَرْداز.
هم‌روزه‌کار

ك: تولونگی، هم‌روزه. [بیش‌مروم، لوتی]

ف: نَرَعَسْت، جَنَدال، هَرزِه‌کار، تُلنگی.

ع: عَتْرِیف، لوطی، اَلواط.
هَرزِه‌گی

ک: لَه‌دَه‌فی، قَرَتی، قَرَتیگه‌ری، یارمبازی. [هَرزِه‌یی،

سورکسری]

ف: زیف، هَرزگی.

ع: عَتَل، غَشْمَرَة، جَسارَة.
هَرزِه‌ل

ک: هَرزَال، هَرزاسان. [جَبزَنی هَرزالتی یه‌مور دیه‌کان.]

ف: میوه‌بندان. (عید میوه‌بندی کلیمیا)

ع: مَظال، عَیدُ المَظال.
هَرزِه‌وَه‌وَرزِه

ک: نَد لَوَجِه‌لَو. [هَرچی و پهرچی]

ف: اوباش، لَفْتَرَه.

ع: رَعا، سَفَلَه، اَوَاش، اوباش.
هَرزِه‌وِشَرَه ← هَرزِه‌چِه‌نِه
هَرس

ک: فرمیسک. [نسرین]

ف: اَرش، اَشک.

ع: دَمع.
هَرسَال

[ک: هَمور سالتیک]

ف: همه ساله.

ع: کَل عام.

هَرسَال ← هَرزِه‌ل
هَر کاتی

ک: هَر وِختی. [هَر ساتیک]

ف: هَرگاه، هَرگاه‌ی، هَره‌نگام.

ع: اَی آن، اَی حَین.
هَر کاتی

ک: هَر نِه‌نِه. [هَر مِی‌نَدی]

ف: هَمینکِه.

ع: اَذا.
هَر کولُوج

ک: هَر چالُون، هَر چَوَر، هَر چَوَنَه. [هَر چَش‌نِیک،

هَر کولُجیک]

ف: هَر چور.

ع: حَیْثما، اَی وَجِه.
هَر کوی

ک: هَر کَوینِه. [هَر کَوینِک، هَر جِیک]

ف: هَر کُجا، هَر جا.

ع: اَیْئما، اَنی، حَیْثما، اَیْن.

هَر کَوینِه ← هَر کوی

هَر کِه ← هَر کِه‌س

هَر کِه‌بَوَخواه‌ی

[ک: هَرکی هَرکی (هَرکس لِه بیری خَویدایه).]

ف: جَکارِه، هَرکس برای خود. (هَرکس برای

خود کار می‌کند.)

ع: قَوضی، وائِفسی.

هَر کِه‌س

ک: هَر کِه. [هَر کَسِیک، هَرینِیاده‌مِیک]

ف: هَرکس، هَر کِه.

ع: مَن، اَی، کُل مَن، کُل واحد، کُل اَحد.

هَر کِه‌هَر کِه

ک: هَرچی‌پهرچی، هَره‌مه. [مَرزَی جُزرا و جُز. (له ره‌گری

جیاجیا).]

ف: جَکارِه، اَباش، اوباش، اَباشه. (نَرزاده‌های

مختلف)

ع: رَدم، هَمَج، رَعا، هُباشَة، اوباش، اَباش، بَوش.

هَر کِه‌هَر کِه ← هَر کِه‌بَوَخواه‌ی

هَر پَک

ک: قَور، خَپَگ، قَوراپ، چَلپار، لیتِه. [حَری]

ف: گِل، لای، خَرْد، خَرَه، ژَمو، تَفُور، تَفُوز،
تَفُوزَه. گِلابَه، لَجَن.

ع: طین. سِیاع. کُتْعَه، کُرمُطَه، مَسِیط، مِلاک. وَحَل.
مَدَر.

هەرگا

ل: هەركاتی. [هەرساتیك]

ف: هەرگاه، هرهنگام.

ع: مەما، اذا، آیان، آيُ آن، آيُ حین.
هەرگا

ل: قورای، چلپار، لیته. [زلیتاو، جلیتاو (ول: قورای بن
حەرز).]

ف: لَجَن، خَر، خَرَه، خَرْد، آژند، گِلابَه. (گِلابَه ی
بیخ حوض مثلاً.)

ع: وَحَل، لُتُق، طَقیل، حَمَا، رِییکَه، وُتخَه، رُتخَه،
رَدَغَه.

هەرک سفت

ل: پاخوا. [پتخوی، قوری خست.]

ف: لوس، پاگیر.

ع: مَغْرَه، مَدَر، لَازِب.

هەرک سوورهووبووک

[ل: قوری سوورهووبو]

ف: دَس.

ع: فُخار.

هەرک مهلات

ل: مهلات. [قوری نێزان خشت و بەرد له بناییدا.]

ف: کُیوِغ، آژند.

ع: مَلاط.

هەرک وشک

ل: ... کوژ. [گلمۆت، قوری وشکەووبو.]

ف: ژَمو. کُلوخ، گِل خشکیده.

ع: مَصْلاص. مَدَر، رِهص، کُتْلَه.

هەرک ولینه

ل: لیته. [چلپار]

ف: گِل ولای، خَرَه، خَرْد، لَجَن.

ع: حَمَا، وُتخَه، رُتخَه، رَدَغَه، رِییکَه. وَحَل....

هەرکه رهشه

[ل: قوریره]

ف: شلک، شلکا، بَزَن، لای.

ع: حَمَا، حَمَا، حَبَا، حَال، طَلخ، ثاطَه.

هەرکه سووره

[ل: قوریره]

ف: سُرَخ گِل، گِل سُرَخ.

ع: مَغْرَه.

هەرکیز

ل: هەرگیس، هیچوخت. [هیچ کاتیک، قست]

ف: هَرگَز، بَنیز، هیچگاه.

ع: قَط، عَوْض، حاشا، کُنا.

هەرکیس ← هەرکیز

هەرکینه

[ل: سوانت]

ف: گِلینه، گِلین، سَفالین، سَوفال، سَوفار.

ع: خَرَف، فُخار.

هەرله

[ل: کهره کهرله: مێرویه که.]

ف: خَر خاکی، خَر خدا، پُرمایه، پُریا، چهلپا.

ع: هَدَبَه، بَنَت وُردان، اُم اُریع و اُریعین.

وینه

هەرمان

ل: فرمان، کار. [نیش (وشه یه کی گزانیه).]

ف: کار. (گورانی است.)

ع: شَغَل.

هـرمان

ك: هـربورن. [نـمـری، هـمیشـمان]

ف: دیرماندن، پاینده بودن، همواره ماندن...

ع: اُبود، خُلود، دَوام.

هـرمـی

ك: هـمـرـز. [هـارمـی (وشه یه کی گزائییه).]

ف: امروء. (گورانی است).

ع: كُمـثـری.

هـهـروا

[ك: هـر بـم شـیره]

ف: هـمـین، چـنـین، چـنـان، هـمـچـنـین، هـمـچـنـان،

هـمـین جـور.

ع: كَذا، كَذاك.

هـهـروا

ك: خـوړپـایی، مـفـته، مـفـت. [خـوړپـایی، بـه لـاش]

ف: راییگان، مفت.

ع: مَجَان، پـلا عـوـض.

هـهـر وپـف

[ك: بارود زخی پشيله له کاتی شپړ و هیرادا.]

ف: غـر و پـف. (حال گربه در هنگام نزاع)

ع: مُغَاء، مُواغ.

هـهـر و هـك

ك: وـهـك. [تـهـو وـهـكـو «هـر» و شـی پـاوان كـردنـه.]

ف: چـون، هـمـچـون، هـمـانـا، هـمـچـو، مـانـند. («هـر»

كلمه ی حصر است).

ع: كَ، مِثْل، مَثِيل...

هـهـر و هـك نـه مـه

ك: وـهـك نـه مـه. [تـهـو وـهـكـو نـمـه («وـهـك نـمـه» لـه گـمـل

نامرزی پاوان كردندا.)]

ف: چـنـین، چـون اـین، مـانـند اـین، هـمـچـنـین. («وـهـك

نـمـه» بـه انـضـمـام حـرف حـصـر)

ع: كَذا، كَها، مِثْلُ ذَا، هَكَذا.

هـهـر و هـك نـه وـهـ

ك: وـهـك نـه وـه. [تـهـو وـهـكـو نـه («وـهـك نـه وـه» لـه گـمـل نـامـرزی

پاوان كردندا.)]

ف: چـنـان، چـون اـن، هـمـچـنـان، مـانـند اـن. («وـهـك

نـه وـه» بـه انـضـمـام هـای حـصـر)

ع: كَذا، كَذاك، مِثْلُ ذاك.

هـهـر هـهـ

ك: مـشـار. [نـامـرزی دـار پـرنـه.]

ف: اَرَه، اَر.

ع: مـنـشـار، مـیـشـار، مـنـشـار.

وینـه مـشـار

هـهـر هـه

ك: تـیـغـه. [دـیـواری نـاسـك.]

ف: اَرَه. (دییوار نازک)

ع: سَمِيط، سَمِيط، حـاجـز.

هـهـر هـه

ك: دـهـسـه. [خـشـت لـسـر زوی هـه لـدـه كـنـن و لای یـه كـدا

ریزی ده كمن هتا وشك بیتنه.]

ف: خـرَه، رـدـه. (خـشـت را از زـمـین كـنـده لای هـم

ردیف می كنند تا خشك شود.)

ع: رَدِيف.

وینـه

هـهـر هـه

ك: نـهـر هـه. سـهـر هـه. وـهـر. [دـنـگی مـرژ یا كـر یا سـگ.]

ف: غـرَه، غـرـغـر. (صـدای اـنـسـان یا خـر یا

سگ)

ع: صَرَّة، نَهِيَق. هَرِير، هَر.

هـهـر هـه پۆیه

[ك: كـه لـشـیـری پۆیـمـشـار. (جـیـاوازه لـه كـه لـشـیـری

همزارپوپ.]

ف: اَرَه پوپ. (غیر از هزار پوپ)

ع: اعراف، ذو العرف.

وینه - که له شیر

همرفت

ل: وهت، دم، گا. [جنگه: کاتی زژیرونی شتیک.]

ف: هنگام، دم، گاه، زمان.

ع: وقت، حین، موقع، زمان.

همرفت

ل: فرست، پەردژ، دەسپەرژ. [درفت، هل]

ف: رُستی.

ع: مجال، مهلة، فُرصة، فُرزة.

همرهه

ل: ههسم. [کلیله (داریوخانی بهر له کتیره).]

ف: بهمن.

ع: قَلْعَة، هَرَس، اَنهَمان. (تَهافتُ التَّلجِ مِنَ الْجَبَلِ)

همرهشه

ل: گوهرشه، تاپال، گاله، ههشه که، ترسانن. [گف،

ترساندن به قسه.]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن، توپ بستن،

ترساندن.

ع: ذمر، وعید، تَوَعْد، اِيعاد، اِرعاد، تَهديد، تَهْدُد،

اِرغاب، تَرْعيب، بُرُوق، اِبْراق. اِنْذار.

همرهکان

[ل: «همرهکان، مهرهکان» یاریهکی تایبیتی مندلانه.)]

ف: «همرهکان، مهرهکان» بازی مخصوص

بچه هاست.)

همرهکته

ل: هیت، زژ، جووله. [وزه، بزژوتن.]

ف: نیرو، زور، جنبش.

ع: قُوَّة، حَرَكَة، حَرَاك.

همره ماسی

ل: کۆسه. [جۆره ماسیه که.]

ف: اَرَه ماهی.

ع: کُوسَج، مَنشار.

وینه

همره مه

ل: ناریته. [تیکل، همهرنگ]

ف: دَرهَم، هَمه جور، هَمهرنگ.

ع: هَمَج، هَوَش، هَوَش، شَدَرَات، شُدَان، مُتَفَرِّقَة،

مُخْتَلَط، مُخْتَلِفُ الْجِنْس، مُخْتَلِفُ اللَّوْن، تَهَاوِيل.

همرههس

ل: نهمر. [همیشمار، همرار]

ف: بوباش، نوتاش، جاوید، پایدار، هی هست.

ع: باقی، دائم، اَبَدی، سَرمدی.

همرههه

ل: نه رهنهه. سه رهنهه. وه رهنهه. [همره ی زژ.

(دوباره برونه که لبعر زژیرونیستی.)]

ف: عَرَعَر، عَرَعَر، عَف عَف. (تکرار برای تکثیر

است.)

ع: تَصَرُّصُر، تَعَرُّعُر، تَهَرُّهَر.

همرهیز

[ل: گیای چیمین که بژارکی زژ دژواره.]

ف: کوم، کوهم، کوهیه، کوهین، کوهیم.

ع: ثیل.

همزار

ل: ده سده. [ژماره ی پاش نۆسه و نهوه و نۆ.]

ف: هزار، ده صد.

ع: ألف.

همزاران

ل: همزارگل. [همزارها]

ف: هزاران، هزارها.

ع: أَلُوف، آلف.

هزار به هزار

ل: بمرز، بولون. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفِيع، مُرْتَفِع.

هزار یا

ل: خَشَك. [هزاری: میزبیه که.]

ف: هزارپا، صدپا، صدپایه، گوش خَزَك،

گوش خَز، خَبَز دوک.

ع: حَرِيش، عُقْرِيَان.

وینه ← خشک

هزار به یه

[ل: جَزَر، که تشبیهی که. (جیاوازه له که تشبیهی هم میزبیه.)]

ف: هزارپوپ. (غیر از خروس اره پوپ است.)

ع: أَفَرَق.

وینه

هزار به گ

ل: زَلَل. [حرامزاده.]

ف: دِه رَگِه، خشوک، اَشُوغ، داغول. (حرامزاده)

ع: وَلَدُ الْجَمَاعَةِ، وَلَدُ الرِّثَا. (ابنُ الْجَمَاعَةِ)

هزار به خانه

[ل: هِزَار لَوِي: شتیکی توی لَسَر تَوِیسه (له گمل ررگی]

میر دایه.)]

ف: هزار خانه، هزار توی، سی توی. (با شکنبه ی

گوسفند است.)

ع: حِفْث، فَحْث، قَبْه.

هزاره

ل: لِتَارَه، لِتَوَار، کهراخ، قهراخ. (بردی لیواری حمز که

به تنجی دایدختن.)]

ف: اِزَارَه، اِیْزَارَه، لَبَه. (سنگ لبه ی حوض که

قائماً نصب کنند.)

ع: شَفِیر، حَافَّة، عَضُد، أَعْضَادُ الْحَوْض.

هزاره

ل: وِتِه وِیْرِه، هِه ساره شمردن، شه ویتداری، شه رنه خفتن.

[خمرزبان]

ف: شب بیداری، ستاره شمردن، شب نخوابیدن.

ع: سَهَر.

ههزاره

ل: قهراخ دیوار. [قراخی دیوار هتا لیواری تاق.]

ف: اِزَارَه، اِیْزَارَه، کَنَارَه. (کَنَارَه ی دیوار تالِب

تاقچه)

ع: عَضُد.

ههزیه

ل: نِهزیه، سهزری، سهزویه. [هزویه (سهزوی رشک که

دهیکنه ناپچشت.)]

ف: اَزَبیه، بوزاری، سَبزی. (سبزی خشک که

توی آتش کنند.)

ع: اَدْوِیَه.

ههزیه کتفیله

ل: نِهزیه کتفیله، مهززه کتفیله. [نمنا کتیره]

ف: نعنای کوهی، مرزه ی کوهی.

ع: سَعَثَر، صَعَثَر.

ههزم

ل: گوارایی، گوارا کردن. بگترائن، بگاردن. [هرس کردن]

ف: گوارایی، گوارش، گوارانیدن، گذراندن.

ع: هَضَم، تَحْلِيل.

ههزیه ← ههزیه

ههزه یان ← ههزه یان

ههزار

ك: گه دا، بێ ته نوا. بێ كهس. [فقیڕ، نهدار]

ف: ههژیر، ههژاك. بێ ئوا، زبون. بێ كس.

ع: فقیر، مَفْلِس، مسكین.

هه ژده

[ك: ژماره ی پاش هه ده.]

ف: هه ژده، هه جده، هه یجده.

ع: ثمانیة عشر.

هه ژگه

ك: پهژگ، متك. [قامیش و خاشاک كه سهربانی پێ

داده پێشن.]

ف: آنبیره، پته. [نێ و خاشاک كه با آن بام را

می پوشانند.]

ع: قُضایه.

هه ژهار

ك: دیان زیادی، هه ژیار. [دهانی زیادی ناسپ یا

مرۆڤ.]

ف: هه ژهار، هه ریار. [دندان زیادی كه اسپ یا

انسان درمی آورد.]

ع: راتل، راوول.

هه ژیلر ← هه ژهار

هه یس

ك: سفت. [خس، خست]

ف: خَس، سفت، أَنْبَسْت، أَنْبَسْتَه.

ع: غَلِیظ، رَائِب، خَائِر، خَيْر.

هه یس

[ك: هه ده، هه بۆر (برامبیری نیه و نه بۆر).]

ف: هه ست، هه ن. (ضد نیست)

ع: مَوْجود.

هه سار

ك: هه سار. [شووره]

ف: بارو، باره، گلناک، پیواسته.

ع: حَصار، حائط، سیاح، ردم.

هه سار ← هه سِیل [روشه یهکی گۆزانیه.] [گۆزانی است.]

هه ساره گه له

ك: كۆتان. [شوگا (زنجی تایبیتی مې و گاگل).]

ف: خَباک، خَباک، شَبگاه، شوگاه، شوگا، شوغا،

شوگاه، شوغار، شوغاره، شَبغا، شَبغاره، شَبغار،

شَبغاز، شَبغازه، شَبغاد، غوشا، غوشاد، غوشاک،

غوشای، کَمرا، دیل. (محوطه ی گاووان و

گوسفندان)

ع: حَرِیسه، حَظِیره، عُنّه، کَنیف.

هه ساره

[ك: ئه ستیره. هه ساری گه پێك.]

ف: ستاره، ستار، تار، ألوا، أَختر.

ع: كَوکب، نَجْم.

هه ساره زه رینه

[ك: په لکەزێرینه]

ف: توبه، تویه، تیراژ، تیراژه، تَرِیسه، سَوِیسه،

سَروِیسه، نوسه، نوس، ایرسا، آدِیَند، آدِیَنده،

آفَنداک، آفَنداک، آژَنداک، رَخش، کَرکم،

کَمردون، سَرجِیس، سَدَگیس، شَدَگیس، کمان

رستم، کمان بهمن، کمان شیطان، رنگین کمان.

ع: قُستان، قُستانه، قُسطان، قُسطانی، قُسطلانی،

قوس قُزَح، نَدِی.

وینه

هه ساره گه پێن

ك: هه ساره ناس، هه ساوگر. [ئه ستیره ناس]

ف: أَختر شَشناس، ستاره شَشناس، حَسابگر،

اختر شمر.

ع: مَنجَم.

هه ساره ناس ← هه ساره گه رین

هه ساره ی جووچکه دار

[ک: ئهستیره ی کلکدار]

ف: ستاره ی دنباله دار.

ع: مُدَنَب، دُو دَنَب، دُو دَوَابَة.

وینه

هه ساره ی سهوایل

ک: سهوایل. [ئهستیره ی سهوایل (ئهستیره یه که لسه شکی

لنگری کشتیدایه).]

ف: پَرک، بَرک، اگست. (ستاره ی است بر لنگر

سفینه)

ع: سُهَیل.

هه سان

ک: هه سگدل. [بوونبر، هه بووگدل]

ف: نیور، هستگان.

ع: موجودات، کائنات.

هه سان

[ک: سان، برده سان]

ف: سان، فسان، پسان، آپسان، آفسان، سامیز،

سامان، سپاره.

ع: مِشَحَد، مِسنَ، سِنان، فسان، فسن.

هه سهه

ک: سهور. [ئاستم، سهر، یه که مین پزمین، خراپ بو هاتن

(برامبهری «جخت».)]

ف: صبر. (ضد جَحد)

ع: صَبَر.

هه سس

ک: هیس، هیز، توانا. [هست، وزه]

ف: نَیرو، تَوان، توانایی.

ع: حِس، قُوَة.

هه سهکه

ک: هه نهکه. [هنسک]

ف: خَنجه، سونانک.

ع: تَنفُس، تَزْفَر، تَنحَط، تَنخَر. نَهج، نُهَیج.

هه سهکه هه سهک

ک: هه نهکه هه نهک. [هنسکه هنسک (دووبار بوونره که لیه

ززیوونیهتی).]

ف: خَنج خَنج، رَخیدن، شَمیدن. خَنجان،

خَنج زنان. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نُهَیج، نُهَیج. تَنفیس، تَزْفیر، تَنخیر، تَنحیط.

مُنْهَسَا، مَزْفَرَا، نَاهَجَا.

هه سهکیان

ک: هه نهکیان، هه لکیان، هه لاکیان. [هنسلدان]

ف: خَنجیدن، رَخیدن، شَمیدن.

ع: نُهَیج، نُهَیج. تَنفیس، تَنحیط، تَزْفیر، تَنخیر.

هه سهونیه ← هه سهونیه س

هه سهونیه س

ک: هه سهونیه، دارنده دار. [ئوهی ههیه و نیه، هه سهو شتیک]

ف: هَست و نیست، هَست و نیست، دارونده دار، زادو بود.

ع: مَوجود و غَیر مَوجود، ما وَجِدَ و ما لَمْ یُوجِدَ، ما

مَلکَ و ما سَیَمَلکَ، حَاضِر و غَائِب.

هه سهوره

ک: خه زوره. [(بارکی شو یا بارکی ژن. رشه یه کی

گزانیه).]

ف: خَسو، خَسوره. (پدر شوهر، پدر زن،

گورانی است.)

ع: حَمَا، خَتَن.

هه سهوژل

ک: سَفتر سَوژل، هه س، سَفَت. [خسوخول]

ف: خَس و سَفَت، خَس، سَفَت.

ع: غَلِیظ، خَثَر، خَاثِر، رَاثِب.

ههسه ← ههسینه

ههسه

ك: هیس، قاتر. [نیست (وشه‌ی هورامیه).]

ف: استر، قاطر. (اورامی است).

ع: یَقَل.

ههسین

ك: پاسوان، پاسه‌وان، ههسه‌هس. [حسحس: نیشک‌گری

شور.]

ف: پاسبان، گَزمه، عَسَس، شب‌گرد، شَحنه.

ع: عَسَس، عاس، طُوف.

ههسه

ك: ههنگوین. [هنگوین]

ف: اَنگِین.

ع: عَسَل، طِرم، ضَرْب....

ههسه

ك: هه‌رس. [کلێلی تپ.]

ف: بَهمن، (بهمن آبدار)

ع: قَلْعَة، أَبه‌مان.

ههسه‌نیشکی

ك: هه‌سه‌نبه‌گی. [گیاناده: گیاه‌که.]

ف: اَسْتَرَنگ، سَتَرَنگ، سابیزک، سابیزج،

سَنگ‌کن، مهر‌گیاه، مَرَدَم‌گیاه.

ع: لُفاح، أَصْلُ اللُّفاح، يَبْرُوح الصَّنم، يَبْرُوح الصَّنم،

شاه‌بیزج.

وینه

هه‌سه‌ویوون

ك: سفته‌بوون. [خسته‌بوونه]

ف: اَنبِستَن، خَس‌شدن، سفت‌شدن.

ع: خُثُور، تَغْلُظ.

هه‌سه‌هین

ك: هه‌سه‌س، پاسوان، پاسه‌وان. [حسحس: نیشک‌گری

شور.]

ف: پاسبان، عَسَس، شب‌گرد، گَزمه.

ع: عَسَس، عَسَس، عاس، عَسَس، طُوف، طائف.

هه‌هسی

ك: هه‌سه، سفتی. [خستی]

ف: خَسی، سفتی، اَنبِستَنگی.

ع: غَلْظَة، خُثُور.

هه‌هسی

ك: بوون. [هه‌بوون، بوونیتی (برامبیری نبوون).]

ف: هه‌ستی، هنی، هیی، فَر‌تاش. (ضد نیستی)

ع: وَجُود، مَوْجُودِيَّة.

هه‌هسی

[ك: هه‌یتی]

ف: دارد.

ف: لَه.

هه‌هسیره

ك: هه‌ساره. [نستیره (وشه‌ی کرماجیه).]

ف: ستاره، اَخْتَر. (کرماجی است).

ع: كَوَكَب، نَجْم.

هه‌هسین

ك: چالار، هه‌سار. [نستیر]

ف: سَتَخَر، اسَتَخَر، اسَتَلَخ، سَتَل، اسَطَخَر،

اسَطَرخ، اسَطَلخ، اصَطَلخ، لیلو، تالاب، آب‌گاه،

آبگیر.

ع: طَرَحَة، اصَطَخَر.

هه‌سینه

ك: هه‌سه. هه‌سی. [خسه. خستی، خسته‌بوونه]

ف: خَسه، سفتی، اَنبِسته. اَنبِستَنگی.

ع: غَلْظَة، خُثُور.

هه‌شپشی—اسپیی [وشپیه‌کی هه‌ورامیه،] (اورامی است.)

هه‌شت

[ک: ژماردی پاش حوت.]

ف: هشت.

ع: ثمانية.

هه‌شت

ک: هشتی. [بیشیکی هشت گوشه بوه له پشت ده‌روازی

خانوری جاراند.]

ف: هشت، هشتی، گریاس.

ع: گریاس.

هه‌شتا

[ک: ژماردی پاش حفتا و نۆ.]

ف: هشتاد.

ع: ثمانين.

هه‌شتالوو

ک: قوخ. [خوخ: میوه‌یه‌کی بئاروانگه.]

ف: فرسک، مالانک، رتگینا، رتگینان، شفت‌رنگ،

شفتالو. هلو.

ع: خوخ، کَرَن، شعراء، نَراق.

هه‌شتالووکووت

[ک: لبتک‌خوخ]

ف: کشته، شفتالو خُشکه.

ع: قَلِيفُ الخوخ، يَبِيسُ الخوخ.

هه‌شتیه‌ک

[ک: یه‌ک بهش له هشت بهش.]

ف: هشت‌یک، هشت‌بوده.

ع: ثمن.

هه‌شه‌که

ک: هه‌ر شه، گوهر شه، تاپان، ترسانن. [گف، ترساندن به

تسه.]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن.

ع: تهديد، تهْدُد، تَوَعْد، وَعِيد، ذمر، ترعیب، ارعاب،

ایعاد، ارعاد، ابراق، انذار.

هه‌که

ک: نالۆش، کنگه‌خورۆکه. [نالۆش (خورۆی کۆم).]

ف: خارش. (خارش مقعد)

ع: حِکَّة.

هه‌ل

ک: فرست، هه‌رت، پا. [دەرفەت]

ف: رستی، پا، ویل، پُرس‌ت.

ع: نَوْبَة، نُهْرَة، شُرْبَة، فُرْزَة، فُرْصَة، مَوْقِع.

هه‌ل

ک: نۆکه، نۆره، ده‌س. [نۆبه، سه‌ره (سه‌ری یاری، به تاییدت

له هه‌ل‌روکیندا).]

ف: دست، پستا، بَنابه. (نوبت بازی مخصوصاً

در آلك‌دولک)

ع: نَوْبَة.

هه‌ل

ک: هه‌له‌ره. [یهلجار له «پل» دان له یاری هه‌ل‌روکیندا.].

ف: لُک، ژدن. (یک‌مرتبە «پل» را ژدن، در بازی

آلك‌دولک)

ع: ضَرْبَة.

هه‌لا!

[ک: ناگاداره! (نامرازی ناگادارکردنه).]

ف: هه‌لا! (حرف تنبیه است.)

ع: ها!

هه‌لا—هه‌لار

هه‌لاج

ک: شیه‌وکه‌ر، لۆکه‌ شیه‌وکه‌ر. [شیکه‌روه، لۆکه

شیکه‌روه.]

ف: الباد، پنبه‌وز، پنبه‌بَز، پنبه‌زَن.

ع: حَلَّاج، نَجَّاد، نَدَّاف.

هه‌لاجان

ك: شه‌كوشوك، هه‌لۆركه. [لیرینه به حواره.]

ف: لَرزَش، جَنْبِش، نَوَسان.

ع: اِرْتِعاش، اِضْطِرَاب، دَبْذَبَة، دَعْدَعَة، زَعْرَعَة،

تَطْوُوح ...

هه‌لاجی

ك: شیرکردن. [پیشی هه‌لاج.]

ف: واخیدن، فَلَخیدن، زَنَن، شیت‌کردن،

پَنبِه‌وَزی، پَنبِه‌زَنی.

ع: حِلَّاجَة، نَجَّادَة، نِدَّافَة.

هه‌لاجی‌کردن

ك: شیرکردن. [شی‌کرنه‌ه]

ف: فَلَخیدن، واخیدن، پَنبِه‌زَنَن، پَنبِه‌وَزاندن،

شیت‌کردن.

ع: حَلَج، نَدَف، طَرَق، حَرَن، مَزَع، نَسَل، نَدَش،

نَفَش، مَشَع، نَحِي، تَزْبِید، تَسْبِیخ، تَفْدِیک، تَشْعِیث،

اِجْتِرَاد.

هه‌لار

ك: هه‌لا، فه‌تار، شه‌قار، ورد، لی. [ورد‌ه‌هان]

ف: خورد، پاره، له.

ع: مُتَكَسِّر، مُتَفَتِّت، مُنْهَك، مُتَدَقِّق. مُهَرِّی.

هه‌لاره‌لار ← هه‌لار [دو‌یار‌مه‌رونه‌ک‌سی ل‌ب‌یر زۆریونیستی.]

(تکرار برای تکثیر است.)

هه‌ل‌ک

ك: نیس، نابوو، شه‌ق، گیانه‌سه‌ر. [تی‌ا‌چ‌وو، ل‌ه‌رت‌ار.

گیانه‌لا]

ف: آدرت‌گ، ازرت‌گ، نیست. نابود. جان‌گن.

جان‌گَن‌ش.

ع: هَلاک، هُلوک، تَعَس، قَلَّت، وَدِی، بَید، اِنْعِدام،

اِنْقِصام. هالک ...

هه‌لاهه

[ك: گیای‌که سه‌ره‌ک‌ی دیار نیه] ده‌یک‌نه نار چِشت.

ف: علفی است که سر آن معلوم نیست.

ع: ...

هه‌لاه‌هل

[ك: بن‌ج‌ه‌گیای‌که له ولاتی چین ده‌رویت.]

ف: بیش، گَبِست، هه‌لاه‌ل. (بیخی است که در

چین می‌روید.)

ع: هُلاه‌ل.

هه‌لاه‌ه‌لا ← هه‌لاره‌لار [دو‌یار‌مه‌رونه‌ک‌سی ل‌ب‌یر

زۆریونیستی.] (تکرار برای تکثیر است.)

هه‌لۆرك

ك: له‌لۆ، جۆلانی. [جۆلانه]

ف: نَنو، نَنی، هَلو، چَنجولی، بانوج، باد‌رنگ،

گازه.

ع: اُرْجُوخَة، دَوْدَنَة، مَضْجَع.

هه‌لۆركه

ك: هات‌وو، دِله‌کانی. [لیرینه به حواره.]

ف: جَنْبَلو، چَنجلی، آم‌دورفت، نَوَسان،

رَفَت‌و‌آ‌م‌د.

ع: نَوَسان، دَبْذَبَة، اِهْتِزَان، اِرْتِجاج، تَدْکُل.

هه‌لوك

[ك: داره‌ ب‌چ‌وو‌که له هه‌لوك‌کیندا.] (هه‌لوك و

داره‌لوك)

ف: پل، پله، چَلک.

ع: قُلَة.

هه‌لوك

ك: ده‌س‌ک. [ت‌م‌خ‌ته‌ ب‌چ‌وو‌که‌کانی سه‌ر دار‌ه‌رای خانوو که

پەردو هه‌له‌گریت.) [

ف: ئروک، ئسوک، دسک، پرواز، پروازه، فَروار.
(چوپک‌های روی تیر که فدره را نگاه می‌دارد.)

ع: عائِقَة، مَقَرِبَة.

هه‌لووکان

[ک: هه‌لوو کین: یاریه‌که.]

ف: خَفْتِه، دیمین، کال چَنبِه، دوواله، پَله چوب،
آلک‌دولک. چالیک، چالیک‌بازی.

ع: مَقْلَا، مَقْلَا قَنَة.

هه‌لووک و داره‌لووک

[ک: هه‌ردو داره‌کی یاری هه‌لوو کین.]

ف: آلاوه، چُنک، چالیک، غوک‌چوب.

ع: مَقْلَا قَنَة.

هه‌له‌ره

ک: هه‌ل. [هه‌ل جارتیک که له هه‌لووک ده‌دریت.

(«هه‌لووکان» سی «هه‌ل».) [

ف: زدن. («هه‌لووکان» سه «هه‌ل» است.)

ع: ضَرِبَة.

هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق

ک: هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق، هه‌قلی‌مه‌قان. [هه‌له‌ق‌هه‌ل: یاریه‌که.]

ف: اَلَاکَلَنگ.

ع: دَوْدَا، زُحْلُوفَة.

وینه «هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق»

هه‌له‌که

ک: توروسته، هه‌له‌که‌سه‌ما. [مشک‌گه: بالنده‌یه‌که.]

ف: سَنگگ، تَرُمَتا.

ع: جَلَم.

وینه «توروسته»

هه‌له‌که

ک: سه‌ما، ره‌خس. [دی‌لان، چۆیی.]

ف: شار، وشت، پاکوفتن، دست‌افشاندن،
چرخ‌زدن.

ع: رَقص، تَقْرُس، تَفْرِیش.

هه‌له‌که‌سه‌ما «توروسته»

هه‌له‌که‌وره

ک: هه‌ره‌گه‌ره. [هه‌ره‌گه‌ره، گه‌ره‌ترین]

ف: غَرَاوَرَنگ، مه‌تَر، بَزُرگ‌تَر، بَزُرگ‌تَرین،
کلانت‌ترین.

ع: اَعْظَم، اَكْبَر، اَفْخَم، اَرْفَع، اَجَل، اَكْرَم.

هه‌له‌له

ک: هه‌له‌له. [میوه‌ی دره‌تیکه له هه‌ندوستان ده‌رویت.]

ف: بَدِیج، هه‌له‌له.

ع: هَهْلِیج، اَهْلِیج.

هه‌ل

[وشی «هه‌روسەرچوون»]، وه‌ک: هه‌ل‌په‌رین، به‌ی‌نچوان‌هه

«دا» وش‌ی به‌رو‌خوار‌چوونه، وه‌ک: داپه‌رین.) [

ف: پَر، وَر. (کلمه‌ی صُعُود است: «هه‌ل‌په‌رین»

یعنی بالا رفتن به عکس «دا» که کلمه‌ی نزول

است، «داپه‌رین» یعنی پایین آمدن.)

ع: ن‌دارد. [(هارواتای عبری نیه.)]

هه‌لا

ک: هه‌را، داد، خو‌لور، ز‌له. [قره]

ف: غوغا، هنگامه، هه‌یا‌هو.

ع: جَلْبَة، ضَوْضاء، هَهْلَة.

هه‌لاتن

ک: هه‌له‌هاتن، که‌فتن، وه‌زین. [ده‌رکه‌وتن له ناسۆره. (وه‌ک:

هه‌لاتنی خۆز و مانگ.)]

ف: دمیدن، برآمدن، تابیدن. (خور، ماه مثلاً.)

ع: طُلوع، ثُلوع، بَزُوغ، شُرُوق.

هه لائن

ل: راکردن، درچوون، هه لھائن. [تیتھقاندن]

ف: گُریختن.

ع: فرار، هَرَب، اَبَق، هَیْف، هُروپ.

هه لائوڀان

ل: پال کھفتن، دروژ کیشیان، خهفتن. [پال کھوتن، راکشان.

نوستن]

ف: آستان، دراز کشیدن. خوابیدن.

ع: اضطرّاج، استیلاء. نوم.

هه لائن

ل: هه ناسه پرکی. [پشوسواربوون]

ف: رَح، شَم.

ع: اضطرّام، بَلَهَسَة، اَنِهَار.

هه لاکان

ل: دوان، هه لاک هه لاک، هه ناسه پرکی. [به دم

پشوسواربوونوه.]

ف: شَمان، نَمان، نَم زَمان.

ع: مُنْبَهَرًا، مُبْلَهَسًا، مُضْطَرَّمًا.

هه لاکهات

ل: سهختی. تیاچوون. [کارمسات. تیاچوون، فوتان]

ف: اَدَرَنَک، اَدَرَنَک، اَزَرَنَک، سَخْتی. نابودی،

نابودشدن.

ع: دُمور، دَمار، مِحَنَة، مُصِیْبَة. هِلَاکَة.

هه لاک هه لاک

ل: هه نکه هه نکه، هه لاکان، هه ناسه پرکی، هه لادوان،

هه لادوان. [هه لادوان]

ف: رَحِیدن، شَمِیدن، نَم زَدن، تَنَد آمدن،

هَوَل آمدن. شَمان، نَمان، نَم زَمان.

ع: بَلَهَسَة، اَنِهَار، اضطرّام، نُهَیج، نَاهِجًا، مُنْبَهَرًا،

مُضْطَرَّمًا، مُبْلَهَسًا.

هه لائن

[ل: جیگهی گه نینی پیسه له دهباخانه دا.] ف:

فَرغال. (گنبدینگاه پوست در دباغ خانه)

ع: عَطَن، عِطَان.

هه لاله

ل: هه رالّه، بانگهراز، جار. [راگه یاندن به دهنگی ببرز.]

ف: جار، صلا.

ع: نداء، اَذان.

هه لاله

ل: گولاله. [میلاهه]

ف: لاله، آلاله، آلاله.

ع: شقائق.

هه لاله

ل: شکوفه. [چرّ (وشه یه کی گزرائیه).]

ف: شکوفه. (گورانی است.)

ع: نَو.

هه لاله کشکش

ل: کشکش، هه له که، سه ما، چوپی. [دیلان]

ف: شار، وِشت، وَرْجَهِیدن، پاکوفتن، چوپی.

ع: رَقص، رَفَن، فَرْتَج، فَنَرَج، دَعْکَسَة.

هه لامهات

ل: نه لامهات، درم، پَتا. [پسیرو]

ف: هَنگ، کاتوره، پَتا.

ع: زُکام.

هه لائوڀز

ل: نائوڀزان. [هه لئاسراو]

ف: آوَنگ، آوَن، آوَنگان، آکسه، آویخته.

ع: مُدلی، مُعَلَق.

هه لائوڀسٽن

ل: نایسٽن، ناریزان کردن. [هه لئاسین]

ف: آویختن، آکستن، آوَنگ کردن.

ع: ادلاء، ثعلیق.

هه‌لاهه‌لا

[ک: نه‌للاهه‌لا (دووباره کردنوی «نه‌للاه» که ده‌یت به

«هه‌لاهه‌لا».)]

ف: الله الله. (تکرار الله که مبدل به «هه‌لاهه‌لا»

می‌شود.)

ع: هله‌له.

هه‌لاهه‌لا ← هه‌لا [(دووباره‌کردنوی لایم زۆربوونیستی.)] (تکرار

برای تکیه است.)

هه‌لبه‌چین

ک: هه‌لته‌کانن، هه‌لوه‌شائن، به‌یه‌کادان. [هه‌لوه‌شاندنوه،

تینکدان]

ف: به‌هم‌زدن، واکردن.

ع: نقض.

هه‌لبه‌پان

ک: به‌رزه‌وکردن. [هه‌لبه‌پن، به‌رزه‌کردنوه]

ف: بلند کردن.

ع: رفیع، شفق، اقناع.

هه‌لبه‌زائین

ک: به‌زائین، کزائین، هه‌لکزانن، تووزائنه‌وه. [توزاندنوه،

به‌زاندنوه (بۆ نمونه: به‌مۆی قامچی لێدانوه.)]

ف: سوزاندن. (با شلاق زدن مثلاً.)

ع: لَسَب، قَرَص، لَذَع، ایلام، ایجاج.

هه‌لبه‌زایان

ک: هه‌لکزیان، کزیان، به‌زایان، تووزایانه‌وه. [توزانه‌وه،

به‌زانه‌وه. (بۆ نمونه: به‌مۆی قامچی لێدانوه.)]

ف: سوختن. (از زدن شلاق مثلاً.)

ع: التساب، التذاع، انقراص، تَأْلَم، تَوَجُّع.

هه‌لبه‌رنکانن

ک: به‌لاه‌ووبون، ره‌وانه‌وه، لاه‌وون، هه‌لبه‌رنکیان، ره‌ویانه‌وه.

[ره‌ویانه‌وه (ره‌ویانه‌وه‌وه‌وه، وه‌ستانی باران.)]

ف: بازشدن، بلندشدن، ایستادن. (باز شدن ابر،

ایستادن باران)

ع: صَفَو. (صَفَوَ الْجَو)

هه‌لبه‌پان

ک: به‌رزه‌ووبون. [هه‌لبه‌پان، به‌رزه‌وونوه]

ف: بلند شدن.

ع: ارتفاع، تصاعد.

هه‌لبه‌پن

ک: هه‌لبه‌پان، به‌رزه‌وکردن. [به‌رزه‌کردنوه، بلند کردن]

ف: بلند کردن.

ع: رفیع، ترفیع، تصعید.

هه‌لبه‌زائین

ک: به‌زائین، به‌پن، چنن، هه‌لچنن، گولچن. [هه‌لبه‌زادن]

ف: گزیدن، به‌گزیدن، به‌گزییدن، به‌چیدن،

پسندیدن.

ع: اِنتِخاب، اِختِیار، اِنقَاء، اِجْتِباء، اِصطِفَاء، اِیْشار،

اَثَر، اِقتِیاب.

هه‌لبه‌زانیك

ک: به‌زانیك، چنیك، هه‌لچنیك، ته‌ل، گولچن، به‌زانیك،

هه‌لبه‌زانیك. [هه‌لبه‌زادراو]

ف: گزیده، گزینه، جلیوز، به‌گزیده، به‌چیده،

پسندیده.

ع: مُنتَخِب، مُختار، مُقْتاب، مُنْقَى، نِقَاة، نِقَاوة،

نُخْبَة، صَفَى، مُصْطَفَى، مُجْتَبَى.

هه‌لبه‌زاین ← هه‌لبه‌زائین

هه‌لبه‌زانیك ← هه‌لبه‌زانیك

هه‌لبه‌زین

ک: به‌زین، هه‌لچن. [هه‌لبه‌زین (ناوی بکهر.)]

ف: گزین، گزیننده، به‌گزین. (اسم فاعل است.)

ع: مُنتَخِب، مُتَخِیر، مُنْتَقَى، مُصْطَفَى.

هه‌ل‌ب‌گاردن

ل: ب‌گاردن، هه‌ل‌ب‌گ‌یر‌ائ‌ن. [ت‌پ‌پ‌ر‌ان‌دن (وه‌ك: ت‌پ‌پ‌ر‌ان‌دن]

ق‌ایش له ن‌ار‌ز‌و‌ن‌ه. [

ف: رد‌ك‌ر‌ن، گ‌ذ‌ر‌ان‌دن. (ت‌س‌م‌ه را از ب‌ر‌از‌وان‌ه م‌ث‌لاً رد‌ك‌ر‌ن.)

ع: از‌ل‌اج، ا‌م‌ر‌ار.

هه‌ل‌ب‌گ‌یر‌ائ‌ن ← هه‌ل‌ب‌گاردن

هه‌ل‌پ‌ر‌و‌ز‌ان

ل: هه‌ل‌و‌ه‌ز‌ان‌ن. ب‌ه‌ر‌ز‌ه‌و‌ك‌ر‌ن. [ب‌ه‌ر‌و‌س‌ر جوو‌ل‌ان‌ن‌ه‌و‌ه.

ب‌ه‌ر‌ز‌ه‌و‌ن‌ه‌و‌ه [

ف: ب‌ا‌ل‌ا‌ب‌ر‌دن. ب‌ل‌ن‌د‌ك‌ر‌دن.

ع: ت‌ص‌ع‌ید، ر‌ف‌ع. ج‌ذ‌ب.

هه‌ل‌پ‌ه‌ز‌ین

ل: هه‌ل‌و‌ه‌ز‌ین، ب‌ه‌ر‌ز‌ه‌و‌ی‌و‌ن. [ب‌ه‌ر‌و‌س‌ر خ‌و‌ه‌و‌اد‌ان.

ب‌ه‌ر‌ز‌ه‌و‌ن‌ه‌و‌ه [

ف: ب‌ا‌ل‌ا‌ر‌ف‌ت‌ن، ب‌ل‌ن‌د‌ش‌دن.

ع: ص‌عو‌د، ا‌ر‌ت‌ف‌اع. هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تن

هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تن

ل: هه‌ل‌و‌ه‌س‌تن. [د‌ا‌ب‌س‌تن، ق‌ای‌م‌ك‌ر‌دن. هه‌ل‌و‌اس‌ین (وه‌ك:

هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تنی د‌س‌تی ش‌ك‌ار.) [

ف: ب‌ر‌ب‌س‌تن. (د‌س‌ت ش‌ك‌س‌ته م‌ث‌لاً.)

ع: ت‌ع‌ص‌یب، ت‌ع‌لی‌ق، ا‌د‌ا‌ه.

هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تن

ل: هه‌ل‌و‌ه‌س‌تن، و‌تن. (ش‌ی‌ع‌ر و‌تن) [ه‌و‌ن‌ین‌ه‌و‌ه]

ف: ب‌س‌تن، گ‌ف‌ت‌ن. (چ‌ام‌ه گ‌ف‌ت‌ن)

ع: ن‌ظ‌م، ن‌س‌ج، ح‌و‌ك.

هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تن

ل: ب‌اد‌ان. [پ‌ت‌چ‌دان (وه‌ك: هه‌ل‌پ‌ه‌س‌تنی ر‌یش‌ی پ‌ار‌چه.)]

ف: ت‌ا‌ب‌د‌ادن. (و‌یش‌ه‌ی چ‌ام‌ه را م‌ث‌لاً.)

ع: ا‌ح‌دار، ق‌ت‌ل.

هه‌ل‌پ‌ه‌سه

ل: هه‌ل‌پ‌ه‌سی‌ا‌گ، ب‌ه‌سه. [ب‌س‌ته، ه‌و‌ن‌را‌ه]

ف: ب‌ر‌ب‌س‌ته، چ‌ام‌ه، چ‌ك‌ام‌ه.

ع: م‌ن‌ظ‌و‌م‌ه، ش‌ع‌ر، غ‌ز‌ل، ق‌ص‌ی‌د‌ه.

هه‌ل‌پ‌ه‌سی‌ا‌گ

ل: ب‌ه‌سه. ب‌ه‌سی‌ا‌گ، ن‌ا‌و‌ی‌ز‌ی‌ا‌گ، ن‌ا‌و‌ی‌ز‌ان. [ب‌س‌ته. د‌ا‌ب‌س‌را‌و.

هه‌ل‌و‌ا‌س‌را‌و [

ف: ب‌ر‌ب‌س‌ته، چ‌ام‌ه، چ‌ك‌ام‌ه. ب‌س‌ته. آ‌و‌ی‌خ‌ته،

آ‌و‌ن‌گ.

ع: م‌ن‌ظ‌و‌م، ش‌ع‌ر. م‌و‌ق‌و‌ف، م‌ش‌د‌ود، م‌ر‌ی‌وط. م‌ع‌ل‌ق،

م‌د‌لی.

هه‌ل‌پ‌ا‌چ‌ین

ل: ل‌ق‌ر‌ی‌ز‌ك‌ر‌دن. ت‌اش‌ین. [ب‌ر‌ین ب‌ه م‌ق‌س‌ت. ه‌م‌ر‌ه‌ا: ل‌ا‌ب‌ر‌دن

ب‌ه ت‌ی‌خ. (وه‌ك: هه‌ل‌پ‌ا‌چ‌ینی د‌ر‌ه‌خ‌ت یا ت‌اش‌ینی س‌ر.)]

ف: پ‌ا‌چ‌ید‌ن. ت‌ر‌اش‌ید‌ن. (پ‌ا‌چ‌ید‌ن د‌ر‌خ‌ت یا

ت‌ر‌اش‌ید‌ن س‌ر م‌ث‌لاً.)

ع: ج‌ز، ت‌ش‌ذ‌ی‌ب. ح‌ل‌ق.

هه‌ل‌پ‌ر‌چ‌ان

ل: هه‌ل‌پ‌ر‌و‌س‌ق‌ان، ر‌ف‌ان‌ن. [ف‌ر‌ان‌د‌نی ش‌ت‌ی‌ك كه له د‌س‌تی

ك‌س‌ی‌ك‌د‌ایه.)]

ف: از د‌س‌ت ر‌ب‌ود‌ن، د‌ر‌ر‌ب‌ود‌ن، ر‌ب‌ود‌ن. (چ‌یز‌ی را

از د‌س‌ت ك‌سی ر‌ب‌ود‌ن)

ع: د‌ع‌ف، ا‌س‌ت‌ل‌اب، ا‌خ‌ت‌ی‌ط‌اف.

هه‌ل‌پ‌ر‌وان

ل: پ‌ر‌وان‌ن. [پ‌ر‌و‌ان‌دن، ب‌ه گ‌وش‌ادی د‌س‌ت و‌رد‌ك‌ر‌دن و ر‌و‌ان‌د‌ن

خ‌وار. (وه‌ك: و‌رد‌ك‌ر‌نی ن‌ان ب‌ه د‌س‌ت.)]

ف: م‌ال‌ان‌دن، خ‌و‌ر‌د‌ك‌ر‌دن. (ن‌ان را ب‌ا د‌س‌ت خ‌ر‌د

ك‌رد‌ن م‌ث‌لاً.)

ع: ت‌ث‌ر‌ید، ح‌ت.

هه‌ل‌پ‌ر‌و‌ز‌ان

هه‌لپه‌لۆسكائڻ

ك: مرائڻ، له‌ناو‌بردن، كوشتن. [مراندن، تيا‌بردن]

ف: ميراندن، از‌ميان‌بردن، گُشتن.

ع: اماتة، افناء، اعدام، قتل.

هه‌لپه‌لۆسكياڻ

ك: مردگ، كوژياڭ. [مرو، كوژراو]

ف: مُرده، گُشته‌شده.

ع: مَيِّت، مُتَوَفَّى، مَقْتُول.

هه‌لپه‌پراڻڻ

ك: ...كشانڻ، هه‌لكشانڻ، هه‌لته‌كاڻڻ. زه‌قائڻ. [ره‌قساندن،

سمايه‌تكردن، هه‌لپه‌زاندن (وه‌ك: ره‌قساندن يا هه‌لپه‌پراڻدن

مندال).]

ف: وُشتانندن، وُرخه‌انندن. (ره‌قساندن يا

وُرخه‌انندن بچه‌ مثلاً).

ع: اِرْقاص، تَرْقيص، تَنْقِيص، تَنْفِيص، نَزْنَزَة، زَرْقَة،

زَهْرَقَة.

هه‌لپه‌په‌كڻ

ك: هه‌لپه‌پرين، ده‌س‌گرتن، سه‌ما‌كردن، چۆپى، چۆپى‌كيشان.

[ديلان]

ف: پَنزَه، پَنزَهه، چوپى، چوپى‌كشيدن، پاكو‌فتن.

ع: رَقص، زَفَن، فَرْجَة، فَرْجَة، دَعَكَسَة.

هه‌لپه‌په‌ودا‌په‌ر

[ك: په‌رين به‌ره‌وسر و به‌ره‌وخوار.]

ف: شَلَنگ، وُزجَه‌وُزجَهه، جِسْت‌وخِيَز،

به‌رجستن‌و‌فرو‌جستن.

ع: تَطْمُر، طَمْران، تَرْقُص، فَرْجَة. دَبْذَبَة.

هه‌لپه‌پرين

ك: هه‌لپه‌په‌كڻ، ده‌س‌گرتن، سه‌ما‌كردن، كَشكش‌كردن،

چۆپى‌كيشان. [ديلان]

ف: پَنزِيدَن، پَنزِيدَن، پاكو‌فتن، چوپى‌كشيدن.

ع: زَفَن، رَقص، تَرْقُص، فَرْج، فَرْج، دَعَكَسَة.

ك: په‌رووزائڻ. [سورتاندى خورى و مور و ...]

ف: خَنجيراندن، پَخساندن.

ع: تَشْبِيط، اِشاطَة، تَكْرِيش، اِكْراش.

هه‌لپه‌په‌رووزقائڻ

هه‌لپه‌په‌رووزقيان

هه‌لپه‌په‌رووزقائڻ

ك: هه‌لپه‌په‌رووزقائڻ، هه‌لپه‌په‌چائڻ. [فراندى شتيك كه له

دستى كسيكدايه.]

ف: در‌ربودن، از‌دست‌ربودن.

ع: دَغَف، تَتِي، اِمْلان، اِمْتلان، اِمْتلاس، اِسْتلاب.

هه‌لپه‌په‌رووزقائڻ

ك: ترسانڻ، ره‌نگه‌په‌پراڻڻ، هه‌لپه‌په‌رووزقائڻ. [ترساندن،

ره‌نگه‌په‌ركانندن]

ف: تَرساندن، رَنگ‌پَرانندن.

ع: اِخافَة، اِدْهَاش، اِسْهَاب، تَصْفِير.

هه‌لپه‌په‌رووزقيان

ك: هه‌لپه‌په‌رووزقيان، هه‌لپه‌په‌چيان. [فرتراندى شتيك كه له

دست كسيكدايه.]

ف: رِبوده‌شدن، گر‌فته‌شدن.

ع: اِنْدِغاف، اِنْمالان، اِنْسِلاب.

هه‌لپه‌په‌رووزقيان

ك: ترسيان، هه‌لپه‌په‌رووزقيان، ره‌نگه‌په‌پرين. [ترسان،

ره‌نگه‌په‌ركان]

ف: تَرسيیدن، رَنگ‌پَرِيدَن.

ع: خَوْف، اِنْدِهَاش، اِنْسِلاب، اِصْفِرار.

هه‌لپه‌په‌رووزقيان

ك: په‌رووسقيان، په‌رووزقيان. [په‌رووسقان (وه‌ك: هه‌لپه‌په‌رووسقانى

شير).]

ف: بَرِيده‌شدن. (بريده‌شدن شير مثلاً).

ع: فُتَا، فُساد، تَمْدُر، تَقْطُع، تَفْلُق، اِرْغِياد.

هه‌لێتیکیان

ک: به‌یه‌کاچرون. چسونه‌یه‌ک. [له‌یه‌ک تیپه‌ڕین، له‌یه‌ک

توندبون. کزیبونوه، گرزیبون]

ف: قَلَاب شدن، بَشَلیده شدن، پَشَلیده شدن.

ع: اِشْتَبَاک، اِنتِشَاب. تَشْتِیج، تَقْبُض.

هه‌لتاشین

ک: هه‌لتاچین. [تاشین (وه‌ک: هه‌لتاچینی پرچ و ریش).]

ف: تراشیدن. (گیس، ریش مثلاً.)

ع: قَرَض، حَلَق.

هه‌لتراپان

ک: هه‌لتسان، ده‌رکردن. [وه‌دروان به‌سووکایه‌تیوه.]

ف: بلندکردن، بیرونکردن، دورکردن.

ع: اِخْرَاج، طَرَد، رَجْع، ذَعَج، صَت.

هه‌لتزنگان

ک: هه‌لتوزان، تۆریان. [هرزیبون و دورکوتنه‌وه، تۆزان]

ف: تۆریدن، تۆلیدن، رمیدن.

ع: نَكف، رَم، سَام، تَشْمُج، تَنْفُر.

هه‌لتووکان

ک: هه‌لتنجکان. [به‌چیکانه‌وه دانیشان، چیکان

پێکردن]

ف: چنبا‌مه‌ نشانندن.

ع: قَرَصَة.

هه‌لتیه

ک: گوم، گوم به‌، هه‌له‌! [لاچۆ لسه‌ر چاره‌!]

ف: پاشو! گم‌شو! دورشو!

ع: قُمْ، هَذَا، اِذْهَبْ، اُبْعَدْ!

هه‌لتزه‌کان

ک: تزه‌کان. هه‌لتیشان. [قلیشان. دادرین]

ف: ترکاندن. پاره‌کردن.

ع: صَدَع. شَق، قَصَم، فَقَا.

هه‌لتزه‌کیان

ک: تزه‌کیان. [قلیشان. دادران]

ف: ترکیدن، پاره‌شدن.

ع: اِنْصِدَاع، اِنْفِقاء، اِنْشِقَاق.

هه‌لتیشان

ک: تیشان. هه‌لتیرین. [داتیشاندن، دادرین]

ف: شکافتن، پاره‌کردن.

ع: شَق، بَضَع، بَطَّ، بَقَر، خَرَق.

هه‌لتیشان

ک: پهل‌کردن. [کهل‌کردن (تیشاندنی گوتچکی ناژه‌!)]

ف: پاره‌کردن، شکافتن. (شکافتن گوش حیوان)

ع: بَجَر.

هه‌لتوقان

ک: بلۆق پێکردن.

ف: شوغاندن، تاول‌زدن.

ع: اِنْبَاح، تَنْفِيط.

هه‌لتوقیک

ک: به‌رزوبوگ. [هه‌لتۆق، بلۆق‌کردو]

ف: شوغیده، تاول‌زده، برآمده، بلندشده.

ع: نَابِخ، مَتْنَفَط.

هه‌لتوقیان

ک: گوزاوله‌کردن، به‌رزوبوون. [بلۆق‌کردن]

ف: شوغیدن، تاول‌زدن، برآمدن، بلندشدن.

ع: نُبُخ، تَنْفَط.

هه‌لتوقین

ک: تۆقین. [تسقینی گه‌مه‌شامی - به‌ز نمونه - له‌کاتی

برژاندا.]

ف: ترکیدن، بازشدن. (ترکیدن دۆت مثلاً در

هنگام بره‌ستن.)

ع: اِنْفِقاء.

هەلتۆقین

ك: بەرزەویبون، سەرزویبون. [قیتەبۆنەو (بۆ نمۆنە

هەلتۆقینی قارچك لە زویدا).]

ف: دمیدن، برآمدن، سبزشدن. (برآمدن قارچ از زمین مثلاً).

ع: انفلاق.

هەلتۆقین ← هەلتۆقیان

هەلتووپیان

ك: قنجكان، جنجكان، جنجكەدان، قنجكەکردن.

[چیچكان كردن]

ف: چُنبا تمە ژدن.

ع: تَقْرِص، قُرْفِصاء.

وینە ← جنجكان

هەلتووپیان

ك: تووپیان، ریان. [فیراندن]

ف: ریخیدن، ریدن.

ع: إطلاق.

هەلتوووزانن

ك: هەلتیزانن، هەلتووزانن. [جووتەوشاندن و سلەمینەو].

ف: اسكیزیدن، رَمیدن.

ع: رَفَس، لَطع، نَكف، رَم، سَام، تَشْمُج، تَنْفُر، سَخَط.

هەلتەكانن

ك: هەلتەپیان، هەلتەقائن. [رەقساندن، هەلتەزاندن (وەك:

هەلتەكاندنی مندال).]

ف: وَرْجەاندن. (بچه مثلاً).

ع: تَرْقِص، تَنْفِيز، زَقَرَقَة.

هەلتەكانن

ك: هەلتیان. [هەلتیان، بلندکردن (وەك: برۆهەلتەكاندن).]

ف: انداختن. (ابرو مثلاً).

ع: اخلاج.

هەلتەكانن

ك: تەكانن. [راوشاندن (وەك: هەلتەكاندنی قاتی).]

ف: تكاندن، تكان دادن. (فرش مثلاً).

ع: نَفَض.

هەلتەكانن

ك: هەلتەشانن. هەلتەچیرین. [تیکدان (وەك: هەلتەوشاندنی

سەربانی خانو یا هەلتەچیرینی پینچاوهەك).]

ف: بەهەمژدن. شکافتن. (بەهەمژدن سەر خانە یا

بەستە مثلاً).

ع: نَفَض، تَقْوِض. فَتَق.

هەلتەكانن

ك: بادان. [داتەقاندن (وەك: هەلتەكاندنی برنج).]

ف: بادژدن. (برنج مثلاً).

ع: ذرو، ذري، تَذْرِية.

هەلتەكانن

[ك: هەلتەكاندن، زیان گەیاندن (ی سوما بە زوویزار).]

ف: برانداختن. (سرمایەیان را)

ع: حَص، إحراق.

هەلتەکووداتەك

ك: لۆقه. [دۆمانە، بە هەنگاری گۆره و بە پەله رۆشتن].

ف: لوکه، لُكُك.

ع: نَعْلَة، رَهْبَة، هَرَوَة، رَتكان.

هەلتەکیان

[ك: هەلتەکین: (ملدانه له بەرامبەر «هەلتەکاندەن» بە

هەمرو ماناکانیوه).]

ف: مَطَاوِع «هەلتەکانن» بە تمام معانی.

هەلتیزانن

ك: جفته وهشانن، جفته هەلتەستن. [جووتە وهشاندن]

ف: آکیزیدن، اسکیزیدن، جُفَتَک انداختن.

ع: ضَفَن، لَطع، رَفَس.

ع: نَشَف، رَشَف، بَلَع.

هه‌لجۆزان

ك: چۆزان، داچۆزان. [بهرز کردن بهی خوریك - بۆ نمونه -

كه لساو ئاردايه و ناره‌كی لی ده‌تكتیت.]

ف: چكاندن. (بلند کردن پشم مثلاً از آب كه آب آن فرو چكد.)

ع: تَقَطَّر.

هه‌لجۆریان

ك: چۆریان، داچۆریان. [هه‌لجۆزان]

ف: چكیدن.

ع: تَقَطَّر.

هه‌لجۆون

ك: به‌رزو بوون، بالا كردن. [گه‌شه‌كردن، هه‌لكشان (وه‌ك):

بالا كردنی درخت یا هه‌لكشانی جلوییگ.]

ف: بالیدن، بالا رفتن. بُلندشدن. (درخت یا لباس مثلاً.)

ع: نُمُو، نُسُو، تَشْمُر، تَصَاعُد، اِرْتِفَاع، اِرْتِقَاء.

هه‌لچهرخان

ك: هه‌له‌وگه‌پران. (رووه‌لچهرخان) [وهرچهرخاندن،

هه‌لگێرانوه]

ف: بَرتافتن، بَرتابیدن، بَركرداندن.

ع: عَطَف، حَرْف، صَرْف، لَوِي، إِخَارَة، إِمَالَة.

هه‌لچهرخیان

ك: هه‌له‌وگه‌پریان. [هه‌لگێرانوه، وهرچهرخان]

ف: بَرتافتن، بَركشتن، بَركردیدن.

ع: اِنْعِطَاف، اِنْحِرَاف، اِنْصِرَاف، اِنْصِيَار، اِلْتِيَاء،

تَلَوِي، تَمَایِل، صَوَر.

هه‌لخریان

ك: هه‌لزنگان، هه‌لزان، ختکی‌دان، تیرکردن، به‌ریا کردن،

پاکله‌نیان، تیزبو کردن. [دندان، روژاندن]

ف: آغاردن، آغالیدن، آغالییدن، وژولیدن،

فژولیدن، بزانگیختن، بزانگیزانیدن، وادار کردن،

تیرکردن.

ع: حَضَّ، حَضَّ، تَحْرِيك، تَحْرِيش، تَهْرِيش، تَحْرِيص،

تَهْيِيج، تَارِيح، تَارِيش، تَشْجِيع، تَغْيِير، تَوَغِير،

تَرْغِيب، تَجْرِیْه، اِغَارَة، اِسْتِثَارَة، اِغْوَاء، اِغْرَاء، اِیْلَاع،

اِنْخَاء.

هه‌لخریك

ك: هه‌لزنگیك، هاندیریك، ختکی‌دیریك، تیركیریك،

تیزه‌وكیریك، پاکله‌نریك. [دندار، روژتێزار]

ف: آغاریده، آغالییده، وژولیده، فژولیده،

وادار شده، انگیخته‌شده، بزانگیخته‌شده.

ع: مَغْوِي، مَحْرَش، مَهْرَش، مَهْجَع ...

هه‌لخریك

ك: هه‌وادیریك، به‌رخه‌رخیریك. [هه‌لخراو (البهر با یا

خۆردا هه‌تا وشك بیتتوه.) هه‌روه‌ها: فێرنراو به‌هوادا.]

ف: انداخته‌شده. (جلو باد یا آفتاب كه خشك

شود.)

ع: مَشْرُور، مَلْقَى، مَرْمِي.

هه‌لخریان

ك: هه‌وا دریان، به‌رخه‌رخریان. [هه‌لخراو (البهر با یا

خۆردا، یا فێرنراو به‌هوادا.)]

ف: انداخته‌شدن. (جلو باد یا آفتاب یا به‌هوا

انداخته‌شدن)

ع: اِنْشِرَار، اِرْتِمَاء.

هه‌لخریان

ك: هه‌لزیان، هه‌لزنگیان... [دندان، روژتێزار]

ف: آغالاش، فژولاش، آغالییدن، فژولیدن،

بزانگیخته‌شدن.

ع: تَهْيِيج، تَهْرَش، تَحْرَش، تَتُوَر، تَارُج ...

هه‌لخزائن

ك: هه‌لخشان، هه‌لسوپان. [بهره‌وژور خزاندن.]

ف: برکشیدن، برخزاندن، بالاخزاندن.

ع: املاص. تنویه. ترفیع.

هه‌لخزیان

ك: هه‌لخشیان، هه‌لسوپیان. [هه‌لخزین: بهره‌وژور خزین.]

ف: برخزیدن، بالاخزیدن، برکشیده‌شدن.

ع: املاص. تنویه. ارتفاع.

هه‌لخستن

[ك: بهره‌وژور فزندان. (بژ نمونه: فزیدانی خشت بژ بنا.)]

ف: انداختن، بالا انداختن. (آجر مثلاً برای بنا.)

ع: رمی، القاء، اِصعاد، طرَح.

هه‌لخستن

ك: به‌رغوره‌خستن، بادان. [خستنه به‌ر خۆر یا با. (بژ نمونه

جلوبه‌رگ هه‌لخستن لبه‌ر خۆردا یا به‌سەر تێناڤدا.)]

ف: آفتاب‌دادن، باددادن. (لباس را مثلاً جلو

آفتاب انداختن یا روی ریسمان انداختن.)

ع: شَر، شِراء، اِشْراء، تَهْوِیة.

هه‌لخستن

[ك: بهره‌وژور فیه‌چقه‌کردن. (وهك: هه‌لخستنی ناری

فواره.)]

ف: جستن، برجستن. (آب فواره مثلاً)

ع: فَوْران، نَضْخان، تَصاعُد.

هه‌لخستن

ك: به‌ریاکردن، دورس کردن. [هه‌لدان، سازکردن،

دروست کردن.]

ف: ساختن، بنیادکردن برپاکردن، نُرست‌کردن.

ع: بِناء، اِنْشاء، اِحداث.

هه‌لخستن

ك: هه‌لته‌كانن. [هه‌لته‌كاندن، زیان گه‌یاندن (ی سرما به

زهریزار.)]

ف: برانداختن. (سرما زراعت را.)

ع: حَص، کُدو، اِحراق.

هه‌لخستن

[ك: دامه‌زاندن] (درگای هه‌لخست.)

ف: انداختن.

ع: نَصَب، تَعْلِیق، قَرکیب.

هه‌لخستن

ك: جفته‌ره‌شان، هه‌لتیزائن. [جووتیه‌شاندن]

ف: اسکیزیدن، آلیزیدن، چُفتک‌انداختن.

ع: رَقَس، ضَفَن، لَطع.

هه‌لخستنه‌وه

ك: هه‌لخستن. [فیسه‌قه‌کردنی ناره‌له‌ فواره‌وه یا

جووتیه‌شانندی گوێدرێژ.)]

ف: برجستن، ورجستن، ورجه‌هیدن. شلنگیدن،

چفتک‌انداختن. (آب از فواره یا اسکیزیدن (لاغ)

ع: فَوْران، ضَفَن، رَقَس، لَطع.

هه‌لخشان ← هه‌لخزائن

هه‌لخشیان ← هه‌لخزیان

هه‌لخلان

[ك: هه‌لخراندن (ته‌كاندانی باره‌گوێژ - بژ نمونه - به

شیره‌یه‌ك كه ده‌نگی لی‌رویت.)]

ف: خرخراندن. (بار گردو را مثلاً تكان دادن كه

صدا كند.)

ع: فَخْفَخَة، اِنْقاض.

هه‌لخوژائن

ك: خۆرائن، كَلاشین. [خۆرائدن له‌ خواروه‌وه بژ سه‌روه‌وه.]

ف: خارااندن.

ع: حَك، عَرَك.

هه‌لخوژائن

ك: هه‌لۆزائن، هه‌لۆزائن، هه‌لۆپین. [بهرۆسەر كێشان].
ف: بالاكێشین، بالادادن، بالابردن. بالا آوردن.

ع: اصعاد، اعلاء، رفع.

هه‌لخۆزتن

ك: هه‌لخۆزین، هه‌لخۆست، هه‌لۆزین، هه‌لۆه‌زین.

روینه‌سەر. [بهرۆسەر هه‌لچۆرن].

ف: بالا رفتن.

ع: صُعود، تَصَاعُد، اِعْتِلَاء.

هه‌لخۆزین ← هه‌لخۆزتن

هه‌لخۆستن ← هه‌لخۆزتن

هه‌لخۆه‌تن به‌یه‌كا

ك: خراوتن به‌یه‌كترین. [قسی خراپ گوتن به‌یه‌كتر].

ف: بد گفتن به‌همدیگر.

ع: تَلَاَقَب، تَلَاَقَس، تَنَادُس، تَنَارُب، تَنَابُز، تَسَاب.

هه‌لداشتن

ك: هه‌لدیران، خواربوخستن، خلیسكانن. [له‌ به‌رزاییه‌وه‌]

فریادان، له‌ به‌رزاییه‌وه‌ خزانن.

ف: لُغَزاندن، پُوت کردن.

ع: اِزْلاق، اِدْحاض.

هه‌لدان

ك: به‌رزوکردن، به‌رپاکردن. [بڵندکردن، هه‌لكردن.

دامه‌زانن (وه‌ك: هه‌لدانی پێده‌، چادر، شه‌روانی).]

ف: افراشتن، اوراشتن، برپاکردن، بالاژدن،

بالا بردن، ورمالیدن. (پێده‌، چادر، شلوار مثلاً)

ع: رَفَع، ضَرَب، اِسْدَاف، تَشْمِير.

هه‌لدان

ك: تێه‌لدان. [لێدان، بشق‌لێدان]

ف: ژدن، آردنگ ژدن.

ع: ضَرَب، رَكَل، نَكَعَ، كَسَعَ.

هه‌لدان

ك: تێه‌لدان، تێادان. [تێرادان (وه‌ك: ناو له‌ كاسه‌ پادان).]

ف: گرداندن. (آب گرداندن توی كاسه‌ مثلاً).

ع: خَضَخَضَة.

هه‌لدان

ك: هه‌لشاردن، ناو بردن. [ژماردن، گوتنی ناو].

ف: بَرسَمردن، نام بردن.

ع: عَدَّ، تَعَدَّد، ذَكَر.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: هه‌له‌ردان. [بهرۆژوو راکێشان و وەرگیران. (وه‌ك:

هه‌لدانه‌وه‌ی فرش و لێفه‌).]

ف: برگرداندن، بالاژدن. (فرش، لحاف مثلاً)

ع: رَكَس، قَلَب.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: كۆگا کردن، هه‌له‌ردان. [كۆما کردن]

ف: توده‌کردن، خَرَمَن کردن.

ع: كَرَض، تَكْوِيم، تَكْتِيل، تَقْصُع.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: شاخه‌ده‌ركردن. [لۆده‌رد کردن]

ف: شاخه‌در کردن.

ع: اِنْسَاغ، تَفَرُّع.

هه‌لداریك

ك: به‌رزوپیوگ. [هه‌لدراو]

ف: بڵندشده‌، بالا رفته‌، افراشته‌شده‌.

ع: مَرْفُوع، مُسَدَّف.

هه‌لداریك

ك: دپیاگ، به‌ربوگ. [دپار، به‌ربو]

ف: شكافته‌شده‌، پاره‌شده‌.

ع: مُنْخَرَق، مُنْشَق، مُنْبَعِج، مُنْتَقِض، مُشْقُوق.

هه‌لدریان

ك: به‌رزوپیوون. [هه‌لدريان]

ف: بەلارفتن، افراشته شدن، بلندشدن.

ع: ارتفاع، اِنسِداَف، تَسَدَف.

هەڵبێریان

ك: دَریان، بەریوون، [دَیان، دَپانی جی تەقەن].

ف: شکافتن، شکافته شدن، پارە شدن.

ع: اِنخِراق، اِنشِقاَق، اِنبِعاَج، اِنتِقاَض.

هەڵبێرین

ك: بەردان، هەلەوشانن، [دَپینی جی تەقەن].

ف: شکافتن، شکافته کردن، پارە کردن.

ع: خَرَق، شَق، بَعَق، بَعَج، بَقَر، خَفَر.

هەڵبێنهوه

ك: هەڵبێرین، هەلەوشانن، هەلەوشاننەوه، [دَپین، دَپینی

جی تەقەن، تێكدان]

ف: شکافتن، بەهمزدن.

ع: نَقَض، نَفَض، نَتَق، فَتَق.

هەڵدووژان

ك: دوورژان، [هەڵدوورژان، تەقەندانی كەناڕگەلی شتێك].

ف: بردوختن، دوختن.

ع: حَیْط، حَیاطَة، شَل.

هەڵدووژیک

ك: دووریاگ، [هەڵدووژاو، هەڵدووژاو]

ف: بردوخته، دوخته.

ع: مَخِیْط، مَخِیوْط، مَشْلوْل.

هەڵدووژیان

ك: دووریان، [هەڵدووزان]

ف: بردوخته شده، دوخته شده.

ع: اِنخِیاط، اِنشِیلاَل.

هەڵبێران

ك: هەڵبێزان، هەڵداشتن، خلیسکاژن، خواربوختن، [له

بەرزاییهوه، فێژدان، له بەرزاییهوه خزانن، خستنه خوارهوه.]

ف: پەرت کردن، لغزاندن.

ع: اِدحاَض، اِزْلاَق.

هەڵبێزان ← هەڵبێران

هەڵبێریك

ك: خواربوکهفتن، [هەڵبێژاو]

ف: شکوخیده، لَغزیده، لَغزیده شده، پەرت شده،

پایین افتاده.

ع: مُدَحَض، مُزْلَق، مَزْلَق.

هەڵبێریان

ك: خلیسکیان، خواربوکهفتن، پەرتبوون، پەرتبەستن.

[هەڵبێزان]

ف: شکوخ، شکوخیدن، لَغزیدن، پَرت شدن،

پایین افتادن.

ع: دَحَض، تَدَحَض، اِنزِلاَق.

هەلر

[ك: گیاهه که بز خواردن دهشیت.]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

هەلرژان

ك: ژژان، بەرودان، [بەرەوخوار ژژاندن.]

ف: ریختن، بیرون ریختن.

ع: صَبَّ، نَشْشَة ...

هەلرژیک

ك: ژژیاگ، [هەلرژاو]

ف: ریخته، بیرون ریخته.

ع: مُنْصَب، مُصِیْب.

هەلرژیان

ك: ژژیان، [هەلرژان]

ف: ریختن، ریخته شدن.

ع: اِنصِیاب، اِنکِراَض، اِنصِیاب، اِنسِکاب، اِنسِفاک،

اِنهَماَر، اِنهَراَق، رِیْق، دُفوق.

ك: جۆشیان، شێریان. [بۆزان، فەرتنە، هه‌ئۆچوون]

ف: جوشیدن. به‌هم‌خوردن

ع: هیاچ، انقلاب، اضطراب.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: هه‌ئۆلێتیاریان، پیچ‌خواردن. [پیچ له‌خۆدان]

ف: چخیدن، پیچ‌خوردن.

ع: انقلاب، التوی، دَحَص، دَحُض، دُحُوض.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: ئاخیز، راسه‌ریبون، به‌ره‌زە‌ریبون. [هه‌ستان،

راست‌ریبون]

ف: پاشدن، برخاستن، بلند‌شدن.

ع: قیام، انتصاب. ئه‌ه‌وض، ئه‌ه‌ضه، ئه‌ه‌ش، انتعاش،

انتعاص. انتماء.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: به‌ریابوون. (ته‌پۆز) [هه‌ستان، به‌ریزبون]

ف: برخاستن، بلند‌شدن، برانگیختن. (گرد و

غبار مثلاً.)

ع: سَطُوع، ثُورَان.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: ده‌رجوون. [له‌لان ده‌رجوون (وه‌ك: هه‌ئۆلێتیاریان نیچیر).]

ف: بلند‌شدن، گریختن. (گریختن شکار مثلاً.)

ع: نَفَج، ثُور، شُرود، فِرار، نَفْجَان، ثُورَان.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: سه‌ره‌زە‌ریبون. [سه‌ره‌ئۆلێتیاریان (وه‌ك: هه‌ستانه‌ره‌ له‌

سوژده).]

ف: سه‌ربلند‌کردن، نه‌ه‌ستن. (از سجدە مثلاً.)

ع: قُعود.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: به‌ل‌بوون، به‌له‌ریبون، راسه‌ریبون، ید‌ه‌ق‌بوون. [هه‌ستان،

ره‌پ‌بوون]

ف: برخاستن، بلند‌شدن، راست‌شدن.

ع: نُعُوض، قیام، انتِشار.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: روین. [هه‌ستان: به‌ریزبون، ناستی ئار و به‌خو‌ریبون]

به‌جۆرێك كه‌ (شوێنی‌كه‌ تر به‌گرتیه‌وه‌.)

ف: نه‌ه‌ستن، رفتن. (نه‌ه‌ستن آب به‌جای دیگه‌)

ع: جَرَّان، ذهاب، ذُهُوب.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: به‌ره‌زە‌ریبون، راسه‌ركردن. [هه‌ستان، راست‌کردنه‌وه‌،

به‌ره‌ز‌کردنه‌وه‌]

ف: بلند‌کردن، به‌ریز‌اندن، برانگیختن.

ع: اِقَامَة، اِسْتِقالَة، اِنْهَاض، بَعَث، حَنْش، طَرْد.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: ده‌ركردن، تارائین. [له‌لان ده‌ركردن (وه‌ك: هه‌ستانه‌نی

نیچیر یا ئانده‌).]

ف: بلند‌کردن، گریز‌اندن، پراندن، پرواز‌دان.

(بلند‌کردن شکار یا پرنده‌ مثلاً.)

ع: اِنْفَاج، حَزِي، اِثَارَة، اِطَارَة، اِسْتِطَارَة.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: خه‌وه‌ریبون. [خه‌به‌ریبون، راپه‌راندن (له‌خه‌وه‌).]

ف: به‌یدار‌کردن. (از خواب)

ع: اِيقَاض، تَارِيق، تَنْبِیه، بَعَث.

هه‌ئۆلێتیاریان

ك: دان‌ه‌شتائین. سه‌ره‌زە‌ریبون. [دان‌ه‌شتائین. سه‌ره‌

په‌ریز‌کردنه‌وه‌ (بۆ نمونه‌ له‌ سوژده‌وه‌).]

ف: نه‌ه‌ستن، نه‌ه‌ستن. (از سجده‌ مثلاً.)

ع: اِقْعَاد، اِجْلَاس.

هه‌ئۆلێتیاریان

[ك: هه‌ئۆلێتیاریان]

ف: به‌سپ‌کردن، سپ‌کردن.

ع: دَعَم، اِپْکاء، اسناد، تَسْتِید.

هەلسپیریگ

[ک: هەلسپیردار]

ف: سپرده شده.

ع: مَوْکَا، مُسْنَد.

هەلسپیریان

[ک: هەلسپیرداران]

ف: سپرده شدن.

ع: اِدْعَام، اِکْءاء، اِسْتِئاد.

هەلسپیرین

ک: هەللووشانن. [هەللووشین(ی چلەم، بەرامبەری

«داسپین».]

ف: بالا کشیدن. (عن دماغ، ضد «داسپین».)

ع: اِنتِخاط، اِنتِشاق، تَنْشِق.

هەلسپورائش

ک: گەڕائش. [گەڕائنی کەسێک یا ئاڕوازان لە دەفرێک.]

ف: گرداندن. گردش دادن. (کسی را گردش دادن

یا آب توی ظرف گرداندن)

ع: اِسارَة، تَسْییر. خَضْخَضَة.

هەلسپوریان

ک: خول خواردن. گەریان. [هەلخولان. گەڕان (یا رادرائی ئاو

لە دەفر.)]

ف: گردیدن. (یا آب توی ظرف)

ع: سَیر، جَوَل. تَخْضُض.

هەلسەکانش

ک: سەکانش، دوژین دان، خراو وتن. [بەر جوژن دان (قەسە

خراپ وتن بە مردوو.)]

ف: دشنام دادن، بد گفتن. (بد گفتن بە مردە)

ع: قَذَع، قَرَح، شَتَم، سَبّ.

هەلسەنگان

ک: بەرزە و کردن. [بەرورد کردنی کیش. (کیشان)]

ف: برسنجیدن، بلند کردن. (وزن کردن)

ع: رَوَن، رَوَن، ثَقْل، وَدَن، رَطْل.

هەلشلەپائش

هەلشلەپائش

ک: شلەپائش. [جولانەنی شتێک لە ئاودا.]

ف: در آب جنباندن.

ع: نَزَع، قَرَص، تَغْمِيس.

هەلشلەپیان

ک: شلەپیان. [جولانەو لە ئاودا.]

ف: جَنبِیدن در آب.

ع: اِنْغِماس.

هەلشماردن

ک: هەلدان، شماردن، ژماردن. [دانەدانە باس کردن، بژاردن]

ف: بَرشْمُردن.

ع: عَدَّ، تَعَداد، اِحْصاء.

هەلشیوان

ک: هەلشیتائش، بەیە کادان، شیوانش. [تیکەڵ کردن و

لێکدان.]

ف: شیوانیدن، شیبانیدن، برهم زدن، آشوردن،

بەهەم زدن.

ع: جَدَح، عَيْث. خَلَط، مَزَج، تَخْلِيط، تَرْكِيب. تَرْوِغ.

هەلشیویان

ک: شیریان، هەلشیتیان. [تیکەڵبوون و لێکدان.]

ف: شیویدن، شیبیدن، برهم خوردن،

بەهەم خوردن، آشوریدن.

ع: تَجَدُّح، تَعَبُّث، اِعْتِبَاث. اِخْتِلَاط، اِمْتِزاج، تَرْكِب.

تَرْوُغ، تَمَرُغ.

هەلشیویان دڵ

ک: دڵ شیریان، دڵ بەیە کا هاتن. [دڵ تیکەچوون]

ف: هه‌راش.

ع: جَبِش، جُشوء، ثُوران. تَهْوَع.

هه‌لقراڤان

ك: خسته ناسمانا. [باله‌گرتنهوه].

ف: پَراندن، پروازدان، هوادادن، رهاكردن.

ع: اطارة، استطارة، تطير.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لپرتانن. [رواندن]

ف: ورجنباندن.

ع: تَنفِيز، تَنقِيز. اِهْراب، اِفْزار.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لپرتيان. [روكردن]

ف: ورجنبیدن.

ع: تَنفُز، تَنقُز. هَرْب، فِرار.

هه‌لقراڤان

ك: ناسماناچوون، باله‌وگرتن، فِرین. [باله‌گرتنهوه]

ف: پريدن، پرواز كردن.

ع: طَيران. تَطِير.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لشيوانن، فليقانن. [تيكك‌كردن و ليكدان]

ف: شيوانيدن، به‌هم‌زدن، برهم‌زدن.

ع: دَعك، تَرَوِيع، تَمْرِيع.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لشليقانن، شليقانن. [فليقانن، پليشانن]

ف: جَكاندن، له‌كردن.

ع: افلاق.

هه‌لقراڤان

ك: شيرياگ، هه‌لشيريياگ. شليعيياگ، هه‌لشليعيياگ.

[هه‌لقليقار، هه‌لشپار. فليقاره، پليشاره]

ف: شيويدده، شيببيده، به‌هم‌خورده. حكاك،

جَكيدده، له‌شده.

ع: مَجْدُوج، مَعْبُوث، مَخْلُوط، مَعْزُوج. مَرْكَب. مَرْوَع.

مُمرَع. مُنْفَلِق، مُنْكَسِر.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لشليقيان، شليعيان. [فليقانوه، پليشانوه]

ف: جَكيدده، له‌شدن.

ع: انْفِلَاق، ثَقْلَق، انْكَسار، تَكْسِر.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لژلپريان، پيچ‌خواردن. [پيچ له‌خوردن]

ف: چَكيدن، پيچ‌خوردن.

ع: التَوِي، انْقِلَاب، دُحُوض، دُحُوص، تَمْلَمَل.

هه‌لقراڤان — هه‌لشيويان

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لكرچانن، پروزانن. [چرچ و لُچ تِيخستن. (بۆ نمونه:

به‌هزی ناگروه).]

ف: بَخساندن، بَخسانيدن. (از آتش مثلاً).

ع: سَبَا، لَذع، تَكْرِيش.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لكرچيان، پروزيان. [هه‌لقراڤان (سورتانی دیوی

درووی چرم، گوشت، ...)]

ف: بَخسيدن، پَخسيدن. (سوختن ظاهر چرم

يا گوشت مثلاً).

ع: انْسياء، انْكِماش، اسْتِنْشَاط، التِّدَاع، انْكِراش،

تَكْشَر، تَكْمَش، تَقْلُص، تَقْبُص.

هه‌لقراڤان

ك: قَلتيان، جَوشيان. [قوت‌ه‌كردنی ناری گهرم].

ف: جوشیدن.

ع: غَلِيان، نَشيش.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لنوشين. [هه‌لقراڤانن: خواردنه‌وی يه‌كسره].

ف: سَركَشیدن، دَركَشیدن، نوَشیدن.

ع: عَب.

هەلقووتائەن

ك: هەلەوگەرپان. [دەرگەراندنەوی لیو.]

ف: برگرداندن. (لب)

ع: ظَبْطاب، قَلْبَة، تَقْلِيب.

هەلقووتائەن

ك: هەلەوگەرپان. [دەرگەراندنەوی لیو.]

ف: برگشتن. (لب)

ع: قَلْبَة، اِنْقِلَاب.

هەلقووتائەن

[ك: هەلقووتائەن (كۆكردنەوی هەردو لیو بە هۆی ییزارى

یا رەوانەیینەو.)]

ف: غنچه کردن. (جمع کردن هر دو لب بر

سبیل نفرت یا حسد)

ع: نَفَس، اِشْفاف.

هەلقووتائەن

ك: جۆشان. [مێتانه قوتت.]

ف: جوشاندن.

ع: اِنشاش، اِغلاء، تَغْلِيَة.

هەلقووتائەن

ك: جۆشیان، قلتیان، قوتیان. [قوتنەکردنی ئاری گەرم.]

ف: جوشیدن.

ع: غَلِي، غَلِيان، قَوران، آزیز. جَیش، جُیوش،

جَیشان، عَکوب، هِیاج، هِیجان. نَش، نَشیش.

هەلقووتائەن

ك: هەلقووتیان. [لەپەر دەرکوتن. سەردەرەتێنان لە ئار.]

ف: سەردەرآوردن، پیداشدن. (ناگە پیداشدن، از

آب سەردەرآوردن)

ع: اِطْلَاع، اِطْلَاع.

هەلقووتائەن

ك: هەلقووتیان، هەلەخستەنەو، هەلەخستن. [بە تەوژم

دەرچوونی تراو بەرەوسەر. (وەك: هەلقووتانی ئاو لە فواره.)]

ف: جَستَن، بَرجَستَن، پیداشدن. (آب از فواره

مثلاً.)

ع: نَیع، قَوران، اِنبَیاس، اِنفَجار. اِطْلَاع، اِطْلَاع.

هەلقووتائەن

ك: قونە. [قونەقون (دووبارەبونەرەکی لەبەر

ژۆربوونەتی.)]

ف: ورجە ورجە. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: اُبوز، تَأبَن، كَشَح، حَجَلان.

هەلقووتائەن

ك: هەلقووتیان، هەلقووتیان. [لەپەر سەرەلێدان. قونەکردن]

ف: پیداشدن، سەردەرآوردن. چُنبا تەمە زدن.

ع: اِطْلَاع، اِطْلَاع، اُبوز. اِلقاء.

هەلکەرییان

هەلکەرییان

ك: کپان. [هەلکەندن بە شتی تیژ.]

ف: خراشیدن، ستردن.

ع: حَك، نَقَض.

هەلکەرییان

ك: رۆزەنگی لێدان. [ئارۆزەنگی لێدان]

ف: رکاب زدن.

ع: رَکض، هَمز.

هەلکەرییان

ك: هەلکەرچان. [چرچ و لۆج تیخستن.]

ف: پَخساندن، پَخساندن، پَخسانیدن....

ع: سَبَا، تَکْرِیش.

هەلکەرییان

ك: هەلکەرچان. [چرچ و لۆج تیخستن.]

ف: بَخْسِیدَن، پَخْسِیدَن.

ع: اِنْسِباء، اِنْکِراش.

هه لکردن

ک: داخستن. [هه لپه ی ناو.]

ف: روان کردن، رها کردن، بستن. (آب)

ع: اِجْراء، اِرسال، اِسالة.

هه لکردن

ک: هه لمانین. [به ره سهر بردنی داوین و سه رتۆل و دهره لنگ.

(وهک: هه لکردنی دهره لنگ.)]

ف: ورمالیدن، بزمالیدن، بالاژدن. (پاچه ی شلوار مثلاً.)

ع: تَشْمِیر.

هه لکردن

ک: هه لپتپان، هه لپتچان، گولۆله کردن. [بسه ر یه کدا

پتپان و خرمالان. (وهک: هه لکردنی تناف.)]

ف: پیچیدن، وریپیچیدن، گلوله کردن. (ریسمان مثلاً.)

ع: لَف.

هه لکریان

ک: هه لکرانی دهره لنگ و...

ف: ورمالیده شدن.

ع: تَشْمُور.

هه لکریان

ک: هه لپتپیان. [هه لکرانی بمن و ...]

ف: پیچیده شدن.

ع: تَلْفُف.

هه لکریان

[ک: هه لکران]

ف: خراشیده شدن.

ع: اِنْحِکاک، اِحْتِکاک.

هه لکرانین

ک: کرانن، پرورزانن. سویره وکردن. [(سووتاندنی خوری یا

سویره کردنه ی گوشت.)]

ف: سوزاندن، خنجیراندن. سه رخ کردن.

(سوزاندن پشم یا سه رخ کردن گوشت.)

ع: تَشْوِیط، اِکْراش. تَحْمِیش، تاجیر.

هه لکرانین

ک: کران، پرورزان. سویره وپورن. [هه لکران. سویره وپورنه

(وهک: سووتانی خوری یا سویره وپورنه ی گوشت.)]

ف: سهوختن، خنجیریدن. سه رخ شدن. (سهوختن پشم یا سه رخ شدن گوشت مثلاً.)

ع: تَشْوُوط، اِنْکِراش. تَحْمُش، تَأْجُر.

هه لکشان

ک: هه لته کائن، هه لپه رانن. [ره کساندن، سه مایه کردن]

ف: جُنْبا ئیدن، پُنْجانندن، پُنْزانندن، ورجه هاندن، وشتانندن.

ع: اِرْقاَص، تَنْفِیز، تَنْقِیز.

هه لکش هه لکش ← هه لکشیان [(دو باره وپورنه وکس لیسر

زۆربوونیستی.)] [تکرار برای تکثیر است.]

هه لکشیان

ک: ته کیان، هه لپه رین. [سه ماکردن]

ف: ورجه هیدن، وشتیدن، جُنْبیدن، پُنْجیدن، پُنْزیدن.

ع: تَرْقُص، تَنْقُر، تَنْقُر.

هه لکفان

ک: که فوکۆل کردن. [به نه سکزی هه لشیواندنی چِشتیک که

هه لده جیت.]

ف: که گرفتن.

ع: تَشْکُت.

هه لکشیان

ک: کەف کردن، کەف کردن. [هه‌لچوون و کەف لێژدان].
ف: کەف کردن.

ع: قَزِيد، تَكْفُخ، تَكْمُل...
هه‌لکلاشین

ک: کلاشین، خۆزان. [خۆزانن]

ف: خراشیدن، خراشاندن، خارانن.
ع: حَک.

هه‌لکلاشین

ک: کلاشیان، خۆریان. [خۆران]

ف: خراشیده‌شدن، خاریده‌شدن.

ع: احْتِکاک، احْکاک.
هه‌لکنیک

[ک: (ک: ناری بمرکاری «هه‌لکشن»، هه‌ر سێ ماناکێ.)]

ف: مفعول «هه‌لکشن» به هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌لکنیان

[ک: (ک: چارگی تێنێپێری «هه‌لکشن»، هه‌ر سێ ماناکێ.)]

ف: مصدر لازم «هه‌لکشن» به هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌لکوت

ک: لۆقه. [جۆره‌ ره‌رتیکی تونده‌].

ف: وێجه‌، لۆکه‌.

ع: وکری.
هه‌لکوتان

ک: هه‌لکیشان. [ده‌رکیشان (ک: ده‌رکیشانی بزماری).]

ف: کندن، پرکندن. (میخ مثلاً)

ع: قَلَع.
هه‌لکوتان

ک: شاتال‌دان. (هه‌لێ کوتا سه‌ری.) [په‌لاماردان]

ف: نهبیدن.

ع: عُكِر، تَغْلِب، تَسْلُط...
هه‌لکوت هه‌لکوت

ک: لۆقه. [لۆقه‌لۆق (دووباره‌بوونه‌کێ لێسه‌ر
زۆریوینیستی).]

ف: وێجه‌ وێجه‌، لۆک، (تکرار برای تکثیر
است.)

ع: وکری، رَهْبَلَة، هَرَوَة.
هه‌لکوتیان

ک: هه‌لبه‌زین. [به‌ره‌سه‌ر ده‌رچوون، هه‌لکمران (ک: ده‌لکه‌زینی بزماری).]

ف: برجستن، کنده‌شدن. (میخ مثلاً)

ع: خُرُوج، انْقِلَاع.
هه‌لکولان — هه‌لکولوشان
هه‌لکولوشان

ک: هه‌لکولان. [هه‌لکولان]

ف: کاویدن، کابیدن، کولیدن.

ع: حَفَر، فَقَا، بَخَر، تَقْویر.
هه‌لکولوشیان

ک: هه‌لکولان. [هه‌لکولان]

ف: کاویده‌شدن، کابیده‌شدن، کوبیده‌شدن.

ع: انْحِفَار، انْحِزَان، تَقْوَر، تَقْفُز.
هه‌لکولوشیان — هه‌لکولوشان
هه‌لکولین — هه‌لکولوشین
هه‌لکه‌فت

ک: ده‌گه‌. [هه‌لکه‌وت، به‌ ده‌گه‌ن روودان.]

ف: ژبووه‌، گمیب، ناگه‌ان، پێش‌آمد.

ع: نُدْرَة، نُدُود، شُدُود، صِدْقَة، تَصَادُف، اِتِّفَاق.
هه‌لکه‌فت

[ک: (ک: رابردوی «هه‌لکه‌فت».)]

ف: ماضی «هه‌لکه‌فت» است.

هه‌لکه‌فتگ

[ک: (ک: هه‌لکه‌رتو)]

ف: مانى، تَنسُخ، بَرَجَسْتە، تَنگ، بَرگَزیدە.
وِرافتادە.

ع: نادى، نادِرە، ناد، شاد، نابِغە، مُجید، وَحید،
غریب، مُستَکَرە...
هه‌لکەفتن

[ک: هه‌لکەرتن]

ف: بَرجستن.

ع: ئُدِرە، ئُدود، شُدُود، صِدْقە، اِئْتِاق.
هه‌لکەفتن

ل: پەڕین. [نار پەڕینە توپگ.]

ف: پَڕیدن. (پَڕیدن آب بە گلو)

ع: زُلُوج، غَصَص، شَرَق، شَجَى.
هه‌لکەفتن

ل: سەرەنگۆ. [رەتدان، هه‌لەنگۆرتن]

ف: شُکووخ، شُکووخیدن، سَککندرى،
سکندرى خوردن.

ع: زَلّة، عَثَرَة، كَبُوبَة، نُكُوب.
هه‌لکەفتن

ل: بێزێزان. [بێزێزان، لێبەرچاوکۆرتن]

ف: وِرافتادن، بێزار شدن، ازچشم‌افتادن.

ع: نَفَرَة، اِسْتِکْراه.
هه‌لکەفتن

ل: چلیان. هاتنەلادا، گلیان. [رێکۆرتن. گلان]

ف: پافتادن، پێش آمدن. لغزیدن. راست آمدن.

ع: صُلُوح، تَصَادُف، عِثَار، اِنْزِلَاق.
هه‌لکەفتن

ل: کەئَن، هه‌لکێشان. [دەرکێشان (وه‌ل: هه‌لکەندن]

مور.)]

ف: کندن، بَرکندن. (مو مثلاً.)

ع: نَتَف، نَتَش، نَزَع، قَلَع، رَبِق، قَض، قَعَف، قَعَر،

حَلَت، مَتَح، مَتَح.
هه‌لکەفتن

ل: کەئَن. [کێاندن و لاپردنى بەشگەلى زیادەى شتێک،
(وه‌ل: هه‌لکەندنى مۆر.)]

ف: کندن، بَرکندن، خراشیدن. (مُهر مثلاً.)

ع: حَلَّ، نَقَر.

هه‌لکەفتن

ل: شکاَن. [شکستێدان، له‌سنگەر و دەرنان.]

ف: از سنگر کندن، شکست دادن.

ع: قَلَع.

هه‌لکەفتن

ل: هه‌لکەهەنک. [هانکەهانک (دووبارەبروونە کەى لێبەر
زۆربوونى).]

ف: خەنجان خەنجان، خەنجیدن، رخییدن. (تکرار
برای تکثیر است.)

ع: مُبْهَساً، بَلْهَسَةً، اِنْبِهَار، نَحِيط، رَفِیر.
هه‌لکێشان

ل: هه‌لکەئَن. دەرکێشان، دەرھاوردن. [بە تەوژم دەرھێنانى
شتى باریک. (وه‌ل: هه‌لکێشانی مور.)]

ف: بَرکندن، کندن، بَرکشییدن، درآوردن. (مو
مثلاً.)

ع: نَتَف، نَقَش، نَتَش، نَزَع، قَلَع، حَلَت، مَرَط، ثَمْرِیَط،
هَرْمَلَة...
هه‌لکێشان

ل: هه‌لەخستن، دارکێشان، نیانەوه. [نانەوه (وه‌ل: تەوژن
نانەوه).]

ف: دارکشییدن. (تَوژن مثلاً.)

ع: نَصَب، اِنْشاء، تَعْلِيق.

هه‌لکێشان

ل: هه‌لگۆزان، هه‌لگۆزانن. [هه‌لگۆزین (وه‌ل: هه‌لگۆزینی

ئار له بید.)

ف: بالا کشیدن، بیرون کشیدن، درآوردن. (آب از

چاه مثلاً.)

ع: جَذَب، نَشَط.

هه‌لکیشان ← هه‌لکیشان [(هه‌رسێ ماناکێ.)] (به هه‌رسه

معنی.)

هه‌لکیشانه دار

ل: هه‌لکیشان، نازیزان کردن. [له‌داردان، هه‌لواسین به

داردا.]

ف: دار کشیدن، آویختن.

ع: نَوَط، تَنوِیَط، تَعْلِیق.

هه‌لگرتن

ل: به‌رزو کردن. [به‌رزکردنوه (ی خرممان یا شتی تر.)]

ف: برداشتن، بلند کردن. (خرمن یا چیز دیگر.)

ع: رَفَع، رِفَاع.

هه‌لگرتن

ل: گرده‌و کردن. [کۆکردنوه، پیکووه‌مان، پاشه‌کوت کردن]

ف: برداشتن، نگاه‌داشتن.

ع: اِخْأَر، اِقتِنَاء، اِحْتِکَار، تَجْبِیْئَة.

هه‌لگرتن

[ل: قبوڵ کردن، رەوایینین، ره‌ک: خوا هه‌لناگری.]

ف: برداشتن، پذیرفتن.

ع: قَبُول.

هه‌لگرتن

[ل: هه‌لگرتنوه، دایینی (وه‌ک هه‌لگرتنوه‌ی پینچوری مرۆڤ

یا ناژه‌ل.)]

ف: برداشتن، پذیرفتن، پرستاری کردن. (بچه

یا حیوان مثلاً.)

ع: حَضَانَة، کَفَالَة.

هه‌لگرساتن

ل: رۆشن کردن، داگرساتن. [گه‌لێ پیداکردن]

ف: برافروختن، افروختن، روشن کردن.

ع: نَجَش، اِیقَاد، اِضْرَام، اِحْمَاش، اِلْهَاب، تَاجِیج،

تَارِیَة، تَذْکِیَة.

هه‌لگرساتنوه

ل: داگرساتنوه، رۆشن کردنوه. [گه‌لێ پیداکردنوه.]

ف: بازافروختن، دوباره‌روشن کردن.

ع: تَجْدِیدُ الاِضْرَام. ...

هه‌لگرسیان

ل: داگرسیان، رۆشن بوون. [گه‌لێ پیدابوون.]

ف: روشن شدن، برافروخته‌شدن، افروخته‌شدن.

ع: اِضْطِرَام، اِثْقَاد، اِلْتِهَاب، اِشْتِعَال، ذُكَاء، ذُكُو،

أَجِیج، تَأْجُج، تَلْفَع.

هه‌لگرسیانهوه

ل: داگرسیانهوه، رۆشنه‌بوون، رۆشن‌بوونهوه.

[گه‌لێ پیدابوونهوه.]

ف: بازافروخته‌شدن، دوباره‌روشن‌شدن.

ع: تَجْدِیدُ الاِثْقَاد. ...

هه‌لگۆزان

ل: هه‌لکیشان، هه‌لکیشان، هه‌لگۆزین، ده‌ره‌ابردن،

هه‌لگۆزتن، هه‌لگۆستن. [هه‌لگۆزین]

ف: بیرون کشیدن، بیرون آوردن، درآوردن،

بالا کشیدن، بیرون ریختن.

ع: نَشَل، نَزَع، اِنْزَاح، اِنْتِشَال، اِسْتِخْرَاج.

هه‌لگۆزان

ل: هه‌لجوزان، هه‌لتیزان، تۆزیان. [سڵمینهوه، تۆزان]

ف: تولیدن.

ع: اِنْتِکَاع، زَمْ، سَام، نَكَف، قَهَر، أَنْف.

هه‌لگۆزتن ← هه‌لگۆزان

هه‌لگۆزین ← هه‌لگۆزان

هه‌لگۆستن ← هه‌لگۆزتن

هه‌لکووشان

ك: هه‌لگورشین، گورشین. [كوشین به توندی.]

ف: فشردن، گوشاندن.

ع: شَدَ، عَصِر، اِعْصَار، اِيسار.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پانن. [پوچ‌کردنوه، هه‌له‌وشاندنوه]

ف: وادیاب، فره‌نگسار، برگرداندن.

ع: نَسَخ.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پانن. [وه‌رگێران، هه‌لگه‌پانهوه]

ف: برگرداندن.

ع: قَلَب، رَكَس، عَطَف، تَقْلِيب، تَنكِيس. خَنْث،

اِعَادَة. تَثْنِيَة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌چهر‌خپانهوه، باخواردنوه. [هه‌لگه‌پانهوه، گه‌پانهوه]

ف: برگشتن، برگشته‌شدن.

ع: اَوَّل، عَوْد، عَوْدَة، رَجْعَة، مُرَاجَعَة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پیان. [وه‌رگێران]

ف: برگشتن، بازگونه‌شدن، واژگون‌شدن.

ع: كَفَت، اِنْكَفَات، اِنْقِلَاب، اِنْعِطَاف، اِنْتِكَاس،

اِنْعَكَاس.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: په‌شیمان‌ه‌بوون. [په‌ژیوان‌ه‌بوونوه]

ف: په‌شیمان‌شدن، بازگشتن، برگشتن،

اَوڤنجیدن.

ع: تَنَدَم، تَفَنَد، تَهَكُن، تَهَكُم، تَعُوْج، تَبَدِّي، تَسَدَم،

رُجُوع.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پیاگ، پشته‌پوو. [گه‌پاره، وه‌رگێراو. په‌شیمان]

ف: برگشه، برگشته‌شده. بازگونه، بازگونه،

واژگونه، وارونه، وارون، وارو.

ع: راجع. مَرْجُوع، مُعَاد. مَقْلُوب، مَعْطُوف، مَنكُوس،

مَعكُوس، مَكْفُوت. نادِم ...

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پیاگ. [پاشگیز]

ف: برگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد.

هه‌لگیر

[ك: هه‌لگر (ناوی بکیره).] [کۆل هه‌لگیر.]

ف: بردار، بردارنده، پذیرنده. (اسم فاعل است.)

ع: رافع. قابل. حَاضِن، مُتَكَلِّل.

هه‌لگیریاک

[ك: هه‌لگیرا]

ف: برداشته‌شده، پذیرفته‌شده، اندوخته‌شده.

ع: مَرْفُوع، مَقْبُول. مَحْضُون. مُحْتَكِر، مُدْخَر.

هه‌لگیریاک

ك: رادو، ریاگ. [نافرته‌ی ره‌رتراو. ژنی هه‌لگیراو که

ده‌کورتته‌ شوین نامهرم.]

ف: برداشته‌شده، دنبال‌افتاده. (ژنی که دنبال

نامحرم‌ افتاده باشد.)

ع: سَيِّقَة، قَيِّدَة، عَاهِرَة.

هه‌لگیریان

[ك: هه‌لگیران]

ف: برداشته‌شدن. پذیرفته‌شدن. اندوخته‌شدن.

بلندشدن.

ع: اِرْتِفَاع، قَبُول، تَقْبُل. حَضَانَة، تَكْفُل. اِحْتِكَار،

اِنْخَار. اِنْشِيقاق، اِسْتِيقاق. عَاهِرَة، عُهُورَة.

هه‌للووشان

ك: هه‌للووشین. [ددم‌پیتومان و خستنه‌ناو‌گه‌روو به‌مژین.]

ك: تار. [چركه، هيندهى چار ترووكانيك.]

ف: دَم.

ع: لَحْظَة، طَرْفَة الْعَيْن.

هه‌لههت

ك: په‌لامار. شلنگ. شاتال. [شالار، هيرش]

ف: جِهَش، پَرَش، گراى، نَهيب. يَرْش.

ع: حَمَلَة، صَوْلَة، جَوْلَة، بَطْشَة، عَكْرَة، كَبَة، كَرْه،

كُزى، سَطْوَة، سَطو، وُثوب.

هه‌لههت‌دان

ك: په‌لاماردان، شاتال‌دان. شلنگ‌دان. [شالابردن،

هيرش‌کردن]

ف: جَسْتَن، جِهيدَن، پَريدَن، گراييدَن، نَهيب‌زدَن.

يَرْش‌بردَن.

ع: وُثوب، حَمَلَة، صَوْلَة، كَرْ، كُور، عَكور، بَطْشَة،

سَطْوَة، سَطو.

هه‌لههت‌دهر

ك: شاتال‌دهر... [شالابهر، هيرش‌كهر]

ف: دَمَان، گراه، گراى، نَهيب‌آور.

ع: صَائِل، كَزَار، عَكَار.

هه‌لههقهوت

ك: قورت. [بهرى‌کردنى خۆراكى گرم به‌گه‌رودا.]

ف: قورت. (چيز گرم را بلعيدن)

ع: بَلَع، سَرَط.

هه‌لههله

ك: هيرز. [هه‌رمه‌له، گول‌هيرز]

ف: آنجل، خيرو، خيلو، دَبوسَك.

ع: حَطَمِي، عَضْرَس، غَسَل، غاسول.

وينه

هه‌له‌لواين

ك: ناوين، ساوين. [تيه‌ه‌ساوين، تيسارين]

ف: آندودن، ساييدن.

ع: لَطَخ، طَلَي، سَج، تَلَطِخ، تَطْلِيَة، تَسْيِيع، تَطْيِين.

هه‌له‌لواين

ك: هه‌لگوزين، ده‌ردان. [ته‌نورده‌كهى هه‌لئارى.] [بهره‌وسر

ده‌ركيشان.]

ف: ده‌ردان، ده‌ركشيدن، بيه‌رون‌آورتن،

بيرون‌ريختن.

ع: نَزَح، اسْتِخْرَاج.

هه‌له‌لئوشين

ك: نۆشين، سه‌ره‌نيان. [بسه‌ره‌نه‌ان، به‌جارتك خوارده‌نه]

ف: نوشيدن، سه‌ركشيدن، آشاميدن.

ع: عَب، شَرَب، قَمَع.

هه‌له‌لنيشتن

ك: راكردن. روين. [غاردان. رۆشتن]

ف: دويدن. رفتن.

ع: عَدو، سَعِي، ذَهَاب.

هه‌له‌لو

[ك: هه‌لۆ: بالتديه‌كهى راره‌يه.]

ف: آلو، آله، آله، مود.

ع: عُقَاب، عُثْر، لِقَوَة، شِفَوَاء، صَوْمَعَة.

وينه

هه‌له‌لوا

[ك: ده‌لوا]

ف: آفروشه، بَرغول، پيش‌پاره.

ع: حَلَوِي، حَلَوَاء، شَفَارَج.

هه‌له‌لواى شه‌وه‌رك

[ك: ده‌لواى يه‌كه‌م شه‌رى مرده‌رو.]

ف: شب غريب. (حلواى شب اول ميت)

ع: لُهْنَة.

هه‌له‌لواى

ك: قاوهیی. [رەنگی هەلۆایی.]

ف: قهوه‌ای. (رنگ حلواویی)

ع: ادبیس.

هه لۆچه

[ك: هەلۆژە]

ف: آلتج، آلوچه، ادرك.

ع: اجاص، ادرك.

هه لۆچه ره شه

[ك: هەلۆژەڕەشه]

ف: آلوی سیاه.

ع: اجاص آسود.

هه لۆه زان

ك: هەلەبەزان، هەلەخوزان. [بەرەوزەر جورلانندەر.]

ف: بالابردن.

ع: رفع، ترفیع، تصعید، ترقیة.

هه لۆه زیان

ك: هەلەبەزین، هەلەخوزین، هەلەبەزیان.

[بەرەوزەر جورلاننەر.]

ف: بالارفتن.

ع: رُفِّي، تَرْقَى، صُعُود، تَصَاعُد، ارتفاع.

هه لۆه زین ← هه لۆه زیان

هه لۆه ستن

ك: هەلەبەستن. [دابستن، قایم کردن. بادان. هۆنینه]

ف: بربستن.

ع: تَصَصِيب، إِحْدَار، قَتْل، حَوْك، نَسَج، نَظَم.

هه لۆه سیان

ك: هەلەبەسیان. [دابسران، قایم کران. بادران. هۆنرانەر]

ف: بربسته شدن.

ع: اِنْعِصَاب، اِحْدَار، اِنْفِتَال، اِنْتِسَاج، اِنْتِظَام.

هه لۆه شان

ك: هەلەروشان، هەلەدپین، هەلەكە کائن. [تیکدان (و.ک.)]

هەلەكە کاندنی سەربانی خانوو. [

ف: بەهەم زدن. (بام خانه مثلاً.)

ع: نَقْض، نَقْض.

هه لۆه شان

ك: هەلەدپینەر، هەلەروشانەر، هەلەكە کائن.

[هەلەروشانندەر، دپینی جی تەقل (و.ک) هەلەروشانندی

تەقلێ کراس. [

ف: بەهەم زدن. (دوخت جامه را مثلاً.)

ع: نَقْض، فَتَق، فَسَخ.

هه لۆه شان

ك: رەشان. (با شەلەكە هەلەروشان. [راوشاندن]

ف: بادزدن.

ع: هَز، تَهْزِيز.

هه لۆه شان

ك: هەلەخستەر، جەتەرەشان. [جوتەرەشاندن]

ف: آلیزیدن، اسکیزیدن، لگدزدن، جَفَتَک زدن،

جَفَتَک انداختن.

ع: ضَعْف، رَفَس، لَطَع.

هه لۆه شیان

ك: هەلەروشیان. [هەلەروشانەر]

ف: بەهەم خوردن، بەهەم زده شدن، برهم زده شدن.

ع: اِنْتِقَاض، اِنْتِفَاض، اِنْفِتَاق، اِنْفِصَاح.

هه لۆه شیانه وه ← هه لۆه وشیانه وه

هه لۆ

ك: دەلە. وێل. [خۆپێ. گێڕال]

ف: ویل گرد، ویل.

ع: سَاكع، عَسِيف، دَوَار، جَوَال، طَوَاف، طَيَّاس،

هائِم، طَائِح.

هه لۆ

ك: هەلۆ. [پشۆکار]

ف: هول.

ع: مُضْطَرِب.

هه‌له

ك: په‌له، په‌له. (هه‌له‌په‌له) [ده‌سورِد، لَهز]

ف: شَتَاب.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌هاتن

ك: وه‌زین، به‌زین، هه‌لاتن. [ده‌ركه‌وتن له‌ناسۆه]

ف: برآمدن، دمیدن، تابیدن.

ع: طُلُوع، ثُلُوع، شُرُوق، بُزُوع. صُعُود.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، ماسین، په‌نه‌مین، به‌رزو‌بوون. کیس کردن.

[ناوسان. ئه‌ستوو‌بوون]

ف: برآمدن، بلندشدن، آماسیدن، کیس کردن.

ع: نَتَا، اِنْتِفَاح، اِنْتِفَاش، اِنْتِبَار، قَوْرَم، شَخْوص.

هه‌له‌هاتن

ك: به‌رزو‌بوون. [به‌رزو‌بنه‌وه‌ی ده‌نگ.]

ف: بلندشدن، برآمدن. (صدا)

ع: اِرْتِفَاع، صُدَاح.

هه‌له‌هاتن

ك: توره‌شیان. [ترشان (وه‌ك هه‌له‌هاتنی هه‌ریه).]

ف: برآمدن، ورآمدن، ترشیدن. (خمیر مثلاً).

ع: ثُتُو، ثُبُوح، ثُخُوخَة، اِنْتِفَاح، اِخْتِمَار، ثَحْمُض.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، راکردن، ده‌رچوون. [غارکردن]

ف: دروختن، گریختن.

ع: اَبَق، هَيْف، هَرَب، فِرَار.

هه‌له‌هاتن

ك: سه‌ره‌هاتن، سه‌رچوون. (هه‌یه هه‌لاتن) [کۆتایی‌هاتن،

ته‌راو‌بوون]

ف: سه‌رآمدن.

ع: اِنْحِلَال، اِخْتِمَام، اِنْقِضَاء.

هه‌له‌هاتن

ك: جووه‌له‌بوون. (هیلکه) [تروو‌کانی هیلکه و ده‌ره‌هاتنی

جووه‌له‌ه.]

ف: جووه‌شدن، ترکیدن.

ع: تَفْرُخ، تَنْقُف، تَقُوب، اِنْقِیَاب.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: برین، جیاوه‌کردن. [له‌ت‌کردن. هه‌له‌واردن، جیا‌کردنه‌وه]

ف: بُریدن، جداکردن.

ع: جَرَّ، قَطَعَ، اِقْتِیَار، اِقْتِوَار، اِسْتِثْنَاء.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: زانین. [هه‌له‌هاتن، په‌وی‌ی‌کردن (وه‌ك: هه‌له‌هاتینی

مستهل).]

ف: برآوردن، دانستن. (معما مثلاً).

ع: كَشَف، فَهَم.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: هه‌له‌ه‌واردن. (قه‌یه‌و‌کردن) [هه‌له‌هاتنه‌وه، ره‌شانه‌وه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَغ، قَيء، اِسْتِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: ترو‌كائن، جووه‌له‌کردن. [تروو‌كائیدن (ده‌ره‌هاتنی

جووه‌له‌ له‌هیلکه).]

ف: برآوردن، درآوردن، ترکاندن، جووه‌کردن.

ع: بیرون آوردن جووه‌ از تخم]

ع: قُوب، حَضَن، تَنْقِیْف، اِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: سه‌ره‌ه‌وردن، ته‌راو‌کردن. [کۆتایی پیته‌هاتن]

ف: سه‌رآوردن، آنجام‌رانییدن.

ع: حَتَم، اِكْمَال، اِتْمَام.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: به‌رزو کردن. [به‌رزو‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگ، ناواز.]

ف: برآوردن، بلندکردن. (برآوردن صدا، آواز)

ع: رَفَع، صَدَح، صُدَّاح.

هه‌له‌وردنهوه

ك: هه‌له‌وهاروردن. (قه‌یه‌و كردن) [هه‌له‌پێناوه، رشانه‌وه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَع، كَيْد، قَيَّاء، هُواع، اِنْشاع،

اِسْتِفْراغ.

هه‌له‌وردنهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پێانی. [وهرگێپێانی (وهرگێپێانی لێ‌بو گریان).]

ف: برگرداندن، برگردانییدن. (برگرداندن لب

برای گریه)

ع: قَلَب.

هه‌له‌ت

ك: سه‌خناخ، سه‌خت. په‌رتگه، په‌رتگا. بێ‌زێگه. [هه‌ت‌ت.

هه‌له‌زێگه]

ف: سخت، سنگ‌لاخ. پرتگاه. بێ‌راهه.

ع: عَدَرَ، قَذَف، مَقَذَفَة، مَرَقَة، مَعْسِف.

هه‌له‌خوهر

[ك: هه‌له‌خوهر، دژخوهر]

ف: ویل خوراک، بدخوراک.

ع: مِخْشَاب.

هه‌له‌خه‌رچ

ك: ده‌سبا. [ده‌سبلا]

ف: دست‌باده، ویل‌خوهر.

ع: مُسْرِف، مُبْذِر، تَبْذَار.

هه‌له‌شه

ك: ... تونزێوین. [بیه‌له، خێرا، هه‌روه‌ها: به‌یه‌له‌ رۆزێشتن.]

ف: تَنْدَرَو، تَنْدَرَفْتَن.

ع: مَلَق، مُعِنَق، خَبِيب، حَبِيب، عَنَق.

هه‌له‌شه

ك: هه‌له‌گه‌پ، هه‌له‌سه‌ر. [گه‌پێانی سه‌رگه‌ردان.]

ف: ولگه‌رد، هه‌رزه‌گه‌رد.

ع: سَنَب، دَوَار، جَوَال.

هه‌له‌گه‌پ

[ك: گه‌پێانی]

ف: ویل‌گه‌رد.

ع: دَوَار، جَوَال.

هه‌له‌وه‌یه‌له

ك: هه‌له‌وه‌داوان، په‌له‌په‌ل. [هه‌له‌داوان، په‌له‌ی زۆر.]

ف: شتاب، چلبه‌له.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌وه‌دان

ك: په‌ره‌ز‌و‌كه‌ردن، هه‌له‌دانه‌وه. [په‌ره‌ز‌و‌كه‌ردن‌وه‌ی به‌شی ژێ‌وه‌ی

شیتێك به‌سه‌ر به‌شی سه‌ره‌وه‌یدا. (وه‌ك: هه‌له‌دانه‌وه‌ی لێ‌فه،

ناگر، گه‌م.)]

ف: بالا‌زدن، بلند‌کردن. (لحاف، آتش، گندم مثلاً.)

ع: رَكَس.

هه‌له‌وه‌دان

ك: هه‌له‌دانه‌وه، كو‌گا‌كه‌ردن. [كو‌ما‌كه‌ردن]

ف: توده‌كه‌ردن، خه‌رم‌كه‌ردن.

ع: تَكْوِم، تَكْثِيل.

هه‌له‌وه‌دێن

ك: هه‌له‌دێنه‌وه، هه‌له‌وه‌شان، هه‌له‌وه‌شان. [هه‌له‌وه‌شان‌نه‌وه.

دێ‌پێ‌ی جێ‌تێ‌قل.]

ف: به‌هه‌م‌زدن.

ع: تَقْض، نَقْض، تَقَق.

هه‌له‌وه‌كه‌پێانی

ك: هه‌له‌گه‌پێانه‌وه. [وه‌رگه‌پێاندن]

ف: برگه‌رداندن.

ع: عَكْس، عَزَج، قَلَب، كَرْب، كَبَب، شَتَر، تَعْكِيس،

۱- عَدَرَ: سخت، سنگ‌لاخ. قَذَف: پرتگاه. مَعْسِف: بێ‌راهه.

تَنكيس، تَكويس، تَقليب ...

هه‌له‌وه‌گه‌پاڤان

ك: په‌شيمانه‌وكردن. [په‌ژيان‌كردنوه (له‌مبستتاك).]

ف: برگرداندن، پشيمان‌كردن. (رأى زدن)

ع: صَرف، تَصريف، تَرْجيع، اِرْجاع، اِنْدام. (رَدُّ
الْمَرْءِ عَنْ قَصْدِهِ)

هه‌له‌وه‌گه‌پاك

ك: هه‌لگه‌پاگه‌وه. په‌شيمانه‌ويوگ. [وه‌گه‌پاو. په‌ژيان.

پاشگيز]

ف: برگشته، بازگشته. واژونه، واژگونه.
پشيمان‌شده.

ع: مَقْلُوب، مَعكُوس. فادِم، مُنْصَرَف. مُرْتَد.

هه‌له‌وه‌گه‌پان

ك: هه‌لگه‌پانوه. [وه‌گه‌پان]

ف: برگشتن، بازگشته‌شدن، واژگونه‌شدن.

ع: اِنْقِلَاب، اِنْكَفَات، اِنْعِكَاس.

هه‌له‌وه‌گه‌پان

ك: هه‌لگه‌پانوه، په‌شيمانه‌ويوون. [په‌ژيان‌ويوونوه]

ف: برگشتن، برگشت، بازگشت، بازگشتن،
پشيمان‌شدن.

ع: نَدَامَة، نَدَمَان، اِنْصِرَاف.

هه‌له‌وه‌هاوردن

ك: هه‌له‌اوردنوه. (قه‌يدو كردن) [هه‌له‌پناوه، رشانوه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَغ، قَيء.

هه‌له‌هه‌ل

ك: به‌بل: [په‌له‌پل‌تسه‌كردن.]

ف: تَنْدَگفتن، تَنْدَگوِي.

ع: تَمَنَّمَة.

هه‌له‌هه‌له‌كه‌

ك: به‌لكه‌ر. [سك‌ل‌ده‌م، خي‌را له‌قه‌ه‌كردندا.]

ف: تَنْدَگو، تَنْدَسَخَن.

ع: تَعْتَام.

هه‌له‌يت

ك: چه‌رن، په‌رن، كه‌له‌په‌ره. [قسي‌په‌روچ.]

ف: چَرَنَد، پَرَنَد، ياوه، يافه، قَلماش، بِيَدَلا،

بِيه‌وده، لَكَلْكه، كَلِپْتِه.

ع: شَنَر، مَنَر، مَنِي، مَنُو، مَنَء، مَنِيان، لُوي،

سَمِيه‌اء، شَطْحَات، خَرافات، شَمَارِيح، أَباطِيل.

هه‌له‌يتِر ← هه‌له‌يتِرگ

هه‌له‌يتِرگ

ك: هه‌له‌يتِر. [گيايه‌كه‌له‌قاميش‌ده‌چيت، نه‌گه‌ر‌ناژهن]

بيخوات‌ده‌يك‌وژيت.])

ف: شېرم. (گياهي‌است‌شبيه‌به‌نئ، اگر‌حيوان

آن‌را‌بخورد‌بميرد.)

ع: ثِيل.

هه‌له‌يتوپه‌له‌يت

ك: چه‌ره‌نوپه‌ره‌ن، شېروژ، په‌رت، كه‌له‌په‌ره، هه‌له‌يت.

[قسي‌په‌روچ.]

ف: چَرَنَدو، پَرَنَد، پَرَتو، يَلا، لَكَلْكه، كَلِپْتِه، قَلماش،

بِيَدَلا، يافه، ياوه.

ع: شَنَر، مَنَر، خَرافات، شَطْحَات، أَباطِيل، شَمَارِيح،

مَنِيان، سَمِيه‌اء. تَجَاوَف، مُجَاوَفَة، لُوي، مَنَر...

هه‌له‌يز

ك: مه‌شكه. [مه‌شكي‌ماست‌تيندا‌ژهن‌دن.]

ف: مه‌شك.

ع: رَق.

وي‌نه‌ي‌هيه.

هه‌م

ك: نيتِر، دو‌وي‌ساره، دي‌سان، هه‌مي‌سان. [هه‌مه‌ديس،

همدیسان]

ف: هم، نیز، دیگر، دوباره.

ع: ایضاً، مُجَدِّداً، مَرَّةً أُخْرَى.
همه.

[ک: له بورن بشدارم، بگرامبری نیم.]

ف: هستم.

ع: کائن، موجود.

همه‌مار

[ک: عسبار (جنگی پاشه‌کوت‌کردن).]

ف: انبار، آمبار. (جای ذخیره)

ع: مَنُوبَةُ، شَوْنَةُ، مِرْحَةُ، حُوطَةُ، خِرَازَةُ، مَخْزَنُ،

هُرَي، شَمِصِص، فِدَاء، نَبَر، اَنْبَار.

همه‌ماراو

[ک: عسباری نار.]

ف: اوشال، آب‌انبار.

ع: مَخْزَنُ الْمَاءِ، مَخْزَنُ.

همه‌مارکردن

[ک: عسبارکردن، پاشه‌کوت‌کردن]

ف: اَنْبَاشْتَن، اَلْفَاشْتَن، اَنْدُوخْتَن، اَنْبَارْکُردَن.

ع: خَزَن، اِنْخَار.

همه‌ماره‌پو

[ک: عسارمپز (رزبوی نار همسار).]

ف: پوسیده در انبار.

ع: مَنخُورُ الْمَخْزَن.

همه‌مای

[ک: گشت. (هممای هم‌دَرم) (همسرو، تیکرا)]

ف: هَمگی، هَمگان، هَمادی، جَمَلگی.

ع: کُل، عُموم، جَمیع.

همه‌مای

[ک: هام‌مای، یاری، کَرمه‌ک. [هام‌پَیی، یارمستی]

ف: همراهی، یاری، کُمک.

ع: رَفَق، حِمَايَةُ، اِعَاثَةُ.

همه‌مرؤ

[ک: هدرمی، مورز، گولاری. [میرویده‌که.]

ف: مَل، لَکَل، اَمْرود، اَرَمود، اَرَبو، گُلابی.

ع: کُمُتْری، اِجاص.

ویننه

همه‌مرؤ کوچکینه

[ک: کرزسک، همرمی کتیرله.]

ف: خَرْمَل، خَرَامْرود.

ع: بُرْقُوق.

همه‌مکه

[ک: هم‌مکه، گشت. [همسرو]

ف: همه.

ع: کُل.

همه‌موار

[ک: گوارا. [سازگار، لبار، بردن]

ف: هموار، گوارا، پذیرا.

ع: مَقْبُول، قَابِل تَحْمَل.

همه‌موارکردن

[ک: گوارا کردن. [سازگارکردن]

ف: هموارکردن، گواراکردن، پذیرفتن،

پذیراکردن.

ع: قَبُول، تَحْمَل.

همه‌مه‌مه

[ک: هدر، خول، گدله‌کَرمه. [هدرا و هوریا]

ف: غَوغا، هنگامه، شورش.

ع: هَمَهْمَةُ، خَمَخْمَةُ، ضَوْضاء، جَلَبَه، اِجماع.

همه‌میان

[ک: همه‌میان‌و، دیسان، دوباره. [همدیسان]

ف: باز، نیز، دوباره، دیگر، دَربار، بار دیگر.

ع: **أَيْضًا، مُجَدِّدًا، مَرَّةً أُخْرَى.**

هه میسانهوه ← **هه میسان**

هه میشه

[ك: **بەردەرام، بێ پرانەرە**]

ف: **هَمیشە، هَمارە، هَمار، هَموارە، هَاموار،**

پَیوَسْتە، جاوید، جاویدان، بەدرام.

ع: **دَائِم، مُدَام، عَلَى الدَّوام، مُتَّصِل، مُسْتَمِر، سَرْمَد،**
أَبَد.

هه میشه به هار

[ك: **گوێكە.**]

ف: **میشا، زراووشان، آردم، آبرون، آدرگون،**

بیش بهار، همیشه بهار، همیشه جوان. (در

«بُرهان»، «هیری»، و «خیری» را همیشه بهار

نوشته، ولی در «تحفه‌ی طب» «خیری» را به

معنی شب‌بو نوشته است.)^۱

ع: **عُصْفَر، عُصْفَرَة، أَزْرِیون، خَیْری، حَیْ العَالَم.**

وینه

هه میشه وه‌وی

[ك: **ئافره‌تیک که هر رۆژی شویەك ده‌کات.**]

ف: **جاف. (زنی که هر روز شوهری بگیرد.)**

ع: **أَمْعَة.**

هه میشه یی

ك: **نەمر، بێ سه‌روین. [هتاهتا، هه‌رو و هه‌مار]**

ف: **بو‌باش، جاوید، همیشه‌گی، بی‌انجام و آغاز.**

ع: **دَائِم، باقی، سَرْمَدی، أَزَلی و أَبَدی.**

هه‌ن

ك: **هان. [ران (کۆی کسی سییمه).]**

ف: **هه‌ند، هه‌ستەند. (جمع حاضر است.)**

ع: **کانتین، مۆجودین.**

هه‌ن

ك: **هه‌س. (هه‌نۆیه‌ن) [هه‌یه (وشه‌یه‌کی هه‌رامیه).]**

ف: **هه‌ن، هه‌ست. (هه‌ست و نه‌ست.) (اورامی**

است.)

ع: **مۆجود.**

هه‌نار

ك: **داره‌نار. [دارێکی میوه‌داره.]**

ف: **نارێن، درخت آنان.**

ع: **مَظَّ، عَثْرَب، شَجَرُ الرُّمَّان.**

هه‌نار

[ك: **بهرمی داره‌نار.**]

ف: **نار، آنان. (ثمر آنان)**

ع: **رُمان، مَرَمَر، مَرمار.**

هه‌ناردان

[ك: **ده‌نکی هه‌نار.**]

ف: **ناردان، اناردان، اناردانه.**

ع: **حَبُّ الرُّمَّان.**

هه‌ناردن

ك: **ناردن. [روانه‌کردن]**

ف: **فرستادن، گۆسی‌کردن، گۆسیل‌کردن،**

روانه‌نمودن.

ع: **بَعَث، شَعَب، رِسانَة، اِرِسال، تَسْفیر، تَوْجیه،**

الرُّوكَة، مَلْئِكَة، مَلْئِكَة، اِذْهاب.

هه‌ناردنه‌وه

ك: **ناردنه‌وه. [گۆپانه‌وه، دانه‌وه]**

ف: **پس‌فرستادن، پس‌دادن.**

ع: **رَدَّ، اِعَادَة، اِرْجاع.**

۱- [له کتیبی «برهان» دا دوو وشه‌ی «هیری» و «خیری»

فارسی به «هه‌میشه‌هار» مانا کراوه‌ته‌وه به‌لام له کتیبی

«تحفه‌ی طب» دا وشه‌ی «خیری» به «شه‌ویژ» مانا

کراوه‌ته‌وه.]

هه ناسه

ك: دهم، ناه. [پشوو، نسو ههرايمى كه گياندار
هه ليدمه ژيتت.]

ف: زهشت، دم، دما، آه.

ع: زُفَرَة، زُفَير، نَفَس، نَخير، نَحيط.
هه ناسه پركى

ك: هه لاكان، هه لاك هه لاك، هه نكه هه نك. [پشوو سواربون]

ف: رَخ، شَم، رَخيدن، شَميدن.

ع: اُنوه، نُهَج، نُهيج، رَحير، اِنْبهار.
هه ناسه دان

ك: ناه كيشان، هه ناسه كيشان. [نفس كيشان، ههرا
هه لمرين]

ف: دم كشيدين، آه كشيدين، زاره، غَرَنگ.

ع: زُفَير، نَخير، نَحيط، نَفَس.

هه ناسه كيشان—هه ناسه دان
هه ناسه هه لكيشان—هه ناسه كيشان
هه نهجل

ك: ناكام، مهرگ. [نهجل، نهجل، كوتايى ژيان.]

ف: مَرگ.

ع: أَجَل، حَي، نَيْط، مَوْت، حَتَف ...
هه نهجووچهك

ك: دان هه مرز. [تۆرى ههرمى.]

ف: آنجوجك، تَخَم اَمرود.

ع: حَبُّ الكُمثرى.
هه نهجير

[ك: هه زير: ميوه كه.]

ف: انجوير.

ع: تين.

هه نهجير يلاوا

ك: مهروز. [موز: ميوه كه.]

ف: موز، انجوير آدم.

ع: طَلح، مَوْن.

ويته—موز

هه نهجير سان

[ك: جيگايك كه هه بيري زَره.]

ف: انجويرستان.

ع: مَتَاة.

هه نه ناسه

ك: نه نازه، نه نازه زانى، پيتوانه. [نه نده زانى (زانبارى
نه نده زه.)]

ف: آندازه، پيمانه، گَرى، گَرى شناسى،
اندازه دانى، پيمانه دانى.

ع: هَنْدَسَة، هَنْدَرَة، هَنْدَاة، عِلْمُ الهَنْدَسَة.
هه نك

ك: شوخى. رشقه ن. [هه نك، سوعيت، گالترگپ
(وشه يه كى كرماجيه).]

ف: شوخى، ريشخند. (كرماجى است.)

ع: مَزح، مَزاح، سُخْرِيَة، اِسْتِهْزَاء.

هه نك—هه نكه

هه نكه

ك: هه نك، هه نكيان، هه سكه، هه سكيان، هه سك.

هه ناسه پركى. [پشوو سواربون]

ف: رَخ، شَم، خَنج، سونانك.

ع: زُفَير، رَحير، نَحيط، نُهيج، اِنْبهار.
هه نكه هه نك

ك: هه سكه هه سك، هه لكه هه لك، هه نه هه ن، هه لاك هه لاك.

هه لاكان، هه نكيان، هه سكيان، هه ناسه پركى. [هه نكى

زَره. (دوباره بونوه كى لى بى زَره بونىتى.)]

ف: خَنج خَنجِد، رَخ، شَم، سونانك، خَنجان،

خَنج خَنج، خَنجيدن، رَخيدن، شَميدن. (تكرار

برای تکثیر است.)

ع: نُهَج، نُهَیج، زَفیر، زَحیر، نَحیط، اِنبهار.

هه‌نکیان ← هه‌سکیان

هه‌نگ

[ل: می‌شنگیرن.]

ف: مَنگ، مَنج، زَسمو، پَرَمور، پَرَموز، کلِیز،

کَنبَت، کَبت، زَنبور. (زَنبور عسل)

ع: نَحَل، لُوب، خَشَرَم، زُنبور.

ویننه ← شان

هه‌نگ

ل: دسه. (سره‌هنگ) [دسته، کۆمِل]

ف: هنگ، دسه، توده. (سره‌هنگ)

ع: جَمع، جَمعیة، لِف، حِزب، صِنف، فِئَة، فِرَقَة. قۆم.

هه‌نگ

ل: خورزه، خورزگه، مۆل. [شۆرتی کۆیوونوه.]

ف: اَنجَمَن، اَرسَن، اَرش، کُنگره، کانون. (محل

اجتماع)

ع: مَجَمع، مَجْتَمع، مُحْتَفَل.

هه‌نگامه

ل: که‌پورده، هوررا، خولسور. [هه‌را، قه‌قه‌ر (کۆزی

هونرمندان و چیدان‌بازان و زۆزانبازان.)]

ف: هنگه، هنگامه، انگامه. (انجمن بازگران یا

کشتی‌خووانان)

ع: مَعَرکَة، مَحْفَل النُّقُل.

هه‌نگو

[ل: شقار]

ف: گام.

ع: رَتوة، خَطوة، خَطوة.

هه‌نگدان

ل: هه‌نگه‌ژال. [پلورده]

ف: کلِیز، آغال، کلِیزدان، خانه‌ی زَنور.

ع: کُواره، عَمیره، عَسالة، غَنیئة، خَشَرَم.

هه‌نگفت

ل: زَل، هَیقم، گهره، کَلت. [زهبه‌لاح، نستور]

ف: هه‌نگفت، سَنبر، گنده، کَلت.

ع: ضَخیم، عَظیم.

هه‌نگل

ل: پالو، خالیگا. [کله‌که]

ف: پهلو، تهیگاه.

ع: اِطِل، خاصیره.

هه‌نگل خیکه

ل: هه‌نگۆل. [دست و پیتی خیکه.]

ف: پاچه. (دست و پای خیک)

ع: زَعَنفَة، قَوائِم.

هه‌نگه‌شه‌لی

[ل: هه‌نگشه‌لی]

ف: شَبَتک، شَبَتک.

ع: عَتَب، حَجَل، حَجَلان، عَتَبان، رَدیان.

هه‌نگوان

ل: سۆلان. [گیاه‌که.]

ف: اَنگوان، اَنگدان.

ع: اَنجَدان.

ویننه ← سۆلان

هه‌نگۆل

ل: پاچه، هه‌نگل، چه‌قه‌ل. [پیتیکه]

ف: پاچه.

ع: زَعَنفَة، قَوائِم.

هه‌نگوور

ل: رمز. [تری]

ف: انگور، انگیر، تَرَبک، شیمه، سَنه، زۆ.

ع: عَنب.

ههنگوور توروشو شیرین

ك: نیم‌پس. [تری ترش‌شیرین.]

ف: باغج، باغنج، نیم‌رس.

ع: حصرم.

ههنگووره

ك: روتیل. [جزره جالب‌الزکیمه‌كه.]

ف: دلمه، دلمک، دیلمک، غنده، آغنده، انگورک،

رتیل، خایه‌گیر.

ع: رُطیلَاء، رُتیلَاء.

وینه-روتیل

ههنگووره^۱

[ك:]

ف: انگورک.

ع: جَرْدَة.

ههنگووره په‌شه

[ك: تری رمه.]

ف: سَنَسَه.

ع: وَین، غریب، عیون البقر.

ههنگوور مه‌نگوور

[ك: یاری‌كه مندا لانه كه یه‌کیتیان به پنی پش‌خستن

چار یه‌کیتی ترسان به دست ده‌گرت و نهم رسته‌گه‌له

ده‌لئت: «هه‌نگوور مه‌نگوور، سیام به بان کوور، نه

ته‌قه بو نه ره‌قه، زهرده‌واله بدا به جی‌گه‌ی هه‌قومه‌قانیسه‌وه

هه‌قه.» له کاتی وتنی وشه‌ی «هه‌قه» دا مندا لیتی تر

پلتوڤ له لسو تی چاره‌سراوه‌كه ده‌دات، نه‌گهر

پلتوڤوشینه‌كه‌ی ناسی خیرا رزگاری ده‌یت و ده‌چیته کوڤی

و به دست هه‌مردو چاری ده‌گرت و رسته‌گه‌لی پینشو

ده‌لئتمو و بدم جوړه تا کوتایی یاریه‌كه.)]

ف: چشم‌بندک. (بازی بچه‌ها است، و آن چنین

باشد که یکی به حکم قرعه چشم دیگری را با

دست می‌بندد و این کلمات را می‌خواند:

«هه‌نگوور مه‌نگوور، سیام به بان کوور، نه ته‌قه بو

نه ره‌قه، زهرده‌واله بدا به جی‌گه‌ی هه‌قومه‌قانیسه‌وه هه‌قه.»

هنگام گفتن کلمه‌ی «هه‌قه» دیگری با تلنگور

بینی چشم بسته را می‌زند، اگر زننده را

شناخت فوراً رها شده زننده را سوار می‌شود و

چشم او را با دست می‌بندد و کلمات مذکور را

می‌خواند، به همین قرار عمل می‌شود تا بازی

ختم گردد.)

ع: ...

ههنگووزه

ك: جبری. [کتیره.]

ف: شلم، آنگوزه، آنقوزه.

ع: صمغ.

ههنگووزه‌ی هه‌رجن

[ك: کتیری بادامه تاله.]

ف: آزدو.

ع: صمغ الآردن.

ههنگووزه‌ی هه‌نگوان

ك: به‌ره‌وه. [کتیری سزان]

ف: آنگژه، آنگژد، آنگوژه، آنقوزه، کسنی.

ع: حلتیت.

ههنگوین

ك: هه‌سه‌ل. [هه‌نگرین]

ف: آنگبین.

ع: طرم، مزج، آری، خو، شرو، شوب، شهد، دبس،

ظی، ظیان، ضرب، غسل، مادی.

ههنگوین خورما

[ك: دژشاری خورما]

۱- به داخله مانای نهم وشه‌یم بو ساخ نه‌کرایه‌وه. (ر- ر)

ف: سَقَن.

ع: دِیس.

هه ننگه بوله

[ک: هنگوره: هنگی ده غسل که هنگرین ناکات

(هنگر شکه.)]

ف: سَنَسه، دُرْخَف. (زنبور سیاه)

ع: سُرمان.

هه ننگه زال

ک: هه نگدان. [یلوره (هیلانی هنگ.)]

ف: غَنینه، کلیزدان، آغال. (لانه ی زنبور)

ع: کُواره، عَمیره، عَسالة، خَشْرَم، غَنینه.

هه ننگه زال

ک: هه نگ. [قلیشی کینو که هنگ هیلانی تیدا

سازکرده.]

ف: هنگ. (شکاف کوه که در آن زنبور لانه کرده

باشد.)

ع: قَتع، خَشْرَم.

هه ننگه مال—شان

هه ننگه وچه

ک: که نه سمه. [بالتدیه که.]

ف: سَبِرْک، زنبور گیره.

ع: شَقراق، خُضاری.

وینه

هه نو نیه—هه سونیه س

هه نه—هه ننگه

هه نه زاک

ک: کُزله رس، سَوره. [همنزا (زپکوپ، زپکچ)]

ف: پُستندَر، ناپسری، دُختندَر، نا دُختری.

ع: هَرَل، رَیب، رَیبیه.

هه نه هه ن

ک: هه ننگه هه نك، هه سکه، هه سَك... [هنگی زَر.]

ف: خَنجان، سونانک، خَنج خَنج، هِن هِن.

خَنجیدن، رَخیدن، شَمیدن.

ع: زَفین، رَحین، نَحیط، نَهج، نُهَیج. لُهاث، اِنْهَهار.

هه نی

ک: شامی. [شورتی (تورک «قارپوز» ی پتده لَین.)]

ف: هندوانه. (ترک «قارپوز» گوید.)

ع: دابوغة، هِنْدی، بَطِیخ، شامی.

هه نی

ک: برون، برون، [برونیتی، هبرون (برامبری

«نبرونی».)]

ف: بود، هستی، فرتاش. (ضد «نبرونی»)

ع: وُجود، کُون، کِیان، کِینوَتَه.

هه نی

ک: نیسه. [نِیستا (وشیه کی گُزانیه.)]

ف: کنون، اکنون. (گورانی است.)

ع: حالا، اَحال.

هه نی

ک: نِیتر. [نِیدی، جا (وشیه کی گُزانیه.)]

ف: دیگر، سِپس. (گورانی است.)

ع: بَعْد، بَعْدَ ذلک. ف.

هه نی

ک: کوتوپر. [لِسر (وشیه کی گُزانیه.)]

ف: ناگاه، ناگهان. (گورانی است.)

ع: اِذا، بَعَثَه، غَفَلَه.

هه نی

ک: پروا! [سَدیر که! بنوا! (وشیه کی گُزانیه.)]

ف: هان!، بنگرا! (گورانی است.)

ع: اُنظُرْ، تَنْبَهْ!

هه و

ک: سهر، سهره. (یه کهه و) [پاشگری که مانای «کهرت»

دِادات.]

ف: بار، باره، سر، سره. (یکسره، یکباره)

ع: دَفْعَة، مَرْتَبَة.

هـو

ل: راگل، نِداگل، گدِریانده. [گدِریانده]

ف: برگشت، بازگشت، برگشتن، بازگشتن،

بازآمدن.

ع: عَوْدَة، رَجْعَة.

هـو

ل: حمر، هدی. [روشی گاتیمپیکردن یا سیرمانه.]

ف: هَی. (کلمه‌ی استهزا یا تعجب است.)

ع: هَیء.

هـوا

ل: حموا. تاسمان. با. [بِزشایی دورویی زوی، عاسان.

همروها: گازگه لیک که دورویی زوی گرتوره.]

ف: نوده، پَناد، باد، هوا.

ع: هَواء، مَهِوی، مَهاوَة، هَوَة، هَوايَة، سَکاک، سَحاچ،

سُحاچ، شَحاچ، سَمْهَی، لوح، ایاد، نَقَنَف، جَو.

هـوا

ل: همروس، ناروزو، کام، نارات. [تاسه، حمز]

ف: پُژهان، کام، هوس، آرزو.

ع: اَمَل، مَامول، هَوی، شَوق، اِشتیاق، مَنی، مَنیَة،

أَمْنِيَة، بَغِيَة، رَجاء.

هـواپر

ل: بهرز، بولون. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: مَرْتَفَع، مُتَصاعِد، راقی، رَفیع، صاعِد، مُرتَقی.

هـواخوا

ل: لاکوشکه، کُزمدک، لاگیر، دسگیر، دُزس. [لاینگر]

ف: هواخواه، کُمک، دوست. (طرفدار)

ع: حامی، مُعین، مُدافع، مُجِب.

هـواخواهر

ل: باخواهر، مارش. [بابویر، کونبا]

ف: باغر، بادغر، بادخور، بادخن.

ع: مَنفَذ، فاصِلَة.

هـواچار

ل: بولون، بهرز. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفیع، راقی، صاعِد، مُرتَفَع...

هـواچار

ل: بادار. [بدعهیه، فیزن]

ف: دمیاددار، شگفت‌دار، باشگفت، شگفت‌مند.

ع: مَفْروور، مُتَغَرِب، مُتَكَبِّر، مُعْجِب، عاتِی، عَتِی،

غَطْرِیس.

هـوار

ل: هوارگا، دوارگا، چادرگا. [جینگسی ناروه‌هراوخش له

دوروی ناوایی.]

ف: هوار، آوار، هواگاه، چادرگاه، کوهستان،

سردسیر. (جای دور از آبادی که خوش آب و

هوا باشد.)

ع: مَصِیْف، مَقِیظ، مَقَاط، مُصْطاف، مَرِیع، مَنزِل.

هـوارکه

ل: هزید، هوار. [هارینگه، نزید]

ف: هوارگاه.

ع: مَصِیْف، مُصْطاف، مَقِیظ، مَقَاط.

هـواری

ل: خیرت. [خه‌یمی گهره.]

ف: هواری، خرگاه. (خیمه‌ی بزرگ.)

ع: خَیمَة، فازَة، سُرَادِق.

هـواکیشان

ك: په شام، په نام. [با كردن (نارسانی برین).]

ف: هواکشیدن، بادکشیدن. (زخم)

ع: جَرْد، اِنْتِيار.

همولکا ← **هموار**

هموال

ك: باس، دنگ، هالا، خمور. [خبیر]

ف: پژواک، آگاهی.

ع: خَبَر.

ههوالپرسی

ك: باسپرسی، خوره پرسپی. [پرسینی خبیر یا پرسینی

حالی کسینک.]

ف: پُرسه، چَغَر.

ع: اِسْتِخْبار، تَفَقُّد، عِيَاذَة.

هوام

ك: جانمور. [میرو (وړك: كرم، میشووله، میش، خشوك

بن یا بالدار).]

ف: خَسَنده، جانَوَر. (از قبیل: كرم، پشه، مگس،

خواه خزنده باشد یا پرنده.)

ع: هَوَام، حَشَرَات.

ههوانچه

[ك: هنبانزكه]

ف: چَبَتَن، اَنبَانچه.

ع: صُفَيَّة.

ههوانه

[ك: هنبانه، هسانه]

ف: اَنبَانه، اَنبَان، هنبانه، هنبان.

ع: صُفَن، جِرَاب.

وینه

ههواي تاريك

[ك: بهرامبیری «هواي روشن»]

ف: مزگه، هواي تيره، هواي گرفته.

ع: مُقَتَّم، مُظْلَم.

ههوايك

ك: كَمِي. (ههوايك گموره تر) [توزيك]

ف: كَمِي، اندكي.

ع: قَلِيلًا، نَزْرًا.

ههور

[ك: نو تموموئي كه باراني ليو، دبارتت.]

ف: تَوَان، اَبَر، ميخ.

ع: ناهور، غَيَم، غَمَام، سَحَاب، رُكَام.

ههور

[ك: نيسفنج.]

ف: اَسْفَنگ، اَسْفَند، اَبَرَك، اَبَر.

ع: رَغَوَة، هِرْشَفَة، غَمَامَة، اِسْفَنج.

ههور

ك: كل: [كاسه و گزهي گلين.]

ف: آوندان. (كاسه و كوزه ي گلي.)

ع: اَخْزاف. (خَرْف)

ههوراز

ك: بهرهوروره، سهرههوروره. [ركه]

ف: افزاز، سرابالا.

ع: ثَلَعَة، صَعُود.

ههور باران

ك: تهرههور. [ههوری پي]

۱- نووسر له پال نهم وشهيدا به فارسي نووسيويتي: (كه

هنوز آتش نكرده باشند.) واته: كه هيشتا

ههته گريستراوه. كه نهم مانايه له گهل مانا فارسي و

عده يه كه دا ناته بايه. ده كريت ناواش مانا بكرتتهود: كه

هيشتا نه خراوته ناو تاگر. كه نهم مانايهش له گهل وشه ي

كلدا ناته بايه!

ف: ژفاک، ابر بارنده.

ع: صَيِّب، غَیم، سَحَاب مُمَطِر.

همور بی باران

[ک: هموری تنک]

ف: خُشک‌ه‌ابر، ابر خشک، ابر بی باران.

ع: جَهاَم، خُلب.

همور جه‌هانگیر

[ک: هموری تال و ناسمان‌داگر.]

ف: آبر جهانگیر.

ع: دَجَن، مُطَبِق. (غَیم مُطَبِق)

همور شور

[ک: کاسه‌شور: پرزیدک که قاپ و قاچاخی پی‌ده‌شورن.]

ف: کاسه‌شور.

ع: هِرِشَفَة، مِفسَلَة.

همور کمر

ک: همور گمر. [کسِیک که ده‌فری سوالت درست ده‌کات.]

ف: گُلال، آوندگر، کوزه‌گر، کاسه‌گر.

ع: خَزَاف، خَزَفِي، فُخَار.

همور نک

ک: برنگ، برینگ. [مقستی خوری ده‌لپاچین.]

ف: دوکارده، دوکاری. (قیچی پشم‌بری)

ع: مِجَر، جَلَم.

هموره‌بروسکه

ک: بروسکه، چه‌خاخه. [بروسکی همور.]

ف: دَرخَش، آدرخَش...

ع: بَرَق.

هموره‌تریشفه

ف: تریشفه. بروسکه. [هموره‌گرمه. هموره‌بروسکه]

ف: تَدَدَر، آسمان غُرَبِه. دَرخَش.

ع: رَعَد، بَرَق.

هموری

[ک: پارچه‌یه‌کی ناسکه.]

ف: هوله.

ع: مندیل، مِشَقَة.

هموریشم

[ک: ناریشم]

ف: آبریشم.

ع: حَرِیر، قَر، قَهَن، قَهیز، ابریشم.

هموریشم چه‌رمنگ

[ک: ناریشمی سپی.]

ف: دمسه، آبریشم سفید.

ع: دَمَسِق، ابریشم.

هموریشم ← که‌وریشک [روشیده‌کی گزرتیه.] [گورانی است.]

هموسار

[ک: جلبر]

ف: فسار، افسار.

ع: قِیاد، مِقَوَد، زِمام، جِناب، رَسَن.

هموش

[ک: حوشه، حصار]

ف: خَپاک، سَرا، بَرهون.

ع: حَوش، حِیاط، مُحَوَّطَة.

هموش باخ

[ک: باخی پرزین‌کرار.]

ف: باغچه.

ع: کَرَم.

هموشه

ک: حوچه، ناوختن. [ده‌رگرتن، گسارز]

ف: بَرهون، میان‌گرفتن.

ع: حِصَار، مُحَاصَرَة، إِحاطَة.

هموشه‌دان

ك: حەرچەدان، ناوختن. [دەرگرتن، گەمارزدان]

ف: بڕهون زدن، میان گرتن.

ع: احاطة، مُحاصَرة.

ههوك

ك: گەردەن. [ئەرك، گەرو، بەرمل (وشەیدەکی کرماییە)]

ف: گەری، گەردن. (کرماییە است.)

ع: جید، عُنُق، مُراد، رَقَبَة، قِرْدَعَة.

ههول

ك: هەلە، دەسپاچە. [پەشۆکار]

ف: هۆل، آسیمی، دەسپاچە.

ع: مُتَهَوِّك، مُضطَرِب، قَلِق، عاجز، مُنزعج.

ههول

ك: ترس. [دەلراوکی]

ف: غەلە، ترس، هۆل، بی آرامی، تاپاک، تپیش.

ع: خَوْف، رُخْشَة، دَهْشَة، هَوْل، هَوَك، قَلِق، تَضَجُّر،

تَبَرُّم، اِنْزِعَاج، اِضطِرَاب، رِعدَة.

ههول

ك: کۆش، تەقالا، دەسپا. [کۆش، تینکۆشان]

ف: کۆشش.

ع: سَعِي، جَهْد، فَشَق.

ههول لیهاتن

ك: هەلەبەون، دەسپاچەبەون، تاو لیهاتن. [پەشۆکان]

ف: هۆل شدن، تاپاکیدن، بی آرام شدن.

ع: قَلِق، هَوَك، اِرتِخَاش، اِضطِرَاب، اِنْزِعَاج.

ههوله

ك: ئاولە. [نەخۆشینیکە]

ف: آنک، اینک، شەرك، آبلە.

ع: ماهة، جُدَري.

ههوله

ك: مەرحەمە. [خاوی، حەرلە، پشتمەان]

ف: هوله.

ع: مندیل، مَنشَقَة، نَشَافَة، خَمَلَة، فُوطَة.

ههوله زلزلە

ك: ئاگرە، هەرلە فەرەنگی. [ئاگرۆك: زیبکی چەناکە و

دەسچار.]

ف: آتَشَك، آبلە ی درشت، آبلە ی فەرنگی.

ع: جَمَرَة، النَّارُ الفَارِسیَّة.

ههوله فەرەنگی—ههوله زلزلە

ههوله کوفاتن

[ك: کوتان، دەرزی لیدان دژی ئاولە.]

ف: آبلە کوویدن.

ع: تَلْقِیح.

ههوه

ك: هەرگ، هەنە. [هەری]

ف: هوو، آوسنی، آموسنی، آموسنی، وسنی،

یارى، ئَبَاج، بَنَاج، بَنَاج، بَنَاج، نَبَاج، نَبَاج، نَبَاج.

ع: ضَرَّة، عَلَة.

ههوهس

ك: هەرا، ئارەزو، كەلەكەلە. هۆك، حەز، مەرخ. [تاسە،

مەیل. با. قەم]

ف: پُژهان، هۆس، آرزو، کام.

ع: هَوَى، مَیل، اِرَادَة، شَهْوَة، اِشْتِهَاء، مَشْرَب.

ههوهسار

ك: هەرگەدار، هەنەدار. هەرەره. [هەریسار، هەریبار.

هەرەری]

ف: هۆودار. هەم هۆو.

ع: ذاتُ ضَرَّة، ضَریرَة.

ههوهسدار—راغب

ههوهسران

ك: هۆکی، خۆسەر، بەلەهەس. [هەوسباز، تۆلار، داوینتەر]

هدهدیده ← **کهدهواله** [(وشدهی کی کرمایهده)] (کرمایه است).
هدهدیرکردن

[لک: هدهدیر شیلان.]

ف: آشوردن، خمیرکردن.

ع: تعجین.

هدهی

لک: هدهر. هدهر. [(وشی سدهیرمان یا ناگادارکردنوده)].

ف: هدهی. (کلمه‌ی تعجب یا تنبیه است).

ع: هدهی، یا هدهی.

هدهی

[لک: هدهیت، برامدهیری نیت.] (تو هدهی).

ف: هدهستی. (تو هدهستی)

ع: کائین. (أَنْتَ کائین)

هدهی!

[لک: وشی گاتمه‌یکردنه.]

ف: هدهی! (کلمه‌ی استهزا است).

ع: هدهی.

هدهینهت

لک: گلاله. چلونا‌یه‌تی. [شکل، شیره. چونیتهی]

ف: یازند، گلاله. چگونگی.

ع: هدهینه، صوره، شکل. کیفیه.

هدهینهت

لک: دهسه. [دهسته، لیژنه]

ف: دهسته.

ع: جمیع، جماعه، لجنه، عصبه.

هدهیهت

لک: حیوت، تار. [سام]

ف: غرم، غرم، غرم، تاب.

ع: هدهیه، سَطَوَة.

هدهیهت

لک: حیوت، ترس. [خُوف، مترسی]

ف: آژور، ترغاره، هوتسزان، هوتسناک، بُلَه‌وَس، خودستر.

ع: لَقَس، أَبُو الهوی.

هدههسیگ

لک: شپزیاگ، په‌شزکیاگ، هدرل. [حمپسار، په‌شزکار]

ف: شکیده، آشفته، هول‌شده، ده‌سپاچه.

ع: مُضْطَرَب، مُنْدهَش، مُنْبهَت، ده‌شان، ده‌ش،

مه‌هوت.

هدههسیان

لک: شپزریان، په‌شزکیان، شه‌پزکیان، هدهول‌پرون،

دهسه‌پاچه‌پرون. [حمپسان، په‌شزکان]

ف: شه‌پلیدن، آشفتن، آشفته‌شدن، هول‌شدن،

ده‌سپاچه‌شدن.

ع: اضْطِرَاب، انْبهَات، انده‌اش.

هدهههو

[لک: ده‌نگدنگ.]

ف: هدههو.

ع: صیاح.

هدهههو و به‌ریهر

[لک: زارا‌هی جور‌تیارانه.]

ف: اصطلاح جفت‌بنده‌ها است.

ع: ...

هدهیر

[لک: هدهیر.]

ف: خَمیر.

ع: عَجین.

هدهیرتوریش

[لک: هدهیرترش، مایه‌ی هدهیر]

ف: خَمیرمایه، خَمیرتُرش.

ع: تَخ، فِتاق، خَمیره، خَمیر.

ف: تاب، تَرس.

ع: خَوْف.

هه‌ی بێداد!

ل: هه‌ی داد!، هه‌ی هه‌وار! [ته‌ی ادو بێداد!]

ف: آ‌ی داد!، آ‌ی بێداد!، آ‌ی وای!

ع: وایلاه، وایصیبتاه!

هه‌یتا

ل: په‌یتا، زو، سه‌ریه‌ک، شو‌ن یه‌ک. [په‌له]

ف: زود، سه‌ر هم، پێوسته.

ع: سه‌ریه‌ا، ائسه‌لا، مئوالیه‌ا، مئعاقیه‌ا.

هه‌یتا هه‌یتا

ل: په‌یتا په‌یتا، زو زو، ده‌ماید، سه‌ریه‌ک، یه‌که‌شو‌ن یه‌ک.

[سه‌دوای سه‌ک و په‌له (دوای سه‌رو نه‌وه‌که‌ی سه‌ر

زێرونیته‌ی).]

ف: پێ نه‌پێ، زه‌مه‌، نه‌مه‌، نه‌مه‌، پێوسته،

هه‌مه‌، په‌شته سه‌رهم. (تکرار ب‌رای تکیه‌ی سه‌ر).

ع: مئوالیه‌، مئعاقیه‌، مئسه‌ل، یلا انقه‌اع، لا ینقه‌اع.

هه‌ی داد! هه‌ی بێداد!

هه‌یه‌ی!

ل: هه‌یه‌ی!، گرچه‌!، بێ!، بکه‌ره‌وه‌! [هه‌یه‌ی!، زه‌ه‌!، لاچه‌.

بکه‌ره‌وه‌!]

ف: آ‌یه‌ی!، گهم‌شو!، برو!، بکه‌ره‌وه‌!

ع: هه‌!، اذه‌ب!، ابع‌دا، ته‌با عه‌دا، الیه‌ک!، عه‌دا، ارجه‌!

هه‌یه‌ی!

ل: نه‌یه‌ی! [وه‌ی بێزاری ده‌یه‌ی].]

ف: آ‌ی وای! (که‌مه‌ی ته‌ضجره‌یه‌ی).

ع: واه!، واه!، وای!، وای!، وای!، وای!

هه‌یه‌ی!

ل: زه‌له‌یه‌ی! [وه‌ی شه‌وه‌ی گه‌رانه‌ بێ مه‌ندال].]

ف: هه‌یه‌ی!، آ‌یه‌ی!، آ‌یه‌ی! (آ‌ی فرزند!)

ع: یابو‌نی!، یا و‌له‌ی!

هه‌یه‌ی!

ل: که‌لاه‌ته‌، که‌لاه‌ته‌، ته‌شه‌. [به‌زه‌بالا]

ف: هه‌یه‌ی!، پێکه‌، نه‌ه‌، یانه‌، نه‌ه‌، ریخته‌، نه‌ه‌، نه‌ه‌،

ک‌ش!.

ع: هه‌یه‌ی!، هه‌یه‌ی!، هه‌یه‌ی!.

هه‌یه‌ی!

ل: به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

[ک‌ش!]

ف: هه‌یه‌ی!، نه‌ه‌، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!.

ع: ته‌یه‌ی!.

هه‌یه‌ی!

[ل: چاره‌ی نه‌ه‌!، زاره‌یه‌ی یوتانی یا هه‌یه‌ی به‌

دیه‌ی که‌نه‌ی ته‌سه‌ن و چاره‌یه‌ی به‌کاره‌یه‌یه‌ی. (زاره‌ی

نه‌سه‌یه‌یه‌ی).]

ف: هه‌یه‌ی!، نه‌ه‌، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

مه‌سه‌له‌یه‌ی! (مه‌سه‌له‌یه‌ی!)

ع: هه‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!.

هه‌یه‌ی!

[ل: به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

که‌یه‌ی!]

ف: هه‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

ع: به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

هه‌یه‌ی!

ل: به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!، به‌یه‌ی!

ف: به‌یه‌ی!.

۱- نه‌ه‌ و شه‌یه‌ به‌ خه‌یه‌ی زیاد که‌ره‌ که‌ له‌ خه‌یه‌ی نه‌ه‌سه‌

ناچیه‌ی. (ر-ر)

۲- نه‌ه‌ و شه‌یه‌ش له‌ خه‌یه‌ی نه‌ه‌سه‌ ناچیه‌ی و به‌ش

ناخه‌یه‌یه‌یه‌ی. (ر-ر)

ع: جُمعة.

ههینه - ههینی

ههییولا

ك: قهواره، قه‌لافه‌ت، كه‌لافه‌ت، ته‌شك، سه‌كوت، قلغ.

[بیچم، قه‌باره (برامبیری شیوه).]

ف: پذیرایی، یازند، نۆزند. (مقابل صورت.)

ع: هه‌یولی، الماده‌ی الاولی، ما یترکب منه الشیء و یقوم به، ال‌تی یحصل الشیء معها بالقوة.

هه‌یولی

ك: مانگ. [هه‌یث]

ف: ماه.

ع: شهر.

هه‌ی هه‌لوار!

ك: نه‌ی هه‌لوار! [هه‌ی داد و بیداد!]

ف: ای دادا! هه‌ی دادا!

ع: واق‌زعه‌ا، وا‌یلاه!

هه‌یه‌و

ك: نه‌یه‌و. [هه‌یه‌رو! وش‌ی بد‌دور‌زانینه].

ف: آ‌ی‌ه‌ای، هه‌ی‌ه‌ای.

ع: هه‌یه‌ات، آ‌یه‌ات، هه‌یه‌ان، آ‌یه‌ان، هه‌یه‌ات، هه‌یه‌ان،

هه‌یه‌اه. (به‌س‌کون آخر‌اخیر و تثلیث آخر‌بواق‌ی)

[په‌یتی کۆتایی دو‌ایین وشه‌بی‌زاه و په‌یتی کۆتایی

وشه‌کان‌ی تر‌ه‌رسی‌ب‌زاه‌که «بُ» وروده‌گر‌یت.]

هه‌ی‌ه‌ی

[ك: وش‌ی گاته‌یه‌ن‌کردنه].

ف: هه‌ی‌ه‌ی. (کلمه‌ی استه‌زا‌ست.)

ع: هه‌ی‌م‌ه‌ی.

هه‌ی

ك: هه‌ین، ئه‌ی. [هه‌ینی: وش‌ی تاییه‌ت‌کردنی شتی‌که به‌

کسه‌یک‌ه‌و.]

ف: چیز.

ع: ل، مال.

هه‌یج‌وی

ك: خوازمه‌نی. [هه‌یج‌بی، خوازینه‌ی]

ف: خواستگاری.

ع: خطبة.

هه‌یج

ك: زاد، نابور. [بو‌شایی. نه‌شت، نه‌بورن]

ف: ایچ، هه‌یج، هه‌یش.

ع: افر، آ‌ثیر. ع‌دم، ق‌ناه، لا‌شیء.

هه‌یج

ك: هه‌رگه‌س. [تت، هه‌رگه‌ز]

ف: ایچ، هه‌یج، هه‌رگه‌ز.

ع: ق‌ط، أصلاً، آ‌ی.

هه‌یه‌تا

ك: هه‌شتا، هه‌تا، تا‌نسه. [هه‌شتاکر. تانیسته]

ف: هه‌نۆز، تا‌ک‌نون.

ع: ال‌ی‌ال‌آن، ال‌ی‌الحال.

هه‌یه‌تاییکی - هه‌یه‌تا

هه‌یج‌جۆر

ك: هه‌یج‌کولۆن، هه‌یج‌کولۆج. [به‌هه‌یج‌شیره‌یلک]

ف: هه‌یج‌جور، هه‌یج‌گونه.

ع: مُطلقاً، آ‌ی وَجِه، کُل وَجِه.

هه‌یه‌ك - چا‌که [وشه‌یه‌کی کرم‌ایه‌د]. [کرم‌ایه‌ی‌ست.]

هه‌یج‌کام

[ك: نه‌یه‌ك‌ل‌مانه].

ف: هه‌یج‌کدام.

ع: لا‌أحد.

هه‌یج‌کولۆج - هه‌یج‌جۆر

هه‌یج‌کولۆجی - هه‌یج‌کولۆج

هه‌یج‌کەس

[ك: نه كسیتك]

ف: هیچ كس.

ع: طوئی، اَحَد، لا اَحَد.

هیتی

ك: هیتن، نارام، ... [لسرخۆ، هیتور، هیتواش]

ف: رام، آرام، نَرغال، ایمن.

ع: آمین، مَجْرَس، هِیْن، هَیْن.

هیتی بوونهوه

ك: هیتنهووبون، نارام گرتن، هیدیووبون. [هیتوربوونهوه]

ف: آرام شدن، آرام گرفتن، ایمن شدن.

ع: بُوخ، مَوخ، سَكُون.

هیتی کردنهوه

ك: هیدیوکردن، هیتنهوکردن. [هیتواش کردنهوه]

ف: ایمن کردن، آرام کردن.

ع: تَأمین، تَهبین، تَهورین، تَجْرِیس.

هیتی کردنهوه

ك: هالووکردن، هیتنهوکردن. [هیتور کردنهوه، داسهکناندن]

ف: آرام کردن، فرونشاندن، آب زدن.

ع: اِبَاخه، اِمَاخه، تَسکین.

هیدیووبون — هیتی بوونهوه

هیدیوکردن — هیتی کردنهوه

هیتړك — ته لپه كوچنك

هیتړی

ك: هه لئه له. [هیرمه له: گولیکه.]

ف: اَنجَل، خیرو، خیلو.

ع: خَطَمي، عَضْرَس.

وینه — هه لئه له

هیتړی!

ك: هیدی، گوچه! [برزا، رزبه!]

ف: آیدی، گُم شو!

ع: هَذَا، أَبْعَدُ، تَبَاعَدُ، اِذْهَبْ، اِلَيْكَ!

هیتز

ك: گور، گوریک، گۆ، توانا، گیتز. [وزه]

ف: وزر، توان، توانایی، گیتز، نیرو.

ع: حَسَن، بَنِيَّة، قُوَّة، نَامَة.

هیتزا — نه عنا

هیتزم

ك: چیتلگ. [نغینه، نیتزنگ]

ف: جیبیا، هیمه، هیتزم، چوب.

ع: حَطَب.

هیتزمدان

ك: چیتلگدان. [جینگنیتزنگ]

ف: جیبیاگه، هیمه دان، هیتزمدان.

ع: مَحطَبَة.

هیتزهو هیتز هاتن

ك: ماسین، باکردن، پهنه مین. [ناوسان]

ف: آماسیدن، آماهیدن، باد کردن.

ع: تَوْرَم، اِنْتِفَاح.

هیتزیانهوه — ژووژیانهوه

هیتس — هیتز

هیتسر

ك: هه سر، قاتر. [نیتستر]

ف: چَمنا، اَسْتَر، سَتَر.

ع: بَقْل، نَقْل.

هیش

ك: گارهن، گوارسن. [گاسن]

ف: هیش، خیش، خویش، خیج، آیمَد، آیمَر.

سپار، گاواهن.

ع: لُؤْمَة، سَكَة، سَكَة، مان، مِحرَاث، مِکَعَة، نِیرَج.

نُورَج. (نیرج و نورج مُعَرَّب «نیل» یعنی «نیر» اند

۱ - نهم و شمیم بز راست نه کرایه وه، وا دیاره کسیتک به سر وشه کی نووسردا چوته موه و کردو به تی به «ناوام»! (ر - ر)

به معنی یوغ، اهل لغت اشتباه کرده‌اند. [دور]

وشی «نیرج» و «نورج» تمعرب‌کراوی «نیلَه» به و

زمانوران به همدادا چون. [

هیشتا

ل: هیچتا، تانیسه. [هیشتاکو، تانیستا]

ف: هنوز، تاکنون.

ع: آلی الان.

هیشتامه‌کی ← هیشتا

هیشتن

ل: ناستن، تلین. [ریگدان، لیگدان]

ف: هشتن، گذاشتن، گزاردن، گساردن، هلیدن.

ع: ترک، اِمهال، اِمهال.

هیشخان

[ل: خلوته، زوری نازوقه.]

ف: آوندخانه، پستو، تو.

ع: خادعه، بیت المؤمنه.

هیشه مال

[ل: خاکنازکی بهورکه گاسنی پی پالا ده‌کنوره.]

ف: خیش‌مال. (خاک‌انداز کوچکی است که

خیش را با آن پاک کنند.)

ع: ...

وینه

هیشم

ل: زل، گوره، برلن. [زبه‌لاح، برز]

ف: گنده، بزرگ، استبر، ستبر. بلند.

ع: ضخیم، کبیر، عالی، رفیع.

هیلال

ل: داسه‌مانگ، مانگ تازه، مانگ ید کشموره، داسه. مانگ

کونه. [مانگی کوانیهی.]

ف: ماه نو، ماه یک‌شبهه. ماه کهنه.

ع: هلال، ازمیم.

وینه

هیلال

ل: هیلالی، تاق. [کوانیهی، سرمیچی کوانیهی.]

ف: هلال، بلالی، خنب، طاق.

ع: هلال، طاق، قوس، قنطره.

هیلانه

[ل: لانه]

ف: لانه، آشیانه، آشیان، کاشانه، کابوک، کابک،

کاوَرک، بگند، تگند، آموت، تیغال.

ع: عُش، وکر، وکن، مَوکِن، وَقْنَه، أَقْنَه، قُرموص،

مَحَضَّة.

وینه

هیلانه زهرده‌واله

[ل: لانی زمرگته.]

ف: غال، گواره، کباره، لانه‌ی زنبور.

ع: کور، وکر الزنبور.

هیلانه هروچه

ل: شاره مرچه، شار. [شاره‌میروله.]

ف: شهر، شهر مور، لانه‌ی مور.

ع: قریه، قریه، جُرئومه.

هیلکه

[ل: هیلکه، هیک]

ف: خاگ، خواگ، خایه، آستینه، آستینه،

آشینه، آشتینه، تخم، تخم‌مرغ.

ع: قابیه، کیکه، بیضه.

هیلکه ریوی

[ل: گیاه‌که میوه‌کی له باتور ده‌جیت.]

ف: تخم روباه. (علفی است که ثمر آن شبیه به

خایه است.)

۱- نهم وشه‌یه به خه‌تیک زیادکراوه که له خه‌تی نووسه‌ر

ناچیت. (ر - ر)

ع: قُعُوبٌ، خُصِي الثُّعْلَبُ.

هیلکەشکانی

[ک: یاریە کە.]

ف: تخم بازی.

ع: مُقَابِضَةٌ، لَعِبُ الْبَيْضِ.

هیلکەگون

ک: وەتە. [باتور]

ف: خایە، تَخَم.

ع: خُصِيَّةٌ، بَيْضَةٌ.

هیلکەگونکەل

ک: وەتە گەل. [هەردوو باتور.]

ف: خایگان، تخمگان.

ع: خُصِيَّتَان.

هیلکە و روڤن

ک: نيمرو. [هیلکە لمرژن کرار.]

ف: خاگینه، خایەریز.

ع: عَجَّةٌ. (خَبِيص)

هیلکە چەپەل

[ک: هیلکە پيس.]

ف: لَغ، لَق، تَخَم لَغ، تَخَم لَق، پَلَعَدە.

ع: فُفْسَاءٌ، فُاسِدَةٌ، بَيْضَةٌ فُفْسَاءٌ، كَيْكَةٌ فُاسِدَةٌ.

هیلکە نيمبەن

ک: نيمرو. [هیلکە نيوەرزوار.]

ف: نيمبەند، نيمپرشت، آب پز.

ع: نيمپرشت.

هیلکە

[ک: توك (و.ک: توكی قالی).]

ف: ايلمە. (ايلمە قالی مثلاً.)

ع: حَلْمَةٌ، خَمَلَةٌ، نِير، زَنْبُورَةٌ.

هیلکە ساو

ک: مۆرە. [بەردێکە کاغەز یا کاسە و گۆزی سۆنەتی - پۆ

نمونه - پێ لوس دەکن.]

ف: انداوە، مَهره. (سنگی کە کاغەز یا کاسە و

کۆزە ی گلی را مثلاً با آن صاف می کنند.)

ع: مَلَقَةٌ، مِصْقَلَةٌ، مِصْقَلٌ.

هیلک

ک: شۆن گاراسن. [خەتی جۆرت، شۆنەواری گاسن.]

ف: شیار.

ع: تَلَم، خُدَّةٌ، أَخْدُوْدَةٌ.

هیلک - ههورک

هیتما

ک: هیشتا، هیچتا، تا نيسه. [هیشتا کۆ]

ف: هەنۆز، تا کنون.

ع: اِلَى الْآن.

هیتما

ک: نە یهەم، سەریەستە. [ناماژە، شاراوە]

ف: دندش، سەربەستە.

ع: اِيْمَاءٌ، اِيْهَامٌ، اِشَارَةٌ، كِنَايَةٌ، رَمَزٌ.

هیتما - هیشتا

هیممەت

ک: دلداری. [بەریار، پیاوێتی، دلاری]

ف: مَنَش، گرتاخ، مَلچکا، آهنگ.

ع: هِمَّةٌ، هِمَّةٌ، عَزَمٌ، جُودٌ، سَخَاوَةٌ، سَخَاءٌ، كَرَمٌ.

هیتمن

ک: هیدی، نارام. [لەسرخۆ، هیناش]

ف: دَرغال، ايمَن، آرام، رام.

ع: اَمِيْن، هَيْنٌ، مُجَرَّسٌ، حَلِيْمٌ.

هیتمنیهتی

ک: هیدیهتی. [هیتنی، ناسۆدەیی]

ف: دَرغالی، ايمَنی، آرامش.

ع: اَمْنِيَّةٌ، هَوْن.

هین

ل: چَت، هِی، نِی. (هین منه.) [شت، هینی: وشه]

تایبست‌دانی شتیکه به کیست‌کوره.]

ف: چیز، پرموده، پرموته، آخریان، آن. (آن من است.)

ع: هَنْ، هَنْةٌ، شَيْءٌ، مُلْكٌ، مَمْلُوكٌ، مَخْصُوصٌ، مُخْتَصَنٌ. (مُلْکِی، مَمْلُوكٌ لِی.)

هینا

ل: وِئنا، هِئوا، یاد. [بیرکوتنوه، شیه‌کردن]

ف: یاد.

ع: تَذْکُرُ، ذُکْرٌ، خیال.

هینان ← هِلوردن [وشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هینتده ← نهونه [وشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هینتدی ← بری [وشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هینوا ← هینا

هینواش

ل: یدراش، نارام. [لسرخز]

ف: یواش، آهسته، آرام.

ع: رَهْو، هَوْن.

هینوان

[ل: همیان (سه‌کزی سرداپزشراو.)]

ف: رَست، بَشْکَم، پَشْکَم، بَیْگَم، سَتَاوَنَد، بَساره،

ایوان، پورکَند. (سکوی سرپوشیده)

ع: رِواق، رُواق، ساباط، هَنْفَة، لَیْوان، اَیْوان.

هیتور

ل: براشور. [برای شور.]

ف: برادر شوهر.

ع: أَخِ الرَّوْج.

هیتورزن

ل: زُنْ برای شور. [برازنی شور.]

ف: زن برادر شوهر.

ع: زَوْجَةُ أَخِ الرَّوْج.

هیتوره‌زا

[ل: برای شور.]

ف: فرزند برادر شوهر.

ع: وَلَدُ أَخِ الرَّوْج.

وینه‌کانی پیتی هه

هوهوکه‌ره

هولله

هۆمه‌لیڤه

هۆمه

هالۆ

هه‌ساره‌زهرینه

هه‌زارپۆیه

هه‌رهماسی

هه‌ره

هه‌رله

هه‌مرو

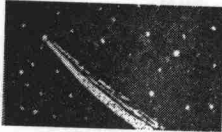
هه‌لۆ

هه‌لمه‌له

هه‌سه‌نبه‌گی

هه‌ساره‌ی جووچکه‌دار

هیلانه

هیلال

هیشه‌مال

هه‌وانه

هه‌نگه‌وچنه

هه‌میشه‌به‌هار

ی' ←

[ل: رانای لکای کسی سییمی تاکه.] (نسیی)
ف: ش. (ضمیر غایب است.) (آسپش)

ع: ه. (قَرَسُهُ)
یا

ل: یام. [نامرازی بادانودهیه و به زوری بۆ هَلْژاردنه: من یا تو؟]
ف: یا.

ع: آم، او، اما.
یا

ل: که. (ئو کهسه یا هات.) [نامرازی پتوهندیه.]
ف: که. (آن کس که آمد.)

ع: الَّذِي.
یا

ل: چینگه. [شوتن (سووکهلای «یاگه»یه).]

← واته: یهك نەسپ. هەندێ جارێش نیشانهی نەناسراو
بوونه: «دوو سێ نەسپێ» واته: دوو سێ نەسپێ
(نەناسراو.)

ههروهكو له روونکردنوهكهی نووسهری بهرپێزوه دهردهكهوێت
مهبهستی نووسهر له «ی» نەناسراو پیتی «ی» کوردیه و
مهبهستی له «ی» ناسراو پیتی «ی» (ر - ر)

۱- «ی» دو قسم است: مجهول و معلوم. در لفظ «شیر» اگر «ی» مجهول خوانده شود به معنی حیوان درنده‌ی معروف است که عرب «أَسَد» می‌گوید.

و اگر معلوم خوانده شود به معنی مایع دوشیده‌ی نوشیدنی است، که عرب «لَبَن» می‌گوید به فتح «باء».

یای معلوم در هر سه زبان علامت نسبت است: بغدادی، همدانی. اما در کردی فقط ضمیر غایب است که ذکر شد.

یای مجهول در کردی علامت وحدت است: «نەسپێ» یعنی: يك اسب. گاهی برای تنکیر هم می‌آید: «دوو سێ نەسپێ» یعنی: دو سه اسب غیرمعلوم.

[«ی» دوو جۆره: نەناسراو و ناسراو. له وشە «شیر»دا]

نەگەر «ی» به شێوی نەناسراو [واته: شیر] بخوێنرێتموه به مانای گیاندارێ درنده‌ی به‌ناویانگه که عه‌ره‌ب پیتی ده‌لێن:

«أَسَد». به‌لام نەگەر به شێوی ناسراو بخوێنرێتموه به مانای

ئەو شله دۆشراوه‌یه که بۆ خواردنوه ده‌شیت [واته: شیر]

که عه‌ره‌ب پیتی ده‌لێن: «لَبَن».

«ی» ناسراو له هه‌ر سێ زمانه‌که‌دا نیشانه‌ی خستنه

پاله، وه‌ك: به‌غدادی، هه‌مه‌دان. به‌لام ته‌نیا له کوردیدا

نهم وشه‌یه رانای که‌سی سییه‌مه، هه‌روه‌کو باس‌کرا.

«ی» نەناسراو له کوردیدا نیشانه‌ی تاکه: «نەسپێ»

ف: جا، جاه، جای. (مخفف «یاگه» است.)

ع: مکان.

یابوو

ك: باره‌کی. (نسبی بارکیشان.)

ف: یابو، بارکی، اسپ باری.

ع: هَجین، پَرْدون، كُودن.

یابراخ

ك: دژلمه. [تپراخ (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: دولمه. (کرماجی است.)

ع: مَفوفه.

یاپونجی

[ك: دیوجامه]

ف: خُشوانه، دیوجامه، یاپونجی.

ع: یافونجی.

یاناخ

ك: به‌ننی. [گیراو (وشه‌یه‌کی تورکیه).]

ف: بندی. (ترکی است.)

ع: مَحْبوس.

یاناخه

ك: نیستگا. [نیسگه، جینگه رستان.]

ف: ایستگاه، آرامگاه.

ع: مَوْقِف.

یاخو

ك: یا، یام، یامه‌کی، یا تمه. [یاخود]

ف: یاخود، یا اینکه، یا.

ع: او، آم.

یاهی

ك: مله‌پر، سه‌رکیش، گهرده‌نکیش. [سهریزپو]

ف: بَرْمَخ، بَرْمَخیده، یاغی، سَرَكش، گَرْدَن‌كش،

نافرمان.

ع: باغی، طاغی، عاصی، مُمَرِد.

یاد

ك: هینا، هینا. [شیره‌کردن]

ف: یاد.

ع: ذِكر، ذِكر، ذِكری، تَذْكار، تَذْكُر، خَیال.

یاد

ك: بیر. [فكر، خه‌یال]

ف: یاد، بیر.

ع: خاطر، فِكر، خَیال.

یاداشت

ك: یادنویس، یادنامه، بیرنامه. [نویسینی مبعست بز]

لبرینه‌چرونوه.]

ف: یادداشت، یادنامه.

ع: ذاكَرَة، تَذْكَرَة، خَاطِرَة. قَبْض، سَنَد.

یاداوه‌ری

ك: یادهاوردن، بیرهاوردن. یادخستن، بیرخستن. [بیرکوتنوه.

بیرخستنوه، بیره‌تانهوه]

ف: یادآوری، یادآوردن. یادانداختن.

ع: تَذْكار، تَذْكُر، اِذْكار، تَذْكیر.

یاددان

ك: فیرکردن، مزچپاری کردن. [راه‌تان، تیگه‌یاندن]

ف: یاددادن، آموختن، آموزش، آموزگاری.

ع: تَعْلیم، تَدْرِیس، تَلْقین، تَفْهیم.

یادگار

ك: یادگاری. [نوه‌ی ده‌یته مایمی بیره‌تانه‌وه‌ی شتیک یا

کسیتک. هه‌روه‌ها: شوتنوار، نوسرای پیشینیان.]

ف: یادگار. نگاشته.

ع: تَذْكَرَة، تَذْكار. كَتِیْبَة.

یادگاری—**یادگار**

یادگرتن

ك: فیرسون، خۆکردن، خۆگرتن. [راهاتن، تیگه‌یشتن،

خوکردن]

ف: یادگرفتن، آموختن، خوگرفتن.

ع: تَعْلَم، تَفْهَم، تَدْرُس، تَلْقَن، اِعتیاد.

یادنامه—یادداشت

یادنویس—یادداشت

یار

ك: دَرس، یاره، كۆمەك. [خۆشویست، دلپەر. یارمەتیدەر]

ف: یار، دوست، نگار، دلدار، رایگا. یاوَر، كُمَك.

ع: خَدِن، مَحَبوب، مَعشوق، رَفِیق، صَدِیق. مُعین.

یارا

ك: زۆر، زات، زار، توانا. [ویران، هیز، وزه]

ف: یارا، توان، توانایی، زور، نیرو.

ع: جُرْأَة، قُوَّة، قُدْرَة.

یاران

ك: دۆسگەل، دۆسەكان. [خۆشویستگەل]

ف: یاران، دوستان.

ع: أَحباب.

یارمەلار

ك: تۆلۈنگی، ھەرزە. [بلخ، بېشەرم (ملھوپ)]

ف: بَسَسَباس، لُكام، ھەرزە، ھەرزەكار، قُلدر.

(قُلچُماغ)

ع: عَرِیف، مُعَشَمِر، أَلَواط، بَزْیاز.

یارمەتی—یارمە [رەھبەری کرماپە.] [کرماچی است.]

یارق

ك: كاررا، كاربرا. [نلاتی]

ف: یارو.

ع: المَعهود.

یاره

[ك: سووكەلغاری «یارئەحمەد» یا «یارمەحمەد».]

ف: مخفف «یار احمد» یا «یار محمد» است.

یارەها

[ك: پرکبیستان (روك: پرکی کاتلک یا شووتی).]

ف: ویره، بیاره، چلونک، چلونک، آسیرک، پُتە.

(بیبارە ی خربزە یا ھندوانە مثلاً..)

ع: سَلخ.

یاری

ك: بروایی. [رواینین]

ف: گرایش، یاری، گراه.

ع: مَیل، رَغْبَة، قُتَوِی القَلب.

یاری—یاریه

یاریه

ك: كۆمەك، یارمەتی، دەسیاری. [ھاریکاری]

ف: یاری، كمك، ھمراھی، دستگیری،

دست‌یاری.

ع: نَصْر، اِمْداد، اِعائَة، مُعاوَنَة، مُساعَدَة.

یازی

ك: یاران، بیوان، دشت. (یازی و یوان: دشتودەر) [بیابان،

چۆلگە]

ف: بیابان، دشت، ھامون.

ع: صَحراء، بَیداء، فِیفاء، قُفَر، مَرْت، قَرّاح، بَرّاح....

یاس

ك: تاشە كوچك. [تاشبەرد]

ف: تَخْتە سَنگ.

ع: قَضَف.

یاس

[ك: گۆلنکی بۆغۆشی بئاربانگە.]

ف: یاس، یاسم، یاسمون، سیال. (گل معطر

معروف است.)

ع: ظَیان، شَمسَق، یاسَمین، یاسَم.

یا سا

ل: روشت، ناین، شیره. باو. سامان. [شیتواز، ناکار. داب]

ف: یا سا، یاسه، روش.

ع: شَرع، رَوِیَّة، رَسَم، قَاعِدَة، قَانُون. عَادَة. نَظَم، نَسَق. (← رویه)

یا ساغ

ل: قده خه. [رتندراو]

ف: یَسَاغ، یاساغ، قَدَغَه، قَدَغَن.

ع: مَنَع، مَمْنوع.

یا ساول

ل: ئارده. [ئیشکگر]

ف: یَسَاوِل، تَرْفُوژَن.

ع: خَفِیر، طَرْفُوژَن.

یا سا!

ل: یا خوا! [رشی میوادره.]

ف: یا خدا! [کلمه ترجی است.]

ع: یا الله!

یافت

ل: نشان، نشانه. [شوتنوار]

ف: نشان.

ع: عَلَامَة، أَثَر.

یافت برین

ل: نشان برین، نشانه نه هیشتن. [شوتنوار سرینره.]

ف: نشانه بریدن، نشانه نگذاشتن.

ع: قَطَعْ أَثَار، اِمْحَاءْ عَلَایِم.

یا قو

[ل: سورکه لَناری «یَعْقُوب».]

ف: مخفف «یَعْقُوب» است.

یا قووت

[ل: بر دیککی بنرخه.]

ف: باگند، پاکند، باگیده، یاگند، بَهْرَمَان، بَهْرَمَن،

بَهْرَمان، سیرمان، یاقوت.

ع: یاقوت.

یا قوونی

ل: زویرس. [جزیره ترییه که زویر پیته گات.]

ف: یاقوتی. (نوعی از انگور است که زودتر

می رسد.)

ع: سَبِیق، بَکُور.

یا که

ل: جینگه. [شَرِین (وشیه کی هورامیه).]

ف: جایگه، چایگاه، جای. (اورامی است.)

ع: مَحَل، مَسْکَن، مَکان، مَعَان، مَقَام، مَثْوِی.

یا ل

[ل: تورکی ملی هندی ئاژده. (وله: موی گردنی

نسپ.)]

ف: یال. (موی گردن اسب مثلاً.)

ع: عُرْف، عُذْرَة، لُبْدَه.

یا ل

ل: شان، تیرشان. [ملی کیر.]

ف: یال، تیغه، سَر کوه.

ع: سَرَاة، شِشَر، شَوْبُوب، مَنَكِب، حَرْف، رَاس، حَرْف

الْجَبَل، حَدُّ الْجَبَل، رُؤُوس الْجِبَال.

یا لَانْجی

ل: درۆزن. [درۆکر (وشیه کی تورکیه).]

ف: یا لَانْجی، دروغگو. (ترکی است.)

ع: مَقْلَد.

یا لَانْجی

[ل: مرواری دسکرد و نائسل.]

ف: یا لَانْجی، مروارید دروغی.

ع: ثُومَة، خَضَل، مَشْخَلْبَة.

یال شیر

[ك: موی گردنی شیر.]

ف: یال شیر، پشم گردن شیر.

ع: بُدَّة.

وینه

یال کهله شیر

[ك: پیری گردنی که لایب.]

ف: پر گردن خروس.

ع: عَرَفُ الذِّك.

یال گز کردن

[ك: راست کردن پیری گردن.]

ف: پرگردن راست کردن.

ع: جَعَلَ.

یال گنیک

ك: که چهل. [کستیک که قز به سر پیوه نید.]

ف: گچَل.

ع: أَقْرَع.

یام

ك: یا، یان. [نامرزی باد اندوهید.]

ف: یا.

ع: أو، أم، إِمَا.

یان

ك: هوش، ندیگ وتن. [خبردان له نهینی.]

ف: یان، واژن، هوش. (غیب گویی)

ع: كَشَف، مُشَاهَدَة.

یان ← یام

یانزه

[ك: ژماره پاش ده.]

ف: یازده.

ع: أَحَدَ عَشَرَ، وَاحِدِ عَشَرَ.

یا نه

ك: یام نه، یان نه. نه گرنه. [یا نا، یان نا. دنا، نه گینا]

ف: یانه. اگر نه.

ع: أَم لَا، وَ أَلَا.

یانه

ك: ماژ. [خانور (وشه یکی گزانیه).]

ف: خانه. (گورانی است.)

ع: بَيْت، دار.

یانفی

[ك: مانای واید، واتنه (له «یان» یوه وهر گیاره که مانای

بینینی نهینی دهات.)]

ف: تیو. (از «یان» آمده، به معنی کشف.)

ع: أَيْ، يَعْنِي.

یاو

ك: تار، تن. [لرزوتا]

ف: جَشَن، تَب.

ع: حُمَى، صَالِب، نَافِض، وَعَك، مَلْبَاخَة، سَبَاط.

یاوا

ك: گدی. [هات. پیگدیش (وشه یکی گزانیه).]

ف: رسید. (گورانی است.)

ع: وَصَلَ، يَنْع.

یاوان

ك: بیوان، یازی، دهشت. (یازی و یاوان) [بیابان، چولگه]

ف: بیابان، دشت، هامون. (در و دشت)

ع: صَحْرَاء، بَدَاء، فَيْفَاء، مَرْت، قَفَر، فَوَاح، بَرَّاح...

یاویر ← ده زنگ یاو

یاویر

ك: یادیرود. [بیرودری]

ف: یادبود.

ع: تَذْكِرَة.

یاونشان

[ک: یارمز، تامیسک]

ف: تبخال، تبخاله.

ع: عَقْبُول، حَنَّا.

یاووتلو

[ک: گرومای تا.]

ف: تب و تاب.

ع: حَرَارَةُ الْحُمَّى.

یاووله‌رز

[ک: لبرز و تا]

ف: تب و لرز.

ع: عُرَوَاء.

یاوه

ک: هدایت، رپاره. [ورینه، هاتیران]

ف: یاقه، یاوه، بیدلا.

ع: حَجَر، هَذِیَان ...

یاوهره

ک: یار، یاریدر، کُزَمَدک. [یارمیتیدر]

ف: یاور، یار، یاری‌دهنده، کُمَک. (مَدَدکار)

ع: عَوْن، مُعِین، مُعِدِّ، نَاصِر، مَدَد، حَامِی، غَوْث،

مُنْجِد، مُسَاعِد.

یاوهره

ک: پزدان، جفت، لف. [پِرِوِل]

ف: یازک، شمه، جُفَت.

ع: سَلَى، حَوْلَاء، خَلَّاص، مَشِیمَة.

یاوه‌یاو

ک: یی‌راش‌یه‌راش، خاره‌خار، ندرمه‌ندرم، نارام‌نارام. [هیراش

هیراش]

ف: آهسته‌آهسته، آرام‌آرام، یَواش‌یَواش،

نَرم‌نَرم‌ک.

ع: دُلُوف، ذَمْلَان، رَأَنبِی، غَطْشَان، رُویدَا، مُتَبَطَّنَا،

مُتَأَنِّیَا، مَهَلَا، رَهَوَا.

یای

ک: یایه، خانم. [خات، خاتون]

ف: خاتون، خاتو، خانم.

ع: سَيِّئَة، سَيِّدَة، خَاتُون.

یایسه

ک: قِسر، نه‌شُور، نه‌زَلک. [نافرته لی‌یووه، ژنی

لی‌یومستاره]

ف: سَتَرُون، نَشو.

ع: یَاثِسَة، آیسَة، عَقِیمَة.

یچ

[ک: یش (نیشانی بادنورهیه، به‌لام به تنیا به‌کار

ناهی‌نَرتَرت.) [نَریچ هاترو. [هاتیرو.]]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است، اما تنها

استعمال نمی‌شود: «نَریچ هاترو»: او هم آمده

بود.)

ع: اَیضاً، حَتَّى.

یچه

[ک: یشه (نیشانی بادنورهیه له‌گَمَل پیتی هیتی نیشانی

ناسراودا.) [نَریچه]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است با های عهد:

«نَریچه» آن هم)

ع: اَیضاً، حَتَّى.

یخ!

[ک: فرمانه بَز بمرچ‌زک‌داهاتی حوشت، واته:

دانیشه!]

ف: یخ! (امر به خوابیدن شتر است یعنی:

بخواب!)

ع: یَخَا، یَخَا، یَخَا

بخ!

ك: كس! [فرمانه بزدنگدانی مبر و بزن.]

ف: بخ! (امر به راندن گوسفند و بز است.)

ع: مَرَا، شَاا، شَوَا، فَخَا

بخدان

ك: خهفائن. (بخدان و شتر) [خواندن (بسرچزكدهیتانی

حوشتر.)]

ف: بخدادن، خواباندن.

ع: اِنَاخَة، اِبْرَاك.

ین

[ك: پاشگریكه مانای «خاون» دهات. (خسین)

ف: گین. (غمگین)

ع: لَفْظ مفرد ندارد. [هارواتایه کی سریمخوی نیه.]

ین

[ك: پیتی «ی»ی قورس له گمل پیتی «ن»xا نشانای

چاوی تینپیره] (فرین، لوبرین)

ف: دن. (بیای سنگین با نون علامت مصدر لازم

است: «فرین، لوبرین»: پریدن، چریدن)

ع: ...

ین

[ك: پیتی «ی»ی سولوك نشانای بکری تیپیره.]

(فرین، لوبرین)

ف: نخده. (بیای سبک با نون علامت فاعل متعدی

است: «فرین، لوبرین»: پراننده، چراننده.

ع: ...

یۆ-یهك [وشه یکی گزانیه.] [گورانی است.]

یورت

ك: ویرت. [جی لوبر، لوبرگ]

ف: یورت، چراگاه.

ع: مَرَّع.

یؤرش

ك: هوروز. [هیرش، شالار]

ف: یُرش، فوز.

ع: مُجُوم، اِعْتِرَاك، حَمَلَة.

یؤرفه

[ك: ویرغه: جزره روتیکی یه کسه.]

ف: یُرفه، یورغه، یُرع.

ع: هَمَلَجَة، خَبَب. هِمَلَاچ، مُرهي.

یؤز

[ك: هاس، توتلپنگ]

ف: پارس، یوز.

ع: قَهْد، نَمَر.

وینیه هییه.

یوسر

[ك: وِسَر (بری داری یوسر که تیزیچی لی دروست

ده کن.)]

ف: یُسِر. (ثمر درخت یُسِر است که از آن

تسبیح می سازند.)

ع: یُسِر، عودُ الیُسِر. ثَمَرُ الیُسِر.

یولغار

ك: شه یولغار، شه نوغورن. [هیرش کردن له شهوا.]

ف: شَبَبِخُون، شَبَخُن.

ع: تَبَبِیت.

یومن

ك: نگین. [ردم، مریاره کی (برامبری شوم.)]

ف: شگون، شُگن.

ع: یُمن، مِیمَنَة، سَعَادَة، بَرَكَة. (ضدُ الشُّؤْم)

یؤنجه

[ك: رتنجه: نالقیكه.]

ف: سَپْسِت، اَسَپْسِت، اَسپی، اَسپَرَس، قَت.

ع: قَضْبَة، رَطْبَة، بِرْسِیم، فِصْفِصَة، اِسْفِست، قَت.

یونجه‌ی وشك

ك: وشك یونجه. [ریتنجی وشك.]

ف: قَت، قَت.

ع: قَضْبَة، عَف، قَت.

یه

ك: نه‌مه، یه‌مه، ئیه. (یه چه‌س؟) [نامازه بز نریك.]

ف: این. (این چیست؟)

ع: هَذَا، ذَا، ذَاك، ذَلِك.

یه‌نجووج مه‌نجووج

ك: گلیم‌گوش. [تیره‌یک مرۆفی ناتاساین که له قورناده

ناویان براره.]

ف: گلیم‌گوش، گوش‌بَسْتَر، یاگوگ‌ماگوگ.

ع: **یَا‌جوج مَاجوج**.

یه‌نس

ك: ناهمیدی. [هیواب‌اووون]

ف: ئومیدی، نا‌امیدی.

ع: یاس، قَنووط.

یه‌خ

ك: خوئس، سه‌هۆن. [ناری بستوو.]

ف: یَخ، خَسَر، مَسَر، هَسَر، هَسیر، جَمَس،

دِرگاهه، دِرکاله.

ع: جَمَد، جَلید، جَسء، قَرَت، صَبَر، صَقیع، ثَلج،

یَخ.

یه‌خلو

[ك: سه‌هۆلار]

ف: یخاب، آب‌یخ.

ع: قَرور، ماءُ الثَّلج.

یه‌خته‌ر مه

[ك: نَسپی تالانی که له دست دوزمن دهرده‌هینریت.]

ف: پَروه. (اسپی که از دشمن گرفته می‌شود.)

ع: غَنیمَة.

یه‌خ‌دان-یه‌خ‌دان

یه‌خ‌کردن

ك: رچیان. [بستن، برون‌سه‌هۆل]

ف: فسریدن، افسردن، یخ‌کردن، بسته‌شدن.

ع: تَجَمُد، اِنجام.

یه‌خنی

[ك: چِشتیکی بناریانگه.]

ف: یخنی. (آشی است معروف.)

ع: یَخْنی، یَخَنَة.

یه‌خه

ك: ملیوان. [یاخه]

ف: کِرچ، کِرچ، نوژه، گریوان، گریبان، یخه، یقه.

ع: زَبَق، فُقَرَة، لَبِن، لَبَة، جَرِیان، بَنیقه.

یه‌خه‌به‌رگه‌ردان

[ك: کراس یا پالتویك که ملیوانه‌کی پانه و بستر سنگدا

ه‌لیده‌گیرنوه.]

ف: نَوَر دی، یخه‌برگردان.

ع: غَبَن، کَبَن، کِفاف.

یه‌خه‌چال

[ك: چال‌بفر]

ف: یخچال.

ع: مَثَلَجَة.

یه‌خه‌کیشیاگ

ك: به یه‌خ‌دا کیشیاگ. (فهره‌یدوون هوروشه‌نگی کیشاگ به

یه‌خ‌دی خویا.) [به‌کوری وهرگیاو]

ف: پسرخوانده.

ع: دَعِی، مَتَبِی.

یەدەك

[ك: ئەسپی یەدەك. (ئەسپی سپێر كە جیاوازه لە ئەسپی

كوتەژ.)]

ف: یَدَك. (اسپ عوضی و آن غیر «كوتل» است)

ع: قُود، جَنِيْب، جَنِيْبَة، غَاشِيَة.

یەدەكی

[ك: یەدەك، سپێر]

ف: یَدَكی.

ع: بَدَل، عَوْضِي.

یەرهقی

[ك: هەرزەشمی بە سیم نەخشێنراو.]

ف: یِراق، بافتە ی سیمین. (بەریشم سیم

پێچیدە)

ع: حَبِيك، رُخْرَف.

یەرهقی

ك: بەل، راس. [هەستار، رەپ (هەستای نەندامی زازۆزی

نێرینە).]

ف: یِرَق، راست. (راست شدن ذكر)

ع: قَائِم، مُنْتَعِظ.

یەرهقی

ك: گارەسن، گاراسن. [گاسن]

ف: خیش، گاواهن.

ع: مَحراث، سِنَّة.

یەرهقی

[ك: هەواجی، ناموور (تێكپای نامرازی جووت كردن).]

(۱- نینە، ۲- كەلەمە، ۳- وێژامبەر، ۴- گاینجە، ۵- تیر،

هیش، ۶- چەرم وێژ، ۷- شمشیر، ۸- دەسەكوشە،

۹- دەسەمشە، ۱۰- سەرەش، ۱۱- هیش.)

ف: یِراق. (كلیه ی اسباب شخم بەری)

ع: لُؤْمَة، أُهْبَة الْحَرث.

وینه

یەرهق-رەخت

یەرهق-سیان [(وشە یەکی گۆرانید). (گۆرانی است.)

یەزە

ك: زاوا، شوری خویشك. [هاوسەری خوشك.]

ف: یَزَنە، داماد، شوهر خواهر.

ع: صِهْر، حَتْن، زَوْجُ الْأَخْت.

یەشەم

[ك: بەردیکی بناربانگە.]

ف: یِشَم، یِشَب، یِشَف. (سنگ معروف است.)

ع: یِشَم، یِشَب، یِشَف، یِصَب، یِصَف.

یەعنی

ك: یانی. [واتا، واتە]

ف: تیو.

ع: یَعْنِي، أَي.

یەغان

ك: یەغدان، گاسنۆق. [سنووقی گەرە.]

ف: یَخْدان، گاوصندوق.

ع: صُؤان، صِیان، تَخْت، تابوت، عِیْبَة.

یەفەدان-یەغان

یەقین

ك: بارێ. [دەنیایی]

ف: واخ، آوَر، باوَر.

ع: یَقِین، اِیمان، اِعْتِقَاد، اِطمینان، اِعْتِمَاد.

یەقینی

ك: راس، باوێکریاگ. [راست، بی‌دوودلی، حەقی]

ف: آوَری، راست.

ع: یَقِینِي، قَطْعِي، صِدْق.

یەك

[ك: ژمارە ی پێش دوو. (بە هەورامیش - وەك فارسی -

دەلێن: «یۆ».)]

ف: يَك، يو. (اورامی هم یو می گوید.)

ع: واحد، اَحَد.

یەكادان

ك: هەلپروشانن، هەلته كائن. [بەيەكدادان، تێكدان]

ف: بەهمزدن، برهەمزدن.

ع: نَقْض، هَدَم، تَخْرِيْب.

یەكاله

ك: يەكلا. [يەكالا، يەكلاڤه]

ف: يەك لا، يەك تېكە.

ع: شَقًّا وَاحِدًا.

یەكانه

ك: تاكانە، تالە. [تاقانە، تاق]

ف: يگانە، بىهمتا، بىمانند.

ع: وَحْد، فَرْد، وَحِيد، فَرِيد، مُنْفَرِد.

یەكانه

ك: بەلەخە. [بەرەك (نێرەبەرزا)]

ف: ساد، كاس، گراز. (خوگ نر)

ع: رَت، عَفَر، دَوْبَل، خَنْزَوَان.

وینه

یەكاهه

ك: دەمپوخت. [شلەى برنج كە تا رادەيەك خەست بێت.]

ف: يَكاوه، دَم پُخت.

ع: دَم فُخت.

یەكاهەك

ك: يەكرايەك، يەكەيەكە. [يەكەيەك]

ف: يَكايتك، يەك يەك، يەكان يەكان، يەگان يەگان.

ع: فَرْدًا فَرْدًا.

یەكپوڤوون

ك: گشت. [هەمسەر، تێكرا]

ف: هەمە.

ع: كُتَا، جَمَعًا، جَمِيعًا.

یەكتر

[ك: نێكتر، يەكترین] (یەكترین تۆپان.)

ف: يەكديگر، يەكدگر.

ع: كُل، آخَر. (كُلُّ أَمَاتِ الْآخَرِ.)

یەكترین ← **یەكتر**

یەكجار ← **یەكجارەكى**

یەكجارەكى

ك: يەكەەر، پاچا. [يەكجاری، يەكجارە، بەجارتك]

ف: يەكسەرە، يەكبارە، يەكبارەكى.

ع: دَفْعَةً، بِالْمَرَّةِ.

یەكجۆر

ك: يەك دەس. [يەكەتوخم، رەكەيلەك، هارشيرو]

ف: يەكجۆر، يەكدەست، يەكنواخت.

ع: مُتَمَاثِل، مُتَشَابِه، مُتَشَاكِل، مُتَضَاهِي.

یەكجاو

[ك: كسێك كە هەر چارێكى دەبينێت.]

ف: يەكچشم.

ع: أَبْحَقُّ، أَعْوَر، مُعَوَّر.

یەكجاو

[ك: كسێك كە يەكلايى بووەتەر و لە بېرپەسارى رزگار

بوو.]

ف: يەكەنديش.

ع: وَحِيدُ الْفِكْرِ، وَحِيدُ الْإِرَادَةِ.

یەكچوون

ك: چوونەيەك. [هاتنەويەك (كرژيوون، كۆبوونەر)]

ف: بەهەمرفتن. (جمع شدن)

ع: تَقْبُض، تَشْتِج، تَجْمُع.

یەكخستن

ك: رێكخستن. [چاكسازی]

ف: سازش دادن، با هم كردن.

ع: اصلاح، ایدام.

یه‌ک‌دان

ک: بده کادان، هه‌ل‌پووشانن. [تیکدان]

ف: به‌هم‌زدن، برهم‌زدن.

ع: نقض، هدم، تخریب.

یه‌ک‌دان

ک: دانه‌یه‌ک. [بستن، پی‌ودان (و‌ک: بستنی کتیب).]

ف: هم‌گذاشتن. (کتاب مثلاً.)

ع: صَکْ، سَکْ.

یه‌ک‌دل

ک: هام‌پای. [هارپ، دزستی راست.]

ف: یک‌دل، همراه، همراز، رایگان.

ع: مُوافِق، مُتَّفِق، مُتَّحِد.

یه‌ک‌دلی

ک: هام‌پایی. [هارپایی]

ف: یک‌دلی، همراهی، رایگان.

ع: مُوافَقَة، اِتِّفَاق، اِتِّحَاد.

یه‌ک‌ده‌س

ک: د‌س‌پ‌یاگ. [د‌س‌پ‌راو]

ف: یک‌دست، دست‌بریده.

ع: اَقْطَع، وَاحِدُ الْيَدِ، مَقْطُوعُ الْيَدِ.

یه‌ک‌ده‌س

ک: یه‌ک‌ج‌ور، په‌تی. [هاوشیوه. ناتیکه‌لار]

ف: یک‌دست، یک‌ج‌ور. ویزه.

ع: مُتَمَاثِل، مُتَشَابِه، مُتَشَاكِل، مُتَضَامِي. خالص.

یه‌ک‌پ‌اس

ک: یه‌ک‌س‌ر، یه‌ک‌ش‌ق. [راست بی‌نارپ‌دانوه.]

ف: یک‌راست، یک‌س‌ر، یک‌س‌ره.

ع: مُسْتَقِيمًا.

یه‌ک‌ره‌نگی

ک: د‌زی، یه‌کیه‌تی. [راستی و دروستی.]

ف: یک‌ره‌نگی، یگانگی، دوستی، دهشت.

ع: وَحْدَة، مَوْدَة.

یه‌ک‌سان

ک: به‌را‌بر، ه‌را‌ل. [ها‌رس‌نگ، و‌ل‌یه‌ک]

ف: یک‌سان، یک‌سو، یک‌س‌ونه، برابر.

ع: مُساوِي، مُعَادِل.

یه‌ک‌س‌ر

ک: یه‌ک‌س‌ره، یه‌ک‌ه‌و. یه‌ک‌پ‌اس. [به‌یه‌ک‌جاری. ه‌م‌روه‌ها:

راست بی‌نارپ‌دانوه.]

ف: یک‌س‌ر، یک‌س‌ره، یک‌بار‌ه، یک‌بار‌گی. یک‌راست.

ع: دَفْعَة، رَأْسًا، مُسْتَقِيمًا.

یه‌ک‌ش‌ق

ک: گشت، به‌یه‌ک‌و، گ‌ل‌ای. [یه‌ک‌جاری، تیک‌پ‌ا، ه‌م‌رو

پیک‌ره

ف: ه‌مه، س‌ر‌ه‌م، با‌هم. پی‌وسته.

ع: كَلَّا، جَمِيعًا، مَعًا، مُتَّصِلًا.

یه‌ک‌ش‌ق ← یه‌ک‌پ‌اس**یه‌ک‌ش‌ه‌ه**

[ک: یه‌ک‌ش‌م، یه‌ک‌ش‌ه‌ه]

ف: یک‌ش‌نبه.

ع: أَحَد، يَوْمَ الْاِحَدِ.

یه‌ک‌ق‌سه

[ک: ک‌س‌یک که له ق‌سی خ‌زی پ‌ش‌یمان ناییت‌وه.]

ف: یک‌س‌خن.

ع: بَذِیم.

یه‌ک‌ه‌فتن

ک: ر‌ن‌ک‌ه‌فتن. [ر‌ن‌ک‌ه‌فتن، سازان]

ف: ساختن، با‌هم‌شدن.

ع: تَصَالُح، تَسَالُم.

یه‌ک‌گرتن

ک: به‌یه‌ک‌گ‌ه‌ین، یه‌ک‌ت‌ر‌ین. [به‌یه‌ک‌گ‌ه‌یشتن، دیدار]

ف: بەهمرسیدن، همدیگر را دیدن.

ع: مِلَاقَة.

یەك لا

ك: یەك لانه، یەك لۆ، یەك لۆنه. [یەكان]

ف: یك لا، یك لای، یكتا، یكتاه.

ع: شَقًّا وَاحِدًا.

یەك لانه - یەك لا

یەكلا یی

[ك: کرداری تێنێپر]

ف: یك لای، (فعل لازم)

ع: لازم. (غیر مُتَعَدِّي)

یەكەم

ك: بەرگین، بەرگ. [یەكەم، هەول]

ف: نَحْسَتِین، نَحْسَت، نَحْزِین.

ع: أوَّل، أوَّلی.

یەك نەسبەت

ك: یەك نەراخت. [هاریژە]

ف: یَکَنَوَاحَت، یَکَنَوَرَد.

ع: مُحَدِّدُ النِّسْبَةِ.

یەكوا یەك

ك: یەكاریەك، یەكە یەكە. [یەك یەك، یەك لودای یەك]

ف: یكایک، یك یك.

ع: تَتَری.

یەكە

ك: تەنیا. [تاك]

ف: یكە، تەها.

ع: وَحید، مُنْفَرِد.

یەكە

ك: چلەكە. [سەلمە]

ف: یَکە، رَم، واخوردن.

ع: شُرود، رَعَقَة.

یەكە بان یەك

ك: سەریەك، بان یەك. [یەك لەسەریەك]

ف: سَترەم، روی هم.

ع: رَثِید، نَضِید، مُتَرَاکِم، فَوْقِ الآخر.

یەكە تی

ك: یەكە تی. [تالەبەرن]

ف: یَگانیگی.

ع: وَحْدَة.

یەكە شۆن یەك

ك: پەشتەسەریەك، یەكە یەكە. [یەك لەودای یەك]

ف: پەشت سەرهم، یَکان یَکان، یَک یَک.

ع: تَتَری، أَحَاد، أَحَدان، وَحَاد، مَوْحَد، تَتَالی.

مُتَتَالِیاً، مُتَسَاتِلًا، مُتَعَاقِبًا.

یەكە وەهە یەزەران

[ك: یاریەکی بناویانگی مندا لانه.]

ف: بازی معروف بچەهاست.

یەكە و نیان

ك: گەردەسەردن. [گەردەنەر، پاشەگەرت کردن]

ف: گەرد کردن، روی هم گذاشتن.

ع: جَمَع، اِدْخَار.

یەكە و و

ك: پاچا، یەكسەر. کوتوپر. [بەدە کجاری. لێپر]

ف: یَکەو، یَکسەرە، یَکبارە. هەوای.

ع: مَرَّةً، دَفْعَةً، بِالمَرَّة، مَرَّةً وَاحِدَةً. بَقْعَةً.

یەكە هیتە

ك: شین، کاله هیش. [یەك گاسە]

ف: شَخَم، یَک خیشە.

ع: حَرْث، أَکَر.

یەكە یەك

ل: یه که شۆن یه‌ک. [یهل‌لدوای‌یه‌ک]

ف: یکان یکان، یگان یگان، یک‌یک.

ع: تَتَری، فُرادی، وُحاد، اُحاد، مَوْحد، اُحدان، فُرْدأ فُرْدأ، مُمْتالِیا، مُمْتَساتِلأ، مُمْتعاقِبأ. یه‌کی

ل: یه‌ک. [یه‌کینک، دانه‌یه‌ک، کسینک]

ف: یَک، یِکی.

ع: اَحد، وَّاحِد.

یه‌کی بَوو یه‌کی نَهو.

[ل: شاید قانی سهرده‌می پیش نیسلام بویه که له تال‌ببونوه ب‌برو فره‌یی ده‌چن و پاشان له فره‌یسوه ب‌برو تال‌ببون ده‌گوتنوه، ب‌م شیره‌یه: «یه‌کی ب‌و یه‌کی نَهو.» واته: بنچینه‌ی ب‌ون‌ن‌و یه‌کینک ب‌و، به‌لام یه‌کینک هیچی پیناکرت و هاتندی ب‌ون‌ن‌و پتویستی به فره‌یه. «له خوا گوره‌تر کسی ن‌بو.» واته: له نار فره‌یدا کس له خوا گوره‌تر ن‌بوو چونکه ب‌س‌ر هم‌وو شتیکدا زال و ب‌د‌مه‌لات ب‌و. «کۆسه مرد ک‌فنی ن‌و.» م‌ب‌ست له کۆسه باوه‌ئاده که له کاتی مردندا ک‌فنی ن‌بووه، چونکه «کفن له کاشان ب‌و.» واته: کفن ل‌م دوایاندا له شاری کاشان دروست ده‌کرا و لو کاتدا کاشان و...^۱ له نارادا ن‌بوو. «کاشانچ ریگ‌ب‌نان ب‌و.» واته: ریگ‌یه‌ک ن‌بوو که ب‌چیتنوه سر کاشان. «دایان‌نیا جیگه ن‌و.» ئاده‌میان له سر زوی دانا به‌لام جیگ‌یه‌ک ن‌بوو که ئاده‌م بیار‌زیت. «ه‌ل‌یان گرت ریگه ن‌و.» واته: ه‌ل‌یان گرت که بی‌بن ب‌ز شوینیک به‌لام شار‌ف‌زای ریگه که ن‌بوو، ناچار «نیه‌انه تاق چاری زاق.» واته: له ناو تاقدا دایان‌نا و چاوه‌کانی زاق ب‌و. م‌ب‌ست ل‌م ر‌ستانه ئاشکرا کردنی ده‌مه‌لاتی خ‌رد و بی‌ه‌یزی و پید‌مه‌لاتی مر‌زفه که له س‌ره‌های هم‌وو چیز‌کینکدا دووپاتیان کردووه‌ته.]

ف: یکی بود یکی نبود. (شهادت و ایمان زمان جاهلیت بوده که از وحدت به کثرت آمده سپس از کثرت به وحدت بازگشت نموده‌اند، از این قرار: «یه‌کی بو یه‌کی ن‌و.» یعنی: منشأ آفرینش یکی بود اما از یکی کاری ساخته نیست کثرت لازم است تا آفرینش صورت ب‌ند. «له خوا گوره‌تر که‌سی ن‌و.» یعنی: درمیان کثرت از خدا ب‌زرگ‌تر کسی نبود که بر همه مسلط و مقتدر بود. «کۆسه مرد که‌فنی ن‌و.» مقصود از «کۆسه» آدم ابوالبشر است که هنگام مردن کفن نداشته، زیرا «کفن له کاشان ب‌و.» یعنی: کفن اخیراً در کاشان درست می‌شده و در آن زمان کاشان و...^۲ وجود نداشته. «کاشانچ ریگ‌ب‌نان ب‌و.» یعنی: راهی به کاشان نبود. «دایان‌نیا جیگه ن‌و.» آدم را زمین گذاشتند جایی برای او نبود که محفوظ ب‌ماند. «ه‌ل‌یان‌گرت ریگه ن‌و.» یعنی او را برداشتند که به جایی ب‌برند راه بلد نبودند که به کجا ب‌برند. ناچار «نیه‌انه تاق، چاری زاق.» یعنی: ناچار او را میان تاقچه گذاشتند چشم‌های زاق شد. مقصود روشن کردن قدرت خدا و عجز و انکسار بشر است که در آغاز هر داستان تکرار کرده‌اند.

یه‌گانه‌کی

ل: یه‌که‌نگی. [راستی و دروستی.]

ف: یگانگی، یک‌زنگی، دهشت.

ع: وَحدَة.

یهل

۱- به‌د‌اخ‌وه ن‌م و شه‌یه‌م له روون‌کردن‌وه فارسیه‌کی

ن‌وس‌ردا ب‌ز راست نه‌کرای‌وه. (ر - ر)

۲- به‌د‌اخ‌وه ن‌م و شه‌یه‌م ب‌ز راست نه‌کرای‌وه. (ر - ر)

ل: پالەوان. زەلام. [قارەمان. زەبەلاح]

ف: یل، پهلوان. تَدَوَمَد.

ع: بَطَل. جَسیم.

یەلان

ل: دالێر. [بڕشتی قۆنگرەیی لە پارچەدا.]

ف: یلان، دالبێر.

ع: عَثْكَوْة.

وینە—دالبێر

یەلەك

ل: كۆت. [هێلك (سوخمی ژنانە).]

ف: یل، یلک، کُت. (نیم تنە ی زنانه)

ع: ...

یەلخی

ل: روه‌کی، روه‌کی. [ناژەلێك كه به بێ خاوەن له چیادا

دەلبرێت.]

ف: ایلخی، ایلقی، رَمَكی. (حیوانی که خودسر

در کوه چرا کند.)

ع: جَشَر، جُشار، عَيَار، سَائِبَة، رَمَكَة.

یەلدا

ل: شەو زۆسان. [یەلدا، یەکم شەوی زستان که درێژترین

شەوی سالة.]

ف: یلدا، شەب یلدا، شەب زمستان.

ع: یلدا، لَيْلَة الشَّتَاء.

یەهه—هه [رۆشەیی گەرمییه،] [گرمی است.]

یەند

ل: چەن، ئەوێ. [نەوێ]

ف: چەند، این اندازه.

ع: أُنْد، مِقْدَاراً، هَذَا المِقْدَار.

یەنگیچه‌ری

[ل: تیه‌ه‌ریژ]

ف: یینیچ‌ری. (تیرانداز)

ع: اِنكشاري، قَوَاس، زَبَانِيَّة، نُبَال.

یەو—جۆ [رۆشەیی گۆزانییه،] [گۆزانی است.]

یەواش

ل: هێواش، ئارام، سەرر. [لەسەرخۆ]

ف: یواش، یواش، آرام، آهسته.

ع: رَهو، رَيْث، بَطُو، اِبطاء، تَأَنِّي، آخَرَة. بَطِيء.

یەواش روین

ل: سنگه‌سنگ، درەنگ کردن. [خاوه‌خا کردن]

ف: سُسْت راه رفتن، درنگ کردن.

ع: فَنجَلَة، رُویداً.

یەواش وین

ل: سرو، سرکه، چیه، روتە. [سرتە]

ف: شرفاک، شرفانگ.

ع: هَجَس، هَمَس، هَسيس، دَنْدَة، زَمْزَمَة، حَسيس.

یەواش یەواش

ل: لەقە لەق، گۆلە گۆل، یارەیار، سنگه‌سنگ. [خاوه‌خا

(دووبارە برونه‌که‌ی لێهەر زۆریونیستی.)]

ف: یواش یواش، آرام آرام، آهسته آهسته. (تکرار

برای تکثیر است.)

ع: تَفْلُل، فَنجَلَة، رُویداً رُویداً.

یەویمییه

ل: رۆژانه. [سوچه، کرێی رۆژبەڕۆژ.]

ف: رَستاد، راستاد، روزانه، باروزه، بادروزه،

هرروزه.

ع: يَوْمِيَّة، رَاتِبَة، وَظِيفَة.

یەیی—جۆ [رۆشەیی گۆزانییه،] [گۆزانی است.]

وینہ کانی پیتی ی

په کانه

په رھق

پال شیر

«به شیک له دوايين لاپهړه دی فهره نکی مه ردوخ»

لکينيزه فندان وياړ وړيت
 هېره بهيش از اين مختوړ
 بجمع آوري لغات کردی و
 مراد نهی آهنا در فارسی و ژبو
 بهر دازد ختني ليک مضاعف گرځ
 بهانه بران آينه لان تيره
 لکه د بصيل کتب لغت فارسی و ژبو
 معانی و موارد و اختلافات و
 تناسبات و کنایات و کلیه
 وجهه لغات را شرح و توضیح
 بهر سته لکه بالغ بهر چه مجلد
 خواهه سته -

هر لاهنرستی برای لغات
 فارسی و هنرست و لکړ برای
 لغات عربی تنظیم نژاد
 فارسی و عربی هم از این کتاب
 استفاده خواهند کرد -
 (الاحقر محمد مردوخ)
 محمد مردوخ

یک نفر با فقدان وسایل
 در مدت هجده ماه بیش از
 این نمی تواند به جمع آوری
 لغات کردی و مرادف های
 آن ها در فارسی و عربی
 بپردازد. منتهی یک مفتاح
 گران بهایی برای آیندگان
 تهیه شده که به وسیله ی
 کتب لغت فارسی و عربی
 معانی و موارد و اختلافات
 و تناسبات و کنایات و
 کلیه ی وجوه لغات را شرح
 و توضیح بدهند که بالغ بر
 چند مجلد خواهد شد.

هرگاه فهرستی برای
 لغات فارسی و فهرست
 دیگر برای لغات عربی
 تنظیم شود، فارسی و عرب
 هم از این کتاب استفاده
 خواهند کرد.

الاحقر: محمد مردوخ

[اتاکه که سیک - له
 بارود و څیکدا که ئامرازی
 پیوستی له بهر ده ستدا نیه و
 له ماوه ی هه زده مانگدا -
 ناتوانیت له وه زیاتر
 سه رقالی کو کردنه وه ی
 وشه گلی کوردی و هاوواتا
 فارسی و عهره بیه کانی بیت.
 نه وه ننده هه به که کلیکی
 به نرخ خراوه ته بهر ده ست
 نه وه گلی داهاتوو هه تا به
 یارمته ی فهره نکه فارسی و
 عهره بیه کان مانا گهل و
 مه به سته گل و جیاوازی گهل و
 ته باییک گل و ئیدی و مگهل و
 هه موو لایه نکه لی وشه کان
 راغه بکن و روون بکه نه وه
 که له چه ند بهر گ
 تیده بهر بیت.

نه گهر پیرستی که بؤ وشه
 فارسیه کان و پیرستی که تر
 بؤ وشه عهره بیه کانی نه م
 فهره نکه دابنریت، فارس و
 عهره بیش سوود له م
 فهره نکه وه رده کرن. ۱]

بچو وکتان: موچه ممد مه ردوخ